

3 1761 00297195 0

PATROLOGIA ORIENTALIS

TOMUS DECIMUS OCTAVUS

R. GRAFFIN — F. NAU

PATROLOGIA ORIENTALIS

TOMUS DECIMUS OCTAVUS

- I. G. BAYAN.
LE SYNAXAIRE ARMÉNIEN DE TER ISRAËL. A, *Mois de Kalotz*.
- II. E. PORCHER.
LE LIVRE DE JOB. *Version copte bohairique.*
- III. C. WESSELY.
LES PLUS ANCIENS MONUMENTS DE CHRISTIANISME ÉCRITS SUR PAPIRUS. II.
- IV. E. W. BROOKS.
JOHN OF EPHESUS. *Lives of the Eastern Saints* (II).
- V. — J. KRATCHIKOVSKY ET A. VASHLIEV.
HISTOIRE DE YAHYA-IBN-SA'ÏD D'ANTIOCHE CONTINUATEUR DE SA'ÏD-IBN-BEHRÏQ.

199066
30/9/25

PARIS
FERMIN-DIDOT ET C^o. IMPRIMEURS-ÉDITEURS
LIBRAIRIE DE PARIS, 56, RUE JACOB

LE SYNAXAIRE ARMÉNIEN

DE

TER ISRAEL

LE SYNAXAIRE ARMÉNIEN

DE TER ISRAEL

PUBLIÉ ET TRADUIT

PAR

Le Dr G. BAYAN

V

MOIS DE KALOTZ

A — Paris, Bibliothèque Nationale, Fonds arménien,
N° 180, fol. 123 à fol. 154

B — Edition officielle du Synaxaire arménien de
Ter Israël de Constantinople, 1834 :

*Յաջածատարք ըստ կարգի ընտրելապոյն սրբնակի Յաջածա-
տարոյ Տէր Իսրայէլի : Կոստանդնուպօլս 1834.*

L'exemplaire dont nous nous sommes servi est
celui des RR. PP. Bollandistes.

Քաղցր Բ. և Գեղամբերի Ք : Աւարը Աննայի ձոր Աստուածածինն, զոր ևս հրեշտակ
Տեսան. և չղայս ի Յովակիմոս զտորք կոչս Աստուածածինն Մարիամ :

Տան է ամենատուր կուսին Մարիամու Աստուածածինն չղովեան աւետեայ զոր
ևս հրեշտակն Տեսան երանելոյն Աննայի ձոր նորա, և չղայս ի Յովակիմոս չառնէ
խրմէ. զոր ևս տանն եկեղեցիք ամենայն արարոս լոնդովեամբ և ուրախովեամբ * A fol. 123
մեծաւ, սրպէս զհիմնարկովն տաճարի Աստուծոյ, չորսմ համեցաւ ընակիլ արա-
բիչն արարածոց և ճնանիլ ձարգիւղէս : 100

Գրած է Սեպտեմբերի Բ :

Յայտն աւուր վկայարանովն սրբոյն Բարսիմեայ եպիսկոպոսին եղևիսա բաղարին, որ է,
Առհայ, և Սարբիտի բրմն, որ Քուխայէլ անուանեցաւ, և բնն խրսմ Բաւէասոյ :

Սուրբ եպիսկոպոսն Բարսիմեա էր ի յամանակս կոստանդնուս արքային Տրալիս-

9 Վկայարանովն . . . Բաւէասոյ] վկայովն սրբոյն Բարսիմեայ եպիսկոպոսին, ևս սրբոյ
ընդ նձա ի չեղևիսա B || 11 կոստանդնուս B.

1er KALOTZ, 9 Décembre.

Message à Anne, Mère de Dieu, qu'apporta l'ange du Seigneur,
lorsqu'elle conçut de Joachim, la sainte Vierge Marie, Mère de Dieu.

C'est la fête de la bonne nouvelle de la conception de la très sainte vierge
Marie, Mère de Dieu, que l'ange du Seigneur apporta à la bienheureuse
Anne, sa mère, avant qu'elle conçût de Joachim, son mari *. Les églises de * A fol. 123
tous les justes la célèbrent avec grande joie et réjouissance, comme étant le
fondement du temple de Dieu, en qui le créateur de toutes les créatures s'est
complu d'habiter et de naître comme homme.

La description se trouve au 8 Septembre.

En ce jour martyre de saint Barsamias ¹ évêque de la ville d'Édesse, qui est Ourfa, du
prêtre des idoles Sarbel (Sarbilios), qui fut nommé Toutaël ², et de sa sœur
Bebaia (Bavias) ³.

Le saint évêque Barsamias (Barsimeu) vivait aux jours de l'empereur ido-

1. H. Delehay Propylaeum ad Acta Sanctorum Novembris. Synaxarium Ecclesiae
Constantinopolitanae e codice Sirmondiano nunc Berolinensi, adjunctis synaxariis selec-
tis, Bruxelles, 1902 (= Syn. ep. sel. : Βαρσαβιτιος aux 29 ou 30 Janvier. — 2. Θουδαίη, Syn.
ep. sel., aux 10 et 11 Décembre. — 3. Βεβαία est la forme la plus commune dans les
synaxaires grecs; mais on trouve aussi Βαβία gén. Βαβίαις, d'où dérive la leçon armé-
nienne : cf. Syn. sel., 11 Décembre C et C'. L'original syriaque est Βαβίαι ܒܒܝܝܐ.

նասի : Եւ ի ծիսածասար տեսանէր ի բարարին Եղեասացոց ի պիպժ ասնի կոսցն հեկանու-
 սաց զՊարթևեան որ ձեպէին ի գոհան : Եւ Սարբիլիսա բարմն կոսցն ձեր գորով
 պղեցեալ էր չարագո ասնին պատմու ճանս պոչճասս եւ երեսիլա, եւ կիրաս նկարա-
 գրեալ ասիտի ի գրախ խր . եւ ասիտէր զմարտիրոսն խնդաթեամբ կատարել գտան :

Զոր տեսեալ եպիսկոպոսին Բարսիմեայ եւ բաշտմային Թիբաթիայ, եւ Սեբեոմայ
 սարկաւաղին զնային սա բարմն Սարբիլիսա եւ ասնն զնա . Ի բնն պահանջերոց եւ
 թաղարն չախանկից Աստուած զհոյիս մարտեալ մարտիրոսանս աչմիկ, զի ասիտեա
 գոհել խալ եւ կոյր եւ անմասնչ կոսցն, նա եւ ի բնչ զխորոց ոչ խմայեցեա : Եւ
 ալլ բարած բանիւր վարդապետաթեան խրատու հասանեցայցին զնա հաստաղ
 ի Քրիստոս :

* A fol. 123
 r. b.

Եւ ի զիշերին չաչմիկ տեսալ Սարբիլիսա զբոց խր զԲասէաս, զնայ սա եպիսկո-
 պոսն, եւ մկրտեցա չանուն շոր եւ Սրբոյ եւ Հարսն սրբոյ, եւ անուանեցա Սարբիլիսա՝
 Թեոթիակ :

Եւ ի վաղին տեսեալ զնա կոտորաշաղցն սպխակ զԵսաիւր եւ գարհաբեցան
 զարձայճամբ : Եսէ զնոսս Սարբիլիսա . Ընդէր զարձայեալ էր ընդ խ եւ նայիլը,
 ի ծիս ասէր զի սչաս մկրտաթեամբս՝ թաղարինն ընկալալ ի Քրիստոսս, մեղացն զոր

10

15

5 Սեբեոմայ] Սելուպ B || 6 Սարբիլիսա] Սարխլոս B || 14 գարհաբեցան զարձայճամբ] զարձայան B
 15 Սարբիլիսա] Սարխլոս B.

lâtre Trajan. Il aperçut un jour à Édesse, à la fête impure des idoles des païens, les Parthes, qui accouraient aux sacrifices. Et Sarbel, le prêtre des idoles, qui était très âgé, avait revêtu pour la solennité des ornements riches et précieux; il portait sur la tête une tiare rehaussée d'or; et il exhortait le peuple à célébrer la fête avec joie.

Ayant vu cela, l'évêque Barsamias, le prêtre Thiratas et le diacre Selu-
 mas se rendirent auprès du prêtre des idoles Sarbel et lui dirent : « Dieu, le
 roi éternel exigera de toi les âmes de ce peuple égaré que tu incites à immoler
 aux idoles sourdes, aveugles et muettes, et toi-même, il ne t'épargnera pas. »
 Le conseillant par beaucoup d'autres paroles de doctrine, ils lui persua-
 dèrent de croire au Christ.

* A fol. 123
 r. b.

La même nuit Sarbel prit sa sœur Bebaïa, se rendit auprès de l'évêque et se fit baptiser au nom du Père, du Fils et du Saint-Esprit. Sarbel fut nommé Tountaël.

Le lendemain, lorsque les idolâtres le virent en vêtements blancs, ils furent saisis d'étonnement. Sarbel leur dit : « Pourquoi êtes-vous étonnés en me regardant? considérez qu'avec ce baptême j'ai obtenu du Christ la rémission des péchés que j'ai commis envers vous; car c'est moi qui étais la cause de votre scandale et (de votre) perdition, en vous trompant par des œuvres indi-

ի ձեզ գործեցի . զի ես էի սրտածառ ձերոց գաղթականութեանն եւ կրտսեանն, որ խարէի զձեզ չանորժան գործս գազար թեանն, բազց աչսո Տեան լինիմ ձեզ պատճառ վրկաթեան : Արդ հաւատացիք, սչսո Տեան եւ ճշմարիտ Աստուած ի Տէր ձեր Բնաւս Քրիստոս : Եւ որք լուան ի մոզավրկենէ անտի գրանա նորա՝ որք եւ կանայք՝ հաւատացին ի Տէր, եւ կազին առ նմա պատգ ի պերեկ :

Եւ գազն լուեալ Ախտաս գատուարին կոչեցեալ սա ինքն զՊարրիլիսա, բազում բանիւք սղորանոր եւ սպասնալեօք խոսեցս ընդ նմա, եւ սուրբն ոչ անսաց բանից նորա ուրանալ զՔրիստոս : Եւ հրամայեաց զօրականացն բրովք հարկանել զնա : Եւ բերթեցին երկաթի ըզընգամբք զերեսո նորա . եւ կապեալ զձեռան շետս՝ հարին զբարտաչն, եւ սարան ի բանդ արկանել : Եւ զՏեա երթեալին բազումք ի հաւատացելոցն :

Եւ շետ բազում աւուրց հանին ի բանդէն եւ կազուցին առաջի գատուարին : Եւ նա զարձեալ խոտախնեցաւ զՔրիստոս ճշմարիտ հաւատով : Կտխեցին զաջոց ձեռանէն ձինչեւ թափեցան չողքն, եւ աչքեցին զօրանեանունն, եւ բերեցին զձեռան եւ զկրպն, եւ բացախ խոտեկալ սպիւ հարին ի վերայ վերացն : Եւ ապա հանին զնա ի խոչ, զձիւ հասեալ վտան նորա զի սղացեցի շետ խաչին, եւ հաոցի կրախ նորա :

Ետուն նմա զինի թմբրեցուցիչ զկալք, զի մի զկտայի պրաւ տանջանայն : Եւ

2 բազց աչսո Տեան լինիմ ձեզ պատճառ վրկաթեան *om.* B. || 3 սչսո Տեան *om.* B. || 6 զՊարրիլիսա] զՊարիլիսա B || 8 հրամայեաց] իշխանն *add.* B. — զնա] զերանելին B || բերթեցին] բերեցին B || 11 հանին] հանեալ B || 12 խոտախնեցաւ] խոտախնեցաւ եւ B || 9 13 բերեցին զձեռան եւ զկրպն] բերեալ զձեռան, բերեցին նայնպէս եւ զկրպն B || 14 հարին] հեղին B || 16 զկալք] զկալք B.

gues et immondes, mais dorénavant je serai pour vous une cause de salut. Croyez maintenant au vrai Dieu, à notre Seigneur Jésus-Christ. » Ceux du peuple qui avaient entendu ses paroles, hommes et femmes, crurent au Seigneur, et restèrent auprès de lui jour et nuit.

Ce qu'ayant entendu, le juge Lysias manda auprès de lui Sarbel, lui parla avec beaucoup de paroles douces et de menaces, mais le saint ne l'écouta pas et ne renia pas le Christ. Il (le juge) ordonna aux soldats de le frapper à coups de bâton, on lui laboura la figure avec des ongles de fer, * on lui attacha les mains derrière (le dos), on lui frappa sur le ventre, on la conduisit à la prison et on l'y jeta. Beaucoup de fidèles le suivirent.

Longtemps après, on le fit sortir de la prison et on le mit en présence du juge. Il confessa de nouveau le Christ avec une vraie foi. On le suspendit de la main droite jusqu'à ce que les jointures se rompirent; on lui brûla les paupières, on lui laboura les mâchoires et les côtes et après avoir mélangé du vinaigre et du sel, on en répandit sur les plaies. Puis on le mit en croix, avec ordre de le scier après crucifixion et de lui trancher la tête.

On lui donna du vin avec des drogues narcotiques pour qu'il ne sentit pas les

A fol. 123
V. 31.

A fol. 123
V. 31.

ասրին սակ . Կամ իմ զի սաստերազևս գրացոց ևս կատանայն, և ոչ սրբ : Եւ չամբար-
 ձեալ զձեռս իւր վերկինս սոթօնեաց սա Կատուած ևս սակ . Թարս թին շնորհն ինձ
 Տէր Կատուած իմ սաստօն մեզայն իմոց սրով բարկացոցի զԲեզ պիլզ զսխրն կոսն,
 և վրկն զիս ի չանկերձեալ զատուստանայն : Եւ սրարեալ զնշան խաչին վնքեան,
 ևնաս ի մամուրն, և սկսան սոցեղ զնա, և նախ բան զասանդեղ Տոբոն Տասին 5
 զղրսին :

Եւ ընկայեալ ի զիրկս իւր Բուէաս բոց նորս զղրսին ևս սակ . Ընկնլ ևս զս
 * A fol. 123
 v. b. զՏոբոն իմ ընդ Տոբոց բուձ, բաղլրիկ եղբայր իմ, և մասն Քրիստոսի չոր Տասասո-
 ցարն : Եւ զատուստն յուեալ Տրամայեաց ձինչդեա ի զիրկս իւր ունէր զղրսին եղբորն,
 ի նաչն անդին Տասին և զղրս ի նորս, ի նմին սասր Քարոցի Ա և Վեկտեմերի Թ : 10
 Եւ կատարեցա ի Քրիստոս ընդ երբոր խրուձ : Եւ երկնալ բրիտանեկցն սաին
 զմարմինս նոցա, և սարեալ թաղեցին ի Տոբեմի սասրան իւրեանց :

Եւ մասնեղին զատուստն Լիւսիայ եկեղ զՍարբիլիսս բարմն Բարսիմեա եպիսկո-
 պոսն բրիտանեկց զարձոց ի Տաւան խր, և եղև սրտածա մաշա նորս, և ոչ
 միայն զնա այլ ևս զբարածս ի զխաւորոց բաղարխ զԼսխոսս և զԵրճաւաս 15
 և զԼուսն : Եւ Տրամայեաց զատուստն սաստօն իւր ածեղ զԲարսիմեա եպիսկոպոսն :

1 ես] գաւնարոցն *add.* B. | 7 զղրսին *om.* B || 9 եղբորն] նորս B || 13 զՍարբիլիսս]
 զՍարբիլոս B || 16 զԲարսիմեա] զԲարսիմեաս B.

douleurs des tourments, mais le saint dit : « Je veux au contraire sentir toutes
 les douleurs des supplicés. » Et il ne but point. Ayant élevé ses mains vers le
 ciel, il pria Dieu en disant : « Seigneur, mon Dieu, accorde-moi le pardon
 de mes premiers péchés par lesquels je t'ai irrité, avec les immondes sacri-
 fices aux idoles et sauve-moi du jugement à venir. » Il fit sur soi le signe de
 la croix, se glissa sous la presse et on commença à le scier; mais, avant qu'il
 eût rendu son âme, on lui trancha la tête.

* A fol. 123
 v. b. Sa sœur Bebaïa prit la tête dans ses bras et dit : « Prends mon âme * avec
 la tienne, ô mon tendre frère, et offre-la au Christ, en qui nous avons cru. »
 Le juge, ayant entendu, ordonna de lui trancher la tête au même endroit,
 pendant qu'elle tenait la tête de son frère dans ses bras, en ce même jour du
 Ier Kalotz, 9 Décembre. Elle mourut dans le Christ avec son frère. Les chré-
 tiens allèrent chercher leurs corps et les ayant transportés, les inhumèrent
 dans leur caveau de famille.

On dénonça au juge Lysias que c'était Barsamias l'évêque des chrétiens,
 qui avait converti à sa religion Sarbel, le prêtre des idoles, et avait été la
 cause de sa mort. Et (il ne s'agissait pas seulement de lui, mais de beaucoup
 d'autres notables de la ville : Avidoa, Arhavéas et Auséas. Le juge ordonna
 d'amener en sa présence l'évêque Barsamias.

Եւ գորականացն երբեք չեկեցեցին տարան զերանեկին ստաջի գատաւորին եւ զպաշտօնաւորսն ի բրիտանիցն, որք ի ձի բերան ապագակէին եւ ստէին եկի. Մեսսեմբ չմարտիկանք վասն սիրոյն Քրիստոսի : Եւ չարք գատաւորն զՔարտանա շարժ ընդ ինքն : Եւ նա խոտտովան եկեա չմարտիկանք մեռանել վասն սնուանն Քրիստոսի :

5 Եւ զան չարեալ գնա սեպին հնգից արանք, զորձեալ չարքանէր գատաւորն սարդահոր * եւ ջանաք հառանկոյցանել գնա : Եւ Քարտանա . Եւ զՔրիստոս խոտտովանիմ * Մատաճ, եւ անարգեմ զհուսո բն : Երգ հրամայեալ բերել զմարմինս իմ վասն Քրիստոսի, զի լիցի ինձ բարի, բանիկ բանքս եւ եկի շնն ինձ չարսա :

* Afol. 124
17 B.

10 Եւ հրամայեալ գատաւորն եւ կախեցին գնա, եւ բերեցին երկաթի ըզլնկամբք զմարմինն : Եւ նոյնժամայն եհաա հրովարտակ ի մեծ կարբրտէն Մարտարտակ : սա գատաւորն Լիւսիոս եկի. Եկին հրամանք ի թագաւորէն ապառել զբրիտանիաչա ի տանջանայ եւ ի բանից : Եւ ի նմին ժամս լուծեալ զսուրբ կախիկարան ի կախապանէն եւ արձակեցին գնա :

15 Եւ էր պատճեն թագաւորական հրամանացն սչապէս եկի. Լուսա թագաւորութիւնս մեր ի հաւատարիմ իշխանայ մերոց վասն հաղածանայ բրիտանից, եւ ճանեար զի օրէնքն նոցա ըստ նմանութեան մերոց օրինացս՝ պիտի համարի զարխնահեղս եւ զկախարքս, ի բոց լինել հրամայէ ի շնուիմնէ, ի գոգութիմնէ, ի նենկութիմնէ որ սա

16 նոցա] բրիտանից B.

Les soldats se rendirent à l'église, et conduisirent le bienheureux devant le juge accompagné de nombreux chrétiens, qui crièrent unanimement et dirent : « Nous mourrons volontiers pour l'amour du Christ. » Le juge interrogea longuement Barsamias et celui-ci avoua qu'il mourrait volontiers pour le nom du Christ. Le juge le fit frapper vigoureusement par cinq hommes; puis il se mit à lui parler avec douceur * en essayant de le persuader. Barsamias * répondit : « Je confesse le Christ Dieu, et je méprise tes idoles. Et maintenant ordonne de me labourer le corps pour le Christ, et ce sera un bien pour moi, car tes propos me sont inutiles. »

* Afol. 124
17 B.

Le juge ordonna de le suspendre et on lui laboura le corps avec des ongles de fer. A ce moment arriva un décret du grand évêque Abalasion au juge Lysias : « Des ordres sont émanés de l'empereur pour délivrer les chrétiens des supplices et des prisons. » On délia aussitôt le saint évêque du chevalet et on le remit en liberté.

La copie de l'ordre impérial était ainsi libellée : « Notre gouvernement impérial a eu connaissance par nos princes fidèles (des persécutions endurées par) les chrétiens, et nous avons reconnu que leurs lois à l'instar de nos lois, reconnaissent comme abominables les sacrifices de sang et les sorciers, qu'elles ordonnent de s'abstenir de la fornication, du vol, de la déloyauté envers son

* A fol. 124
1. b.

ընկերս, տանլ ասուցանել, գերաշատասուս, զոր եւ ձեր իսկ օրերս հրամայել, գոնդի-
 փան ձերմեղ ի բաց եւ սանջեղ : Եւ փան զի ծիով խորհրդեամբ եւ ի նոցա եւ ի ձեր
 հոծոսս գրեալքն, հրամայեցար * զայսբեցայցանել ըրխտանելից զհայրածանս եւ զասր
 եւ զսանջանս, եւ կեալ նոցա ի հանդատան, եւ խաղաղութեամբ կատարել զկարդ
 կրօնից եւ զգրաշատանից իւրեանց . ոչ թէ սրբմեղով նոցա՝ ալ փան զի հաստարապետս
 եւ գրեալ հոծոսց նոցա հոծոսաց ձերաց : Արդ եթէ սր սրբեալ գնտաս ի կատարեաց
 զօրէնս իւրեանց կամ հարածիցէ, կամ նեղիցէ,՝ սանջանս եւ սրտալինս ընկալցի ի թաղա-
 տարութենէն՝ ձերմէ :

Եւ այսպիսի հրամանս սրբանկատարն Բարսամէսս ի կապանացն : Եւ ստեալ
 գնտ բազմութեան ըրխտանելից, սրանց եւ կանանց, ձեծաս խնդութեամբ եւ սապծոսիւր
 եւ օրհնութեամբ սարան լեկեպեցին :

Եւ բարի վարուր եւ ստարինութեամբ կայեալ, տնկով զչարչարանս Քրիստոսի
 ի ծարմիս խրամ՝ գրապոմս զարձայց ի սրբութեական ազգէն շատասածգլխտութիւն :
 Եւ սպաս հանդեալ խաղաղութեամբ ի Քրիստոս Գեկեմերերի Թ* : Եւ թաղեցին գնտ
 շահտարէս ձեծաս տանախմբութեամբ եւ երգովք հպեւտրականօր :

2 ծիով] ձերով B || 10 խնդութեամբ] սրտախմբութեամբ B 14 Գեկեմերերի Թ*] եւ
 Քաղպցի B add. B || 15 հպեւտրականօր] հպեւտրօր փոստարեւելով զՔրիստոս add. B.

* A fol. 124
1. b.

prochain: qu'elles enseignent de haïr les usuriers comme nos lois même
 enseignent de repousser de telles gens et de les livrer aux supplices. Et
 comme ces lois (νόμοι) sont édictées dans une même intention, chez eux et
 chez nous, nous avons ordonné * de mettre fin à la persécution des chrétiens,
 (à la peine) du glaive et aux supplices, de les laisser vivre tranquillement et
 accomplir en paix le rite de leur religion et de leur culte. Ce n'est pas par
 esprit de pitié envers eux, mais parce que leurs lois sont rédigées avec la
 même équité que nos lois. A présent, quiconque leur interdirait l'accomplis-
 sement de leurs lois, les persécuterait ou les gênerait, sera puni et châtié par
 notre gouvernement impérial. »

C'est par ce décret que saint Barsamias fut délivré des liens. La multitude
 des chrétiens, hommes et femmes, l'accueillit et le conduisit à l'église dans
 une grande joie, avec des psalmodies et des actions de grâces.

Il vécut bonnement et vertueusement en portant sur son corps les stig-
 mates du Christ; il convertit beaucoup de gens de la race des Parthes à la
 connaissance de Dieu, et reposa en paix dans le Christ le 9 Décembre. On
 l'inhuma publiquement avec une grande solennité et des cantiques spirituels.

EB Եւեախը Աննայի ձօրն Աստուածածինն, զոր եւս հրեշտակապեան եւ չրպաս ի Յովակիմայ գամենորհնեալ սուրբ կոչան :

* B
p. 279 b.

Տօն է ամենասուրբ կուսին Կարխամու աստուածածինն երանելի չրաթեանն աւետանց, զոր եւս հրեշտակ Տեառն երանելի ոչն Աննայի ձօր նորա, եւ չրպաս ի Յովակիմայ շանէ խրմէ : Չոր եւս տօնեն սչսօր ամենայն եկեղեցիք արգարոց խնդաթեամբ մեծաւ եւ ուրախաթեամբ սրպէս գհիմնարկութիւն տամարի Աստուծոյ, չրուճ հաճեցաւ ընտելլ արարիչն արարածոց եւ ճնտելլ ճարգկապէս :

Վասն զի ճնոցք սրբուհոյն տմալք գոթով, վասն սրոյ եւ արամէին չոյժ, եւ խընդրածա տանէին ախտիւր եւ գրատարաբօք խնդրէին չԱստուծոյ տալ նոցա սրպի :

10 Իսկ սր գերածն երկխոյսածոց խրոց տանէ որ թէպէտ եւ սուժամանակ ծի վաղեայ գարգանդն Աննայի, զի պարտ էր սրանչելօք լինել ճննական սրանչելուչն, սրպէս եւ Երբաշտած ի ճերտթեան ճնանիլ գհոյն ընարելոյ սպղին, սչպէս եւ սրբուհոյ կուսին ճնտնոյ՝ չխպելէր ըստ հասարակայ սովորութեան լինել, սր ճիպչն ընտրելոյն էր չամենայն երկրէ : սլլ սրպէս չամենայնի գերապանց գտաւ, սչպէս եւ ի չերանակ

15 ճննեկանն եղև սրանչելի :

Գարձեալ եւ վասն աշտրիկ վաղեցան ճնոցքն նորա ամբլթեամբ, զի զոչնպիսի մեծն եւ մեծոց աթիթ բարութեանց՝ եւ՝ ամենայն շնորհոց եւ վրկութեան նախածօրն

* B
p. 280 a.

EB Message à Anne mère de la Mère de Dieu, qu'apporta l'archange, lorsqu'elle conçut de Joachim la toute bénie sainte Vierge.

* B
p. 279 b.

C'est la fête de la bonne nouvelle de la bienheureuse conception de la très sainte vierge Marie, Mère de Dieu, que l'ange du Seigneur apporta à la bienheureuse Anne, sa mère, avant qu'elle conçût de Joachim, son mari. Toutes les églises des justes la célèbrent aujourd'hui avec grande joie et réjouissance, comme étant le fondement du temple de Dieu, en qui le créateur de toutes les créatures s'est complu d'habiter et de naître comme homme.

Car les parents de la sainte étaient stériles, et s'en désolaient fort; aussi adressaient-ils des supplications à Dieu avec vœux et offrandes, en lui demandant de leur donner un enfant. Mais celui qui accomplit les désirs de ceux qui le craignent, et qui avait fermé pour un temps les entrailles d'Anne, pour que par un prodige ait lieu la naissance de la Prodigieuse, de même que pour Abraham c'est en sa vieillesse qu'il engendra le père de la nation élue, de même pour la naissance de la sainte vierge, il ne convenait pas qu'elle eût lieu selon les usages communs, alors qu'elle devait être la première élue de toute la terre. De même qu'elle a été trouvée excellente entre tous, de même la genre de sa naissance a été miraculeux.

Aussi ses parents furent-ils frappés de stérilité, afin qu'une telle grandeur, médiatrice des plus grands biens, de toutes les grâces et du salut de

* B
p. 280 a.

ուչ էր պարս փայտաբար ասլ Աստուծոց, ալլ զի խնդրատձայց եւ ապօխից եւ ծարար եւ բրտնաջան ծաղկեանայ լինի պատգ՝ որ ամենայն ծարրաթեան բնակարանն էր :

Վասն որոց եւ շատատձային ապրճանի,՝ հալք նորա Յախիկիմ եւ ծալք նորա Մենա ին,պ,ւ եւ ծիշտ խնդրելին չԱստուծոց եւ արամելին բնց անպատակ լինելին, ատկաչն աստեկապէս անպան ուրեմն շարմապք ի մեծապոչն փոչիմ :

Յախիկիմ չանտպատս ասպահապեալ՝ ախտէր ոչ ասեւ եւ բճպել եւ կամ ասլ բան աչայ պարբմամբ չապօխից, կամ հանգիտա իրանայ ծարմնոց ծիմչեւ փոչէ շնորհս ի աստղեւ պարպեալայ ասնաւ զխոտտամն օրհնեալ պատկին. որոց անասելիւր անկի էր լինելոց անօրեւոթեան Աստուծոց Յախիկիւր :

Չնայն օրինակ եւ Մենա աստեւ խոտամբերաթեանմբ ճգնէր ի պահս եւ չապին, եւ ի ասրս աստտանարով : եւ ասանձնաղեալ ի բարատտանին խրամ մեծակական հասաչանօր բոլք եւ թախձէր, գաին արկանելով ամենատեստն որ եւ գանբանն ոչ ասնի, անտես, ալլ խնամօր մշտամուտայ լինելոչն՝ պահէ ի չարմնաչաթիւն պաղս նոյին :

Չնայն ամենայն չիշտտակելով իմատտան կինն, չոչ ապօխիցն եւ օրինակ պնդաթեան անելով զՊամուէրեանն Մենա, փան որոց եւ աներկոյց պատասէր խնդրոչն : Չի

notre première mère, ne fût pas accordée par Dieu en vain, mais qu'elle fût le fruit de demandes, de prières et de supplications pures et laborieuses, elle qui devait être le receptacle de toute pureté.

C'est pourquoi par l'inspiration divine, son père Joachim et sa mère Anne, bien que toujours ils aient supplié Dieu et se soient affligés d'être sans enfant, furent particulièrement portés à une plus grande ferveur dans un âge avancé.

Joachim, retiré dans le désert, avait fait vœu de ne pas manger, ni boire, et de n'accorder ni sommeil à ses yeux par la cessation des prières, ni repos à son corps, jusqu'à ce qu'il eût trouvé grâce auprès du dispensateur des grâces en obtenant la promesse de l'enfant béni, qui devait devenir l'ineffable réceptacle des desseins du Dieu de Jacob.

De son côté, Anne s'adonnait avec plus de rigueur aux jeûnes et aux prières et aux offrandes généreuses. Retirée dans son jardin elle versait des larmes accompagnées de gros sanglots, et se lamentait implorant la clémence du Seigneur de tous les êtres, qui ne néglige même pas les animaux, mais qui par ses soins, au moyen de naissances continues, veille à la perpétuation de leurs espèces.

C'est, sans doute, en réfléchissant à tout cela, en mettant son espoir dans les prières et l'exemple de persévérance d'Anne, (mère) de Samuel, que cette femme intelligente, obtint l'accomplissement de ses vœux. Car, tout à coup,

յանկարծակի ըջո մեծ ճապեաց գնախա . եւ երեւեալ ահեղաշուր եւ բերկրայի կերպի
հրեշտակ Աստուծոյ վարասել զաւզն եւ մխիթարել զարամուքիւնն, ի խնդուքիւն
գոյրան վախարկելով :

10 Իր թուի ինձ շլինել անխորհուրդ, այլ զաչն նշանակելով թէ նոյն օրինակ
երաննելէ ճնունդն զարամուքիւն անխիճից կանանց, եւ զանմխիթար սուգ մարդկայինս
բնութեան չորհուրդիւն, եւ ի խնդուքիւն էր վախարկելոց : Զորմէ, աւետիս տալը
նձա . Զուարճացիր, ստէ, եւ ուրախ լեր զի նայեցաւ Տէր ի տառապանս ըս, եւ ահա
ճնանելոց ես զաւուկ որոյ * ելլէ անունն ընդ ամենայն երկիր, եւ այրն ըս Յովակիմ
գաչ սա բեղ :

* B
p. 280 b.

15 Եւ նոյնպէս եւ Յովակիմայ երեւէր յանապատին այլ հրեշտակ եւ ստէր բերկրել
եւ ցնծալ, զերանուհւոյն սաւաարանելով ճնունդ . եւ պատուիրէր նձա իջանել ի
տուն իւր մեծագոյն խոստմանն չուտով : Ընդ օր զօհայեալ Յովակիմ էջ սա կինն
իւր եւ արար ընդունելի նուէրս պատարագաց Աստուծոյ անարտուժ ուրախութեամբ :
Եւ իսկոյն չրացաւ պարկեշտն Աննա գնաչն սրբութեան Մարիամ, չորմէ ճնա
փառաւորեալն յամենեցանց եւ ուրախութիւնն մարդկան Քրիստոս ճշմարտան Աս-
տուած, որ է օրհնեալ չախտանա :

Եւ չայցձ սուր հանգես ի Քրիստոս բարի ճգնութեամբ ամենամեծ թագուհին
Յունաց զուսար Հայոց թագաւորին Լեւանի, Ըսիկնայն, որ կաչ ի Աստուանդինուպոլիս :]

une grande lumière apparut auprès d'elle, et, dans une apparition terrifiante, un ange de Dieu au visage joyeux vint mettre un terme à son deuil, consoler sa tristesse et changer ses plaintes en une grande joie.

Il me semble que ceci n'est pas sans signification, mais que l'heureuse naissance indique la transformation de la tristesse de la malédiction des femmes et du deuil inconsolable de la nature humaine en bénédiction et en joie. Car (l'ange) lui donna la bonne nouvelle : « Réjouis-toi, dit-il, et sois joyeuse, car le Seigneur a considéré tes tribulations; tu mettras au monde un enfant dont le nom * s'étendra sur toute la terre, et voici que ton mari Joachim vient vers toi. »

* B
p. 280 b.

Pareillement, un autre ange apparut à Joachim dans le désert et lui dit d'être heureux et joyeux, en lui annonçant la naissance de la bienheureuse; il lui ordonna de descendre à sa maison avec promesse d'une plus grande joie. Joachim en rendit grâces, revint auprès de sa femme, fit des offrandes acceptables à Dieu avec une joie sans (mélange de) tristesse. La modeste Anne conçut aussitôt la mère de toute sainteté, Marie, dont naquit Celui qui est glorifié par tous et qui est la joie de l'humanité, le Christ, vrai Dieu, béni éternellement.

En ce jour, également, reposa dans le Christ après une vie de bon ascétisme la très grande reine des Grecs, Hérita, fille du roi d'Arménie Léon: elle git à Constantinople.]

Քաղցի Է եւ Գեղակեցիքի Ժ : Վկայութիւն սրբոցն Մինասոց, Երմայինեաց, Գրարոսի :

* A fol. 123
X^o 31.

Մասաբս ամբարշիշտ արբային ճարտիմխանսի : Եղև խափութիւն ինչ սա իշխանան ի ճեճ բարարին Եղևկամպրու : Եւ լուեալ ինպատարն սաարեաց սչր ճի հանձարեց եւ իմաստան, սիմեայի սամամր, սրոչ բնական անուն էր Մինաս, եւ ճտկանուն կոչեցեալ Կալիկերատաս, սա ի խաղաղացոյցանել զԵղևկամպրայոց իրս սա ճիմեանս :

Եւ երբեք ճիասորեաց սիրով զամենեանն : Եւ եղև բրիտանեաց եւ օրնական բրիտանեայ, եւ բժշկէր զՏիանդոս եւ բաշխէր զինչս իւր կարտաբոց :

Եւ լուեալ ինպատարին սաարեաց գեարբրան սրոչ անուն էր Երմայինեա, եւ նա եւս Եթեմեայի գրով զի գարձուպէ զՄինաս ի բրիտանեական հաստոյն : Եւ երբեք չԵղևկամպրիս նասու չատենի հրապարակաւ : Եւ կոչեցեալ զՄինաս սաաջի խոսեցան ընդ ճիմեանս չասասոտէ աւարն ճինչ չեթիմերորդ ժամն, եւ աստուածային իմաստութեամբն չաղիմեաց Մինաս կարբրոսին :

1 Վկայութիւն . . . Գրարոսի] Վկայութիւն սարբ եւ սրանչեղացորճ վկայիցն Մինասոց, եւ սրոց ընդ նմա Երմայինի եղիսիոյսին, եւ Գրարոսի գրքի [Եղևկամպրիս B || 3 Եղևկամպրու] Եղևկամպրայոց B — 4 բնական] բնասորական B || 5 Կալիկերատաս] Կալիկերատաս, սյսինքն Լ, սոխակ *add.* B. — 13 աստուածային] աստուածեղև B.

2 KALOTZ, 10 Décembre.

Martyre des saints Ménas (*Minas*), Hermogène, Eugraphus (*Grabos*).

* A fol. 123
X^o 31.

Aux jours de Maximien, l'empereur impie, il y eut une émeute parmi les notables de la grande ville d'Alexandrie. L'ayant appris, l'empereur envoya un homme intelligent et sage, qui avait fait ses études à Athènes, et dont le véritable nom était Ménas, mais qui était surnommé *καλικελαστός* (*Kalikelastos*)¹, pour apaiser les différends entre les Alexandrins.

Celui-ci s'y rendit et mit l'accord entre tous. Il se fit chrétien et l'aide des chrétiens, il guérissait les malades et distribuait ses biens aux nécessiteux.

L'empereur, qui en eut connaissance, envoya un évêque, dont le nom était Hermogène, Athénien lui aussi, pour détourner Ménas de la foi chrétienne. Celui-ci se rendit à Alexandrie, présida en public le tribunal, et fit comparaître Ménas devant lui; ils conversèrent ensemble du matin jusqu'à la septième heure et par sa divine sagesse Ménas vainquit l'évêque.

1. Cf. *Syn. Cp.* 17 février.

Եւ հրամայեաց եւ հանին զաջան Մինասայ, եւ կտրեցին զտան, հատին եւ զկրուն
եւ արկին ի բանդ : Եւ չերբարդ ժամու զիշերոջն երեսեցաւ Տէր ի բանդին եւ սղջացոց
գտարն Մինաս :

Իսկ եպարքոսն Երմոզինէս զղջացաւ չոց՝ ընդ չարչարանսն սրբոյն Մինասայ,
բանդի ի վաղ ժամանակոց հետ : Եւ ընդ սուտանսն ստարեաց ի բանդն բերել զժամբին
սրբոյն զի բացէր ի վերայ նորա եւ օրինօր թաղեացէ զնա : Եւ իբրև ածին զնա զինտորն
տեսանէր սղջացեալ բովանդակ անգամօր եւ աչօրն զի նայէր ուղիւ եւ բարտան
զի խօսէր եւ ստիւքն զի գնայր . եւ նոյնժամայն հաւատաց ի Քրիստոս եւ կօչեաց
զամենայն ժողովարդ բարբաբին, խոստովան եկև առաջի նոյս զանուն Տեսան մերոյ
Յիսուսի Քրիստոսի :

Եւ հրամայեաց սուրբն Մինաս Գրարօսի զպրի կոչել զբաճանայն, որոց եկեալ
հեղին ջուր մկրտութեան ի վերայ զկոսն Երմոզինոսի եւ սանն . Գառաւոր եպարքոսն
Երմոզինէս մկրտի շնորհօրն Քրիստոսի վերստին ձնեկեամբ ի խորութիւն մեկոց, ի

1 հրամայեաց] հրաման եւ B — եւ հանին... զկրուն] եւ սանջեցին զնա ծախուափ
հարուածովը B || 2 սղջացոց գտարն Մինաս] գորացոց զնա B || 4 ընդ] ծախարէր *add.* B
— սրբոյն *om.* B || 5 նորա] նժա B — լեալ] եղեալ B || 6 պրովը] զի համարէր ձեռամբիւ
նժա լանտանել տանջանոց անտի *add.* B || 6-9 ստարեաց... զի գնայր] ստարեալ ի
բանդն եւ ածին առաջի իբր. եւ տեսեալ զնա սղջանգամ B || 12 Գրարօսի] եպարքոսի B ||
13 փառաւոր] փառաւորեալ B.

A fol. 124
v. b.

Sur l'ordre de celui-ci, on creva les yeux à Ménas, on lui coupa les pieds, ou lui trancha la langue et on le jeta en prison. A la troisième heure de la nuit le Seigneur apparut dans la prison et guérit saint Ménas.

Or l'éparque Hermogène se repentit vivement du supplice de saint Ménas, car il était son ami depuis de longue date, il passa toute la nuit sans sommeil et se lamenta en des gémissements pleins de larmes. Au matin il manda à la prison de lui apporter le corps du saint, pour qu'il puisse pleurer sur lui et le faire ensevelir selon les coutumes. Lorsque les soldats l'eurent amené et qu'il le vit guéri, ayant tous ses membres, avec ses yeux qui regardaient bien, sa langue qui parlait, et ses pieds qui marchaient, il crut aussitôt au Christ, fit venir tout le peuple de la ville et confessa devant eux le nom de notre Seigneur Jésus-Christ.

A fol. 124
v. b.

Saint Ménas ordonna à son clerc Eugraphus de faire venir les prêtres, qui vinrent et répandirent l'eau du baptême sur la tête d'Hermogène et dirent : « Le glorieux éparque Hermogène est baptisé par la grâce du Christ, dans une naissance supérieure pour la rémission des péchés, la résurrection de la

յարութիւն կենացն չախտենկց, ի բրաբխնն բարի չազխախեան, եւ ընկալցի զգրասկ վկայցին Քրիստոսի, յանան Հօր եւ Արքայ եւ սուրբ Հոգւոյն :

Եւ կոչեցեալ եպիսկոպոս երկուստան ձեռնադրեցին զԵրմայինէս եպիսկոպոս : Եւ երթեալ չամենաջն տեղեա կործանէր զգրասկերս կոսցն եւ բարազէր զՔրիստոսի աստուածութիւնն :

Եւ բռեալ Մարտինիանոսի արքայն երեալ լինինն երկուստան հազար հեծերազորօր, զնոց չԲզեկանդրա . եւ կոսուցեալ ասաջն իւր զսուրբն Մինաս եւ զԵրմայինէս * A fol. 125
1. 3. եւ հարցանէր զնոսս բարկախեամբ : Եւ սուրբն Երմայինէս պատմեաց արքային զեղեալ սրանչեկան աս սուրբն Մինաս : Եւ ձինչղես պատմէին զբանն Աստուծոյ՝ հրեշտակ Տեառն երեւցաւ նոցա եւ զօրացուցանէր զնոսս :

Եւ հրածաղեաց արքայն եւ զարքայն Երմայինեոի պատտուեցին զբախտնն եւ հասին զձեռան եւ զտան, եւ ուրեցին հրով եւ ընկեցին ի գեան : Եւ զսուրբն Մինաս կախեցին ի խաւարային բանդ զձեռաննէն եւ վէճ ձեճ ի յտան :

Եւ ի զիշերին չայնմիկ հրեշտակ Տեառն ժազովեալ զմաներեալ եւ զայրեալ ճատունան

6 երկուստան հազար] ասան հազար B 8-12 եւ սուրբն երմայինէս . . . ի գեան] Եւ տեսեալ զՏատուսութիւն հաստաց նոցա եւ զտէրն որ ի Քրիստոս Գրասս՝ հրածաղեաց եւ ասնջեցին զսուրբն երմայինէս սրով եւ հրով, եւ ընկեցին ի գեան B || 13 վ.ճ ձեճ ի յտան] վ.ճ ձի ձեճ կախեցին յտան B || 14 Եւ ի զիշերին . . . չամպիմանեցին] Եսկ սուրբն երկորին խնածօրն Աստուծոյ ապրեալ ի ճահուանէ՝ զազ բաջ ընդ աստուան եկեալ կացին ասաջն արքային, եւ աներկիւզ համարձակախեամբ չանպիմանեցին B.

vie éternelle et la palme de la bonne victoire, et il obtiendra la couronne des martyrs du Christ, au nom du Père, du Fils et du Saint-Esprit. »

Et ayant appelé douze évêques, ils consacrèrent Hermogène évêque; et celui-ci, allant en tous lieux, renversait les simulacres des idoles et prêchait la divinité du Christ.

L'empereur Maximien l'ayant appris, s'étant mis lui-même à la tête de douze mille cavaliers, vint à Alexandrie. Ayant convoqué devant lui saint Méнас et Hermogène, * il les interrogea avec colère. Saint Hermogène narra à l'empereur les miracles qui avaient eu lieu pour saint Méнас. Pendant qu'ils exposaient la parole de Dieu, l'ange du Seigneur leur apparut et les encouragea.

Sur l'ordre de l'empereur on ouvrit le ventre de saint Hermogène, on lui coupa les mains et les pieds, on brûla au feu et on le jeta dans le fleuve. On suspendit saint Méнас dans un cachot obscur par une main avec une grosse pierre aux pieds.

Dans la même nuit, l'ange du Seigneur recueillit les lambeaux déchiquetés

* A fol. 125
1° 3.

ժարմնոցն Երմոյլնեաի, եւ հանեալ ի գետոցն կենդանացոց հրամանաւ Աստուծոց : եւ զսուրբն Մինաս իջուցեալ ի կախալանէն եւ հանեալ ի բանդէն սարա զսուրբն Մինաս առ սուրբն Երմոյլնեա :

Եւ ընդ առաւօտն կայեալ առաջի արքային չանդիմանեցին զանաստուած ձուրաթիւն նորա : Եւ առ Կրարոս զպիր սրբոցն ցիւղագուորն . ընդէր աջնընտն տկարանաս, սիլ արքայ, բանդի եկիր զոչձամբ որպէս առ իսճ եւ եղեր որպէս զաբաւէս նկան . եկիր որպէս զարծի շատաշձամբ եւ եղեր որպէս չղջիկան անգոր :

Եւ բարկացա թագաւորն ընդ համարձակաթիւնն Կրարոսի, չարեա չաթնուցն եւ ինքնին ձեռամբ ՚ իւրով ետգան զնա : Կոչնպէս ետգան զսուրբն Մինաս եւ զսուրբն Երմոյլնեա, Գեկեաներբի ժ : Եւ խնդրեաց չԱստուծոց սուրբն Մինաս զի ձարմինը նոցա ի Բիւզանդիա երթիցէ : Եւ հրամայեաց թագաւորն չերկաթի սասգանակ արկանել եւ ընկնուլ ի ձալն : Եւ հրեշտակ ձեռան առաջնարկեալ սասգանակին Եհան ի Բիւզանդիա, ի զուսն բողարին որ է ընդլէճ Կապկեգոնի :

* A fol. 125
1° b.

Եւ չատր կիրակի, ի երեւեալ հրեշտակ Աստուծոց ի ձէջ զիշերի եպիսկոպոսին Բիւզանդիոց եւ սրտանայ նոցա վասն սրբոցն : Եւ ընդ առաւօտն չարայեալ հանդերձ ախախ. եկեղեցւոցն խնկոր եւ ձոմեղինոր լուցերալը, զնային ի ձալեղրն, եւ առեալ

5 Կրարոս] եւգրարոս B || 7 գարձիւ] գարձաի B || 8 բարկացա] բարկացեալ B — Կրարոսի] եւգրարոսի B || 10-11 եւ խնդրեաց . . . ի Բիւզանդիա] եւ ետ ընկնուլ զձարմինս նոցա ի ձալ. եւ խնամօրն Աստուծոց հասին ի Բիւզանդիա B. || 14-16 երեւեալ . . . վասն սրբոցն] ի ձէջ զիշերի չարանաթիւն եղեաց առ չԱստուծոց Մեարմանեաի եպիսկոպոսի Բիւզանդացոց B.

et brûlés du corps d'Hermogène, les sortit du fleuve et le ressuscita par ordre de Dieu. Il descendit saint Ménas de la potence, le fit sortir du cachot et le conduisit auprès de saint Hermogène.

Au matin ils se présentèrent à l'empereur et blâmèrent son erreur athée. Saint Engraphus, le clerc du saint, dit à l'empereur : « Pourquoi t'affaiblistu, ô empereur ? Tu es arrivé rugissant comme un lion, et te voilà amoindri comme un renard ; tu es arrivé avec le tumulte d'un aigle et te voilà faible comme une chauve-souris. »

* A fol. 125
1° b.

L'empereur, irrité de la hardiesse d'Engraphus, se leva de son siège et le tua de sa propre main. Il tua également saint Ménas et saint Hermogène, le 10 Décembre. Saint Ménas pria Dieu afin que leurs corps fussent transportés à Byzance. L'empereur ordonna de les mettre dans un cercueil de fer et de les jeter à la mer. Mais l'ange du Seigneur guida le cercueil et le fit émerger à Byzance, à la porte de la ville qui est en face de Chalcédoine.

Le dimanche, l'ange du Seigneur apparut au milieu de la nuit à l'évêque de Byzance et lui parla au sujet du saint. S'étant levé au matin, (l'évêque) accompagné de tout le corps ecclésiastique, se rendit avec de l'encens et des

գտաարան սրբոյն էած ի բարարն, եւ սրահեաց ի տեղ ոջ ինպատի, ձինչեւ ի հրեշտակէ Աստուծոյ Մարտիրոսնս խոյեալ սասակեցա :

Եւ ապա եղին զեշխարս սրբոյն չեղբ ծախն չորսմ ել ստարանն, եւ շինեցին ի վերայ նոցա վկայարանս ի սրահարանաթիւն բարարն : Եւ գործեալ չեա աչարիկ հրամանաւ հրեշտակի Տեսան ստարան զեշխարս սրբոյն Երմոզինեաթի ի բարարն Պետանդեաց, չորսմ տեղ ոջ բազում սրանչեկեր պատմեն լինել ի վկայարանս նոցա :

Յայժմ աւար լիշատակ սրբոյն Պատեաց անարատականի :

• A fol. 125
 v. 3. • Երանելին Պատգոս շինական էր չաշխարհական կեանս եւ երկրախասակ. եւ կին նորս սրանկէր ընդ սան օտարտուց : Եւ չաւար ձիւսմ տեսեալ Պատեաց զկին իւր եւ գոխկինն ի ձիւսմ անկողնի եւ սաէ ցաջն. Մվ եզբապ պչաս հետեւ կինոյ աջ կողմի կին բո, եւ սրղիբ իմ սրղիբ բո, եւ սուն իմ սուն բո : Աչար պատակէր զեւ ի ձեկնջ :

1 գտաարան] զծարձին B || 1-3 էած . . . ստարանն] եղին չեղբ ծախն չորսմ գոխն զծարձինն B || 5 հրամանաւ հրեշտակի Տեսան] ազգեցութեամբն Աստուծոյ B || 6 չորսմ տեղ ոջ om. B — պատմեն լինել] պատմին եղեալ B || 9 սրանկէր] սրանիկէր B || 11 սուն բո] սուն բեղ B.

eiérges allumés au bord de la mer, prit le cercueil des saints, l'amena dans la ville et le conserva dans un endroit caché jusqu'à ce que, blessé par l'ange du Seigneur, Maximien mourut.

On déposa par la suite les restes des saints au bord de la mer, à l'endroit où le cercueil était sorti de l'eau, on construisit, au-dessus, un martyrium pour la protection de la ville. Plus tard, par ordre de l'ange du Seigneur, on transporta les restes de saint Hermogène à la ville de Kérassonde, où l'on dit que beaucoup de miracles eurent lieu à son sanctuaire¹.

En ce jour, commémoration de saint Paul, l'ermite.

• A fol. 125
 v. 3. • Le bienheureux Paul était un paysan, de vie laïque et travaillant la terre. Sa femme forniquait avec un étranger. Un jour, Paul surprit sa femme avec l'amant dans le lit et dit à l'homme : « Frère, dorénavant cette femme sera ta femme, mes fils seront tes fils, ma maison sera ta maison ; vous m'avez rendu libre aujourd'hui vis-à-vis de vous. »

1. La texte porte : « à leur sanctuaire ».

Եւ թողեալ զնոսս զհաց սա ձեճն Լնտանխոս, եւ աչերան սաարթնութեամբ հաճոց կղեւ Աստուծոց որ եւ չանուանէն Պապեայ զեւր սարսէին : Եւ չարժամ հխանդր եւ ախտամէտը եւ այսասհարը երթալին սա Լնտան ի բժշկութիւն սա Պապ սաարթէր զնոսս . եւ նա ձեւն զինքով աբթիւր բժշկէր զամենեւեան անուամբն Աստուծոց :

Եւ աչնպիսի սրանչեղն վարուր եւ ճգնութեամբ ձեճու լցեալ զկեանս իւր հանկեա խաղաղութեամբ ի Բրիտան :

[B' Եւ չարժամ սաար վոխեցին զսոկերան բարեպաշտ թաղապետն պարան Չասպունին՝ հրածանու եղբորդուցն չորրորդ Լեւոն թաղաւորին եւ սարան ի Կրապարին :]

* B
p. 284 a.

Քաղցի Կ եւ Գեկտեճերի ժԵ : Վկալութիւն սրբոցն Ալիթալայ եւ Ափանի :

Սորա էին ի Պարսից աշխարհէն : Ալիթալա բարձ էր կոսոց, եւ անէր զախտ սրեան տեսատեսութեան ըստ կանոցի բնութեան : Եւ ի բապուճ վշտացն սաղնապեալ՝

1 զհաց] յանագասն *add.* B || 4 աբթիւր] աբթիւրով B — զամենեւեան] զնոսս B || 9 Վկալութիւն . . . Ափանի] Վկալութիւն սրբոցն Ալիթալայ ըրճի, եւ Ափանի սարկաւաղի եւ Բարաբայ B || 10 Ալիթալայ] Ալիթալայս B.

Les ayant laissés, il se rendit auprès du grand Antoine, et devint agréable à Dieu par tant de vertus qu'au nom de Paul les démons tremblaient. Lorsque les malades, les infirmes et les possédés se rendaient auprès d'Antoine pour trouver la guérison, il les adressait à Paul, et celui-ci, en leur imposant les mains avec des prières, les guérissait tous au nom de Dieu.

C'est dans une si admirable conduite et un tel ascétisme qu'il accomplit sa vie et reposa en paix dans le Christ.

[B' C'est en ce jour qu'on transféra les ossements du pieux membre de la famille royale, le baron Zablonn, par ordre de son neveu le roi Léon IV, en les transportant à Drazark.]

* B
p. 284 a.

3 KALOTZ, 11 Décembre.

Martyre des saints Aitalaha et Apsaï¹ (Aphson).

Ils étaient du pays de la Perse. Aitalaha (*Ayitala*) était prêtre des idoles, il avait un flux de sang à la manière des femmes; pressé par de violentes dou-

1. La forme syriaque est ܐܦܫܘܢ *Hapsaï* (Bedjan, *Acta Martyrum et sanctorum*, iv, 133-137. Dans les synaxaires grecs Ἀψείζα, Ἀψείζα et aussi Ἀσεψείζα, forme contaminée par Ἀσεψείζα.

* A fol. 125
v° b

կանէր ի սրտատաջ եւ սրտայր ձայնիւ, իկերես չաջանեացի սր սր կտրաց իցի, բժշկել
 գնաւ եւ ոչ գտանէր : Եւ գծտաւ ամեալ ասէր զտեճն . Երբևայց աս եպիսկոպոսն
 բրխտանկից եւ սպոխիւր նորա հաստամ բժշկել : Եւ չորժամ ել շատայ սուժամայն
 եկաց հասունն արեանն : Եւ երբևալ աս եպիսկոպոսն, ձկրակցաւ եւ հաստաց ջան-
 նատարր երրորդութիւնն : Եւ տեսալ գնա բրխտանկիցն ուրախ եղեն, եւ ստարեցին
 գնա ի ճածուկ տեղի ինչ աս բաճանայր եւ անդ ուսալ գատտամայլին հաստաց
 պատուիրանս :

Եւ գնացեալ ի բագարն խոր Արտաւիլ ուսուցանել գրանն Աստուծոյ, եւ պրազմա
 ջանհաւատիցն դարձոց շատտամզկտաւիին : Եւ բժրանեալ գնա կուսպաշտիցն
 տարան աս իշխան բագարլին, եհարց զնա եւ աս . Զխնորդ եղեր բրխտանեաց : Եւ
 պատմեաց իշխանին զարանչելան եղեալ աս նժա, եւ համարձակապէս խտտովանեցաւ
 դանուն Տեսան ձերոյ Յիսուսի Քրիստոսի :

Եւ հրամայեաց իշխանն տանել գնա զի տեպէ զմահ սրբոջն Եսարաբաց, բանկի
 կամէին տանել գնա ի զլխատունն վասն անուանն Քրիստոսի : Եւ չորժամ տարան
 ի տեղին ետես գտարր ժարտիրան սրով կասարեալ . եւ անկեալ ի վերայ ձարմնոյն

9 շատտամզկտաւիին] ի բրխտանկութիւն B || 14 տանել գնա ի զլխատունն] զլխտանել
 գնա B.

leurs, il parcourait les rues et gémissait à haute voix dans l'espoir de ren-
 contrer quelqu'un qui puisse le guérir, mais n'en trouvait pas. Après réflexion
 il se dit en soi-même : * J'irai trouver l'évêque des chrétiens et j'espère trouver
 la guérison par ses prières. Pendant qu'il s'y rendait le flux de sang s'arrêta
 brusquement. Il se présenta à l'évêque, se fit baptiser et crut en la très sainte
 Trinité. A sa vue les chrétiens en furent remplis de joie et l'envoyèrent dans
 un endroit caché auprès des prêtres où il apprit les commandements de la foi
 divine.

* A fol. 125
v° b.

Il se rendit ensuite à sa ville d'Arbèles (*Artavil*), y enseigna la parole de
 Dieu et convertit beaucoup d'infidèles à la connaissance de Dieu. Les ido-
 lâtres le saisirent et le conduisirent auprès du gouverneur de la ville, qui l'in-
 terrogea et lui dit : « Comment es-tu devenu chrétien? » Il raconta au gou-
 verneur les miracles qui avaient eu lieu pour lui et confessa avec hardiesse
 le nom de notre Seigneur Jésus-Christ.

Le gouverneur ordonna de le conduire voir la mort de saint Barsabas
 qu'on amenait pour être décapité pour le nom du Christ. Lorsqu'on l'eut con-
 duit sur les lieux, il vit le saint martyr achevé par le glaive. Il se jeta sur le

1. Cité à cette date par *Syn. sel. Mo*).

զիրկա արկեալ Տամբուրէր, եւ արեամբն օճանէր զերեսս իւր : Եւ զարձայցին աս իշխանն, եւ Տրամաշեայ ըրխատնէ ի միոյ Տատանել զականջս նորս . որոյ զանկխեալ չերկիւզէն ե՛հաս զպարթեամբ : Եւ նոյնժամայն չարացաւ ձեռնն, եւ չեաւ աշտարիկ * A fol. 126
C. d.

Եւ կայեալ զսարկաւացն Ափսոն ամին սուաջի, եւ նա ճշմարիտ Տաւատով խոստովան եղեւ զՔրիստոս : Եւ զան Տարեալ զնա ուժկին ետան ի մոպպեան, ընդ նմին եւ զտուրն Ալիթարս . եւ մոպպեան եմոյճ զնոսս աս թապաւորն, եւ իւրեւ ետես Տրամաշեայ ի բանոյ արկանել :

Եւ բաճանայ սնն եմուտ ի բանտն տեսանել զսուրբ վրաջան, եւ տեսալ զերանելին Ալիթարս բուստուրեալ տեղեամբ, եւ եղեւ Տիպեալ չոյճ : Եւ երզննեցուցեալ զնա Ալիթարս զի մի ուժեր սակցէ զոր ետեսն մինչեւ կատարեացի մարտիրոսութեամբ :

Եւ չեաւ սակաւ սուրբ կայուցեալ զտուրան սուաջի թապաւորին, եւ ե՛հարց զարձեալ ցնոսս : Եւ նորս զնոյն զուանեցին զՏաւատս խոստովանելով զՔրիստոս ճշմարիտ Աստուած : Եւ ի նմին ժամու ըստ Տրամանի բանաւորին Տատին զկրտսս նոցա Կեկտեմբերի ժԷ : *

Եւ երթեալ ըրխատնէլոյն ամիրտիեցին զմարմինս նոցա ի նշանաւոր տեղ ուջ :

3 զպարթեամբ] զպոճամբ B || 10-11 եւ երզննեցուցեալ . . . մարտիրոսութեամբ օմե. B | 15 Կեկտեմբերի ժԷ] եւ Քայոցի Գ ամմ. B || 16 նոցա] սրբոցն B.

corps, l'entoura de ses bras, l'embrassa et se teignit la figure avec son sang. On le reconduisit auprès du gouverneur qui ordonna à un des chrétiens de lui trancher les oreilles. (Le chrétien), saisi de crainte, les lui trancha en tremblant. Sa main se dessécha aussitôt. Après cela on jeta (le saint) en prison. * A fol. 126
C. d.

On saisit aussi le diacre Apsaï (*Aphson*) et on le fit comparaitre. Il confessa la vraie foi au Christ. On le frappa brutalement et on le remit entre les mains du grand prêtre des idoles en même temps que saint Aitalaha (*Ayitalus*). Le grand prêtre les conduisit en présence de l'empereur, et celui-ci aussitôt qu'il les vit ordonna de les jeter en prison.

Un prêtre qui s'introduisit dans la prison pour voir les saints martyrs, aperçut le bienheureux Aitalaha rayonnant de lumière et en fut grandement émerveillé. Aitalaha lui fit jurer de ne rien dire à personne de ce qu'il avait vu jusqu'à ce qu'il eût consommé son martyre.

Peu de jours après, les saints furent mis en présence de l'empereur, qui les interrogea de nouveau. Ils professèrent la même foi en confessant le Christ, vrai Dieu. On leur trancha immédiatement la tête sur l'ordre du tyran, le 11 Décembre.

Les chrétiens étant venus, déposèrent leurs corps dans un endroit célèbre.

Յայժմ ուսուր չիշատակ է Գանիկին սինտակսիցոյն չիկնապրտ, ձերձ ի Կոստանդինուպոլիս :

Ելլժմ երանելի ձերուհիս Գանիկ, չտատել և չերկարածիլ ամայ ճղնախննէն և չանձկախննէն, խղին չարտ ձ բնակէր. * ճանկրն տկարացեալ ի կորձան կղէին և ուրն ի բարձան, և իրբև զկրճղ անկեալ զնէր : Եւ էին Տերբ, զլիտն երկատասան Տիտակր բանանեալ, երկուց կանպնոց երկայնախնամբ, և ձորտան չերկուս ճատանա երեք կանպնոց : Եւ բարտը ճղնախնամբ ի խորին ձերախին Տատեալ Տանգեա ի Քրիստոս :

[B* Յիշատակ սրբոյն Գամատոսի Հատայ Տպրտպետին և ձնձ վարտպետին :

Սուրբ Գամատոս արժանապէս ի կոչձանէ Տպրտն սրտչ ընկալա զտարբերան ախտան բատաներտղ երկրորդ զորով չեա սրբոյն Պետրոսի լի բարտ տեսակոր բարեայ : Եր Տեղ իրբև զՄովսէս, ձարտը սրպէս ՅովՏաննէս, նախանձախնայլր ուզրախա Տատտոց Տանպոյն Եղիտչի, ժուձկալ կրօնաւորախնամբ ՅովՏաննու Տամնձատ, Տնուտ և բաճարան ի զիրս իրբև զերանելին Պոլոս, սրանչերպարձ և բարենշան տնպրտեւ լի և անշարժ վէժ Տատտատեալ ուզրախաախնամբ ի չաննեայն Տերախտական ուխտիլն սրպէս ձնձն Պետրոս :

1 Յայժմ] Ե սճին B || 2 ամայ om. B || 3 չանձկախննէն] չանձաձկախննէ, B — բնակէր] բնակեալ էր B || 4-5 և էին Տերբ. . . երեք կանպնոց om. B.

En ce jour, commémoration de Daniel le stylite à Anaplous, près de Constantinople.

Les genoux débiles de ce bienheureux vieillard Daniel, à cause des nombreuses et longues années de son ascétisme et à cause de l'étroitesse de la cellule qu'il habitait, rejoignaient * sa poitrine et les chevilles (touchaient) aux cuisses; il se tenait réduit comme un billot. Les cheveux de sa tête étaient partagés en douze tresses longues de deux aunes, et sa barbe en deux parties (longues) de trois. Parvenu à une profonde vieillesse dans un parfait ascétisme, il reposa dans le Christ.

* B B * Commémoration de saint Damase (*Damasos*), patriarche de Rome et grand docteur. p. 284 a.

Saint Damase, justement appelé au siège apostolique par le choix du Saint-Esprit, étant le quarante-deuxième après saint Pierre, était doué des plus parfaites qualités. Il était doux comme Moïse, pur comme Jean, zélé pour la foi catholique comme Élie, constant dans la piété comme Jean, docte et versé dans les livres (saints) comme le bienheureux Paul, thaumaturge, distingué, roc inamovible et inébranlable de la catholicité contre toutes les sectes hérétiques à l'image du grand Pierre.

Նաև սորմաթեամբ և աստատուր կարեկցութեամբ նմին ինքեան * ծարգասի-
րին և ամենատեսան Յիսուսի նման էր հանապազ : Գրէր ծիշտ և սասցանէր
հանապազորդ փարգապետութեամբ պատուիրանա Աստուծոյ : Եւ այնչափ ակնածելի
և պատկասելի էր ամենեցուն երկնային փարսոյն և խմաստան բանին ծինչ զի և
հակառակորդին զաշի հարեալ զոզային ի նմանէ : զոր և զսա յիշէ սարբն Գրիգոր
աստուածարան ի զիրա իւր սրատուով, և սոյ նշանակ սրա լատելենէն :

* B
p. 284 b.

Սա ելև զլիսուր երկրորդ ժողովոյն հարիւր և չիտն եպիսկոպոսացն ի Կոստան-
զինուպոլիս . և հերբեայ զնոր աղանդն Մակեդոնի որ հաչհոչէր զսարբ Հոգին : Եւ
զաւանկալ հաստատեայ զձշմարիտ համարոյ աստուածութիւն սարբ Հոգոյն ընդ
Հոր և ընդ Սրբոյ աչովք սրբովք հարբին . յորոյ ծիջի փաղեայ լրբեա զարեգակն
ի ժամանակի իբրս՝ : Եւ կայեալ չաթան ամս տան և ութ և ամիս երկու և
տան որ փոխեցաւ սա Քրիստոս :]

Քաղցի Գ և Գեկոսիւնի ԺԲ : Տօն է, սարբ ասարեկոյն Բարգպիմէսի :

Ասարեանի Քրիստոսի Բարգպիմէսս ձի էր յերկոստատանիցն, հրամանաւ Հոգոյն

Par sa charité et sa généreuse compassion, il ressemblait * incessamment à
notre Seigneur à tous, Jésus, qui aime les hommes. Il écrivait continuelle-
ment et enseignait sans relâche avec doctrine les commandements de Dieu. Il
fut si respecté et vénéré de tous par sa conduite céleste et sa parole pleine de
sagesse, que les ennemis eux-mêmes le craignaient et tremblaient devant lui.
Saint Grégoire le théologien le mentionne avec honneur dans ses écrits et
donne la preuve de ses bonnes qualités.

* B
p. 284 b.

Il présida le deuxième concile des cent cinquante évêques à Constantinople,
et réfuta la nouvelle hérésie de Macédonius, qui blasphémait le Saint-Esprit.
Il professa avec fermeté la véritable divinité consubstantielle du Saint-Esprit
avec le Père et le Fils d'accord avec les autres saints Pères, parmi lesquels il
brilla à son époque comme le soleil. Il siégea pendant dix-huit années, deux
mois et dix jours, et reposa dans le Christ.

4 KALOTZ, 12 Décembre.

Fête du saint apôtre Barthélemy †.

L'apôtre du Christ Barthélemy (*Bardoghimeos*) était un des Douze. Il se ren-
dit, par ordre du Saint-Esprit, dans la région pour laquelle il avait été élu; il

1. Cf. R. A. LIESIUS, *Die apokryphen Apostelgeschichten und Apostellegenden*, II, 2,
Braunschweig, 1884, p. 64, 92-101.

արոյց զհոսց ի վեճակ ընտրութեան խրոյց : Եճուտ չեղո՞մ բարար ի սոճճանս Հեղկոց, եւ նասէր սոս սպրկեր ծի գոր սրաշտէր բարարն իրբն գոսոսած զի գիտական սպրճոնք լինէր ի նճոս : Եւ չասր ճիւճ եկին բարարացիքն գոճեւ սպրկին, եւ կոչէին զնա գոսար նեղափ, եւ սպրպակէին ճեճոճոցն եւ կոչոտարփ լեոտակէին ընդ տիղմն ջրոցն, եւ երեւեալ զիւացն ընդ տին սպրկին հոյճոփ եւ հրոփ եւ սոստիկ հընչճճոճմը : Եւ սարբ սոսրեափն ճոյեալ գոսրարոյնն իւր ճգեալ ընդդէճ ջրոցն, եւ ցոճարեցա ջարն եւ սնչաչա եղեն երեւճոնքն : Եւ եկին բարճոտիլիւնքն սոս սոսրեափն, եւ նա սոսոցոնէր նոցա գրոնն վրվութեան, եւ նարս նեղեալք ի ճարսոսճճ վասն բարինս արկանել ի վերոյճ * սոսրերոցն եւ զիւեարս հարեալ սոստիկցին արս երեւոն : Եւ ճերճեցեալ սոսրերոցն ի ճեւեալսն կենդանոցոց անսոճմըն Յիւստի. եւ բարճը հոսոտոցին ի Քրիստոս :

* A fol. 126
v° a.

Եւ զնացեալ սոսրերոցն չեղբ բարարին, ի տեղի ճի սպոտած, բղկեցոց սպրփիւք ջար չարք եւ անսոչոճոճմ, եւ անդ ճկրտեալ զհոսոտոցեալսն, եւ արար ի սպանեղց անտի բոճանոցս :

Եւ չրջեալ բարարութեանք ընդ բարճմ տեղիս եւ Եճու նա ի Բոսար բարար խոյլին Ատրոսց, եւ զրոյլին հոգարաղեափն Բոսարոցոց ճեւեալ տանէին ի լեոտոմն :

pénétra dans la ville d'Aden (*Edom*) au pays des Iudes, et s'assit auprès d'une fontaine que la ville adorait comme dieu, car il s'y produisait des influences démoniaques. Un jour les habitants de la ville se rendirent pour sacrifier, à une fontaine qu'ils appelaient « la fille du Nil (*Neghos*) », firent un grand tapage et en sautillant se roulèrent dans l'eau boueuse, tandis que les démons apparaissaient à la source de la fontaine, accompagnés de vents, de feu et d'un grand fracas. Le saint apôtre plia son capuchon et le jeta dans la direction de l'eau : l'eau se dessécha aussitôt et les apparitions s'évanouirent. Une multitude se rassembla autour de l'apôtre et il leur enseigna la parole du salut, mais eux, tourmentés par la soif, ils se mirent à jeter des pierres à l'apôtre. Mais ils s'atteignirent les uns les autres et il en mourut une trentaine. Alors, l'apôtre s'approcha des morts et les ressuscita au nom de Jésus, et beaucoup crurent au Christ.

* A fol. 126
v° a.

L'apôtre se rendit aux alentours de la ville, en un endroit rocheux, y fit surgir par la prière une eau abondante et douce et y baptisa les fidèles. De ceux qui avaient été tués, il fit des prêtres.

Il traversa tout en prêchant bien des endroits et arriva à la ville de Bosra (*Bostr*), en Coelé Syrie ¹, comme on portait à sa sépulture le fils du gouver-

1. Bosra ou Bostra n'est pas dans la Syrie creuse au sens propre, mais le nom de Coelé Syrie a été appliqué dès le temps des Séleucides à toute la Syrie septentrionale et centrale, cf. Bouché-Leclercq, *Histoire des Séleucides*, Paris, 1913-14, p. 522.

Եւ ձերձեալ սուրբ առաքելոյն ի գազարն առժամայն ագոթիւք կենդանացոյց
 գծեալն : Եւ հաւատաց հազարապետն եւ ամենայն տան նորս չՔատուած : Եւ
 բարոյեաց նոցա գաւառարանն Մատթէոսի, եւ մկրտեաց զնոսա եւ անուանեաց զանոն
 պատանեոցն Մատթէոս ըստ անուան աւետարանչին : Եւ հազարապետն խորտակեաց
 5 զամենայն կուռս բազարին :

Եւ զնացեալ սուրբ առաքելոյն չերկիրն Պարթևաց եւ Մարաց եւ Ելմացոյց եւ
 բարոյեալ նոցա բազումք հաւատացին ի Պարթևացոցն : Եւ զնացեալ չաշխարհն
 մոպոց եւ կալեալ զգառակեր ավրածօրն ընդդժ արեգականն ի ձեջ կրտսարանին եւ
 խաարեցոյց զնա : Եւ ոչ հաւատացին բաց պիք ոթ ի մոպոց անալի, որք երկիր
 0 պապին Տեասն ի ձնեգեանն Տեասն, գոր ընդ իւր աարեալ առաքեալն եւ եկեալ չաշ-
 խարհն Պերմանիկեցոյց, բարոյեաց նոցա զՔրիստոս : Եւ թագաւորն նոցա ըմբռնեալ
 զառաքեալն եղ ի բանդ եւ հրածօցեաց պրեկ եւ զբանդն եւ զառաքեալն : Եւ որոս եւ
 կաշճականք եգեն եւ չմարեալք անկան չերկիր, եւ երեալ առաքելոյն բժշկեաց
 զնոսա :

Եւ հաւատաց թագաւորն եւ ամենայն բազարն չՔատուած, եւ մկրտեալ առաքելոյն
 զնոսա եկն չերկիրն Հաջոց ի Փոպին գաւառ, եւ զբազումս գարձոյց ի Տէր :

Եւ զն վախճանեալ էր առաքեալն Ռադէսս ի Սանատրիոց, եւ զրեալ էր Ռովմայի

neur de Bostra. Le saint apôtre s'approcha du cercueil et ressuscita aussitôt
 le mort par ses prières. Le gouverneur crut en Dieu, avec toute sa maison.
 (Barthélemy) leur prêcha l'évangile de Matthieu, les baptisa et donna au jeune
 homme le nom de Matthieu, selon le nom de l'évangéliste. Le gouverneur fit
 briser toutes les idoles de la ville.

Le saint apôtre se rendit ensuite au pays des Parthes, des Mèdes et des
 Élamites; il leur prêcha et beaucoup crurent parmi les Parthes. Il passa au
 pays des mages, où ayant présenté l'image de la mère du Seigneur en face
 du soleil au milieu du feu, elle éclipsa celui-ci. * Il ne se convertit parmi les
 mages que huit hommes, lesquels avaient adoré le Seigneur à sa naissance;
 l'apôtre les emmena avec lui, arriva au pays des Germaniciens¹ et y prêcha le
 Christ. Le roi fit saisir l'apôtre, le fit mettre en prison et ordonna de brûler
 la prison et l'apôtre. Il se produisit des coups de tonnerre et de foudre, les
 gens tombèrent à terre affolés et l'apôtre sortant de la prison, les guérit.

Le roi et toute la ville crurent en Dieu; l'apôtre les ayant baptisés se
 rendit en Arménie dans la province de Golthen, et y convertit nombre de per-
 sonnes au Seigneur.

Comme l'apôtre Thaddée avait été mis à mort par Sanatrouk, et que

1. Germanicia en Cilicie, aujourd'hui Mar'as.

* A fol. 129
v. b.

* A fol. 126
v. b.

առ Բարդուղիմէոս՝ զև ծի՛ անփոյթի սրտացէ զայնր վիճակէ, եկն ի Հագս : Եւ ծինչ երկնայր նա ի բլուրն Արտաշատոս՝ հանդիպեցաւ նմա ալլ ամն յեփմանանկցն առարեակն Յագս, եւ ուրախացեալք ընդ ծիճմանա կանգնեցին ի տեղին խաչ, եւ ապա զնոց նուրա ի վիճակն իւր :

Եւ Բարդուղիմէոս զնոց ի Հեր եւ ի Սաղծատա, եւ եկն ի յԱրբանոս բարդք եւ բարդքեր անդ գ՛րխատա. եւ սաներ նշանա եւ սրանչեկն : Եւ Ասպուհի բար Մանասրիոց՝ որ էր բնորդի Արգարոս՝ հաւատաց ի Քրիստոս եւ մկրտեցաւ յառարեկոյն, եւ ՝ զպեցաւ հանկերձ կուսովան եւ ոչ մեկներ յառարեկոյն : Եւ լուեալ թողաւորն Մանասրուկ բարկացաւ չոյժ, եւ առարեաց զհազարապետն Տէրենտիոս սպանանել զառարեակն եւ զբոլք իւր : Եւ եկեալ հազարապետն ետես զառարեակն եւ զիմացա ի նա, եւ զի բարոտ էր բճշկեաց զնա, եւ հաւատաց յԱտուած եւ մկրտեցաւ յառարեկոյն :

Եւ սասանել բարկացաւ թողաւորն, եւ առարեաց զալլ ոմն իշխան սպանանել զառարեակն եւ զբոլքն եւ զհազարապետն եւ զամենայն հաւատացեալսն : Եւ եկեալ իշխանին՝ զան սաստիկ եհար զառարեակն, ծինչև անկեալ յերկիր իրբես զճեռեալ : Եւ յեա երկց առուրց խլրկեցաւ, եւ ձեռն տուեալ նմա նստաւ . եւ ալօթէր առ Ատուած զև ծի՛ կարկեցէ աշխարհս այս խնդրուածովք Թապէսսի եւ իմ նուստս ծառայի բո :

Եւ ահա կամար լուսոյ եկաց ի վերոյ սուրբ առարեկոյն, եւ առարեակն Թապէոս

Thomas avait écrit à Barthélemy de ne pas négliger ce pays, (Barthélemy) s'était rendu en Arménie. Pendant qu'il se dirigeait vers la colline d'Artachat, il y rencontra un autre des soixante-dix, l'apôtre Jude (*Jouda*); ils se félicitèrent, plantèrent une croix à cet endroit, et Jude retourna dans sa région.

Barthélemy se rendit à Her et à Salmast, puis entra dans Arbanopolis et y prêcha le Christ. Ogohi, sœur de Sanatrouk, qui était le fils de la sœur d'Abgar, crut au Christ et se fit baptiser par l'apôtre, * elle prit l'habit de vierge et ne se sépara plus de l'apôtre. Le roi Sanatrouk en ayant eu connaissance, entra dans une grande colère et dépêcha le chiliarque Térénce (*Terentios*) pour tuer l'apôtre et sa sœur. L'officier alla, vit l'apôtre et eut pitié de lui; comme il était lépreux, (l'apôtre) le guérit, il crut en Dieu et fut baptisé par l'apôtre.

Le roi en fut encore plus irrité et envoya un autre prince pour tuer l'apôtre, sa sœur, l'officier et tous les fidèles. Le prince arriva, fit battre cruellement l'apôtre, à tel point qu'il tomba à terre comme mort. Trois jours après, il remua, on l'aïda à s'asseoir, et il pria Dieu de ne pas laisser périr ce pays « sur les instances de Thaddée et de moi ton humble serviteur ».

Aussitôt une voûte lumineuse s'éleva au-dessus du saint apôtre, et l'apôtre

* A fol. 127
1° a.

* A fol. 127
1° a.

իրբեւ ճարմնատրեալ տեղեամբ գայր առ նա. եւ սոժամայն վշեաց գողին, եւ գործուն ընդ նոյն տեղի ուստի եկին Քաղէտս : Եւ տեսեալ գաջն բազմաթեանն հաւատացին շատր չաջնմիկ պիբ իրբեւ երեք հասարբ :

Սպանին եւ գրոյր թագատրին եւ զհաղարապեան, եւ թագեցին գատարեալն ի 5 * տեղուջն օր կաշի Յարծ : Եւ կատարի տան սուրբ ստարեկոյս Դեկտեմբերի ժԻ : * A 60. 127
17 b.

Յայտ՝ աւար վարբ Ափիւրիոյնի սրանչեկագործ եպիսկոպոսի :

Սուրբ Ափիւրիոյն հովիւ էր ոչխարաց, եւ ամուսնացեալ ըստ աշխարհի ունէր գատկս. եւ էր շատրս ձեծի արբային Կաստանկիանտի : Մեռան նորս որդիքն եւ կիճն, եւ ձի գուտար ձիւայն մնաց : Եւ ձեռնադրեցին գնա կալիսկոպոս բաղարին իւրոյ : 10 Եւ էր ինքն պարզամիտ, հեղ, հանդարտ, խոնարհ, անչար եւ սուրբ : Եւ տուան նմա շնորհք զՄատուծոյ առնել նշանս եւ արուեստս, չորոց եւ ձեք սակաւ ինչ պատմեացոյր :

Երաշտովիւն լեալ չաշխարհին եւ աղաչեաց սուրբն Ափիւրիոյն զՄատուծ եւ ետ անձրեւ գերիս տիւս եւ գերիս զվշերս :

6 Վարբ . . . եպիսկոպոսի] վարբ եւ պատմովիւն սրանչեկեաց երանելոյն Ափիւրիոյնի եպիսկոպոսին Տրիմիդուիոյ բաղարի ի Կիպրոս կղզուջն B || S շատրս] շածս B 10 եւ սուրբ օտ. B 11 չորոց եւ ձեք սակաւ ինչ պատմեացոյր] ունէր եւ զհոյսի ձարգարեւթեան ի գիտել զգապանիս ձարդեան . . . բանցի երաշտովիւն B.

Thaddée, comme dans une vision corporelle, vint à lui: il rendit aussitôt l'âme, et ils s'en retournèrent par la voie d'où était venu Thaddée. La multitude, ayant vu cela, il s'en convertit, en ce jour, près de trois mille.

On tua la sœur du roi et l'ollicier, et on enterra l'apôtre * à l'endroit * A 60. 127
17 b.

En ce jour, vie de Spyridon, l'évêque thaumaturge.

Saint Spyridon était berger de troupeaux, il était marié et lüé, ayant des enfants: il vivait aux jours du grand empereur Constantin. Sa femme et ses fils moururent, il ne lui resta qu'une fille. On l'ordonna évêque de sa ville. Il était d'esprit simple, doux, calme, humble, sans aucune méchanceté, et saint. Les grâces de Dieu lui furent accordées pour accomplir des miracles et des prodiges, dont nous raconterons quelques-uns.

La sécheresse régnant sur le pays, saint Spyridon pria Dieu qui accorda la pluie durant trois jours et trois nuits.

Սով լեալ է բազարին, և ազրատը բազարին չսլմ. և մեծատուերն ունին
 ամբարեալ ցորեան, և պաշէին է շահմարանս և կարտերոցն ոչ բաշխէին կամ
 վաճառէին : Եւ չանդիմանէր պետոս Երանեղին բանին և ոչ անասլին : Եւ ազօրեալ
 սո Մատուած՝ եկն անձրեւ աստօրիկ և կործանեալ զշահմարանս նոցա : Եւ զիմեալ
 * A fol. 127
 V^o 30. 5
 ազրատացն սո. հասարակ լլան ցորենով. ցոր և * ինքեանք իսկ մեծատուերն հրամա-
 ջէին չափչափել ստերով իմէ. Հրամանուսն Մատուածչ եղև այս՝ է ինպրուածոց սրբոց
 Եպիսկոպոսին :

Սին է սիրելեաց սրբոցն ազրատացոս, և երթեալ սո նա խնդրէր անօրն ինչ զի
 զիցէ պրտական և զնեպլ. գալէսս ասն իւրոց : Եւ նա ոչ ինչ ունէր զի ասցէ :
 Գնաց ընդ այնն է պարտեղն և տեսանէ, օձ մի զի գնացր. ապաչեաց զՄատուած և
 10 եղև սակի է գորդ կանայրի փոխեալ, ցոր բուսն հարեալ ևս ցայն : Եւ նորս
 երթեալ եզ պրտական և ասեալ գալէսս ասն իւրոց, և չորեամ չտեսաւ ևս գարծաչ
 զփոխն, ասեալ զպրտականն ասորս սո Եպիսկոպոսն. և նորս ընկալեալ է ձևս
 ընկէջ է պարտեղն, ապաչեաց զՄատուած և կենդանացաւ գարձեալ և Եմուս չորջ
 15 իւր :

2 ցորեան] բազարս *add.* B || 5 հրամայէին] հրամայեցին B || 8-15 Սին է սիրելեաց . . .
 է ծախսանէն *om.* B.

Il y eut une disette dans la ville et les pauvres souffraient beaucoup de la
 faim: les riches avaient amassé du blé et le gardaient dans leurs greniers sans
 en distribuer ni en vendre aux nécessiteux. Le bienheureux leur adressa des
 reproches, mais ils ne l'écoutèrent pas. Il pria Dieu, qui fit tomber une forte
 pluie et détruisit leurs greniers¹: tous les pauvres accoururent et firent une
 * A fol. 127
 V^o 30. 5
 ample provision de blé, les riches eux-mêmes ordonnèrent de piller (les
 greniers) en disant: « C'est par ordre de Dieu que cela est arrivé sur les ins-
 tances du saint évêque. »

Un des amis du saint étant tombé dans la misère, se rendit auprès de lui
 et lui demanda un objet pour le mettre en gage et acheter ce qu'il fallait pour
 sa maison: mais il ne possédait rien de quoi lui donner. Il se rendit avec cet
 homme au jardin et aperçut un serpent qui circulait, il pria Dieu, et (le ser-
 pent) fut transformé en une parure féminine d'or, qu'il saisit et donna à
 l'homme. Celui-ci s'en alla, le mit en gage et acheta ce qu'il fallait pour sa
 maison; lorsqu'il eut amassé de quoi rendre l'argent emprunté, il reprit le
 gage, l'apporta à l'évêque, qui le prit dans ses mains, le jeta dans le jardin,
 et pria Dieu: (le serpent) reprit vie et rentra dans son trou.

1. Se rappeler que maisons et toitures sont souvent en torchis et facilement endom-
 mageables par la pluie.

Չամն ի սիրելեաց իւրաց զբարեացեալն ի մահ, եւ ճրամայեաց զաստարն ճատանել
 զլլախ նորա : Եզզ եղև երանելոցն եւ փաթազ ընթանալ զի կեցապէ, զիս, եւ
 ճատեալ ի զիս ոչ եղև ճուն զի անցանէ, եւ ասէ : Չեզ ճրամայէ Տէր Եստասած,
 ով ջուրը, զարեալեք ծինչեւ անցից նախ բան զմեռանել անխատախեամբ : Եւ վայ-
 5 վազակի արգելաւ ջուրն ի վերաստ, եւ անց ստրբն ցամարաւ : Եւ սրբ տեսին
 ընթացեալ պատմեցին զաստարին զարանչելի զարմն, եւ զահի ճարեալ արձակեաց * A 60. 12
 V. b.

Յաւուր ծիւճ մտեալ երանելոցն ի ասն ինչ եւ մերձ եկեալ կին ծի ազաչէր
 զի լուսպէ, զոսս նորա : Եւ նա ասէ . Ի լայ երթ լինէն, եւ ցանկըմանեաց զբարձս
 0 նորա բանցի սրանիկ էր : Եւ կնոջն զգջացեալ ընդ բանն խոստովան եղև զմեզս
 իւր եւ սարաշտարաթեամբ ապրեցաւ :

Երթեալ երանելոցն ի նիկիա բանցի եւ աս ծի էր չերեր ճարիւր եւ ասան եւ ոթ
 ճարապեանայն : Եւ իմաստասէր ոմն չարխանոսայն ի վիճումն բանից չաթիւէր ուզա-
 15 վառայն : Եւ տեսեալ Սիխրիզոնի եթէ ոչ սր կարէ ընդլիմանալ նմա ճարապու-
 թեամբ, չառաջ մատաւ խոսել ընդ նմա . եւ բանցի անճմուռ էր սամամբ իմաստու-

12 ի նիկիա] ի ժագմի նիկիայ B.

Un de ses amis avait été condamné à mort et le juge avait ordonné de lui
 trancher la tête. On le fit savoir au bienheureux qui s'empressa d'accourir
 pour le sauver; or, arrivé au fleuve, il ne trouva pas de gué pour le traverser
 et dit : « Le Seigneur Dieu vous ordonne, eaux, de cesser de couler afin que
 je passe avant la mort injuste de cet homme ». Aussitôt les eaux supérieures
 s'arrêtèrent et le saint traversa à sec. Ceux qui en furent témoins coururent
 raconter au juge le fait miraculeux, et celui-ci, * saisi de frayeur remit en
 127 liberté l'homme condamné à la mort. * A 60. 127
 V. b.

Un jour que le bienheureux était entré dans une maison, une femme s'ap-
 procha de lui et le pria de lui permettre de laver ses pieds. Il lui dit :
 « Éloigne-toi de moi. » Et il blâma ses actes, car c'était une prostituée. La
 femme eut un repentir à ces paroles, avoua ses péchés et vécut dans la
 pénitence.

Le bienheureux se rendit à Nicée, car il fut l'un des trois cent dix-huit
 évêques. Un philosophe arien dans la discussion remportait la victoire sur les
 orthodoxes. Spyridon, voyant que personne ne pouvait s'opposer adroitement
 à cet homme, s'avança pour discuter avec lui, et bien qu'il ne fut pas versé
 dans la science de la philosophie, seul avec les grâces de l'Esprit, il parla au

իևան, բայց ի շնորհաց չազոցն սակ, սրինակաւ եւ խանարճ բանիւ հասանեցոցց զհմաստակրն, եւ եղև նա ուզարտաւ :

Եւ ծինչ Երանեկին ի Նիկիա Էր ձեռսս զոտար նորս : Եւ չարժամ զարձաւ կին ծի կեկալ պոհանջեր ի նման, զարբս, սակր եթև. Ըս զոտարն բս եղև չառնոյ եւ ոչ զարձոցց պարկն : Ըս, Երանեկին. Աչ ինչ զխակ՝ չարցրանել, զի ոչ կձ տեսալ : Եւ կինն ստակաղակս իմն աղաղակեր : Եւ տեսալ սրբոցն զկինն տարսս ի զերեզման զավերն խրոց, եւ ոչք բազմոք ընդ նմս, եւ սակ, բարձր ձայնիւ . * Գոտար իձ Երկնել, առն ինձ, սր պոհանջեր զկնոջն զգարտն : Եւ ձայն եղևալ ի զերեզմանելն սակ : Տեր իձ եւ հայր՝ չոյս նիչ տեղոջ կն : Եւ երթևալ զտին ըստ ստացեկամն : Եւ որք տեսին եւ բտան փասս ետ : Ըս Կոստան :

Թուարտրն Կոստան, սրբի Կոստանկխանտի Մեծի, վերս տնէր տնրձիկել ի ձեռն եւ ի զրտն : Եւ տեսալ չանուրջս զերանեկին Արխանգլոսն եպիսկոպոստ-իևան զկեսալսբ եւ զասկ զածրխոյս ի զրտն, եւ զառաջան տրձուենի ի ձեռն իւրոձ, եւ բտաւ ձայն սր սակր. Աչ ոչ սր բձիկեղէ զբեղ բայց ծխոցն սա :

Եւ զարթեացեալ ընդ տառտան հրաման ետ զի ժողովեացին առ նա ամենայն

* Բայց ի շնորհաց . . . հասանեցոցց] բայց անուամբն Քրիստոսի պատանձեցոցց B || 3-10 Եւ ծինչ Երանեկին . . . ետան Կոստան զոտ. B || 13 զկեսալսբ] զկեսալսբ B || 15 հրաման ետ] հրամայեաց B.

moyen d'exemples et de raisonnements modestes et persuada le philosophe qui devint orthodoxe.

Pendant que le bienheureux se trouvait à Nicée, sa fille vint à mourir. A son retour, une femme vint lui réclamer certains bijoux, en lui disant : « Je les avais mis en dépôt chez ta fille, et elle ne me les a pas rendus. » Le bienheureux lui répondit : « Je ne connais rien de tout cela, car je n'ai rien vu. » La femme se mit à crier de plus en plus fort. Le saint emmena la femme au tombeau de sa fille, de nombreuses personnes l'accompagnaient, et il dit à haute voix : « * Irène, ma fille, dis-moi où gardais-tu les bijoux de cette femme? Une voix se fit entendre du tombeau qui dit : « Mon seigneur et père, ils sont dans tel endroit. » Ils s'y rendirent et les retrouvèrent comme il avait été dit. Ceux qui virent et entendirent rendirent grâces à Dieu.

L'empereur Constans (*Kostas*), fils du grand Constantin, avait des plaies incurables aux mains et à la tête. Il vit dans un rêve le bienheureux Spyridon revêtu des ornements épiscopaux, ayant une calotte d'osier sur la tête et un bâton de palmier à la main, et il entendit une voix qui disait : « Personne autre que celui-là peut te guérir. »

S'étant réveillé le matin, il ordonna aux évêques de toutes les villes de se

* A fol. 128 1° a.

բարբառաց կախկոտութեանն : Եւ տեսեալ զբարբառն ոչ ծանեալ զնմանութիւնն սանն զոր ետես : Յետոյ զնայ եւ սուրբն Սիմաբիոսն նովին կերպարանաւն : Եւ տեսեալ թաղարարին ծանեալ զնա. եւ չարացեալ չաթուոյն երկիր կարպ նմա : Եւ նորա կեցալ զձեռս ի վերայ վերին սուժածաչն բժշկեցաւ :

Եւ ի խնդրոյ Սալուրիտանի առ ի պատիւ նորա զբնայ Տրամանս թաղարարական, զի պաշտօնեալք սուրբ եկեղեցւոյ եւ սպասարք պատ լեցին ամենեւին չարբանական հարկէ եւ ի ծառայութենէ, եւ հաստատ պահի * հօծօսս այս մինչեւ ցաշար :

* A fol. 128
C. b.

Անոջ ծի ազապոսն մեռաւ որդին, եւ ապօքեալ երանելոյն չարոյց ի մեռելոց : Եւ ի խնդրութենէ անտի մեռաւ եւ ծայրն, նայնպէս եւ զնա չարոյց շնորհօրն Աստուծոյ եւ հաւատացին եւ մկրտեցան :

Ելլա մին զնայ ի հովուարեան, կախկոտութիւն հարկեր այժ, եւ զմիոյն զինն արգել զբարկեանք : Եւ մինն չաչմիցն ոչ ընթանայր զկնի ալլ սպապակեր, եւ չեսս փախէր, եւ այրն առեալ չեսս իւր զնայր, եւ այժն հարկանէր ելծխարովք զպատին եւ անկեալ ի չեսսոյն փախեալ ի փարսին : Ատէ երանելին . Տես այր զա, միկն, թաղարար զզինս զորա : Եւ նորա խոտարանեալ եւ զզինս. եւ սորա այժն ինքնին ընթացեալ խոտանցաւ զնկերան :

A զձեռս] ապօքիւր add. B — վերին] վերայն B 5-12 p. 718 եւ ի խնդրոյ . . . կեւ յամանակ ծի om. B.

rendre auprès de lui. En ayant vu beaucoup, il ne reconnut pas la physiologie de celui qu'il avait vu (dans le rêve). Ensuite arriva saint Spyridon dans le même costume; l'empereur le vit, le reconnut et se levant de son trône, se prosterna devant lui. Celui-ci posa ses mains sur les plaies et les guérit aussitôt.

Sur les instances de Spyridon et en son honneur, (l'empereur) signa des ordres impériaux afin que les ministres et les serviteurs de la sainte Église fussent exemptés de tout impôt et de la corvée, et cette loi est observée rigoureusement * jusqu'à nos jours.

* A fol. 128
C. b.

Le fils d'une femme infidèle vint à mourir, et le bienheureux par ses prières le ressuscita. De joie la mère mourut aussi, et il la ressuscita également par la grâce de Dieu; ils eurent et furent baptisés.

Un homme avait acheté cent chèvres au chef des bergers de l'évêque et retint frauduleusement le prix de l'une d'elles. Une des chèvres ne suivit pas les autres, elle cria, et voulut se sauver; l'homme la prit sur ses épaules mais la chèvre lui frappa la tête de ses cornes et tombant de ses épaules se sauva au bercail. Le bienheureux dit: « Regarde, homme, si tu n'as pas caché le prix de son achat. » Il avoua et rendit l'argent; alors la chèvre courut d'elle-même se joindre à ses compagnes.

Մտաւոր ձիւած չերեկալին մաճուն ժողովարդը ոչ եկին չեկեղեցին, եւ սարկաւայն նստալեցոյց զերանկեզան : Ատէ երանեկին. Պարս ե, զերանկեզան բացանեւ եկի, գան եւ եկի, ոչ : Եւ ինքն կատարէր զգաշատնն ձիւայն ընդ սարկաւային. եւ ջտակն կալակոպտին. Խորարարիին ամենեկուն, պատասխանեկին եւ հրեշտակքն. Եւ ընդ հարսոյց բւծ : Եւ չարմած բարպէր սարկաւայն. Եւ եւս խորարարիկան զՏէր արտշտոյուր, եւ հրեշտակքն սակին. Տէր պարմեան : Եւ ի ձաչն, հրեշտակայն եկին ժողովարդն :

* A fol. 128
V. 31.

Վերձ չեկեղեցին, եւ ձաչնս բազմաթևան լսին որք պաշտմին ընդ կալակոպտին : Եւ չարմած մտին ի ներքս ոչ արք սեւին բազ ձիւայն զերանեկն կալակոպտան եւ գատրկաւայն իւր, եւ զարմայեկայր տալին փառս Աստուծոյ :

Գարձեալ ի նստարարիկն, ձիւայն շիջանեկին կանկնեղքն. եւ սպիթիւր սրբոյն լլցան ինքեանք ձիւայնս արտարս հեղուլ, եւ ժողովեալ չանտինս բաւական եղեւ մաճանակ ձի :

Ոմն տնջատտ ունէր կին հաւատայեալ, եւ տեսեալ զնա երանեկոյն մարդաբւտայա զոր ինչ նմա լինեկայ էր. եւ չարմած եղեւ ետես եւ հաւատայ ի Քրիստոս :

Ի ձիւած աւուր գնաց երանեկին առ հնձոյան, եւ սկսաւ ցօղեւ չերկնից եւ լլցաւ 15

15-10 p. 720 Ի ձիւած աւուր . . . Գեկտեմբերի մեջ] Եւ ոչ պաշտմ ձիւայն ոյլ եւ արդեւ վաչք ձի զրեկոյս զեւոյն եւ սպասեաց զանմեկ որ ի մաշտանն, եւ սաւանց ինչ զարմեաց ապիթիւր ձիւայն կրճանեաց զբալինն կոսց : Երար եւ զալլ բարբոճ նշանո, եւ սրանչեկն վարս բ կեցեալ զամս բարբոճ, ննջեաց խորարարիկեանք ի Քրիստոս : Եւ մարմին նորա որ կոչ ի 'Արկիւրոս' տչանքն ի Քարթիւ կրղին՝ ձիւայնս ցացար աւան, բարբոճ սրանչեկն ի փառս Քրիստոսի : Ե.

* A fol. 128
V. 31.

Un jour, aux vêpres, personne ne vint à l'église, et le diacre diminua le nombre des lampes (allumées). Le bienheureux lui dit : « Il faut allumer les lampes, qu'on vienne ou ne vienne pas. » Et il accomplit les offices seul avec son diacre. Lorsque l'évêque disait : « Paix à tout le monde », les anges répondaient : « Et avec ton esprit. » Et lorsque le diacre récitait : « Prions Dieu pour qu'il nous accorde encore plus de paix », les anges répondaient : « Seigneur, ayez pitié. » A la voix des anges, le peuple s'approcha * de l'église et entendit des voix multiples, qui officiaient avec l'évêque; et lorsqu'ils entrèrent à l'intérieur ils n'aperçurent que le bienheureux évêque et son diacre, ils en furent émerveillés, et rendirent grâces à Dieu.

Une autre fois, les lampes s'éteignaient par manque d'huile; à la prière du saint elles s'en remplirent d'elles-mêmes jusqu'à déborder; on ramassa (cette huile) dans des vases, et elle suffit pour un certain temps.

Un infidèle avait pour épouse une femme fidèle, le bienheureux l'ayant vu, lui prophétisa ce qui lui devait arriver, et lorsque la chose arriva, il vit et crut au Christ.

Un jour le bienheureux se rendit auprès des moissonneurs, la rosée se mit

ծիտնցն զլուս երանեւոցն ցօղոմն . եւ պշտցեալ Տօղեին ի նա հեճալլն : Եհարց զնոսս եթէ . Ընդէր հօլիք ի զլուս ի՞ծ : Եւ նորա ստնն . Տեանեծք զհեր զկոյ ըս, երբնն սեաւ եւ երբնն սպիտակ եւ երբնն խորտեալ : Ետ, սարբն . Ճշմարտութեամբ ստե՛ծ, զի զկնի խնոց վախճանի ձե՛ծապէս վատարեցէ . Եստեա՛ծ զվշտտակ ի՞ծ յերկրի . եւ ամենայն հօլիք հաստացերոց ի Քրիստոս սրբ . կատարեն զվշտտակ ի՞ծ ստեղծմբերով եւ պատուերով, եւ սացէ ինձ Եստեա՛ծ համարձակութիւն բարեխօսել վասն ամեղաց իմոց :

Ի ծիտ՛ծ զիշերի ձօին՝ զօրք ի վարախ ոչխարաց նորա եւ խաւարեալք ծարրեցան . * A fol. 128
 եւ ընդ սաստօան գտեալ զնոսս տարան առ Լալիսկարան : Եւ նա արձակեաց զնոսս
 պատուէր ստեալ նոցա զի ծի սպլ եւս արտօցեն զօղոմիւն :

Պատրիարքն Եղեկեանցրու հանգերձ Լալիսկարանսրն խրովք շրջէր ընդ ամենայն տեղիս եւ խորտակեր զգրտակեր կոսցն սր եւ գտանէր . եւ մնաց յաղլին ծի զի ոչ կարաց կորձանել : Եւ տեսիլ երեւեալ պատրիարգին ստէ : Սարբն Սպիւրխան կոչեացի զի կորձանեացի պատկերգ : Եւ գրեալ կոչեաց զնա : Եւ իրբեւ զնաց ի տեղին՝
 նոյնձամայն անկեալ կորձանեցաւ յաղլինն :

Ելք սմն խնդրեալ ի սրբոյն գանձ ի փոխ եւ ետ . եւ չորձո՛ծ եհաս պաշման տարոյն՝ տարաւ զգանձն առ նա : Եւ ստէ, զնա . Տարեալ զիցես ի չարիկոյն : Եւ նորա բացեալ

à tomber du ciel et couvrit seulement la tête du bienheureux. Les moissonneurs le regardèrent stupéfaits. Il leur demanda : « Pourquoi regardez-vous ma tête? » Ils lui répondirent : « Nous regardons les cheveux de ta tête, qui sont tantôt noirs, tantôt blancs et tantôt châains. » Le saint leur dit : « En vérité, je vous dis qu'après ma mort Dieu glorifiera grandement mon souvenir sur la terre. Et pour toutes les âmes des fideles du Christ qui accompliront ma commémoration avec honneur et éclat, Dieu me permettra d'intercéder avec insistance en faveur de ceux qui me fêteront. »

Une nuit les voleurs s'introduisirent dans le bercail de ses moutons, ils furent frappés de cécité, et s'égarèrent. Au matin on les arrêta et on les conduisit à l'évêque. Il les remit en liberté en leur enjoignant de ne plus commettre de vol.

Le patriarche d'Alexandrie accompagné de ses évêques circulait partout et faisait briser les statues d'idoles là où il en trouvait. Il n'en resta qu'une qu'il n'arriva pas à briser. Le patriarche eut une vision qui lui dit : « Il faut appeler saint Spyridon pour que cette statue soit brisée. » Il écrivit et le fit venir. Et lorsqu'il fut arrivé à l'endroit la statue tomba aussitôt et se brisa.

Un homme avait demandé en prêt de l'argent au saint, qui le lui donna. A l'expiration du délai accordé, il lui apporta l'argent: le saint lui dit : « Tu

գարկեցն եւ վաճկեալ՝ ոչ եղ ի նմա գրանձն, ալլ արգել սա ինքն չար ծառայիլեամբ,
 եւ սասց յերանելին եթէ, եղի եւ վնայ : Եւ սախրեալ այրն՝ չեա ժամանակաց խնդրեաց
 ալլ եւս վախ ի նմանն : Եւս, զնա կրանելին, երթիջիր չարկեցն եւ սրչափ եւ կամեա-
 զիս սուցես : Եւ նորա երթեալ սով, ոչ ինչ գոչ սաս : Եւս, զնա կրանելին, Հաստան
 ինձ սրբեակ, սր եթէ, չաչնամ եղեալ էիր՝ աչժժ գտանելիր, * բալց զի չաչնժ ժամա ոչ
 եղեր, աչժժ վանն ոչնարիկ ոչ գտեր : Եւ այրն ամօթ եղեալ խոտափանկցա գնեցան :
 Եւ ալլ բազում նշանս արար սարրն Աբիրիցան, զոր չապաօ ոչ ձանձրանալոյ
 ընթերցարացն եւ բարացն ոչ զրեցար : Եւ աչազխի բարխար բարբախարսիլեամբ
 եւ սրանչելի վարար, կացեալ սմա բազումս, ննջեաց խաղաղսիլեամբ ի Շրխասս
 Կեկաներերի ժԲ :

[B* Յաչամ սարբ չիշտասկ է հանգիպման ծիմեանց ի Հայս սարբ սարբերցն
 Բարդաղիճէտի եւ Յագալի Յակրեան՝ չարամ օրջնեցին խոչ ի բլարն Աբաստաստ :
 Ի ամին չիշտասկ է սարբ ճղնասարացն Անտոնի եւ Կրօնիցաչ, եւ Եօթն խոտաձա-
 բակացն Քէռնաչ, Պաւլի, Կարպախ, Սիմէոնի, Կալիփանու, Գեմախախ, Յախանու
 եւ այլոց ի Տարան :

Եւ վկայութիւն չարից կանանցն սրբոց Աննարեաց, Մերկուսեաց, Տիանխեաց եւ
 ձիւս Աննարեաց :]

iras le mettre dans le coffre. » L'homme ouvrit le coffre, et le referma, mais n'y déposa pas l'argent et le conserva malhonnêtement par devers soi, tout en disant au bienheureux qu'il l'avait déposé, et il s'en alla. Mais comme il en avait pris l'habitude, il lui demanda quelque temps après un autre prêt. Le bienheureux lui dit : « Tu iras au coffre et tu y prendras autant que tu voudras. » Après y avoir été, il vint lui dire : « Il n'y a rien dedans. » Le bienheureux lui répondit : « Crois-moi, mon fils, si tu y avais déposé (l'argent) à ce moment-là, tu l'aurais retrouvé à présent, * mais comme alors tu ne l'as pas déposé, tu n'en as pas trouvé maintenant. » L'homme, pris de honte, lui avoua son méfait.

Saint Spyridon accomplit encore beaucoup d'autres miracles, que nous n'avons pas décrits pour ne pas ennuyer les lecteurs et les auditeurs. Il vécut de nombreuses années d'une vie bonne et admirable et reposa en paix dans le Christ, le 12 Décembre.

[B* En ce jour commémoration de la rencontre en Arménie des saints apôtres Barthélemy et Jude (fils) de Jacques, lorsqu'ils bénirent la croix sur la colline d'Artachat.

En ce jour commémoration des saints ascètes Antoine et Cronidas, et des sept anachorètes qui se nourrissaient d'herbes : Théonas, Paul, Carpus, Siméon, Épiphane, Démarius, Jean et d'autres dans (la province de) Taron.

Martyre des quatre saintes femmes : Amonaria, Mercuria, Denise (*Dionisia*) et l'autre Amonaria.]

* A fol. 129
r^o a.

* B
p. 286 b.

Քաղաքի և և Կեկեռծերի մե : Տան և սրբոյն և ստարափաթի, Արքակաթի,
և Գլինիաթի, Մարգարիաթի և Ակրեսաթի :

Սուրբ վկայքս Քրիստոսի Լին ի ժամանակս Կիսկղեափանտի ամբարիշտ սրբայի,
և Ազրիկոպոսի պատասրին, և Լիսիայ գլխին Սերասափայ բարարին :

Սուրբն և ստարափաթս Լր ի բարարէն Արորակայ . սկերինիարսս պատասով ի գրասկան
կարգէն ի մեծ հարկաւորայն . և հայրենական անուն Լր նորս սէր նուսիկ . և
բրիստանեայ Լր ի ծածակ : Եւ տեսանէր զսուրբ վկայսն ի շարչարանս վասն Քրիս-
տոսի . և ցանկայր և ինքն ծարսիրտսս լիկամբ հասանել անանց սրտիկն, բայց զանցի-
տէր չերկուզէ տանջանայ : Եւ արկեալ վիճակ՝ զգոսին չեկեցեցոջն Արորակայոց՝
զի ելիլ, Արքակաթս բաշանայ սոցէ ընդ միջոյն, բարխը կատարեալ վկայական
ծրցմանց նորս . խկ ելիլ սլլ սր՝ ընէլ զաչնու ժամանակս : Եւ յարժամ պատմեայ

* A 161, 129
1° b.

1-2 Տան և . . . Ակրեսաթի] վկայաթիին սուրբ և փաստարեալ նահատակայն և բարեհաճութա
ւկայիցն մեծին և սրբոյն և ստարափաթի, Արքակաթի բաշանայի, և Գլինիաթի, Ակրեսաթի և
Մարգարիաթի B 4 Սերասափայ բարարին] Սերասափայոց աշխարհին B || 5 սկերինիարսս]
սկեալիարսս B || 6 հայրենական] հայրական B 8 ծարսիրտսս լիկամբ] ծարսիրտսս լիկան
B 10 միջոյն] մեջոյն 11 ծրցմանց] ծրցանայ B.

5 KALOTZ, 13 Décembre.

Fête des saints Eustrate, Auxence, Eugène, Mardarius et Oreste.

Ces saints martyrs du Christ vivaient au temps de Dioclétien, l'empereur impie, et du juge Agricola (*Agrikolaios*) et de Lysias, duc de la ville de Sébaste.

Saint Eustrate était de la ville d'Araurak¹, il avait la fonction d'archi-
viste²; étant de l'ordre des dues, personnage considérable, son nom de famille
était Ter Houssik. Il était chrétien secrètement. Comme il voyait les saints
martyrs exposés aux supplices pour le Christ, il aspirait, lui aussi, la couronne
immortelle par le martyre, mais il craignait les supplices des tourments. Le
sort étant tombé sur sa ceinture dans l'église d'Araurak, (en disant) que si
le prêtre Auxence l'appliquait sur sa taille, il mourrait par le bon combat du
martyre, mais que si c'était une autre (ceinture), il devrait se taire pour le
moment. Lorsque le domestique du saint lui eut raconté que le prêtre ayant
pris (la ceinture) en avait entouré sa taille, il comprit qu'il fallait se faire

* A 161, 129
1° b.

1. En Arménie E non loin de Sadalce. — 2. *Skeriniaros* — *scriiniarius*.

Ճատոյն սրբոյն՝ եթէ, բաճանայն ընկալեալ արկ ընդ ինքեամբ, * Ճանեալ եթէ, արժան է չաչանի սանեւ զինքն անօրինացն : Եւ երթեալ ի բանդն սա սարբ վկայն չանձն սաներ նոցա սպաշել զՏէր, զի արժանաւոր լիցի եւ նա նոցին նաճատակաթեանն :

Եւ չարեամ նոսա չառնելի գատաւորն Աբսխաս, ի բազարին Ստատախոյ, եւ սարան սա աջի նորա զարգեկեալ բրիտանեաչան, խտանեցաւ եւ սարբն Եւստրատիոս ընդ նոսա եւ սակր թէ . Եւ եւ բրիտանեայ եմ : Եւ լուեալ Աբսխոյ ճանչեալ իբրեւ գառխձ, եւ նախ զբարձից պատուոյն Տրամաչեայ ձերկացուցանել ի նմանէ, լուծին եւ զգառի զնուորութեանն եւ ձերկ տարածեալ ի վերայ գեանոյ Տարին զճարձինն ուժկին գանխը : Եւ սպա կախեցին վաչտէ եւ Տար վառեալ ի ներքոյ աչքէին գնա, եւ Տեղաին սոյ եւ բացախ ի վերայ վերացն :

Եւ սակր Աբսխաս . Զխորոյ ոչ փոխեալ զընդ ստաուածն բա չար չուսացարն : * A fol. 129
V° 31. Եսէ սարբն Եւստրատիոս . Տաչեայ եւ տես աչձմ զգորտթիւնն Եստաւոյն իմոյ : * Եւ կանգնեալ սարբն ի վերայ սոխի իւրոց զպաւմն կարա չանկարձակի զճարձին նորա, եւ թախալեալ զգանալից ճարթն ի բոց ընկէց ի ճարմնոյն իբրեւ զՏանկերձ, եւ եղև

4 Աբսխաս om. B || 7 ձերկացուցանել ձերկանալ B || 9 գանխը B || 13-14 եւ կանգնեալ . . . տաչոյց զի՛ զար գա ձեռեալ կարձկր զիս աչձառի սանչանոր, աճա ոչինչ անճնար եղև Եստաւոյն իմոյ կեցուցանել զիս : եւ եկայ կանգնեալ ի վերայ սոխի իւրոց ախն չանդիճան ամենայն բազմութեան բազարին իբրեւ կատարեալ ուղջ ամենայն անպաճօր B.

connaître aux impies. Il se rendit à la prison auprès des saints martyrs, et se recommanda à eux pour qu'ils prient le Seigneur de le rendre digne, lui aussi, de leur victoire.

Lorsque le juge Lysias siégea au tribunal de la ville de Sadala ¹, et que l'on introduisit en sa présence les chrétiens détenus, saint Eustrate se mêla à eux et dit : « Moi aussi, je suis chrétien ». L'ayant entendu, Lysias rugit comme un lion et ordonna de le dépouiller d'abord de la chlamyde d'honneur, de lui enlever aussi la ceinture militaire, de l'étendre nu sur le sol et de frapper vigoureusement son corps à coups de bâton. Ensuite on le suspendit à un poteau, on alluma du feu au-dessous de lui, et on répandit du sel et du vinaigre sur ses plaies.

Lysias lui dit : « Pourquoi ton Dieu ne t'a-t-il pas changé en ce que tu espérais ? » Saint Eustrate répondit : « Regarde et vois maintenant la puissance de mon Dieu. » * Ce disant, le saint se dressa sur ses pieds, un tremblement saisit tout d'un coup son corps et ayant secoué sa peau meurtrie la fit tomber du corps comme un vêtement, si bien qu'il apparut en parfaite santé,

1. Aujourd'hui : Sadagh.

* A fol. 129
V° 31.

ողջ կատարեալ եւ ճարձինն փախուկ որպէս ճանկան սպառչ : եւ Տիտայեալ Հեղինայոցն ասէին . Մեճ է Աստուածն բրիտանէից :

Իսկ Ախիսա չամօթ կելալ կորացոյցանէր զզարխ խր ի խոնարհ : եւ սուրբն չանկլիճանեաց զբառասորն իմաստասիրական բանիս չարտարին զբոց : եւ ճի ոմն լինկերակցաց սրբոյն Եւստրատիոսի՝ Եւզինէսս անուն, եկաց սասջի գաստասրին եւ ասէ . եւ ես բրիտանեաց եճ որպէս եւ սէրս իմ Եւստրատիոս : եւ արկին զերկասինն ի բանդ :

Եւ չեա սուրբ ինչ հանեալ ի բանդէն սպուցին սրբոյն Եւստրատիոսի կոշիկս երկաթի, եւ բեւեւեցին չասան, եւ վարէր զեա գաստասրն սասջի խր ի հեռիտաս երկաթի խրոց, կափահարեալ մինչեւ ի բարարն նիկապլէս :

Եւ չորեւմ անցանէին ընդ Արտակայոց բարարն, աչր ոմն բրիտանեաց ի շինականաց՝ անուն Մարգարիտա, կազմէր գասնիս ասնն խրոց, եւ տեսեալ զսուրբն Եւստրատիոս զի ասնէին կապեալ, ասէ զկինն խր . Տեսանէս գոէրն մեր, Տէր Յուսիկ, զի երթայ ի ճարտարտաթիւն փան անուանն՝ Վրիտասի : Ասէ զեա կլինն . եւ զինչ արկերս եւ զբեղ զնալ զճեա նորս եւ լինել ժտանդարզ սրբոց : եւ բաջալերեալ զեա եա նմա զկոշիկան :

* A fol. 129 v. b.

5 Եւզինէսս] Եւզինիտ B || 8 Եւստրատիոսի] Եւստրատեաց B || 10 երկաթի խրոց om. B || 11 բրիտանեաց om. B || 12 անունն Մարգարիտա] որոց անունն էր Մարգար B.

son corps était devenu tendre comme celui d'un enfant. Les Grecs émerveillés dirent : « Grand est le Dieu des chrétiens ! »

Lysias eut honte et baissa la tête. Le saint réprimanda le juge par des raisonnements philosophiques tirés des écritures profanes. Un des compagnons de saint Eustrate, nommé Eugène, se présenta au juge et lui dit : « Moi aussi je suis chrétien, comme mon maître Eustrate. » On les jeta tous deux en prison.

Quelques jours plus tard, l'ayant fait sortir de prison, on chaussa saint Eustrate avec des chaussures de fer et on (les lui) cloua aux pieds. Le juge le fit marcher devant lui, le suivant à cheval et le frappant à coups de poing jusqu'à la ville de Nicopolis.

Tandis qu'ils traversaient la ville d'Araurak, un chrétien du commun, du nom de Mardarias, qui était occupé à la construction du toit de sa maison, ayant aperçu saint Eustrate qu'on emmenait ligoté, dit à sa femme : « Vois-tu notre seigneur, Ter Houssik qui va au martyre pour le nom * du Christ ? » La femme lui répondit : « Et qui t'empêche de le suivre et de devenir cohéritier des saints ? » Elle l'encouragea et lui apporta ses chaussures.

* A fol. 129 v. b.

Եւ առեալ Մարգարիտի զերկա սրբանխր եւ զկինն տարեալ առ ոմն ի սիրեկեացն՝
 եւ չանձն արար նմա զնստա : Եւ ինքն ընկեացեալ եհաս սրբոյն Եւտարատիտի,
 սլճոյն եւ եւ առ. Տէր, եւ եւ հեան իմ զկնի ճանապարհի ըստ սո Քրիստոս, բազց
 սպաշնմ տառցանել ինձ բան իմաստալեան, եթէ չարժամ հարցանիցի, զիս գտաւորն
 զինչ տալ գրատախանի, զի մի երբէք պարտիցի, գալիստ թիւն իմ :

Եւ, զնա սորբն. Չար ինչ հարցանիցի, զրեւ, մի սլլ ինչ գրատախաներ, բազց
 միաչն թէ բրիտանեաց եւ Քրիստոսի ճասալ եմ : Եւ նաչճամայն խոտտախան եկեւ
 գանտն Տեանն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի առաջի գրատախանն, եւ հրամայեաց կարել
 եւ զնա, եւ տանել ընդ Եւտարատեաց :

Եւ չարժամ հատին ի աւգին, նախ զսրբոյն Եւրոկնտի հատին զգլխն. եւ ապա
 կացոյցին առաջի զՄարգարիտա եւ հարցանէր գրատախան գանտնն եւ զրախա. եւ նա
 սլլ ինչ ոչ առէր բազց միաչն թէ. Քրիստոսնեաց եմ : Եւ բարեկացեալ Լիսիտա հրամա-
 յեաց ծակել զգոճարնա ստիցն, եւ արկանել պարան եւ կախել զլիսիտայր, եւ հրացեալ
 շամիրօք ծակառեցին՝ զթիւրնամէջնն, վարեցին եւ ընդ բեթլան երկրան զշամիրան,
 եւ աչնպէս ագոթեղով տանեցեաց զհոյին :

Տարան առաջի եւ գուրբն Եւզինէոս, եւ հատին զձեռսն եւ զկրուն. եւ նա եւս ի
 պաղատանն չանձն արար զհոյին Եստուծոյ :

1 Մարգարիտի] Մարգարի B || 10 Եւրոկնտի] բահանային *add.* B || 15 զհոյին] Եստուծոյ
add. B || 17 Եստուծոյ] ի ձեռս Եստուծոյ *add.* B.

Mardariás prit ses deux fils et sa femme, les conduisit chez un de ses amis
 et les lui confia; quant à lui, il courut rejoindre saint Eustrate, lui donna le
 salut, et lui dit : « Seigneur, je te suis, moi aussi, dans ta voie, pour le Christ,
 mais je t'en prie, enseigne-moi des paroles de sagesse, afin que, lorsque le
 juge m'interrogera, je sache lui répondre et qu'il n'ait pas le dessus sur mon
 ignorance.

Le saint lui dit : « A tout ce qu'il te demandera ne réponds pas autre chose
 que : Je suis chrétien et serviteur du Christ. » Il confessa aussitôt le nom de
 notre Seigneur Jésus-Christ devant le juge, qui ordonna de le lier, lui aussi et
 de l'emmener avec Eustrate.

Lorsqu'ils arrivèrent à destination, on trancha d'abord la tête à saint
 Auxence, puis on fit comparaître Mardariás, et le juge lui demanda son nom et
 sa situation. Il ne répondit autre chose que : « Je suis chrétien. » Lysias
 irrité ordonna de lui trouer les chevilles des pieds, d'y passer une corde et
 de le pendre la tête en bas, on lui troua * l'échine avec des fers rouges, on lui
 enfonça aussi des broches dans les deux oreilles, et c'est ainsi, en priant,
 qu'il rendit l'âme.

Ou fit comparaître également saint Eugène; on lui coupa les mains et la
 langue, et lui aussi remit son âme à Dieu en priant.

* A fol. 130
 r. a.

* A fol. 130
 r. a.

Եւ ձի ոմն երկասարկ սրոյ տնոն էր Ակրեսախա, անցանէր զինա ք ի հանգիսի : Եւ չարչաւել երկխորին թափ տուեալ րապիկն նկրտիսն զի հարցի, զնշաւանն, եւ երեւեցաւ ի պարանոց նորա խաչ սակի : Չինչ է նշանս այս Գաբիէայցոյն որ ծածկէիր ի ճոց քս : Եւ Ակրեսախա խոստովան եղև եւ ոչ որացաւ եկի. Տեսան եւ Բասաճոյ ինոց Յիսուսի Քրիստոսի է, սա, ըսր հաւատացեալ երկիրպտղանեմ նշանի նորա : Եւ հրամայեաց արկանել զնա ի բանդ ընդ սրբոյն Եւսարտախոսի :

Եւ չեա ատրց լինչ ատարեաց զնոսա Ախսխա գատաւարն կտարանօր ի բազարն Աերատապեոց, սա Բարիկոպոցոս հեղեմոնն : Գրեաց եւ նամակ իմաստասիրարար, որպէս զի թէ ոչ գարձցին՝ չար մահաւոր սպանանել զնոսա : Եւ չրժամ երկալին ընդ ճանարարհոյն եհարց սարին Եւսարտախոս ցաւրին Ակրեսաւս փան մահոն սրբոյն Աբրահախոսի թէ, որպէս եղև : Եւ նա սակ թէ. Յորժամ սանկին զնա ի հատանել զլլախն, սոսոց զիս թարնարար եկի. Ըսն տեսան ինոց Եւսարտանոց հատանել լինձ զի ես նմա մնամ : Եւ արտատուեաց Եւսարտախոս իրբև բուս, եւ սակ : Փոթոցիր եղբայր Ակրեսաւս զի եւ մեր հասցար նմա :

Եւ չրժամ սարան զնա ի Աերատախո, կացոցին սաւջի Բարիկոպոցոսի : Իսկ

1 Ակրեսախա] Ակրեսաւս B — 1 սակ,] հարցանել, B — ծածկէիր] ծածկեալ էր B.

Un jeune homme, dont le nom était Oreste, courait en armes dans une fête: ayant son cheval au galop, il donna un élan à son bras pour atteindre son rival avec sa lance, et fit apparaître à son cou une croix d'or. L'ayant aperçu, le juge Lysias ordonna de le faire venir devant lui et lui dit : « Qu'est-ce que ce signe du Galiléen que tu cachais sur ta poitrine ? » Oreste avoua et ne nia pas : « C'est le signe de mon Seigneur et Dieu Jésus-Christ, en qui j'ai cru et dont j'adore le signe. » (Le juge) ordonna de le jeter en prison avec saint Eustrate.

Quelques jours après le juge Lysias les envoya, enchaînés, à la ville de Sébaste, au gouverneur (ἀγροκόμης) Agricola. Il lui écrivit aussi une lettre philosophique, pour que, dans le cas où ils ne se convertiraient pas, il les tuât d'une mort atroce. En route, saint Eustrate demanda à saint Oreste de quelle manière était mort saint Auxence. Il lui répondit : « Pendant qu'on l'emmenait pour lui trancher la tête, il me dit secrètement : Dis à mon seigneur Eustrate de me rejoindre car je l'attends. » Eustrate se mit à pleurer lorsqu'il apprit cela et dit : « Hâte-toi, frère Oreste, pour que nous le rejoignons. »

Arrivés à Sébaste, on les mit en présence d'Agricola. Saint Eustrate

* A fol. 139
c. 16.

սարբն և սարատիս սաստածային խնամութեամբն խոսեցաւ վասն ճարգեղութեանն Գրիգորի, չանդիմանեաց և գանաստած ճարգութիւն կոսց Տեղեկական ճարտարութեամբն : Եւ ճարգալ Եզրիկոզացոյ Տրամացեաց գասրբն Սկրեստիս սարածել ճերկ ի վերայ Տրացեալ Երկաթի ճաճայ : Եւ տեսալ Սկրեստի տճային գծերենացն՝ երկես լոյժ : Եւ, զնա սարբն և սարատիս. Սի երկնչիւր եզրայք իմ Սկրեստ, տեսութիւնդ ճիւղն տնի վերկիւղ : Եւ կնքեալ զինքն սրբոյն Սկրեստի, սարածեցաւ ի վերայ Տրեղեն պատարտեացն, և ստանկեաց զՏային իւր սա Կաստած :

Եւ գասրբն և սարատիս արկին ի բանցն, և զբեաց ի բանդի տնկ կասկ ճաճա, տանել զճարմին իւր և զճարկի վկայից ընկերաց իւրոց, Եւ բաւեալութի, Մարգարիտի, Եւ զինիտի և Սկրեստի չՆորաբացոց բարբն : Բանդ և նորա ի ճած կասարմանն իւրեանց, ազաչեցին գասրբն * և սարատիս զի ի ճիտօն լեպեային : Տրամացեաց և գասացստածս ընչից իւրոց չերիս մաստես բանանել, և սալ զճինն չեկեղեցին Երորակացոց, չբում և նշխարք ոսկերաց նոցա Տանդուցեալ, և զճինն աղբասաց, և զճիւղն բնն իւրած : Եւ կաչեցեալ զեպիտիտոս բարբն ի զիւրի, վերայբեաց և նա վկայութիւն ի կասկին Տանդերձ կերկիտօքն : Եւ Տարգրեցաւ ի ճարմնաց և չարենէ Տեսան, և լոյս ճայեաց ի բանդին, և ճայն ի բասչն սր սաէր. և սարատիէ

* A fol. 130
v° a.

1 սաստածային] սաստածեղէն B | 3 ճարգալ] ճարգեալ B — սարածել] սարածանել B || 4 աճային օտ. B || 15 Տարգրեցաւ] սարբն և սարատիս add. B || 16-2 p. 727 և լոյս ճայեաց . . չերկեային Տանդիտան] և զնճայոս ի Տայի իւր սաստածային ազեկութեամբն սր կաչէր զնա չերկեային Տանդիտան ընդունել զգասկն կենաց՝ զոր կամար չարչարանօք իւրովք ստացաւ B.

parla avec une sagesse divine de l'incarnation du Christ, blâma l'erreur athée des idoles de la sagesse hellénique. Agricola devenu furieux ordonna d'étendre Oreste nu sur un lit de fer enflammé. Oreste apercevant l'atroce instrument de supplice eut une grande peur. Saint Eustrate lui dit : « Ne crains pas, mon frère Oreste; ce n'est que la vue qui fait peur. » Saint Oreste fit le signe de la croix et s'étendit sur le lit enflammé et rendit son âme à Dieu.

On mit saint Eustrate en prison, et il écrivit en prison, dans son testament, de transporter son corps et celui de ses quatre compagnons Auxenee, Mardarios, Eugène et Oreste à la ville d'Araurak, selon qu'ils avaient prié* saint Eustrate à l'heure de leur martyre afin d'être ensevelis ensemble. Il ordonna de partager ses biens en trois parts, d'en donner une à l'église d'Araurak où reposeraient les restes de leurs ossements, une autre aux pauvres, et une autre à sa sœur. Il fit venir de nuit l'évêque de la ville, qui contresigna le testament avec ses cleres (շղորուոց). Il communia au corps et au sang du Seigneur, et une lumière se répandit dans la prison, en même temps qu'une voix disait : « Eustrate, tu as combattu le bon combat, reçois main-

* A fol. 130
v° a.

բարեւոր նահատակեցար, արդ ընկալ զգրտեալ զոր կամուսը չարչարանօրք քո ստացար, եւ եկեաջիր չերկնային հանգլտան :

Եւ չեա սուրբ ինչ ամին գտարին Եւստրատիոս սուսջի ժանտին Ագրիկոպոսի, եւ խուսեցան ընդ ձմեանս բոցօրք բանիք : Եւ սաէ անօրէնն չանկն սրբոն խարնարար . Ըստ չաչանաղևս սուսջի ժողովրդեանս եկի, զոհն կուսն եւ զերծիր ի ծահուանն, եւ ծածուկ սպաշխարեան սուսջի Ըստուսոն բոց եւ նա քուեպէ զբեկ :

Եւ գոչս լուեալ Եւստրատիոսի ի ծայն բարձր աղագակեայ ի բար ամբոխին եւ սաէ . Եւստրատեպէ Ըստուսոս զլստրամանկութիւն խորհրոց բոց, սկ Ագրիկոպոսէ, զի կամիս խափանել զիս չար խորհրդակցութեամբ քո ի ծարախ բոտակն ծանաղարհէս, որ տանի սա Քրիստոս :

A fol 130 v. 16.

Եւ նոյնամանն վճիս հատեալ զի հրով ձեոցի : Եւ զարձա չարեւեա համարձակ կալեալ զձեոս չերկնս եւ աթոթեայ սա Ըստուսոս : Եւ ծաեալ ի բարբօրեալ հարն սարաձեպս ի վերայ բոցոն, եւ սանեկեայ զհոյն խոք սա Ըստուսոս :

Եւ սաեալ երանելի եպիսկոպոսին զժարմին սուրբ վկայիցն, ըստ զբաթեանս որ ի կտակին, սարա չԵրօրակա եւ եզ սրտաւով ի ստալանս :

5 կուսն] ստուսոսոն B (1-12 եւ զարձա . . . Ըստուսոս] եւ նա տրախ եզե չոց եւ զարձա չարեւեա համարձակ զձեոս խոք չերկնս եւ աթոթեայ սա Ըստուսոս B 14 երանելի] սրբոց B — սուրբ վկայիցն] սրբոց B.

tenant les couronnes que tu as acquises par les souffrances volontaires, et viens dans le repos éternel. »

Quelques jours après on conduisit Eustrate en présence du vil Agricola, et ils conversèrent longuement ensemble. L'impie dit tout bas à l'oreille du saint : « Dis ouvertement devant le public que tu immoles aux idoles et je te sauve de la mort, ensuite tu t'en repentiras secrètement devant ton Dieu, et il te pardonnera. »

Entendant cela, Eustrate cria à haute voix de manière à être entendu de la foule et dit : « Dieu mettra obstacle à tes desseins secrets, ô Agricola, car tu veux par ton mauvais conseil me détourner de la voie du martyre qui conduit au Christ. »

A fol 130 v. 16.

Aussitôt la sentence fut rendue, qu'il mourrait par le feu, (Eustrate) se tourna vers l'orient, éleva avec hardiesse ses mains au ciel et pria Dieu. Il pénétra dans le feu ardent, s'étendit dans les flammes et rendit son âme à Dieu.

Le bienheureux évêque prit les corps des saints martyrs, selon les clauses du testament, les transporta à Araurak et les déposa avec honneurs dans le tombeau.

Կատարեցան ճշմարիտ վկայքս Քրիստոսի Եւստրատիոս, Եւբսէնարիոս, Եւգինիոս, Մարգարիոս եւ Ուրեւոս, Եկեղեցիքի ժԿ :

Քաղաքի 9 եւ Եկեղեցիքի ժԿ : Վկայութիւն սրբուհոց կոսմին Լուկիասոց :

Եյս երանելի կինս էր ի բաղարէն Սիրակուսոց չարեւմտս, ի Սիկիլիայ կղզւոցն, խոսեցեալ տան Տեկմանով, եւ ծայր նորս Տեկմանս զգով եւ տեստես տխալս : Բով Լուկիա փափարէր սիրով սրբուհոց վկային Քրիստոսի Ագոթեաց, եւ չարածամ Տեսուէր ի բաղարն Կատանի չեկեղեցիին սր վկայեաց սրբուհին :

Եւ չարած եհաս չիշատակ սրբուհոցն Ագոթեաց, տե զմայր իւր . Եկ երթիլցոր ի Կատանի, աղաչեցոր զսարբն զի բժշկեայէ զրեզ . եւ պատմեաց ծայր իւրոց վտան տեստես կնոջն զոր բժշկեաց Քրիստոս :

Եւ չարած վեացին ի բաղարն ծայրն չեկեղեցիին եւ աղթեցին առաջի սրբուհոց վկային : Եւ տեսանէ Լուկիա զսարբն Ագոթի եկեալ փութօր եւ երկու ճրեշտակր

2 Եկեղեցիքի ժԿ.] եւ Քաղաքի եւ *add.* B || 3 Վկայութիւն . . . Լուկիասոց] Վկայութիւն սրբուհոցն Լուկիայ կոսմին ձեռ եւ փառասօր վկային Քրիստոսի B || 4 Եյս] սարբ եւ *add.* B — Սիրակուսոց] Սեւակուսոց B || 6 փափարէր] փափարեալ B | Տ չիշատակ] նձին *add.* B || 9 Կատանի] առ ձեռ վկայն Ագոթի եւ *add.* B — զսարբն] զմա B || 11 աղթեցին] աղթեալ ի ծխտին նիրհեցին *add.* B.

Ces vrais martyrs du Christ Eustrate, Auxence, Eugène, Mardarias et Oreste furent exécutés le 13 Décembre.

6 KALOTZ, 14 Décembre.

Martyre de la vierge sainte Lucie.

Cette bienheureuse femme était de la ville de Syracuse, en Occident, dans l'île de Sicile, fiancée à un infidèle, car sa mère était infidèle et affligée d'hémorroïdes. Or Lucie brûlait * d'amour pour la sainte martyre du Christ Agathe, et se rendait incessamment à la ville de Catane *Katani* à l'église (du lieu) où la sainte avait été martyre.

Et lorsqu'eut lieu la commémoration de sainte Agathe, elle dit à sa mère : « Viens, allons à Catane, et nous prions la sainte de te guérir. » Et elle raconta à sa mère l'histoire de la femme hémorroïsse que le Christ guérit.

Elles se rendirent à la ville, pénétrèrent dans l'église et prièrent devant la sainte martyre. Lucie aperçut sainte Agathe venant à elle dans toute sa gloire accompagnée de deux anges et celle-ci lui dit : « Ma sœur Lucie,

* A 601, 131
F. a.

* A 601, 131
F. a.

ընդ նձա, եւ սակցնա. Քոյր իմ Լուկիա, ընկեր խնդրես զինն զոր զա հանգերձեալ
 եւ սպոյց ասնել. ահա ձայր քո եղկցի սոջ վասն սիրոյ քոյ եւ հաստացց որ ա
 Եատուած : եւ սրպէս եւ բարեկործ եմ բարբաթի իմոյ Կատանիոյ, նոյնպէս եւ զա
 հանգերձեալ եւ բարի ասնել բարպրին քո Սիրամիտաց :

Եւ զարթնացեալ եղիա զձայրն սոջացեալ ի ցատոյ անտի եւ հաստաց ի Քրիստոս
 ձայր նորա եւ մկրտեցաւ : եւ զարձեալ ի բարբաթ անոյր վաճառեցին զինչս խրեանց
 եւ բաշխեցին սպրատաց եւ կրօնասրաց : եւ զայն տեսեալ խաճայրն իր՝ ազատեաց
 խոտածածոք եւ սորբանօք, եւ ոչ կարաց հասանեցայցանել զԼուկիա լինել ընդ նձա
 եւ ի բաց կալ ի Քրիստոստ : եւ երթեալ ձառնեաց զնա սա ՚ իշխան բարբաթին սրամ
 անան էր Պատիսափ. եւ աճեալ ստաջի զԼուկիա, խոտաժան եղեւ չոչանայլս
 ճշմարիտ Եատուած զՅիստոս Քրիստոս :

Ամ. 11
 Ե. Բ.

Եւ հրամայեաց ասնել զնա ի ասն սրտնկութեան, զի լիցին ընդ նա զօրակմրն :
 եւ ձագկեալ բարձաթին զօրակմնացն, եւ բուն հարեալ լինել ընդ Լուկիայ, եւ
 շարժել ի տեղսճէն ոչ կարացին, բանկի Հոգին սուրբ հաստատեաց զնա : եւ
 կապեալ սարանս ստուարս ի ձեան եւ չոտն եւ ի մէջն, եւ բարձաթին արանց
 բարձիթի շարժել անբամ ոչ կարացին, եւ սակին. Կախարդութեամբ ասն : Եպս

3 Եատուած] Տէր Ե 7 խաճայրն] խոսեցեալ այրն Ե || 12-7 Բ. 730 զի լիցին... հոսր
 բարբաթել եւ արկանել] բարցտերացան շարժել ի տեղսճէն սուր լեցեաթն էր, բանկի Հոգին սուրբ
 անշարժ հաստատեաց զնա անդ : Յայնժամ բարբաթեցին հոսր զնախա եւ արկին Ե.

pourquoi me pries-tu pour une chose que tu es appelée à faire aux autres ?
 voici que ta mère sera guérie à cause de ton amour et de ta foi en Dieu. Et
 de même que je fais du bien à ma ville de Catane, de même tu es appelée à
 faire du bien à ta ville de Syracuse. »

Et revenant à elle, elle trouva sa mère guérie de son infirmité; sa mère
 crut au Christ et se fit baptiser. Retournées à leur ville, elles vendirent leurs
 biens et les distribuèrent aux pauvres et aux religieux. Ayant vu cela, le
 fiancé de Lucie la pria avec promesses et supplications, mais sans pouvoir
 la persuader, d'être à lui et de s'éloigner du Christ. Alors il se rendit auprès
 du gouverneur de la ville, dont le nom était Paschase (*Paskasi*) et la dénonça.
 Celui-ci fit comparaitre Lucie, qui confessa ouvertement Jésus-Christ vrai
 Dieu.

Ամ. 11
 Ե. Բ.

Il ordonna de la conduire dans une maison de prostituées, pour que les
 soldats aillent avec elle. Un grand nombre de soldats s'assemblèrent et saisirent
 Lucie pour aller avec elle, mais ils ne parvinrent pas à la remuer de
 sa place car le Saint-Esprit la soutenait. Ils attachèrent de grosses cordes à
 ses mains, à ses pieds et à sa taille et un grand nombre d'hommes halèrent,
 mais ils ne purent la déplacer de là: ils dirent : « Elle opère par magie. »

բերին լուծ եզանց բազումս, եւ զգարանսն կապեալ ի նստս եւ ոչ սչնա կարացին խախտել զերանելի կոչսն :

Եւ սաւ: ցիշխոանն. Եիմ, արս տասն հազարս եւ եզինս բխբս բերցես, ոչ կարացես զես փոխել ի սեպուղէս, զի սա իս կատարեաց Տէր իմ զբան ճարգարէին սր սաւ: Ընկցին ի կոյճանէ, լուծմէ, հազարք եւ բխբք բնոց սջմէ, եւ սա բեզ ոչ ձերձեցին :

Եւ ի տարակոսի լեալ իշխոանն հրամայեաց շարջանակի նորս հար բարբոբել, եւ սրկանել ձիւթ, եւ ձէթ եւ խմ, եւ ճաջ փոցա, եւ հարն ամենեւին ի նա ոչ ձերձեցա : Եւ սոցա հրամայեաց սպանանել զնա . եւ ինքն կամուտրա թեամբ մինչցես կանգուն կաջ ձգեալ զգարանոցն հատին սուսերսս զլլախն :

* A fol. 131
v° a.

Եւ կատարեցա կոչս վկայն Քրիստոսի Լուկիս Գեկանձերբի ՎՊ՝ Եւ ճաջ խբ լեալեաց զճարձին նորս ի նոցն բազարին Սիւրակոս սոց :

Յայճ սուր կատարեցան սրով սարբ վկայն Քրիստոսի Քերաս, Լուկիս եւ Կալնիկոս վասն վկալաթեանն Քրիստոսի Կասուճոց ձերոց, չաւորս Գիսկղեախանաի ամբարիշտ արբային :

Սուրբն Քերասս չեա բազմ շարջարանայ ի ճամուլս հիւտանց սրոյեալ կատա-

7 եւ հարն ամենեւին ի նա ոչ ձերձեցա] եւ լն-ամօրն Կասուճոց սարեցա B 10 Գեկանձերբի ՎՊ] եւ Քաոցի 9. add. B || 13 Գիսկղեախանաի] Գեկաի B.

Ils firent venir beaucoup de couples de bœufs, y attachèrent les cordes, mais ne réussirent pas davantage de cette manière à ébranler la bienheureuse vierge.

Elle dit au gouverneur : « Même si tu fais venir dix mille hommes et dix mille bœufs, tu ne réussiras pas à me faire changer de place, car mon Seigneur a accompli en moi la parole du prophète qui dit : *Ils tomberont mille hommes de ton côté et dix mille à droite, mais ils n'approcheront pas de toi* ! »

Le gouverneur, pris d'hésitation, ordonna d'allumer un feu autour d'elle, d'y jeter de la poix, de l'huile, de la résine, du bois de cèdre, mais le feu ne l'atteignit pas du tout. Il ordonna alors de la tuer, et, d'elle-même, spontanément pendant qu'elle se tenait debout, elle tendit son cou, et on lui trancha la tête par l'épée.

* A fol. 131
v° a.

La vierge martyre du Christ, Lucie, mourut le 14 Décembre*. Sa mère inhumas son corps dans la ville de Syracuse.

En ce jour furent martyrisés par le glaive les saints martyrs du Christ Thyrsos (*Thersos*), Leucius et Callineus pour le témoignage du Christ, notre Dieu, aux jours de Dioclétien, l'empereur impie.

Saint Thyrsos, après bien des supplices, mourut scié dans une presse de

1. Ps. xc, 7.

ընցաւ : Եւ սուրբն Ասեկիոս կախեցին զվայտէ և բերեցին զամենայն ծարձինն և սպա
հատին զգլխին : Եւ սուրբն Կալինիկոս բարձ էր կոսց և հաստացեալ ի Գրիստոս
կատարեցաւ սրով չԱզամիրս բարարին, ի փառս Աստուծոց :

Քաղցի է և Գեկանձերի Ժե : Վարք սրբոյն Յակոբայ Մճրնայ հայրապետին :

Մեծն Յակոբ կախկապան Մճրնայ՝ հորաբնորոյն էր սրբոյն Գրիգորի Հոյսց լուսա-
ւորչին : Եւ էր ծխանակեաց և բնակէր ի լերինս, ամասն անցարկ կայր և ձնան
բնակէր չալի ծիւծ փորրիան, և կերակուր նորա բանձար և ձիւղ վայրի :

Եւ եղև մեռանել Մճրնայ կախկապոսին, և հայրապետն Ամսիրայ աստու-
ծային ընտրութեամբն ձեռնադրեաց զՅակոբոս կախկապոս Մճրնայ. և էր ի ժամանակս
Կոստանդիանոսի մեծի թագաւորին :

Եւ սուրբն Յակոբոս նշանօր և սրանչևօր բազմացոյց զհաստացեալս բարարին :
Եւ չաւար ծիւծ եկեալ աս նա Մարտոյէ ծխանակեացն, և չորժամ ելին չեկեղեցոյն

• A fol. 141
v° b.

3 Աստուծոյ] Գրիստոսի Աստուծոյ մերոյ B.

charpentier. On pendit saint Leucius à un poteau et on lui laboura tout le
corps, puis on lui trancha la tête. Quant à saint Callinieus, il était prêtre des
idoles, il crut au Christ et mourut par le glaive dans la ville d'Apamée, pour
la gloire de Dieu.

7 KALOTZ, 15 Décembre.

Vie de saint Jacques patriarche de Nisibe ¹.

Le grand Jacques, évêque de Nisibe, était le fils de la tante paternelle
de saint Grégoire, l'Illuminateur de l'Arménie. Il vivait en solitaire et dans
les montagnes, l'été, il restait sans abri, l'hiver, il demeurait dans une petite
grotte, et sa nourriture consistait en légumes et fruits sauvages.

L'évêque de Nisibe étant venu à mourir, le patriarche d'Antioche, par élec-
tion divine, sacra Jacques évêque de Nisibe. Ceci se passait aux jours du
grand empereur Constantin.

Saint Jacques, par ses miracles et ses prodiges, augmenta le nombre des
fidèles de la ville. Un jour vint à lui l'anachorete Mar Augin (*Marougé*), et

• A fol. 141
v° b.

1. Cf. P. Peeters. La légende de saint Jacques de Nisibe, dans *Anal. Bull.*
XXXVIII 1920, 285-373.

Ֆակրը եւ Մարուզը, տեսին անդամարոյճ ձի ի դասիկն եկեղեցւոյն . եւ կոչեալ չարօխն
 ֆակրոյ ընդ աջձն, նորա եւ Մարուզը ընդ աջնեկէ, եւ խաչ կիրեալ ի վերայ անդամոց
 նորա՝ սաւառայն հաստատեցան անդամը, նորա սնամորն Քրիստոսի, երթալ Վարդա-
 դակի եւ օրհնէր զՄատուած :

Եւ էր ի Մարիին բարարի սցր ձի մեծատուն, սնուն Կեղրան, եւ էր Մարիկունի
 ազանդովն, եւ էր սրբի ձի նորա անդամարոյճ : Եւ տեսալ զսցր անդամարոյճ սր
 բժշկեցաւ՝ հարցանել թէ . Սի բժշկեաց զբեւ, եւ նքր անամար բժշկեցար : Եւ նա ասէ .
 Անամորն Քրիստոսի, ճատայրն Ատուածոց բժշկեցին զես ֆակր եւ Մարուզը : Եւ
 կոչեցեալ ի սուն իւր դասրբան աղաչէր զհոտա բժշկել զսրբին իւր : Եւ նորա ասնն .
 Եթէ հաւատաս ի Քրիստոս եւ ի բոց կոչցես չարանդոց, տային բեւ խնդրածը քո :
 Եւ չանձն առ հաւատալ : Եւ կոչեալ սրբոցն չարօխն, եւ խաչ կիրեալ ի վերայ
 անդամոց նորա ասողջացաւ :

Եւ զայն տեսալ սցրն հաւատաց ամենայն տամբն իւրով, եւ կամեցաւ զեալ ի
 վանա Մարուզի, ընդ իւր ունելով զբժշկեալ սրբին, եւ հիւանդոցեալ ի ճանապարհին՝
 մեռաւ ճանախն, եւ սուգ մեծ եղև սուն եւ ընդանեացն : Եւ զնոցեալ անդ սրբոցն
 ֆակրոյ եւ կոչեալ չարօխն՝ չարոց զմեռեալն :

* A fol. 132
 r. 3.

Կէպ եղև երանելոյն անցանել ընդ զեալ ձի եւ ազջկունք լուանոյլն զհանկերձս

tique dans la cour de l'église; Jacques se mit en prières à sa droite et Mar Augin à sa gauche, ils firent le signe de la croix sur ses membres, qui se raffermirent aussitôt au nom du Christ : (*le paralytique*) se mit à marcher sur-le-champ et bénit Dieu.

Il y avait dans la ville de Nisibe un homme riche nommé Cédron, qui était de la secte de Marcion, et qui avait un fils paralytique. Ayant aperçu le paralytique, qui avait été guéri, il lui demanda : « Qui t'a guéri et au nom de qui as-tu été guéri? » Il lui répondit : « C'est au nom du Christ que les serviteurs de Dieu Jacques et Mar Augin m'ont guéri. » (Cédron) invita chez lui les saints et les supplia de guérir son fils. Ils lui dirent : « Si tu crois au Christ et renonces à ta secte, tes prières seront exaucées. » Il consentit à croire. Les saints se mirent en prières, firent le signe de la croix sur ses membres et il fut guéri.

A cette vue l'homme se convertit avec toute sa maison, et il voulut se rendre au couvent de Mar Augin avec son fils qui avait été guéri, mais étant devenu malade en chemin l'enfant mourut, et ce fut un grand chagrin pour l'homme et les siens. Saint Jacques se rendit sur les lieux, se mit en prières * et ressuscita le mort.

* A fol. 142
 r. 3.

Il arriva au bienheureux de passer par un village, où les jeunes filles

խրեանց բոց աներով գորունա եւ գոտա, եւ զբարար ի նա հաչէին : Եւ նա ստատեաց նոցա, եւ սպխտակացոց զհերա նոցա եւ ցածարեցոց զազբխրն : Եւ զնայեալ զհետ նորա ըմտիկէք զեղջն ազաչէին զնա գտանալ եւ բզխեցոցանել զազբխրն եւ սեւացոցանել զհերա սզջկացն : Եւ նա գործաւ եւ բզխեցոց զազբխրն բաց զհերա սզջկացն ոչ սեւացոց զե երկիցեն ի Տեառնէ, :

Երկու հրեայք կամէին խարել զնա, ծինն եզեալ սաւա մեւեալ, եւ ընկեր նորա երկնալ սորաչէր զնա զե տայէ պատանա մեւեոյն, եւ նա ընկէց զձարձա իւր ի վերայ նորա եւ ինքն էանց զնոց : Եւ ընկեր նորա ձաչնէր զնա եւ սաւր : Բրի, տես իմ, սրբէս խարեցար զաբեար բրխտանեան : Եւ նա ոչ չարեաւ բանզի մեւեալ էր :

Սա շինեաց եկեղեցի մեծ ի Մծրին բաղար : Սա մի էր չերեր հարխր եւ տասն եւ ութ հալրապետացն սր ի Նիկիա մուրվեցան : Սա անձ զՄանածիրճ իշխան Ռշտունեաց եւ ջնջեցաւ, սր գտարկաւորուն նորա ի ծով ընկէց :

Եւ կացեալ բարի ձգնաթեամբ հանգեաւ ի Քրխտաւ :

Յարձ սաւր վրացաթին սրբահոյն Սանդխտոց :

Արբաշին * Սանգախաւ գոտար էր Սանատրկոց արքային Հայոց, եւ էր զեղեցիկ * A fol. 132
r. b.

l'avaient du linge ayant jambes et pieds nus, et elles le regardaient effrontément. Il les réprimanda, fit blanchir leurs cheveux et tarit la source. Les habitants du village se mirent à sa poursuite, le supplièrent de revenir sur ses pas, de faire rejaillir la source et de rendre leur couleur sombre aux cheveux des jeunes filles. Il revint, fit couler la source, mais ne noircit pas les cheveux des jeunes filles, afin qu'elles aient la crainte du Seigneur.

Deux Juifs voulurent le tromper. L'un fit le faux mort et son compagnon alla le prier de lui donner de quoi ensevelir le mort. Il étendit son manteau sur lui et continua son chemin. Le compagnon se mit à crier en disant : « Lève-toi, vois comme nous avons trompé le vieux chrétien. » Mais l'autre ne se réveilla pas, car il était mort.

Il construisit une grande église dans la ville de Nisibe. Il fut l'un des trois cent dix-huit évêques qui tinrent concile à Nicée. Il maudit Manadjirh, prince de la famille des Rechtounikh, qui en mourut, pour avoir fait jeter ses diacres à la mer.

Il vécut dans un bon ascétisme et reposa dans le Christ.

En ce jour martyre de sainte Sandoukht.

Sainte Sandoukht était la fille de Sanatrouk, roi d'Arménie; elle était si * A fol. 132
r. b.
belle qu'on ne lui trouvait point de pareille sur la terre. Elle fut disciple de

յոյժ որ ոչ գասնէր նման նմա չաշխարհի : Եւ աշտկերածուլ Քաղկատի սասերկոյն չաստուոյլ ի Քրիստոս եւ մկրտեցաւ չաստերկոյն եւ ոչ մեկնէր ի նմանէ :

Եւ չապք նորա սպաշէր գասնուլ ի կուսան եւ սերանուլ զՔրիստոս, եւ ոչ կարոյց չաւանկցուցանել զնա : Եպոս չրաման եւ սրով սպանանել զնա : Եւ սասերկոյն մօտ կուցեալ ըաջարեւեր զնա, եւ ոչ որ տեսանէր զնա : Եւ երեւեալ նմա Քրիստոս կոչէր զնա սա ինքն : Եւ գոհիճն կամէր սպանանել զնա, եւսպան զգոհճուպեան : Եւ մի ոմն Եճար սրով գտփնան կուսին, եւ ել արխն յոյժ եւ ստանցեալ զՏային, եւ սարբ սասերկոյն թաղեալ զնա Գեկոսեմբերի ժե : 5

Յալսմ սուր զկալսթիւն երեկեկիտի կախկալստին :

Կին ոմն էր ի Հոսմ ըալարին բրիստոնեալ, չաուրս Եգրիանոսի կաալաշա արբու- 10
լին, որոյ անուն Ելթիան, եւ սրբուց նորա Ելեթիերիս, զոր եւ եւ խոյ չաշտկերստթիւն Ենիկատի կախկալստուպեան Հոսմոյ, եւ սուսց նմա գաստաւաճլին զլրս : Եւ չարսմ ելեւ Տեղեաստան ամսոյ, ձեռնապրեալ զնա սարկուալ, եւ աթեւասան ամսոյ լեալ՝ կոչեալ զնա ի սրատիւ ըաճանալսթեան :

9 զկալսթիւն] սրբոյն *add.* B || 11 Ելթիան] Եթիանի B || 13 Տեղեաստան ամսոյ] Տեղե-
աստանամեալ B.

l'apôtre Thaddée, crut au Christ et fut baptisée par l'apôtre. Elle ne se séparait pas de lui.

Son père la supplia de revenir aux idoles et de renier le Christ, mais ne parvint pas à la persuader. Alors il donna l'ordre de la faire mourir par le glaive. L'apôtre l'assista en l'encourageant, mais personne ne le voyait. Le Christ lui apparut l'appelant à lui. Le bourreau qui devait la tuer, tua le chef des bourreaux. Quelqu'un alors porta un coup d'épée aux seins de la vierge, le sang coula abondamment et elle rendit l'âme. Le saint apôtre l'inhuma le 15 Décembre.

En ce jour martyr de l'évêque Éleuthère.

Il y avait dans la ville de Rome, aux jours d'Adrien, l'empereur idolâtre, une femme chrétienne nommée Anthia (*Aytian*)¹; elle avait un fils de nom Éleuthère qu'elle confia à l'enseignement d'Anicet (*Aniktos*), archevêque de Rome, et (celui-ci) lui enseigna les écritures divines. Lorsque (l'enfant) eut quinze ans, il l'ordonna diacre, et à l'âge de dix-huit ans il l'appela à l'honneur du sacerdoce.

1. On reconnaît l'accusatif de l'original grec, cf. *Syn.Cp.* μετέρα δὲ εἶπεν ὀνόματι Ἀνθίαν.

Եւ ըստ աստուածաճածոց վարաց իւրոց ընկարս շնորհս ի Տեառնէ, ձինչ զի ձեռս զնկրով բռնչէր զամենայն ախտս եւ ՚զՏիւանդութիւնս ի ժողովրդեանն : Եւ երկուս * A fol. 132 V^o 21.

Եւ լուսալ վտան նորս Ազրիանոսի արբոյց ստարեաց զամն ի նախարարաց իւրոց, որոց անունն Փիլիկիոս, զի ըմբռնեալ զԵրեմիւրիոս տարցէ, սա նա : Եւ իբրևս զնոց սա նա, եւ լուսա վարգապետութեան նորս՝ Տաստաց ի Տէր եւ ձկրուցս : Եւ սուրբն Երեմիւրիոս զնոցեալ կամաւորութեամբ աւաջի ինպատարին խոստովան եղև զանուն Տեառն ձերոց Յիսուսի Քրիստոսի : Եւ Տրամոյեաց եւ պարպեցին զնա ի վերայ Տրացեալ պղնձի ժաշձաց, եւ ոչ լուծաւ ի ստարց լոյսչն, ուլ ել ամբողջ շնորհոյն Աստուծոյ ի Տրոյ անտի :

Եւ երկուս Թասուցանէր ժողովրդեանն զբանն կենաց, եւ զարձեալ կալան զնա եւ ընկեցին ի վերայ Տրացեալ շանիկի եւ զբուեցան շանիկն : Եւ սպա ջեռուցին

1 ի Տեառնէ,] Աստուծոյ B 2 ի ժողովրդեանն] ի ժողովրդեանն B 3 երկուս] անդ add. B 7 տարցէ,] տարձի B սա նա] անդր B 8 վարգապետութեան] զվարգապետութիւն B — Տէր] Քրիստոս B 10 ձերոց om. B — պարպեցին] սանջեցին B || 11-2 p. 736 եւ ոչ լուծաւ . . . ի ձեջ ցարց] եւ շանիկի, եւ սպա ի ստարց ջեռուցեալ ձիկիով եւ ձարգով B.

(Éleuthère), par sa conduite agréable à Dieu, reçut les grâces du Seigneur, à tel point qu'en imposant les mains il guérissait toutes les infirmités * et les * A fol. 132 V^o 21.

L'empereur Adrien ayant entendu parler de lui envoya un de ses officiers, nommé Philix (*Philikia*)¹, pour s'emparer d'Éleuthère et le lui amener. Lorsque (Philix) arriva auprès (d'Éleuthère) et entendit son enseignement, il crut au Seigneur et se fit baptiser. Saint Eleuthère se rendit de son propre chef auprès de l'empereur et confessa le nom de Notre-Seigneur Jésus-Christ. (L'empereur) ordonna de l'étendre sur un lit de cuivre enflammé, il ne fut point touché par l'ardeur des flammes, et sortit intact du feu par la grâce de Dieu.

Il se rendit auprès de ses ouailles et leur enseigna la parole de vie. On le saisit de nouveau, on le jeta sur des lingots ardents, mais les lingots

1. Cf. *Pio Franchi de' Cavalieri*, I martiri di S. Teodoro e di S. Ariadne con un' appendice sul testo originale del martirio di S. Eleuterio dans *Studi e Festi*, VI, Rome, 1901, p. 135-161. La forme arménienne derive de l'accusatif *Φιλιξ*.

առարկ ձիվով և ճարդով և արկին գնա անդ . և ձեռեալ ի նա արախտ լեամբ կայր արդև ի մէջ ցօրց :

Եւ ետարբոսն Կորեւորոս կազմեաց թմիր երկաթեղեն, և օձկին ջեօսցեալ կամեր արկանել անդ զաւրբն Ելեթերխա : Եւ մինչև արկեալ էր՝ սպրեաց ի նա աւրբ Հօղին, և ընթացեալ առաջն թաղաւ արին խառտովան՝ ելև համարձակ լեամբ գանտն Տեօտն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի . և նոյնժամացն արկին գնա ի թմիրն զոր զորմեաց Կորեւորոս, և սրահեալ գնա զօրովինն Աստուծոյ ոչ այրեցաւ :

Եւ չեաւ աջնարկ արկին գնա ի բանդ . և ի նձանս թիւն սպխտակ ապանոյ հրեշտակ Աստուծոյ սաներ նմա կերակոր :

Եւ չեաւ աւարց ինչ հանին ի բանդէն, կապեցին ի կառս ձիաց, և հրեշտակ Աստուծոյ երոջ ի կապանացն և հանեալ երխարացն ի լեօտն մի բարձր, և զարձան անդրէն երխարբն : Եւ նստեալ ի լերինն աւրբն ազօթելով ոստացաներ զբանն Աստուծոյ : Եւ զազանր վաղենիր ժողովին առ նա և արդև լանաւորք երկիր պագանէին նմա և նստէին շուրջ գնովաւ :

Իբրև լուաւ թագաւորն վասն նորա առարեաց զօրականս զի լընօցեն գնա, և

6 արկին գնա] արկին զԿորեւորոս B || 7 և սրահեալ... ոչ այրեցաւ] և սրահեցաւ կենդանի զօրովեամբն Աստուծոյ B || 8-9 և ի նձանս թիւն... կերակոր օտ. B || 10 և չեաւ աւարց ինչ հանին ի բանդ] և հանեալ անտի B || 10-4 p. 737 և հրեշտակ... նստան առ սոս նորա] և ապա արկին առաջն զապանաց B.

disparurent. Alors on chauffa un chaudron avec de l'huile et de la graisse et on l'y jeta; il y entra et s'y tint avec joie comme au milieu de la rosée.

L'évêque (ἐπίσκοπος) Korévor (*Korevoros*) fit construire un four en fer, et après l'avoir surchauffé, il voulait y jeter saint Éleuthère. Or avant qu'il fût jeté, le Saint-Esprit l'inspira, il courut au-devant de l'empereur et confessa avec hardiesse le nom de Notre-Seigneur Jésus-Christ. On le jeta aussitôt dans le four qu'avait fait construire Korévor, mais la puissance de Dieu le protégea et il ne fut point brûlé. On le jeta ensuite en prison et l'ange de Dieu, sous la forme d'une colombe blanche, lui apportait à manger.

Quelque temps après, on le fit sortir de prison, on l'attacha à un char attelé de chevaux, mais l'ange de Dieu le délivra des liens, et les chevaux, après l'avoir conduit sur une montagne élevée, retournèrent. Le saint demeura sur la montagne en priant et en enseignant la parole de Dieu. Les bêtes sauvages se rassemblaient auprès de lui et, comme des êtres ayant la raison, se prosternaient devant lui et s'accroupissaient autour de lui.

Lorsque l'empereur l'eut appris, il envoya des soldats pour le descendre de la montagne, mais les fauves se jetèrent ensemble sur eux puis reculèrent,

տեսեալ զագանացն զիմեցին առ հասարակ ի վերայ նոցա, եւ զարձան չեառ, եւ չորտրանացն անկեալ չտառ նորա խոտաովանեցան զՔրիստոս եւ մկրտեցան :

Եւ իջեալ ասորն միայն եկաց ստաջի սրբազին, եւ հրամայեաց արկանել զնա զագանաց, եւ զագանքն երկնալ նստան առ ստա նորա : Եւ զպէն տեսեալ թագաւորին՝ հրամայեաց սրտնանել զնա սրով : Եւ ասորն սպօթեաց առ Բասաւած, եւ եկեա ձաջն չերկինց առ նա եւ ասէ. Եղեիքեքի, բայցան բեկ զրանք երկինց, եւ հրեշտակք սրտանալ մնան բեկ զի սրտակեցին զբեկ սրգարաթնամբ սրտիան : Եւ սպա երկա զորտանք հասին զգրաթս ասորք եպիսկոպոսին Եղեիքեքիսի՝ Կեկանձերբի ժե :

* A fol. 133
l. 10.

Եւ ձոր նորա եկեալ անկա ի վերայ ձարմնաց սրգուց խրոց սգրաթով, եւ զերկա սրկեալ համբարբեր զնա : Եւ մինչդեռ ընդզրկեալ աներ զձարձին սրգուց՝ հասին եւ զնորա զրաթն : Եւ թագեցին զնստա ի միամ տեղուջ ի նոյն զասաթի :

[B՝ Եկրամն նշխարաց սրբոյն Յակոբայ ի հայր եպիսկոպոսին Մձրնայ սրանչե- թալորձին մեծի :

* B
p. 290 a.

Սորք եւ սրանչեթալորձ հայրապետն Մձրնայ մեծն Յակոբ՝ հասարեասրցի եր սրբոյն Կրկոսրի հայց լուսաւ սրչին :

6 եւ եկեա ձաջն... Կեկանձերբի ժե] եւ երկա զորտանք հասին զգրաթս սրբոյ եպիսկոպոսի Եղեիքեքայ՝ Կեկանձերբի ժե եւ Քաղցի Է B.

les soldats tombèrent aux pieds (d'Éleuthère), confessèrent le Christ et se firent baptiser.

Le saint descendit seul et se présenta devant l'empereur, qui ordonna de le jeter aux bêtes, mais les fauves s'approchèrent de lui et s'assirent à ses pieds. Ce que voyant l'empereur ordonna de le tuer par le glaive. Le saint pria Dieu et une voix lui parla du ciel en disant : « O Éleuthère! les portes du ciel te sont ouvertes, et les anges t'attendent pour te couronner de la couronne de justice ». Puis, deux soldats tranchèrent la tête de saint Éleuthère, évêque, le 15 Décembre.

* A fol. 133
l. 10.

Sa mère vint se jeter sur le corps de son fils en sanglotant, et l'ayant pris dans ses bras elle l'embrassait; et tandis qu'elle tenait dans ses bras le corps de son fils on lui trancha également la tête. On les inhuma dans un même endroit, dans la même province 1.

[B՝ Translation en Arménie des restes de l'évêque Jacques évêque de Nisibe, le grand thaumaturge.

* B
p. 290 a.

Le saint et thaumaturge évêque de Nisibe, le grand Jacques, était le fils de la tante paternelle de saint Grégoire, l'Illuminateur des Arméniens.

1. Dans la province d'Illyrieum où Eleuthère était évêque.

Սա՛ ծի էր չերկը հարխը և սասն և աթ սարը հայրապետացն որ ժարմկյան ի նիկիա ձայրաբարբն վասն կործանմանն Աբխաթ : Սա շինեաց եկեղեցի ձե՛ծ Գր եղբայ նմա հրեշտակն ի տեպան և զհափն, և կարգեաց երկրպանս և սարխապանս ի սպասուարթիւն սրբոց սամարին :

Սա գանդամաբոյձ ծի գտացեալ ամենայն անգամօր ամաց հեղեատանկց՝ Գոր բարձեալ եղին ի գալիմս եկեղեցոյն՝ ագթիւք բժշկեաց. և սրբ տեպինն վաստ ևսուն Ասասուձոյ :

Այլ և Գորումն իշխանի որ էր երեսելն ի գրան սրբոյցի, Կեզրն կոչեցերոյ, զի էր սրբի նորա անգամախոյ ի ձեռն, և սրատակն սարն իբրև գլխի գծիմեամբ՝ ի թաթիլ, սարիցն ձինչև զճանկան և անկեալ գնէր ի մաշիճան, որ էր աթ ամաց, իջուցեալ չապան և օձ գամենայն մարծինն. և սարս մկրտեալ ջանուն Հօր և Սրբոյ և սարբ Հօրօջն հանեալ չապանէն և սրբեցին գամենայն անգամս նորա, և կոտեալ գձեռանն, նորա կանդեցին. և հրամայեաց նմա գնալ, և նա գնաց չամարձակ :

Սա ցանկացաւ գնալ որ հանգեաւ տաղանն ի լեռնն Արարապոյ, և իբրև ևհաս ի ստորա լերինն նեջեաց զի էր աշխատեալ : Եւ ստեալ հրեշտակն սախտակ ծի և բերեալ եղ բնոց անարօր սրբոյն, և սատ. Թնայեաց Տէր ի բեղ զի ծի վաստակեցիւ, սրբ սա վատխտակ զազ ըստ փափարանայ բոյ, և զարձիր ի սուն բո : Եւ սարբն

Il fut l'un des trois cent dix-huit saints évêques qui tinrent concile dans la métropole de Nicée pour la défaite d'Arius. Il construisit une grande église, selon ce qu'un ange lui avait montré dans une vision, et d'après ses plans, et il y établit des prêtres et des diacres pour le service du saint temple.

Il guérit par ses prières un paralytique, âgé de quinze ans, dont tous les membres étaient desséchés, et qu'on transporta dans la cour de l'église; et, ceux qui (le) virent rendirent grâces à Dieu.

Il fit de même pour un notable, personnage considérable à la cour de l'empereur nommé Cédron, dont le fils était estropié de naissance, ses pieds s'enroulant l'un sur l'autre comme des cordes de la plante jusqu'aux genoux; on (le) tenait couché sur un lit; il avait huit ans. (Saint Jacques) le fit descendre dans les fonts baptismaux et oïgnit tout son corps, puis le baptisa au nom du Père, du Fils et du Saint-Esprit; on le sortit des fonts, on redressa tous ses membres et, le prenant par la main, on le mit debout. (Saint Jacques) lui ordonna de marcher, et il se mit à marcher librement.

(Saint Jacques) désira monter sur le mont Ararat où s'était arrêtée l'arche (de Noé). Or, lorsqu'il arriva au pied de la montagne, il s'endormit de fatigue; un ange ayant pris une planche de l'arche l'apporta, la mit sous la tête du saint, et dit : « Dieu a eu pitié de toi, il n'a pas voulu que tu te fatigues : voici une planche de ce que tu désirais, et retourne chez toi. » Saint

* B
p. 290 b.

* B
p. 290 b.

Յակոբ ստեալ գտախտակն գնաց ի քաղաքն իւր եւ շինեաց վանս՝ եւ գտախտակն ի նմա :

Ընդ այն ժամանակս մեծն եւ հրաշարին Կոստանդիանոս փոխեցաւ չաշխարհէս, եւ չաջորդեն գալիս թագաւորութեանն որդիք իւր : Իսկ ճապոհ արքայ Պարսից նախատեսաց զորդիս թագաւորին եւ ստէ . Աչ կարեն լինել նորս որդէս զհայր իւրեանց : Եւ ելեալ գաց չերկիրն Միջագետաց ի Մծրին քաղաք թաղում հեծելոք եւ հետեակոր սալ պատերազմ . եւ թաղում հնարիւր ոչ կարաց ստնալ զքաղաքն, զի զոր ինչ խորհէր ճապոհ՝ ի ձեռն արքայն Յակովբայ խափանէր սմեռայն խորհարց նորս : Եւ ստեալ ճապոհոյ արքայի եկէ ոչ չապիւն, չոյժ խոտկեցաւ չոյի իւր . չերկիրս մեծ եղեալ՝ եւ գնաց չերկիր իւր :

Իսկ Մանածիշր Ռուշտունեաց ստեալ զերի չերկրանց եւ ի սարկաւապաց զեղջիցն որ շորջ զքաղաքան, եւ սարեալ ի բերդն որ է մերձ ի սահմանս Ռուշտունեաց, որ կոչի Մանաղկերս : Եւ սարն խնդրէր արձակել չերկրցոնան եւ գտարկաւապանն, եւ նա ոչ ստնայր չանձն կատարել զինչորսածն : Իսկ սարն գաց հասանէր ի գաւառն՝ մերձ Եղձնեաց, ի ձորն երկաթնաջատաց, եւ ելեալ ի բարձրաւանդակ տեղի մի տեսանէր չերկիրն Ռուշտունեաց, եւ անէժ զՄանածիշր եւ չերկիր նորս՝ վանս արանցն որ ճափահեղձոյցն արար : Եւ ինրն չտեալ գնաց չերկիր իւր եւ անց լինէր,

* B
p. 291 a.

Jacques prit la planche, se rendit à sa ville, fonda un couvent et y déposa la planche.

A cette époque le grand et merveilleux Constantin trépassa, et ses fils lui succédèrent sur le trône impérial. Sapor, roi des Perses, méprisa les fils de l'empereur, et dit : « Ils ne peuvent pas être comme leur père. » Il envahit la Mésopotamie, et arriva devant Nisibe pour livrer bataille, à la tête d'une cavalerie et d'une infanterie nombreuses. Malgré bien des tentatives, il ne réussit point à prendre la ville, car tous les desseins de Sapor étaient défaits par saint Jacques. Le roi Sapor, voyant qu'il ne l'emportait pas, fut très troublé en son âme, il eut grand peur et retourna dans son pays.

Manadjir des Rechtouni ayant fait prisonniers des prêtres et diacres des villages qui sont autour de la ville, les conduisit à la citadelle proche de la frontière du Rechtounikh, appelée Manazkert. Le saint lui demandait de remettre en liberté les prêtres et les diacres, mais il n'accepta pas d'obtempérer à ses prières. Alors le saint se mit en route et arriva dans la province proche d'Aghtznik, dans la vallée des mines de fer, monta sur un plateau élevé d'où il apercevait le pays de Rechtounikh, et de là il maudit Manadjir et son pays, à cause des hommes qu'il avait fait jeter à la mer. Il revint ensuite dans son pays et y vécut, en supportant de grandes mortifications et

* B
p. 291 a.

բարսձ ճգանց Տաճրերեալ, և բարսձ նշանս արարեալ, որ գրեալ էաց ի լիովատար սրաճաթիկան խրատ : Եւ չեա սակաւ սաւրց փոխեցա չաշխարհէս ի չերկիրն կենդանեաց ի Քրիստոս :

Եւ զինի ծաշտան սրբոյն Յակոբոց սրակասեաց զգրն Հոսոնոց ի բարարել, անտի, և ևկեալ արբայն Պարսկց տանալ զբարարն՝ ոչ սրտերազմաւ ալ սիրով :

Յեա աշտրիկ ազլ ելեա արանց խարաղնագրեալոց ի Հարոյն սրբոց եկի, ոչ է Տար օրհնել ևրկիրն Մոշտանեաց եկի, ոչ ևրկեալ րեբցեն ծաան ինչ ի նշխարաց սրբոյն Յակոբոց : Եւ նորա ևկեալ սրաճեցին որ անխիւր նորա աներք եղեալ էր ևրկիր խրեանց, և բարսձ սրազատանօր խնդրեցին զծաան ինչ ի նշխարաց սրբոյն Յակոբոց, և րնկոյեալ զնային չերկիրն խրեանց ձեճաւ արախոթեամբ, և ի ձեռն սարբ նշխարացն օրհնեցա ևրկիր նոցա, և զարձաւ ի սրաբարեաթիսն : Եւ րնակիչք ևրկիրն և ամենայն ևկեղեցիք տան ձեճաշանդէս կատարեն զխշատակ սրբոյն Քաղսցի է և Քեկրոնձրերի ժե, ի փոսս Քրիստոսի Լաոս ձոչ ձերոց :

* B
p. 290 a.

* Ի ամին առ ք վկայութիւն սարերս հոչ կոսին Սանդխոսոյ՝ զատեք լիպաւ սրին Հաչոց Սանտարկոց :

Քրիստոսի սաւրեալն Սաղէս չեա րճկերոց զլիպաւսրն Սոհաչոց զԵրզար, և ի Հաչս ի լիպաւսրանխաւ բարարն Նաւարչան, չԼրատաւլ զաւստի, և բարոյեալ

accomplissant beaucoup de prodiges, qui sont décrits dans sa vie complète. Peu de jours après il quitta ce monde pour la terre de ceux qui vivent dans le Christ.

Après la mort de saint Jacques, les troupes grecques diminuèrent dans la ville, et le roi des Perses vint s'emparer de la ville, non par la guerre, mais à l'amiable.

Plus tard il fut révélé par le Saint-Esprit à des religieux revêtus de cilices qu'il était impossible à la province de Rehtomikh d'être bénite, s'ils ne faisaient pas apporter une partie des restes de saint Jacques. Ils vinrent raconter que par les malédictions (du saint) leur terre était devenue stérile et demandèrent avec grandes supplications une partie des restes de saint Jacques: l'ayant obtenu, ils retournèrent dans leur pays avec une grande joie. Leur pays fut béni par les saints restes et revint à la fertilité. Les habitants du pays et toutes les églises fêtent avec grande solennité la commémoration du saint, le 7 Kalotz, le 15 Décembre, pour la gloire du Christ, notre Dieu.

* B
p. 290 a.

* En ce jour martyre de la vierge apôtre Sandoukht, fille de Sanatrouk, roi d'Arménie.

L'apôtre du Christ, Thaddée, après avoir guéri le roi d'Édesse, Abgar, se rendit en Arménie, dans la ville de Chavarehan, résidence du roi, dans la

գՔրիստոս բազումք հաւատացին : Ընդ որս եւ զուսոր թագաւորին Սանատրիոյ եկն առ սուրբ աւարեալն, եւ լուեալ զբանն կենաց հաւատաց ի Քրիստոս :

Սա էր կոչս՝ ծանկամարդ տխովք եւ գեղեցիկ տեղեամբ, եւ առեալ զնա առարեալն մկրտեաց : Եւ լոչս սաստիկ փայլատակեաց զերանելի կուսիւն ի մկրտելն : Զայս լուեալ հայր նորա՝ բարկացաւ եւ հրաման ետ զնել զնա ի բանդ հանդերձ ալլ հաւատացելովքն :

Իսկ աւարեալն եկն ի զիշերի առ նոսա, եւ բացեալ զբուրս բանդին եմուտ ի ներքս, եւ բաջալիւէր զերանելի կոչան : Եւ չեա սպօնկելոյն ընդ նոսա՝ եղև շարժումն եւ լուծան կապանք նոցա : Զայս տեսեալ բանդապետացն հաւատացին ի Քրիստոս եւ անկան առ ոտս առարելոյն, զորս մկրտեալ ի նմին զիշերի արս երեսուն եւ երեք :

Իբրև աւաւօտ եղև աւարեաց թագաւորն իշխան մի ածել զՍանդուխտ առ ինքն զի ազերաիւ հաւանեցուացէ : Եւ եկեալ աչրն ի զուրս բանդին ետես զնոսա ընդարձակս եւ չորախութեան, սքանչացեալ անկաւ առ ոտս առարելոյն եւ հաւատաց ի Քրիստոս :

Գրգուեալ թագաւորն ի սասանաչէ՝ հրաման ետ սպանանել զիշխանն եւ զկապեալսն ի բանդին : Եւ չեա սպանմանն իբրև եղև զիշեր՝ էջ լոչս սաստիկ յերկնից եւ եկաց համատարած * ի վերայ սուրբ վկայիցն : Յայնժամ սուրբն Սանդուխտ չլեաց

* B
p. 292 b.

province d'Artavaz, et y prêcha le Christ. Beaucoup se convertirent, parmi lesquels se trouvait la fille du roi Sanatrough; s'étant rendue auprès du saint apôtre et ayant entendu la parole de vie, elle crut au Christ.

Elle était vierge, jeune d'âge et belle de figure; l'apôtre l'accueillit, la baptisa. Une lumière resplendissante enveloppa la bienheureuse vierge au moment du baptême. L'ayant appris, son père eut une grande colère et ordonna de la mettre en prison avec d'autres fidèles.

L'apôtre vint nuitamment auprès d'eux, ouvrit les portes de la prison, y pénétra, et encouragea la bienheureuse vierge. Après qu'il eut prié (avec les prisonniers), il se produisit un tremblement et leurs liens tombèrent. A cette vue les geôliers crurent au Christ, tombèrent aux pieds de l'apôtre qui les baptisa la même nuit, au nombre de trente-trois.

Au matin, le roi envoya un des princes pour lui amener Sandoukht (espérant) la persuader par des supplications. L'homme arrivé aux portes de la prison, les aperçut en liberté et, ravi de joie, il se jeta aux pieds de l'apôtre et crut au Christ.

Le roi, excité par le démon, donna ordre de tuer le prince et les détenus dans la prison. Après leur mort, à la tombée de la nuit, une vive lumière descendit du ciel et se répandit * sur les saints martyrs. Alors, sainte Sandoukht envoya à sa maison quelques-uns de ses fidèles serviteurs, en cachette

* B
p. 292 b.

զոմանս ի հաստարիմ՝ սրաշտանիկց խրոց ի տուն խր գոցոս ի հօրեկ խրմէ, և ետ բերել ձարուր կերպաս, և սրտեսաց ինքնին զձորմին սարր բնկերոց խրոց, և սարեակ անմալմբ գնասս ի ձեան սրտասոսրոց խրոց ձոս չսպարանս խր . և սոսքր զգոշոթին զի ձի սր գխտասցէ չարբունի տանէ . և ինքն փոխմով հաստանբ ի բանցն սո սարր ստարեայն :

Իսկ ագոթեակ ստարեայն փաննորս՝ ազգմամբ սարր Հոյրոյն գխտաց թէ կրտարի Սանդուխտ ձարախրտսթեանբ, և սակ, զՍանդուխտ. Արանխ լեր գոսար զե ահաստանս սրակ լուսեղն ի ձեաց Տեանն ի գրախ բս :

Իսկ սաստանն սարան գաստրեայն կասրանոր սո թուգասրն և զՍանդուխտ տանց կասրանաց, և ամին զՍանդուխտ ձիանն սասցի հօրն : Կսէ լուգասրն. Արացոբր զլս և սիրեցեր զձորբեցոցիչ սոսար սլոց, սրոց եթմ, ոչ գասնաս՝ չարաչար ձեանխս :

Պտտասխանի ետ Սանդուխտ. Զոր սակս ձորբեցոցիչ՝ նո լաստարեաց զհոյի իմ : Եւ բարկացեակ լուգասրն հրամանն ետ կասել զնս և բերել : Աղագովեաց սրբուհի կոչան. Քրխտասս օղնեան ինձ : Եւ փոպեակ լոջս լերկնից, և եղե շարժամն և լուծան կասանբ նորս. և սպշտթինն կրկիսզն անկաս ի վերաց թուգասրին և ամենայն զօրացն :

Իսկ սարր կոչան փոխացեակ եհասս ի փորբ ձորակն սր սրաշէլին գոսրր սոս-

de son père, et fit apporter du linge propre avec lequel elle enveloppa elle-même les corps de ses saints compagnons, et les fit inhumer par ses serviteurs auprès de son palais; elle mit tout son soin à ce que ne le sût personne de la maison royale; puis elle revint en hâte à la prison, auprès du saint apôtre.

L'apôtre pria pour elle et connut par inspiration du Saint-Esprit que Sandoukht allait mourir par le martyre, et il dit à Sandoukht : « Sois heureuse, ma fille, car tu vas recevoir la couronne lumineuse sur ta tête par les mains du Seigneur. »

Au matin, on conduisit l'apôtre chargé de chaînes, et Sandoukht sans liens, auprès du roi. Sandoukht fut introduite seule en présence de son père. Le roi lui dit : « Tu m'as renié, et tu as aimé ce séducteur étranger; si tu ne te convertis pas, tu mourras d'une mort violente. »

Sandoukht lui répondit : « Celui que tu appelles séducteur a illuminé mon âme. » Le roi irrité ordonna de l'attacher et de l'écorcher. La vierge sainte s'écria : « Christ, aide-moi. » Une lumière jaillit du ciel, il se fit un tremblement de terre, et ses liens se défirent. La stupeur et la crainte s'emparèrent du roi et de tous les soldats.

La vierge sainte s'empressa de se rendre dans un petit vallon où le saint

բեալն՝ որ չէր ինչ հեռի ի տեղւոջէ անախ. եւ անկեալ առ սոս նորա ասէր. Եհաս ինձ Քրիստոս աչօր յօգնակամութիւն :

Յաջեմամ թագաւորն չբեաց զեշխան ոմն առ սուրբ առաքեալն եւ ասէ. Մեզայ, ապաշեն զԱստուած բօ զն կորնչիմք յահեղ շարժմանէս : Եւ ընդ աղօթելլ առաքելոյն 5 զաղարեաց շարժն : Չոր անեալ պատգամաւորն սքանչացեալ հաւատաց եւ մկրտեցաւ : Չսա սպան թագաւորն, եւ կուցն համարէր զպապարեցուցանելն զշարժումն : Իսկ Սանգուխտ պատեաց ի զիշերի զսպանեալն եւ ամփոփեաց եւ մխիթարէր 10 զհաւատացեալն անշարժ կող :

Յաջեմամ հաւատաց կին ոմն յազպէ թագաւորին որում անուն էր Զարմանապուխտ ամենայն տամբ իւրով, եւ մկրտեցաւ յառաքելոյն. եւ ետ զնա թագաւորն սպանանել, 15 ի վերայ որոյ լոյս սաստիկ էջ, եւ հաւատացին բազումք :

Իսկ թագաւորն ծրմուեալ ասէ. Զամենեսեան Սանգուխտ հրապուրէ, եւ հրաման ետ սպանանել զնա : Իսկ Սանգուխտ առաւօտուն անսիլ պատմէր առաքելոյն եւ ասէր. Այր մի զգեցոյց ինձ լոյս, եւ ել պսակ սքանչելի ի պուխ իմ : Ասէ առաքեալն. 20 Աչօր փոխիս առ Քրիստոս : Աղաչէր զնա Սանգուխտ եւ ասէր. Աղաչեմ զն յորժամ փոխիմ՝ մերձ կայցես : Եւ մինչդեռ խօսէր զայս՝ հասին ի գումն բանկին իշխանք որոց

* B
p. 293 a.

apôtre était détenu et qui n'était pas éloigné de l'endroit où elle se trouvait; elle tomba à ses genoux et dit : « Le Christ est venu à mon secours aujourd'hui. »

Alors, le roi expédia un prince au saint apôtre et lui fit dire : « J'ai péché, prie ton Dieu pour nous car nous périssons par ce terrible tremblement de terre. » Aussitôt que l'apôtre se fut mis à prier, le tremblement de terre cessa. Ce que voyant, l'ambassadeur émerveillé crut et fut baptisé. Mais le roi le fit mourir en attribuant à ses idoles la cessation du tremblement de terre*. Sandoukht ensevelit le mort pendant la nuit, l'inhuma, et consola les 5 fidèles (en les encourageant) à demeurer inébranlables.

* B
p. 293 a.

Une dame de la famille royale nommée Zarmanadoukht crut alors avec toute sa maison et fut baptisée par l'apôtre. Le roi ordonna de la faire mourir. Une lumière resplendissante descendit sur elle, et beaucoup se convertirent.

Le roi dit en grommelant : « C'est Sandoukht qui les attire tous. » Et il donna l'ordre de la tuer. Au matin, Sandoukht raconta à l'apôtre un songe qu'elle avait eu et dit : « Un homme me revêtit de lumière et me mit une splendide couronne sur la tête. » L'apôtre lui répondit : « Tu trépasseras aujourd'hui dans le Christ. » Sandoukht le pria et dit : « Je te prie de m'assister au moment du trépas. » Pendant qu'elle disait cela, les princes qui avaient reçu l'ordre de faire mourir la vierge sainte arrivèrent à la porte de la

հրաման տուեալ էր սպրանտեղ գառր կոչան : Կառկեցին գառր կոչան զՄանգուխոս, և զնոցին տանել ի տեղի սպրանտանն, և ստարեալն բաջարերէր զկոչան : Երբեւ եկն ի տեղին՝ աղօթեաց վասն աշխարհին Հոգոյ, և սոս. . Տէր, միտոս, բնկնլ զիս : Եւ սպա ձատոց զպարանոցն և սոս. . Կատարեցէր զկամս ձեր : Եւ երխատարոյ ձի հարեալ սրով ձոտ ի ստինան, և տանկեաց զհոգին ի ձեռս Տեսան աղօթինն Քրիստոսի : 5

Ապա սնդէն վազվազակի բչա ծաղեաց սրբէս սին հրոյ ի վերայ սարբ ձարմնացն զերիս տխո և զերիս զիշեր. և հատատոցին ի Տէր սրբ տեղին՝ ալիք իրբու երկու հապարբ : Եսկ ստարեալն եկեալ զիշերի մկրտեաց զնոսս, և սուեալ զմարմին սրբոյ կոստին եղ ի նմին տելոսց . և զհանգստարան նորս սնչոցս սրար զի ձի անդատուեացի չանօրինաց, ալ ըստ ժամանակին ինրնին Տէր չոցանեացէ իւրոյ հատատոցեաց, և 10 աղօթեալ զնոց սո աշակերտան խր :

Կատարեցա սարբն Սանգուխո Քարոյի ամոսյ է : Եւ Պեկոսմերերի ժե ի վասս Աստուծոյ :]

Քարոյի Բ և Պեկոսմերերի ժԶ : Տոն է սրբոյն Փիլիմոնի վաղահարի և Եսպրանտի և Երխանտի գառուորի : 15

Սուրբ և վասս սրեալ վիպոյն Քրիստոսի Կին ի ժամանակս Պիտկղետիանտի

14 Տոն է . . . գառուորի] Վիպոսիկուն սրբոյն Փիլիմոնի վաղահարի, և Եսպրանի ընթերցողն և Երխանտի գառուորի Ե.

prison. Ils attachèrent la vierge sainte Sandoukht et l'emmenèrent à l'endroit de l'exécution. L'apôtre encourageait la vierge. Lorsqu'elle arriva à l'endroit elle pria pour le pays d'Arménie et dit : « Seigneur Jésus, reçois-moi. » Elle tendit ensuite son cou et dit : « Exécutez vos volontés. » Un jeune homme donna un coup d'épée près des seins et la servante du Christ rendit l'âme entre les mains du Seigneur.

Aussitôt il se produisit une lumière comme une colonne de feu sur le saint corps, qui dura trois jours et trois nuits. Ceux qui en furent témoins, crurent au Seigneur, au nombre d'environ deux mille. L'apôtre vint la nuit les baptiser, prit le corps de la sainte vierge et l'inhuma au même eudroit; mais il rendit invisible sa tombe, afin qu'elle ne fût pas déshonorée par les impies, laissant au Seigneur le soin de la révéler à ses fidèles en son temps. Après avoir prié, il retourna auprès de ses disciples.

Sainte Sandoukht fut exécutée le 7 du mois de Kalotz, le 15 Décembre, pour la gloire de Dieu.]

S KALOTZ, 16 Décembre.

Fête de saint Philémon le joueur de flûte, d'Apollonius et d'Arrien (*Arianos*) le juge. Les saints et glorieux martyrs du Christ vivaient aux jours de Dioclétien,

մբարի շտ արբային : Արիանոս՝ գատաւոր էր թերաշխարհ բարարին Եգիպտացոց . իսկ սուրբն Ապոլոնն ի բաղարէն Անդինու, եւ Փիլիմոն :

Եւ չաւուր միւսմ տարան առաջի գատաւորին երեսուն եւ եօթն բրիտանեաց ի բնուութիւն, յորոց մինն Ապոլոնիոս էր ընթերցող եկեղեցւոյն Ատուծոց, որոց գանգիտեալ ի տանջանացն՝ եւ չորս գահեկանս Փիլիմոնի փոզահարի, զի փախանակ՝ նորա՝ ^{· A fol. 133 1° b.} գոհեցէ կոսցն . եւ Փիլիմոնի առեալ զհանդերձան Ապոլոնի զգեցաւ եւ զնոց զի գոհեցէ : Եւ նախ բան զմտանել նորա ի տաճարն՝ ազգեալ ի նա հոգւոյն սրբոց, ստէ . Եւ ես բրիտանեաց եմ :

Եւ կարծեցեալ գատաւորին եթէ Ապոլոնն իցէ՝ հրամայեաց կոչել զՓիլիմոն փոզահար զի սբախասացի Ապոլոնն եւ գոհեցէ : Եւ չորժամ ծանեաւ եթէ Փիլիմոնն է՝ կոչեաց առ ինքն եւ խտտանաչր ողորբանօք սբարգեւ եւ պատիւս . նոյնպէս եւ ժողովուրդքն աղաչէին զնա գտնալ զի չոյժ սիրէին վասն գունական երգոց նորա . եւ ամենեւին ոչ հաւանեցաւ :

Ստէ գատաւորն . Աչ ընկալցի զբեզ Քրիստոս իբրեւ զբրիտանեաց քանզի չես մկրտեալ : Եւ լուեալ Փիլիմոնի արամեցաւ չոյժ, եւ աղաչէր զբրիտանեացն զի մկրտեսցեն զնա, եւ ոչ համարձակէին : Եւ ազազակեաց առ Ատուծամ առաջի ամե-

2 Անդինու] Անթենայի B || 7 ազգեալ... սրբոց] ազգեաց ի նա հոգին սուրբ B || 9 կարծեցեալ] կարծեալ B || 10 փոզահար զի] խաղասցի առաջի նոցա եւ add. B.

L'empereur impie. Arrien était juge dans la ville de Thèbes (*Thebajido*) en Égypte, saint Apollonius (*Apoghon*) était de la ville d'Antinoé, ainsi que Philémon.

Un jour on amena devant le juge, pour être interrogés, trente-sept chrétiens dont l'un, Apollonius, était lecteur dans l'église de Dieu, lequel, par crainte des supplices, donna quatre écus à Philémon le joueur de flûte, pour qu'il sacrifiât à sa place * aux idoles. Philémon prit les vêtements d'Apollonius, s'en revêtit et alla pour sacrifier. Mais, avant de pénétrer dans le temple, le Saint-Esprit l'ayant inspiré, il dit : « Moi aussi, je suis chrétien. »

Le juge le prenant pour Apollonius, ordonna d'appeler Philémon le joueur de flûte pour réjouir Apollonius et le faire sacrifier. Mais lorsqu'il connut qui était Philémon, il l'appela à lui et lui promit, avec supplications, des cadeaux et des honneurs. Le public également le suppliait de revenir à sa religion, car on l'aimait beaucoup à cause de ses chansons comiques. Mais il ne consentit aucunement.

Le juge lui dit : « Le Christ ne te recevra pas comme chrétien, car tu n'es pas baptisé. » Ce qu'ayant entendu, Philémon en fut très attristé et il suppliait les chrétiens de le baptiser, mais ils n'osaient pas. Alors il cria au Sei-

· A fol. 133 1° b.

նկարն տալ նժառ գշորհա մկրտութեան : Եւ ամպ բառասր հախմի եղև նժառ ի վերաստ, եւ Էջ անձրև չամարչ անտի ի վերայ սրբոյն Փիլիմոնի եւ մկրտեաց զնա, զոր անեսալ անհաւատիցն զարմարան չալ :

Եւ տեսալ Եսրգոնի զվարն եւ զխաղաղիկն զոր տեսալ էր զնա Փիլիմոն ի սրահաստի՝ ընկէց ի հար եւ սցեալ, սրտամեցին զոչն զտտարին. եւ զև նա եղև սրտածառ Փիլիմոնի բրխտանեալեանն՝ հրամայեաց տառն իւր կայացանկ. * եւ նա համարձակութեամբ խտտարան եղև զանան Տեսան մերոյ Յիսուսի Բրխտարի : Եւ հասեալ զջերս սալց նորս բարշեցին ընդ բարարն ամենայն : Եւ զՓիլիմոն կախեցին զժառ, անձայ, եւ նետաձից լինէին ի նժառ, եւ ձի ի նետից անտի ոչ խոցեաց զնա, ալ կախեցան չարն :

Եւ երթեալ զտտարին անամեկ զնա, եւ նայեցեալ ի վեր՝ անկառ ձի ի նետիցն եւ եհան զտն նորս, եւ նա անկեալ տառն նորս հալցեր զվերս թիւն եւ զբժշկաթիւն : Ետէ զնա Փիլիմոն. Յարժած առ Եստած զտիւր՝ Լիկաջիւր ի տարան իմ եւ ի հարչ անտի զիցև ի վերայ աչացց եւ բժշկեցիս : Եւ նոյնժամայն հատին զգրտին Փիլի-

[Եւ նժառ ի վերաստ] ի վերայ նորս B || 2 եւ մկրտեաց զնա om. B || 3 չալ] եւ հաւատացին բարոճք ի Տէր add. B || 9 եւ ձի ի նետից . . . չարն] բայց ոչ վտասեցաւ նա B || 13 եւ ի հարչ անտի զիցև ի վերայ աչացց om. B || 14 նոյնժամայն] առժամայն հրամայեաց եւ add. B.

gneur devant tout le monde de lui accorder la grâce du baptême. Un nuage lumineux se forma au-dessus de lui, et la pluie tomba de la nuée sur saint Philémon, et le baptisa. A cette vue, les infidèles furent grandement émerveillés.

Apollonius saisit la flûte et les instruments que Philémon lui avait laissés en dépôt, les jeta au feu et les brûla. On raconta cela au juge, et que c'était lui la cause de la conversion de Philémon au christianisme. Il ordonna de le faire venir en sa présence. * Celui-ci confessa avec hardiesse le nom de Notre Seigneur Jésus-Christ. On lui coupa les nerfs des pieds et on le traîna par toute la ville. On suspendit Philémon à un pin¹ et on lui lança des flèches, mais aucune des flèches ne l'atteignit, car elles restèrent suspendues en l'air.

Le juge étant allé pour le voir, tandis qu'il regardait en l'air, une des flèches retomba sur lui et lui creva un œil, il tomba à genoux devant (le saint), implora le pardon et la guérison. Philémon lui dit : « Lorsque j'aurai trépassé à Dieu, tu te rendras à ma tombe, tu y prendras un peu de terre, tu la mettras sur tes yeux, et tu seras guéri. » On trancha aussitôt la tête à Philémon

1. Pêcher, *Syn. Cp.*

* A fol. 133 v. 11.

ծոնի եւ Ապոլոնի եւ թաղեցին զնոսս : Եւ առեալ ի հողոջն եղեալ ի վերայ խաւարեալ աչացն եւ առժամաջն սղջայաւ, եւ հաւատաց ի Քրիստոս ամենայն տամբ խարով. եւ բերեալ եպիսկոպոսոս երկուս՝ մկրտեցաւ. եւ զայլ երեսուն եւ վեց բքխատոնեացն արձակեաց ի կապանաց անտի :

Եւ լուեալ Գիովղեոսիանոսի թագաւորին եթէ Արխանոս գատաւորն Քերացոց հաւատաց ի Քրիստոս, աւարեաց շորս զօրազլուխ զի ըմբռնեալ զնա տարդեն աւաջի նորա : Եւ յորժամ հասին առ նա ետ նոցա կաշառս, զի ներեացեն նմա ստիպմի. եւ երթեալ ի տապան արբոցն սղօթեաց արտասուօր, եւ աղաչէր զնոսս հասանել նմա յօգնականութիւն : Եւ ձայն եղեալ ի * տապանէն Փիլիմոնի տսէ. Երթ աներկիւղ ^{* A fol. 133 v° b.} առ թագաւորն որ եւ զշորս զօրազլուխ շահեցիս ի Քրիստոս հաւատով, եւ զու աւցես զգլխի մարտիրոսութեան :

Եւ առեալ ընդ խր ութ ի ծառայից խրոց պատուէր ետ նոցա եւ ասէ եթէ. Հանդերձեալ է թագաւորն ի ծով ընկենուլ զլն եւ զլիւինը հանցեն զլն ի ցածար, արդ մնացէք զուք յնքր ծովուն, զի աւջիք զմարմինս իմ եւ թաղեալիք ընդ արբոցն Փիլիմոնի եւ Ապոլոնի :

1 հողոջն] հողոյ գերեզմանի *add.* B — խաւարեալ *om.* B || 5 թագաւորին] արքային B — Քերացոց] Քերակոյ B || 8 արբոցն] արբոց վկայիցի B || 9-11 եւ ձայն. . . մարտիրոսութեան *om.* B || 12 արտասուէր ետ նոցա] գուշակեաց || 13 զլիւինը] սլիք B || 14 ծովուն] Արեւածարկոյ *add.* B.

et à Apollonius, et on les enterra. (Le juge) prit un peu de terre, la mit sur son oeil obscurci et fut aussitôt guéri; et il crut au Christ avec toute sa maison. Il fit venir deux évêques, fut baptisé, et délivra des liens les trente-six autres chrétiens.

L'empereur Dioclétien ayant appris qu'Arrien, le juge de Thèbes, croyait au Christ, envoya quatre officiers pour le saisir et l'amener en sa présence. Lorsqu'ils arrivèrent à lui, (Arrien) leur donna de l'argent pour qu'ils lui accordassent quelque temps, et s'étant rendu à la tombe des saints il pria avec des larmes et les supplia de lui venir en aide. Une voix se fit entendre de la * tombe de Philémon qui dit : « Va sans crainte auprès de l'empereur, tu gagnerás les quatre officiers à la foi du Christ et tu recevras la couronne du martyre. »

* A fol. 133 v° b.

(Arrien) prit avec lui huit de ses serviteurs, leur donna des instructions et dit : « L'empereur me fera jeter à la mer et les dauphins me ramèneront à terre, tenez-vous donc sur le rivage de la mer pour recevoir mon corps et vous m'enterrezerez auprès des saints Philémon et Apollonius.

Եւ կոպեակ զատասարն սաաջի թապասարին խոտափանկցա զՔրիստոս եւ ան-
 գտնեաց նախատանոր զաաաջին անհատատ թլուն խր : Կապեցին զԱրիանոս շղթաչիւր
 եւ կապեցին ի սրբանոց նորա վեճ ձի ձեճ եւ ընկեցին ի փորեակ վիճ, եւ բարկած
 արարեակ զնա ճաճկեցին բարածրբ : Եւ նստեակ թապասարն ի վերայ բարակաւին
 սակ : Տնացուր եթէ եկեաց, Քրիստոս եւ հանց, գաա ի գրոց ստաթի : Եւ հրամայեաց 5
 ժողովրդանն խաղալ սաաջի խր եւ անգտնել զանանն Քրիստոսի :

Եւ չարացեակ զնոց չապարանս խր, եւ ձուեակ ի սենեակն ետես ի վերայ
 բազմականի խրոց բազմեակ զԱրիանոս եւ զարհաւրեցա, բանպի կարճեաց եթէ թշնամիբ
 չարեան ի վերայ խր, աղաղակեաց ձեճաճայն. Սիր էր զորականբ իձ եւ սպասաւորբ :

* A fol. 134
 r° a. Եւ Արիանոս. Եւ եճ, ձի երկնչիբ, եհան զնա * ի գրոց անաթի զորն, ստացեր. Տեսից
 եթէ հանէ գաա Քրիստոս ի գրոց ստաթի : Եւ սաժամայն հատասայցին չորս զորականբն
 ի Քրիստոս :

Եւ ցատուցեակ բարկութեամբ թապասարն հրամայեաց եւ արկին զԱրիանոս եւ
 զչորս զորապախան ի բուրձ եւ ընկեցին ի ձով. եւ սչնպէս աւանդեցին զհայրա խրեանց
 սա. Ատուած :

1 խոտափանկցա] խոտափան կղև B — զՔրիստոս] զանանն Քրիստոսի B || 2 շղթաչիւր
 եւ կապեցին ի սրբանոց նորա վեճ ձի ձեճ om. B || 3 եւ բարկած... բարածրբ om. B ||
 4 Եւ նստեակ թապասարն ի վերայ բարակաւին սակ,] եւ թապասարն սակ, B || 11 զորապախան]
 զորականն B.

Le juge se présenta à l'empereur, confessa le Christ et blâma avec injures son ancien athéisme. On lia Arrien avec une chaîne, on lui attacha une grosse pierre au cou et on le jeta dans un grand trou qu'on avait creusé, on le lapida et on combla le trou avec des pierres. L'empereur s'assit sur le monceau de pierres et dit : « Voyons si le Christ viendra et le sortira de cette fosse. » Il ordonna à la population de danser devant lui et d'insulter le nom du Christ.

Puis, s'étant levé, il se rendit à son palais, entra dans sa chambre et aperçut Arrien assis sur son canapé. Il fut saisi de frayeur en croyant que des ennemis s'étaient levés contre lui et il cria de toute sa voix : « Où êtes-vous, mes soldats et mes serviteurs ? » Arrien lui dit : « C'est moi, ne crains rien, celui qui m'a fait sortir * de la fosse est celui dont tu as dit : « Je verrai si le Christ le tirera de cette fosse. » Aussitôt les quatre officiers crurent au Christ.

L'empereur entra dans une grande colère, ordonna de mettre Arrien et les quatre officiers dans un sac, et de les jeter à la mer. C'est ainsi qu'ils rendirent leur âme à Dieu.

* A fol. 134
 r° a.

Եւ ի ժամադրեալ աւուրն զնային ծառայքն ի ծովեզրն, եւ տեսին զգլխինսն զի բարձեալ բերէին զբուրձան մարմնովք սրբոցն, եւ առեալ հանին ի ցածար, եւ ոչ զիտէին զտէրն իւրեանց եթէ չորսմ բուրձն իցէ : Եւ զգլխն ծի մարգկալին բարբառով խօսեցաւ եւ եցոյց նոցա զԱրիանոս զատաւորն, եւ եղեալ ի նաւ եւ զերթա աւուրս նաւեալք հասին ի քաղաքն Անգինովի :

Եւ ի տեսեան հրամայեցին շորս զօրագլուխքն զի անկ թագեցեն զնոսա, եւ աչնպէս արարին : Եւ զմարծին սրբոցն Արիանոսի տարեալ եզին ընկ սրբոցն Փրիլմանի եւ Ապոլոնի : Կատարի տօն սրբոց վկայիցս Քրիստոսի Գեկտեմբերի ժՁ :

[B * Յիշատակ է սուրբ մարգարէին Անկէի :

Սուրբ մարգարէն Անկէաս՝ որ թարգմանի տօն եւ տօնելը էր ի ցեղէն Գեկեայ : Սա ճնաւ ի գերութեանն Բարեկացոց, եւ էր մանուկ չորմամ ի Բարեկանէ եկն չերուտակէմ : Եւ մարգարէացաւ ընկ Չարարիայ ի դարձին ամս երեսուն եւ վեց . եւ զուշակեցին եւ մերձաւորապէս եւ չաչանի զգալուստն Յիսուսի Քրիստոսի նախ քան զչորս հարիւր եւ եօթանասուն ամ :

Այս Անկէաս չաչոնապէս մարգարէացաւ վասն զերեւոյն զի զառնարոյ էին, եւ

1 Եւ ի ժամադրեալ աւուրն] Եւ ըստ յառաջագոյն զուշակերոյ նորս B — ծովեզրն] Ազեկանդրիոյ *add.* B || 1-4 եւ տեսին զգլխինսն... զատաւորն] եւ տեսին զի ալք ծովան վարէին ի ցածար զբուրձան հանդերձ մարմնովք, եւ առեալ հանին ի ցածար B || 6 թագեցեն] հանգուցեն B || 7 տարեալ] տարան եւ B || 8 Քրիստոսի] աչացիկ B — Գեկտեմբերի ժՁ] եւ Քաղցրի Է, ի փառս Աստուծոյ *add.* B.

* B
p. 293 b.

Au jour indiqué les serviteurs se rendirent au rivage et aperçurent des dauphins qui apportaient des sacs avec les corps des saints, et les déposaient à terre. Ils ignoraient dans quel sac se trouvait leur maître. Un dauphin leur parla le langage humain et leur montra le juge Arrien. L'ayant porté sur un bateau, ils naviguèrent pendant trois jours et arrivèrent à la ville d'Antinoë.

Les quatre officiers leur ordonnèrent dans un rêve de les enterrer là et ils firent ainsi. Quant au corps de saint Arrien ils l'emportèrent et le déposèrent auprès des saints Philémon et Apollonius. La fête des saints martyrs du Christ se célèbre le 16 Décembre.

[B * Commémoration du saint Prophète Aggée (*Ankēi*). Le saint prophète Aggée (*Ankēas*), nom qui se traduit « fête » ou « à fêter », était de la tribu de Lévi. Il naquit pendant la captivité de Babylone et était encore enfant lorsqu'il revint de Babylone à Jérusalem. Il prophétisa avec Zacharie, à leur retour, pendant trente-six ans, et annoncèrent approximativement et clairement la venue de Jésus-Christ avant quatre cent soixante-dix ans.

Aggée prophétisa ouvertement aux captifs leur retour et que Jérusalem

* B
p. 293 b.

Երուսաղէ՛մ շինեցոց չեա բակմանն նորագործնասարաց, եւ այլ բարգա՛ծ բանս ծարգա-
 րեւաթեամբ խօսեցաւ, եւ ետես ի ծօակ, գշինուածս տաճարին : Հանդեսաւ եւ թաղեցաւ
 չեմբասարգ, զի զարար :

Չաճանկ, գրեալ է թէ, ծախս խաչիս կատարեցաւ . եւ փանդի էր չարիք, բաճանա-
 չիցն չեմբասարգ, ի թաղեցին զնա փաստարարապետ : Էր սա խաչար ճերար, բարբ եւ
 սակաւ ունեւոյ զճօրտան եւ կարճաճատակ :

* A fol. 131
 1° b. Քարացի Թ եւ Կեղեցիքի ժե : Արշատակ Կանկելի ծարգարէին եւ Երեց * ճանկանցն
 Անանիայի, Եղարթայի եւ Միսայելի, եւ սրածառթիւն վերջական ծախս նոցա :

Երեք ճանկանքն էին ի բարբառէն Երուսաղէմի, աստուածադաշար Երրայեցիք՝
 սրբիք Եղեկիոց թաղարարին, որ ճամբարձակեցաւ սակց Աստուած թէ . Արարի գճաճոց
 բո, եւ պաճեցի զգատուիրանս բո . եւ չտեսրու չտարս կենոյ խրոց անս հեղեատան :
 Եւ չեա ծախս նորա Երթեալ նորագործնասար արբայն Բարեկացոց պաշարեաց
 զԵրուսաղէ՛մ եւ սա զնա, եւ խաղաղոց ի գերաթիւն ընդ բարգաճս եւ գերթս կարարան

7-8 Արշատակ... ծախս նոցա] Պատմութիւն սրբոցն Կանկելի ծարգարէին եւ Երեց ճանկանցն՝
 Անանիայի, Եղարթայի եւ Միսայելի B || 11 յաւարս] յաճս B || 12 ծախս] ծախսան B || 13 ի
 գերաթիւն ընդ] ընդ գերաթիւնս B.

serait reconstruite après la destruction de Nabuchodonosor; il annonça prophé-
 tiquement bien d'autres choses et vit de près la reconstruction du temple. Il
 reposa et fut inhumé dans la ville de Jérusalem.

On a écrit de lui qu'il avait trouvé la mort sur la croix, et que, comme il
 était de la caste des prêtres on l'avait inhumé magnifiquement à Jérusalem.
 Il avait une chevelure hirsute, une figure ronde, peu de barbe et était petit
 de taille.

9 KALOTZ, 17 Décembre.

* A fol. 134
 1° b. Commémoration du prophète Daniel et des trois jeunes gens Ananie,
 Azarias et Misaël, et récit de leur mort en martyrs.

Les trois jeunes gens étaient de la ville de Jérusalem, Juifs pieux, fils du
 roi Ézéchiass qui osa dire à Dieu : « J'ai accompli ce qui te faisait plaisir et j'ai
 observé tes commandements », et aux jours de qui furent ajoutées quinze
 années. Après sa mort Nabuchodonosor, roi de Babylone, assiégea Jérusalem,
 la prit et emmena en captivité avec bien d'autres les trois frères Ananie, Aza-

զԱնանիա, Ագարիա եւ զՄիսայէլ, ընդ նոսին եւ զԳանիէլ մանուկ եւ տեսեալ զնոսս արս իմաստուն եւ խոհական, կոպոյց զնոսս ի վերայ ամենայն զաւաւուրաւոյ եւ զործակալոյ իւրոյ :

Եւ արար Նաբուգոգոնոսոր ըստ զրեցելոցն ի Գանիէլէ պատկեր սակի, եւ երկըրպապեայ ինքն եւ ամենայն Բաբելոնացոցն հրաման ետ զի երկիր պոպոյցն նմա : Իսկ երեք եղբարքն աջնորիկ արհամարհեցին զհրամանս թապաւորին եւ ոչ երկիրպոպոյցն պատկերին :

Յաջեժամ բարկութեամբ լցեալ Նաբուգոգոնոսոր՝ հրամայեայ արկանել զնոսս ի բորբոքեալ հնայի. եւ էջ հրեշտակ Տեառն յերկնից եւ շիջոյց զհուրն հոգմաբեր ցօղմիլ եւ զբոցն տարածեայ իրրեւ զկամար ի վերայ նոցա, եւ երեք մանկունքն * երգէին ընդ նմին զերգս օրհնութեան : Եւ զայն տեսեալ արբային ի սրանչիլն * A fol. 134 v° a. տեսլենէն զասի հարեալ, խոտտօման եղև զԱստուածն Բարայել : Եւ հանեալ զնոսս ի հնոցէն կարգեայ յեւս առաւել մեծագոցն պատիւս եւ պատուիլենս :

Եւ տուան շնորհք ճարարէութեան Գանիէլի, եւ մեկնէր զերպոս արբային, եւ չո՛ժ սիրեայ զնոսս որքան եկայ կենդանութեամբ :

5 հրաման ետ] հրամայեայ B || 6 եղբարքն] մանկունքն B || 6 թապաւորին] արբային B — երկիրպոպոյցն] երկրապոպոյցն B || 9 հնայի] հնոց բոցոյն B — եւ շիջոյց զհուրն հոգմաբեր ցօղմիլ] եւ ցօղաբեր հոգմիլն թօթափեայ զհուրն ի հնոցէ անտի B.

riás et Misaël, et avec eux le jeune Daniel, et ayant reconnu en eux des hommes sages et sérieux il les mit à la tête de ses préfets de provinces et de ses agents.

Nabuchodonozor se fit construire, ainsi qu'il a été écrit par Daniel, une statue en or devant laquelle il se prosterna lui-même et qu'il ordonna à tous les Babyloniens d'adorer. Mais les trois frères méprisèrent les ordres du roi et n'adorèrent pas la statue.

Alors Nabuchodonozor plein de rage ordonna de les jeter dans une fournaise ardente, mais l'ange du Seigneur descendit du ciel et éteignit le feu par une rosée qui produisit du vent et élargit les flammes comme une voûte au-dessus d'eux, eu même temps que les trois jeunes gens chantaient *, avec l'ange, des chants de bénédiction. Ce qu'ayant vu, le roi saisi d'épouvante devant ce merveilleux spectacle confessa le Dieu d'Israël. Il les fit sortir de la fournaise et les plaça dans les honneurs et les commandements les plus grands.

Des grâces de prophétie furent accordées à Daniel, qui expliqua les rêves au roi qui l'aima beaucoup tant qu'il vécut.

Եւ եղի չեա վախճանեաց Նորա գործնասոր արքային, չարեա սչլ թագասոր որ ոչ ճանեա զԱստուած, որոչ անու իւր Ասղիկա, զոր բարձր սնկամ չանկլմանէին լանխը՝ ճարգարէն Պանիւլլ եւ երեք ծանկաներն չարաբա ամպարչաստիկան խրոչ, եւ շարմեալ բարկաթեամբ ի վերայ նոցա, չրաման եւ զեւասրացն սարանանէլ զնոսա :

Եւ ի հասաներն զգլխին Միտայել՝ տարածեաց Ազարիա զըզամիլ խր եւ ընկարա զգլխի նորա, նոչնպէս եւ Անանիա ընկարա ի սրասմաճանս խր զգլխին Ազարիայ. ընկարա Պանիւլլ ի զլեասա հանկերձի խրոչ զգլխին Անանիայ եւ զերկայն եւ շատաջ սարանեացն : Ապա հասին զգլխին Պանիւլլ ճարգարէի :

1-5 p. 753 Եւ եղի չեա վախճանեաց... ի ձեռեաց] Եւ չեա վախճանին Նորա գործնասորայ՝ շատրա թագաստութեան Բարդասարայ արքայ Նորա գործնասորայ արքայի, երեսեցան ի ժամ ընկերեաց չանկարձակի թաթ ձեռին ճարգայ որ զլէր զիւր անձանսթ ի վերայ սրմոչ տածարի թագասորին : Եւ եկեալ ընկերցա Պանիւլլ զգլխին, եւ ձեկնեաց վասն բանաւոյ թագաստութեան ի ասնէն Նորա գործնասորայ, որ կատարեցա ի նձին աւար : Պանիլ ի զիշերին չոչնձիկ սպանա Բարդասար արքայ, եւ Պարեճ Մար Լաւ զթագաստութեանն Պապկեացոց ձեռնաստութեամբ ձեծին Կիրոսի պարսիկ : Եւ Պարեճ կարգեաց հարիւր եւ ըսան նախարարս եւ զերկա չրամանասարս ի վերայ ամենայնի նոցա եւ Պանիւլլ ձի Լը յերից անտի : Եւ նախարարը նախանձեալ ընդ նա շարախոս եղին աւ արքայ, եւ նա եւ ընկեալ ի գուրն առխձոց, եւ Աստուած եխից զբերանս առխձոց եւ ոչ արարին նձա չար . եւ փոխանակ նորա ընկեցան շարախոսը նորա անդր եւ աւժամայն եղին կերակուր զազանեաց : Եւ ապա համարձակութիւն զեալ ի Պարեճէ կարճանեաց զբազմնն Բերայ զոր սրաշակին Բարբելայիք, եւ զձեծ վիշտայն սպան եւ զբարձան կատարեաց : Վասն որոչ ամբխ արարեալ անհաստից կուսեցան ի վերայ թագասորին եւ խնդրեցին զՊանիւլլ զի սպանեցն զնա : Եւ թագասորն հարկեցա աալ ի ձեռս նոցա, եւ առեալ արկին զնա ի գուրն առխձոց : Եւ եկաց անդ Պանիւլլ զասուրս վեց . աւ որ երեք ճաշ Աճրակամ ճարգարէ յերասագեծէ ի ձեռն հրեշտակի Տեառն : Եւ փրկեաց Աստուած զՊանիւլլ ի ձեռաց առխձոց, եւ փոխանակ նորա արկան անդր զլիտարը թշնամեաց նորա, եւ վաղարկակի զիշտանեցան առաջն թագասորին : Եւ վախճանեցա Պանիւլլ ի խորին ձերտիկան լլրեւ հարիւրամեան . նոչնպէս եւ երեքին նորա Անանիա, Ազարիա եւ Միտայել, լի աւարրը փոխեցան աւ Տէր Բ.

Après la mort du roi Nabuchodonosor vint un autre roi qui ne reconnut point Dieu, dont le nom était Atticus ¹, et que souvent le prophète Daniel et les trois jeunes gens réprimandèrent pour son impiété; rempli de colère contre eux, il ordonna à ses soldats de les mettre à mort.

Pendant que l'on tranchait la tête à Misaël, Azarias étendit son manteau et y reçut la tête; de même Ananie recueillit dans son vêtement la tête d'Azarias. Daniel reçut dans son vêtement la tête d'Ananie et des deux autres précédemment mis à mort. On trancha ensuite la tête au prophète Daniel.

1. Ainsi dans *Syn. Cp.* Ἀττικός.

Եւ երթեալ օմանց ի շրէիցն բարձին գմարմինս նոցա եւ ելին չարձաթեղէն տապանս, եւ ձերձեալ կցեցան պոխրն վերարանչեալ ծարմին : Եւ հրեշտակ Տևան ասեալ զնստա տարաւ ի լեռն Գերազ, * փսան սպառնալեաց թագաւորին. եւ էին ի * A fol. 134 v° b.

Թաքտեան անդ ի լերինն ի ներքոյ երկրի ամս Խթն հարիւր, ձինչեւ ի չարութիւն Քրիստոսի ի մեռելոց :

Եւ չեա բազում ժամանակաց թագաւորն Հուռոմոց Լեւոն, խնդրեալ չարբայէն Պարսից զնշխարս Գանիէլի ծարգարէին, եւ ասեալ ի Բարեղոնէ տարաւ ի Կոստանդինուպոլիս, եւ եղ չեկեղեցոջ սրբոյն Ռոմանոսի, ի տապանի չարում էին նշխարք Անբա-կուձայ ծարգարէին : Կատարի վշտասակ Գանիէլի ծարգարէի եւ երկց մանկանցն Գեկտեմբերի ժէ :

Քաղոցի ժ եւ Գեկտեմբերի ժԷ : Տօն է տեպեան սրբոյն Գրիգորի Հայոց Կուսաւորչին եւ Պրոմուսի, Արէսի եւ Եղիայի :

Սորա էին սպգաւ Եղիպտացիք եւ հաւատով բրխատոնեայք : Եւ լսէին թէ վիարդ

6 խնդրեալ խնդրեաց B || 7 ծարգարէին] փառասարկով զՔրիստոս add. B || 9 ծարգարէի om. B || 10 Գեկտեմբերի ժէ] եւ Քաղոցի ժ add. B || 12 Արէսի] Արէսոսի B.

Quelques juifs allèrent s'emparer de leurs corps et les déposèrent dans des cercueils en argent, les têtes s'approchèrent et se soudèrent à leur corps respectif. L'ange du Seigneur les enleva et les transporta à la montagne Gébal ², * à cause des menaces du roi, et ils restèrent cachés sous terre dans la montagne pendant sept cents ans, jusqu'à la résurrection du Christ d'entre les morts.

Longtemps après, le roi des Grecs, Léon, demanda au roi des Perses les restes du prophète Daniel, il les fit prendre à Babylone et conduire à Constantinople, puis il les déposa dans l'église de Saint-Romain (*Romanos*), dans le tombeau où se trouvaient les restes du prophète Habacuc (*Anbagoun*). La commémoration du prophète Daniel et des trois jeunes gens a lieu le 17 Décembre.

10 KALOTZ, 18 Décembre.

Fête de la vision de saint Grégoire, l'Illuminateur de l'Arménie,
et de Promus, Arès (*Arési*) et Élie.

Ils étaient de nationalité égyptienne et de foi chrétienne. Ayant appris

1. Ainsi dans *Syn. Cp.* ԲՅԸԸ.

ի Կիլիկիա տանջեն զխոստովանող վկայսն ժամս անուանն Քրիստոսի, չոպի անկեալ
երթեային ի սեւանեւ, չոզտանեւ եւ ի բժշկեւ զվերս նոցա :

Եւ չորեան՝ զնային չՄակարան բարբառ, տեսեալ զանապանայն զնոսս օտարս, եւ
լծրանեալ իրբն զչարարծա՝ կապեցին եւ սպանն սուսջն Փիրմիլիանոս իշխանի
բարբառին : Ե՛հարց զնոսս իշխանն եւ ասէ . Սուտի իցեք : Եւ նորս ասնն . Քրիստո- 5
նեայք ե՛ծք * չեցկարտուէ : Ետէ զնոսս . Եւ ոք երթեայք : Եւ նորս ասնն . Երթամք այց
սանեւ խոստովանող վկայցին Քրիստոսի որ ժամն անուան նորս ձարախրատ-
նան :

Ետէ Փիրմիլիանոս իշխանն . Անեմ եւ եւ զձեց իրբն զխոստովանող վկայ Քրիս- 10
տոսի եթէ ոչ սրանայք զնա եւ զո՛հք սաստաճայն : Եւ նորս ասնն . Եթէ զոչ սո-
նեա՝ բարերար եւ երախտս որ լինիցի մեզ : Եւ հրամայեաց տանջել զնոսս ամենա-
հնար տանջանօր եւ շնա տանջանայն հրաման եա եւ գտարին Աբելս ի հուշ ընկեցին,
եւ գտարին Պրոմոսի վարեւ զաչսն եւ հաստանեւ զտանն, եւ գտարին Եղիա սպանանեւ
սրով :

Եւ այսպիսի բարի խոստովանութեամբ ստանեցցին զոցիս խրեանց առ Աստուած 15
Բեկանձրերի ժԷ՛ ի վասս Քրիստոսի :

1 զխոստովանող] զնոսս խոստովանողս եւ B || 12 ընկեցին] ընկենոււ B || 14 գոցիս]
զհոցիս B || 15 Բեկանձրերի ժԷ՛] եւ Քաղցրի ժ *add.* B.

comment étaient torturés les confesseurs martyrs pour le nom du Christ, ils se mirent en route pour aller les voir, les saluer et soigner leurs plaies.

Lorsqu'ils arrivèrent à la ville d'Ascalon, les gardiens des portes les ayant vus étrangers, les arrêtèrent comme malfaiteurs, les lièrent et les conduisirent en présence de Firmilien (*Phirmilianos*), le gouverneur de la ville. Le gouverneur les interrogea et dit : « D'où êtes-vous? » Ils répondirent : « Nous 20
sommes des chrétiens * d'Égypte. » Il leur demanda : « Et où allez-vous? »
Ils répondirent : « Nous allons visiter les martyrs confesseurs du Christ, qui acceptent le martyre pour Son nom. »

Le gouverneur Firmilien leur dit : « Je vous ferai aussi comme les martyrs confesseurs du Christ si vous ne le reniez pas et ne sacrifiez pas aux dieux. » Ils répondirent : « Si tu le fais, tu seras notre bienfaiteur et nous te serons obligés. » Il ordonna de les soumettre à toutes sortes de supplices, et après les tortures, il donna l'ordre de jeter saint Arès (*Arēos*) dans le feu, d'arracher les yeux à saint Promus et de lui couper les pieds, et de mettre à mort saint Elie par l'épée.

C'est d'une telle bonne confession qu'ils rendirent leur âme à Dieu, le 18 Décembre, pour la gloire du Christ.

Յայսմ աւար վկայութիւն սրբոյն Բարսի :

Ասորք ձարտիրոսն Քրիստոսի Բարսս նախ խոմայէրացի էր, ոչ աղգաւ՝ այլ հաւատով. բանդի հաչրն նորա յառաջ բրիտոննեաց էր եւ յետոյ տաճիկ եղև. բացց ծաչր նորա պահեաց զհաւատս բրիտոնէութեան :

Եւ յորժամ ձեւաւ հաչրն, ի բանից մօրն շարժեալ ցանկացաւ բրիտոնէական հաւատոյն : Եւ էր այս յաւուրս թագաւորութեան Կոստանդիանոսի եւ մօր նորա Երկնեայ՝ եւ ի պատրիարքութեան Երուսաղեմի Եղիպի, ի ժամանակս վերջինս յորում Բոմայերացիք տիրէին սուրբ տեղեացն Երուսաղեմի :

Արդ երանելի * ժամուկս այս երթեալ ի վանս երանելի հօրն Սաբայի, մկրտեցաւ * A fol. 135
r° B.
եւ անուանեցաւ Բարսս, բանդի նախ Պահակ անուանիր. եւ կրօնաւորեցաւ ի նմին յանապատի. եւ էր ամաց աթի եւ տասանց : Ապա զնաց յերուսաղեմ եւ մտեալ ի սուրբ Յարութիւնն եւ յայլ սուրբ տեղիսն եւ սղօթեաց առ Աստուած :

1 Յայսմ աւար վկայութիւն] Ի սմին աւար նահատակութիւն B || 3 նորա] իւր B — տաճիկ եղև] ուրացաւ B || 6 թագաւորութեան] թագաւորաց հասոնց B.

En ce jour martyre de saint Bacchus ¹.

Le saint martyr du Christ Bacchus fut d'abord ismaélite, non de nationalité mais de religion, car son père qui avait été d'abord chrétien, s'était converti ensuite à l'islamisme ². Mais sa mère conserva la foi chrétienne.

A la mort de son père, encouragé par les conseils de sa mère, il aspira à la foi chrétienne. Ceci se passait aux jours du règne de Constantin ³ et de sa mère Irène (*Erineay*) ⁴, Élie étant patriarche de Jérusalem, dans les derniers temps de la domination des Ismaélites sur les lieux saints de Jérusalem.

Or, ce bienheureux * enfant se rendit au monastère du bienheureux père * A fol. 135
r° B.
Saba, y fut baptisé et appelé Bacchus, car son premier nom était Dahak ⁵; il se fit moine dans la même solitude à l'âge de dix-huit ans. Ensuite il se rendit à Jérusalem, visita l'église de la sainte Résurrection et autres saints lieux et pria Dieu.

1. Saint Bacchus le jeune, mort au VIIIe siècle. — 2. Mot à mot : devint arabe. *Tacik*, souvent traduit dans les dictionnaires arméniens par « ture », vient de *Tayy*, nom d'une tribu particulière du désert de Syrie et Mésopotamie, étendu en syriaque à tous les musulmans. — 3. Constantin VI, fils de Léon IV et d'Irène. — 4. Épouse de Léon IV, régente pendant la minorité de son fils. Le règne simultané de Constantin VI et Irène dura seulement de 780 à 790. — 5. Vraisemblablement *ad-dahhak* « le rieur ».

Եւ չարեամ ի սարր ախտեացն՝ տեսեալ զնա Հապարացոցն ճանեան, եւ կարան զնա եւ կապեցին, թրամեկն չերան եւ սուկն եթև. Էնկեր թագեր զհաստտ չորն քո, եւ եկեր բրխտտանեաց եւ արեգաց : Ընրեացոցին զարեգտան եւ սարան սա սմիրացն Երուսաղէմի, եւ տեսեալ զնա ծածակ անծորս եւ զեկեցիկ երեսօք՝ չարքաներ բազբստիկամք եւ սուեր. Ըսն սրկեակ, սլ սրտարեաց զբեզ թուրս Լ զհայրենական 5 հաստան քո եւ լինեալ բրխտտանեաց : Եւ նա ոչ եւս սրտատխտանի : Եւ զարձեալ չարքաներ խտտտիկամք զնոցն բան : Եւ նա սմեկնեկն ոչ եւս սրտատխտանի : Եւ հրամայեաց սարտակեալ զճուտան : Ըստ, Բարսա. Էկերսխա, արերսխա, արերսխա, վստք բեզ Ըստտամ :

Պրեկեցին զնա չերկիր եւ հարեանեկն գատարանար զբանջան եւ զթիկանան, եւ 10 սուկն. Գտանաս ի հաստան քո : Ըստ, զարձեալ Բարսա. Էկերսխա, արերսխա, արերսխա, վստք բեզ Ըստտամ :

Պարեկեցին զարձեալ զճարձինն եւ խորտակեկն բրալք գտակրան, եւ սուկն. 15 Գարձիր չատաջին հաստան քո : Եւ նա սուեր վերտանին՝ զնոցն բանս արհնեթալ զԸստտամ :

* A fol. 135 v° a.

Եւ կոչեցեալ սա ինրն սմիրացն զԲարսա սուկ. Գիկամ եւ ի բեզ վտան ծանկտաթևան

1 ախտեացն] ախտեցն B || 4 տեսեալ] ի տեսանեալ B || 9 Ըստտամ] եւ սլ ոչ լնչ խտտեր սմեկ. B || 13 բրալք] բրօք B — եւ սուկն. Գարձիր չատաջին հաստան քո om. B.

Lorsqu'il eut quitté ces saints lieux de pelerinage, des Sarrasins¹ (*Hagaratsi*) l'aperçurent, le reconnurent, le prirent et le lièrent, lui crachèrent à la figure en lui disant : « Pourquoi as-tu abandonné la religion de ton père et t'es-tu fait chrétien et moine ? » Ils lui enlevèrent sa robe et le conduisirent à l'émir de Jérusalem, qui le voyant jeune homme imberbe et beau de visage, l'interrogea avec douceur et dit : « Dis-moi, mon fils, qui t'a trompé pour te faire abandonner la religion de tes ancêtres et devenir chrétien ? » Il ne répondit pas. Il lui demanda de nouveau la même chose avec rudesse. Il ne répondit pas du tout. Il ordonna alors de le souffleter sur les joues. Bacchus eria : « Alleluia, alleluia, alleluia. Gloire à toi, Dieu. »

On l'étendit à terre et on lui frappa avec des bâtons la poitrine et le dos, en lui disant : « Reviens-tu à ta religion ? » Bacchus répondit de nouveau : « Alleluia, alleluia, alleluia, gloire à toi, Dieu. »

On étendit de nouveau son corps et on lui brisa les os avec des gourdins, en lui disant : « Reviens à ta première religion. » Mais il répondit de nouveau * par les mêmes paroles en bénissant Dieu.

* A fol. 135 v° a.

L'émir appela à lui Bacchus et dit : « J'ai pitié de toi à cause de ta

1. *Hagaratsi*, descendant d'Agar, Ἀγαρηνός.

քո եւ գեղեցիութեանդ, վասն որոյ ասն միայն եթէ ոչ հաւատամ եւ որպէս հաւատան բրիստոնեացն. եւ ալատեմ գրեւ : եւ սուրբն Բարոս ասէ մեծաւ բարբառով. Հաւատայի եւ հաւատամ յամենասուրբ Երրորդութիւնն աջնպէս որպէս հաւատան բրիստոնեացը :

Եւ լծիւ մահու հատեալ ի վերայ նորա ամիրային հրամայեաց եւ հանին սրտաբոյ պարսպին Երուսաղէմի, եւ հասին զգլուխ նորա Գեկտեմբերի ժի՛ :

Եւ խնդրեալ զմարմին նորա բրիստոնէիցն թաղեցին պատուով չեկեղեցւոջ սրբոյն անարծաթացն Կոյմալի եւ Գամիանոսի : Էր երանելին Բարոս ի Պաղեստինեաց ի քաղաքէն Մաչուծոյ, երկու օրեւանօք հեռի չերուսաղեմէ :

[B * Տօն է տեսեանն սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին :

* B
p. 296 b.

Սուրբ եւ մեծ խոտտօվանոյն Բրիստոսի երանելի հայրն մեր եւ Լուսաւորիչն Հայոց Մեծոց, մինչդեռ ինպաւորն Հայոց Տրդատիոս եւ ամենայն զօրքն եւ աշխարհն տակաւին հարուածեալք կալին ահապին պատուհասին Աստուծոյ, ալօթեաց զի ի միտս մարդկային եկեացեն, մինչդեռ չեւ էր զկերպարանս նորա բժշկեալ :

Եւ զեօթն օր ուսուցեալ նոցա զկենարար բանն՝ յորժամ աղաչեցին զի զկերպարանս թագաւորին բժշկեացէ, հրամայեաց թէ նախ փութացէր շինել հանգիստ վկայիցն զոր սպանիր եւ տաճար Աստուծոյ, եւ չաչնժամ կատարեալ ողջութիւն ընկալջիբ :

1 միայն] բանիւ *add.* B || 7 նորա] սրբոյն B || 8 անարծաթացն] անարծաթ բժշկացն B.

jeunesse et de ta beauté, c'est pourquoy, dis seulement, que tu ne crois pas comme croient les chrétiens, et je te délivre. » Saint Bacchus dit à haute voix : « J'ai cru et je crois en la très sainte Trinité de la même manière que croient les chrétiens. »

L'émir prononça sur lui l'arrêt de mort, ordonna de l'emmenner hors des remparts de Jérusalem et on lui trancha la tête le 18 Décembre.

Les chrétiens demandèrent son corps, et l'inhumèrent avec honneur dans l'église des saints anargyres Cosme et Damien. Le bienheureux Bacchus était de la Palestine, de la ville de Mayouma, à deux étapes de Jérusalem.

[B * Fête de la vision de saint Grégoire l'Illuminateur.

* B
p. 296 b.

Le saint et grand confesseur du Christ, notre bienheureux père, l'Illuminateur de la grande Arménie, pendant que le roi d'Arménie Tiridate (*Terdadios*) et toutes ses troupes et son pays se trouvaient frappés par le terrible châtement de Dieu, pria pour qu'ils revinssent à la raison humaine, bien que leur aspect ne fût pas encore rétabli.

Il leur enseigna sept jours durant la parole vivifiante, et lorsqu'on le pria de guérir l'aspect du roi, il leur ordonna de s'empressez d'abord à construire un sanctuaire pour les martyrs qu'ils avaient mis à mort et un temple à Dieu, et (leur dit) qu'ils obtiendraient alors la parfaite guérison.

Եւ սկսաւ պատմել զաստուածային տեսիլն զոր տեսաւ սպարկս . Ե Տասարակել զիշերոցս սպարիկի զի խանջեալ զորք ի բան կաշիր ի ճանգրաթնն, աշխատաթնն ի արքաթնն, անտի, եւ ես զես ես ի գորթնաթնն եւ եւ ճասխարճ լինելի վասն չանկարճահաս զիշերոց չանրնինն սրանջեկեաց սպրճաթնն աստուածաթնն՝ սպ ասնել ձեզ , արիանել զձեզ ի բախ խրատս չանճարացխատաթնն աստուածակերս փարգապետաթնն, զճաս աճել եւ զսեր վկայիցն սա խրեանց սիրեցեալ արարչն :

Յանկարճակի եղև աստակաթնն լնցիսն սրտման, խրեա զձայն եսանկան կուտակեց սրեաց ճախ խատաթնն երկնից : Եւ լջեալ սպ ճի ի կերպարան բաց կոչեցեալ զանան իճ եւ սակ . Գրիգորիոս : Եւ իճ նաչեցեալ տեսի զկերպարանս նորս, եւ գորճարեալ զարացեալ չերկիր կորճաննցոս : Եւ սակ, զիս . Կոչանց ի վեր եւ սես զսրանջեկեաց սր ցոցս բեզ :

Եւ իճ նաչեցեալ տեսի զՏաստատաթնն երկնից բացեալ . եւ զջուրան սր ի վերոց նորս բաս Տաստատաթնն սրտասկոչն ըստ հճանաթնն ճարչխրեա զկատարս լերանց չաչկոցս եւ չանրոցս բաճանեալ, եւ զիգեալ կաշին ամբասաթնն՝ անկշուկի տրան տեսաներց զայն : Եւ բոց Տասեալ ի վերասս ի վայր ճինջև չերկինս Տասաներ եւ ընդ լուսոյն զորք անջափր լուսեղէնք երկթնեանք երեւեալ ի տեսիլ ճարգիան . եւ

* B
p. 297 a.

15

Et il se mit à leur faire le récit de la vision divine qu'il avait eue, en ces termes : Aujourd'hui à minuit, pendant que vous dormiez de fatigue, accablés des labeurs de la veille, j'étais encore éveillé et je songeais à ce qui venait d'arriver, brusquement] par l'insondable et prodigieuse miséricorde divine, intervenant en votre faveur, comme pour vous éprouver dans le creuset des conseils et de la science élevée de la doctrine établie par Dieu, je songeais également à l'amour des martyrs pour leur créateur aimé.

« Il se fit tout à coup un fracas épouvantable de tonnerre, comme le bruit des vagues bouillonnantes, et soulevées de la mer, dans une perturbation des cieux. Un homme en descendit dans une forme lumineuse, qui m'appela de mon nom et dit : Grégoire ! Je levai les yeux et je vis son aspect, et tout en tremblant d'épouvante je tombai à terre. Il me dit : Lève ton regard et regarde les prodiges qui te sont révélés.

Je regardai et je vis le firmament céleste entr'ouvert, et les eaux qui sont au-dessus de lui, par cette déchirure du firmament, séparées d'un côté et de l'autre à l'instar d'une vallée, comme les crêtes des montagnes, amoncelées dans une immensité que ne peut mesurer le regard observateur. La lumière répandue de haut en bas touchait le ciel, et dans ce rayon de lumière une multitude de milices lumineuses à deux ailes, apparaissaient en forme humaine. Leurs ailes étaient comme de feu, ressemblant aux atomes d'une

* B
p. 297 b.

թեւք իբրեւ գհուր նմանութեան ճանրամալ փոշուչ հիւզէի որ ի ժամանակս արեգակնակէզ գարնայնոյն ընդ պատուհանս երդոցն ի շապ խապացեն բազմութիւն ճանրամալ փոշոյն : Կոչնպէս եւ զօրքն ընդ լուսոյն լցին գառ ի ստորինս ամենայն, եւ սա այն ցռկացեալ չաւաջանալ լուսոյն եւ զօրքն ընդ նմին :

Եւ ձի ահաւոր տեսիլ ճարդոչ բարձր եւ ահաւոր, որ գառաջսն ունէր զէջան ի վերուստ ձինչեւ ի խոնարհ, աւաջապահ չաւաջեալ եւ ի ձեռին լարում ուռնն սակի . եւ այն ամենայն գհեա խաղացեալ գաչք : Եւ ինքն սրացեալ խոչացեալ ըստ նմանութեան արագաթեւ արծուոչ, եւ եկն եհաս ձինչեւ ի ձօս յատակս երկրի . եւ բախեաց զինանձրութիւն լայնատարած գեամնայ, որ եւ ձեձ եւ անչափ թնդիւնք հնչեցին ի սանդարամէտս անդնոց, եւ ամենայն երկիր չերեւելիս ըստ սկան տեսանելոչ բաւականի հարթ հաւասար զաշտաձեւ յատակցաւ :

Եւ այլ ամենայն հրաշք սքանչելի տեղեանց սրբոյն Գրիգորի գրեալ է լիով ի պատմութիւնս Ագանդագեղոսի պատմագրի :]

Քաղաքի ժԻ եւ Գեկտեմբերի ժԹ : Վկայարանութիւն սուրբ խոստովանորացն
Եւգինոսի եւ Մակարիոսի :

Սուրբ վկայքս Գրիգորոսի էին չաւուրս ուրացող արքային Յուլիանոսի . եւ

14 Վկայարանութիւն . . . Մակարիոսի] վկայութիւն սուրբ բահանոցավկայեցն եւ խոստովանոցացն Գրիգորոսի Եւգինէոսի Մակարիոսի եւ Տիմոթէոսի սարկաւազի Ե.

poussière très fine qui, aux jours ensoleillés du printemps, dansent dans les rayons par les ouvertures des lucarnes, poussière menue et innombrable. Ainsi, les milices remplissaient de lumière toutes les parties inférieures, et comme une proue de navire, la lumière avançait et les milices avec elle.

« Une forme effrayante d'un homme élevé et terrible, précédait cette descente de haut en bas et marchait en avant-garde ayant en sa main un marteau d'or; tout le reste s'avancé à la suite. Ayant pris son essor, (l'homme) s'abattit à la manière d'un aigle aux ailes rapides, il vint, arriva jusqu'auprès de la surface de la terre, et frappa sur une large étendue la masse coagulée de la terre, ce qui fit retentir de grandes et immenses détonations les abîmes infernaux; la terre visible à l'œil d'un observateur fut nivelée comme une plaine unie.

Toutes les autres merveilles des visions prodigieuses de saint Grégoire sont décrites dans l'histoire de l'historien Agathange.]

11 KALOTZ, 19 Décembre.

Récit du martyre des saints confesseurs Eugène et Macaire.

Les saints martyrs du Christ vivaient aux jours de l'empereur apostat,

կացեալը սասցի չանգիմանեցին զնա հրապարակա վասն սրանորչն զՔրիստոս, և գտանորչն ի կոտան : Եւ բարկացեալ չոյժ մախանոս՝ հրամայեաց և կապեցին զնոս չերկուս սինս, և բարակ չուանոր՝ սպառազնեցին զմարմինս նոցա, և զան հարկանելին բրովը գաբարովը : Եւ իջուցեալ ի նեանցն կախեցին զլիւպաջ, և հրացեալ շանթիւր աչքեցին զմարմինս նոցա, և թիւնասոր սպառնա թոյլն ի վերայ վերացն նոցա. և յամենայնէ անխոս սահեցան շնորհօրն Աստուծոյ :

Եւ տեսեալ սմբարշտին մալխանասի զի չոյնքան տանջանացն ոչ գանգիւսեցին, հրամայեաց կապեալ սախը և ձևօք սքսորել ի հետաստան աշխարհն Մալրխատանացոյ, ի բարբոն Անտիօնեաց չարեւմաստ : Եւ ըստ հրամանի սրբալին տարան զնոսս անդ. և ըրխտանեաց ոչ էր ի նմա՝ բանպի սաշտօնասարը. էին սրեպական ընակիչը աշխարհին : Սրաց բարկեալ սրբոյն զաւետարանն Քրիստոսի գարձայցին զամենեւեան չատուսածագաշատիլին :

Եւ էր լեառն ձի չաշխարհին չոյնթիկ, բարձրաթիլին նորա ութ և տանն ձոյն, և ստորա լերինն ջերմ չոյժ, ձինչ զի ի աթիսն սրեպականն բարկինքն սրկէս հուր վառէին, և բնակէր անդ չարի ձիւս վիշտոյ ձի ահասոր տեպեամբ և չոյժ մխատէր զձերձակայ

A գաբարովը] գաբարօր B || 5 նոցա om. B || 6 Աստուծոյ] և մնացին կենդանի add. B || S հրամայեաց] հրաման և B — հետաստան] հետասօր B || 13-14 p. 761 և էր լեառն... չոյնքն սրբոյ om. B.

Julien. Mis en sa présence, ils le blâmèrent publiquement pour avoir renié le Christ et être revenu aux idoles. Julien fort irrité ordonna de les attacher à deux colonnes, de garrotter leur corps avec des cordes fines * et de les flageller avec des branches vertes. On les descendit ensuite des colonnes, on les pendit la tête en bas, et on leur brûla le corps avec des fers rouges, on fit promener des reptiles venimeux sur leurs blessures, et malgré tout ils furent conservés sains et saufs par la grâce de Dieu.

L'impie Julien voyant que dans tant de supplices, ils n'avaient éprouvé aucune crainte, ordonna de les exiler, pieds et mains liés, dans le pays lointain de la Mauritanie, dans la ville d'Antidonia¹ en Occident. On les y conduisit donc, selon l'ordre impérial. Or, il ne s'y se trouvait aucun chrétien, car les habitants du pays étaient adorateurs du feu. Les saints leur prêchèrent l'évangile du Christ et les convertirent tous au culte de Dieu.

Il y avait dans ce pays, une montagne, dont la hauteur était de dix-huit milles, et la base de la montagne était très chaude, à tel point qu'à la chaleur du soleil les pierres s'enflammaient comme du feu. Là, dans une grotte habitait un dragon d'aspect horrible et qui nuisait beaucoup aux habitants de la

1. *Syn. Cp.* : Anthédon.

բնակիչս գաւառին : Եւ երթնալ աղաչեցին գաւրբ վկայն, զի հնարեացն զապառ-
թիւն ի չարութենէ վիշապին :

Եւ ելեալ նորօր ի լեռն աղօթեցին առ Աստուած, եւ եղև չանկարծակի * շար- * A fol. 136
ժուսն, եւ ել վիշապն չարէ անտի, եւ չոչաց նորս եւ ի ռնգացն հուր բարբոքեալ
Երանէր : Եւ աղօթնալ սրբոցն էջ հուր չերկնից սաստիկ, եւ սաստկեաց զվիշապն,
եւ սրբոցն մտեալ ի չալն մարբեցին աղօթիւք գոեղին եւ արարին անդ աւուրս
բազումս :

Եւ յաւուր միում տեսին շարեւերս սասոյ անկեալ չերկնից, եւ ծանեան զկարուսան
Յուլիանոսի պղծոյ :

Եւ ի լերինն չաչնմիկ ջուր ոչ գոցր. եւ աղօթիւք նոցա բզխեաց ապրիւր եւ գաչն
ըմպէին սուրբքն, եւ կերակրէին ի շնորհաց Հոգւոյն սրբոց, եւ ձգներով ի լերինն անդ
աստուածաճածոց վարուք խաղապութեամբ հանգեան ի Քրիստոս : Եւ եկեալ հաւա-
տացերոցն թաղեցին զնոսս չալի վիշապին փառօք եւ պատուով :

Ննջեցին սուրբ խոստովանող վկայքն Կեկտեմբերի ժԹ :

Յայժմ աւուր կատարեցաւ սուրբ վկայն Քրիստոսի Տիմոթէոս սարկաւազն, ի նոչն
երկիրն Մամբրիսանի, եւ սուրբն Կոլիբարիոս հրով կատարեցաւ ի Կեսարիա քաղաքն :

11 ձգներով ի լերինն] կեցեալ B || 12 աստուածաճածոց] բարի B || 12-14 Եւ եկեալ . .
Կեկտեմբերի ժԹ] Եւ թաղեցան պատուով Կեկտեմբերի ժԹ B.

région environnante. Ces derniers vinrent prier les saints martyrs de trouver
un moyen de les délivrer de la méchanceté du dragon.

Ils se rendirent avec eux à la montagne et prièrent Dieu. Tout à coup * il * A fol. 136
se fit un tremblement de terre et le dragon sortit de la caverne; des flammes
ardentes sortaient de ses yeux et de ses narines. Les saints se mirent en
prières, un feu ardent descendit du ciel et tua le dragon. Les saints péné-
trèrent dans la grotte, la purifièrent par des prières et y habitèrent de nom-
breux jours.

Un jour ils aperçurent à l'est une étoile qui tombait du ciel, et connurent
par là la perdition de l'immonde Julien.

Il n'y avait pas d'eau dans cette montagne et par leurs prières une source
surgit; les saints buvaient de cette (eau) et ils étaient nourris par les grâces
du Saint-Esprit. Ils menèrent sur cette montagne une vie agréable à Dieu
et reposèrent paisiblement dans le Christ. Les fidèles vinrent les inhumer
dans la grotte du dragon avec cérémonies et honneurs.

Les saints confesseurs martyrs moururent le 19 Décembre.

En ce jour fut mis à mort le saint martyr du Christ le diacre Timothée,
également en Mauritanie, et saint Polyeucte mourut par le feu dans la ville
de Césarée.

* B
p. 298 b.

[B * Յայժմ առար կատարեցաւ սորբ ծարարան Քրիստոսի Տիմոթէոս արկա-
ւոպն :

Սա էր չերկրէն Մովրիսանիոյ Տգոր բանիւր եւ սրկեամբը, եւ աստուածային
խնամութեամբ չազիւհարէր զկատարչաս, եւ զբարոճս ի հոցան, զարձայանէր ի
հաւաստ Քրիստոսի եւ մկրտէր : Եւ կապեալ զնա ածին տաջի լոշխանին, եւ նա
համարձակ խոտտութեանցաւ զանուն Քրիստոսի, եւ խոշտանկեալ զնա սժպին արկին
ի բանց :

Եւ զինի բարձմ չարչարանայ եւ սոզի սոզի տանջանայ եւ սոխ եւ ծարաւ
տեսեալ զնա հաստատան ի հաւաստ Քրիստոսի, հրամայեայ եւ կենդանւոյն արկին
զնա ի հար բարբրեալ . զարոչ զմնայեալ նշխարս ժպովեցին հաւատացեալք չարոց 10
բարձմ բժշկութիւնք լինէին չախտովէաս :

Նաչեպէս նահատակեցաւ եւ սորբ վկայն Պոլեբրտոս ի Անարիա : Չաս կապեալ
լոշխանին Անարա Սապարովեցոյ վանն ի Քրիստոս հաւաստց կարկ ի բանց : Եւ
չեա բարձմ սորբանայ եւ սպանալեայ իբրեւ ետեա զհաստատութիւն ժոտայ նորս
հրամայեայ եւ բերեցին զմարմին նորս երկաթի եղնգամբը, եւ հանին զտոտմունն 15
եւ ալ եւս կտտանոր չարչարեցին : Եւ սպա կապեալ զնա արկին ի հնոց հրոչ, եւ
անզ սլջակիլեալ երանելին Պոլեբրտոս պատկեցաւ ի Քրիստոսէ :]

* B
p. 298 b.

[B * En ce jour fut mis à mort le saint martyr du Christ le diacre
Timothée.

Il était de la province de Mauritanie, homme considérable en paroles et
en actions, et par la sagesse divine, il remportait la victoire sur les idolâtres.
Il en convertit beaucoup à la foi du Christ et les baptisa. On l'arrêta et on
le conduisit en présence du gouverneur; il confessa avec hardiesse le nom du
Christ; on le tortura et on le jeta en prison.

Après bien des supplices et toutes sortes de tourments et la faim et la
soif, le voyant ferme dans la foi du Christ, (le gouverneur) donna l'ordre
qu'il fût jeté vivant dans un feu ardent. Les fidèles recueillirent les restes qui
opérèrent de nombreuses guérisons sur les infirmes.

De même fut martyrisé le saint martyr Polyenete à Césarée. Le gouver-
neur de Césarée de Cappadoce le fit saisir à cause de sa foi au Christ et le fit
jeter en prison. Après bien des supplications et des menaces, ayant vu la
fermeté de sa volonté, il ordonna de lui labourer le corps avec des ongles
de fer, on lui arracha les dents et on le tortura par beaucoup d'autres sup-
plices. Ensuite on le lia et on le jeta dans une fournaise ardente. Le bien-
heureux Polyenete s'offrit comme un sacrifice vivant, et fut couronné par le
Christ.]

Քաղցի ժե՛ եւ Կեկեմերերի Ի : նահատակութիւն եւ ասն սրբոյն Իգնատիոսի
 Ընտիրաց հայրապետին որ աստուածապետացն անուանեցաւ :

Սուրբն Իգնատիոս աստուածապետացն եւ սուրբն Պօլեկարոս * Չմիւռնացոյ * A fol. 136
 եպիսկոպոսն՝ աշակերտք էին սրբոյն Յովհաննու աւետարանչին եւ առաքելոյն : Եւ ^{1^o b.}
 սուրբն Իգնատիոս երրորդ չեա առաքելոցն եկաց հայրապետ Ընտիրաց :

Եւ ընդ աւուրսն ընդ աշնտիկ ձեպէր անորէն արքայն Տրայանոս գնալ ՚ի պատերազմ
 ի Պարս եւ ի Պարթևս : Եւ յորժամ եհաս չԸնտիրք կացուցին աւաջի նորա գաստուա-
 ծապեացն Իգնատիոս, եւ յորժապոյն ընդ միմեանս խօսեցեալք : վասն ճշմարտին
 Աստուծոյ եւ կոտցն, յաշտնապէս յանգիմանեալ ի սրբոյն Իգնատիոսէ եղևն սնտի
 պաշտամունքն հեթանոսաց :

Եւ Տրայանոս նախ սորական բանիւք եւ խոտմամբ եւ սպա սպանալեօք
 ջանայր դարձուցանել զնա ի ճշմարիտ հաւատոցն, բայց ոչ կարաց թիւրքել զերանելին
 յուրիկ գաւանդութենէն, եւ հրամայեաց տասն զօրականաց տանել զԻգնատիոս ի
 Հռոմ, եւ սալ զնա կերակուր գազանաց յորախտութենէն քաղաքին :

Եւ ճտեալ ի նաւ գնաց ի Սելեւկիա եւ անտի ի Չմիւռնա քաղաք, եւ ելեալ եւ
 ողջոյն Պօլեկարպոսի եպիսկոպոսի եւ ամենայն եկեղեցեացն, եւ անտի գրեաց թուղթ
 սա ամենայն հաւատացեալսն ի Հռոմ, զի մի խափան լիցին նմա ի կերակուր լինելոյ
 գազանաց : Եւ էր գրեալ ի թղթի անդ եթէ. Յորեան եմ եւ Աստուծոյ եւ ժանեօք

12 KALOTZ, 20 Décembre.

Martyre et fête de saint Ignace, patriarche d'Antioche, qui fut surnommé Théophile.

Saint Ignace Théophile et saint Polycarpe, évêque de * Smyrne, étaient * A fol. 136
 disciples de saint Jean, évangéliste et apôtre. Saint Ignace fut, après les ^{1^o b.}
 apôtres, le troisième évêque d'Antioche.

En ces jours, l'empereur impie Trajan se hâta de marcher contre les Perses et les Parthes. Lorsqu'il arriva à Antioche on mit en sa présence Ignace Théophile et ils s'entretenirent longuement ensemble, au sujet du vrai Dieu et des idoles. Saint Ignace blâma ouvertement le culte vain des païens.

Trajan, d'abord par de douces paroles et des promesses, ensuite par des menaces essaya de le faire revenir de la vraie foi, mais il ne put détourner le bienheureux de la vraie confession et il ordonna à dix soldats de conduire Ignace à Rome et de le jeter en pâture aux fauves pour la joie de la ville.

S'étant embarqué, (Ignace) se rendit à Séleucie, et de là à Smyrne; il débarqua, alla donner le salut à l'évêque Polycarpe et à toutes les églises, et de là il écrivit une épître à tous les fidèles de Rome, pour qu'ils ne l'empêchent pas de devenir la pâture des fauves. Dans cette épître il était écrit : « Je

* A fol. 136
v° a.

ստիւծուց * ձանրեալ լինիմ, զի հոց սորբ գառչց Քրիստոսի : Եւ եկի, Եւ աստուած-
արկեաց Բղնատիտս զրեմ եւ աղաչեմ զձեզ զի ծի խափանեցիք զրնիկացս իմ որ սո
Քրիստոս, ինչ սորբ ինչ զի ձախց ընդ աչամ արեգակամբ, զի չաստատա գարտեանն
ձայկցաց ընդ սնննա արեգականն արգարտ լիւանն : Եւ այլ չգրախոյն լանս զրեաց
սո նստս :

5

Եւ իրբե հասին ի Հասմ, ձաձին զերանելի հաչրապեան ի թեատրանն, եւ արկին
զնա գազանաց երկուց ստիւծուց եւ նոյնմամայն հեղձոցին եւ կերան, եւ ոչ մնաց ի
ձարմնոցն բաց սակաս ինչ ի ձեձաղոնն սակերացն, զոր չեաց սարան չՄնախար Ասորաց
չափես իւր :

Եւ չեա կատարման նորին տեաին սմանք չեղարցն չանորջան գասրբն Բղնատիտ
զի ոչջոնն տաչր նոցա, եւ համբուրէր զնստս : Եւ այլք տեաին զնա սառջի Քրիստոսի,
եւ բրտանք հասէին չերեսացն իրբե թէ չաչխատս լինէ եկեալ :

Աչ երանելի հաչրապետս ձինչ սղաչն էր սո էր գոր Քրիստոսս տեալ ի զիրկս իւր
որհնեաց եւ սաէ : Եթէ որ ոչ խոնարհեցուցանէ զանձն իւր իրբե զձանուկս գաչս, ոչ
ձոցէ չարբաչութիւնն Աստուծոյ : Եւ գարձեալ . Ար ընդունի զձի ի վարբիանցս չաչ-
ցանէ չանուս իմ զիս ընդունի :

15

Կատարեցաւ աստուածարկեացն Գեկանձերբի Ի :

* A fol. 136
v° a.

suis le blé de Dieu; je serais broyé par les dents des lions * pour devenir le
pain béni du Christ »; et encore : « Moi, Ignace Théophore, je vous écris et
vous prie de ne pas mettre d'obstacle sur ma voie vers le Christ, laissez-moi
me coucher avec ce soleil, pour qu'à l'aube de sa venue je puisse me lever
avec le soleil de justice qui ne se couche point. » Il leur écrivit bien des choses
encore.

Lorsqu'ils arrivèrent à Rome, on introduisit le bienheureux pontife dans
l'arène et on le jeta aux bêtes fauves, à deux lions, qui le déchirèrent aussitôt
et le dévorèrent; il ne resta de tout le corps que quelque peu des gros os,
qu'on transporta plus tard à Antioche de Syrie, son diocèse.

Après sa mort quelques-uns des frères virent en songe saint Ignace qui
leur donnait le salut, et les baisait. D'autres le virent en présence du Christ,
avec des gouttes de sueur qui lui coulaient sur le visage, comme s'il revenait
d'un travail fatigant.

C'est ce bienheureux pontife, lorsqu'il était encore enfant, que le Christ
prit dans ses bras, bénit et dit : « *Quiconque ne se fait pas humble comme
cet enfant n'entrera pas dans le paradis de Dieu* ¹. » Et aussi : « *Celui qui
reçoit un de ces petits en mon nom, me reçoit* ². Théophore fut martyrisé le 20 Dé-
cembre.

1. Matth. xviii, 3. — 2. Ibid., 5.

ԷԲ * Տօն եւ վկայութիւն սրբոյն Իգնատիոսի Անտիոքոյ Հայրապետին, որ աստուածազգեացն անուանեցաւ :

* B
p. 299 a.

Սուրբն Իգնատիոս աստուածազգեացն, եւ սուրբն Պօղիկարպոս Զմիւռնացոյ եպիսկոպոսն աշակերտք էին Յովհաննու առաքելոյն եւ աստուածաբան տւեալարանչին : Եւ սուրբն Իգնատիոս երրորդ յետ Պետրոսի առաքելոյն եկաց պատրիարք Անտիոքացոյ եկեղեցոյն :

Եւ ընդ աւուրսն ընդ այնտիկ ձեպէր անօրէն արքայն Տրայանոս զալ ի պատերազմ ի Պարս եւ ի Պարթևս : Եւ յորժամ եհաս յԱնտիոք կացուցին * առաջի նորա զաստուածազգեացն Իգնատիոս եւ յղտիագոյն ընդ ձմեռանս խօսեցեալք վասն ճշմարտին Աստուծոյ եւ կուոցն յայտնապէս յանդիմանեալ ի սրբոյն Իգնատիոսէ եղևն անտի պաշտամունքն հեթանոսաց :

* B
p. 299 b.

Յայնժամ թագաւորն բարկացեալ հրամայեաց եւ կուտեցին վաչտ բազում, եւ լուցեալ արարին կայծակուենս. եւ տարածեալ զայն ի դեանի՝ եւ զսուրբն կացուցին ի վերայ զմեծ ժամս զի յոյժ ալբեցաւ. եւ սակայն պինդ կայր ի Տէր :

Ասէ թագաւորն. Պարծե՞մ եթէ կախարդ ես զու : Սուրբն Իգնատիոս ասաց. Ծառաչք Աստուծոյ որք զկուռս եւ զստատնայ անարգեն, յորոց զեւք վախչին, զինորդ իցեն կախարդք. ալ զուք էք որ պաշտէք զնոսա :

Իսկ Տրայանոս ասաց եւ բերին երկաթի եղեգունս բերիչս, եւ սկսան չարաչար

ԷԲ * Fête et martyre de saint Ignace, patriarche d'Antioche, qui fut surnommé Théophile.

* B
p. 299 a.

Saint Ignace Théophile et saint Polycarpe, évêque de Smyrne, étaient disciples de Jean, l'évangéliste, apôtre et théologien. Saint Ignace fut, après l'apôtre Pierre, le troisième patriarche de l'église d'Antioche.

En ces jours Trajan, l'empereur impie, se hâta de partir en guerre contre les Perses et les Parthes. Lorsqu'il arriva à Antioche, on mit en sa * présence Ignace Théophile; ils s'entretenrent longuement ensemble au sujet du vrai Dieu et des idoles; saint Ignace blâma ouvertement le vain culte des païens.

* B
p. 299 b.

Alors l'empereur irrité ordonna d'amasser beaucoup de bois; l'ayant allumé on en fit des charbons ardents que l'on répandit à terre; et on y tint le saint pendant de longues heures; il fut violemment brûlé, pourtant il resta ferme dans le Seigneur.

L'empereur lui dit : « Je crois que tu es sorcier. » Saint Ignace répondit : « Les serviteurs de Dieu qui méprisent les idoles et le démon, et devant qui les diables s'enfuient, comment seraient-ils des sorciers? C'est plutôt vous qui l'êtes, vous qui adorez ceux-ci. »

Alors Trajan ordonna d'apporter des ongles de fer et on se mit à en labourer atrocement le dos et les côtes du bienheureux, en lui disant : « Immoles aux

ըրբեւ զթիկանսն եւ զկոյան երանելոյն, եւ ստէին. Զսէնս սաստաճացն : Եւ սարբն ստէ. Աստաճացին հրամանն ստէ. Մի լեցին ըեզ սչլ սաստաճը բայ զնմն. Խաղասրբ եւ սինկլտասի սչ լսեմ, զի գրեալ է. Մի տին տանաբ հզորի, եւ ծի ծխարանիը բայճաց ի չարիս :

Եւ յետ բայում եւ սոյլի սոյլի կրկն սանջանոց, եւ հարց եւ փորձ քննաթեանց՝ 5 իրբեւ սչ կարաց հաւանեցոյցանել գասրբն, չոյնժամ եւս վճիւ եկիէ. ԶՄկնատիւս սր սոսոց ինքեան սնել զխաչեալն՝ հրամայեմը կապել եւ զինասրօք տանել ի Հսոմ զի կերակար լեցի գարանոց ի գրօսանս խաղան :

Եւ բուալ սրբոյն զվճիւն գոյն ուրախ եղեւ, եւ ձեճ խնդրաթեամբ ստէր. Պահա- 10 նամ գրէն Տէր, Յիսուս Քրիստոս զի սրժանի սրտրբը զիս պատասչ տարելոյն Պօղոսի, նոյնպիսի կապանօք կապիլ եւ երթալ ուր եւ նա զնոց կապանօք : Եւ արկաւ զերեսս զչզիկացն եւ գուարճանացր : Եւ նախ ծաեալ լեկեկեցին եկոց չաօթնս եւ չանձնեաց զինքն Տեսն : Եւ նոյնժամայն չախշաակեալ զիս գաչարարոչ եւ զմեղակ զինասրբն տանէին ի Հսոմ : Եւ նա ձեճաւ չածարաթեամբ լըջեալ ի Սեկեկիս, եւ 15 տնախ՝ նաւեալ տասապանօք էջ ի Զմիւնիս եւ փաթեղեալ սա Պօլկարարս աշակերտակիցն իւր : Աս սր ծաեալ եւ հաղորդեալ ընդ նմա խորհրդոյն՝ չանձն տանէր զինքն սղօթից, եւ ելեալ զնացր :

* B
P. 300 a.

15

dieux. » Le saint répondit : « Le commandement de Dieu dit : Tu n'auras pas d'autre Dieu que moi¹. Je n'écoute ni l'empereur ni le Sénat (σύγκλητος), car il est écrit : Ne vous laissez pas influencer par le puissant, et ne vous unissez pas à la multitude pour faire le mal. »

Après des tourments et des supplices nombreux et variés, après des questions et des interrogatoires, comme il ne pouvait arriver à persuader le saint, (l'empereur) donna l'ordre suivant : « Nous ordonnons de lier Ignace qui dit avoir en lui le crucifié, et de le conduire sous escorte à Rome pour être jeté en pâture aux fauves pour les divertissements du cirque. »

Lorsque le saint connut cet ordre, il se réjouit et dit avec une grande joie : « Je te remercie, Seigneur Jésus-Christ, de m'avoir rendu digne de l'honneur de l'apôtre Paul, d'être comme lui mis aux liens et d'aller là où il est allé dans les chaînes. » Et il se mit lui-même les chaînes, et s'épanouit. Étant d'abord entré dans l'église, il se mit à prier et se recommanda au Seigneur. Mais, semblables à des loups et brutaux, les soldats l'en arrachèrent aussitôt pour le conduire à Rome. Il descendit avec grande joie à Séleucie et de là naviguant au milieu des tribulations il parvint à Smyrne et s'empressa d'aller trouver son condisciple Polycarpe. Il entra chez lui, communia avec lui du saint sacrifice, se recommanda à ses prières, et repartit.

* B
P. 300 a.

1. Ex. xx, 3.

Ընդունէին զնա այնուհետեւ ամենայն եկեղեցիքն Ասիացոց, եւ փութալին ամենեքեան տեսնել զնա : Եւ նա աղաչէր զամենեւեան ծի խափան լինել նահատակութեան նորա, այլ ազօրն խնդրէր չամենեցունց զի վազվազակի ի ձեան զազանայն աներևոյթ լըցի չազմ աշխարհէս, որպէս զի երեսացի աւաջի երեսացն Քրիստոսի :

Եւ ընդ առաջ եկեալ եկեղեցեացն տալք թուղթն խրատականս եւ օրհնութիւնս հոգեւորս : Այլ եւ զրեաց եւ ի Հռոմ թուղթն առ երբարս մեծ սորաչանօք զի ծի խափանեացն զնա ի կերակուր լինելոյ զազանայն : Եւ էր զրեալ ի լմլմի անդ ելիւ. Թայլ սուր ծի վնասէր սիրով ձերով, զի զուսն բաց է ինձ եւ չաջուեալ, բանզիցորեան եմ Աստուծոյ, եւ ժանեօք աւրածուց սպացեալ լինիմ, զի հաց սուրբ գոտայց Աստուծոյ : Եւ ելիւ. Ես աստուածապգեացս Բզնատիոս գրեմ եւ աղաչեմ զձեզ զի ծի խափանիցէք զընթացս իմ որ առ Քրիստոս : Այլ եւ աղաչեմ ոլորեցէք զգազանս զի գերեզման լըցին ինձ, եւ ծի ինչ թողցն ամենեւին ի մարմնոյս իմոյ, զի ծի ննջեցեալ իմ ծանրացայց ումեր :

Գրէր եւ առ այլ եկեղեցիս թէ. Յանձն առնեմ ձեզ գեկեղեցին Ասորոց, եւ թէ. Ի սուէ եւ ի զիշերի ընդ տասն ընձու կապեալ կամ, եւ ի սոցանէ՛ միշա կեղերիմ տապնապելով յոյժ. ընդ որ ինքն ուրախ լինէր :

Եւ լրբեւ ընդ բազում կզլիս անյլն եւ երեւէր Պատրուլուս՝ կամէր կրանել սուրբն,

Dès lors toutes les églises de l'Asie l'accueillirent, et tout le monde se pressait pour le voir. Quant à lui, il les priaît tous de ne pas mettre obstacle à son martyre, et demandait les prières de tous, afin qu'au plus tôt, par le moyen des fauves, il disparût de ce monde, et apparût en présence du Christ.

A toutes les églises qui venaient au-devant de lui, il laissait par écrit des conseils et des bénédictions spirituelles. Il écrivit également à Rome une lettre aux frères avec de grandes instances, pour qu'ils ne l'empêchent pas d'être la pâture des fauves. Il écrivait dans sa lettre : « Laissez faire, ne me nuisez pas par votre amour, car la porte m'est ouverte et favorablement, car je suis le froment de Dieu, je dois être broyé par les croes des lions pour devenir le pain béni de Dieu. » Et aussi : « Moi, Ignace Théophore, je vous écris et vous prie de ne pas entraver ma course vers le Christ, mais je vous prie d'engager les fauves à devenir ma tombe et à ne rien laisser du tout de mon corps, pour qu'étant mort je ne sois à charge à personne. »

Il écrivait aussi aux autres églises : « Je vous recommande l'église de Syrie » ; et aussi : « Jour et nuit je me trouve attaché avec dix léopards, et je suis toujours harcelé péniblement par eux. » Il s'en montrait cependant heureux.

Après qu'ils eurent passé par beaucoup d'îles, lorsque Pouzzoles (*Pation-*

և ընդ հետս զնալ Պարսի սատրեկոյն, ալ ընդդէմ եկալ հայրն՝ չանկ երանկին ապօրէր նորս որ փաթալար արալ երանել չաշխարհէ : Քանզի սրալս փաթալին զինս որքն արալ ի հասճ ժամանել նախ ըան զվճարել սատրոյ ձեծի խաղան, խաղն՝ հասանէր նան ի նասահանդխան հաւճալեցալ :

* B
p. 300 b.

Եւ լուեալ երբարոյ եկին ընդ սասջ նորս ի անզին որ կոչէր Պարսաս, զի ի վաղայց ցանկալեալ էին անզեան Քրիստոսագլեցին : Էլ չլ չլ կրկնուլն արամէին զի ի ծահ եկեալ էր աջնախի սոյր, եւ ջերմաթեամբ ետալին եւ կամէին զարարեցոցանել զամբոխն զի ճի կրոսացին զնա :

Եսկ նա սասել ըան թմ, թղթովն ստիպեալ աղաչէր զնաս թոյլ տալ նմա մեռանել վասն Քրիստոսի, ճինչև զարարեալը չսկամալս լսէին :

Եւ սարքն մտեալ ի հասճ եւ ծանր եղեալ կալը չարթն վասն ամենայն եկեղեցեաց եւ վասն զարարճան հարսմանայն, եւ վասն սիրոյ եւ միարմաթեան հաստացերոյն սա ճիճնանս :

Եւ վաղվազակի փաթալեալ մուծա ի անտարան թեատրոնին, եւ կոցեալ ի մէջ ամբախին ստէր. Արք հաւճեալը, եւ ոչ վասն չար իրիք զորճոյ կրեճ զոչս, ալ վասն վկայութեան ճճարարին Աստուճոյ Յիսուսի Քրիստոսի Տեան մերոյ աղալեալ լինին սրալս ցորեան սատմամբը զաղանայն :

* B
p. 300 b.

lous) fut en vue, le saint désira débarquer pour suivre les traces de l'apôtre Paul, mais un vent contraire s'étant levé, ses prières pour être le plus tôt délivré de ce monde furent exaucées. Car les soldats se hâtaient d'arriver à Rome avant la fin des jours des grands spectacles dans l'arène, et le bâtiment pénétra bientôt dans le port de Rome.

Les frères l'ayant appris vinrent au-devant de lui à l'endroit appelé Porto (*Portos*), car ils aspiraient depuis longtemps à voir Théophile ¹. Ils étaient bien attristés cependant qu'un tel homme allait à la mort et ils s'agitaient avec ardeur et voulaient apaiser la foule pour qu'il ne fût pas mis à mort.

Ainsi il fut obligé de les supplier plus que par ses écrits de le laisser mourir pour le Christ, jusqu'à ce que, cédant à contre-cœur, ils se tussent.

Le saint, lorsqu'il pénétra à Rome, s'agenouilla et pria pour toutes les églises, pour la fin des persécutions, pour l'amour et l'union des fidèles entre eux.

Il fut directement introduit dans l'amphithéâtre, se dressa devant la foule et dit : « Peuple romain, ce n'est pas pour quelque mauvaise action que je subis ceci, mais pour le témoignage du vrai Dieu, Jésus-Christ Notre-Seigneur, que je vais être broyé, comme du froment, par les croes des fauves. »

1. L'arménien porte ici Christophe, Քրիստոսագլեցի.

Եւ նոյնժամայն արկին զնա գազանաց չաչնձ թէաորոնին գաշխճրն : Եւ նա ազօթէր պատառլլ ի նոցանէ : Եւ ընթացեալ երկու առիւծք հեզճուցին զերանելին եւ ծախեցին զձարմինն, եւ շմնաց բայց սովաւ ինչ ի մեծադոյն սակերացն որպէս եւ ըզճայր նախ. զի ըսա զրոյն. Յանկութիւն արգարոց ընդունելի է : Զոր չեոոյ տարան չՆնտիւք չաթուսն իւր :

Իսկ եզրարցն մեծապէս արտմեալ չոչձ, եւ առեալ գտուրք նշխարսն պահեցին զպուշտութեամբ եւ հսկէին արտասուօք եւ նոյնժամայն ծխիթարէին չՄատուծոյ : Զի տեսանէին ի տեսեան ոճանք զի ազօթէր ընդ նոսա. եւ այլք զի փարէր եւ ողջոյն տալր նոցա համբուրելով. եւ այլք տեսանէին զի մեծաւ փառօք էր առաջի Քրիստոսի ի մեծ աշխատութենէ եկեալ զի սրբէր զբրտուսն :

Զսա չիշէ Երանիոս հետեւող առաքելոցն * ասելով եթէ. Ասաց ոմն ի մերոցն եթէ ցորեան եձ Աստուծոյ եւ ապացեալ լինիձ : Յիշէ եւ Պօլեկարպոս ի թուղթն իւր որ առ Փիլիպպեցիան եթէ. Ապաչեձ ստանալ ճգնութիւն զոր տեսաք աչօք, ոչ ծիւսն չերանելին Իգնատիոս, ալլ եւ չամենայն սուրբս. եւ առաքեցար առ ձեզ եւ զթուղթս, ասէ, զոր գրեալ էր առ ձեզ Երանելին Իգնատիոս, որպէս խնդրեցէք :

* B
p. 301 a.

Aussitôt les bourreaux l'exposèrent aux fauves (qui étaient) alors dans l'arène. Et lui, il priaient pour être déchiré par eux. Deux lions accoururent, étranglèrent le bienheureux et dévorèrent le corps. Il n'en resta que quelque peu des plus gros os, comme (le saint) l'avait souhaité auparavant ; car il est écrit : Le désir des justes est exaucé ¹. Ces restes furent emmenés plus tard à Antioche, son siège.

Les frères, très affligés, recueillirent les saints restes, les consommèrent avec précautions et veillaient sur eux en pleurant ; mais bientôt ils furent consolés par Dieu : plusieurs d'entre eux le virent dans un songe priant avec eux, et d'autres leur donnant le salut et le baiser ; d'autres le virent avec une grande gloire devant le Christ, comme s'il arrivait d'un lourd travail en essuyant ses sueurs.

Irénée (*Eranius*), le disciple des apôtres, le mentionne en ces termes : * « Un des nôtres a dit : Je suis le froment de Dieu et je vais être broyé. » Polycarpe le mentionne aussi dans son épître aux Philippiens : « Je vous prie de posséder l'ascétisme que nous avons vu de nos yeux non seulement en la personne du bienheureux Ignace, mais aussi dans tous les saints ; » et : « Nous vous avons également envoyé les épîtres que nous avait écrites le bienheureux Ignace, ainsi que vous l'aviez demandé. »

* B
p. 301 a.

1. Prov. x, 24.

Եսնն կիմ, սա էր ծանակն զոր ձինչ տրոյ էր, զոր Քրիստոս ստեալ է զերկա իւր օրհնեաց եւ սակր կիմ. . . Ար որ ոչ խոնարհեցայցանն, զանձն իւր իբրևս զճանակա զայն՝ ոչ ճայլ, չարբարաթիւնն Եստոսձոց : Եւ զարձեալ . . . Ար բնդանի զձի որ ի վարբկանցս չտայցանն, չանուն ի՞՞ զիս ընդունի : Սորա է, ալլ կասարեալ ստամաթիւն ի ստամայլրս :

Կասարեցա ստամաձայլեաց չայցայեանն Իկնատիոս՝ Քաղցրի ժԹ եւ Կեկոսեձրերի Թ :]

* A fol. 136
v° B.

* Քաղցրի ժԹ եւ Կեկոսեձրերի ԹԷ : Տան եւ վկայութիւն սրբաճոյնն Յուլիանեաց :

Ի ժամանակա Մարտիմիանոսի ամբարիշտ սրբայլին՝ էր կոչսս այս բրիտանեաց ի նիկոմիդեաց բազարին, զուսոր առն ձեձատան եւ կասարաշտի : Եւ չարժամ կղև տիկնատան ամայ՝ խոնցա զիս ի չարմաթիւնն իշխանի տրումն ձեձատան եւ կասարաշտի, որոյ անուն էր Ելեւսիոս :

Եւ ձինչ եճաս ժամանակ չարտանեացն, եւ խնդրէր զիս այլն, ստէ Յուլիանէ զԵլեւսիոս . . . Ելմէ ոչ տայնս զգրաթիւ երարբարաթեանն՝ ոչ չարբարեցայց ընդ բեղ ամուսնութեամբ : Եւ նորա ծախեալ զանձնս բարբաձս սա վկայբարտեանն իշխանութիւն ի գաստարէն :

S *Տան . . . Յուլիանեաց*] Վկայութիւն սրբաճի եւ կոչս վկային Յուլիանեաց B || 9 բրիտանեաց *om.* B || 10 կասարաշտի] որոյ անուն էր Ելեւսիանոս, զայս ի Տորէն չատասցեալ ի Քրիստոս *add.* B.

On prétend qu'il (Ignace) fut, étant petit, l'enfant que le Christ prit dans ses bras, et bénit en disant : « Quiconque ne se fera pas humble comme cet enfant, n'entrera pas dans le royaume de Dieu. » Et ainsi : « Quiconque reçoit un de ces petits en mon nom, me reçoit. » Il y a une autre vie complète de ce saint chez les historiens.

Le pontife Ignace Théophore fut martyrisé le 12 Kalotz, le 20 Décembre.]

* A fol. 136
v° B.

* 13 KALOTZ, 21 Décembre.

Fête et martyre de sainte Julienne.

Cette vierge chrétienne vivait à Nicodémie, aux jours de l'empereur impie Maximin. Elle était fille d'un homme riche et idolâtre : lorsqu'elle eut dix-huit ans, on la fiança à un notable riche et idolâtre, dont le nom était Éleusios.

Lorsque l'époque du mariage arriva et que Éleusios la demanda, Julienne lui dit : « Tant que tu n'auras pas obtenu la dignité d'évêque, je ne m'unirai pas avec toi par le mariage. » Il dépensa de fortes sommes et obtint du juge la dignité d'évêque.

Ասէ ցնա գարձեալ Յուլիանէ. եթէ ըստ ծարմնոց կենացս՝ բաւական է երկոցունցս ճեծութիւնդ սպ եւ վառք, բայց արժան է նախ հոգեով կատակցիլ ճեզ ընդ ծիմեանս եւ ապա ծարմնով : Արդ՝ եթէ ոչ լինիցիս բրխտոնեաց եւ հաւատաս չամեհատուրք երբորդութիւնն ի Հալք եւ յՄրդի եւ ի Հոգին սուրբ, ոչ ամուսնացայց ընդ բեզ :

Եւ նորա չարուցեալ զնաց սա հալք ալձկանն եւ պատմեաց նմա գասացեալն ի դատերէն իւրձէ : Եւ հօրն եկեալ առ Յուլիանէ, եւ ողորտկան բանիւր ազաչքր * հաւանեալ ի կաճս խօսեցերոյ փեռային. եւ ոչ կարաց զնա փոխեալ ի սիրոյն Քրիստոսի : * A fol. 137 r° a.

Եւ նորա մերկացուցեալ զնա եհար ուժղին արջաուաջլօր ծինչեւ պատուեալ ծարմնոյն, եւ կախեալ զհերացն որ եւ ծորթ զլխոյն խախտեցան, եւ ախանդիքն սա ճակատն վերացան եւ հրացեալ շանթիւք աչրեցին զմարմին կուսին. եւ տարան ի բանդ արկանեալ :

Եւ ի բանդի անդ երեւեալ սատանայ ի կերպորտնս հրեշտակի լուսոյ եւ ասէ ցնա. Չոհեան կուոցն եւ վերծիր ի տանջանաց, եւ յետոյ ապաշխարեան առաջի Աստուծոյ : Եւ արբոյն ճանուցեալ զխարէութիւն թշնամուոյն ըմբոնեալ զանձարմինն իրբեւ զմարմնաւոր ինչ ցորութեամբն Աստուծոյ, տազնապեցոյց զնա զանիւ յոյժ աչնքան ծինչ

7 փոխել] փոփոխել B || 8 եպարբոսին] անարգերոյ փեռային իւրոյ *add.* B || 13-3 p. 772
Եւ ի բանդի... պարանոցն ունէր *om.* B.

Julienne lui dit alors : « Pour la vie matérielle, ton grade et ta dignité nous suffit à tous deux, mais il faut que nous nous unissions d'abord de l'âme et ensuite de corps. Or, si tu ne te fais pas chrétien et si tu ne crois pas à la très Sainte-Trinité, Père, Fils et Saint-Esprit, je ne me marierai pas avec toi. »

Il se leva, se rendit auprès du père de la jeune fille et lui raconta ce que sa fille lui avait dit. Le père alla trouver Julienne et la supplia avec de douces paroles * de se rendre au désir de son fiancé, mais il ne put la détourner de l'amour du Christ. Alors il la remit entre les mains de l'éparque * A fol. 137 r° a.

Celui-ci la fit mettre à nu et la frapper brutalement avec des nerfs de bœuf jusqu'à déchirer son corps; il la fit pendre par les cheveux, ce qui déplaça la peau de la tête et souleva les paupières jusqu'au front; on brûla ensuite le corps de la vierge avec des fers rouges, et, l'ayant emmenée, on la jeta en prison.

Le démon lui apparut dans la prison sous l'apparence d'un ange de lumière et lui dit : « Immole aux idoles et tu seras délivrée des supplices, et ensuite tu feras pénitence devant Dieu. » La sainte reconnut la tromperie de l'ennemi, le saisit par la puissance de Dieu (lui), incorporel comme s'il eût été corporel, le roua de coups à tel point qu'il lui avoua tous les méfaits qu'il

զի խոստովան լինել և՛նա՛ գրգռեցեալ չարքին խոր սա՛ ծարպիկ ի սկզբանէ : աշխարհի
ծինչեւ ի սպառ : Եւ կապեալ զնա սրբա՛ Տին անասնին՝ Քրիստոսի՛ կրկափի կապանոցն
զոր ի պարանոցն անել : :

Եւ ընդ առաստան Տանեալ զերանելին ի բանելն ստգան սապի կապրբումն : Եւ
կապեալ շտանի շանկիմանեաց զանաստաս՛ ծարբաբլին նորա : Եւ ընկեցեալ զաւրբ 3
կոյան ի բարբոբեալ Տնոցի, եւ սչ աչբեցաւ ի Տնոցին : Եւ անեալ ժագախբանն
գորանչեկան՝ Տասասային ի Քրիստոս ալիբ լրբեւ Տինոց Տարբուր, ընդ աչբ եւ ընդ
կին : Եւ բարկացեալ կարբոբին Տրանաչեաց Տասանել զգլխա նոցա, եւ կասարե-
քան բարի խոստովանաբեանոք ի Քրիստոս : :

Եւ զերանու Տին աղկին ի Տոպեալ կապարեաց կաթնաց, եւ Տերմեալ կաթնացն
աչբեաց զգոհիճան, եւ սարբն սչ լնչ վնասեցաւ : Եւ սպա Տափն գլխա նորա
Կեկանճրերի Ե՛՛ :

Եւ կին ծի Տասասայեալ սրչ անուն էր Սոփիա, անեալ զծարճին սրբոցն Յաւա-
նեաց կուսին եզ սրաստով ի սասանի, եւ ի վերայ շինեաց ճաստան : :

6 եւ սչ աչբեցաւ ի Տնոցին] եւ գորաբեանոք Քրիստոսի աչբեցաւ B || 7 ալիբ . . . ընդ կին] բարբոբ B || 10 կապարեաց] կապարով B || 11 աչբեաց . . . վնասեցաւ] Տեգա սր լնչ եւ աչբն ի ն՛նա, եւ զանան ի գոհճացն կորցա, եւ գորբա՛ Տոպն սչ լնչ վնասեաց B || 14 սրբոցն] սրբոց կուսին B.

avait commis envers les hommes depuis le commencement du monde jusqu'à la fin. » La sainte le lia au nom du Christ avec les chaînes de fer qu'elle portait à son cou.

Au matin, on fit sortir la bienheureuse de la prison et on la conduisit devant l'évêque, et elle, se tenant au milieu du tribunal, elle blâma son erreur athée. Il fit jeter la vierge sainte dans une fournaise ardente, et elle n'en fut pas brûlée. Le public témoin du miracle * eut au Christ au nombre de cinq cents, hommes et femmes. L'évêque irrité ordonna de leur trancher la tête et ils moururent en bonne confession du Christ.

On jeta la bienheureuse dans une chaudière remplie de plomb fondu, le chaudron éclata, brûla les bourreaux et la sainte ne souffrit en rien. On lui trancha ensuite la tête le 21 Décembre.

Une femme chrétienne dont le nom était Sophie, prit le corps de la sainte vierge Julienne, le déposa avec honneur dans un tombeau et fit construire une chapelle au-dessus.

* A fol. 137
r^o b.

Քաղցի ԺԳ եւ Գեկեմբերի ԻԲ : Պայտաթիւն Քաղէսի աւարբերցն :

Աւարեան Քրիստոսի Քաղէսո՝ հրամանաւ Հոգւոյն սրտոյ եկն ի Միջագետս Ասորոց աւ Աբգար թագաւորն Հաչոց եւ Ասորոց . զի գիտատումն Քրիստոսի լցցէ աւ նա : Եւ բժշկեաց զԱբգար ի չարաչար ցաւոցն, եւ զամենայն հիւանդս բարաբլին նորա : Եւ մկրտեաց զթագաւորն եւ զամենայն հաւատացեալսն : Եւ շինեաց եկեղեցի եւ զԱզգէ գաշակերան իւր ձեռնազրեաց եպիսկոպոս եւ փոխանակ իւր թոյու արքային զրեալ եւ կանոնս տաչ ի ձեռս նորա :

Եւ իւր աւեալ հրովարտակ չարբաչէ զի ամենեքեան լուիցեն աւետարանի նորա գաչ աւ Սանատրուկ բուերորդի Աբգարու * զոր կացուցեալ էր զնա թագաւոր : Եւ
 10 եկեալ սուրբ աւարբերցն ի զուռն արքայի քարոզէր զաւետարանն արքայութեան, եւ
 առնէր նշանս եւ արուեստս մեծամեծս, եւ բժշկէր զամենայն պիտս եւ զհիւանդութիւնս,
 եւ բազումք հաւատացին ի բանս աւարբերցն եւ մկրտեցան :

Եկեալ եւ չղնագագեղ զուսոր թագաւորին սրուժ անուն էր Սանգուխտ, եւ
 տեսեալ զսքանչելիս աւարբերցն հաւատաց ի Քրիստոս եւ մկրտեցաւ եւ ոչ մեկնէր ի
 15 նձանէ : Եւ լուեալ թագաւորին բարկացաւ չոժ եւ աւարեաց զմեծ իշխանն որ էր
 երկրորդ թագաւորութեան նորա, զի սպանցէ զաւարեան եւ զՍանգուխտ :

14 KALOTZ, 22 Décembre.

Martyre de l'apôtre Thaddée.

L'apôtre du Christ Thaddée vint par ordre du Saint-Esprit dans la Mésopotamie des Syriens, chez Abgar, roi d'Arménie et de Syrie, pour remplir auprès de lui la promesse du Christ. Il guérit Abgar de cruelles douleurs, ainsi que tous les malades de sa ville. Il baptisa le roi et tous les fidèles. Il construisit une église et sacra évêque son disciple Addaï (*Atide*) et le laissa au prince à sa place, en lui donnant des canons écrits.

Quant à lui, après avoir obtenu du roi un décret que tout le monde devait accepter son évangile, il se rendit auprès de Samatrough, fils de la sœur d'Abgar, * que ce dernier avait établi roi. Le saint apôtre arriva à la cour du
 10 roi pour y prêcher l'évangile du royaume (des cieux), il y opéra des miracles et de grands prodiges, guérissait toutes sortes d'infirmités et de maladies, et beaucoup crurent aux paroles de l'apôtre et furent baptisés.

La charmante fille du roi, dont le nom était Sandoukht vint aussi, et, après avoir vu les miracles de l'apôtre, elle crut au Christ, fut baptisée et ne se sépara plus de lui. Le roi l'ayant appris en fut très irrité et envoya son grand prince, le second après lui dans le royaume, pour mettre à mort l'apôtre et Sandoukht.

Եւ երբևայ լեշխանին ետևս ըջա շարժ գտարեկան եւ հաստաց ի Քրիստոս,
 ինքն եւ բարսմբ ընդ նձա : Եւ կին ծի չարբ, թագարին Չարմանգուխա սնան,
 եկեայ սա սարբ ստարեայն եւ սևեալ գործեկլան հաստաց ի Քրիստոս : Անց սր
 ցատուցեալ թագարին Սանտարկոյ՝ հրամայեայ սարմանեկլ գձևձ լեշխանն եւ գՉար-
 մանգուխա եւ գոյց բարսմա : Եւ կատարեցան ի նձին ժամա . եւ սին ըստց եկայ 5
 ի վերայ նոյա . եւ Սանգուխա թագեայ գնտա գոյց :

Եւ հրամանա թագարին եզին ի բանլի գտարեայն եւ գՍանգուխա . եւ ըջա
 ճապեայ ի բանլին . եւ երևեալ նոյա Քրիստոս բաջարեկեայ գնտա : Եւ ի վային
 * A fol. 138
 17 b
 տարան գտարբ կոչան Սանգուխա սաաջի թագարին եւ ստայ . Մաա եկ սա խ :
 Եւ նա սչ գնայ : Եւ բարկայեալ թագարն՝ հրամայեայ սրալ սարմանեկլ գնա . եւ 10
 գաշիճքն կամեկեալ կատարեկլ գհրամանն գձիմնանս ստասկէին : Եւ սրատանի ձի
 եհար սրալ գտինա կուսին, եւ սնդէն սանդեկայ գհարին . եւ ըջա ստասիկ ճապեայ
 ի վերայ նոյա . եւ թագեայ գնա ստարեայն :

Եւ հրամայեայ թագարն եւ արկին գտարեայն երկայ սախ ճայ, եւ սչ ձեր-
 ձեցան ի նա գարսնքն : Եւ սարա արկին ի հնայ եւ սչ սչրեցաա , եւ եկ հայձ սնդլին 15
 ի հրոյն եւ սրկ գհարն վերեսոք ձարգլրանն եւ մեաան բարսմբ ի հրոյն : Եւ վախեա
 թագարն եւ հրամայեայ սրալ սարմանեկլ գտարեայն :

Le prince y alla, aperçut une lumière tout autour de l'apôtre et crut au Christ, lui et plusieurs avec lui. Une femme de la famille royale, nommée Zarmadoukht, vint trouver le saint apôtre et, voyant les miracles, crut au Christ. Le roi Samatrouk, irrité, ordonna de tuer le grand prince et Zarmadoukht et beaucoup d'autres. Ils furent exécutés immédiatement; une colonne de lumière se produisit au-dessus d'eux, et Sandoukht les inhuma secrètement.

Sur l'ordre du roi, on mit en prison l'apôtre et Sandoukht. Il se produisit une clarté dans la prison, et le Christ leur apparaissant, les encouragea. Le lendemain * on mit la vierge sainte Sandoukht en présence du roi, qui lui dit : « Viens près de moi. » Mais elle n'y alla point. Le roi, irrité, ordonna de la mettre à mort par le glaive. Les bourreaux voulant exécuter l'ordre s'égorgeèrent les uns les autres. C'est alors qu'un jeune homme par un coup d'épée frappa les seins de la vierge, et elle rendit l'âme aussitôt. Une forte lumière se répandit sur elle, et l'apôtre l'inhuma.

Le roi ordonna de jeter l'apôtre (en pâture) à deux lions, mais les fauves ne l'approchèrent point. On le jeta ensuite dans une fournaise, mais il ne fut pas brûlé, et un vent violent se leva, qui rejeta les flammes à la figure des assistants, dont plusieurs moururent brûlés. Le roi prit la fuite en ordonnant de tuer l'apôtre par le glaive.

* A fol. 138
 F. b.

Եւ առին զնա զահիճքն եւ իջուցին ի վարք ձորակն, խոնարհագոյն բան զբազարակն ճաւարչան, եւ ոնոյ սպանին զնա սրով. եւ սրտտուեալ վիճին ընկարազմարմին նորա, եւ հոտ անոջ բուրեաց եւ լոյս սաստիկ ծաղկաց ի տեղւոջն : Եւ բազումք հաւատացին ի Տէր չաւուր յայնմիկ . եւ առաջնորդ հաւատացելոցն էր սուրբն 5 Զաքարիա, որ եւ նա վկայութեամբ կատարեցաւ : Եւ կատարի տօն սուրբ առարեւոյն Թաղէտի եւ սրոյ ընդ նմա՝ Գեկտեմբերի ԻԲ :

* Յայտն աւուր վկայութիւն սրբուհւոյն Անաստասեայ :

* A fol. 138
v° a.

Քրիստոսի սպախինն Անաստասիա՝ էր ի Հռոմ բաղարքին, չաւուրս ամբարիշտ արքային Գիսկելախանոսի, բրիտանեաց ծոր զաւակ եւ հեթանոս հօր. եւ անուն ծոր 10 նորա Փաւստաս : Արոյ առեալ զզուսոր իւր զԱնաստասիա ցալք ձի Խուստոգոնոս անուն, բարեպաշտօն եւ երկիւղիւ ի Տեսածէ. եւ նորա առեալ մկրտեաց եւ ուսոյց զզգրութիւն բրիտանէից : Եւ չեա աւուրց ինչ վկայեաց Խուստոգոնոս վասն անուանն Քրիստոսի :

Իսկ հայն Անաստասեայ՝ ամուսնացոյց զզուսոր իւր աւն հեթանոսի որոյ անուն

7 վկայութիւն . . . Անաստասեայ] վկայութիւն սրբուհւոյ վկային Անաստասեայ եւ Խուստոգոնոսի, եւ երկու հարիւր վկայիցն սրբ ընդ նոսա B || 10 ցալք] յալք B || 11 երկիւղիւ] երկիւղած B.

Les bourreaux le saisirent et le descendirent dans un petit vallon, un peu plus bas que le bourg de Chavarchan et là ils le tuèrent par le glaive. Un rocher s'entr'ouvrit et reçut son corps; une odeur suave se répandit à cet endroit en même temps que se produisit une vive clarté; et beaucoup crurent au Seigneur ce jour-là. Le chef des fidèles était saint Zacharie qui lui aussi mourut par le martyre. La fête du saint apôtre Thaddée et de ceux qui furent martyrisés avec lui, a lieu le 22 Décembre.

* En ce jour martyre de sainte Anastasie.

* A fol. 138
v° a.

La servante du Christ Anastasie était de la ville de Rome, aux jours de l'empereur impie Dioclétien. Elle était fille d'une mère chrétienne et d'un père païen. Sa mère se nommait Fausta; elle donna sa fille Anastasie à un homme du nom de Chrysogone, pieux et craignant le Seigneur, qu'elle fit baptiser et instruisit de la doctrine chrétienne. Quelque temps après, Chrysogone mourut par le martyre pour le nom du Christ.

Alors, le père d'Anastasie maria sa fille à un païen, nommé Sublius

Էր Պարզիտա, զոր առաջինպէս խնայարն Տրեշտակաբնեամբ ի Պարսա եւ ի ճամաղարձին բնկրմեցաւ ի ճախ :

Յայնմամբ Անաստասիա զգեցաւ Տանկերձս գձաձս, եւ ծիտի սպախմաւ իբրեւ գծի չապրատաց ծառնէր ի բանցն սա վիպան Քրիստոսի եւ կերակրէր զնսա, եւ ծարբէր զկեարտիս վերացն որ ի սրոյ եւ ի Տրոյ խոցեայր Տանբերէին վասն անասնն Քրիստոսի 5 եւ բաշխէր զամենայն ինչս իւր եւ սան իւրոյ ապրատաց :

Եւ Տրամաչեաց ամբարիչան Քիսկեաբանա զամենայն կարանաւոր բրիտանեացս որ ի բանկին սպանանել ի ծիտձ զիշերի, զամանս սրտի, զամանս Տրտի, զամանս խեղրամձ՝ աանկով : Եւ զայս բաեալ կրանկեայն Անաստասեայ՝ նաւաղեցաւ չպի իւր, եւ անկեալ ՝ չերկիր՝ սպրայր եւ սրատաւէր զսարբն : 10

Եւ անեալ զնա կատարչայն կարան եւ սարան զնա սա կարարան Պլորիտա, եւ բարձր բանկը սպրբանոր, եւ սպանաւոր, ջանացեալ՝ ոչ կարաց զարձադանել ի Տաւատայն Քրիստոսի, եւ սաւարէ զնա սա թաղարն, եւ ոչ եւ նա եւս կարաց զարձադանել զնա :

Ապա Տրամաչեաց տալ զնա Սարգիսանսի բրձնաղեալի ի կնաթիւն, եւ տեալ 15

1 Պարզիտա] Պալտա B 3 զգեցաւ] զգեցեալ B 4 բանցն] բանցս B 5 խոցեայր om. B 6 իւր եւ om. B 7 սան իւրոյ] ճեակոյ add. B 8 բանցին] Էին add. B || 9 կրանկեայն Անաստասեայ] կրանկին Անաստասիա B || 11 Պլորիտա] Պաղլիտա B || 13 սաւարէ տաւարեաց B || 15 ի կնաթիւն] ի կնաթեան B.

(Poplios) 1, que l'empereur envoya comme ambassadeur en Perse, et qui, en route, se noya dans la mer.

Alors Anastasie revêtit de pauvres habits, et, accompagnée d'une seule servante comme une pauvre, elle pénétra dans les prisons, auprès des martyrs du Christ, les nourrissait, et nettoyait le pus des plaies dont ils avaient été blessés par le glaive et le feu, lorsqu'ils souffraient pour le nom du Christ. Elle distribuait tous ses biens et ceux de son mari aux pauvres.

L'impie Dioclétien ordonna de tuer dans la même nuit tous les chrétiens détenus à la prison, les uns par le glaive, les autres par le feu ou par l'étranglement. La bienheureuse Anastasie l'ayant appris défailloit et tomba à terre, se désolant et pleurant sur les saints.

Les idolâtres, la voyant, la saisirent et la conduisirent à l'éparque Florus (Plorios), qui essaya par beaucoup de douces paroles et de menaces, mais ne réussit pas à la détourner de la foi au Christ, et l'envoya à l'empereur, lequel, lui non plus, ne réussit pas à la convertir.

(L'empereur) ordonna de la donner en épouse à Ulpien (Oulpianos), chef

1. Selon la forme grecque Πουπλίος.

զԱնաստասիա տարաւ ի տուն իւր, եւ եղ առաջի նորա դարդս սփեղէնս եւ հանդերձս մեծագինս, զորս աղարտեալ աղախինն Քրիստոսի թրպից տանէր : Եւ զայն տեսեալ Ուլպիանոսի ետ զնա յազգակից կանաչս իւր զերիս սուրբ՝ թերեւս կարոացեն հաւանեցուցանել զնա ողորանօր, եւ ոչ կարացին :

5 Եւ յետ երից աւուրց մերձ երթեալ նժա Ուլպիանոս՝ կամէր համբուրել զնա, եւ նոյնժամայն կուրացան աչքն, եւ բալով աղաղակէր առ Դիւայ եւ առ ալլ աստուածս իւր, եւ առեալ ծառայիցն զձեռանէն տարան առ Կապետոլինի մեծ տաճար կոսցն, եւ եւս առաւել զաչրտնային ցաւք աչացն, եւ զարձուցին զնա ի տուն իւր : Եւ զԱնաստասիա արկին ի բանդ զի ի սփոյ մեռցի :

Եւ յետ աւուրց երեսնից հանեալ զնա ի բանդէն եպարքոսին, եւ տեսեալ զնա պայծառ երեսօր, հրամայեաց զարձեալ ի բանդ արկանել . եւ թողին զնա ի Բանդին * Ա fol. 159
r^o a.

ալլ եւս աւուրս երեսուն : Ապա հրամայեաց եւ արկին զնա եւ ալլ քրիստոնեացս ի նաւ, ընդ նոսին եւ արս մահապարտս եւ շարադործս, շնացողս եւ աւազակս եւ մարդս-
աղանս եւ ընկզմեցին ի խորս ծովուն :

15 Եւ եհան ծովն զաւուրն Անաստասիա ի կղզին Պալմիրէի : Եւ էր անդ դատաւար ոմն ամբարիշտ սրայ ժողովեալ զքրիստոնեացս կղզւոյն այնորիկ, արս եւ կանաչս եւ

5-12 Եւ յետ երից ... աւուրս երեսուն] վասն սրայ արկին զնա ի բանդ B || 12 արկին] եղին B.

des prêtres d'idoles, qui prit Anastasie et l'emmena dans sa maison; il lui présenta des parures en or et des vêtements de grand prix, que la servante du Christ méprisa en crachant dessus. Alors Ulpien la remit à des femmes de sa parenté pour trois jours, dans l'espoir qu'elles pourraient la persuader par des douces paroles. Elles ne réussirent point.

Trois jours après, Ulpien s'approcha d'elle et voulut l'embrasser, mais aussitôt ses yeux s'obscurcirent et il se mit à implorer en pleurant Zeus (*Dia*) et d'autres de ses dieux; ses serviteurs le prenant par les mains le conduisirent au Capitole, au grand temple des idoles, mais la douleur des yeux ne fit que s'accroître et on le reconduisit chez lui. On jeta Anastasie en prison pour qu'elle mourût de faim.

Trente jours après l'évêque la fit sortir de la prison et, la voyant resplendissante de visage, ordonna de la reconduire à la prison, où on la laissa * A fol. 159
r^o a.

pendant trente jours encore. Ensuite il ordonna de l'embarquer avec d'autres chrétiens en compagnie de condamnés à mort, de malfaiteurs, de gens de mauvaise vie, de brigands, d'assassins, et on les noya au fond de la mer.

La mer rejeta sainte Anastasie à l'île de Palmyre (*Palmyrey*). Il y avait là un juge impie, qui ayant rassemblé les chrétiens de l'île, hommes, femmes et

ձանկրանս եղ ստաջի նոցա ինչս բարոճս ելի, սրտայլին գ՛բրխտտս, որք ոչ հասնեցան, և հրամայեաց կտարել զնոսս որով :

Իսկ զորոհի Անաստասիոս կտարելին ի ցլից և հրով սցրեցին, և սչնպէս ստանեցեաց զհոյի իւր սս Աստուած :

Եւ կլին սին Ապոլոնիոս անուն բրխտանեաց խնդրեաց ի գաստս պէն զձորձին որոչ վկային, և թաղեաց ի սրարաղի սան իւրոչ, և չեոտչ շինեաց ի վկայ վկայորան : Եւ սուան շնորհք որոհ հոյն Անաստասեաց, բժշկել զախոս որ ի կախարդաց և չարանկից լինիցին :

Յայժ սուր զանարայք և սրբի Սաբեաց Աստանկինոս որոչ ձեծի եկեղեցոյն :

Յարեւձ շինեաց որբոյն Յաստասիոս զտարն Սաբիոս, զձայր եկեղեցեացն որ ի Աստանկինոս որլիս Կեկրտեձրերի ԻԲ, և որհնեաց զեկեղեցին հրաշտիտ և ձեձայրն նուակրտեօք : Եւ չխարանչիւր սմի կատարի ձինչե ցարսօր փաստս որպէս ի զովեսս և ի փասս անուան Տեսան ձերոչ Յիսոսի Գրխտտի, որոձ փասք չախտանս :

[Ե՝ Տան սուրբ ստարեկոյն Թաղէտի լուստս որչին ձերոչ :

[1 հասնեցան] անենելին B | որով om. B || 6 սան իւրոչ] ի սան իւրոձ B || 7 զախոս... լինիցին] զախոսովեսս B || 9 զանարայք] զանարայք B || 13 որոձ փասք չախտանս om. B.

enfants, leur offrit beaucoup de belles choses, s'ils reniaient le Christ. Mais comme ils refusèrent, il donna l'ordre de les tuer par l'épée.

Quant à sainte Anastasie, on l'attacha à un poteau et on la fit mourir dans les flammes. C'est ainsi qu'elle rendit son âme à Dieu.

Une femme chrétienne, du nom d'Apollonia, réclama au juge le corps de la sainte martyre, elle l'inhuma dans le jardin de sa maison, et plus tard y fit construire un martyrium. Des grâces furent accordées à sainte Anastasie pour guérir les infirmités occasionnées par les sorciers et les hérétiques.

En ce jour ouverture des portes de la grande église de Sainte-Sophie à Constantinople.

Lorsque l'empereur Justinien construisit sainte Sophie, mère des églises de Constantinople. * il fit bénir cette église, le 22 Décembre, dans de somptueuses et grandioses solennités. Et chaque année jusqu'aujourd'hui la commémoration se renouvelle magnifiquement à la louange et à la gloire du nom de Notre-Seigneur Jésus-Christ, gloire à lui dans les siècles!

* Fête du saint apôtre Thaddée, notre Illuminateur.

* A fol. 139 r° b.
* B p. 302 a.

Աւարեալն Քրիստոսի թաղէոս հրամանաւ Հոգւոյն սրբոյ եկն ի Միջագետս Ասորոյ առ Աբգար թագաւորն Հոչոց եւ Ասորոյ : Բանլի եւ նա էր ի ժամանակին յորում Քրիստոս ծարմնով երեւեցաւ ի Հրէաստան, եւ լուաւ զնշանն զոր առնէր Քրիստոս եւ զաբանչելի բժշկութիւնն : Աւարեաց թուլի առ Տէրն եւ կոչեաց զնա ի 5 բաղար իւր, զն էր հիւանդ անբժշկելի ցաւօր :

Այսմ վկայէ աւետարանն Յովհաննու որ ասէ. էին անդ ոմանք հեթանոսք որք ծառան առ Փիլիպպոս եւ ասն. Կամիմք զՅիսուս տեսանել : Եւ Անդրէաս եւ Փիլիպպոս ածին զնոսա առ Յիսուս, եւ Յիսուս ասէ. Եհաս ժամ զն փառաւորեսցի որդի ծարգոյ :

Արդ ինքն ոչ զնաց Տէրն, բայց թղթի զնա արժանի արար, եւ խոստացաւ յնա համբառնարոյն իւրոյ առաքել չաշակերաացն եւ բժշկել զնա : Իսկ յետ իջանելոյ Հոգւոյն սրբոյ՝ թովմաս ծի յերկոտաստանիցն անուանեալն երկուորեակ առաքեաց զսչն թաղէոս չմուհայ զոր ոմանք ասն թէ իւր երկուորակից եղբայրն էր :

Սա եկեալ եմուս ի առն Տուբիոց, եւ առնէր բժշկութիւն ի բաղարն : Եւ լուեալ Աբգարու ասէ. Են է զոր խոստացաւ առաքել ինձ Քրիստոս : Յզնաց եւ կոչեաց զառաքեալն, եւ ընդ ծառանել առաքելոյն ետես Աբգար նշան սբանչելի ի վերայ նորա,

L'apôtre du Christ Thaddée, sur l'ordre du Saint-Esprit, se rendit en Mésopotamie de Syrie auprès d'Abgar, roi d'Arménie et de Syrie. Car celui-ci régnait à l'époque où le Christ apparut corporellement en Judée, et il apprit les prodiges que le Christ opérait, ainsi que ses guérisons miraculeuses. (Abgar) envoya une lettre au Seigneur, et lui demanda de se rendre dans sa ville, car il était affligé d'une infirmité incurable.

De cela témoigne l'évangile de Jean, lorsqu'il dit : « Il y avait là quelques Gentils, qui s'approchèrent de Philippe et lui dirent : Nous voulons voir Jésus. André et Philippe les conduisirent auprès de Jésus. Jésus leur répondit : L'heure est venue où le Fils de l'homme doit être glorifié¹. »

Or le Seigneur n'y alla pas, mais il honora (Abgar) d'une lettre, et lui promit de lui envoyer, après son Ascension, un de ses disciples pour le guérir. Après la descente du Saint-Esprit, Thomas, un des douze, surnommé Didyme, envoya à Édesse Thaddée, que certains disent avoir été un frère jumeau.

Or celui-ci arriva, descendit à la maison de Tobie (*Toubiogy*), et opéra des guérisons dans la ville. Ce qu'ayant appris, Abgar se dit : « C'est celui que le Christ a promis de m'envoyer. » Il manda et fit venir l'apôtre. Aussitôt que l'apôtre pénétra chez lui, Abgar vit s'opérer un miracle sur sa personne :

1. Jean, XII, 20-24.

և զարհուրեալ անկաւ : և երկիր եղաց նձա : Չեան եղ առարեալն և բժշկեցա թագաւոն և զԼեզգիոց որ էր սցր ձեձ ի գոսն արբանի՛ բժշկեաց և զնա ի չարաչար ցտայն : և զԼեզգի, ոմն կերպասապորձ որ էր Հրեւոյ՝ աշակերտեաց և ձեռապրեաց նոցա եպիսկոպոս :

և ձկրտեալ զթագաւոն և զելխանան և զամենայն բարբաբայխան, ել և զնայ ի 5
Հաչք իկիւմարն Երզրար, զոր սչ բնկալա թագաւոն Հաչոյ Սանատրուկ սպական նորա, բաց զասարն նորա Սանդուխտ հաստաց ի Քրիստոս, և ձկրտեցա չտաբերչն, և նահատակեցա ի հօրեհ, սրպէս և զբեալ է ի սրտածաթեան խրոձ :

Իսկ չեա կասարձան Սանդխտոց երեսեցա Քրիստոս ի անպեան Թապէտի և 10
սոս, Քաջարեւոյ զի աչոր եկեացեա սա խո : և ի սրտածել զպս առարեւոյն աշակերտք խր չարաստոս չարան :

և եկին երկու լշխանք հրամանա թագաւորին Սանատրուկ՝ կապեցին զնա և ամին սա թագաւոն : Աս, թագաւոն, Ընդէր ձորբեցուցեր զչընտարակլ 15
զուսարն ի՞մ և սպանանել ետար ինձ : Պատասխանի եա առարեւոյն, Կասարն բո փոխեցաւ սա փեռայն խր Քրիստոս, և սրտակեցա անխտամ սրտախր :

Իսկ թագաւոն բարկացեալ՝ հրաման եա ձգել զառարեւոյն չարգերանոցս զապանայ, և եկեալ զապանքն անկանելին և լլկալին զսոս նորա : Հրամայեաց

• B
p. 302 b.

effrayé il tomba et se prosterna devant l'apôtre. L'apôtre lui imposa les mains et le roi fut guéri. Il guérit également de sa cruelle infirmité Abdion, personnage considérable à la cour royale. Il fit d'Addaï, un fabricant d'étoffes qui était juif, son disciple et le sacra leur évêque.

Après avoir baptisé le roi, les princes et tous les citoyens, il (l'apôtre) se rendit en Arménie muni de lettres d'Abgar, que n'accepta pas Sanatrouk, son parent, roi d'Arménie. Toutefois, la fille de ce dernier, Sandoukht crut au Christ, se fit baptiser par l'apôtre et fut martyrisée par son père, ainsi qu'il est écrit dans son histoire.

Après le martyre de Sandoukht, le Christ apparut en vision à Thaddée et lui dit : « Prends courage, car tu viendras à moi, aujourd'hui. » Lorsque l'apôtre en fit part à ses disciples, ils fondirent en larmes.

Deux princes, sur l'ordre du roi Sanatrouk, vinrent ligoter l'apôtre et le conduisirent au roi. Le roi lui dit : « Pourquoi as-tu trompé ma charmante fille et me l'as-tu fait mettre à mort? » L'apôtre lui répondit : « Ta fille a trépassé à son fiancé, le Christ, elle a été couronnée de couronnes immortelles. »

Le roi irrité ordonna de jeter l'apôtre dans la cage des fauves; les fauves s'étant approchés s'accroupirent et lui léchèrent les pieds. Le roi ordonna

Թագաւորն լուցանել հուր եւ ձգել զնա ի ներքս : Իսկ հոգմ ուժին երևալ զբուսոց զհուրն, եւ մնաց սուրբն ամբողջ : Եւ հաւատացին ի Քրիստոս յաւուր չսչնմիկ սգիլը իբրեւ չորս հարիւր :

Ապա երկուցեալ Թագաւորն հրոմայեաց արով սպանանել զնա : Իսկ աւարեալն 5 օրհնեալ զհաւատացեալսն եւ նոցա աւաջնորդ յաշակերտաց իւրոց զամն Չարարիաս անուն, եւ սսէ. ելէք անսանել զկատարումն իմ :

Իսկ զինուորքն սուեալ զերանելին հանին ի ձորակէն ի բարձրաւանդակ սեղի մի ի վիճամէջս, եւ տարածեալ ՚ զձեւս իւր յաղօթս սսէ. Տէր իմ, Յիսուս Քրիստոս, մի անսես առներ զվիճակս իմ, մի թողուր զտոսս ի մօրբութիւն կապալաշտութեան, 10 սլլ լուսաւորենս զտոսս ի գէպ ժամանակի զխտութեամբ հաւատոց քոց :

* B. p. 303 a.

Ապա կատարեցին զնա գահիճքն արով, եւ մարմին նորս ամփոփեցաւ ի մէջ վիճի պտտաւերոց չԱրտալ գաւառի. եւ յետ ժամանակաց զինի Լուսաւորչին, մեծ արանչեղեօք յայտնեցան նշխարք երկոցունց՝ արբուհոց կրակին Սանդղատոց եւ սրբոց սուսբերոցն Թագէտի, եւ շինեցաւ եկեղեցի ի վերայ նոցա :]

Քաղցի ժեւ եւ Գեկոսեմբերի ԻՊ : Վկայութիւն տասն ճարտարտացն որ ի Կրիստոս կղզւոջ :

Սուրբ վկայքս Քրիստոսի՝ էին յաւուրս Գեկոսի ամբարիշտ արքային, որոց

15 կղզւոջ] կատարեցան *add. B.*

d'allumer du feu et de l'y jeter ; un vent violent se leva, dispersa les flammes et le saint resta intact. Ce jour-là, près de quatre cents personnes crurent au Christ.

Le roi, saisi de crainte, ordonna de le tuer par le glaive. L'apôtre, après avoir béni les fidèles et leur avoir donné pour chef un de ses disciples nommé Zacharie, leur dit : « Venez assister à ma fin. »

Les soldats s'étant emparés du bienheureux le firent monter du vallon à un endroit élevé au milieu des rochers, là, il étendit* ses bras en prière et dit : « Mon Seigneur Jésus-Christ, n'abandonne pas mon diocèse, ne laisse pas 15 les gens dans l'erreur de l'idolâtrie, mais illumine-les au moment propice de la science de ta foi. »

* B. p. 303 a.

Les bourreaux l'exécutèrent ensuite par l'épée, et son corps fut inhumé au milieu d'un rocher qui s'était entr'ouvert, dans la province d'Artaz. Plus tard, après l'Illuminateur, par de grands miracles furent manifestés les restes des deux, de Sandoukht la vierge sainte et du saint apôtre Thaddée. On construisit alors une église au-dessus de leurs restes].

15 KALOTZ, 23 Décembre.

Martyre des dix martyrs en l'île de Crète.

Ces saints martyrs du Christ vivaient aux jours de Dèce, l'empereur

անուանին ևս սպարիկ Թեոդուլոս, Սատուրնինոս, Պատրոս, Կերասիոս, Կելիանոս, Զատիկոս, Պանտիոս, Եգրիպոս, Բասիլիդէս, Եսխաստ : Որք բարոճ նեղախեանց համբերեցին չմտրելն կոտորչակցն, զորս բռնախեանք և բարձանոր տանելին ի սասնայ կոսցն, և ոչ հասանեցան :

Եւ շատ աշնարիկ շարչարելին գուտրոս երեսան, պէս պէս օրինակրս, կոտելին գասն և կոտանոր և բարձելին գնատ ընդ փողոցս և ի հրատարակս, սպին տանելին սմննելան, կոփաշարելին, սպրտակելին, իրջակցք տանելին, փետակին գհերս զլիսոց և ձորասոց նոցա, և զբրէլին ի վերայ մահաշատ սպրեւոց, և սպա ի բանց և ս եղեալ ձնչէլին ի սփոյց գուտրոս բարոճս :

Եւ շատք ձիւմ նուանալ բղեաշին կզրոյն շատնի, և ձեճաւ բարկութեանք հրամուշեաց կացուցանել ստաջի խր գուտրոն, և զղեցին գմարձինոս նոցա սանջուհոր : Իսկ վերջեցն Բրիտտոսի՝ համարձակապէս անարկեալ գմորարախին կոսցն, բարոյեցին զԲրիտտոսի աստուածաբխն : Եւ հրամուշեաց հասանել զլլուխոս նոցա : Եւ որք երկիրաճք ինայեցին գմարձինոս նոցա գագա ի տեղի ինարստի : Եւ չարեամ

1 Կերասիոս] Կերասիոս B — 1 կոսցն] և սփոյլին գոհել և ստեղ ի պիղձ կերակրոցն add. B — 8 մահաշատ] մանդաշատ B — և սպա ի բանց և ս եղեալ om. B — 12 գմորարախին] գմորախին B — 14 գագա] գագանի B — ի տեղի ինարստի] ի տեղոյ ինարստան B.

impie; leurs noms étaient les suivants : Théodule, Saturnin, Euphoros (*Patros*), Géclase (*Gerasios*), Euclicianus (*Nikianos*), Zodiens, Pontius, Agathopous (*Agathopios*), Basilidès, Evariste (*Aristos*)¹. Ils endurèrent bien des supplices de la part des idolâtres impies qui par force les traînèrent au temple des idoles, mais ils ne cédèrent pas.

On les tortura ensuite de diverses manières durant trente jours; on les lia avec de cruelles chaînes et on les traîna par les rues et les places; tous les raillaient, leur donnaient des coups de poing, les souffletaient, leur crachaient au visage, leur arrachaient les cheveux de la tête et les poils de la barbe, les roulaient sur des fumiers mal odorants; ensuite on les mit en prison où on fit pression sur eux par la faim pendant de longues journées.

Un jour que le gouverneur de l'île siégeait au tribunal, et dans une grande irritation, il ordonna de faire comparaître les saints et on leur laboura le corps pour les torturer. Les martyrs du Christ méprisèrent hardiment l'erreur des idoles et prêchèrent la divinité du Christ. Il ordonna de leur trancher la tête. Des gens pieux inhumèrent leurs corps secrètement dans

1. A noter la suppression en arménien du préfixe *Εὐ* dans les trois noms *Εὐφορος*, *Εὐκλιανός*, *Εὐδάρσιος*.

* A fol. 139
v. 31.

հարածանքն զազարեցին, և եղև խաղաղութիւն բլխատնէից եպիսկոպոսն Գորտինոյ Պօղոս՝ վերափոխեաց զնշխարս սրբոցն ի բազար, անդր, և շինեաց ի վերայ եկեղեցի յանուն սրբոցն :

3 Յաշմ աուր դարձեալ նաւակատիս է սրբոցն Սոփիայ մեծի եկեղեցոցն Կոստան-
5 զինուպոլսի :

Քաղոցի ԺԶ և Գեկտեմբերի ԻԳ : Յիշատակ է Ազգէ հայրապետին եպիսոպոսն, բազարին, աշակերտի Քաղէոսի :

Արժանին ամենայն գովեստից և անդրանիկն ամենայն հաւատացեալ թագաւորաց ի Քրիստոս՝ մեծահաւատն Աբգարիոս, թագաւորն Հայոց և Ասորոց, մինչդեռ Քրիստոս
10 մարմնով չերկրի շրջէր, և առնէր նշանս աստուածարար և սրանչելիս կատարէր, գրեաց առ նա աղաչանս զալ բժշկել զնա և կալ առ նա : Եւ Քրիստոս խոստացաւ նմա ի ձեռն զրոյ չեա չարութեան իւրոյ ի մեռելոց զմի չաշակերտաց իւրոց ասարել
նմա բժիշկ և բարոզիչ և աւետարանիչ . և օրհնեաց զնա և զթագաւորութիւն նորա * Վ 61. 139
և զաշխարհ : Եւ չեա իջման ամենասուրբ Հոգւոցն ի վերնաստուեն ի դասս աւարելոցն * Վ 61. 139
Վ 61. 139
Վ 61. 139

3 սրբոցն] կատարի տան սրբոց վկայիցս Գեկտեմբերի ԻԳ ի փառս Քրիստոսի *add.* B.

un endroit caché. Lorsque les persécutions prirent fin et que les chrétiens eurent la paix, Paul, évêque de Gortyne, transporta les restes des saints à la ville et construisit une église au nom des saints.

En ce jour également dédicace de la grande église de Sainte-Sophie à Constantinople.

16 KALOTZ, 24 Décembre.

Commemoration d'Addaï, évêque de la ville d'Édesse, disciple de Thaddée.

Abgar (*Abgarios*), le grand chrétien digne de tous les éloges et l'ainé de tous les rois croyant au Christ, roi d'Arménie et de Syrie, à l'époque où le Christ circulait en chair sur la terre et opérait divinement des prodiges et faisait des miracles, lui avait écrit en le priant de venir le guérir et demeurer auprès de lui. Le Christ lui promit, par une lettre de sa main, qu'après sa résurrection d'entre les morts, il lui enverrait un de ses disciples comme médecin, prédicateur et évangéliste, * il le bénit, lui, son royaume et son * Վ 61. 139
pays. Après la descente de l'Esprit très saint au cénaque sur le groupe des apôtres en forme de langues de feu accompagnées de vent violent, * Վ 61. 139
* Վ 61. 139

Տրեպէն լեւոսը եւ սաստիկ հարմով, Քաղկաթ անկա պիճակ գնաց չաշխարհն Հայոց եւ սա Արգար լեւոսարն նոցա չՄուհաց, եւ բժշկել գնա եւ բարպել աշխարհի նոցա, որ ավրէր Պապեասինոյ ծինչեւ ի Քէւտայեա եւ ի Տաթի Կապից :

Եւ Ակեայ սասրէրցն Քաղկաթ սա Արգար, բժշկեաց գնա եւ ձկրանայ գնա եւ գամենայն բարբն, եւ շինեայ եկեղեցիս բարձա, եւ ձեանայրեայ գաշակերա իւր գԱրդ, եպիսկոպոս Եգեաիւց : Եւ պրեայ կանանա եւ եա ի ձեա ս նոցա, զի էր չեփեանստան եւ երկայ աշակերտայն Քրիստոսի : Եւ ինքն գնաց չաշխարհն Հայոց սա Մանասրակ բակրայլի Արգարա, եւ անց կասարեցրա նաճատակր ինամբ :

Իսկ սարբ սասրէրայն Արդ, սանէր նշանա եւ սրաւեստա մեծամեծա անասմնն Քրիստոսի, բարպէր Պարսից եւ Մարոց, եւ Ելեմուցոց եւ Ասրեստանեայ, եւ պարաճա պարճայց ի կասարաշատ իննն :

Եւ շեա մախճանի սրբայն Արգարա՝ շերկաս բանանկրա լեւոսարա իննն Հայոց : Ենանան սրգին Արգարա՝ լեւոսարեայ չՄուհաց, եւ Մանասրակ ի Հայոց : Եւ սրգին Արգարա չասաջ բրիտանեայ էր եւ շեայ եպե սրացոց, սասրեայ սա Արդ, եպիսկոպոսն եւ սաւ, Արա ինճ խոյր սրպէս եւ սանէլիւր հոգն ինոց : Եւ սաւ, Քաւ լեյլի ինճ սանէլ խոյր աջնճ պրեայ որ սրացրա գՔրիստոս : Եւ բարկա ինամբ

il eehut en partage à Thaddée de se rendre au pays des Arméniens et auprès de leur roi Abgar à Édesse, pour le guérir et pour évangéliser son pays, qui s'étendait de la Palestine jusqu'à Thédalie et la mer Caspienne.

L'apôtre Thaddée vint auprès d'Abgar, le guérit, le baptisa, lui et toute sa ville, y construisit de nombreuses églises et sacra son disciple Addaï évêque d'Édesse. Il établit par écrit des canons, qu'il remit en ses mains, car il était l'un des soixante-douze disciples du Christ. De là il se rendit au pays d'Arménie, auprès de Sanatrouk, fils de la sœur d'Abgar, et y mourut par le martyre.

Quant au saint apôtre Addaï, il opéra de nombreux miracles et prodiges au nom du Christ, prêcha aux Perses, aux Mèdes, aux Élamites, aux Assyriens, et en convertit beaucoup de l'idolâtrie.

Après la mort de saint Abgar, le royaume d'Arménie se divisa en deux : Ananoun, fils d'Abgar, régna à Édesse et Sanatrouk en Arménie. Le fils d'Abgar était d'abord chrétien puis il devint renégat, et il envoya dire à l'évêque Addaï : « Fais-moi une tiare¹ comme tu l'avais fait à mon père. » Il lui répondit : « Jamais je ne ferai une tiare à cette tête qui a renié le Christ. »

1. Il s'agit d'un bonnet lamé d'or; c'était un travail de la compétence d'Addaï, fournisseur en tissus de la cour.

* A fol. 110
r. R.

լցեալ թագաւորն զնոց չեկեցեցին, և ձինչ նստեալ էր չափս խր և սասցանէր ժողովրդեանն առարեայն Քրիստոսի սուրբն Ազգէ, կարեաց սրով զերկաթն սրանս նորա սոխցն : Եւ աչալէս կատարեցաւ վկայութեամբ սուրբ ստարեայն Ազգէ, Պեկ-
 5 տեմբերի Ի՛Կ : Եւ թագեցին զնա ըրխտանեալքն ի մեծ եկեղեցւոյն Արգարու, և բազում բռնկութիւնք լինին ի նշխարաց նորա որք սպաւինին ի նա :

Իսկ անօրէն թագաւորն շինէր խր սպարանս, և ձինչ կանգնելն զսինն մեծ կայր մօտ և իրաս տալ շինողացն, չանկարծակի զերծաւ սինն ի մերենացից և անկաւ ի վերայ սոխց ամբարշտին և խորտակեաց զսրանս նորա. և աչալէս ստատ-
 կեցաւ չարն չարաւ և հատուց զվրէմն զոր արարն Ազգէի :

10 ՄԵ՛ Վկայութիւն Ազգէի կախկապսի Եղեանայ բազարի :

Երանելին Ազգէ կերպասապործ էր Արգարու թագաւորին, զոր և ստարեայ
 նոյն Արգար թղթով առ Տէր մեր Քրիստոս, աղաչելով զնա զալ առ ինքն, և բռնկել
 զախտ հիւանդութեան իւրոյ զոր ունէր : Որ և զնայեալ չնրոսապէ՛ծ՝ երկիր կող
 Տեառն, և ետ զթուզին Արգարու. և սկանառես կզեալ ամենայն ստուածա-
 15 պործ սրանչեկեացն : Եւ Տէրն զրեաց թուզիմ պատասխանի Արգարու թէ. Եւ
 հանդերձեալ եմ անօրէնութեամբ զվրկութիւն մարդկան կատարել, բաց չորժամ
 վերայաց՝ առարեցից առ բեղ զձի չաշակերտաց իմոց, որ լուստարեպէ:

* B.
p. 301 b.

Le roi, très irrité, se rendit à l'église, et pendant que l'apôtre du Christ, saint Addaï, était assis sur son trône et instruisait le peuple, il lui trancha les deux jambes avec son épée. C'est ainsi que mourut par le martyre le saint apôtre Addaï, le 24 décembre. Les chrétiens l'inhumèrent dans la grande église d'Abgar, et de nombreuses guérisons ont lieu par ses restes, en faveur de ceux qui ont recours à lui.

Quant au roi impie, pendant qu'il se faisait construire un palais, et qu'on y dressait une grande colonne, lui se tenant auprès pour donner des ordres aux ouvriers, la colonne s'échappa tout d'un coup des machines, s'abattit sur les pieds de l'impie et lui brisa les jambes. C'est ainsi que le méchant mourut par le mal et paya le talion de ce qu'il avait fait à Addaï.

ՄԵ՛ Martyre d'Addaï, évêque de la ville d'Édesse.

Le bienheureux Addaï était le fabricant de soieries du roi Abgar, qu'Abgar envoya, chargé d'une lettre à notre Seigneur le Christ pour le prier de venir auprès de lui et de le guérir de l'infirmité qu'il avait. S'étant donc rendu à Jérusalem, il se prosterna devant le Seigneur et lui présenta la lettre d'Abgar. Il fut témoin oculaire de tous ses miracles divins. Le Seigneur écrivit une lettre en réponse à Abgar en ces termes : « Je suis sur le point d'accomplir par des actes le salut des hommes, mais lors de mon ascension, je t'enverrai un de mes disciples qui t'illuminera toi et ta ville. » Addaï prit (la lettre) en

* B.
p. 301 b.

գրեց և գրադարցրց ըստ Զոր ստեղծ Ազգէի հանդերձ անարատ կենդանադրու-
 քեամբ ճատարական կերպի Սրբոցն Կասածոց, գոր ևս զնա անձնապարձ
 նկարեաց շրեաց գոստատակին խրոմ, և կրեր սա Արգար :

Եւ զնա համբանադոն Տեանն եկեալ ստարեալն սորբ Թաղէս չեղեալա՝
 լուստարեաց զկեպասորն և գամենեանն : Եւ չորեամ հանդերձեցաւ երկեալ չարեւեր՝
 ձեանադրեաց զԱզգլ, չեպխարադատիլուն փոխանակ խր, որ չամենայնի հաստարեաց
 ստարեալն սրբաթեան, և ճիշտ արթնաթեամբ հովուեր զեկեղեցիին :

Եւ զնա ամաց ինչ փոխձանեցաւ Արգար թաղասոր, և եկաց ի թաղասորս թեանն
 ծի չորբոց խրոց՝ աչք չար և սարսամբոց, լի ամենայն անօրէնութեամբ, որ
 ստեալք զխոսարարիլուն և ոչ ընդունէր զվարդապետս թիլուն ըստարեան
 ստեարանին :

Եղեաց սա Ազգլ, եպխարոս՝ ծինչլեա նասեր չեկեղեցոցն, և խոսէր զգատարան
 գրոց սրբոց չականչա ժպոլրգեանն, և սակ . Արս ինձ խոչրս անկեղէնա, գոր օրինակ
 սանկեր չասած հարց իմոց : Եւ ոչ սա չանձն Ազգլ : Կարեաց անգրէն և սակ .
 Ոչ թեպոմ և զպաշտօնս Քրիստոսի՝ որ ստանդեցաւ ինձ չաշակերտէն Քրիստոսի
 Թաղէս, ստարեալ, և սանձն խոչրս անխրատիլեան : Եւ խրեա ետեա նա եթէ ոչ

même temps que le portrait immaculé du Fils de Dieu en forme de serviteur, portrait qu'il lui remit, ayant peint son visage sur sa serviette sans le secours des mains, et il le porta à Abgar.

* Après l'ascension du Seigneur, le saint apôtre Thaddée vint à Édesse, illumina le roi et tout le monde. Et lorsqu'il fut sur le point de partir vers l'Orient, il sacra Addaï évêque, à sa place. Et celui-ci fut en tous points l'égal de l'apôtre par sa sainteté; il gouverna toujours l'église avec vigilance.

Quelques années plus tard, le roi Abgar vint à mourir et son successeur dans la royauté fut un de ses fils, homme méchant et réfractaire, rempli d'impiété, qui haïssait la paix et rejetait la doctrine de la prédication évangélique.

Il envoya dire à l'évêque Addaï, pendant que celui-ci siégeait à l'église et exprimait les sentences des Écritures aux oreilles du peuple : « Fais-moi une tiare d'or, ainsi que tu le faisais avant à mes ancêtres. » Addaï n'accepta pas, et il envoya immédiatement dire : « Je ne quitte point le service du Christ, qui m'a été confié par le disciple du Christ, l'apôtre Thaddée, pour faire une tiare d'iniquité. » Lorsque (le roi) vit qu'Addaï ne consentait pas à

1. Cf. *supra*, note de la légende contenue dans A.

Հաւանի նմա կատարել զհրամանս նորա, զկեաց խորտակեաց զսրտնս նորա ճինչդեռ
նատէր չեկեղեցւոջն եւ թարգմանէր ժողովրդեանն :

5 Եւ ի մեռանել իւրում երզմնեցոյց զՓղոս եւ զԱրշղամաց, եթէ. Աստէն իսկ ի
տանս յայտնիկ ուր մեռանիմս վասն ճշմարտութեան սորա, զիւր զիս եւ աստէն թաղե-
ցէք : Եւ որպէս երզմնեցոյց՝ նոյնպէս արարին. թաղեցին զնա անդէն ի ներքոյ բան
զմիջի զուռն եկեղեցւոջն՝ ի միջի ընդ արս եւ ընդ կանաչս : Եւ եղև սույ մեծ եւ
զուռն չեկեղեցւոջն, եւ չամենայն քաղաքն վասն իրացն եղևրոց, որպէս եղև սույ եւ
արտաժողովին՝ չորժամ վախճանեցաւ բարիորդ վկայութեամբ Թապէ առարեւայն վարդա-
պետ նորա, ի ձեռաց ամբարշտաց ի կողմանս արեւելից :

10 Եւ բանզի իրբև խորտակեցին զտոս նորա՝ վազվաղակի մեռաւ եւ ոչ ժամանեաց
ձեռնապրել զՓղոս : Ապա զնայեալ Փղոս չԱնտիոք, եւ ընկալաւ անդ զձեռ-
նապրութիւն քահանայութեան ի Սրապիտնէ Լպիսկոպոսէ Անտիոք քաղաքի, որոյ
էր ընկալեալ զԲահանայութիւնն ի Սիմոնէ Վիմէ՝ որ ընկալաւ ի Տեառնէ :]

* B
p. 305 b.

accomplir ses ordres, il envoya briser ses jambes pendant qu'il siégeait à l'église et commentait (les Écritures) au peuple.

Pendant qu'il se mourait il fit jurer à Phloth et Arslama qu'ils le déposeraient et l'enseveliraient dans cette maison même où il mourait à cause de sa sincérité. Ils firent comme il le leur avait fait jurer, et l'inhumèrent là au-dessous de la porte médiane de l'église, entre l'emplacement des hommes et celui des femmes. Il y eut une grande et amère tristesse à l'église et dans toute la ville pour les événements qui avaient eu lieu, comme il y eut deuil et tristesse lorsque mourut, en bon martyr, l'apôtre Thaddée, son maître, par les mains des impies, dans les régions de l'Orient.

Or, comme (Addai) mourut presque aussitôt qu'on lui avait brisé les jambes, il n'eut pas le temps de * sacrer Phloth; celui-ci, s'étant rendu ensuite à Antioche, y obtint l'ordination de la prêtrise de Sérapion, évêque de la ville d'Antioche, qui avait reçu la prêtrise de Simon-Pierre, lequel l'avait reçue du Seigneur.]

* B
p. 305 b.

Քաղցրի մէ : և Եւեղանճրերի Եւ : Տան Լ, Ծննդեան ճեճին Բառսճոյ և Փրկչին ճերոյ
 Յիսուսի Քրիստոսի և Մարիամոյ սրբոյ կուսէն :
 Թագած առար տան Լ, Գաթիկ ճարգարեկն և Թակիրոյ կորո Տեան :

Սկիզբն և գրախ ամենաչն տանից Լ, որ Ծննդեան և Յայտնութեանն Քրիստոսի .
 այ վարդապետք եկեղեցոյ սուսնորայաճք սասրերոյն եկին գտանքս գաչս Եօփն, Տաս-
 սաստեալ չորս անգամ ըստ ճարոց երկրի, ըստ չորից նկիթոյ չորձ, գոչսոյն իմանճրա-
 գոչնքս, և ըստ չորից եղեմարուցիս գեապն, և ըստ չորից ակնասոյն Եղեկիւլի, և
 չորից կրասոյն Զարարիայի, և ըստ չորից անկեանց սեգանոչն, և ըստ չորից սուսա-
 րանչոյն սրբոյ, և Եօփն սեանցն չորոյ վերոյ շինի խնաստութեան տանն, կաթնուցիկ,
 եկեղեցին, և ըստ Եօփն սասրոյ չարաթա, և ըստ Եօփն Տագար գարոյ կեկոյազոս,
 և ըստ Եօփնարոյ սչասանակին, և ըստ Եօփնարի շնորհոյ Տարոյն, գր ծիշա
 ընդանին սրչասանայր նորս :

Իրբև լլան սասրք սրչասանան նորս գնոյ Զարարիա և տան իւր, և չեա սասրոյն
 այնոյիկ չրացս Եղիտարեկ կին նորս : և ի ճկրասութեանն իմ, Լր Յիսուս իրբև
 ամոյ երեսնից սեանոյ, ընդգճ անխորհրդիցն, եկին տանկ նախ Գաթիկ ճարգարեկն
 և Թակիրոյ սասրերոյն, իրբև Տոր Քրիստոսի ըստ ճարմնոյ և կորո, սրպ,ս տան :

17 KALOUZ, 25 Décembre.

Fête de la Nativité de notre grand Dieu et Sauveur Jésus-Christ,
 de la sainte Vierge Marie.

En ce jour fête du prophète David et de Jacques le frère du Seigneur.

Le commencement et le principe de toutes les fêtes est le jour de la Nati-
 vité et de l'Épiphanie du Christ.

Les docteurs de l'Église, gardiens des dépôts des apôtres, ont institué
 en outre des fêtes au nombre de sept*, en les établissant par quatre fois,
 d'après les extrémités de la terre, d'après les quatre éléments dont sont
 formés les corps solides et d'après les quatre fleuves qui sortent du paradis,
 d'après les quatre trônes d'Ézéchiël, les quatre chars de Zacharie, les quatre
 angles de l'autel, et les quatre saints évangélistes; les sept colonnes sur
 lesquelles est édifiée la maison de sagesse, l'Église catholique (շքշւշի), et
 d'après les sept jours de la semaine, les sept mille siècles du monde, les sept
 candélabres de lumière, les sept grâces flamboyantes de l'Esprit que reçoit
 toujours ses ministres.

Après avoir accompli ses jours de fonctions, Zacharie retourna à sa
 maison, et après ces jours sa femme Elisabeth conçut. Commencant par le
 baptême que reçut Jésus, lorsqu'il avait trente ans, on a établi, contre les
 irréfléchis, de fêter d'abord le prophète David et l'apôtre Jacques, comme

* A. B. C. D. E. F. G.
 1. 2.

Մատթէոս . Գիրք ճնկեան Յիսուսի Քրիստոսի սրբոց Գաւթի : Պօղոս գոյլ սք յաւարերոցն առն ոչ տեսի, բայց ճիպն զՅակոբոս՝ երբայր Տեառն . զոր երբուս Տէր Գաւթի ճշմարտութեամբ եւ յոչ տեսայ, թէ ի սրբոց չարտիպն, բռնմնէ նստայլոց յաթոս քո :

5 Արդ մեռաւ Գաւթի եւ թողեցաւ չերուստպէմ : Եւ սպանաւ Յակոբոս ի Հրէիցն վասն վկայութեանն Յիսուսի, թէ . * Նա նստեալ է ընդ աջմէ հօր եւ զարոյց է ընդ * A fol. 150
XII.
աւագս երկնից : Եւ տեսն . Ի՛հ, ո՛հ եւ արգարս ծղորեցաւ, եւ ընկեցին յաշտարակէ տաճարին սր շրջեցաւ եւ ծուր եղ եւ առէ . Տէր ճի համարիր սոցա զպս մեկս : Եւ հարին ստիանաւ թափչի զգրտին եւ սպանին զնա, զպն՝ սրոյ խտտայեալ էին ծուրերն
10 որպէս ուրտտ, ի սաէպ ծուր զնեւրն, սր խորց սպանէր եւ ի բաղանիս ոչ մտանէր, իւրով ոչ սճանէր, եւ ինչ չարած շունչ էր ոչ ուտէր, սր արգարն կոչէր յամենեկոցն : Եւ թողեցին զառ ի կողմն տաճարին :

Աչսպէս կատարի եօթն արանցս չորս սր տն . Գաւթի եւ Յակոբոսի, Մանվան-
նոսի, Պեարոսի եւ Պօղոսի, Յակովբոց եւ Յովհաննու : Սորս են եօթն հաթիւրն ըստ
15 մարգարէին եւ ըստ վարիչ սոցան Քրիստոս, սրք վախտատեան տանեն զբազան հեր-
ձուածոց չեկեղեցոց Քրիստոսի : Եւ կատարի տնա Քաղցրի ժի : Եւ Գեկտեմերբի Ին :

étant le père et le frère du Christ, selon la chair, ainsi que le dit Matthieu : « Livre de la généalogie de Jésus-Christ, fils de David ¹ ». Paul dit : « Je n'ai vu personne autre des apôtres, que Jacques, le frère du Seigneur ² », au sujet de qui le Seigneur avait juré à David en vérité, et il ne se démentit pas : « Je mettrai sur ton trône du fruit de tes entrailles ³ . »

Or David est mort et fut enterré à Jérusalem, Jacques fut mis à mort par les Juifs pour avoir témoigné de Jésus : « * Il est assis à la droite du Père et viendra sur les nuées du ciel. » A quoi ils répondirent : « Oh ! oh ! voilà que le juste lui aussi est induit en erreur ! » Et ils le jetèrent du haut de la tour du temple. (Jacques) se redressa, s'agenouilla et dit : « Seigneur, ne leur tiens pas compte de ce péché. » On le frappa alors sur la tête avec une masse de foulon, tuant ainsi celui dont les genoux s'étaient endurcis comme ceux d'un chameau à cause de ses incessantes génuflexions, qui se revêtait de bure, qui n'avait jamais pénétré dans un bain, qui ne s'était jamais oint d'huile de parfum, qui ne mangeait pas de ce qui avait eu souflee, et qui était appelé par tous le juste. On l'inhuma à côté du temple.

C'est ainsi qu'on célèbre quatre jours de fête pour ces sept personnages : David et Jacques, Étienne, Pierre et Paul, Jacques et Jean. Ce sont les sept pasteurs, d'après le prophète et d'après leur guide le Christ, qui mettent en fuite les loups hérétiques de l'église du Christ. Leur fête se célèbre le 17 Kalotz, le 25 Décembre.

1. Matth. 1, 1-2. — 2. Gal. 1, 19. — 3. Ps. cxxxi, 11.

Յարամ տաւր տարին ճաշանիկ դասար Վարդանայ Հայոց գորավարին, չառնէ իւրմ, Վարդենայ՝ Վրայ բղեւշխւ, բարգամ տանջանայ համբերեալ կատարեցա ի Քրիստոս :

[B' Տնէ Լ մեծի ճարգարէին և թագաւորին երանելոց սաստաճաճարն Կառիին, րնոյ սրբոց իւրոց և տարբ տարերոցն Յակաիրոց և Յախեփոց :

Կախապատիւն և սաստաճաճարն ի ճարգար,ս՝ և սաստիկն ի կամայն Աս- 5 սաստոց օձեալ թագաւորն մեծն Կառիի, հարապատ շատաւրն սրճնաթեան Արրաճամա, Սաշակոց և Յակորոց, և ճարկեալ արքայաթեամբ գասպանն չարոց ցեղին Յագոց, չարերաստանն Լր չԼրրաճամ, և մետասան ի Յագոցէ, գլով սրկն Յետեայ ի Բեկիցհէճ կրտսեր բան գոց ամենայն եփանեաին եկրարան իւր, սր ի խորհարդ չեանաթեանն հեկանասոց լնարեցա բան վերեց եկրարան իւր՝ ի ախոյ Հրեկցն 10 խտտերոց :

Սա նախ հովիւ Լր սրպէս զԼրէին, պարգարարոց անձեպաթեամբ և ուղի սրախ սաստիկ Ասաստոց սրպճատապեալ և զխաշինա հօր իւրոց սրաձէր, ի խորհարդ սրգոցն իւրոց բաջ հովաին Քրիստոսի, գորոց զլապկոց գորավիւնն սր զգապանն մեծ և իմանայն սրարեկոց Լր, փոյր սչա ճարմնով սարսոյցանէր չաշնմիկ զի տպաշական 15 հաստեանն այնչափ գորանայր, մինչ զի ձեռամբ գարջս և գառիւճս աենելով սաստեկէր բարգամ անպամ :

En ce jour sainte Chouchanik, fille de Vartan, chef des troupes arméniennes, fut mise à mort par son mari Vaskène, gouverneur de la Géorgie, après avoir enduré beaucoup de tortures pour le Christ.

[B' Fête du grand prophète et roi, le bienheureux père de Dieu, David, avec son descendant¹ le saint apôtre Jacques, et Joseph.

Le premier en honneur des prophètes, le père de Dieu, et le premier roi oint par la volonté de Dieu, le grand David, véritable rejeton de bénédiction d'Abraham, d'Isaac et de Jacob, sceptre fleuri parmi les fils de la tribu de Juda, quatorzième à partir d'Abraham et ouzième après Juda, fils de Jessé de Bethléem, plus jeune que tous ses sept autres frères, symbole du dernier rang des gentils, fut élu à l'exclusion de ses frères aînés, figure du rejet des Juifs.

Il fut d'abord berger comme Abel, d'une nature simple et innocente, resplendissant aux yeux de Dieu par la droiture de son cœur. Il paissait les brebis de son père, figure de son descendant, le Christ, le courageux pasteur, qui devait vaincre par sa force triomphante la grande bête intellectuelle; bien que petit de corps, (David) représentait (le Christ), car malgré sa taille d'enfant il était si fort, qu'en saisissant de ses mains les ours et les lions il en tuait souvent.

1. M. à m. : fils.

* B p. 105 b.

Եւ էր ինքն խարտեաշ եւ կարմիր, աչօր զեղեցիկ, ի տիպ ամենատես բնութեանն Քրիստոսի, որ զեղեցիկն եղև տեսանելով բան զամենայն որդիս մարդկան : * Զամանէ վիպեաց ճշմարիտն Աստուած ելիէ. Գոտի այր ըստ սրտի իմուճ զԴաւիթ, զորդի 3
Յեսսեաց, ի Բեղղեհէմէ, որ սրացէ զամենայն զկամս իմ :

* B
p. 306 a.

5 Կլասն որոյ եւ չորժամ զյանցաւորն Սաւուղ խտտեալ մերժեաց ի թագաւորելոյ՝ զոր բարկութեամբ ետ խտտարտութեանն Հրէից, զԴաւիթ հրամայեաց Սամուէլն երթալ օժանել ի Բեթղեհէմ, չորինակ օժեւոյն Քրիստոսի որ ի Բեղղեհէմ ծննդեամբ՝ ի հրեշտակաց օժեալ կոչելոյ, զի անդ ասելին ելիէ. Ծնու ձեզ փրկիչ որ է օժեալ Տէր ի քաղաքի Դաւիթ :

10 Որպէս պատմի ի զիրս թագաւորութեանն աչսպէս ելիէ. Յարուցեալ Սամուէլ առ զեղջիւրն իւրոյ, եւ ելից զնա ելով ըստ բանի Տեսաւն : Եւ առ երինջ մի չարջատոյ եւ գնաց ի Բեթղեհէմ եւ ասէ. Ի զոհն Տեստն եկի, սրբեցարձօք ընդ իս այսօր եւ ուրախ լերուք. եւ սրբեաց զՅեսսէ եւ զորդիս նորա եւ կոչեաց զնա ի զոհն :

15 Եւ իբրև եկին եւ ետես զանդրանիկն Յեսսեաց զեղեցիկ հասակաւ, եւ օժանել կամեցաւ. եւ ասէ ցնա Տէր. Մի հայիր ի տեսիլ զորա, զի մարդ հայի չերեսն իսկ Աստուած ի սիրտն : Եւ կոչեցեալ եւ զայլ եւս որդիան՝ ծանեաւ զի չիք որ ի նոցանէ ընտրեալ. եւ հարցեալ թէ զուցէ այլ եւս մանուկ լուա թէ է մի փոքրիկ որ սրածէ

Il était blond et rose, avec de beaux yeux, dans le type de la beauté physique du Christ qui fut le plus bel homme à admirer parmi tous les fils des hommes. Le vrai Dieu a témoigné de lui en ces termes : « J'ai trouvé l'homme selon mon cœur, David, fils de Jessé, de Bethléem, qui accomplira toutes mes volontés. »

* B
p. 306 a.

C'est pourquoi lorsqu'il méprisa et rejeta du royaume le coupable Saül, qu'il avait donné par colère aux Juifs au cœur endurci, Il ordonna à Samuel d'aller oindre David à Bethléem, en figure de l'unction du Christ né à Bethléem, et qui fut appelé oint par les anges, lorsqu'ils proclamèrent : « *Il vous est né un Sauveur, qui est Point du Seigneur dans la ville de David* ». »

Ainsi qu'il est écrit dans le livre des Rois ², Samuel se leva, prit la corne à huile, la remplit d'huile selon l'ordre du Seigneur. Il prit aussi une génisse et se rendit à Bethléem et dit : « *Je suis venu pour sacrifier au Seigneur, purifiez-vous avec moi aujourd'hui et réjouissez-vous.* » Et il purifia Jessé et ses fils et les invita au sacrifice.

Lorsqu'ils furent venus et qu'il vit l'aîné de Jessé, d'une belle taille, et qu'il voulut l'oindre, le Seigneur lui dit : « *Ne regarde pas à son aspect, car l'homme regarde la figure, mais Dieu regarde le cœur.* » Il appela ensuite les autres fils, mais reconnut qu'aucun d'eux n'était l'élu. Il s'informa alors s'il n'y avait point d'autre enfant, et apprit qu'il y en avait un autre *petit qui paissait le*

գիտաչն Եւ սառ, Սամուէլ . Բարբեան սձ գնա, զի սչ բարձեացար ձմէն եկեղեկնս :

Եւ իրբն սձառ Գաւթի, ճաննաւ եղն սձաթեան զՏայր սձերպն, եւ ետայ արձանին սա ճշմարտութեան զարարարն, եւ Տայի ծարգար, սթեան ճաննաւ ի նա զգաշակեպն ի ծարգար, ից : Զար իրբն ետա Սամուէլ, կարձիր եւ սչար զեկեղիկն եւ բարբ անասնեբով Տեանն, չպնձամ ստայ բնոյ նա Տէր, Երբ, սձ զգա զի գա Լ բարբ : Եւ չարեա սձ գնա ի սձ, չ կարար ի սրայ :

Եւ խարայ Տայի Տեանն ի վերայ Գաւթի չար, չպնձամն, եւ սա չարայ, եւ կրկեր սոգձառ տասնարեա, եւ նասպեր ձիչառ արճեաթեանը Բասաձաչ, զար եւ զրբ իոկ : Զի սա երբ չեա Մովսիսի երկրար ծարգար, Բասաձաչ, սր զիրա զրեայ զսոգձարանն արճեաթեան ի սկս սկս տասնածաշարճ իմաստութեանը եւ բարձարարիկ զաշակութեանը, չարար Տեանն ձերայ Յիսասի Գրխաստի :

Վասն սրայ եւ չարամ չար Տային իսկզկեր զՍասայ, զի վերայա Տային Տեանն ի Սասարայ եւ Տանդեա ի սարբն Գաւթի, ստայ Սասայ, Տեանը ինձ սչր ձի զի բարբար կրկեպն : Եւ սառ, ձի սնն. Տեան զԳաւթի, սրպի Յեանայ Բեկեկճեձարայ, եւ զիս, սոգձառ, եւ Լ, սչր իմաստն եւ պատերարձայ, եւ Տանձարեղ, եւ ճարտարարն, եւ Լ, զեկեղիկն անպեանը եւ Տէր ինոյ նձա :

troupeau. Samuel dit alors : « Faites-le venir, car nous ne nous assegerons pas tant qu'il ne sera venu ici.

Lorsque David fut amené, l'huile de l'onction reconnut le père du Christ, le modèle mit en effervescence sa véritable copie, et l'esprit de prophétie discerna en lui celui qui avait été prévu par les prophètes. Lorsque Samuel le vit, rouge, avec de beaux yeux et un aspect agréable au Seigneur, il fut dit par le Seigneur : « *Lève-toi, oins-le, car il est bon* ». Il se leva et l'oignit au milieu de ses frères ¹.

L'esprit du Seigneur s'empara de David dès ce jour-là, et pour toujours; il accompagnait de la cithare à dix cordes, et chantait toujours, pour bénir Dieu, des psaumes, qu'il écrivit. Car il fut, après Moïse, le second prophète de Dieu, et il écrivit le psautier de bénédictions, plein d'une excellente sagesse reçue de Dieu et de précieuses prédictions au sujet de Notre-Seigneur Jésus-Christ.

C'est pourquoi lorsque le mauvais esprit tourmentait Saül, car *l'esprit du Seigneur s'était retiré de Saül* et s'était répandu sur saint David, Saül dit : « *Cherchez-moi un homme qui chante bien.* » Quelqu'un lui dit : « *J'ai aperçu David, le fils de Jessé de Bethléem, il sait la psalmodie, et c'est un homme sage et guerrier, prudent, éloquent, beau de visage, et le Seigneur est avec lui* ².

1. I Reg. xvi, 12 sq. — 2. I Reg. xvi, 14-18.

Եւ իբրեւ բերաւ Գաւիթ լինէր զի չարժամ հասանէր այն չար ի վերայ Սաուլոյ, առնոյր Գաւիթ քնար եւ նուագէր ձեռամբ եւ հանդուցանէր զՍաուլ, եւ զխրանայք նձա, զի մեկնէր ի նձանէ այն չար. որով եւ սիրեաց զնա Սաուլ. եւ եղև նձա կապարձակիր : Բայց զի Գաւիթ սիրէր զխոնարհութիւն եւ հնազանդէր հօր խրամ վերատին չողաւ եւ վնայ ի գործ հօր խրոյ :

Իսկ չարժամ ժողովեցան ազգապիլին պատերազմել ընդ Բարաչելի, եւ երաներ հսկայն զօրաւոր Գողիատ հանապար չաչհոյն զձակատն Բարաչելի եւ զԱսաուս : Սրում էր բարձրութիւն նորա կանգուն վեց եւ թզաւ, ունկոյ սալաւարտ եւ գրահ, որոյ կշիւ գրահիցն էր հինգ հազար սկեղ պղնձոյ եւ երկաթոյ : Սուներ եւ տնտարանս պղնձիս բարձիցն, եւ վահան պղնձի թիկանցն : Եւ բուն զեղարբանն իբրևս զտարի ստաշխանկաց, եւ տէգ նիղակին ի վեց հարիւր սկեղէ երկաթոյ :

Եւ երաներ եւ ազգապիլեր հանապար զի ելցէ որ չԲարաչելէ կուսել ընդ նձա, որում թէ չաղթեցից, աւէ, գուր ճառաշնոյնը մեղ . ապա թէ ինձ չաղթեցէ՝ մեր ճառաշնոյսը ձեղ : Եւ իբրևս բազում խոտամամբ քարոյն՝ Սաուլոյ ազգապիլեր
 15 եւ չգտաւ որ չԲարաչելի առ այն բաւական, ճատեաւ սնդ Գաւիթ վասեալ նախանձու հողալ : Յարժամ բաւ զի աչքապիլն չաչհոյէր զձակատն Ասաուսոյ կենդանոյ՝

* B
p. 307 a.

David fut conduit auprès de Saül, et lorsque le méchant démon le saisissait, David prenait la cithare, la faisait résonner sous ses doigts et calmait Saül, qui s'en trouvait bien, car le mauvais esprit le quittait alors : aussi Saül le prit-il en affection, et en fit son écuyer¹. Mais comme David aimait l'humilité et était obéissant à son père, il retourna chez lui et reprit son travail auprès de son père².

Lorsque les Philistins se rassemblèrent pour guerroyer contre Israël, leur chef, le géant Goliath, sortait des rangs chaque jour pour insulter l'armée d'Israël et Dieu. Sa hauteur était de six aunes et un empan, et il portait un casque et une cuirasse dont le poids était de cinq mille sicles de bronze et de fer. Il avait aussi des enérides de bronze sur les jambes, et un bouclier d'airain aux épaules. Le bâton de sa lance était comme une ensouple de tisserand, et la pointe de sa lance pesait six cents sicles de fer³.

Il sortait tous les jours et invitait quelqu'un d'Israël à venir se mesurer avec lui, et disait : « Si je le bats, vous deviendrez nos serviteurs, mais s'il me bat, nous vous servirons⁴. » Après que le héraut⁵ de Saül l'eut annoncé avec force promesses et que personne ne se fut présenté capable d'un tel exploit, David s'offrit enflammé par un esprit de zèle. Lorsqu'il entendit ce Philistin

* B
p. 307 a.

1. I Reg. xvi, 23 et 21. — 2. La Bible donne une autre raison du retour de David à Bethléem : il était rentré à la maison pour suppléer ses trois aînés partis en guerre avec Saül. — 3. I Reg. xvii, 4-7. — 4. *Ibid.* 9. — 5. Le texte omet la promesse de Saül, que le héraut aurait proclamée, cf. *infra*.

խոյրատեցաւ . բանցի տաւրեալ Լեր զնա հայր խր ի Եեթեղեհեմ, տանել տղջոյն երկ-
ցապոյն եզրարցն սրբ կային ի բանակին :

Եւ լուսա Սասալ զի խուսեր Գառիկ վասն չաղիկոյց Գոյխաթա՝ եւ բերել զնա
տառջի խր : Եւ սառ, զնա Գառիկ . Մի խնչ անկցի ի սիրտ տեսանոյ խնոյ, ծաստց ըս
երթիցի, եւ ծարափցի, բնոյ սպապցին : Եւ սառ, Սասալ . Գառիկ, ոչ կարիցես զգեմ 5
տանել զի գրա ծանուկ եւ եւ նա սպարաւորագծոյ :

Եւ սառ, Գառիկ . Յարժամ սրաձէր ծաստց ըս զհօտ հօր խնոյ, եւ գայր արջ կամ
տախձ, կրծմի զհետ եւ հարեալ զնա կարգի զհօտն ի բերանոյ նորա : Եւ թմ,
չասնէր ի վերայ խճ՝ անէր զփայց նորա եւ սպանամէր զնա . աջնակս կղկցի եւ
սպապցին սպ անիբխոտ . զի ս սր Լ, նա սր նախատեսոյ զձակասան Ասատուոյ կենդա- 10
նոյ : Եւ Տէր Ասատուձ սր սպրեցոյց զնա չասխձոյն՝ սպրեցուցէ եւ ի ձեռայ
նորա :

Եւ զգեցուցին Գառիկ գրաչս եւ զենս, եւ հեծուցին չերխաթ . եւ նա զմեայ
ձխանգամ եւ երկիցս, զի ձի ծարդկային լիցի չաղիտիխանն . եւ զի նշանակեցի,
զԵրխոտս զորդին խր ըստ ծարմնոյ՝ սր զմերտի եւ ծարդկային սկարաթիկամձր խաչին 15
չաղիկեայ խնանուղի սկաչին եւ ոչ զորաթիկամձր սաստաւձաթիկանն :

Վասն որոյ եւ եհան Գառիկ զգեհան եւ տո զցուպն հախաւան զախայ նշանի

insulter grossièrement l'armée¹ du Dieu vivant, il en fut froissé, car son
père l'avait envoyé de Bethléem prendre des nouvelles de ses frères aînés
qui se trouvaient à l'armée².

Saül apprit que David parlait de vaincre Goliath, et le fit venir en sa pré-
sence. David lui dit : « Que le cœur de mon Seigneur ne se décourage pas, ton
serviteur ira et il combattra avec le Philistin. » Saül lui dit : « Tu ne pourras
peut-être pas lui résister, car tu es jeune et lui un homme de guerre. »

David répondit : « Lorsque moi, ton serviteur, je gardais le troupeau de mon
père, et que survenait un loup ou un lion, je le poursuivais, je le frappais et
j'arrachais la brebis de sa gueule. S'il se levait contre moi, je le saisisais par la
gorge et le tuais ; il en sera de même avec ce Philistin incircoucis, car qui est-il
pour insulter l'armée du Dieu vivant ? Le Seigneur Dieu qui m'a préservé des lions
ne préservera aussi de ses mains³.

On fit revêtir à David une cuirasse, et (on lui donna) des armes et on le
fit monter à cheval. Il trébucha une et deux fois⁴, afin que la victoire ne fût
pas humaine, et pour signifier que le Christ, son fils suivant la chair, a vaincu
le géant spirituel en trébuchant et par la faiblesse humaine de la croix et
non par la force divine.

C'est pourquoi David enleva l'armure, prit en main son bâton de berger,

1. Exactement : l'armée rangée en bataille, *acies*. — 2. I Reg. xvii, 17 sq. — 3. *Ibid.*
31-37. — 4. Détail extra-biblique.

սրբոյ խաչին ի ձեռին, եւ ճինգ քարինս եւ զարսն, եւ մերձեցաւ սա աչրն աչազգի :
 Զոր տեսեալ զնա Գողիաց ճանկական զիծօր արհամարհեաց եւ ստէ. Զխնրդ՝ շուն
 իցեմ զի ջարտի եւ քարածրք գաս ի վերայ իմ : եւ ստէ Գաւիթ. Մատիար եւս ես
 քան զշուն, զու գաս ի վերայ իմ սրով եւ աղեկամբ, եւ ես գամ ի վերայ քո անուամբ
 * Տեսան զօրութեանց բանակիս Իսրայելի զոր նախատեցեր :

* B
p. 307 b.

եւ պարսեալ՝ եհար քարիւ զաչազգին ի ձախատն, եւ եմուտ քարն ընդ սալա-
 ւարտն, եւ անկաւ ի վերայ երեսաց իւրոց : եւ ընթացաւ Գաւիթ եհան զսուր նորս եւ
 եհատ զղլուխ նորին, որպէս եւ Տէր մեր՝ զի զգէնն սատանայի սրով մարտեաւ ընդ
 մեզ՝ զմահն եւ զանէճս առեալ չինքն եւ նովին սպան զնա, զի մահուամբ զմահ էլոյճ :

եւ աչազէս ի փախուստ զարձուցեալ զամենայն զգօրն ճեթանոսաց եւ սատակեաց
 զնոսս : Արուճ ի զառնալն երգէին ժողովուրդն եթէ. եհար Սաւուլ զհապարս, եւ
 Գաւիթ զբիւրս : Ընդ սր յոյճ հարաւ նախանձու Սաւուլ, բաց սաժամացն փան
 ուխտին իւրոյ փեսայացոց զԳաւիթ ինքեան եւ ինկրեաց ի նմանէ հարիւր անթըլ-
 փատուիւնս ի չաչազգեացն, զի թրեւս միտն երթեալ սպանցի ի նոցանէ : Իսկ
 Գաւիթ զնայեալ միտն սպան հարիւր աչր աչազգի եւ երբր զանթըլփատուիւնս
 նոցա : եւ Սաւուլ ակամաց կացոց զնա ի վերայ զօրացն :

figure de l'arbre de la sainte croix, cinq pierres et la fronde et marcha vers le
 Philistin. Goliath l'apercevant jeune de visage, le méprisa et dit : « Suis-je
 donc un chien pour que tu viennes à moi avec un bâton et des pierres ? » David
 lui répondit : Tu es pire qu'un chien, tu viens à moi avec l'épée et la lance,
 mais moi, je viens à toi au nom * du Seigneur des armées du camp d'Israël que tu
 as insulté¹. »

* B
p. 307 b.

Аyant manié sa fronde, (David) atteignit d'une pierre le front du Phi-
 listin, la pierre pénétra dans le casque; et (Goliath) tomba sur sa face. David
 accourut, lui tira son épée et lui trancha la tête². De même Notre-Seigneur, ayant
 pris les armes du démon, avec lesquelles il nous combattait (c'est-à-dire) la
 mort et les malédictions, le tua par elles, car il a détruit la mort par la
 mort.

C'est ainsi que (David) mit en fuite les forces des païens et les anéantit.
 A son retour le peuple chantait : « Saül a frappé mille (hommes) et David dir
 mille³. » Saül en fut très jaloux, mais à cause de son serment il le maria avec
 sa fille en lui demandant cent prépuces de Philistins, dans l'espoir qu'allant
 seul contre eux il serait tué par eux. David s'en alla seul, tua cent hommes
 aux Philistins et apporta leurs prépuces⁴. Saül le plaça de mauvais gré à la
 tête de ses troupes⁵.

1. I Reg. xvii, 40-45. — 2. Ibid. 49-51. — 3. I Reg. xviii, 7. — 4. Ibid. 17-27. —
 5. Cf. v. 13.

Եւ չափար սփռած ամ նմա պղեպարփն խար զն սարմեղլ, զնա եւ բնեսեսեղլ, չարմնե. բանփն բաա եւ զխաւր եփլ, օճաա նա ի Սաճաւել, եւ Բաաաաճ ընդ նմա Լ, եւ ինքն Լ ինպաարեղայ : Բսկ Գաւիփլ զերձեալ ել ընդ գաան եւ զեղարփն Տարաա չարմնե, սրղ,ս եւ Բրխաաա զն չարմնե ճարմնոնքն բնկարեալ զփլրն ճաճա, մնայ բաա սաաաաա-ճաւիւանն սճճաճ :

Յնայ եւ չանկային գաանքն խարչ սաարեայ սնել զնա եւ սարմանել, եւ նա կանխարփն իճայեալ ել փախեա ի զիշերին, թոգեալ չանկայինն ճարփ եւ ինարչ սղձեայ :

Եւ չարա եւ պաաճեայ Գաւիփլ գաճննաչնն Սաճաւելի եւ նաաա սա նմա : Եւ սաարեայ Սաապ խնկարա Գաւիփլ, եւ Տանկայեղան եկեղեցոյ ճարգարեայեղայ եւ Սաճաւել կարչ ի վերայ նոցա, եւ սկաան ճարգարե,անալ պաաարաճաարփն Սաապի : Եւ բուեալ Սաապ սաարեայ սղ Տրեչաաար երկրորդ եւ կրորդ անգամ, եւ ամենե-բեան նոցա ճարգարեայան եւ սակին զինպաարեին Գաւիփլ :

Եւ զնայեալ Սաապ չկրեճաթինն՝ եճարչ եփլ, . Սեր իղլ, Սաճաւել եւ Գաւիփլ : Եւ բաա եփլ, ի նաաաա շաճաճոյ : Եւ զնայեալ կաաա եւ ինքն ճարգարե,անալ, մերկայեալ եւ անկեալ գափն եւ զփլշերն :

Բսկ Գաւիփլ փախաղեալ անտի եկն սա Յափապան ինպաանձերափ զնա զն Տարեայլ,

Un jour, il se fit apporter sa lance pour tuer (David) et le clouer au mur, car il venait d'apprendre qu'il avait été oint par Samuel, que Dieu était avec lui et qu'il devait régner. David s'échappa par la porte et la lance s'enfonça dans le mur¹. De même, le Christ reçut sur la paroi de son corps les blessures de la mort et resta immortel par la divinité.

Ensuite Saül l'envoya surprendre et mettre à mort dans le lit de sa fille, mais David) l'ayant su à l'avance, se sauva la nuit en plaçant dans le lit une peau et un foie de chèvre².

David alla raconter tout à Samuel et demeura auprès de lui. Saül envoya des émissaires à la recherche de David et ils rencontrèrent le groupe des prophètes et Samuel qui les présidait; et les envoyés de Saül se mirent à prophétiser. L'ayant appris Saül envoya d'autres messagers une deuxième et une troisième fois, mais tous prophétisèrent et prédirent le règne de David.

Saül s'étant rendu à Rama (*Arimathem*) demanda : « Où sont Samuel et David? » Il lui fut répondu : « A Noral de Rama (*Hrama*)³. » Il s'y rendit et lui-même prophétisa, se dépouilla de ses vêtements et resta à terre, le jour et la nuit⁴.

David qui s'était échappé de là, vint auprès de Jonathan en le suppliant

1. I Reg. 10-12. — 2. I *Ibid.* xix. 11-13. La Bible ne mentionne pas le foie. — 3. La Bible arménienne a dans ce passage les deux formes : *Arimathem* = Արմաթէմ, lorsque l'hébreu a 5725 I Samuel. i, 1 2727 et *Hrama* = Դրաճ, lorsque l'hébreu omet l'article 5727. — 4. I Reg. xix. 19-24.

վատարարութիւն ընդ հայր իւր : Եւ իբրև ետես եւ լուսա ի Յովնովմանէ թէ չէր
 նմա հնար սպրեկոյ ի Սաուլոս, վախեալ եւ եկն սա Արվաթար բաճանաչուպեա՝
 եւ խնորեաց զհինդ նկանակն ի սրբութենէ հային : Եւ էտա եկեր զժայն գտաջաւո-
 րութեան ի խորհարդ Քրիստոսի որդոս իւրո՝ որ գարբութիւն բաճանաչութեանն
 5 ընդունեցոյ էր . թէպէտ ըստ օրինացն չէր չազկէն բաճանաչից, եւ տարոյ էր որոց
 ընդ իւր : Զոր տեսեալ Գաթիկ ստորի վնայ ծառնեաց վնա Սաուլոս, սրդէս եւ
 Յուզա զՏէրն մեր Հրէիցն : Իսկ Սաուլը ստարեաց կոտորեաց զամենայն բաճանաչս
 Տեառն :

Իսկ Գաթիկ վնայ ի Գէթի սա Անրուս, եւ չորժամ կամեցան ունել վնա՝ աչազունեաց
 10 զգէման եւ եղև չախաթներս : Եւ աչնպէս վերծեալ անտի եկն չաչրն Սրբոմայ . եւ
 ժողովեցան սա նա չորր հարիւրը եւ եղև նոցա զօրախոր : Եւ ստէ Գաթի մարգարէ
 զԳաթիկ . Մի նախը չանձաւից սպլ էրթ չերկիրն Յուզայ : Եւ սրար աչնպէս՝ եւ
 եկն ի Սարեթի :

Եւ լուսա Սաուլը եթէ չաչանեցաւ Գաթիկ եւ ել խնորբել վնա : Իսկ Գաթիկ

de trouver le moyen de faire la paix avec son père. Lorsqu'il vit et sut par Jonathan qu'il n'y avait aucun moyen d'échapper à Saül, il se sauva auprès du grand prêtre Abiathar, et lui demanda cinq miches des pains de proposition ¹. Il prit et mangea les pains de proposition, quoique n'étant pas de la caste des prêtres, et bien qu'il dût en donner à ceux qui étaient avec lui en symbole du Christ son fils, qui devait assumer la sainteté de la prêtrise. Ce qu'ayant vu, Doëg (Dovok) le Syrien alla le dénoncer à Saül, de même que Judas (livra) Notre-Seigneur aux Juifs. Alors Saül envoya massacrer tous les prêtres du Seigneur ².

David se rendit à Geth auprès d'Akis (*Ankhous*), et lorsqu'on voulut le prendre, il se grima et fit le fou ³. S'étant ainsi échappé de là, il se rendit à la grotte d'Odollam; quatre cents hommes se réunirent à lui, *et il devint leur chef* ⁴. Alors le prophète Gad (*Gath*) dit à David : « Ne reste pas dans la grotte », mais va au pays de Juda. » Il fit ainsi et s'endit à Sareth ⁵.

Saül ayant appris que David s'était fait voir, alla à sa recherche. De son côté, David ayant appris que les Philistins assiégeaient la ville de Keila (*Kela*),

1. L'auteur résume en quelques lignes I Reg. xx et xxi, 1-7. Dans la Bible, le grand prêtre s'appelle Ahimélek; Abiathar est celui de ses fils qui survit à la vengeance de Saül. — 2. I Reg. xxi, 8; xxii, 9-19. — 3. I Reg. xxi, 15-16. — 4. I Reg. xxii, 1 sq. — 5. « Grotte, caverne » au lieu de « forteresse » de l'hébreu et du grec, est la leçon de la Bible arménienne. — 6. I Reg. xxii, 5. La Bible arménienne a *Sarith*. La forme *Sarith* appartient à la traduction grecque par où se manifeste l'origine grecque du présent texte.

լսեալ էիւ, սպարպիրն պաշարեալ են գրապարն Կեզա . եւ եհարց յՏէր էիւ . երկեաց
 հարից գոցապիրն . եւ սաւ, Տէր ծիանգամ եւ երկիցս . երբ : եւ Էջ Գաւիթ եւ եհար
 գոցապիրն եւ փրկեաց գրապարն : եւ լսաւ Սասազ էիւ, Գաւիթի Կեզա է, եւ
 կամեցաւ երանել գորբ . եւ սնել զԳաւիթ : եւ հրամայեաց Տէր Գաւիթի երանել ի
 Կեզայ . եւ երեաց զերծաւ ի Սասազայ, եւ զնայ չանապատն Գազայ :

Եւ լսեալ Սասազ զնայ գորբ զերկի . եւ եկեալ իջտփանեցաւ ի ձեճագոյն սպրի
 ձլաճ, չորսճ էր ի ներքս ի խորչս սպրի ճաճկեալ Գաւիթ խրաչարն : եւ ի զիշերին
 սախպեցին արբն Գաւիթի զնա երանել եւ արանանել զՍասազ . Զի, սանե, աչար
 ճաճեաց Տէր զիշեճամին ըս ի ձեճս ըս : եւ սաւ, Գաւիթ, Գաւ լիցի ինճ սանել զայց
 սճերց Տեճան . այ ծիացն ել եւ եհասա գոտան լաւպիլին Սասազի :

Եւ լապիսն չորսճ ել Սասազ չաչրէն եւ հեճացաւ, ել եւ Գաւիթ եւ ապագա-
 կեաց զերկի նորս . եւ սնկեալ ի վերայ երեսաց երկիր եպաց եւ սաւ : Տէր իճ արբայ,
 սեճ գոտան լաւպիլի ըս ի ձեճս իճ, զի ճաճեաց զբեզ Տէր ի ձեճս իճ եւ եւ սչ ինչ
 ձեկայ բեզ . գոբ զհեճ եղեալ եւ արբայց Իրաչեղի զհեճ լաւս ձիւց :

Եւ աչալեճ գարձեալ ձիւսանգամ փակեաց Տէր զՍասազ ի ձեճս Գաւիթի . զի
 ձիւնչեճ նեջէր Սասազ ի ձեճ բանակին, Էջ Գաւիթ եւ սա զգեգարբն Սասազայ

demanda au Seigneur : « *trai-je et battrai-je les Philistins?* » Le Seigneur lui
 dit une fois et deux fois : « Va. » David s'y rendit, battit les Philistins et
 délivra la ville. Saül ayant appris que David se trouvait à Qeila, se proposa
 de marcher avec des troupes et de prendre David. Le Seigneur ordonna à
 David de sortir de Qeila; c'est ainsi qu'il échappa à Saül et se rendit dans
 le désert de Gath (*Gad*)¹.

Saül l'ayant appris, le poursuivit avec des troupes, et vint s'abriter dans
 une grande grotte, à l'intérieur de laquelle, dans un renforcement, se dissi-
 mulait David avec les siens. La nuit venue, les hommes de David l'enga-
 gèrent à aller tuer Saül en lui disant : « Le Seigneur t'a livré aujourd'hui ton
 ennemi. » David répondit : « Loin de moi de faire ceci à l'oïnt du Seigneur. »
 Et il se leva et coupa seulement un pan au manteau de Saül.

Le lendemain lorsque Saül quitta la grotte et s'en éloigna, David courut
 après lui, l'apostropha, se jeta la face contre terre et se prosterna en disant : « *Mon
 Seigneur et roi, regarde le pan de ton manteau dans mes mains; Dieu t'avait
 livré entre mes mains, mais moi je ne t'ai fait aucun mal. A la poursuite de qui
 es-tu, roi d'Israël, à la poursuite d'une puce?* »

De même, une autre fois, le Seigneur livra Saül aux mains de David, car
 pendant que Saül sommeillait au milieu du camp, David s'y introduisit et prit

1. I Reg. xxiii, 1-13. Il s'agit dans la Bible du désert de Ziph. — 2. I Reg. xxiv, 5-15.

եւ ոչ վնասեաց զնա ստերով թէ : Աչ ծխեցից զձեռն իմ յօճեալ Տևառն . զի խերեւս խրատեայէ յետոյ զՏրէաչն ոչ հեղուլ զարխն ճշմարտա օճերոյն Քրիստոսի՝ որում նախնի օճեալքն եղեն օրինակ :

Եւ այսչափ էր հեղուլին անկիշաշարութեանն Գաւթի, զի այնքան ժամանակս
5 անարարս եւ սուանց լրիւր յանցանաց փոխանակ բարուց հարածէր զնա Սաուլ ի լերինս եւ չաքս եւ չերկիրոն այլոցեաց եւ սպանանել ձիշտ ջանայր : Սակայն Գաւթի ոչ երբէր վնասեաց զնա թէպէտ եւ ձեռնհաս եղև բարում անգամ . այլ եւ յորժամ բուռ զմահն Սաուլոյ՝ մեծապէս սպաց :

Սա օճաւ ի Քերրոն եւ թագաւորեաց ցեղին Յուդայ, եւ այս յետոյ մխոհեման
10 թագաւորեաց ամենայն Իսրայելի զամս բառատուն եւ չաւերս առ հարս իւր :

* Յալում աւուր յիշատակ Յովսեփայ արգարոյ որ փան խոտոմանն աստուածաճայր անուանեցաւ, եւ Յակոբայ աւարեկոյ որդուց իւրոց :

Սուրբ եւ արգար աստուածաճայրն Յովսեփ ըստ վկայութեան սուրբ աւետարան-
չայն էր ի ցեղէն Յուդայ եւ չապէն Գաւթի : Քանզի էր որդի Յակոբայ որ էր ըստ
15 բնութեան որդի Սալմանայ՝ որ բաաներոյ չորրորդ էր ի թուանցն Սոլոմոնի որդուցն

* B.
p. 309 a.

la lance de Saül sans lui faire aucun mal en disant : « Je ne toucherai pas de ma main à l'oint du Seigneur ¹. » Peut-être voulait-il enseigner aux Juifs, après soi, à ne pas verser le sang du vrai oint, le Christ, dont les oints anciens étaient le symbole.

Tels étaient la mausuvétude de David et son oubli du mal, bien que pendant longtemps Saül le poursuivit sur les montagnes et dans les grottes, et au pays des Philistins, cherchant à le tuer, lui qui était innocent et n'avait commis aucun délit. Cependant David ne lui fit aucun mal, bien qu'il fût plusieurs fois en mesure de le faire; et lorsqu'il apprit la mort de Saül, il le pleura beaucoup.

Il fut sacré à Hébron (*Hebron*) et régna sur la tribu de Juda; ensuite il régna seul sur tout Israël pendant quarante ans et alla rejoindre ses ancêtres.

* En ce jour commémoration de Joseph, le juste, qui à cause de sa promesse ², fut nommé le père de Dieu, et de l'apôtre Jacques, son fils.

* B.
p. 309 a

Le saint et juste père de Dieu, Joseph, d'après le témoignage des évangélistes, était de la tribu de Juda et de la famille de David. Car il était fils de Jacques ³ qui était, d'après la nature, le fils de Mathan, ce dernier vingt-qua-

1 I. Reg. xxvi, 5-12. — 2. C'est-à-dire, semble-t-il, à cause de la promesse que Joseph avait faite à Marie en se fiançant à elle. — 3. Jacob ou Jacques. L'Évangile distingue 'Iaxōō, Jacob, père de Joseph, et 'Iaxōōōs, Jacobus ou Jacques l'apôtre, bien qu'il n'y ait qu'un seul nom en hébreu. L'arménien a aussi les deux formes *Յակոբ* et *Յակոբոս*, mais les deux peuvent servir indifféremment pour désigner l'apôtre. Faisant de Jacques un fils de Joseph, l'auteur adopte assez naturellement pour le petit-fils la forme de nom employée pour le grand-père Jacob.

Գառիի Իսկ բառ արինացն համարեալ էր որպի Հեկեայ՝ որպոչ Մեղբեայ՝ որ երևո-
ներորդ հինգերորդ էր ի թասանցն Կաթանայ ձևս որպոչն Գառիի : Վասն որոչ եւ
հրեշտակն զնա որպի Գառիի կոչէր սակով . Յովսեփ, որպի Գառիի, ծն երկնչեր սակուլ
սա բնոյ գՄարխամ կին բո :

Եւ այսա չարս սանէր զի երկիւզած էր չՆասուծոչ սասակ չամենայնի, եւ 5
չարայս աչնորիկ զի ոչ զիտէր զճշմարտութիւն խորհրոչ չբախեանն Մարխամս՝ վասն
երկնչերոյն չՆասուծոչ խորհէր արձակել զնա, զի զարպոյ չարինացն ունել զոր ի սան
արտարոչ կամայն Նասուծոչ : Քանզի եւ ի վեր հանել կամ ըննել ինչ կարճեար ոչ
կամեցա վասն արգարտութեանն, զի էր ամենեւին յի բազցրտութեամբ, եւ հնոյ եւ սորթած
եւ ծարգատէր, վշտակից եւ ամենարարի բնութեամբ :

Չոր եւ զնոյն վկայէ, սեւասարանն սորբ : Քանզի արգար էր, ամ, եւ ոչ կամեցա
սասակել զնա : Չի սովորութիւն է, սորբ զբոց արգար կոչել զոչն՝ որ չամենայն արտաոչ
ձեկոց ծարսր իցէ, եւ ամենայն տեսակոր բարեայ անխերի լլկալ :

Արով եւ չարկանցն երեւեցա ամենակրտար արգարտութիւնն Յովսեփոյ, զի սա
ձկանն ընտրեցա չամենայն ծարգիանն, սպասսոր ըննել ախրական ձնեկան եւ 15
սասուածածայր կուսին : Չի գոչն որո՞՞՞՞ սասոյն կորացեալ թեւարոյլն սկզբէր եւ
գոյան հրարուրն երկնայնի, որո՞՞՞՞ գոսին ծարգարէկց զամեկացա ընոյ սոցա եւեթ

trième des descendants de Salomon fils de David. Mais d'après les lois il était réputé fils d'Héli, fils de Melki, trente-cinquième descendant de Nathan, un autre fils de David. C'est pourquoi l'ange l'appelait fils de David en disant : « *Joseph, fils de David, ne crains point de prendre avec toi Marie ton épouse* ¹. »

Par là il indiquait que (Joseph) craignait Dieu plus que tout, car comme il ne connaissait pas la vérité du mystère de la conception de Marie, par crainte de Dieu, il songeait à la renvoyer, parce que, respectant les lois, il ne voulait pas avoir dans sa maison quelqu'un contre la volonté de Dieu. Et il ne voulait rien révéler ou censurer par conjecture, à cause de sa justice, car il était plein de douceur, humble, charitable, humain, prenant sa part aux douleurs des autres et d'un naturel plein de bonté.

C'est ce que témoigne aussi le saint Évangile en disant : « *Car il était un homme juste, et il ne voulait pas la diffamer* ². » Car c'est l'usage des saintes Écritures d'appeler homme juste celui qui est pur de toutes taches de péché et rempli de toutes sortes de bonnes qualités.

La toute parfaite justice de Joseph se manifesta par ses mérites, puisque lui seul fut élu parmi tous les hommes pour être le serviteur du Seigneur naissant et de la Vierge mère de Dieu. Car il servit de près, comme son enfant et son fils, celui devant qui les séraphins en adoration se couvrent de

1. Matth. 1, 20. — 2. Matth. 1, 19.

նորա տեսութեան, եւ լուա թէ ոչ որ տեսնէ զերեսս իմ եւ սարբի . սա որպէս սղալի եւ որդոց սպասաւորեաց հարաւորապէս :

* Որ եւ յորժամ երկոտասան ամաց էր եւ մնաց ի սաճարին, առ ինքն խնամօր աղիտաց եւ հալարական զթով շրջէր եւ խնդրէր զնա, որպէս սաէր Մարիամ . ես, 5 սաէ, եւ հալար բո տառապէար եւ խնդրէար զբեց : Ըստ որում սա, սաւտարանիչն եթէ . Գնաց ընդ նոսա եւ էր նացա հնազանդ : Չոր եւ զոչս ամենայն տեսանելով հրէայքն՝ զնա որպի Յովսեփայ կարծէին :

Այսպիսի երանելի աստուածատեւեան եւ աստուածաբարձրութեան շնորհի արժանացեալ սարբ աստուածահալքն Յովսեփ, ի լարիոր ծերութեանն կատարեցաւ 10 փոխեալ չանձառ եւ չերանելի հանգիստն :

Էր Յովսեփ բաւասուն ամաց յորժամ կոչն նմա չանձնեցաւ . եւ չերեսուն եւ ծի ամին Քրիստոսի շրջելով ի չերկրի փոխեցաւ յաշխարհէ, բանղի ետա զմկրտութիւնն, եւ չեա մկրտութեանն զամ ծի զնշանն եւ զվարդապետութիւնն ամենայն : Ուր եւ զաւաջին նշանն Տէրն ի հարսանիսն եղբորն Յովսեփայ, Կղէտպայ, ի կոչելն զՄարիամ 15 եւ զՔրիստոս, անդ սխաւ եւ արար ի պատիւ նմին : Եւ եղեն ամենայն ամբն Յովսեփայ ամբ եօթնանասուն եւ ծի :

Իսկ չեա փոխելոյն Յովսեփայ սպասաւորէր սրբոց կուսին սրգարն Յակոր, մինչեւ ի խաչակրութիւնն Տեսան : Քանղի Յակոր երէց էր բան զայլ որպիսն Յովսեփայ : Որով

leurs ailes, et tremblent les flamboyantes milices des cieux, celui qu'aspirait voir, même de loin, le premier des prophètes, et de qui a été entendue (cette parole) : « Personne ne peut voir mon visage et vivre. »

* C'est lui qui, de lui-même, lorsque (Jésus) âgé de douze ans resta au temple, allait et venait en le cherchant avec un souci compatissant et une tendresse paternelle, comme le dit Marie : « *Ton père et moi nous te cherchions tout affligés* ¹. » Et l'évangéliste ajoute : « *Il descendit avec eux, et il leur était soumis* ². » Voyant tout cela, les Juifs le croyaient fils de Joseph.

Le saint père de Dieu, Joseph, après avoir été digne de la grâce de Dieu et de l'élever, mourut dans une bonne vieillesse et trépassa au repos ineffable et bienheureux.

Joseph avait quarante ans lorsque la Vierge lui fut confiée, et il trépassa de ce monde la trente et unième année du Christ parcourant la terre; car il vit le baptême, et après le baptême, pendant un an, tous les miracles et connut tous les enseignements. Le premier de ces miracles le Seigneur l'accomplit aux noces de Cléopas, frère de Joseph, où furent invités Marie et le Christ; c'est là qu'il commença et il agit en son honneur. Les années de Joseph furent en tout soixante et onze ans.

Après le trépas de Joseph c'est Jacques le Juste qui servit la sainte Vierge jusqu'à la crucifixion du Seigneur. Car Jacques était l'aîné des autres

1. Luc. II, 48. — 2. Luc. II, 49.

* 1;
p. 309 b.

* 1;
p. 309 b.

և անամաստեւ եղև ճնդեամն Քրիստոսի, զի ծառ էր ի Բեղղէ՛ժ ընդ հօրն խրած չորեամ ճամե՛ր Քրիստոս : Եւ յաջնճեամ, յամենայն տիրական սեանդն գործակից էր, եւ լարբ անորինական խորհրդոյն տեսող : Չոր սասակ պատուէր Քրիստոս որպէս գնուայող և զերեկ եզրայր : Չի եւ վարար չոյ՛մ կրտսրեայ էր վասն որոյ եւ սրբոր կոչեցաւ :

Սա՛ շնչատար ինչ ոչ եկեր եւ ի բարանիր ոչ եմտա, եւ յրբիս զգեկայր, որ է աչճէս, եւ ճառեկքն չասակ ճերայրաթննէն որպէս ոգոս խտտայեայ էր, զոր եւ նայն ինքն Քրիստոս ստացին եպիսկոպոս երաստպեմի ճեանայրեայ :

Չաս համեայ շրէպքն յաշտարակ տամարին վասն վկայերչն զՔրիստոս արկին անտի ի վայր, եւ սարանին հարեայ զբարան թափչաւ :

Սրած չաչո՛ւ տար ընդ Քաթի եւ Յովսեփոս չիշտոտկ է, զի սրաստար եղև ընդ մոխեփոս եւ ընդ Մարիամոս տատաճոպին ճնդեամն : Վասն որոյ որպէս նայր սչապէս եւ անա նայրնիկոյ տօնի Ծննդեամն Քրիստոսի չիշտոտկ կարգեցաւ :

Չայր Յակոբոս՝ սասակ պատուէրն Պատրոս եւ ամենայն ստարեպոյրն որպէս վարանտկ Քրիստոսի, ի ճիջի խրեանց աներով չերկրի իբրս գտատաճեցրայր : Սրպէս չաչա տան, Պատրոս, զի համարայ կրանէր չերաստպեմ համարս տալ, եւ որպէս թ, ոգիկ և վկայաթիւն տանալ : Չի սա է, ճի ի կարճեայ սեանցն : Ելի, սաէ,

filis de Joseph. Il fut témoin oculaire de la nativité du Christ, car il était près de Bethléem avec son père lorsque naquit le Christ. Et depuis lors il coopéra à l'entretien du Seigneur et fut témoin de tous les mystères relatifs à l'économie (de l'Incarnation). Le Christ festinaît beaucoup comme son nourricier et son frère aimé. Il avait une conduite parfaite et c'est pourquoi il fut appelé le Juste.

Il (Jacques) ne mangea jamais de ce qui avait eu une âme, il n'entra jamais aux bains, s'habillait de poils de chèvres, et ses genoux par ses fréquentes génuflexions s'étaient endurcis comme (des genoux) de chameau. Le Christ lui-même l'ordonna premier évêque de Jérusalem.

Les Juifs l'ayant monté sur la tour du Temple, parce qu'il avait témoigné en faveur du Christ, le jetèrent * en bas et le tuèrent, un foulon l'ayant frappé sur la tête.

Sa commémoration en ce jour avec David et Joseph a lieu parce qu'il a servi avec Joseph et Marie à la naissance de Dieu. C'est pourquoi, en même temps que pour eux, pour lui aussi fut instituée une commémoration au jour qui précède la fête de la Nativité du Christ.

Pierre et tous les apôtres honoraient beaucoup Jacques, comme le représentant du Christ, le considérant parmi eux comme le frère de Dieu sur terre. Ainsi que le déclare Paul, car il montait fréquemment à Jérusalem pour rendre compte en même temps que pour corriger et prendre une attestation. Or Jacques était considéré comme une des colonnes. «Je suis allé, dit (Paul),

* B
p. 310 a.

5

10

15

տեսանել զկարծեալ սիւնն՝ զուցէ ընդունայն ինչ ընթանացեմ, եւ թէ. Զայլ որ յառարեւոյն ոչ տեսի՝ բայց միայն զմակարտս զեզրայր Տեսան : Զի զմակարտս Տեսան եւ զօրինապրօփեան իրբեւ. զբան Աստուծոյ առարեւոյն եւ եկեղեցիքն որ ընդ աշխարհ ընկալան : Եւ նորին հրամանաւ ի հեթանոսս զաւետարանն ի հրէից փութեցին . բանցն յամենայնի մեծագատիւ էր համարեալ ի միջն առարեւոյն որպէս եզրայր Քրիստոսի եւ որպի Պաւլի եւ հայրապետ առաջին Երուսաղեմի :]

Քաղցի ժԸ եւ Դեկտեմբերի ԻԶ : Յիշատակ Աստուածանին Մարիամու եւ առաջին նախահարցն :

Աբամայ, Աբելի, Մէթայ, Ենոխայ, Ենովբայ, Կոչի, Մելքիսեպեկի, Աբրահամու,
 10 Սահակայ, * Յակոբայ, Յովսեփայ, Յուզափ եւ Կրկոսաստն նահապետացն, Յարայ, * Ա fol. 140
 Մովսէսի, Բարաբեայ, Յեփթայ, Աամփանի, Դերովբայ, Պաւլի, Եզեկիէլի, v^o b
 Յովսիայ, եւ այլոց մարգարէիցն, Զօրարեւելի, Մատթիթայ, Յեսուայ, Յուզափ եւ
 այլ Մակարայեցոցն եւ Յովսեփեկեանցն, եւ ամենայն արպարոցն որք ընդ օրինօրն
 եւ որ շուռջ բան զօրէնան :

15 [B * Մեծահանդէս տան է եւ վկայութիւն սուրբ եւ փառաւորեալ մեծի նախա- * B
 p. 310 a.]

pour voir ceux qui étaient regardés comme les colonnes ‘ afin de ne pas pour-
 suivre une carrière inutilement. » Et aussi : « Je n’y vis aucun des apôtres
 excepté Jacques, le frère du Seigneur. » Les apôtres et les églises qui étaient
 répandues par le monde acceptaient les ordres et les institutions de Jacques
 comme la parole de Dieu. C’est par son ordre que l’évangile fut transféré des
 juifs aux gentils, car il avait la prééminence en tout parmi les apôtres comme
 frère du Christ, fils de David et premier pontife de Jérusalem.]

18 KALOTZ, 26 Décembre.

Commemoration de Marie, mère de Dieu, et des premiers patriarches.

Adam, Abel, Seth, Enos, Enoch, Noé, Melchisédech, Abraham, Isaac,
 * Jacob, Joseph, Juda et les douze patriarches, Job, Moïse, Barachie ², Jephthé, * A fol. 140
 Samson, Débora, David, Ézéchiél, Osée et les autres prophètes, Zorobabel, v^o b.
 Mathathias, Josué ³, Juda et les autres Machabées, Josédech et tous les justes
 qui furent sous la Loi et avant la Loi.

[B * Fête de grande solennité et martyre du saint et glorieux grand proto- * B
 p. 310 a.]

1. Gal. II, 9. — 2. Peut-être Baraq. — 3. Il s’agit vraisemblablement de Josué,
 fils de Nun, dont le nom aura été mal placé, plutôt que du contemporain de Zorobabel.

վկային Քրիստոսի սասցին ժարտիրոսին եւ նախապատկեալ նախասարկապին՝
սրբոն Ստեփաննոսի սասրելոյ եւ աշակերտին Քրիստոսի :

Երևելի արեգակնս ընդ երկնս ծագելով՝ ցարսեանին ընդ ինքեան բերեալ
ճաղէ, բոց սրգարտիկեան արեգակն սր ի ճոցոյ կուսական արցանոյ, հանդերձեալ Լ
ճեանել . սասեգական գասաց ընկեալակից * լինել լուսոն՝ ոչ կարտոտնոյ, այլ 5
գՍտեփաննոս նախափկոյ ճաղակից խրոյ անմահից ճատարալիցի սանն, :

Ստեփաննոս՝ սրակ հոգեօր, բազմաճաղիկ հաստոյ բոյս, սրոյ անուշահաս
վարդ, չոսոյ անխաւած ճաղիկ : Ստեփաննոս՝ ճշտարեր սցրոն բազմարտալ սրիկ,
անմահաթեան բազրբաճաշակ սղիզլ, բարձրացերոն ի խաչին ճիւ սրճնութեան :
Ստեփաննոս՝ խաստփանութեան անխալի աշտարակ, համբերութեան անաստանիկ 10
նահաստակ, ժամկարութեան խաչաղկեալ զինսօր, բարեարտաթեան բնախր գորական :
Ստեփաննոս՝ Քրիստոսասարանիցի անպարտելի զլմամբոս, աստածաճարչար սպլին
ջանդիմանիչ անվհճեր, աստածաթեանն Քրիստոսի անրելի բարոյլ :

Ըլլ լանդի փանարլանոյ ճար, չամարելի եւ վաստակիմ հիւսել սրակն Ստեփան-
նոսի սասցին ժարտիրոսին եւ չաղիկոյ գորականին Քրիստոսի, եւ գարժանտարութեան, 15
հիւսանն երբէք լուսն ոչ կարացի հարկանել :

Ստեփաննոս՝ սպլ լն շնարճօր եւ գորութեամբ, ասնէր նշանս եւ արուեստս մեծա-
մեծս ի ժաղախրանն : Արալէս գովեցից գոտակս սր ի շնարճոյ հոգոն սրոյ է

martyr du Christ, premier martyr, premier couronné et premier diacre, saint
Étienne, apôtre et disciple du Christ.

Le soleil visible, lorsqu'il point aux cieux, fait paraître Vénus qu'il porte
avec lui, mais le soleil de la justice, qui doit prendre naissance dans l'inté-
rieur d'un sein virginal, n'a nul besoin de se conformer à l'ordre * de la
lumière astrale: pourtant il fait briller Étienne, le premier martyr, son
piqueur, de rayons éternels. Étienne, (c'est) la couronne spirituelle, la plante
de la foi aux fleurs multiples, la rose parfumée d'amour, la fleur immarces-
cible de l'espérance. Étienne, (c'est) le cep chargé de fruits de la vigne qui
produit toujours, la grappe savoureuse de l'immortalité, le grain de bénédic-
tion de Celui qui fut élevé sur la croix. Étienne, (c'est) la tour indestructible
de la confession, l'athlète inébranlable de la patience, le soldat croisé de l'aus-
térité, le chef élu de la piété. Étienne, (c'est) l'adversaire invincible des bour-
reaux du Christ, le censeur intrépide de la nation qui a supplicié Dieu; le
prédicateur, qui ne se tait pas, de la divinité du Christ.

Malgré mon médiocre esprit, j'aurais envie et je m'efforce de tresser une
couronne à Étienne, le premier martyr et le soldat victorieux du Christ,
mais quant à la dignité de la composition, quelquefois je n'ai pu y viser.

Étienne, plein de grâce et de force, opérant des miracles et de grands prodiges
parmi le peuple *. Comment louerai-je les couronnes, dont il fut paré par les

L. Act. vi, 8.

* B
p. 310 b.

* B
p. 310 b.

ջորինեալ : Ձինչ հատուցից Ստեփաննոսի պատիւ, որ գածենայն պուխս վկայից պատկեաց : Արճիք բանիւք վարդաբեցից պատշճաւացեալն բաղձապատիկ սքանչելիք :

Ստեփաննոս՝ լի շնորհօք եւ գորութեամբ : Շնորհք եւ գորութիւն՝ որ պատկա պաշս հիւսեն նմա, եւ չերկոյցուց ձեռաց զնա ի բարխօք պատերազմս յաշս յարդարեցին :

5 Մին՝ արդեօք ի հաւատս զնա, իսկ ճիւսն՝ ի սպասաւորութիւն սարկաւարութեան աւաջնորդէր : Մին՝ առ բանն, իսկ ճիւսն՝ առ վկայութիւնն յօժարեցուցանէր : Մին ի սքանչելիսն, իսկ ճիւսն՝ չուզրութիւնս պատրաստէր : Շնորհք եւ գորութիւն ճիւսկամ լծակցութիւն. շնորհք եւ գորութիւն համապատիւ զինուորութիւնք Քրիստոսի. շնորհք եւ գորութիւն Ստեփաննոսի՝ արթուն պաշապանք :

* B
p. 311 a.

10 Ստեփաննոս, աւէ, այլ լի շնորհօք եւ գորութեամբ : Բարբաւ շնորհաց, Ստեփաննոս, զարբութեանցն պարտբուրելով զխուսկս : Այլիւք հոգերուխ, որ անպողար պաւարթիութեան հոսէր զխտակս, եւ բարեպաշտութեամբ զերուսապէճ ճարքէր յորդարուխ արեանն հոսանօք : Ձինուօք էր, վտուեալ զինու հուլոյն առ ամենայն ընդդիմամարտ եւ հակաուակոյ գորութիւնս : Ախոյեան հգօր առ ամենայն խաւովութիւնս 15 արձակմանց՝ զլիճակաց բարաձգութեանցն հարաճանացն հակերերելով, զխաշեալն աստուածարանելով, ի բեւեւան սանձարով, զկապանան պատուելով, զկողմհերձ զեղարդն բարեհաճբուելով, շարչարտնացն երկիր պողանելով, զՊիպատոսի պատաւարութեանն ոչ ամօթ համարելով, զգերեզմանն ոչ թարուցանելով, յարութեամբն ճեճապանճ լինելով,

grâces du Saint-Esprit? Quels hommages rendrai-je à Étienne qui a couronné toutes les têtes des martyrs? Par quelles paroles illustrerai-je celui qui a été rendu célèbre par de multiples miracles?

Étienne, plein de grâce et de force! ce sont cette grâce et cette force qui, comme deux mains, lui ont tressé cette couronne, et l'ont préparé au bon combat; l'une, sans doute, le guidait dans la foi, et l'autre dans son ministère de diacre; l'une l'encourageait à la prédication, l'autre au martyre; l'une le préparait aux miracles et l'autre à la correction des mœurs. La grâce et la force, couple unanime; la grâce et la force, soldats du Christ, égaux en dignité; la grâce et la force, gardiens vigilants d'Étienne.

* B
p. 311 a.

Étienne, est-il dit, était un homme plein de grâce et de force; Étienne, brûle-parfum des grâces, répandant autour de lui le parfum de la sainteté; source spirituelle, qui versait incessamment des ruisseaux de vertus, et qui, par piété, purifiait Jérusalem par d'abondants flots de sang; soldat armé des armes de l'Esprit contre toutes les forces adverses et rivales; athlète puissant contre toutes les séditions et toutes les attaques, tenant tête aux jets de pierres en supportant les persécutions, en exposant la doctrine du crucifié, en glorifiant les clous, en honorant les liens (de Jésus-Christ), en célébrant la lance qui ouvrit le côté, en vénérant la Passion, en n'ayant pas honte du jugement de Pilate, en se glorifiant grandement de la Résurrection, en confondant les

1. M. à m. : adorant, baisant la terre.

գՔարխեղիան չամօվ սաներով, զՄաղակեղիան նախասերով, զԳլխիան կարկամերով, զԿնարգարևիան զիրան բանարով և նորօր զՔրիստոս բարսղերով, հաստաօվ համարևն հրկիցն անհաստից չաղիկերով :

Յարեան սնանք ի մարտիրոսներն որ կոչէր Էփրեսացոց և Սիւրենացոց և Արևկանցրացոց, և որ ի Կիլիկիացոց և Վափա վիճել ընդ Սաւեփաննասի, և ոչ կարևին զրև սնեղ զմաստախեանն և զհարսն որով խօսէր : Բարսամ Էփն պիր ծախան սց կրկնային Էր նասափարն, զորացեալ Էփն հարնայ հեչմանք բազց սնչաղիկի Էր նասն, պէս պէս Էին ծրրիկքն, խոկ սին նախ ի վերաստ սմբացեալ : Մչ կարևին սպիր ծախան լերկինս վերանայ, և ոչ դասն շեչմանք կրկնային հարնայն մարանչել :

Երգ չաղարս որոչ Էր խնդիրն սրբ վիճելին ընդ սրտկեալ զմասարին Քրիստոսի, և ոչ հանդարձելին խմաստախեան և հարսն որով խօսէր : Յաղարս անձասարսոր մարմնացերցն, չաղարս անհաստաղև զիկեցերցն, որ հրաշափաստարցն զարծիր խորհարց թև, * զհարց կամ որպէս ասանց խասնասմի կրցն մայր լինի, կամ նրպէս լիտ ձնեղանն կոչս դասնի, կամ որպէս բնութիւնն սրանչեկեացն սեպի սոսց, կամ որպէս չարսփայնի սորոչ զարով, ընդ ամենայն սրարսան ստեղծանել, զարարս, կամ նրպէս ձնանի, որ ամենեցան շարճէ, զձնանց :

Երգ՝ աչաջափ Սաւեփաննասի չաղարս շարհայն սաստամարաներով սո հրկայն

Pharisiens, en insultant les Sadducéens, en réduisant les Scribes au silence, en ouvrant les livres des prophètes, et par eux prêchant le Christ, en remportant la victoire par la foi sur tous les juifs mécréants.

Quelques hommes de la synagogue qu'on appelle des Libyens¹, des Cyrénéens et des Alexandrins, et de ceux qui étaient de Cilicie et d'Asie se levèrent pour discuter avec Etienne, mais ne purent résister à la sagesse et à l'esprit avec lesquels il discutait². Les vagues de la mer étaient nombreuses, mais le capitaine était céleste; le souffle des vents était puissant, mais le vaisseau était insubmersible; les orages étaient multiples, mais le mât du vaisseau était fortifié d'en haut. Les vagues de la mer ne pouvaient s'élever jusqu'au ciel, ni les souffles amers rivaliser avec les inspirations célestes.

Or, sur quelle question discutaient-ils avec le soldat couronné du Christ, sans pouvoir résister à la sagesse et à l'esprit avec lesquels il parlait? C'était sur l'ineffable incarnation, sur l'incompréhensible allaitement, qui rend le mystère plus surprenant: * par quel moyen et de quelle façon une vierge sans le concours de l'homme peut devenir mère; et comment elle reste vierge après avoir donné naissance; comment la nature peut céder aux miracles; comment un enfant dans le sein peut créer les enfants de toute la création; comment peut naître Celui qui accorde à tous la naissance?

Or, tandis qu'Étienne discutait ainsi théologiquement sur la grâce avec les

1. Leçon habituelle de la version arménienne, pour rendre *Αλεξιπύων*. — 2. Act. vi, 9sq.

աստուածամարտս, որ ըստ գրեցելոցն՝ չափշտակեցին գնա եւ ամին չտանն : Ուր չափշտակուիլին է՝ անդ գունդը բրխատասանացը . ուր խոկումն սպանութեան է՝ անդ զպրացն անօրինացն է ժողով : Ընդէր պղծէր զաթնան Սովսէսի, ով անօրէնք . ընդէր զարշնլի առնէր զաթնան զոր օրէնքն զարգարեցին : Նա ասաց . Մի սպանակիցես, 5 եւ ճի սուտ վկայիցես . զուր՝ երկոցուցի չանցաւոր գտաչը պատուիրանացդ, եւ կացուցէր սուտ վկայս որ ասէին . Այրս այս ոչ զապարէ խօսել բանս Տայհոյութեան զանդուոյն սրբոյ եւ զօրինաց :

Զոր բանս խօսի : Եւ նորս ասն . Լուար արդեօք ի զմանէ զի ասէր եթէ . Յիսուս նազովրեցի՝ նա բակեցէ զանդն այս, եւ փոխեցէ զօրէնս զոր ետ մեզ Սովսէս : Եւ 10 թէ . Լուար ի զմանէ խօսել բանս Տայհոյութեան ի Սովսէս եւ չԱստուած :

Այժմ ընդ Սովսէս զարմանաւ ով զրպարտող : Այժմ որպէս զօրէնսլիր պատուես յորձէ ճինչ կենդանի էր՝ զարշէիր : Այժմ որպէս նախանձորք օրինացն ջնանուս : Այժմ ջատապով լինիս Աստուծոյ : Այժմ որպէս Տայհոյիւոյ Աստուծոյ վրէժխնդիր լինիս : Ոչ զու չառաջ բան զամենայն ի վերայ Սովսէսի բարինս արկանէիր : Ոչ զու Տանապալ 15 փոխանակ Աստուծոյ զբարինս եւ զիպատս պատուէիր :

Արդ գնա սպանանես, եւ զորձնալ խղճիս կեղծաւորիս : Այժմ հեղուս զարին ամբիժ՝ աստուածպաշտուիլին համարելով : Գու եւ այժմ եւ չաչնժամ զճշմարտութիւնն

Juifs ennemis de Dieu, ainsi qu'il est écrit, *ils l'enlevèrent et le conduisirent au tribunal*¹. Là où il y a enlèvement, il y a un groupe d'hommes qui détestent le Christ; là où il y a complot de meurtre, il y a concours de scribes iniques. Scélérats, pourquoi souillez-vous la chaire de Moïse, pourquoi rendez-vous abominable la chaire que la Loi a ornée? Il vous a prescrit : « *Tu ne tueras point, tu ne rendras pas de faux témoignages*². » Mais vous vous êtes rendus coupables envers ces deux commandements, car *vous avez constitué de faux témoins qui déclarèrent* : « *Cet homme ne cesse de proférer des paroles de blasphème contre le lieu saint et la Loi*³. »

Qu'avait-il dit? Ils déclarèrent : « *Nous l'avons entendu dire que Jésus de Nazareth renversera ce lieu et changera les lois que Moïse nous a données*⁴; nous l'avons entendu proférer des paroles de blasphème à l'égard de Moïse et de Dieu⁵. »

O calomniateur, tu t'intéresses maintenant à Moïse? Tu l'honores maintenant comme législateur, toi qui, de son vivant, le détestais? Tu t'échauffes maintenant comme défenseur de la Loi? Tu es maintenant le défenseur de Dieu! Et tu cries vengeance contre celui qui a blasphémé Dieu! N'est-ce pas toi, avant tous, qui jetais des pierres à Moïse? N'est-ce pas toi encore qui adorais les pierres et les bois au lieu de Dieu?

Or, tu le tués et tu feins le scrupule! Tu verses maintenant le sang de l'innocent en prétendant faire acte de piété! Maintenant comme jadis, tu

1. Act. vi, 12. — 2. Ex. xx, 13, 16. — 3. Act. vi, 13. — 4. *Ibid.* 14. — 5. *Ibid.* 11.

խառնակեա : նաչնեամ համարձակապէս թշնամանկիր, եւ այժմ անմարտապէս պատուեա :

Սր նախ չարաչար խտրոյցի գործուն գնել, եւ այժմ սխարմեա փախչել ի պատուոց : Սր հանտարպ սաս վերակիր, բանդե եւ այժմ սաս փան սրբորոյն թմ, Լոտար զի սակր եթմ, Յիսաս նապարեցի նա բակեցի, գտածարս եւ փախեցի, գորենս զոր եւ ձեց Մովսէս :

Եւ զխորդ, եթմ, սարմանեա զՄանթանես, սեղից այց ոչ բակեացի : Վասն սրբորիկ բակի սեղից այց՝ զի զՏէրն սարմեր, որ կանխապէս զգոյ սաստածածարստ թեան ձերած սասց շտաջարոյն, Ահաստիկ թողեաց լեցի սասնոց ձեր սակրակ, եւ թմ, Մի մնացի, այլ բար ի բարի վերաց որ ոչ բակեացի :

Կա եղիւր այսպիսի սպեալոց պատճառ, նի հրեաց, կանոնեցի խաչ, եւ զԵրաստալիճ վերստին կարձանեցիւր, հարեր բեւեա, եւ գտածարն խախտեցիւր : Աւայեր, Արխն զգրս ի վերաց ձեր եւ ի վերաց սրբոց ձերոց, բնիւլ աչսահեա զվր՝մն զոր գտասձանեցիւր :

Արդ, Լցեալ, սակ, Մանթանես չարոյ սրբոյ, եւ հայեցեալ ճերկինս՝ ետեա զՅիսաս զի կապր բնոց այժմ, Ետաս ձեց : Պարս նտեալ սակ, զիս ընդ աջմ, մեծաթեան արեւոյն ի բարձունս : Արդ՝ զինչ է, պատճառ կարցս այժմ ընդ աջմ, Ետաս ձեց :

confonds la vérité : jadis tu étais l'ennemi déclaré de ce que maintenant tu honores impurement.

Toi, qui naguère songeais méchamment à acheter le sang, tu trouves bon maintenant d'esquiver les châtimens. Toi, qui journallement as témoigné faussement, tu dis maintenant de l'homme juste : « *Nous l'avons entendu dire que Jésus de Nazareth renversera le temple et changera les lois que Moïse nous a données* ¹. »

Et comment, si tu tués Étienne, ce lieu ne serait-il pas renversé? Ce lieu sera renversé parce que tu as mis à mort le Seigneur, qui connaissant d'avance votre inimitié envers Dieu, avait prédit : « *Voici que votre maison sera abandonnée en ruines* ². » Et encore : « *Il ne restera pas pierre sur pierre qui ne soit renversée* ³. »

C'est toi qui es cause de tels désastres, ô Juif! Tu as dressé la croix et tu as miné à nouveau Jérusalem; tu as enfoncé des clous et tu as ébraulé le temple. Tu as dit : « *Que son sang soit sur vous et sur nos enfans* ⁴. » Reçois maintenant la vengeance que tu as fixée.

Étienne, est-il dit, rempli du Saint-Esprit, et regardant vers le ciel, aperçut Jésus debout à la droite de Dieu. Paul le dit assis à la droite du trône des grands au ciel. Or, quelle est la raison pour qu'il soit maintenant à la droite de

1. Act. vi. 14. — 2. Matth. xiiii, 38. — 3. Matth. xxiv, 2; Marc. xii, 2; Luc. xxi, 6. — 4. Matth. xxvii, 25.

5 օր փոյթ էր նմա չտանել ի հաչքական աթոսոյն : Տեսանէր զինուորն՝ զի նահատակէր
 պատերազմելով, և շնորհել նմա կամելով զչազթութիւն՝ չտանէր : Մի երկնչիւր
 Ստեփաննոս, զմարտ քո ոչ ստանձ ստանց բրարիոնի . ձեռն օգնականութեան խորհելով
 տալ քեզ՝ յարեաց յաթոսոյ իմէ : Յիս ի խաչեցեալս հաչելով՝ համարձակ լեր ի
 10 ճակատիւ : Նա եմ զոր տեսեր կախեալ զփաշտէ մարմնոյս բեւեռեալ, սովա-
 տաց քեզ զչազթութիւն : Վարձատու եմ բաշց և նահատակից վկայութեան քո՞մ լինիմ :
 Ի վերայ խաչին որպէս ի ճակատու մարտեաց . վասն զի ի մէջ սուցեա զու զլնդղիմա-
 մարան քո զբանասրկուն և հերքեացեա : * Մի երկնչիւր ի բարանց ի վերայ քո արկելոյ,
 15 զի աշտիճանք առ ելս երկնից բարինքդ այլ եղեցին քեզ : Մի երկնչիւր ի բարաձգողաց
 ի քեզ . բանցի զզլուս անկեան վէճս զիս ընդ քեզ ունիս, որ անխախտելի պահեմ
 զշարացարեալ շինուածն չիս յարմարեցեալ : Եկ այժմ զինուորդ քաջ առ երկնուոր
 զօրավարս, և պատկեալ անապական պատկա՝ հանդիւր չաշխատութենէդ :]

* B p. 312 b.

*Բարոցի փժ և Դեկտեմբերի Իկ : Վերսին տան նմնդեան Տեսան ձերոյ Յիսուսի
 *Բրիտտոսի և չիշատակ Ստեփաննոսի նախապկալի :

15 Նախապկալն Բրիտտոսի սուրբն Ստեփաննոս՝ էր չեթմանասուն և երկու աշակեր-
 տացն Բրիտտոսի : Եւ չեա չարութեանն Տեսան ընտրեցին զնա առաքելալքն, և զաչլ

Dieu? Pourquoi s'empresait-il auprès du trône paternel? Il voyait le soldat
 qui luttait en athlète, et il se levait pour lui accorder la victoire. « Ne crains
 rien, Étienne, (disait-il,) je ne laisserai pas ton combat sans récompense,
 c'est avec l'intention de te prêter une main secourable que je me suis levé
 de mon trône. En me regardant, moi le crucifié, prends courage pour la lutte.
 C'est moi que tu as vu suspendu au gibet, le corps cloué, et c'est par cela que
 je t'accorderai la victoire. Je te donne la récompense, car je participe à ton
 martyre. J'ai combattu sur la croix comme contre une armée rangée, pour
 que tu saisisse le démon, ton adversaire, et le mettes en fuite. * Ne crains
 rien des pierres lancées contre toi, car ces pierres te serviront de degrés pour
 monter au ciel. Ne crains pas ceux qui te lapident, car je suis avec toi, moi,
 la pierre de l'angle, qui conserve inébranlable la structure de l'édifice cons-
 truite à mon intention. Viens maintenant, brave soldat, auprès de ton chef
 céleste, couronné de la couronne immortelle, repose-toi de tes fatigues. »]

* B p. 312 b.

19 KALOTZ, 27 Décembre.

De nouveau fête de la Nativité de Notre-Seigneur Jésus-Christ
 et commémoration du protomartyr Étienne.

Le protomartyr du Christ, saint Étienne, était l'un des soixante-douze
 disciples du Christ. Après la résurrection du Seigneur, les apôtres l'éluèrent

վեց բնկերս նորս . զՓրկիպոսս եւ զՊրորօբան եւ զԵփրանափոս եւ զՊարսնեա եւ զՏիմոնեա եւ զԵփրաօչոս , եւ ձեռնադրեցին զնոսս սարկաւարունս , եւ չանձն արարին նորս զսպրասս , զորրս եւ զսպրիս : եւ նորս հաղպին զգլխս նոցա եւ բարպելին զաստարանն փրկութեան :

Իսկ սուրբն Ստեփաննոս լի էր հաստով եւ Հարով սրով , համարձակութեամբ 5 չանդիմանէր զհրեացն խաչահանունն զսոցանկով չօրինացն եւ ի ճարգարելոցն թէ նա է Արգին Աստուծոյ : եւ չափշտակեալ զնա հրեկոցն ածին չառան : Եւ լուսասրեցան երեսը նորս իրբն զհրեշտակի : եւ եհարց բահանաչապեան զնա թէ . Ազգութս է որպէս ամբաստանն զրէն : եւ նա սաէ . Երբ եզրարբ եւ հարբ լուսարբ ինձ : եւ սխեալ չերեւմանն Աստուծոյ սա Աբրահամ եւ զերանել նորս չերկրէն Քաղ- 10 զկալոց եւ զոյ չերկրէն Քանանու , զերկեակի երեսուն Աստուծոյ եւ զխոստանայն նորս զԻսահակ , զբաստարազիւն Իսահակոյ , զսպրիւն նորս խոյնն , զերզումն Աստուծոյ , զիջաներն Յակոբու չեղիպոսս , վասն ինպատարութեանն Յակոբու եւ վաճառելոցն , զհարչարանս ժողովրդեանն , զձեռնոցն Մովսէսի եւ զանանոցն , զվախչելն ի Մաղլամ , զերեսումն Աստուծոյ ի ճարեւոյն եւ սարբել զնա չեղիպոսս , զհաննել 15 ժողովրդեանն , զբանանել ճափուն , զարանչելս անապատին , զկոտորաշտութիւնն Բարաչելի , զժառանգելն զերկիրն սարգիւսոց ի ձեռն Յեսուայ , զՔալիփ , զՀնուրիւն

avec six autres compagnons, Philippe, Prochore (*Prokhoron*), Nicanor (*Nikanouera*), Parmenas, Timon et (*Timonea*) Nicolas, les ordonnèrent diares et leur confièrent les pauvres, les orphelins et les veuves. Ils s'occupaient de leurs besoins et prêchaient l'évangile du salut.

Saint Étienne était plein de foi et du Saint-Esprit, il blâmait avec hardiesse les Juifs qui avaient crucifié (le Seigneur) en leur démontrant par la Loi et les Prophètes qu'il était le Fils de Dieu. Les Juifs l'enlevèrent et le conduisirent au tribunal. Son visage devint resplendissant comme celui d'un ange. Le grand prêtre lui demanda : « Est-ce bien vrai ce dont on t'accuse ? » Il répondit : « Frères et pères, écoutez-moi. » Et il commença à leur parler de l'apparition de Dieu à Abraham, de la sortie de celui-ci du pays des Chaldéens et de sa venue au pays de Chanaan, de la double apparition de Dieu¹ et de sa promesse d'Isaac, du sacrifice d'Isaac², de son rachat par un bélier, du serment de Dieu, de la descente de Jacob en Égypte à cause du règne de Joseph et de sa vente, des tribulations du peuple, de la naissance de Moïse, de son éducation, de sa fuite à Madian, de l'apparition de Dieu dans le buisson et de sa mission en Égypte, de la délivrance du peuple, de la division de la mer, des miracles dans le désert, de l'idolâtrie d'Israël, de la conquête de la terre promise par les soins de Josué, de David, de la construction du temple

1. Il s'agit des deux visions relatives à la naissance d'Isaac (Gen. xvii, 15-22, et xviii, 9-15. Act. vii, 8 ne précise pas à ce point. — 2. Aucune allusion au sacrifice d'Isaac dans le discours des Actes.

տամարին ի Սոգոմոնէ, զխտապարանոցութիւնն : Գուք, ասէ, չսեպալ չողուցն
սրբոց չակառակ կայք, որպէս եւ չարքն ձեր, զմարգարէսն չարածէիք եւ սպանու-
նէիք :

Եւ լուեալ զայս չրէիցն կատարեցան, եւ կրճտէին զատամուսն ի վերայ նորա,
5 եւ չանեալ արտաբոց բաղարին Երուսաղեմի բարկոծէին զնա : Եւ բացեալ Երկնից * A fol. 141
երեւեալ նմա Յիսուս բաջարէր զնա : Եւ նա ասէ. Աչա տեսանեմ զերկինս
բացեալ, եւ զորդի մարդոց զի կայ ընդ աջմէ Աստուծոց : Եւ նորա խցին զականջս
խրեանց եւ զիմեցին առ չասարակ ի վերայ նորա, եւ բարկոծէին զՍտեփաննոս
որ կարգաչք եւ ասէր. Տէր, Յիսուս, ընկալ զոյի իմ. ծանր եղ, Տէր, մի չամարիր
10 սոցա զոչս մեզս : Եւ զայս իբրեւ ասաց՝ ննջեաց : Եւ Սաւղոս էր կամակից սպանման
նորա :

Եւ ընկեցեալ զմարմին նորա երկու գիշեր եւ տիւ մի, եւ սպա աւետլ Գոմայիկի
թաղեաց զնա չպարակի իւրում, եւ արարին կոծ մեծ ի վերայ նորա :

Եւ եղև չարածումն մեծ ի վերայ եկեղեցոցն որ չԵրուսաղէմ, եւ սպանին չաուր
15 չաչնմիկ ի չաւասացելոցն երկու չապար ողի, եւ զՊարմենա զընկերն Ստեփաննոսի :
Եւ այլքն չբուեցան ի զեօղս եւ ի զաւատս չրէտատանի բաց չաւարեկոցն :

Եւ կատարեցաւ սուրբ վկայն Քրիստոսի Ստեփաննոս նախասարկաւոցն Գեկ-
տեմբերի Թի :

par Salomon, (enfin) de l'endurcissement de (leur) cœur. « Vous, dit-il, vous résistez toujours au Saint-Esprit; de même que vos ancêtres, vous avez persécuté les prophètes et les avez tués. »

Entendant cela, les Juifs furent pris de rage, grincèrent des dents contre lui et l'ayant conduit hors de la ville de Jérusalem, ils le lapidèrent. Le ciel * s'entr'ouvrit et Jésus-Christ lui apparaissant, l'encouragea. Il s'écria * A fol. 141
alors : « Voici que je vois les cieux entr'ouverts et le Fils de l'homme qui se tient à
r^e h.
la droite de Dieu. » (Les Juifs) bouchèrent leurs oreilles, et se jetèrent sur lui tous ensemble et ils lapidaient Étienne qui criait et disait : « Seigneur Jésus, reçois mon âme. » Il s'agenouilla et dit : « Seigneur, ne leur impute point ce péché. » Et en disant cela il mourut. Saul était complice de sa mort¹.

On laissa son corps deux nuits et un jour, puis Gamaliel l'inhuma dans son terrain, et on fit sur lui un grand deuil².

Il y eut une grande persécution contre l'église de Jérusalem et on tua ce jour-là deux mille personnes parmi les fidèles, entre autres Parmenas, le compagnon d'Étienne. Les autres se dispersèrent dans les villages et les provinces de la Judée, excepté les apôtres³.

Le saint martyr du Christ, le protomartyr Étienne, fut exécuté le 27 Décembre.

1. Act. vii, 1-60. — 2. Act. viii, 2. — 3. Ibid. 1.

Յայրս ասար վերադարձաւ ինն Քուստանայ եպիսկոպոսի :
 Կարձեալ չայսմ ասար վարք երանելի պալմայն Քրիստոսի ետերեայ :

Աս էր ի Հասմ բարբաբէն, գասար մեծասան ի շխտնի եւ բարեպաշտ բրիտաննի :
 Հայրն կամեցեալ զնա ասլ ասն, եւ նա ոչ ասնայ չանձն, այլ ասլ, բէլլ. Եւ Քրիս-
 տոսի եմ հարմայեալ, եւ ոչ ասց զկատարիւնս իմ չապարմանալիսն : Եւ հայրն
 չանայեալ նմա, բանցի ոչ ոճն, այլ գասակ ժասանպար ընչեց խոսց, սկիպրն արար
 հարանեայ : Եւ իբրն Եսեա ետերիս զհայր խոս զի պատրաստ, զհարանիան,
 սա ի զիչերի երկուս ապախնայ համարաշս խոս, եւ զգեցեալ զգեստ ասն ելին գայս
 եւ զնային ի ճախկնն, եւ գտեալ նա պատրաստական չայան չԵպիսկոպոսի, եւ
 անախ նաեայր զնային ի Կասն կպրն : Եւ վասն անձանով լինելոյն զգեցս գարձեալ
 հաներձ կանայի, եւ անասնեայ զմերն Քաննի, որ ինարգձանի ասար :

Եւ մեծ ճգնալեամբ եւ ասարինի վարար կայեալ ժամանակ ինչ ի կրկուցն,
 հանդիպի կրտսարի արամե եւ զնայ զկնի նարս ի Մկրտան բարբաբն Կասխայ, եւ
 արպեալ ի խցի : Եւ չերկուս եւ չերիս ասարս ոտտ, զի եւ ի չարախնն ծիանպոմ
 ճաշակեր, եւ ոչ բանձար եւ ոչ անա, եւ ոչ ձկն, ոչ զինի եւ ոչ ձկն, եւ ոչ այլ ինչ
 որ ընդ հար անցանէր ընդանէր կերակար, բայց ծիանն ասկա ինչ հայ լեանայր
 յարատուայ եւ այնա կերակրէր :

En ce jour martyre de l'évêque Théompemptos (*Théompomeay*). Aussi en ce jour
 vie de la bienheureuse servante du Christ Eusébia

Elle était de la ville de Rome, fille d'un prince riche et pieux chrétien.
 Son père ayant voulu la marier, elle n'y consentit pas et lui dit : « Je suis
 fiancée au Christ et je ne livrerai point ma virginité à la corruption. » Son
 père ne l'écouta pas, et comme il n'avait pas d'autre enfant héritier de sa
 fortune, il commença les préparatifs des fiançailles. Eusébia, voyant que son
 père préparait les fiançailles, prit de nuit deux de ses servantes, du même avis
 qu'elle, et se revêtant d'habits masculins, elles sortirent en cachette et se rendi-
 rent au bord de la mer; ayant trouvé un navire en partance, elles se rendi-
 rent à Alexandrie, et de là naviguèrent jusqu'à l'île de Cos (*Kron*). Comme
 (Eusébia) y était inconnue, elle reprit ses vêtements de femme et se fit appeler
 Xénia, c'est-à-dire étrangère.

Après avoir vécu quelque temps dans l'île dans un grand ascétisme et une
 vie de vertus, elle fit la connaissance d'un moine, le suivit à la ville de Mylas-
 sa (*Milason*) en Carie. Elle se cloitra dans une cellule. Elle ne mangeait que
 tous les deux ou trois jours, ou même ne goûtait (quelque chose) qu'une fois
 par semaine: elle ne prenait comme nourriture ni verdure, ni légumes, ni
 fruits, ni vin, ni huile, ni aucune autre chose qui passât au feu, mais elle
 trempait seulement un peu de pain dans ses larmes et s'en nourrissait

1. Corruption dans la tradition manuscrite arménienne de *Միլասոն*.

* Եւ չերեկօրեայ ճինչեւ ցառաւտոն համբաւնայր զձեռս չերկինս եւ արեւութեամբ * A fol. 141
 եւ արտասուօք կատարէր զպօթն որ սա Աստուած. ի վերայ ձերկ ճնկացն սակա v° b.
 ինչ նիրհէր. եւ զգետտ նորա ծաղկէն որպէս խորզ եւ այն ճինչեւ ի ծունկն եւ սա-
 անց թեզանեաց, բացաւ զլիտլ եւ բոկ ի ձմեռայնի եւ չամարայնի : Բայց զանրաս
 5 ձգնութիւն վարուց նորա եւ զխտամբեր ժառկալութիւնն որ իբրև զանձարձին էր
 ի ձարմնի, ո՞վ կարացէ ընդ զբով արեւանել :

Եւ ի ժամ հանգստեան խրոջ տարածեալ զձեռս խր չերկինս՝ լոյս ձեծ ծաղկաց
 ի լսլի անդ, եւ ընթացեալք ի տեւեան տեւին գերանելին՝ Քսենի հանգուցեալ ի
 Բրիտոս Գեկտեմբերի ԻԷ :

10 Եւ նշան արանչելացոյց Աստուած ի պատիւ արրոյն, բանդն պատկ լուսեղէն աստե-
 դանման իջեալ չերկնից, եւ ի ճիջի խոչ չաչանապէս վապեալ՝ եկաց ի վերայ զազա-
 զացն ճինչեւ. եղին զնա ի գերեզմանի, եւ ապա վերապաւ չերկինս :

Քաղցի Ի եւ Գեկտեմբերի ԻԸ : Տօն է զլիտար սուրբերոյն Պետրոսի եւ Պօղոսի :

* Գլխաւորք եւ ձեծ սուրբեալքն՝ Քրիստոսի Պօղոս եւ Պետրոս, բարոյեցին զաւե- * A fol. 142
 15 տարանն փրկութեան ընդ ափեկերս, եւ հաստասեղին գեկեղեցիա կարպօք եւ կանսօք : r° a.

13 Տօն է] սրբոց *add.* B.

* Du soir au matin, elle élevait ses mains au ciel et avec persévérance et * A fol. 141
 larmes elle accomplissait les prières qu'elle (adressait) à Dieu; elle sommeillait v° b.
 brièvement sur ses genoux nus; son vêtement de poils était semblable à un
 sac, qui lui arrivait jusqu'aux genoux, sans manches; elle avait la tête et les
 pieds nus l'hiver et l'été. Qui pourra jamais décrire le grand ascétisme de sa
 vie et sa rigoureuse austérité qui la rendait comme incorporelle dans un
 corps ?

Lors de sa mort, elle étendit ses bras vers le ciel, une grande clarté illu-
 mina sa cellule, et ceux qui accoururent attirés par ce spectacle trouvèrent
 la bienheureuse Xénia endormie dans le Christ, le 27 Décembre.

Dieu par un magnifique miracle honora la sainte, car une couronne lumi-
 neuse comme formée d'étoiles descendit du ciel, avec au milieu, et en évi-
 dence, une croix resplendissante, se posa sur son cercueil jusqu'à ce qu'on
 l'eut mis dans le cimetière, et ensuite remonta au ciel.

20 KALOTZ, 28 Décembre.

Fête des principaux apôtres Pierre et Paul.

* Les principaux et grands apôtres du Christ, Paul et Pierre, prêchèrent * A fol. 142
 l'évangile du salut à l'univers, et établirent des églises avec règles et canons. r° a.

Զի Պետրոս գրասցիկն բարոյեաց ի Հրատատմի, սարս ի Քաճիրս, ի Պանասս, ի Փախպիս, ի Բարսաբիս և չՄնախը Եսորոց : Ենտանեցին գաշտկերտան բրիտանեայս, և շինեայ եկեղեցի և սպրեայ սեպան :

Ենտի վնայ ի Հսոմ վտան Սիմանի կախարդի, չսարս Կոստանայ կայսեր, և բարոյեայ սոյ և չամենայն Բաալիս, և եկն արքձեայ ի Հսոմ և շինեայ վեկեղեցին, և կայրեայ բաճանայս և սրաշատեայս :

Եսկ Պետրոս սասրեայ շեթմանայ բարոյեաց ի վախտն և վեց բարբառ, և ի բարոմ սպր և չաշխարհս բարբարոսայ, և եկն չերասայլ,ճ. և ի Կեսարիայ կայրեայ սասրեցաս ի Հսոմ : Եւ երկու տմ կապանոր կայրեայ սոյ՝ արձակեցաս : Եւ գտան տմ բարոյեաց ի Հսոմ և չամենայն Բաալիս, և սարս եկն արքձեայ ի Հսոմ :

Եւ ներան կայսր ի գրախ ձորտոթեան հատեայ՝ չարոյց հարսձանս եկեղեցոյ, և սպան վԿրիստոս վեր ձայրն, և զՀարտարինս կին խր, և զայլ բարոմ սպրտրմնս խր : Եւ կրաս գասարեայան զՊետրոս և զՊետրոս. և նորս սպրթիւր զՍիման կախարդի ի վերասս ի վայր կործանեցին, և սպանին սլեակհանս թեամբն Եստոսձայ, սր թնաս բնոյ սպ և կամլ, և երանկ չերկինս ձորտրան արտետախ, խտտայեայ Էր և գնեան հանկ չերկինս :

* A fol. 112
r. b.

2 և չՄնախը Եսորոց] սր և եկեայ նասս տս ժամանակ ճի չՄնախը Եսորոց, սր անտանեցին B 3 շինեայ] շինեցին — սպրեայ] սպրեցին B 13 վեր ձայրն] և զՏորարոյր խր add. B || 14 և նորս սպրթիւր . . . հանկ չերկինս] սր զՍիման կախարդի նշտակեցին և սպանին սպրթիւր B.

Pierre prêcha d'abord en Judée, puis dans le Gamir (?), dans le Pont, en Phrygie, en Galatie et à Antioche de Syrie (où) on appela les disciples « chrétiens »; il (y) construisit une église et édifia un autel.

De là il se rendit à Rome à cause de Simon le magicien, aux jours de l'empereur Claude, et, y ayant prêché ainsi que dans toute l'Italie, il revint à Rome, y construisit des églises, établit des prêtres et des ministres.

Quant à Paul, l'apôtre des gentils, il prêcha dans soixante-six villes, dans beaucoup de nations et de pays barbares; il alla à Jérusalem et de Césarée fut envoyé à Rome, enchaîné. Après y être resté deux ans dans les chaînes, il fut libéré. Il prêcha durant dix ans à Rome et dans toute l'Italie, et enfin revint à Rome.

L'empereur Néron, parvenu au comble de l'erreur, suscita une persécution contre l'Église, fit mourir sa mère Agrippine, sa femme Octavie (*Hoktabina*) et beaucoup d'autres de ses proches. Il fit arrêter les apôtres Pierre et Paul, qui, par leurs prières, avaient précipité de haut en bas Simon le magicien, et l'avaient fait mourir par l'aide de Dieu, car (Simon) s'était élevé dans les airs et voulait monter au ciel par son art magique, et il avait même promis à Néron de le faire monter au ciel.

* A fol. 112
r. b.

Վասն որոյ բարկացեալ ընդ ձա՛հ կախարչին՝ հրամայեաց զՊետրոս խաչել : Եւ Պետրոս ապա՛չեաց զգոհի՛ման շքել զխաչն զլիսիւպր, եւ ասաց . Չեմ արժանի ըստ նմանութեան Տեառն իմոյ խաչել, զի եւ զօրինակ նախատուեց՛ին ունի՛մ, զի նա զլիսիւպր անկաւ որպէս ճնունց ձարգոց . չաչտ ասնէ ինձ պարտ է ազգել ի վեր գոսս զի յերկինս կամեցեմ եւ ասացեալ զխորհուրդ խաչին՝ աւանկեաց զհօղին խըր սո Կատուած : Եւ Մարկելոս իջուցեալ ի փայտէն եւ պատուով ի տապանի :

Իսկ զՊոզոս հրամայեաց ներոն զլիսասել : Եւ չորմամ զլիսասեցին, երեւեցան ներոնի Պետրոս եւ Պաւղոս, թաղ ի զլուխ ունելով, եւ ասին . Տես ոչ մեարք սլլ կենդանի եմք : Եւ զարհուրեալ ներոնի փախեալ ի բազարէն եւ դազանակեր եղեւ :

Կատարեցան ընթ յըբ սուրբ սուարեկոցն Պետրոսի եւ Պոզոսի՝ յամսանն Մարգար ԻԳ եւ Յունիսի ԻԲ՛, եւ աստ եղաւ խորհրդեամբ փանն տանին հաստատութեան :

* Յաչամ աւար վկայաբանութիւն երկուց բխրացն, որբ հրով կատարեցան ի նիկամիլիս բազարն, յեկեղեցոս՝ սլլ սրբոն երկնեաց, ի Մարտիմիանուէ անբարեչա թագաւարէ : * A fol. 142 v° a.

Կատարելիչտ արքայն Մարտիմիանոս չաւուրս ն՛նեղեանն՝ Քրիստոսի տեսանէր զբազ-

3 զի եւ զօրինակ . . . զխորհուրդ խաչին *om. B* || 6 սո Կատուած *om. B* 7 Եսկ զՊոզոս . . . հաստատութեան] Եսկ զՊոզոս հրամայեաց ներոն զլիսասել . եւ կատարեցան երկօրին սուրբ սուարեկոցն ի ճիւճ աւար *B* || 12 վկայաբանութիւն . . . թագաւարէ] վկայս թիւն երկուց բխրացն որբ ՝ նիկամիլեաց բազարն վկայեցին պրճամբ հրոյ յեկեղեցին *B* || 14 կատարելիչտ] կատարչա *B*.

C'est pourquoi, irrité de la mort du magicien, (Néron) ordonna de crucifier Pierre. Et Pierre pria les bourreaux de renverser la croix, la tête en bas, en disant : « Je ne suis pas digne d'être crucifié comme mon Seigneur, car j'ai l'exemple du premier homme créé, qui, étant tombé la tête la première comme une naissance d'homme ¹, m'indique que je dois dresser les pieds en haut pour pouvoir monter au ciel. » Après avoir ainsi expliqué le mystère de la croix, il rendit son âme à Dieu. Marcellus, l'ayant descendu du gibet, l'inhuma avec honneur dans un tombeau.

Quant à Paul, Néron ordonna de le décapiter; et lorsqu'on l'eut décapité, Pierre et Paul apparurent à Néron, ayant une couronne sur la tête, et ils lui dirent : « Regarde, nous ne sommes pas morts, mais vivants. » Néron, effrayé, s'enfuit de la ville et fut dévoré par les fauves.

Les saints apôtres Pierre et Paul terminèrent (leur) carrière le 23 du mois Markatz, 29 Juin, mais (leur vie) a été placée ici à dessein à cause de la fixation de la fête.

¹ En ce jour martyre des vingt mille, qui moururent par le feu à Nicomédie, dans l'église de sainte Irène, par ordre de l'empereur impie Maximien. * A fol. 142 v° a.

Maximien, l'empereur idolâtre, ayant aperçu pendant les jours de la fête

1. Allusion à la présentation habituelle de l'enfant dans la parturition.

մտիկանս բրխատնեկց, սրամոց եւ կամանց, երխատարաց եւ կասանաց, ձերաց եւ սղաջոց միտրան բնիանային լեկեղեցին մեճ որ չանան սղբոն երինես եւ չարախեամբ նախանձա վասեայ Էրիկեայ բազմախեամբ զսրբ սրտանայ շարճանակի զեկեղեցին, եւ զամենայն զրանս վասեայ մի միտն եկեայ ի բայ, սրջ սասջի կանգնեայ զբազինս կասն : Կասարած սասրեբ ի ներքս : Եթև, որ կամեայի սպրեկ չաջանմ, Տրոն Էլլի, սրտարս եւ զոճեայկ : Եւ սասրեկցն եկեղեցոյն Կերիկիս անան՝ բաջարեբ, զեպախարան բանի վարդապետախեամբ եւ զերեխայն մկրտին, եւ կասարեայ զերիկիան խարճարոն զամենեսան շարդեցեայ զանմին ի սրտասիան մարմնոց եւ չարեն, Արբոյն Կասուճոց :

Եւ չարեամ ետես եթև, Տատատատն կային ի ներքս, եւ սչ որ ել սրտարս ի բազմա- 10
խենն, Տրամապեայ բարբրեկ զեկեղեցին Տրալ : Եւ երանեբ բարճրանայր բոյն, եւ սաջարեբ զամենայն նիխն զբաջան եւ զբարինան : Եւ բազմախին սրբոյն երկրալ 15
բնո Տրեչատկա զերբս երկոց մանկանցն մինչեւ ի սրտս շնչայն, սասնեցցին զՏոլիս ի բեանց սո Կասուճ : Եւ վասեցան ի զասս անմարմնոյն սղբ իբրև բասն Տալարբ, 20
ընո այր եւ ընո կին :

Կասցին անանբ չամբարչաոյ անտի զկեպասոն եթև : Եւ վաստարեայ 25
լչխանբ բս բրխատնեայր են, Կորսիկիս լեպաղիբն եւ Մարգլ,սս սղարապեան

2 սրբոյն] սրբաՏոյն B | 6 Կերիկիս] Կերիկիկիս B || 12 սաջարեբ] սաջար B ||
11 վասեցան] վաստարեցան B 16 Մարգլ,սս] Մարգան,սս B.

de la Nativité du Christ le grand nombre de chrétiens, hommes et femmes, jeunes gens et jeunes filles, vieillards et enfants, qui se rendaient ensemble à la grande église de sainte Irène, brûlé de jalousie par méchanceté, alla avec de nombreux soldats, cerna l'église de toutes parts et fit fermer toutes les portes à l'exception d'une seule devant laquelle il fit dresser un autel d'idôles. Il envoya un ordre à l'intérieur, que quiconque voudrait éviter d'être brûlé par les flammes sorte et sacrifié. L'archiprêtre de l'église, nommé Clericus, encouragea les assistants par des paroles de doctrine; on baptisa les catéchumènes, et après avoir accompli le mystère du salut, il les communia tous au corps et au sang précieux du Fils de Dieu.

Lorsqu'il vit qu'à l'intérieur ils demeuraient fermes, et que personne de cette multitude ne sortait au dehors, (l'empereur) ordonna d'incendier l'église. 30
* A fol. 132
v° b. La flamme jaillit et s'éleva, dévorant tous les matériaux, bois et pierres. * Et (cette) multitude de saints, chantant avec les anges jusqu'au dernier souffle le cantique des trois enfants, rendirent leurs âmes à Dieu. Ils trépassèrent dans les rangs des immortels au nombre de vingt mille environ, hommes et femmes.

Quelques impies de cet endroit dirent à l'empereur : « Tes glorieux princesses sont aussi chrétiens, Dorothee le ministre de la couronne, Mardonius

և Միգրոնէոս բրեւոյնն եւ Գորգէանոս եւ Պետրոս, եւ գալստիս ի պատուարացն :
 և հրամայեաց կայուցանել եւ գնտա առաջի իւր . եւ ինքեանք կամաւորութեամբ
 ի բաց հանին ի պարանոցացն դասկի ձանեական, եւ բաժին գոտիս իւրեանց, եւ
 5 ձերկացան չանձանց իւրեանց պարբունական պատմութեանն, եւ համարձեալք զձայնս
 իւրեանց սպարակէին խոտովանելով զանուն Տեսան մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի :
 և հրամայեաց զան հարկանել զնոսա սեպկին . եւ սպա արկին ի բանց :

և այլ ոմն զօրական Չինան անուն հրատարակախոս եղև ընդդէմ Մարտիրոսանոսի
 ամբարշտին, չանդիմանեաց զնա չոյժ հրատարակաւ աստուածախոս բանիւ իւրով, եւ
 խոտովանեցաւ զՔրիստոս՝ Տէր եւ արարիչ . եւ բարիւ ջախջախեալ զբերանն եւ
 10 խորտակեալ զատամունան՝ հատին զգլուխն :

Կալան եւ զուրբն Թէոփիլոս՝ սարկաւապն, որ բերէր թուլի ի սրբոյն Անթիմոսէ * A fol. 143
 եպիսկոպոսէ առ սուրբ վկայոն Քրիստոսի, եւ հատեալ զբերան՝ բարկոժ արարին
 15 զնա մինչև ատանկեաց զհոյլին :

Իսկ զԹէոնիլաս սարկաւապն որ չատաջագոյն չանդիմանեաց բանիւ իմաստութեամբ
 20 զամբարշտն՝ հրամայեաց բարկութեամբ եւ ձայկեցին արջաւաճիօք զմարմինն . եւ ի

1 Միգրոնէոս] Միգրուկէոս B — Գորգէանոս] Գորթիանոս B | Պետրոս] ձեժ զօրավարն
 add. B — եւ գալստիս ի պատուարացն om. B — կայուցանել եւ գնտա առաջի իւր] եւ
 կայուցին առաջի B | 4 համարձեալք . . . խոտովանելով] համարձակեալք բանիւ խոտովա-
 նեցան B | 7 հրատարակախոս եղև . . . հատին զգլուխն] ի հրատարակախոս լինել եւ ի
 ձեժարանէն Մարտիրոսանոսի ամբարշտին ընդդէմ ճշմարտին Աստուծոյ՝ չանդիմանեաց զնա չոյժ ի
 հրատարակի անլ աստուածախոս բանի իւրով, եւ խոտովանեցաւ զՔրիստոս Տէր եւ արարիչ :
 եւ հրամայեաց թաղարին բարիւ ջախջախել զբերանն եւ խորտակել զատամունան, եւ յետոյ
 հատին զգլուխն B | 12 սուրբ om. B.

(Mardcos) le généralissime, Mygdonios le gouverneur, Gorgonius (Gorgēo-
 nos) et Pierre et d'autres parmi les notables.. » Il ordonna de les faire venir
 en sa présence. Ils enlevèrent d'eux-mêmes le collier d'or de leur cou, déta-
 chèrent leur ceinturon, quittèrent leur manteau royal, et élevant leur voix, ils
 confessèrent le nom de Notre-Seigneur Jésus-Christ. Il ordonna de les frapper
 violemment, puis on les jeta en prison.

Un certain autre soldat, nommé Zénon, parla en public contre l'impie
 Maximien, le critiquant avec vigueur et publiquement par des paroles rem-
 plies de Dieu, et confessa le Christ, Seigneur et créateur. Après lui avoir
 écrasé la bouche et brisé les dents avec une pierre, on lui trancha la
 tête.

On saisit également saint Théophile, * diacre, au moment où il apportait * A fol. 143
 une lettre de saint Anthème, évêque, aux saints martyrs du Christ; on lui
 170 a.
 coupa la langue, et on le lapida jusqu'à ce qu'il eût rendu l'âme.

Quant au diacre Théonas, qui avait blâmé l'impie par des paroles pleines
 de sagesse, celui-ci, irrité, ordonna de battre son corps avec des nerfs de

փառսի բնեւեալ՝ ճրով աչբեցին զնա, և գոճանորով առանգեաց զՏօղին խր սո
Լսասուած :

Եաց զսորբ իշխանն աշտպէս կատարեցին. զԳորեթիս զգիտակցին, զՄարգանիտ՝
ճրով աչբեցին, զՄարբանիտ՝ ի խորովիտ բնեցին, և ի Գորգանիտ և ի Պետրոսի
պարանոցն կրողեայ Երկայնաբար՝ բնեցին ի Տալ : Եշտպէս բարի խառտախմուս
Քեանը կատարեցան ի Քրիստոս :

Բազցի ե՛՛ և Գեկեաներբի եԹ՝ : Տան Է, Տնեղան Տեան և յբշտակ սորբ
առաբերցն նախանու և նակբա :

Մբբի աշակերտն Քրիստոսի՝ նակբա և նախանն, սրբիքն Զերեթեայ, Էին
ըստ ճարմնայ բակերպիք նիտուի. զն Սոլոմէ, ճաչր նոցա՝ զսորբ Էր նախեփայ
առտուածաճարն : Եւ Էին յառաջաբոցն աշակերտեայք նախանու Մկրտչի : Եւ չար-
ժամ բուն ի նման, իմ. Եճառակի Քրիստոս գան Լսասուած, * զնոցին զկնի
նիտուի նախանն և Լնպէս : Եւ զարձեայ զնոցին սո նախանն, և չարժամ
Հերովպէս սրկ զնախանն, ի բանոց, զնոցին նոցա ի աուն խրեանց :

* A fol. 113
r° b.

1 գոճանորով] զԼսասուած add. B || 1 բնեցին] բնեցանցին B || 7 Տան... նակբա] սան Է
սորբ առաբերցն սրբոցն սրտածան նախանու և նակբայ B || 10 նիտուի] Քրիստոսի add.
B || 11 սրկ] Էսրկ B.

boeuf, ensuite de le clouer à un poteau et de le bruler. Il rendit son àme à Dieu en (le) remerciant.

Voici comment on exécuta les saints princes : on décapita Dorothee, on livra aux flammes Mardonius, on jeta dans un précipice Mygdonios, on attacha de grosses pierres au cou de Gorgonius et de Pierre et on les précipita à la mer. C'est ainsi qu'en bonne confession ils moururent pour le Christ.

21 KALOTZ, 29 Décembre.

Fête de la Nativité du Seigneur et commémoration des saints apôtres Jean et Jacques.

Les disciples chers au Christ, Jacques et Jean, fils de Zébédée (*Zebetheay*), étaient, par le corps, fils de la sœur de Jésus, car leur mère Salomé (*Soghomē*) était fille de Joseph, le père de Dieu. Ils avaient été d'abord disciples de Jean-Baptiste. Lorsqu'ils entendirent de lui : « Voici le Christ, l'agneau de Dieu »¹, Jean et André suivirent Jésus. Puis ils retournèrent à Jean-Baptiste, mais quand Hérode fit mettre Jean-Baptiste en prison, ils retournèrent à leurs maisons.

* A fol. 113
r° b.

1. Joan. 1, 36.

Եւ Յիսուս անեսալ առ Տովակին զՊետրոս եւ զԱնդրէաս՝ կոչեաց զնոսս եւ զհացին զհետ նորա, եւ ընդ նմա շրջէին հանապալ :

Եւ չեա չարութեանն Քրիստոսի եհաս վիճակ Յակոբայ Սպանիա. եւ սպան զնա Հերովդէս սրով վասն յանգլիմաներոյ զՀրէշտան, եւ զմարմին նորա ընկեցին ի ծով. եւ սկիւր Տովան հանին զնա ի վիճակն իւր ի Սպանիա : Եւ ի ձեռն նշանացն եւ սրանչեկեացն պատուեցաւ ի նոցանէ, մինչեւ կոչեցաւ անկ Պօղոս առարեալն եւ զարձայց զնոսս յատուածգլխութիւն, եւ ծանուցաւ թէ Յակոբոս է առարեալն նոցա :

Իսկ Յովհաննէս սպասաւորէր ամենասուրբ կուսին Մարիամու աստուածածնին երկրտասան ամ, որ չանձնեցաւ նմա ի Քրիստոսէ թէ. Ահա մայր բո, եւ սուրբ կուսին թէ. Ահա սրղի բո : Զի սա միայն է որ երեք մայր անի. մի՛ Սոփմէ որ ծնուն զնա, երկրորդ՝ զըրտուսն որ անուանեցան սրղիք սրտոման, եւ երրորդ՝ աստուածածին Մարիամ :

Եւ չեա փոխման սուրբ կուսին՝ զնոց չեփեսոս հրամանաւ սուրբ Հոսիոյն, եւ զառձարն Արտեմեայ կոսցն կրթանեաց, եւ արար բազում նշանս եւ սրանչեկեա, եւ զբազումս զարձայց ի կուսարշտութենէ յատուածգլխութիւն : * Ճինեաց անկ * A fol. 143 v° 3.

3 վիճակ Յակոբայ Սպանիա] վիճակաւ Սպանիա Յակոբոս B || 4 սրով om. B || 6 կոչեցաւ] չարաւ B || 7 ծանուցաւ] ծանուցեալ Լիէ, սա B — նոցա] ձեր B || 9 սուրբ om. B || 10 Զի սա . . . Մարիամ om. B || 13 սուրբ om. B . 15 յատուածգլխութիւն] յատուածգլխութիւն : Եւ Կոնստանտնոս թագաւոր սրտորեաց զնա ի Պատմոս կրղի : Եւ երթեալ անկ զարձայց զամենեսան յատուածգլխութիւն add. B.

Jésus ayant aperçu sur le rivage Pierre et André, les appela. Ils le suivirent et circulèrent constamment avec lui.

Après la résurrection du Christ, l'Espagne échet comme lot à Jacques, mais Hérode le fit mourir par l'épée, pour avoir blâmé les Juifs, et on jeta son corps à la mer. Les vagues de la mer le déposèrent dans son diocèse en Espagne. Il fut honoré là, à cause de ses miracles et de ses prodiges, jusqu'à ce que l'apôtre Paul, appelé par eux, les convertit à la science de Dieu et leur fit connaître que Jacques était leur apôtre.

Quant à Jean, il servit pendant douze ans la sainte vierge Marie, mère de Dieu, qui lui avait été confiée par le Christ (lorsqu'il dit) : « Voici ta mère » et à la Vierge : « Voici ton fils ' ». Il est le seul qui eut trois mères : la première, Salomé, qui l'enfanta; la deuxième, le tonnerre, c'est pourquoi ils (les deux frères) furent appelés les fils du tonnerre; et la troisième, la mère de Dieu, Marie.

Après l'assomption de la sainte Vierge, il se rendit à Éphèse, par ordre du Saint-Esprit, et y détruisit le temple de l'idole Artémis; il y opéra de nombreux miracles et prodiges, et convertit bien des gens de l'idolâtrie au culte de Dieu. * Il y construisit des églises, y établit des évêques, des prêtres et des

* A fol. 143 v° 3.

l. Joan. XIX, 26 sq.

եկեղեցիս եւ կայրաց եպիսկոպոսս եւ բաժանացս եւ ասրկուսարանս : Եւ հարածեաց զգետս ի կզրոյն եւ բնկզմեաց զԿինսարաս կախարչն ի ճախն եւ կարացոյց զՆաախանաս կախարչն :

Սա բնիկերցոս զերկը աւետարանն՝ զՄատթևոս, զՄարկոս, զԼուկաս. զրեաց եւ ինքն աւետարան ի ձեան աշակերտի իւրոյ Պրոխորանի, զրեաց եւ գաստատմական չազանոթիւնն :

Եւ ներխոս թողաւսրն զարձոյց զնա ջարտարանացն, եւ եկն զարձեալ ճեմիտոս եւ սզգեաց որ ինչ անց սրակոս էր, որ եւ բաստան հարար ծարրեալ ծարրիկ զարձոյց չՄատատմ :

Եւ սարս չատար կիրակէի կոչեաց սա ինքն զեպրարան, եւ վարդապետեալ հարրբեցոյց զնասս, եւ աւեալ ընդ իւր զԼիստոս, զաշակերան իւր եւ ալ սրս երկոս, թիօք եւ վաչատատար, ել արտարոյ բարարին ի սեզն ձի, եւ հրամայեաց բրեւ անց խարարչն : Եւ ձաւեալ տարածեաց զհանցերձս իւր, եւ նաւորատմն չազօնն կացեալ սասց. Բարչեցէք զծայր իմ ի վերայ իմ : Եւ բարչեցին ձինչեւ ի ճախնն եւ ի սրարանցն զհայն, եւ սարս աւանդեաց զհային իւր սա Լատատմ : Եւ կասս արկեալ զերեւորն ճաճկեցին, եւ երթեալ ի բարարն սրատմեցին թմ, Յախանան, վախճանեցոս :

2 կախարչն *om.* B 7 ներխոս] ներասս B զարձեալ] վերասին B || 11 աւեալ սա B 15 սա Լատատմ] ի ձեան ձեան B.

diacres. Il chassa les démons de l'île¹ et fit noyer le magicien Kynops (Kinos) dans la mer, et rendit aveugle le magicien Noëtianus (Notianos).

Il lut les trois évangiles de Matthieu, de Marc, de Luc; il écrivit lui aussi un évangile par l'intermédiaire de son disciple Prochore (Prochoron) et la divine Apocalypse.

L'empereur Nerva (Nerias) le fit revenir de l'exil; il se rendit de nouveau à Ephèse et y procura ce qui manquait; il convertit à Dieu quarante mille hommes égarés.

Un dimanche, il appela à lui les frères, leur fit la doctrine, les communia, et prenant avec lui Verus (Biuross), son disciple, et deux autres hommes munis de bûches et de pelles, il les conduisit hors de la ville, à un endroit où il leur donna l'ordre de creuser profondément. Puis il descendit, étendit ses vêtements et se mit à prier avec le manteau sur lui; il dit ensuite : « Tirez sur moi ma mère. » Ils le couvrirent de terre jusqu'aux genoux, puis jusqu'au cou; il rendit alors son âme à Dieu. Ils étendirent un linge pour couvrir sa figure, et retournèrent à la ville pour dire aux frères : « Jean est mort. »

1. Il s'agit de l'île de Patmos: notre auteur a négligé de dire que Jean y avait été exilé.

Եւ չեա երկը առերջ բացին պրկեղծանա եւ ոչ գտին զձորմինն, բայց միայն զհանդերձն եւ զհոգաթափին, * զի վերափոխեաց զնա սիրելին իւր Քրիստոս որ ասաց * A fol. 143 v° b.

Եւ վախճանեցաւ սարբ տաքեալն եւ աւետարանիչն Յովհաննէս Հոռի ժէ : Եւ Սեպանճրերի Ե՞ :

Յայսմ աւուր վկայորանա՝ ին սրբոյն Յովաննոսի բժշկի եւ Սիլուանոս կախկոյտի եմեսու բարգրի եւ Ղուկասու սարկաւացին եւ Մովկիմոսի ընկերացոյն :

Յանս անօրէն սրբային Նումերիանոսի բարում խնջոյս ընէր ամբարխոյն ի տանի կուոյն, եւ ամենեքեան ճեպէին կոտորել զպիպճ զոհոն ի բարբոն Եմեսու : Չոր տեսալ կախկոյտան Սիլուանոս եւ Ղուկաս սարկաւացին եւ Մովկիմոս ընկերացոյն՝ յառաջ մատուցեալք ուսուցանելին զմոլոմորդան ի բաց կալ ի խուլ եւ համբ զլուացն, եւ հաւատալ ի մի աստուածութիւն Հօր եւ Սրբուց եւ սարբ Հօգուոյն :

Եւ տեսալ զնոսս անօրէն շաղատարացն եւ կախալ կացուցին առաջի դատաւորին : Եւ Եհարց զատարն զհաւատաց նոցա, եւ նորա յայտնապէս զաւանեցին

2 զհոգաթափին] վասն որոց հաւանեցան ստել աշակերտք նորա թէ վերափոխեաց *add B* || 4 Հոռի ժէ եւ Սեպանճրերի Ե՞] յաւար կիրակէի *B* || 10 Սիլուանոս] Սիրիանա *B*.

Trois jours après, on ouvrit la tombe et l'on n'y trouva point le corps, mais seulement les vêtements et les pantoufle . * car le Christ avait transporté * A fol. 143 v° b. en haut son bien-aimé, et lui avait dit : « Je veux qu'il vive jusqu'à ce que je vienne ». »

Le saint apôtre et évangéliste Jean mourut le 17 Hori, 26 Septembre.

En ce jour martyr de saint Julien le médecin, de Silvain évêque d'Émèse, de Luc le diacre, et de Mocimus le lecteur.

Aux jours de Numérien, l'empereur impie, beaucoup de réjouissances publiques avaient lieu aux fêtes des idoles, et tous s'empressaient d'accomplir les immondes sacrifices dans la ville d'Émèse (*Emesos*). Ce que voyant, l'évêque Silvain, le diacre Luc et le lecteur Mocimus survenaient et enseignaient au peuple d'abandonner les démons sourds et muets, et de croire à l'unique divinité du Père, du Fils et du Saint-Esprit.

Les impies serviteurs les ayant vus, les arrêtèrent et les mirent en présence du juge. Le juge les interrogea au sujet de leur foi, et ils confessèrent

1. Joan. xxi, 22.

գանտնն Քրիստոսի Բառածոյ : Եւ Տրամաչեաց ասնջել զնստ չոջ՝ եւ գաղանաց արկանել :

Եւ չորժամ ասնելին՝ գաղարան սրտաբոջ բարազին արկանել զգաղանաց, կրկնալ Յուլիանոս լովչի՝ սջոյնն ասնալ զբրոյն եւ զիրկս արկնալ Տամբար, ք վնստ, բանյի եւ զՏատատ բրիտանն, տիկան ի նոցանն, Եր լնկալեալ : Զոր տնալալ կատարչ- 5 տիցն լմբանեալ զնս սպաղակիկն. Սարանյար, զատ, զի զամենայն բարաբս զարձալանն, չերկարարտիկնն, աստատոճոյ մեղոյ, բանյի Տնատ Եւ, Նաղալիկի սղանդոյն, եւ նախա լմչիկ: կախարդալիկնս ասնելով ի Տիւանդս : Եւ սարբն Յուլիանոս Տատանեցալանն, ք զմարտիրոսի կիմ, . Աչ կախարդալիկամը սլլ տնատմբն Բառածոյ լմչիկն : 10

Եսի զբարեչաղիմ վրոյն զՍիլիանոս եղիտկաղանն եւ զՂուկաս սարկատոյն եւ զՄովկիմոս լնիկարցոյն լնիկեյին լննել կերտուր գաղանաց, եւ սղոթնելով կատարեցան ի Քրիստոս :

Եւ սարս զերանելին Յուլիանոս բարչեալ ասնջեղին անխնայարար, եւ նորս զուս չերկինս Տամբարձեալ աս, ք. Բառածո լմ սղնևս լնձ եւ զաստարևս զՏալի 15 լմ լնդ սրբոյ բոյ Սիլուանոսի եւ Ղուկասոս եւ Մովկիմոս :

Եւ խարձեալ լնդ միմեանս զորակմնացն աստանալի տանն. Եկաչք նորաոյն

1 Եւ Տրամաչեաց... արկանել] Եւ ասնջեալ զնստ՝ Տրամաչեաց գաղանաց արկանել ի գրտանս բարազին B | S կախարդալիկնս ասնելով... լմչիկն] զՏիւանդս կախարդալիկամը, եւ Տատանեցալանն, զմարտիրոսի կիմ, տնատմբ Քրիստոսի լմչիկն եւ սջ զեղոյ B | 1 զվրոյն] Քրիստոսի add. B | 17 ասնել] կիմ, միով սղիտկոս սղանյար, զատ, զինչ սղոթմը, սլլ Եկաչք add. B.

clairement le nom du Christ, Dieu. Il ordonna de les torturer violemment et de les jeter aux fauves.

Tandis qu'on conduisait les saints hors de la ville pour les jeter aux fauves, le médecin Julien vint donner le salut aux saints et les ayant enlacés de ses bras les baisa, car il avait reçu d'eux la foi chrétienne. Les idolâtres, l'ayant vu, le saisirent en criant : « Tuons-le, car il détourne toute la ville du culte de nos dieux, il est instruit dans la secte du Nazaréen et par là il guérit les malades en opérant des enchantements. « Mais saint Julien persuadait le peuple en ces termes : « Ce n'est pas par magie que je guéris, mais par le nom de Dieu. »

On jeta en pâture aux fauves le vaillant martyr, l'évêque Silvain, le diacre Luc et le lecteur Mœcimus et tous, en priant, moururent dans le Christ.

Ensuite, on traîna le bienheureux Julien et on le tortura cruellement. Il éleva les yeux au ciel et dit : « Mon Dieu, aide-moi et place mon âme avec celles de tes saints Silvain, Luc et Mœcimus. »

Les soldats du démon se consultèrent et dirent : « Allons, inventons

տանջանապանս իմաստուք, զի կարծր և անժուժելի տանջանօր մնացի : Եւ ևստն գործել բեւեռս երկաջնս և ստուարս, և * բեւեռեցին զերկասին ստան ընդ լրեարս, և * զերկասին ձեռն ընդ միմեանս, և զերծեալ զգլուխն վարեցին բեւեռս ի գաղաթն և մինչև չուղեցն հասուցին, և կիսամահ թողեալ գնացին :

5 Եւ սուրբն չաղթիկոյ ոչ գաղտրէր, և ի բարշ անկեալ դանդաղանօր ևմուտ չալք ծի, և գուշան միայն չերկինս համբարձեալ պապատէր սո Աստուած, և սանկեաց զհոգին իւր ի ձեռս հրեշտակաց * Կեկեմբերի ԻԹ :

Եւ երեւեալ սրբոյն Յուլիանոսի ի տեղեան ուրումն բրտի առնուլ զմարմին նորս, և զնայեալ չալքն և բարձեալ զմարմինն թաղեաց ի նշանասր տեղւոյ :

10 Եւ չուարս բրիստոնէութեան յորժամ երեւեցաւ գլուխն Յովհաննու Ակրտչին, ալ ումնն բրտի ի նոյն բաղարին Եմեսու, որ է Հէմս, չայնժամ վախապրեցին և զմարմին սրբոյն Յուլիանոսի բժշկի, և եզին չեկեղեղուջն զոր չանուն նորս շինեցին :

* Իարձեալ չայսմ աւուր տն է Թուճասու Ընկլիկաց եպիսկոպոսի և մանկանցն Բեթղեհեմի չորեր չարիւր վաթասն և երկուցի :

15 [B * Յայսմ աւուր վկայութիւն սուրբ եպիսկոպոսին ընկլիկաց Թուճասու :

* B
p. 316 a.

Երանեկն Թուճաս աստուածային ընտրութեամբն ձեռնադրեցաւ արքեպիսկոպոս

2 բեւեռեցին] չեղուսին բեւեռօր B || 7 զհոգին իւր] սո Բրիստոս *add.* B — Կեկեմբերի ԻԹ *om.* B || 8 զմարմինն] զիշխարս սրբոյն B 10 գլուխն] սրբոյն *add.* B.

quelque nouvel instrument de torture et qu'il meure dans des tourments cruels et intolérables. « Ils firent forger de gros clous longs et * clouèrent ses deux * A fol. 144
p. 1.

feet ensemble, ses deux mains ensemble, et sèrent sa tête et enfoncèrent des clous dans son crâne jusqu'à la cervelle, et l'ayant laissé à moitié mort, ils s'en allèrent.

Le saint ne cessa de prier et, se trainant péniblement, pénétra dans une grotte et, les yeux seuls élevés au ciel, il pria Dieu et rendit son âme entre les mains des anges, le 29 Décembre.

Saint Julien apparut en songe à un potier pour qu'il aille chercher son corps; et celui-ci, s'étant rendu à la grotte et ayant enlevé le corps, l'inhuma dans un endroit célèbre.

Lorsqu'aux jours du christianisme * la tête de Jean-Baptiste apparut à un autre potier de cette ville d'Émèse qui est Homs (*Homs*), on transporta en même temps le corps de saint Julien le médecin et on le déposa dans l'église qu'on construisit à son nom.

En ce jour également, fête de Thomas, l'évêque des Anglais, et des quatre cent soixante-deux enfants de Bethléem.

[B * En ce jour martyre du saint évêque des Anglais, Thomas.

* B
p. 316 a.

Le bienheureux Thomas fut, par élection divine, sacré archevêque des

1. C'est-à-dire quand le christianisme fut libre, après l'édit de Milan.

Եկեղեցոյ ի թագաւորանիս ըստարն Բանթրալի : Եւ էր սպր սրբիկէս զարգարեալ
ամենայն ստարինաթեամբ եւ վրէժխնդիր օրինայն Աստուծոյ :

Իսկ թագաւորն ոչ գնացր ըստ կամայն Աստուծոյ եւ սրբեկեակարարին . որ եւ
չաւել ի վերայ ամենայնի թագալ զօրինասր ամուսին խր, եւ պանկեաթեամբ զարգա-
նալ : Եսեւ զարգի մի խր ի պանկեաթեան, ճեւեալ՝ կամեցաւ նստաւրանել չաթեա
թագաւորաթեանն :

* Արայ ընդզմ զարձաւ ճշմարիտ ըստանաչապեան Աստուծոյ չանդիմանական բանիւր՝
ոչ արար զկամս արքային սա ի չածանել զարգին :

Յաճեալ թագաւորն ժայտեալ զեկեակարաս աշխարհին արասրայ կաթեպեկի,
եկեղեցոյն եւ ընդզմ կամայ արքեպեակարարին եւ օձանել զարգի արաթեան՝
թագաւոր : Եւ ընդ նմա ծախայեալ աչնաշեան եւ սպեւրգր զօրինասր ճատ
եկեղեցոյն :

Եւ չարայեալ երանելին՝ եկն պատմեայ ճայրայեալին Հոսմայ Ազեկանդրի
զեկեալ զարձն . եւ նա իրասնա վարիտ ընդ բանի սանել նմա զթագաւորն եւ
զամենայն աշխարհն որք ճամախոջ եղննմա : Եկն սարս եւ կատարեայ զճրամաչեալն
վաեկեալ զպրահա եկեղեցեայն եւ արգեկեալ զերկայանն ի ըստանաչապրձերայ
վասն թագաւորին սեօրեւոթեանն . եւ ինրն նստեր ըսթեամբ չեպեակարասարանն
ի սազ՝ սրպեւ եւ Սամուէլ վասն Սասպի :

Եսայ թագաւորն սնդեզջ մնայ ի կամս խր եւ սնխանարճ եպեակարարին զամ մի :

Anglais dans la ville royale de Cantorbéry (*Khantherpir*). C'était un homme modeste, orné de toutes sortes de vertus et zélé pour les commandements de Dieu.

Or, le roi ne se comportait pas selon la volonté de Dieu et de l'archevêque, et pour comble il abandonna son épouse légitime et se souilla par la fornication. Il voulut même faire monter sur le trône un de ses fils, né de la fornication.

* Le vrai pontife de Dieu s'y opposa par un langage de blâme et il ne voulut pas accomplir la volonté du roi de sacrer son fils.

Alors le roi ayant convoqué les évêques du pays, hors de l'église catholique et contre la volonté de l'archevêque, fit sacrer roi par eux le fils de sa maîtresse. Dès lors, il jaloussa (Thomas) et supprima les revenus légaux de l'Église.

Le bienheureux partit soumettre les faits au pontife de Rome Alexandre, et celui-ci jugea de son droit d'interdire le roi et tous ceux du pays qui étaient ses partisans. Ensuite (Thomas) revint et accomplit ce qui lui avait été ordonné : il ferma les portes des églises et interdit aux prêtres d'accomplir leur ministère pour cause de l'impiété du roi; lui-même se confina silencieux et triste dans son archevêché comme jadis Samuël pour Saül.

Mais le roi persista, sans remords, dans sa volonté pendant une année et

Ապա տեսեալ զտապնապ աշխարհին ի կապանացն՝ զի պաշտամունք եկեղեցեացն խափանեցան, եւ ճանկունք ոչ ձկրտէին, եւ ձեռեալքն ոչ օրինաւոր թաղման արժանաօրէին փոխանակ սպաշաւերոյ եւս առակ խառվեցաւ, եւ ասէ զիշխանն իւր .
 Բնդէր ոչ խնդրէր զվրէժս իմ յառնէն որ զայս պատուհաս էած իմոյ աշխարհիս :

5 Յայնժամ սպառազինեցան արք չորք ի սպասաօրացն եւ առեալ զսուրս զիմեցին չեպիսկոպտարանն, եւ ձառեալ չեկեղեցին գոին զերանելին ի խորանն սուրբ յապօխն առաջի տէրունական սեղանոյն, եւ ասնն . Արձակեան զաշխարհս ի նգովիցն հրամայէ թագաւորն : Արքեպիսկոպոսն ասէ . Աճցէ թագաւորն զգարանացն իւր ընդ լծով օրինացն Աստուծոյ, եւ ինքն Աստուած արձակեացէ յայնժամ զաշխարհս հրամանաւն իւր
 10 լծով կամօք :

Իսկ նոցա հանեալ ի պատենիցն զսուրան շարժեցին ասերով . Եիթէ ոչ՝ հաւանեացիս՝
 արովքս խոլխոլեացիս : Սուրբն պատապիսանի ես եւ ասէ . Ե՛ զիրկս ձօրն զմանուկն սպանանել վաչելու չ է, բանզի ես պատրաստ եմ վասն Տեսոն իմոյ օրինացն աստէն ի տանս իմօժ մեռանել : Եւ ձգեալ մի ոմն զսուրն եհար զգլուխ երանելոյն մինչդե
 15 խտարհեալ էր ի վերայ սրբոյ սեղանոյն յապօխն :

Տեսեալ ոմն ի սարկաւազացն զայն՝ ընդզէժ ձգեալ սրոյն զձեռն զի պատասպարեացէ զարքեպիսկոպոսն, եւ կրկնեալ սրոյն ի վերայ եհատ զբազուկս նորս եւ զգարանոց

* B
p. 317 a.

sans s'incliner devant l'évêque. Puis, voyant le trouble du pays à cause des entraves qui empêchaient le service des églises, alors que les enfants n'étaient pas baptisés, et que les morts étaient privés de la sépulture régulière, au lieu de faire pénitence, il s'émut davantage et dit à ses princes : « Pourquoi ne me vengez-vous pas de cet homme qui a amené ce fléau sur mon pays ? »

Alors, quatre de ses serviteurs revêtirent leurs armures, prirent leurs épées et se dirigèrent vers l'évêché; ils pénétrèrent dans l'église, trouvèrent le bienheureux dans le sanctuaire en prières devant la sainte table du Seigneur et lui dirent : « Absous le pays des anathèmes, le roi l'ordonne. » L'archevêque répondit : « Que le roi mette son cou sous le joug de la loi de Dieu, et Dieu lui-même absoudra alors le pays par son ordre et ma volonté. »

Ils tirèrent alors leurs épées du fourreau, les agitèrent et dirent : « Si tu ne consens pas, * tu seras égorgé par ces épées. » Le saint leur répondit : « Il convient de tuer l'enfant dans les bras de sa mère, et moi, je suis prêt à mourir ici dans ma maison pour les lois de mon Seigneur. » L'un d'eux ayant brandi l'épée, frappa la tête du bienheureux pendant qu'il était incliné, en prières, sur le saint autel.

Ce que voyant, un des diaeres étendit son bras devant l'épée levée pour abriter l'archevêque, et (le soldat) ayant de nouveau brandi l'épée, trancha son

* B
p. 317 a.

արբան, որ անդէն ի անդոջն ի վերայ անբանական սերանայն աւանդեաց զհային խոր ի ձեռս Տեառն : Եւ արբն զարձան փոխանակի առ թագաւորն :

Եսկ ծինչլեա թաւալբ արատական ծարժինն չարեան, եւ խոստալիսն մեծ անկաշեպիակապատարանն : Եւ կոչբբ որ էին ի գոթին եկեղեցոյն յաւան եթլ, սարմատ արբեպիակապան, եւ ձի սնն ի նոցան, փոխեացա ի խարանն սարբ, եւ տակալ ի պատականն արեմեն՝ հաստով կերեաց զոչս խոր անսամբն Աստուծոյ եւ աւժամայն ետես : Հոչակ սպա հարա համբաս աչս ի բարբբ, եւ եկալ արատով, որ խարանչիւր զասպն գամեկին զբժշկալիսն :

Եսկ թագաւորն չարեան յաւան զեկալ արանչեկան՝ զգճացա : եւ հրամայեաց զաստին եպիակապատարն ժողովի եւ արատով վնել ի աագան զերանեկին : Կոչեպ, ս եւ արբն սարանպն զգճեպալ սպրային զիշտատալիսն խրեանց :

Ժողովեաց սարա եպիակապատար եւ ամենայն բազմաժրխ ժողովրդոց եզին պատով զերանեկ վրայն ի նոյն անդոջ որ կատարեցա ի ստարան, եւ բազմ արանչեկիբ եզին ի ստարանի նորա : Զոր բեալ թագաւորին զարհարեցա չանձն խոր, եւ զարձաւ չանեայն անոր, նախեմեն ի ճճարխա սպրայխարալիսն, բոբ եւ կոճեր զանձն խոր : Եւ հրամայեաց սալ զամենայն զպատուան կանանեպո եկեղեցոյն ըստ սահմանեալ օրինայն :

Եւ ահ եւ երկիւր արկ նահատակալիսն երաներչս ի վերայ արեւ ժաական թագաւորայն եւ իշխանայն որբ ըմբոստանայն կարել զպատու եկեղեցոյ :

bras et le cou du saint qui, là même, sur l'autel du Seigneur, rendit son âme entre les mains du Seigneur. Les hommes retournèrent en hâte auprès du roi.

Pendant que le corps vénérable se débattait dans le sang, il y eut une grande confusion à l'archevêché. Les aveugles qui se trouvaient dans la cour de l'église ayant appris le meurtre de l'archevêque, un d'eux s'approcha en hâte du saint autel, et ayant pris de ce sang vénérable en frotta ses yeux, avec foi, au nom de Dieu, et vit aussitôt. Le bruit s'en répandit dans la ville et les infirmes accoururent et trouvèrent la guérison de leurs infirmités respectives.

Le roi ayant appris les miracles survenus, se repentit et ordonna aux évêques de la province de se réunir et de mettre le bienheureux au tombeau avec honneur. De même aussi, les assassins s'étant repentis déplorèrent leur malheur.

Les évêques se réunirent donc et accompagnés d'une grande multitude de peuple, mirent honorablement au tombeau le bienheureux martyr, dans le lieu même où il avait été exécuté, et de nombreux miracles eurent lieu sur sa tombe. Ce qu'ayant appris, le roi en fut effrayé et, abandonnant toutes ses impiétés, fit une vraie pénitence; il versa des larmes et frappa sa poitrine. Il ordonna de restituer à l'église tous les revenus canoniques suivant les lois établies.

Le martyr du bienheureux jeta l'effroi et la crainte parmi les rois et les princes de l'Occident, qui s'étaient permis de supprimer les revenus de l'Église.

Կաթարեցաւ երանելի քահանայապետն եւ վկայն Քրիստոսի չամեանն Գեղեճճրերի ԻՓ, եւ ի թուականի Հայոց վեց հարիւր տասն եւ վեց, ի թագաւորութեանն Հառմոց Սանուէլի :]

5 Բողոքի ԻՑ եւ Գեղեճճրերի Լ : Ակադարանութիւն Ենդոսի ներքինոյն եւ Գամնայի բրձուհոյն :

Գամնաս բրձուհի էր երկոտասան կուսն որ էին չապարանան Մարտիմիանոսի թագաւորին ի նիկոմիդեաց բողոքին . եւ ընթերցեալ զաւարելական զիրան Պոլոսի * A fol. 144 vº a. աւարելոյն եւ զԳործոց Աւարելոցն հաւատաց ի Քրիստոս եւ ձկրակցաւ ի Կիւրզոսէ կաթիկոպոսէ . եւ էր աճաց երկոտասանից :

10 Մկրտեցաւ ընդ նմին եւ Ինդէս ներքինի, եւ զկերակուրս եւ զածնիկս զոր ընդունէին չարքունուստ բաշխէին աղքատաց եւ զգարգս ոսկոց եւ արծաթոց եւ զհանգերձս պատուականս . եւ ինքեանք ի վերայ խոտեղինի ննջէին, հաց սակաւ ճաշակելով ընդ երեկս ձիայն ի ջուր թանալով :

15 Եւ լուեալ զայս ներքինապետին որ էր փոխանակ թագաւորին թողեալ ի պապատն, արկ զնոսա ի բանդ, եւ հրեշտակ Տևասն կերակրէր զնոսա ամենայն բարութեամբ :

A Ակադարանութիւն... բրձուհոյն] Ակադարանութիւն սրբոյն Ենդոսի ներքինոյն, եւ սրբուհոյն Գամնայի բրձուհոյն B [S ձկրակցաւ] ի նիկոմիդեաց add. B [12 ննջէին] ննջելով B — ճաշակելով] ճաշակէին B [15 եւ հրեշտակ... բարութեամբ om. B.

Le bienheureux pontife et martyr du Christ fut exécuté le 29 Décembre, l'année six cent seize de l'ère arménienne, sous le règne de Manuel (empereur) des Grecs.]

22 KALOTZ, 30 Décembre.

Martyre de l'eunuque Indès et de la prêtresse d'idoles Domna.

Domna (*Domnas*) était prêtresse de douze idoles qui se trouvaient au palais de l'empereur Maximien dans la ville de Nicomédie. Ayant lu les * épîtres * A fol. 144 vº a. apostoliques de l'apôtre Paul et les Actes des Apôtres, elle crut au Christ et fut baptisée par l'évêque Cyrille; elle avait douze ans.

Avec elle, fut baptisé l'eunuque Indès, et tous deux distribuèrent aux pauvres les vivres et les pensions qu'ils recevaient de l'État, ainsi que leurs bijoux d'or et d'argent et leurs habits précieux. Ils dormaient sur de la paille et mangeaient, le soir seulement, un peu de pain trempé dans l'eau.

Le chef des eunuques, qui remplaçait l'empereur pendant son absence du palais, ayant eu connaissance de cela, les fit jeter en prison, mais l'ange du Seigneur les nourrissait avec toutes sortes de produits. La servante du Christ

և Գամնա սարխինն Քրիստոսի ի Տնարս ծակոյ լմտաստիկեամբ որով կարասցէ գերձանից չանգրինացն բնակցալինն, և բոս ճարգարէին Գառնի սպարսնեցա պնօր որով սպասար, և բոս բարբառէր անպատշաճս :

և պաշն տեսեալ ներբինապետին տրամեցա չպժ, և խորհարց սրարեալ սասրէ, պնտա սա եպիսկոպոսն բրխտանէից սարբն Անթիմոս որ եկաց չեա սրբն Կիւրյափ, ինրեւս կարասցեն բժշկել : և այս չապրճանն, Աստուծոյ եղև որպէ կրկնալ զոճանային զՏեսանէ, տրախացեալք ի մէջ բրխտանէիցն սասլջ Տարափ և ճարմնափ :

և սրբաշն Մարտինիանոս չապկեաց իճնամեաց խրաց և զարձա խնդալիկամբ ի բարբառն, և ճակոյ ի սոճար երկատասան կասցն ապօթել և զոճել վասն որպէ կասն զչապկալիկանն, և զբրճոս Տին Գամնա և զԹնգևս ոչ կտես անոյ, Տարբանէր իմէ սբ իցեն : և իբրեւ ճանային բարկացա ներբինապետին զի կա պնտա սա բրխտանեացս, մերկայաց պնտ և բնկից ի սրատոսն, և կարարեալ զինչս նորս սասրեալ չարսարս ի Կղպրասպղևս տրամել զուրաս, և չեաց Տրամեցեալ և Տասին զպր ի նորս : և ի խնդիր երեալ Գամնայի ոչ զտին ի վանորայս կանանց, չարպ զբարս ճս սարանանէր վասն անտանն Քրիստոսի :

և պկաց մի կրօնուոր որպէ անտն Թէոփիլէա չախչասեալ ի կուսարանէն, և վասն զի ոչ տրացա զՏասանն Քրիստոսի արկին զնա ի պտնկանայն, և նասկալ

1 ասարէ.] սասրեալ B || 7 զՏեսանէ.] զԱստուծոյ B || 8 չապկեաց] չապկեալ B
10 զԹնգևս] ներբինին *add.* B || 17 զՏասանն] ի Տաստայն B

Domna chercha avec sagesse comment elle pourrait éviter la cohabitation des impies, et, à l'exemple du prophète David, elle changea son visage en celui d'un possédé et se mit à proférer des paroles incohérentes.

Voyant cela, le chef des eunuques fut très attristé et après avoir pris conseil, les envoya à l'évêque des chrétiens, saint Anthème, qui avait succédé à saint Cyrille, dans l'espoir de trouver guérison auprès de lui. Et cela arriva par inspiration divine. Étant allés, (Indès et Domna) rendirent grâces à Dieu de se trouver sains d'âme et de corps au milieu des chrétiens.

L'empereur Maximien après avoir remporté la victoire sur ses ennemis *, revint avec joie à sa ville. Ayant pénétré dans le temple des douze idoles pour y prier et immoler, parce qu'elles lui avaient donné la victoire, il n'y vit pas la prêtresse Domna et Indès, et demanda où ils étaient. Lorsqu'on le lui déclara, il s'irrita contre le chef des eunuques de ce qu'il les avait remis aux chrétiens, le fit dépouiller et le destitua de sa dignité; puis, ayant confisqué ses biens, il l'envoya en exil à Claudiopolis pour paître les chameaux; plus tard, il ordonna de lui trancher la tête. Ceux qui furent envoyés à la recherche de Domna ne la trouvèrent point dans les couvents de femmes, dont beaucoup furent tuées pour le nom du Christ.

Une vierge religieuse du nom de Théophila (*Theophilia*) fut enlevée du couvent, et comme elle ne consentit pas à renier la foi du Christ, elle fut

անդ ընթեռնոյր գաւետարանն եւ ազօթէր առ Աստուած : Եւ չորժամ մտանէին առ նա վաճառող երկրաստարգրն վասն ազտեղի ցանկութեան՝ ըմբռնէր գնտառ աճ եւ գողումն, եւ անկանէին չտառ երանուհւոյ կուսին, եւ երկալք արտաքս պատմէին թէ. Տեսանէար լուսատեսիլը երկրաստարգ մերձ նորա կարով, եւ չաճէ Տրաշիցն կործանէար չերկիր :

5

Ձոր եւ գնացն հրակերպեան գուարթուունն առաջնորդեալ նմա տարաւ չեկեղեցւոջն ար ժողով բրիտանիցն էին :

* A fol. 116, 1^a.

Եւ ի սրբոյն Թնոսի ներբրինոյն պարանոյն կապեալ երկան ընկեցին ի ծով, եւ կատարեցաւ մարտիրոսական խոստովանութեամբ ի Քրիստոս. եւ զմարմին նորա հանին ալիքն ի ցամաք :

10

Իսկ սրբուհին Գոմնաս զգեցեալ զգետառ առնն գնաց ի ծովեզրն, եւ գտեալ զնշխարս սրբոյն Թնոսի եւ զաչ սրբոյն՝ տարեալ թաղեաց ի տեղի նշանաւոր : Եւ տեսեալ գնա ոմանք ի կատարաշտիցն զեկուցին թապաւորին, եւ հրամայեաց եւ հատին զկրօխ նորա Գեկտեմբերի Լ, եւ աչրեցին հրով զմարմինն :

15

* B P. 318.

Եւ Ի սմին աւուր չիշատակ Տիմոնի առաքելոյ : Սա էր ձի չեթին սարկաւապոյն որ ձեռնադրեցան ի սպասաւորութիւն սեկանոյ սրբոյն : Եւ չետոյ եղեւ առ եպիսկոպոս

1 առ նա] անդ B ; 2 վասն ազտեղի ցանկութեան om. B ; 4 կարով] կացեալ B ; 8 մարտիրոսական խոստովանութեամբ] խոստովանողական մարտիրոսութեամբ B ; 11 սրբոյն om. B — տարեալ թաղեաց ի տեղի նշանաւոր] արկեալ ի նաւ եւ տարեալ արտաքս բաղաբին թաղեաց ի թաքստեան, եւ ինքն սպասաւորէր սրբոյն B ; 13 զմարմինն] վասն սիրոյն Քրիստոսի add. B.

enfermée dans une maison de prostitution; elle passait son temps à lire l'Évangile et à prier Dieu. Lorsque des jeunes gens débauchés s'introduisaient auprès d'elle en vue de satisfaire leur immonde désir, l'effroi et la crainte les saisissaient, et ils tombaient aux pieds de la bienheureuse vierge, et en sortant racontaient : « Nous aperecevions un jeune homme à l'aspect lumineux qui se tenait près d'elle, et nous tombions à terre frappés de ce spectacle terrifiant. » Ce fut ce même ange flamboyant qui la conduisit à l'église où se rassemblaient les chrétiens.

* On attachia une grosse pierre au cou du saint eunuque Indès (*Indos*), on le jeta à la mer, et c'est ainsi qu'il mourut en confession de martyr pour le Christ. Les vagues déposèrent son corps sur le rivage.

* A fol. 115, 1^a.

Quant à sainte Donna, ayant pris des vêtements masculins, elle se rendit au rivage, et y ayant trouvé les restes de saint Indès et d'autres saints, elle les inhuma en un endroit célèbre. Quelques idolâtres l'ayant vue, en avisèrent l'empereur qui ordonna de lui trancher la tête, le 30 Décembre. On brûla son corps dans les flammes.

[B * En ce jour commémoration de l'apôtre Timon. Il était l'un des sept diaeres qui furent ordonnés pour le service de table des saints. Il devint

* B P. 318.

Բասարայ ըստարին Արարացոց, եւ շրջերով ըստարէ, ի ըստար սասցանէր եւ գար-
 ճացանէր գրայունս ի Քրիստոս : Եւ նենգեալ կգեւ ի Հեգլենացոյն վասն համարձակ
 ըստարկելոյ նորս գՔրիստոս. չոյով շարչարեցին եւ ի հնոց հրոց սրկին, եւ սչնդէս
 կրատարեցաւ վասն Քրիստոսի :]

Քարոցի ԻՎ եւ Գեղակեճերի ԼԲ : Տան Լ, Արգարս թագաւորին Հոյոց եւ Բարոց :

Անգրանիկն ամենայն հաստատեցելոց թագաւորաց, բարեպաշտն Արգարիտ, ըստ
 ծարմնոց թագաւորակից Լ Տեասն ձերոց Յիսուսի Քրիստոսի, զի չսասջին ամին
 թագաւորութեանն Արգարս Տաս Քրիստոս ի Մարիամայ ի Բեղլ,հէ,ժ Հրէաստանի :
 Եւ Լ սա թագաւոր Հոյոց եւ Բարոց, եւ Լր սչր իմաստան եւ հանձարեց, սղգաւ
 Արչականի :

Գեւ կգեւ սմա երթեալ չերկիրն Պարսից եւ խոստացոյցանել գԱրատշէս սրբոյն
 Պարսից եւ գեղացոյ նորս, զի ժխտեալ էին ընդ ծինանս վասն թագաւորութեանն,
 եւ սոցա պատասխեաց նմա զասս գոր սչ կարացին սցնել նմա բմիշկին :

Իսկ չսչնծ ժամանակի Քրիստոս ի Հրէաստանի բժշկութիւն կրատարէր սասնց
 գեղոց եւ արձատոց : Եւ լուեալ Արգարս ստարէ գԱնանիա ստրհանդակ իւր, եւ սչ

6 վկային] որ թարգմանի իրատիտ. B ընկնցաւ ստ նա] եւ թարեաւ ստ նա B

ensuite évêque de Bostra, ville d'Arabie, et passant de ville en ville, il instruisit et convertit des multitudes au Christ. Il fut dénoncé par les Hé-
 lènes pour avoir ouvertement prêché le Christ. Après l'avoir soumis à de
 nombreuses tortures, on le jeta dans une fournaise ardente; et c'est ainsi
 qu'il mourut pour le Christ.]

23 KALOTZ, 31 Décembre.

Fête d'Abgar, roi d'Arménie et de Syrie.

L'aîné de tous les rois chrétiens, le pieux Abgar (*Abgarios*), d'après le
 corps, est le roi collègue de Notre-Seigneur Jésus-Christ, car c'est la pre-
 mière année du règne d'Abgar que le Christ naquit de Marie à Bethléem de
 Judée. Il est le roi d'Arménie et de Syrie, homme sage et intelligent, de la
 race des Archakounis.

Il eut l'occasion de se rendre en Perse, et de faire la paix entre le roi de
 Perse, Artachès, et son frère, qui étaient brouillés au sujet du royaume, et
 c'est là qu'il gagna une infirmité devant laquelle les soins des médecins

furent impuissants.
 A cette époque, le Christ opérait des guérisons en Judée sans médica-
 ments et sans extraits de racines. Ce qu'ayant appris, Abgar expédia son

արս փաստորս ընդ նմա, եւ գրեաց առ Յիսուս այսպէս. Արգար Արշամաց, իշխան աշխարհաց, առ Յիսուս փրկիչ եւ բարերար, որ երեւեցար թաշխարհից Երուսաղեմայրոց ողջոյն : Լուեալ իմ փասն ըս եւ փանն նշանացդ զոր ասնես, զի որպէս ասնն, զկոչրս բանաս դու, գրորոսս սրբես, խլից բնկ տաս, զգեւս պլ զճս հալածես, զկապս դնացոցանես, եւ զպլ արտս անբժշկելիս ողջացոցանես, նա եւ զմեսեպս չարացանես զու : Եւ իմ զմտաւ ածեալ մի չերկուց. կամ աստուած ես զու իջեալ չերկնից զորճես զպլ, եւ կամ որպի ես զու Աստուծոց որ կատարես զպլ : Եւ եւ բուայ եթէ հրէայք արտնջեն զբէն, քաղար մի փորրիկ եւ զեկեցիկ է իմ, եւ բաւական է երկոցունցս. այսպէս զբեղ զալ եւ լինել ընդ ձեզ :

Եւ իբրեւ զնացին հրեշտակքն Արգարու, զաստահեցան չաչնձ ժամո՝ չորձամ զպր Յիսուս չաւանակաւ չերուսաղէձ, եւ ժանկունքն ալալակէին. Ովաննա, որհնեալ որ զաս չանուն Տեառն : Եւ իբրեւ հանդարտեցին ամբոյնձ ծառայքն Արգարու ժատեան առ Փիլիպպոս առարեալն եւ ասնն. Տէր կամիրձ զՅիսուս անասնել : Եւ Փիլիպպոս ասաց Անդրէի եւ երկորինն ետուն զլիս զլմն Արգարու : եւ զլնձայնն զՅիսուս, եւ արտոմուձանն աւանց կարանի :

* A fol. 115
v° r.

Եւ Յիսուս ասաց. Եհաս ժամ զի փաստորեցի որպի ձարոց : Եւ հրամայեաց

courrier Ananie et, avec lui, d'autres personnages de marque, et il écrivit à Jésus en ces termes : « Abgar d'Archiaum ¹, prince des pays, à Jésus sauveur et bienfaiteur, qui es apparu dans le pays de Jérusalem, salut. J'ai été informé sur toi et au sujet des miracles que tu opères : d'après ce que l'on dit, tu donnes la vue aux aveugles, tu purifies les lépreux, tu accordes l'ouïe aux sourds, tu chasses les démons impurs, tu redresses les boiteux, et tu guéris d'autres infirmités incurables, tu ressuscites même les morts. Or je suppose de deux choses l'une : ou tu es un dieu, descendu du ciel pour opérer de la sorte ; ou tu es le fils de Dieu pour agir ainsi. J'ai entendu également que les Juifs se plaignent de toi, j'ai une ville petite et belle, qui peut suffire à nous deux. Je te prie de venir et de vivre avec nous. »

Lorsque les envoyés d'Abgar arrivèrent, ils survinrent au moment où Jésus faisait son entrée à dos d'âne dans Jérusalem, et les enfants criaient : « Hosanna ! sois béni, toi qui viens au nom du Seigneur. » Lorsque le public se fut calmé, les serviteurs d'Abgar s'approchèrent de l'apôtre Philippe et lui dirent : « Seigneur, nous voulons voir Jésus ². » Philippe en parla à André et tous les deux présentèrent à Jésus la lettre d'Abgar ^{*}, ses présents et une tunique sans couture.

* A fol. 116
v° r.

Jésus répondit : « L'heure est arrivée pour que le fils de l'homme soit glo-

1. Habituellement : Abgar Oukkama. — 2. Joan. xii, 21.

Քրիստոսի գրեւ աշտակս. երանի ոչն՞ որ ոչ իցի տեսեալ զիս եւ հաստատոյց զիս. զի գրեալ է վրան իմ աշտակս. Սրբ. տեսանեն զիս՝ ոչ հաստատն զիս, եւ սրբ. ոչն տեսանեն նորա հաստատոցն եւ կեցցեն : Փոքր ինչ ժամանակ վրան ծառակարարաբնան իրիք աստրեցաչ աստ, ապա վերացոյց աս ոչն որ աստրեացն զիս, եւ չոչնեմ զմի լաշակերաց իմոց աստրեցից աս բեց կեանս սոյլ բեց եւ սրոց բնոց բեց են : Եւ աստրեաց բնոց իզլիւնն զանձնասպարձ սրտակերն իւր ի սորբ գատաստակին :

Եւ զիս չարաբնանն Քրիստոսի Քաղկեդոն աստրեալն հրամանաւ Հարպն սրբոց, եկն շիւհաչ եւ Էմուս ի սան Տարխոչ Տրեխ, եւ բժշկեալ զիս ի շար ցոսոց : Եւ բաեալ Արգարա իմացա իմ, նա է, զոր խոստացա նմա Յիսուս, եւ խնայն կաշեաց գատարեալն : Եւ բնոց ծոտներն նորա՝ տեսիլ սրանչկի երեւցա չերես աստրեալն : Եւ անկեալ ինպատարին ի գաշաչիցն երկիր երոյ աստրեալն, եւ եղեալ Քաղկեդոնի զձեան ի վերայ զվրայն Արգարա՝ բժշկեաց զիս անուամբն Քրիստոսի, բժշկեաց եւ զամենայն հիւանդս բարբրին, եւ ձկրտեաց զինպատարն եւ զբարձախինս բարբրին, եւ շինեաց նոցա կեկեցիլս. եւ ձեանոյրեաց զԱպլ, * զաշակերան իւր եպիսկոպոս բարբրին, եւ վրսանակ իւր եկեղ տնոց, եւ գրեաց կանանս եւ ես ի ձեան Ապլի :

Եւ իւր տեսալ հրովարտակ չարբայլ, զի ամեներեան բոլիցն աւետարանի նորա, գոչ ի Հաջս աս Սանտարակ բաերորդի Արգարա, զոր կացոյցեալ էր ի վերայ աշխարհին եւ զօրաց :

répété. » Il ordonna à Thomas d'écrire ainsi : « Heureux celui qui ne m'a pas vu et qui croit en moi, car il est écrit à mon sujet : Ceux qui me voient ne croient plus en moi, et ceux qui ne me voient pas croiront et vivront. Je suis envoyé ici en mission pour peu de temps, ensuite je monterai à Celui qui m'a envoyé; c'est alors que je t'enverrai un de mes disciples pour te donner la vie (à toi), et à ceux qui sont avec toi. » Il lui envoya avec la lettre son image achiropite sur le saint linge.

Après la résurrection du Christ, l'apôtre Thaddée, par ordre du Saint-Esprit, vint à Édesse, descendit à la maison du juif Tobie (*Tombia*) et le guérit d'une cruelle infirmité. Ce qu'ayant appris, Abgar comprit qu'il était celui que Jésus lui avait promis et manda aussitôt l'apôtre. A son entrée, il se produisit une transformation merveilleuse sur le visage de l'apôtre. Le roi descendit de son trône, se prosterna devant l'apôtre, et Thaddée posa sa main sur la tête d'Abgar et le guérit au nom du Christ. Il guérit également tous les malades de la ville, et baptisa le roi et les multitudes de la ville. Il leur édifia des églises, sacra Addaï, * son disciple, évêque de la ville et le laissa à sa place, puis écrivit des canons et les remit entre les mains d'Addaï.

Ayant reçu un décret du roi pour que tous acceptent son évangile, il partit pour l'Arménie, auprès de Sanatrouk, fils de la sœur d'Abgar, qui avait été établi sur le pays et les troupes.

1. Joan. XII, 23.

Իսկ թագաւորն Աբգար եղև այր առարկելական, եւ ստացաւ շնորհս բժշկութեան, բարոյքէր ամենեցուն զՔրիստոս, խորտակէր զկուսս, փակէր զգրունս մեհնեաց : Գրեաց առ Տիրերիտս կաջար Հոռմայ ամբատանութիւն զՊիլատոսէ որ ունկեղբ եղև Հրէիցն եւ նա խաչել զՔրիստոս. փասն որոյ տրան կաջարն զՊիլատոսս, եւ
 5 նա իշխանութիւն որը կամին պաշտել զՔրիստոս՝ պաշտեացեն համարձակ :

Գրեաց առ Արտաշէս պարսից արքայն, եւ առ Կերսէճ ծանուկ արքայ Բարկունի եւ յանձն արար նմա պատրեալն Սիմոն, զի ձի որ կացցէ հակասակ նորա բարոյութեանն : Եւ այսպէս փոյթ էր ի հաւատս, եւ կացեալ բարեպաշտութեամբ՝ հանգևաւ ի Քրիստոս Գեկտեմարի ԼԱ, թագաւորեալ ամս քսոստուն :

Յայտճ ուսեր վկայութիւն որոցն Թէմիստոկլիտի վկային :

Այս Թէմիստոկլէս հովիւ էր հօտից ի Միւռիս քաղաքին Լիւկիացոց յուսարս Գեկտի կռապաշտ արքային : Եւ ծառնեցին առ Ասկեպիտոս իշխան քաղաքին զամն * ըրիստոնեաց՝ որոյ անուն էր Գիսակորիպոս, եթէ բարոյք ի հրապարակս զՔրիստոս. * Ա fol. 146
 17 a.

15 Իսկ նորա լուեալ եւ զանկրտեալ ի տանջանացն փախեա ի լեռան, յորում արածէր Թէմիստոկլոս զխաչնանն, ընկապաւ առ նա : Եւ զօրականացն զհետ ընթացեալ զի կայցեն, եւ տեսեալ զԹէմիստոկլոս հարցանէին թէ սէր իցէ : Եւ նա

Quant au roi Abgar, il devint un homme apostolique, et reçut les grâces (d'opérer) des guérisons; il prêcha à tous le Christ, fit renverser les idoles, ferma les portes des temples païens. Il écrivit à Tibère, empereur de Rome, une accusation contre Pilate qui avait prêté l'oreille aux Juifs et avait fait crucifier le Christ; c'est pourquoi l'empereur fit mettre à mort Pilate et donna l'autorisation à ceux qui voulaient adorer le Christ, de le faire manifestement.

(Abgar) écrivit au roi de Perse, Artachès, et à Nersès, le jeune roi de Babylone, en leur recommandant l'apôtre Simon, afin que personne ne mette obstacle à sa prédication. Tel était son zèle pour la foi. Il vécut pieusement et reposa dans le Christ le 31 Décembre, après un règne de quarante ans.

En ce jour martyre de saint Thémistocle le martyr.

Ce Thémistocle gardait les troupeaux à la ville de Myre (*Miris*) en Lycie, aux jours de Dèce, l'empereur idolâtre. On dénonça à Asclépius, gouverneur de la ville, un * chrétien, nommé Dioscoride (*Dioscoridos*), comme prêchant le * Ա fol. 146
 17 a.

Ce dernier l'ayant appris et redoutant les supplices, s'enfuit à la montagne, où Thémistocle paissait ses troupeaux, et courut vers lui. Les soldats qui le poursuivaient pour l'arrêter, apercevant Thémistocle, lui demandèrent où il se trouvait. Il ne leur fit rien savoir à son sujet, mais leur dit : « S'il

ուչ չտղանեաց զնմանև, այլ ասևր իմ. Քրիստոսակ նորս եկիմ, ինչ պարտադրան է ձեր՝ զես ասեալ ասջեր սա իշխանն, զի ես ես բրիտանեաց եմ իրբես զես :

Եւ ասեալ ամին զես սա իշխանն, եւ չոյժ բանադատեաց նեղեցին զես սրանալ զՔրիստոս : Հրամայեաց եւ պարզեցին զես չարացս ի վերայ զեանոց, եւ աջերան հարին մերկ զբաժանն՝ մինչև պատասեալ Տեղան ասկին : Եւ սարս կախեալ 5 զվառս, սանեղեաց զհոգին իւր սա Կաստած, ի նմին անգոսջ թաղեցին զես սր Տեղան ասկին եւ արխանն : Եւ կանգնեալ զհոգեական զասպանն մերձ ի զերեզմանն, սանամայն արմատացեալ ճաղկեցաւ, եւ երեր նաչ :

Յնա սարց ինչ մարտիրոսացաւ եւ սարին Քրիստիւրիցա սր փախեան, ի նայն բարբրին Միսիս Էփեսոցոց, եւ ընկարս զանկնսած պակն ի Քրիստոս, Կաստածս : 10

* B p. 319 a.

[B * Յարձ ասար վարբ երանելի պափանջի Քրիստոսի եւսերեաց կասի :

Սա էր ի Հոսմ բարբրի գրոտոր մեծատան իշխանի եւ բարեպաշտ բրիտաննի : Եւ կամեցեալ հայրն ասլ զես ասն՝ այլ նա ոչ ասնայր չանն, բանցի ասևր եկիմ, Եւ Քրիստոսի եմ հարանուցեալ եւ ոչ սայց զկասաթիւնս իմ չարականաթիւն : Եւ 15 հայցն շանաղեալ նմո՝ բանցի ոչ ոնևր այլ գուակ լինել ժասանպարզ ընչեց իւրոց, սկիցին արար հարանեացն :

Եւ իրբես ետես եւսերիս զհայր իւր զի պատրաստևր զհարանխն՝ ասեալ ի զիշերին երկուս սարխանայս համախոսս իւր, եւ զրեցեալ զգետս ասն՝ ելին զազա եւ

3 սրանալ] եւ ոչ սրացաւ B 7-8 եւ կանգնեալ... երեր նաչ om. B.

vous doit quelque chose, prenez-moi à sa place et conduisez-moi au gouverneur, car, moi aussi, je suis chrétien comme lui. »

On l'emmena au gouverneur, qui fit une forte pression sur lui afin qu'il reniât le Christ. Sur un ordre, on l'étendit par terre sur le dos et on lui frappa tellement sur le ventre nu, qu'il s'entr'ouvrit et que les intestins en jaillirent. On le suspendit ensuite à un poteau et il rendit son âme à Dieu; on l'inhuma à l'endroit même où ses intestins et son sang s'étaient répandus; son bâton de berger qu'on avait planté près de sa tombe, prit aussitôt racine, donna des fleurs et porta des amandes.

Quelques jours plus tard, saint Dioscoride, qui avait fui, fut martyrisé dans la même ville de Myre en Lycie, et reçut du Christ la couronne immarcescible.

* B p. 319 a.

[B * En ce jour, vie de la bienheureuse servante du Christ la vierge Eusébia.

Elle était de la ville de Rome, fille d'un prince riche et pieux chrétien. Son père voulut la marier, mais elle n'accepta pas, en disant : « Je suis fiancée au Christ et je ne livrerai point ma virginité à la corruption. » Le père ne l'écouta pas et comme il n'avait pas d'autre enfant pour hériter de ses biens, il commença à s'occuper des fiançailles.

Lorsque Eusébia vit que son père préparait les fiançailles, elle prit, de nuit, deux servantes de même avis qu'elle, et se revêtant d'habits masculins,

զնայիւ ի ծովերն : Եւ գտեալ նա պատրաստական չպան չկեկտանգրիա, եւ անտի նաւեալք զնային ի Կոյն կզգին, եւ վասն անձանօթ լինելոցն զգեցաւ զարձեալ զգեստ կանայցի եւ անուանեաց զինքն Քսենի, որ լմարգճանի օտար :

Եւ ճեճաւ ճգնութեամբ եւ ստարինի վարուք կացեալ ժամանակ ինչ ի կզգոջն, 5 Տանդիպեցաւ ձերունոց ուրումն կրօնաւորի՝ եւ զնայ զինի նորա ի Խրատան ի բազարն Կաախիւս :

Եւ արգելեալ ի խցի չերկուս եւ չերխ աւուրս՝ էր զի եւ ի շարաթուն ճխանգամ ճաշակէր, եւ ոչ բանջար եւ ոչ սնկ եւ ոչ միրզ եւ ոչ զինի եւ ոչ ձէթ եւ ոչ ալլ ինչ որ ընդ հօւր անցանէր՝ ընդունէր կերակուր, բաց ճիւղն սակաւ ինչ հաց թանալով 10 յարտասուան աջնու կերակրէր :

Եւ չերեկորեաց մինչեւ ցառուտան համբառնալք զձեռան չերկինս, եւ արնութեամբ եւ արտասուօք կատարէր զագօթան որ առ Աստուած, եւ ի վերայ ձերկ ձեկացն կանգնելով սակաւ ինչ հանգչէր եւ նիրշէր : Եւ զգեստ նորա ծագեղէն սրպէս զխորդ՝ եւ աչն մինչեւ ի ծունկան, եւ առանց թնկանեաց. եւ բացաւ զլիսով, եւ բոկ ի ձմերայնի 15 եւ յամարայնի :

Բաց զանբաւ ճգնութիւն վարուց նորա եւ զխոտամբեր ժուժկալութիւնն՝ որ իբրեւ զանձարմին էր ի ձարմին՝ ո՞վ կարացէ ընդ զրով արկանել : Եւ ի ժամ հանգստեան իւրոց տարածեալ զձեռան չերկինս, լոյս ճեճ ծագեաց ի խցի անդ, եւ ընթացեալք ի

elles sortirent en cachette et se rendirent au rivage; ayant trouvé un navire en partance, elles se rendirent à Alexandrie, et de là naviguèrent jusqu'à l'île de Coyon. (Eusébia) y était inconnue, elle reprit ses vêtements de femme et se fit appeler Xénia, c'est-à-dire étrangère.

Après avoir vécu un certain temps dans l'île dans un grand ascétisme et une vie de vertus, elle rencontra un moine âgé qu'elle suivit à Mylasson, à la ville de Kariba (*Karivay*).

Elle se cloitra dans une cellule pendant deux et trois jours et elle ne mangeait qu'une fois par semaine et ne prenait comme nourriture ni verdure, ni légumes, ni fruits, ni vin, ni huile, ni aucune autre chose qui passât au feu; elle trempait seulement un peu de pain dans ses larmes, et s'en nourrissait.

Du soir au matin, elle élevait ses mains au ciel et, avec persévérance et larmes, elle accomplissait les prières qu'elle (adressait) à Dieu; elle sommeillait brièvement en se reposant sur ses genoux nus. Son vêtement de poils ressemblait à un sac qui lui arrivait jusqu'aux genoux, sans manches: elle avait la tête et les pieds nus l'hiver et l'été.

Qui pourra jamais décrire le grand ascétisme de sa vie et sa rigoureuse austérité, qui la faisait paraître comme incorporelle, malgré son corps? A l'heure de son repos, elle étendit ses bras vers le ciel, une grande lumière illumina sa cellule, et ceux qui étaient accourus à ce spectacle trouvèrent la

անսկիւն գտին զերանկէին Քսենի հանդոցեալ ի Քրիստոս : Որ և նշան սրանչեկի երջց
 Աստուած ի սրտիս սրբոյն, բռնից սրտի լուսեղևն աստեղանման լըկալ չերկնից
 շաղանաղևն եկաց ի վերայ զազազայն ծինչև ելին զնա ի աստղանի, և սպա վերայս
 չերկնն :]

* Բճիս Եանձար սնի ասարս ԼԷ :

5

Բազայի ԲԲ և Եանձարի Բ : Վարբ և յիշատակ Բարայի եպիսկոպոստեալի Կեսարա
 Կապադովկացոյ : Զոր զբեաց երանկին Բճիկրբոս յԵփեսոս եպիսկոպոսն՝ զգրածն թիւն
 վարայ և սրանչեկաց ձեճի վարպոպեալին և բոհանդոպեալին ճճարտաթեան :

Էջո ձեճ փաստար և սրանչեկո Բասիկոս, ի սարչաթեան, սնա և վարմկա
 բաստածային զիրա, ի մամանոկս հերձածայ թեպարտայն Կաստանկեայ և
 նախանոսի և Վաղվախ : Էր աստածարկեայ աչք՝ աչա Բասիկոս վեցերորդ եպիս-
 կոպոստեա Կեսարիոս աթևոսն :

Զսո ճնայրն իւր եօթնամեայ ետան չստամն զրայ, և հինգ սճ ի զպրայի լեալ՝
 գնայ չիմաստաթեան ծայրն չԵթևա, և ի ծխտին բնդ աստածարանին Քրիստի և.

6 Վարբ և յիշատակ Բարայի] 5 յիշատակ ձեճին Բասիկոսի Բ : 7 Բճիկրբոս] Անիկրբիոս
 Բ : 9 փաստար օմ. Բ — սրանչեկո] սրանչեկի աչքս Եաստայ Բ : 11 նախանոսի]
 սրայոպին Բ : 12 Կեսարիոս] Կեսարա Բ.

bienheureuse Xénia reposée dans le Christ. Dieu fit voir un prodigieux
 miracle en l'honneur de la sainte, car une couronne lumineuse, en forme
 d'étoiles, étant descendue du ciel s'arrêta visiblement sur le cercueil jusqu'à
 ce qu'on l'eut transporté au tombeau, et ensuite remonta au ciel].

* Le mois de janvier a trente et un jours.

24 KALOTZ, 1er Janvier.

Vie et commémoration de Basile *Barsegh*, archevêque de Césarée de Cappadoce, écrite
 par le bienheureux Amphiloque ¹, évêque d'Iconium et relatant l'histoire de la vie et
 des miracles du grand docteur et pontife de la vérité.

Ce grand, glorieux et merveilleux Basile (*Basilios*) fut élevé et exercé dès
 l'enfance dans les Écritures divines, aux jours des empereurs schismatiques
 Constant, Julien et Valens. Basile, cet homme revêtu de Dieu, fut le sixième
 pontife sur le siège de Césarée.

Ses parents, lorsqu'il eut sept ans, le donnèrent à l'étude des lettres; il
 fut auditeur à l'école pendant cinq ans, et se rendit ensuite à Athènes, la

1. Compilation tardive, faussement attribuée à Amphiloque; cf. traduction latine de
 l'original grec par Combafis dans *P. G.* XXIX, p. cccxcv-cccxcvi.

ընդ յանցաւորին Յուլիանոսի ուսանէին չեւուրօտ փորդապետէ, զամենայն հանձարս իմաստութեան զամս հնգետասան :

Եւ ի ծիւժ աւուր տեսեալ Պրիգորիոս զՅուլիանոս յանառակ խալս՝ ժարգարէացաւ եւ ստէ. Սի պատանի ոչ երևին ի բեղ շնորհք աստուածայինք : Սր եւ չեսոց կուպաշտ լեալ թագաւորեաց :

Եւ չես հնգետասան ամաց զնաց Բառիլիոս չԱղեկանցը նշխարտտի, եւ արարեալ սա Պորփիրոս՝ ժամանակ ինչ, որ էր սուաջնորդ վանացն, ուսաւ ի նմանէ զամենայն պատուիրանս աստուածաշունչ զրոյն : Եւ չես տարւոյ ծիոց զնաց չերուսաղէմ փափարանօք տեսանել զսուրբ տեղին Երուսաղէմի, եւ երկրպագեալ սուրբ Յարութեանն, զարձաւ չԱլիէնս սա Եւուրօս փորդապետն իւր, եւ մեծաւ ջանիւ արար զնա բրիստոնեաց եւ ի ծիստին զնացին չերուսաղէմ, եւ զպալուսնս ի հեթանոսաց զարձուցին յաստուածպիտութիւն :

Եւ հանդիսեցան հանձարեղ փորդապետի ծիոց որոց անուն էր Լիբիանոս, եւ ուսան ի նմանէ զշամբրոսի ասորոգութիւնս ի հռետորական շարս մեկնեալ : Եւ զարձեալ նորա ուսուցին նմա եւ աշակերտաց նորա զպատուիրանս աստուածպիտութեան. եւ հասեալ չերուսաղէմ սղջունեցին զամենայն սուրբ տեղին. զնացին եւ

1 յանցաւորին] յանցողին B || 7 որ էր om. B — վանացն] վանից B.

* A fol. 146 v° a.

* A fol. 146 v° a.

mère de la sagesse, où, en compagnie de Grégoire le théologien et du coupable Julien, ils fréquentèrent les cours du maître Euboulos, s'instruisant dans toutes les branches de la sagesse durant quinze années.

Un jour, Grégoire ayant surpris Julien dans des jeux obscènes, prophétisa en ces termes : « Oh ! jeune homme, on n'aperçoit pas en toi les grâces divines. » Plus tard, en effet, il se fit idolâtre et régna.

Après ces quinze années, Basile se rendit à Alexandrie d'Égypte, demeura un peu de temps chez Porphyre¹, qui était supérieur de couvent, et apprit de lui tous les préceptes des Écritures inspirées de Dieu. Un an après, il se rendit à Jérusalem dans le désir d'y visiter les saints lieux, et après s'être prosterné dans la sainte Anastasis², il retourna à Athènes chez son maître Euboulos (*Eroughos*), en fit un chrétien, non sans grandes peines, puis ils se rendirent tous deux à Jérusalem, où ils convertirent beaucoup de gentils à la connaissance de Dieu.

Ils rencontrèrent un docteur de talent nommé Libanius (*Libianos*) et apprirent de lui les œuvres d'Homère expliquées dans des compositions rhétoriques². En échange, ils lui enseignèrent ainsi qu'à ses disciples les préceptes de la science de Dieu. Arrivés à Jérusalem, ils visitèrent tous les saints lieux,

1. La Sainte Résurrection, nom de l'église en forme de rotonde élevée par Constantin au-dessus du tombeau du Christ. — 2. Exercices littéraires consistant à mettre en prose les poèmes d'Homère.

առ Մարտինոս պատրիարքն Երասայեւծի եւ ձկրակցան ի Կորգանան եւ ձինչդեւ ի ջարն Էր՝ ըջս մեծ ձաղկայ գանձածն Բասիլիոսի, եւ Էջ լերկիկց ազանի, շարմկայ գջարն, եւ ցարձեակ վերայցս չերկինս : Եւ զինի նորս ձկրակցս Եւսոցս :

Եւ արարեալ անդ սմ ծի՛ գնացին չԼճախար բարար, եւ ձեանալի Բասիլիոս ի Մեկիսոս, պատրիարքի՛ն՝ սարկասոյ, եւ նորին Տրամանան ձեկնեայ զվիրս սոսակայն Սարձանի :

Եւ սոցս գնացին ի Կեսարիս, եւ Տանկոպեցան սրբոն Եւսերի եպիսկոպոսոսպեանն Կեսարոս, եւ տեսեայ զԲասիլիոս տակ. Տեսի զկերպարանն ըս եւ ձանեայ զի Բասոսսմ երեսեցոց ինձ՝ սր զինի վախճանի իմոց զս նոացիս չախոսն Կեսարոս . սր եւ եղև իսկ :

Չի լեւ նորս Տանկոսեանն ձեանալեցս եպիսկոպոսոսպեա Կեսարոս՝ Բասիլիոս : Եւ ըկեալ շարով սրբով գրեայ զխորհարոց սարբ պատարազին, եւ մասոսցեալ գտարբ եւ դանսլինն պատարազին, վերայցոց գրատուականն ձորձինն Քրիստոսի եւ տակ. Սրբաթինն սրբոց : Եւ Տրամալեայ ձալովրեանն տակ. Միտոն սարբ, միտոն ՏԷր, Յիսոս Քրիստոս ի վասոս Բասոսսոց շոր, սմէն : Եւ բաշխեալ զնշխարն չերիս մասունս, զմի մասն մեծսս երկիւղին Տարարեցս. եւ զմինն՝ արարեալ տակի սզանի՛

1 Եւ ձինչդեւ... Եւսոցս om. B. — A արարեալ] արար B.

rendirent visite à Maxime, patriarche de Jérusalem et furent baptisés par lui dans le Jourdain ¹. Pendant qu'il était dans l'eau, une forte lumière enveloppa Basile personnellement; une colombe descendit du ciel, remua l'eau, et remonta au ciel. Après lui, fut baptisé Euboulos.

Ils y restèrent une année, puis se rendirent à la ville d'Antioche, où Basile fut ordonné diacre par le patriarche Mélitus; et il commenta, sur son ordre, le livre des proverbes de Salomon.

Ils se rendirent ensuite à Césarée et y rencontrèrent saint Eusèbe, archevêque de Césarée, qui dit en voyant Basile : « J'ai vu ton visage, et j'ai reconnu ce que Dieu m'a révélé ², qu'après ma mort tu siégeras sur le trône de Césarée. » Ce qui arriva en fait. Car, après sa mort, Basile fut sacré archevêque de Césarée. Inspiré par le Saint-Esprit, il écrivit le mystère du saint sacrifice ³. Offrant le saint sacrifice non sanglant, il éleva le précieux corps du Christ et dit : « La sainteté aux saints. » Il ordonna aux fidèles de répondre : « Un seul saint, un seul Seigneur, Jésus-Christ, dans la gloire de Dieu le Père, Amen. » Il partagea l'hostie en trois parties, il en consumma une partie avec le plus grand recueillement, il renferma une autre partie dans une

1. Basile fut baptisé par Dianée, évêque de Césarée, d'après les documents les plus authentiques. — 2. Allusion à la liturgie qui porte son nom.

և եղ ի ներքս, և կախեաց հանդէպ սրբոյ սեպանոյն. և գմիւս մասն պահեաց ինքեան, զի ի վախճանին իւրում ինպէս ընդ նմա : Եւ ուզոս և ժողովարդն որ էին յեկեղեցին տեսին ի խորանին լոյս պայծառ չոյժ և հրեշտակս ասկատկապեատիւք որ սարսառ-րակից լինէին սրբոյն Բասիլիտի :

5

Վասն հրէին :

Ի միում աւուր մատոց սուրբն Բասիլիտս դաստուածազին խորհուրդն, և հապոր-
զեցան ժողովարդք բազումք. և հրէաց ծի դպօանի և ի ծածուկ հայէր ի սուրբ
խորհուրդն, և տեսանէր զի Բասիլիտս միս արիւնախտան տալը ժողովրդեանն : Եւ
չանդգնեալ սու ի բերան իւր ի ձեռաց սրբոյ եպիսկոպոսապետին, և մասն ինչ ի
10 բերանոյն հանեալ տարաւ ի սուն իւր, և կցոյց ամենայն ընդանեաց իւրոց : Եւ
երթեալ առ * Երանելին Բասիլիտս պատմեաց զսբանչելիսն, և հաւատաց և մկրտեցաւ * A fol. 147
ամենայն ասկատկանօք իւրովք : 1re a.

Վասն Յուլիանոսի :

Ընդ աւուրան ընդ աշնտիկ եկեալ Յուլիանոս չանցող թագաւորն ի Պարս ի
15 պատերազմ. և անցեալ ընդ Կեսարիա՝ ընդ առաջ կլին ամենայն թաղարայրին, և եպիս-
կոպոսապետն Բասիլիտս մատոց ի ձեռն թագաւորին հայ երիտ նկանակս : Եւ նա

2-4 Եւուդա ... Բասիլիտի om. B.

colombe en or, qu'il suspendit devant le saint autel, et l'autre partie, il la garda pour lui, afin qu'à sa mort, elle fût enterrée avec lui. Euboulos et le peuple, qui se trouvaient à l'église, aperçurent sur l'autel une lumière fort resplendissante et des auges vêtus de blanc qui servaient saint Basile.

Au sujet d'un juif.

Saint Basile offrit un jour le mystère divin et beaucoup de personnes communiquèrent. Un juif, qui observait en cachette le saint mystère, vit que Basile distribuait aux fidèles de la chair saignante; il eut l'audace d'en recevoir dans sa bouche des mains du saint archevêque, et en ayant retiré une partie de sa bouche, l'emporta chez lui et la montra à toute sa famille. Il se rendit ensuite* auprès du bienheureux Basile, lui raconta le prodige, eut et se fit
1re a.

Au sujet de Julien.

En ces jours, Julien, l'empereur coupable, partit en guerre contre la Perse, et lorsqu'il traversa Césarée, toute la population alla à sa rencontre; l'archevêque Basile présenta à l'empereur trois petits pains. Celui-ci les accepta

կեղծաստորութեամբ ընկարս, և Տրամաչեաց տայ Բասիլեոսի երկս արցափս խտայ :
 Եւ ստեայ ի ձեռս խր զխտան՝ սակ . Ազ թագաստր, ձեր չարմ, առեծր՝ ձառուցար
 բեզ, և զա չարմ, առեա՝ հասար ձեզ : Եւ բարկացեայ չաջմ ընդ բանս բաճանաչա-
 պեաին՝ սպասանացա խտասթեամբ զի ի գրանարն խրաժ աւերեայլ, գրադարն Կեսա-
 բեայ, և չարացեայ գնայ ի Պարս :

5

Իսկ սարբն Բասիլեոս կրչեայ զամենայն ձեճատունս բաղարլին, Տրամաչեայ ժայովիլ
 ցնչեյ խրեանց զանձա զի սուցեն Յախանասի, թերեսս զարձուցլ, զսպասանափան ի
 բաղարլիին, և սարան ամենեքեան ցնչեյ խրեանց սակի, արձաթի, զխարակ, սկանս
 սրատուակամս և ձարգարխոս, և հասն ի ձեճն Բասիլեոս և նա սրաճեայ ի զանձա-
 տան եկեղեցւոյն : Եւ ել խաչխր և սգոթխր շերկասրեակ լեան ձերձ Կեսարեայ՝
 շերկեցլ ամենասրբաճոյ աստուածամկնի, և սնկ զամենայն զիչերն սրատամոր
 ձեճա սրաչեայ զԵստուած զի վերացուցլ, գրարկաթին արբալին : Եւ սեամն,
 չանարջս գրագծաթին զորայ երկնասրայ, և ի ձիջի նայս զամենորճեայ Եստու-
 ձամկնի սր ձաչեայ սա սարբ վկայն Մերկեախոս և սակ . Երթիջլ ի Պարս և
 սարան գնալեանս զՏաճարչ Արբալին խոյ : Չնայն սեակ ետես ի Պարս և Էթրիանոս՝
 սրատուայ կեսարան՝ սր էր զկնի Յախանասի : Եւ ընդ սաստան սարբն Բասիլեոս
 փաթիով Էջ ի լեանն, և գնայ շերկեցլ սրբայն Մերկեախոսի, երայ գտապանն, և
 գնչխարս սրբայ ձարտիրոսին ոչ եղխտ և զգլեան, և զարձեայլ ել ի լեանն՝ աւերա ևս

10

15

A fol. 17
r. b.

6 սարբն] երանկի արբեայխարան B + 12 գրարկաթին] սնորէն *add.* B 16 սրատուայլ
om. B 17-18 և գնայ շերկեցլ . . . ել ի լեանն *om.* B.

hypocritement et ordonna de remettre à Basile trois bottes de foin. Ayant pris le foin dans ses mains, il dit : « Oh ! empereur, nous t'avons offert de ce qui nous sert de nourriture, et tu nous as donné de ce que tu manges. » L'empereur, fort irrité des paroles du pontife, menaça sérieusement qu'à son retour, il réduirait en ruines la ville de Césarée ; et il partit pour la Perse.

Saint Basile convoqua tous les riches de la ville, leur enjoignit de recueillir, parmi leurs biens, des trésors qu'ils donneraient à Julien, dans l'espoir qu'il changerait ses menaces en amabilités; tous apportèrent de leurs biens : or, argent, étoffes, pierres précieuses, perles et les confièrent au grand Basile, qui les conserva dans le trésor de l'église. Puis, il se rendit avec la croix, en priant, sur la montagne jumelle, près de Césarée, à l'église de la très sainte Mère de Dieu et là, toute la nuit, il pria Dieu avec grande ferveur d'éloigner la colère de l'empereur. Il eut une vision : une multitude de milices célestes, au milieu de laquelle se trouvait la toute bénie Mère de Dieu, qui ayant appelé le saint martyr Mercure lui dit : « Va en Perse, et tue Julien, le blasphémateur de mon Fils. » Libanius, honoré de la dignité de César (շշէսչոս) et le second après Julien, eut la même vision en Perse. Le matin, saint Basile descendit en hâte de la montagne, se rendit à l'église de saint Mercure, ouvrit le tombeau et n'y trouva point les restes du saint martyr, ni son armure. Il remonta

A fol. 17
r. b.

ժողովրդեանն վասն սատակմանն Յուլիանոսի : Եւ գոհութեամբ վաստ ետուն Աստուծոյ եւ մեծ խնդրութեամբ իջին ի լեառնէ անտի :

Եւ յետ սակաւ աւուրց դարձաւ ի Պարսից՝ Իրիանոս, պատմեաց գտեսիլն եւ դաստակումն Յուլիանոսի, եթէ. Մինչդեռ ի մէջ խորից պատերազմացն էար, ել ի 5 զօրաց մերոց երիտասարդ մի խարտեաշածօրու, սպխտակ երկխարու եւ զինուր. եհար դեպարդեամբ զկողմն Յուլիանոսի, եւ նոյնժամայն անկեալ մեռաւ : Եւ ասաց զօրն, եւ էր չաջնմ աւուր յորում ետես Բասիլիոս գտեսիլն :

Եւ զինչան զոր ժողովեաց դարձուցանէր ի տեարս իւրեանց, եւ նորս ոչ ասին այլ թողին յեկեղեցին. եւ նորա՝ սրարեալ զկէտն անօթն եկեղեցոյն, եւ զկէտն բաշ- 10 խեաց աղբատաց :

*A fol. 147 v° a.

Վասն սարկաւազին :

Սովորութիւն իսկ էր, զի չորժամ մեծն Բասիլիոս դաստուածաչին խորհուրդն

1-10 վասն սատակմանն . . . բաշխեաց աղբատաց] պատմելով նոցա գտեսիլն : Եւ յետ սակաւ աւուրց լուան դաստակումն Յուլիանոսի ի Պարսոս . եւ ստուգեալ ճանեան զօրն եւ զիսմն չորում սուրբն Բասիլիոս ետես զերպն, եւ գոհութեամբ վաստ ծատուցին Աստուծոյ, եւ ասն ուրախութեան կատարեցին զօրն զայն : Եւ սուրբն Բասիլիոս զինչան զոր ժողովեաց՝ դարձուցանէր ի տեարս իւրեանց, եւ նորս ոչ ասին այլ թողին յեկեղեցին . եւ նորս սրարեալ զկէտն անօթն եկեղեցոյն, եւ զկէտն բաշխեաց աղբատաց, եւ ապա յետոյ եւ զայն ետ աղբատաց, եւ արար անօթն եկեղեցեոյն պղնձեղէնս եւ ապակեղէնս եւ փայտեղէնս : Եւ զթագաւորն Վազլոս՝ վասն զի էր արխոսական հերձուածոյն՝ բաղում : Չգամ յանգլիմանէր եւ նգովէր . եւ հրամայեաց զնա արբարել : Եւ եղեւ հիւանդանալ որդւոյ թագաւորին ի մաշ . եւ կին թագաւորին երթեալ անկաւ յոստ եւ աղաչէր զԲասիլիոս, եւ սուրբն աղօթիւր կանգնեաց զհիւանդն, եւ թողին զսուրբն յարարանայն, բայց թագաւորն ի հերձուածոյն ոչ դարձաւ, այլ մեռաւ նովին հերձուածոյն : B.

sur la montagne pour annoncer aux fidèles la mort de Julien. Ils rendirent gloire à Dieu avec action de grâces et descendirent la montagne avec grande joie.

Quelques jours après, Libanius revint de Perse, raconta sa vision et la mauvaise mort de Julien, en ces termes : « Pendant que nous nous trouvions au milieu des groupes de combattants, surgit d'entre nos troupes un jeune homme à barbe blonde, monté sur un cheval blanc et armé qui frappa de sa lance les côtes de Julien, lequel tomba aussitôt et mourut. » Il indiqua le jour, et c'était le jour même où Basile avait eu la vision.

(Basile) rendit les biens qu'il avait recueillis à leurs propriétaires, mais ils n'acceptèrent point et les abandonnèrent à l'église. D'une moitié il fit faire des vases d'église et il distribua aux pauvres l'autre moitié.

* A fol. 147 v° a.

Au sujet du diacre.

D'habitude, quand le grand Basile offrait le mystère divin, le Saint-Esprit

կատարելք, իջանելք սուրբ Հոգին, եւ գտիկ տղամանցն որ ի վերայ սրբոց սեղանացն կախեալ կայր զիկանն շարժէր : Եւ ի ծիսոմ սուր ոչ էջ սուրբ Հոգին եւ ոչ տղանին շարժեցաւ . եւ սեռանել զի սարկատայն որ զբշտցին սննէր՝ սկիտարիէր կնոջ ծիսց ի վերնաստանս եկեղեցոցն . եւ սաժածանցն եհան գտարկատայն ի խորաննն եւ ճեկեղեցոցն . եւ գորձեալ շարժեցաւ տղանին : Եւ հրամայեալ վարագոյր կախել ի վերնաստանս եկեղեցոցն : Եւ գտարկատայն սարգէխարսթեան սրտամաստրեցոցց : Եւ բազում ճեկեանաս ձերտեալ սուրբն Բասիլիսա :

Մերեալ եւ զվեցորեալ զիրան, եւ ի բասամորցոց սրճանն ընթեանայր ժողովրդեանն : Եւ զիկագարնն Վաղէս՝ բանկի էր արխաթի հերձուածոմի՝ բազում անգամ ջանդիմանելք եւ նորովք : Եւ հրամայեալ զնա արտրել : Եւ եղև հիսանդանալ սրբոց թեոգատարին ի ծաճ, եւ կին թեոգատարին անկեալ շտա սպաշէր զԲասիլիսա, եւ նա սարթիւր կանգնեալ զհիսանայն : Եւ թեոցին գտարն չարտրանայն, բաչց թեոգատարն ի հերձուածայն ոչ գորձաւ, ալ նովին մեռաւ :

Վանն երխատարց ճատային որ արաչաւ զՔրիստոս :

Ամեն լիշխանայ կամէր զգրտար իւր սալ ի վանն եւ սոնել կրօնասր, եւ ծի ի ճատայլց իւրոց ստատանայական ջանկութեանը հարաւ չաղծիկն . եւ վանն զի անտրման էր գորձայն՝ զնոց սա ագանդատար կախարց ծի եւ խատաչաւ . նմա որ թէ, զգրտար

descendait et faisait mouvoir les ailes de la colombe en or qui était suspendue au-dessus du saint autel. Un jour, le Saint-Esprit ne descendit pas et la colombe ne s'agita point; (Basile) s'aperçut que le diacre qui tenait le flabellum regardait une femme à la tribune de l'église, et il fit sortir immédiatement le diacre du sanctuaire et de l'église, et la colombe s'agita. Il ordonna de suspendre des rideaux aux tribunes de l'église et fit admettre le diacre à la pénitence. Saint Basile baptisa de nombreux infidèles.

Il écrivit le livre de l'Hexaméron et le lisait au peuple pendant le carême de quarante jours. Après avoir réprimandé plusieurs fois l'empereur Valens parce qu'il était pour l'hérésie d'Arius, il l'anathématisa. (L'empereur) ordonna de l'exiler. Le fils de l'empereur vint à tomber malade mortellement, la femme de l'empereur supplia Basile en se jetant à ses genoux, et celui-ci, par ses prières, remit sur pieds le malade. On fit grâce au saint de l'exil, mais l'empereur n'abandonna point le schisme, et même y mourut.

Au sujet du jeune serviteur qui renia le Christ.

Un certain prince ayant l'intention de mettre sa fille dans un couvent et d'en faire une religieuse, un de ses domestiques s'éprit de la fille d'une passion diabolique, mais comme il en était indigne, il alla trouver un sorcier d'une secte et lui promit que s'il réussissait à épouser la fille de son maître,

տեսան իւրոյ ասցէ ի կնոթկեան ասցէ նմա գտնձա, և զոր ինչ ասկցէ նմա արասցէ :
 Եւ կախարչն առ ի ծառայէն ձեռնազիր օրացս լեան գ՛րխատու և գծկրտու թխնն :
 Եւ երթեալ զեւր պոռնկութեան մտին չազմիկն և գագա վախուցեալ ի հօրէն՝
 ամուսնացաւ ընդ ծառային սաստանական զործակցութեամբ :

5 Եւ յորժամ անցին աւուրը բազումը տեսանէր կին գայր խր՛ զի չեկեղեցին ոչ
 երթալ և չալթն ոչ կայր և յորինաց հետանալ, խոշոտեղեաց զնա և բնապա-
 տեաց, մինչև խոտտօմանեցաւ կնոջն գահային չար զործն զոր արար : Եւ բուեալ կնոջն
 անկաւ ի վերաց երեսաց իւրոց չերկիր, և հասաչմամբ արկանէր մոխիր չերեսն և ի
 գլուխն, և վառթագէս ընթացաւ առ բաջ հովուն Քրիստոսի որ զնէր գտնձն խր ի
 10 վերաց ոչխարացն մեծն Բասիլիոս. անկաւ առ սոս նորա հերարձակ, մաճացեալ
 հօգով գլուխն և բալով ապաշէր. Սկորմեա ինձ մոլորեալ և զերեալ ոչխարիս, և
 պատմեաց զմա զեղեալ չարիս : Եւ նա ասէ. Մի երկնչեր, բաջաբերեաց. ոչ լնոկից
 զձեզ կորնչել : Եւ կոչեաց՝ առ ինքն զերիտասարչն, և նա պատմեաց նմա խոտտօմա- * A fol. 148
 նութեամբ զոր ինչ արարն : Ասէ Բասիլիոս. Կամիս գառնալ առ Քրիստոս : Ասէ
 15 երիտասարչն. Ոչ կարե՞մ, վասն զի ձեռնազիր տուեալ եմ սաստանալի : Ասէ սուրբն. Կու
 զրո միտայ ուղբեա, և լնոլ զիս մարտնչել ընդ սաստանալի : Եւ տարեալ գայրն
 արկել ի սենեակս եկեղեցոյն ասանձիկնն, տուեալ նմա ուխտ և ինքն անդապար ալո-

il lui donnerait un trésor et ferait ce qu'il lui dirait de faire. Le sorcier se fit remettre par le domestique son reniement autographe du Christ et du bap-
 tême. Dès lors, les démons de prostitution s'emparèrent de la fille, qui
 s'étant enfuie secrètement de chez son père, se maria avec le domestique
 avec l'aide des démons.

Lorsque de nombreux jours furent passés, la femme vit que son mari
 n'allait pas à l'église, ne faisait pas de prières et s'éloignait des commande-
 ments; elle le blâma sévèrement et le pressa tellement qu'il avoua à sa femme
 l'énormité de la mauvaise action qu'il avait commise. Apprenant cela, la
 femme tomba la face contre terre, sanglota, se couvrit la figure et la tête de
 cendre, puis alla précipitamment trouver le grand Basile, le courageux pasteur
 du Christ qui risquait sa vie pour son troupeau; elle se jeta à ses pieds, les
 cheveux en désordre, la tête couverte de terre et le supplia en pleurant :
 « Aie pitié de moi, brebis égarée et captive! » Et elle lui raconta le méfait
 commis. Il lui répondit : « Ne crains rien, prends courage, je ne te laisserai
 pas te perdre. » Il appela à lui * le jeune homme qui lui confessa ce qu'il avait * A fol. 148
 fait. Basile lui dit : « Veux-tu revenir au Christ? » Le jeune homme répon-
 dit : « Je ne peux pas, car j'ai donné ma signature à Satan. » Le saint lui dit :
 « Toi, dirige bien ta pensée, et laisse-moi lutter avec Satan. » Il le conduisit
 et l'enferma seul dans une cellule de l'église, lui donna un vœu (à accomplir),
 puis se mit à prier incessamment pour lui. Pendant quarante jours les

թևք վասն նորա, և գրաստանն որ զեւր ոչ գոգարեցին ի սպասնոց և չափաց ցանկ-
 րոջ գայնն, և բարինս և հրացեալ շանին ձգելն ի վերայ նորա, և սակին. Աչ ձեր սո-
 բեղ այլ գո սա ձեզ եկիր և գրս փոփարումն կատարեցար, և ոչ Բասիլիսս և ոչ
 այլ որ կարէ կարել զբեղ ի ձեռաց տեսնն ձերայ տատանայի :

Եւ չեա բաստանն սաւրն հարցանէր երանելին ցայնն եթմ. Արպէս կաս : Եւ 5
 սրտածնայ նձա գործակումն զիւսցն և գոգասնային :

Եւ գործեալ փակեաց զգրսն, սակեալ նձա խոտարցն ախա : Եւ չեա բաստանն
 սաւր՝ բանայ զգրսն և հարցանէր թմ. Արպէս կաս : Եւ նա սակ. Ե հետատանն
 զձայն զիւսցն ձխոյն բեմ, բայց զնոսս ոչ տեսանեմ : Եւ սակեալ նձա ձանրագցն
 կանոն՝ փակեաց զգրսն : Եւ չեա սասն սաւր՝ երայ գործեալ, և ընկեացեալ կրի- 10
 տատարցն սնկա շաս նորա և սակ. Տեսանէի սչար զե ձարտեար ընդ տատանայի

փասն իմ, և չաղթեցիր նձա բաջաթեամբ : Եւ եհան * զնա չարգերանցէն, և ժողո-
 վեաց գամենայն ախա եկեղեցեաց, և կրանուսրս և բաղամ ժողովարցս, և սոյճախար
 և օրհնաթեամբ ձուձին գայնն չեկեղեցին :

Եւ չարձմ ել չեկեղեցոյն՝ երեսեցա տատանայ չարս, սպարակեր մեծաձայն և 15
 սակր. Ընկրտեցար չիս Բասիլիս, և ձօտեալ սկաս շարմեղ զԲասիլիսս սնկրեսաթե-
 բար, և կամէր չախչատակել գայնն ի ձեռաց նորա և ոչ կարաց : Եւ չարս ցոյցանէր
 զձեռայր երխոտարցին, և սակր. Յաջասր սակնին Քրիստոսի՝ աչս ձեռայրաթ

démons ne cessèrent pas de menacer et de terroriser le jeune homme, ils lui lancèrent des pierres et des tisons enflammés en disant : « Ce n'est pas nous qui sommes venus à toi, mais c'est toi qui es venu à nous, et nous avons accompli ton désir: ni Basile ni tout autre ne pourra te délivrer des mains de notre seigneur Satan. »

Après les quarante jours, le bienheureux demanda à l'homme : « Comment vas-tu ? » Il lui raconta l'assaut des démons et leurs menaces. Il referma la porte après lui avoir imposé des devoirs plus stricts. Quarante jours après, il ouvrit la porte et lui demanda : « Comment vas-tu ? » Il répondit : « J'entends seulement de loin la voix des démons, mais je ne les vois plus. » Il lui donna des prescriptions plus sévères encore et referma la porte. Il revint ouvrir dix jours après. Le jeune homme se précipita à ses genoux et dit : « Je t'ai aperçu aujourd'hui luttant pour moi avec Satan, et tu l'as vaincu bravement. » Il le fit sortir de la cellule, convoqua tout le corps ecclésiastique, les religieux et un nombreux public, et avec psaumes et bénédictions, on introduisit l'homme à l'église.

Lorsqu'il quitta l'église, le démon apparut en l'air criant à forte voix et disant : « Tu as agi injustement avec moi, Basile. » Et, s'approchant, il secoua invisiblement Basile, cherchant à ravir l'homme de ses mains, mais il n'y parvint point. De l'air, il montrait le billet du jeune homme en disant :

ընդ քեզ ի գատատան ծախց : Եւ տեսեալ սրբոյն զձեռագիրն՝ տարածեաց զձեռս իւր չերկինս, եւ հրամայեաց ժողովրդանն աչնպէս տարածել զձեռս իրեանց եւ մեծաձայն տակ : Տէր Սիրոմեա : Եւ առժամայն էջ ձեռնագիրն եւ անկաւ տառջի նորա : Եւ աւեալ ի ձեռս եցոյց երիտասարդին, եւ տեսեալ ծանեա, եւ գատատեալ 5 պրեաց հրով : Եւ ձտեալ չեկեղեցին՝ հաղորդեցոյց զպչին ի սրտատկան ծարմնոց եւ շորենէ Սրբոյն Աստուծոց : Եւ զնա ցկինն իւր եւ չուգարկեաց խաղաղութեամբ : Եւ զկախարդն կողեալ սրբոյն՝ եւ ի քաղաքին գատաւարն, եւ նա քստ սրժանեաց նորա մատնեաց զնա ի կորուստն չախտենից :

Վասն Եփրեմի խորին Ասորցն :

10 Տեսանէր երանելին Եփրեմ չմտապատին սրն լուսոյ զի կանէր չերկրէ չերկինս. եւ լուսւ ձայն որ տակ * եթէ. Եջ լուսաւոր սիւնոյ՝ ազգիք են Բասիլիոսի Կեսարոս * A fol. 148 v° a. արքեպիսկոպոսին : Եւ առեալ թարգման՝ քանկի ոչ զխտեր ամենեւին հասմ խօսս, եւ իջեալ ի լեռնէն՝ զնաց ի Կեսարիա չաւոր Յաչտնութեան Տեսան մերոց, եւ ձտեալ չեկեղեցին տեսեալ զԿասիլիոս ապիտակ զգեստիւք սպասուն եւ սկի եմիպորտուս, եւ

9 խորին om. B || 10 տեսանէր] ի տեղեան add. B || 12 արքեպիսկոպոսին] եպիսկոպոսապետին B || 14 զգեստիւք] զգեստուք B.

« Avec cette signature, je te ferai un procès au terrible jugement du Christ. » Le saint apercevant le papier signé, étendit ses bras au ciel et ordonna à la multitude d'étendre également les bras et de dire à haute voix : « Seigneur, ayez pitié! » Aussitôt, le billet descendit et tomba devant lui. Il le prit en mains, le montra au jeune homme, qui le reconnut, et l'ayant déchiré, il le brûla au feu. Il retourna à l'église et communia l'homme au corps et au sang précieux du Fils de Dieu. Il le rendit à sa femme et les laissa partir en paix. Puis, le saint ayant fait arrêter le sorcier, le remit au juge de la ville qui, selon ce qu'il méritait, le livra à la perte éternelle.

Au sujet d'Éphrem, le khouri ¹ syrien.

Le bienheureux Éphrem aperçut, dans le désert, une colonne de lumière qui montait de la terre* au ciel; et il entendit une voix qui disait : « Cette * A fol. 148 v° a. colonne lumineuse est la prière de Basile, l'archevêque Césarée. » Et, prenant avec lui un interprète, parce qu'il ne connaissait aucunement la langue grecque, (Éphrem) descendit de la montagne et arriva à Césarée le jour de l'Épiphanie de Notre-Seigneur. Il entra à l'église et aperçut Basile vêtu des

1. *Khouri* = chorévêque; ce titre ne convient guère à saint Éphrem, qui demeura diacre.

բայում բաճանաչեա եւ սարկասարանս սպիտակ զգեաւոր, ցարցարեալս, եւ սարաստ-
 լին սասաջի սրբոյն Բասիլիոսի եւ Երկրպագելին նմա խմորչաթեամբ : Եւ սա, ի
 ծխոս իւր. Խորեղոջ ի սեպեմնն, այն սխնն սր Երանէր ի Կեսարիոյ շերկինն՝ ոչ
 գարս է, սր չաչրպլաի վաստայ է շերկի : Եւ չարժամ ծաստցանէր Երանեկին Բասիլիոս
 գարթինն՝ տեսանէր Եփրեմ զի հասր զգրանայր ի բերանոջ նորս, եւ իբրև գոխն Երանէր
 շերկինն : Յաջնեամ հաստաց եւ սա, . Ճշմարիտ հրեզն սխն է, Բասիլիոս :

Եւ կոչեաց Բասիլիոս ծի ի սարկասարացն եւ սա, . Երկիջիւր չաչս նիչ սխն եկեղե-
 ցոջն, եւ գացես այր ծի կարճաճասակ, բարց, սխն սր, ծաղրերես եւ թախ, կոչես սա
 իս ի խորանն : Եւ երթեալ կիսասարկասացն եզիտ ի սեպին զԵփրեմ եւ սա, . Կոչէ
 զբեզ սէր արբեպլախարան : Ես, Եփրեմ ի ձեան թարգմանին. Ինք օտար եմք եւ
 զմեզ ոչ ճանաչէ, գոչ սր կոչէ, եւ ոչ զիս : Գորձուս կիսասարկասացն եւ սասայ տեսան
 Բասիլիոսի զխոս Եփրեմի : Եւ նա սա, . Երթի սաս Տէր Եփրեմ, եկեաջիւր սա իս,
 զի Տէր սասարեաց զբեզ : Երբես լաս Եփրեմ սր չանտանէ կոչեաց՝ զնայ զինի, եւ
 ծակալ ի բեմն սչջպն եա նմա : Եւ սարչեաց Բասիլիոս զԿաստած եւ սաժամաջն
 խաւցաս Եփրեմ հասո՞՞ բարբասով : Եւ ձեանայրեաց զնա սարկասաց : Եւ սասայ
 Եփրեմ, եւ ես խաղալաթեան զՏէր սարչեացոր : Եւ ժարպարզն սասային. Տէր

* A fol 118
 A b

10

15

2 երկրպագելին] երկիրպագանէին B ; 3 սր Երանէր ի Կեսարիոյ շերկինն] սր ի Կեսարիա
 B ; 9 խորանն] սեպան B – կիսասարկասացն] սարկասացն B || 14 եւ սարչեաց . . . հասո՞՞
 բարբասով om. B.

parements blancs liturgiques avec l'omophorion d'or, entouré de prêtres et de
 diaeres revêtus d'ornements blancs qui servaient saint Basile en s'inclinant
 humblement devant lui. Il se dit à lui-même : « Je me suis trompé au sujet de
 la vision, la colonne qui montait de Césarée au ciel ne doit pas être l'image
 de cet homme à qui appartient tant de gloire sur la terre. » Mais tandis que
 Basile offrait les prières, Éphrem vit une flamme qui jaillissait de sa bouche
 et montait au ciel comme une colonne. Il crut alors et dit : « Basile est une
 véritable colonne de feu. »

Basile appela un des diaeres et lui dit : « Tu iras à telle colonne de
 l'église et tu y trouveras un homme de petite taille, chauve, vieillard, d'une
 figure riante et brun, fais-le venir à l'autel. » Le sous-diaere alla trouver
 Éphrem à cet endroit et lui dit : « Le seigneur archevêque t'appelle. » Éphrem
 lui répondit par l'interprète : « Nous sommes des étrangers, et il ne nous con-
 naît point, il appelle quelqu'un d'autre, et non moi. » Le sous-diaere retourna
 et rapporta au seigneur Basile les paroles d'Éphrem. Il lui dit : « Va et dis :
 Seigneur Éphrem, viens auprès de moi, car c'est le Seigneur qui t'a envoyé. »
 Lorsque Éphrem entendit qu'il l'appelait par son nom, il le suivit, entra dans
 le chœur et lui donna le salut. Saint Basile pria Dieu et aussitôt Éphrem se mit
 à parler le grec. (Basile) l'ordonna diaere. Éphrem dit : « Prions le Seigneur

* A fol 118
 A b

ողորմեա : եւ եփրեմ առէ. Ընկալ, կեցս եւ ողորմեա եւ պահպանեա զձեզ Ըստուած բոլին շնորհիւ : եւ չեա եօթն առաք ձեռնադրեաց զնա բահանայ : եւ չեա հազարգութեանն սրախացեալք ի միասին, եւ սզջուհեալք զմիմեանս՝ զնաց եփրեմ չանապատն :

Պատն եկեղեցոյն սր ի նիկիա :

5 Փողովեցան ամենայն արխատական հերձուածողքն առ թագաւորն Վազէս, զի եւ նա նովին հերձուածովն էր, եւ աւին չուզգրովաւացն գտարքն Սափիսա՝ զնիկիայ եկեղեցին :

Եւ մտեալ սուրբն Բասիլիոս ի Կոստանդինուպոլիս, առէ զթագաւորն համարձակութեամբ. Պատիւ թագաւորի զերաւուես սիրէ, եւ դու չանիրաւի ետուր զեկեղեցին չարխանոս : Երգ հրամայեա վառել զեկեղեցին, եւ կնքեմք մեր եւ նորա, եւ զերխ սուրբս նորա ազօթեցեն Տեսան. եթէ բացցի եկեղեցին չինքենէ, աէր են նորա. եւ եթէ ոչ բացցի նորա՝ կացցուր եւ մեր չազօթս օր մի. եթէ բացցի՝ պարճս զեկեղեցին ի մեզ, ապա թէ ոչ մեզ բացցի՝ լցի եկեղեցին առ նոսա : եւ հաճոյ եղև բանն արքային, եւ հրամայեաց լինել ըստ խնդրուածոյն Բասիլիոսի : եւ երթեալ ի նիկիա մեձաւ.

* A fol. 149
1er a.

2 բահանայ] երէց B | 3 չանապատն] իւր add. B.

de nous accorder plus de paix encore ¹. » Les fidèles répondirent : « Seigneur, aie pitié ! » Éphrem dit : « Accueille et délivre-nous, aie pitié de nous et garde-nous, ô Dieu ! par ta grâce. » Sept jours après, (Basile) l'ordonna prêtre. Après la communion, ils se réjouirent ensemble, se saluèrent mutuellement et Éphrem retourna au désert.

Au sujet de l'église de Nicée.

Tous les hérétiques ariens s'étant rassemblés auprès de l'empereur Valens, qui appartenait à la même hérésie, enlevèrent aux orthodoxes l'église Sainte-Sophie de Nicée.

Basile arriva à Constantinople et dit avec hardiesse à l'empereur : « L'honneur de l'empereur exige la justice, mais toi tu as donné injustement l'église aux ariens. Ordonne donc de fermer l'église, et nous y mettrons les scellés nous et eux. Ils prieront le Seigneur pendant trois jours. Si l'église s'ouvre d'elle-même, ils en seront les maîtres. Si elle ne s'ouvre pas pour eux, nous mettrons à prier pendant un seul jour, et si l'église s'ouvre, rends-nous l'église ; mais si l'église ne s'ouvre pas pour nous, elle sera à eux. » Cette proposition plut à l'empereur, qui ordonna de faire selon la requête de Basile.

* A fol. 149
1er a.

1. Paroles de la liturgie arménienne: la formule byzantine correspondante est : Έν εὐχῆν τοῦ κυρίου δεηθώμεν.

զգուշօթեամբ փակեցին զգրանս եկեղեցւոյն, եւ կնքեցին սա չստարակ երկու կողմն :
 Եւ արարեալ արխանայն զտարին խրեանց զերկու սխոս եւ զերկու զիշերս, եւ եկեղեցին
 ոչ բացաւ, եւ սկն սնկն իմ, եւ նոցա ոչ բացցի : Եւ ստեալ սուրբն Բասիլիսոս զմայր-
 փարցն խաչն եւ ստեապրածսս զնոց չեկեղեցի սրբոյն Բիամիլեայ, եւ սմախ սրաչստ-
 ամբ եկին ի գոսն առայ եկեղեցւոյն սրբոյն Ստիխոզ : Մտին եւ արխանայն զկնի
 տեսանել կիմ, զինչ լինիցի : Եւ արարեալ Բասիլիսոս զեչան սուրբ խաչին ստ, . Համ-
 բարձեր իշխանը զգրանս ձեր ի վեր, եւ իմ, . Բայեր ինձ զրանը սրբոցրաթեան, եւ
 սոմածայն խորատեկցան փականքն եւ կնիր, երկուց կողմանցն բեկեցան եւ բացան
 զրանը եկեղեցւոյն :

Եւ ծանալ սրբոյն ժողովրդեանքն ստերով, Աչս գոսն Տեսան է, եւ արգարք ճասնեն
 ընդ սա : Եւ սմօխեաց լեալ չերեաթիսոսցն՝ զնոցին ի չարկս խրեանց, եւ բողոմբ
 ի նոցան, զնոցին սա Բասիլիսոս եւ եղեն ազգաբնոր : Եւ ստին զարձեալ զեկեղեցին
 ազգաբնորն եւ սնին ձինչեւ զստար, ի փոսս Բրիտտոսի :

Վասն ձեզոսք կնոջն :

* A fol. 149
 r. b. Կին ձի զզջայսս ընդ չար գործս խր, եւ ի բարտեւի գրեաց զամենայն զմեզոս 15

Ils se rendirent à Nicée, et avec de grandes précautions, ils fermèrent les portes de l'église, et les deux parties apposèrent les scellés. Les ariens, ayant accompli leurs prières pendant trois jours et trois nuits et l'église ne s'étant pas ouverte, ils espérèrent qu'elle ne s'ouvrirait pas non plus pour les autres. Saint Basile, à la tête de la population, se rendit avec la croix et l'évangile à l'église de Saint-Diomède et, de là, ils se rendirent en officiant à la porte de la grande église de Sainte-Sophie. Les ariens les suivirent pour voir ce qui arriverait. Basile fit le signe de la sainte croix et dit : « *Princes, relevez nos portes* ». » et : « *Ouvrez-moi les portes de la justice* » ; aussitôt, les fermetures se brisèrent, les scellés des deux parties se rompirent et les portes de l'église s'ouvrirent.

Le saint y pénétra avec la population en disant : « *C'est la porte du Seigneur, et les hommes justes entrent par elle.* » Les hérétiques honteux se retirèrent chez eux; nombre d'entre eux allèrent trouver Basile et devinrent orthodoxes. Les orthodoxes reprirent l'église et l'ont conservée jusqu'aujourd'hui, pour la gloire du Christ.

Au sujet de la femme pécheresse.

* A fol. 149
 r. b. * Une femme se repentant de ses mauvaises actions, avait inscrit sur un

խըր, եւ կնքեալ կապարեաց ճատանեալ տարաւ առ մեծն Բասիլիոս եւ ասէ. Պոյտլ աղօթիւք ջնջեալ գձեապիր իմոյ չանցանաց : Եւ առեալ ի ձեռս իւր զբարտէան եւ համբարձեալ գձեալ իւր յերկինս, եւ աղօթիւք հաշտեցայ զԱստուած ընդ կնոջն, եւ ետ զբարտէան կնքեալ ի կինն, եւ բացեալ կնոջն առաջն նորա՝ կրկալ զիկրն ջնջեալ,

5 բայց միայն մին մեկը որ ոչ ջնջեցաւ :
 Եւ հրամայեաց նմա զեալ չանապատն առ Եփրեմ, զի նա զմնացեալ մեղան ջնջեացէ : Եւ կինն վազվազակի զնաց առ Եփրեմ չանապատն, եւ նա զարձոյց միւսանգամ զկինն առ Բասիլիոս, եւ ասէ. Նա որ զայս ջնջեաց կարող է եւ զայլ ջնջել, բայց փութա զի ժամանեցես : Եւ ի գտնեալ կնոջն վախճանեցաւ Բասիլիոս : Եւ տեսեալ
 10 զմահիւնս զի տանէին ի թաղումն, եւ մեծաւ բարբառով եւ հառաչմամբ կազէր ընդ սրբոյն, եւ ձգեաց զբարտէան ի վերայ ծարմնոյն : Եւ առեալ մի ի սարկուսպոցն երաց եւ կրկալ զամենայն ջնջեալ, երայց ժողովրդեանն եւ ետ ի կինն, եւ ամենեքեան հիացեալք ընդ սրանչելիսն ետուն փառս Աստուծոյ :

Վասն Անաստաս բաճանային :

Պնաց երանելին Բասիլիոս ի տուն բաճանային Անաստասիոսի, բանդի հպարտի
 15 զիտաց զաստուածահաճոյ վարս նորա. եւ նա զարձացաւ ընդ զալուստ * բաճա-

* A fol. 149 v° a.

14 Անաստասիոսի] Անաստաս B.

papier tous ses péchés et l'ayant cacheté avec un sceau de plomb. L'apporta au grand Basile et lui dit : « Par tes prières efface l'inscription de mes péchés. » Il prit le papier dans ses mains, éleva ses bras au ciel et par ses prières réconcilia Dieu avec la femme; il remit le papier effacé à la femme, qui l'ayant ouvert devant lui, trouva l'écriture effacée; toutefois un seul péché n'était pas effacé.

Il lui ordonna de se rendre au désert auprès d'Éphrem pour qu'il lui remette le peché qui restait. La femme partit aussitôt pour le désert chez Éphrem, qui renvoya la femme à son tour à Basile en lui disant : « Celui qui a remis les autres péchés, est capable de remettre celui-là aussi; mais hâte-toi pour arriver à temps. » Au retour de la femme, Basile était décédé; apercevant la litière sur laquelle on le transportait pour être enterré, elle se mit à disputer avec le saint avec de grands cris et des sanglots et jeta le papier sur le corps. Un des diacres saisit le papier, l'ouvrit, et y trouva tous les péchés effacés; il le montra au peuple et le rendit à la femme. Tous émerveillés d'un tel miracle rendirent grâces à Dieu.

Au sujet du prêtre Anastase.

Le bienheureux Basile s'était rendu à la maison du prêtre Anastase, connaissant, par l'Esprit, sa conduite agréable à Dieu. Celui-ci fut étonné de la visite * chez lui du pontife du Christ, alla au-devant, se prosterna devant lui,

* A fol. 149 v° a.

նաչապեալին Քրիստոսի սա ինքն ել ընդ սասց՝ երկիր ետրայ նմա, եւ չարեամ նասա՝
 սակ զԱնաստաս. Առջեա սա իս զբայն ըս : Եւ նա սակ. : Աչ գոչ իմ բոցք, կինս աչս՝
 ամասին իմ և : Եւ նա ընդ բանիս արար զբաշանայն, եւ պատմեայ նմա զճշմարիան
 եկի. : Բաստասն սմ ի միտսին եմք, եւ անպատա սրաշեցար զկաստիկնս մեր. եւ
 գոր ինչ փաստակին երկա ըմճք երանց մերայ, չերիս մասանս բամանեմք, զմին
 սպրտապ, զմինն ասարայ, զմինն ի պէտս մեր : Եւս, Բասիկիս. Բայ զներբայսն
 գուան ըս : Եւ բաշանայն սչ կամեր, եւ բանարտանայ զնս զե բայքլ : Եւ սակ,
 բաշանայն. Արակ և ի ներքս, եւ և, խաստիրս եւ իճնամանայ : Եւս, Բասիկիս.
 Աչնչափ մամանակս գար ճաստեղիք նմա, սր մի եւ ճաստեղից : Եւ մակալ ի սանն
 սա սրակն փակեայ զգուանն, եւ ագոփեալ սա Աստուած արար սղջ զբային, եւ եկալ
 զնայ չեպիսպարտարանն : Եւ մակալ բաշանային եւ կեաջն ի սանն գոփն գարակն
 սղջապեալ եւ կասն փասս Աստուծայ :

Պանն հրեայ բժշկին :

Հրեայ մին ճարտար բժիշկ սրոչ անան էր Զախելի, սիրելի սրբայն Բասիկեալի, եւ
 սակ, սակ, կրկնայ սա նա, եւ բայամ փարպալեաս ինամք սաս զաներ նմա զբրի- 15
 տասական հասանն. եւ սչ հասանեցաւ հրեայն լինել ըրիտանեայ : Եւս; սարին.

[Եւս] իցեմք B || 6 Եւս, Բասիկիս... փասս Աստուծայ] գար բակալ սարին Բասիկեալ
 փասս ճաստեղ Աստուծայ եւ գարճա ի բարձաք B 15 զբրիտասական] զբրիտանական B.

et lorsqu'il se fut assis, (Basile) dit à Anastase : « Fais venir ta sœur. » Il lui
 répondit : « Je n'ai pas de sœur, cette femme est mon épouse. » (Basile) con-
 fondit le prêtre, qui lui dévoila la vérité, en ces termes : « Depuis quarante
 ans, nous vivons ensemble, et nous avons conservé intacte notre virginité,
 nous partageons en trois parties le produit de nos deux couples de bœufs,
 l'une pour les pauvres, l'une pour les étrangers, et l'autre pour nos besoins »
 Basile lui répondit : « Ouvre-moi ta porte intérieure. » Le prêtre ne voulait
 pas, mais il l'obligea à l'ouvrir. Le prêtre lui dit : « Il y a au dedans un
 lépreux, qui est entêté et insolent. » Basile lui répondit : « Il y tant d'an-
 nées que vous le servez, pendant un jour je le servirai. » Et pénétrant dans
 la maison auprès du lépreux, il referma la porte, pria Dieu et lui rendit la
 peau saine; puis il alla à l'évêché. Le prêtre et sa femme étant rentrés dans la
 maison, trouvèrent le lépreux guéri et donnèrent des louanges à Dieu.

Au sujet du médecin juif.

Il y avait un médecin juif renommé, du nom de Joseph, ami de saint Basile :
 celui-ci allait souvent le voir et, par de longs entretiens de doctrine, lui ensei-
 gnait la foi chrétienne. Le juif ne consentait pas à devenir chrétien. Le saint

Յուսամ չՄատուած զի նախ զքեզ մկրտեցից եւ սպա մեռաց : * Ատէ Տրեանցն . Այց ոչ * A fol. 149 v° b.

Եւ եղև Տրեանգանալ սրբոցն Բասիլիտաի, զնաց Տրեանցն եւ ետես զերտկան եւ սառ .

Աչտր սրեւ ընդ արեգական ծայցէ : Ատէ սուրբն . Եթէ ոչ մեռաց սչտր՝ զինչ
5 առնիցես : Ատէ Տրեանցն . Անճնար է քեզ չառտտան հասանել : Ատէ սուրբն . Եթէ ոչ
վազին մեռանիցի՞մ՝ մկրտիւ : Զի սկն ունէր նժա չերեկունն մեռանելոյ եւ չանձն էտս
զի մկրտիցի : Եւ վազին երթեալ Տրեանցն բմիչկ՝ եզիտ զնա կենդանի եւ բաւարոցն բան
զանցեալ օրն եւ գաճի հարեալ մկրտեցաւ աճենացն ընտանեօք խրովք : Եւ չեա սրբոյ
պատարապին սղճունեալ զաճենացն ժողովուրդն սուրբն Բասիլիտոս, հանգեաւ խաղա-
10 զութեամբ ի Քրիստոս՝ Յունիարի Ա : Եւ սոսոց Տրեանց բմիչկն . Եթէ ոչ էիր կամեցեալ ,
եւ ոչ աչժմ եւս մեռանէիր :

Եւ ժողովեցան աճենացն ժողովուրդք բազարին եւ ուխտք եկեղեցեաց եւ եզիտ-
կարտաւեր, եւ Գրիգոր աստուածարտանն՝ որ եւ գրեաց ճառս ի ինագունն Բասիլի
նեբրբոյտկոնոս, եւ եզին զճարձինն չեկեղեցեալ սրբոյ վկային Եփիսոսի, ի տապանի
15 չարուճ էին նշխարք սրբոցն Պեռնգեաց, որ չառաջ բան զեա եպիսկոպոս էր :

6 զի] բանզի B | 8 ընտանեօք խրովք] զի ինքնին սուրբ եպիսկոպոսայեան զնացեալ չեկեղեցին ձեռք խրովք մկրտեաց զնասա սաւաջի աճենացն ժողովրդեանն *add.* B | 9 զաճենացն ժողովուրդն] զաճենեան B | 13 Բասիլի] նարա B | 14 սրբոցն *om.* B | 15 եպիսկոպոս] եպիսկոպոսայեա B.

lui dit : « J'ai l'espoir en Dieu de te baptiser d'abord et de mourir ensuite * . » * A fol. 149 v° b.
Le juif lui répondit : « Cela ne sera jamais. »

Il arriva que saint Basile tomba malade, le juif alla le voir, tâta le pouls et dit : « Aujourd'hui, ton astre se couchera avec le soleil. » Le saint lui répondit : « Et si je ne meurs pas aujourd'hui, que feras-tu ? » Le juif lui répondit : « Il est impossible que tu parviennes jusqu'au matin. » Le saint lui dit : « Si je ne meurs pas demain, te feras-tu baptiser ? » Et comme l'autre attendait sa mort pour le soir, il accepta de se faire baptiser. Le lendemain le médecin juif alla le visiter, le trouva vivant et mieux que le jour précédent; il fut stupéfait et se fit baptiser avec toute sa famille. Après la sainte messe, saint Basile salua tout le peuple, et reposa en paix dans le Christ, le 1er Janvier. Le médecin juif dit : « Si tu ne l'avais pas voulu, tu ne serais pas mort même maintenant. »

Toute la population de la ville se rassembla avec le corps ecclésiastique et les évêques, parmi lesquels Grégoire le théologien, qui écrivit le panégyrique de Basile à l'occasion de ses funérailles; ils déposèrent le corps dans l'église du saint martyr Euppsychius (*Ephsichios*), dans le tombeau où se trouvaient les restes de saint Léon, qui fut évêque avant lui.

* ԱՅՈՒՆՆԵՐԻ Քարոյցի Եւ եւ Աստուարի Բ : Տան Սեղբեաստաբախ հայրապետին Հասնայ, որ զվասար Էր նիկիայ սուրբին ժողովոյն. եւ նախաստանակ Բարձուաթեան Տեանն Արաստի Քրիստոսի :

Երանկին Սեղբեաստաբախ Էր ի բարբառին Հասնայ, եւ սարաստարբախ հայրապետին Տիմոթեոսի՝ որ Էր եկեալ չՄնախորայ, որ կարեալ Տարկինոս կարբբոս բարբառին՝ լոյս չարչարեաց վասն հաստայն Քրիստոսի, եւ սպա եհաս զգլխա նորա : Եւ ստեալ զմարմին որոյն Տիմոթեոսի Սեղբեաստաբախ, վարեալ ի սան խորոմ, եւ կանկնարբ յայցերբ եւ խնկար ծառայք նմա. որ շեալ Մեկխասան Հասնայ հայրապետն շինեաց եկեղեցի ի վերայ գերեզմանին յանուն որոյն Տիմոթեոսի :

Եւ կարեալ զՍեղբեաստաբախ Տարկինոս կարբբոսն, եւ սրահանջք ի նման, զինչս որոյն Տիմոթեոսի, եւ նա ծարբարեացս նմա եւ սան, . Ի վայր մեանկցիս : Արգես եւ եգե խակ : Զի մինչդեռ ծառայք Տարկինոս կերակուր, փաշ ձկան արգես ի վայրն եւ նշնամանն սասակցա :

Եւ չարձան եգե Սեղբեաստաբախ երեսան ամայ՝ ձեանապրեցա ի Մեկխասանն, հայրա-

1 սան Սեղբեաստաբախ . . . Քրիստոսի] Վարբ եւ չիչասակ որոյն Սեղբեաստաբախ Հասնայ հայրապետին, որ զվասար Էր նիկիայի սուրբ ժողովոյն երեք հարիս սանն եւ սիկ կարկար սասայն Բ.

* A fol. 150
r. 31.

* 25. KALOTZ, 2 Janvier.

Fête de Sylvestre, pontife de Rome, qui fut le président du premier concile de Nicée, et veille de l'Épiphanie de Notre-Seigneur Jésus-Christ.

Le bienheureux Sylvestre était de la ville de Rome, et servait le pontife Timothée, venu d'Antioche, et que Tarquin (*Tarquinos*)¹, l'évêque de la ville, avait arrêté, et soumis à de nombreuses tortures pour la foi du Christ, à qui enfin il avait fait trancher la tête. Ayant pris le corps de saint Timothée, Sylvestre l'inluma dans sa maison et le servait avec des lampes allumées et de l'encens. Plus tard, Miltiade (*Mendiaton*), pontife de Rome, édifia une église sur ce tombeau, au nom de saint Timothée.

Tarquin l'évêque fit arrêter Sylvestre et exigea qu'il lui livrât les biens de saint Timothée: mais il lui répondit en prophétisant: « Tu mourras demain. » Ce qui arriva en effet; car, pendant que Tarquinus prenait son repas, une arête de poisson se prit dans sa gorge et il mourut sur-le-champ.

Lorsque Sylvestre eut trente ans, il fut ordonné prêtre par le pontife

1. Tranquillinus, *τραρχαλλίνος* dans *Syn. Cp.*, corrompu en *τραρχαλλίνος* par certains mss., d'où provient par une nouvelle corruption la leçon arménienne.

պետէն բաճանայ : Եւ եղև աստուածաճանայ վարուք եւ ճամարձակութեամբ ըարպէր
 գՔրխտտա՝ ճրէից եւ ճեկանասաց, եւ սիրեցեալ էր յամենեցունց :

Եւ եղև չեա վախճանելոյն Մենղխատնի՝ ձեռնադրեցաւ յաթուս նորա Սեղբեարսս
 Հսոմայ ճայրապետ : * Եւ զզենայր սպխտակ վերարկաւ ի ժամ սուրբ խորճրգածու- * A fol. 150
 5 թեանն, զոր ստէին թէ իցէ Յակոբայ Տեառն եզբորն Երուսաղէմայ եղխակոպտա-
 պետին :

Սեղբեարսս կարգեաց լինել չեկեղեցիս սարկաւագունս եւ կխատարկաւագունս,
 եւ անուանս եղ սուրբ շարաթման. զԷրեզական որ՝ տէրունական, որ է կիրակէ վասն
 շարաթեան Տեառն, եւ Ջեւս լուսին՝ երկշարաթ, եւ զԷրէսի՝ երեքշարաթ, զԼուսլին՝
 10 չորեքշարաթ. զԷիւսին՝ ճինգշարաթ, զԼպրոզխտեայ՝ ուրբաթ, եւ զԼուսնայ՝ շարաթ :
 Հրամայեաց եւ փոխեցին զՋատիկն ի չորեքասանն լուսնին, որպէս զն չեա չորեք-
 տասաներորդի լուսնին՝ զկիրակէն արտայն Ջատիկ : Հրամայեաց զն փառաւորեացն
 զճինգշարաթի որն լրբև զկիրակէն : Եւ կանոնադրեաց զն չաւօրն մեծի ճինգշարա-
 15 թուն յամենայն ամի՝ լուսնայն զբանգս եւ զարգելեալն ազատեացն. եւ կատարի
 պատուէրս աչս մինչև ցաշար :

11 Հրամայեաց... զկիրակէն om. B || 14 յամենայն ամի om. B.

Mendiatius. Il eut une conduite agréable à Dieu et prêchait le Christ avec hardiesse, aux Juifs et aux gentils; il était aimé de tout le monde.

Il arriva, après la mort de Mendiatius, que Sylvestre fut sacré sur son siège, pontife de Rome. * Il se revêtait, au moment de la célébration du * A fol. 150
 saint sacrifice, d'un manteau blanc qu'on disait avoir appartenu à Jacques r^e b.
 le frère du Seigneur, archevêque de Jérusalem.

Sylvestre établit qu'il y eût dans l'église des diacres et des sous-diacres et fixa les noms des jours de la semaine : (pour le) jour du soleil, dominical, c'est-à-dire dimanche (*zovuzzzâ*), en souvenir de la résurrection du Seigneur; (pour celui) du dieu Lune, deuxième de la semaine¹; (pour celui) de Mars (*Arès*), troisième de la semaine; (pour celui) de Mercure (*Erayi*)², quatrième de la semaine; (pour celui) de Jupiter (*Diosi*), cinquième de la semaine; (pour celui) de Vénus (*Aphroditeay*), sixième de la semaine; (pour celui) de Saturne (*Khronosi*), sabbat. Il ordonna de transférer Pâques au quatorzième (jour) de la lune, afin que l'on fit Pâques le dimanche après le quatorzième (jour) de la lune. Il ordonna de célébrer le jeudi (saint)³ comme un dimanche; et il établit que tous les ans, le jeudi saint, on ouvrit les prisons et qu'on libérât les détenus; cet ordre est exécuté jusqu'à nos jours.

1. En latin : *feriâ secunda, tertiâ... sabbatum*, dénominations conservées dans la liturgie, tandis que le calendrier civil a continué l'usage païen : lundi, mardi..., sauf pour le dimanche. — 2. Restituer *Armayi*. — 3. Il s'agit, semble-t-il, du jeudi saint, bien que le texte arménien porte seulement « jeudi »; restituer *ՏԼԾ*.

Եւ Էր վիշապ ծի բունեայ չապարանն որ կռչի Կապեապիան, եւ ապանդասը կանաչք լիջանկին երեք չաբխր եւ փախան եւ չինոյ տաախճանն ի վիշապի եւ ծա-
 տապանկին նճա գոշս, եւ բազաճ փնաա լինէր ի բազաբլին Հաանոյ ի վիշապ, ածախ :
 Եւ երանկին Սեղբեաորս ոչ գազարէր չաապաներոյ զճրեաչս եւ զճեխանաս չա-
 տաաճապին պոյ, եւ նորս առկին. Եիմ, կարոյ և զվիշապին զգոշան խաախանկ, եւ
 ապաանեցեա պրապարս ի նարին ծաճարեր փնասայն : Եւ կայեալ չապիա Սեղբե-
 արսս պաճօր՝ չանկերձ ալ բրխասանկիքն զերխա տարս, եւ երեւեցա նճա չանարջս
 Պեարսս առաբեապի եւ առ. Եւ զինի բս զե՛ւ,պարսս եւ զԴրան,սխա եւ զՓիլիկեախինն
 զերիպանս, եւ զՍարասան եւ զԿանանաս առբեապարանս, եւ լիջեր բնոյ երեք չաբխր
 եւ փախան եւ չինոյ տաախճանն, եւ ի ծաաա պրան վիշապին կանպնեան զնչան խաչին
 սրրոյ : Եւ ի ներբասայնն ալքն չարսճ վիշապն գազարեալ Է՝ եւ պրանք պրինձիր, եւ
 ածաանկալ զանն Տեանն ձերոյ Յիսասի Բրխասախ՝ փակեցէր զպրանն եւ նիպս
 զլիջեր, եւ տաապեա. Եչապ,ս առ. Պեարսս աշակերանն Յիսասի, պրանքս ալս ոչ
 բապլին ձինչեւ չարն գաաաաաանի : Եւ ըստ չրաննի առաբերոյնն արար Սեղբեաորս,
 եւ տեսեալ ապասսարայն վիշապին Հաաաապլին ի Բրխասս :

A fol. 150
V. 31

A fol. 150
V. 31

1 Եւ Էր վիշապ... ի Բրխասս] Ենչեա արար ապօխրք եւ զվիշապ ծի ծանս, որ բունեայ
 Էր ի Հաան ի Կապեապիան, որսճ գոշս ծաաապանկին բազաճք . փանն սրոյ եւ բազաճք
 Հաաաապլին ի Տէր Բ.

Il y avait un dragon niché dans le palais appelé Capitoie, et des femmes
 sectaires descendoient les trois cent soixante-cinq marches pour arriver au
 dragon et lui offraient des sacrifices. Ce dragon causait bien des dommages
 à la ville de Rome. Le bienheureux Sylvestre enseignait inlassablement aux
 juifs et aux gentils les Écritures divines, mais eux ils disaient : « Es-tu capable
 d'empêcher les sacrifices au dragon et de délivrer la ville de ses ravages mor-
 tels? » * Sylvestre se mit en prières avec jeûnes, lui et d'autres chrétiens,
 pendant trois jours; l'apôtre Pierre lui apparut dans une vision et lui dit :
 « Prends avec toi les prêtres Théodore (*Theodoros*), Denys (*Dionexios*), Philico-
 siens (*Philikosikon*), les diaeres Honoratus (*Onoraton*) et Romanus (*Romanos*):
 descendez les trois cent soixante-cinq marches et dressez la sainte croix à
 l'entrée du repaire du dragon. Dans la grotte intérieure où demeure le dra-
 gon, il y a des portes de bronze; en prononçant le nom de Notre-Seigneur
 Jésus-Christ, vous fermerez les portes, et vous mettrez les barres en disant :
 « Ainsi dit Pierre, le disciple de Jésus, ces portes ne s'ouvriront qu'au jour du
 jugement. » Sylvestre fit selon l'ordre de l'apôtre : ce que voyant, les des-
 servants du dragon eurent au Christ.

Պատն սրբոյն Կոստանդիանոսի ձեծի թագաւորին, թէ զլնորդ հաստաց ի Քրիստոս
 ի ձեռն Աեղբետարոսի հայրապետին :

Թագաւորն Հասմոյ Կոստանդիանոս կուսարշտ էր, եւ հրապուրեալ ի մարտի-
 մինացէ կնոջէն խրոմէ, որ էր թառն Գիտկեախանոսի սրբազին, հայրածէր գրքիստոնեալս .
 5 եւ բազում հաստացեալս ետրան որ ոչ գոհեցին կուոցն : Իսկ երանելին Աեղբետարոս՝
 առեալ զաշակերտսն իւր փախեաւ ի լեռանն, եւ էր անդ ի թաքստի :

Եւ եղև բորտոթիւն Կոստանդիանոսի իրբև ի տապաստէ, եւ բժիշկք ամենելին
 ոչ * կարացին բժշկել : Կոստանդիանոսի սրբազինն էր ինքն : Անհնարին էր քեզ բժշկել՝ բայց * A fol. 150
 ճիշտն էր անարատ մանկունս ժողովեցես, եւ զարկն նոցա լցես յաւազան, եւ
 10 մինչեւ ջերմ լցէ մոցես մերկ յաւազանն եւ լուսացիս արեամբն եւ սարս ողջացիս :

Եւ հրամայեաց եւ փութապէս ժողովեցին աղաչ մանկունս բազումս եւ անթիւս
 չոճ. եւ կեալ թագաւորին երթալ ի Կապեաթիան ի սամար կուոցն, եւ ընկացան
 կանաչքն մարք տղայոցն՝ ի գիրկս ունելալ զտղայան՝ մեծաւ հառաչանօր, հերարձակք
 եւ սախիք իւրեանց ի բերանս նոցա, անկան սաւաջի թագաւորին մեծաւ սրբովք : Եւ
 15 նորա տեսեալ զաշխարհումն եւ զկոճ մարցն, եւ զբաւումն տղայոցն, չոճ սղորմեցաւ
 եւ զթացաւ ի նոսա, որ եւ սրտասուք հեղան չոչայն, եւ լու համարեցաւ զիրկութիւն

2 ի ձեռն] սրբոյն *add.* B — հայրապետին *om.* B | 7 ի տապաստէ] տապաստ B | 8 Անհնար-
 րին] Անհնար B | 90 ելեալ] երթեալ B | 13 մեծաւ] սրտասուալից B | 16 հեղան]հեղուին B.

Au sujet de saint Constantin, le grand empereur: comment il crut au Christ
 par l'entremise du pontife Sylvestre.

Constantin (*Kostandianos*), l'empereur de Rome, était idolâtre et, entraîné
 par sa femme Maximina qui était la petite-fille de l'empereur Dioclétien, il
 persécutait les chrétiens. Il fit tuer beaucoup de fidèles qui ne voulurent pas
 sacrifier aux idoles. Le bienheureux Sylvestre prit ses disciples avec lui et
 s'enfuit à la montagne, où il se tint caché.

Constantin fut atteint de la lèpre et de la fièvre et tous les médecins
 ne * purent le guérir. Des sectaires lui dirent : « Il te sera impossible de guérir, * A fol. 150
 à moins que tu ne rassembles des enfants sains, et que tu remplisses de leur
 sang un bassin, dans lequel tu entreras nu pendant que le sang est encore
 chaud; tu te laveras avec leur sang, et ensuite tu guériras. »
 v° b.

Il en donna l'ordre et on rassembla promptement beaucoup de jeunes
 enfants, en nombre infini. L'empereur se rendit au Capitole au temple des
 idoles; alors les mères des enfants accoururent tenant les enfants entre leurs
 bras, avec de grands soupirs, les cheveux en désordre, le sein aux lèvres
 des enfants, et se jetèrent devant l'empereur avec de gros sanglots. Celui-ci,
 voyant la désolation et la douleur des mères, les pleurs des enfants, eut
 grande pitié et compassion d'eux, à tel point que les larmes lui coulèrent des

նոցա բան գատող ճակիսն անձին խրոչ, և արձակեաց զնսա արախազից ի չորիս ի բեանց, սուեայ նոցա ճախս և սոճիկս :

Եւ ի գիշերին չայնձիկ երեսերսն թագաւորին Պետրոս և Պօղոս ստարեայքն Բրիտանի և սանն. Արախանս սորմեցոր սորչոյն սասուկ բան անձին բո՛ կիար չայնաթին բեկ : Երկ ստարեան չոյս անան բասն և բերցես սո բեկ զկայսկապատարեան Աղբեատրոս, և նա ստարատուեցկ բեկ ստարան ջրոչ և բասայիս սչես, և բժշկեայիս չամբժշկիկ բարտաթենեկ :

Եւ բեկ սասուան ստարեայ ի բասն և ստրան զնա, և նա կարճւր կիմ, ի ճարտիրատաթին սաննին, սր և արախաթեանք երկեայք : Եւ ճանեայ սասջի թագաւորին՝ սչոյն եա : Եւ սա, զնա. Են սասուածք բո սր անանին Պետրոս և Պօղոս : Պատասխանի եա Աղբեատրոս. Աչ են գորս սասուածք՝ սչլ ճասայք են Բասուճոյ, և նիսուսի Բրիտանի ստարեայք :

Բա՛ թագաւորն. Արախերարանեօք են, և կամ չորչոպի հասակի : Եւ հանեայ ի ճոյոչ խրճմ, սրակերս փորնո սրոյ ստարերոյն երոյց թագաւորին, և սեւեայ ճանեա և սա, ճչճարիս գորս են գոր սեւի չամարջս :

Եւ սոճուճոյն բլին գատարանն ջրաթ, և երկեայ ի սեղին սրճեայ Աղբեատրոս զջարն, և ձերկացայեալ զթագաւորն՝ իջոյց ի ջարն, և բոս փայեայ ի վերոյ ջրոյն և ձեան ձերձեցա լերկից ի ճարճին նորս, և եղև ճարճասուին սրպ, և ի

1 սանն] սասցին B — 5 սանն] երչ B || 10 զնա] թագաւորն *add.* B — 12 Բասուճոյ և նիսուսի *om.* B — 17 և բոս փայեայ ի վերոյ ջրոյն *om.* B.

yeux, et il préféra leur salut à sa propre guérison: il les renvoya pleins de joie chez eux, en leur distribuant des gratifications et des pensions.

Cette nuit-là, les apôtres du Christ Pierre et Paul apparurent à l'empereur et lui dirent : « Puisque tu as eu plus de pitié des enfants que de ta personne, nous sommes venus à ton secours. Tu enverras à telle montagne et tu feras venir à toi l'archevêque Sylvestre: il te préparera un bassin d'eau, tu t'y baigneras et tu guériras de ta lèpre incurable. »

Au matin, il envoya à la montagne et on ramena (Sylvestre); et lui croyant qu'on le conduisait au martyre, marchait avec joie. Il se présenta à l'empereur et lui donna le salut. (L'empereur) lui dit : « Parmi tes dieux y en a-t-il qui s'appellent Pierre et Paul? » Sylvestre lui répondit : « Ce ne sont pas des dieux, mais des serviteurs de Dieu, et des apôtres de Jésus-Christ. »

L'empereur dit : « Comment sont leurs traits, et quelle taille ont-ils? » (Sylvestre) sortit de son sein de petites images des saints apôtres, et les montra à l'empereur, qui les regarda, les reconnut et dit : « En vérité, c'est eux que j'ai vus dans mon rêve. »

On remplit aussitôt un bassin d'eau, Sylvestre s'y rendit et bénit l'eau, puis ayant fait déshabiller l'empereur, il le fit descendre dans l'eau; une lumière brilla sur l'eau et une main du ciel s'approcha de son corps; il y eut

տապալակէ, եւ անկան իբրեւ կեղեւանը չանձնէն եւ ելլց զջուրն, եւ ել մարուր մարմնով :
 Եւ մկրտեցան չաւուր չաչնմիկ ի ձեռաց Մեղրեաորաօի՝ ողիբ երկատասան հազար ի
 գեան, որոց զգեցոյց թագաւորն հանգերձս սպխտակս եւ վեշարկուս եւ կոշիկս, եւ
 իւրաքանչիւր մոմեղէն ի ձեռս :

5 Եւ զրեաց հրամանս թագաւորն, եթէ որ հայհոյեցէ զՔրիստոս՝ զկէս ընչից իւրոց
 չարքունիս առցեն, * եւ անխափան եւ անարիւղ սով եւ կամեցի մկրտեցի, եւ աներ- * A fol. 151
 կիւղ լիցին ի կործանել զպատկերս կոսցն : Եւ շինեաց թագաւորն եկեղեցի անուամբ 1° b.
 սուրբ Փրկիչ, եւ ինքնին բրէր եւ հանէր զհոյն եւ զնէր զքարինան : Եւ հրամայեաց ի
 մէջ հրապարակին աղաղակել զօրտկանացն մեծաւ բարբառով քառասնիցս անգամ
 10 եթէ. Քրիստոս ճշմարիտ Աստուած է. եւ եթէ եկեղեցիք Քրիստոսի բացցին տասն
 անգամ, եւ որք զՔրիստոս ոչ պաշտեն՝ թշնամիք են թագաւորութեանս իմոց, տասն
 անգամ, եւ որ կեցոյց զթագաւորն Աստուած է, երեսուն անգամ, եւ որ զՔրիստոս
 պաշտէ՝ չարածամ չաղթող է, տասն անգամ. եւ որք ոչ հաւատան ի Քրիստոս ի
 ճշմարիտ Աստուած՝ կցեն ի քաղաքէս, քառասուն անգամ :

15 Իսկ Հեղինէ մայրն Կոստանդլանտոսի արքային էր ի Բլաթանիա եւ երկու թուռներն
 ընդ նմա, Կոստանդլինոս եւ Կոստաս : Եւ ժողովեցան առ նա հրէայք եւ տսն. Որպին
 բո թագաւորն մեր՝ բարխոբ արար զի եթող զկուռան, բայց ճշմարիտ հաւատ ոչ ստացաւ .

1 եւ ելլց զջուրն] ի ջուրն B || 9 քառասնիցս անգամ om. B || 10 տասն անգամ om. B ||
 11 տասն անգամ om. B || 13 տասն անգամ om. B || 14 քառասուն անգամ om. B ||
 16 հրէայք] բազումք add. B.

un grésillement comme d'une poêle, des pellicules se détachèrent du corps et remplirent l'eau, et (l'empereur) en sortit sain de corps. Ce jour-là, douze mille personnes furent baptisées dans le fleuve des mains de Sylvestre, et l'empereur les fit habiller de vêtements blancs, de manteaux et de chaussures, et chacun (eut) un cierge en main.

L'empereur écrivit des ordres : « Quiconque blasphémera le Christ, aura la moitié de ses biens confisqués par le trésor impérial; * quiconque voudra se
 faire baptiser, ne sera ni inquiété ni gêné; aucune crainte pour ceux qui ren- * A fol. 151
 verseront les statues des idoles. L'empereur édifia une église dédiée au saint 1° b.
 Sauveur : lui-même creusait, enlevait la terre et posait les pierres. Il ordonna qu'au milieu de la place des soldats erient à haute voix : quarante fois, que le Christ est vrai Dieu; dix fois, que les églises du Christ peuvent s'ouvrir; dix fois, que ceux qui n'adorent point le Christ sont des ennemis de l'empire; trente fois, que c'est Dieu qui a guéri l'empereur; dix fois, que celui qui adore le Christ est toujours vainqueur; quarante fois, que ceux qui ne croient pas au Christ, vrai Dieu, doivent quitter la ville.

Hélène, mère de l'empereur Constantin, se trouvait en Bythinie avec ses deux petits-fils Constantin et Constans. Les Juifs se rassemblèrent auprès d'elle et dirent : « Ton fils, notre empereur, a bien fait d'abandonner les

արց պիտա սա նա զի իրիտանայի եւ լեյլի հրեայ սրպէս եւ ձեր : Եւ նորա անարցեալ գնտա ինչնամանայ զարձայց :

Եւ պիտայ սա սրպին խր զի հաստանայլ զհաստա ըրիտանել,սիլեան, եւ արտայլ ժարլ ըրիտանելից կալիակարտայ եւ հրեից վարդապետայ, եւ խտանայլն ի ժարդարեից զրայ ընդ ծիմնանա : Եւ ժարվեցան բառ հրամանի զշխային Հեղինեայ ի հրեից, զպլրը եւ սրինասորը երկատասան, եւ ի ըրիտանելից կալիակարտայ բասն եւ չար, որայ էր պախ երանելին Սեղբետարա, նաստա եւ թագարն ի մէջ կալիակարտայն, եւ ի հրեից զպտայն Բրիտիար սիրա զաստաջարա շտի վերայ թիւն ժարդարեիցն որ վասն Բրիտասի ի բայ ընկնալ : Եսկ սարբն Սեղբետարա ըրա Հարսի սրբոյ, եւ չարանարէս եղոց զվերայ թիւն ժարդարեիցն ի Բրիտաս՝ վասն չախանեական եւ սմակըրնական սաստաճաթեանն, եւ զժարդարեաթիւնն չեթին ժամանակի ի սրբոյ կասէն Կաստաճաճնն :

Եւ չարացեալ զի ի սմն՝ Չամբրի սնուն, սսկ, զթագարն, Հրամայէն սմեւ զրալ ծի, եւ եւ խտանայլ չանկն եւ սսճամայն սասակի : Եւ չարսմ խտանայ Չամբրի չանկն կպինն եւ հերձաւ ընդ մէջն : Եւ սսկ, զթագարն, Եթիլ, չարայլ, Սեղբետարա ըրանի ծիայն՝ զխտաջիլ, սլ թագար, որ եւ ընդ խր ճշմարթա են : Եւ ազիլեալ սա Կաստաճ սրբոյն՝ կենդանայա զրալն : Կսէ թագարն, Արման Է, հաստայլ

8 ժարդարեից] ժարդարեական B 11 չեթին ժամանակի] չեա ժամանակայ B | 13 Եւ չարացեալ . . . պաստայ զՍեղբետարա om. B.

idoles, mais il n'a pas acquis la vraie foi: écris-lui donc de se faire circoncire et de devenir juif comme nous. » Elle les méprisa et les renvoya avec injures.

Elle écrivit à son fils, afin d'affirmer la foi chrétienne, de convoquer un conseil d'évêques chrétiens et de docteurs juifs, pour qu'ils disent entre eux sur les livres des prophètes. Ainsi, on réunit sous l'ordre de la reine Hélène, du côté des Juifs, des scribes et des docteurs de la Loi, au nombre de douze, du côté des chrétiens, vingt-quatre évêques, à la tête desquels se trouvait le bienheureux Sylvestre. L'empereur siégea au milieu des évêques. Abiathar, du groupe des scribes juifs, commença de réfuter les témoignages prophétiques des prophètes au sujet du Christ. Alors, saint Sylvestre, plein du Saint-Esprit, démontra clairement les témoignages des prophètes au sujet du Christ, de sa divinité éternelle et sans commencement et de son incarnation à la fin des temps, de la sainte Vierge, mère de Dieu.

Un mage, nommé Zambri, se leva, et dit à l'empereur : « Ordonne d'apporter un taureau et je lui parlerai à l'oreille et il crèvera aussitôt. » Lorsque Zambri eut parlé à l'oreille du bœuf, il éclata par le milieu; et il dit à l'empereur : « Si Sylvestre le ressuscite par sa seule parole, tu sauras, ô empereur, si ses paroles sont vraies. » Le saint pria Dieu et le taureau reprit vie. L'empereur dit : « Il est préférable de croire à celui qui rend la vie qu'à celui

կեցուցանողին քան ճաջացուցանողին : Եւ տեսեալ Տրէլիցն զոր արար Սեպրեաորոս
ամեկան ամենեքեան յոտս նորա եւ հաւատացին ի Քրիստոս եւ մկրտեցան :

Եւ յոյժ ուրախ եղև թաղաւորն, եւ մեծապէս պատուեաց զՍեպրեաորոս : Եւ այնպէս
վապեաց * սուրբ հայրապետն յեկեղեցին Կոտուծաց, զի զհաւանալս բժշկէր այգիթիւր
5 միայն, եւ զգրեւ ի մարդկանէ հարածէր, եւ բազում հրէացս եւ հեթանոսս զարձայց
յատուածգիրառութիւն : Եւ եղև զլիսաւոր երեք հարիւր եւ տասն եւ ութ եպիսկոպոսացն
սր ժողովեցան ի նիկիաց սոսաջին սինչոցորին : Եւ ի բարիոր ձերաթիւն հասեալ՝
հանգեաւ խաղապութեամբ ի Քրիստոս՝ Յունվարի Բ :

* A fol. 151
v° b.

[B * Յաջամ աւուր չիշատակ է երանելոյն Գրիգորի պարսկի :

* B
p. 6 b.

10 Էր սա ի սամիկ սոզէ, յաւուրս Թորոփու որդւոյ Կաւասայ Պարսից արքայի,
ձնեալ յանհաւատ ձնուպց, եւ եկեալ ի Հայս բնակեցաւ ի Գուին քաղաք, եւ ընկա-
ւեալ գասրբ հաւատս Քրիստոսի մկրտեցաւ. եւ մտեալ ի վանս եղև կրօնաւոր
սուարքինի : Եւ յորժամ Գեւորայուհ զարսիկ մարգարան եկն ի Հայս՝ բուռ վանս սորա
թէ բրիտանեաց եղևալ է, կալաւ զնա՝ եւ ստիպէր զամեալ անպրէն ի կրօնս Պարսից .
15 ալ նա հաստատուեւ եկաց ի հաստա, եւ խոստովանեցաւ զՔրիստոս Կոտուծ . եւ
հրամանու բռնաւորին ընկալաւ զմահ վկայական՝ Յունվարի Բ :]

qui la détruit. » Les Juifs, témoins de ce qu'avait fait Sylvestre, tombèrent tous
à ses pieds, crurent au Christ et furent baptisés.

L'empereur fut au comble de la joie et honora grandement Sylvestre. Le
* saint pontife brilla dans l'église de Dieu, à tel point qu'il guérissait les
malades par ses seules prières, et qu'il chassait des hommes les démons ; il
convertit beaucoup de Juifs et de gentils à la science de Dieu. Il fut le chef
des trois cent dix-huit évêques qui se rassemblèrent au premier concile de
Nicée. Il parvint à une bonne vieillesse, et reposa en paix dans le Christ, le
2 Janvier.

* A fol. 151
v° b.

[B * En ce jour, commémoration du bienheureux Grégoire le persan.

* B
p. 6 b.

Il était de la race des Rajiks aux jours de Khosroès, fils de Kavats, roi de
Perse, né de parents infidèles ; il vint habiter l'Arménie, dans la ville de
Dovin, reçut la sainte foi du Christ et se fit baptiser. Il entra dans un couvent
et devint un religieux vertueux. Lorsque Denchapouh, le satrape persan, vint
en Arménie et apprit qu'il (Grégoire) était devenu chrétien, il le fit arrêter et
l'obligea à revenir à la religion des Perses ; mais il tint fermement dans sa
foi, confessa le Christ Dieu, et sur l'ordre du tyran, reçut la mort du martyre,
le 2 Janvier.]

Քարգլի ԲՁ և Յանգարի Կ : Վկայարանաթիւն սրբոյն Քարգլաթի :

Աս էր ի Կեսարիայ Կապադովկիացոց, չաճս Լիկիանոսի կեսարաշա սրբոյնի. և էր սրատաթ Տարխարապետ, և Տատաթ բրիտանեաց : Եւ վասն Տարածանաց ժամանակին երկոց պօրանկանաթիւնն և էլ ի լեռան, և բնակէր ձիւնն ստանձինն ընդ գաղան և ընդ վաղրի երևս :

Եւ ի ձիւնն ստար Լճ ի լեռնէն, և Տանարձակաթևոմբ վասն ճշմարիտ Տատաոցն Քրիստոսի չորեան զձիրնկոց խաղան կատարէին, Եճաւ ի ձեջ ժպարկեանն և ստ, ձեճաւ բարբաթաթ : Կանն զիւ սր ոչն խնդրէին, երեսեցոց աչնոցիկ սր զիւն ոչ կամէին, սրատաթանի արարիկ սրոց ոչն Տարցաննն : Եւ սոճամոցն կարան զիւ և սարան սո իշխան բարբրին, և խոսեցաւ ընդ նճա բարոճ խոտամոմբ և սրբանօր, և ոչ կարաց վախել զիւ ի Տատաոցն Քրիստոսի. սորս սրտանայօր և Տարածաթր ջանայկոց, և նա ստակէ և ս աղապակէր : Քրիտանեաց Եճ, և Քրիստոսի ճատց և ոչ սրանամ զիւ, և զկաւս ոչ սրոչանն :

Եւ նոչնեամոցն ի ձրնիկոց ստարթիւն ստաջի սճնեացն ժպարկեանն Տատին պրախ նորս վասն անսանն Քրիստոսի Յանգարի Կ, և երս ի նոչն բարբրին

1 Վկայարանաթիւն . . . Քարգլաթի] Վկայաթիւն սորբ վկային Քարգլաթի || 2 Կապադովկիացոց] Կապադովկիաց Ե 4 ի լեռան] ի լերին Ե 6 Տատաոցն] խոտաթանաթևանն Ե 10 ընդ նճա ստ. Ե 12 և Քրիստոսի ճատց ստ. Ե 13 զիւ] զՔրիստոս Ե.

26 KALOTZ, 3 Janvier.

Martyre de saint Gordius.

Il était de Césarée de Cappadoce, aux jours de l'empereur idolâtre Licinius *Likianos*; il avait le grade de centurion, et était de foi chrétienne. A cause des persécutions de son temps, il quitta le service militaire et se retira sur une montagne, où il vivait seul avec les fauves et les bêtes sauvages.

Un jour, il descendit de la montagne, et, pour proclamer avec hardiesse la vraie foi du Christ, il se mêla à la population, le jour des courses de chevaux et dit à haute voix : « Ceux qui ne me cherchaient pas m'ont trouvé, je suis apparu à ceux qui ne voulaient point de moi, et je répondrai à ceux qui ne m'interrogent point. » On l'arrêta aussitôt et on le conduisit au gouverneur de la ville, qui lui parla doucement et avec des promesses, mais il ne put le détourner de la foi du Christ; ensuite il le pressa, avec des menaces et des coups, mais (Gordius) criait de plus en plus : « Je suis chrétien, et serviteur du Christ, je ne le renie point, et je ne sers point les idoles. »

Aussitôt dans l'arène des courses de chevaux, en présence de tout le peuple, on lui trancha la tête pour le nom du Christ, le 3 Janvier, et il fut

1 60. 152 1 3.

Կեսարիայ : Եւ չեաց սուրբն Բասիլիսս Կեսարիոյ արքեպիսկոպոսն ներբողեան ձա-
սիւք պատուեաց զնա, եւ շինեաց վկայարան յանուն որոջ վկային Գորգիտսի :

EB * Տօն է ճարգարէին Մաղարիայի, որ թարգմանի Տրեշտակ :

Սա չեա զարձի գերութեանն ճնաւ ի Սաբէա, յազգէ Գեւեայ. եւ ծինչեա ամենեւին
5 եւս ճանուկ էր բարխոր եւ զեզեցիկ կեանա եկաց, եւ սասարինի վարուք վարէր չսլծ.
վասն որոջ ամենայն ժողովուրդն պատուէր զնա իրբեւ զսուրբ անարատ եւ չեղ : Եւ
կոչեցին զնա Մաղարիա, բանզի եւ տեղեամբն էր վաչերուչ. եւ ի ճարգարէանայն ի
Տրեշտակէ Կատուծոյ ընկունէր զխորհուրդս եւ զմեկնութիւնս :

Գուշակեաց զխափանիլն Աճարոնեան բաճանաչութեանն, եւ սեռաբանեաց զգա-
10 լուսան Քրիստոսի յաշխարհ՝ յստաջընթացութեամբ Տրեշտակի լուրոյ՝ Երկրորդ եզիպի,
այսինքն Յովհաննու Կարապետի. եւ եւս ճանուկ զօրով չաեկաւ սոս Տարս իւր, եւ
թաղեցաւ յազարակի իւրում :

* B
p. 6 b.

Յայժմ աւուր չիշտակ երանելոյն Ստեփաննոսի վարդապետի :

Սա էր ի զուսուէն Տօբայ՝ չԱրտամէա զեղջէ, որզի տէր Յուսիկ բաճանայի :
15 Ընդ ժամանակս ընդ աշնոսիկ չորժամ արշաւեցին աշխարհաւեր ազգն՝ Թաթարաց ի
Հայաստան, սմանք ի նոցանէ զունկ կամեալ զիմեցին ի Վասպուրական աշխարհ, եւ

* B
p. 7 a.

1 Կեսարիոյ արքեպիսկոպոսն] Կեսարացին B — ներբողեան] ներբողական B.

inhumé dans cette même ville de Césarée. Plus tard, saint Basile, archevêque de Césarée, l'honora d'un panégyrique et fit construire une chapelle au nom du saint martyr Gordius.

EB * Fête du prophète Malachie, nom qui se traduit « ange ».

Il naquit, après le retour de la captivité, à Sôpha (*Soukhès*)¹, de la tribu de Lévi. Étant encore tout jeune, il avait une bonne et belle conduite, et menait une vie très vertueuse; c'est pourquoi toute la population l'estimait comme saint, sans tache et doux. On l'appela Malachie, car il était bien de figure, et quand il prophétisait, il recevait les symboles et les commentaires de l'ange de Dieu.

Il annonça l'abrogation du sacerdoce aaronique, prédit la venue au monde du Christ précédé de son ange, * le second d'Élie, c'est-à-dire de Jean le pré-
10 curseur. Il était encore jeune quand il alla rejoindre ses ancêtres, et fut enterré dans sa terre.

* B
p. 6 b.

En ce jour, commémoration du bienheureux docteur Étienne.

Il était de la province de Tosp, du village d'Artamet, fils du prêtre Ter Houssik. A cette époque, lors de l'incursion en Arménie des * Tartares,
15 nation qui sème la ruine des pays, plusieurs d'entre eux formèrent un groupe

* B
p. 7 a.

1. Les autorités grecques de la vie de Malachie donnent communément ἐν Σοφῆ ou ἐν Σοφαις (sic. *Syn. Cp.*) La recension d'Épiphane, que Scherman désigne par G., porte ἐν Σοϋῆ, cf. *Propheten-und apostollegenden*, t. II, 31, 3, Leipzig, 1907, p. 72.

Հարին գրաստան Տարաչ եւ Աշտարնեայ, եւ ափն սար եւ գերի բարած, բնոյ սրս ի գերաբլինն վարեցին եւ գկին երկրս ածնին բարեպաշտի մասիկ կաշեցերոյ, եւ սարեայ ի 'Կարժ,ժ' վաճառեցին ամիրայի ածնին պարպեայ, եւ գե տիկինն ամիրային Ելրի անուն բրխատնեայ էր հաստաով՝ չանգրբրս կարս գնա :

Եսկ մասիկ երեց ի խնդիր երեայ կնոջ խրոյ ի բարած տեղիս, գնոյ եւ կելա 5 գնա ի 'Կարժ,ժ, եւ սարչանս մասուց սա տիկինն Ելրի սարտեկ գնա, եւ տիկինն գիջեայ չարչանս երկրսն սարտեայ գկինն, չաեկ սոյ նմա հինոյ հարխս դաճեկան սա ի հոյալ գերբեսսր պետս խրեանոյ, եւ ոչ սոյ ինչ խնդրեայ վախարկն՝ բաչց գաչս միտն . Չի չարժամ, սակ, ինիղի ձեպ սրլի սր կլլի, ի կարպ բաճանաչաթեան, գաստջին պատարայն մասուսոյլ, վրան հարոյ իմոչ :

Եւ մասիկ երեց ստեայ գկինն խր՝ եկն չԼգրամմ,ա, եւ չեա սարոյ ճիւղ եգե նմա սրլի սր կաշեայ Սանխաննա . սր անգասին ի սրս մանկաթեան կրթեայ վարմեյս ի վարս բարխ եւ ի կրծս սաստածարչասթեան :

Եւ չարժամ ի պատանեկաթեան էր՝ չասր ճիւղ սարեյս ի հարկն խրմ, ի գիգն Ենկոյ տանկլ գրբեան չարբիան, եւ էր չասրան չաչմաթիկ նասպաթիկն հոյլի, 15 եւ սոյրասր սաստաթիկն չաչմ : Եւ ինքն Սանխաննա ի բերին գարպեայլ չրեանն՝ տեաեայ ի ճանարբջին գմանկանս սոյրասոյ բաշխեայ գամնեայնն ի նաս տիով խրով, եւ չարժամ գասարկայսս պարկն՝ անանս ի մարգրանն, կլլոյ գաչն մոխրով եւ

et envahirent le pays de Vaspourakan, dévastèrent la province de Tosp et de Bechtounikh, et emportèrent un grand butin et de nombreux captifs. Parmi ceux qui furent conduits en captivité, se trouvait la femme d'un prêtre pieux, nommé Houssik; elle fut conduite à Tauriz et vendue à un émir infidèle; mais comme l'épouse de l'émir, nommée Bibi, était de foi chrétienne, elle la garda en paix.

Le prêtre Houssik, à la recherche de sa femme, visita bien des endroits et la trouva à Tauriz. Il présenta des supplications à la dame Bibi pour qu'elle la libère. La dame acquiesça aux prières du prêtre, libéra la femme et, en outre, lui accorda cinq cents écus pour subvenir à leurs besoins, et elle ne demanda en échange que cela seulement : « Si jamais, dit-elle, vous avez un fils qui arrive au sacerdoce, qu'il offre sa première messe pour mon âme. »

Le prêtre Houssik prit sa femme, vint à Artamet et, un an après, il eut un fils qu'il nomma Étienne et qui, dès l'enfance, fut exercé et instruit dans les bonnes mœurs et la pratique de la piété.

Devenu jeune homme, il fut, un jour, envoyé par son père au village d'Ankel, porter du blé au moulin. En ce temps-là, il y avait disette de pain et les pauvres souffraient beaucoup. Étienne, en rapportant le blé moulu, vit sur son chemin des enfants de pauvres et leur distribua tout, poignée par poignée. Lorsque le sac fut vidé, il le remplit, loin du regard des gens, de cendre et de

աւաղով ի վիւղ անդր, եւ բերեալ չ՛Արամէտ եղ զգրտտոն ի գաւթի տանն, եւ ինքն
փախուցեալ զնայ ի Բերկրի :

Իսկ ճեօղքն նորա բացեալ զգարկն եւ գտեալ ի նմա ալիւր լը՛ արարին հայ . * եւ
ինկրէին զՍտեփաննոս զն եկեալ կերպիչ հայ, եւ ոչ գտանէին . եւ չետ սրտնկոչ ի
5 բազում տեղեա, եւս եւ ի Վան բարարի եւ չՍտտոն, զարձան ի տունս խրեանց, եւ
լային անմխիթար սպով զցապլ եւ զցերեկ :

Եւ չետ տան աւուրց պատմեաց նոցա այս ոմն թէ տեսի զՍտեփաննոս չաչս նիշ
օր ի կոզմանս Բերկրիոց, ի վիւղն Մնի : Յաջնժամ ուրախացեալ Յուսիկ վազվազակի
չորաւ անդր, եւ ելիտ զնա ի փանան սր կոչէր Արգեղան . եւ հարցեալ զպատճառս
10 փախաւան նորա, լուաւ ի նմանէ վերոն եւ սրանչապաւ : Յաջնժամ ծանոց նմա հայրն
գտագնաց ձոր նորա, եւ ստիպեաց զնա զնալ ընդ իւր ի տուն, եւ նա ոչ էաւ յանձն .
Ատոռաճ էաճ զնա, ստէ, չաչ տեղիւ աշտխի իմն օրինակաւ կրճաւորիլ ինձ աստէն
եւ ծառայել նմա, աստ կեցից եւ աստ մեռաց : Եւ իբրև շատ սուրբեաց հայրն, ասն
յճուսիկ միտրանք ուխտին . Գնն զու ի տուն ըր, եւ առեալ բերցես զմայր աղալիկ
15 զն եւ նա տեսցէ զգա եւ մխիթարեցի :

Եւ ի հասանիլ նորա ի կարգ բահանալովեան՝ ծանոց նմա հայրն զգերիլ ձօրն
եւ զապատին, եւ զխնդիր հացուածոց Բլրի տիկնոջն : Եւ եղև ի չիշտտակել Ստե-
փաննոսի զանուն նորա ի պատարասի, չաչտնեցաւ նմա տեսիլ ահնել, բանիլ տեսանէր

sable dans le même village, et l'ayant apporté à Artamet, il amena l'âne dans
la cour de la maison, et lui-même s'enfuit et alla à Berkri.

Ses parents ouvrirent le sac, le trouvèrent plein de farine, et en firent du
pain. * Ils cherchèrent Étienne pour qu'il vint manger le pain, mais ils ne le
trouvèrent point. Après avoir cherché en divers endroits jusqu'à la ville de
Van même et à Ostan, ils retournèrent chez eux et pleurèrent jour et nuit
sans trouver aucune consolation.

Dix jours après, quelqu'un leur dit : « J'ai aperçu Étienne, tel jour, du côté
de Berkri, au village d'Ani. Houssik, plein de joie, s'y rendit aussitôt et le
trouva au couvent qu'on appelle Arkélan. L'ayant interrogé sur le motif de sa
fuite, il apprit le fait et en fut émerveillé. Alors, son père lui apprit les inquié-
tudes de sa mère et l'engagea à rentrer avec lui à la maison, mais il refusa :
« Dieu, dit-il, m'a amené ici d'une telle façon, pour que je devienne reli-
gieux ici et que je Le serve : je vivrai et je mourrai ici. » Lorsque le père eut
insisté longtemps, les moines du couvent dirent à Houssik : « Toi, va chez
toi, et tu amèneras ici la mère de l'enfant, pour qu'elle le voie aussi et soit
consolée. »

Lorsqu'il arriva à l'ordre du sacerdoce, son père lui fit connaître la capti-
vité de sa mère, sa délivrance et la demande de prières de la dame Bibi.
Lorsque Étienne mentionna le nom de celle-ci pendant la messe, il lui fut révélé

* B
p. 8 a.* B
p. 8 a.

զինքն չեզր ծախս սր լի էր սրեամբ, և Բիբի ի մէջ նորս, և չափիկն նորս հանեալ
 եզն ի ծախ, անտի, և երս ի ցամայի : Ընդ սր չափչափին բնրանեալ Ստեփաննայի՝
 երկարեաց չոյժ ի սրհաս անդ, և ասրաւիմամբ ասարեալ զխորհարցն էջ ի բեմն :
 Եւ ի հարցանել վանականաց զգրածստն չամեայչն՝ սրածնաց նոցա զիրն : Եւ
 ի վաղին իրբն սրաչեցին զնա ձիւտանկամ ճատսցանել զգրասարայ սչ Էստ չաննն 5
 ասերայ : Բրեան ծախն սչ եմ կարող բնորմ կայ :

* B
1. S. b

Եւ խտտիրոն վարար կայեալ ի նոչն վանս սրգերանաց, հարկեալ չափոց բնկարս
 զգաւտան վարգապետաթեան : Եւ չերկարեալ ի բազում ասարս սրբաթեամբ և
 հոգեկնց վարգապետաթեամբ և նշանագործութեամբ վախեցա սա Քրիստոս : Եւ ի
 տապանն, նորս զարմեցան բազում սրանչելիք և բժշկութիւնք ախտածնաց և 10
 զխահարաց :

* Բարցի Եւ և Եանվալի Գ : Տան սրբոյն Զստիմալեկրոնս սրի և Բեանասի գորականի :

Սուրբն Զստիմոս էր կրոնասր լեանակեաց ի Կիլիկեցոց գրասէն, և բնակեր
 ընդ գաղանս անաստաթին մաշկեկնոր : Եւ լուսա վասն նորս Գոմեաթանոս լիլանն,
 և լիջոց ի լեանն : Եւ կայեալ սուաջի՝ խտտաթանեցա զՔրիստոս Էստուած : Եւ 15

12 Տան] Վկայութիւն B — գորականի] կաննասրբանի B || 13 Կիլիկեցոց] Կիլիկիոյ B
 15 կայեալ] կայոց B — զՔրիստոս] համարձակ add. B — Էստուած om. B.

une terrible vision : il se voyait au bord d'une mer pleine de sang et Bibi au milieu ; à sa prière, elle fut tirée hors de la mer et déposée sur le rivage. Étienne, saisi de stupéfaction, s'attarda longtemps à ce moment et, après avoir achevé le mystère dans l'horreur, il descendit de l'autel. Ses confrères moines lui demandèrent la raison pour laquelle il s'était attardé ; il leur raconta l'affaire. Le lendemain, lorsqu'on le pria d'offrir à nouveau le sacrifice, il refusa en disant : « Je ne peux pas résister à la vue d'une mer de sang. »

Il vécut dans ce même couvent d'Arkélan, d'une vie de grande austérité, et pressé par d'autres, il accepta le ministère de la doctrine. Ayant vécu de longues années avec sainteté et une doctrine pleine du Saint-Esprit, en accomplissant des miracles, il trépassa au Christ. Sur sa tombe eurent lieu bien des miracles et des guérisons d'infirmes et de possédés de démons.]

* B
p. S. b.

27 KALOTZ, 4 Janvier.

Fête de saint Zosime, le religieux, et d'Athanase le soldat.

Saint Zosime était religieux vivant dans la montagne, originaire de la province de Cilicie, il vivait, (couvert) de peaux, avec les bêtes sauvages du désert. Le gouverneur Domitien (*Domitianos*) ayant entendu parler de lui, le

հրամայեաց շածիւորս հրացեալս արկանել չականջս նորս, եւ սպա ետպուցին կաթնաց լի աղձով եւ ընկեցին գնա ի ներքս. եւ անտի հանին կենդանի եւ կաթնեցին գլխովալս եւ վէճ մի մեծ կապեցին ի պարանոցն :

5 Եւ էջ առ լուծ մի ի լեռնէն չորուճ բնակեալ էր սուրբն Զոսիմոս, որ էր ընդկրակ նմա, եւ երարձ ուսովն * զվէճն, եւ զիմեցին ի վերայ նորս զի սպանցեն գնա, եւ խօսեցաւ ճարգապէս եւ ասէ. Վասն զի խոստովանի զանուէն Տեսան մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, որ վասն ճարգական շարչարեցաւ, շարչարէր զսուրբ Մատուոյ, որ աղօթիւք իւրովք զմեկ զգալանս յանապատի ընդկապոցց : Եւ զարհուրեալ իշխանն Գոմե- 10 տիանոս՝ հրամայեաց իջուցանել գերանելին Զոսիմոս եւ կացուցանել սուաջի իւր. եւ հարցանէր վասն ճարգանաւոյն Քրիստոսի : Եւ պատմեաց զամենայն իմաստս գիտութեան հաւատոցն Քրիստոսի : Եւ նա արձակեաց գնա ի կապանոցն եւ ի շարչարանոցն : Եւ նորս ելեալ գնաց ի լեռան ի վանս իւր : Գնաց եւ զկնի նորս Աթմանս փորականն, եւ տեսեալ զգալանսն զի երկեալ երկիր պապանէին սրբոյն Զոսիմոսի՝ հաւատաց ի Քրիստոս եւ բնակեցաւ առ նմա մինչեւ ի վախճանն իւր :

15 Եւ չորմամ զիտաց զվախճանն իւր սուրբն Զոսիմոս, ապաչեաց զՄատուած, եւ

* A fol. 152 r° b.

1 չականջս] ընդ ականջս B || 3 ի պարանոցն] ընդ պարանոցն B || 4 Եւ էջ առ լուծ . . . զարհուրեալ om. B || 10 ճարգանաւոյն] ճարգանաւոյն B || 12 փորական եւ տեսեալ . . . Յաննաբի Գ] կոմենտարիոն եւ առ նմա բնակեցաւ. ճղնպական վարուք, եւ որպէս անձեկնելի սիրով միացեալ էին ընդ միմեանս ի կենդանութեան իւրեանց, նոյնպէս անձեկնելի մտային եւ ի ճահու, քանզի ի միասին վախճանեցան ի խոր լեռանց Յաննաբի Գ B.

fit descendre de la montagne. Mis en sa présence, il confessa le Christ Dieu. (Le gouverneur) ordonna de lui introduire dans les oreilles des broches enflammées, puis on chauffa un chaudron rempli de boue et on l'y jeta. L'ayant retiré vivant, on le suspendit la tête en bas et on lui attacha une grosse pierre au cou.

Un lion qui lui était familier descendit de la montagne où vivait saint Zosime et souleva la pierre de son épaule * ; on accourut pour le tuer, mais il leur parla en langage humain et dit : « C'est parce qu'il confesse le nom de Notre-Seigneur Jésus-Christ, qui souffrit des tortures pour les hommes, que vous martyrisez le saint de Dieu qui par ses prières nous a apprivoisés, nous les fauves du désert? » Le gouverneur Domitien, effrayé, ordonna de descendre le bienheureux Zozime et de l'amener en sa présence. Il l'interrogea au sujet de l'incarnation du Christ. (Le saint) lui expliqua tous les mystères de la science de la foi du Christ. Il le délivra des liens et des tortures. (Zosime) retourna à la montagne à son couvent. Le soldat Athanase le suivit et apercevant les fauves se prosterner devant saint Zosime, il erut au Christ et cohabita avec lui jusqu'à sa mort.

* A fol. 152 r° b.

Lorsque saint Zosime comut l'heure de sa mort, il pria Dieu, et au

պատասկբա վիւնն ի բերինն, եւ սոս գերկաստնն ի ներքս, եւ այնպէս ստանկեցին
զհոյիս խրեանց նանկարի Դ :

* B
p. 8 b

[B * Վարդաբանն Եփեսոսացն եւ Երկա սարբ աշակերտացն Քրիստոսի :

Տէր եւ Եսասաձն ձեր նկատս Քրիստոս ի փրկարարձ անարկնալեանն խրոձ,
ընտրեաց նախ գերկաստանն ստարեւոյն, եւ այդս չեա նոցա Երեւեցոց այլ եւս Եփեսո- 5
սոսն եւ Երկա աշակերտս :

Յարգար սրոց սակբ ընդ Երկաստաննն Եփլ, . Հանձը բարածը եւ եւ ձշակը
սակարբ, սարգեղբ, ցոբը հնձոցն զի հանցի, ձշակս ի հանձն խր : Զորս չարեան
Երեւեցոց ի ձեջ այլոցն ընտրեալ, սրպէս պատմ, Գուկոս, սոսց Եփլ, . Յնձոցբ զի
սնասնը ձեր գրեալ են չերկինս, եւ իլ, . Տասս ձեզ լըխանալին կոխել ցոձս եւ 10
գրարիձս եւ գամեանցն գրաթիւնս իշնամոցն : Եւ այնպէս գորացոցեալ զնոսս եւ
պատակրանայրեալ ստարեւոց ի բարոյալին սրբաշալեանն :

Զորս նշանակեաց նախ սո Մախտախ Եփեսոսացն եւ Երկա ձերարն, եւ Եփեսո-
սոսն եւ Երկա արձանեւորն սր չԵլեմ : Զորոց ընտրալինն եւ ցոնարդանն զի
Երեւեցոց զնոսս չաշակերտալին, բոց սրշեղալ չոցոց հեանեւոցն՝ չոցամ սոսր 15
արար նոց ինքն Տէրն, գորոց գոմն կատարեմը ի չԵլարիլն սմոց չինն, սրոց սնասնըն
անդ է գրեալ լիակրտար :

rocher de la montagne s'entr'ouvrit et les reçut tous les deux à l'intérieur;
c'est ainsi qu'ils rendirent leur âme, le 4 Janvier.

* B
p. 8 b

[B * Election des soixante-douze saints disciples du Christ.

Notre-Seigneur et Dieu, Jésus-Christ, dans sa mission salutaire, choisit
d'abord les douze apôtres, et après eux il mit en évidence soixante-douze
autres disciples.

C'est à leur sujet qu'il dit aux Douze : « *La moisson est grande, mais les
ouvriers sont en petit nombre, priez donc le maître de la moisson afin qu'il envoie
des ouvriers à sa moisson* ». Et lorsqu'il les fit apparaître, en choisissant
d'entre les autres, ainsi que le raconte Luc, Il dit : « *Réjouissez-vous de ce que
vos noms sont écrits dans les cieux* ». Et aussi : « *Voilà que je vous ai donné le
pouvoir de fouler aux pieds les serpents et les scorpions de toute la puissance de
l'ennemi* ». Après les avoir ainsi fortifiés et leur avoir donné ses commande-
ments, Il les envoya prêcher le Royaume.

Il les avait déjà figurés du temps de Moïse par les soixante-douze vieil-
lards ¹, et les soixante-douze palmiers d'Alim ². Et c'est aujourd'hui même
que le Seigneur lui-même en fit leur élection et leur réunion en les choisissant
parmi les autres qui Le suivaient. Nous célébrons leur fête le 9 Avril, où leurs
noms y sont écrits au complet.

1. Luc. x, 2. — 2. Luc. x, 20. — 3. Luc. x, 19. — 4. Ex. xxiv, 1. — 5. Ex. xv, 27.

* Ի սմին աւուր վիպութիւն երանելոցն Վարդանայ նոր նահատակի :

* B.
p. 9 a.

Հաւատարիմ ծառայն Քրիստոսի Վարդան էր յերկրէն Բաղէշոյ՝ ի Կաթան գեղջէ, եւ ծանալ ի կարդ աշխարհի ունէր գաւակս, բայց ինքն սիրէր գաւանձութիւն . ստէպ գնացք ի վանորայս եւ բնակէր ընդ միանձուես՝ հանապարտրեալ չարօթս ի սուէ եւ

5 ի զիշերի :

Սա լուեալ գրոնութիւն Շամշատին ամիրային սր ընդ այն աւուրս թագաւորարար իշխէր ի Բաղէշ, եւ էր ծահարեր իշնամի բրիտանէլց . եւ կարեալ գծի մի ի Քրիստոսնէլց բռնադատէր եւ նեղէր սբանալ գՔրիստոս, եւ գառնալ ի կրօնս իւր . եւ բրիտանեալց սրբ ընդ իշխանութեամբ նորս էին՝ կային ամենեքին չանհարկն

10

աւարակրսութեան, * ոչ հանդուրժեաց երանելին մնալ ի Կաթան, այլ չարուցեալ

* B.
p. 9 b.

անտի եկն ի Բաղէշ չանդիման լինել նմա :

Եւ աղաչեաց զմանս ի հաւատացելոց եւ ստէ . Եկնչք, ցուցէք ինձ զճանապարհ բերդին եւ զբուռն իշխանին, զի խօսեցայց ընդ նմա բաղկրութեամբ, եւ ծանեաց թէ ընդէր նախատէ եւ նեղէ գաղղս բրիտանէլց զգնեալս արեամբն Քրիստոսի Աստուծոյ,

15

եւ կամի ջնջել զգոտուական վիճակ սրբոյ Լուսաւորչին մերոյ : Եւ ծաղր թուէին բանք նորս չաչս ամենեցուն, զի ոչ զիտէին թէ սիրալն Աստուծոյ վառեալ՝ չանձն աւեալ էր զչարչարանս եւ զմահ վան Քրիստոսի :

Եւ գնաց ի գուռն ամիրային, եւ աղաչեաց զճառայս նորս սանել զինքն աւաջի

* En ce jour martyre du nouveau martyr Vardan.

* B.
p. 9 a.

Vardan, le fidèle serviteur du Christ, était du pays de Bales, du village de Datvan; il se maria et eut des enfants. Toutefois, il aimait la solitude et visitait souvent les couvents, y vivant avec les moines, priant incessamment jour et nuit.

Or, il apprit la tyrannie de l'émir Šamsad-din (*Šamsadin*) qui dominait, en roi, à cette époque sur Bales, lui le mortel ennemi des chrétiens, et de quelle manière il avait fait arrêter chaque chrétien, l'avait obligé à renier le Christ et à revenir à son ancienne religion, et que les chrétiens soumis à son autorité étaient livrés à la plus grande anxiété. Le bienheureux * n'eut plus la patience de rester à Datvan, il quitta l'endroit et se rendit à Bales pour se présenter à l'émir.

* B.
p. 9 b.

Il pria quelques fidèles en leur disant : « Venez, montrez-moi le chemin de la forteresse et le palais du gouverneur, afin que je lui parle avec douceur et apprenne pourquoi il insulte et opprime la nation chrétienne achetée par le sang du Christ Dieu, et veut détruire le précieux diocèse de notre saint Illuminateur. » Ses propos parurent ridicules aux yeux de tous, car ils ne savaient point qu'il était animé de l'amour de Dieu et qu'il avait accepté d'avance les tortures et la mort pour le Christ.

Il se rendit donc au palais de l'émir et pria ses serviteurs de le mettre en présence de l'émir, parce qu'il avait quelque chose d'important à lui com-

ամիրայլն, սրպէս թէ, անկցի կարեսոր ինչ ասել նմա, եւ ճասացրն հրամանաւ ամիրայլն ձաճին ի ներքս : Եւ ճառճառին կարծեկով թէ, եկեալ իցէ, գտնեալ ի կրօնս իւր, խնորթեամբ բնկարս գնա եւ ասէ, . Զինչ անխա խօսել ընդ իս : Ետ, ցնա Վարդան, Էտր ինձ բազդրթեամբ անք խն, ես եւ գո ձխոյ արարչի ստեղծած եմք, եւ երկարինս ձխոյ հօր Երանոյ սրցիր : Եւ գինչ ասել իցէ, քս զի բռնանաւ ի վերայ իմ եւ ի վերայ սցրոց բրխատնէկց, եթէ, Ետտած բեց լոշխանութիւն ես եւ ինձ սարկութիւն, ոչ էր պարս սցրս ձեճածովլ եւ բռնանովլ ի վերայ ձեր :

Եւ ճառճառին գմարեալ ընդ համարձակութիւն նորս սկսաւ նախասել զօրէնս բրխատնէկց, եւ ստիպէր չորացսթիւն, եւ նա աներկիւց ժտատհաթեամբ խտտ֊
 վանեցաւ զՔրիստոս Ետտած : Ընդ սր բարկացեալ բռնասրն չարեաւ ի սեղսջէն, եւ երկարածրք ձեւսք ի բովք եհարս գրախ նորս : Եւ նա ասէ, . Սկ ամիրայլ եթէ, երկնչէի ես ի հարկանեկոյ քս ոչ գալի սա բեց, այլ ես վասն սիրոյն Քրիստոսի Ետտած իմոյ չանձն ստեալ եմ գմաճ, զի գնա սեռանել արժանանամ չարեամ վախիմ չաշխարհէս :

Յաջնեամ ճրամայլոց ամիրայլն եւ տարան գնա ի բանկ ձերկ եւ բսկ եւ զիսկրաց, եւ Էթն ստարքն ձմերայնոյ եւ ցորս ստտիկ, եւ ելին գնա ի կռնեկս եւ գոսքս երկս չարչարեկցին, այլ նա օրհնէր զԵտտած եւ ասէր, . Գոհանամ զբէն Քրիստոս Ետտած իմ, սր արժանի արարեր գճատաջս քս լինել բեց չարչարակց, սպաշեմ զբեց անք ինձ գօրութիւն համբերել տանջանոցս եւ գալ սա բեց :

muniquer. Les serviteurs l'introduisirent sur l'ordre de l'émir. Samsad-din, supposant qu'il était venu pour revenir à sa religion, le reçut avec joie et lui dit : « Qu'as-tu à me dire ? » Vardan lui répondit : « Seigneur, écoute-moi avec bienveillance, moi et toi, nous sommes les créatures du même créateur, nous sommes tous les deux les enfants du même père, Adam. Qu'as-tu de plus qui te fait exercer cette tyrannie sur moi et sur d'autres chrétiens ? Si Dieu t'a donné le pouvoir et à moi la situation de serviteur, il n'y a pas là une raison pour toi de t'enorgueillir et d'exercer la tyrannie sur nous. »

Samsad-din, vexé de son audace, se mit à injurier les lois chrétiennes et le pressa d'apostasier. Mais lui, il confessa avec une assurance intrépide le Christ Dieu. Sur quoi le tyran, irrité, se leva de sa place et de ses deux mains lui frappa la tête. (Vardan) lui dit : « O émir ! si j'avais eu peur de tes coups, je ne serais pas venu à toi, mais j'ai accepté la mort pour l'amour du Christ, mon Dieu, pour que je me rende digne de le voir lorsque j'aurai dépassé de ce monde. »

L'émir ordonna alors de le conduire en prison, nu, pieds nus et tête nue : c'étaient les jours d'hiver et il faisait grand froid. On le mit à un trouc et on le tortura pendant trois jours, mais lui, il bénissait Dieu et disait : « Je te remercie, Christ mon Dieu, qui as rendu digne ton serviteur d'être ton compagnon de torture. Je te prie, donne-moi la force d'endurer les tortures et de venir à toi. »

Տրամացեաց ամիրացն եւ զարձեալ տարան առաջի իւր : Ասէ Վարդան . Սրով իրաւամբք չարչարես զես, վասն գորութեան կամ շնութեան եւ կամ վասն ակոյ իրիւր չարեաց . միթէ՞ անիրաւութիւն ինչ իցէ զի առացի բեզլ զճշմարիտն, եւ զաւանեցի զհաւատն իմ զոր ունիմ ի ծանկութենէ իմմէ : Ասէ ամիրացն զի եկեալ նախատես
 5 զորէնս մեր, եւ զհաւատն բո ճշմարիտ սուենս եւ զՔրիստոս Աստուած զաւանիս : Եւ երանեղին Վարդան պատասխանի սրտար նմա իմաստուն բանիւր եւ չազկեացեաց զամիրացն : Եւ նա զպարպեալ առաքեաց զնա առ զաստուորն . եւ նա ասէ . Ծանիր զի եթէ ոչ զաւանս ի կրօնս մեր՝ հրաման տամ սպանանել զքեզ : Ասէ Վարդան . եթէ զմարմինս իմ սպանանես, հողիս իմ կենդանանայ : Եւ չեա բազում բանից տեսեալ
 10 զաստուորին զհաստատութիւն ծոաց նորա, զձիւս եհատ սպանանել զնա :

Եւ առեալ տարան արտաքոչ բազաբին, եւ երանեղին Վարդան ինքնին ուրախութեամբ երթապր առաջի նոցա, որպէս թէ որ ի մեծարանս թագաւորի ընթանայցէ : Եւ ի սախակլ զնա զահճաց ուրանալ զՔրիստոս եւ ազատիլ ի մահուանէ, ասէ . Հաւատացեալ եմ եւ հաւատամ զՀաչրն անձին, եւ զորդին միամէին զմարմնացեալն Աստուած,
 15 եւ զհոգին ճշմարիտ, երբորպութիւն եւ մի աստուածութիւն . զաւանութեամբ սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին մերոյ բրիտանեաց եմ :

Յայն բան զիմեցին ի վերայ նորա ամենայն ամբոխն սրով եւ բրով եւ բարամբք եւ սպանին զնա անդ : Աչապէս կատարեցաւ երանեղին Վարդան ի թուին Հաչոց ութ հարիւր եթնանասուն՝ Վարդցի ԻԷ : եւ Յունաբարի Գ : Եւ բրիտանեաց բազաբին

L'émir ordonna de le faire venir de nouveau en sa présence. Vardan lui dit : « De quel droit me tortures-tu ? Est-ce pour vol, pour fornication ou pour tout autre délit ? Est-ce un tort de t'avoir dit la vérité et d'avoir confessé ma foi que j'ai depuis mon enfance ? » L'émir lui répondit : « Tu viens insulter notre religion, en proclamant la vérité de ta foi et en confessant le Christ Dieu. » Le bienheureux Vardan lui répondit par des propos de sagesse et confondit l'émir. Celui-ci, furieux, le renvoya au juge, en lui disant : « Sache bien que si tu ne te convertis pas à notre religion, je donne l'ordre de te faire tuer. » Vardan lui répondit : « Si tu tués mon corps, tu vivifies mon âme. » Après beaucoup de paroles, le juge voyant la fermeté de son dessein, donna la sentence de le faire mourir.

On conduisit hors de la ville le bienheureux Vardan qui s'en allait allègrement en avant, comme quelqu'un qui accourt pour complimenter le roi. Et lorsque les bourreaux l'engagèrent à renier le Christ pour éviter la mort, il leur dit : « J'ai cru et je crois au Père non engendré, à son Fils monogène, Dieu incarné, et à l'Esprit véritable, Trinité et divinité une ; je suis chrétien suivant la confession de saint Grégoire notre Illuminateur. »

A ces paroles, toute la populace se jeta sur lui avec des glaives, des bâtons et des pierres et ils le tuèrent sur place. C'est ainsi que fut exécuté le bienheureux Vardan, l'an huit cent soixante-dix de l'Ère arménienne, le

ասեալ ինչս բարս ձս ամիրացին բարձին զծարձին նորս, և ասելալ կլին ի ասարմի ասորնսիք և օրհնաթեամբ : Եւ արար Աստուած բարս ձ նշանս և բժշկութիւնս սխտածեալսց ի ձեան պատուական նշխարաց նորս :]

Բարցլի ԻԷ և Խոնխարի Ե : Ճրարարոյց Եղանութեան և Մկրտութեան Տեսն Տերց Երեսոմ Բրխտամի :

Կանխածասութիւնք ձարգարկլցն օր չասաջայցն ասեարմիին զբարսան Բրխտամի ասս կրասարկցս : Իրգլս երեւկցս Աստուած Արարչամս, և խտտացս զձեանցն Եռնամբաց, և արգլս ասեաներ Զարբ զամեղագին չատտտեալ չերկր, չերկինս, և Տէր ի զբախ սանգրոյն, և Մովսէս ի ձարեւոյն օր ասոց եթէ : Եջի փրկել զնասս, և Յեառ ի ձե զինսօրի ասեարմերկ, և ասոց զինքն զօրալար 10 զօրան Տեսն և արգ, սակ, եկի, և Գեղտն ետես ի զեղմն և զօն օր օրմակեր զխանարչութեամբ ձեանցն Բրխտամի, զոր և Գաւթի սակ, Եջլ, արգլս զանձրե ի վերաց զեղման, և թէ, Տէր ասոց զլս, արգի իձ ևս զս և ևս աչօր ձեաց զրեղ, և Մկրխտս զտեղի ձնեղեան զսղան, և զս Բեղեճ, ձ նչ ինչ կրտսեր ևս չեղանս օր

27 Kalotz, 4 Janvier. Les chrétiens de la ville offrirent une forte somme à l'émir, prirent son corps et le déposèrent dans un tombeau avec psaumes et bénédictions. Dieu fit beaucoup de miracles et de guérisons de malades par ses restes vénérables.]

28 KALOTZ, 5 Janvier.

Vigile de l'Épiphanie et du Baptême de Notre-Seigneur Jésus-Christ.

Prédications des prophètes, qui annoncèrent par avance la venue du Christ. Ici a été réalisé ce qui suit : Dieu apparut à Abraham et lui promit la naissance d'Isaac¹; Jacob vit l'échelle établie de la terre au ciel et le Seigneur au haut de l'échelle²; Moïse (vit Dieu) dans le buisson, qui disait : « Je suis descendu pour les sauver³ »; Josué (vit un ange) sous la forme d'un guerrier l'épée à la main, lequel se proclama le chef de l'armée du Seigneur et dit : « Maintenant je viens⁴ »; Gédéon vit la toison et la rosée⁵ qui figuraient la naissance dans l'abaissement du Christ au sujet de qui David dit : « Il descendra comme la pluie sur la toison⁶ »; et encore : « Le Seigneur m'a dit : Tu es mon fils et je t'ai engendré aujourd'hui⁷ »; Michée indique le lieu de la naissance : « Et toi, Bethléem, tu n'es pas la moindre parmi les principales villes de Juda, car de toi sortira un Chef qui doit gouverner Israël, mon peuple⁸. » Isaïe

1. Gen. xvii, 15-22; xviii, 9 sq. — 2. Gen. xxviii, 12-15. — 3. Ex. iii, 1-9. — 4. Jos. v, 13 sq. — 5. Jud. vi, 36-40. — 6. Ps. lxxi, 6. — 7. Ps. ii, 7. — 8. Mich. v, 2.

հախուհախ պատմեց զվարդաբար իմ զԲարապետէ . և Եսայի վկայութեամբ ծնունդն նորա պատմէ .
 Ահա կոչս չրտացի և Ծնցի վիճանուէրն . և Զարարիա և Մաղարիա . Ծաղկեցից ձեզ
 երկիրգաճաց անուան իմոց, արեգակն արգարութեան, և բժշկութիւն ի լեզուի նորա .
 և իլէ . Ահա այր և ծագումն անուն նորա :

- 5 Արդ այս ամենայն օրինակրս և կերպարանք չատճարողն չուզեալ և զուշակեալ՝
 աշխճ արդեամբք և ճշմարտութեամբ կատարեցաւ, ծնանելով Ռբղայն Աստուծոց ի
 սուրբ կուսէն Մարիամոց, զի զմեզ ծնցի ջրով և հագում օրդիւ Աստուծոց, ի կոչս
 աւագանէ : Արարիչն երկնի և երկրի խանձարրապատ լինի, զի զդեցուցէ ազգի
 10 մարդկան՝ զանազական պատմուծանն : Աղքատարար զնի ի մտոր յանբանից, զի * A fol. 152
 v° b.
 15 մուծցէ զմեզ ի զրախոս ուստի անկար զառաջինն : Ճոխն վասն մեր ազբատանայ, զի
 մեր նորա ազբատութեամբն ճոխացուրք : Կառ զմերս, զի սացէ մեզ զիւրն : Ի խանարհ
 էջ, զի զմեզ լարձրագուցուցէ ի պատիւ և ի վաստ : Կախն արբ կուսական, զի սացէ
 մեզ ձարուերցս զջուրն անձահական : Ծնաւ ի սան հացի, զի կերակրեցէ զսովա-
 ձահքս . ի բաղարի Գաւթի, զի կատարեցի երբումն : Երկրպագի ի մոլորցն, որ ի
 վերին զօրացն ընդ Հօր երկրպագուր : Գլուի ի Մարիամոց որ օրհնարանիւր ի բերու-
 լից և ի սերորից աննիւթ ձայնիւ : Ծնաւ ընդ երեկոցս, որ ի լրձան ժամանակի
 ծնանի զմարդիկ ի հոգոց չարութեամբն վերստին ստացեալ լոյս ձրապոյն չարեական

annonce sa naissance virginale : *La vierge concevra et enfantera un fils, Emmanuel*¹. Zacharie et Malachie : « *Je ferai lever, pour vous qui craignez mon nom, le soleil de justice, et la guérison sera sur sa langue*²; » et aussi : « *Voilà l'homme et son nom est Orient*³. »

Or, tous ces symboles et figures montrés et prédits à l'avance se sont réalisés maintenant en fait et vérité par la naissance du Fils de Dieu de la sainte Vierge Marie, afin de nous faire naître, par l'eau et l'Esprit, fils de Dieu, dans les fonts baptismaux vierges. Le créateur du ciel et de la terre se laisse envelopper de langes, pour revêtir le genre humain du * manteau impé- * A fol. 152
 v° b.
 rissable. Il est déposé pauvrement dans une crèche d'étable, pour nous faire entrer au paradis que nous avons perdu une première fois. Le riche s'est fait pauvre pour nous afin que nous devenions riches par sa pauvreté. Il a pris du nôtre pour nous donner du sien. Il s'est abaissé pour nous élever en honneur et en gloire. Il but le lait virginal pour nous donner, à nous assoiffés, l'eau immortelle. Il est né dans la maison du pain⁴, pour nous rassasier, nous qui mourions de faim. Dans la ville de David pour accomplir le serment. Il est adoré des mages, Lui qui est adoré avec le Père par les milices célestes. Il est caressé par Marie, Lui qui est béni par les chérubins et les séraphins d'une voix immatérielle. Il est né le soir pour faire renaître les hommes à la

1. Is. vii, 14. — 2. Mal. iv, 2; le texte biblique porte : dans ses ailes. — 3. Zach. vi, 12. — 4. C'est-à-dire Bethléem — *Beth lé hém*.

փախարհեալ որ բառարկ, գհատատեալս իւր Քրիստոս Աստուած ձեր, Յննկեանք խրափ եւ Սալամուքեանքն եւ Մկրտաթեանքն :

* 1
p. 13 b.

EB* Նառեակաթիբ եւ Տրագարաց Յննկեան եւ Մկրտաթեան Քրիստոսի Աստուծոյ ձերոց : Քուգիլ աւանն Յախաննա արքեպիսկոպոսի բարբաբին Նիկիոց, զոր զբեաց սուկրաննիկ Չարարին կաթուղիսն Հաչոց, զոր թագածանեաց ձեձ վարդապետն Հաչոց Քրիզոր Սկեսոպի, հրամանաւ աստուածաւոր թագարբին Հաչ զ Աւանի ասպնոց եւ ի խնդրոց նարին ի Սիւ ձագարագոր :

Աստուածային սուարեակն Պօղոս ի սէր եւ ի շնորհս Տեաան եւ ի վաստակ անձին բաջարեալ սիրեցկոց աշակերտին զբէր . Եւ աջաւ հետեւ նախեալ եձ. եւ ժամանակ զարձի իձոց հասեալ կաց, զբարոք պատերազմն պատերազմեցոց, զընթացն կրտաթիցի, գհատանն պահեցի, աջաւ հետեւ կաց եւ մնաց ինձ արարաթեան պակն՝ զոր հատուցի, ինձ Տէր չառքն չոցնիկ արգարն գատուոր : Արոց եւ զբեղ աւանանձ հետեւեալ անկրանիկ Չարարիս, չաջար սուարեակտան աթուսկ կրանիքն Քուգիլ, եւ ձեձի Լուստարչին արբոն Քրիզորի, եւ վերակացու սանն Քորբոնոց :

10

Ար բառ կորաչարտան սիրոց՝ չիձձի, հաչցեալ նոստատեանն, բանս բառարկաւս եւ աշխարհակեցոցս, վասն անձաւիկն Յննկեան եւ Յալամուքեան Տեաան ձերոց Յի-

15

fin des temps, par la résurrection du tombeau, ayant changé de nouveau la clarté acquise des lampes ¹ en un soleil qui éclaire ses fidèles, (Lui) le Christ notre Dieu, par sa Nativité, son Épiphanie et son Baptême.

* 13
p. 13 b.

EB* Vigile et illumination de la Nativité et du Baptême du Christ, notre Dieu. Lettre du Seigneur Jean, archevêque de Nicée, qu'il écrivit au bienheureux Zacharie catholico des Arméniens, et que traduisit le grand docteur arménien, Grégoire Skevratzi, sur l'ordre et la demande du pieux roi d'Arménie Léon Ier en la métropole de Sis ² :

Le divin apôtre Paul écrivait à son cher disciple pour l'encourager dans l'amour et la grâce du Seigneur et le sacrifice de soi : « Je suis désormais sacrifié, l'heure de mon retour arrive, j'ai combattu le bon combat, j'ai accompli ma carrière, j'ai conservé la foi, maintenant je n'attends plus que la couronne de la justice que le Seigneur, le juge juste, m'accordera ce jour-là ³. » Je te vois son disciple, bienheureux Zacharie, successeur du siège apostolique du bienheureux Thaddée et du grand illuminateur, saint Grégoire, gardien suprême de la maison de Thorgom ⁴.

Tu as demandé avec affection fraternelle, à mon humble personne, des paroles claires, utiles pour le monde entier au sujet de la Nativité et de l'Épiphanie ineffables de Notre Seigneur Jésus-Christ, grand Dieu et créateur de

1. Allusion à l'illumination qui caractérise la solennité de l'Épiphanie dans le rite arménien. — 2. Cette lettre publiée par Combélib est reproduite dans P. G. XXVI, 1435-1450. — 3. II Tim. iv, 6-8. — 4. Ancêtre biblique des Arméniens, at. Thogorma.

սուսի Քրիստոսի մեծին Աստուծոյ եւ արարչին ամենայնի, որ եւ ըստ չափոյ գորութեան եւ սիրոյն պարտեաց լցաւ ի մերձէ նուաստութենէ :

Եթէ Էր վասն ասարեւական եւ նախաղիբ կտակն Յակորայ եղբօր Տեառն՝ որ ի վեցն Յունվարի ամսեանն ցուցանէ, զտօն Նննդեանն եւ Մկրտութեանն Տեառն, մեր 5 Հուսոճքս փոխադրեցար ի Գեկտեմբերի ամսեան ի բասն եւ Տինդն զտօն Նննդեանն, եւ ի վեցն Յունվարի զՄկրտութեանն :

Եւ արդ՝ երիս ճնուելոս կատարեաց չիջանելն իւրում՝ ի Հօրէ ճնուոյ Բանն անժամանակ եւ անժարմնապէս : Առաջին՝ ժարմնանալովն ի սրբոյ կուսէն, եւ ընծայելով բաւանօրեաց ի տաճարին : Եւ երկրորդն՝ մկրտութեամբն ի Յարպանան ի Յովհաննէ . 10 որ եւ յիս այնր պատերազմեալ ընդ փորձողին չալթեաց նմա : Եւ երրորդն՝ ահաւոր եւ համառօտապօղն ի մեռելոցն չարութեամբ : Որ եւ սքանչելեօք գաւուրս բաւասուն երեւեալ աշակերտաց իւրոյ՝ հաստատեաց ի հաւատս չարութեան իւրոյ. եւ ի լեան Չիթենեաց համբարձաւ առ Հայր, եւ եկեալ զձեռն ի վերայ ասարեւոյն օրհնեաց զնոսա, տղաւորեալ ի նոսա զՀորհոս բաշանաչապետականս. եւ երաց զմիտս նոցա 15 իմանալ զպիրս, եւ մնալ ասաց աւետեացն Հօր ի բարձանց :

Եւ ի զպատեան Հոգւոյն սրբոյ ամենեքեան լցան աստուածապին իմաստութեամբ եւ հանձարով՝ ամուրս եւ անվանելիս վառեալ . ելին բարոյլ ընդ տիեզերս՝ անտուռ-

* B
p. 11 a.

toutes choses, je l'ai entrepris selon la mesure de ma force et de mon amour, mais c'est accompli dans notre impuissance.

Pour quelles raisons la constitution apostolique et primitive de Jacques, le frère du Seigneur, indiquant le 6e du mois de Janvier comme fête de la Nativité et du Baptême du Seigneur, nous les Grecs, avons transporté au 25 du mois de Décembre la fête de la Nativité et au 6 Janvier la fête du Baptême?

* B
p. 11 a.

Or, le Verbe, né du Père éternel et incorporel, a accompli trois naissances en venant sur la terre. La première, par son incarnation en la sainte Vierge et sa présentation au Temple quarante jours après. La deuxième, par le baptême de Jean dans le Jourdain à la suite duquel il lutta avec le tentateur et le vainquit. La troisième, terrible et plus courte, par sa résurrection des morts: lorsqu'il apparut miraculeusement pendant quarante jours à ses disciples, les raffermissant dans la foi de sa résurrection, et s'élevant sur le mont des Oliviers vers son Père, après avoir imposé ses mains sur les apôtres, les avoir bénis, leur avoir inculqué les grâces de pontifes, avoir illuminé leur intelligence pour la compréhension des Écritures, et leur avoir enjoint d'attendre les promesses du Père des cieux.

A la descente du Saint-Esprit, tous furent remplis de la sagesse et de l'esprit divins, se sentirent forts et inexpugnables, et se répandirent par l'uni-

բարձր բարձրաւով լսանի վերադարձնել զաստատաւ թիւնն հաճարց եւ զսպական
 երբբարթաթիւնն : Եւ այն ծիպն հաչելով՝ զբոս հեթանոսականացն բազմաստու-
 ճաթիւնն երկրարարթիւն զնոցհաճարս հրատարակեալ ՚ ի ծիջոց բանեալ , ոչ կարի
 ինչ փաթեցեալ զկարգաց եկեղեցականաց եւ զասնից ծանրածանաւորար բնաթիւնն :
 Մանասանց փան կաթնեցանց չար հերձաւծացն որ ՚ շրկեց սնաթ կին ընդլիմակոչը 5
 կեալ ստարեկոյն, եւ որը նոցին հետեւոյր, որը են աչարիկ : Եւ աջին՝ զպիրքին .
 երկրորդն՝ փարթեցիքին . երրորդն՝ սպարկեցիքին . չորրորդն՝ օրինականքին . հինգերորդն՝
 ստիանիքին . վեցերորդն՝ հերպիանաքին . կաթնեկորդն՝ նապարեցիքին : Զկնի աչացիկ
 եւ սիմանայիքին եւ կիրենայիքին, եւ արթանաքին, եւ սարկիանաքին եւ եւնածիանաքին :
 Սորս ամենեքեան չխորտանելիւր ժամանակի հակասակեալը եկեղեցոյ, ոչ կարելին 10
 կարգը զհաստատաթիւն սանալ :

* B
p. 11 b.

Զինչ ասացից որ ՚ հեթանոսացն բանաթիւնն, ճրրկածին այլը փորձանոց՝ զիմաս-
 տաթիւնն հարկանլը զասն : նաեւ զբաթիկն որ է, զբաթս ամենայն ամից, զամս բարս մն
 բոս հրկեցն ամեկն եկեղեցիք, ծինչեւ ՚ ժամանակս բարեկապթ թարս արկն մեծին
 կոստանդնուսաթ եւ ՚ ժարթիւն նիկիայ, որ զամենայն իցին զերբանս հերեթիկոսացն, 15
 եւ կարկեցին զկրօս չանդիկեալս ընդլեծ ճշմարտութիւնն, եւ բարձրացոյցին զեղջիւր
 եկեղեցոյ : եւ սնաթ չասաջեալը հարքն սորբը եւ երանելի կաթնկարարը հետեւոյր
 սորբը չստարեկոյն՝ եւ զարդարեցին զթաթեպիկ, եկեղեցի, պաշտօնացոյցին զպաշտա-

* B
p. 11 b.

vers pour prêcher dans un langage sans obscurité la divinité de la Trinité
 consubstantielle et coexistante. Ayant le seul but de détruire le culte du
 polythéisme universellement répandu parmi les Gentils, il ne leur fut pas
 possible de hâter l'examen détaillé des institutions ecclésiastiques et des
 fêtes. D'autant plus que sept méchants schismes des Juifs surgirent pour
 s'opposer aux apôtres et à ceux qui les suivirent, à savoir : premièrement,
 les Scribes; deuxièmement, les Pharisiens; troisièmement, les Sadducéens;
 quatrièmement, les Docteurs de la Loi; cinquièmement, les Asianites; * sixiè-
 mement, les Hérodiens; septièmement, les Nazaréens. Après ceux-là encore,
 les Simoniens, les Cérinthiens (*Giurenatsikh*), les Ariens, les Sabelliens, les
 Eunoméens. Tous ces gens, chacun en son temps, s'étant opposés à l'Église,
 les réglemens ne purent obtenir leur établissement.

Que dire ensuite des vagues orageuses soulevées par la tyrannie des Gen-
 tils cherchant à renverser la maison de la Sagesse? Pâques même, qui est la
 principale de toutes les fêtes, a été pendant de longues années célébrée par
 les églises d'après les Juifs, jusqu'aux jours du victorieux empereur Constan-
 tin le Grand et du concile de Nicée, qui fermèrent la bouche à tous les héré-
 tiques, réduisirent au silence les langues audacieuses opposées à la vérité, et
 exaltèrent la puissance de l'Église. Les successeurs, les saints pères, les bien-
 heureux évêques imitateurs des apôtres, embellirent aussi l'Église catho-

մունս եւ զերգս հոգեւորականս, եւ զգլխասեալ տառան հաստատեցին զերարեանչիւր չիւրում տեղոջ :

Իսկ վասն Ծննդեան եւ Մկրտութեան Տեսան մերոջ՝ ի նախնեաց սեխմբ այսպէս . եթէ աւարեալքն որ էին յաշակերտաց անտի Յովհաննու Մկրտչի, եւ լուան զբարձրագոյն վկայութիւնան ի վարդապետէն իւրեանց որք վասն Քրիստոսի՝ հաստատեցին եւ հետեւեցան նմա ըստ աւետարանին Յովհաննու . որ եւ էին ի մկրտութեան Տեսան, եւ ի վերուստն լուան զձայնն հայրական՝ զաւանելով զմկրտեալն Սրբի իւր սիրելի, եւ վասակից Հոգին՝ արանակերպ տեպեամբ իջեալ ի վերայ Հօր վկայեցերոյն . եւ չաւար չորում տեպին՝ ի նմին հաստատեցին զտօն Մկրտութեանն :

Նաև որգին Յովսեփայ Եղբայր Տեսան Յակօբոս որ ի Բեթղեհէմ՝ մերձ էր Ծննդեան Տեսան, եւ զիտէր քաջ զօրն՝ եւ զժամն, որ յետոյ եկաց եպիսկոպոս Երուսաղեմի ամս երեսուն, ի նմին աւար հաստատեաց կատարել զտօն Ծննդեանն եւ զՄկրտութեանն : Որ եւ զէպ եղև երկոցունցն՝ ըստ թուոյ ամսոց ի միում հանդիպել աւար ի վեցն Յունվարի ամսոց . թէ եւ ոչ համօրէն ամենայն ուրեք նմանապէս կատարէին՝ վասն ոչ աներոյ տիրապէս հաստատութիւն եկեղեցոյ :

Որ եւ ինքն Յակօբոս թէպէտ եւ տեսանէր զի ոչ հանգոյն ինքեան յալլ բաղարս առնէին, սակայն ոչ խափանէր զնոսս իշխանութեամբ, այլ յարդեր եւ ասէր . ըստ

* B
p. 12 a.

lique (շշոջաշոջ), l'enrichirent d'offices et de chants spirituels et corrigèrent les éléments défectueux, chacun dans son domaine.

Quant à la question de la Nativité et du Baptême de Notre-Seigneur, voici ce que nous tenons de nos ancêtres : les apôtres qui avaient été du nombre des disciples de Jean-Baptiste, et avaient entendu le témoignage suprême de leur maître au sujet du Christ, qui avaient cru en Lui et l'avaient suivi selon l'Évangile de Jean, qui avaient été présents au baptême du Seigneur et avaient entendu la voix paternelle déclarant que le baptisé était son fils bien-aimé, et qui avaient vu l'Esprit, participant à la même gloire, descendre sous la forme d'une colombe sur Celui qui avait reçu la déclaration du Père, fixèrent en ce jour qu'ils avaient vu la fête du Baptême.

De même, le fils de Joseph, le frère du Seigneur, Jacques de Bethléem, était proche de la naissance du Seigneur, et en connaissait bien le jour * et l'heure; il fut plus tard évêque de Jérusalem pendant trente ans et fixa au même jour la célébration de la fête de la Nativité et du Baptême. Or, il arriva pour ces deux fêtes, que par le nombre des mois elles se rencontraient un même jour, le 6 du mois de Janvier, mais tous ne les célébraient pas unanimement, parce qu'il n'y avait pas d'affirmation officielle de l'Église.

* B
p. 12 a.

Jacques lui-même, bien qu'il ait vu que les autres villes ne faisaient pas comme lui, ne les en empêcha cependant pas d'autorité, mais les respecta,

որսձ օրինակի եւ չորսձ ժամս իցէ՝ ձիւնն կատարեայի, զիջևալ ըստ անկատար-
վեան զեւսճատա մարդկան :

Զոր օրինակ եւ ստարեայրն չորսձ ըստօրեցին զսեւտարանն բազմախա պատախ-
բանօր, եւ տեաին զակարաթիւն աչն ինչ զերծերցն ի կօոց, զի ոչ զօրվին բտանալ
զլսձ չորնարարայ տեւտարանին, խորհրդակցաթեամբ՝ ամենեցանց շարմալք ի 5
Հօրսն՝ օրինապեցին ի կարեւորացս չաչարան, ձիւնն զտտանիլ ի զսհրոչ կօոց եւ
ի սրանկաթեան, եւ ի հեղձուցեկոց : Բայց շեռոց հեանօրը նոցին, չորսձ հաստատեցան
հաստատեցալն զամենաչն մի ըստ ձիւնն, օրինապեցին :

Եւ որպ թև, որպէս փոխապեցաւ տան նճնեկանն եւ Մկրտաթեանն չորսձ էր՝ եւ
եկա ի բանն եւ հինգ Գեկեաների տմոց նճուանն, եւ ի վեցն Յանապի Մկրտա- 10
թիւնն՝ Է աչոպէս : Կրեայ երբեմն Կիրեղ արբեպիսկոպոսն Երասաղեմի, ոչ աչն որ
զրեայ զթուպին սա Կտտանդիմոս թուպարն՝ որպի մեծին Կտտանդիմոսի, աչ աչն
որ շեռ ժամանակի եկայ ի նաչն աթոս՝ սա Յուլիս եպիսկոպոսապեան Հասմոց եւ
սակ. Մեծ աշխատաթիւն հասան, պաշտօնէլոցս, եւ նուապաթիւն լինի հրաշալի եւ
փտտար տօնից նճնեկանն եւ Մկրտաթեան Տեանն մերոչ՝ երկրորդն ի միսձ 15
սուր կատարելով. զի ընթերցմունքն եւ երգն ամենաչն ըստ խորհրդանն չարպս
բազմաթեան պատաստ աւարցս եւ նուապաթեան ժաման անկատար մնան : Մանկ
որպէս կարապաթիւն ի միսձ սուր կատարել խրովը խորհրդածաթեամբը՝ չարն

* B
p. 12 b.

en disant : « De quelque manière et à quelque jour que ce soit, il suffit que cela ait lieu : » et il céda à l'imperfection de l'humanité de peu de foi.

Ainsi les apôtres, lorsqu'ils prêchèrent l'évangile avec de multiples préceptes, voyant la faiblesse de ceux qui venaient d'être à peine libérés des idoles, qu'ils ne pouvaient supporter le fardeau de l'évangile prêché par beaucoup, ayant délibéré tous ensemble et mus par le Saint-Esprit, légiférèrent sur les points essentiels seulement : s'abstenir d'immoler aux idoles, de fornication, et de la (viande) étouffée. Mais plus tard, leurs successeurs, lorsque les fidèles furent fermes, réglèrent toutes choses, une par une.

Or, voici de quelle manière les fêtes de la Nativité et du Baptême, qui se célébraient le même jour, furent transportées, la Nativité au 25 Décembre et le Baptême au 6 Janvier. Il a été écrit autrefois à Jules, pontife de Rome, par Cyrille, archevêque de Jérusalem, non par celui qui écrivit la lettre à l'empereur Constantin, fils du grand Constantin, mais par celui qui ensuite occupa le même siège : « C'est une grande fatigue pour mes ministres et une diminution pour les sublimes et glorieuses fêtes de la Nativité et du Baptême de Notre-Seigneur, que de les célébrer toutes les deux en un même jour, car toutes les lectures et les chants projetés, à cause de l'éclat de ces jours, et de la brièveté des heures, restent incomplètes. Comment, en effet, serait-il possible, dans un même jour, de célébrer, avec toute sa signification, dans

* B
p. 12 b.

Բեղղեհէճի, եւ գնալ ժամանկ ի Յորդանան, եւ անդ զՄկրտութիւնն ըստ խրատն կատարել պատշաճից : Վասն զի Բեղղեհէճ հետի գորով չեբուսապեմէ երկը ծիլխայ՝ որ է փարսախ, ի հարաւոյ կուտէ . եւ Յորդանան հնգետասան ծիլխայ՝ չեբուսապեմէ, չարեւելից կուտէ : Եւ զպարսն ճանապարհի երկարութիւն զիննրդ հար է հասանել անցանել տօնախրին, եւ զխորհրդածութիւն տօնիցն կատարել : Վասն որոյ բաժանելին գտօն Խնկեանն եւ զՄկրտութեանն ի ծիախն տօնելոցն . որպէս զի ասանձինն խրաքանչիւրքն ըստ արժանեացն պատուեացին ընթերցմամբ աստուածային գրոց եւ երգովք հոգեւորօք :

Եւ ոչ որպէս ոճանը զբարտաւթեամբ ասնն եթէ . Վասն այնորիկ բաժանելին զմի տօնն չերկուս, զի եւ զՔրիստոս ըստ Նեստորի երեւելուեալ չերկուս պէճս եւ չերկուս որդիս : Իսկ մեք նպովմք զՆեստորիոս որպէս զմարգապաւան, եւ զեւախրէս եւ զՅուլիանէ եւ զհամախոսն նոցին : Եւ խոստովանիմք զՏէր մեր Յիսուս Քրիստոս՝ Աստուած ճշմարիտ եւ մարդ կատարեալ . Աստուած՝ ի Հօրէ ծնեալ նախ բան պատեանաւ անժամանակ եւ անմարմնապէս, եւ ժամանակաւ ի սրբոյ կուսէն մարդ կատարեալ : Ոչ շիտեալ աստուածային անջօղ եւ պարզական բնութիւնն ի մարդն լինել չիւր չաւտն պարզութենէ, եւ ոչ թանձր եւ չօրական բնութիւն մարդկութեան զիւրն կորուսեալ պենասրն թանձրութիւն եւ պօղաւորութիւն : Այլ նա ինքն մի որդին

la grotte de Bethléem, puis d'aller et arriver à temps au Jourdain, et d'y accomplir le Baptême avec toutes les cérémonies ! Car Bethléem se trouve à trois milles de Jérusalem, c'est-à-dire à une parasange au sud ; le Jourdain à quinze milles de Jérusalem, vers l'est. Est-il possible au fervent de la fête de parcourir cette distance de chemin et d'y accomplir le mystère des fêtes ? C'est pourquoi on a séparé les fêtes de la Nativité et du Baptême, au lieu de les célébrer simultanément, de telle sorte que l'on peut les célébrer chacune séparément et dignement par des lectures des saintes Écritures et des chants religieux ¹.

Et non pas, comme disent quelques-uns tendancieusement : on a séparé une seule fête en deux pour démontrer, selon Nestorius, que le Christ est deux personnes et deux fils. Nous anathématisons Nestorius comme adorateur de l'homme, en même temps qu'Entychès, Julien et leurs partisans. Et nous confessons Notre-Seigneur Jésus-Christ, vrai Dieu et homme parfait, Dieu, né du Père avant les siècles, éternellement et incorporellement, et de la Sainte Vierge, dans le temps, homme parfait. La nature divine, sans jointures et simple, n'a pas dérangé dans l'Incarnation sa simplicité éternelle, et la nature humaine, grossière et articulée, n'a pas perdu sa naturelle grossièreté et ses jointures. Mais ce même fils unique de Dieu, étant consubstantiel du

1. L'auteur omet un long passage historico-chronologique, relatif à la date du 25 Décembre.

Ետանձոյ համարչակից գորով Հօր եւ վատակից սարբ Հոգոյն՝ գոր սչն՝ սնէր Էտս, եւ գոր սնէրն սչ կորչաւ. որով եւ եղև յերկաց բնութեանց սսեմ շատուածայնն եւ ի ծարկաչնն՝ ծիով անձնու սրտիկամբ ծի Արցի եւ ՏԷր Յիսուս Երիտաս :

Աչ յսերսած եղևոյ չերրորդութեանն ըստ անձնու սրտիկամցն ի զգնու ըն գմերս. այլ կոչ եւ մնոյ յոչնոյ,ս երբեակ անձինքն կատարեալ լիսով իմ, եւ ծինն ծարմին զգեցաւ, եւ անբախտութեանն բախտութեցաւ, եւ անսասնելին տարեալ եղև յարգանդի կուսին : Թնու ծարկապլ,ս՝ եւ ի վեր բան գծարդ, ծարկապլ,ս՝ զի ի կնոջէ, եւ ի վեր բան գծարդ՝ զի ի կուսէ : Ընծայեցաւ ի սասձարին, եւ բնծայեալ զբնութիւնս՝ Հօր ի չերկինն : Մկրտեցաւ ի Յարցանան՝ եւ երաց զարգանդ սրտեմտիկանն ստայանին : Խաչեցաւ՝ եւ խաչակցեալ զիմ ձեռս : Մեռաւ՝ եւ կեցոյց զմեռեալս : Ի գերեզման Էջ՝ եւ անդ սրար սչցերաթիւն : Ինարեաւ՝ եւ ընդ իւր վերարերեալ զամենեանն : Վերայցաւ սա Հոյր՝ եւ ձեց Հորցեալ ի նոյն շաթիլ : Կտաս ընդ աջմէ; սա հաստաչ, ին ձերով, եւ ձեց զնոյն սրարեւեալ : Կարց Է, գասել զաշխարհս արդարութեամբ, եւ հաստացանել իւրարանչիւր ըստ զորձոյ իւրոյ : Կնա վասր ընդ Հօր եւ ընդ Հոգոյն սրբոյ յախտանա, ամէն :]

* B.
p. 13 a

Père, et ayant la même gloire que le Saint-Esprit, prit * ce qu'il n'avait pas, mais ne perdit pas ce qu'il avait, de façon que des deux natures, je veux dire la divine et l'humaine, il fût une personne, un Fils et Seigneur Jésus-Christ.

(Lorsque le Fils) revêtit notre (nature), il n'y eut aucune adjonction à la Trinité, quant aux personnes, mais elle est et reste semblablement composée de trois personnes, parfaite en nombre, bien que l'une ait revêtu le corps, que celui qui ne pouvait être contenu fût contenu, et que celui qui ne pouvait être porté fût porté dans les entrailles de la Vierge. Il est né comme un homme, supérieur à l'homme; comme homme, parce que d'une femme, supérieurement à l'homme, parce que d'une vierge. Il fut présenté au Temple, et offrit notre nature au Père (qui est) dans les cieux. Il fut baptisé dans le Jourdain, et ouvrit pour l'enfantement le sein des fonts baptismaux. Il fut crucifié, et crucifia mes péchés. Il est mort, et ressuscita les morts. Il descendit au tombeau, et visita les tombeaux. Il ressuscita et fit monter avec lui tous (les morts). Il s'éleva auprès du Père et nous prépara la même voie. Il s'est assis à sa droite auprès de notre gage, et nous l'a offert à nous aussi. Il viendra pour juger la terre avec justice et rendre à chacun selon ses œuvres. A lui gloire avec le Père et le Saint-Esprit dans les siècles. Amen. »]

Քաղցրի ԻՔԻ և Յանվարի 9 : Տօն Յայտնութեան և Մկրտութեան Տեառն ձերոյ
Յիսուսի Քրիստոսի :

Յետ երանելոյն Ազամայ ի գրախտէն՝ զկնի Տինգ հազար և երկու հարիւր ամայ,
լատ եօնանասնիցն թարգմանութեան, Տէրն ձեր Յիսուս Քրիստոս օծեալն Աստուծոյ՝
5 Ըստ չառաջ զուշակելոյն վասն նորա սուրբ ծարգարէիցն՝ ձեանի նա ըստ ծարմնոյ ի
սուրբ կուսէն Մարիամայ ի ՔեղլիՏէժ շրէաստանի, չինընակալութեանն Հոսոմոյ * X fol. 153
Օգոստոսի կաջսր, ի բառասներորդի վեցերորդի ամի թագաւորութեան նորա, որպէս
ասէ Ղուկաս աւետարանիչն թէ. Եղև ընդ աւուրսն ընդ այնսիկ՝ և Տրաման չՕգոստոս
կաջսրէ աշխարհալիր ատեն և ընդ ամենայն օրեկերս : Եւ էր թագաւորութեանն
10 Հայոց առաջին ամն, և շերտիղէի շրէից արքային երեսներորդ չորրորդ ամ :

Եւ ընդ ձեաննն Յիսուսի Քրիստոսի՝ ևկին ձոյր չարեւելից երկոստասն հազար
այր և վեց զլսաւորք որդիք թագաւորաց չաշխարհէն Պարսից, և հասաւրք չՄալայ՝
լուան թէ սով է ի շրէաստանի. թողին անդ զգօրսն, ատին ընդ խրեանս արս երեք
հազար. ևկին չերուսայէժ և ասնն. Ո՛ր է որ ձեաւ արքայն շրէից, զի տեսար զաստղ
15 նորա չարեւերս և ևկար երկրպալանել նմա : Եւ լուեալ շերտիղէս խօսիկցաւ և
ամենայն Երուսայէժ ընդ նմա, և կոչեալ շերտիղէի զգլխուսն շրէիցն, հարցանէր

29 KALOTZ, 6 Janvier.

Fête de l'Épiphanie et Baptême de Notre-Seigneur Jésus-Christ.

Cinq mille deux cents ans après la sortie d'Adam du Paradis, selon la tra-
duction des Septante, Notre-Seigneur Jésus-Christ, l'oint de Dieu, suivant les
prédications des saints prophètes à son sujet, naquit selon le corps, de la
sainte Vierge Marie, à * Bethléem de Judée, sous le règne des Romains, * X fol. 153
Auguste étant empereur, la quarante-sixième année de son règne, ainsi que
le dit l'évangéliste Luc : « En ce jour-là fut publié un édit de César Auguste ordon-
nant qu'on fit le recensement des habitants de toute la terre ». C'était la première
année du règne des Arméniens et la trente-quatrième année d'Hérode, roi de
Judée.

A la naissance de Jésus-Christ, des mages arrivèrent de l'Orient au
nombre de douze mille hommes et six chefs, fils de rois du pays des Perses.
Arrivés à Rhala (*Rhugha*)², ils apprirent qu'il y avait une disette en Judée, ils
laissèrent là leurs troupes, prirent avec eux trois mille hommes, vinrent à
Jérusalem et demandèrent : « Où est le roi des Juifs qui vient de naître? Car
nous avons vu son étoile en Orient et nous sommes venus l'adorer. » L'ayant appris,
le roi Hérode fut troublé et tout Jérusalem avec lui. Hérode rassembla tous les

1. Luc. II, 1. — 2. Ragès (?).

իւլ, որ ձեռնի Քրիստոսն : Եւ նորա ստնն. Ի ԲեղղեՏԷձ շրէ,աստանի, որպէս
 ծարգարևն սակ : Եւ շերտիկս խորածանցաթեանքի ցտգա կոչէ, ցմոցն, եւ ստանի
 ի նոցանն, ցմածանակն երեւերոչ ստանցն : Եւ նորա ստացին իւլ. Եջտ կրկու ամ Լ :
 Եպոս արձակեաց ցմասա ի ԲեղղեՏԷձ, եւ սակ, Երթամ ցատնիցէր, ցմանակն, սոց
 արաջիք ինձ՝ ցի եւ եւ եկեալ երկիր ցրոցից նմա : Եւ չրթամ եկն ի թագաւորն՝
 * A 1. 1. 15.3
 r. b. ասճա ստացն որ անչաչա եկն ի ծառնեւ նոցա՝ չերասացէձ, սչմձ երեւեալ ստաց-
 նորակաց նոցա, եւ եկեալ եկոց ի վերոյ պրին որ Էր ծածակն :

Իսկ Մարթամ իրբն ձեռն ցմա ցրտակաց ի խածնարարս եւ եկեալ ի ծառ եկն
 եւ իշոյ, ցի ոչ ցրթ նոցա տեղի չիջեանին, վասն բացմաթեանն որ անց ժողովեալ Լին
 վասն սշխարհապրին :

Եւ իրբն եկին ծոցըն՝ ի վեր ստեալ ի ծորոչ անակ, ի ցիրիս անէր ցմա : Եւ
 ծանեալ ծոցոցն երկիր ցրոցին նմա, եւ բացեալ ցրանձս ի բեանց ծաստցանէին նմա
 ցրասարագս, սակ իրբն թագաւորի, եւ կնոքակ որպէս Եստածոյ, եւ ցմաս արպէս
 ճանցերձեալ ձեռաներոյ : Եւ ճրաման ստեալ ի ճրեշտակէն որ չաչանեաց ցխորածան-
 ցաթիննն շերտիկէ, ընդ ալ ծանապորճ ցնացին չաշխարհ ի բեանց :

Իսկ մերձ ԲեղղեՏեմի ճաթիք Լին բացթեակցր. եւ ճրեշտակ Տեսան երեւցաւ նոցա

savants des Juifs et s'enquit d'eux où devait naître le Christ. Ils lui dirent :
 « Bethléem de Judée, selon ce qui a été écrit par le prophète ¹. » Hérode ayant, par
 ruse, fait venir secrètement les mages, apprit d'eux la date à laquelle l'étoile
 leur était apparue. Ils lui répondirent : « Depuis deux ans. » Et il les envoya à
 Bethléem, en disant : « Lorsque vous aurez trouvé l'enfant, faites-le-moi savoir, afin
 que moi aussi j'aie l'adorer ². » Lorsqu'ils furent éloignés de la présence du roi,
 * A 1. 1. 15.3
 r. b. *voilà que l'étoile, qui avait disparu ³ à leur entrée à Jérusalem, apparut à nou-
 veau et allait devant eux; jusqu'à ce que, venant au-dessus de la grotte où était
 l'enfant, elle s'arrêta ³.*

Marie, après avoir mis au monde (l'enfant), l'enveloppa de langes et le
 coucha dans une crèche de bœuf et d'âne, parce qu'il n'y avait pas de place pour
 eux dans l'hôtellerie ⁴, à cause de la multitude des gens assemblés pour le
 recensement.

Lorsque les mages arrivèrent, (Marie) le souleva de la crèche et prit
 l'enfant dans ses bras. Les mages entrèrent, se prosternant, l'adorèrent; puis,
 ouvrant leurs trésors, ils lui offrirent en présent de l'or, comme à un roi; de
 l'encens comme à Dieu; et de la myrrhe comme à qui est appelé à mourir. Et
 ayant été avertis par l'ange qui leur dévoila la ruse d'Hérode, ils regagnèrent
 leur pays par un autre chemin ⁵.

Aux environs de Bethléem se trouvaient des bergers qui passaient la nuit

1. Matth. II, 1-5. — 2. Matth. II, 7 sq. — 3. Matth. II, 9 sq. — 4. Luc. II, 7. —
 5. Matth. II, 12.

և փառք Տեսան ծագեցին ի նոսա, և երկեան երկիրս ձեճ : Եւ ասնն ցնտա հրեշտակքն . Մի երկնչիք, զի ձնա ձեզ աչօր Փրկիչ, որ է օծեալ Տէր ի բարօրի Գաթի : Եւ եղև չանկարճակի ընդ հրեշտակին ընդ աշնձիկ բարձութիւն զօրոց երկնաւորայն, որք օրհնէին զԱստուած և ասէին . Փառք ի բարձունս Աստուծոց, և չերկիր խաղաղութիւն, ի ճարդիկ հաճութիւն : Եւ վերացան հրեշտակքն շերկինս, և հովուայն եկեալ ի Բեղղեհէճ տեսին զՄարիամ և զՅովսէփ և զզմանուկն, սրաեալ ի խոնձարօր և եղևալ ի ձաւր . և զարձան հովիւքն ի սունս իւրեանց՝ փառաւոր առնելով զԱստուած :

* A fol. 153 v° a.

Եւ չեա երեսուն ամի, ի սոցն աւուր Յունվարի ամսոց ի 9, չաւուր կիրակէի, զոց Յիսուս ի ձկրտութիւն ի Յորդանան աւ Յովհաննէս, զի ձնա ընդ երէկս հինդարաթիին ի լուսանալ ուրբաթիին, չորսձ աւուր ստեղծաւ Ազամ . և աւետարանեցաւ ի չորերջարաթի և ձկրտեցաւ ի կիրակէի չաւուր արարչութեան և չարութեանն : Սուտի զարհուրեալ Յովհաննէս ասէր . Ինձ պարս է ի բէն ձկրաթիլ և զու աա ին զաս : Եւ Յիսուս ասաց . Թոյլ տուր, զի աչսպէս վաչել է ձեզ ընուլ զամենայն արդարութիւնս : Եւ չորձամ ձկրտեցաւ Յիսուս, և լ վազվազակի ի ջրոց սնտի, և ահա բացան նմա երկնք : և Հալքն վկայեաց . Գա է որդի իճ սիրելի ընդ որ հաճեցաց, զմա բարուր : Եւ Հօղին սուրբ ի նմանութիւն ազաւնոց էջ ի վերայ նորս զի ցուցցէ զխասակիցն իւր :

aux champs. Un ange du Seigneur leur apparut et la gloire du Seigneur resplendit autour d'eux, et ils furent saisis d'une grande crainte. Mais l'ange leur dit : « Ne craignez point, il vous est né aujourd'hui, dans la ville de David, un Sauveur qui est le Christ, le Seigneur. » Au même instant se joignit à l'ange une troupe de la milice céleste, louant Dieu et disant : « Gloire à Dieu au plus haut des cieus et paix sur la terre aux hommes de bonne volonté. » Les anges remontant au ciel, les bergers vinrent à Bethléem et trouvèrent Marie, Joseph et l'Enfant enveloppé dans les langes et couché dans la crèche¹. Les bergers retournèrent chez eux en rendant gloire à Dieu².

* A fol. 153 v° a.

Trente ans après, en ce même jour du 6 Janvier, un jour de dimanche, Jésus vint au Jourdain pour être baptisé par Jean ; il est né en effet un jeudi soir, à l'heure où pointait le vendredi, jour où fut créé Adam ; il fut annoncé le mercredi, et fut baptisé le dimanche, jour de la création et de la résurrection. Jean s'en défendit en disant : « C'est moi qui dois être baptisé par toi et tu viens à moi ! » Jésus lui répondit : « Laisse faire maintenant, car il convient que nous accomplissions ainsi toute justice, » Jésus ayant été baptisé, sortit aussitôt de l'eau, et voilà que les cieus lui furent ouverts et le Père témoigna ainsi : « Celui-ci est mon Fils bien-aimé, en qui je me suis complu³. Obéissez-lui⁴. » Et l'Esprit-Saint, sous forme d'une colombe, descendit sur lui pour le désigner comme celui qui partageait sa gloire.

1. Luc. II, 8-16. — 2. Luc. II, 20. — 3. Matth. III, 14-17. — 4. Matth. XVIII, 5 ; Marc. IX, 6 ; Luc. IX, 35.

Արց եւ ձեր տրտմանցեայք ի Յննկեան եւ Յայտնաթիւան Քրիստոսի Աստուծոյ ձերոց, բնոյ Տրեշտական փաստարկեայք եւ բնոյ Տալիւան բարեբանեայք եւ բնոյ մարտչե երկրպայեայք, եւ մաստայոք նմա սրտարայ օրհնաթիւան՝ զՏաստա, գանուչաՏա փարս, զմեակրաթիւն տխարից. բնոյ Յաթաննա խոտատայոք եւ գարՏաբեայք : գանն Աստուծոյ եւ բարձոյ մեղաց զնա բարպեայք :

* B
P. 13
[B * Տան է Յննկեան եւ Յայտնաթիւան Քրիստոսի Աստուծոյ ձերոց : Ի ճառէ սրբոյն Յաթաննա Սակերեբանի ի Յննանի Տեանն :

Բոցց մեղ զնա եւս կոչ սրտամէլ ձեզ զճնանդն Աստուածարարոյն ի կրսմն, թմ, զխորզ եղև՝ մի բառ միտչէ, կարպեայք : Զի ոչ եթմ, չրմէ, Տեանի ի կրսմն իցլ,՝ չայնմՏեան, սկիպն անսկզբնականին գոչաթիւան, ոչ չասաջ բան գամննայն ի չօր, Տեան :

* B
P. 13 b.

Իսկ սրոյ՝ փանն ձեր էջ, եւ մարմնով մնա ի կրսմն, այն սառջին մեանի չսփաննական շաչրն սր զնա մնա՝ նա միտչն զիս, : Իսկ երկրորդ մեանոյ՝ շնորհօք խրովք ի մէջ մարդկան փանն զե կեցոսպ, զմարդիկ, եւ օրհնեայլ, չասաջին անխճից անտի զերկիր, եւ խրովք օրհնաթիւնաբեր գարՏապարօքն նարպեայլ, զե եանս կրտսեալ զմարդիկ, մարմնայ զգրտեայք եւ եկիս զկրտսեայք :

15

Եւ չրպեայլ զնա Տեանն ի շաչոյն սրբոյ՝ շնորհայլսս կրսմն, չանարատ եւ չանտարտան սրբանդին գրդլին Աստուծոյ՝ անՏասական սրջաննա : Եւ ըստ օրինակի

Or, nous aussi, réjouis par la Nativité de l'Épiphanie du Christ, notre Dieu, glorifions avec les anges, rendons grâce avec les bergers, adorons avec les mages, et offrons-lui nos présents de bénédictions, la foi, une conduite agréable, la mortification des passions. Avec Jean tressaillons de joie et tremblons de crainte; prêchons l'agneau de Dieu, celui qui remet nos péchés.

* B
p. 13 a.
[B * Fête de la Nativité et Épiphanie du Christ notre Dieu. Tiré de l'homélie de saint Jean Chrysostome sur la Nativité du Seigneur.

Il nous reste encore à vous parler de la naissance du Fils de Dieu de la Vierge et de quelle manière elle eut lieu. Nous en donnerons tous les détails. Car, ce n'est pas lorsque la naissance de la Vierge * a eu lieu que l'existence de Celui qui n'a pas de commencement, a commencé : il est né du Père avant toute chose.

* B
p. 13 b.

Or, il est descendu pour nous et naquit avec un corps, de la Vierge. Cette première naissance éternelle, le Père qui l'a engendré seul la connaît, mais la deuxième naissance, par sa grâce, eut lieu parmi les hommes, pour qu'il vivifie les hommes, bénisse la terre contre la première malédiction, et la renouvelle par les traces de ses pas qui apportent les bénédictions, car il voyait les hommes perdus, et pour qu'il rassemblât les dispersés et retrouvât les égarés.

La Vierge, qui avait trouvé grâce, le conçut de l'Esprit-Saint, dans des entrailles pures et sans corruption, Fils de Dieu, dans une condition indivi-

Ճննդականացն ճնեալ գանդրանիկն ի քաղաքին Գաթի ի ԲեզղեՏէճ՝ առ ի կատարելոց զճարգարէականն թէ. եւ զու ԲեզղեՏէճ տուն Եփրաթայ՝ ոչ ինչ սովաւար իցես ի հազարաւորս Թուրաց, ի քէն կցէ ինձ պետ եւ իշխան Իսրայելն, եւ կըր նորա ի սկզբանէ աւուրց չախտելից :

5 Տեսանես զերն չառաջընծայո, որպէս եւ ասէ իսկ իմէ. Յառաջագոյն սեանէի զՏէր առաջի իմ չամենայն ժամ, եւ ընդ սջճէ իմճէ : Գիտէր ճարգարէն Հարսիմն եթէ. Երզնամբ Երզուսս նմա Բառուսճ՝ ի պարոյ սրովայնէ նորա նատուցանել չախտ նորա. որում եւ օրինակքն իսկ վկայէին եթէ չազգէ Գաթի եւ ի ԲեթղեՏէճ զեզջէ զարոց է Քրիստոս : Իսկ նա ոչ ճիւղն չառաջագոյն գուշակելոցն՝ այլ եւ առժամայն
10 նշանաւ մոզուցն եկելոց թաղաւոր ճանաչէր օրբ եւ ասէին. Սէր է որ ճնաւ սրբոյն Հրէից. եւ տեղեկացեալ ի գարոյն՝ հասանէին ուր էր ճանուկն. որում երկրպագեալ, եւ ճատուցին պատարաբ. եւ ճիւղնգամայն արապէս եւ հրեշտակաճանօթ եղեալ՝ զարճեալ զնային չաշխարհն իւրեանց :

* Յաջամ աւուր չիշատակ սրանչկեաց Գեաորդիլ սուրբ նշանին, ճնամբ Երանելոցն Պետրոսի Հոյսոց կաթիւ զիկոսի :

15 Յորժամ ճնճ կաջարն Թունաց Վասիլ զարճեալ ի պատերազմէն Վրաց՝ եկեալ

* B
p. 15 a.

duelle. Selon la coutume des femmes qui enfantent elle l'enfanta, fils aîné, dans la ville de David, Bethléem, pour accomplir la prophétie : « *Et toi Bethléem, maison d'Euphrathe, tu n'es pas la moindre parmi les milliers de villes de Juda, car de toi sortira le chef qui doit gouverner Israël, dont l'origine est au commencement des temps éternels* ¹. »

Vois-tu les prémices de ce commencement? Ainsi qu'il est dit : « Je voyais auparavant le Seigneur devant moi, à toute heure, et assis à ma droite. » Le prophète connaissait par l'Esprit que : Dieu lui a fait le serment de mettre sur le trône celui qui sera né de ses entrailles ² et les prédictions témoignaient que le Christ devait venir de la race de David et du village de Bethléem. Il fut reconnu roi, non seulement par les prédictions anticipées, mais présentement par le témoignage des mages qui vinrent à lui, et qui dirent : « *Où est le roi des Juifs qui vient de naître?* ³ » Et ayant été renseignés par les scribes, ils arrivèrent à l'endroit où se trouvait l'enfant, se prosternèrent devant et lui offrirent des présents, et ayant fait connaissance en une fois avec le Seigneur et les anges ils regagnèrent leur pays.

* En ce jour commémoration du miraculeux arrêt du fleuve par le saint signe (de la croix), par les mains du bienheureux Pierre, catholicos d'Arménie.

* B
p. 15 a.

Lorsque le grand empereur des Grecs (*Youats*) Basile (*Vasil*) revenant de la

1. Mich. v, 2. — 2. Cf. Ps. cxxxvi, 12. — 3. Matth. ii, 2.

Եր ի բարբառն Կրտսկիցն ճճնացի սրտածառա, շատարն չաչնափկ զնոց սա նա
 Պետրոս կաթնաղեկա, եւ կրտսրն բարգաձ սիրտի բնկարա զնա, եւ սա ժամանակ ճի
 պահեաց սա խր :

Եւ ի գալ տանի Աստուածաշնորհաբանն հրամայեաց նժա սրհնել զջարն ի
 զեան սա աջի խր բաա ճխի եւ արարարաբանն Հաչոց : Եւ եղև արանչելիք ի ժամա
 սրհնաբանն, զի չղանձ խաչակրեաց զջար զեանցն կենաց փաշտին զսր սա խր
 սնեք, սոժամանցն արգերա զեան չնիկացից խրոց վայր ճի, եւ ի հեղալ գոտտու-
 ճալին ձեանն՝ ճառարալիք բաաչ հասան ի ջարդ : Անց սր կարի իմն արանչոցեալ
 Ասոյն կրտսր խրալին հանդերձ, ձեժարեաց զհալարեան, եւ սոյա բարգաձ սրտառալ
 արձակեաց զնա :

Եւ եղև արանչելիքս աչս թալին Հաչոց չարս հարխր եփանասուն եւ ձեկ, ի վասս
 Կրիստոսի Աստուծոց ձերոց :]

* A fol. 133 v. b. * Բարդիս Է եւ Յանիօսի Է : Վերտին տան Է, Յաչանաբանն եւ չիշատակ Յովհաննոս
 Մկրտչի եւ Մակիմոսոսի նախափոյցին :

Յերկրորգաձ սա սր Յաչանաբանն Տեան՝ չիշատակ Է, Յովհաննոս Կարապետին սր
 սա սրեցոս չԱստուծոց գալ չանապատն ի Յարգանան զեա, եւ բարպել ձկրտաբին

guerre contre les Géorgiens, vint à Trébizonde pour y passer l'hiver, le catho-
 licos Pierre alla chez lui en ces jours, et l'empereur l'accueillit avec beaucoup
 d'affection et le retint auprès de lui quelque temps.

Vint la fête de l'Épiphanie et l'empereur lui ordonna de bénir les eaux du
 fleuve, en sa présence, selon le rite et les offices arméniens. Il se produisit un
 miracle à l'heure de la bénédiction, car, lorsqu'il fit le signe de la croix sur
 l'eau du fleuve avec le bois de vie¹, qu'il avait avec lui, le fleuve s'arrêta
 aussitôt dans son cours, pour un instant, et lorsqu'il répandit le baume divin,
 des rayons de lumière brillèrent sur les eaux. Basile et sa suite furent saisis
 d'admiration; il honora grandement le patriarche et le congédia avec de
 grands honneurs.

Ce miracle eut lieu l'année quatre cent soixante et onze de l'ère armé-
 nienne, pour la gloire du Christ, notre Dieu.]

* 30 KALOTZ, 7 Janvier.

De nouveau fête de l'Épiphanie et commémoration de Jean-Baptiste
 et du protomartyr Étienne.

Le deuxième jour de l'Épiphanie du Seigneur est la commémoration de
 Jean le Précurseur, qui fut envoyé par Dieu pour aller du désert au fleuve du

1 Des reliques de la vraie croix.

* A fol. 153 v. b.

ապաշխարութեան ի թողութիւն մեղաց : Որոչ հանդերձն ստեւ ուրոյց եւ գօտի մաշկեղէն, եւ կերակուրն մարախ եւ մեղր վալբենի. եւ քարպուրիւնն բարձրագոյն բան զօրինացն, ոչ գոհիւք եւ սրտարագօր՝ ալ ջրով եւ մէլբատութեամբ որ մերձեցուցանէ ի հօւր եւ ի Հօզին : Որ զկնի իմ գալ, առե, նա մկրտեսցէ զձեզ ի Հօզին սուրբ եւ ի հօւր, որոչ հեճանոցն ի ձեռին իւրում է եւ սրբէ զկալ իւր :

Եւ Սաղուկեցւոցն եւ Փարիսեցւոցն սսէր. Ծնունդք իմից, ո՛ր ցոյց ձեզ վախշել ի բարկութենէ. եւ զինուորացն թէ. ճատ լիցին ձեզ թողակքն ձեր. եւ մարտուորացն թէ. մի աւելի ինչ բան զհրամայեալսն ձեզ ստնիցէք : Իսկ չարժամ ետես զմիտս Յովհաննէս ասաց. Ահա առիկ գառն Աստուծոյ որ բառնայ զմեզս աշխարհի :

Իսկ զարրոցն Ստեփաննոսի նախավկային կատարեմք այսօր զցիշատակ, զի ճշմարիտ քահանային որ ճնաւ այսօր ի կուսէն, պիտոյ էր սարկաւազ եւ սպասաւոր՝ որ քարոյէր զնա համարձակութեամբ. որպէս եւ Ստեփաննոս՝ որ սսէր հրէիցն. Թստապարանոցք եւ անթիքառք սրտիւք եւ տկանջօք, զուք հանապաղ Հօզւոցն հսկառակ կայք : Ահա աեսանեմ զերկինս բացեալ եւ զորզի մարդոց զի կայ ընդ աջմէ Աստուծոյ, որպէս ի Յորդանան բացան նմա երկինք եւ Հալք ի վերուստ վկայեաց. Ին է որզի իմ սիրելի

* A fol. 154
1° u.

Jourdain et prêcher le baptême de la pénitence pour la rémission des péchés. Il avait un vêtement de poil de chameau et une ceinture de cuir, et il se nourrissait de sauterelles et de miel sauvage ¹. Sa prédication était supérieure à la Loi, non par les sacrifices et les offrandes, mais par l'eau et le baptême qui rapprochait du feu et de l'Esprit-Saint. Il disait : « Celui qui doit venir après moi vous baptisera dans l'Esprit-Saint et dans le feu; sa main tient le van, il nettoiera son aire ². »

Il disait aux Sadducéens et aux Pharisiens : « Race de vipères, qui vous a appris à fuir la colère qui vient ³. » Aux soldats : « Contentez-vous de votre solde ⁴. » Aux publicains : « N'exigez rien au delà de ce qui vous est commandé ⁵. » Mais, quand il aperçut Jésus, Jean s'écria : « Voici l'Agneau de Dieu, celui qui ôte le péché du monde ⁶. »

Nous faisons également en ce jour la commémoration de saint Étienne, le protomartyr, parce qu'il fallait, au vrai prêtre qui naquit aujourd'hui de la Vierge, un diacre et un serviteur qui l'annonce avec hardiesse, ainsi que fit Étienne* qui disait aux Juifs : « Vous autres obstinés, incircoucis de cœur et d'oreilles, vous êtes continuellement opposés à l'Esprit-Saint. Je vois le ciel entr'ouvert et le Fils de l'homme debout à la droite de Dieu ⁷. » Au Jourdain le ciel s'entr'ouvrit et le Père témoigna des hauteurs : « Voici mon fils bien-aimé en qui je me suis complu ⁸. » Aujourd'hui aussi l'Esprit-Saint, descendu sous forme de

* A fol. 154
1° u.

1. Matth. iii, 4; Marc. i, 6. — 2. Matth. iv, 11; Luc. iii, 15. — 3. Matth. iii, 7; Luc. iii, 7. — 4. Luc. iii, 14. — 5. Luc. iii, 13. — 6. Joan. i, 29. — 7. Act. vii, 51, 56. 8. Matth. iii, 17.

ընդ որ հաճեցաւ . որոչ աչօր եւ Հոգին սուրբ ազանակերպ երև ձածր խցեալ_ վիպեաց
ձաջնիւ Հօր երևեցրցլ զվասակիցն խոր ճշմարիտ թողաս որ երկնի եւ երկրի :

* B
p. 14 a
[B * Վերասին ասն է Նննական եւ Մկրտութեան Քրիստոսի, եւ ընդ նմին ժարս
մկրտչին խորս եւ չասաջրմիպ կարտպեալն Յախաննա :

Երանելոցն Պրոկի եպիսկոպոստպեաի Կասսանդրիմոս պօրի ասացեալ_ չԼաստու- 5
ճարպանութիւնն :

Քրիստոս աշխարհի չաչանեցաւ, եւ գանգարպ աշխարհս ցորցորեալ_ թաստ սրեալ .
գաշխարհի մեզս երարձ, եւ զիջնամին աշխարհի սրտարս ընկեց . սրբեալ գոյրիւրս
ջորց, եւ թաստ սրեալ գոյրս ժարպեան :

* B
p. 14 b
Չարձանը պատեցին զիս * մեճագոյն ցորձամտօր . բանցի աչօր երկիր եւ ձով 10
ձամաստ սրեալ_ լամանեցին զարախութիւն Փրիչին, եւ աշխարհ ամենայն ինգութեամբ
լլլա : Քանցի ի Նննական Փրիչին՝ երկիր արախացաւ, ի ձասր ցրարից Տէրն լաս-
նարով, եւ չԼաստամարտչանութեան՝ ձով չոյժ լեբկրեալ_ ցորձամոս, որպէս ի ձեան
Յարպանաստ ցրբութեանն օրհնութիւն ընդաներով :

Աչօր ամենայն արարածը օրհներով զմկրտանքի ցոչեն . Սրհնեալ_ որ ցոչն չանան 15
Տեանն, օրհնեալ_ որ չամենայն ժամ գոյրցն է, բանցի սչ կթի, ցասաջին կկն աչօր :
Սրհնեալ_ որ ցոչ չանան Տեանն, որ չարարս նախախնամութեան արարածոց ցոչ,

colombe, témoigna par la voix du Père en désignant celui qui partage sa gloire, le vrai roi du ciel et de la terre.

* B
p. 14 a
[B * De nouveau, fête de la Nativité et de l'Épiphanie du Christ, avec, en même temps, commémoration de son Baptiste et Précurseur Jean.

Homélie du bienheureux Proclus, archevêque de Constantinople, sur l'Épiphanie.

Le Christ s'est révélé au monde et a illuminé, en l'embellissant, la terre privée d'ornement. Il a supprimé les péchés de la terre et a jeté dehors l'ennemi de la terre. Il a purifié les sources d'eaux et a illuminé les âmes des hommes.

* B
p. 14 b
Je suis saisi * par la plus grande admiration, car aujourd'hui la terre et la mer en y participant se partagent la joie du Sauveur et toute la terre est remplie de joie à la Nativité du Sauveur: la terre s'est réjouie en tenant dans la crèche le Seigneur de toutes choses et, à l'Épiphanie, la mer reflète sa grande joie en recevant, par l'intermédiaire du Jourdain, la bénédiction de la sainteté.

Aujourd'hui, toutes les créatures en bénissant le baptisé, crient : « *Béni soit celui qui vient au nom du Seigneur* », béni soit celui qui doit venir à toute heure. Car il ne vient pas aujourd'hui pour la première fois. *Béni soit celui qui*

1. Matth. XII. 10: Joan. XII, 13.

զերինիցն թարճրութիւն՝ անմըձենայի պահեալ, Կարեգական ընթացս՝ արուեստի կառավարելով, աստեպայս թագմութեան՝ անձողար կարգապետելով, զպոցն շնչմունս՝ թարեխատնութեամբ յորինելով, գետոցն վտակաց՝ անձողարարար առաջնորդելով : Չաչս ամենայն ապա եկատելով ասեմ . Օրհնեալ որ զայն յանուն Տեառն :

5 Ով է սա, ասո՛ւ չաչտնապէս ո՛վ երանելի Գաւթիմ . Աստուած Տէր երեւցաւ մեզ : Եւ ոչ միայն մարգարէս Գաւթիմ ասէ, այլ եւ առարեալն Պողոս վկայէ թարբատեալ վասն նորա այսպէս . Երեւեցաւ շնորհքն Աստուծոյ՝ փրկիչ ամենայն մարդկան . ոչ սակաւուց ոմանց՝ այլ լոյսրից իսկ Տրէից եւ Տեթմանոսաց՝ ի ձեռն մկրտութեանս զփրկութիւն ամենեցուն շնորհելով, հասարակաց լոյսրից առաջի արկանելով զմկրտու-

10 թեանս պարգեան : Եկնչք այսուհետեւ տեսէք նոր եւ սրանչելի ջրհեղեղ՝ յով վեհագոյն եւ լուսաւորագոյն քան որ սա նոյնն երեւեալ : Անց՝ ջուր ջրհեղեղին զմարդկային բնութիւնն ապականեալ կորոյս . իսկ ասա՛ ջուր մկրտութեանս ի ձեռն մկրտելոյն զմեռուցեալն կենագործեաց : Անց՝ նոյ յանփուտ փայտից զտապանն վերականգնեաց . * իսկ ասա՛

15 Բրիստոս իմանալին նոյ՝ սա ի յանապականն Մարեմայ զմարմնոյն զտապան կազմեաց : Անց՝ նոյ զտապանն արտաբուստ նիւթով եւ ձիւթով ձեւեաց : իսկ ասա՛ Բրիստոս զգուշութեամբ հաւատոյն զմարմնոյն զարգացոյց զտաճար : Անց՝ ալուանոյն զչիղ

* B
p. 15 a.

cient au nom du Seigneur, qui vient pour (être) la providence des créatures, en gardant la distance infranchissable des cieux, en dirigeant avec maîtrise le cours du soleil, en réglant imperturbablement la multitude des astres, en organisant avec harmonie le soufflé des airs, en montrant leur voie invariable aux fleuves et aux rivières. En considérant toutes ces choses je dis : « Béni soit celui qui vient au nom du Seigneur. »

Qui est celui-là? Dis-nous-le clairement, ô bienheureux David! Le Seigneur Dieu nous est apparu. Ce n'est pas seulement le prophète David qui le dit, mais l'apôtre Paul en témoigne aussi, en disant à son sujet : *La grâce de Dieu, Sauveur de tous les hommes, est apparue non pas à quelques-uns seulement, mais à tous, aux Juifs et aux gentils, en accordant, par l'entremise du baptême, le salut à tous; en offrant à tous, en général, les présents du baptême.*

Venez donc voir désormais le nouveau et prodigieux déluge, bien plus sublime et plus lumineux que celui qui eut lieu du temps de Noé. Là, les eaux du déluge ont corrompu et perdu la nature humaine, mais ici, l'eau du baptême, par le moyen du baptême, a vivifié les morts. Là, Noé construisit l'arche avec du bois incorruptible, * mais ici, le Christ, le Noé spirituel, a formé l'arche de son corps de Marie incorruptible. Là, Noé enduisit l'extérieur de l'arche avec du goudron et de la poix, mais ici, le Christ a consolidé le temple du corps avec les ménagements de la foi. Là, la colombe portant le rameau

* B
p. 15 a.

ձիվնուցն լարձեալ՝ զՏեառն ձերոց միաստի Քրիստոսի կեց զանաշաթիւն. լակ
աստ չօղին տարբ անաթեամբ ազանայ եկեալ՝ զպարծաճն եցօց զՏէր ձեր մեր միաստ
Քրիստոս :

Եսց ստաւե չխացալանէ, զեա Փրկչին խմարհաթեամբն զերազանցութիւնն,
զի ոչ համարեցա ըստեան առ ի կատարելոց կատարեալն՝ աչաչ ի կեոջի, ճանկլ : 5
ոչ համարեցա ըստեան՝ որ աթոսակկցն էր չօր՝ սանալ զճասաչի կերպարանս,
այց որպէս ձերաօր զոչ առ ի մկրտլ ստաջի մկրտչին :

Եսց ձի լեցի հասարակաց բանին ներգործութիւն՝ զալթակլութիւն լոպոպ, բանկի
մկրտեցա լարբից Տէրն՝ ոչ զի մարբութեան կարտեալ, որ ըստ եւ ձի լեցի. ալ
երկա աչօ օրինակօր զպրտան մեկ մասակարեալ. զի եւ ջրաց զարարարտեան շնորհ 10
պարգեւեալ, եւ զի զամենայն մարց առ ի մկրտութիւն հրախրեալ :

Մայնեամ զաչ միաստ ի Փօղիկ, եւ ի Յարգանան առ Յովհաննէս մկրտել ի նճանն :
եւ զինչ էին չաճն ժամոս կատարեալն կարբը՝ զճաստ աճել անհարկն է, բանկի
զերապչն էին մարկիպոսոս աչօց անտեալն : Փոզան միարբ եւ լեզա փախտտական
լինի ի բերանոց՝ ոչ իշխեալ ճասել զանճասելիս : Սասի անտեալ Յովհաննէս 15
զմիաստ զի զպր առ նա ճգամբ բազճա՝ սիրան լլեալ լինել, անկանեալ եւ ստաջի
զինքն սարաճանեալ, զալից նորս ըստն հարեալ՝ ազաչէր լարբտեալ առ նա

d'olivier a remplacé la douceur de Jésus-Christ, Notre-Seigneur, mais ici, le Saint-Esprit, venant sous la forme de colombe, nous a montré le miséricordieux Jésus-Christ, Notre-Seigneur.

Mais ce qui m'émerveille davantage, c'est la supériorité du Sauveur par son humilité car, Il n'a pas jugé suffisant, pour être parfait, lui le tout-parfait, de naître petit enfant d'une femme. Il n'a pas jugé suffisant, lui l'associé au trône du Père, de prendre l'apparence de serviteur, mais encore, comme un pécheur, il vient au baptiste pour être baptisé.

Pourtant, que ces expressions générales n'aient aucune influence pour scandaliser les auditeurs, car, si le Seigneur de toutes choses a été baptisé, ce n'est pas parce qu'il avait besoin d'être purifié; loin de moi une telle pensée, mais il a voulu par ces deux exemples nous procurer un avantage, en accordant à l'eau la grâce purificatrice, et en invitant tous les hommes au baptême.

Alors Jésus, venant de Galilée, alla trouver Jean au Jourdain pour être baptisé par lui. Mes frères, ce qui se passa à cette heure est impossible à imaginer, car ce qui s'est vu dépasse les limites des yeux humains. La pensée se trouble et la langue fait défaut à la bouche de crainte de parler des choses ineffables. Car Jean apercevant Jésus venant à lui, avec un grand effort et le cœur plein, se prosterna, s'étendit devant lui, saisit ses pieds, et le supplia

աչապէս. Ձի բռնադատեա զեա ամենազօրոյ ասնել ինձ տկարի, որ ի վեր ցոյ բան զիմ
 գորաւթիւն : Արպէս իշխեցից զբեզ ձկրտեալ, երբ եւ կամ չորձամ հոսր ի խոսոց
 աչեցեալ եղեւ, * եւ կամ երբ կու գազրիւր բուայ :

* B.
 p. 15 b.

5 Ձիմարոյ իշխեցից ձկրտեալ գրատոյզ՝ որ ընդ գրատարարտուիլեամբս : Արպէս ձկրտե-
 ցից զբեզ նմ Տէր՝ բիծ ինչ ոչ անտանեմ ի բեզ, բանզի մեկս ոչ արարեր, եւ ոչ անկար
 ընդ անիծիւր Արամայ. զի իմեպէտ եւ իջեր՝ ազլ ոչ եւս չանցեալ. զի ասնեա նմ Տէր,
 գործել ինչ որ ի վեր բան զիմ գորաթիւնս բռնադատեալ :

10 Ամ ինձ ոչ երբէք առ ի բարկացուցանել շքեզ իշխեցեալ սրպէս զճասոց տիրա-
 սէր, չառաջընթաց եղեալ գրաբուսս բո գեկուցի : 'Գեա տակաւին եւս չորովաչնի
 15 գորով՝ զեկու մօրն վարձեալ՝ Աստուած զբեզ աշխարհի բարոյեցի. գրաբոս՝ առ ի
 հանդիպումն բեզ կազմեցի : Ասն ինձ նմ Տէր՝ ոչապէս բերցէ արեգակն անտանելով
 գրաբրիցս Տէրոյ՝ ի ճառայէս չանդգեթեամբ թշնամանեալ, եւ ոչ խակ եւ խակ սրպէս
 20 զՍոսովմայիւն՝ հրացեալ ճասապալթիւրն իւրովք հրակէզ զեա ասնիցէ : Աամ զեմարոյ
 բարձցէ երկիրս անտանելով գորբոյզ հրեշտակաց ի ճառայէս ձկրտեալ, եւ ոչ վազ-
 15 վազակի բացեալ գրերան իւր կցէ զես :

Արպէս ձկրտեցից զբեզ նմ Տէր, ճնեպական աղակաւթեամբ ոչ եղեր ներկեալ .
 վասն զի առ ի չանարատն որովաչնի չառաջ ընծայեցար սրապէս : Եւ զեմարոյ անկեալս

en disant : Pourquoi m'obliges-tu, tout-puissant, moi qui suis faible, à
 faire ce qui est au-dessus de mes forces? Comment oserais-je te baptiser?
 Quand et comment le feu a-t-il été brûlé par l'herbe, * et quand l'argile a-t-il
 lavé la source?

* B.
 p. 15 b.

Comment moi qui suis sous le coup de la condamnation, oserais-je te bap-
 tiser, toi, le juge? Comment te baptiserais-je, ô Seigneur! moi qui ne vois
 aucune tache en toi, car tu n'as commis aucun péché et tu n'es pas tombé
 sous la malédiction d'Adam? Car, bien que tu sois descendu du ciel, tu n'as
 commis aucune faute. Que fais-tu, ô Seigneur! tu m'obliges à faire ce qui est
 au-dessus de mes forces!

Moi, qui n'ai jamais osé te faire de la peine, en tant que serviteur aimant
 son maître, devenu ton précurseur, j'ai annoncé ta venue. Étant encore dans
 le sein, empruntant la langue de ma mère je t'ai proclamé Dieu à la terre; j'ai
 convoqué tout le monde à ta rencontre. Dis-moi, ô Seigneur! comment le
 soleil souffrira-t-il de te voir, toi, le Seigneur de toutes choses, outragé
 audacieusement par ton serviteur, et ne voudra-t-il pas aussitôt, comme pour
 Sodome, me brûler de ses rayons enflammés? Ou bien comment la terre
 supportera-t-elle de te voir, toi, qui sanctifies les anges, baptisé par ton
 serviteur, et ne s'ouvrira-t-elle pas aussitôt pour m'engloutir?

Comment te baptiserais-je, ô Seigneur! qui n'as été taché d'aucune
 souillure génitale, car tu as été offert, fruit de pures entrailles? Et comment
 moi, homme déchu, souillé, purifierais-je le Dieu innocent? *C'est moi qui*

ստեղծութեամբք ծարց՝ սրբիցեմ զԱստուած անմեղ : Եւ սբ.առ սեկմ ի բնն ձկրակլ, և զու առ իս զաս : Կկրակլ զեւ ստարեցիք ան Տէր, և ոչ եղև ստանդանայ ճրածանայ բոց : այլ զբոցբո ճրակրեով առ ի ձկրատիկունն ստեղծի : Բաստօմն եգերար Տեառն զի բարի է : Քանզի ոչ է բարկացող սր զարցն է, ըսնզի բարի ի բարոջ ձևս սրբի, ոչ առ սակա ինչ ցուցանելով զբարեբարստիկունն և իսկնն փախելով այլ չտխանական է սրբոմ նորա : Վասն այնորիկ և սր բնոյ երկնիսբ զօրս- 5 թիկնքն սրճնելով զեւ ստացին . * Օրճնեայ սր զայն անասմբ Տեառն, Աստուած Տէր երևեցաւ ձեզ : Յաչանեցաւ սրգարստիկանն սրեղակն, և զխասար անդիտստիկանն խախանեայ : Երկնասրն չաչանեցաւ ճովի, և զաստանաչակն զաչան առ ի ճատն փախտականն սրար : Յաչանեցաւ սր ամենեցանցս է կեանք, և զմոճ՝ մոճս մեռ- 10 սցեայ, սրպէս զանմոճ՝ անմոճստիկանն կենայ զմոճկանայցոս սրեմնի սրար, փան զի անչափ է սրբոմ նորա : Յաչանեցաւ ծիածին սրբին Աստուծոյ, և ի ձեան ձկրատիկանն ճատասացեայ զսրգեղրստիկունն սրագեւեայ :

* F. p. 16 a.

Երբ սչապիկ սչապէս կասարեայ, չօր ի վերաստ ցնծացեալ չազազս զեւստ- սակեալ խմարստիկանն Իրգոյ, չանկարծակի բացեալ զգրանս երկնից և սրտածան 15 բարբասոջ սրճակի, ձայն լխաբաստար ճաչատխափայ սիրով . Քն է սրբի իմ սրբելի ընդ սր ճամեցայ : Եւ զի ծի երկրայեցին ծխար լսարցնն առ ի ձկրատակն և ի մկրտիչն .

dois être baptisé par toi, et tu viens à moi ! Tu m'as envoyé pour baptiser, ô Seigneur ! et je ne me suis pas opposé à ton ordre ; aussi, j'ai invité tout le monde avec insistance à se faire baptiser. Je leur ai dit : « Confessez-vous au Seigneur, car il est bon². » Celui qui vient n'est pas un homme de colère, car il est bon, il est le fils né du bon (père), ne dispensant pas ses bienfaits partiellement et se reprenant aussitôt, mais sa charité est éternelle. C'est pourquoi toutes les puissances sous les cieux ont dit avec bénédictions : 2 * « Béni soit celui qui vient au nom du Seigneur³ ! Le Seigneur Dieu nous est apparu⁴. » Le soleil de la justice est apparu et a dissipé les ténèbres de l'ignorance. Le berger céleste est apparu et a mis en fuite du milieu des troupeaux les loups démoniaques. Celui qui est la vie de tous est apparu et il a tué la mort par la mort et a rendu les mortels dignes de la vie immortelle de l'immortalité, si grande est sa pitié. Le Fils unique de Dieu s'est révélé et a accordé l'adoption aux fidèles, par le baptême. »

* B. p. 16 a.

Or ces choses s'étant ainsi accomplies, le Père aux cieux, réjoui par l'humilité accrue de son Fils, entr'ouvrit tout à coup les portes du ciel et a émis une voix semblable au grondement du tonnerre, au comble de sa joie paternelle : « Celui-ci est mon Fils bien-aimé, en qui je me suis complu⁵. » Et

1. Matth. iv, 14. — 2. Ps. cv, 1; cvi, 1; etc. — 3. Matth. xxi, 9. — 4. Luc. ii, 11. — 5. Matth. iv, 17.

գալ չօգին սուրբ ի նմանութիւն ազանոյ մասնապոյց ասնելով զծկրտեան : Որում վայելին փառք, պատիւ եւ զօրութիւն չօր եւ Որպոյ եւ ամենասուրբ չօգուցն, այժմ եւ յանսպառ յաւիտեանս, ամէն :

Յայժմ սուրբ ժողով սուրբ մկրտչին Յովհաննու Կարապետին :

5 Տէր եւ Աստուածն մեր Յիսուս Քրիստոս պատուեաց յամենայնի զյառաջընթաց կարապետն իւր եւ զմեծ մկրտիչն զՅովհաննէս : Ոչ միայն զի որպէս Աստուած չօյրն իւր չարոյց ինքեան մարգարէս եւ քարոս, աչպէս եւ ինքն որդի իբրու ճշմարիտ Աստուած եւ հաւասար չօր՝ մարգարէ, եւ քարոյլ աստուածութեան խորչ բերէ ի մէջ զՅովհաննէս, որ չառայ ընկաղեալ եւ նախ քան զնորս չաչանութիւնն երեւեալ
10 մարդկան՝ զուշակէր եւ մարգարէանայր թէ. Ձկնի ի՞մ գարոց է Քրիստոսն : Այլ եւ յեսս առաւելագոյն՝ բարձրութիւն պատուոյ եւ փառաց հանէ զնա, որ անհամեմատ էր ամենայն առաջին մարգարէիցն եւ արգարոց, եւ բոլոր իսկ եղական բնութեան երկնայնոցն եւ երկրայնոց :

* B. p. 16 b.

15 Վասն զի չերեւելն եւ ի չաչանութիւնն ինքեան, ոչ միայն զչօր եւ զչօգուցն սրբոյ վկայութիւնն ընդունելով չաչանեալ զուցանէր զինքն Աստուած զոյլ եւ որդի Աստուծոյ մարմնացեալ, այլ եւ որպէս զչօյր եւ զչօգին եցոյց իւր վկայ չերկնէ, աչպէս եւ զՅովհաննէս ի չերկրէ վկայ ինքեան ընդունելով ասնայր, որպէս եւ ասէր ինքն .

pour qu'aucun doute ne subsiste dans la pensée de ceux qui l'entendirent à l'égard du baptisé et du baptiste, le Saint-Esprit, sous la forme de colombe, vint désigner le baptisé. A qui conviennent gloire, honneur et puissance, au Père, au Fils et au très Saint-Esprit, maintenant et dans l'éternité sans fin, Amen.

Aujourd'hui solennité de saint Jean-Baptiste le précurseur.

Notre-Seigneur et Dieu Jésus-Christ honora en tout son précurseur et devancier le grand Baptiste Jean. Non seulement, de même que Dieu son Père suscita ses prophètes et ses hérauts, ainsi lui, le Fils, en vrai Dieu et égal au Père, fait apparaître Jean prophète et héraut de sa divinité, qui, le précédant et antérieurement à sa révélation aux hommes, prédit et prophétisa : « Celui qui doit venir après moi est le Christ¹. » Bien plus, il l'éleva à de plus hautes dignités et à une gloire incomparablement supérieures à celles de tous les anciens prophètes et justes, et à toutes les natures privilégiées : célestes et terrestres.

* B. p. 16 b.

Car à son apparition et à son épiphanie, non seulement il reçut le témoignage du Père et du Saint-Esprit et montra qu'il était Dieu et Fils de Dieu incarné, mais de même qu'il cita le Père et le Saint-Esprit, comme ses témoins du ciel, il prit pour témoin de la terre Jean, en disant : « Vous avez envoyé vers

1. Joan. 1, 27.

Կայր սասարկելք սա Յովհաննէս, եւ վկայեաց ճշմարտութեանն, եւ եւ տնիճ վկայա-
 թիւն մեճ բան զՅովհաննէս : Ար եւ գանն աշտարիկ խմորհեաց գայր սա նա, որպէս
 եւ սառ, սեւտարանիչն եկիւ . Տեսանէր զմիտսս զի գայր սա նա, եւ սառք, աշտ
 Քրիստոսս գանն Եսաս ճուչ, եւ գայր ոչ ծխանգամ՝ աչ երկիցս եւ երկցս վկայէր ի վերայ
 Քրիստոսի չերկրի : Եւ Հայր գործեաց երկիցս եւ երկցս չերկրից ճուչնեթալ ի վերայ
 նմին Արարչ վկայէր, աշտինքն ի Յարգանան զեւ եւ ի Թափար լեան եւ ի ժամ
 չարչարանայն :

Աչտպէս սարս եւ Յովհաննէս վկայէր Քրիստոսի, որով չաչանն, սարս է, գան-
 ճաննատ մեճաթիւն կարապետին տեսանել . զի որպէս Եսաս աճ Հայր չերկրից
 աչտպէս եւ Յովհաննէս ծարդ չերկրի, Քրիստոսի վկայեաց : Եւ ինքն Քրիստոսս աշտան
 արանաստատայի զեւ համարեցաւ, մինչ զի նորս վկայութեանն հաստատեաց
 ծարդեան զիւր ինքեան երեսուն չաշխարհ :

Ար եւ եկեալ սա նա ի Յարգանան՝ Տեսնողրի եւ մկրտի խմորհութեանն, բնոյ
 որ բար չբարան երկնայինքն սրտեան գործողմամբ . զի համարձակեցաւ Յովհաննէս
 ամբանեաց զձեան իւր հոգեղևն ի վերայ երկնաւոր եւ արարչական պիտն Եսաս ճուչ՝
 որ բարձր է, բան գամնայն բարձան, եւ ձեան եղ մկրտել գամնեցան ծարբութեան
 ապրիւն :

* B.
p. 17 a. * Ասան որպէս եւ ի չաչամ սարս՝ բաճանայական ժողովուն եւ սան կտտարի նմին

Jean et il a rendu témoignage a la vérité¹. Pour moi j'ai un témoignage plus grand que celui de Jean². « C'est pourquoi il vint avec humilité à Jean, ainsi que le dit l'Évangéliste : « Il vit Jésus qui venait vers lui, et il dit : Voici l'Agneau de Dieu³. » Et non pas seulement une fois, mais deux et trois fois, il donna ce témoignage du Christ sur la terre. Et le Père, à son tour, deux et trois fois, de sa voix, témoigna au sujet du Fils, au fleuve du Jourdain, au mont Thabor et au moment de la passion.

Jean témoigna de la même manière au sujet du Christ, et c'est en cela que nous devons voir l'incouparable grandeur du Précurseur : comme Dieu le Père témoigna des cieus, de même Jean, homme, témoigna sur la terre au sujet du Christ. Et le Christ lui-même le jugea à tel point digne de foi, qu'il établit, par son témoignage, aux hommes, sa venue sur la terre.

Il vint donc au Jourdain, reçut l'imposition des mains et se fit baptiser avec humilité, ce dont tous les célestes, flamboyants de feu, furent stupéfaits d'admiration, que Jean ait eu la hardiesse d'élever ses mains terrestres au-dessus de la tête de Dieu, créateur céleste, qui est plus haut que toutes les hauteurs, et qu'il ait imposé la main en baptisant la source de la purification de tous.

* B.
p. 17 a. * Voilà pourquoi en ce jour, une assemblée ecclésiastique et une fête

1. Joan. v. 33. 2. Joan. v. 36. 3. Joan. i. 29.

ինքեան սրբոյ եւ պատուական նախընթաց Մկրտչին Յովհաննոս, ի սկզբանէ եւ ի վերուստ ընկալեալք զոչս սոփորութիւնս տօնելով նմա՝ իրբեւ զխորհրոյց աստուածային ձկրտութեանն սպասաւորի եւ պաշտօնէի, շարակարգելով եւ զոչս ընդ այլոց նորա հանդիսիցն. զի ճի ինչ նորա անվաւապօյն իցէ՝ մտալով անտօնելի նորին չիշատակ. 5
 4 որ Տէրն խրով ամենազէտ իմաստութեամբն սատար եւ պատճառ իւրոյ ձարբագործ եւ փրկաւէտ ձկրտութեանն ընկալաւ եւ նախ ընտրեաց ընդունել :

Աս աչսորիւք դարձեալ զոչք եհաս եւ շարացարեցաւ եւ այլ ծիւս եւս նմա տօն ստատանօր. աչսինքն այլ իմն չիշատակ երանելոյ նախընթացին ըստ շրջանակի տարւոյ որ է աչս. բանզի ամենապատիւ եւ ամենափառ նոյն կարապետին եւ Մկրտչին 10
 5 Յովհաննոս աջ ձեւեն՝ չալամ աւուր տարեալ եղև ի թագաւորական բապարն հաճութեամբն Աստուծոյ. որ եւ նախ հատեալ եղև աչսպիտի չեղանակաւ :

Քանզի ուր ձարգարէասպան խնձոյքն եւ արբեցումն այն եղև, աչսինքն ի բապարն Սևաստի ուր բնակութիւնն էր Հերովդէի, ի զվատակն թաղեալ եղև նոյն երանելի Մկրտչին՝ ուր եղև ձարգարէին Եղիսէի թաղումն. չալամ եղեալ եւ անց երանելի 15
 6 աւետարանիչն Ղուկաս՝ փոյթի չինքեան ունելով բառեալ անտի զձարգարէին եւ զերանելոյ կարապետին Քրիստոսի զմարմինն, եւ ոչ կարացեալ փառն երեսելոյ եւ չալանի լինելոյ իրացն, չաղագս այնորիկ ծիւսն զաջ ձեւն ձարգարէին եւ զՄկրտչին Քրիստոսի

ont lieu pour ce saint et précieux précurseur Jean-Baptiste. Ayant reçu cette coutume dès le commencement et dans l'ancien temps, de fêter (Jean-Baptiste) comme ministre et officiant du mystère du baptême divin, nous avons classé (cette fête) parmi ses autres solennités, afin que rien de lui ne reste sans gloire, parce qu'on négligerait d'en célébrer la commémoration, le Seigneur par sa sagesse, qui connaît tout, l'ayant accepté pour instrument et cause de son baptême purificateur et salutaire et l'ayant choisi par avance.

A ces solennités vient s'adjoindre, en prenant rang à ce jour, une autre fête encore, c'est-à-dire une autre commémoration du bienheureux précurseur selon le cours de l'année. Car la main droite de ce même très honoré et très glorieux précurseur Jean-Baptiste fut, en ce jour, transportée à la ville impériale avec l'assentiment de Dieu. Cette main avait été coupée de la façon suivante :

Lors du festin et de la griserie qui fut la cause de la mort du prophète, dans la ville de Sébaste où habitait Hérode, le bienheureux Baptiste, après sa décollation, fut inhumé au même endroit où était inhumé le prophète Élisée. Le bienheureux évangéliste Luc ayant résidé en cet endroit, eut le souci de faire transporter de là les corps du prophète et du bienheureux précurseur du Christ, mais ne put mettre son projet à exécution par la crainte de dévoiler et rendre publiques les choses; c'est pourquoi il coupa seulement

և հաս, և առևտր ընդ իւր բերել, ք ը բարբըն իւր չՆնախը. որ և նոյն բազմ սրան-
չեկիս կատարէ, ք ի փաստ Երբաստի Կատանոչ ձերոչ :

Սովորաթիւն է, ք սնոյ զի ի բարձրացոյցաներն զիտոյն սարբ, բարձրացոյցանէին
· և զոչ սրոչ Մկրտչին ի տեսաթիւն ժողովրդոյն : Ար և ի թագասրեյն Կատան-
զիտանաթ և Մանանաթ ճիրանաձնոյն՝ սոյգձոմբն Կատանոչ և կամօր թագասրոյն, 5
ի սարկասոյլ, ս ձեմնէ, Կնախարոյոչ որ կրչէ, ք նոյն պատասկան ձեան ձկրոչին
սարեոյ եկն ի թագասրեկան բարբըն. և բարձրացոյցեալ զոյցս ի սարբ ճրո-
գարոյց Յաչանաթեանն, չրոմ զորբաթիւնս սովոր ևն բրիտաննոչք կատարեյ, և
բրիտանոսաւ, ք թագասրըն ընկալեալ ձեձ պատասով, և համբարեալ սձեմնոյն բազմ-
թեանն ընկալան ի փաստ Երբաստի Կատանոչ ձերոչ :] 10

la main droite du prophète et du Baptiste du Christ et l'apporta avec lui à la
ville d'Antioche où elle opéra nombre de miracles pour la gloire du Christ,
notre Dieu.

Il était d'usage, en cette ville, en exposant la sainte croix, d'exposer * en
même temps la main droite du saint Baptiste à la vue du public. Pendant le
règne de Constantin et Romanos, membres de la famille impériale, par l'ins-
piration de Dieu et la volonté des empereurs, un diacre d'Antioche, du nom
de Job, transporta cette précieuse main du Baptiste à la ville impériale; elle
fut exposée et montrée à l'occasion de la veille de l'Épiphanie, où les chrétiens
ont coutume d'accomplir leur devoir de sainteté. Les empereurs, amis du
Christ, la reçurent avec grand honneur et la baisèrent avec toute la mul-
titude pour la gloire du Christ, notre Dieu.]

LE LIVRE DE JOB

VERSION COPTE BOILAÏRIQUE

LE LIVRE DE JOB

VERSION COPTE BOHAÏRIQUE

PUBLIÉE ET TRADUITE

PAR

E. PORCHER

Nil obstat, Parisiis, die 21^a Martii 1924.

R. GRAFFIN.

Imprimatur, Parisiis, die 21^a Martii 1924.

J. LAPALME, v. gen.

PREFACE

La seule édition de la version bohaïrique du Livre de Job que l'on possédât jusqu'à présent était celle de Tattam, parue à Londres en 1846, avec une traduction anglaise¹. Le texte en avait été établi d'après un manuscrit de la bibliothèque patriarcale du Caire, copié par Tattam et collationné par lui sur deux manuscrits anciens : l'un appartenant au Rév. M. Schleinz, à Malte, et l'autre propriété personnelle de l'auteur, à qui l'avait offert Lord Prudhoe. Le texte autographe de Tattam est actuellement conservé à la Ryland's Library, de Manchester, sous la cote 416, et le manuscrit 417 de la même collection représente, selon toutes probabilités, le codex même de Lord Prudhoe².

La présente publication, outre les recensions de Tattam, utilise deux manuscrits inédits : le manuscrit copte 92 de la Bibliothèque Nationale, daté de 1845, qui est une copie d'Arthur Desrivières, faite en vue d'une édition qui ne vit pas le jour, sur le manuscrit du Caire déjà mentionné³, et le

1. H. Tattam, *The ancient coptic version of the book of Job the Just*. London. 1846.

2. Le manuscrit offert par Lord Prudhoe ne comportait pas de traduction arabe, ce qui est le cas du Ryland's 417; celui-ci, de plus, porte en marges une notation des versets qui semble de la main de Tattam. Ce manuscrit que sa paléographie fait remonter, d'après Crum, au xive siècle — sauf pour les feuillets 64-65, qui ont été renouvelés par un scribe postérieur, et 126, 133-135, dus à un scribe tout à fait moderne — compte 260 feuillets de 15 lignes et contient le Livre des Proverbes I-XIV, 26 et le Livre de Job tout entier. Une note finale en arabe indique que le manuscrit est de l'humble serviteur de Dieu Michaël, diacre dans l'Église d'Atrib.

3. Je vois en effet dans la mention : ἀρθρ ἵτε ἡμάρωτ. Ἡεν ἑβακι ἵτε χημ, que porte ce manuscrit de 260 feuillets de 15 lignes, le nom d'Arthur Desrivières. Ce fut lui qui fit faire la copie du texte copte; elle fut terminée le samedi 10 Pachons 1561, c'est-à-dire le 5-17 mai 1845. Le copiste a fait beaucoup d'erreurs; en particulier, il a souvent confondu ε et α; ainsi il a écrit **χμμωττ** pour **χμμωττ**; Desrivières l'explique en disant que ces lettres sont confondues chez les modernes, la prononciation étant la même. Citons la manière d'écrire **κεφαλαιον**, *chapitre* (la notation des chapitres et des versets a dû être demandée par Desrivières): on trouve **καφραλαιον** 32 fois; **καφραλεον**, 5 fois; **καφραλον** et **καφραλαοτη**, 1 fois; **κεφραλεον**, 2 fois, tandis qu'en tête de chaque page on trouve l'abréviation **κεφ.** sauf **καφ.** ᾱ et **καφ.** κτ̄. La traduction française est interfoliée au copte. Le traducteur ne se réfère qu'à la Vulgate et à la version anglicane; il ne tient pas compte des Septante, sauf pour deux passages qui manquent dans le latin et l'anglais: il les reproduit avec la traduction arabe du copte (II, 9. a, b, c, d et XLII, 17. a, b, c); maintes erreurs auraient été évitées, s'il avait comparé le copte à son original grec.

manuscrit du British Museum n° 424 du catalogue de Crum, Add. 18997, date de 1795, qui s'apparente évidemment au codex de Lord Prudhoe¹.

Nous avons dans cette édition comparé le texte copte au texte grec du Livre de Job. En prenant comme base l'édition de Swete *The Old Testament in Greek*, nous avons mis entre parenthèses les additions et substitutions du copte, et indiqué par plusieurs points les lacunes du copte. Quand le grec différait du copte, nous avons cherché le mot copte équivalent au grec; il est souvent assez semblable au mot copte substitué; nous l'avons indiqué en note avec des renvois en lettres, les notes marquées en chiffres donnent les variantes évidemment fautives.

La version copte bolharique présente quelques particularités, quelques déplacements comme celui de 37, 5 et 36, 28 qu'on trouve dans un certain nombre de manuscrits grecs classés par Holmes et Parsons, *Vetus Testamentum graecum*. Le codex grec 160, de Dresde, est peut-être celui qui ressemble le plus au copte. On a le même déplacement que dans le copte dans le *Codex Ephremi rescriptus*, écrit vers le ve siècle, en Égypte, d'après Tischendorf.

La traduction du Livre de Job du copte en français est une œuvre pénible. Le copte a traduit le grec des Septante. Or si cette version grecque est bonne pour certains livres, elle l'est moins pour d'autres. Le Livre de Job est un des plus défectueux. Après le traducteur, les copistes l'ont modifié. Des recensions ont été entreprises. Origène a donné un texte complétant ce qui manquait, et indiquant ce qui était à supprimer; des astérisques marquaient les additions; des obèles, les suppressions; mais ces signes ont été négligés par

1. Ce manuscrit de 165 feuillets de 21 lignes a été copié au Caire par Ibrahim Abu Tabl, fils de Simon Al-Hawanki, attaché à l'église de Saint-Mercurius, et terminé, d'après l'appendice en arabe, le jeudi 11 Athur 1512, c'est-à-dire le 8-17 novembre 1795. Son contenu Proverbes 1-xiv, 26, Livre de Job, est exactement celui de Ryland's 417, auquel il s'apparente en outre et par les leçons communes et par la division du texte: on y observe la même répartition générale en discours successifs, séparés par des lignes ornementales, et de plus par le début en rouge dans le manuscrit de Londres, chaque fois qu'un nom est indiqué au commencement du discours. De là le nombre des discours, énumérés dans une note en copte, qu'on trouve au commencement dans le manuscrit de Londres et à la fin dans celui de Manchester. On la trouve aussi dans le manuscrit de Paris.

Comme le texte des Proverbes était copié entièrement le 24 Babeh 1512, c'est-à-dire 22 oct.-2 nov. 1795, il a fallu 17 jours au copiste pour transcrire le Livre de Job.

D'autres manuscrits coptes de la même époque terminent le Livre des Proverbes sur le même verset: celui de Berlin n° 447, que Paul de Lagarde a décrit sous le sigle W dans son édition du Psautier, *Psalterii versio memphitica*, 1875 et qui est du même copiste, mais porte la date de 1792; celui de Bouriant, *Recueil des travaux*, III, 129, daté de 1794.

des copistes postérieures, de telle sorte que leur texte est un mélange de la version des Septante avec celle des autres traducteurs grecs (voir sur cette question la préface de Ciasca à son édition du Livre de Job en copte sahidique) ¹. La traduction copte a ajouté d'autres erreurs, venant du traducteur ou de ses copistes. Faut-il s'étonner que dans la traduction française du copte de nos manuscrits, on ne trouve pas un sens satisfaisant? Nous acceptons d'avance qu'elle soit modifiée.

E. PORCHER.

N. B. — Les sigles et abréviations qu'on trouvera dans les notes sont, pour les manuscrits grecs onciaux, les sigles usuels :

- A = Codex Alexandrinus;
- B = Codex Vaticanus;
- C = Codex Ephremi rescriptus;

pour les manuscrits grecs cursifs, les cotes numériques de Holmes et Parsons; et pour les textes coptes :

- M = Manchester, 417, collection Ryland;
- L = Londres, 724 Add. 1897, British Museum;
- P = Paris, Bibl. Nat., Copte 92;
- T = H. TATTAM, *The ancient coptic version of the book of Job the Just*, London, 1846.

On a employé les caractères italiques dans la traduction lorsqu'elle s'écarte du texte, soit qu'elle le complète, soit qu'elle le paraphrase ou le modifie par une conjecture.

1. A. CIASCA, *Sacrorum bibliorum fragmenta copto-sahidica musei Borgiani*, Romae, 1885-1889.

ΠΑΩΗ ΠΩΒ ΠΩΗΗ¹

Πε οτοη οτρωμ πε εγωπ ηεν Ϛχωρα ητε 1, 1
 Ϛαρσιδιτος^a επεγραη πε ιαβ. οτοη πωρωμ ετεμ-
 ματ πε οτωμη πε ηατάρικη οτοη ηθεοσεβης εαγ- 2
 ρηνγ σαβοη ηπετρωοτ πιβεν. ασωπη δε παγ 2
 ηξε ζ ηωρη πεμ γ ηωρη. οτοη πεγτεβηωοτ πε 3
 οτοη ζ ηωο ηεσωοτ πεμ γ ηωο ηχαμοτα^a πεμ φ 3
 ηρεβη ηερε^b πεμ φ ητεω ηρεμωοη. οτοη οτηωϚ 3
 ηετπερεσια^b πεμ ραηηωϚ ηεβηοτ πεμ^c ωοπ
 παγ ριξεν πικαρη. οτοη πε οτρωμαο πε πωρωμ

1. P πωμ. — 2. P χωοτα. Dans le manuscrit P α et ε sont souvent confondus; Desrivières fait remarquer que cette confusion est due à l'identité de prononciation de ces deux voyelles dans le copte moderne. — 3. L. ηερο.

a) On lit αρσιδιτος dans l'épilogue, pour αρσιδιτος.

b) M, L ετπερεμα; P ετπερεης; T ετπερεησμα; il est préférable de prendre le mot grec υπηρεσία comme dans la version salidique.

c) Sic; M, P, L; T supprime πεμ; conjecture: ηατωοπ.

LE LIVRE DE JOB LE JUSTE

Il y avait un homme dans la contrée (χωρα) de l'Ausitide, dont le nom 1, 1
 était Job. Et cet homme était juste, irréprochable et religieux (θεοσεβής),
 s'étant abstenu de tout mal. Il eut sept fils et trois filles, et ses bestiaux 2-3
 étaient : sept mille montons, et trois mille chameaux, et cinq cents paires de
 bœufs, et cinq cents ânesses de paéage; et il avait un nombreux personnel
 (υπηρεσία) avec de grands travaux sur terre; et cet homme-là était riche entre

ΓΗΝΑΙΤΑΥ ΕΒΟΖ. ΉΝΗ ΜΗ ΕΥΦΟΝ ΉΝΗ ΜΗΔΑΝΥΑΙ. ΟΤΟΖ
 ΠΑΡΕ ΠΕΦΩΡΙ ΖΗΖ ΑΨΗΝΙ ΔΥΣΩ ΝΗΗ ΠΟΤΕΡΗΟΥ
 (ΉΝΗ ΜΗ ΑΨΟΤΗΝΩΨ) ΉΣΟΝ) ^a ΕΤΟΣ ΝΕΜΩΟΥ ΉΨΟΤΚΕΙ
 ΉΣΟΝ ΕΤΟΤΩΜ ΟΤΟΖ ΔΥΣΩ ^b ΝΕΜΩΟΥ. ΟΤΟΖ ΔΡΕΨΑΝ
 ΜΕΖΟΟΥ ΉΨΕ ΜΣΩ ΧΩΚ ΕΒΟΖ ΨΑΡΕ ΨΑΒ ΟΥΨΗ
 (ΕΝΕΨΥΕΒΗΨΟΥΤ)... ^c (ΉΨΕΨΟΣ) ΉΨΟΜΑΨΙ ΉΨΕΨΙΑΔΟ(Ψ)
 ΕΖΗ... ΉΔ ΠΟΤΨΥΧΗ ^d. ΠΑΨΧΩ ΓΑΡ ΑΨΟΨ ΝΕ ² ΉΨΕ
 ΨΑΒ ΧΕ ΑΨΗΨΩΨ ΔΥΨΕΨΙ ΕΖΑΨΠΕΨΖΨΟΥΨ ΉΝΗ ΠΟΤΖΗΨΙ
 ΉΨΕ ΠΑΨΨΗΨΙ ΠΑΖΡΕΨ ΦΨ. ΠΑΨΡΗΨ ΟΨ ΠΑΨΨΗΨΙ ΑΨΟΨ
 ΉΨΕ ΨΑΒ ΉΨΕΖΟΟΥ ΨΗΡΟΥ.

ΔΨΥΨΩΨ ΔΕ ΉΨΕ ΠΑΨΕΖΟΟΥ... ^d ΔΥΨ ΉΨΕ ΠΑΨΓΓΕΨΟΨ
 ΉΨΕ ΦΨ ΕΟΖΙ ^b ΕΡΑΨΟΥ ΑΨΠΕΨΩΨ ΑΨΨΟΨ ΟΤΟΖ ΔΨΙ
 (ΖΨΨ) ΉΨΕ ΠΨΔΙΑΒΟΨΟΨ ΝΕΜΩΟΥ (ΟΤΟΖ ΔΨΟΖΙ ΖΨΞΕΨ

1. I. ΉΔ ΟΨΨΥΧΗ. — 2. M. L. Π. — 3. P. ΕΤΟΖΙ.

a) Addition dans le texte bohairique.

b) On lit ΕΥΣΩ au v. 18; grammaticalement ΕΥ se rapporterait aux fils; le grec demanderait ΕΥΨΩΨ. ΕΨΩ.

c) Au lieu du grec καὶ ἐκθάρζεν αὐτούς, et du Sah. ΠΨΥΒΨΟΟΥ. L'équivalent bohairique serait ΉΨΕΨΙΟΨΨΟΟΥ. qui justifie ΉΔ ΠΟΤΨΥΧΗ. La lecture ΠΕΒΨΩΟΥΤΙ a fait ajouter ΉΨΕΨΟΣ, et on a supprimé ἀνιστάμενος τὸ πρῶτον, puis περὶ αὐτῶν θυσίας, puis κατὰ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν, qui manque de même dans le manuscrit grec 160 de Dresde, celui qui pourrait présenter le plus de ressemblance avec notre texte copte, et enfin περὶ ἀμαρτίας.

d) Manque καὶ ἰδοῖ; ἰδοῦ est omis dans les mss. A, 68, 160, 251.

1 les Orientaux. Et ses fils partaient chaque jour (?), avaient un festin les uns
 2 avec les autres (dans la maison de leur frère aîné), prenant avec eux aussi
 3 leurs trois sœurs qui mangeaient et buvaient avec eux. Et quand les jours de
 festin étaient passés, Job avait coutume d'envoyer (vers ses bestiaux)... de
 prendre un veau et de l'offrir... pour leurs âmes (ψυχῆ); car Job disait : « Peut-
 être μήπω; mes fils ont-ils pensé du mal dans leurs cœurs vis-à-vis de Dieu? »
 C'est ainsi que faisait Job tous les jours.

6 Ce jour arriva où les anges (ἀγγελοῦ) vinrent se tenir devant le Seigneur,
 et le diable (διδόλοῦ) vint aussi avec eux (et il mit pied sur la terre et il la

πικαρι οτοζ αψουι ιηνητ) ^a. οτοζ πεζε πο̄ς 7
 ὑπιδιαβοζος ζε ετακι εβοζ υση ιησοκ. οτοζ
 αφεροτω ιηζε πιδιαβοζος... πεζαψ ζε αμεψτ ¹
 (μ)πικαρι ² (τηρψ) ^b οτοζ αμεψτ σαπεσντ ιητφε
 οτοζ † ³ ὑπαμα. οτοζ πεζε πο̄ς παψ ζε ακ†- 8
 ρθηκ (οτη) ⁴ ηεν πεκρητ εζεν ^{c 5} πααλοτ ιαβ ζε
 ὑμοη πετοηι ὑμοψ (ηεν πετψοη) ^d ριζεν πκαρι ⁶
 οτ ⁷. υμηι πε ηαταρικι οτοζ ηθεοσεβης. εταψρηνψ
 σαβοζ ὑπετρωοτ ηιβεν. οτοζ... πεζε ^e πιδιαβοζος 9
 ὑπεμο εβοζ ὑπο̄ς ζε μη αρε ιαβ ψεμψι ὑπο̄ς
 ηησηζη. μη ηησοκ αη ακταηψο ^f (ηπεψρηπαρ- 10
 χσηηα ^g ακμοτ) εηη ετσαηοτη ηεμ ηη ετσαβοζ
 ὑπεψηι ηεμ εηχαι ηιβεν ετεηταψ εψκω† ^g. ηι-

1. P a seulement αμεψτ σαπεσντ ιητφε. — 2. M μπικαρι. — 3. L omet †; P avait écrit †ι, mais ι est raturé. — 4. P οη; ου, addition du Cod. 161. — 5. M, L, T om. εζεν. — 6. P πικαρι. — 7. P οτοζ οτυμηι; άνθρωπος est omis, comme dans Grec 251. — 8. P ρηπαρχση.

a) Addition analogue dans le grec Λ et plus conforme encore dans le Cod. 249 du Vat.

b) Le Sahidique a αμεψτ πικαρι, plus régulier, et en second lieu αμμοουε.

c) D'après P = Grec ρατα

d) Correspond à τω du Cod. B, qui serait rendu plus exactement par ηεν πετψοη.

e) Traduit καὶ εἶπεν, mais omet ἀπεκρίθη, qu'on retrouve dans l'arabe.

f) De même Sah. ακταψε, au lieu de περιφέραια = ακψθαμ.

g) Sah. ὑπεψκωτε.

traversa). Et le Seigneur dit au diable : « D'où viens-tu, toi ? » Et le diable 7
 répondit et dit : « J'ai parcouru (toute) la terre et j'ai parcouru le dessous du 8
 ciel¹, et me voici. » Et le Seigneur lui dit : « Tu as remarqué alors dans ton 9
 cœur au sujet de mon serviteur Job, qu'il n'en est pas de pareil à lui parmi 10
 ceux qui sont sur la terre, juste, irréprochable et religieux, s'étant abstenu
 de tout mal. » Et le diable dit en face du Seigneur : « Est-ce que Job sert le
 Seigneur pour rien ? N'as-tu pas multiplié ses ressources (βλέπονται), béni

1. A comparer avec notre expression *ici-bas*; de même Origène écrit : Ecclesiae quae sub caelo sunt.

11 εβηοτι ήτε πεφαιχ ακμοοτ ερωοτ πεφτεβηωοτι
 ακυροταυατ εζηεν ηκαζι¹. αλλα οτωρη ήτεκ-
 12 χιχ όνευ ηη ενεηταγ ηηροτ (ήτεηηατ) κε αν
 13 εφηαομοτ εροκ ήπεκίωο. τοη ηεχε ηόο ήηηλια-
 βοοοο ... ενεηταγ .. ήμωοτ εφηρη ηακ (ηευ πεφ-
 14 εαρ; εβηη επεφφτρχη) ήσοκ ήπεηεροτοερόο² εροφ.
 οτοο εφ ηεχε ηηλιαβοοοο εβοο εζηεν ηόο.

15 Δοφωηη κε ήηηηεοοοτ ηηωρη ήτε ηαβ ηευ
 πεφωερη ηατσε ηρη ηεν ηηη ήηοτρηηφ ήοοη.
 16 οτοο ιο ηηρεηήεαβ³ εφ εα ηαβ ηεχαγ κε
 17 ηατσεατ ηε ήεχε ηηεβεη ήεβε. οτοο ηηηα(ε)εζηη⁴
 18 ηατωοηη ηατοτοτ. εφ ηεχε ηη ετ ερεχμαδω-
 19 τερη⁵ ατερεχμαδωτερη ήμωοτ. οτοο ατήωτεβ
 ήηηαδωοτι¹ ηεν τεηφ ανοκ ήματατ αηηοεηη

1. P ηκαζι. — 2. P omet ηη: conjecture : οτ. — 3. P εηερεχμαδωτερη, omet
 le mot suivant. — 4. P εαωοτ.

a. Manque *εδο πάντα... δίδωμι*; on trouve dans l'arabe : le livre en tes mains tout ce qui
 est à lui. Conjecture : εζηηηε εηχατ ηβην ενεηηταγ φ ήμωοτ. etc.

b. Au lieu de *αποδ μη εψη*. M, P, *η ηηερεροτ*; dans L. une seconde main a rem-
 placé η par κ et écrit à la marge *ηπεκυρο εροο εροφ*; l'arabe traduit comme s'il y
 avait *ήπερεροο*. Conjecture : *ήπεροοο*, = ne touche pas à lui, ou, avec le sens
 passif, *ηπεροοόοο* = qu'il ne soit pas touché.

c. M, L ηηηαε ajoutent en marge εζηη. Lire ηαεζηη.

11 œuvres de ses mains, tu les as bénies; ses bestiaux, tu as fait qu'ils se multi-
 12 plient sur la terre. Mais envoie ta main, touche tout ce qui est à lui, (que nous
 13 voyions) s'il te bénira en ta face. » Alors le Seigneur dit au diable : « Tout ce
 14 qu'il a, je te le donne (avec sa chair mais non sa vie); toi, ne permets pas
 15 qu'on touche à lui. » Et le diable sortit de la présence du Seigneur.

16 Il arriva alors que les fils de Job et ses filles buvaient le vin dans la maison
 17 de leur frère aîné; et voici qu'un messenger vint vers Job; il dit : « Les paires
 18 de bœufs labouraient et les ânesses paissaient près d'eux; vinrent les ravis-
 19 seurs qui les ravirent (*αγγυλωτέειν*), et tuèrent les serviteurs par l'épée; moi

ΔΙΙ ἸΤΑΤΑΜΟΚ. ΕΤΙ ΕΥΣΑΧΙ ἸΞΕ ΦΑΙ ΑΥΙ ἸΞΕ 16
 ΚΕΡΕΜῆΣΒ ΠΕΧΑΥ ἸΨΒ ΞΕ ΟΥΧΡΩΜ ΑΥΙ ΕΒΟΖ
 ΉΕΝ ΤΦΕ ΑΥΡΩΚΖ ἸΠΙΕΣΩΟΥ ΟΤΟΖ ΑΥΟΥΜΙ ἸΠΙ-
 ΜΑΝΕΣΩΟΥ ΠΑΙΡΗΤ ΑΝΟΚ ΔΕ ἸΜΑΤΑΤ ΔΙΝΟΖΕΜ ΔΙΙ 17
 ἸΤΑΤΑΜΟΚ. ΕΤΙ ΕΥΣΑΧΙ ἸΞΕ ΦΑΙ ΑΥΙ ἸΞΕ ΚΕΡΕΜ-
 ῆΣΒ ΟΤΟΖ ΠΕΧΑΥ ἸΨΒ ΞΕ ΠΙΖΥΠΕΥΣ¹ ΑΥΕΡ Γ
 ἸΘΠΑΖ ΕΡΟΠ ΑΥΚΩΤ ἸΠΙΣΑΜΑΤΑΙ ΑΥΕΡΕΧΜΑΔΩ-
 ΤΕΥΠ ἸΜΩΟΥ. ΟΤΟΖ ΑΥΗΩΤΕΒ ἸΠΙΔΩΟΥ ἸΤΩΥΙ
 ΑΝΟΚ ΔΕ ΕΤΑΙΝΟΖΕΜ ἸΜΑΤΑΤ ΔΙΙ ΕΤΑΜΟΚ. ΕΤΙ ΕΥΣΑΧΙ 18
 ἸΞΕ ΦΑΙ ΑΥΙ ἸΞΕ ΚΕΡΕΜῆΣΒ ΠΕΧΑΥ ἸΨΒ ΞΕ
 ΕΡΕ ΠΕΚΩΗΡΙ ΠΕΜ ΠΕΚΩΕΡΙ ΕΤΟΥΜΙ ΟΤΟΖ ΕΥΣΩ²
 ΉΕΝ ΠΗΙ ἸΠΟΥΠΩΥΤ ἸΣΟΠ. ἸΟΥΖΟΥΤ ΉΕΝ ΟΥΖΟΥΤ ΑΥΙ 19
 ἸΞΕ ΟΥΠΩΥΤ ἸΠΠΑ ΕΒΟΖ ΉΕΝ ΠΩΑΥΕ ΟΤΟΖ ΑΥΘΟΥ
 ΕΠΙΥΤΟΥ ΔΑΚΖ ἸΤΕ ΠΗΙ. ΟΤΟΖ ΑΥΖΕΙ ἸΞΕ ΠΗΙ ΕΞΕΝ
 ΠΕΚΑΔΩΟΥ ΑΥΜΟΥ ΑΝΟΚ ΔΕ ἸΜΑΤΑΤ ΔΙΝΟΖΕΜ
 ΔΙΙ ἸΤΑΤΑΜΟΚ.

Παίρητ³ αὐτήν ἸΞΕ ἰσβ ἀφωῆ ἸΠΕΥΖΒΩΣ 20
 ΟΤΟΖ ΑΥΩΠ ἸΠΥΑΙ ἸΤΕ ΤΕΥΑΦΕ ΟΤΟΖ ΑΥΖΟΥ

1. L ζῆπαρσ. — 2. P αῦσ. — 3. T παρῆτ.

seul j'échappai : je suis venu t'informer. » Celui-ci parlant encore, vint un 16
 autre messager; il dit à Job : « Un feu est venu du ciel, a consumé les mou-
 tons et dévoré les bergers également; et moi seul j'échappai : je suis venu
 t'informer. » Celui-ci parlant encore, vint un autre messager, et il dit à Job : 17
 « Les cavaliers firent trois pelotons contre nous, encerclèrent les chameaux
 et les capturèrent; et ils tuèrent les serviteurs par l'épée; et moi seul j'échap-
 pai : je suis venu t'informer. » Celui-ci parlant encore, vint un autre mes- 18
 sager; il dit à Job : « Pendant que tes fils et tes filles mangeaient et buvaient
 dans la maison de leur frère aîné, tout d'un coup un vent violent arriva du 19
 désert et toucha les quatre angles de la maison; la maison tomba sur tes
 enfants; ils périrent; et moi seul j'échappai : je suis venu t'informer. »

Ainsi... Job se leva, déchira ses vêtements et tondit la chevelure de sa 20

1 ΕΠΕΣΧΗ ΑΦΟΡΩΣΥΝΙ ὐΠὸς. ΟΤΟΣ ΠΕΧΑΥ ΧΕ ΕΤΑΝ
 ΕΒΟΛ ΗΕΝ ΘΠΕΧΙ ΣΙΤΕ ¹ ΤΑΜΑΥ ΕΙΒΗΝΥ ² ΔΙΝΑΨΕ ΠΠ
 ΟΠ ΕΙΒΗΝΥ. Πὸς ΠΕ ΕΤΑΨΗΠΠΙΟΥ Πὸς ΟΠ ΠΕ ΕΤΑΨΟΛΟΥ.
 ΚΑΤΑ ΦΡΗΨ ΕΤΑΨΡΑΝΑΥ ὐΠὸς ΠΑΙΡΗΨ ΠΕ ΕΤΑΨΩΠΠΠ.
 * ΜΑΡΕΨΩΠΠΠ; ΣΙΧΕ ΦΡΑΠ ὐΠὸς ΕΨΜΑΡΨΟΥΤΙ. ΗΕΝ ΠΑΙ
 ΠΡΟΥ ΕΤΑΨΩΠΠΠ ὐΜΟΥ ὐΠΕΨΕΡ ΖΑΙ ΣΠΟΒΙ ΣΙΧΕ
 ΠΑΒ ὐΠΕΜΟ ὐΠὸς. ΟΤΟΣ ὐΠΕΨΨ ΠΟΥΜΕΤΑΤΕΜ
 ὐΨΨ].

Π. 1 ΔΕΨΩΠΠΠ ΔΕ ὐΠΑΙΕΖΟΥΤ ΑΥΙ ΣΙΧΕ ³ ΠΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΤΕ
 ΦΨ ΕΟΖΙ ¹ ΕΡΑΤΟΥ ὐΠΕΜΟ ὐΠὸς ΟΤΟΣ ΑΥΙ ΣΙΧΕ
 ΠΙΔΙΑΒΟΛΟΣ ΑΦΟΖΙ ΕΡΑΨ... ⁴ ΗΕΝ ΤΟΥΠΠΨ. ΟΤΟΣ
 ΠΕΧΕ Πὸς ὐΠΙΔΙΑΒΟΛΟΣ ΧΕ ΕΤΑΚΙ ΕΒΟΛ ΘΠΠ ΣΠΟΚ.
 ΤΟΤΕ ΠΕΧΕ ΠΙΔΙΑΒΟΛΟΣ ὐΠΕΜΟ ὐΠὸς ΧΕ ΕΤΑΨΠΠΠ ⁵
 ΕΒΟΛ ΣΑΠΕΣΗΤ ΣΨΨΕ ΟΤΟΣ ΔΙΜΩΠ ΕΒΟΛ ΖΙΧΕΠ
 3 ΠΚΑΖΙ ΠΡΨ Ψ ὐΠΑΠΠΑ. ΠΕΧΕ Πὸς ΔΕ ΠΑΨ ^b ΧΕ
 ΑΚΨΖΟΠΚ ΟΤΠ ΗΕΝ ΠΕΧΖΗΤ ΕΠΑΔΛΟΥ ΠΑΒ ΧΕ

1. M, L. T ἵταματ. — 2. P αιβηνυ. — 3. P αυι ἰπιατελος. — 4. P écrit
 ετοζι et rature τ: L. écrit εοζι et ajoute τ au-dessus de ε. — 5. P ατασιπι.

a) Om. ἐναντίον τοῦ κυρίου; de même Sah. et mss. 68, 249.

b) Au lieu de πρὸς τὸν διάβολον de B ou σαταναν de A.

21 tête: il se prosterna, adora le Seigneur, et dit : « Je suis sorti nu du sein
 de ma mère: je m'en retournerai nu. C'est le Seigneur qui a donné, c'est le
 Seigneur qui a enlevé. Comme il a plu au Seigneur ainsi est-il arrivé : que
 22 le nom du Seigneur soit béni. » Dans toutes ces choses qui lui arrivè-
 rent, Job ne pécha en rien vis-à-vis du Seigneur, et il ne méconnut point
 Dieu.

Π. 1 Et il arriva alors (*que*) les anges de Dieu vinrent se tenir devant le
 2 Seigneur; et le diable vint et se tint au milieu d'eux. Et le Seigneur dit au
 diable : « D'où viens-tu, toi? » Alors le diable dit en face du Seigneur : « J'ai
 traversé le dessous du ciel et je me suis promené sur la terre entière : me
 3 voici. » Et le Seigneur lui dit : « Tu as remarqué alors en ton intérieur mon

ὡμον πεφρητ̄ ζιζεν πκαζι εοτρωμι ἰατπετρωοτ
 πε ἰθωμι ἰαταρικι... ^a εαζενφ σαβοα ὡπετρωοτ
 νιβεν. ετι ον φαμονι ἰτμετατκακια. ἰθοκ δε
 ακχοc ἦεν πετρωοττ ετακο ἰνεφζτπαρχοντα ¹.
 αφεροτω ἰξε πιδιαβολοc πεζαφ δε οτψαρ ἦα
 οτψαρ πη τηροτ ετεῖτε πρωμι ² πατητοτ εζεν
 τεφφτρχη. παιρητ̄ δε αη ^b αλλα οτωρη ἰτεκχιζ
 βοζ ενεφκασ πει πεφαφοτι (ἰτεππατ) ³ δε αη
 φηασμοτ εροκ ὡπεκῶθο. πεξε πῶc δε ὡπιδια-
 βολοc δε ζηππε τ̄τ ὡμοφ εἴρηι επεκχιζ ὡμον ^c
 τεφφτρχη αρεζ ⁴ εροc. αφι δε ἰξε πιδιαβολοc
 εβοα ζιτεν πῶc οτοζ αφχοτκζ ⁵ ἰσῶβ ἰοτψαφ
 εφζωοτ ιcζεν πεφφατ ψα τεφαφε. οτοζ αφῶι
 ἰοτβεαζ αφῶη ὡππωμοτβση ⁶ οτοζ αφζεμοι
 ζιζεν οτκοπρια σαβοα ἰτβακι. εταφσινι δε ἰξε
 οτπψτ̄ ἰχροποc πεξε τεφζζιμι παφ δε ψα θπατ

1. P ζτπαρχωντα. — 2. L ὡπρωμι. Il semble manquer un φ; lire soit ετεπ-
 ταφ soit φηα. — 3. P ἰτεκ. — 4. P ερεζ. — 5. T χοκζ. — 6. L βοα.

a) Om. θεοσεβῆς.

b) Au lieu de οὐ μὴν δὲ = οὐκ. Cf. 5, 8; traduit ailleurs par ὡμον.

c) Au lieu de μόνον.

serviteur Job : il n'y a pas son pareil sur la terre, un homme intègre, juste,
 irréprochable s'étant abstenu de tout mal; encore maintenant il garde
 l'intégrité : et toi tu as dit inutilement de ruiner ses ressources. » Le diable
 répondit et dit : « Peau pour peau; tout ce qui est à l'homme, il le don-
 nera pour sa vie. Mais, au lieu de cela, envoie ta main, touche ses os et ses
 chairs, que nous voyions s'il te bénira en ta face. » Et le Seigneur dit au
 diable : « Voici que je le livre en tes mains; *seulement* garde sa vie. » Et le
 diable sortit de la présence du Seigneur, et il frappa Job d'une plaie maligne
 depuis ses pieds jusqu'à sa tête. Et il prit un tesson, il râcla l'humeur
 mauvaise et s'assit sur un fumier (χοπρίξ) en dehors de la ville. Et un long

χι κωσσι εροκ εκχω υμος χι ζηνηε φηαορσσι¹
 εροι ηκεκορχι ηχροнос ειχορσσι εβοζ ηατζη
 ηφζενηε¹ ητε παορχα. ζηνηε γαρ αφτακο ηξε
 ηεκερφμερι εβοζ ζιχεν ηκαζι ηευρι ηευρι²
 ηηακζι ηευ ηηκαζ ηηε τανηχι³ ηη εταοιθις
 ερσοτ παβηρ ηεν ζανευκαζ ηζη ηησοκ δε
 κρευσι ηεν ζανφενι ετζωοτ εκοι ηευροισ ηεν
 ηηηηη¹ ηευ φσφ. ανοκ ζω αιεροτσερην οτοζ⁵
 υβσχι⁶ (ειζεζε)⁶ εβοζ ηεν μα εμα ηευ εβοζ
 ηεν ηη ενι. ειχορσσι εβοζ δε αρε φρη παζση
 ηηπατ ζηνα ηηαυτοη υμοι εβοζ ηεν ηαθις ηευ
 ηαυκαζ ηζη ηη εκσφ εροι φηοτ. αλλα δε
 οτσαχι υποσ οτοζ μοτ. ησοφ δε εταφχορσσι
 εροσ πεχαφ δε εταρεσαχι υφρηφ ηοτι ηηηζιομ
 ηατζη. ιςχε ηαγαθοη⁷ ανοιτοτ εβοζ ζιτην ποσ
 ηηπετζωοτ τεηηαφαι ηαρσοτ αη. ηεν ηαι τηροτ

1. P ζαδης. — 2. P ηευρι et ηευρι. — 3. L ηηατηνεχι. — 4. M, L ηηη. —
 5. P οτο. — 6. M, L υβσχι. — 7. P ηαγαθοη. L ηηαγαθοη.

a. Au lieu de *ἀναμένο*. Cf 17. 13 : οτσσι εροσ; conjecture : οτσζ ου μοτη.

b. Addition correspondant à *περιερχομένη* dans 21 manuscrits, à *περιερχομένη* dans ms. 248.

temps *χρόνος* s'étant passé, sa femme lui dit : « Jusqu'à quand patienteras-tu disant : Je *demeurerai* encore un petit moment, attendant *dans* l'espérance *ἐπίς* de mon salut? Car voici que ton mémorial a disparu de dessus la terre, *tes* fils et *tes* filles, les douleurs et les souffrances de mon sein dont j'ai été affligée péniblement pour rien. Et toi tu es assis sous les vers infects, veillant dans la chaleur et la rosée; quant à moi, je suis vagabonde et esclave, (tournoyant) de place en place, de maison en maison, attendant le moment où le soleil se couchera pour me reposer de mes souffrances et de mes afflictions qui m'enveloppent maintenant; mais dis un mot au Seigneur et meurs. »
 Mais lui, l'ayant regardée, dit : « Tu as parlé comme une des femmes insensées; si nous avons reçu les biens du Seigneur, ne supporterons-nous pas les

εταρωσπισ ἕμοϋ ἕπεφερζαι ἰνοβι ἰξε τσβ ἕεν
 πεφσφοτοϋ ἕπεμθο ἕπός.

ΕΤΑΡΩΣΤΕΜ ΔΕ ἰξε πεφτ ἰψφῆρ εϋβε ἰππετ- 11
 ζωοϋ τηροϋ εταρι εζρη εζωϋ αρι ζαροϋ ἰξε
 φοται φοται¹ εβοζ ἕεν τεϋχωρα. ελσαφ²
 ποτρο ἰθεμανη πεμ βαδδαζ πιττρανηοϋ ἰτε
 πικαϋχεση πεμ σωφαρ ποτρο ἰτε πωμνηοϋ³.
 αρι ζαροϋ εϋσοπ ζε ἰτοϋτῆνοϋτ ἰαϋ οτοζ
 ἰτοϋζεμπεϋωμη. εταρῆαρ εροϋ ζι φοται ἕποϋ- 12
 σοϋσηϋ. οτοζ εταρωϋ εβοζ ἕεν οϋνηϋτ ἰσμη
 αϋρημ. εαφοται φοται ἕμωοϋ φωῆ ἰτεϋστοζη
 οτοζ αϋταζε καζι (εζεν τοϋαφε)^b. αϋζεμσι 13
 ἕατοϋϋ ἰζ ἰεζοοϋ πεμ ζ ἰεζωρζ ἕπε οτοϋ
 ἕμωοϋ σαζι. παρῆαρ γαρ επερῆοϋ εϋμοκζ οτοζ
 εϋζοϋϋ ἕμωο³.

1. P φοται une seule fois. — 2. L μμνηοεϋ, mauvaise copie de M qui écrit μμνηο sur la ligne et εϋ au-dessus de ο; de là μμνηοεϋ. Les manuscrits M et L ont souvent les mêmes fautes. Il semblerait que L dépend de M. — 3. M. L; T ἕμωοϋ; P. εμωοϋ, forme rare dans nos manuscrits de Job.

a) Pour Ἐλεφζ, métathèse constante. De même μμνηοεϋ, du grec Μωυσιϋ, vient de Naama.

b) Addition dans A.

maux? » En tout ce qui lui arriva, Job ne pécha pas des lèvres vis-à-vis de 11
 Dieu.

Quand ses trois amis eurent entendu parler de tous les maux qui lui étaient 12
 survenus, ils vinrent vers lui chacun de son pays (ζώρζ) : Éliphas, roi des
 Thémانيين; Baldad, tyran (τύρζωνοϋ) des Sauchéens, et Sophar roi des Min-
 néens; ils vinrent vers lui ensemble pour le consoler et le visiter. L'ayant vu 13
 de loin, ils ne le reconnurent point; et ayant poussé un grand cri, ils pleu-
 rèrent; chacun d'eux ayant déchiré son vêtement (στολζή), ils imposèrent de
 la terre sur leur tête. Ils s'assirent près de lui sept jours et sept nuits; aucun 14
 d'eux ne parla, car ils voyaient que la plaie était extrêmement pénible et grave.

1.1 Πενησα ηαι λε αφοταη¹ ηρωη ηηε ιαβ. οτοζ
 2.3 αφεζοτοι επεφεζοοτ εγωη υμοσ κε εφετακο
 ηηε ηηεζοοτ ειατωασι ηευ ηηεχωρζ ειατωοσ
 4 κε ισ οτζωοτυ. ηηεχωρζ ετεμματ εφεερχακι
 οτοζ ηηεφκαη ηρωη ηηε ηοσ εβοζ υηηωησ οτλε²
 6 ηηεφι εχωη ηηε φοτωηηη. εφεόβηη ηηε ηηχακι
 ηευ ηηηηβη υφωοτ. εφεί εχωη ηηε οτγηοφοσ.
 8 εφεηωηηη εφεζοτορη³ ηηε ηηεζοοτ...⁴ ετεμματ
 εφεόβηη ηηε οτχακι¹ ηηεφηωηηη ηειη ζαηηεζοοτ
 ηηε οτρωηη οτλε ηηηοτηηη⁵ ηειη ζαηηεζοοτ ηηε
 7 οταβοτ. αζαζα ηηεχωρζ ετεμματ εφεηωηηη ηειη
 ζαηηκαζ ηηηη ηηηεφι εχωη ηηε ηοτρηοη οτλε
 8 φρωη. αζαζα εφεζοτορωη ηηε φη ετηαζαζοτοι
 επηηεζοοτ ετεμματ φη ετηαηωηηηβ⁵ υηηηηωηη
 9 ηηκτωοσ. εττεερχακι ηηε ηηηοτω ηηε ηηεχωρζ ετεμ
 ματ (ηηηοτ)ετζηηπομηηηη⁶ οτλε ηηηοτω εφοτωηηηη

1. D'après T; M. P. et L. αφωη. — 2. P οτοζ οτλε. — 3. P εζοοτη. L. εζοοτη. — 4. P avait écrit ηηχακι; ηη est raturé, mais non remplacé. — 5. P εθηα. — 6. L ετζηηπομηηηη.

a. Manque και η υβζ.

b. Incorrect: Momet ηηη, laissant un espace libre. Conjecture : ηηηεφβηηηηηη.

c. Au lieu de σπορέζει: Holmes cite 12 manuscrits portant la négation και μη σπορευειναι. On trouve la négation dans le Codex C, raturée par un correcteur.

III. 1-9 Après cela, Job ouvrit sa bouche et maudit son jour en disant : « Périsse
 4 le jour où je suis né, et la nuit où l'on a dit : Voici un mâle; que cette nuit-là
 5 soit ténèbres, et que le Seigneur ne la recherche pas d'en haut, et que la
 6 lumière ne vienne pas sur elle; que les ténèbres et l'ombre de la mort s'en
 7 emparent; que vienne sur elle une nuée obscure (γνόφος). Que ce jour-là... soit
 8 maudit; que les ténèbres s'en emparent; qu'il ne soit pas dans les jours de
 9 l'année, et qu'il ne soit pas compté dans les jours du mois; mais que cette
 nuit-là soit dans les afflictions; que l'allégresse et la joie ne viennent pas sur
 elle, mais qu'il la maudisse celui qui doit maudire ce jour-là, celui qui doit
 tuer la grande baleine (ζήτης); que les étoiles de cette nuit-là s'obscurcissent,

ΟΥΤΟΣ ἦΠΟΤΗΝΑΥ ΕΠΙΣΙΟΥ ἦΤΕ ΖΑΝΑΤΟΥΤΙ ΕΨΩΔΙΜΟΥ.
 ΧΕ ΟΥΗΣ ἸΠΕΨΩΘΑΜ ἦΠΠΡΑΝ ἦΤΕ ΘΠΕΧΙ ἦΤΕ 10
 ΤΑΜΑΥ¹. ΠΑΨΝΑΨΑΙ ΓΑΡ ἸΠΑΨΙΚΑΖ ἦΖΗΤ ΕΒΟΖ
 ΗΕΝ ΠΑΒΑΖ. ΔΗΟΙ ΓΑΡ ἸΠΠΜΟΥ ΗΕΝ ΘΠΕΧΙ ΙΕ ΕΤΑΠ 11
 ΕΒΟΖ ΗΕΝ ΘΠΕΧΙ (ΔΗΟΙ) ἸΠΠΜΟΥ ΣΑΤΟΥ. ΕΘΒΕ ΟΥ ΔΕ 12
 ΑΥΤΑΧΡΟ² ἦΧΕ ΠΑΚΕΖΙ. ΕΘΒΕ ΟΥ ΔΕ ΔΙΟΥΤΕΜ ΟΙ.
 ΤΗΟΥ ΔΕ ΠΑΠΝΑΨΚΟΥ ΠΕ ΟΥΟΖ ἦΤΑΧΑΡΨΙ³ ΠΑΠΝΑ- 13
 ΖΨΡΠ ΠΕ ΟΥΟΖ ΠΑΠΝΑΨΤΟΥ⁴ ἸΜΟΙ ΠΕ ΠΕΜ ΖΑΠΟΥ- 14
 ΡΨΟΥ ἸΒΟΥΡΛΕΥΤΗΣ ἦΤΕ ΠΚΑΖΙ ΠΗ ΕΠΑΥΨΟΥΨΟΥ
 ἸΜΨΟΥ⁵ ΕΧΕΝ ΖΑΠΣΗΨΙ. ΙΕ ΠΕΜ ΖΑΠΑΡΧΨΠ ΠΗ 15
 ΕΠΑΨΟΥ ἦΧΕ ΠΟΥΠΟΥΒ ΠΗ ΕΤΑΥΜΑΖ ΠΟΥΗΣ ἦΖΑΥ.
 ΙΕ ἸΦΡΗΤ ἦΟΥΟΥΗΕ ΕΨΗΝΟΥ ΕΒΟΖ ΗΕΝ ΤΟΥ¹ ἦΤΕ 16
 ΤΕΨΜΑΥ. ΙΕ ἸΦΡΗΤ ἦΖΑΠΚΟΥΤΨΙ ἦΑΖΨΟΥΤΙ ΠΗ ΕΤΕ-
 ἸΠΟΥΝΑΥ⁵ ΕΦΟΥΨΠΠΙ. ΕΤΑ ΠΑΨΕΒΗΣ ΕΤΕΨΜΟΝ⁶ 17

1. P, M ἦΤΑΜΑΥ; L τε ajouté au-dessus de la ligne. — 2. P ΠΑΠΝΕΜΤΟΥ. — 3. P ἸΜΟΥ. — 4. T ΤΠΟΥ; de même L; M avait écrit ΤΨΟΥ, mais a raturé Ζ pour le remplacer par Τ. — 5. P ΕΠΟΥΨΠΟΥΝΑΥ.

a) Au lieu de συνήνησαν, Sah. : χασ (Sic. pro χορ, d'après Clasca); V. L. (Vetus latina) : constiterunt.

b) Au lieu de ἡσύχασα : correspondrait à εσιγησα.

c) Au lieu de ἐξέκυσσεν = τεμζο ἦουΨΨΠΠ; Sah. Ἰμζε πόΨΠΠ.

qu'elles (n')attendent (pas) (ὑπομένω), et qu'elles ne viennent pas à la lumière, et qu'elles ne voient pas l'étoile du matin se lever; parce qu'elle n'a pas fermé 10
 les portes (πύλι) du sein de ma mère, car elle aurait enlevé cette affliction de mes yeux. Pourquoi donc ne suis-je pas mort dans le sein, ou, étant sorti 11
 du sein, pourquoi ne suis-je pas mort aussitôt? et pourquoi mes genoux se 12
 sont-ils affermis, et pourquoi ai-je sucé la mamelle? et maintenant je serais 13
 couché et je me tairais; je sommeillerais et je me reposerais avec des rois 14
 arbitres de la terre qui se glorifiaient des épées, ou avec des chefs qui avaient 15
 beaucoup d'or, qui ont rempli leur maison d'argent; ou comme un avorton 16
 sortant du sein de sa mère, ou comme des petits enfants qui n'ont pas vu 17
 la lumière, là où les impies ont consumé la rage de la colère, où se sont

18 ΟΥΧΩΣΤΙ ΣΗ ΟΥΒΟΝ ἄματ. ΕΙΔΑΤῶΝ ἄμαοτ
 19 ἄματ ἴξε ΜΙ ΕΙΨΕΨῆσῃ ἦεν ποτσαμα. ΜῆΔ-
 20 ΕΝΕΖ¹ ΔΕ ΨΗΡΟΤ ΕΤΣΟΝ ΜΙ ΕΠΕΪΝΟΤΣΩΤΕΝ ΕΙΣΜΗ
 21 ΣΟΤΦΟΡΟΛΟΓΟΣ. ΟΥΚΟΤΧΣ ΜΕΝ ΟΤΗΝΩΨ] ΣΕΧΗ ἄματ
 22 ΜΕΝ ΟΥΒΛΑΚ ΕΓΕΡΖΟΨ] ἦαΨΗ ἄνεγῶΣ. ΕΘΒΕ ΟΥ ΓΑΡ
 23 ΔΤΨ] ἄφοτῶσῃ ΣΗΝ ΕΙΨΕΝ ΜΧΑΚΙ² ΨΕ ΜΨΗΨ
 24 ΣΗΝΨΤΧΗ ΕΙΨΕΝ ΜΕΜΚΑΖ ἴζητ. ΕΘΜΕΙ¹ ἄψμοτ
 25 ΟΥΟΖ ΤΟΨΟΙ⁴ ἄμοφ ΔΗ ΕΤΨΑΡΚ² ἄμοφ ἄψρηΨ
 26 ἴΖΑΠΔΖΨΡ. ΨΑΤΡΑΨ ΔΕ ΕΨΜΗ ΣΨΤΕ ΤΟΤΟΤ ΟΙ ἄμοφ.
 27 ΨΜΟΤ ΟΤΕΜΤΟΝ ἄηρησῃ ΜΕ ΔΨΨΩΔΑΜ ΓΑΡ ΕΡΨΩ
 28 ἴξε ΨΨ. ἦΑΧΨΟΤ ἴΖΑΠῆρηοτ ΨΑΨ ἴξε ΟΥΨΙΑ-
 29 ΖΟΜ. ΨΝΑΡΨ ΔΠΟΚ ΕΣΑΜΟΝ³ ἄμοι ἴξε ΟΥΖΟΨ.
 30 ΨΖΟΨ ΓΑΡ ΕΠΔΙΨ ἄνεσρῶοτΨ ΔΣΙ ΣΗΝ ΟΥΟΖ ΟΗ
 31 ΕΠΔΙΕΡΖΟΨ] ἦΑ ΤΕΣΖΗ ΔΣΙ ΕῆΟΤΗ⁴ ΕΖΡΑΙ. ΟΥΔΕ⁵

1. M, L ΕΘΜΕΙ. — 2. P ΕΨΑΡΚ. — 3. L ΣΕΔΜΟΝ. — 4. P omel ΕῆΟΤΗ. — 5. L ΟΖΔ.

a. Grec : κλιόντες. — מִיִּזְבְּחֵי pour מִיִּזְבַּח.

b. Au lieu de ἐν πικρίῃ, qui équivaut à ἦεν μῆδῶσι.

c. Sic. On trouve τοιοῦτο οἱ deux lignes plus bas; τοιοῦτο tient lieu d'un pronom personnel sujet.

18 reposés ceux qui sont brisés dans leur corps (σῶμα et les *prisonniers* (perpé-
 19 tuels) tous ensemble qui n'ont pas entendu la voix de l'exacteur (φρονητής);
 20 petit et grand sont là, comme aussi le serviteur qui craint son maître¹.
 21 Pourquoi donc la lumière a-t-elle été donnée à ceux qui sont dans
 22 *l'amertume* des ténèbres, et la vie aux âmes dans l'alliction, qui désirent
 23 la mort et ne l'obtiennent pas, *qui* en la déterrant comme des trésors, se
 24 réjouissent s'ils la trouvent? La mort est un repos pour l'homme, car Dieu
 25 a fermé sa bouche. Avant les aliments vient le gémissement; je dois pleurer
 saisi par la crainte; car la crainte qui m'inquiétait m'est arrivée, et celle

1. Sans le grec, et d'après le sens du passage et le parallélisme, on aurait pu traduire : craintif en présence de son maître.

ὑΠΙΕΡΖΙΡΗΝΗ¹ ΟΥΔΕ ὑΠΙΕΡΝΟΤΧΑΖΙΝ² ΟΥΔΕ ὑΠΙῶ-
ΤΟΝ ὑΜΟΙ ΔΥΙ ΠΗΙ ἸΞΕ ΟΥΧΩΠΗΤ.

ΔΥΕΡΟΥΩ ἸΞΕ ΕΔΙΣΑΦ ΠΙΘΕΜΑΠΙΤΗΣ ΠΕΧΑΥ ΔΕ IV, 1
 ΜΗΤΙ ΔΥΣΑΧΙ ΠΕΜΑΚ ΗΕΠ ΟΥΗΙΣΙ ἸΟΥΜΗΥ ἸΣΟΠ. 2
 †ΧΟΜ ΔΕ ἸΤΕ ΠΕΚΣΑΧΙ ΠΙΜ ΕΤΗΔΥΦΙΤΣ. ΙΣΧΕ ΓΑΡ 3
 ἸΘΟΚ ΑΚ†ΣΒΩ ἸΟΥΜΗΥ ΟΥΟΖ ΖΑΠΧΙΧ ἸΤΕ ΖΑΠΔΤ-
 ΧΟΜ ΑΚ†ΠΟΜ† ΠΩΟΥ ΖΑΠΟΥΟΠ ΔΕ ΕΥΨΩΠΙ ΑΚΤΑ- 4
 ΖΩΟΥ ΕΡΑΤΟΥ ΗΕΠ ΖΑΠΣΑΧΙ ΖΑΠΚΕΔΙ³ ΔΕ ΕΥΟΙ
 ἸΑΤΧΟΜ ΑΚ†ΠΟΜ† ΠΩΟΥ. †ΠΟΥ ΔΕ ΔΥΙ ΕΧΩΚ ἸΞΕ 5
 ΟΥΕΜΚΑΖ ΟΥΟΖ ΔΥΒΟΖ ΕΡΟΚ ἸΘΟΚ (ΔΕ)⁴ ΔΚΙΝΣ. ΜΗ 6
 ΔΡΕ⁵ ΤΕΚΖΟΥ† ΔΠ ΧΕ ΨΟΠ ΗΕΠ ΟΥΜΕΤΑΤΖΗΤ ΠΕΜ
 ΤΕΚΖΕΛΠΙΣ⁶ ΗΕΠ †ΚΑΚΙΑ ἸΤΕ ΠΕΚΜΩΠΗΤ. ΔΡΙΦΜΕΤΙ 7
 ΧΕ ΠΙΜ ΔΥΤΑΚΟ ΕΥΟΥΑΒ ΙΕ ΕΤΑ ΖΑΠΩΜΠΙ ΤΑΚΟ
 ἸΠΗΔΑΥ ΠΕΜ ΤΟΥΠΟΥΠΙ ΤΗΡΣ. ΚΑΤΑ ΦΡΗ† ΕΤΑΠ- 8
 ΠΑΥ⁷ ἸΠΗ ΕΤΣΧΑΙ ἸΠΙΔΑΤΟΠΟΠ⁸ ΠΗ ΕΤΣ† ὑΜΩΟΥ

1. D'après M; T omet la lettre ὑ et écrit πζιρηνι; P ουδε περζερινη, L
 μπιερζερινη. — 2. P ηουχαζιν. — 3. P ζαπκε δε; M δι ajouté au-dessus de κε.
 — 4. P omet δε. — 5. P εδρε. — 6. P ζηλις. — 7. L ετεπιαυ. — 8. L ηια-
 τοπον.

a) Grec : εἶδον = ἀμαυ.

que je redoutais est entrée en moi; je n'ai eu ni paix (εἰρηνέω), ni tranquillité
 (ἡσυχάζω), ni repos : le courroux m'a envahi. » 26

Éliphaz le Thémánite répondit et dit : « Est-ce qu'on t'a parlé bien des IV, 12
 fois de façon blessante dans l'affliction? Mais qui pourrait supporter la
 violence de tes paroles? Alors que tu as instruit bien des gens et fortifié 3
 les mains des faibles, rétabli des malades par tes paroles, raffermi des genoux 4
 débiles, maintenant que la souffrance est venue sur toi et t'a touché, tu t'es 5
 agité; est-ce que ta crainte n'est pas déraisonnable? et ton espérance 6
 est-elle dans la malice (zxxíz) de tes procédés? Réfléchis : qui a péri étant 7
 pur, ou quand des justes ont-ils péri radicalement? Comme nous avons 8
 vu ceux qui cultivent le désordre (ζτοπζ), ceux qui le sèment moissonneront

9 ἰτίωσθ) πῶς ἰδανευκας ἰζῆν. εἶβος ἦεν
 10 πωταζαζῶν ἰνι πῶς ἰτίωκο. εἶβος ἄε ἦεν
 11 πῆνῆ ἰνε πεφύβον¹ εἰβόζοτε εἶβος. ἴχου ἰνε
 12 πῶσι ἴειν ἰνε ἴειν πῶσιπῶσι ἰνε πῶρακωσι²
 13 ἀφῶσι. πῶριπῶσιπῶσι ἀφῶσι ἄε ἰπῶσιπῶσι ἴρε
 14 ἰματ. πῶσι ἰνε πῶσι ἀπῶσιπῶσι ἰπῶσιπῶσι. εἰνε
 15 ζῶσι γαρ... ἰπῶσιπῶσι πῶσι ἦεν πῶσιπῶσι πῶσι
 16 ζῶσι ἦεν πῶσιπῶσιπῶσι πῶσιπῶσι ἰπῶσιπῶσι³. ἰπῶσιπῶσι
 17 πῶσιπῶσι ἀπῶσιπῶσι εἶβος ζῶσιπῶσι⁴. οἶβος ἴ⁵
 18 ἄε πῶσι οἶβος ἴνε πῶσιπῶσι εἶβος ἴνε οἶβος ἴ
 19 εἶβος πῶσιπῶσι. οἶβοςπῶσι (ἄε) πῶσιπῶσιπῶσι ἀπῶσι
 20 εἶβος πῶσιπῶσι οἶβος ἀφῶσιπῶσι εἶβος⁶ εἶβοςπῶσι. οἶβοςπῶσι
 21 ἀφῶσι εἶβος πῶσιπῶσι ἀπῶσιπῶσιπῶσι ἄε ἴνε πῶσιπῶσι⁷
 22 πῶσιπῶσιπῶσι ἀπῶσιπῶσι⁸ οἶβος ἰπῶσιπῶσιπῶσι ἀπῶσιπῶσι οἶβος

1. T πεφύβον. — 2. P ἄρακον. — 3. T ἰπῶσιπῶσι.

a. Au lieu de εἰ δὲ τι ρῆμα; le copiste remplace δὲ par γαρ et omet ρῆμα. Le grec n'a de commun avec l'hébreu que ρῆμα = רֶמָה, μου το ους = מוֹתוֹ, παρ' αὐτου = מִפִּי.

b. Au lieu de σα, Sah. εροκ; lire ἰπῶσιπῶσι.

c. Grec : παρ' αὐτου.

d. T πῶσιπῶσι = μου τὰ ὀστα.

e. Lire πῶσιπῶσι = μου τρίχες, d'après Tattam.

f. Au lieu de ἀνεστην = ἀπῶσιπῶσι du Sahidique.

9 pour eux des afflictions : par l'ordre du Seigneur ils périront : par le souffle
 10 de sa colère ils seront anéantis. La force du lion, la voix de la lionne, la
 11 jaectance du dragon, *tout* s'est éteint; le lion fourmilier a péri, parce qu'il
 n'avait pas de nourriture; les petits des lions ont manqué les uns aux autres.
 12 Car (?) s'il y avait eu quelque vérité dans tes paroles, rien de ces maux ne
te serait arrivé¹. Mon oreille n'entendra-t-elle pas des choses étranges de
 13 lui? *Dans* la terreur et le bruit de la nuit, quand la terreur vient sur les
 14 hommes, un effroi m'assailit avec un tremblement *qui* secoua violemment
 15 *mes* os; un souffle passa sur mon visage; mes *cheveux* et mes chairs (τρίχες)
 16 frémirent; je fus stupéfait et ne reconnus rien: je regardai, et ce n'était

1. Heb. : Un mot est venu jusqu'à moi furtivement.

ΠΕ ἸΜΟΝ ΜΟΡΦΗ ἸΠΕΜΘΟ ἸΝΑΒΑΔ ΑΔΔΑ ΟΥΘΟΥΤΥ
 ΠΕΜ ΟΥΣΜΗ ΠΕ ΕΠΑΙΣΩΤΕΜ ΕΡΣΟΥ. ΟΥ ΓΑΡ ΜΗ ΨΝΑ- 17
 ΨΗΠΙ ἸΞΕ ΟΥΡΨΜΙ ΕΥΤΟΥΒΗΟΥΤ ἸΠΕΜΘΟ ἸΠΙΘ̄ ΙΕ
 ΟΥΟΝ ΟΥΡΨΜΙ ΠΑΕΡΑΤΑΡΙΚΙ ΕΒΟΔ ἩΕΝ ΠΕΥΖΒΗΟΥΤΙ.
 ΙΣΧΕ ΨΤΕΝΖΟΥΤ ἸΜΟΣ ΑΠ ἩΑ ΠΕΥΔΑΨΟΥΤΙ ΠΕΥΔΑΓ- 18
 ΓΕΔΟΣ ΔΕ ΑΨΜΟΚΜΕΚ ΕΟΥΖΨΒ ΕΨΗΟΣΙ ἩΑΡΨΟΥΤ. ΠΗ 19
 ΔΕ ΕΨΩΠ ἩΕΝ ΖΑΠΗΙ ἸΟΜΙ ΕΤΕ ΑΠΟΝ ΖΨΠ ΑΠΟΝ
 ΖΑΠ ΕΒΟΔ ἩΕΝ ΠΑΙΟΜΙ ἸΟΥΨΤ ΑΨΨ ἸΟΥΕΡῆΟΥΤ ΠΨΟΥΤ 20
 ἸΨΡΗΨ ἸΟΥΖΟΔΙ. ΟΥΟΖ¹ ΙΣΧΕΝ ΨΨΠ ΨΑ ΡΟΥΖΙ
 ΣΕΨΩΠ ΑΠ ΧΕ². ΕΘΒΕ ΦΑΙ ΧΕ ἸΜΟΝ ΨΨΟΜ ἸΜΨΟΥΤ
 ΕΕΡΒΟΝΗΠ ΕΡΨΟΥΤ ἸΜΠ ἸΜΨΟΥΤ ΑΥΤΑΚΟ. ΑΨΠΨΙ 21
 ΓΑΡ ἸΨΨΟΥΤ ΑΥΨΨΟΥΤΙ ΟΥΟΖ ΑΥΤΑΚΟ ΧΕ ἸΜΟΝΤΟΥΤ
 ΣΟΦΙΑ ἸΜΑΥ.

ΨΨ ΔΕ ΕΖΡΗΙ (ΟΥΟΖ ΑΝΑΥ) ΧΕ ΠΠ ΑΨΨΩΤΕΜ¹ 17. 1
 ΕΡΟΚ ΙΕ³ ΧΕ ΧΠΑΝΑΥ ΕΟΥΑΙ ἸΠΠΙΑΓΓΕΔΟΣ ΕΒΟΥΑΒ.
 ΚΕ ΓΑΡ ΨΑΡΕ ΠΨΨΠΤ ΤΑΚΟ ἸΠΠΙΑΤΖΗΤ^b ΠΨΧΟΖ⁴ 2

1. Ρ ΟΥ ΙΣΧΕΝ. — 2. Ρ ΠΕ. — 3. Ρ, Τ ΙΣΧΕ. — 4. Ρ ΚΟΖ.

a) Au lieu de ὑπακούσεται. ΑΝΑΥ ajouté comme dans le Sah.

b) Au lieu de ἄφρονα = ΠΨΑΤΖΗΤ.

pas une forme (μορφή) devant mes yeux : mais c'était un souffle et une voix
 que j'entendais : Quoi donc ? un homme sera-t-il pur vis-à-vis du Seigneur ! 17
 ou un homme sera-t-il irréprochable par ses œuvres ? S'il n'a pas confiance 18
 en ses serviteurs, et si dans ses anges il remarque quelque chose qui souffre,
 quant à ceux qui habitent dans des maisons de boue, et nous-mêmes nous 19
 sommes de la même boue, il leur envoie une plaie comme la teigne, et du 20
 matin jusqu'au soir, ils ne sont plus ; parce qu'ils ne peuvent se secourir
 (βοηθεῖν) les uns les autres, ils ont péri ; il a soufflé sur eux, ils se sont 21
 desséchés et ils ont péri, parce qu'ils n'avaient pas de sagesse.

Mais appelle, (et vois) si quelqu'un t'entend, ou si tu vois quelqu'un des 17. 1
 anges purs. De fait la colère fait périr l'insensé, et l'envie tue celui qui divague. 2

3 δε μαρτυρεῖ ὡς ἐτις οὐρανῶν. ἀνοκ δε ἀνιατ
 4 ἐξαναστήσι ἐατρί ποτῆσι ἐβοκ οτοζ σατοτῆ
 5 ἀγοτῶσι^a ὕποτῶσι^b. ποτῶσι δε ἐτίξει^c ὕποτ-
 6 ται ἐτετῆικῶσι δε ζῆρεν πῆρωσι ἴτε μν
 7 ἐιβοκ³ ἐρωσι οτοζ ἴνεφῶσι ἴτε φῆ ἐμα-
 8 νασῶσι. μν γαρ ἐτατῶσι⁴ ἴτε μν ἐπῆματ
 9 ζανῶσι ἐτίτομοσι. ἴποσι δε ἴποτερ ἐβοκ³
 10 ἐξανητῆσι. ἐέμοτικ ἴτε ποτῶσι. ἴνεφῆ γαρ
 11 ἴτε οτῆσι ἐβοκ ἴτε πκασι οτδε ἴνεφῶσι ἴτε
 12 πῆρωσι ἴτε οτῆσι. ἀλλα φῶσι¹ ἐτοτῶσι
 13 ὕμοσι ἐβοκ ἴτε οτῆσι μῆσι ἴτε μῆσι ἐζητ
 14 ἐπόσι. μῆσι δε ἀν ἀλλα ἀνοκ τῶσι ὕπο
 15 πῶσι δε φῶσι ἴτε οτοσι μῆσι τῶσι ἐπῶσι
 16 ἴτε οτῆσι. φῶσι ἐπῆσι ἴτε οτοσι οτοζ ἴτε οτοσι
 17 μῆσι ζανῶσι ἐτίει πῶσι⁵ μῆσι ζανῶσι
 18 ὕποσι μῆσι. φῶσι ἐτῆσι ἴποσι ἴτε οτοσι ζῆρεν

1. P οτῶσι ποτῶσι; M, L ὕποτῶσι. — 2. P σῶσι. — 3. P ἐβῶσι. — 4. P πῶσι. — 5. P πῶσι.

a Au lieu de ἐξῶσι = ἀγοτῶσι.

b σῶσι M, L. σῶσι pour δῆσι, traduit 5, 24, par σῶσι qui est préférable.

c Pour πόρρω γένοιτο = οτῆσι; ζῆσι demanderait ἐβοκ.

3 Pour moi, j'ai vu des insensés prendre racine, et soudain leur fortune
 4 a été engloutie; leurs fils *seront loin* du bien-être; ils seront tourmentés
 5 aux portes de leurs inférieurs, et il n'y aura personne qui les sauve; ce que
 6 ceux-là ont amassé, des justes le consumeront, et eux ne seront pas tirés
 7 de la misère; leur force s'épuisera; car ce n'est pas de la terre que sortira
 8 la douleur, et ce n'est pas sur les montagnes que croîtra la souffrance;
 9 mais c'est l'homme qui est né dans la douleur, *comme* les petits des aigles
 10 volent dans les hauteurs. Mais, quoi qu'il en soit, je prie le Seigneur;
 11 le Seigneur, le maître de toutes choses, je crierai vers lui, *vers Celui* qui fait
 12 des choses grandes et insondables, des œuvres glorieuses et des merveilles
 13 sans nombre, qui donne la pluie à la terre, qui envoie l'eau sur ceux qui

ΠΚΑΖΙ ΦΗ ΕΤΤΑΟΥΤΕ ΜΩΟΥ ΕΧΕΝ ΠΗ ΕΤΣΑΠΕΣΗΤ
 ΗΤΦΕ. ΦΗ ΕΤΟΪΣΙ ΗΠΗ ΕΤΘΕΒΗΝΟΥΤ ΟΤΟΥ ΕΤΤΟΥΝΟΣ 11
 ΗΠΗ ΕΤΑΥΤΑΚΟ. ΦΗ ΕΤΦΩΝΖ ΗΠΙΣΟΒΝΙ ΗΤΕ ΠΠΙΑ- 12
 ΠΟΥΡΓΟΣ ΟΤΟΥ ΗΠΟΥΤΕΡ ΖΑΙ ΜΜΕΘΩΝΙ ΗΧΕ ΠΟΥΧΙΧ.
 ΦΗ ΕΤΤΑΖΟ ΗΠΙΣΑΒΕΥ ΗΕΝ ΤΟΥΤΣΒΑ ΠΣΟΒΝΙ ΔΕ 13
 ΗΤΕ ΠΙΣΑΠΚΟΥΤΣ ΑΥΘΥΡΕΥΤΩΜΗΤ ΕΡΕ ΟΥ ΧΑΚΙ^α ΕΪΟΤΗ 14
 ΕΖΡΑΥ ΗΕΝ ΠΠΕΖΟΥΤ ΕΥΕΧΕΜΧΟΥ^β ΔΕ ΜΜΕΡΙ^γ
 ΜΦΡΗΤ^δ ΜΠΠΕΧΩΡΖ. ΕΥΕΤΑΚΟ ΗΕΝ ΠΠΠΟΔΕΜΟΣ ΠΠΑΤ- 15
 ΧΟΥ ΔΕ ΕΥΕΕΡ ΕΒΟΖ ΗΕΝ ΤΧΙΧ ΜΦΗ ΕΤΕΟΥΟΠ
 ΨΧΟΥ ΜΜΟΥ. ΕΡΕ ΟΥΖΕΛΠΙΣ ΨΩΠΠΙ ΗΟΥΑΤΧΟΥ 16
 ΕΥΕΪΩΜ ΔΕ ΗΧΕ ΡΩΥ ΗΟΥΡΕΥΟΒΗΧΟΠΣ. ΜΟΥΠΠΑΤΥ 17
 ΜΠΠΡΩΜΙ ΕΤΕΥΠΑΣΟΖΙ ΜΜΟΥ ΗΧΕ ΠΟΣ ΤΣΒΑ ΔΕ ΗΤΕ
 ΠΠΠΑΠΤΟΚΡΑΤΩΡ ΜΠΠΕΡΨΩΠ^ε ΗΧΟΥΑΨΩΣ ΑΠ. ΗΪΟΥ 18
 ΔΕ ΕΤ^δ ΜΚΑΖ ΟΤΟΥ ΠΑΖΠ ΟΠ ΨΑΥΤ^ε ΜΤΟΠ ΑΥΨΑΠ^ε
 ΕΡΪΟΥ ΨΑΡΕ ΠΕΥΧΙΧ ΟΠ ΤΑΔΟ. Ε^ε ΗΠΟΠ ΨΠΠΑΠΑΖΜΕΚ 19
 ΕΒΟΖ ΗΕΝ ΖΑΠΑΠΑΓΚΗ ΗΕΝ ΠΠΜΑΖ Ζ^ε ΔΕ ΗΠΠΕ
 ΠΕΤΖΩΟΥ ΟΟΥ ΕΡΟΚ. ΗΕΝ ΟΥΖΒΩΠ ΕΥΕΠΑΖΜΕΚ 20

1. M, L ψωππ.

a) Sic M, L, P; T ΕΡΕ ΟΥΧΑΚΙ ΕΪΟΤΗ; lire ΕΡΕ ΟΥΧΑΚΙ Ϊ.

b) Au lieu de ΧΕΜΧΩΜ ΟΥ ΧΟΜΧΕΜ.

c) T ΜΜΕΡ; M, L ΜΜΕ. P omet ce mot.

sont au-dessous du ciel, qui élève les humbles et ressuscite ceux qui sont 11
 perdus, qui bouleverse les projets des rusés (πυλόςργος) et de ceux dont les 12
 mains ne font rien de juste, qui prend les savants dans leur science et a 13
 mis en suspens le projet des retors. L'obscurité viendra sur eux dans le jour: 14
 ils tâtonneront à midi comme dans la nuit; ils périront dans la guerre (πόλεμος); 15
 le faible échappera de la main de celui qui avait la puissance; l'espérance 16
 viendra au faible; la bouche du violent se fermera. Heureux l'homme que 17
 le Seigneur corrigera! Ne reçois pas à contre-cœur la leçon du Tout-Puissant.
 C'est lui qui donne la souffrance, et encore lui qui donne le repos: s'il donne 18
 le coup, ses mains ensuite guérissent; six fois il te sauvera dans la nécessité: 19
 la septième fois le mal ne t'atteindra plus; dans la famine, il te sauvera de 20

1 ἰστοῦ ἀφροῦ ἦεν ὀρθοζευός καὶ ἐφῆναζμεκ
 2 εἶδος ἰστοῦ ἰορβενίμ. ἐφίχουκ¹ εἶδος θα ὀτυασ-
 3 ῆτος² ἦτε ὀτλας ὀτοζ ἰνεκερζοῖ ἔτιμοτ ἰξε
 4 θαμηεῖζωοτ. ἰρεφούηχοης καὶ μεμ ἰνανομος
 5 ἐκεσῶβι ἰμωοτ... ἰσθρηομ ἰαγρηομ ἐτέερζρημ
 6 μεμακ. ἰοτε ἐκέμ καὶ ἐφίερζρημ ἰξε μεκμ
 7 ἰσοβῖ] καὶ³ ἦτε μεκκμ ἰμεφερνοβι. ἐκέμ καὶ
 8 φου ἰξε μεκκροκ μεκωρη ἐτέερ ἀφρη] ἰμ-
 9 σμαζ⁴ ἰηροτ ἦτε ἰκοι. ἐκίς καὶ ἐμωζατ ἀφρη] ἰμ-
 10 ἰορσοτο ἦεν μεφοτμοτ εατῶσῃ⁵ ἦεν μεφσμοτ
 11 ἰε ἀφρη] ἰορζοι ἦτε ὀτόηωοτ εατοζς εἶοτη
 12 ἦεν μεσοτμοτ. ζημμε ἰς ἡα ἰηηεῖζωοτ ἰπα-
 13 ρη] ἡα καὶ με⁵ ἡη ἐταρσομωοτ ἰσοκ καὶ ἀρημ
 14 ἰῖρη ἰῖρητ καὶ ὀτ μετακατφ.

VI, 1-2 Ἀφροτῶ ἰξε ἰσῶ μεζαφ καὶ εψωπ καὶ εψω
 ἰτεψω ἰπαζωητ ἰξε ὀτα ὀτοζ ἰτεψω

1. L. κοικ. — 2. P. αλαστῆτος. — 3. P. ομητ καὶ. — 4. M, L, T. οσῃ. —
 5. L. ομητ με.

a) Pour *παμβότανον* = *σῶ* ou *σμεζ* τρηοτ.

21 la mort; dans la guerre, il te sauvera du fer. Il te mettra à couvert du
 fléau (*μαστόξ*) de la langue et tu ne craindras pas quand les maux viendront.
 22-23 Tu te moqueras des violents et des libertins (*ζυγοποι*)... les bêtes (*θηρία*)
 24 sauvages (*ἀγρία*) seront en paix (*εἰρήνη*) avec toi. Alors tu sauras que ta
 maison sera en paix et que le régime de ta tente (*σκηνή*) ne péchera en rien;
 25 tu sauras que ta semence est abondante; tes fils seront comme les végétaux
 26 de la campagne; tu iras au tombeau comme le blé à point moissonné en
 son temps, ou comme le tas *de grains* dans l'aire, que l'on rentre à son
 27 moment. Voilà les choses comme nous les avons méditées, et ce sont les
 choses que nous avons apprises. A toi de savoir en toi-même ce que tu as fait. »

VI, 1-2 Job répondit et dit : « Si quelqu'un pesait mon grief et mettait ensemble

ἵπαικάδ' ἴζητ' ἦεν ὀσμᾶσι ἐρσοῖ. κε τῆ σενα- 3
 υψῆσι ἐρσορῶ ἐροτε πῦσῃ ἴτε φροῦ. ἀλλὰ ἰσσεκ 4
 ἀρε πασαῖσι θῶοτ. ἰσσοῦνεϋ γὰρ ἴτε πῶς σεχῆ 5
 ἦεν πασῶμα πῆ ετε ποτῶβον² σα³ ὑπασνοϋ.
 εϋσῆπ ἀψαπερζῆτς ἴσαῖσι ἴθωοτ σεβοῦξ ὑμοῖ.
 οὔ γὰρ⁴ μῆ ψῆαψῶ εβὼλ ἐπατῆρ ἴξε οὔτᾳ ἴτῶοτ 6
 εβῆλ ἐψκῶτ ἴσα τεψῆρε⁵ ἰε ἀπ ψῆατ ἴτεψσῖν
 ἴξε οὔμασι θῶξεν τεψοτορῶϋ ερε ὀτοπτεϋ ἦρε⁶
 ὑματ. μῆ σεναοῦτεμ σῆκ ἵατῶμοτ ἰε ὀτοπ θῶησι 7
 ἴτε θᾶπσαῖσι ἐτῶοτῖτ. ὑμοῖ πῦξοῖ γὰρ ἴτεσκιμ^α
 ἴξε ταφῆρῆ^β τῆατ γὰρ ἐπαῆηβῖ^ε ἐτῶροϋτ
 ὑφῆρῆτ ὑπῖσσοῖ ἴοὔμοτῖ. ἐπε ἀψῆ γὰρ πῆι πε 8
 ὀτοθ ἴτεψῖ ἴξε φῆ ἐφερετῖπ ὑμοϋ ὀτοθ ἴτε πῶς
 τ ἴταθελπῖς. μαρεψερζῆτς ἴξε πῶς ὀτοθ ἴτεψῶοθ 9
 ὑμοῖ ὑπεπῆρεψῆοτβετ δε ψᾶ εβὼλ. ἐσεῦσῆπῖ δε 10

1. P ἵπαικκάδ. — 2. T ὑποτῶβον. — 3. L omet σα. — 4. T γὰρ. — 5. L omet τεϋ. — 6. T ὀτοπ τεψῆρε.

a) Au lieu de *πῶσασθαῖ*, qui aurait pour équivalent *κῆν*.

b) Conforme au Cod. A : au lieu de *οργῆ* du Cod. B et *εργῆ* de C.

c) Au lieu de *σίτᾱ* = *ἥροτῖ*.

dans une balance mes afflictions, vraiment elles seraient plus lourdes que le 3
 sable de la mer; mais à quel point mes paroles seraient-elles mauvaises? car 4
 les flèches du Seigneur sont dans mon corps (*σώρξ*) et leur ardeur boit mon 5
 sang; si je me mets à parler, elles me piquent. Quoi donc? est-ce que 6
 l'ongle criera pour rien? *criera-t-il* sinon en cherchant sa nourriture? ou 7
 le bœuf mugira-t-il sur sa crèche, quand il a des aliments? mangera-t-on 8
 du pain sans sel? y a-t-il de la saveur dans des paroles creuses? Il 9
 n'est pas possible que mon âme (*ψυχή*) s'arrête; car je vois mes *aliments*
 putrides comme l'odeur du lion. S'il me donnait, s'il arrivait ce que je 10
 demande (*ζῆτεῖν*) et si le Seigneur me donnait mon espoir! Que le Seigneur
 commence et qu'il me touche; qu'il ne me fasse pas mourir absolument!
 Que mon *tombau* soit ma ville sur les murs de laquelle je sautais! Je n'userai

11 ἢ ἰσχυροὶ ἐσὶ καὶ οὐκ ἐπινοοῦσιν ἔχει
 12 ἡσυχίαν. ἢ ἰσχυροὶ ἐσὶ καὶ οὐκ ἐπινοοῦσιν ἔχει
 13 ἡσυχίαν. ἢ ἰσχυροὶ ἐσὶ καὶ οὐκ ἐπινοοῦσιν ἔχει
 14 ἡσυχίαν. ἢ ἰσχυροὶ ἐσὶ καὶ οὐκ ἐπινοοῦσιν ἔχει
 15 ἡσυχίαν. ἢ ἰσχυροὶ ἐσὶ καὶ οὐκ ἐπινοοῦσιν ἔχει
 16 ἡσυχίαν. ἢ ἰσχυροὶ ἐσὶ καὶ οὐκ ἐπινοοῦσιν ἔχει
 17 ἡσυχίαν. ἢ ἰσχυροὶ ἐσὶ καὶ οὐκ ἐπινοοῦσιν ἔχει
 18 ἡσυχίαν. ἢ ἰσχυροὶ ἐσὶ καὶ οὐκ ἐπινοοῦσιν ἔχει
 19 ἡσυχίαν. ἢ ἰσχυροὶ ἐσὶ καὶ οὐκ ἐπινοοῦσιν ἔχει

1. U. omitt. f. — 2. U. ὄσ. — 3. P' ὑπασσοῦσιν.

a) Au lieu de *προς* = ὄσ.

b) Conjecture : *ουσι*.

c) Manque *ἢ οὐκ ἐπ' ἀποθέσει ἐπεσπίθειν*, comme dans mss. 251. 261.

pas de ménagements; car je n'ai pas menti aux paroles de mon Dieu qui
 11 sont sacrées. Quelle est donc ma force pour que je patiente? quelle est ma
 12 durée (*χρόνος*) pour que mon âme accepte? ma force est-elle la force de la
 13 pierre? ma chair est-elle d'airain?... Le secours est loin de moi, et la pitié m'a
 14 abandonné: la visite du Seigneur m'a dédaigné. Mes proches ne m'ont pas
 15 regardé, comme un torrent qui s'est perdu, ou comme un flot, après m'avoir
 16 dépassé: ceux qui me craignaient se sont maintenant levés contre moi:
 17 comme la neige (*χιτών*) ou la glace (*χρόστειλλος*) qui a fait prise, de même que
 18 si elle est dissoute la chaleur étant survenue, elle n'est plus reconnue telle
 19 qu'elle était, de même aussi moi, j'ai été abandonné de tous, j'ai été ruiné et

ΠΕΝ ΠΙΣΤΙΣΤΟΤΙ ΗΤΕ ΣΑΒΩΝ ΗΗ ΕΥΝΑΥ. ΟΤΟΣ ΟΥΨΦΗΓ 20
 ΕΨΨΑΠΠΙ ΗΠΗ ΕΤΕ ΖΩΗΟΥ ΧΗ ΕΖΑΝΒΑΚΙ ΠΕΜ ΖΑΝ 21
 ΧΡΗΜΑ. ΗΨΑΤΕΝ ΔΕ ΖΨΤΕΝ ΑΡΕΤΕΝΤΨΟΤΗ ΕΖΡΗ 21
 ΕΨΑΙ ΗΕΝ ΟΥΜΕΤΑΤΠΝΑΙ ΖΨΣΔΕ ΕΤΑΡΕΤΕΝΝΑΥ 1
 ΕΠΠΕΡΖΟΤ ΑΡΙΖΟΨ. ΟΥ ΓΑΡ ΜΗΤΙ ΔΙΕΡΕΤΗΝ ΗΟΥΖΔΙ 22
 ΕΤΕΠΘΗΝΟΥ ΙΕ 2 ΔΙΕΡΧΡΙΑ ΗΤΕΤΕΝΨΟΜ. ΖΨΣΔΕ ΗΤΕΤΕΝ- 23
 ΠΑΖΜΕΤ ΗΤΟΤΟΥ ΗΠΑΧΑΧΙ ΙΕ ΖΙΝΑ ΗΤΕΤΕΝΣΟΤΤ ΕΒΟΖ 24
 ΗΤΟΤΟΥ ΗΖΑΝΨΨΡΙ. ΜΑΣΒΨ ΗΗΙ ΑΠΟΚ ΔΕ ΨΝΑΧΑ- 25
 ΡΨΙ. ΦΗ ΕΤΑΙΣΨΡΕΜ ΗΜΟΥ ΜΑΤΑΜΟΙ ΕΡΟΥ ΑΖΖΑ 25
 ΙΣΨΕΚ ΣΕΖΨΟΥ ΗΨΕ ΠΙΣΑΨΙ ΗΤΕ ΠΙΨΜΗ ΨΕΡΕΤΗΝ 26
 ΓΑΡ ΑΗ ΗΟΥΨΟΜ ΕΤΕΠΘΗΝΟΥ. ΟΥΔΕ ΠΕΤΕΝΣΟΖΙ 26
 ΠΑΨΡΙΚΗΗ ΑΗ ΗΕΝ ΖΑΝΣΑΨΙ. ΟΥ ΓΑΡ ΟΥΨΜΗ ΗΤΕ 27
 ΠΕΤΕΝΣΑΨΙ ΨΝΑΕΡΑΠΕΧΕΨΕ ΗΜΟΣ ΑΗ. ΠΑΗΗ ΑΡΕΤΕΝ- 27
 ΤΨΟΤΗΝΟΥ 3 ΕΖΡΗ ΕΧΕΝ ΟΥΟΡΦΑΝΟΣ ΤΕΤΕΝΟΨΦΕΙ ΔΕ 28
 ΕΖΡΗ ΕΧΕΝ ΠΕΤΕΨΨΦΗΡ. ΨΠΟΥ ΔΕ 1 ΨΝΑΨΟΥΨΤ 28
 ΕΠΕΤΕΠΖΟ ΟΤΟΣ ΨΝΑΨΕ ΜΕΨΝΟΥΨ ΑΗ 5. ΖΕΜΟΙ ΟΥΗ 6 29
 ΟΤΟΣ ΗΠΕΠΘΕΡΕ ΟΨΗΨΟΝΣ ΨΨΠΠ. ΟΤΟΣ ΠΑΖΗ ΜΑΜΑΨ

1. L. omet ει. — 2. T ει. — 3. P τμηνοτ. — 4. P ξε. — 5. L omet αι. — 6. P
 οη: L ορον.

Sabéens, vous qui voyez, et la confusion viendra à ceux dont le cœur est placé 20
 dans des villes et des richesses (ζρημz). Mais vous aussi vous vous êtes levés 21
 contre moi sans pitié: aussi (ωστz) ayant vu la plaie, craignez. Quoi donc? 22
 est-ce que je vous ai demandé (zιzην) quelque chose? ou ai-je besoin de votre 23
 force pour que (ωστz) vous me sauviez de mes ennemis, ou que vous m'ar-
 rachiez de la main des puissants? Instruisez-moi, moi je me tairai. Ce en 24
 quoi j'ai erré, apprenez-le-moi, mais à quel point sont mauvaises les paroles 25
 des justes? Car je ne demande pas une force de vous, et votre blâme ne me 26
 fera pas cesser de parler, et je ne supporterai pas (zνzχzσθz) le son de vos 27
 paroles. Outre que vous vous dressez contre un orphelin (ορφανός), vous sautez 27
 sur votre camarade. Mais maintenant je vous regarderai en face, et je ne 28
 mentirai pas. Asseyez-vous donc (zν) et ne laissez pas arriver la violence, et 29

1     $\eta\mu\iota$ $\eta\mu\omega\mu\iota$. $\acute{\alpha}\mu\omicron\eta$ $\mu\epsilon\tau\omicron\chi\iota$ $\gamma\alpha\rho$ $\chi\eta$ η $\beta\epsilon\eta$ $\mu\alpha\lambda\alpha\varsigma$
 2     $\psi\alpha\lambda\iota$ $\omicron\tau\kappa\alpha$] $\alpha\eta$ $\mu\epsilon\tau\epsilon\sigma\epsilon\rho\mu\epsilon\tau\epsilon\tau\alpha\eta$ $\epsilon\rho\omicron\varsigma$ η $\chi\epsilon$ $\tau\alpha\upsilon-$
 3     $\rho\omega\beta\iota$.

4   VII. 1 $\Pi\eta$ $\omicron\tau\acute{\omicron}\mu\omega\tau\iota$ $\alpha\eta$ $\mu\epsilon$ $\mu\alpha\tau\eta$] η $\omicron\tau\tau\rho\omega\mu\iota$ $\zeta\iota\chi\epsilon\eta$ η $\kappa\alpha\zeta\iota$.
 5     $\omicron\tau\omicron\zeta$ $\mu\epsilon\tau\alpha\mu\eta$] $\acute{\alpha}\phi\rho\eta$] η $\omicron\tau\tau\rho\epsilon\upsilon\beta\epsilon\chi\epsilon$ $\acute{\alpha}\mu\omega\mu\iota$. $\mu\epsilon$
 6     $\acute{\alpha}\phi\rho\eta$] η $\omicron\tau\tau\beta\omega\kappa$ $\epsilon\gamma\epsilon\rho\zeta\omicron$] η $\alpha\tau\tau\zeta\eta$ $\acute{\alpha}\mu\epsilon\tau\acute{\omicron}\varsigma$ $\epsilon\alpha\gamma\chi\omega\mu\iota$
 7   η $\omicron\tau\tau\eta\mu\beta\iota$. $\mu\epsilon$ $\acute{\alpha}\phi\rho\eta$] η $\omicron\tau\tau\rho\epsilon\upsilon\beta\epsilon\chi\epsilon$ $\epsilon\gamma\chi\omicron\tau\omega\tau$ $\epsilon\beta\omicron\lambda$.
 8   η $\alpha\tau\tau\zeta\eta$ $\acute{\alpha}\mu\epsilon\tau\beta\epsilon\chi\epsilon$. $\mu\alpha\tau\eta$] $\alpha\eta$ $\omicron\kappa$ $\zeta\omega$ $\alpha\iota\alpha\mu\omicron\sigma\eta$ η $\tau\omicron\tau$
 9     $\epsilon\zeta\alpha\eta\epsilon\beta\eta\tau$ $\epsilon\tau\omega\omicron\tau\iota$ $\zeta\alpha\eta\epsilon\chi\omega\mu\epsilon\zeta$ η $\eta\epsilon\mu\kappa\alpha\zeta$ η $\zeta\eta\tau\iota$
 10     $\mu\epsilon\tau\tau\omicron\varsigma$ $\eta\eta$. $\alpha\iota\psi\alpha\eta\eta\kappa\omicron\tau$] $\tau\chi\omega$ $\acute{\alpha}\mu\omicron\varsigma$ $\chi\epsilon$ $\alpha\rho\epsilon$ $\psi\omega\rho\eta$
 11     $\mu\alpha\psi\omega\mu\iota$ η η η $\alpha\tau$. $\mu\alpha\zeta\eta$ $\omicron\eta$ $\alpha\iota\psi\alpha\eta\tau\omega\mu\iota$] $\tau\chi\omega$ $\acute{\alpha}\mu\omicron\varsigma$
 12     $\chi\epsilon$ $\epsilon\rho\epsilon$ $\phi\rho\eta$ $\mu\alpha\zeta\omega\mu\iota$ η η η $\alpha\tau$] $\tau\mu\epsilon\zeta$ $\lambda\epsilon$ η $\eta\epsilon\mu\kappa\alpha\zeta$
 13   η $\zeta\eta\tau\iota$ $\iota\varsigma\chi\epsilon\eta$ $\rho\omicron\tau\zeta\iota$ $\psi\alpha$ $\psi\omega\rho\eta$. $\alpha\gamma\beta\iota$] $\epsilon\beta\omicron\lambda$ η $\chi\epsilon$
 14     $\mu\alpha\kappa\alpha\varsigma$ $\zeta\iota\chi\epsilon\eta$ $\zeta\alpha\eta\chi\epsilon\tau\iota$ $\epsilon\tau\zeta\omega\tau$ $\omicron\tau\omicron\zeta$ $\mu\alpha\mu\omicron\tau\beta\omega\mu\iota$
 15     $\varsigma\epsilon\upsilon\rho\omicron$ $\mu\eta\kappa\alpha\zeta\iota$ $\lambda\omega\kappa$ $\epsilon\iota\eta\omega$] $\epsilon\eta\alpha\epsilon\rho\eta\omega\tau$. $\mu\alpha\chi\eta\mu\omega\eta$
 16     $\lambda\epsilon$ $\mu\alpha\varsigma\iota\omega\tau$ $\epsilon\zeta\omicron\tau\epsilon$ $\omicron\tau\chi\eta\mu\alpha\chi\iota$ $\alpha\gamma\tau\alpha\kappa\omicron$ $\lambda\epsilon$ η $\beta\epsilon\eta$
 17     $\omicron\tau\zeta\epsilon\lambda\eta\iota\varsigma$ $\epsilon\varsigma\psi\omicron\tau\iota$. $\alpha\rho\iota\phi\omega\epsilon\tau\iota$ $\omicron\tau\eta$ ¹ $\chi\epsilon$ $\omicron\tau\eta\mu\alpha$ $\mu\epsilon$

I. P. $\omicron\eta$.

30 de nouveau ($\pi\acute{\alpha}\lambda\lambda\iota$) arrangez-vous avec le juste; car il n'y a pas d'iniquité dans ma langue : n'est-ce pas de la raison que se préoccupe ($\mu\epsilon\lambda\epsilon\tau\acute{\alpha}$) ma gorge?

VII. 1 N'est-ce pas une épreuve, la vie de l'homme sur la terre, et sa vie comme
 2 celle d'un mercenaire à la journée? Soit comme le serviteur redoutant son
 3 maître ayant trouvé l'ombre, soit comme le mercenaire attendant son salaire,
 4 ainsi, moi aussi, j'ai supporté des mois creux, des nuits d'afflictions m'ont
 5 été données. Quand je me couche, je dis : Quand arrivera le matin? et encore,
 6 quand je me lève, je dis : Quand se couchera le soleil? et je suis comblé de
 7 douleurs du soir au matin, ma carcasse est souillée de vers mauvais, et mes
 humeurs font que la terre se mouille quand je racle mes plaies; ma vie est
 plus rapide que la parole, et elle se perd dans une espérance vaine. Souviens-

παση̅ ὁτοϛ χναταςου αν ξε ενατ εζαναγαυον
 ἴξε παβαλ^a. ἴνεψουσ...^b ἴξε φβαλ ἰφνη ετπατ 8
 εροι πεκβαλ¹ ἴζητοτ^c οτοϛ τψοπ αν ξε. ἰφρητ 9
 ἰοτοβητι εαστοτβο εβοϛ ἦεν τφε ἀρεψαη ρωσι
 ψε παϑ εἱρηι εαμεντ ἰπαϑι επιψωι ξε. οτδε 10
 ἴνεψταςουϑ ξε επεϑηι ἰμην² ἰμοϑ οτδε ἰνεψ-
 σουσηϑ ἴξε πεϑμα. εϑβε φαι οτη οτδε αποκ 11
 ἴπατασο ἦεν ρωι εισαϑι^d ειχη ἦεν ζαπαλαγκη
 ἴτε παπ̅να̅ εἰεδοτση ἰψωαυι ἴτε ταψτχη ειπατ-
 ζητ. μη αποκ οτιομ αποκ ιε αποκ οτδρακση³ 12
 δε κωψη ἰοτχιπαρεϑ εζηι εϑωι. λιϑοϛ⁴ ξε 13
 χνατνομτ ηηι ἴξε παβλοϑ τπαξε οτσαϑι δε
 ἦαριἦαροι ζιχηη παμαἴηηκοτ. κτζοτ ηηι ἦεν 14
 ζαπρασοτι. οτοϛ κψθορτερ ἰμοι ἦεν ζαηζο-
 ραμα⁵. εκἑωλι ἴταψτχη εβοϛ ἦεν παπ̅να̅ πακασ 15

1. L. πακβαλ. — 2. D'après T; M. L, P ἰμην. — 3. P ζρακοι. — 4. T
 λιϑοι. — 5. P ζρομα.

a) Conjecture : correspond à *σφελκμός μου*. M, L ἴτε παβαλ; P, T ἴτε παβαλ.

b) Manque εροι.

c) Au lieu de *ἐν ἐμοί* = ἴζητ; οτ a pu être introduit par le mot suivant.

d) Pour *λάλησω* = εἰσαϑι.

toi donc que ma vie est un souffle et que mon œil ne se retournera pas pour
 voir le bonheur; l'œil de celui qui me voit ne *me* regardera plus; tes yeux 8
 sont sur *moi*, et je ne suis plus; comme un nuage disparu d'un ciel pur, quand 9
 l'homme est descendu dans le séjour des morts, il ne remonte plus; il ne 10
 retournera plus dans sa propre maison, et sa demeure ne le reconnaîtra plus.
 C'est pourquoi je ne ménagerai pas ma bouche; je parlerai, étant dans des 11
 angoisses (*ἀνύχνη*) d'esprit; je donnerai issue à l'amertume de mon âme avec
 conviction. Suis-je la mer ou un dragon pour que tu établisses une garde 12
 sur moi? J'ai dit : Mon lit me consolera, et je parlerai avec moi-même sur 13
 ma couche : tu m'effraies par des songes, et tu me bouleverses par des 14
 visions (*ὄραμα*). Tu dégageras ma vie (*ψυχή*) de mon esprit (*πνεύματι*), et mes os 15

16 κε εβουζ θα φουοτ. αμασθη γαρ αν ψα ανεζ
 17 θνα ητασσοτ ηζητ. ζενκ οτιν¹ εβουζ υμοι φυοττι
 18 γαρ ηξε πασθη. οτ γαρ ηε φρσμι κε ακαιε
 19 ηηρω] ηε κε κ² ηζουκ³ εροφ οτοζ κοιυπεφυμι
 20 ψα⁴ θανατοοτ οτοζ κωσφ υμοφ ετυτοι.
 21 ψαυηατ κε κχσ υμοι εβουζ αν οτλε¹ κωσμι²
 22 υμοι αν ψα]σικ ηναθαφ ηεν οτευκαζ ηζητ.
 23 ισξε ανοκ αερνοβι οτ ηε]ηαψαιε πακ φη
 24 ετσωοτι ηηζητ ηηρημι. εσβε οτ ακχατ εεεμι
 25 οτβηκ φοι δε ηοτετφω εζηη εζωκ. οτοζ εσβε
 26 οτ ηπεκερησβφ ηταανοια οτοζ ητεκτοτβο
 27 ηηανοβι. φηοτ δε φηαψε ηηι επκαζι οτοζ ηηα-
 28 ψτεμψμι κε εεψαρη υμοι.

VIII. 1 Αφεροτψ ηξε βαδδαλ ηησαρχιτηε πεζαφ κε.
 2 ψαυηατ κε κσαχι ηεν ηαισαχι. οτιηηα ηρεφ-
 3 ζεμνηψ ηησαχι ετ]ηεν ρωκ. μη ποε¹ ηαβιηηοηε

1. P οτεν. — 2. T φζουκ. — 3. P omet ψ. — 4. P ajoute κε.

a. Pour *ποίει*, traduit par *βωφ* dans le Sahidique.

16 de la mort; car je ne vivrai pas toujours, pour être patient; éloigne-toi donc
 17 de moi, car ma vie est vide. Qu'est donc l'homme, pour que tu lui aies donné
 18 de l'importance ou que tu fasses attention à lui, et que tu le visites jusqu'au
 19 matin, et que tu le limites pour le repos? Quelle sera la fin de ce temps où
 20 tu ne me lâches pas, et où tu ne me laisses pas avaler ma salive dans la
 21 douleur? Si j'ai péché que pourrai-je te faire? toi qui connais le cœur des
 22 hommes, pourquoi m'as-tu mis en situation de t'accuser? *pourquoi* suis-je
 23 à charge contre toi? et pourquoi n'as-tu pas oublié mon iniquité et lavé mon
 24 péché? Et maintenant je vais m'en aller dans la terre, et au lever du matin
 je ne serai plus. »

VIII. 1-2 Baldad le Sauchite répondit et dit : « Jusqu'à quand parleras-tu ce
 3 langage? *combien durera* l'esprit bavard qui est dans ta bouche? Est-ce que

ΕΥΨΑΠ. ΙΕ ΦΗ ΕΤΑΨΑΜΙΟ ἦΐΐΒ ΝΙΒΕΝ ΨΝΑΨΘΟΡ-
 ΤΕΡ ΝΨΜΕΘΜΗ¹. ΙΣΧΕ ΝΕΚΨΗΡΙ ΔΤΕΡΝΟΒΙ ἸΠΕΚΜΙΘΟ² 4
 ΑΨΟΨΗΡΗ ἸΟΓΑΝΟΜΙΑ ΗΕΝ ΤΕΚΨΙΨ. ἦΘΟΚ ΔΕ ΨΟΡΠΚ 5
 ΖΑ Π̄Ο̄C ΠΠΑΝΤΟΚΡΑΨΗΡ³ ΕΚΨΒΖ ἸΜΟΨ. ΙΣΧΕ 6
 ΧΟΤΑΒ³ ΟΤΟΖ ΚΟΙ ἦΘΜΗ ΕΨΕΨΤΕΜ ΕΠΕΚΨΒΖ
 ΕΨΕΨ ΔΕ ΠΑΚ ἸΟΓΜΑΨΨΗΠΠΙ ἦΤΕ ΟΤΜΕΘΜΗ. ΕΤΕΨΨΗΠΠΙ 7
 ΟΤΗ ἦΧΕ ΝΕΚΖΟΤΑΨ ΕΤΨΒΟΚ ΝΕΚΨΑΕΤ ΔΕ ΕΤΕΕΡ
 ΖΑΝΑΤΗΠΠΙ. ΨΗΠΠΙ ΓΑΡ ἦΤΟΤΨ ἸΟΓΓΕΝΕΑ ἦΤΕ ΨΟΡΠ 8
 ΗΟΨΗΕΤ ΔΕ⁴ ΚΑΤΑ ΝΙΓΕΝΟC ἦΤΕ ΝΕΠΠΟΨ⁵. ΑΠΟΠ ΠΑ 9
 CΑΨ ΓΑΡ ΟΤΟΖ ΤΕΠΕΜΙ ΑΠ ΟΤΨΗΝΙΒΙ ΓΑΡ ΠΕ ΠΕΠ-
 ΨΠΨΗΨ ΖΙΧΕΝ ΠΚΑΖΙ. ΜΗ ΠΑΙ ΑΠ ΕΤΝΑΨΨΒΨ ΠΑΚ 10
 ΟΤΟΖ ἦΤΟΤΨΑΜΟΚ. ΟΤΟΖ ἦΤΟΤΕΠ ΖΑΠCΑΨΙ ΕΒΟΖ
 ΗΕΝ ΠΕΚΖΗΤ. ΜΗ ΨΝΑΨΙΡΙ ΕΒΟΖ ἦΧΕ ΟΤΒΟΠΨ ἸΟΤΕ-
 ΨΕΠΠΨΟΤ⁶ ΙΕ ΨΝΑΒΙCΙ ἦΧΕ ΟΤΒΕΘΗΠ⁷ ἸΟΤΕΨΕΠCΨ.
 ΕΤΙ ΕΨΧΗ ΖΙΧΕΝ ΤΕΨΝΟΤΠΠΙ. ΟΤΟΖ ἦΠΟΤΟCΨΨ ἸΠΑ-
 ΤΕΨCΨ ἦΧΕ CΙΜ ΝΙΒΕΝ ΨΑΨΨΨΟΤΠ. ΑCΠΑΨΨΗΠΠΙ ΟΤΗ 13

1. Ρ ΜΕΘΜΗ. — 2. Ρ ΠΕΠΤΟΚΡΑΨΗΡ. — 3. Ρ ΚΟΤΑΒ. — 4. Τ ΧΕ. — 5. Ρ ΠΟΤΨ. —
 6. Ι. ἸΟΤΕΨΕΨΨΟΤ. — 7. Cf. XL, 16: ΒΕΧΗΠ.

a) Au lieu de ἐναντιὸν αὐτοῦ = ἸΠΕΚΜΙΘΟ: traduction arabe : و¹ل²ي, devant lui.

le Seigneur sera injuste en jugeant? Celui qui a créé toutes choses ébranlera-
 t-il la justice? Si tes fils ont péché devant *lui*, il a remis leurs iniquités dans
 ta main. Pour toi, sois matinal devant le Seigneur tout-puissant, pour
 l'implorer. Si tu es pur et juste, il entendra ta prière, il te donnera une
 demeure de justice; de sorte que, si ta première fortune aura été modeste, ta
 dernière sera immense. Interroge une génération (γενεζ) primitive, consulte
 l'âge (γένος) de nos pères: car nous, nous sommes d'hier et nous ne savons
 pas; c'est en effet une ombre que notre vie sur la terre; n'est-ce pas eux qui
 t'instruiront et te renseigneront, et feront sortir des sentences de ton cœur?
 Est-ce que le papyrus fleurira sans eau! est-ce que le butome poussera sans
 absorber? il est encore sur sa racine et il ne sera pas moissonné: sans absor-
 ber, tout végétal se dessèche; telle sera aussi la fin de tout être qui oubliera

ἀπαρη] ἵκε ψ̄ας ἰοτον ἡβεν ἐσπερὶσβω
 10 ἡνός. ἡζελνε γαρ ἡπασεβης ἐσίτακο. περην γαρ
 ἡνεψωσπν ἡβηντῆ ἵκε ζα. ἡψεκπνν γαρ ἐσέρ
 15 ἡφρη] ἡοτρεταχοτα¹. εψων ἀψωανταχρο ἡνεφρη
 ἡνεψεσπν ἀψωανερζηντς δε ἡνεψαμσν ἡτοτῆ.
 16 ψφσσι γαρ ἀη εβσζ ζρηεν φρη στοζ εβσζ ζρηεν
 17 πεφτζσ² εφῆε εβσζ ἵκε πεφζαζ. εφῆενκοτ ζρηεν
 ζανσσοτῆς ἡσπν εφῆσπῆ δε ἡεν σπῆ] ἡζαν-
 18 χαζιῆ. εψων ἀψωανσπκ ἵκε πμα εφῆξεμεσ-
 19 ποτῆ ερωϋ ἡπεκπατ εστον ἡπαιρη] ἡε φοτῆσπν
 ἡπασεβης εφῆψωσπν ἡπαιρη] εφῆφρη δε ἵκε
 20 κεοταε εβσζ ἡεν πκαζι. πός δε ἡνεψχσ ἡσπῆ
 ἡπιατκακτα^b δσφρον δε ἡβεν ἡτε πασεβης ἡνεψ-
 21 ψοπορ. πσπν δε εφῆμαζ ρσοτ ἡραψ. στοζ
 22 ποτρεφοτοτ εφῆμαζοτ ἡοτῆσπζ εβσζ. ποτῆαζι
 δε ερέ] ζιστοτ ἡοτῆσπν φμαπῆσπν ππασεβης
 ἡνεψωσπν.

1. L. omēt στ. — 2. P. omēt πεφ.

a Sic. Gr. : σπρίας; Sah. τακο; arabe طالع.

b Grec : τὸν ἄκκον = ἡπιατκακος.

14 le Seigneur; car l'espérance de l'impie sera ruinée; sa maison, personne ne
 15 l'habitera; sa tente sera comme l'araignée; s'il consolide sa maison, elle ne
 16 tiendra pas; s'il commence, il ne persistera pas. Il n'est pas brûlé par le
 17 soleil, et de son bourgeon (?) sortira son rameau; il reposera sur des amas de
 18 pierres, et vivra au milieu des cailloux (χζλιζ): si le terrain l'absorbe, il le
 19 reniera. N'as-tu pas vu de même que la ruine de l'impie arrivera ainsi, et
 20 qu'il sortira autre chose de la terre. Le Seigneur n'abandonnera pas l'innocent;
 21 mais tous les dons des impies, il les refusera; quant aux justes, il remplira
 22 leur bouche d'allégresse, et leurs lèvres de déclarations; leurs ennemis
 seront couverts de honte: la demeure des impies ne sera plus. »

Δυεροτω ήξε τωβ πεχαυ ξε. ταφμηι τειμ^a ξε IX. 1-2
 οτπαιρητ πε ετωοη πως γαρ οτση ρωμ ηδερθμηι
 ήπεμθο ήπός. αψωανοτωγ γαρ εβίζαη οτβηγ 3
 ήνευεροτω παυ ζινα ήτεψυτεμεραητιλεγιη εθβε
 οτσαχι ήοτωη ήταυ εβοζ ήεν ζαλαηω. οτσαβε 4
 γαρ ήεν πευκατ πε¹ γαμαζι οτοζ οτρηψτ πε
 ηημ πε εταψωηη² εφοι ής(τη)κληροσ^b ήπεψμθο
 οτοζ αψαμοηι ήτοτψ. φη ετσο ηήητωοτ εεραπασ 5
 οτοζ σεεμ αη φη ετοτωχη ήμωοτ ήεν οτχωηη.
 φη ετμοημεη ήσαπεσηη³ ήτφε ηεμ ηοτσηητ⁴ !... 6
 φη ετχω ήμοσ ήφρη οτοζ ήπαψωαι ψερεφρα-
 γιζηη (ήτφε) ήεν ζαησιοτ... φη ετόωακ ήτφε 8
 ήματατψ οτοζ ψμωηι ζιχεν⁵ φιομ ζωσ ζιχεν
 ηικαζι. φη ετθαμιο ήόμωοτ ηεμ ηιςιοτ ήτε 9
 αροτζι^c (ηεμ ηιςιοτ ήτε ψωρηη) ηεμ ηψωβψ ηεμ
 ηιταμιοη ήτε φρησ. φη ετιρη ήζαηηηψτ ηεμ 10

1. T πεγαμαζι. — 2. T ψωη. — 3. L omet η. — 4. P οτσηητ. — 5. P ήξε; ή en surcharge devant ξεηφιομ, dont η est raturé.

a. P, L omettent †; T l'ajoute d'après M.

b) Grec : τις σκληρος.

c) M a écrit ζαηαροτζι, puis raturé ζαη; il aurait pu supprimer ζαηα.

Job répondit, et dit : « Je sais vraiment qu'il en est ainsi; car comment IX. 1-2
 l'homme sera-t-il juste devant le Seigneur? S'il veut avoir droit contre lui, 3
 il ne lui répondra pas, pour ne pas contredire (αγτιλέγειν) à une seule parole de 4
 lui sur mille; car il est sage dans sa pensée; il est puissant et grand. Quel 5
 est celui qui a été solide devant lui et a persisté? Lui qui fait vieillir les 6
 montagnes à leur insu, qui les détruit dans sa colère; Lui qui ébranle le 7
 dessous du ciel et ses fondements...; Lui qui parle au soleil, et il ne se lève 8
 pas; il scelle (le ciel) avec des étoiles...; Lui qui étend le ciel tout seul, qui 9
 marche sur la mer comme sur la terre; Lui qui fait les Pléiades, l'étoile du 10
 soir (l'étoile du matin), *Arcturus* et les dépôts (αζρηαίον) du Sud; Lui qui fait

11 ΖΑΝΑΪΘΕΪΪΩΤΟΥ¹ ΝΕΙ ΝΕΖΒΗΟΥΤΙ ΕΪΪΕΝ ΝΪΪΟΥΤ
 12 ΝΕΙ ΝΪΪΟΥΪΡΕΙ ΕΓΕ ΪΪΟΥΝ ΝΪΪΙ ΤΟΥ ΕΡΪΪΟΥΤ. ΕΪΪΪΝ
 13 ΑΪΪΪΑΝΟΤΟΥΒΕΤ ΪΪΑΝΑΤ ΕΡΟΥ² ΑΪΪΪΑΝΣΕΝΤΙ ΪΪΑΔΕΝ
 14 ΟΝ. (ΝΑΪΡΕΪ} ΟΝ) ΕΪΪΪΝ ΑΪΪΪΑΝΪΪΑΡΪ ΝΪΪΙ ΝΕ ΕΪΪΑ-
 15 ΤΑΣΘΟ ΪΕ ΝΪΪΙ ΕΪΪΑΪΪΪΪΟΣ ΝΑΪΪ ΤΕ ΟΤ ΝΕΪΪΑΚΑΪΪ. ΪΪΪΟΥΪ
 16 ΤΕ ΑΪΪΪΪΪΝΪΪ ΪΪΠΕΪΪΪ Ο ΑΒΟΥ³ ΖΑ ΟΤΧΪΪΪΝΤ. ΕΪΪΑΤ-
 17 ΧΪΪΖΧ ΤΕ ΕΒΟΥ ΪΪΪΟΥΪ ΪΪΪΕ ΝΪΪΚΗΪΟΥΤ ΕΪΪΑΪΪΕΪΪΝΪ ΪΪΤΪΪΕ.
 18 ΕΪΪΪΝ ΤΕ ΪΪΠΕΪΪΪΪΪΪ ΕΡΟΥ ΪΕ ΪΪΠΕΪΪΕΡΪΪΑΚΡΪΪΝΪ ΪΪΑ-
 19 ΣΑΪΪ. ΕΪΪΪΝ ΤΕ⁴ ΑΝΟΚ ΟΤΪΪΝΪ ΪΪΠΕΪΪΪΪΪΪ⁵ ΕΡΟΥ
 20 ΝΕΪΪΪΪ ΪΪΪΪΪ ΪΪΪΟΥΪ. ΕΪΪΪΝ ΓΑΡ ΪΪΤΑΜΟΥΪ} ΟΤΟΥ
 ... ΪΪΠΕΪΪΪΪΪΪ ΕΡΟΥ ΪΪΪΝΑΤΕΝΪΟΥΪΣ ΔΪΪ ΤΕ ΑΪΪΪΪΪΪΪΪ
 17 ΕΡΟΥ ΪΪΝΪΪΪ ΪΪΠΕΪΪΪΪΪΪ¹ ΕΒΟΥ ΪΪΕΝ ΟΤΪΪΝΟΪΪΟΣ. ΑΪΪΪ-
 18 ΡΟΥΑΪΪΑΪ ΪΪΪΕ ΝΑΪΪΟΥΪΪΕΝ ΪΪΕΝ ΟΤΪΪΠΕΪΪΪΪΪΪ. ΪΪΪΪ
 19 ΪΪΪΟΪ ΔΪΪ ΕΪΪΪΪΪ ΑΪΪΪΑΪΪΤ ΓΑΡ ΪΪΪΪΪΪ. ΟΤΪ ΜΕΝ⁵ ΓΑΡ
 ΑΪΪΑΪΪΑΪΪ ΪΪΕΝ ΟΤΪΪΟΪ. ΝΪΪΙ ΕΪΪΑΪΪ ΕΪΪΟΥΪ ΕΪΪΡΑΪΪ ΝΕΙ
 20 ΝΕΪΪΪΪΪ. ΕΪΪΪΝ ΓΑΡ ΑΝΟΚ ΟΤΪΪΝΪ ΡΪΪΪ ΝΑΕΡΜΕΪΪΑΪΪΪ-

1. L. εΪΪεΪΪΪωΪου. — 2. M. P. omettent ερου; L. l'ajoute hors ligne. — 3. D'après L: M. P. T; εβου. — 4. P. φοτι. — 5. L. μαν.

¹ Au lieu de ειν χρι; ΔΕ et ΓΑΡ semblent intervertis dans les v. 15 et 16.

⁵ Grec: οκ ανηκουσται = ΪΠΕΪΪΪΪΪΪ; Sah. : ηΪΪασωΪψ.

des choses grandes et insondables, des œuvres glorieuses et des merveilles
 11 sans nombre : S'il passe près de moi, je ne le verrai pas; s'il me dépasse,
 12 je n'en saurai rien. De même, s'il frappe, qui réagira? ou qui lui dira : Qu'as-
 13 tu fait? C'est lui-même qui détourne son visage de la colère, mais les baleines
 14 (ζηζου) qui sont sous le ciel se sont inclinées à distance de lui. S'il m'écoute,
 15 jugera-t-il mes paroles? si j'ai raison, il ne m'entendra pas implorant sa
 16 sentence: si j'appelle et s'il m'écoute, je ne eroirai pas qu'il m'a écouté, de
 17 peur qu'il ne me fasse disparaître dans une trombe (γγουζου). Il a multiplié mes
 18 plaies inutilement: il ne me laisse pas souffler : il m'a rempli d'amertume;
 19 quand il saisit avec violence, qui résistera à lui et à son jugement? Quand
 20 même je serais juste, ma bouche commettra l'impïété; quand je serais irré-

ΒΗΣ. ΕΨΩΠ ΓΑΡ ΑΠΟΚ ΟΥΑΤΑΡΙΚΙ ΔΙΝΑΙ ΕΒΟΛ ΕΪΚΟΛΧ.
 ΙΤΕ ΓΑΡ ΔΙΕΡΜΕΤΑΣΕΒΗΣ ΤΕΜΙ ΔΗ ΉΕΝ ΤΑΦΤΥΧΗ ΠΛΗΝ 21
 ΧΕ ΑΥΨΑΙ ΪΠΑΨΗΉ. ΕΘΒΕ ΦΑΙ ΔΙΧΟΣ ΧΕ ΟΥΝΙΨΥΤ 22
 ΝΕΜ ΟΥΧΨΑΡΙ ΨΝΑΤΑΚΨΟΥ ΉΕΝ ΟΥΧΨΑΠΤ. ΧΕ ΝΙΣΑΪ- 23
 ΠΕΤΖΨΟΥ ΣΕ ΉΕΝ ΟΥΜΟΥ ΕΦΟΙ ΪΨΦΗΡΙ ΑΛΛΑ ΣΕΣΨΒΙ
 ΪΨΨΜΗΝΙ ¹. ΑΥΤΗΙΟΥΤ ΓΑΡ ΕΉΡΗΙ ΕΤΟΥΨ ΪΠΑΣΕΒΗΣ 24
 ΝΙΖΟ ΔΕ ΪΤΕ ΝΙΡΕΨΥΤΖΑΠ ΨΖΨΒΣ ΪΨΨΟΥ ΟΥΟΖ
 ΪΜΟΝ ΪΨΟΥ ΠΕ... ² ΠΑΧΙΨΨΗΉ ΔΕ ΨΑΣΨΟΥ ΕΖΟΥΤΕ 25
 ΟΥΧΨΙΝΨΟΥΧΙ ΑΥΨΨΤ ΟΥΟΖ ΪΠΟΥΝΑΥ. ΙΣΧΕ ΟΥΟΠ 26
 ΤΑΤΣΙ ΪΨΨΙΤ ΪΤΕ ΝΙΕΧΨΟΥ ΙΕ ΪΤΕ ΟΥΑΉΨΜ ΕΨΖΗΖ
 ΕΨΚΨΥ ΪΣΑ ΟΥΉΡΕ ΝΑΨ. ΔΙΨΑΝΨΨΙΡΙ ΓΑΡ ΤΨΑΕΡ- 27
 ΠΨΒΨ ΕΙΣΑΧΙ ³ ΔΙΝΑΚΨΑΧ ⁴ ΪΠΑΖΟ ΕΉΡΗΙ ΟΥΟΖ
 ΪΤΑΨΙΑΖΟΜ ⁵. ΤΚΙΜ ΔΕ ΉΕΝ ΝΑΜΕΛΟΣ ΤΗΡΟΥ ΤΕΜΙ ΓΑΡ 28
 ΧΕ ΧΝΑΧΑΥ ΕΙΟΙ ΪΑΤΠΟΒΙ. ΕΠΙΖΗ ΑΠΟΚ ΟΥΑΣΕΒΗΣ 29
 ΕΘΒΕ ΟΥ ΪΠΨΟΥ ⁶. ΔΙΨΑΝΨΨΑΚΕΜ ΓΑΡ ΉΕΝ ΟΥΧΨΨΗ ⁶ 30
 ΟΥΟΖ ΪΤΑΤΟΥΒΟΙ ΉΕΝ ΖΑΝΧΙΧ ΕΤΟΥΑΒ. ΑΥΨΟΥΤ 31
 ΕΜΑΨΜ ΉΕΝ ΟΥΨΨΔΕΒ ΑΣΟΡΒΕΥ ΔΕ ΪΧΕ ΤΑΣΤΟΖΗ.

1. L omet ΝΙ. — 2. L ΪΣΑΧΙ. — 3. T ΕΙΝΑ. — 4. L ΪΨΕΨ. — 5. P ΪΨΨΟΥ. —
 6. P ΧΙΟΝ.

a) Manque τίς ἐστιν, comme dans le manuscrit 55, du Vatican.

prochable, je sortirai inflexible. Si j'ai agi en impie, je l'ignore dans mon âme, 21
 mais ma vie est enlevée. C'est pourquoi j'ai dit : Il détruira dans la colère 22
 le grand et le fort : les méchants ont une mort qui étonne, mais les justes 23
 sont ridiculisés, car ils sont livrés aux mains de l'impie ; il couvre les visages 24
 des juges et ce n'est pas lui ? Ma vie est plus rapide qu'une course : on a fui 25
 et on n'a pas vu : existe-t-il une trace du chemin des vaisseaux ou d'un aigle 26
 qui vole à la recherche de sa proie ; si je m'explique, j'oublierai en parlant, 27
 j'inclinerai mon visage et je soupirerai ; je tremble de tous mes membres, car 28
 je sais que tu ne me laisseras pas dans la condition d'un innocent ; puisque 29
 je suis impie, pourquoi ne suis-je pas mort ? Si je me lave dans la neige, et 30
 si je me purifie avec des mains pures, on me trempe bel et bien dans la fange, 31

2 ἵσοκ οὐρῶν γὰρ ἀν ἄνθρωπον φη εἰπαοῖσαν
 3 περὶ αὐτῶν ἵσως ἐγὼν ἐγὼν. αὐτοὶ γὰρ οὐκ
 4 οὐκ ἐγὼν οὐκ ἐγὼν οὐκ ἐγὼν οὐκ ἐγὼν οὐκ ἐγὼν
 5 ἄνθρωπον. ἀλλὰ ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν
 6 καὶ ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν
 7 ἐγὼν γὰρ ἀν ἄνθρωπον (ἀλλὰ) εἶπες ἵσως
 8 περὶ αὐτῶν ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν
 9 ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν
 10 οὐκ ἐγὼν οὐκ ἐγὼν οὐκ ἐγὼν οὐκ ἐγὼν οὐκ ἐγὼν
 11 καὶ ἀλλὰ ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν
 12 οὐκ ἐγὼν οὐκ ἐγὼν οὐκ ἐγὼν οὐκ ἐγὼν οὐκ ἐγὼν
 13 καὶ ἀλλὰ ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν
 14 οὐκ ἐγὼν οὐκ ἐγὼν οὐκ ἐγὼν οὐκ ἐγὼν οὐκ ἐγὼν
 15 καὶ ἀλλὰ ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν
 16 οὐκ ἐγὼν οὐκ ἐγὼν οὐκ ἐγὼν οὐκ ἐγὼν οὐκ ἐγὼν
 17 καὶ ἀλλὰ ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν ἐγὼν

1. I. omet ce mot.

a) Manque un hémistiche, comme dans les mss. 106, 160, 261.

32 et mon vêtement me salit : Car tu n'es pas comme moi un homme, avec qui
 33 je puisse contester pour aller ensemble en justice. Puisse-t-il y avoir entre
 nous un arbitre (*μείτρις*), dénonçant et entendant *la cause* entre nous deux ;
 34 qu'il enlève sa verge de dessus moi, et que sa crainte ne me bouleverse pas :
 35 je n'aurai plus peur, mais je parlerai : tel *que je suis*, je n'ai pas conscience,
 X. 1 (mais) souffrant en mon âme, soupirant, je préférerai mes paroles devant lui...
 2 et je dirai au Seigneur : Ne m'apprends pas à être impie, et pourquoi m'as-tu
 3 jugé ainsi? est-ce bon pour toi que j'agisse injustement? pour que tu
 aies abandonné les ouvrages de tes mains et fait attention au conseil des
 4 impies: est-ce que tu vois toi-même de la façon qu'un homme voit?... ta vie
 5 est-elle une vie d'homme? tes années, des années d'homme, pour que tu aies
 6 recherché ma transgression et scruté mes fautes? Tu sais bien que je n'ai
 7 pas agi en impie, mais qui est-ce qui m'enlèvera de tes mains? ce sont tes

ΠΕΚΧΙΣ ΑΤΕΡΠΛΑΖΙΝ ἕμος ὄτος ἀτθαμιοσ. ΜΕΝΕΝΣΑ 8
 ΠΑΣ ΔΕ ΑΚΚΟΤΚ ΑΚΤΉ ΝΟΤΕΡΗΟΤ ΝΗ. ΑΡΙΦΜΕΤΙ ΧΕ 9
 ΑΚΕΡΠΛΑΖΙΝ¹ ἕμος ἰοτομιοσ ὄτος ΑΚΤΑΣΘΟΙ ΟΝ 10
 ΕΠΚΑΖΙ. ΜΗ ΕΤΑΚΘΟΡΤ ΑΝ ἕφρητ΄ ἰοτερωτ΄ ΑΚ- 10
 ΘΡΙΘΩΣ ΔΕ ἕφρητ΄ ἰοταλμω. ΟΥΨΑΡ ΝΕΜ ΖΑΝΨΑΙ² 11
 ΑΚΤΗΓΙΟΤ ΖΙΩΤ ὄτος ΑΚΜΟΖΗΤ ΗΕΝ ΖΑΝΚΑΣ ΝΕΜ 12
 ΖΑΝΜΟΤ. ΟΥΨΗΗ ΔΕ ΝΕΜ ΟΥΠΑΣ ΑΚΧΑΤ³ ἰήηητ. 12
 ὄτος ΠΕΚΧΕΜΨΩΠΗΙ ΑΨΑΡΕΖ ΕΠΑΠΝΑ. ΠΑΣ ΤΗΡΟΤ 13
 ΣΕΧΗ ἰήηητ. ὄτος ΤΕΜΙ ΧΕ ΟΤΟΝ ΨΧΟΜ ἕμοκ ΗΕΝ 14
 ΖΑΒ ΝΙΒΕΝ ὄτος ἕμον ΖΑΙ ΟΙ ἰΑΤΧΟΜ ἰτοτκ. 15
 ΕΨΩΠ ΓΑΡ ΑΨΑΠΕΡΝΟΒΙ ΧΠΑΑΡΕΖ ΕΡΟΙ ἕΠΕΚΤΟΤΒΟΙ 14
 ΔΕ ΕΒΟΖ ΖΑ ΠΑΔΠΟΜΑ. ΕΨΩΠ ΓΑΡ ΑΨΑΠΕΡΝΟΒΙ 15
 ΟΤΟΙ ΝΗ. ΕΨΩΠ ΔΕ ΕΙΟΙ ἰΨΜΗΙ ΤΨΥΙ ΕΧΑΙ^b ΕΠΨΑΙ 16
 ΑΝ ΤΜΕΖ ΓΑΡ ἰΨΨΑΨ. ΣΕΧΨΑΡΧ ΓΑΡ ΕΡΟΙ ἕφρητ΄ 16
 ἰοτομοτι ΕΠΗΘΟΖΗΕΖ ΠΑΔΠ ΟΝ ΔΙΚΟΤ^c ΑΚΤΙΚΑΖ ΝΗ 17
 ἕμαΨΑ. ΕΚΙΡΙ ἕΠΑΕΤΑΣΜΟΙ ἕΒΕΡΙ ΕΖΡΗΙ ΕΧΑΙ ΑΚ- 17

1. P omel ερ. — 2. L ακηατ.

a) Au lieu de *κρέας* = *αγορτι*; Sah. : *ΖΕΝΑΨ*.

b) *Sic*; conjecture : *ΨΙΧΑΙ*.

c) Au lieu de *μεταβολών*. Sah. : *ΑΚΚΟΤΚ*.

mains qui m'ont façonné et créé, et après cela, tu l'es retourné, tu m'as porté 8
 un coup. Souviens-toi que tu m'as façonné avec de la boue et tu me fais 9
 retourner à la terre. Ne m'as-tu pas traité comme du lait et caillé comme du 10
 fromage? Tu m'as revêtu de peau et de *chairs*, et tu m'as assemblé avec des 11
 os et des nerfs; tu as mis en moi la vie avec miséricorde, et ta providence a 12
 gardé mon esprit. Tout cela est en moi, et je sais que tu as la puissance en 13
 tout, et que rien n'est impossible de ta part. Si je pêche, tu prendras garde 14
 à moi, tu ne m'as pas purifié de mes transgressions; si je pêche, malheur à 15
 moi; mais si je suis juste, je ne puis relever la tête, car je suis rempli de 16
 honte: je suis traqué comme un lion pour le massacre: *tu le* retournes 16
 encore, tu me fais souffrir extrêmement; faisant (mon) inquisition à nouveau 17

5 ερχασθε μου ἕθεν ὀργῆν] ἵχασι ἀκινε δε ἵξαν-
 ηρασμος¹ εἰρη² έχω. εἶβε ὅτ ἀκινε εἶβοζ ἕθεν
 10 ὀνεχι ὀτοζ ἕμμοτ ζῆμα ἵνεψτεμ βαλ (ἵρησι)
 15 ηατ εροε. ὀτοζ ἵταερ ἕφρη] ἵοταε ἕνεψωσι³
 20 ἕζατ ψαη ὀτκοτχι ἀη ηε ηενοτ ἵτε ηαση⁴ !
 25 χατ ἵταμτοη ἕμοε ἵοτκοτχι. ἕηα]ψε ηηη εἷμα
 ε]ηατασσοε ἀη χε εἶβοζ ἵήηηϋ εἷμα ἵχακι ηεη
 ηηοφοε ηηκαζε ἵχακι ψα εἷεζ ηημα ε]τεμμοη
 ὀτσηη ἕματ ὀτδε ἕπατηατ ε]ψηη ἵτε ηηρησι⁵
 ἕματ.

XI 1-2   ἀφ' ἑροῦ ἵξε σφάρ μιννηεοε πεζαϋ χε φη
 ε]τχω ἵοτμηνϋ ἵσασι ε]έεσ]τεμ ε]ποτοζεμ⁶ ἵξε
 φη ε]τχω ἵοτμηνϋ ἵσασι ψμετ ε]ροϋ χε ὀτσηη
 3   ηε. ψμαρσοττ ἵξε ηημοε ἵτε ὀτςζηη ε]σοε^α
 ἵκοτχι ἵσηη. ἕπερψηη ε]κοϋ ἕθεν ηεκασι ἕμοη

1. P — ηηρασμοε. — 2. T ε]ρηε. — 3. L ηεψωσι. — 4. L ἵταψηη. —
 5. T ηηρησι. — 6. M ε]ποτοτοζεμ.

a. Sic; pour ε]γοε.

18 sur moi, tu procèdes envers moi avec un grand courroux, tu fais venir sur
 19 moi les épreuves. Pourquoi m'as-tu tiré du sein et ne suis-je pas mort: de
 20 sorte que l'œil de l'homme ne me voie pas et que je sois comme quelqu'un
 21 qui n'a pas même existé? Pourquoi, quand je suis sorti du sein, n'ai-je pas
 volé au tombeau? ou bien *pourquoi* le temps de ma vie n'a-t-il pas été court?
 Laisse-moi me reposer un peu avant que je m'en aille au lieu d'où je ne
 reviendrai plus, au lieu d'obscurité et de noirceur, terre des ténèbres éter-
 nelles, au lieu où il n'y a pas de lumière, et où on ne voit pas la vie des
 hommes. »

XI 1-2   Sophar le Minneen répondit, et dit : « Celui qui dit beaucoup de paroles
 entendra la réplique: est-ce que celui qui dit beaucoup de paroles pense être
 3   justifié? Béni soit le rejeton de la femme dont la vie est courte. Ne sois pas

Ζῆσι γὰρ ὄρασι οὐβῆκ. ὑπερζος ζε ἴτοϋβηοῦτ... 4
 οτοζ ἴοι ἵαταρικί ὑπεϋῖβο ἀλλὰ ἀρε πόσ̄ πασαζι 5
 νεμακ ἵαϷ ἵρητ̄. οτοζ ἵτεϋοῦση ἵνεϋςφοτοϋ
 νεμακ. ἴτα ἤαταμοκ ἐτχοι ἵτε οὔσοφια ζε 6
 οῦη¹ ἤαϷηππ εϋοι ἵδπηλοῦη² ἐροκ. τοτε ἐκέεμ
 ζε ἐτα ζανοτοη ἤηππ νακ ἐβον ζῖτην πόσ̄
 ἐϋῖπυα ἵηηνοβί ἐτακαίτοϋ. μῆ χλαζίμ ὑπῖμῖτ̄ 7
 ἵτε πόσ̄ ἴε ἀκϷε³ ἤα ἀρηζοῦτ̄⁴ ἵηη ἐταϷθαμῖμοῦ
 ἵζε πῖπλητοκρατῖρ. σόοσι ἵζε τῖφε οῦ πε ἐτεκ- 8
 ναδῖϷ ζανοῦ πετεκσωῦη ὑμῖμοῦ ἐϷηηκ ἐζοτε
 πῆ ἐϷηη ἀμηντ̄. ἴε ἐϷηηοῦ ἐζοτε πῖϷ ἵτε πκαζι 9
 ἴε ἐζοτε πποτοσθεν ἵτε φῖοι. ἐϷηη ἀϷῖαποῦϷηπ 10
 ἵζῖβ πῖβεν ἐρηῖ πῖμ πεθηαϷζος παϷ ζε οῦ
 πετακαῖϷ. ἵθοϷ γὰρ ἐτσωῦη ἵηηζβηοῦῖ ἵτε πῖα- 11
 νομοσ. ἀϷῖαηηαῦ ζε ἐζαημετατοποσ ἵνεϷοῦϷ
 ἐρῖμοῦ. φῖρῖμ ζε ἐϷεζεζεζ ἵκερητ̄ ἥεν ζανσαζι 12

1. P omct τ. — 2. P ἀφοι πῖδπηλοῦη. — 3. L ἀκῖα. — 4. P ἤαρηζοῦτ̄.

long dans tes paroles; car il n'est personne qui disente avec toi. Ne dis pas : 4
 Je suis pur... et je suis irréprochable devant lui. D'ailleurs, de quelle manière 5
 le Seigneur parlera-t-il avec toi, et ouvrira-t-il ses lèvres avec toi? Alors il 6
 te montrera la force de la sagesse, car vraiment il te sera deux fois supérieur;
 alors tu sauras que des choses te sont arrivées de la part du Seigneur,
 méritées par les péchés que tu as faits. Trouveras-tu la voie du Seigneur? 7
 es-tu allé jusqu'à la limite de ce qu'a créé le Tout-Puissant? Le ciel est 8
 élevé : que feras-tu? Que connais-tu de plus profond que ce qui est dans
 l'Amenti¹? ou de plus vaste que la dimension de la terre ou la largeur de la 9
 mer? S'il détruit toutes choses, qui pourra lui dire : Qu'as-tu fait? Lui qui 10-11
 connaît les œuvres des libertins, s'il voit des désordres, il ne les oubliera pas;
 mais l'homme est autrement flottant dans ses paroles: l'homme né de la 12

1. L'Amenti égyptien correspond à l'Hadès grec et au Scheol hébreu.

11 οὐρανῶν καὶ ἵκετο ὡς ὅτι οὐρανὸς ἀγαθὸς ἵκετος ἔσται ¹
 12 ἵκνωται. ἴσχε ἵαυ ἵσοκ ἀκχῶ ἠνεκζῆνι ἐφιοτβηοῦνι
 (ἐκέβαυκ καὶ ἠνὸσῆεν ὀτοζ ἠνεκερζοῖ) ^a κφαι
 13 καὶ ἠνεκχιζ ἐνυμῆ ζαροφ. ἴσχε ὀτοη ζαι ἠμετα-
 14 νομοη ἦεν πεκχιζ μαροτοτες ἠμοκ. ἠνεπορε ὀσι-
 15 χονε καὶ ἴυμῆ ἦεν πεκχι. παρῆνι γαρ ἐφέροτ-
 16 αμῆ ἵχε πεκζο ἠφρῆνι ἵοτμωτ ἐφιοτβηοῦνι
 17 ἐκέβαυκ καὶ ἠνὸσῆεν ὀτοζ ἠνεκερζοῖ. πῆσι
 18 ἐκέρνεφῶβῶ ἠφρῆνι ² ἵοτμωτ εαφῆνι ὀτοζ
 19 ἠνεκψοορτερ. τεκερχν καὶ ἐσέρ ἠφρῆνι ἠπῆσιοτ
 ἵτε ζανατοοτι ἐφέφῆρι καὶ πακ ἵχε ὀτμῆ ἴσθεν
 20 παπαμερι ^b. τοτε ἐκέχα ζοηκ καὶ ὀτοη ζελῆε ἴυοη
 πακ. ἐβοζ καὶ ἦεν ὀτῆρωτ ^c ἠεν ὀτζοῖ ἐσέψμῆ
 πακ ἵχε ὀτζῆρηη. ἐκέρνεσιχαζῆνι καὶ ὀτοζ ἠνεφ-
 ῶμῆ ἵχε φῆ ἐτβοτς ἐροκ. ἐτέκοτοτ καὶ ἵχε
 ζανῆνῶ ἐτέζο ἐροκ. ποτζαι καὶ ἐφέχατ ἵσωφ ^d

1. D'après Tattam : M, P, L : εοταῖ. — 2. P ἠφρῆνι.

a. Introduit par *homoioteleuton* du v. 15, sauf ἠνεκ au lieu de ἠνεκ.

b. Plus communément ζαναμερι.

c. Au lieu de *μερμῆς* = ὀτρωοῦ.

d. T propose ἵσωτ, mais ἵσωφ doit se rapporter au sujet.

11 femme est semblable à un onagre. Si tu rends ton cœur pur et que tu étendes
 12 tes mains vers lui: s'il y a quelque chose d'anormal dans tes mains, éloigne-
 13 le de toi: et que l'injustice ne séjourne pas dans ta maison; et ainsi ton
 visage brillera comme l'eau pure, tu te dépouilleras de la souillure et tu ne
 16 craindras point: la souffrance, tu l'oublieras comme le flot qui passe et tu ne
 17 seras pas troublé: ta prière sera comme l'étoile du matin; dès le milieu du
 18 jour, la vie germera en toi: alors tu seras convaincu qu'il y a de l'espoir pour
 19 toi: des *soncis* et de la crainte t'arrivera la paix; tu seras tranquille, et il
 20 n'y aura personne à lutter contre toi; beaucoup se retourneront et t'im-

ΠΤΑΚΟ ΓΑΡ ΠΕ ΤΟΥΤΩΣ ΠΙΣΤΑΣ ΔΕ ΉΤΕ ΠΙΣΤΕΒΗΣ
ΕΤΕΒΩΝ ΕΒΟΝ.

Ἀπεροῦσα ἦξε ἰσθὶ περὶ αὐτῶν. ἵτα ἦσσαν ζαν- XII. 1-2
 ρωσι (οὐτος) ἀσπαστοὶ πνεύματι ἦξε ἴσοφια. ἀποκ 3
 μεν ζωὸν οὐκ ἔστι ἡμῶν ὑπετενήθη. οὐρῶσι γὰρ 4
 ἡσῶσι οὐτος ἡσπαστικὴ ἀσπαστικὴ ἐπισπαστικῶν. ἀρσεβ- 5
 τῶσι γὰρ εὐτυχῶν ἐσπαστικὴ εὐρεστικῶν ἡσπαστικῶν 6
 ἡσπαστικῶν οὐτος ἡσπαστικῶν ὑπεσπαστικῶν ἡξε 7
 ζανασπαστικῶν... ἀλλὰ ὑπεσπαστικῶν ἡξε ζαν 8
 ἡσπαστικῶν ἡξε ὑπεσπαστικῶν ἐσπαστικῶν. πη 9
 σπαστικῶν ἐσπαστικῶν ὑπεσπαστικῶν ἡσπαστικῶν ἐσπαστικῶν 10
 ἐσπαστικῶν ἀλλὰ πησπαστικῶν ἐσπαστικῶν ἡσπαστικῶν 11
 ἐσπαστικῶν ἀλλὰ πησπαστικῶν ἐσπαστικῶν ἡσπαστικῶν 12
 ἐσπαστικῶν ἀλλὰ πησπαστικῶν ἐσπαστικῶν ἡσπαστικῶν 13
 ἐσπαστικῶν ἀλλὰ πησπαστικῶν ἐσπαστικῶν ἡσπαστικῶν 14
 ἐσπαστικῶν ἀλλὰ πησπαστικῶν ἐσπαστικῶν ἡσπαστικῶν 15
 ἐσπαστικῶν ἀλλὰ πησπαστικῶν ἐσπαστικῶν ἡσπαστικῶν 16
 ἐσπαστικῶν ἀλλὰ πησπαστικῶν ἐσπαστικῶν ἡσπαστικῶν 17
 ἐσπαστικῶν ἀλλὰ πησπαστικῶν ἐσπαστικῶν ἡσπαστικῶν 18
 ἐσπαστικῶν ἀλλὰ πησπαστικῶν ἐσπαστικῶν ἡσπαστικῶν 19
 ἐσπαστικῶν ἀλλὰ πησπαστικῶν ἐσπαστικῶν ἡσπαστικῶν 20

a) Sic; T propose ἐπισπαστικῶν; α vient peut-être du mot suivant.

b) D'après L; M, P πησπαστικῶν. Grec: ἐπὶ ἄλλων.

ploreront; mais la fortune les abandonnera; leur espoir sera faillite; les yeux des impies se liquéfieront. »

Job répondit et dit : « Êtes-vous donc des hommes avec qui mourra la XII. 1-2
 sagesse? Moi aussi j'ai un cœur comme vous. L'homme juste et irréprochable 3-4
 est devenu un jouet; on l'a destiné pour un temps fixé à tomber sous le coup des 5
 autres et sa maison à être dévastée par des gens sans loi; mais cependant que 6
 personne parmi les méchants ne se persuade qu'il sera innocenté; tous ceux 7
 qui irritent le Seigneur, ne seront-ils pas eux aussi soumis à une inquisition? 8
 D'ailleurs, interroge les bêtes de somme, dans le cas qu'elles te parlent, ou 9
 les oiseaux du ciel, qu'ils te renseignent; explique-toi auprès de la terre, si 10
 elle te parle, et que les poissons de la mer t'informent; qui n'a pas reconnu 11
 parmi tous ces êtres que c'est la main du Seigneur qui les a créés? n'est-ce 12

9 ετιονη̄ τῆροτ̄ η̄εν̄ ἡν̄νᾱ ἡ̄τε̄ ρω̄ν̄ η̄β̄εν̄. ἡ̄νο̄τε̄^a
 10 ἡ̄εν̄ γαρ̄ ε̄β̄ο̄η̄εν̄ ἡ̄νε̄ᾱχῑ ἰ̄ω̄β̄ᾱβ̄ῑ δε̄ ε̄τ̄χε̄ν̄ ἰ̄ν̄
 11 ἡ̄ν̄η̄ρ̄νο̄τῑ. (ω̄η̄) ἀρε̄ ἰ̄σο̄φ̄ιᾱ ὡ̄ον̄ ἡ̄εν̄ ο̄τ̄η̄ω̄ ἰ̄
 12 ἡ̄χρο̄νο̄ς ἰ̄νε̄σ̄η̄ν̄ῑν̄ δε̄ ἀσ̄η̄εν̄ ο̄τ̄η̄ω̄ ἡ̄χ̄η̄σ̄η̄η̄.
 13 ἀρε̄ ἰ̄σο̄φ̄ιᾱ χ̄η̄ ἡ̄ᾱτο̄ῑτ̄ η̄εν̄ ἰ̄χο̄υ. φ̄ω̄ῑτ̄ η̄ε̄
 14 ἡ̄σο̄β̄η̄ η̄εν̄ ἡ̄κᾱ ἰ̄. ε̄ρ̄ω̄ν̄ ἀσ̄φ̄ᾱνε̄σ̄ η̄εν̄ ἡ̄ε̄τ̄η̄ᾱφ̄
 15 κ̄ω̄ῑ. ἀσ̄φ̄ᾱν̄η̄ω̄δ̄ᾱῑ ε̄ρ̄εν̄ ἡ̄ρ̄ω̄ν̄ ἡ̄εν̄ ε̄τ̄η̄ᾱω̄ο̄τ̄η̄ν̄.
 16 ἀσ̄φ̄ᾱν̄η̄ᾱθ̄η̄ο̄ ἡ̄ν̄η̄σ̄ο̄τ̄ φ̄η̄ᾱτ̄ω̄ο̄τ̄η̄ο̄ ἡ̄ν̄η̄κᾱθ̄η̄.
 17 ἀσ̄φ̄ᾱν̄η̄ᾱ θ̄ρᾱφ̄ η̄ᾱφ̄ φ̄η̄ᾱτ̄ᾱκο̄φ̄ ε̄ᾱφ̄ο̄το̄χ̄η̄η̄φ̄. φ̄ω̄ῑτ̄
 18 η̄ε̄ ἡ̄ᾱμ̄ᾱθ̄η̄ η̄εν̄ ἰ̄χο̄υ φ̄ω̄ῑτ̄ η̄ε̄ ἡ̄ε̄μ̄η̄ η̄εν̄ ἡ̄κᾱ ἰ̄.
 19 φ̄η̄ ε̄τ̄η̄ᾱθ̄η̄ ἡ̄η̄ρ̄ε̄φ̄ε̄ρ̄ε̄ρ̄σο̄β̄η̄ ἡ̄ε̄χ̄μ̄ᾱᾱσ̄η̄το̄ς ἡ̄ρ̄ε̄φ̄ ἰ̄θ̄ᾱη̄
 20 δε̄ ἡ̄τε̄ ἡ̄κᾱθ̄η̄ ἀσ̄φ̄ο̄ο̄τ̄η̄σ̄η̄η̄. φ̄η̄ ε̄τ̄η̄ε̄μ̄ε̄σο̄
 21 ἡ̄θ̄ᾱη̄ο̄τ̄ρ̄ω̄ο̄τ̄ θ̄η̄ξ̄ε̄ν̄ θ̄ᾱη̄σ̄ρο̄η̄ο̄ς ο̄το̄θ̄ ἀσ̄μ̄ο̄τ̄ρ̄
 22 ἡ̄η̄νο̄τ̄ ἰ̄ν̄ ἡ̄ο̄τ̄ω̄ο̄χ̄η̄. φ̄η̄ ε̄τ̄η̄ο̄τ̄η̄ρ̄η̄ ἡ̄θ̄ᾱη̄ο̄τ̄η̄β̄ ἡ̄ε̄χ̄
 23 μ̄ᾱᾱσ̄η̄το̄ς ἡ̄η̄χ̄ω̄ῑρ̄η̄ δε̄ ἡ̄τε̄ ἡ̄κᾱθ̄η̄ ἀσ̄φ̄ο̄το̄χ̄η̄πο̄τ̄. φ̄η̄
 24 ε̄τ̄η̄ω̄σ̄η̄η̄^b ἡ̄η̄νε̄σ̄φ̄ο̄το̄τ̄ ἡ̄τε̄ ἡ̄η̄νε̄σ̄το̄ς ἡ̄κᾱ ἰ̄ ἡ̄τε̄ ἡ̄η̄ρ̄ε̄φ̄-

a. Au lieu de $\sigma\delta\zeta$, on lit $\nu\delta\zeta$ dans A, B, 68, 157, 249, 250^m, 254. Cf. XXXIV, 3.

b) $\omega\alpha\beta\eta$ au § 24.

pas dans ses mains que sont les âmes de tous les êtres vivants, et les esprits
 11 de tous les hommes? C'est l'intelligence qui scrute les paroles, et le gosier
 12 qui goûte les aliments. (Est-ce que) la sagesse est dans une longue durée,
 13 la science, dans une longue vie? Chez lui se trouve la sagesse avec la force,
 14 à lui est la décision avec l'intelligence. S'il renverse, qui rebâtera? s'il ren-
 15 ferme les gens, qui pourra ouvrir? Suivant qu'il retient l'eau ou la laisse
 16 s'avancer, il dessèche la terre ou la fait périr après l'avoir bouleversée. A
 17 lui est la force et la puissance, à lui la science et l'intelligence, lui qui
 18 emmène captifs les arbitres *du monde*, et qui confond les juges de la terre,
 19 lui qui fait asseoir des rois sur des trônes, et ceint leurs reins d'une ceinture,
 20 qui envoie des prêtres captifs et qui renverse les puissants de la terre: qui

ΒΥΤΕΡΟΣ ΑΥΕΜΙ ΕΡΟΥ. ΦΗ ΕΤΧΩΨΥ ΗΟΥΨΩΨΥ ΕΧΕΙ 21
 ΖΑΠΑΡΧΩΨΗ ΠΗ ΔΕ ΕΤΘΕΒΗΝΟΥΤ ΑΥΤΑΔΩΨΟΥ. ΦΗ 22
 ΕΤΩΨΗΠ ΗΠΗ ΕΤΨΗΚ ΕΒΟΖ ΗΕΝ ΠΧΑΚΙ ΑΥΙΝΙ ΔΕ ΕΒΟΖ
 ΪΦΟΥΨΙΝΙ ΗΤΨΗΒΙ ΗΤΕ ΦΜΟΥ. (ΦΗ ΕΤΨΩΨΕΜ ΗΖΑΠ-
 ΨΩΨΩ ΟΤΟΥ ΕΤΤΑΚΟ ΪΜΨΟΥ) ^a ΕΨΨΤΟ ΗΖΑΠΕΨΠΟΣ 23
 ΕΠΕΨΗΤ ΟΤΟΥ ΕΨΨΨΨΨΗΤ ΗΑΧΨΟΥ. ΦΗ ΕΤΨΩΨΒΤ ¹ ΗΠΗ- 24
 ΖΗΤ ΗΤΕ ΠΑΡΧΩΨΗ ΗΤΕ ΠΧΑΖΙ ΑΥΨΟΥΨΟΥ ΔΕ ΗΕΝ
 ΟΨΨΨΨ ΪΨΕΨΨΨΟΥΨΗ ΪΜΟΥ ΑΠ. ΕΤΨΨΨΨΨΕΜ ΕΟΥΧΑΚΙ 25
 ΟΤΟΥ ΟΤΟΥΨΙΝΙ ΑΠ. ΕΤΨΨΨΕΜ ΔΕ ΪΨΡΗΤ ΪΨΗ
 ΕΤΨΑΨΗ.

ΟΨΠΠΕ ΙΨ ΠΑΙ ΑΨΝΑΤ ² ΕΨΨΟΥ ΪΨΞΕ ΠΑΒΑΖ. ΟΤΟΥ 1311. 1
 ΑΨΨΨΨΨΟΥ ΪΨΞΕ ΠΑΜΑΨΨ. ΟΤΟΥ ΤΨΨΟΥΨΗ ΖΨ ΗΠΗ 2
 ΕΤΕΤΕΨΨΨΨΟΥΨΗ ΪΜΨΟΥ. ΟΤΟΥ ΤΨΙ ΗΑΤΚΑΤ ΑΠ ΕΖΟΥΤΕ-
 ΡΨΤΕΠ. ΪΜΟΠ ^b ΔΕ ΑΖΖΑ ΑΠΟΚ ΤΨΑΨΑΨΙ ΠΑΖΡΕΠ ΠΨΨ 3
 ΤΨΑΨΟΖΙ ΔΕ ΪΠΕΨΪΨΘ ΙΨΞΕ ΨΝΑΟΥΨΨ. ΪΨΨΤΕΠ ΔΕ 4
 ΪΨΨΤΕΠ ΖΑΠΨΗΠΙ ΠΡΕΨΨΨΨΨΟΨ ΠΕΜ ΖΑΠΡΕΨΤΑΔΨ
 ΗΤΕ ΖΑΠΠΕΤΨΨΟΥ ΤΨΡΟΥ. ΕΨΨΨΨΨ ΔΕ ΠΨΤΕΠ ΕΡΕ- 5

1. M, L, ΨΨΠΠ. — 2. L ΠΑΑΨΨΑΤ.

a) Manque dans Cod. B, mais se trouve dans A.

b) Grec : ὁ μὲν.

vieillards; qui verse le déshonneur sur les chefs et qui guérit les humbles: 21
 qui découvre ce qui était enfoncé dans les ténèbres, et amène à la lumière 22
 l'ombre de la mort; (qui disperse les peuples et les détruit, qui met à bas les 23
 nations et leur trace une voie; qui change les cœurs des chefs de la terre, et 24
 les égare dans un chemin qu'ils ne connaissent pas: ils tâteront les ténèbres 25
 et non la lumière; ils erreront comme celui qui est ivre.

Eh bien, tout cela, mon œil l'a vu, et mon oreille l'a entendu; et je sais 1311. 1-2
 aussi ce que vous savez; je ne suis pas plus inintelligent que vous; mais, quoi 3
 qu'il en soit, je parlerai en face du Seigneur; je discuterai devant lui, s'il le 4
 veut; quant à vous, vous êtes tous des médecins nuisibles, des charlatans de 5-6
 malheur; qu'il vous arrive de vous taire, et la sagesse vous viendra. Écoutez

4 κενὶ χάρσιν ὄτος ἐστὶν κενὴν ἔβωλ ἵχε ὀρθία.
 5 κενὴν ἑμεσοῖ ἵτε ρυὴ ὄτος μαζοῖεν εἰζαν ἵτε
 6 κασφοῖα. κεν ἀρετὴσαχὶ ἰνεμο ἰνὸς κεν-
 7 καςχε ὀχρὸς ἰνεψῖμο (ἵχασει). κεν κενκασκ...
 8 κανες εἰσιν ἵτεψῖβηβη ὀνιοῦ. εἰσιν γὰρ ερετε-
 9 ρε ἵζασβ κεν ἵτετενοταζ ὀνιοῦ εροῦ. κνασοῖ
 10 ἰμκτεν ἵεν ὀσβοκ ἀν. εἰσιν ἵτετεκωτωῖ εζο
 11 ἵεν φη εἰζιν. κεν κναυοερθερ ὀνιοῦ ἀν ἵχε
 12 τεψζεῖα. ὀζοῖ] κε ἐστὶν ἐχεν ὀνιοῦ ἔβωλ ζῖοτῖ.
 13 ἐψῖσιν κε ἵχε κενκωτωτωῦ ἰφρη] ἵοτκερμ
 14 κενκσκα κε ἐψῖεκαζι. χάρσιν ζῖνα ἵκασαχὶ
 15 ὄτος ἵταῖτον ἰμοι ἔβωλ ζα ὀχκσκη... ταψτχη
 16 κε ἵκασαχ ἵεν ταζιζ. εἰσιν ἵχε^b ψῖοβητ ἵχε
 17 φη ετε ὀτον ψχομ ἰμοῦ. εἰζαν^c ἀψερ ἵκεερζητς
 18 εἰμον^d ἵκασαχὶ ὄτος ἵκασαχὶ^d ἰνεψῖμο. ὄτος
 19 φαι ἐψῖσιν κη ἐρποζει ἰπαρε χροῦ γὰρ ἵ

I. Ρ ΕΙΩΖΕ.

a) Traduit *delecta* du Cod. A.

b) *Sic*. Lire ἵτεψῖοβητ.

c) Grec : ἵ μὴ.

d) *Sic*. Grec : ἐλέγω = ἵκασοῖ.

la réprimande de ma bouche, et faites attention à la sentence de mes lèvres.
 7 Est-ce que, parlant devant le Seigneur, vous aurez devant lui un langage
 8 insidieux? ou vous déroberez-vous?... Ce sera bien s'il vous sonde; car lors
 9 même qu'en faisant toutes choses, vous vous mettez de son côté, il ne vous
 10 en reprendra pas moins; et si dans ce qui est caché vous considérez les
 11 apparences, est-ce que sa terreur ne vous bouleversera pas? la crainte qu'il
 12 inspire viendra sur vous; votre jactance sera comme la cendre; votre corps
 13 deviendra de la terre. Taisez-vous, pour que je parle, et que je me repose de la
 14 colère... Je mettrai mon âme dans ma main. Quand même celui qui a la
 15 puissance me tuerait, puisqu'il a d'ailleurs commencé, néanmoins je parlerai,
 16 et je *discuterai* devant lui. Et ceci sera pour moi une sauvegarde, car la ruse

Εἶθ' ὅτι ἄπερὶ μὲν. σῶτεμ σῶτεμ ἐπάσασι φάσασι 17
 γὰρ ἐρετελέσῃτεμ. θῆπε ἰς φῆεντ ἀνοκ ἐπάσαπ. 18
 φῆμ ἀνοκ ἄε φάουσηθ εἶοθ εἶοθ ἴουμνι. πῆμ γὰρ 19
 ἐπλάσασαπ πῆμνι ἄε ἴταχαρῆσι φῆοτ ὅτοτ ἴταχα-
 τοτ² εἶοθ. ἐκέερχρασῆ³ ἄε πῆσι φῆεν θῆβ πῆβεν⁴ 20
 τοτε ἴναχοπτ¹ εἶοθ θῆα πεκρο. ἄσι ἴτεκῆσι εἶοθ 21
 θῆροι ὅτοθ ἴπεπῆρεσῶθερῶσρ^b ἴθε τεκροφ. ἴτα 22
 ἐκέμοτφ ἀνοκ θῆ φῆαεροτῆ⁵ πῆκ^c ἴε ἴτεκῆσι⁶
 ἀνοκ ἄε φῆαουσηθ πῆκ. ὅτηρ πῆ πῆποβι πῆμ 23
 πῆαπομῆα ματσαβοι⁷ ἄε θῆποτ πῆ. εἶβε ὅτ κῆσιπ 24
 ἴμοκ εἶοθ ἀκχῆτ ἴποτκ ἴφρηφ ἴποτῆι εἶοτβηκ^d.
 μῆ χῆαεροφ ἴφρηφ ἴποτῆσιβι εἶε πῆνοτ κῆμ 25
 εἶοθ. ἴε ἀκφῆτβη⁸ ἴφρηφ ἴποτῆμ εἶε πῆνοτ ἄσι
 ἴμοφ. ἄε ἀκῆσι ἴθῆαππετῆσοτ θῆροι πῆποβι ἄε 26

1. P εἶθον. — 2. P χῆτοτ. — 3. P κῆερ. — 4. P θῆσφ πῆ. —
 6. M avait d'abord écrit ἴτεκ, mais π est remplacé par ε; L donne directement la
 forme conditionnelle ἐτεκῆσι. — 7. P μετσαβοι. — 8. P ὀτβηκ.

a) Au lieu du grec δοεῖν.

b) Manque le pronom τ; Sah. : φῆφφφφφφ.

c) Cf. 14, 15.

d) D'après M, L, et P; T écrit εἶφβηκ.

n'a pas ses entrées devant lui. Écoutez, écoutez mes paroles; car je parlerai, 17
 et vous écouterez. Voici que je suis proche de mon jugement; je sais que 18
 j'apparaîtrai juste. Qui est-ce qui contestera avec moi, pour que je me taise 19
 maintenant et que je me désiste? Tu disposeras de moi en tout; alors je ne 20
 me cacherai pas de ton visage; enlève ta main de dessus moi, et que ta 21
 crainte ne me trouble pas: alors tu appelleras et moi je t'adresserai la parole, 22
 ou bien tu parleras et moi je te répondrai. Combien nombreux sont mes 23
 péchés et mes transgressions? Apprends-moi quels ils sont. Pourquoi te 24
 caches-tu de moi, et me prends-tu pour quelqu'un qui est contre toi? Grain- 25
 dras-tu comme une feuille que le vent agite? ou t'opposes-tu à moi comme 26
 à une herbe que le vent emporte? Tu as inscrit du mal contre moi, et tu as

ἵπτε τὰ νεύρα σου ἄκενον ἔξρις ἔχων. ἀχχὼ δὲ
 ἵπταόλαρον ἦεν ὄψικ ἄκαρεζ δὲ ἐπαρβηοῦσι
 ἵπρωτ ἀκρε πακ ἐπινοῦσι ἵπτε ρατ. μη εἰσάτερα-
 νας ἵφρη] ἵοτασκος η ἵφρη] ἵοτρβασ εἰα
 ὀτρζοσι ὄτουφ.

XIV. 1. Φρῶσι γὰρ ἡμῖσι εἶοζ ἦεν ὀτρζοσι ὀτκοτχι
 ἵαζι η ὀτοζ φμεζ ἵχασσι. η ἵφρη] ἵοτρρηρι
 εασφρη εἶοζ εασφρηφερ ἡ φασφασι ἡ δὲ ἵφρη] ἵοτρ
 ἵοτρῆσιβι ὀτοζ ἵπτεφοζι ερατφ. μη πατχετ ἵπτεκ-
 φισι ηεμαφ ὀτοζ ἀκρε φασ ἡ εἶοτι ἵπτεκμιο
 ἦεν ὀτρζοσι. μη γὰρ εἰσάφασι εφοταβ εαόσι. ἀζα
 ἡμοσι ζασι. καη ὀτρζοοτ ἵοτωσι ηε ηεφασιῆ ζιχεν
 ηκαζι. ὀτοζ εφῆβ ἵπτοτφ ἵπτε ηεφεβῆτ ἀκχαφ

1. P ἵπταμεταζοτ corrigé en ἵπτεμετ. — 2. M, P, L. φορβερ: L. en marge φορφερ. — 3. L. φασασι.

a. D'après T, P, L. ἀκενάτ.

b. T ψικ au lieu de κολοφχι; M, L, P ψικ = vorago (Peyron) équivaudrait à κοκλω-
 γχι du Cod. A.

c. Au lieu de ἵπτε (= ἵοτρ).

d. M, P, L. T εἰταρζοσι: on a pu lire κ pour οτ si τ était au-dessus de ο.

e. Sic: pronom au féminin comme dans les verbes précédents, tandis que le suivant est au masculin.

f. Sic: Conjecture: εἶοσι.

27 ramené sur moi les péchés de ma jeunesse: tu as mis mon pied dans une
foulière, tu as observé toutes mes actions, tu es allé jusqu'aux racines de
 28 mes pieds, qui s'usent à la façon d'une outre, ou d'un vêtement que *la teigne*
 a rongé.

XIV. 1-2 L'homme né de la femme est court de vie, et rempli de colère: ou comme
 une fleur ayant cessé de fleurir et qui a tombé: il fuit comme l'ombre et ne
 3 s'arrêtera pas: n'as-tu pas tenu compte aussi de cela avec lui, et l'as-tu
 4 fait venir devant toi en jugement? Qui sera pur de toute tache? eh bien,
 5 personne, quand même sa vie sur la terre ne serait que d'un seul jour: ses
 mois sont *comptés*: tu l'as placé pour un temps: il ne le dépassera pas.

ΕΟΥΧΡΟΝΟΣ ΟΤΟΣ ἴΠΕΥΣΕΝΥ. ΖΕΝΚ ΣΑΒΟΖ ἰΜΟΥ ΖΙΝΑ 6
 ἴΠΕΥΖΕΡΙ ἰΜΟΥ ΟΤΟΣ ἴΠΕΥΤΜΑΤ ΉΕΝ ΠΕΥΩΝΗ
 ἰΦΡΗΤ ἴΟΤΡΕΜΒΕΧΕ. ΠΩΩΝΗ ΓΑΡ ΟΤΟΠΤΕΥ ΖΕΛΠΙΣ 7
 ἰΜΑΤ. ΕΨΩΠ ΓΑΡ ΑΚΨΑΝΚΟΡΧΥ ΨΑΥΦΙΡΙ ΕΒΟΖ ΟΠ
 ΤΕΥΖΗΡΙ¹ ΔΕ ἰΠΑΣΜΟΤΗΚ. ΑΣΨΑΝΑΙΣ² ΓΑΡ ΉΕΝ 8
 ΠΚΑΖΙ ἴΧΕ ΤΕΥΠΟΤΗΙ ΟΤΟΣ ἴΠΕΥΜΟΤ ΉΕΜ ΟΤΠΕΤΡΑ
 ἴΧΕ ΠΕΥΤΟΤΩ. ΕΥΕΦΙΡΙ ΕΒΟΖ ἴΠΕΠ ΠΣΟΙ ἴΟΤΜΩΟΤ 9
 ΕΥΕΕΡΟΤΤΑΖ ΔΕ ἰΦΡΗΤ ἴΟΤΟΟ ἰΒΕΡΙ. ΦΡΩΜΙ 10
 ΑΨΩΑΝΜΟΤ ΑΨΥΕ ΠΑΥ ΑΨΩΑΝΖΕΙ ἴΧΕ ΟΤΡΩΜΙ
 ΥΨΟΠ ΑΠ ΧΕ. ΉΕΝ ΟΤΣΗΟΤ ΓΑΡ ΨΑΥΜΟΤΗΚ ἴΧΕ 11
 ΦΙΟΜ ΦΙΑΡΟ ΔΕ ΑΨΩΑΝΨΑΥ^b ΨΑΥΨΩΟΤΙ. ΟΤΡΩΜΙ 12
 ΔΕ ΑΨΩΑΝΕΝΚΟΤ ἰΠΑΥΤΩΠΗΥ ΖΟΣΩΠ ΣΨΟΠ ἴΧΕ ΤΦΕ
 ἴΠΕΥΤΩΜΙ. ΟΤΟΣ ἴΠΟΤΠΕΖΣΙ ΕΒΟΖ ΉΕΝ ΠΟΤΕΝΚΟΤ.
 ΑΜΟΙ ΓΑΡ ΠΕ ΠΕ ΑΚΑΡΕΖ ΕΡΟΙ ΉΕΝ ΑΜΕΝΤ ἴΠΕΚΧΟΠΤ 13
 ΔΕ ΨΑΤΕΥΣΙΠΙ ἴΧΕ ΠΕΚΧΩΠΗΤ ΟΤΟΣ ἴΠΕΚΤΠΕΙ ΠΗΙ
 ΕΟΥΣΗΟΤ ΕΚΠΔΧΕΜΠΑΨΩΠΙ ἴΉΗΤΥ. ΑΨΩΑΝΜΟΤ ΓΑΡ 14
 ἴΧΕ ΦΡΩΜΙ ΥΠΩΑΠΗΉ ΕΑΥΟΕ ΠΕΖΟΟΤ ΕΒΟΖ ΠΤΕ

1. I. ΕΤΕΥ.

a) Au lieu de γηρόση. = εραπασ; Salt. : ῥῆλο.

b) Α ἐρημωθείς correspondrait αψωανωηυ.

Éloigne-toi de lui pour qu'il repose et qu'il se complaise dans sa vie, comme 6
 le mercenaire. L'arbre a de l'espérance; si tu le coupes, il repousse encore; 7
 et sa fleur ne fait pas défaut; car si sa racine *vieillit* dans la terre et que 8
 sa tige meure dans le rocher, il repoussera à l'odeur de l'eau, et donnera 9
 des fruits comme une plante nouvelle. L'homme, s'il meurt, s'en va; si un 10
 homme tombe, il n'est plus. C'est pour un temps que la mer fait défaut, que le 11
 fleuve déserté se dessèche: l'homme qui s'est couché ne se relève plus; tant 12
 que le ciel existe, il ne sera pas restauré; ils ne seront pas réveillés de 13
 leur sommeil. Si au moins tu m'avais gardé dans l'Amenti, et caché jusqu'à 14
 ce que passe ta colère! si tu m'avais fixé un temps où tu me visiterais!
 Quand l'homme est mort, il vivrait, après avoir dissipé les jours de sa

15 μεφωρη] Ἰνδαμονη ἦτοι υαμεφωδαιος^a ἵκεσον. για
 16 εκίμοτ] ανοκ λε πέροτω πακ μεζβνοτι λε ἴτε
 17 πεκχιζ υπερχατ ἵσακ. ακόνιν λε ἴμαζβνοτι
 18 (μφοτ) οτοζ ἴτε ζα ἴτε πανοβι σεικ. ακερσφ-
 19 ρατζε,μ λε ἴναδανοια ἴεν οτασοτι ακ]μιν λε
 20 ειν εταμερπαρβεμν ἴμωτ ειοτμυ αν. οτοζ
 21 ηζνι οττωτ εφωτ^b εφεζει οτοζ οτμετρα^c
 εσειρανας εβοζ ἴεν πεσοα^d. α ζανωωτ σλαζδεζ
 ἴζανωω οτοζ α ζανωωτ βοτεζε^e μν ετόοσι ἴτε
 ἴνοταν ἴτε ἴκαζι οτοζ τζτηνομιν^f ἴοτρωμ
 ακτακος. ακ]ἴτοικ^g ἴμοφ οτοζ αφωε παφ υα
 εβοζ ακταζρο ἴπεκζο εζρη εζωφ οτοζ ακοτ-
 ορηφ^h εβοζ. ατψαναψα λε ἴζε πεφωρη ἴφει αν.

1. M. L. πεσοα. L. note en marge πεσοα. 2. P ζτηνομιν.

a Sic. P place κ au-dessus de φ sans rature, υαμεφωδαιος correspondrait mieux a φένωμι.

b Au lieu du grec πίπτω: ἴωτε qualif. de μω ἀπτο. Peyron cite ce verset au mot ζωωτ: Stern propose εφζωωτ. Kopl. Gramm. § 359.

c P οτμετραπειζα, M. L., T οττραπειζα; T propose μετρα. d'après Farabe.

d Peyron cite ce verset avec θωοτεζ. Stern (Kopl. Gramm. § 328) identifie avec ποττο, causalif de οττωζε.

e ὅτις ἀπὸν εἰς τέλος = Salm. : ακτοόιεφ εβοζ υαβοζ; peut-être ακζοιε ἴμοφ υα εβοζ.

f D'après T; M. P. L. οτακοτορηφ.

15 vie : je patienterais jusqu'à ce que je sois créé de nouveau; alors tu
 appelleras et je te répondrais : N'abandonne pas les œuvres de tes mains.
 16 Tu as compté toutes mes œuvres et aucun de mes péchés ne l'a échappé.
 17 Tu as scellé mes transgressions dans un sac; tu as marqué ce que
 18 j'ai omis involontairement. De fait une montagne lavée tombera et un
 19 rocher en vétusté sortira de sa place. Les eaux polissent les pierres: les
 eaux submergent les sommets du relief de la terre; toi aussi tu uses la
 20 patience de l'homme. Tu le repousses à l'écart et il s'en va; tu fixes ton
 21 visage sur lui, et tu l'envoies. Si ses descendants se multiplient, il n'en

αἰψὸν βοῶν καὶ οὐ γινώσκων οὐδ' ἀλλὰ πενυαρῆ ἀποβί- 22
 ῖκαζ τεψύτρη καὶ ἀσερῆνβι^b.

Ἀπερωτῶ ἵξε ἐπιφᾶς πνευμαγίτης πεχαυ καὶ 15. 1
 μὴ οὐκ οὐσαβε πατ' ἰοτερωτῶ ἵτε οὐκατ' ἵτε 2
 οὐπῆα. ἀψμαζ τενπεχι γὰρ ἵεμκαζ. εἴσοζι ἥεν 3
 ζαπσαχι ἵσψε ἀπ. ἥεν ζαπσαχι ἴμον ζηοτ ἵῆη- 4
 τοτ. μὴ^c ζῆκ ἐτακχα τεψροτ' ἵσῆκ ἀκζεκ ζαπ- 5
 σαχι καὶ εἶβοζ ἴπαρητ' ἴπεμθο ἴπός. κοῖ ἵεποχος 6
 ἵπῆσαχι ἵτε ρῆκ. ἴπεκερδιακρηπῆ^e ἵπῆσαχι ἵτε 7
 πῆρεμῆζου. εἴσοζι ἴμοκ ἵξε ρῆκ οὐοζ ἀποκ ἀπ. 8
 πεκσφοτοτ καὶ ἐτέερμεθε ἥαροκ. οὐ γὰρ μὴ 9
 ἀρμασκ ἥατρη ἵπῆρημι ἵε ἀκόσ^f ἥατρη ἵπῆ-
 τῶτ. ἵε ἀκσῆτεμ ἐπῆοταζσαζῆσι ἵτε πός ἀσφοζ
 καὶ ἐροκ ἵξε τσοφῆα. οὐ γὰρ ἐτεκσῶτη ἴμου

a) Le grec οὐκ ἐπίσταται = γινώσκων ἀπ.

b) M, P, L, ἥνβι : T ἥνβι. Conjecture : ἀσερῆνβι. = ἐπένοθησεν.

c) M, P, L, T φη.

d) M, P, L, T τεψύτρη, différent de ψόβον ; d'ailleurs τρη est masculin.

e) M, P, L, T ἴπερερ, au lieu de διέκρινας.

f) Sic, au lieu de ὄνσ.

sait rien ; s'ils diminuent, il l'ignore : en outre ses chairs ont souffert, et 22
 son âme a été en deuil.

Éliphas le Thémánite répondit et dit : « Est-ce qu'un sage ferait une 15. 1-2
 répartie d'un sens futile comme un sot ? il a rempli nos entrailles de 3
 peine, en raisonnant avec un langage inopportun et des paroles sans utilité.
 N'as-tu pas aussi mis de côté sa crainte, quand tu as achevé des propos 4
 semblables devant Dieu ? Tu es coupable des paroles de ta bouche : tu n'as 5
 pas discerné les paroles des puissants ; c'est ta bouche qui te reprend et 6
 non pas moi ; tes lèvres témoignent contre toi. Quoi donc ? Es-tu né avant 7
 les hommes ? as-tu pris consistance avant les montagnes ? as-tu seul entendu 8
 l'ordre du Seigneur ? la sagesse est-elle parvenue à toi seul ? Que sais-tu, que 9

10 ΟΥΤΟΣ ΠΕΝΘΩΤΗ ΪΜΟΥ ΔΗΟΗ ΔΗ. ΙΕ ΟΥ ΠΕΠΕΚΚΑΪ
 ΕΡΟΥ ΕΖΟΤΕΡΟΗ. ΚΕ ΓΕ (ΪΨΟΚ) ΟΥΪΕΖΛΟ ΟΥΤΟΣ (ΪΨΟΚ)
 ΟΥΑΝΑΣ ΪΪΪΗΤΕΗ (ΕΚ)ΖΟΥΨ^a ΕΠΕΚΪΩΤ ΪΪΕΗ ΖΑΠΕΖΟΥΤ.
 11 ΪΪΨΕΒΪΪ ΪΪΠΕΚΠΟΒΪ ΔΤΕΡΪΑΣΪΗΤΟΜ ΪΪΜΟΚ ΪΪΟΥ-
 12 ΚΟΥΧΪ. ΔΚΣΑΧΪ ΪΪΖΑΪΪΗΪΪ ΪΪΪΔΪΪΪ. ΟΥ ΠΕΤΑ^b
 ΠΕΚΖΗΤ ΕΡΜΕΖΕΤΑΗ ΪΪΜΟΥ ΙΕ ΟΥ ΠΕΤΑ ΠΕΚΒΑΖ
 13 ΧΟΥΪΪ ΕΡΟΥ. ΧΕ ΟΥΧΩΪΪΤ ΔΚΣΑΧΪ ΪΪΠΕΪΪΘΟ¹ ΪΪΪΪΪ.
 14 ΔΚΕΗ ΖΑΪΣΑΧΪ ΔΕ ΪΪΪΑΪΪΗΪΪ ΕΒΟΖ ΪΪΕΗ ΡΪΪΚ. ΪΪΪ ΓΑΡ
 ΠΕ ΦΡΪΪΪΪ ΧΕ ΕΪΪΪΪΪΪ ΕΪΪΟΥ ΪΪΑΪΪΑΡΪΪΚΪ ΙΕ^c ΟΥΪΪΪΪ
 15 ΕΒΟΖ ΪΪΕΗ ΟΥΤΣΪΪΪ ΧΕ ΪΪΪΑΕΡ ΟΥΪΪΪΪ. ΙΣΧΕ ΪΪΗ
 ΕΪΪΟΥΑΒ ΪΪΠΕΪΖΟΥΤ ΪΪΜΟΣ ΖΑΡΪΪΟΥ ΔΗ ΤΪΪΕ ΔΕ ΣΤΟΥ-
 16 ΒΗΟΥΤ ΔΗ ΪΪΠΕΪΪΪΪ. ΙΕ ΑΤΪΪΡ ΠΕ ΠΪΪΪΪΪ ΕΤΟΥΕΒ
 ΟΥΤΟΣ ΕΤΪΪΔΪΪΕΗ ΕΪΪΣΕ ΟΪΪΪΪΪΪ ΪΪΦΡΪΪΗΪΪ ΪΪΟΥΡΕΪΪΪ.
 17 ΪΪΪΑΪΪΜΟΚ ΟΥΪΪ ΣΪΪΪΪ ΕΡΟΥ. ΪΪΪ^c ΕΤΑΪΪΪΑΤ ΕΡΪΪΟΥ
 18 ΪΪΪΑΪΪΟΥΤ ΠΑΚ. ΪΪΗ ΕΤΟΥΪΪΑΪΪΟΥΤ ΪΪΪΞΕ ΪΪΣΑΒΕΡ
 19 ΪΪΠΟΥΧΟΥΟΥ ΪΪΞΕ ΠΟΥΪΟΥΪ. ΪΪΪΪΟΥ ΪΪΪΑΪΪΑΪΪΟΥ ΔΤΪΪ

1. M. P. ΪΪΠΕΚΪΪΪΘΟ; L. a effacé κ.

a Le grec demanderait ΕΪΪΖΟΥΪΪ, avec la suppression de ΪΪΪΟΚ.

b, M. P. Τ ΠΕΤΑΚ; L. a effacé κ.

c D'après T; P. L ΔΗ; M première lettre effacée et remplacée par η.

nous ne sachions nous-mêmes? Qu'est-ce que tu comprends mieux que nous?
 10 *il y a bien* un vieillard et un ancien entre nous, plus chargé de jours
 11 que ton père? En rétribution de tes fautes, tu as été peu châtié. Tu as dit
 12 de bien grands mots : qu'est-ce que ton cœur a médité? qu'est-ce que tes
 13 yeux ont regardé, quand tu as exprimé la colère en face du Seigneur et *que*
 14 tu as tiré de pareils propos de ta bouche? Qu'est-ce donc que l'homme pour
 15 être irréprochable, ou le rejeton de la femme pour être juste? Si les saints
 16 n'ont pas sa confiance et si le ciel n'est pas pur devant lui, à combien plus
 forte raison l'homme souillé et impur, buvant l'iniquité comme un *breuvage*
 17 (buveur). Aussi, je vais te renseigner, écoute-moi. Ce que j'ai vu, je te le
 18 dirai : les choses que les sages diront, leurs pères ne les ont point cachées;
 19 à eux seuls a été donnée la terre, et l'étranger n'est pas venu chez eux.

ἄπικαζὶ πῶτος οὐτος ἄπεφί ἦξε οὐψευμο εἰρησ
 εἰσῶος. πῶπῆ τῆρῃ ἄπιασεβῆς ἀφῆ ἦεν οὐ- 20
 ρῶοτῳ ζᾶπρῶππῖ δε εἰρῆπ^α εἰτος ἰοῦρεμῆξου.
 τεφζοῦτ δε ἀσῆ ἦεν πεφᾶσῃ. ζοτᾶπ δε ἀφῶπ- 21
 μετῖ ἦξε^β ἀφερζῖρηπῆ πᾶφῖ ἦξε πεφῶτᾶσῃπ.
 ἄπενῶρεφτεπζοῦτῖ δε ζε εφῆαερ εβῶλ επῆακῖ 22
 ἀτῆπῃ γαρ ζῆδῆ εἰοτῃ ἄπβενπῖ. ἀτῶσῃ ἦζᾶπ- 23
 ῆρηοτῖ ἦποῦρεφ^ε φσῶοτῆ δε ἦῆρη ἦῆητῃ ζε
 ἀφῆ εἰοτᾶσῃπ^δ εφῆσῶερεσῃρτ^δ ἦξε οὔεζοοτ
 ἦακῖ. οὔαπᾶγκῆ δε πῆμ οὔζοσζεξ εὔῆαμοπῖ 24
 ἄμοφ. ἄφρηῖτ ἰοῦσατῆγοῦτ^ε εφῆεν οὔμετῆπῃτ^ε
 ἦτεφζεῖ. ζε ἀφῶσῖ ἦπεφῃξῖξ οὔβε πῶς ἀφῆσῶοτῆοῦτ^ε 25
 δε ἦτεφῆαζβῖ ἄπῆμῶ ἄπῶς πᾶπᾶπτοκρατῃρ.
 ἀφῶσῖ δε ἄπεφῆμῶ ἦεν οὔσᾶσῃ ἦεν ῖῆπῆ^δ ἦτε 26
 πῶσοῖ^ε ἦτε τεφῶεβῃσῖ. εἰφζᾶβῖ ἄπεφζο ἦεν πεφᾶτ. 27
 οὔος ἀφῆαμῖ ἰοῦπερῖστομῖοπ ζῖ πεφᾶλᾶσῃ. εφῆ- 28

1. L. ἀφῶτᾶσῃπ. — 2. T. σατῆγοῦτ. — 3. T. ἀφῆσῶοτῆ. — 4. L. ζῆπ.

a) Sic; au lieu de ἀρήματα = εἰρηπ.

b) Sic. Lire ζε.

c) Sic. T propose ἦποσῆρ.

d) Sic. T propose σῶερεσῃρτ, d'après l'arabe.

e) Au lieu de νότῶ = σοῖ.

Toute la vie de l'impie est dans l'inquiétude, des années *comptées* sont données 20
 au potentat; sa crainte est dans ses oreilles; quand il pense être en paix, 21
 sa ruine arrive; qu'il ne croie pas qu'il sortira des ténèbres, car il est déjà 22
 livré au fer, et destiné à la pâture des vautours; il sait en lui-même qu'il 23
 est pour la ruine; un jour de ténèbres *le* culbutera; la détresse et l'angoisse 24
 le tiendront, comme un stratège en pleine puissance qui va tomber; parce 25
 qu'il a levé ses mains contre le Seigneur, qu'il a dressé son cou vis-à-vis 26
 du Seigneur tout-puissant; il a couru contre lui avec outrage, derrière toute 27
 l'épaisseur du *dos* de son bouclier, ayant couvert son visage de sa graisse 28
 et mis une garniture sur ses cuisses. Il habitera dans des villes désertes,

29 ἰσχυρὸν ἦεν θάλακτι ἰσχυρῶν. ἐτίμωε παρὰ δὲ εἴσοτι
 30 ἔθανον ἄνοον περὶ τοῦ ἰθιγίου. οὐκ ἐπαινοῦσάτω
 31 ἴκετι οὐκ ἐτίμοσθε ἴκετι θάλακτι οὐκ ἐπαινοῦσάτω
 32 ἰσχυρῶν. οὐκ ἐπαινοῦσάτω ἴκετι περὶ ἐπιμαρξίας¹ οὐκ ἐπαινοῦσάτω
 33 ἰσχυρῶν ἰσχυρῶν θύξεν ἰσχυρῶν. οὐκ ἐπαινοῦσάτω
 34 ἐβόηε ἐπιμαρξίας. φησὶ ἐπιμαρξίας ἰσχυρῶν ἴκετι²
 35 ἰσχυρῶν. ἐτίμοσθε δὲ ἴκετι περὶ ἐπιμαρξίας. ἰσχυρῶν
 36 ἰσχυρῶν θύξεν ἰσχυρῶν. ἐτίμοσθε³ δὲ ἰσχυρῶν
 37 ἰσχυρῶν ἴκετι. ἐτίμοσθε δὲ ἰσχυρῶν
 38 ἰσχυρῶν. ἰσχυρῶν δὲ ἐτίμοσθε⁴ ἰσχυρῶν ἴκετι ἰσχυρῶν
 39 ἰσχυρῶν. ἰσχυρῶν δὲ ἐτίμοσθε⁵ ἰσχυρῶν ἴκετι ἰσχυρῶν
 40 ἰσχυρῶν. ἐτίμοσθε δὲ ἰσχυρῶν ἴκετι ἰσχυρῶν.
 41 θάλακτι ἰσχυρῶν. ἐτίμοσθε δὲ ἰσχυρῶν
 42 ἰσχυρῶν ἴκετι ἰσχυρῶν.

1. P θησαυρολογία. — 2. L ἐπετιμωσάτω. — 3. P omet ce mot. — 4. M ἐτίμοσθε
 changé en ἴκετι; L ἐτίμοσθε; P ἐτίμοσθε. — 5. T omet ἴκετι. — 6. M, L ἴκετι. —
 7. P ἰσχυρῶν.

a) Au lieu de θησαυρολογία = θάλακτι; le traducteur arabe a lu Βάλα. Tattam.

b) Lire ἐτίμοσθε.

29 il entrera dans des maisons où il n'y aura personne. Ce que ceux-là ont
 30 amassé, d'autres le prendront, et il ne sera jamais riche: ses possessions ne
 31 seront pas stables: il ne jettera pas d'ombre sur la terre, et il n'évitera pas
 32 les ténèbres. Son rejeton sera flétri par le vent, sa fleur tombera. Qu'il ne
 33 croie pas qu'il sera durable; car la stérilité lui adviendra; sa greffe périra
 34 avant d'arriver à terme, son rameau ne fleurira pas; il sera vendangé comme
 35 un raisin vert avant d'arriver à terme: il tombera comme une fleur d'olivier.
 36 L'indice de l'impie est sa (sa) mort; c'est le feu qui consumera les maisons
 37 des stipendiés; il concevra la douleur dans ses entrailles, il enfantera l'inanité;
 38 ses entrailles porteront la déception. »

ἀκεροῦμαι ἵνεκ ἰσθβ πεχασφ ξε. ἀισωτεμ εοῦμηνυ XVI, 1-2
 ἰπαίρητ̄ πηρεφ̄τ̄νομ̄τ̄ τ̄ηροτ̄ ἵτε ἡισαμπετ̄ζωοτ̄.
 οῦτ̄ γαρ ἡν οῦτ̄αξ̄ις εἴτωπ̄ ἡἡισαξ̄ι ἵτε π̄π̄π̄α ἰε οῦτ̄ 3
 πε¹ εἴηαερονοχ̄αση^a π̄ακ ξε ἀκεροῦμαι. ἀποκ̄ ζω 4
 τ̄ηασαξ̄ι ἰπετεπ̄ρητ̄. εἡασχ̄η ἵνεκ τετεπ̄ψ̄τ̄χη ἵτ̄ψε-
 β̄σι ἡἡσι. ἰτ̄α εἰέτ̄ωοτ̄ηοτ̄ εἴηεν ἡηποτ̄ ἡεν ζ̄αη- 5
 σαξ̄ι τ̄ηακ̄ιμ δε ἡτ̄ααφε² ἡαρ̄ωτεπ̄. εἰεῦωπ̄ηι δε 6
 ἡεν ρ̄ωι ἵνεκ οῦτ̄ωοι. π̄κ̄ιμ δε ἵτε π̄ασφ̄οτοτ̄ ἡηα-
 τ̄ασο εροφ̄. ἀἰωαησαξ̄ι γαρ ἡηαἰ̄καζ̄ εἡαερ̄ηοτ̄. 7
 ἀἰωαηχαρ̄ωι δε οἡ οῦτ̄ πε π̄σβ̄οκ ἵτε π̄αἰ̄καζ̄.
 τ̄ηοτ̄ δε ἀφ̄τ̄ἡ̄ις ἡηι ἀφ̄αἰτ̄ ἡ̄σοξ̄ εἡαφ̄ερ̄ζ̄οζ̄ι οῦοζ̄ 8
 ἀκαμ̄οηι ἰμ̄οι. ἀσ̄ωπ̄ηι εἴμ̄ετ̄μ̄εθ̄ρε οῦοζ̄ ἀσ̄τ̄ωη̄ς 9
 ἡἡητ̄ ἵνεκ τ̄αμ̄εἡποτ̄ξ̄. ἀσεροῦμαι οῦβ̄ηι ἰπεμ̄ω³
 ἰπαζ̄ο. εἡαφ̄ερ̄χ̄ρασθε ἡοῦτ̄ωη̄ητ̄ ἀφ̄ρ̄η̄ητ̄ ἰμ̄οι 10
 εἡρη̄ηι ἀφ̄ἡραξ̄ρεξ̄ ἡηεφ̄ηαξ̄ζ̄ι εἡρη̄ηι εἴωσι. ἀφ̄η̄ηι 11
 εἴωσι ἡἡισοἡηεφ̄ ἵτε π̄εφ̄ρεφ̄ξ̄ωη̄ητ̄ ἀφ̄ερ̄η̄ηωτ̄ εἡρη̄ηι

1. P omet πε. — 2. P ἡτ̄ααφε. — 3. P ἰπαἰ̄ωο.

a) Sic; au lieu de εἡποχ̄αση.

Job répondit et dit : « J'ai entendu maintes choses semblables : Vous XVI, 1-2
 êtes tous des consolateurs de dépravés. Quoi donc! Y a-t-il de l'ordre dans 3
 les paroles en l'air? ou qu'est-ce qui te tourmentera, de manière que tu
 répondes? Moi aussi, je parlerais comme vous, si votre âme était à la place 4
 de la mienne : alors je m'élèverais contre vous en paroles, je branlerais ma 5
 tête contre vous, la force serait dans ma bouche, je n'épargnerais pas le 6
 mouvement de mes lèvres. Si je parlais, je ne souffrirais pas de ma plaie : 7
 Si je me tais, quelle est la diminution de ma souffrance? mais maintenant 8
 il m'a exténué, il m'a rendu insensé, rongé des vers, et tu m'as tenu (?); le 9
 mensonge à mon sujet est devenu un témoignage et s'est levé contre moi, 10
 il a répondu contre moi devant ma face; usant de colère, il m'a terrassé, 11
 il a grincé des dents contre moi; il a tourné sur moi les flèches de ses
 vengeurs, il m'a dominé avec la pointe de ses yeux; il m'a porté un coup

12 ἔχων ἦεν ἡσυχία· ἦτε περὶ βαλὰ ἀφ' ἡσυχίᾳ μου
 13 ἔρχεν ἡκαζὶ·¹ ἦεν ὄτειχαι ἐφ' ἰσχυρὰ ἀτόχει
 14 ἔρχην ἔχων ἔρπον. ἀφ' ἡνίκα γὰρ ἦξε πῶς ἔβην
 15 ἐπιπέλας ἡδ' ἀντιφρόνιζοντος ἀφ' ἐρβασίᾳ·² ἔβωλ ἔχεν
 16 θανάσεβης. ἐποὶ ἡζήρην ἀφ' ἰσχυρὰ ἔβωλ. ἀφ' αὐτοῦ
 17 ἡνίκα ἦτε ἡααφε ὄτοζ ἀφ' ἰσχυρὰ ἀφ' ἰσχυρὰ ἔρατ
 18 ἡφ' ἡνίκα ἡσυχίᾳ μου. ἀφ' ἡνίκα ἔροι ἦεν θανάσεβης.
 19 ἔρχοντι ἡμῶν ἐπιπέλας ἦτε ἡσυχίᾳ μου. ἀφ' ἡνίκα
 20 ἡμῶν ἔρχεν ἡκαζὶ. ἀφ' ἡνίκα ἔβην ὄτειχαι
 21 ἔχεν ὄτειχαι ἀτόχει ἔχων ἦξε θανάσεβης. ἀφ' ἐρ-
 22 βης ἡσυχίᾳ μου ἔχεν ἡααφε. ἡααφε δὲ ἀτόχει ἔρχεν
 23 ἡκαζὶ. ἀφ' ἡνίκα ἦτε ἡααφε ἔβωλ ἦεν ἡφ' ἡνίκα
 24 ἡνίκα δὲ ἔρχην ἔρχεν ἡααφε. ἡααφε δὲ ἦτε ἡααφε.
 25 ἡκαζὶ ἡπ' ἡνίκα ἔβωλ ἔχεν ἡσυχίᾳ μου ἦτε ἡααφε.
 26 ὄτοζ ἡπ' ἡνίκα ἡααφε ἡααφε. ὄτοζ ἡπ' ἡνίκα
 27 ἡπ' ἡνίκα ἡααφε ἡααφε ὄτοζ ἡααφε
 28 ἦεν ἡνίκα ἡααφε. ἡααφε ἡπ' ἡνίκα ἡααφε

1. P κοζα. — 2. M, L ἀφ' ἐρβασίᾳ. — 3. M, L, T ἡσυχίᾳ μου. — 4. P ἡααφε.

sur les genoux avec un instrument pénétrant; ils ont couru sur moi tous
 12 ensemble. Le Seigneur m'a livré aux mains des malfaiteurs, il m'a jeté entre
 13 les impies; alors que j'étais en paix, il m'a mis en déroute: il a saisi les
 14 cheveux de ma tête, il m'a déraciné; il m'a placé comme une cible: ils m'ont
 15 entouré avec leurs lances, les envoyant dans mes reins sans ménagement;
 16 ils ont répandu mon fiel sur la terre; ils m'ont mis à bas, ruine sur ruine;
 17 ils ont couru sur moi, les puissants; ils ont jeté un sac sur ma peau; ma
 18 puissance s'est éteinte sur la terre; mes entrailles ont été brûlées par les
 19 larmes, il y a une ombre sur mes paupières. Il n'y avait rien d'injuste dans
 20 mes mains, et ma prière est pure. Terre, ne recouvre pas le sang de ma
 21 chair et qu'il n'y ait pas de borne à mes cris. Et maintenant, voici que mon
 témoin est dans le ciel, mon témoin est là-haut; ma prière parviendra au

παβαλ δε εφεταοτο ερην επεσητ ὑπεφῡυσο. εφε- 22
 ψηπι δε ἴξε οτσοζι¹ ἰοτρημι ὑπευσο ὑπόσ
 οτοζ πψηρι² ὑφρημι² ὑπεψψφηρ. ατι δε ἴξε 23
 ζαηρομη εοτοη ηπι τοι ερσοτ. †ηψε ηηι δε ζι
 πιμητ ετε ἰ†ηατασθοι αη †ε εβοζ ζιστη.

†βούκαζ δε εφης ἕμοι ἴξε οτπηα. οτκασι δε 17.1
 †οζι^b ηασ οτοζ †ημι ἕμοι αη. ††ζο εησοι 2
 οτοζ οτ πε†ηασι. ατκωαη δε ἰηαζηπαρχοηα 3
 ἴξε ζαηψεμησοτ. ηηι πε †αι μαροτωορψ ηεμ
 ταχιζ. †ε α(τ)χηπ ὑποτρηητ εβοζ ζα οτμετσαβε. 4
 ευβε †αι ἰηε(ψ)δασοτ (ἴξε ††) ^c. εφεξε ζαηκακια 5
 ἰ†ητοι παβαλ δε ατβωα εβοζ εχηη παψηρι. 6
 ατχαιτ δε ετψχηη ηεν ηιεθνοζ αψηπι δε ηωοτ 6
 ετσωβι. ατχημητ ^d ἴξε παβαλ ηεν πχηηη 7
 ατβωατς εροι ἕμαψη ἴξε οτοη ηιβεν. ατερψφηρι 8

1. P σοτσοζι. — 2. P ὑπρημι.

a) Au lieu de $\psi\dot{\eta}$ = ὑψηρι.

b) Sic. Grec : δέομαι = ††ζο, dans le texte de T.

c) 3^b. 5^b. ηηι πε... ἰ†ητοι manquent dans le Sahidique: †† ne se trouve pas dans le grec; B emploie la seconde personne ἐχρυσας, ὑψώσας; θεός est rare dans Job.

d) Grec : πεπώρωνται = Sah. : †ημη.

Seigneur; mon œil versera des larmes devant lui, il y aura une réclamation 22
 de l'homme vis-à-vis du Seigneur et du fils de l'homme à son semblable;
 des années comptées sont venues, et je dois m'en aller sur la route par 23
 laquelle je ne reviendrai plus.

Je souffre, emporté par l'ouragan; j'attends la sépulture, et je ne la 17.1
 trouve pas. Je supplie exténué : que ferai-je? Des étrangers ont volé mes 23
 biens. Quel est celui-ci? qu'il soit attaché avec ma main. Parce qu'ils ont 4
 dissimulé leur cœur à la sagesse, pour cela (Dieu) ne les élèvera pas; il proférera 5
 du mal sur la secte, mes yeux se sont fondus sur mes fils. On m'a laissé 6
 devenir la fable des populations; je suis devenu leur risée. Mes yeux ont 7
 été stupéfaits dans la colère; j'ai été combattu violemment par tous. Les 8

ἰμάρωσ ἵχε ἰνοῦνι ἔχεν φῶς οὐνοῦν καὶ ἐφί-
 τῆσιγ ἔχεν οὐραννομοσ. ἐφίόι καὶ ἰνεφῆσιγ ἵχε
 οὐνιστοσ ἡδοταβ καὶ ἐφίόι ἵοτχοῦ ἦεν ἡεφχιχ.
 ἰμοῖν καὶ ἀλλὰ ἡατῆρε ὀννοτ ἡροτ οὐοζ
 ἀμοῖν... ἴμεοῖν γαρ ἦεν ὀννοτ ἀν. ἡαεζοοτ
 ἀτσοῖν ἦεν οὐηροῦτ^a ἀτφωχι καὶ ἵχε ἡμοῖ^b ἵτε
 ἡαζῆτ. ἡεχῆρε ἀιχαγ εοτεζοοτ φοτῆσιγ ἦεντ
 εβοζ ζα ἡζο ἰνχάκι. εῦσιγ γαρ ἀιχανοῦσιγ εροῖ^b
 ἀμοῖ^b ἡε ἡανι. ἦεν οὐγῆοφοσ καὶ ἀτφωχ ἰν-
 ἡρηγ. ἀμοῖ^b οὐβε φμοῖ καὶ ἡαισι ἡτακο καὶ
 ταματ ἡεμ ἡασῆσι. ἀσοῖν οὐν ἵχε ἡαζεῖσιγ ἡε
 ἀν ἴἡανατ οἱ εαγαθοῖ. ἡε ἀν σεῖαι ἡεμῆσι εἴρησι
 εαμοῖ^b ἡε τειῆαῦε ἡαν εἴρησι ἐπκαζῖ ετσοῖ.

XVIII, 1 Ἰφεροῦσ ἵχε βαλλὰδ ἡσατῆσιγῆσιγ ἡεχαγ καὶ
 2 ῥαοῖνατ καὶ χῆακῆσι ἀν χάρσκ ζῆνα ἵτεῖσαζῖ
 3 ζῆσι. εῦβε οὐ ἀιχαρῆσι ἰπεκῖσο ἰφρη^b ἵζαν-

a Sic. Lire ὀροῦτ Tattam. Cf. 6. 7.

b Sic; au lieu du grec ὑπομένω; cf. 2, 9. Conjecture : ἀιχαῖ μοῖσι εβοζ ou bien οζῖ εραῖ ou bien ἀμοῖ ἵοισι, comme 6. 11; 7, 3; 9. 4; 33, 5.

justes ont été fort étonnés de cela : le juste se dressera contre le trans-
 9 gresseur; le fidèle gardera sa voie; celui qui est pur recevra de la vigueur
 10 dans ses mains. Mais d'ailleurs fortifiez-vous vous tous et venez... car le vrai
 11 n'est pas en vous. Mes jours ont passé dans l'infection, et les fibres de mon
 12 cœur ont été rompues. De la nuit j'ai fait le jour, la lumière est proche en
 13 face des ténèbres. Si je patiente, l'Amenti sera ma demeure : dans la sombre
 14 région ma couche est étendue; j'ai appelé le trépas mon père, la corruption,
 15 ma mère et ma sœur. Où donc est mon espérance? verrai-je encore des biens?
 descendront-ils avec moi dans l'Amenti; irons-nous ensemble dans la terre? »

XVIII, 1-2 Baldad le Sauchite répondit et dit : « Combien de temps continueras-tu?
 3 Tais-toi pour que nous parlions à notre tour. Pourquoi nous sommes-nous

τεβησους. αφερχρασουε πακ ηεν οτχωνητ οτ γαρ 4
 ακυανιωτ ηυοκ μη σεναερατωμη ηξε μαη ηιβεν
 ετσαπεσητ ητφε. ψαν σεναοτωχη ηξε ζανητωτ
 εβοζ ηεν ποτσειτ¹. οτοζ φοτωμη ητε ηασεβης 5
 κυαβενο οτοζ ηνεγυ εβοζ ηξε ποτψαζ. πεφοτωμη 6
 εγεερχακι ηεν πεγνη εγεβενο δε ηξε ηηηηβς ηαζ-
 ραφ. ετεωαη ηνεγζτηπαρχοντα² ηξε ζαηεδαχισ- 7
 τος. εγεψωψτ δε ηξε πεγσοβης. εσεραοτω δε ηεν 8
 οτφωψ ηξε τεψφατ (οτοζ) εσεβλομδεη ηεν οτψηε.
 ετεε εζρης εχωψ ηξε ζαηηφαψ... ετεταζοφ³ ηξε 9-11
 ζαηεμκαζ ηζηη ετκωτ εροφ. οτμηψ δε ετεε
 ηηκωτ ητεψδαροχ ηεν οτζβση εφζεχζοχ^b.
 ατσοβτ δε ηαφ ηοτορωχη³ εφοη ηψφηηη. ετε- 12-13
 φοτω^c δε ηηησεβη^d ητε ρατψ... ετεωαη δε ηηηαζο
 εβοζ ηεν πεγνη. εσεταζοφ ηξε οταηαγκη. οτετια 14

1. M, P, L ηεν οτσειτ. — 2. P ζτηαχωνητα. — 3. P οτωχηψ.

a) Gree : *ἀλέσασιν* = Sah. : *τακο*.

b) *Sic* ; pour *εφζεχζωχ*.

c) Gree *βρωθείησιν* = Sah. *ετεοτωω*.

d) Ailleurs *σηβη*.

tus devant toi comme des brutes? Il en a usé avec toi dans la colère. Quoi! 4
 si tu meurs, est-ce que tous les lieux sous le ciel seront inhabités, ou les
 montagnes renversées de leurs fondements? D'ailleurs, la lumière des impies 5
 sera éteinte : leur flamme ne jaillira pas. Sa lumière s'obscurcira dans sa
 maison ; la lampe s'éteindra devant lui. Des inférieurs enlèveront ses biens : 6
 son autorité faillira. Son pied s'engagera dans un lacet et s'embarrassera 7
 dans un filet ; des laes tomberont sur lui... Des douleurs l'atteindront de 8
 tous côtés ; beaucoup viendront autour de son pied dans l'angoisse de la faim,
 une catastrophe saisissante lui a été préparée : ses jambes seront *dévorées*... 12-13
 la santé sera enlevée de sa demeure ; il sera atteint par la calamité ; une 14

5 ἰοτρο ἰστούωνιζ^a ἦεν περὶ κινήν ἦεν μεχάρζ.
 6 ἢν ἑκακώτ ἦιαις^b ἐρέωζ ἦονν. περὶ οὐρῆν ἐτέ-
 7 ῤωοτι σαπεντι ἕμοζ οὐοζ περὶ σὺτ ἐφίζει σαπύων
 8 ἕμοζ. περὶ ἐντι ἐφίτακο ἐβωζ ζίχην ἡκαζι οὐοζ
 9 οὐοη οὐραν ῤοη ἡαζ ζίχην μεζο σαβωζ. ἐφίζιγ
 10 ἐβωζ ἦεν φούωνν ἐπιχακι. ἡνεφύωνν ἐφοῖ ἡσοῦνν^c
 11 ἦεν μεζαδωζ. οὐτε ἡνεφύοζεν ἦεν σαπεντι ἡνίφε
 12 ἡξε μεχῆ ἀλλὰ ἐτέωνιτ ἦεν ἢν ἐτενοῦζ ἡξε
 13 ζανκεχώοῦνν. ἀρτῆαζου ἐζρῆν ἐχάμζ ἡξε ζαν-
 14 ἡαετ οὐοζ ἀτερῤφῆρι ἡξε ζανῤοῦνν. ἡαῖ ἡε ἢνν
 15 ἡτε ἡρεφύῶννζονε φαι ζε ἡε ἡζῶνοζ^d ἡτε ἢν ἐτε-
 16 ἡοῦοῦεν^d ἡῶζ.

XIX, 1-2 Ἀφῤοῦω ἡξε ἡαβ μεζαζ ζε. ῤα ἡηατ τετενί-
 1 ἡίσι ἡηαψῤχῆ οὐοζ τετενῤοῤεῤ ἕμοῖ ἦεν ζαν-
 2 σαζι. μονοη γαρ ἀρῆμζ ζε ἡῶζ ἀφαῖτ ἡπαῖρητ.
 3 τετενσαζι ἡσωι τετενῤφῆρι ἡαζωι ἀη οὐοζ

1. L. omet les quatre derniers mots.

a. Grec : κητσοκκῶσι = ἐσεούωζ.

b. Grec : ζῶτῶ = ἡηαζ.

c. M. P. L. σοῦνν. T σοῦενν.

d. Les ms. portent σοῦωνν. Cf. 24, 16 et 37, 7.

15 force maîtresse s'établira dans sa tente pendant la nuit, ses ornements
 16 seront remplis de soufre; ses racines se dessècheront en bas, et sa récolte
 17 *présignée* tombera en haut; sa mémoire disparaîtra de la terre, et il aura son
 18 nom sur son visage effacé; il sera rejeté de la lumière dans les ténèbres;
 19 il ne sera plus connu dans son peuple et sa demeure ne sera plus conservée
 20-21 sous le ciel; mais d'autres vivront dans ce qui lui appartenait; les derniers
 ont gémi sur lui; les premiers avaient admiré. Telles sont les demeures
 des violents; telle est la place de ceux qui n'ont pas connu le Seigneur. »

XIX, 1-2 Job répondit et dit : « Jusqu'à quand affligerez-vous mon âme et me ren-
 3 verserez-vous par des discours? Sachez donc seulement que c'est le Seigneur
 qui m'a fait ainsi. Vous parlez contre moi; vous n'avez pas de pudeur devant

ΤΕΤΕΝΑΡΩΝΗΤ^a ΕΧΩΣ. ΧΑΣ ΧΕ ΑΠΟΚ ΔΙΣΩΡΕΜ ΤΑΦΩΝΙ 4
 ΟΤΟΖ ΥΩΟΠ ΝΕΜΗΣ ΗΧΕ ΠΠΛΑΝΟΣ ΕΥΡΙΧΕ ΖΑΝΣΑΧΙ 5
 ΗΣΥΕ ΗΧΟΤΟΥ ΔΗ. ΠΑΣΑΧΙ ΔΕ ΣΕΣΟΡΕΜ ΟΤΟΖ ΪΠΙ- 6
 ΧΟΤΟΥ ΗΕΝ ΠΟΥΧΗΟΥ. ΕΥΒΕ ΟΥ ΗΘΩΤΕΝ ΤΕΤΕΝΟΪΣΙ 7
 ΪΜΩΤΕΝ ΕΖΡΗΣ ΕΧΩΣ. ΤΕΤΕΝΟΙ ΗΠΩΥΤ ΕΖΡΗΣ ΕΧΩΣ 8
 ΗΕΝ ΟΥΨΩΥ. ΔΡΙΕΜΙ ΟΥΗ ΧΕ ΠΌΣ ΠΕΤΑΨΩΒΕΡΘΩΡΤ 9
 ΑΨΟΪΣΙ ΔΕ ΪΠΕΨΤΑΧΡΟ ΕΖΡΗΣ ΕΧΩΣ. ΖΗΠΠΕ ΤΠΑΣΩΒΙ 10
 ΗΕΝ ΟΥΨΩΥ ΟΤΟΖ ΗΠΑΣΑΧΙ ΤΨΩ ΕΒΟΛ ΟΤΟΖ ΪΜΟΙ 11
 ΖΑΙ ΨΟΠ^b. ΑΥΚΩΤ ΪΠΑΚΩΤ ΟΤΟΖ ΗΠΑΣΟΠ. ΑΥΧΩ^c 12
 ΗΟΥΧΑΚΙ ΖΙΧΕΝ ΠΑΖΟ. ΟΤΟΖ ΑΥΒΑΨΤ^d ΪΠΑΣΟΥ. 13
 ΑΨΩΔΙ ΔΕ ΪΠΑΧΛΟΜ ΕΒΟΛ ΖΙΧΕΝ ΤΑΑΨΕ. ΑΨΧΟΥΤ 14
 ΔΕ ΕΒΟΛ ΗΕΝ ΠΗ ΕΤΚΩΤ ΕΡΟΙ ΟΤΟΖ ΔΙΨΕ ΠΗΙ ΑΨΚΩΡΧ 15
 ΔΕ ΗΤΑΖΕΛΠΙΣ ΪΨΡΗΤ ΗΟΥΨΩΠΗ. ΑΨΕΡΧΡΑΣΘΕ ΔΕ 16
 ΠΗΙ ΗΕΝ ΟΥΨΩΠΤ ΪΜΑΨΩ. ΑΨΧΑΤ ΗΤΟΥΨ ΪΨΡΗΤ 17
 ΗΟΥΨΑΧΙ. ΑΥΙ ΔΕ ΕΖΡΗΣ ΕΧΩΣ ΗΧΕ ΠΕΨΟΪΠΤ ΤΗΡΟΥ. 18
 ΑΥΚΩΤ ΕΡΟΙ ΖΙ ΠΑΜΩΠΤ ΗΧΕ ΖΑΠΡΕΨΧΩΡΧ. ΑΥΨΕ 19

a) L ΤΕΤΕΝΕΡΩΝΗΤ: conjecture : ΤΕΤΕΝΕΡΩΨΤ.

b) Grec : κρήμα = ΖΑΠ.

c) Grec : ἔθετο = ΑΥΧΩ = Sah. : ΑΥΚΩ.

d) Grec : ἐξέδυσεν = ΑΥΒΑΨΤ = Sah. : ΑΥΚΑΑΤ ΚΑΖΗΤ.

moi et vous m'accablez. Admettons que j'aie erré en vérité, l'erreur demeure 4
 avec moi; que j'aie dit des paroles qu'il ne fallait pas dire, mes paroles se 5
 sont égarées, et je ne les ai pas dites en leur temps. Pourquoi vous, vous 6
 élevez-vous contre moi, et me dominez-vous de *notre* mépris? Sachez donc 7
 que c'est le Seigneur qui m'a troublé et a élevé son rempart contre moi. Voici 8
 que je rirai par dédain et je ne parlerai pas : je crie et *pas de jugement*. Je 9
 suis entouré de tous côtés, et je ne puis passer. Il a mis l'obscurité sur mon 10
 visage : il m'a dépouillé de ma gloire, il a enlevé ma couronne de dessus ma 11
 tête; il m'a séparé de ceux qui m'entouraient, et je suis parti; il a tranché 12
 mon espérance comme un arbre; il a usé contre moi d'une grande colère; il 13
 m'a pris pour un ennemi; toutes ses épreuves sont venues sur moi; sur mon 14
 chemin, j'ai été environné d'embusqués; mes frères se sont écartés de moi; 15

14 ἡσυχία ἐβόη θάρους ἦν· καὶ πασιπύτοι ἀπὸ τῶν θάρσυνων
 15 ἡσυχία ἐξοπέροι. καὶ ψυφῆρ δὲ ἀπὸ τῶν ἡσυχίας ἡσυχίας
 16 ἡσυχίας ἐβόη ἡσυχίας ἡσυχίας ἐβόη ἡσυχίας ἡσυχίας
 17 ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας
 18 ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας
 19 ἀπορβέτ δὲ ἦν ἐβόη ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας
 20 ἡσυχίας ἀπὸ τῶν ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας
 21 ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας
 22 γὰρ ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας
 23 τῶν ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας

1. T Βσκι. — 2. L ἡσυχίας ἡσυχίας. — 3. P ἡσυχίας. — 4. M ἡσυχίας. — 5. P ἡσυχίας.

a) Lire ἡσυχίας Tattam.

ils ont connu les étrangers plus que moi; mes compagnons ont été sans pitié;
 14 ceux qui m'approchaient ne m'ont pas regardé, et ceux qui connaissaient mon
 15 nom m'ont oublié; les voisins de ma maison et mes serviteurs, j'étais un
 16 étranger devant eux; j'appelais mon serviteur, et il ne m'a pas répondu. Je
 17 suppliais de ma bouche; j'implorais ma femme; j'invoquais en suppliant les
 18 enfants de mes esclaves; et eux, ils m'ont dédaigné pour toujours; si je me
 19 lève, ils parlent contre moi; ceux qui me connaissent m'ont abhorré; ceux
 20 que j'aimais se sont levés contre moi; ma chair a été putréfiée dans ma peau
 21 et mes os sont rongés avec leurs dents. Ayez pitié de moi, ayez pitié de moi,
 22 ô mes amis; car la main du Seigneur m'a touché. Pourquoi me poursuivez-
 23 vous comme le Seigneur, et n'êtes-vous pas saturés de ma chair? Qui donc
 fera que mes paroles soient écrites et consignées dans un livre pour toujours

ἵτορχατ δε ἦεν οὔρασι ψα επεζ. ἦεν οὔγρα- 24
 φιον^a ὑβενπι νεμ τατζ. (ιε ἵτορφοτζοτ ζι ζαν-
 πετρα). †σωοτη γαρ ξε οὔραεπεζ πε φη επλαβοζτ 25
 εβοζ ζιζεν πκαζι. ευρεψτοτηνοζ πασαρ φη 26
 ετοτσητζ ἵπαι επψσι. ετα¹ παι γαρ ψσιππ ηηι εβοζ
 ζιτεπ πῶζ ηη ανοκ ε†σωοτηνοτ ἕμμοτ εἴρηι 27
 ἵῆητ. ηη ετα παβαλ πατ ερσοτ οτοζ κεοται αν
 ατξσκ δε εβοζ τηροτ εἴρηι ἦεν κεντ. ιςζε δε 28
 τετεππαζοζ ξε οτ πε επεππαζοφ ἕπεμθο ἕπῶζ.^b
 οτοζ οτποτηι ἵτε οτσαζι τεππαζεμς ἵῆητφ.
 αριζο† ζσητεπ ἡατζη ηοτεπικαλιμμα. οτξσητ 29
 γαρ εψῆι εζεν πιαπομωζ. τοτε επῆεμι ξε αςσηπ
 τοτζτηη².

Δφεροτση ἵξε σψφαρ πιμεπνεοζ πεξαφ ξε. XX, 1
 παιμετ αν πε ξε χπαοτοζεμ ἵπαι ἕπαιρη† οτοζ 2
 τετεπκα† αν εζοτεροι. ειςσητεμ^c ετςμη^d ἵτε 3

1. L εται. — 2. L ζται.

a) L, P ἦεν ζανοτγραφιον. comme M qui a raturé ζαν.

b) Grec : ἐναντι αὐτου.

c) Grec : ἀκούσονται = ΕΙΣΣΗΤΕΜ; Sah. : †σωοτῆι.

d) Grec : παιδείην = ΕΨῆΜ; on lit dans le Sah. : ετεσβω.

avec un stylet de fer et du plomb, (ou gravées sur des pierres). Oui, je sais 24-25
 qu'il est éternel, celui qui me détachera de la terre, pour ressusciter ma peau 26
 épuisant ces épreuves (?). C'est du Seigneur que me sont venues toutes ces 27
 choses, que je connais moi-même au dedans de moi, que mon œil a vues et 28
 non celui d'un autre, qui se sont accomplies toutes dans mon sein. Et si vous 29
 dites : Que dirons-nous devant le Seigneur? et trouverons-nous en lui la
 racine d'un discours? Craignez vous-mêmes la dissimulation (?); car la colère
 viendra sur les libertins; on saura alors où est leur fond. »

Sophar le Minnéen répondit et dit : « Je ne soupçonnais pas que tu répon- XX, 1-2
 drais ainsi, et vous, vous ne comprenez pas plus que moi. Tandis que j'écoute 3

4 ΠΑΣΟΖΙ¹ ... ΟΥ ΠΑΙ¹ ΑΚΟΘΜΟΥ ΙΣΧΕΙ ΨΟΡΗ ΙΣΧΕΙ
 5 ΕΠΑΡΧΑ ΦΡΩΝ² ΖΙΧΕΙ ΠΙΚΑΖΙ. ΠΟΤΗΟΥ (ΓΑΡ) ΉΤΕ
 6 ΠΑΣΕΒΗΣ³ ΟΥΝΟΥ] ΠΟΤΩΧΗ ΦΡΑΥΙ ΔΕ ΗΤΕ ΠΗΑΡΑ-
 7 ΠΟΜΟΣ ΠΤΑΚΟ⁴ ΠΕ. ΑΥΩΑΝΟΥΕ ΠΩΟΥ (ΓΑΡ) ΕΠΩΩ
 8 ΕΥΦΕ ΉΧΕ ΠΕΦΛΩΡΟΗ ΠΕΦΩΟΥΨΩΟΥΨΙ ΔΕ ΉΠΕΦΘΩΜΕ
 9 ΠΘΩΗ. ΖΟΥΑΗ ΓΑΡ ΑΨΩΑΜΕΤΙ⁵ ΔΕ ΑΨΙΑΧΡΟ ΤΟΥΕ
 10 ΕΦΕΤΑΚΟ ΨΑ ΕΒΟΖ. ΟΗ ΕΤΣΩΟΥΗ ΪΜΟΥ ΕΤΕΧΟΣ ΔΕ
 11 ΠΑΨΩΗ ΠΕ. ΪΦΡΗ] ΠΟΥΡΑΟΟΥ ΕΑΣΖΩΑ ΪΠΟΥΧΕΜ
 12 ΕΦΕΖΩΑ ΔΕ ΪΦΡΗ] ΠΟΥΖΟΥΤΥ ΉΤΕ ΠΕΧΩΡΖ.
 13 ΟΥΒΑΖ ΑΨΙΟΥΖΥ ΟΤΟΥ ΪΠΕΦΟΥΤΑΖ ΤΟΥΤ⁶ ΟΤΟΥ
 14 ΪΠΕΦΟΥΤ ΕΡΟΥ ΪΧΕ ΠΕΨΜΑ. ΠΕΨΩΗΡΙ ΕΤΕΤΑΚΩΟΥ
 15 ΪΧΕ ΖΑΗΚΟΥΧΙ ΕΡΟΥ. ΠΕΨΧΙΧ ΔΕ ΕΤΕΤΖΕΜΚΟ⁷
 16 ΪΖΑΪΪΚΑΖ ΪΖΗΤ. ΠΕΨΚΑΣ ΑΤΣΙ ΪΠΕΨΜΕΤΑΔΟΥ ΟΤΟΥ
 17 ΕΤΕΠΚΟΥ ΠΕΜΑΨ ΗΕΗ ΠΙΚΑΖΙ. ΑΨΩΑΠΖΩΟΧ⁷ ΪΧΕ
 18 ΨΚΑΚΙΑ ΗΕΗ ΡΩΨ ΕΦΕΧΟΥΣ ΣΑΠΕΧΗΤ ΪΠΕΨΔΑΣ. ΪΠΕΨ-
 19 ΨΑΟ ΕΡΟΣ ΟΥΔΕ⁸ ΪΠΕΨΧΑΣ ΪΨΩΨ. ΕΦΕΣΟΚΣ ΗΕΗ

1. Ρ πα. — 2. Μ χα χρων, en marge πρωμ. — 3. L ΠΑΣΕΒΗΣ. — 4. Τ ΪΤΑΚΟ.
 — 5. Τ ΑΨΩΑΜΕΤΙ. — 6. Ρ, L ΪΠΕΦΟΥΤΑΖΥ ΤΟΥΤ. — 7. Τ ΑΨΩΑ ΠΖΩΟΧ. —
 8. Μ ΟΤΟΥ.

a Manque un hémistiche qui se trouve même dans la version Sahidique.

b Grec : *πορσεύσασαν* = *ερέτευσο* = Sah. : *πύζε*.

4 la voix (de ma) *qui me réprimande*... n'as-tu pas appris ceci dès le principe
 5 depuis que l'homme a été placé sur la terre? La joie des impies *devient* une
 6 grande faillite: le plaisir des libertins *devient* la ruine, quand même ses
 7 offrandes montent jusqu'au ciel, et son sacrifice atteint les nues: en effet,
 8 quand il croit être affermi, alors il sera perdu définitivement: ceux qui le
 9 connaissent diront: Où était-il? Comme un songe qui s'est envolé, on ne le
 10 retrouvera plus; il s'envolera comme un fantôme de nuit; l'œil l'a aperçu
 11 et ne continuera pas: sa place ne le reverra pas: des inférieurs feront périr
 12 ses enfants; ses mains allumeront des afflictions; ses os ont été rassasiés *des*
 13 *vices* de sa jeunesse; ils seront couchés avec lui dans la terre; si la perversité
 est douce à sa bouche, il la cachera sous sa langue; il ne la ménagera pas

σινη ἵτεψυβασβι οτοζ ἵνεσψυχευχοι ¹ ἵερβονοσι 14
 εροψ. οτχλον ^α ἵζοψ ετψοπ ἵεν τεψνεσι. οτμετ- 15
 ραμαο ετψοτψ ἵμοσ ἵεν οτόἵηχοις ετέψγψ
 ἵμοσ. εψέσψκ ἵμοψ εβοζ ἵεν πεψηι ἵζε οταγγε- 16
 λοσ. οτχσπητ δε ἵτε ζαηδρακψη ετέψανοτψψ
 εροκ ^β εψέἵοτβεψ δε ἵζε φλασ ἵοτζοψ. ἵνεψηατ 17
 εοτζσρ ἵτε ζαηρεψμοηι οτδε ζαημα ἵεβψ ηευ
 οτβεσι. εταψἵσι δε εζαηπετψοτψ ηευ ζαημετ- 18
 εφληοτ. οτμετραμαο εψηαχεψψπ αη εβοζ ἵμοσ
 ἵφρηψ ἵοτσειρφηοσ ^γ ἵπατψοτεχοτψψψ οτδε
 ἵπατψοηκψ. ζαηηηψ γαρ ἵατχοι ^δ αψζοχζεχ 19
 ἵποτηι αψζσλευ δε ἵποτμαηψσπη οτοζ ἵπεψ-
 τηιψ. ἵμοη οτχατ ψοπ ^ε ἵνεψζηπαρχοητα ἵεν 20
 ηεψεπηστμα ἵνεψηοζευ. ἵμοη σψχπ ψοπ ἵνεψ-
 ἵρηοτ. ευβε φαι ἵποτφηρι εβοζ ἵζε ηεψαγαθοη. 21
 εψσπ αψψαημετψ χε αψχσψκ εβοζ εψέζοχζεχ. 22

I. Ρ χουχοι.

a) Grec : ῥολη.

b) Lire εροψ (Tattam).

c) Grec : σπειρηνος.

d) ἀδονατων des cod. A et C du Sahidique, tandis que B porte δονατων.

e) D'après T; tandis que P ψθη, L ψοτ, M illisible.

et ne l'abandonnera pas; il l'entraînera au milieu de son gosier, mais elle ne 14
 pourra pas lui servir; le *fiel* du serpent est dans ses entrailles; la fortune 15
 injustement amassée sera vomie; un ange l'arrachera de son intérieur; il sera 16
 nourri de la rage des dragons et la langue d'un serpent le tuera; il ne verra 17
 plus le lait des bêtes en pâturage, ni les dépôts de miel et de beurre; il s'est 18
 fatigué en vain et inutilement; la richesse, il ne la goûtera pas, telle la 19
 morelle (?) qu'on ne peut mâcher ni avaler; pour beaucoup de gens sans 20
 défense, il a pressuré leurs maisons, saccagé leur habitation sans la res- 21
 taurer; aussi, pas de garantie pour ses possessions; dans ses convoitises, il 22
 n'échappera pas; rien ne restera de ses provisions; ses biens ne profiteront

1 εἶς δὲ ἐρῆς ἐχασί ἵξε ἀναγκῆ ἰβεν. θοῖασ
 ἵηγαδ ἡγενη. ἐφίοτιρη ἐρῆς ἐχασί ἵοτ-
 2 χασί ἵη οὔεβον ἐφίοτιρη¹ ἵθανεκατθ¹ ἵζητ
 3 ἐρῆς ἐχασί. οτοθ ἵηγενοθου ἵτοτῆ ἵφβεννι.
 4 ἐδέχοτῆγ ἵξε οτφῆτ ἵθουτ. ἐφίςνι δὲ ἐβον ἵεν
 5 ἡγεσασα ἵξε οτσοῖνεγ. θανσιοτ δὲ ἐτέμουγ ἵεν
 6 ἡγεμάνῳσι. θανθοτ² δὲ ἐτέε ἐρῆς ἐχασί³....
 7 ἐφίοτουγ δὲ ἵξε οτχρῳ ἵατόενο. ἐφίτθουμο³
 8 ἵηενη ἵξε φῆ ἐπῆνοτ ἐρῆς ἐχασί. ἡγεσασα
 9 δὲ ἐδέοτονθου ἵξε τφῆ. ἡκαθῆ δὲ ἐφίτῳσιγ ἐρῆς
 10 ἐχασί. ἐφίςκῆ ἵηενη ἵξε ἡτακο ῥα ἐβον. οτε-
 11 θουτ ἵχασί ἐφί² ἐρῆς ἐχασί. φῆτ ἡε φμεροσ
 12 ἵοτῳσι ἵασεβῆσ ἐβον θῆτεν πῶσ. ἡε ἡεφθ
 13 ἵτε ἡεθῆπαρχοῖα ἐβον θῆτοτῆ ἵηηενσκοποσ.

XXI. 1-2 Ἀγεροῦσ ἡξε ἱαβ ἡεχαγ θε σῳτεμ σῳτεμ ἐπῆ-
 3 σασι θῆα ἡτεῳτεμ τανουτ ῥῳσι ἡῆσ ἐβον θῆτεν

1. L. θανῶκατθ. — 2. M d'abord ἵχασίγῆ, puis ἵχασίγεγῆ, laissant le premier γ sans le corriger.

a. Rend plutôt θῆσι de A que ἵθῆσι (B) = ἐφίθῳρη.

b. Manque un hémistiche qu'on trouve dans le Sahidique.

c. Grec : ααθῶσα . ἐφίτθουμο.

23 détreuses viendront sur lui. Pour remplir son ventre, il (*Dieu*) enverra sur lui
 24 la fureur de la colère, il enverra sur lui des afflictions; il ne sera pas sauvé
 25 du fer; un arc d'airain le blessera: une flèche passera au travers de son corps;
 26 les étoiles passeront dans son habitation: des terreurs l'assailliront... un
 27-28 feu inextinguible le dévorera: celui qui viendra sur lui consumera sa maison,
 29 le ciel révélera ses iniquités, la terre se soulèvera contre lui; la ruine entraî-
 nera sa maison jusqu'à la disparition; un jour de colère viendra sur lui. Voilà
 la part de l'homme impie *déterminée* par le Seigneur, avec la possession de
 ses biens *fixée* par Celui qui surveille *tout*. »

XXI. 1-2 Job répondit et dit : « Écoutez, écoutez mes paroles, pour que ma conso-

ΘΗΝΟΥ. ΥΓΑΣ ΎΜΟΙ ΑΝΟΚ ΨΗΝΑΣΑΧΙ ΓΤΑ ΉΤΕΤΕΝΩΒΙ^a 3
 ΎΜΟΙ. ΟΥ ΓΑΡ ΜΗ ΠΑΣΟΖΙ ΟΥΕΒΟΖ ΖΙΤΕΝ ΡΩΜΙ ΠΕ ΓΕ 4
 ΕΒΕ ΟΥ ΨΩΠΗΤ ΑΤ^b ΧΟΥΤ ΕΡΟΙ ΟΤΟΖ ΑΡΙΨΦΗΡΙ 5
 ΟΤΟΖ ΧΩ ΉΤΕΤΕΝΩΧΙΧ ΓΤΕΤΕΝΟΤΟΧΙ^c. ΕΨΩΠ ΓΑΡ 6
 ΑΙΨΑΠΕΡΦΜΕΤΙ ΨΑΨΘΟΥΤΕΡ¹. ΣΕΑΜΟΝΙ ΔΕ ΉΝΑΣΑΡΞ 7
 ΉΧΕ ΖΑΠΕΜΚΑΖ ΉΖΗΤ. ΕΒΕ ΟΥ ΠΙΑΣΕΒΗΣ ΣΕΟΝΗ 8
 ΑΤΕΡΑΠΑΣ ΔΕ ΟΗ ΉΕΝ ΟΤΜΕΤΡΑΜΑΟ. ΠΟΤΟΥΤΑΖ ΨΟΠ 8
 ΚΑ^d ΠΠΟΥΨ ΉΤΕ ΤΟΥΨΤΥΧΗ. ΠΟΥΨΗΡΙ ΔΕ ΣΕ ΜΠΕ- 9
 ΜΘΟ ΉΠΟΥΒΑΖ. ΠΟΥΨΙ ΣΕΟΙ ΉΖΕΠΟΥΨΙ. ΎΜΟΝ ΖΟΥΨ ΔΕ 9
 ΣΑ ΖΑΙ ΉΣΑ. ΎΜΟΝ ΜΑΣΤΙΓΓΟΣ ΔΕ ΖΙΧΩΟΥ ΕΒΟΖ 10
 ΖΙΤΕΝ ΠΨ̄. ΤΟΥΤΕΖΕ ΎΠΕΣΜΙΣΙ ΗΑΧΕΝ ΠΧΗΟΥ ΔΣΠΟΥΕΜ 10
 ΔΕ ΉΧΕ ΘΗ ΕΤΕ ΎΒΟΚΙ ΉΨΩΟΥ ΟΤΟΖ ΎΠΕΣΖΙΗΗΤΣ 11
 ΕΒΟΖ. ΣΕΨΟΠ ΔΕ ΎΦΡΗΨ ΎΖΑΠΕΣΩΟΥ ΉΠΕΠΕΖ. ΠΟΥ- 11
 ΨΗΡΙ ΔΕ ΣΕΣΩΒΙ ΠΕΜ ΠΟΥΤΕΡΗΟΥ. ΕΤΟΨ ΉΠΟΥΨΑΔΤΗ- 12
 ΡΙΟΠ ΠΕΜ ΠΟΥΚΤΥΒΑΡΑ ΟΤΟΖ ΣΕΟΥΠΟΥ ΉΕΝ ΟΥΣΜΗ

1. L. ΨΑΨΘΟΥΤΕΡ.

a) Quelques manuscrits grecs ont la variante εις' ουν au lieu de εις' ου. L'exemplaire du traducteur bolhaïrique ne devait pas avoir la négation pas plus que celui de l'ancienne version latine; sinon, il faudrait lire ΉΠΕΤΕΝ, comme dans le Sahidique.

b) Sic. Lire ΔΗ (Tattam); grec: οδ.

c) T propose ΕΤΕΤΕΝΩΧΙ; lire plutôt ΖΥΤΕΤΕΝΟΤΟΧΙ.

d) Lire ΚΑΤΑ (Tattam).

lation ne vienne pas de vous; supportez-moi; je parlerai; ensuite vous pourrez 3
 vous moquer de moi. Quoi donc? est-ce de l'homme que vient mon grief? et 4
 pourquoi *ne* m'irriterais-je *pas*? regardez-moi et étonnez-vous: mettez votre 5
 main sur votre joue. Si je me souviens, je suis troublé et des douleurs 6
 saisissent mes chairs. Pourquoi les impies vivent-ils et vieillissent-ils, et 7
 encore dans la richesse? Leurs produits arrivent selon le désir de leur âme: 8
 leurs enfants sont devant leurs yeux; leurs maisons sont dans l'abondance: 9
 pas de crainte d'aucun côté; pas de fléaux sur eux de la part du Seigneur: 10
 leur vache n'a point mis bas avant le terme, et celle qui porte chez eux a été 11
 sauvée et n'a point avorté; ils sont comme des troupeaux permanents; leurs 12
 enfants jouent les uns avec les autres, tenant leurs luths et leurs cithares, et

1 ἄφραυος. ἀρχικ ποταμῆ) λέ ἦεν θαναγαθον
 2 ἀτενκοτ λέ ἦεν οὐτόιον ἦτε αμεν]. φχα ἰμος
 3 ἦτε πῶς^a χε θενκ σαβοζ ἰμοι νεκωσιτ φοτωϋ
 4 εσοτωσιου αν^b... παρε ποταγαθον γαρ χη ἦεν
 5 ποταχικ. μεθβηοτι λέ ἦτε πιασεβης φιατ ερσιου
 6 αν. ἰμοι λέ αζαα ηῖηβς ἦτε πιασεβης φιαβενο.
 7 εφεῖ λέ ἦρηι εχσιου ἦτε ποτωσιχη. ερεταζσιου
 8 ἦτε θανιακζι ιβοζ ἦεν οτχσιου. ερεϋσιου λέ
 9 ἰφρητ ποτωζ θαχσιφ ποτωσιου τε ἰφρητ ποτ-
 10 ωσιου εασοζφ ἦτε οτσαρσιου. ερε ποτζηπαρ-
 11 χοντα^c μοτι^d εσοτωρηι^e. εφετϋεβησ (παφ) κατα
 12 ροφ οτοζ εφεεσι. νεφβαζ εφεματ επεφθοζἦεν...
 13 ἰπῶς... χε νεφωτωϋ ἦζητ ωοιι νεμαφ ἦεν νεφηι.
 14 οτοζ ηηηη ἦτε νεφεβητ ἀτφαωοτ. μη πῶς αν εττ
 15 ἰοτκαττ ηεμ οτεπιστιμη ἰσοφ δε εττζαν εζαι-
 16 ἦσθεβ^e. ἰσοφ δε εφεμοτ ἦεν παμαζι ἦτε τεφμε-

a. Au lieu du grec λέγει δὲ Κύριος = φχα δε ἰμος ἰηχοεις du Sahidique.

b. Manque le verset 15, comme dans le Sahidique.

c. Grec : ἀττῶ = παφ.

d. Lire μοτικ Tattam .

e. Ici le copte a lu ζουου; B et non σοζου; (AC).

13 s'amusent au son des chansons: ils ont passé leur vie dans le bonheur et
 14 se sont endormis dans le repos de l'Amenti. *Mais* le Seigneur dit : Éloigne-
 15 toi de moi, je ne veux pas connaître tes voies... leurs biens étaient dans leurs
 16 mains; mais les œuvres de l'impie, il ne les voit pas; d'ailleurs, la lampe des
 17 impies s'éteindra: la catastrophe fondra sur eux; des douleurs issues de la
 18 colère les tiendront; ils seront comme la paille devant l'ouragan ou comme la
 19 poussière qu'a emportée la tempête; leurs possessions *manqueront* à leurs
 20 fils; il (*Dieu*) les rétribuera d'après lui-même et sera conscient. Son œil (*de*
 21 *l'impie*) verra son massacre... parce que sa volonté intime demeure avec lui
 22 dans sa maison: les nombres de ses mois ont été divisés. N'est-ce pas le
 23 Seigneur qui donne l'intelligence et la science? lui qui juge les meurtres?
 Lui-même *celui-ci* mourra dans la force de sa sottise, complètement sain et pros-

ΤΑΤΖΗΤ ΓΟΥΟΧ ΔΕ ΤΗΡΥ ΟΥΟΖ ΥΕΡΕΥΘΕΝΗΝ. ΠΕΥ 24
 ΜΑΪΤ ΔΕ ΑΥΜΟΖ ΗΨΑΤ ΠΕΥΑΤΚΑΣ ΔΕ ΠΕΠΦΩΗ¹ 25
 ΕΒΟΛ. ΗΨΟΥ ΔΕ ΨΑΥΜΟΥ¹ ΖΙΤΕΝ ΠΨΑΨΙ ΗΨΤΕ 26
 ΤΕΥΦΤΥΧΗ² ΪΠΕΥΟΥΤΕΜ ΖΑΙ ΗΑΓΑΘΟΝ. ΣΕΕΝΚΟΥΤ ΔΕ 26
 ΖΙΖΕΝ ΠΚΑΖΙ ΕΥΣΟΠ ΠΤΑΚΟ ΔΕ ΨΑΥΖΟΒΣΟΥ³. ΖΨΣΔΕ 27
 ΨΣΩΟΥΗ ΪΜΨΤΕΝ ΧΕ ΑΡΕΤΕΝΟΥΤΕΖ ΕΧΨΙ ΗΕΝ ΟΥΜΕΤ- 28
 ΤΟΔΜΗΡΟΣ. ΖΨΣΔΕ ΤΕΤΕΝΝΑΧΟΣ ΧΕ ΑΥΘΨΗ ΠΗΗ 28
 ΗΟΥΑΡΧΨΗ ΟΥΟΖ ΧΕ ΑΣΨΗΗ ΨΣΚΕΠΗ ΗΨΤΕ ΠΨΜΑ- 29
 ΠΨΨΠΗ ΗΨΤΕ ΠΨΑΣΕΒΗΣ. ΨΨΕΝ ΠΗ ΕΥΣΟΠ ΖΙ ΠΨΜΨΤ ΟΥΟΖ 29
 ΠΟΥΜΗΠΗ ΪΠΕΡΑΪΤΟΥ ΗΨΨΕΜΜΟ. ΧΕ ΑΥΨΑΪ ΪΠΨΑΣΕΒΗΣ 30
 ΕΟΥΤΕΖΟΥΤ ΗΨΤΕ ΠΤΑΚΟ. ΕΥΕΒΟΥΤ ΕΠΕΖΟΥΤ ΗΨΤΕ ΠΕΥ- 31
 ΧΨΗΤ. ΠΨ ΕΠΝΑΨΙΡΪ ΕΠΕΥΜΨΤ ΪΠΕΜΘΟ ΪΠΕΥΖΟ. 31
 ΟΥΟΖ ΗΨΟΥ ΑΨΙΡΪ ΠΨ⁴ ΕΨΝΑΨΨΕΒΨΨ ΠΑΨ. ΟΥΟΖ 32
 ΗΨΟΥ ΑΒΟΥΤΥ^b ΕΖΑΠΪΖΑΤ⁵ ΟΥΟΖ ΑΨΕΡΨΡΨΨΣ ΖΙΖΕΝ 32
 ΟΥΣΩΗ. ΑΥΖΛΟΧ ΠΑΨ ΗΨΧΕ ΖΑΠΧΑΖΙΞ⁶ ΗΨΤΕ ΠΨΧΨΜΑΡ- 33
 ΡΟΣ⁷. ΟΥΟΖ ΡΨΨΨ ΠΨΒΕΠ ΕΨΨΨΕ ΠΑΨ⁸ ΖΨΨΑΖΟΥΤ ΪΜΟΥ

1. M, L μορψ. — 2. T Ϊπευφτυχη. — 3. D'après L; M, P, T ζουπσορ. — 4. M
 ajoute πε: la présente feuille est d'une autre main, et remplace une autre détruite.
 — 5. M ζανευζατ. — 6. L καλιξ. — 7. M, L χιμαρος. — 8. M ajoute μενεπσωψ,
 les deux mots suivants en marge.

a) Lire πεψψωη (Tattam).

b) Conjecture : αρούτυ. La feuille de M porte αψούτυ.

père, ses boyaux sont pleins de graisse, et c'est sa moelle qui se répand; 24
 (lui) celui-là meurt dans l'auertume de son âme; il n'a mangé rien de bon; ils 25
 sont couchés ensemble sur la terre, la pourriture les recouvre; aussi je sais 26-27
 que vous vous lancez sur moi avec audace; aussi vous direz: Où est la mai- 28
 son du chef? où est la protection des demeures des impies? Interrogez ceux 29
 qui passent par les chemins, et ne mettez pas à l'écart leurs indications: 30
 que l'impie est relevé au jour de la ruine; ils seront emmenés au jour de sa 31
 colère. Qui dénoncera sa conduite devant son visage? il a agi: qui lui 31
 infligera ce qu'il mérite? il est porté à des mausolées, et il veille sur un cata- 32
 falque; les cailloux du torrent se sont adoucis pour lui; tout le monde s'en 33

1 ΟΤΟΣ ΖΑΝΑΤΗΝ¹ ἤραξαν· πως δὲ πέντη² νόμ³
2 τῶν ἐλαβῆρ⁴ ὑπέστη⁵· Ζαί γὰρ ἡμίονοι τῶν ἀν.

XLII, 1 Ἀπεροῦσα ἵχε ἐλίφας ἡθεμάνητις ὀτος πεχάσ
2 κε μὴ πῶς ἀν ἐτ⁶ βῶ ἡοτκα⁷ ἡμ ὀτ ἐνσ⁸ τῆμ.
3 ἀσερμεζῖσε γὰρ ὑπὸς ἡοτ. ἕψῆσι ἡβοκ ὀτα⁹ τῆρῖ
4 ἦεν πεκ¹⁰ βῆοτῖ ἡ ὀτ ἡε (πεκ)βῆοτ κε χῆα¹¹ φῆρῖ¹²
5 ὑπεκ¹³ ῶσι ἕβῶν ἡμασ. ἡε καὶ φῆα¹⁴ σα¹⁵ ζῆσ¹⁶ ἐψῆσι
6 ἡμακ φῆαι δὲ ἐβ¹⁷ ὀτῆ ἐτ¹⁸ ζῆπ ἡμακ. μῆσι τεκκα-
7 κῖα ἀν ἐτοῦ ΖΑΝΑΤΗΝ¹ ἡε πεκ¹⁹ βῆ. πεκ²⁰ ῶσι
8 ἡτα²¹ ὀτῶ²² ἡπεκ²³ σῆοτ ἦεν ὀτ²⁴ με²⁵ τῆα²⁶ βῆρ ἀκ²⁷ ῶσι δὲ
9 ἡτ²⁸ ζῆβ²⁹ σῶ³⁰ ἡπῆ ἐτ³¹ βῆ. ὀτ³² δὲ τῆ ἐτοβ³³ ὑπεκ³⁴ τ³⁵ σῶτ
10 ἡοτ³⁶ ῶσῶτ τῆ δὲ ἐτ³⁷ ζῶκερ ἀκ³⁸ ὀτ³⁹ ὀτ⁴⁰ ὑπ⁴¹ ὀτ⁴² σῆκ.
11 ἀκερ⁴³ ῶφῆρῖ δὲ ὑπ⁴⁴ ζῶ ἡζῆ⁴⁵ ὀτοῦ. ἀκερ⁴⁶ ε⁴⁷ ζῆ⁴⁸ ὀτοῦ
12 (ἀκερ⁴⁹ ε⁵⁰ ζῆ⁵¹ ὀτοῦ)⁵² δὲ ψῆσι ἐτοῖ ἡζῆ⁵³ κῖ ζῖ⁵⁴ ζῆ
13 ἡκα⁵⁵ ζῖ. ΖΑΝ⁵⁶ ΧῆΡῶ⁵⁷ ἀκ⁵⁸ τ⁵⁹ ὀτ⁶⁰ ὀτ⁶¹ ἕβῶν ἐτ⁶² ῶτῖ. ὀτος

1. M ajoute ζῖζῖ ὑπ⁴⁴ ὀτ⁴⁵; en marge ἡραξαν. — 2. L ἐπαρῖβ. — 3. P φῆρῖ.
— 4. M ajoute ζῖ. — 5. P ζῶβ³⁰ σῶ. — 6. M ἀκ³⁸ ὀτ³⁹ ὀτ⁴⁰. — 7. M ajoute δὲ.

a) Du grec ἐλεγεῖς σε Cod. A. B) = Sah. : φῆαζῆμοκ, au lieu de ἐλεγεῖς.

b) Conjecture : ἀκ²⁷ ῶσι ὑπ⁴⁴ ὀτ⁴⁵.

c) Même répétition dans P et L; ajoutée dans M; T l'a supprimée.

13 ira derrière lui; des *multitudes* sans nombre *étaient allées* devant lui. Com-
ment me consolez-vous? C'est en vain, car vous ne me donnez aucun repos. »

XXII, 1-2 Ἐλίφας ὁ Θεμαῖτις ἀπερῶσεν καὶ εἶπεν· « Ἐστὶν ὁ Κύριος ὁ
2 ἐπιτελεῖς τὴν συνένοιαν καὶ τὴν ἐπιστήμην; καὶ τί ποιεῖ ὁ Κύριος
3 ἵνα σὺ εἶ ἄκακτος ἐν ταῖς ἐπιτελεῖς σου; καὶ τί ποιεῖ ὁ Κύριος
4 ἵνα σὺ εἶ ἄκακτος ἐν ταῖς ἐπιτελεῖς σου; καὶ τί ποιεῖ ὁ Κύριος
5 ἵνα σὺ εἶ ἄκακτος ἐν ταῖς ἐπιτελεῖς σου; καὶ τί ποιεῖ ὁ Κύριος
6 ἵνα σὺ εἶ ἄκακτος ἐν ταῖς ἐπιτελεῖς σου; καὶ τί ποιεῖ ὁ Κύριος
7 ἵνα σὺ εἶ ἄκακτος ἐν ταῖς ἐπιτελεῖς σου; καὶ τί ποιεῖ ὁ Κύριος
8 ἵνα σὺ εἶ ἄκακτος ἐν ταῖς ἐπιτελεῖς σου; καὶ τί ποιεῖ ὁ Κύριος
9 ἵνα σὺ εἶ ἄκακτος ἐν ταῖς ἐπιτελεῖς σου; καὶ τί ποιεῖ ὁ Κύριος

ΖΑΠΟΡΦΑΝΟΣ ΑΚΤΡΕΜΚΩΤ. ΕΥΒΕ ΦΑΙ ΟΤΗ ΑΤΚΩΤ¹ 10
 ΕΡΟΚ ΉΞΕ ΖΑΠΧΟΡΧΣ² ΟΤΟΖ ΑΥΗΝΣ ΉΣΑΚ ΉΞΕ ΟΤΠΟ- 11
 ΔΕΜΟΣ³ ΕΥΟΙ ΉΨΦΗΡΙ. ΠΙΟΤΩΠΠΙ ΑΥΕΡΧΑΚΙ ΠΑΚ. ΕΚΕΝ- 11
 ΚΟΤ⁴ ΔΕ ΟΤΠΩΟΤ ΑΥΖΩΒΣ ΕΒΟΖ (ΟΤΠΩΟΤ ΑΥΖΩΒΣ 11
 ΕΒΟΖ)^α ΖΙΧΑΚ. ΜΗ ΨΝΑΠΕΤ^β ΑΠ ΉΞΕ ΦΗ ΕΤΨΟΠ 12
 ΗΕΠ ΠΗ ΕΤΨΟΣΙ. ΠΗ ΕΒΜΩΠ ΔΕ ΗΕΠ ΟΤΨΩΨ ΑΥΘΕ- 13
 ΒΙΩΟΤ. ΟΤΟΖ ΑΚΧΟΣ ΧΕ ΟΤ ΠΕ ΕΤΑΨΕΠ ΕΡΟΨ ΉΞΕ 13
 ΦΗ ΕΤΧΟΡ. ΙΕ ΑΨΝΑΨΖΑΠ^γ ΗΑ ΠΙΓΝΟΦΟΣ. ΖΑΠΘΗΠΙ 14
 ΠΕΜ^δ ΠΕΨΜΑΉΧΩΠ ΟΤΟΖ ΉΠΟΤΠΑΤ ΕΡΟΨ. ΑΨΜΩΠ 14
 ΗΕΠ ΠΚΩΨ ΉΤΕ ΤΦΕ. ΜΗ ΧΠΑΑΡΕΖ ΕΟΤΜΑΠΜΩΠ 15
 ΉΠΕΠΕΖ ΦΑΙ ΕΤΑΤΖΩΠ ΕΧΩΨ ΉΞΕ ΖΑΠΡΩΠ ΉΨΗΠΗ. 15
 ΠΗ ΕΤΑΤΤΑΖΩΟΤ^δ ΉΠΑΤΑΣΕΡΠΗΠ^ε ΟΤΟΖ ΙΑΡΟ^β ΕΨΗΑΨ 16
 ΠΕ ΠΟΤΣΕΠΨ. ΠΗ ΕΤΧΩ ΉΜΟΣ ΧΕ ΟΤ ΠΕ ΕΤΕ ΠΨΣ 17
 ΠΑΔΙΨ ΠΑΠ. ΙΕ ΟΤ ΠΕ ΕΤΕ ΠΠΑΠΤΟΧΡΑΤΨ ΉΑΕΠΨ 17
 ΕΖΡΗΠ ΕΧΩΠ. ΉΨΟΨ ΔΕ ΑΨΜΑΖ^ζ ΠΟΤΠΗ ΉΑΓΑΘΟΠ. 18

1. M, L ΠΑΤΚΩΨ. — 2. M omitt ΖΑΠ. — 3. M ΠΠΠΟΔΕΜΟΣ. — 4. P ΕΚΕΝΚΟΤΚ. —
 5. M ΨΝΑΨΖΑΠ. — 6. M, P, L ΙΑΡΕΨΗΑΨ; T ΙΑΡΟ ΨΗΑΨ. — 7. M, T ΑΨΜΕΖ.

a) Répétition dans M, L, P; T l'a supprimée.

b) Sic. Conjecture : ΨΝΑΠΑΤ.

c) Lire ΠΕ (Tattam).

d) T ΕΤΑΖΩΟΤ.

e) Cf. XV, 33 : ΉΠΑΤΕΣΕΡΠΕΙ.

le dénuement, et tu as affligé les orphelins. C'est pourquoi tu as été entouré 10
 d'embûches, et une lutte fameuse t'a vivement poursuivi; la lumière est 11
 devenue ténèbres pour toi; et quand tu étais couché, l'eau t'a recouvert. Est-ce 12
 que celui qui habite les hauteurs ne *verra* pas? Il humilie ceux qui marchent 13
 avec dédain. Et tu as dit : Que connaît le puissant? Jugera-t-il dans 13
 l'obscurité? Les nuées le cachent, et il ne sera pas vu; il circule dans le 14
 pourtour du ciel. Garderas-tu le sentier séculaire qu'ont foulé des hommes 15
 justes, qui ont été saisis prématurément, et dont l'appui est un fleuve qui 16
 coule, qui disent : Qu'est-ce le Seigneur nous fera? qu'est-ce que le Tout- 17
 Puissant amènera sur nous? Mais lui, il (a) *avait* rempli leurs maisons de 18

19 ΜΟΟΪΝ ΔΕ ἸΝΗ ΜΑΣΕΒΗΣ ΦΟΤΗΟΤ ἸΜΟΦ. ΓΙΑΤΗΑΤ
 ἸΧΕ ΜΟΜΗ ΔΥΣΑΒΙ. ΜΑΤΑΡΙΚΙ ΔΕ ΔΥΕΛΚΥΔΑΙ
 20 ἸΣΩΟΤ. ΙΕ ΕΥΩΜΗ ἸΜΕΓΙΑΚΟ ἸΧΕ ΜΟΤΟΡΟ ΟΤΟΖ ΜΟΤ-
 21 ΣΑΧΗ ΕΓΕΙΟΤΩΜΦ ἸΧΕ ΟΥΧΡΗΜ. ΔΡΗΕΨΥΤΕ ΔΕ (ἸΠΕΠ-
 ΝΑΤ) ΧΕ ΧΗΔΕΡΖΤΗΜΟΜΕΝΗ ΙΣΧΕ¹ ΜΕΚΟΤΙΑΖ ΜΑΨΩΜΗ
 22 ἸΕΝ ΖΑΝΑΓΑΘΟΗ. ΔΡΕΚΛΑΒΑΝΗ ΔΕ ἸΖΑΝΣΑΧΙ ΕΒΟΛ
 ἸΕΝ ΡΩΦ. ΟΤΟΖ ΟΙ ἸΜΕΓΣΑΧΙ ἸΕΝ ΜΕΚΖΗΤ. ΕΥΩΜΗ
 ἸΠΕΚΙΑΣΟ ΟΤΟΖ ἸΠΕΚΘΕΒΙΟ ἸΠΕΜΟ ἸΠΟΪ ΑΚΟΥΕ
 23 ΜΟΪΪΧΟΗΣ ΟΥΕΙ ἸΠΕΚΜΑΝΨΩΜΗ. ΕΚΕΖΕΜΟΙ ΖΙΖΕΜ
 ΟΥΗΕΤΡΑ ἸΕΝ ΤΕΧῃΔΕ ΝΕΜ ἸΦΡΗΤ ἸΟΥΠΕΤΡΑ ἸΤΕ
 24 ΟΥΧΜΑΠΡΟΣ ἸΤΕ ΣΑΦΙΡ. ΕΓΕΨΩΜΗ ΜΑΚ ἸΒΟΗΘΟΣ
 ἸΧΕ ΜΗΑΝΤΟΚΡΑΤΨ ΕΒΟΛ ἸΠΟΤΟΤ ἸΠΕΚΧΑΧΙ. ΕΓΕ-
 25 ΤΟΥΒΟΚ ΔΕ ἸΦΡΗΤ ἸΠΙΖΑΤ ΕΤΦΟΟΙ. ΓΙΑ ΕΚΕΕΡΠΑΡΙ-
 ΣΙΑΖΕΟΟΕ¹ ἸΠΕΜΟ ἸΠΟΪ ἸΠΕΚΧΟΥΨΤ ΕΖΡΗ ΕΤΦΕ
 26 ἸΕΝ ΟΥΡΑΨ. ΑΚΨΑΝΤΨΒΖ ΔΕ ἸΜΟΦ ΕΓΕΪΣΤΕΜ ΕΡΟΚ.
 27 ΕΓΕΤΗΟΙΣ ΔΕ ΜΑΚ ΕΥΡΕΚΤ ἸΠΕΚΕΤΥΧΗ. ΕΓΕΤΑΣΟ ΔΕ
 28 ΜΑΚ ἸΟΥΜΑΝΨΩΜΗ ἸΤΕ ΟΥΜΕΜΗ. ΕΓΕΨΩΜΗ ΔΕ ΖΙ

1. L et P ΕΕΚΕΡ.

a¹ Grec : ατζ.

19 biens, le conseil des impies est loin de lui. A cette vue, les justes ont ri :
 20 l'irréprochable s'est moqué d'eux : Si leur fortune n'avait pas été détruite,
 21 le feu dévorera ce qui leur reste. Sois donc ferme, (que nous voyions) si tu
 22 es patient, si (ensuite) ton fruit demeurera dans le bien. Recueille les paroles
 23 de sa bouche, et reçois ses paroles dans ton cœur. Si tu te convertis et
 que tu t'humilies devant le Seigneur, tu éloignes l'iniquité de ton habitation ;
 24 tu finiras par être assis sur un rocher, comme un rocher d'un torrent de
 25 Sôphîr. Le Tout-Puissant sera ton auxiliaire contre tes ennemis ; il te purifiera
 26 comme l'argent passé au feu ; ensuite tu prendras confiance devant le
 27 Seigneur : tu regarderas vers le ciel avec joie : si tu l'invoques, il t'entendra :
 28 il te donnera d'accomplir tes vœux : il te rendra nue demeure de justice, et

ΠΕΚΜΩΣΤ ἦΞΕ ΟΥΟΥΩΝΙ¹ ΧΕ² ΑΥΘΕΒΙΟΥ ἸΜΩΝ 29
 ἸΜΟΥ³. ΟΥΟΥ ΧΝΑΧΟΣ ΧΕ ΑΥΘΙΣ ἸΜΟΥ ΟΥΟΥ ΧΝΑ-
 ΠΟΥΕΜ ἸΦΗ ΕΤΩΤΣ ἸΠΕΥΒΑΣ. ΕΥΕΣΩΨ ἸΟΥΑΘΝΟΒΙ³ 30
 ΟΥΟΥ ΠΟΥΕΜ ΗΕΝ ΠΕΧΧΙΧ^b ΕΚΤΟΥΒΗΟΥΤ^c.

ΑΥΕΡΟΥΩ ἦΞΕ ΙΩΒ ΠΕΧΑΥ ΧΕ. ΚΕ ΓΑΡ ΨΕΩ ΧΕ XXIII, 1-2
 ΠΑΣΟΖΙ ΟΥΕΒΟΖ ΖΙΟΥΤΥ^d ΠΕ ΟΥΟΥ ΤΕΥΧΙΧ ΑΣΖΡΟΥ
 ΕΧΕΝ ΠΑΥΙΑΖΟΥ⁴. ΝΩ ΓΑΡ ΕΠΝΑΕΜΙ ΧΕ ΨΝΑΧΕΜΥ 3
 ΟΥΟΥ ΧΕ ΨΝΑΙ ΨΑ ΠΧΑΚ. ΟΥΟΥ ΧΕ ΑΠ ΨΝΑΧΕ 4
 ΟΥΟΥΑΠ (ΠΑΖΡΑΥ) ΡΩΙ ΔΕ ΕΥΕΜΑΖΥ ἸΣΟΖΙ. ΕΙΕΕΜΙ ΔΕ 5
 ΕΠΙΤΑΛΟΟ⁵ ΕΤΕΥΝΑΧΟΤΟΥ⁶ ΠΗΙ. ΕΙΕΕΡΕΣΘΑΝΕΣΘΕ ΔΕ
 ΕΠΗ ΕΤΕΥΝΑΤΑΜΟΙ ΕΡΩΟΥ. ΟΥΟΥ ΧΕ ΑΠ⁷ ΨΝΑΙ ΕΖΡΗΙ 6
 ΕΧΩΙ ΗΕΝ ΟΥΟΥΨΨ ἸΧΟΜ ΙΤΑ ΨΝΑΕΡΧΡΑΣΘΕ ΠΗΙ ΑΠ⁸
 ΗΕΝ ΟΥΟΥΒΟΝ. ΨΜΕΘΜΗΙ ΓΑΡ ΝΕΜ ΠΙΣΟΖΙ ΖΑΝΕΒΟΖ 7
 ΖΙΟΥΤΥ ΠΕ ΕΥΕΠΗΙ ΔΕ ΕΒΟΖ ἸΠΑΖΑΠ ΨΑ ΕΒΟΖ. ΕΙΕΨΕ 8

1. *Τ ἦΞΕ ΟΥΟΥΩΝΙ*. — 2. *Ρ χαυθεβίου*. — 3. *Ρ Ἰουαθνοβί*; *L* omet les deux derniers mots. — 4. *Ρ παυιαζου*. — 5. *M, P* et *L* πιαλόοι. — 6. *Τ εταυναχοτου*. — 7. *Τ επη*. — 8. *L* απ ηη.

a) D'après la leçon *εταπεινωσεν* de 17 manuscrits (Holmes).

b) D'après *M*; *P* et *L* ont *πεχχιχ*.

c) Pour *καχραις* = *εκτορβηουτ*.

d) Grec : *χειρός μου* = *ζιουτ* = *Sah.* : *ζῆ παύιχ*.

la lumière sera sur tes voies; car il s'est humilié lui-même; et tu diras qu'il 29
 s'est exalté; et il sauvera celui qui baisse ses yeux; il rachètera l'innocent 30
 et le sauvera par tes mains pures. »

Job répondit et dit : « Oui, je sais que ma réprimande vient de lui, et XXIII, 1-2
 que sa main s'appesantit sur mon gémissement. Qui saura si je le trouverai 3
 et si j'aboutirai; je soutiendrais *ma* cause (devant lui), ma bouche se remplirait 4
 d'arguments; je saurais les remèdes qu'il me dirait, et je sentirais ce qu'il 5
 me déclarerait; quand il viendrait sur moi avec une grande puissance, il ne 6
 me traiterai pas ensuite dans la colère; car la vérité et la correction vien- 7
 nent de lui, et il ferait aboutir mon jugement. J'irai aux premiers et je ne 8

9 Πῶς κε ὑβρίζεται ὁ τοῦ ἰσχυοῦ ἀνὴρ καὶ οὐ κε πεφύκει
 10 ἔροσ ἦεν ἡβραῖ· ἐταψάμισο ἡζανόβε· ὁ τοῦ
 11 ἠνάμου ἐξέζεβε ἡζανότμαν ὁ τοῦ ἡνιάντα.
 12 ψωότη γὰρ ἡσοφ ζήλι ἠνάμισι. ἀφερζιακρήμι
 13 κε ἕμοι ἄφρη ἠνιότβ. εἰέμοσι κε ἔβοζ ἦεν
 14 πεφζονζεν. ἀταρεζ γὰρ ἐνεψμισι. ὁ τοῦ ἡνιάρκι
 15 ἔβοζ ἦεν πεφζονζεν. ὅτθε ἡνιὰχατ ἡσσι. πεψαχι
 16 κε ἀιχονοτ ἦεν κενι. ἰσχε ἡσοφ ἀφζασι ἠνιάρνη
 17 ἡμι πεταψεραντζεγιν¹ ἡαψ. φη γὰρ ἐταψοταψφ
 18 φας πεταψαιψ²... εὔβε φας ἀιησ ἕμοι ἐζηε εχσψ.
 19 ἐψ(έ)ψβσι κε ἡμι. ἀιερζοτ ἡατψζη. (ἐζηε ἐχεν
 20 φας εἰέμς ἡατζη ἠνεψζο εἰέμοσι ὁ τοῦ εἰένοτψμι
 21 ἔβοζ ἕμοψ). πός κε ἀψεν ὀτψσμι ζιχεν παζητ.
 22 ὁ τοῦ πνιαντοκρατψ³ ἀψις ἡσσι³. ἡαμητι⁴ γὰρ
 23 ἀν πε κε ψναισι ἐχσι ἡοτχάκι. ὀτγνοφός κε πε
 24 ἐταψζεβε⁵ ἔβοζ ἡατζη ἠπάζο.

1. Ρ πεταψανερτζεγιν· — 2. Ρ πεντοκρατψ· — 3. I. ἡσσι· — 4. I. ἡαμητι· —
 5. T ἐταψζεβε.

a Grec: ἀριστερα = gauche.

b Le v. 14 du texte hébreu ou de la Vulgate est omis dans le copte comme dans le grec; mais le v. 15 y est représenté par deux traductions.

9-10 suis plus; qu'est-ce que je connais dans les derniers? il a fait la *gauche*,
 et je n'ai pas saisi; il *se cachera* à droite, et je ne *le* verrai pas; car il
 11 connaît déjà ma voie, et il m'a éprouvé comme l'or; je marcherai dans ses
 12 commandements; car j'ai gardé ses voies, et je ne me détournerai pas de ses
 commandements, et je ne les abandonnerai pas; j'ai caché ses paroles dans
 13 mon sein. Si lui-même a jugé ainsi, quel est celui qui le contredirait?
 14 car ce qu'il a voulu, il l'a fait... C'est pourquoi je me suis hâté vers lui,
 15 et averti, j'ai eu peur de lui. (C'est pourquoi je me hâterai en face de lui,
 16 je regarderai et j'aurai peur de lui.) Le Seigneur a porté la faiblesse sur mon
 17 cœur, le Tout-Puissant s'est précipité contre moi. Je ne pensais pas qu'il
 amènerait sur moi les ténèbres; c'est l'obscurité qui a enveloppé mon visage.

ΕΒΕ ΟΥ ΑΤΩΠ ΕΠΟΣ̄ ἸΞΕ ΖΑΝΟΥΗΩΤΙ. ΠΑ-^{XXIV, 1-2}
 ΣΕΒΗΣ ΔΕ ΑΥ¹ α ΒΟΛ ἸΠΟΥΘΟΥ² ΕΑΤΩΣΔΕΜ
 ΜΝΟΥΖΙ³ ΝΕΜ ΠΕΥΜΑΝΕΣΩΟΥ. ΟΥΩ ΔΕ ἸΤΕ ΖΑΝΟΥ-³
 ΦΑΝΟΣ ΑΤΟΥΣ ΟΤΟΥ ΤΕΖΕ ἸΟΥΧΗΡΑ ΑΤΟΥΣ ΠΑΤΩ.³
 ΑΥΘΕ ΖΑΝΑΤΧΟΜ ΡΙΚΙ ΕΒΟΛ ΗΑ ΦΩΜΙΤ ἸΤΕ ΤΜΕΘ-⁴
 ΜΗ. ΑΥΧΟΠΟΥ ΔΕ ΕΥΣΟΠ ἸΞΕ ΠΙΡΕΜΡΑΤΩ ἸΤΕ
 ΠΚΑΖΙ. ΑΥΩΠΠΙ ἸΦΡΗΤ ἸΖΑΠΕΕΥ ΗΕΝ ΤΚΟΙ ΕΑΥΣΕΝ⁵
 ΤΟΥΠΡΑΞΙΣ⁶ ΕΒΟΛ ΕΖΡΗΙ ΕΧΩΟΥ... ΟΥΙΟΥΖΙ ἸΦΩΟΥ
 ΑΠ ΠΕ ΑΤΟΧΗΥ ἸΠΑΤΕ ΤΖΟΥ ΨΩΠΠΙ. ΖΑΝΑΤΧΟΜ (ΔΕ)
 ΑΥΕΡΩΣΒ ΕΖΑΠΜΑἸΑΔΟΥΖΙ ἸΤΕ ΠΙΑΣΕΒΗΣ ἸΑΤΒΕΧΕ
 ΟΤΟΥ ἸΑΤΟΥΩ. ΟΥΩΝΥ ΕΥΒΗΩ ΨΑΥΘΟΥΤΕΠΚΟΥ
 ἸΑΤΩΒΩΣ. ΑΥΩΖΙ ΔΕ ἸΤΩΕΒΩΣ ἸΤΕ ΤΟΥΨΥΧΗ.⁷
 ΣΕΖΟΥΠ ΔΕ ΕΒΟΛ ΗΕΝ ΠΙΤΕΛΤΙΖΙ ἸΤΕ ΠΙΤΩΟΥ. ΕΒΕ⁸
 ΧΕ ἸΜΟΠΟΥ ΣΚΕΠΗ ἸΜΑΥ. ΑΥΧΟΔΟΥ ἸΟΥΠΕΤΡΑ.
 ΑΥΩΣΔΕΜ ἸΟΥΟΥΦΑΝΟΣ ΕΒΟΛ ΗΕΝ ΟΥἸΚΟΥ^{4 d}. ΦΗ⁹

1. L. omel αυ. — 2. T αυω. — 3. P ευσεντουφιν; T εαυσε Ἰτου. — 4. M, L, P
 ΗΕΝ ΠΟΥἸΚΟΥ.

a) Grec : ὑπερέβησαν = αυι αβου.

b) Grec : ὄριον = ἰουουθου; ποιμῖον = ἰουουζι, d'accord avec le singulier πεφ.

c) Grec : Cod. B : ταξις; Cod. A : πραξις.

d) Grec : μαστοῦ = ἰμου, que propose Tattam; Ἰκουτ a pu se lire dans la ligne suivante.

Pourquoi les heures ont-elles été cachées au Seigneur? Les impies ont^{XXIV, 1-2}
 franchi le(ur)s bornes, enlevant le troupeau avec son pasteur; ils ont pris³
 l'âne des orphelins et mis en gage la vache de la veuve; ils ont forcé les⁴
 faibles à s'écarter de la voie de la justice, et les gens tranquilles de la terre
 se sont cachés ensemble; ils ont été comme les ânes dans la campagne,⁵
 étant sortis des habitudes qu'ils avaient... Ils ont moissonné un champ qui
 n'était pas à eux et avant le temps; des faibles ont travaillé les vignes⁶
 des impies sans salaire et sans nourriture; ils ont fait coucher sans vête-⁷
 ments une foule nue; ils ont enlevé ce qui recouvrait leur personne; ils sont⁸
 mouillés par les suintements des montagnes, parce qu'ils n'ont pas d'abris,
 ils se sont couverts du rocher. Ils ont arraché l'orphelin de la mamelle; ils⁹

10 ΛΕ ΓΛΑΦΖΙ ΔΥΘΕΒΙΟΥ^a. ΑΥΘΡΕ ΖΑΝΟΤΟΝ ΛΕ ΉΚΟΤ
 11 ΕΥΒΗΟΥ ΉΕΝ ΟΥΘΩΝΧΟΝΣ. ΜΗ ΛΕ ΕΙΖΟΚΕΡ ΑΥΨΑΖΙ
 12 ΪΠΟΤΩΨΙΚ. ΉΕΝ ΖΑΝΙΑ ΕΥΧΗΝΟΥ ΑΥΨΑΡΧ ΉΕΝ
 13 ΟΥΘΩΝΧΟΝΣ ΦΥΨΑΖΙ ΛΕ ΉΤΕ ΨΥΕΘΩΝ ΪΠΟΤΩΨΩΝΗΦ.
 14 ΜΗ^b ΕΝΑΥΖΙΟΥΤΙ ΪΨΩΟΥ ΕΒΟΖ ΉΕΝ ΠΟΥΒΑΚΙ ΠΕΥ
 15 ΠΟΥΤΗ ΪΨΥΧΗ ΉΤΕ ΖΑΝΚΟΥΤΙ ΉΑΖΩΟΥΤΙ ΔΑΕΡ ΖΑΙΛ
 16 ΠΥΨ ΪΨΥΑΖΟΥ. ΉΨΟΥ ΛΕ ΕΨΒΕ^c ΪΠΕΨΧΕΨΕΨΥΨΗ ΉΨΑΙ
 17 ΕΥΨΩΝ ΖΙΧΕΝ ΠΚΑΖΙ. ΟΥΘΩ ΪΠΟΤΕΨ. ΦΥΨΑΖΙ ΛΕ
 18 ΉΤΕ ΨΥΕΘΩΝ ΪΠΟΤΩΨΩΝΗΦ ΟΥΔΕ ΪΠΟΤΨΩΨΙ ΖΙ
 19 ΠΕΨΨΨΨΨΨΨ. ΕΥΑΨΕΨΙ ΛΕ ΕΠΟΥΖΒΗΟΥΤΙ ΑΨΨΗΨΟΥΤ
 20 ΕΨΧΑΚΙ ΟΥΘΩ ΉΕΝ ΨΕΨΑΡΖ ΕΨΨΕΕΡ ΪΨΨΗΨ ΪΠΟΥΡΕΨ-
 21 ΟΨΟΥ ΟΥΘΩ ΦΒΑΖ^d ΪΠΟΥΨΨΨ ΑΨΑΡΕΖ ΕΡΟΥ ΕΥΧΑΚΙ.
 22 ΕΨΨΑ ΪΨΨΟΣ ΨΕ ΪΨΨΟΝ ΒΑΖ ΨΑΥ ΕΡΟΨ ΟΥΘΩ ΑΨΧΑΨ^d
 23 ΪΠΟΥΨΑΪΨΨΗ ΉΤΕ ΟΥΘΩ. ΑΥΨΨΨΨΨ ΕΖΑΨΗ ΉΕΝ
 24 ΠΧΑΚΙ. ΉΕΝ ΨΕΨΟΥΤ ΑΥΨΨΨΕΒΣ ΕΨΨΟΥ ΪΨΨΗ ΪΨΨΟΥ.

1. Ρ ΨΒΑΖ.

a) M. L. ΔΥΘΕΒΙΟΥ: Ρ ΔΥΘΕΒΙΟΥ.

b) Ce relatif pluriel s'expliquerait avec ΠΨΨΨΨ Δικαιων, au lieu de ΨΥΕΘΩΝ Δικαιων.

c) Grec : διτι = ΕΨΒΕ ΟΥ.

d) Grec : εθετο = ΑΨΧΑΨ; d'après ΧΑΚΙ, on pourrait admettre ΨΑ ΪΠΟΥΨΨ.

10 ont rabaissé le déchu. Ils ont fait coucher des gens nus par violence; aux
 11 affamés ils ont enlevé leur pain. Ils se sont embusqués par fraude dans des
 12 lieux resserrés, et n'ont pas connu la voie *des justes*, qui ont été chassés de
 leurs villes et de leurs maisons, l'âme des petits enfants poussant de grands
 13 gémissements. Mais lui, pourquoi n'a-t-il pas surveillé ceux-ci tandis qu'ils
 étaient sur la terre? Ils n'ont pas su, ils n'ont pas connu la voie de la justice
 14 et n'ont pas marché dans ses sentiers. Ayant connu leurs œuvres, il les
 15 a livrés aux ténèbres, et dans la nuit il sera comme un voleur: l'œil de
 l'adultère s'est gardé pour les ténèbres en disant: Aucun œil ne me voit, et
 16 il a cru qu'elles cacheraient son visage. Ils ont creusé pour entrer dans les
 maisons dans l'obscurité: le jour, ils se sont consignés; ils n'ont pas connu

ὑπορσοῦσιν^a φούσῃσι ἢ τε^b θάνατοῦσι πε οὐ- 17
 ρήσιν ἢ τε φμοῦ πετλαῦσιν πμοῦ εἴσοπ... φασίωσιν 18
 θίξεν πρὸ ἡοῦσιν. ἐφέψῃσι ἐφθόγορτ^c ἢξε 19
 ποτμεροσ θίξεν πικαθί. ἐτέορῃσθ δε εβὸλ ἢξε 19
 πη ἐτρῆτ ἢτμοῦ ἐτψοῦσιν θίξεν πικαθί. ἀρθ- 20
 λειμ γαρ ἢθάλχνατ ἢτε θάνορφανος. ἰτα ἀφερφ- 20
 μετι^c ὑπεφλοβί. ἀφεραθοῦσθ δε ὑφρητ ἡοῦσθ 21
 ἢσθ. ἐφέψεβίσθ δε παφ ἢπῃ εἰαφαιτοῦ. ἐφέθου- 22
 θεμ δε ἢξε ρεφύσῃσθσι μίβεν ὑφρητ ἡοῦσθ 21
 ἢατψατ. οὔαθρητ² τε ὑποτερπεσθναπεφ πασ. 21
 οὔατςθμι δε ἢποῦσθ παφ. ἢεν οὔσθπῃτ γαρ 22
 ἀφρῃτ ἢθάλατμο. ἀφθάλπῃσθ οὔπ ὑπεπθρεφ- 23
 τεθθ³ πεφθῃσθ^d. ἀφθάλψῃσι^e δε ὑπεπθρεφ- 23
 θεπθσι θε φθάλθσθ ἀλλὰ ἐφέθθ ἢεν οὔσθπῃ. 24
 οὔπῃτ γαρ ἀφθθμκμοῦ ἢξε πεφύσθ. ἀφθῃμ δε 24
 ὑφρητ ἡοῦσθμοθόκι ἢεν πκατμα. ἰε ὑφρητ ἡοῦ-

1. P εθόγορτ. — 2. D'après T; P οὔθρητ: L, M οὔαθρητ. — 3. M, P, L τεθθ³.

a) T, M, L σοῦσθ; P σοῦσθ; régulièrement σοῦσθ.

b) Sic; au lieu du grec θι = θε.

c) Grec : ἀνεμνήσθη = ἀφερφμετι.

d) M πεφθῃσθ; le grec ζωθ demanderait πεφθῃθ.

e) Grec : μαλακισθθίς = ἀφθάλψῃσι.

la lumière; l'aurore est l'ombre de la mort qui leur arrivera en même temps... 17
 Il est léger sur la surface de l'eau; leur part sera maudite sur la terre; 18
 ses plantes apparaîtront desséchées sur le sol; car ils ont enlevé les gerbes 19
 des orphelins; puis on s'est rappelé son péché, et il a disparu comme un 20
 brouillard de rosée; on le punira de ce qu'il a fait; tout homme inique sera 21
 brisé comme un arbre inutile; ils n'ont pas fait le bien à celle qui est stérile; 22
 ils n'auront pas pitié de celui qui est sans épouse. Dans la colère il a renversé 23
 les faibles; s'il se relève, qu'il ne se fie pas à sa vie; s'il est malade, qu'il 24
 n'espère pas se rétablir, il tombera plutôt dans la maladie. Son élévation a 24
 affligé beaucoup de gens; il s'est flétri comme la mauve dans la chaleur, ou

1 Ἰηϋς ἐλεγεῖν ἡμάρταν εἶδος Ἰηϋ ὀτρυνόν¹. ἵσχε
2 ἥμιον² ἢ με φησὶ ἐλαφρός καὶ ἀφχε μεθόνομα
3 ὄτος ἠνεχθη ἠνάδααι καὶ ζαηζει με.

XXV. 6 Ἄφροτα ἦχε Βαδδὰλ ἠσαρχῆς μεχὰφ καὶ.
1 ὅτ γὰρ με ἠνεροομιον εἶβη ἐορζο³ εἶδος ζῆνοτα
2 φησὶ ἐλαφδαισι ἠνεχαι ἠβεν Ἰηϋ ἠερόσι. ἡνερο
3 ζαι ὄτι μετὶ καὶ ὄτοσι ὀτριον³ εἶδος ἡαμῶσι
4 ἠοτρεφερχρος. ἢ με καὶ ἢ ἠετιμιον χορζεσ ἡα
5 ἐχωοτ εἶδος ζῆνοτα. ἡσε γὰρ ὄτοσι ὀτρωσι ἡαερ
6 μιῶσι ἡνεμιδο εἶδος ἡνός³ ἢ με ἠηματορβοφ ἐαρ
7 μασφ εἶδος Ἰηϋ ὀτρωσι. ἵσχε ἠηοζ ἡαφοταζ
8 δαζην ἡαφ ὄτοζ ἡἡαφροταμῶσι. ἠἵσιοτ καὶ σεοταβ
9 ἀη ἡνεφῆσο. ἢ ἀτερ με φρωσι εἶβηδηςφ ἀη ὄτοζ
10 ἠἡηρι ἡφρωσι ἐτοσι ἡφενη.

XXVI. 12 Ἄφροτα ἦχε ἡαβ μεχὰφ καὶ. ἀκοτεζ ἐρατα⁴

1. I. Ἰηϋρυνόν. — 2. I. ἡμιον. — 3. P omittit ὄτ.

4. Grec : προσκλίσσει = ὄτεζ ἐζρη, synonyme de ὄτῃ ἐρατικ.

comme un épi tombé de lui-même de sa tige. Sinon, quel est celui qui dit :

20 « Il ment et qui tient mes paroles pour des riens? »

XXV. 12 Baldad le Sauchite répondit et dit : « Quel est le principe si ce n'est la
1 crainte de celui qui a créé toutes choses dans le sublime? qu'on ne croie pas
2 que l'homme de fraude aura une persistance indéfinie; quels sont ceux sur
3 lesquels un piège ne viendra pas de lui? Comment un homme sera-t-il juste
4 devant le Seigneur? Qui se purifiera étant né de la femme? S'il donne un
5 ordre à la lune, elle ne luit pas; les étoiles ne sont pas pures devant lui : à
6 combien plus forte raison l'homme qui ne vaut rien, et le fils de l'homme qui
est un vermisseau? »

XXVI. 12 Job répondit et dit : « Qui veux-tu appuyer? qui veux-tu aider? N'est-ce

ἦντιμ ἰε ἀκναερβονοῦντι ἐνιμ. μὴ φη ἀπ ἐτε ὅσῳ
 τε..... σοφία τῆρε. ἰε νῦν πε ἐτακναμοῦσι ἦσῳ. 3
 μὴ φη ἀπ ἐτε ὀτοπταῖ ἰματ ἰοτῆσῳ ἰξομ.
 ἐτακξε ζαλασαζι δε ἦντιμ. φα νῦν δε πῆσι 4
 εἰσηνοῦ εἰβολ ἦηητικ. μὴ σενασμεσε ζαλαφωφ 5
 σαπεσῆτ ἰοτῆσῳτ πεμ πεφωσῳτ. ὑβῆσῳ γαρ ἦξε 6
 ἀμεντ ἰπεφῶσο ἰμοπ ζεβσῳ σῳπ ἰπτακο. φη 7
 ἐτόσῳκ ἰπεμζῆτ εἰβολ ζῆτην ζῆσι ὀτοζ¹ εἰσῳ^a
 ἰπκαζῆ ζῆ ζῆσι. φη ἐτῳσῳτ ἰοτῆσῳτ ἦεν πεφῶηπ. 8
 ὀτοζ ἰπε ὀηπ φῳη εἰβολ ἰμοῦ. φη ἐταμοπ ἰπζο 9
 ἰοτῆροπ εἰφωρῳ εἰβολ εἰσῳ ἰοτῶηπ ἦταῦ.
 ἀφτακτο ἰοτοταζσαζῆσι ζῆσῳ πζο ἰοτῆσῳτ σῳ 10
 πῳκ εἰβολ ἦτε πῳτῳππ πεμ πῳχακῆ. ζαηστῳζοσ 11
 ἦτε τῳε ἀρζῳα ὀτοζ ἀρτῳπτ ζῆτην τεφῆπῳτ-
 ῳα^b. ἦεν ὀτῳμ ἀφῳρε φῳμ ζῆσι ἦεν ὀτκατ δε 12
 ἀφῳτο ἰπῆκῆτοσ. πῳσῳτῳ δε ἦτε τῳε σεερζῳτ ἦα 13
 τεφῳη. ἦεν ὀταζσαζῆσι δε ἀφῳσῳτεβ ἰπῆζακῳη

1. P ὀτοζδεεἰσῳ.

a) Conjecture : εἰσῳ = χρῆμαζῳν.

b) Le grec demande ἐπιπῳα (Tattam).

pas celui qui a pour lui... toute sagesse? Qui veux-tu suivre? n'est-ce pas 3
 celui qui a une grande puissance? Pour qui as-tu proféré des paroles? De qui 4
 est le souffle qui sort de toi? Est-ce que les géants seront produits sous l'eau 5
 ou son entourage? Car les limbes sont à nu devant lui, et la mort n'a point 6
 de manteau, devant lui qui étend le septentrion sur le néant, et suspend 7
 la terre sur le néant, qui attache l'eau dans ses nuages, sans que le nuage 8
 soit déchiré par elle; qui préserve la face du trône, étendant sur lui son 9
 nuage; il a imposé un ordre sur la surface de l'eau, jusqu'à la limite de la 10
 lumière et de l'obscurité. Les colonnes du ciel ont disparu, et ont été stu- 11
 péfiées devant sa réprimande. Par la force il a apaisé la mer; par la raison 12
 il a subjugué la baleine: les clôtures du ciel le redoutent: par un com- 13

11 ἡ ἀνοστήσας. ζῆμιε ἰσ παρ ζανιερὸς ἦτε ἡνεμωσι
 12 ἡε ὀτοζ ζῆξεν ὀτιζκεμ^a ἦτε ὀτσαζι ενεσωπιεμ
 ἡῖνιγ. ἴχου λε ἦτε ηεφῆαραβατ ηυ ενεμ ζε
 λεφιανε ηονατ.

XXVII.1 13 Ἐτι ὀν λεφοταζιουγ ἦξε ἰσβ ηεζαγ ἦεν
 14 ηηροομιοη. ζε φοηῆ ἦξε ηὸς φη εναφῆζαν εροι
 15 ἡηαριῆ ηεη ηηηαητοκρατιη φη εναφῆζαν^b ενα-
 16 φτηχη. ζοσοη ερε ηαηιγ ηουη ἡῖνιγ ὀτιηηα λε
 17 εφοταβ εν εφχη ἦεν ηαυατ ἦνε ηασφοτιοτ ζε
 18 ζανσαζι ἡανομιοη. ὀτλε ταφτηχη ἡνεσερμελεταν
 19 ἡζαηὸῖηχοης. ἡνεσωπιη ηηη εοριχος ζε ἡὼπιη
 20 ζαηομηη σαῖμοτ¹ ἡηαχω² γαρ ἡσω³ ἡταμετ-
 21 ατκακια⁴. εἰεῖ⁵ λε ἡζοηη εῖμεωηη. ἡηα χαρω
 22 ῖσωοηη ἡμωη γαρ αη εαηερ ζαη ἡὸῖηχοης. ἡμοη
 23 αλδα ηαζαζι⁵ εῖεερ ἡφρηῖ ἡφοτωχηη ἡηασε-

1. M. L. σαῖμοτ. — 2. P. ῖηαχω. — 3. L. omel ἡσω. — 4. L. ἡτε. — 5. M. ηαζιη.

a. Le grec ἰσζζα equivaudrait à εζζωβ: εζκημε existe en copte, mais ici il semble ne rendre que la consonance du grec.

b. Grec : πικρὸς φη εναφῆνοτὸς — Sah. : πεηταφηεὸς.

13 mandement il a tué le dragon rebelle. Ce ne sont que des fragments de ses procédés, et c'est en langage *vaporeux* que nous entendrons *quelque chose* de lui; mais la puissance de son tonnerre, qui sait quand il la produira? »

XXVII.12 Job continua encore, et dit (eu) *après son préambule* : « Le Seigneur est vivant, qui m'a jugé ainsi, le Tout-puissant qui a rempli mon âme d'*amertume*; tant que ma respiration est en moi, et qu'un souffle sacré est dans mes narines, mes lèvres ne diront pas des paroles déréglées et mon âme ne méditera pas l'injustice; il ne m'arrivera pas de dire que vous êtes justes jusqu'à ce que je meure; car je n'abandonnerai pas mon innocence; j'observerai la justice; je ne me tairai pas, car je n'ai pas conscience d'avoir fait quelque chose de mal. Du moins, mes ennemis seront comme la ruine des

ΒΗΣ ΟΥΤΟΣ ΠΗ ΕΤΣΟΤΟΥΤ ΕΖΗΣ ΕΧΩΣ ΪΦΡΗΤ ΪΠΤΑΚΟ¹
 ΪΝΗΠΑΡΑΝΟΜΟΣ. ΑΨ ΓΑΡ ΤΕ ΤΖΕΛΠΙΣ ΪΠΙΑΣΕΒΗΣ 8
 ΧΕ ΨΝΑΔΜΟΝΙ ΪΤΟΥΤ. ΑΨΨΑΝΧΑΖΗΝΥ ΕΠΟΣ. ΖΑΡΑ
 ΨΝΑΠΟΖΕΜ ΙΕ ΨΝΑΣΨΤΕΜ ΕΠΕΨΨΑΒΖ ΪΨΕ ΠΟΣ... ΜΗ 9-10
 ΨΝΑΨΕΜ ΖΔΙ ΪΠΑΡΡΗΣΙΑ² ΪΠΕΨΪΨΘ ΕΒΟΖ ΙΕ ΑΨΨΑ-
 ΠΨΨ ΟΥΒΗΥ ΜΗ ΨΝΑΣΨΤΕΜ ΕΡΟΥ. ΑΔΔΑ ΑΝΟΚ ΤΨΑ- 11
 ΤΑΨΨΤΕΝ ΧΕ ΟΥ ΠΕ ΠΗ ΕΤΨΕΝ ΠΕΝΧΙΧ ΪΠΟΣ. ΟΥΤΟΣ
 ΪΝΑΨΕ ΜΕΨΝΟΥΧ ΕΠΗ ΕΤΕ ΪΤΟΥΤ ΪΠΠΑΠΤΟΚΡΑΤΨΡ³.
 ΖΗΠΠΕ ΤΕΤΕΝΕΜΙ ΤΗΡΟΥ ΧΕ ΖΑΝΠΕΨΨΟΥΤΙΤ ΕΤΠΑΙ ΕΒΟΖ 12
 ΪΠΗ ΕΨΨΟΥΤΙΤ. ΦΑΙ ΠΕ ΦΜΕΡΟΣ ΪΠΙΡΨΨΙ ΪΑΣΕΒΗΣ 13
 ΕΒΟΖ ΖΙΤΕΝ ΠΟΣ ΠΙΧΦΟ ΔΕ ΪΤΕ ΠΙΧΨΡΙ ΕΨΕΙ ΕΒΟΖ
 ΖΙΧΨΟΥΤ ΕΒΟΖ (ΖΙΤΕΝ ΠΟΣ ΠΕΜ) ΖΙΤΟΥΤ ΪΠΠΑΠΤΟΚ-
 ΡΑΤΨΡ. ΑΨΨΑΝΑΨΑΙ ΪΨΕ ΠΕΨΨΗΡΙ ΕΤΕΨΨΑΠΠ ΕΠΨΟΖ- 14
 ΗΕΖ. ΟΥΤΟΣ ΕΨΨΑΠ ΑΨΨΑΝΧΕΜΠΟΜΨ ΕΤΕΨΑΤ ΜΕΨ-
 ΠΑΙ. ΠΗ ΔΕ ΕΨΨΟΠ ΠΑΨ ΕΤΕΜΟΥΤ ΪΦΜΟΥΤ ΠΟΥΧΗΡΑ 15
 ΔΕ ΪΠΕ ΖΑΙ^a ΠΑΙ ΠΨΟΥΤ. ΑΨΨΑΝΘΟΥΕΤ^b ΖΑΤ ΪΦΡΗΤ 16

1. L T ΠΙΤΑΚΟ. — 2. P ΠΕΡΡΗΣΙΑ. — 3. ΠΕΠΤΟΚΡΑΤΨΡ.

a) Grec : οὐδείς = ΖΔΙ.

b) Grec : ἐν συναγωγῇ = ΑΨΨΑΝΘΟΥΕΤ.

impies, et ceux qui se dressent contre moi comme la perte des libertins,
 car quelle est l'espérance de l'impie pour qu'il tienne? s'il se confie au
 Seigneur, est-ce qu'il sera sauvé? est-ce que le Seigneur entendra sa prière?...
 trouvera-t-il quelque assurance devant lui? s'il crie vers lui, est-ce qu'il
 l'écouterà? Quant à moi, je vous apprendrai ce qui est dans les mains du
 Seigneur, et je ne tromperai pas sur ce qui dépend du Tout-Puissant. Vous
 savez bien tous que des choses vaines sortent de ce qui est vain. Ceci est
 le partage des gens impies de la part du Seigneur, et la possession du puis-
 sant sortira de sur eux de la part du Tout-Puissant; si ses fils ont été nom-
 breux, ils seront pour le massacre; s'ils ont pris de la force, ils mendieront:
 (ceux qui lui surviennent mourront), et *personne* n'aura pitié de leurs veuves.
 S'il a ramassé l'argent comme la terre et entassé l'or comme la boue, tout 16

1 ἰοτκαζῖ ἰνιψοβῖ] ἰοτῆοτβ ἰφρῖ] ἰοτομ. πα
 2 ἰροτ ἰουωῖ ἰναλόγιουτ πεφχρημα λε ζαῖριωῖν^a
 3 ἰνῖαλαωῖν¹ ἰουωτ. πεφῖν λε ἀφωῖν² ἰφρῖ]
 4 ἰζανζοῖν ἰνι ἰφρῖ] ἰζανζαζοτῶ. εφενκοῖ λε
 5 ἰξε οτρωαλο³ ἰνεφοταζῖουτῶ ἀφοτῶν ἰνεφβαζ
 6 οτοζ φῖουῖν ἀν. ἀνι εῖοτῖν εζραφ ἰφρῖ] ἰοτ
 7 ἰωωτ ἰξε ἰνῖκαζ ἰζῖνι. ἦεν οτεχῶρῶ λε ἀφοζῶ
 8 ἰξε οτῖνιοφoc. εφῖοζῶ ἰξε οτκατῖωῖν οτοζ εφῖωε
 9 ἰαφ οτοζ εφῖωαφῶ εβοζ ἦεν πεφῖοῖνοc. εφῖβορβερ
 10 εζρῖνι εζῶφ. οτοζ ἰνεφ]αcο (ἀν)^b ἦεν οτφῶτ
 11 εφῖφῶτ εβοζ ἦεν πεφχῖζῶ. εφῖόακ ἰνεφχῖζῶ^c ἔζρῖνι
 12 εζῶωτ^d οτοζ εφῖωῶφ] ἰμοφ εβοζ ἦεν πεφῖμα.

XXXVIII

1 Ἰουον γαρ ἰξε οτῶα ἰπῖζαῖ. φῖν εῖοτῶαωῖο
 2 ἰμοφ ἰῖῖητῶ. ἰνι οτῶα ἰπῖῖοτβ φῖν εῖοτῶοτῶτῶ
 3 ἰμοφ εβοζ ἰῖῖητῶ. ἰνβενῖνῖν ἰνι γαρ ἀφωαωῖο^d
 4 ἰμοφ εβοζ ἦεν ἰκαζῖ. ἰπῖζοῖτ λε ἀτερζῶβ εροφ

1. L. ΠΕΤΑΔΩΩΝ. — 2. T. ἀφωῖν. — 3. P. ΡΑΩΟ. — 4. P. omet les deux mots précédents. — 5. L. εφῖωῶφ]. La leçon εφῖωῶφ] traduit *supra*. Cod. 147, 254, 260.

a. Grec : ἀφῖνῶι — πεφῖοῖν.

b. P rapproche ἀν du mot précédent, M et L des mots suivants; il est à supprimer.

c. Conforme à la variante *supra* de S; ἰνεφχῖζῶ rend χεῖρῶς σου de AC.

d. Grec : ἰνβενῖν — ἀφωαωῖο; plus loin ἀτερζῶβ.

17 cela les justes l'obtiendront; ses richesses, des gens *sincères* les détiendront.
 18-19 Sa maison est devenue comme les teignes et les araignées. Le riche s'étant
 20 couché — il ne le fera plus — il a ouvert ses yeux, et il n'est plus; les
 21 douleurs se sont introduites chez lui comme des eaux, et dans la nuit
 22 un tourbillon l'a enlevé; un vent brûlant l'emportera, et il s'en ira; il le
 23 poussera loin de sa place; il se jettera sur lui et ne l'épargnera pas; il
 24 fuira hors de ses mains; il battra des mains sur eux et le traînera hors de sa
 place.

XXXVIII

1 Il y a pour l'argent un lieu où on le façonne, et pour l'or un lieu où on le
 2 coule; le fer est *produit* de la terre, le cuivre est travaillé comme la pierre;

3 ἰφρητῆ ἰππῶσι. ἀψχῶ (γάρ) ἰοῦταῖς ἰππῶσι.
 4 οὐδὲ χαν^a πῖβεν ἰσοῦ ἐθροῦθῆεν ἰμῶν οὐοῦ-
 5 ῶσι^b νεν οὐχῶσι ἐθῆεν τῆνῖβι ἰφῶν. οὐψῶτ
 6 εἶβον ἴτε οὐχῶμαρος εἶβον ἕεν οὐκῶσι. ἰν ἐτιρι
 7 ἰπῶβῶ ἰπῶσι^c ἴτε τῆεῶσι ψαῦσι^d... εἶβον
 8 ἕεν ἰπῶσι. πκαῖρι οὐψῶκ ἐγῆι εἶβον ἰμοῦ. σαπῆσι
 9 ἰμοῦ ἀψῶσι ἰφρητῆ ἰοῦχῶσι. οὐμα ἰσαπῶ-
 10 ρος νε νεψῶσι. οὐδὲ οὐκαῖρι νε ποῦνοῦ^e. οὐψῶτ
 11 ἰπε ἕαντ σοῦσι οὐδε ἰπεψῶτ ἐροῦ ἴξε
 12 φῶδῶ ἰοῦνοῦερ ἰποῦσι ἕσι^f ἴξε ἕανῶρι
 13 ἴτε ἕανῶσι^f ἰπεψῶσι ἕσι^f ἴξε οὐμοῦ.
 14 ἀψοῦσι^f τεψῶσι εἶβον ἕεν οὐκαῖρι. ἀψο-
 15 ῶσι ἕανῶσι εἶβον ἕεν ἰοῦσι. ἀψῶσι^f δε
 16 ἴξου ἴτε ἕανῶσι. ἕσι^f πῖβεν ἐταῖνοῦ
 17 ἀψῶσι ἐροῦ ἴξε παῶσι^f. ἰψῶσι^f δε ἴτε ἰπῶ-

1. L. παῶσι.

a) Grec : περὶς ἕαν, ὄν.

b) Grec : λίθος = οὐχῶσι; la variante λίθος du Cod. 55 donnerait οὐοῦσι.

c) Grec : ὄδον = ἰψῶσι, remplacé par un mot de la ligne suivante.

d) Manque ἐσπεύθησαν comme dans B. 55, 68, 106, 157, 160, 161, 248, 252, 261.

e) Grec : χρυσίον αὐτῶν du manuscrit 160 de Dresde.

f) Régulièrement ἀψοῦσι.

car il a imposé un ordre aux ténèbres et il scrute lui-même tous les extrêmes, 3
 la lumière ou l'obscurité à l'ombre de la mort, l'entaille d'un torrent dans 4
 la poussière; ceux qui oublient la *voie* de la justice décaillent *isolés* des 5
 hommes. La terre, d'où sortira le pain, est dans son propre fond retournée 6
 comme le feu; ses pierres sont le gisement du saphir, et leur or ne fait 7
 qu'un avec la terre. Le chemin, l'oiseau ne le connaît pas; l'œil du vautour 8
 ne l'a pas vu : des fils de vantards n'y ont pas mis le pied, le lion n'y a 9
 point passé. Il a étendu sa main sur la dure pierre d'angle; il a arraché des 10
 rochers de leurs fondements; il a divisé la violence des fleuves : tout ce 11
 qu'il y a de glorieux, mon œil l'a vu; il a mis à découvert les profondeurs
 des fleuves; il a fait paraître sa puissance à la lumière.

12 σοφῶν ἀφ' ὀφθαλμοῦ ἐβόα. ἀφ' ὀφθαλμοῦ δὲ πνεύματος
 13 τοῦ ὀφθαλμοῦ. Ἰσοφία δὲ ἐπαιτῶν ἐβόα. αὐτὸς δὲ
 14 ἐν φρεσὶν ἦν Ἰσοφία. ἡμῶν ῥῆσις σωτηρία ἡμε-
 15 ρῶν ὅτι δὲ ἡμῶν ἐβόα. φησὶν ἀφ' ὀφθαλμοῦ
 16 ἡμεῶν... ἡμῶν ἐβόα. ἡμῶν ἐβόα. ἡμῶν ἐβόα. ἡμῶν
 17 ἐβόα. ἡμῶν ἐβόα. ἡμῶν ἐβόα. ἡμῶν ἐβόα. ἡμῶν
 18 ἐβόα. ἡμῶν ἐβόα. ἡμῶν ἐβόα. ἡμῶν ἐβόα. ἡμῶν
 19 ἐβόα. ἡμῶν ἐβόα. ἡμῶν ἐβόα. ἡμῶν ἐβόα. ἡμῶν
 20 ἐβόα. ἡμῶν ἐβόα. ἡμῶν ἐβόα. ἡμῶν ἐβόα. ἡμῶν
 21 ἐβόα. ἡμῶν ἐβόα. ἡμῶν ἐβόα. ἡμῶν ἐβόα. ἡμῶν
 22 ἐβόα. ἡμῶν ἐβόα. ἡμῶν ἐβόα. ἡμῶν ἐβόα. ἡμῶν

1. Π. — 2. L. P ἀβλαχίαι. — 3. M, P, T περὶ ἐβόας, tandis que le γ 15 donne περὶ ἐβόας. 4. T πνεύματος.

a Le γ 15 est incomplet : ἡμεῶν — ὅς ἴδωται; il manque συγκρίσιν ἀπὸ αὐτῆς καὶ ὅς πλάττειται; πλάττει σημαίνει angoisse d'après 30,3; peut-être faudrait-il lire ἡμῶν ἐβόα = ἀφ' ὀφθαλμοῦ; ἡμεῶν ἐβόα rendrait ἀπὸ ἀλλήλων αὐτῆς

12 Mais la sagesse, où a-t-elle été trouvée? quel est le lieu de l'intelligence?
 13 aucun mortel n'en connaît le chemin, et on ne la trouvera pas parmi les
 14 hommes. L'abîme a dit : Elle n'est pas en moi; et la mer a dit : Elle n'est
 15-16 pas avec moi... On ne donnera pas d'argent pour son échange; on ne la
 17 comparera pas avec l'or de Sôphir dans un objet précieux, ni avec le saphir;
 18 on n'assimilera pas avec elle l'or et le cristal; les vases d'or ne sont pas ses
 19 équivalents; elle ne fera pas penser au corail (?) ni au cristal de roche (?);
 20 qu'on porte la sagesse au-dessus des trésors (?), la topaze de l'Éthiopie
 ne l'égalera pas, on ne la comparera pas avec l'or précieux.

20 La sagesse, où est-elle trouvée? quel est le chemin de l'intelligence?
 21-22 tous les hommes l'ignorent, et il est caché aux oiseaux du ciel. La ruine

ΕΠΕΣΧΟΥΤΩΟΥ. ΠΟΣ̄ ΑΦΕΡΣΤΗΙΣΤΑΝ ἸΠΕΣΜΑΤ. ἸΘΟΥ 23
 ΔΕ ΕΤΣΑΟΥΤΗ ἸΠΕΣΜΑ. ἸΘΟΥ ΓΑΡ ΕΤΜΑΤ ΕΠΗ ΤΗΡΟΥ 24
 ΕΤΣΑΠΕΣΗΤ ἸΤΦΕ. ΥΣΑΟΥΤΗ ἸΠΗ ΕΤΖΙΧΕΝ ΠΚΑΖΙ 25
 ΤΗΡΟΥ ΕΤΑΥΘΑΜΙΣΟΥ. ΠΣΥ ἸΤΕ ΠΣΘΗΟΥ^α ΠΕΥ ΠΣΘΟΥ 26
 ἸΤΕ ΠΣΜΟΥ. ΖΟΥΤΕ ΕΤΑΥΘΑΜΙΣΟΥ. ΕΤΑΥΝΑΤ ΕΡΣΟΥ 27
 ἸΠΑΙΡΗΤ ΑΥΘΙΝΠ ἸΜΣΟΥ...^β ΤΟΥΤΕ ΕΤΑΥΝΑΤ ΕΡΟΣ 27
 ΑΥΦΙΡΙ ΕΥΒΗΤΣ. ΕΤΑΥΣΕΒΤΩΤΣ ΔΕ ΑΥΗΕΤΗΩΤΣ. 28
 ΑΥΧΟΣ ΔΕ ἸΦΡΩΜΙ ΧΕ ΖΗΠΠΕ ΙΣ ΤΜΕΤΘΕΟΣΕΒΗΣ 28
 ΠΕ ΤΣΟΦΙΑ ΠΙΖΕΝΚ ΔΕ ΣΑΒΟΛ ἸΠΠΠΕΤΖΩΟΥ ΠΕ 28
 ΤΕΠΙΣΤΩΗ^γ.

ΑΦΟΥΤΑΖ ΤΟΥΤΥ ΟΠ ἸΧΕ ΙΑΒ ΠΕΧΑΥ ΗΕΝ ΠΠΡΟΟΙ- XXIX, 1
 ΜΙΟΝ^δ ΧΕ. ΠΜ ΠΕΘΝΑΨΤ ΠΠΗ ἸΖΑΠΚΕΕΒΗΤ ἸΦΡΗΤ 2
 ἸΨΟΡΠ. ΠΠΕΖΟΥΤ ΕΤΑΥΑΡΕΖ ΕΡΟΙ ἸΗΗΤΟΥ ἸΧΕ ΦΤ. 2
 ΖΟΥΤΑΠ ΠΑΡΕ ΠΕΥΦΗΝΒΣ ΕΡΟΥΩΠΠΙ ΣΑΠΨΜΙ ἸΤΑΑΦΕ^ε 3
 ΖΟΥΤΑΠ ΔΙΜΟΥΣ ΗΕΝ ΠΧΑΚΙ ΕΗΡΗΙ ΗΕΝ ΠΕΥΟΥΩΠΠΙ.

1. M, L, T πωών. — 2. L omēi πε τ. — 3. L προμωον. — 4. P Ἰτεαφε.

a) D'après P = *zuzumon*.

b) Manque un hémistiche.

et la mort ont dit : Nous avons entendu son éloge : le Seigneur a constitué 23
 son chemin; lui, il connaît sa résidence; car il voit tout ce qui est sous 24
 le ciel; il connaît tout ce qui est sur la terre, ce qu'il a créé, l'équilibre des 25
 vents et les limites des eaux; quand il les eut créés, les ayant vus ainsi, 26
 il les compta.....; puis, l'ayant vue, elle, il s'expliqua à son sujet, après 27
 l'avoir préparée et examinée en revue; il dit à l'homme : Voici! c'est 28
 la religion qui est la sagesse; c'est la fuite du mal qui est l'intelligence. »

Job ajouta encore au préambule et dit : « Qui pourra me donner encore XXIX, 1-2
 des mois comme aux jours d'autrefois où Dieu me gardait? quand sa lampe 3
 luisait au-dessus de ma tête, quand je marchais dans les ténèbres à sa

1 ΖΟΥΕ ΠΑΙΟΥΤΕΩΩΝ ΖΑ ΠΑΨΩΤΙ. ΖΟΥΕ ΕΝΑΥΧΩΝ
 2 ὤψων ὤψων ἵχε ἡός. ΖΟΥΕ ΕΝΑΙΟΙ ἵΖΤΩΝ ὤΨΩΟ.
 3 ΕΥΧΩΨ ΖΕ ΕΡΟΙ ἵΧΕ ΠΑΔΨΩΟΤΙ. ΖΟΥΕ ΠΑΤΦΕΝΨΩΝ
 4 ἵόΨΩ ἵΧΕ ΠΑΨΩΤΙ ΟΤΟΖ ΠΑΨΩΟΤ ΠΑΤΠΕΝΨΩΝ
 5 ἵΨΩΨ. ΖΟΥΕ ΠΑΠΠΟΤ ΕΒΟΖ ἵΨΩΨΗ ΉΕΝ ΤΑΒΑΚΙ
 6 ΕΝΑΥΧΩ ΖΕ ὤΨΑΨΟΨ ΉΕΝ ΠΕΨΠΖΑΨΑ. ΑΥΨΑΨΠΑΤ
 7 ΕΡΟΙ ἵΧΕ ΖΑΨΨΨΨ¹ ΨΑΥΧΟΠΟΤ. ΠΨΕΨΩΟΙ ΖΕ ΨΠΡΟΤ
 8 ΨΑΨΟΖΙ ΕΡΑΨΟΤ. ΠΨΧΨΨ ΖΕ ΨΑΥΚΨΠ ΕΥΨΑΨΙ.
 9 ἵΨΙΧΨ ὤΠΟΤΨΨΒ ΖΨΡΕΝ ΡΨΩΟΤ. ΠΠ ΖΕ² ΕΥΑΥΨΨΨΕΨ
 10 ΑΥΨΨΑΚΑΡΨΖΠ ὤΠΟΙ³. ΟΤΟΖ ΠΟΤΨΑΣ ΑΨΧΨΑΨΧ
 11 ΕΠΟΤΨΨΒΨΒΙ ΖΕ ΟΥΨΑΨΨΧ ΑΨΨΨΕΨ ΟΤΟΖ ΑΨΨΨΩΟΤ
 12 ὤΒΑΨ ΠΠ. ΟΥΒΑΨ ΑΨΨΑΨ ΕΡΟΙ ΟΤΟΖ ΑΨΡΙΚΙ ΕΒΟΖ
 13 ΖΑΡΟΙ. ΑΠΠΟΖΕΨ ΓΑΡ ἵΠΟΤΖΠΚΙ ἵΠΟΤΨ ἵΠΟΤΨΨΠ.
 14 ΟΤΟΖ ΟΥΟΡΨΨΑΠΟΨ ὤΠΠΠΠΨΨ ΒΟΠΠΟΨ ὤΨΑΨ ΑΨΕΡ-
 15 ΒΟΠΠΠ ΕΡΟΨ. ΟΥΨΠΟΤ ΖΕ ἵΠΤΕ ΟΥΑΙ ΕΨΠΑΨΑΚΟ³ ΑΨ
 16 ΕΖΡΠ ΕΧΨΠ. ΡΨΨ ΖΕ ἵΠΟΤΨΨΡΑ ΑΨΨΠΟΤ ΕΡΟΙ. ΨΜΕΨ-

1. Τ ΨΨΨ. — 2. Ε ομει ζε. — 3. Ε ΑΨΨΑΨΑΚΟ.

a. Cet hémistiche se retrouve sous une autre forme dans le verset suivant 11; il en remplace un autre de l'original hébreu : « la voix des chefs restait muette ».

1 lumière, quand j'avais mes voies larges, quand le Seigneur visitait ma
 2 maison, quand j'étais très cossu, entouré de mes enfants, quand mes chemins
 3 ruisselaient de beurre, que mes rochers ruisselaient de lait; quand je sortais
 4 de bon matin dans ma ville et que sur ses places on disposait mon siège.
 5 En me voyant, les jeunes se cachaient, et les vieux se levaient tous; les
 6 importants cessaient de parler et mettaient leur doigt sur leur bouche; ceux
 7 qui m'entendaient me félicitaient, et leur langue s'attachait à leur gosier;
 8 car l'oreille m'écoutait et me glorifiait; l'œil me voyait et clignait devant
 9 moi, car je sauvais le pauvre de la main du puissant, et l'orphelin qui n'avait
 10 pas d'aide, je le secourais. La bénédiction de celui qui allait périr venait
 11 sur moi, la bouche de la veuve me bénissait; la justice était mon vêtement;

ΜΗΣ ΔΕ ΠΑΣΤΟΙ ΖΗΣΤ ΠΕ. ΔΙΧΟΝΤ ἸΠΖΑΠ ἸΦΡΗΤ
 ἸΟΥΔΑΠΛΟΙΣ. ΠΑΙΟΙ ἸΒΑΔ ἸΝΙΒΕΖΔΔΕΨ ΠΕ. ΟΥΟΖ ΠΑΙΟΙ 15
 ἸΦΑΤ ἸΠΙΒΑΔΕΥ. ΔΝΟΚ ΠΑΙΟΙ ἸΨΑΤ ἸΠΙΑΤΧΟΜ. 16
 ΠΙΖΑΠ ΔΕ ΕΤΕ ΠΑΙΣΜΟΥΗ ἸΜΟΥ ΔΗ ΔΙΨΕΨΗΨΤΥ.
 ΔΨΟΜΨΕΜ ΔΕ ἸΠΠΙΑΧΖΙ ΠΤΕ ΠΙΡΕΥΘΙΨΙΧΟΝΣ. ΟΥΟΖ 17
 ΔΨΠΣ ΕΒΟΔ ΟΥΤΕ ΠΠΙΑΧΖΙ ἸΠΠΗ ΕΤΑΥΧΟΔΜΟΥ. ΔΙΧΟΣ 18
 ΔΕ ΧΕ ΨΠΔΕΡΨΕΔΔΟ ΨΕΠ ΤΑΜΑΠΗ ἸΦΡΗΤ ἸΠΧΑΨ
 ἸΟΥΒΕΠΣ. ΨΠΔΨΠΨ ΔΕ ἸΟΥΠΠΨΨΨ ἸΧΡΟΠΟΣ. ΤΑΠΟΥΠΣ 19
 ΔΣΟΥΨΠΨΖ ΖΙΧΕΠ ΟΥΜΨΟΥ. ΟΥΟΖ ΟΥΨΨΨ ΕΣΕΨΨΠΠ
 ΨΕΠ ΠΑΨΨΨ¹. ΠΑΨΟΥ ΨΨΟΥΠΨ ΠΕΜΠΣ ΟΥΟΖ ΤΑΨΨΨ 20
 ΕΣΕΨΕ ΠΑΣ ΨΕΠ ΤΑΧΨΨ². ΕΤΑΥΨΨΨΕΜ ΕΡΟΨ ΔΥΨ- 21
 ΖΨΠΟΥ. ΔΥΨΑΡΨΟΥ ΔΕ ΕΖΡΠΣ ΕΧΕΠ ΠΑΣΟΒΠΣ. ΟΥΔΕ 22
 ἸΠΑΥΨΟΥΨΖΟ ΕΧΕΠ ΠΑΣΑΧΨ ΨΑΥΨΑΨΨ ΔΕ ΕΨΨΠ
 ΔΥΨΑΠΨΑΧΨ³ ΠΕΜΨΟΥ. ἸΦΡΗΤ ἸΟΥΚΑΖΨ ΕΨΟΒΨ 23
 ΕΨΧΟΥΨΨ ΕΒΟΔ ΨΑΧΨΨ ἸΟΥΠΠΟΥΠΨΨΨ ΠΑΨΡΠΨ
 ΖΨΟΥ ΠΑΥΨΟΥΨΨ ΕΒΟΔ ΨΑΧΨΨ ἸΠΑΣΑΧΨ. ΔΨΑΠ- 24
 ΨΑΨΨ ΜΕΜΨΟΥ ἸΠΑΥΨΕΠΨΟΥΨΨ² ΟΥΟΖ ἸΠΑΥΕ ΦΟΥ-

1. M ΠΑΨΨΨ, corrigé à la marge en ΨΨΨ. — 2. P ἸΠΑΥΨΕΠΨΟΥΨΨ.

a) ΤΑΨΨΨ est conforme à B; ΕΣΕΨΕ, conforme à AC; ΤΑΧΨΨ contredit BA.

b) Lire ΔΨΑΠΨΑΧΨ (Tattam) ἑλάσσιν.

j'étais revêtu du jugement comme d'un manteau; j'étais l'œil des aveugles 15
 et le pied des boiteux; j'étais le père des faibles; la cause que je ne con- 16
 naissais pas, je l'étudiais; je brisais les dents des malfaiteurs, et d'entre 17
 leurs dents je faisais sortir ce qu'ils avaient volé. Je disais : j'avancerai en 18
 âge à la façon d'un trône de palmier; je vivrai longtemps; ma racine a apparu 19
 sur les eaux, et la rosée sera à ma récolte. Ma gloire s'évanouit avec moi, 20
 et mon arc s'en ira dans ma main. En m'entendant, ils prêtaient attention; 21
 ils se taisaient à mes avis; ils n'ajoutaient rien à mes paroles, et se réjouis- 22
 saient quand je parlais avec eux; comme une terre altérée attend la pluie, 23
 ainsi eux, ils attendaient ma parole. Si je riais avec eux, ils ne le croyaient 24

οὐκ ἔτι ἐβόα ἦεν παρὰ. ἀίσων ἰσότητι οὐδὲ
 ἀίσις ἐμοὶ ἡδύχη οὐδὲ παύση¹ ἄφρη]
 ἰσότηρο ἦεν ζαννοπορ, αἰνος ἄφρη]
 ἡζαννοτον ἐτερζήβι ἐφ]νομ] ἡσος.

XXX 1 — Ἰσοτ' ἀε ἀτσωβι ἰμοι ἦχε ζανηδαχιστος Ἰσοτ'
 ἀε ἐφ]εβω ἰνι ἦεν οτιμερος ἦχε ἰνι ἐναυωσῶ
 ἰσότηρο]. ἰνι ἐναίχῳ ἰμωοτ' ἀε ἐσῆμῳ ἰσότη-
 ρωρ ἦνι παρσωοτ'. κε γε ερωτ' ἰνι ἴχου² ἦτε ποτ-
 ριχ. οτςτιμερζια ἀστιακο ἐζρη ἐχωοτ'. ἦεν
 οτιμερεφερ]δαε ἡεμ οτζβωη ἡαυωηρι ἰνι ἐτφητ'
 ἐβος ἦεν οτμα ἡαβωωοτ' ἡσαφ οτιατζο ἡεμ
 οτιαδενωρια. ἰνι ἐτκω] ἐζαναρари^α ἦεν οτμα
 ἐφςενσεν ἰνι ἐτε ζαναρари ἡε ποτ]ρηοτι. ἡιαλο-
 κωμοσ ἡσα ἡετζωοτ'^β ἐτέερ]δαε^β ἡαγαδον ἡιβεν.
 (ἰνι ἐτε ψατοροζηοτ' ^γ ζιχεν ζαννοτῆν ἡροκζ

1. I. οὐδὲ. — 2. P. ἴσυχου. — 3. M, L, P ἡσαμπετζωοτ'.

α M, L, P κω] ἐζαναρари; T κω] ἡσα ἐζαν... : après ἡσα, supprimer ε.

β P ἀτεερ]δαε: conjecture : ἐτερ]δαε.

γ Sal. ἐνεεσοροβοτῆνδ: ψατοροζοτῆτῃ ζαννοτῆν ἡτε ποκζοτ' ἦεν οτζβωη εφογ Tattam. d'après un texte liturgique).

20 pas, et la lumière ne tombait pas de mon visage. Je choisissais leur route, je siégeais en chef: je demeurais comme un roi parmi des soldats: je les consolais comme des gens dans le deuil.

XXX 1 — Et maintenant les moindres de tous rient de moi; maintenant ils me font la leçon à leur tour, ceux dont je méprisais les pères, ceux que j'estimais dignes des chiens de mes troupeaux, car que me faisait la force de leurs mains? le développement final était perdu chez eux: dans l'indigence et la disette, sans enfants, échappés hier d'un lieu aride, dans la restriction et la misère, recherchant l'arroche salée dans un lieu vertigineux (?) l'arroche étant leur aliment: condamnés au pire, étant à bout de tout ce qui est bon; *rongeant*

ΖΙΤΕΝ ΟΥΖΒΑΝΗ¹ ΕΦΟΥ²). ΑΥΤΩΟΤΗΟΤ² ΕΖΡΗΙ ΕΧΩΙ 5
 ΗΧΕ ΖΑΝΡΕΥΘΙΟΤΙ. ΠΗ ΕΤΕ ΖΑΝΧΟΖ ΪΠΕΤΡΑ ΠΕ 6
 ΠΟΤΗΟΤ. ΕΥΩΨ ΕΒΟΖ ΗΕΝ ΘΜΗΤ ΗΖΑΝΜΑ ΕΥΣΕΝΣΕΝ 7
 ΗΚΑΔΩΣ. ΠΗ ΕΠΑΥΩΠ ΕΒΟΤΗ ΗΕΝ ΖΑΝΖΕΒΨ³ ΗΑΓ- 8
 ΡΙΟΠ. ΠΨΗΡΙ ΗΤΕ ΠΑΤΣΒΨ ΠΑ ΠΙΡΑΠ ΕΥΨΗΨ ΠΕΜ 8
 ΠΨΟΤΨΟΤ ΕΤΑΥΘΕΝΟ ΖΙΧΕΠ ΠΚΑΖΙ. ΤΠΟΤ ΔΕ ΤΟΙ 9
 ΗΚΥΘΑΡΑ ΠΨΟΤ. ΟΤΟΖ ΑΠΟΚ ΕΤΟΙ ΗΧΗ^b ΗΤΟΤΟΤ. 9
 ΑΥΜΕΣΤΨ ΔΕ ΟΤΟΖ ΑΤΟΤΕΙ ΣΑΒΟΖ ΪΜΟΙ. ΪΠΟΤ- 10
 ΤΑΣΟ ΔΕ ΕΖΙ ΟΥΘΑΥ⁴ ΕΒΟΤΗ ΗΕΝ ΠΑΖΟ. ΑΥΟΤΨΗ 11
 ΓΑΡ ΗΤΕΥΦΗΤ⁴ ΟΤΟΖ ΑΥΤΙΚΑΖ ΠΗΙ ΟΤΟΖ ΠΧΑΖΙ- 11
 ΠΟΤΣ ΗΤΕ ΠΑΖΟ ΑΥΟΤΟΡΠΥ ΕΒΟΖ... ΑΥΣΟΤΨΗ ΠΕΥ- 12
 ΒΑΔΑΥΧ^d ΕΒΟΖ. (ΟΤΟΖ ΑΥΣΟΤΨΗΤΥ ΕΒΟΖ). ΑΥΣΟΒΤ 12
 ΕΖΡΗΙ ΕΧΩΙ ΗΖΑΝΜΑΝΜΩΨ ΗΤΕ ΠΤΑΚΟ. ΑΥΗΓΤ ΕΒΟΖ 13
 ΗΧΕ ΠΑΜΑΝΜΩΨ⁵ ΑΥΒΑΨΤ ΗΤΑΣΤΟΖΗ. ΑΥΖΙΟΤΙ⁶ 14
 ΗΠΕΥΣΟΘΠΕΥ ΕΒΟΤΗ ΕΡΟΙ. ΑΥΕΡΧΡΑΣΘΕ ΠΗΙ ΪΦΡΗΤ 14

1. M, L, P ουζβαν. — 2. L αυτσηοτ. — 3. T ζανζεβψ. — 4. P ουθηνγ. —
 5. L omet les six derniers mots. — 6. P αυζιοτι.

a La parenthèse est une addition de xA.

b. Lire ηυχη (T).

c. Grec : ζαρέτρων; la version salidique porte ζηλαατ, et non d'après Tattam ζααατ.

d. Dans les v. 12 et 13, le copte emploie le singulier, conformément à s.

des racines de bois dans des famines fréquentes. Des pirates se sont levés 5
 contre moi, qui ont pour maisons des trous de rochers, criant au milieu des 6-7
 endroits bien retentissants, eux qui habitaient dans des buissons sauvages;
 fils d'insensés, au nom avili, dont la réputation est éteinte sur la terre. 8
 Maintenant je suis pour eux une guitare, la fable du vulgaire. Ils m'ont 9-10
 en horreur et s'écartent de moi; ils ne se privent pas de me cracher au
 visage; il a ouvert son *carquois* et il m'a fait du mal, et il a renvoyé le 11
 frein de mon visage... il a tendu ses pieds; il a préparé sur moi les voies de 12
 la destruction; mes sentiers ont été usés; j'ai été dépouillé de mon manteau. 13
 Il a lancé ses flèches sur moi; il m'a traité comme il a voulu; je suis brisé de 14

15 μαρτυρῶν ἵσσομαι ἦεν ἐπικαρῆζοντι ... αὐτῶν
 16 καὶ ἵκει παρῆναι ἄφρονι νότῳ. ὅτος¹ πασι-
 17 πῖρα ἄφρονι νότῳ. ὅτος ἵσσοι εἰς φωνῆ ἐξῆν
 18 ἔχων ἵκει παρῆναι. ἐπικαρῆζοντι καὶ ἵκει
 19 ἐπικαρῆζοντι ἵσσοι. ἦεν ἐπικαρῆζοντι καὶ ἵκει
 20 ἐπικαρῆζοντι ἵσσοι. ἦεν ἐπικαρῆζοντι καὶ ἵκει
 21 ἐπικαρῆζοντι ἵσσοι. ἦεν ἐπικαρῆζοντι καὶ ἵκει
 22 ἐπικαρῆζοντι ἵσσοι. ἦεν ἐπικαρῆζοντι καὶ ἵκει
 23 ἐπικαρῆζοντι ἵσσοι. ἦεν ἐπικαρῆζοντι καὶ ἵκει
 24 ἐπικαρῆζοντι ἵσσοι. ἦεν ἐπικαρῆζοντι καὶ ἵκει

1. M. L. P. ὅτος: T ὅτος. — 2. M. L. P. ἀκρωί: T ἀκρωί. — 3. M. ἀκρωί.
 4. P. ἀκρωί.

a. Au lieu de *ὅλα ἔχουσι σου*.

15 douleurs...; mon espérance s'en est allée comme un souffle; mon salut, comme
 16 un nuage; et maintenant, ma vie sera répandue sur moi; des jours d'afflic-
 17 tion s'emparent de moi. Dans la nuit, mes os ont été consumés; mes nerfs
 18 se sont relâchés. Avec une grande violence il a saisi mon manteau; il m'a
 19 enserré comme le bord de mon vêtement; tu m'as traité comme la boue;
 20 ma part est dans la terre et la cendre. Je crie vers toi, et *tu ne m'écoutes*
 21 *pas*; ils se sont levés et m'ont observé; ils se sont dressés contre moi
 22 sans pitié; tu m'as châtié d'une main violente; tu m'as confiné dans les
 23 afflictions et tu m'as chassé du bien-être. Je sais que la mort me consumera;
 24 la maison de tous les mortels est la terre. Ah! si j'avais le pouvoir de me

ΑΝΟΚ ΔΕ ΑΙΡΣΙ ΕΧΕΝ ΑΤΧΟΥ ΠΙΒΕΝ. ΨΑΥΙΑΖΟΥ ΔΕ 25
 ΑΨΑΠΠΑΤ¹ ΕΟΥΡΣΙ ΗΕΝ ΖΑΝΑΠΑΓΚΗ. ΕΙΧΗ ΑΝΟΚ 26
 ΗΕΝ ΠΑΓΑΘΟΝ. ΖΗΠΠΕ ΑΥΙ ΕΖΗΝ ΕΧΣΙ ΜΑΖΩΝ ΗΧΕ 27
 ΖΑΠΕΖΟΥΤ ΗΤΕ ΖΑΠΠΕΤΖΑΟΥΤ^α..... ΑΙΜΩΣΙ ΕΙΨΙΑΖΟΥ 28
 ΗΨΧΩ ΗΡΣΙ ΑΠ. ΑΙΟΖΙ ΕΡΑΤ ΗΕΝ ΟΥΘΑΟΥΤΕ ΕΙΨΥ 29
 ΕΒΟΛ. ΑΙΕΡ ΣΟΝ ΕΠΙΣΗΡΗΝΟΣ ΟΥΟΖ ΗΨΦΗΡ ΕΠΙΣΤΡΟΥ- 30
 ΘΟΣ. ΠΑΨΑΡ ΑΨΕΡΧΑΚΙ ΟΥΟΖ ΠΑΚΑΣ ΕΒΟΛ ΗΕΝ 31
 ΠΚΑΤΙΑ. ΑΨΩΨΠΙ ΔΕ ΕΤΖΗΒΙ ΗΧΕ ΤΑΚΤΩΑΡΑ
 ΠΑΨΑΛΜΟΣ ΔΕ ΑΨΩΨΠΙ ΠΗΙ ΕΤΡΣΙ.

ΑΙΣΕΠΙ ΗΟΥΔΙΑΘΗΚΗ ΗΠΑΒΑΛ ΟΥΟΖ ΗΠΑΚΑΨ XXXI, 1
 ΕΧΕΝ ΟΥΠΑΡΘΕΝΟΣ. ΟΥ ΠΕ ΕΤΑ ΠΩΣ ΒΑΨΥ ΕΒΟΛ 2
 ΨΠΨΑΠ. ΟΥΟΖ ΨΚΑΗΡΟΠΟΜΙΑ ΗΤΕ ΠΙΖΤΚΑΠΟΣ ΟΥ 3
 ΕΒΟΛ ΗΕΝ ΠΗ ΕΤΩΟΣΙ ΤΕ. ΟΥΟΤΟΙ ΠΕΜ ΟΥΤΑΚΟ ΜΠΙ- 4
 ΡΕΨΩΨΗΧΟΠΙ ΠΕΜ ΟΥΜΕΤΨΕΜΜΟ ΗΠΗ ΕΤΙΡΙ ΗΨΑΝΟΜΙΑ. 5
 ΜΗ ΗΨΟΥ ΑΠ ΕΤΠΑΠΑΤ ΕΠΑΜΨΠ. ΟΥΟΖ ΕΤΠΑΨΠΗΠΙ 6
 ΗΠΑΨΕΠΤΑΤΣΙ ΤΗΡΟΥ. ΙΣΧΕ ΔΕ ΑΙΜΩΣΙ ΠΕΜ ΖΑΠΡΕΨ- 7

1. Τ ΔΙΨΕΠΠΑΤ.

a) Le copte omet le ψ. 27.

tuer moi-même, ou de prier quelque autre de le faire pour moi! Et moi j'ai 25
 pleuré sur tout impuissant; je soupirais quand je voyais un homme dans la 26
 nécessité, tandis que j'étais dans la fortune; voici de plus en plus que des 28
 jours de maux sont venus sur moi..., j'ai marché en gémissant, je n'ai pas 29
 fermé ma bouche; je me suis levé dans l'assemblée pour crier; je suis devenu 30
 le frère des sirènes et le compagnon des autruches; ma peau est devenue 31
 toute noire ainsi que mes os, par la chaleur. Ma guitare s'est tournée au

demil; mes chants sont devenus des pleurs. 31
 J'ai fait un pacte avec mes yeux : je ne devais pas penser à une vierge. XXXI, 1
 Qu'est-ce que le Seigneur a établi d'en haut? l'héritage du parfait vient 2
 des régions supérieures. Malheur et ruine au malfaiteur, bannissement à 3
 ceux qui pratiquent l'iniquité. Ne verra-t-il pas ma conduite, ne comptera-t-il 4
 pas tous mes pas? Si j'ai marché avec les moqueurs, si mon pied a couru 5

6 εὐβίῃ ἰσχυρῶς ἀσπίς ἦν καὶ ἰσχυρῶς ἰσχυροῦς. ἀιοῦν καὶ
 7 ἔρατ' ἦν ὁ ὄψις μου. ἡσυχία καὶ ἦν ἡσυχία ἡσυχίας.
 8 καὶ ἦν ἀσπίς ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας.
 9 ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας.
 10 ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας.
 11 ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας.
 12 ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας.
 13 ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας.
 14 ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας.
 15 ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας ἡσυχίας.

1. P περιφωρι. — 2. P répète les deux derniers mots. — 3. T ηια.

a. Le copte omet la seconde partie du γ 9, et la première du γ 10.

b. ἦκεν = ἀλάζιν; le grec est τῆπειρωθεν, avec un sens plus vague.

c. Grec : ἀπὸ τῆς ἐπιπέδου ἐπὶ τὴν γῆν.

6 à la fraude, — mais j'ai été placé dans une juste balance et le Seigneur connaît
 7 mon innocence — si mon pied s'est écarté du chemin, si mon cœur a suivi
 8 mon œil, si j'ai touché de mes mains des dons *corrupteurs* : que je sème, et
 9 que d'autres consomment : que je sois sans racines sur la terre. Si mon cœur
 10 a fléchi vers la femme d'un autre... ; que mes jeunes enfants soient souffletés !
 11 car la fureur de la colère ne peut être contenue, s'il y a violation de la femme
 12 d'autrui : c'est un feu brûlant partout ; le lieu où il pénètre, il le détruit
 13 radicalement. Si j'ai contourné le droit d'un de mes serviteurs ou servantes
 14 *ayant un procès* contre moi, que ferai-je donc si le Seigneur m'interroge ?
 15 comment lui répondrai-je, s'il me visite ! N'est-ce pas de la même manière
 que j'ai été formé dans le sein, qu'ils l'ont été aussi ? nous sommes nés

ΕΤΑΝΥΨΗΝ ΔΕ ΕΥΣΟΠ ΗΞΕΝ ΤΑΙΘΝΕΧΙ^a ΡΗ. ΠΑΤΧΟΜ 16
 ΔΕ... ΪΠΑΙΤΑΣΘΩΤ ΕΒΟΖ. ΦΒΑΖ ΔΕ ΠΟΥΧΗΡΑ ΪΠΑΙ- 17
 ΤΕΜΚΑΖ ΠΑΥ. ΙΣΧΕ ΔΕ ΔΙΟΥΨΗ ΪΠΑΨΙΚ ΪΜΑΡΑΤ 17
 ΪΠΙΤ ΠΟΥΟΡΦΑΝΟC ΕΒΟΖ ΪΜΟΥ^b..... ΙΣΧΕ ΔΕ ΔΙΝΑΤ 19
 ΕΟΥΑΙ ΕΥΒΗΨ ΕΥΝΑΤΑΚΟ ΪΠΙΖΟΒCΥ. ΠΑΤΧΟΜ ΔΕ 20
 ΙΣΧΕ ΪΠΟΥCΜΟΥ ΕΡΟC. ΑΡΗΜΟΥ ΓΑΡ ΪΨΕ ΠΟΥΧΦΟC 20
 ΕΒΟΖ ΗΞΕΝ... ΠΑΖΙΝΒ. ΙΣΧΕ ΔΙΥΙ ΤΟΥ ΕΞΕΝ ΟΥΟΡΦΑΝΟC 21
 ΕΡΕ ΖΩΗC ΧΟΡ ΨΕ ΟΥΟΠ ΟΥΠΨΥΪ ΪΒΟΗΘΙΑ ΨΟΠ. ΕΡΕ 22
 ΠΑΨΨΒΨ ΖΕΙ ΕΒΟΖ ΗΞΕΝ ΤΕΥΚΕΜΙ. ΟΥΟΖ ΠΑΧΦΟC 23
 ΕΥΕΪΘΟΪΗΜ ΕΒΟΖ ΗΞΕΝ ΠΕΥΚΑΔΑΠΚΕΖ. ΤΖΟΥΤ ΓΑΡ 23
 ΪΤΕ ΠΪC ΔCΜΟΠ^c ΪΜΟC ΟΥΟΖ ΪΝΑΨΨΠ ΕΡΟC ΕΒΟΖ ΖΑ 24
 ΠΕΥΖΗΜΜΑ[!]. ΙΣΧΕ ΔΙΨΨΨ ΠΟΥΠΟΥΒ ΕΟΥΚΑΖΙ ΪΤΗC. 24
 ΙΣΧΕ ΔΙΧΑΖΘΗC ΕΟΥΨΠC ΕΝΑΨΕΝCΟΥΤΕΠΥ. ΙΣΧΕ ΔΕ 25
 ΔΙΟΥΠΟΥ ΪΜΟC ΕΤΑ ΟΥΠΨΥΪ ΪΜΕΤΡΑΜΑΟ ΨΨΠC ΠΗC.
 (ΙΣΧΕ ΔΕ ΔΙΡΑΨΙ ΕΞΕΝ ΠΖΕΙ ΪΠΑΧΑΨΙ)^d. ΙΣΧΕ

I. L. ΖΥΜΑ.

a) θ est superflu et semble reproduit de la ligne précédente.

b) Manque γ 18.

c) Lire ΔCΜΟΠΠ (T).

d) La parenthèse est à sa place au γ 29.

ensemble dans le même sein. Je n'ai pas renversé les faibles; je n'ai pas fait 16
 souffrir l'œil de la veuve. Si j'ai mangé mon pain seul, sans en donner à l'or- 17
 phelin..., si j'ai vu quelqu'un nu sur le point de périr et si je ne l'ai pas revêtu: 19
 si je n'ai pas été béni des faibles, leurs épaules étant réchauffées par *la laine de* 20
mes brebis; si j'ai levé ma main contre un orphelin, persuadé que j'obtiendrais 21
 une aide puissante, que mon bras tombe de sa jointure, que mon avant-bras 22
 se brise séparé de son coude, car la crainte du Seigneur m'a saisi, et je ne 23
 puis pas échapper à son emprise. Si j'ai placé de l'or dans un de mes terrains, 24
 si j'ai eu confiance en une pierre précieuse, si je me suis réjoui quand il 25
 m'arrivait une grande fortune, (si je me suis réjoui de la chute de mon

26 ἀφ' ἑρῶ τοῦ ἐβόα ἔχεν θανάτου φωνήματα ἐφ' ἡ
 27 ἐπιροῦσιν καὶ ἔκινε (ἐν ἤχῳ ἰσότητος ἐβόα)^a ὅτος
 28 ἦν ὁμοῦ φωνῆ¹ ἐβόα ἔζησεν γὰρ ἀνὴρ. ὅτος
 29 ἔχε ἀντὶ τῶν ἰσότητων ἦεν περὶ τῆς ἐν ἰσότητι². ἔχε
 30 καὶ ἀρχὴ κακῶν ἔβηεν ῥῆσι ἀφ' ἑρῶ ἐρος. παύεται
 31 ἐπέου³ ἡν ἐπὶ τῆς ἰσότητος. καὶ ἀρχὴ μεθυστικῶν
 32 ἰσότητος ἰσότητος ἔχεν ἡντὶ ἰσότητος
 33 κακῶν. ὅτος ἀρχὴ ἦν καὶ κακῶν. ἐπέου
 34 ἡντὶ ἰσότητος ἐπέου ἰσότητος. ἐπέου καὶ ἦεν
 35 παύεται^b ἐπὶ τῆς ἰσότητος. ἐν ἀνὴρ ἰσότητος
 36 ἦν καὶ παύεται καὶ ἡντὶ ἰσότητος ἐβόα
 37 ἦεν περὶ τῶν. εἶπε καὶ ἀνοκ ὅτος ἰσότητος...
 38 παύεται καὶ ἰσότητος ἐν ἰσότητος ἦν. ἔχε ἀντὶ
 39 ἡντὶ ἀνὴρ ὅτος ἀρχὴ¹ ἰσότητος. ἰσότητος⁵ γὰρ
 40 ἦντὶ ἰσότητος ἐπέου ἐπέου ἰσότητος ἐβόα ἰσότητος.
 41 ἔχε καὶ ἀρχὴ ὅτος ἐπέου ἰσότητος ἐπέου καὶ ἦν

1. M φωνῆ. — 2. T ἰσότητος. — 3. P omitt παύεται. — 4. P ἔχε. — 5. M ἰσότητος; 1 au-dessus de α.

a Addition du copte.

b Lire παύεται T.

26 ennemi, si j'ai étendu ma main sur des sommes incalculables; jusqu'à ce
 27 que nous voyions le soleil lumineux cesser sa lumière ou la lune défailir :
 28 ils n'ont pas de volonté. Si mon cœur a été trompé en cachette ou à la déro-
 29 bée; si j'ai mis ma main sur ma bouche en la baisant; cela encore me sera
 30 compté pour une grande faute; car j'ai renié en face le Seigneur Très-Haut.
 31 Si je me suis réjoui de la chute de mon ennemi, et que mon cœur a dit :
 32 C'est bien; que mon oreille entende ma malédiction; que je sois tourné en
 33 dérision et offensé par mon peuple. Si mes servantes n'ont pas dit sou-
 34 vent : Qui nous donnera de nous rassasier de sa chair, parce que j'étais
 35 bon à l'excès... et que ma porte était ouverte à tous; si j'ai péché sans le
 36 savoir et si j'ai caché mes péchés; car je n'ai pas eu honte devant une foule
 37 nombreuse de façon à ne pas me révéler en sa présence; si j'ai laissé l'in-

ὡς ἄνθρωπος... ἄνθρωπος γὰρ ὑπὸς πατέρω¹ ἡγάγεσθαι. 35
 οὐχ ἵνα δε εὐεντο² ἴτε οὐαί ἴσχε ἀγὶ νόστος 36
 ἐχεν πάμο³. οὐός παίσω ἴμο⁴. οὐός ἴσχε ἴπαρ- 37
 φάβω οὐός ἴπαθης⁵ πα⁶ ὑπὸς ἴβι ἴπο⁷ ἴφη 38
 ἴτε οὐόη⁸ ἴρο⁹. ἴσχε δε ἀ ἴκα¹⁰ ἴβω¹¹ ἴβρη 38
 ἴσως ἴβη¹². ἴσχε δε ἀ ἴκ¹³ ἴβω¹⁴ ἴβω¹⁵ ἴβω¹⁶ 39
 ἴβω¹⁷. ἀἴω¹⁸ ἴβω¹⁹ ἴβω²⁰ ἴβω²¹ ἴβω²². ἴσχε 40
 δε ἀἴω²³ ἴβω²⁴ ὑπὸς ἴβω²⁵ οὐός ἀἴω²⁶
 πα²⁷. ἴβω²⁸ ἴβω²⁹ ἴβω³⁰ ἴβω³¹ ἴβω³² ἴβω³³ 40
 ἴβω³⁴. ἴβω³⁵ ἴβω³⁶ ἴβω³⁷ ἴβω³⁸ ἴβω³⁹ ἴβω⁴⁰
 ἴβω⁴¹.

Οὐός ἀἴω⁴² ἴβω⁴³ ἴβω⁴⁴ ἴβω⁴⁵. οὐός ἀἴω⁴⁶ XXXII, 1
 ἴβω⁴⁷ ἴβω⁴⁸ ἴβω⁴⁹ ἴβω⁵⁰ ἴβω⁵¹ ἴβω⁵² ἴβω⁵³ ἴβω⁵⁴
 ἴβω⁵⁵ οἱ ἴβω⁵⁶ ἴβω⁵⁷ ἴβω⁵⁸.

ἴβω⁵⁹ ἴβω⁶⁰ ἴβω⁶¹ ἴβω⁶² ἴβω⁶³ ἴβω⁶⁴ ἴβω⁶⁵ 2
 ἴβω⁶⁶ ἴβω⁶⁷ ἴβω⁶⁸ ἴβω⁶⁹ ἴβω⁷⁰ ἴβω⁷¹ ἴβω⁷² ἴβω⁷³

¹ L. πατέρω¹.

² a) La première personne est représentée par la terminaison de τωτ; la leçon εἰεντο² de Tattam est inexplicable.

digent en dehors de ma porte ayant le ventre vide... car je craignais la 35
 main du Seigneur. Si j'ai mis l'écrit de quelqu'un que j'avais en ma posses- 36
 sion comme couronne autour de mes épaules et si je l'ai lu, si je ne l'ai 37
 pas déchiré ni voulu le lui rendre, je ne lui ai rien pris de ce qu'il me devait.
 Si la terre a jamais gémi contre moi, si ses sillons aussi ont pleuré à mon 38
 sujet parce que je consommais son énergie seul et pour rien; si j'ai fraudé 39
 et offensé la vie du maître du pays : qu'à la place du froment, poussent 40
 pour moi des orties, et à la place de l'orge, des ronces. »

Et Job cessa de parler, et ses trois compagnons se turent aussi, s'abs- XXXII, 1
 tenant de répondre à Job; car Job était juste vis-à-vis d'eux.

Élius, fils de Barachiel le Buzite, de la famille d'Aram de la contrée 2

3 πῆτος ἰχσῦρα. ἀφῆσιντι δὲ πᾶσιν ὑμῶν. καὶ
 4 ἀφῆτος ἰνεῦσο ἰνός καὶ ἀνοκ ὀφθῶν. ὁτοζ ἰνκεῖ
 5 ἰποφῆρ ἰταγ ἀφῆσιντι ἰρσοτ ὑμῶν καὶ ἰποτῦ-
 6 χεῦχου ἰποτοζευ ὀφθε πᾶσιν ὁτοζ ἰχαγ καὶ
 7 ὀτασεβῆς ηε. ἐζῶτοζ καὶ ἀφερζτηομενη ἰτοτοζευ
 8 ἰπᾶσβ... ἀφεροτῶν καὶ ἰνε ἐζῶτοζ ἰπῦνρι ὑβαραχῆνζ
 9 ἰνβοτῶρῆς ηεκαγ καὶ ἀνοκ ὀκκοτῶν μεν ἰην
 10 ἰαχρονοζ ἰδῶσῆν καὶ ἰδῶσῆν ζαῖῆβελλοῖ. εῖβε
 11 φᾶσ ἀιχαρῶν¹ ἐαῖερζοῖ ἰταμῶσῆν ἐταεῖνςῆνῆν.
 12 ἀιχοζ¹ καὶ καὶ ἰπχρονοζ ἀη ηε εῖρῆσαζῆ. ἰη καὶ ἀη
 13 εῖῆβεν ὀτῆνῦ ἰρῶνῆν ἐτςῶοτῆ ἰῖσοφῆα. ἀζζα
 14 ὀτῆνᾶ εῖῆβεν ἰρῶσῆν. ἰηῖζῆ καὶ ἰπῆνᾶντοκρατῶν
 15 ηετῖσβῶ ἰσῶτ. ἰη ἀη ἐτατερ ὀτῆνῦ ἰχρονοζ ηε
 16 ἰεσαβερ ὀτῆ ζῆῆβελλοῖ ἀη ἐτςῶοτῆ ἰπῆζαη. εῖβε
 17 φᾶσ ἀιχοζ καὶ σῶτῆν ἐροῖ. ὁτοζ ἰταταμῶσῆν ἐῖη²
 18 εῖῆμῆ ἰρσοτ. ὀίςῆν ἐηασαζῆ ἰηαχοτοτ γαρ ἐρετεῖ-

1. I. ΔΕΧΘΟΣ. — 2. Ρ ΕΠΕΜΙ.

11 Τ Διχῦρῶν.

d'Ausitis, Élius fut fort irrité contre Job, parce qu'il avait dit devant le
 10 Seigneur : Je suis juste; il fut aussi fort irrité contre ses trois compagaons,
 parce qu'ils ne pouvaient pas répondre à Job, et le regardaient comme un
 11 impie. Élius avait attendu pour répondre à Job... Et Élius, fils de Barachiel
 le Buzite, prit la parole et dit : « Je suis inférieur par mon âge; vous, vous
 12 êtes des vieillards. Pour cela, je me suis tu, craignant de vous faire mon-
 13 tre de ma science. Je disais : Le temps n'est pas pour moi de parler. Mais
 14 ce ne sont pas ceux qui ont beaucoup d'années qui connaissent la sagesse;
 15 c'est un esprit qui est dans les hommes, le souffle du Tout-Puissant qui nous
 16 instruit. Ce ne sont pas ceux d'un grand âge qui sont les sages, ni les
 17 vieillards qui sont judicieux. C'est pourquoi je dis : Écoutez-moi, et je vous
 18 apprendrai ce que je sais. Prêtez l'oreille à mes paroles; je les dirai et vous

ἔσωτεμ¹ ψατετενηθοθηετ ἡζανσαχι. οτοζ ειεκατ 12
 ψαρσητην. ζηηπε νεῦμον πετσοζι ἡψβ οτδε φη 13
 ετεροτψ παψ ἡζανσαχι εβοζ ηεν υηηοτ. ζηηα 14
 ἡτετενηψτεμχος δε ἀηχιμ² ἡοτσοφια ἡτε πο̄ς 15
 εανοταζτοτεν. ἀτετενηχα οτρημζ δε εχε ζανσαχι 16
 ὑπαρητ. ἀτερζοτ ὑποτεροτψ ἀτυρε ζανσαχι
 εραπας εβοζ ὑμμοτ. ἀγαμονζ ἡτοτ ὑπιαχι γαρ
 δε ἀτοζι ερατοτ ὑποτεροτψ.

Ἀγεροτψ ἡξε ελιοτς πεζαψ δε παζην τῆνασαχι. 17-18
 τῆμεζ γαρ ἡσαχι γκιμ γαρ εροι ἡξε πηπηα ἡτε 19
 τανεχι. τανεχι γαρ εσοζ ὑφρητ ἡοτασκοζ εψμεζ
 ἡεμβριζ εψβερβερ ερε ρωψ μηρ. ηεμ ὑφρητ ἡοτ-
 ζοζ^a ἡηηψι ἡτε οτβεσηητ εαψφωη. τῆνασαχι οτη 20
 ζηηα ἡταῦτοη εαιοτψη ἡπασφοτοτ. τῆναψφητ γαρ 21
 ἀη ηατζη ἡρημζ. οτδε ἡτῆναψφητ ἀη ηατζη

1. Ρ ερετενεσωτεμ. — 2. Ρ ἀηχιμ.

a. Grec : ψυχητῆρ — ωζι.

les écouter, jusqu'à ce que vous pénétriez ces paroles et que j'arrive jus- 12
 qu'à vous. De fait, il n'y a eu personne parmi vous pour reprendre Job ou 13
 lui répondre par discours; de sorte que vous ne pouvez pas dire : Nous 14
 avons trouvé la sagesse du Seigneur en nous joignant à lui; vous avez laissé 15
 un homme dire de telles paroles. Ils ont eu peur; ils n'ont pas répondu; ils 16
 ont laissé leurs paroles vieillir chez eux; j'ai attendu — car je n'ai pas parlé
 — qu'ils se soient arrêtés et n'aient pas répondu. »

Élius répondit et dit : « Je parlerai à mon tour : car je suis plein de paroles : 17-18
 l'esprit de mon intérieur me remue : mon intérieur est comme une outre 19
 remplie d'un vin nouveau bouillonnant, mais liée à l'ouverture, et comme 20
 le soufflet du métallurgiste quand il se brise; je parlerai donc, pour me sou- 21
 lager, en ouvrant mes lèvres; je n'aurai pas honte devant un homme, devant

2 ἰοῦμαι εἰς ἕνα ἡμεῶν ὅτι οὐκ ἔστιν ἐμοὶ ἀντι-
 φέρειν ἰούριον ἡμῶν ἐξ ἑαυτοῦ ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῶν.

XXXIII.
12

3 Ἄλλα εἰπάτω καὶ ἐνάσαχαι... ἐγὼ γὰρ ἀνομιᾶν
 4 ἴδων ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῶν ἐξ ἑαυτοῦ ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῶν
 5 ἕνα ἡμεῶν ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῶν ἐξ ἑαυτοῦ ὅτι οὐκ ἔστιν
 6 ἕνα ἡμεῶν ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῶν ἐξ ἑαυτοῦ ὅτι οὐκ ἔστιν
 7 ἕνα ἡμεῶν ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῶν ἐξ ἑαυτοῦ ὅτι οὐκ ἔστιν
 8 ἕνα ἡμεῶν ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῶν ἐξ ἑαυτοῦ ὅτι οὐκ ἔστιν
 9 ἕνα ἡμεῶν ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῶν ἐξ ἑαυτοῦ ὅτι οὐκ ἔστιν
 10 ἕνα ἡμεῶν ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῶν ἐξ ἑαυτοῦ ὅτι οὐκ ἔστιν
 11 ἕνα ἡμεῶν ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῶν ἐξ ἑαυτοῦ ὅτι οὐκ ἔστιν
 12 ἕνα ἡμεῶν ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῶν ἐξ ἑαυτοῦ ὅτι οὐκ ἔστιν

1. P. ὅτι ἡμῶν ἐξ ἑαυτοῦ. — 2. L. 7. ἐνάσαχαι.

22 quelqu'un né d'une femme; car je ne sais pas admirer les personnes: non,
 que plutôt je sois rongé par la teigne.

XXXIII.
12

3 Eh bien, Job, écoute mes paroles... car j'ai ouvert la bouche et ma langue
 4 a parlé. Mon cœur est net dans mes paroles; le jugement de mes lèvres
 5 rappellera des choses pures : c'est un esprit saint qui m'a formé, c'est le
 6 souffle du Tout-Puissant qui me renseigne. Si tu peux, réponds-moi à ces
 7 choses : *mais* attends, arrête-toi pour moi, je le ferai pour toi. Tu as été
 8 formé de boue comme nous l'avons été nous-mêmes. La crainte de moi ne
 9 te troublera pas, et ma main ne s'appesantira pas sur toi; mais tu as dit à
 10 mes oreilles; j'ai entendu le son de tes paroles : oui, tu as dit : Je suis juste;
 11 je n'ai pas péché; je suis irrépréhensible; je n'ai pas forfait; mais il a trouvé
 12 un grief contre moi; il m'a compté comme un ennemi; il a mis mon pied
 dans les broussailles; il a observé toutes mes démarches. Comment donc

ΟΥΘΙΝΙ. ΟΥΟΖ ἸΠΕΥΣΑΤΕΜ ΕΡΟΙ. ΟΥΨΑΕΝΕΖ ΓΑΡ ΠΕ
 ΦΗ ΕΤΣΑΠΨΑΙ ΗΠΙΡΨΑΙ. ΚΧΩ ἸΜΟC ΔΕ ΧΕ ΕΥΒΕ ΟΥ 13
 ἸΠΕΥΣΑΤΕΜ ΕCΑΧΙ ΠΙΒΕΝ ἸΤΕ¹ ΠΑΖΑΠ. ΗΕΝ ΠΧΙΠΟΥΕ 14
 ΠΟC CΑΧΙ ΗΟΥCΟΠ ΗΕΝ ΠΙCΟΠ² ΔΕ ἸΜΑΖΒ̄ ΟΥΡΑCΟΤΟ^α
 ΙΕ ΗΕΝ ΟΥΜΕΖΕΤΗ ἸΤΕ ΠΙΕΧΑΡΖ ἸΦΡΗΤ ἸΟΥΖΟΤ 15
 ΨΑCΖΕΙ³ ΕCΠΑΨΤ ΕΧΕΝ ΠΙΡΨΑΙ^ε ΕΤΕΠΚΟΤ ΖΙΧΕΝ
 ΠΟΥΒΛΟΧ. ΖΟΤΕ^β ΨΑΥΒΩΡΠ ΕΒΟΖ ἸΦΠΟΥC ΗΠΙΡΨΑΙ^ε 16
 ΗΕΝ ΖΑΠCΜΟΤ⁴ ἸΖΟΤ ἸΠΑΙΡΗΤ ΨΑΥΖΙΖΟΤ ΕΡΨΟΥ.
 ΕΤΑCΘΟ ΗΟΥΡΨΑΙ ΕΒΟΖ ΖΑ ΠΟΓΗΧΟΝC. ΠΕΥCΨΑΜΑ ΔΕ 17
 ΑΥΠΑΖΜΕΥ ΕΒΟΖ ΗΕΝ ΟΥΖΕΙ. ΑΥΤΑCΟ ΔΕ ΕΤΕΥΨΤΥΧΗ 18
 ΕΒΟΖ ΖΑ ΦΜΟΥ. ΟΥΟΖ ΕΨΤΕΜΟΥΡΕΥΖΕΙ ΗΕΝ ΟΥΠΟΥΕ-
 ΜΟC⁵. ΠΑΖΠ ΔΕ ΟΠ ΑΥCΟΖΙ ἸΜΟΥ ΗΕΝ ΖΑΠΨΑΠΙ 19
 ΖΙΧΕΝ ΠΕΥΜΑΗΕΠΚΟΤ ΟΥΟΖ ΚΑC ΠΙΒΕΝ ἸΤΑΥ ΑΥΤΙ-
 ΚΑΖ ΠΑΥ. ΗΡΕ ΠΙΒΕΝ ἸΤΕ ΠCΟΤΟ ἸΠΕΥΧΕΜΧΟΜ 20
 ἸΨΟΠΟΥ ΕΡΟΥ. ΟΥΟΖ ΤΕΥΨΤΥΧΗ ΕΡΕΠΙΨΤΥΠΗ ΕΟΥΗΡΕ.
 ΨΑΤΟΥΖΟΥΔΕΥ ἸΧΕ ΠΕΥCΑΡΞ̄ ΟΥΟΖ ἸCΕΟΥΨΑΠΖ ΕΒΟΖ 21

1. L ἸΤΑ. — 2. L omēt ΗΕΝ ΠΙCΟΠ. — 3. T ΕΨΑCΖΕΙ. — 4. L ajoute ΔΕ. —
 5. M. ΠΟΥΕΜΕΟC.

a) Sic. T ΡΑCΟΥΟΙ: lire ΡΑCΟΥΙ.

b) Lire ΤΟΤΕ (T).

c) ΕΤΕΠΚΟΤ.... ΗΠΙΡΨΑΙ omis dans le Sahidique par *homoioteleuton*.

dis-tu : Je suis juste et il ne m'a pas écouté? Car il est éternel, celui qui est 13
 au-dessus des hommes. Tu dis : Pourquoi n'a-t-il pas écouté tout argument 14-15
 de ma cause? Quand le Seigneur parle une fois, *d'une façon*, la seconde fois
 c'est dans un songe ou la rêverie de la nuit par une frayeur qui tombe lour- 16
 dement sur les hommes couchés sur leur lit; alors il se révèle à l'esprit des 17
 hommes sous des formes terribles et ainsi jette l'épouvante sur eux, pour 18
 détourner l'homme de l'injustice; il sauve son corps d'une chute, épargne 19
 son âme à l'égard de la mort et l'empêche de tomber dans la lutte; une autre 20
 fois, il le corrige par des maladies sur son lit et il envoie la souffrance à tous 21
 ses os; il ne peut prendre aucun aliment de front, alors que son âme est
 avide de nourriture; jusqu'à ce que ses chairs soient corrompues, et que ses

22 ἵκε πέφκασ ἐρωτοῦσθ. ἀδύσινι καὶ ἐφύοτ ἵχε
 23 πεφύτχην. ὅτοζ πεφωπῆ εἰμειπῆ. ἐψων εὐροπῆ¹
 24 ὕο ἡαγγίκοσ ἵνε φύοτ κωπῆ εροφ ἵνε ὅται εβὼζ
 25 ἡβῆτοτ ἡουβειφ. ἐψων ἀφωαῖκαῆ ἡεν πεφθῆ
 26 εἰασθὸ ζα ἡὸσ ἡπεφταμε ὀρψωμῆ² ἐνεφάρικε ὅτοζ
 27 ἡπεφτοῦσθῆ³ εβὼζ ἡνεφανομια. φηαῆτοτφ ἐψτε-
 28 υορεφθῆ ἐφύοτ. ἐφῆερβειρε καὶ ἵχε πέφσψια
 29 ἡφρηῆ ἡοτχοε εἰκοψχο⁴ ἡβειρε. πέφκασ ἐφῆμαζοτ
 30 ἡαῆκασ⁵. φηαῆζοκζεκ καὶ ἡπεφκασ⁶ ἡφρηῆ ἡηα
 31 ὀτκοτχι ἡαζοτ⁴. ἐφῆταζοφ καὶ ἐρατφ εἰφθεμ-
 32 ηοῆῆ ἡεν ἡηρψωμ. ἀφωαῖερπρὸσετφχεσθε καὶ ἐφῆψωμῆ
 33 ἐφωμῆ. ἐφῆψε εἡοτῆ ἡεν¹ ὀτζο ἐφτοτβῆοττ ἡεμ
 34 ὀτοτψῆζ εβὼζ. ἐφῆψωβῆω καὶ ἡηρψωμ ἡοτμεθ-
 35 υῆ⁵. τοτε ἐφῆξεμαρικε εροφ ἡματφτφ ἵχε φρψωμ
 36 ἐφψω ἡμοσ ἡφρηῆ ἡφῆτφ χε ὀτ ἡε ἡαι εἰταῖαῖοτ
 37 ὀτοζ ἡπεφῆῆκαζ⁶ ἡηε κατὰ πεψψα ἡηηιοβῆ

1. L. ἐψων ὀροπῆ. — 2. P. εὐερωμῆ. — 3. P. omet les deux derniers mots.
 4. P. omet ἡεν. — 5. P. ὀεθωμῆ. — 6. P. ἡπεφῆ.

a. D'après M, L, P, au lieu de *T* ἡπεφψῆζ.

b. Lire εἰκοψχοε.

c. Grec : *σάρκω* = ἡπεφσάρῆ.

d. D'après M, L, P, au lieu de *T* ἡαζωοτῆ.

22 os apparaissent desséchés; son âme s'est approchée de la mort; sa vie de
 23 l'Amerti. Si un millier d'anges de la mort l'entourent, pas un d'eux ne le
 24 tuera s'il a projeté dans son cœur de revenir au Seigneur, d'avouer à l'homme
 25 sa culpabilité et de révéler son offense. Il le préservera de tomber dans la
 26 mort; son corps se renouvellera comme un mur enduit à neuf; il remplira
 27 ses os de moelle, il attendrira ses *chairs* comme celles d'un petit enfant; il
 28 le remettra sur pied après l'avoir fortifié parmi les hommes. S'il prie, il sera
 29 exaucé: il marchera le visage clair et ouvert, il rendra justice aux hommes;
 30 alors le même homme se fera un reproche à lui-même, disant: Qu'est-ce que
 31 j'ai fait pour qu'il ne m'ait pas affligé d'après ce que méritaient les fautes que

ΕΤΑΙΣΑΓΙΟΥ^a... ΑΛΛΑ ΑΥΠΙΟΖΕΙ ΗΤΑΨΤΥΧΗ ΕΒΟΛ ΗΕΝ 30
 ΦΜΟΥ. ΖΗΝΑ ΗΤΕ ΠΑΠΗΉ ΣΜΟΥ ΕΡΟΥ ΗΕΝ ΦΟΥΣΗΝ.
 ΟΙΣΗΝ ΙΑΒ ΟΤΟΥ ΣΩΤΕΙ ΕΡΟΥ ΧΑΡΗΚ ΟΤΟΥ ΔΠΟΚ 31
 ΤΗΝΑΧΑΧΙ. ΙΣΧΕ ΟΤΟΝ ΣΑΧΙ ΗΉΗΤΚ ΔΡΙΟΥΤΗ ΠΗΙ 32
 ΣΑΧΙ. ΤΟΥΤΩ¹ ΓΑΡ (ΗΤΕΚΣΑΧΙ ΟΤΟΥ) ΗΤΕΚΩΜΑΙΟ.
 ΪΜΟΝ ΣΩΤΕΙ ΕΡΟΥ ΗΉΟΚ ΧΑΡΗΚ ΟΤΟΥ ΤΗΑΤΣΑΒΟΚ 33
 ΕΟΥΣΟΦΙΑ.

ΔΥΕΡΟΥΤΗ ΗΧΕ ΕΛΙΟΥΤΣ ΠΕΧΑΥ ΧΕ. ΣΩΤΕΙ ΕΡΟΥ XXXIV.
 ΠΙΣΑΒΕΥ ΠΗ ΕΤΣΜΟΥΤΗ ΣΩΤΕΙ^b ΕΠΠΕΥΘΑΝΕΥ. ΧΕ 1-2
 ΠΠΟΥΤΣ^c ΕΤΕΡΔΟΚΙΜΑΖΙΗ ΗΠΙΣΑΧΙ. ΤΩΒΩΒΙ ΕΤΧΕΜΤΠΙ 3
 ΗΠΗΉΡΗΟΥΤΙ. ΜΑΡΕΝΣΩΤΠ ΠΑΠ ΗΟΥΖΑΠ. ΜΑΡΕΝΕΜΙ 4
 ΟΥΤΩΠΗ ΧΕ ΠΑΠΕΣ. ΧΕ ΑΥΧΟΣ ΗΧΕ ΙΑΒ ΧΕ ΔΠΟΚ 5
 ΟΥΘΗΝΙ. ΠΟΣ ΑΥΧΙΟΥΤΙ ΪΠΑΖΑΠ ΕΒΟΛ. ΑΥΧΕΜΕΥΠΟΥΤΧ 6
 ΔΕ ΕΠΑΖΑΠ^d..... ΪΠΠΕΡΠΟΒΙ ΟΥΔΕ ΪΠΠΕΡΑΣΕΒΗΝΣ. ΟΥΔΕ 8
 ΪΠΠΕΡΨΦΗΡ ΗΠΗ ΕΤΠΡΙ ΗΤΑΠΟΜΙΑ² ΕΥΡΙΜΟΥΤ ΠΕΜ 9
 ΠΙΑΣΕΒΗΝΣ. ΪΠΠΕΡΧΟΣ ΧΕ ΪΜΟΝ ΧΕΜΠΨΥΠΠΙ ΠΑΨΥΠΠΙ

1. L omet τ. — 2. L omet les trois derniers mots.

a) Manquent les ῥ 28 et 29.

b) D'après L au lieu de ΕΣΩΤΕΙ (M, P, T); le grec est à l'imperatif.

c) Grec : ῥοῦς, variante du Cod. A.

d) Manquent fin du ῥ 6 et ῥ 7; la suite est donnée comme une parole de Job.

j'ai commises?... au contraire, il a sauvé mon âme de la mort, pour que ma 30
 vie le bénisse dans la lumière. Écoute! Job, et entends-moi; tais-toi, et je 31
 parlerai. Si tu as des paroles, réponds-moi des paroles; car je désire que tu te 32
 justifies; sinon, écoute-moi, garde le silence, et je t'apprendrai la Sagesse. »

Elius reprit et dit : « Écoutez-moi, sages qui savez; écoutez-le bien, parce XXXIV.
 que la raison éprouve les paroles, *comme* le gosier goûte les aliments. Choi- 1-2
 sissons-nous un jugement; sachons en nous ce qui est bien. Or, Job a dit : 3-4
 Je suis un juste; le Seigneur a rejeté mon droit, il a renié ma cause...; 5
 je n'ai pas péché, je n'ai pas été impie; je ne me suis pas associé à ceux 6
 qui pratiquent la prévarication pour marcher avec les impies. Ne dis pas 7-9

ἄνθρωπος καὶ ὅταν χεῖνῶν σου ¹ παρ' ἐβόη ζῆλον
 10 ἡός. εὖβε φασ πικρὸν ἦεν ποτ' ἐγὼ σῶσαι ἐροί
 ἡνεστ' ἔστιν ἡ ἐρασέβης ἡνεῖσο ἡνός ὅτ' ἔε εὐθόρ-
 11 π' ἡνεῖσθαι ἡνεῖσο ἡνναστροκρατῶρ². ἀλλὰ
 ἀσφῆδ' ἡνὸν κατὰ τὴν ἐταφρὴν ἡμῶν. ὅτ' ὅ
 φησὶν ἡνὸν ἦεν πεφῶσται. χεῖρὶ δὲ καὶ ἡός
 12 παρ' ἡνὸν τοῦτο καὶ τὴν ἡνναστροκρατῶρ παρ' ἡνὸν
 ἡνὸν ³ φησὶν ἐταφρῶσθαι ἡνὸν. καὶ περὶ ἐταφρῶσθαι
 τὴν σάνεσθαι ἡνὸν καὶ ἡνὸν ἡνὸν ἐταφρῶσθαι
 13 ἀσφῆδ' ἡνὸν ὅτ' ὅ ἡνὸν ἐταφρῶσθαι ἡνὸν
 ἡνὸν. σενάμορ ἐροί ἡνὸν σαρῆ: καὶ ἡνὸν. καὶ δὲ
 14 καὶ ἡνὸν ἐταφρῶσθαι^b ἐταφρῶσθαι τὴν ἐταφρῶσθαι
 ἡμῶν ἐβόη ἡνὸν. ἡνὸν δὲ χησέβης ἀνὸν σῶσαι
 15 ἐταφρῶσθαι. ὅτ' ὅ ἐταφρῶσθαι ἡνὸν ἡνὸν. ἡνὸν δὲ ἡνὸν πε
 16 εὖμοσθαι ἡνὸν ἐταφρῶσθαι^c ἡνὸν ἐταφρῶσθαι. καὶ

1. Ρ σου. — 2. Ρ πεντοκρατῶρ. — 3. Μ, L ἀσφῆδ; Ρ, Τ ἀσφ.

a Au lieu du grec χεῖρ — ζαν.

b Conjecture: σενάμορ.

c D'après L: Μ, Ρ, Τ ἐταφρῶσθαι.

qu'aucune visite ne se fait, chez l'homme : car il y a une visite chez lui de la
 10 part du Seigneur. C'est pourquoi, vous, sages de cœur, écoutez-moi : Qu'il
 ne m'arrive pas d'être impie en face du Seigneur, ni de troubler la vérité
 11 en face du Tout-Puissant : il a rétribué l'homme selon ce qu'il a fait ; il
 12 trouvera l'homme dans ses sentiers. Penses-tu que le Seigneur fera une injus-
 13 tice, ou que le Tout-Puissant, qui a créé la terre, la dérangera ? Quel est
 14 celui qui a créé les régions sous le ciel et tout ce qui s'y trouve ? S'il voulait
 15 se contenir et retenir l'esprit près de lui, tout d'un coup toute chair mourrait,
 16 tout homme retournerait à la terre, d'où il a été façonné. Si tu n'es pas
 17 instruit, écoute ces choses ; prête l'oreille au son de mes paroles. Si tu es
 celui qui déteste les prévaricateurs, tu détruiras les artisans du mal, étant

ψαεπερ ἴθυμι. οὐρασεβης πε φη εἶψα ἴμος 18
 ἵοτοτρο θε ἀκερπαρανομη. οὐορ οὐρασεβης πε
 ἵπιαρχωη φη εἰεμπεψφίτ ἡατρη ἵοται εἴται- 19
 νοττ. οὐδε ηἴσωοτη ἀη εἴταιο ἵζαηχωρη οὐορ
 εερψφρη ἴποττο. ζαηπετωοττ δε πετπαταζωοτ. 20
 ἀτψαησω εβορ ἵσετψβζ ἵοτρημη. ἀτερ μετπα-
 ρανομοσ γαρ ἀτόῖῆχοησ^a ἵθοϋ γαρ οὐρεψηατ πε 21
 ἐπίζβνοτ ἵτε ηἴρημη. ἴμοη ζατ δε εἴζηη εροϋ
 ἡεν ηη ετοτρη ἴμωοτ. οὐδε ἴμοη μα ηαχοποτ 22
 ἵἡητϋ ἵχε ηη ετρη ἵἡαηομηα^b... πῶσ γαρ ηατ
 εοτοη πἴβεν φη εἴταζο ἵπιατἡεἡωτοτ ηεμ 24
 ηίζβνοτ εἴταιηοττ ηεμ ηἴψφρη ηη εἰεμμοη ηηη
 τοι ερωοτ. φη εἴσωοτη ἵποττοζβνοτ οὐορ εἴψωηζ 25
 ἵποτεχωρηζ οὐορ εἴεθεβιοϋ^c. ἀψωψεμ δε ἵπια- 26
 σεβης. σεοτοηζ δε εβορ ἴπεϋἴθο. θε ἀτρηκί εβορ 27
 ἡεν φηομοσ ἴφἡ ηεψμεθμηη δε ἴποτσοτωηοτ.

a) Au lieu de *εκκλινομένων ἀδυνατων*.

b) Manque une partie du ῥ 23.

c) Conjecture : *εἴεθεβιοωτ*.

éternellement juste; il est impie celui qui dit à un roi : Tu as prévarié, 18
 il est impie à l'égard des chefs, celui qui ne respecte pas quelqu'un en 19
 dignité, et ne sait pas rendre honneur aux grands, ni admirer leur visage : 20
 mais vain sera le profit de ceux qui auront acclamé et imploré un homme :
 car ils ont prévarié; ils ont fraudé. Mais lui, il est un surveillant des 21
 actions des hommes, rien ne lui est caché de ce qu'ils font : il n'est pas 22
 de lieu où peuvent se cacher ceux qui commettent la prévarication... Car 23
 le Seigneur voit tout; il pénètre les choses insondables, les choses glorieuses 24
 et les choses impossibles à compter; il connaît leurs œuvres, bouleversera 25
 leurs nuits, et les abaissera. Il éteint les impies : ils paraissent devant lui, 26
 parce qu'ils se sont écartés de la loi de Dieu, et n'ont pas connu ses sen- 27

28 μου ερος ἀνθρώπου νόστιμοι. οὐδὲ τιμιὴ ἀνθρώπου
 ἐπίσταται ερος. οὐδὲ ἴσος ἐστὶ νόστιμια. οὐδὲ
 μου ἐξισοῦσι ἄνθρωποι. οὐδὲ ἐπίχων ἀνεψύχο. οὐδὲ
 μου εὐανάτα ερος... ἐπὶ νόστιμια ἴσοβι νόστιμο
 εβὼν ἦεν οὐμνησκοζος... καὶ φη εἶχων ἄμος
 οὐβὲ πικρὸν ἀσὶ ἴναλα ἀοτι. χυρὸν^b εἶνατ
 ἴσοκ ματαμοι. ἴσχε ἀνεψύχων εὐτόβηχων ἴναοτα-
 ζιοι καὶ. ἡν ἀκνατῆς ἴσοβω εβὼν ζιοικ καὶ
 ἀκζιοι εβὼν καὶ ἴσοκ ἀκωτι οὐδὲ ἀνοκ ἀν.
 29 οὐδὲ οὐτὲ εἶτακω καὶ φησάχι^c ἴσοφ^d. εἶβε φαι
 ἴσαβετ ἦεν νόστιμη σενάχε παί. οὐστιμια ἴσαβε
 ἀκωτῆν εἴσαχι. ἴσβ καὶ ἴπεφάχι² ἦεν οὐκατ.
 30 ἴπεφάχι καὶ σε ἦεν οὐμνηστων ἀν. παρῆτ[†] καὶ ἀν
 ἀλλὰ οἴσβω ἴσβ ἴπεροτοζω καὶ ἴφρητ[†] ἴσι-

1. P omet les trois derniers mots. — 2. L omet 1.

a Le mot grec *καὶ* n'est pas traduit.

b Grec : *ἀεν* = *χορῆς*.

c Grec : *ἴσχεσιν*.

d Les ῥ 28-33 manquent dans le Sahidique; ils sont, avec les ῥ 26 et 27, marqués d'un obèle dans la version Syro-Hexaplaire.

28 tences, de lui apporter la voix du pauvre : la voix des pauvres il l'entendra :
 29 il donnera le repos, qui rejettera sa sentence? il cachera son visage : qui
 30 pourra le voir?... faisant d'un homme hypocrite un roi à cause de l'entêtement
 31 *du peuple* : celui qui dit au puissant : J'ai reçu, je ne prendrai pas de gage;
 32 à part moi je verrai, mais montre-moi. Si j'ai pratiqué l'iniquité, je ne con-
 33 tinuerai plus. Est-ce que tu rendras de toi-même, parce que tu as rejeté?
 34 parce que c'est toi qui as choisi et non moi; que sais-tu qu'il dira? C'est
 pourquoi les sages de cœur diront ces choses, un homme sage a entendu
 35 ma parole. Mais Job n'a pas parlé avec discrétion: ses paroles ne sont pas
 36 sensées. Quoi qu'il en soit, reçois une leçon, Job: ne réponds pas à la façon

ΑΤΖΗΤ. ΖΗΜΑ ἸΤΕΚΝΥΤΕΜΟΤΟΣ ΕΖΡΗΓ ΕΞΕΠ ΠΠΟΒΙ 37
 ΣΕΝΔΕΠ ΟΥΑΝΟΜΙΑ ΔΕ ΕΡΟΠ ΕΠΧΩ ἸΟΥΤΗΝΥ ἸΣΑΖΙ
 ἸΠΕΜΒΟ ἸΠΟΣ.

Ἰφεροτῶ Ἰξε ελιουτς πεχαϋ χε παρητ̄ οτ πε XXXV.
 ετακμετς εροϋ Ἰεν οτζαπ Ἰθοκ ημ χε ακχοσ^a 1-2
 Ἰπεμβο Ἰπος χε αποκ οτβμης (ιε χηαχοσ χε οτ 3
 πε ετ̄ηαδαιϋ^b ισχε αιερνοβι αποκ)^{1 c}. τ̄ηαοτοζεμ 4
 ηακ ηεμ πεκκετ̄² Ἰψφρη. χοτϋτ επϋωι ετφε 5
 οτοζ ανατ. μαιατκ³ Ἰηιθ̄ηηι χε ατ̄βοσι εροκ Ἰαϋ
 Ἰρητ̄. ισχε ακερνοβι οτ πετεκνηαϋαιϋ. ισχε ακερ 6
 οτμηνϋ Ἰανομια οτ πε ετεκχηαϋχεμχομ^d Ἰθα-
 μιοϋ. επιζη οτη Ἰθοκ οτβμης οτ πε ετεκνηαϋτηιϋ 7
 ηαϋ ιε⁴ οτ πε ετεϋηαβ̄ιτϋ εβοζ Ἰεν ηεκχιζ. αρε 8
 τεκμετασεβ̄ης ηαϋηηι Ἰοτρηηι εϋοηι Ἰμοκ. οτοζ
 τεκμεβ̄ηηι ασηαϋηηι Ἰοτρηηι Ἰρηηι. ετϋω εβοζ 9

1. L εροκ. — 2. P omet κε. — 3. L et P μαιατκ. — 4. L omet ιε.

a) T ακχοσ.

b) T ετ̄ηατϋϋ.

c) L'addition est conforme aux Cod. A, C, κ.

d) Sic. Supprimer χ.

des insensés, pour ne pas ajouter à nos fautes; une prévarication sera 37
 comptée à notre passif, si nous parlons trop en face du Seigneur. »

Elius reprit et dit : « Quelles pensées as-tu eues ainsi dans ton jugement? XXXV.
 Qui es-tu pour avoir dit en face du Seigneur : Je suis un juste! ou diras-tu : 1-2
 Que ferai-je si j'ai péché? Je te répondrai, ainsi qu'à tes trois compagnons : 3
 Regarde le ciel, et vois; observe les nuages, comment ils sont élevés au- 4
 dessus de toi. Si tu as péché, qu'est-ce que tu feras? si tu as commis beau- 5
 coup d'iniquités, que peux-tu faire? si tu es juste, que peux-tu lui donner? 6
 que peut-il recevoir de tes mains? Ton impiété passera à un homme qui te 7
 ressemble, et ta justice, à un fils de l'homme; ils crièrent ceux qui souffrent 8
 9

1 ἰσχυρῶ ἵκει ἐν ἐπιτοίῃ ἡμῶν ἵκοντες. ἐταῦ εἶδος
 2 ἵκει ἡχοίῃ ἰσχυρῶ. ὅτος ἡνεγκός τε ἀφῶσι
 3 φῆ φη εἰαφῶσι. φη εἰαῦ ἡνωτέρῳ ἡτε
 4 ἡνεκῶ. φη εἰαφῶρῶν εἶδος ἡεν ἡτεβῆσι
 5 ἡτε ἡκαζι ἡεν εἶδος ἡα ἡαααῖ ἡτε ἡφε. ἐταῦ
 6 εἶδος ἡαατ ὅτος ἡνεγκῶν ἐρῶτ ἡεν εἶδος ἡα
 7 ἡαῦ ἡτε ἡααῖαῖα. ἡὸς γὰρ ἡαῦ ἀν
 8 ἐνατ ἐαῖαῖα. ἡὸς γὰρ ἡ ἡαῖαῖα.
 9 ἡατ ἐν ἐταῖα ἡαῖα εἶδος ὅτος ἡαῖα
 10 ἡα. ὅτα ἡ ἡνεγκῶ εἶδος. ἡα ἡαῖα
 11 ἡαῖα ἐρῶ ἡφῆ ἡαῖα. ὅτος ἡαῖα ἡαῖα
 12 ἡα ἡαῖα ἡαῖα ἡαῖα. ὅτος ἡαῖα ἡαῖα
 13 ἡαῖα ἡαῖα ἡαῖα. ὅτος ἡαῖα ἡαῖα
 14 ἡαῖα ἡαῖα ἡαῖα. ὅτος ἡαῖα ἡαῖα
 15 ἡαῖα ἡαῖα ἡαῖα. ὅτος ἡαῖα ἡαῖα
 16 ἡαῖα ἡαῖα ἡαῖα.

XXXVI.
1-2

1 Ἐτι οἱ ἀφῶρῶ ἡαῖα ἐπῶρ ἡαῖα ἡαῖα. ὅτα
 2 ἡαῖα ἡαῖα ἡαῖα. ἡαῖα γὰρ ὅτος ἡαῖα ἡαῖα

1. Lomet 1. — 2. L ἡαῖα.

a. Au lieu du grec ἡαῖα.

L'injustice, ils crieront *sous* le bras de la foule. Il n'a pas dit : Où est Dieu,
 10 qui m'a créé? celui qui dispose les gardes de la nuit, qui nous a séparés des
 11 bêtes de la terre et des oiseaux du ciel — Ils crieront là, et il ne les entendra
 12 pas — et de l'insulte des pervers. Car le Seigneur ne veut pas voir de dérè-
 13 glements; parce qu'il est le Tout-Puissant; il voit ceux qui les accomplissent,
 14 et il me sauvera; reçois le jugement en sa présence, si tu peux le louer
 15 comme il convient. Et maintenant il n'en est plus qui éprouve sa colère : et
 16 personne ne connaît gravement la défection. Job a ouvert la bouche en vain ;
 il a rendu ses paroles graves par ignorance. »

XXXVI.
1-2

Continuant encore. Élius dit : « Demeure un peu avec moi, je t'instruirai ;

ἦνῃ. φησὶ ὑπακατ̄ ζιφοτει. ἦεν παρβνοτι δε 3-4
 φπαχσ ἰοτμεθμνι. ἦεν ζαμμεθμνι δε οτοζ ζαπ-
 σαχι ἰοχι απ ακκατ̄ ἦεν οτμετοχι. αρειμ̄ ξε π̄ο̄ς 5
 παχσ ἰσση απ ὑπατκακια. φη ενχορ ἦεν 6
 τευχου ἰνεγταηθε πζητ ἦτε πιασεβησ^a οτοζ
 πζαπ ὑπζηκ̄ι εφετ̄ηιγ. ἰνεγμ̄αῖ ἰνεγβαλ εβοζ ζα 7
 πμνι. οτοζ εφευροτ̄ζεμ̄σι ζι ποτ̄υροποσ π̄εμ
 ζαποτ̄ρσοτ̄ ετορο οτοζ ετεόισι. πη ετσοηζ ἦεν 8
 ζαππεδ̄ησ ἰχιζ ετεταζσοτ̄ ἦεν ζαμμοζ^b ἦτε
 οτμετ̄ζηκ̄ι. οτοζ φπαταμσοτ̄ εποτ̄ζβηοτι π̄εμ 9
 ποτ̄παρ̄απ̄τ̄μ̄μα ξε σεπαζεμ̄χομ. αζα εφεσ̄ωτ̄εμ 10
 επιμ̄νι. οτοζ αφ̄χοσ ξε σεπατασθο εβοζ ζα
 οταζικ̄ια. εψηπ̄ ατ̄φ̄αησ̄ωτ̄εμ οτοζ ἰτοτ̄ερβ̄ωκ̄. 11
 σεπαζ̄ωκ̄ ἰποτ̄εζοοτ̄ εβοζ ἦεν ζαπαγαθ̄οη π̄εμ
 ποτ̄ρομ̄π̄ι ἦεν οτμετ̄σαβε. πιασεβ̄ησ δε φπαπαζ̄μοτ̄ 12
 απ. ευβε ξε σεοτ̄ωσ απ εσοτ̄εη π̄ο̄ς. οτοζ ευβε ξε

a) Grec : καρδίας ἀσεβων (Cod. A).

b) Lire ποζ.

car il y a encore une parole en moi. Je recevrai mon sens de loin, et dans 3
 mes actes je placerai la vérité: avec la vérité et des paroles sans fausseté 4
 est-ce que tu comprendrais faussement? Sache que le Seigneur n'abandon- 5
 nera pas l'innocence. Celui qui est puissant dans sa force ne fera pas revivre 6
 les cœurs des impies, il rendra le droit au pauvre; il ne détournera pas ses 7
 yeux du juste; il les fera asseoir sur leurs trônes avec des rois vainqueurs, 8
 et ils seront exaltés, ceux qui sont enchaînés dans des menottes seront pris 9
 dans les cordes de la misère; il leur montrera leurs actes et leurs défaillances, 10
 de sorte qu'ils reprendront force; — d'ailleurs il écoutera le juste — et 11
 il a dit : ils se convertiront de leur iniquité; s'ils écoutent et qu'ils servent, 12
 ils achèveront leurs jours dans le bonheur et leurs années dans la sagesse; 12
 les impies, il ne les sauvera pas, parce qu'ils ne veulent pas connaître le

13 ἀτρεβῶ ἡσυχίᾳ σου ἡδυσῶμαι. ὅτι οὗτοι ἦσαν ἦσαν
 14 ποταμοὶ ἐπίπῳ ἡσυχῶν. ἡσυχῶν ἐβόη καὶ
 15 ἀφρονῶν. ἦσυχὸν ὅτι ἐσέμοιεν ἦσαν ποταμῶν ἦσαν
 16 ποταμῶν. ὅτι οὗτοι ἐπίπῳ ἦσαν ἦσαν ἦσαν
 17 ἀφρονῶν. ἦσυχὸν καὶ ἀφρονῶν ἦσαν ἦσαν
 18 ὅτι οὗτοι ἐπίπῳ ἦσαν ἦσαν ἦσαν ἦσαν
 19 ἦσαν ἦσαν ἦσαν ἦσαν ἦσαν ἦσαν ἦσαν ἦσαν
 20 ἦσαν ἦσαν ἦσαν ἦσαν ἦσαν ἦσαν ἦσαν ἦσαν
 21 ἦσαν ἦσαν ἦσαν ἦσαν ἦσαν ἦσαν ἦσαν ἦσαν

a Lire ἀφρονῶν T.

b Conjecture : φησὶν.

c T περὶ: M, L, P ἐκείν.

13 Seigneur: parce qu'il les a avertis et qu'ils ont été rebelles. Les hypocrites
 14 de cœur régleront la colère: ils ne crieront pas parce qu'il les a liés; aussi
 15 leur âme se consumera dans leur jeunesse, et leur vie sera détruite par des
 16 envoyés, comme sanction de ce qu'ils ont opprimé l'impuissant et le faible;
 17 mais il rétablira le droit des pacifiques; il t'a fasciné encore de la bouche
 18 d'un ennemi; l'abîme, effusion en dessous, ta table est venue sous toi,
 19 remplie de gras aliments, et le juste ne sera pas délaissé dans le jugement.
 20 Les impies, la colère viendra sur eux, à cause de l'impiété des dons qu'ils
 21 ont reçus dans l'iniquité. Que ton cœur ne se détourne pas à ton esieint de
 la prière des faibles qui se trouvent dans la détresse. N'emène pas dans
 une nuit tous ceux qui sont fermes dans la force, pour faire monter le peuple
 à leur place; mais prends garde, ne commets pas d'injustice; tu es sauf de

ΕΒΟΛ ΗΕΝ ΟΥΜΕΤΖΗΚΙ. ΖΗΠΠΕ ΙΣ ΦΗ ΕΤΕ ΟΤΟΠ ΨΧΟΜ 22
 ΪΜΟϢ ΨΠΔΑΜΑΖΙ ΗΕΝ ΟΥΧΟΜ. ΠΩ ΓΑΡ ΕΤΟΙ ΪΨΧΑΡΙ 23
 ΪΠΕϢΥΡΗΨ. ΙΕ ΠΩ ΦΗ ΕΤΠΔΗΟΤΗΕΤ ΪΠΕϢΥΒΗΟΤΙ. ΙΕ 24
 ΠΩ ΠΕ ΦΗ ΕΤΑΨΧΟϢ ΨΕ ΑΨΙΡΙ ΪΖΑΠΜΕΤΟΪΪΧΟΠϢ. ΑΡΡ- 25
 ΦΜΕΤΙ ΨΕ ΖΑΠΠΨΨΨ¹ ΠΕ ΠΕϢΥΒΗΟΤΙ. ΠΗ ΕΤΑΤΕΡΑΡ-
 ΧΨΠ ΕΡΨΟΤ ΪΖΑΠΡΨΠΙ. ΡΨΠΙ ΠΙΒΕΠ ΑΨΠΑΤ ΪΪΗΠΤΨ 25
 ΠΗ ΤΗΡΟΤ ΕΤΧΟΤΖ ΖΑΠΡΨΠΙ ΠΕ. ΖΗΠΠΕ ΠΑΨΨΨ ΪΨΕ 26
 ΠΨΧΑΡΙ. ΪΠΕΠΕΠΙ² ΕΤΗΠΙ ΪΠΕϢΨΠΙΨ³ ΖΑΠΑΤΑΤΡΗ-
 ΧΟΤ ΠΕ. ΠΠΤΕΛΤΙΖΙ ΔΕ ΪΤΕ ΠΠΜΟΤΪΨΧΟΤ ΣΕΠΠ ΪΤΟΤΨ. 27
 ΟΤΟΖ ΕΤΕΨΕΨΨΨΨ ΪΟΤΜΟΤΪΨΧΟΤ ΗΕΠ ΟΥΟΠΠΙ.
 ΕΤΕΨΟΡΨΕΡ ΪΨΕ ΖΑΠΜΕΤΑΠΑϢ ΑΨΠΕ ΖΑΠΟΠΠΙ ΔΕ 28
 ΖΨΠϢ ΕΒΟΛ ΕΖΕΠ ΖΑΠΑΤΗΠΙ ΪΡΨΠΙ^b.... ΟΤΟΖ ΕΨΨΠ 29
 ΕΨΨΟΠ³ ΪΨΕ ΟΥΟΨΑΨΚ ΕΒΟΛ ΪΤΕ ΖΑΠΟΠΠΙ. ΟΥΜΕΤΖΙ-
 ϢΟϢ ΪΤΕ ΤΕΨΚΗΠΠΗ. ΖΗΠΠΕ ΪΤΕΨΨΟΤΤΕΠ^c ΕΖΡΗϢ 30
 ΕΧΨΨ ΙΕ ΠΤΕΨΨ^d. ΟΤΟΖ ΠΠΠΟΤΠΠΙ ΪΤΕ ΦΠΟΠ ΑΨΖΟΒ-

1. L μετΠΨΨΨ. — 2. P ajoute ΔΠ. — 3. L αΨΨΟΠ.

a) Traduction de *εδων* (variante de *ετων*), d'après les Cod. 68, 160, 161, 252, 253.

b) Le grec donne ici un passage de la longueur d'un $\dot{\eta}$ qu'on retrouve dans le copte au $\dot{\eta}$ 5 du chapitre xxxvii. Le texte copte suit les Cod. 68, 157, 160, 161, 248, 250, 253, 254, 259.

c) Pourquoi le conjonctif ?

d) *Sic*. Conjecture : $\dot{\eta}\epsilon\beta$ $\dot{\eta}\phi\dot{\eta}$ désignant l'arc-en-ciel, pour le grec $\tau\acute{o}$ $\tau\acute{o}\zeta\omicron\nu$ (A), ou la variante $\tau\acute{\alpha}\omega$ (x), celle-ci pouvant venir de l'hébreu $\dot{\eta}\dot{\eta}\dot{\eta}$ (CE Gen., ix, 13) au lieu de $\dot{\eta}\dot{\eta}\dot{\eta}$.

cela dans la pauvreté. Voici que le puissant dominera par la force, qui donc 22
 est puissant comme lui? qui scrutera ses œuvres? qui a dit qu'il a fait des 23
 injustices? Rappelle-toi que grandes sont ses œuvres, par lesquelles sont 24
 gouvernés les hommes; tout homme voit en lui, tous ceux qui sont blessés 25
 sont des hommes. Le Puissant est varié; on ne connaît pas le nombre de ses 26
 procédés; ils sont sans fin. Les gouttes des pluies sont comptées par lui; 27
 elles couleront en pluie dans un nuage; des antiquités seront détruites, il a 28
 fait que les nuages recouvrent des multitudes de gens... et s'il advient une 29
 expansion des nuages égale à son tabernacle, voilà qu'il étendra dessus son 30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

XXXVII 1 ΟΥΤΟΣ ΠΑΙΧΕΤ ΔΕΥΘΕΡΟΤΕΡ ΗΞΕ ΠΕΡΖΗΤ^d. ΟΥΤΟΣ
2 ΔΕΥΘΕΡΩΤΕΡ ΕΒΟΛ ΗΞΗ ΠΕΡΜΑ. ΣΩΤΕΡ ΕΟΥΣΗ ΗΞΗ
3 ΟΥΧΩΣΗ ΗΞΗ ΟΥΒΟΗ ΗΞΗ ΠΟΣ. ΟΥΤΟΣ ΟΥΜΕΖΕΤΗ³
4 ΕΣΕΙ ΕΒΟΛ ΗΞΗ ΡΩΥ. ΠΕΡΑΡΧΗ ΔΕ ΣΑΠΕΣΗΤ ΗΞΗΦΕ ΎΡΕ.
5 ΟΥΤΟΣ ΠΕΡΟΥΣΗ ΔΕ ΖΙΞΕ ΗΞΗΠΕΖ ΗΞΗ ΠΚΑΖΗ.
6 ΣΑΦΑΖΟΥ ΎΜΟΥ ΕΓΕΨΩ ΕΒΟΛ ΗΞΗ ΟΥΣΗ. ΕΓΕΕΡΗΑ-
7 ΡΑΒΑΙ ΗΞΗΣΗ ΗΟΥΨΩ ΗΞΗΠΕΖ. ΟΥΤΟΣ ΗΞΕΨΕΒΗΤΟΥ
8 ΧΕ⁴ ΚΗΔΩΣΗΤΕ ΕΤΕΨΩ. ΕΓΕΕΡΗΑΡΑΒΑΙ ΗΞΗΨΕΦΗΡ
9 ΗΞΕΨΩ ΗΞΗ ΠΨΩΡ. (ΔΨΩ ΗΟΥΟΥΤΟΥ ΗΞΗΨΕΒ-
10 ΗΨΟΥ. ΣΕΨΩΤΗ ΔΕ ΗΞΗΨΑΖΙΣ ΗΞΗ ΨΟΥΨΑΡ. ΕΞΕΗ

1. L. εγψ. — 2. P. ετ. — 3. P. μεζετε. — 4. L. δε.

a. Rend εγροντι xA, au lieu de ακουοντι B.

b. Au lieu du grec ἐπι ou ἐν: conjecture: ΗΞΗ.

c. Suppose dans le texte κυριου κτισις.

d. Grec: ἡ καρδία μου — ΠΑΖΗΤ.

31 are-en-ciel, et couvrira les racines de la mer; par eux, il a jugé les peuples; il
32 donnera l'aliment au fort; il a caché la lumière de ses mains, et a commandé
33 à son sujet celui qu'il rencontre; il annoncera à son compagnon ce qui la
concerne; c'est une création du Seigneur à propos de la prévarication.

XXXVII.1 A ceci encore *mon* cœur est troublé et boudit en dehors de sa place.
2 Ecoute une voix dans la colère et la fureur du Seigneur, et une méditation
3 sortira de sa bouche. Son empire est sur tout ce qui est sous le ciel; sa
4 lumière, sur les ailes de la terre. Derrière lui, on criera d'une voix; il
5 tonnera avec sa voix dédaigneuse, et il ne les changera pas parce que tu
entendras sa voix. Le puissant tonnera de sa voix dédaigneuse, (Il a imposé
une heure aux bêtes de somme: elles connaissent l'ordre de leur étable; de

ΠΑΣ ΤΗΡΟΥ ΠΕΚΚΑΪ ΤΟΥΤ ΔΗ ΟΥΔΕ ΨΝΑΨΗΠΤ^a ΉΞΕ
 ΠΕΤΖΗΤ^b ΕΒΟΛ ΖΑ ΠΕΚΣΜΑ)^c. ΑΨΘΑΜΙΟ ΓΑΡ ΉΖΑΠ-
 ΝΙΨΪ ΠΑΣ ΕΠΑΝΕΜΙ ΕΡΨΟΥ ΔΗ. ΑΨΘΟΠΖΕΝ ΉΟΥΧΙΨΗΝ
 ΞΕ ΨΗΠΙ ΖΙΖΕΝ ΠΙΚΑΖΙ^d... ΝΕΜ ΟΥΧΙΨΗΝ^e ΉΤΕ ΖΑΠ-
 ΜΟΤΉΨΟΥ ΉΤΕ ΤΕΨΜΕΤΨΑΡΙ. ΑΨΘΙΤΕΒΣ ΉΕΝ ΤΕΨΞΙΞ
 ΕΡΨΗΜΙ ΠΙΒΕΝ. ΖΙΝΑ ΉΤΟΥΤΣΟΥΨΗΝ ΤΟΥΜΕΤΑΣΘΕΠΗΝΣ ΉΞΕ
 ΡΨΗΜΙ ΠΙΒΕΝ. ΠΙΘΗΡΙΟΝ ΔΕ ΑΤΨΕ ΠΨΟΥ ΕΉΟΤΗ ΖΑ
 ΟΥΤΣΚΕΠΗ. ΑΤΕΡΗΣΙΧΑΖΙΝ ΔΕ ΖΙΖΕΝ ΟΥΨΑΙΡΙ^f. ΠΙΨ-
 ΚΑΖ ΉΖΗΤ ΑΤΗΝΟΥ ΕΒΟΛ ΉΕΝ ΠΙΤΑΜΙΟΝ. ΠΙΨΑΨ
 ΨΑΨΙ ΕΒΟΛ ΉΕΝ ΠΙΤΨΟΥ ΕΤΨΟΣΙ. ΟΥΟΖ ΕΒΟΛ ΉΕΝ
 ΠΙΨΙ ΉΟΥΨΑΡΙ ΕΨΪΪ ΉΟΥΨΑΞΕΒ. ΨΕΡΖΕΜΙ ΔΕ ΪΠΙ-
 ΜΨΟΥ ΪΨΡΗΪ ΕΤΕΨΟΥΨΨ. ΟΥΟΖ ΦΗ ΕΤΣΟΥΠ^g ΨΝΑ-
 ΦΑΨΨ^f ΉΟΥΨΗΠΙ. ΟΥΨΗΠΙ ΕΣΝΑΞΕΡ ΠΕΨΟΥΨΗΠΙΣ ΕΒΟΛ.
 ΟΥΟΖ ΉΨΟΥ ΕΤΠΑΦΨΗΠΖ ΉΖΑΠΨΗΠΚΨΪ ΉΕΝ ΘΕΒΟΥ-
 ΔΑΨΘ^g ΉΠΕΨΖΒΗΟΥΙ. ΠΗ ΤΗΡΟΥ ΕΤΕΨΝΑΖΕΠΖΨΗΠΟΥ

1. *T* propose ΠΟΥΨΑΙΡΙ; mais le grec donne ἐπὶ κοίτης. — 2. L. ΕΤΑΣΟΥΠΙ.

a) Ailleurs ΨΑΒΤ.

b) Grec : σου ἡ καρδία = ΠΕΚΖΗΤ.

c) La parenthèse est dans le texte B après le § 28 du chapitre xxxvi; le copte est conforme au Cod. C.

d) Trois mots omis, comme dans Cκ.

e) *T* ΟΥΧΙΨΗΠΗ.

f) Grec : καταπλασσει = ΟΨΑΨ ΟΥ ΒΑΖΨ (Sah. ΨΟΖΨ).

g) Heb. יְהִי־בְרֵחַ.

tout cela, ton sens n'est pas étonné, et ton *cœur* ne sera pas déplacé dans
 ton corps) car il a créé de grandes choses que nous ne connaissons pas; il
 a commandé à la neige : Sois sur la terre, et à la *tempête* de pluies effet de sa
 puissance. Il a signé tout homme de sa main, afin que tout homme connaisse
 sa faiblesse; les bêtes féroces sont rentrées à couvert; elles reposent sur
 leur couchette; les douleurs sortent de leur retraite; le froid sort des hautes
 montagnes, et par le souffle du Puissant il donnera la gelée; il gouverne
 l'eau comme il veut. Ce qui est de choix, il l'endura d'un nuage, c'est un
 nuage qui dispersera sa lumière; c'est lui qui en changera les circonvolutions

13 ερωσιν. ηαι γε ατβησ^a εβος θρηστω ζιζειν ηικαζι
 14 εν οτσίβω γε ζιζειν ηεκαζι γε οτναι εσρεσ-
 15 χεισφ. (ηαι γε ατθησ ζιζειν ηικαζι εβος θρηστω).
 16 χαμμωχ ηαβ οζι ερατκ εκσίβω^b ετχομ ἰηός.
 17 ηενσωτη ηε α ηός σεμνι ἰνεφθβησσι. οτοζ
 18 αφθαμιο ἰοτσηνι εβος ἦεν οτχακι. φσωτη ηε
 19 ἰηηζινοτωτ εβος ἦγε ηιόννι. ζανυφηρι ηε ηε-
 20 οτσηη ἦγε ηηονηρος¹ ἦσοκ ηε σῆηη ἦζε ηεκ-
 21 σωη. ασζερι ηε ζιζειν ηικαζι. ζανηαχρο σε ηεμαφ
 22 εζανηεταπασ. ετχορ ἰφρητ ἰοτθορσσις ζιζειν
 23 οτχομ. εσβε οτ ματαμοι² ηε οτ ηε ηεηιαχοφ
 24 ηαφ. οτοζ ηεηηακηη ενηρι ἰοτσησ ησαζι³. μη
 25 οτοη οτσηη γε οτσαῖ οζι ερατω ἰπακωτ. ζηηα
 26 ἦταυρε οτσηη χαρσφ εοζι ερατ. ηιοτσηηη ηε μη
 27 σεπατ εροφ αη ἦζε οτοη ηιβεν φοτοηζ εβος
 28 ζιζειν ηημεταπασ ἰφρητ ετεφοτσηρι⁴ ἰμοφ ζιζειν

1. L. ἰηονηρος. — 2. L. ματαμοι. — 3. L. ἦχομ. — 4. P. εταφοτσηρι.

^a Græc: συντεταχται — σπησ.

^b T omes εκ: M, P. L εκσίβω = νοθετοῦμενος.

dans le plan de ses œuvres, de toutes celles qu'il commandera. Celles-ci ont
 13 été établies par lui sur la terre, soit la rigueur, soit la miséricorde le lui
 14 fera trouver; ces choses ont été établies sur la terre par lui. Prête l'oreille,
 15 Job; arrête, comprenant la puissance du Seigneur. Nous savons que le
 16 Seigneur a fixé ses œuvres; il a tiré la lumière des ténèbres; il connaît la
 17 distinction des nuages; frappantes sont les ruines des pervers. Et toi, ton
 18 vêtement est chaud; on se repose sur la terre. Des choses solides sont avec
 19 lui tournées en vicilleries, fortes comme ce qui se voit au-dessus d'une chau-
 20 dière. C'est pourquoi, apprend-moi ce que nous lui dirons, et nous cesser-
 21 pour de parler beaucoup. Y a-t-il un livre ou un scribe debout près de moi,
 pour que je fasse taire un homme, en m'arrêtant? La lumière n'est-elle pas

ΠΙΘΗΤΙ. ΠΙΘΗΤΙ ΔΕ ΕΤΣΑΠΕΜΖΙΤ ΕΤΪΜΟΤΕ ΠΑΟΥΑΠ 22
 ΠΙΝΟΥΒ ΕΧΕΝ ΠΑΙ ΤΗΡΟΥ ΟΥΝΟΥΪ ΠΕ ΠΙΣΟΥ ΠΕΠ 23
 ΠΠΑΙΟ ΠΤΕ ΠΠΑΠΤΟΚΡΑΤΩΡ¹ ΟΤΟΖ ΤΕΠΠΑΧΕΜ^α ΧΕΟΥΑΙ
 ΑΠ ΕΥΤΕΠΠΩΠΗΤ^β ΕΤΕΥΧΟΜ. ΦΗ ΕΤΪΖΑΠ ΕΪΜΕΘΩΠΗ^γ 24
 ΧΜΕΤΙ ΑΠ ΧΕ ΥΣΩΤΕΜ ΕΡΟΠ. ΕΥΒΕ ΦΑΙ ΕΤΕΕΡΖΟΪ 25
 ΗΑΤΕΥΖΗ ΠΧΕ ΖΑΠΡΩΠΙ ΕΤΕΕΡΖΟΪ ΗΑ ΤΕΥΖΗ ΠΧΕ
 ΖΑΠΚΕΣΑΒΕΤ ΗΕΠ ΠΟΥΖΗΤ.

ΠΕΠΕΠΣΑ ΘΡΕ ΕΠΙΟΥΣ ΧΗΠ ΕΥΣΑΧΙ ΠΕΧΕ ΠΩΣ ΠΠΩΒ XXXVIII.
 ΕΒΟΖ ΖΙΤΕΠ ΟΥΣΑΡΑΠΗΟΥ ΠΕΠ ΟΥΘΗΠΙ ΧΕ. ΠΠΠ ΠΕ 2
 ΦΑΙ ΕΤΩΠΠ^δ ΕΡΟΠ ΠΟΥΣΟΠΗ ΕΥΑΜΟΠΗ ΔΕ ΠΖΑΠΣΑΧΙ
 ΗΕΠ ΠΕΥΖΗΤ. ΟΤΟΖ ΕΥΜΕΤΙ ΧΕ ΕΥΠΑΠΠ^ε ΕΡΟΠ. ΜΟΡΚ 3
 ΕΧΕΠ ΤΕΚΪΠΠ ΠΪΦΡΗΪ ΠΟΥΧΩΠΡ. ΪΠΑΨΕΠΚ ΠΪΘΟΚ ΔΕ
 ΟΤΟΖΕΜ^ϛ ΠΠΗ. ΠΑΚ ΘΩΠ ΠΕ ΕΠΠΑΖΙ^ς ΣΕΠΪ ΠΠΚΑΖΙ. 4

1. Ρ ΠΠΠΤΟΚΡΑΤΩΡ.

α) Ρ ΠΟΤΕ ΠΠΑΧΕΜ; arabe : أشيد ; M, L, T ΠΕΠΠ au lieu de ΠΠΠ; ΤΕΠΠΑΧΕΜ serait la traduction de *εὐρησόμεν*, variante du msc. 254.

β) T propose ΕΥΤΕΠΠΩΠΗΪ; la leçon du texte peut être gardée, avec la valeur d'un qualitatif.

γ) D'après L; Ρ ΕΠΠΜΕΘΩΠΗ; M a effacé Ϊ pour le remplacer par ΠΠ.

δ) Lire ΕΤΩΠΠ T.

ε) Lire ΕΥΠΑΖΩΠΠ T.

ϛ) Conjecture : ΟΥΣΑΧΕΜ.

ς) Conjecture : ΕΠΠΑΖΙ.

vue par tous? elle apparaît sur les antiquités comme celle qu'il envoie sur les 22
 nuages. Ce sont les nuages du nord qui brillent d'un éclat d'or; sur eux tous
 grande est la gloire et l'honneur du Tout-Puissant, et nous n'en trouverons 23
 pas d'autre comparable à sa puissance. Celui qui juge la vérité, ne crois-tu
 pas qu'il nous entend? C'est pourquoi il doit être redouté par les hommes, 24
 redouté par ceux qui sont sages de cœur. »

Quand Élius eut cessé de parler, le Seigneur dit à Job d'un tourbillon et XXXVIII.
 d'un nuage : « Quel est celui qui me *cache* son dessein, gardant des paroles 2
 dans son cœur et pensant qu'il me les *cache*? Mets une ceinture à tes reins 3
 comme un fort; je vais l'interroger : et toi, réponds-moi. Où étais-tu quand 4

5 ΜΑΤΑΙΟΙ ΧΕ ΙΣΧΕ ΚΣΜΟΤΗ ΗΟΥΚΑ¹]. ΗΝ ΑΥΧΗ
 ΗΝΕΦΟΥ ΙΣΧΕ ΚΣΜΟΤΗ Κ ΗΝ ΝΕ ΕΙΛΑΦΕΝ ΟΥΝΟΣ ΗΟΥ
 6 ΕΖΡΗ ΕΧΩΦ. ΑΥΤΑΧΡΗΟΤΥ ΕΧΕΝ ΟΥ ΗΙΧΕ ΠΕΦΚΡΙΚΟΣ
 ΗΝ ΔΕ ΝΕ ΕΙΛΑΦΧΗ¹ ΗΟΥΩΝ ΗΙΔΑΚΖ ΕΖΡΗ ΕΧΩΦ.
 7 ΖΟΤΕ ΕΙΛΑΦΩΩΝ ΗΙΧΕ ΠΙΣΙΟΥ ΑΥΖΩΣ ΕΡΟΥ¹ ΉΕΝ ΗΝΥ
 8 ΗΙΣΗ ΗΙΧΕ ΠΑΓΓΕΛΟΣ ΨΡΟΥ. ΦΙΟΥ ΔΕ ΑΥΔΑΨΩΔΗ²
 ΕΡΩΦ^b ΉΕΝ ΖΑΝΗΤΖΗ³ ΖΟΤΕ ΠΑΦΥΦΕΡΩΦ^c ΕΦΗΝΟΥ
 9 ΕΒΟΖ ΉΕΝ ΟΠΕΧΙ ΗΤΕ ΠΕΦΜΑΥ. ΑΙΧΗ¹ ΔΕ ΗΟΥΟΪΗ
 10 ΠΑΦ ΗΙΖΕΒΩ. ΔΙΚΟΥΖΩΔ ΔΕ ΗΟΥΗΟΥ ΗΨΑ]. ΔΙΣΕΜΗ
 ΠΑΦ ΗΙΖΑΠΩΟΥ. ΑΓΙΑΚΤΟ ΕΡΟΥ ΗΙΖΑΠΚΕΖΗ^d ΠΕΗ ΖΑΠ-
 11 ΠΤΖΗ. ΔΙΧΟΣ ΔΕ ΠΑΦ ΧΕ ΕΚΕΦΟΥ ΨΑ ΪΝΑΙ ΟΥΟΥ
 ΗΠΕΚΕΥ ΣΑΒΟΖ. ΑΛΛΑ ΕΡΕ^e ΠΕΚΧΟΖ ΉΟΥΉΕΗ ΕΉΡΗ
 12 ΗΉΗΤΚ. ΜΗ ΠΑΚ ΪΜΑΥ ΠΕ ΕΠΑΘΑΜΙΟ^e ΪΠΟΥΩΜΗ
 ΗΤΕ ΖΑΠΑΤΟΥΟΥ. ΠΙΣΙΟΥ ΔΕ ΗΤΕ ΖΑΠΑΤΟΥΟΥ ΑΥΣΟΥΕΗ

1. L. omet ΔΕ; P ΗΝ ΑΥΧΗ. — 2. L ΑΥΔΑΨΩΔΗ. — 3. T ΠΤΖΗ. — 4. P ΑΥΩΦ.
 — 5. L ΑΡΕ.

a Grec : με — εροι.

b T propose ερωφ; M. L. P ερωφ, avec le substantif ρω.

c Sic. Pour ἐπιλάσσειν = επερωφ.

d) Ailleurs κηζι ου κεζαζι.

e Le grec demanderait επαθαμιο.

je jetais les fondements de la terre? apprends-le moi, si tu as des connais-
 5 sances sensées; qui a posé ses mesures? si tu le sais, ou qui a porté sur
 6 elle le cordeau du métreur? sur quoi ses cercles sont-ils fixés? qui a placé
 7 sur elle la pierre angulaire? Quand furent créées les étoiles, tous les anges
 8 m'ont chanté en une multitude de voix; la mer fut enfermée dans des portes,
 9 lorsqu'elle s'agitait en sortant du sein de sa mère. Je lui donnai un nuage
 10 pour vêtement, et je l'enveloppai d'une brume de rosée; je lui fixai des
 11 limites, je l'entourai de verrous et de portes; je lui dis : Tu atteindras
 jusqu'ici et tu n'iras pas au delà, mais tes vagues seront brisées en toi-même.
 12 Étais-tu là, quand je faisais la lumière du matin? l'étoile du matin a connu

ΤΕΤΡΑΞΙΣ ΕΨΑΓΙΩΤ^a ΨΑ ΑΥΡΗΧΥ ὙΠΚΑΖΙ ΕΙΣΙΟΥ^b 13
 ἸΠΙΑΣΕΒΗΣ ΕΒΟΛ ΖΙΧΑΨ. ΜΗ ἸΘΟΚ ΑΚΕΛ ΟΥΚΑΖΙ 14
 ἸΟΜΙ. ΑΚΕΡΠΔΑΖΙΝ ὙΜΟΥ ἸΟΥΖΩΟΝ. ΟΥΟΖ ΑΚΧΑΨ
 ΕΨΔΑΧΙ ΖΙΧΕΝ ΠΙΚΑΖΙ. ΑΚΩΛΙ ΔΕ ὙΦΟΥΩΙΝΙ ἸΤΕ 15
 ΠΙΑΣΕΒΗΣ. ΑΚΗΟΥΗΕΜ ΔΕ ὙΠΨΑΒΨ ἸΤΕ ΠΙΡΕΨΖΙΠΖΟ.
 ΑΚΙ ΔΕ ΕΖΡΗΙ ΨΑ ΠΙΜΟΥΙ ἸΤΕ ΦΙΟΥ. ΑΚΙΟΥΙ ΔΕ 16
 ΖΙΧΕΝ ΜΑΨΙ ἸΤΕ ΦΠΟΥΠ. ΜΗ ΣΕΠΔΟΥΩΠ ΠΑΚ ΗΕΠ
 ΟΥΖΟΥΨ ἸΧΕ ΠΙΠΤΑΗ ἸΤΕ ΦΜΟΥ. ΣΕΠΔΕΡΖΟΥΨ ΔΕ 17
 ΑΥΨΑΠΝΑΥ ΕΡΟΚ ἸΧΕ ΠΙΜΠΟΥΤ ἸΤΕ ΑΜΕΠΨ. ΜΗ 18
 ΚΣΩΟΥΠ ἸΨΟΥΠΨΟΙ¹ ἸΧΕ ΣΑΠΕΣΗΤ ἸΤΨΕ. ΜΑΤΑΜΟΙ
 ΔΕ ΧΕ ΟΥΗΡ ΤΕ. ΑΨ ΔΕ² ΠΕ ΠΙΚΑΖΙ ΕΤΕ ΠΙΟΥΩΙΝΙ 19
 ΨΟΠ ἸΨΗΤΨ. ΟΥΟΖ ΑΨ ΠΕ ΠΙΜΑ ἸΤΕ ΠΧΑΚΙ. ΑΠ 20
 ΧΠΔΟΥΤ ΨΑ ΠΟΥΘΟΥ. ΙΣΧΕ ΚΣΩΟΥΠ ἸΠΟΥΜΑΠΜΟΥΙ.
 ΚΣΩΟΥΠ ΖΑΡΑ ΧΕ ΕΤΑΥΜΑΣΚ ὙΠΙΣΗΟΥ ΕΤΕΜΜΑΥ. 21
 ΤΗΠΙ ΔΕ ἸΤΕ ΠΕΚΡΟΥΠ ΠΑΨΩΙΣ. ΜΗ ΑΚΙ ΕΧΕΠ ΠΙΑΖΨΡ 22
 ἸΤΕ ΠΙΧΙΩΠ. ΠΙΑΖΨΡ³ ἸΤΕ ΠΙΚΑΔΑΜΦΟ^c ΑΚΠΑΥ

1. P omet ψ. — 2. L τε. — 3. P πιαζψρ.

a) Au lieu du grec : ἐπιλαβέσθαι.

b) Grec : ἐκτινάξαι = εἰσιου.

c) Au lieu du grec γαλάζιος = μαζάμπφε.

sa loi, en brillant jusqu'aux extrémités de la terre pour en rejeter les impies. 13
 As-tu pris de la boue, l'as-tu façonnée en un être vivant? l'as-tu placé doué 14
 de la parole sur la terre? As-tu enlevé la lumière des impies? as-tu broyé le 15
 bras des orgueilleux? Es-tu allé jusqu'aux sources de la mer? as-tu marché 16
 sur le chemin de l'abîme; les portes de la mort s'ouvriraient-elles pour toi de 17
 frayeur? les portiers de l'enfer auront-ils peur en te voyant? connais-tu la 18
 largeur des régions sous le ciel? fais-moi savoir quelle elle est. Dans quelle 19
 terre habite la lumière? quel est le pays de l'obscurité? m'emmèneras-tu jus- 20
 qu'à leurs frontières, si tu connais leurs sentiers? Saurais-tu donc que tu es 21
 né dans ce temps-là? que le nombre de tes années est grand? Es-tu allé aux 22

23 ερωτω. ειχθη δε ηακ ετοτυωτ^a ηζαηχαχι ηευ
 24 οτιζωοτ υμοζευωο ηευ οτ]. ασηνωτ δε εβοζ υαη
 25 ηχε ηηαχινη οη εηεση¹ εβοζ αηηεση ηηηφε. ηευ
 26 δε ηε εηαφσευηη ηημοτηζωοτ ετογυ ηευ ηεφζωυ-
 27 ζεγυ² ηευ ηεφηωηη. εηζηνωρε οτμοτηζωοη υαηη
 28 ηεν οτκαζη υμοη ρωη υοη ηηηηηφ ηευ ηεν
 29 οτγυαφε φη εηευμοη ρωη υοη ηηηηηφ εηζηηηεο
 30 ηοτμα ηαηζωηη ζηωηφ οτοζ ηαηυωηη ηηηηηφ.
 31 οτοζ εηζηηωρεφφηη ηηχε οτμωηη εβοζ ηηε οτ³-
 32 βοτβεη. ηευ δε ηε φηωη υηημοτηζωοτ. ηευ δε ηε
 33 εηαφμεο ηωζαη ηηωη]. ηηχρηαζαζωο δε αφηηνωτ
 34 εβοζ ηεν υηεζη ηηηη ηηαχιηη δε ηηη πεταφθαυο
 35 ηεν ηφε. οη ετηηωτ⁴ εηεσηη υφρηη] ηοτμωοτ
 (εφωυ) εφωοτο. ηζο δε ηηηαζεβηο^b ηηη ηε εηαφ-
 υρεφηωηη. κωοτη υηεσηαηζ ηηε ομωοη ηε

1. P omel εη. — 2. P, T ζωφζεγυ. — 3. P, T omettent οτ. — 4. L οη
 εηεηεσηη.

a. Grec : εις οραν = ε]οτηνωτ οη ετοτηνωτ.

b. Grec : ασεβουο = υηηαζεβηο.

23 trésors de la neige? as-tu vu les trésors de la *grêle*? sont-ils déposés pour
 24-25 toi *en vue de l'heure* des ennemis et du jour de la guerre et du combat?
 26 D'où vient la gelée, qui est répandue sous le ciel? Qui a établi la pluie fré-
 27 quente, avec son écoulement et son chemin? pour que l'averse arrive dans un
 28 pays où il n'y a pas d'homme, dans un désert où il n'y a pas de mortel; pour
 29 abreuver un lieu qui n'est pas foulé aux pieds ni habité; pour faire sortir une
 30 poussée de verdure. Quel est le père de la pluie? qui a enfanté les gouttes de
 31 rosée? De quel sein est sortie la glace? qui a constitué le givre dans le ciel,
 qui tombe comme une eau qui coule abondante? Qui a stupéfié le visage des
 impies? Connais-tu le lieu des Pléiades? as-tu ouvert la clôture d'Orion?

ακηλοῦσιν ^a ὑπὸ πρᾶγμα ¹ ἴτε πιστῶσιν. ἰε 32
 χηλοῦσιν εὐμασοῦσιν ἦεν περὶ σφοδρῶτος πῆλοσ
 ἴτε ροῦσιν χηλοῦσιν εἰσεν περὶ μωσ. κωσοῦσιν δὲ ἴππ- 33
 σῶσιν ἴτε τῆσιν ἰε πη τῆσιν εἰσεν σαπῆσιν ἴτε τῆσιν
 εἰσεν. μη χηλοῦσιν εὐμασοῦσιν ἦεν οὔσιν οὔσιν 34
 ἴτε σσοῦσιν πᾶσιν ἦεν οὔσιν εἰσεν ἴτε οὔσιν εἰσεν.
 χηλοῦσιν δὲ ἴππκῆρα τῶσιν οὔσιν ἴππκῆρα ἴππκῆρα 35
 μη σῶσιν πᾶσιν δὲ πῆσιν οὔσιν πῆσιν. πῆσιν πῆσιν εἰσεν 36
 ἴππκῆρα ἴππκῆρα ἴτε οὔσιν ^b πῆσιν οὔσιν τῶσιν
 ἴτε οὔσιν τῶσιν ^c. πῆσιν δὲ πῆσιν ἴππκῆρα 37
 ἦεν οὔσιν. τῆσιν δὲ ἀσσοῦσιν ἐπᾶσιν. σῶσιν δὲ 38
 ἴππκῆρα ἴππκῆρα εἰσεν ἴππκῆρα ἀσσοῦσιν ^d δὲ ἴππκῆρα
 ἴππκῆρα εὐμασοῦσιν. μη χηλοῦσιν ἴππκῆρα ἴππκῆρα 39
 μωσ ἰε χηλοῦσιν ἴππκῆρα ἴτε οὔσιν. σσοῦσιν 40
 σοῦσιν γὰρ ἦεν οὔσιν ἴππκῆρα ^e. σσοῦσιν δὲ ἦεν

1. Gree : φράγμα.

a) Gree : ἴππκῆρα = ἀκῆλοῦσιν.

b) Sah. : σσοῦσιν = Boh. : σσοῦσιν.

c) Gree : ποικιλίαν.

d) ῥ masculin comme αὐτῶν se rapportant à οὐρανός, tandis que c de σῶσιν se rapporte à τῆσιν : conjecture : ἀσσοῦσιν.

e) Gree : ἐν ταῖσιν αὐτῶν = ἦεν ἴππκῆρα.

ouvriras-tu la voie à Mazuroth en son temps, amèneras-tu l'étoile du soir sur 32
 son éclat? Connais-tu les changements du ciel, et tout ce qui se passe sous le 33
 ciel en même temps? Appelleras-tu de la voix un nuage? et l'obéira-t-il avec 34
 le frisson d'une eau abondante? Enverras-tu les foudres, et partiront-elles? 35
 diront-elles : Qu'y a-t-il à faire? Qui a donné aux femmes la science du 36
 tissage et l'art de la broderie? Quel est celui qui compte les nuages avec 37
 sagesse? qui a incliné le ciel vers la terre? Répandu comme la poussière est 38
 répandue sur la terre, je l'ai réuni, comme une pierre de taille à une autre.

Classeras-tu pour la nourriture des lions? ou rassasieras-tu l'envie du 39
 dragon? Ils ont peur dans leur repaire; ils sont étendus dans les forêts en 40

11172221^a ΕΤΧΩΡΧ. ΗΜΙ ΔΕ ΝΕ ΕΤΑΥΣΟΒ^b] ΗΟΤΉΡΕ
 ἕμναβωκ. ηεφμαε γαρ εεωυ εηφωυ εα ηόε εεσο-
 ρεη εεκω^c] ηεα ηοτΉρε.

XXXIX. 1 ΔΗ ΔΚΕΩ ΕΠΣΗΟΤ ἕμει ηοτΉραεμν ηεμ οτρεοτα
 2 ηε οτνετρα ακαρεε εε εμνακεε ηε ηειοτα.
 3 ακόηηη ΔΕ ηηοτεβηη ἕμει ηοτηακεε ΔΕ ακ΄οτω
 4 ἕμωοτ. ακωανεφ ηοτΉρηη ΔΕ¹ ηοτεφει εο²] ηοτ-
 5 ηακεε ΔΕ χηα΄ηοιοτ εβοε. οτοε ηηοτφωεη^b
 6 ηηοτΉρηη ηεη ηοτοτιαε εεεαφαε εεεε εβοε οτοε
 7 εεεεαεω^b ερωοτ. ηηη ΔΕ ΝΕ ΕΤΑΥΧΑ ΟΤΙΑΗΤΩΟΤ
 8 ΕΒΟε ΕΦΟε ηρεμεε ηεφσηαεε ΔΕ ηηη ηε εταφ΄οτω
 9 ἕμωοτ. ηφωε² ΔΕ αιχαφ ηαφ ἕμνηηωμν οτοε
 10 ηεφμαηοτοε ηοτμαηεαμ^c. φωφωβη ΔΕ ηεα
 11 οτμηφ εφωφ ητε οτβακη. ηαρηκη ΔΕ ηοτφοροεοεοε
 12 ἕπαφσμη εροφ. εφεξεμψμη ηεαηηωοτ ηοτ-
 13 μαημονη ηαφ οτοε φκω^c] ηεα οτεμ εηηφ^d ηεηχαε

1. Ρ οmet εα. — 2. Ε ηφωε εε.

a. Grec : ἐν ὄρει = Ηηη ηηεηη; le man. grec 157 porte ἐν πόλει.

b. Le grec demanderait εεεεφωεη et ηηοτεαεω.

c. Grec : ἀλωριδα = μανημοτ.

d. Grec : οπισω = εαμειεηηφ.

41 embuscade. Qui a préparé la nourriture au corbeau? car ses petits erient
 vers le Seigneur dispersés cherchant leur nourriture.

XXXIX. 1 Connais-tu le temps de mettre bas pour la chèvre ou la biche des mon-
 2 tagnes? as-tu observé les douleurs des biches? as-tu compté leurs mois de
 3 gestation? fais-tu cesser leurs douleurs? As-tu nourri leurs petits sans crainte,
 4 feras-tu disparaître leurs douleurs? Leurs petits *s'échapperont*, augmenteront
 5 en fécondité; ils partiront et *ne reviendront pas*. Qui est-ce qui a laissé en
 6 liberté l'aâne sauvage? qui est-ce qui a délié ses liens? Je lui ai laissé le
 7 désert pour demeure, et pour son habitation un pays de *sel*. Il se moque de
 8 d'impôts. Il visitera les montagnes comme lieu de pacage, et cherchera

ΠΙΒΕΝ ΕΘΟΥΕΤΟΥΤΩΤ^a... ΙΕ ΥΝΑΕΝΚΟΤ ΖΙΞΕΝ ΠΕΚΟΥ- 9
 ΟΠΖΥ. ΧΠΑΜΟΥΡ ΔΕ ΪΠΕΥΠΑΖΒΕΥ ΗΕΝ ΖΑΠΣΠΑΤΖ^b 10
 ΙΕ ΥΝΑΣΧΑΙ ΪΠΕΥΘΑΜ^c ΗΕΝ ΤΚΟΙ. ΧΠΑΧΑ ΖΟΥΚ ΔΕ 11
 ΕΡΟΥ ΧΕ ΟΥΝΩΨ ΤΕ ΤΕΥΧΟΜ ΙΕ ΧΠΑΤΕΠΖΟΥΤΥ ΕΠΕΚ- 12
 ΖΒΗΟΥΙ. ΧΠΑΤΕΠΖΟΥΤΥ ΔΕ ΧΕ ΧΠΑΨ^d ΠΑΥ ΪΠΗ 13
 ΕΤΑΧΣΑΤΟΥ ΙΕ ΥΝΑΕΝ ΤΕΚΖΟΙ ΕΪΟΥΠΗ ΗΕΝ ΠΙΘΠΩΟΥ. 14
 ΟΥΤΕΠΖ ΪΠΤΕ ΖΑΠΕΖΑΧΣΑ^e ΕΥΕΟΥΠΟΥ. ΕΨΩΠ ΪΠΕΥ- 15
 ΤΑΖΕ ΟΥΑΧΙΤΑ ΠΕΜ ΟΥΠΕΧΣΑ. ΧΕ ΣΠΑΧΩ ΪΠΕΧΣΩΟΥΖΙ 16
 ΖΙΞΕΝ ΠΙΚΑΖΙ ΟΥΟΖ ΣΠΑΕΡΘΑΖΠΠΗ ΪΜΩΟΥ ΗΕΝ 17
 ΟΥΚΑΖΙ. ΟΥΟΖ ΑΣΕΡΠΩΒΩ ΧΕ ΑΧΧΟΡΟΥ ΕΒΟΖ ΪΨΩΠ^f.
 ΟΥΟΖ ΖΑΠΟΥΗΡΙΟΝ ΪΠΤΕ ΤΚΟΙ ΕΥΕΖΩΜΙ ΕΧΩΟΥ. ΑΧΥΡΕ 16
 ΠΕΣΖΡΟΥ^g ΕΠΩΟΥ ΕΖΟΥΤΕ ΠΕΣΡΗΨ. ΑΣΪΪΪΣΙ ΗΕΝ ΟΥ-
 ΠΕΤΩΟΥΙΤ ΪΟΥΤΨΕΝ ΖΟΥΨ. ΧΕ Α ΦΨ ΧΑΡΩΥ ΕΨΤΕΜΨ 17

a) Manque un hémistiche que suppose ΙΕ : βουλήσεται δε σοι μονόκερος δουλεύσει; peut-être s'agit-il de l'*Aurochs*? Cf. XL, 20.

b) D'après T; M, P, L ΖΑΠΣΠΑΖ.

c) M, P, L ΪΠΕΥΘΑΜ; le grec σου demanderait ΪΠΕΚΘΑΜ.

d) Grec : ἀποδοσει σοι = ΥΠΑΨ ΠΑΚ.

e) Lire ΖΑΠΠΕΖΑΧΣΑ (T). Ce mot manque dans B, mais se trouve dans A n.

f) Au lieu de πους, le copte a lu που, variante du Cod. 252.

g) Ailleurs ΗΡΟΥΨ.

après toute chose verdoyante... L'*Aurochs* dormira-t-il dans ton étable? 9
 lieras-tu son cou avec des liens? labourera-t-il tes sillons dans la plaine? 10
 Mettras-tu ta confiance en lui parce que sa force est grande? Le confieras-tu 11
 à tes travaux? Te lieras-tu à lui pour lui livrer ce que tu as semé, 12
 rentrera-t-il ton tas de blé dans l'aire?

L'aile de l'*Fautriche*...; elle posera ses œufs sur le sol, et les fera couver 13-14
 dans la terre; elle oublie où elle les a dispersés; des bêtes des champs les 15
 fouleront au pied; elle a rendu ses petits plus durs qu'elle-même; elle a peiné 16
 en vain sans crainte; parce que Dieu s'est abstenu de lui donner la sagesse, 17

1. Le texte copte, comme le grec, contient trois mots hébreux non traduits ou mal interprétés; il ne semble pas à propos de chercher un sens dans ce verset.

18 σοφία ης οτος ἕνεκα] τοι ης φησιν ἡκα]. οτος
 19 κατὰ ζανσηοτ ἦεν οτόσι εείσι. εείσας ἡοτξοο
 20 ηεν φησιν ετλασηοτ εροφ. μη ἡσοκ ακ] ηου] ἡοτ-
 21 ξοο. ακ] λε ἡοτξο] εἰ ηεφθα]. ακτακτο λε
 22 ἡοτλανοηια εροφ ηεν ησοτ ἡε ηεφμεσηεηεηη¹
 23 ἦεν οτμεητοξωηροσ. εφηκς ἦεν ἡκοι ηατεφοίσι
 24 ἡμοφ ηαφη λε εβοξ εἶκοι ἦεν οτχομ. εφησι εβοξ
 25 ετραφ ἡοτοτρο ηαφσαβς ἡμοφ οτος ἡνεφιασσο
 26 εφαξοτ ἡατξη ἡοτβηηηη. ηατσοτσοτ ἡμσοτ
 27 εχσω ἡξε οτφη] ηεν οτσηφ. οτος ἦεν οτχωηη
 ηαφτακο ἡηκαξη οτος ἡπαφτηεξοττε ηατεσσω
 ἡξε]σαηηηε;... ηαφχοσ ηε καηωσ. ισξεν εφηηοτ²
 ηαφωσδεμ εησβοι ἡοτηοξεμοσ ἦεν οτοτοη³ ηεν
 οτξεμξεμ. μη εβοξ ἦεν ηεκα] ηαφοξη ερατφ
 ἡξε οτβηξ ερε ηεφτηεξ³ φορφ εβοξ ἡοτεμεμ κη
 εφχοτσοτ εηησα ἡτε φρησ. ιε ἦεν ηεκοταξσαηη

1. Ρ ηεφμεσηεηεηη. — 2. Ρ οτοτοηη ηεω. — 3. Λ ηεφτηεξ.

a. Au lieu de πορροθεν ισξεν εφηηοττεσ comme au §. 29.

18 il ne lui a pas donné de part dans l'intelligence; à son temps elle s'élèvera
 en hauteur; elle se moquera du cheval et de celui qui le monte.

19 Est-ce toi qui as donné la force au cheval? mis la crainte sur son cou?
 20-21 l'as-tu entouré d'une armure, gloire de sa poitrine dans l'audace? il creuse
 22 dans la terre, jusqu'à se glorifier, et il part dans la plaine avec violence;
 passant devant un roi, il s'en moque, et il ne retournera pas en arrière en
 23-24 face du fer: l'arc et l'épée brillent sur lui et, dans un emportement, il ruine
 25 la terre, et il ne le croit pas, jusqu'à ce que résonne la trompette...; alors
 il dit: C'est bien. *De loin*, il sent l'odeur de la guerre avec un bond et un
 hennissement.

26 Est-ce par ton intelligence que se dresse l'épervier, ses ailes étendues
 27 sans mouvement, regardant les régions du midi? Est-ce sur ton ordre que

ψαυόισι ἴξε ^a... πιενοψερ ^b δε εφθμισ ζιζειτ πεφ- 28
 μας φιοτεπ ἰμοφ ζιζειν οτμα εφδψι εβωλ ἴτε
 οτπετρα. οτοζ εφζηπ. εφμματ δε αφκωτ ἴσα 29
 τεφῆρε. πεφβαλ δε σεζοτψτ ιςζειν ζιφουτει. πεφ- 30
 μας δε σετοφωευ ἕεν οτςποφ. πιμα ετε οτοπ
 ψοδζς ^c ἰματ ψατξεμοτ ἰματ σατοτοτ.

Διφεροτω ἴξε πός πεχαφ ἴψαβ. μη χιατζαπ 31-32
 ετζαπ πεμ οτζικανος. εκσοζι ¹ ἰμοφ εφέεροτω
 ἰμοφ.

Διφεροτω ἴξε ἰαβ πεχαφ μπός ξε αῆοι ξε 33-34
 ἀνοκ τζοζαπ εττςβω πηι οτοζ ειςοζι μπός ειςω-
 τεμ ² εζανσαχι ἰπαρητ εανοκ ζαι ἀνοκ οτ πε
 ετφεροτω ἰμοφ οτβε παι. αττ πταχιζ ζιρεπ ρωι
 αισαχι ἴοτςοπ. πιςοπ δε ἰμαζβ ἡπαοταζτοτ ξε. 35

1. P ετςοζι. — 2. P ειςωττεμ.

a) M, P, L répètent ici πεφοταζσαζις ψαυόισι, tandis qu'on devrait trouver la traduction du grec ζετος = ματψωμ.

b) Ailleurs ποψερ = γψ.

c) Ailleurs δοδζς = cadavre (τεθνεωτες).

s'élève l'aigle, tandis que le vautour reste sur ses petits, reposant dans un 28
 endroit suspendu dans le rocher et caché; étant là, il cherche sa proie; ses 29
 yeux regardent de loin; ses petits barbotent dans le sang; à l'endroit où 30
 il y a un cadavre, on les y trouve aussitôt. »

Le Seigneur reprit et dit à Job : « Contesteras-tu avec l'Être parfait? Si 31-32
 tu le critiques, il y répondra. »

Job répondit et dit au Seigneur : « Comment serais-je jugé en recevant 33-34
 des leçons? et critiquerais-je le Seigneur, en entendant de pareilles choses?
 moi qui ne suis rien; que puis-je répondre à cela? je mets ma main sur
 ma bouche; j'ai parlé une fois; la seconde fois je ne continuerai pas. » 35

1 ΕΝ ΔΕ ΔΥΕΡΟΤΩ ΗΨΙ ΗΘ̄. ΟΤΟΣ ΠΕΧΛΑϳ ΗΨΑΒ
 2 ΕΒΟΣ. ΗΞΗ ΨΟΝΗ ΧΕ. ΨΦΩΡ ΔΑΔΑ ΜΟΡΚ ΕΧΕΝ
 3 ΠΚΨΗ ΨΦΡΗΨ ΗΟΤΧΩΡ. ΨΗΔΨΗΚ. ΗΘΟΚ ΔΕ ΔΡΙΟΤΩ
 4 ΗΗ. ΨΗ ΚΖΙΟΤΙ ΨΗΔΑΗ ΕΒΟΣ. ΧΨΤΙ ΧΕ ΕΓΙΑΕΡΗΑΣ
 5 ΗΑΚ ΗΚΕΡΗΨ ΕΒΗΔ ΧΕ ΗΠΕΚΟΤΩΗΖ ΕΒΟΣ ΧΕ ΗΘΟΚ
 6 ΟΤΩΗΗ. ΨΗ ΠΕΚΧΨΟΙ ΗΔΨΨ ΟΤΒΕ ΗΘ̄ ΨΕ ΗΞΗ ΟΤ-
 7 ΗΡΨΟΤ ΚΕΡΨΑΡΑΒΑΣ ΨΠΕΦΡΗΨ. ΟΙ ΗΑΚ ΗΟΤΟΨΕΙ ΠΕΨ
 8 ΟΤΧΟΥ. ΟΤΨΟΤ ΔΕ ΠΕΨ ΟΤΨΑΙΟ ΨΗΨΟΤ ΖΨΨΚ.
 9 ΟΤΨΗΨ ΔΕ ΗΖΑΝΑΓΓΕΖΟΣ ΗΞΗ ΟΤΧΨΗΨ ΜΑΘΕΒΙΟ
 10 ΗΨΠΡΕΨΨΨΨΨ ΨΠΡΟΤ. ΨΨΨΕ ΔΕ ΗΨΠΡΕΨΖΗΨΖΟ. ΗΑ-
 11 ΣΕΒΗΣ ΔΕ ΧΟΨΟΤ^a ΗΟΤΖΟΨ ΗΞΗ ΟΤΖΟΨ. ΜΑΡΟΤ-
 12 ΖΟΨΔΕΨ^b ΔΕ ΕΤΣΟΗ ΗΞΗ ΗΚΑΖΙ ΣΑΒΟΣ. ΗΟΤΖΟ ΔΕ
 13 ΜΑΖΟΤ ΗΨΨΨΨ (ΜΑΡΟΤΧΟΨΟΤ ΔΕ ΗΞΗ ΟΤΚΑΖΙ
 14 ΣΑΒΟΣ ΕΤΣΟΗ) ΟΤΟΣ ΨΗΔΟΤΨΗΖ ΕΒΟΣ ΧΕ ΟΤΟΗ
 15 ΨΨΧΟΥ ΗΠΕΚΟΤΨΗΑΨ ΕΗΟΖΕΨ² ΔΑΔΑ ΖΗΨΗΕ ΙΣ ΟΤΩΗ-
 16 ΡΙΟΗ ΖΑΡΟΚ ΨΟΤΕΨ ΣΨΟΤΒΕΨ³ ΨΦΡΗΨ ΗΨΠΕΖΨΟΤ.

1. L. omittit η. — 2. P. ενοςζην. — 3. L. σαβην.

a. Équivalent à κροφον.

b. Équivalent à σελφον. Même interversion dans 18 manuscrits grecs cités par Holmes : 110, 137 a 139, 147, 157, 160, 249 a 260.

XI. 1 Le Seigneur reprit encore, et dit à Job de l'intérieur d'un nuage : « Non !
 2 mais ceins tes reins, comme un fort : je t'interrogerai ; toi, réponds-moi.
 3 Rejettes-tu mon jugement ? penses-tu que j'aurai pitié de toi, autrement que
 4 pour que tu apparaises juste ? Ton bras pourra-t-il lutter contre le Seigneur ?
 5 et de ta voix tonneras-tu comme lui ? Prends pour toi l'élevation et la puis-
 6 sance ; revêts-toi de gloire et d'honneur : envoie des anges dans ta colère :
 7 humilie tous les insulteurs ; éteins les orgueilleux : fais disparaître les impies
 8 subitement, qu'ils pourrissent ensemble dans la terre ; remplis leurs visages
 9-10 de honte : alors je déclarerai que ta main droite peut sauver. Mais voilà
 un animal, *Behemoth*, auprès de toi, qui mange de l'herbe comme les bœufs ;

ΖΗΠΠΕ ΙΣ ΤΕΥΧΟΜ ΗΕΝ ΤΕΥΦΙΓ^a. ΤΕΥΠΟΥΤ ΔΕ ΑΣΗΕΝ 11
 ΤΖΕΛΠΙ^b ΗΤΕ ΤΕΥΠΕΧΙ. ΑΥΤΑΘΟ ΜΠΕΥΣΗΤ ΕΡΑΤΥ 12
 ΪΦΡΗΤ ΗΟΥΚΡΗΑΡΙΣΣΟΣ ΠΕΥΜΟΥΤ ΔΕ ΣΕΒΛΕΜΩΜ.
 ΠΕΥΣΦΙΡΩΟΥΙ ΖΑΠΣΦΙΡΩΟΥΙ ΗΖΟΥΤ ΠΕ. ΟΥΟΥ ΠΕΥΣΟΙ 13
 ΟΥΒΕΠΠΙ ΠΕ ΕΥΧΗΥ. ΦΑΙ ΠΕ ΠΙΖΟΥΤ ΪΠΛΑΣΜΑ ΗΤΕ 14
 ΠΟΣ. ΕΑΥΘΑΜΙΟΥ ΕΥΡΟΥΣΩΒΙ ΪΜΟΥ ΗΞΕ ΠΑΓΓΕΛΟΣ.
 ΑΥΨΕ ΠΑΥ ΕΧΕΝ ΟΥΤΩΟΥ ΕΥΘΟΣΙ. ΑΥΙΡΙ ΗΟΥΡΑΥΙ 15
 ΗΠΙΥΤΕΦΑΤ ΕΤΗΕΝ ΠΙΤΑΡΤΑΡΟΣ¹. ΑΥΕΝΚΟΥΤ ΗΑΡΑΤΟΥ 16
 ΗΖΑΠΨΗΗ ΗΟΥΘΟ ΗΡΗΤ ΗΑΡΑΤΥ ΗΟΥΘΟΥ ΠΕΜ 16
 ΟΥΚΑΥ ΠΕΜ ΟΥΒΕΧΗΗ. ΣΕΕΡΗΗΙΒΙ ΔΕ ΕΧΑΥ ΗΞΕ 17
 ΖΑΠΠΟΥΤ ΗΨΩΗΗ ΠΕΜ ΖΑΠΡΑΔΑΜΠΟΣ ΠΕΜ ΖΑΠΧΑΖ 17
 ΗΤΕ ΤΚΟΙ. ΑΥΨΑΠΨΑΠΠΙ ΗΞΕ ΟΥΠΠΟΥΤ ΪΜΩΟΥ ΗΠΕΥΕΡ- 18
 ΕΣΘΑΠΕΣΘΕ ΠΕΥΖΗΤ ΔΕ ΧΟΥ ΧΕ ΠΠΟΥΡΔΑΠΠΗΣ ΠΑΚΩΔΖ 19
 ΕΗΟΥΗ ΗΕΝ ΡΨΥ. ΥΠΑΨΟΥΠΥ ΕΡΟΥ ΗΕΝ ΠΕΥΒΑΖ 19
 ΕΥΧΩΔΖ ΪΜΟΥ ΕΥΕΧΩΤΖ ΪΠΕΥΨΑΙ...^c ΙΕ ΧΠΑΜΟΥΡ 20
 ΗΟΥΖΑΔΑΚ ΕΠΕΥΨΑΙ ΙΕ ΧΠΑΟΥΨΤΕΠ ΪΠΕΥΣΦΟΥΟΥ 21

1. L. ΤΑΤΑΡΟΣ.

a) Lire τευφιγ (T).

b) Boh. ηελπι.

c) Manque un verset, le premier qui concerne le léviathan : ἀφεις δὲ δράκοντα ἐν ἀγίστρῳ.
 Cf. XXXIX, 9.

sa force est dans ses reins; sa puissance dans le nombril de son ventre; il 11-12
 a raidi sa queue comme un cyprès, ses muscles sont entrelacés; ses côtes 13
 sont des côtes d'airain, et son dos est du fer coulé. C'est la première des 14
 créatures du Seigneur, qu'il a faite pour que ses anges s'en amusent. Il 15
 est parti sur une montagne élevée, il a fait la joie des quadrupèdes du 16
 Tartare; il a reposé sous des arbres de toute espèce, sous le papyrus, le 16
 bambou et le butôme; sur lui portent leur ombre de grands arbres avec des 17
 branches et des rejetons du sol. Si les grandes eaux arrivent, il ne le sent 18
 pas; il est convaincu que le Jourdain se précipitera dans sa bouche. Qui le 19
 prendra par son œil, et l'engluant, transpercera ses narines?...

Le Léviathan, attacheras-tu un aneau à son nez, ou perceras-tu ses lèvres 20-21

20 ԻՅՈՒ ՕՒՅԱԶԱԿ. ՇՆԱՏԱՅԻ ԴԵ ՈՍԱԿ ԻՅՈՒ ՕՒՅՈՒՄ ԻՅՈՒ
 ՕՐՆԱՅԶ ՈՍԱ ՕՐՈՆՈՍ. ՇՆԱՏԵՄԻ ԴԵ ՈՍԱԿ ԻՍՏ-
 ԶԱԾՈՒԿԻ. ՇՆԱԳՄԱՆ ԿՅՈՒԿ ՈԱԿ ԻՎԱ ԵՄԵՅ. ՇՆԱՏԱՅԻ
 ԴԵ ԿՄՈՎ ԿՓՐԻՄ ԻՍՏՅԱԶԻԳԻ. ՇՆԱՍՕՐԳ՝ ԴԵ ԿՓՐԻՄ
 ԻՍՏՕՒԶ ԻՍՏՈՎ ԻՍՏԱԶՕՒ. ԱՄՊԱՆԵՄՎՊ ԿՓՐԻՄ ԿՅԵ
 ԶԱՆՊՅԱԶ ՇԲՄՎՊ ԴԵ ԿՄՈՎ ԷՅՐԱՒ ԿՅԵ ՈՍԵՈՍ
 ԿԵ ԴՓՐՈՒԿԻ. ԱՄՊԱՆ ԴԵ ԵՄԱ ԿՅԵ ՈՍԵՋՈՒՄ
 ՄԻՐՕՒ ԿՈՍՏՐՊԿԱԻ ԻՎԱ ՕՒՅԵՐԻՃԱ ԿՈՍՄԱԻ ԿԵ ՈՍԿՆԻ.
 ՕՒՅՈՅ ՄԵԿԱՓԵ ԻՅՈՒ ՈՍԵՋՈՒՄ ԿԵ ՈՍՕՐՅԻ. ՇՆԱՇՄ
 ԴԵ ԿՏԵԿՅԻՅ ԶԻՅՄՎ ԵԿԻՐԻ ԿՓՄԵՄԻ ԿՄՈՍՈՅԵՄՕՍ ԵՄՇԻ
 ԻՅՈՒ ՈՍԵԿՍՄԱ (ՕՒՅՈՅ ԿՄԵՆՕՐԵՇՎՄԱՆ ԴԵ)^b.

XLII. 1 ԻՆԻ ԿՄԵԿՆԱՒ՝ ԵՐՈՎ ՕՒՅԵ ԿՄԵԿԵՐՎՓՐԻՐԻ ԷՅԵՆ ԿՄ
 2 ԵՄՇՄ ԿՄՍՈՒ. ԿԵՐՅՈՒՄ ԴԵ ԱՆ ՅԵ ՎՍԵՎՄԱՄ ԿՄՆ ԿՄ
 3 ԳԱՐ ԱՎՄ ԷՋՕՒՆ ԷՅՐԱԻ ԿԵ ԿՄ ՈՍ ԿԵ ԵՄԱՎՕՐԻ ԵՐԱՄՎ
 4 ՕՒՅՆԻ. ՕՒՅՈՅ ԱՎԵՐՅՒՈՄԵՆԻ ԿՅԵ ԵՄՇԱԻ ՈՍՅԵՆ
 5 ԵՄՏԱՍԵՍՆԻ ԿՄՓԵ ՈՍԻ ՈՍ. ԿՄԱՇԱՐՈՒ ԵՍՅՆԻՎ. ՕՒՅՈՅ

L. L. ԿՄԵԿՆԱՄ.

a. D'après M. L. P: *T* écrit ՇՆԱՍՕՐԳ et propose en note ՇՆԱՍՕՐԿ.

b. Addition dans A.C. manque dans B.

22-23 avec un anneau? Te parlera-t-il avec crainte, supplication et soumission?
 24 fera-t-il un pacte avec toi? sera-t-il ton serviteur pour toujours? joueras-tu
 25 avec lui comme avec un oiseau? L'attacheras-tu comme un moineau l'est par un
 26 enfant? Des peuplades se nourriront-elles de lui et les nations de la Phénicie
 se le partageront-elles? Si toutes les barques se rassemblaient, elles ne pour-
 27 raient porter une peau de sa queue ni sa tête dans des bateaux de pêcheurs.
 Mais tu mettras ta main sur lui, en te rappelant la *puissance* de lutte qui est
 M.L. 1 dans ton corps, et qu'il ne revienne plus. Ne l'as-tu pas vu: n'as-tu pas
 2 été étonné de ce que je dis? Ne crains-tu pas qu'il soit préparé pour moi?
 3 car qui lutte contre moi? qui se dresse contre moi? qui résiste, si tout ce
 qui est sous le ciel est à moi? Je ne me tairai pas sur lui, ni trait de sa

ΟΥΣΑΧΙ ΙΣΧΟΜ ΕΓΕΝΑΙ ἸΦΗ ΕΤΟΙ ΙΣΤΟΣ ΕΡΟΥ. ΠΩ 4
 ΕΤΝΑΨΩΡΗ ΕΒΟΛ ἸΠΖΟ ἸΤΕ ΤΕΥΖΕΒΩ ΙΕ ΠΩ ΠΕ 5
 ΕΤΝΑΨΩΕ ΕΒΟΤΗ ΗΕΝ ΜΙΣΠΑΤΖ ἸΤΕ ΤΕΥΖΕΒΩ^a. 6
 ΠΠΡΑΗ ἸΤΕ ΠΕΥΖΟ ΠΩ ΠΕ ΕΤΝΑΨΟΥΤΗ ΕΡΨΟΥ 7
 ΟΥΖΟΥ ΕΤΚΩΤ ΕΠΕΨΩΟ. ΟΥΟΖ ΠΕΨΜΑΗΤ ΖΑΝΖΟΥ 8
 ἸΖΟΥΤ ΠΕ. ΠΕΨΜΟΥΡ ΔΕ ΑΥ ἸΦΡΗΤ ἸΟΥΤΗΝ ἸΣΜ- 9
 ΡΗΝΣ. ΠΙΟΥΤΑΙ ΤΟΥΣ ΕΠΙΟΥΤΑΙ. ΟΥΠΝΑ ΔΕ ἸΠΕΨΨΟΥΤΟΥ- 10
 ΠΕΥ. ΟΥΡΨΜΙ ΕΓΕΤΨΜΙ ΕΠΕΨΣΟΠ. ΣΕΨΟΥΤΗΤ ΟΥΟΖ 11
 ἸΠΟΥΤΨΑΤ. ΨΑΡΕ ΟΥΨΜΙ ΨΨΠΙ ΕΒΟΛ ΗΕΝ ΠΕΨΑΠΘΑΨ. 12
 ΠΕΥΒΑΔ ΔΕ ΣΕΟΣ ἸΦΡΗΤ ἸΠΙΣΙΟΥ ἸΤΕ ΖΑΝΑΤΟΥΤ. 13
 ΨΑΤΙ ΕΒΟΛ ΗΕΝ ΡΨΥ ἸΧΕ ΖΑΝΖΑΜΠΑΣ ἸΧΡΨΜ ΕΤΜΟΖ 14
 ΟΥΟΖ ΨΑΤΜΟΖ ΕΒΟΛ ἸΧΕ ΖΑΝΖΕΒΣ ἸΧΡΨΜ^b.... 15
 ΤΕΥΨΤΥΧΗ ΔΕ ΖΑΝΖΕΒΣ ΠΕ^b.... ΟΥΨΟΜ ΔΕ ΕΤΨΟΠ ΖΙ 12-13
 ΤΕΥΠΑΖΒΙ. ΥΒΟΧΙ ΗΑΧΨΥ ἸΧΕ ΟΥΤΑΚΟ. ΜΙΣΑΡΞ ΔΕ 14
 ἸΤΕ ΠΕΨΣΜΑ ΣΕΤΟΥ. ΥΠΑΨΗ ΕΧΨΥ ΟΥΟΖ ΥΨΑΚΜ 15
 ΑΠ. ΠΕΥΖΗΤ ΔΕ ΟΗΣ^c ἸΦΡΗΤ ἸΟΥΤΗΝ. ΑΥΟΖΙ ΕΡΑΤΥ 16
 ἸΦΡΗΤ ἸΟΥΤΑΜΗΨ ἸΑΤΚΜ. ΑΥΨΑΠΦΟΠΖΥ ΔΕ ΨΑΡΕ 16

a) D'après M; T écrit ζεζβω et propose en note ηεζβω; L. Ηεζβω.

b) Manque le ζ. 11 et la fin du ζ. 12; pas de lacunes dans les man. grecs.

c) P. T όνο; L. όνε; mais dans M on lit plutôt όνε = πεπεγεν.

puissance c'est qu'il a pitié de son égal. Qui peut découvrir la surface de 4
 son vêtement? qui peut pénétrer dans les liens de sa cuirasse? qui pourra 5
 ouvrir les portes de son visage? La terreur entoure ses dents; ses intestins 6
 sont des serpents d'airain; sa carapace comme une pierre d'émeri; elle est 7
 rattachée d'un point à l'autre; l'air ne peut pas la pénétrer. Chaque rang 8
 tient à son voisin; ils sont ensemble et ne s'échapperont pas; une lumière 9
 se produit par son éternuement; ses yeux sont comme l'étoile du matin; 10
 de sa bouche sortent des lampes de feu brillantes, des charbons ardents 12-13
 jaillissent...; son soufflé est fait d'étincelles...; la force réside sur son cou. 14
 La destruction court devant lui. Les chairs de son corps tiennent ensemble; 15
 tout coulera dessus, il ne bougera pas. Son cœur est durci comme la pierre; 16
 il est rigide comme une enclume qu'on ne peut remuer. S'il se retourne, la 16

17 οὐδὲ] ἄσπις ἰνὸνυριον ἡγεφάτ ἐτόφρει ζῆξεν
 18 ἡκάξῃ. ἀτρυανθουτῆ^a ἡζανζορχῆ εἶος ἡνάτερ
 19 ζῆτ ἡαφ οὔναβ^b (εἰτάνουτῃ εἰατῃ)^c ἢ ἢνι οὔβε-
 20 ζῆβῃ. ἡβῆνῃν γάρ ἀφῆτοτῃ^d ἡφρη] ἡνιτοζ
 21 ἡζουτ λῆ ἡφρη] ἡοτῃε ἡάτῃου]. ἡνεσχοζῃ^e
 22 ἡξε οὔφρ] ἡζουτ^f. ἀτῆν ἡτοτῃ ἡξε ἡνετρα
 23 εἰζῆτοτ ἡφρη] ἡοτχορχῆ^g. ἡάσῃρ λῆ ἡφρη]
 24 ἡζανρῃοτῃ. ἡαφσαβ^b λῆ ἡσα οὔμῃομῃν εἶοτ ἡῃαζ
 25 ἡχρῃ. ἡεφῃρῃῃ λῆ ζῆνοζοβῆσκος εἰϋεῃῃῃῃ ἡε¹
 26 ἡνιουβ ἡτε φῆου ἡηρῃ ἀφῃ ἡάτοτῃ ἡφρη]
 27 ἡοτῃῃ ἡάτῃῃ. ἡαφῃρε φῆοτῃ βερβερ^h ἡφρη]
 28 ἡοτῃακκῆⁱ. ἀρε φῆου λῆ ἡάτοτῃ ἡφρη]
 29 ἡοτῃακο^j. οὔοζ ἡῃαρῃαροσ ἡτε φῆοτῃ ἡφρη]
 30 ἡοτεχῃαζῃῃοσ ἀφῃα φῆοτῃ ἡτοτῃ ἡφρη]
 31 ἡοτῃ

1. P εἰατῃε. — 2. L ἡζο]. — 3. P χορχῆσ. — 4. P. ἡ. — 5. T εἰβερβερ.

a. Au lieu de *συναρτήσεων* — ἀτρυανθουτῆ.

b. D'après P — grec *δορ*; M. L. T οὔναβῆ.

c. Addition, pour le grec *επαρρησον*, ajouté dans certains manuscrits.

d. Grec : *ἡφρη* — ἀφῆν ἡτοτῃε. Cf. § suivant.

e. Lire *χορχῃ*, comme xx, 24; L. *χορχῃ*; P *χορχῃ*.

f. Lire *ζακκῆ*, comme le Sahidique.

g. Grec : *ἐξάντηρον* = αἰζο. Sah. *αἰζο*. La variante *ἐξέλειπτον*, du manuscrit 160, a pu donner dans la version ancienne Latine *deletum* et ici *αἰκο*.

17 terreur s'empare des animaux quadrupèdes qui bondissent sur la terre: si
 18 des lances *tombent* sur lui, elles ne lui feront rien, c'est un *javalot* lancé sur
 19 une cuirasse. Le fer est pour lui comme la paille: l'airain comme le bois
 20 sans force: un arc d'airain ne le blessera pas; les pierres jetées comptent
 21 pour lui comme du foin; les marteaux, comme des roseaux; il se moque
 22 d'un ébranlement avec des flammes de feu. Sa couchette est faite de pierres
 23 tranchantes: tout l'or de la mer est sous lui comme une pierre qui ne
 compte pas; il fait bouillonner l'océan comme une chaudière; la mer est
 pour lui comme un *vase à parfums* , de tartare de l'abîme comme un captif),

μιστ ἡμοῦ^a. ἡμον θῆς θίχεν πικαθί¹ ἐφτεπισηπ 24
 εροϋ ἐφθασηνοῦτ χε² ἡσεσῶβι ἡμοϋ ἡχε πιαγγε-
 λος^b. φηατ δε εην ετῶοσι τηροτ. ἡσοϋ δε ετοι 25
 ἡοτρο εην τηροτ ετῆεν ημωοτ.

Δφεροῦω ἡχε τῶβ πεχαϋ ἡπόσ. φεμ χε οῦοη 42, 1-2
 ψχομ ἡμοκ ἥεν θῶβ ηβεν. οῦοθ ἡμον θῆς οί
 ἡάτχομ ἡτοκ. ημ γαρ ετθῶπ εροκ ἡοτσοῦβι 3
 ἐφτῶσο δε εθαησαχί οῦοθ ἐφμετι χε φηαθῶπ³
 εροκ. ημ γαρ ετῆαταμοι εην ετε ἡτσοῦρη ἡμωοτ
 ἀη θαηηῶτ ημ θαηῶφῆρη ηαι ετε ηαηεμ ερῶοτ
 ἀη. σῶτεμ εροι πῶσ θῆα ἡτασαχί⁴ θῶ. φηαθενκ 4
 ἡσοκ δε ματσαβοι. ἥεν οῦοη μεν ἡμαϋχ ἀίω- 5
 τεμ εροκ ἡωορη. φηοτ δε ἀφῆατ εροκ ἡχε παβαλ.
 εῦβε φαί ἀίφῶῶ⁵ ηηι ἡματατ. οῦοθ ἀίβῶλ⁶ 6
 εβολ. ἀίοπτ δε χε ἀηοκ οῦκαθί ημ οῦκερη.

1. M, L πικαθί. — 2. M, P, L ἡχε. — 3. L παππ. — 4. L ἡτσαχί. — 5. L ἀίφῶῶ.
 — 6. L ἀίβῶλ.

a) Ce verset traduit deux fois le second hémistiche du verset hébreu, en omettant le premier.

b) Conforme au Cod. s. qui omet le pronom μω.

l'abîme comme un promenoir. Il n'est rien sur la terre qui lui ressemble, 24
 étant fait pour que les anges s'en amusent : il regarde les hauteurs, et il est 25
 roi de tout ce qui est dans les eaux. »

Job répondit et dit au Seigneur : « Je sais que tu es puissant en toutes 42, 1-2
 choses, et que rien n'est impossible chez toi. Qui peut te cacher un projet? 3
 épargnant des paroles, pense-t-il t'échapper? Qui m'apprendra ce que je
 ne sais pas? des choses grandes et merveilleuses que j'ignorais? Écoute-moi, 4
 Seigneur, que je parle aussi. Je t'interrogerai, et toi, instruis-moi. D'abord 5
 je t'ai entendu par la voix et les oreilles : maintenant mon œil te voit. C'est 6
 pourquoi je me méprise moi-même, je me confonds ; je me regarde comme
 poussière et cendres. »

4 Δεψωμιν ζε αενενσα ορε ιαβ σαχι ιηαι ιηροτ
 ηχι ηο̄ς ηεζισαφ ιηουμαν ης ζε ακερνοβι ησοκ
 ηη ηεκκευφηρ¹ β. ἀνετιηχι ζαι γαρ ησαχι
 5 ἀμωμιν ἀπαυσο ἀφρη] ἀπαλοτ ιαβ. Ἰηοτ
 χι οἱ ηωμιν η̄, ἡμασι ηηη ἔ, ηηηαι οτοζ μαυε
 ηωμιν ζα παλοτ ιαβ. οτοζ εφ̄ερι ηοτρωοτ-
 ρωωοτρηι εζηη ηχει οηηοτ^h... ζε οτηη ηε ἡηοῖ
 ἀηεφζο ηε. εβηηζ γαρ εβηηηφ. εημοη ηαηηαζακε²
 οηηοτ ηε. ἀηετενσαχι γαρ ἡμεωμιν ζα παλοτ
 6 ιαβ. δεψυε ηαφ ηζε εζισαφ ιηουμαν ης ηηη
 βαλλαζ ησατχη ης³ ηηη σαφαρ ηημηνηεο⁴ οτοζ
 ατρηι ἀφρη] εια ηο̄ς χος ηωοτ. οτοζ ατχα ηοτ-
 7 ηοβι ηωοτ εβοζ εσβε ιαβ. ηο̄ς ζε αφοῖσι ηηαβ
 ἡμαυο αφηαβζ ζε εζηη ηχει ηεφκεγ̄ ηηφφερ αφχα
 ηοτηοβι ηωοτ εβοζ. α ηο̄ς καβ ηενχαη ηιβει ηηαβ

1. P omitt κε. — 2. I. ηαηηαζακε. — 3. I. σατχηηος. — 4. P ομηνος.

a. Sic: Græc: γαη ζα.

b. Le texte grec devait être χάρπισιν ὑπὲρ ὕμων suivi d'une lacune correspondant à Ἰωβ δε ὁ θεράπων σου εἰσέτιν περὶ ὕμων; même lacune dans Cod. 248.

7 Il arriva, après que Job eut parlé ainsi, que le Seigneur dit à Élisaph
 le Thémánite : « Tu as péché, toi et tes deux compagnons : car vous n'avez
 8 pas dit de paroles vraies devant moi comme mon serviteur Job. Et maintenant
 procurez-vous sept veaux et sept bœliers, et allez vers mon serviteur Job :
 il fera un sacrifice pour vous... Si je ne faisais pas acception de sa personne,
 si ce n'était lui, je vous aurais fait périr : car vous n'avez pas parlé justement
 devant mon serviteur Job. »

9 Élisaph le Thémánite s'en alla avec Baldad le Sauchite et Sophar le
 Mimméen : et ils firent comme le Seigneur leur avait dit : leurs péchés furent
 10 pardonnés à cause de Job. Le Seigneur avait relevé Job : il pria pour ses trois
 compagnons. Dieu leur pardonna leurs péchés.

Le Seigneur doubla tous les biens de Job qu'il avait autrefois : il les lui
 donna en double.

ΕΠΑΥ ΗΤΑΥ ΗΨΟΡΠ ΑΥΤΗΝΙΤΟΥ ΠΑΥ ΕΥΚΗΒ. ΑΥΣΑΤΕΜ¹ 11
 ΔΕ ΤΗΡΟΥ ΗΨΕ ΠΕΥΣΟΠ ΝΕΜ ΠΕΥΣΑΠΙ ΕΘΒΕ ΖΑΒ
 ΠΙΒΕΝ ΕΤΑΥΨΑΠΙ ΪΜΟΥ ΑΥΙ ΖΑΡΟΥ ΝΕΜ ΟΤΟΠ ΠΙΒΕΝ
 ΕΥΣΑΟΥΠ ΪΜΟΥ ΗΨΟΡΠ. ΕΤΑΥΟΥΨΑ ΔΕ ΟΤΟΖ ΑΥΣΑ
 ΗΑΟΥΤΥ ΑΥΤΗΝΟΥΤ ΠΑΥ ΟΤΟΖ ΑΥΕΡΨΦΗΡΙ ΕΞΕΠ
 ΖΑΒ ΠΙΒΕΝ ΕΤΑ ΠΩΣ ΕΠΟΥ ΕΧΑΥ. ΟΤΟΖ ΑΥΤ ΠΑΥ
 ΗΨΕ ΦΟΥΑΙ ΦΟΥΑΙ ΪΜΑΟΥ ΗΨΙΕΒΙ ΗΨΕΑΟΥ ΝΕΜ Δ
 ΗΚΙΤ ΗΠΟΥΒ ΕΥΣΟΠ^α. ΠΩΣ ΔΕ ΑΥΣΑΟΥ ΕΠΙΗΑΕΥ ΗΤΕ 12
 ΪΑΒ ΕΖΟΥΤΕ ΠΕΥΖΟΥΑΤ. ΟΤΟΖ ΠΕΥΤΕΒΝΑΟΥΤ ΠΑΥΡΙ
 ΗΠΟΥΒΑ ΗΨΕΑΟΥ ΝΕΜ Δ ΠΨΟ. ΝΕΜ Ε Ϊ ΪΨΟ ΗΨΑΜΟΥΑ
 ΝΕΜ ΟΥΨΟ ΗΨΕΒΙ ΗΨΕΖΕ ΝΕΜ ΟΥΨΟ ΗΨΕΪ ΪΜΕΨΑΥΤ
 ΑΥΜΙΣΙ ΗΨ ΪΨΗΡΙ ΠΑΥ ΝΕΜ ΓΤ ΗΨΕΡΙ. ΟΤΟΖ ΑΥΤΡΕΠ 13-14
 ΕΦΡΑΠ ΗΤΖΟΥΤ ΖΕ ΠΠΕΖΟΥ. ΤΜΑΖΣΟΥΤ ΔΕ ΖΕ
 ΓΑΣΙΑ ΤΜΑΖΓΤ ΖΕ ΜΕΖΘΙΑΣ ΧΕΡΑΣ. ΟΤΟΖ ΪΠΟΥΖΕΜ 15
 ΖΑΙ ΕΥΣΑΥΠ ΪΦΡΗΤ ΗΠΨΕΡΙ ΗΤΕ ΪΑΒ ΗΕΠ ΠΗ ΤΗΡΟΥ
 ΕΥΣΑΠΕΨΗΤ ΗΤΦΕ. ΟΤΟΖ ΑΥΤ ΠΨΑΟΥ ΗΨΕ ΠΟΥΨΑΥ

1. L. ΑΥΣΑΤΕΜ.

a) M. ΕΥΣΟΠΙ: Sah. : ΠΨΑΖΧΨ : grec : ασημον.

Tous ses frères et ses sœurs eurent bruit de tout ce qui lui était arrivé; 11
 ils vinrent vers lui avec tous ceux qui l'avaient connu autrefois. Mangeant
 et buvant avec lui, ils le félicitèrent et admirèrent tout ce que le Seigneur
 lui avait apporté. Ils lui donnèrent chacun un agneau et quatre draclimes d'or
précieux.

Le Seigneur bénit la fin de Job plus que ses débuts. Ses bestiaux étaient: 12
 quatorze mille moutons, six mille chameaux, mille paires de bœufs, mille
 ânesses.

Il lui naquit sept fils et trois filles; il appela la première : Jour; la 13-14
 seconde : Cassie; la troisième : Corne d'amalthée; et parmi toutes celles 15
 qui sont sous le ciel, on n'en trouva point d'aussi belles que les filles de Job.
 Leur père leur donna un héritage parmi leurs frères.

16 ἰοῦκλιρονομία ἦεν ἰοῦκλινοῦ¹. ἀφωηῖ ἴχε καὶ
 μενεσα μερῆοι ἴκερῶ² ἴροισι. μεφροισι δε
 17 ἰροῦ εἰσαφαιροῦ εὐ με. οἱοζ ἀφιατ ἴχε καὶ
 ἐνεφωηρι μευ ἰωηρι ἴτε μεφωηρι ψα ἰμαζῶ
 ἴχωοῦ οἱοζ ἀφιοῦ ἴχε καὶ εφοι ἴῆελλο οἱοζ
 εφμεζ ἦεν ζανεζοοῦ.

Εἴηοῦτ δε οἱ εὐβητη εἰρεφτωηη μευ ἰη εἰτε
 ἰὸς πατοῦηοσοῦ.

φαι μευ ψατοῦαζμεφ ἦεν ἰχωη ἴτε ἴστριακη
 εφωοη μεη ἦεν ἰκαζι ἴτε ἴατσειπτος ἦεν ἰῶη
 ἴτε ἴζτωοῦμεα μευ ἴααβια. με μεφραν δε ἴωορη
 με καβαβ ἀφῶ³ δε ἰοῦκλιμ ἴααβος. ἀσιει δε
 ηαφ ἰοῦωηρι ἐνεφραν με ἐηση. μεφωητ δε ἴσοφ ἰῆ
 ζαα εοῦ εβοζ με ἦεν ἰωηρι ἴτε ησατ. τεφματ
 δε εἰτε βοζορα ζωιδε ηαφοι ἴμαζε μενεσα
 ἀβρααμ. οἱοζ ηαι με ἰοῦκλινοῦ ηαι εἰατεροῦτρο
 ἦεν εδση ἴχωη εἰαφεραρχση εχωε ζωη

1. I. ἦεν ἰοῦκλινοῦ. — 2. M, P, L. ont $\overline{\rho\omega}$: la traduction arabe a 109; T édite $\overline{\rho\omega}$, conforme au grec. — 3. T εφῶ.

16 Job vécut après la calamité encore cent neuf ans; ses années qu'il
 vécut furent deux cent quarante. Job vit ses fils et les fils de ses fils
 17 jusqu'à la quatrième génération; et Job mourut vieux et plein d'années.
 Il est écrit encore à son sujet qu'il ressuscitera avec ceux que le Seigneur
 ressuscitera.

Ceci a été interprété sur le livre en syriaque.

Il habitait dans la terre d'Ausitide, sur les confins de l'Idumée et de
 l'Arabie. Son nom était d'abord Jobab. Il prit une femme arabe; elle lui
 enfanta un fils dont le nom était Énon. Son père à lui était Zara, un des fils
 d'Ésaü; sa mère, Bozora; de sorte qu'il était le cinquième après Abraham.
 Voici les rois qui régnèrent dans Edom, le pays qu'il gouverna lui-même :

πιζοτιτ πε βαλακ πωηρι ηβερ οτοζ φραν ητεγ-
 βακι πε τενναβα. μενεσα¹ βαλακ ιαβαβ πετετ-
 μοτφ ερογ γε ιαβ. μενεσα φαι ασου πιζηγεμωη
 πιεβοζ ηεν φθεμανιτης ηχωρα. μενεσα φαι δε
 αταδ πωηρι ηαραδ φη εταγχωχι ιμαδσαι ηεν
 τκοι ιμαβα. οτοζ φραν ητεγβακι πε κεθεμ.
 πεγωφηρ δε ετατι ζαρογ ειςαφ οτωηρι ητε οται
 ηπενωηρι ηησατ ποτρο ητε πιθεμανωη πεμ βαλδαδ
 πιτρραπος ητε ησατχωη πεμ σαφαρ ποτρο ητε
 ημινπεος.

Πιζιμεροτω² ετηεν ιαβ. οτοη³ ιβ ηζιμεροτω
 ητε ιαβ. ειςαφ ιγ⁴. βαλδαδ γφ. σαφαρ βφ.
 ελιος⁴ ε. πιζιμεροτω^b ητε φφ εγσαχι πεμ ιαβ δ
 παι τηροτ.

1. P ajoute φαι. — 2. L πιζιμεροτω. — 3. T οτοηι β. — 4. L ελιος.

a) L'arabe aussi traduit treize. Lire γφ.

b) Lire πιζιμεροτω: les composés avec χη étant féminins, le singulier demanderait φ.

Le premier est Balac, fils de Beor; le nom de sa ville Tennaba; après Balac, Jobab qui est appelé Job; après celui-ci, Asom, chef sorti du pays de Thémánite; après lui, Adad, fils d'Arad, qui tailla en pièces Madian dans la plaine de Moab; le nom de sa ville était Ketthem.

Ses compagnons qui vinrent vers lui étaient Élisaph, fils d'un des fils d'Ésaü, roi de Thémán; puis Baldad, tyran des Sauchéens; puis Sophar, roi des Minnéens.

Les discours dans Job.

Il y a douze discours de Job; d'Élisaph trois; de Baldad, trois; de Sophar, deux; d'Élius, cinq. Les discours de Dieu parlant à Job, quatre. C'est tout¹.

1. Cette addition se trouve dans les trois manuscrits M, L, P. au commencement dans L, à la fin dans M et P. Tattam dit ne l'avoir trouvée que dans un des trois manuscrits qu'il a collationnés; il ne dit pas lequel ...

LES PLUS ANCIENS
MONUMENTS DU CHRISTIANISME

LES PLUS ANCIENS
MONUMENTS DU CHRISTIANISME
ÉCRITS SUR PAPYRUS

TEXTES ÉDITÉS, TRADUITS ET ANNOTÉS

PAR

le Dr CHARLES WESSELY

Ancien Conservateur de la Bibliothèque nationale de Vienne.

II

Nihil obstat, Parisiis, die 21^a Martii 1924.

R. GRAFFIN.

PERMIS D'IMPRIMER

Paris, le 21 mars 1924.

J. LAPALME, v. g.

INTRODUCTION

Depuis ma publication, en 1907, des plus anciens monuments du Christianisme écrits sur papyrus¹, le nombre de ces précieux documents de l'antiquité chrétienne s'est considérablement augmenté. Les nouvelles publications d'Oxford, de Berlin, de Florence, etc., nous ont grandement facilité la tâche que nous avons entreprise de réunir tout ce qui reste de l'ancienne littérature chrétienne, qu'il s'agisse de fragments de livres ou de documents soit publics soit privés, provenant de l'époque antérieure à la liberté du christianisme, c'est-à-dire du IIe, du IIIe et du commencement du IVe siècle.

En 1907 nous avons divisé notre étude en six chapitres.

Le Ier chapitre contenait les actes rédigés à l'occasion de la persécution de Dèce. Nous avons maintenant à y ajouter trente nouveaux actes, à savoir deux provenant de la ville d'Arsinoé (Medinet el-Faioum), un d'Oxyrhynchus, les autres d'un village faioumique nommé Théadelphie.

Le IIe chapitre, contenant les lettres chrétiennes sur papyrus, est également augmenté, car onze nouveaux papyrus, dont un provenant de la Grande Oasis et le reste de la ville d'Oxyrhynchus, sont à y ajouter.

Parmi les treize fragments à joindre au IIIe chapitre (fragments des livres canoniques), figurent les restes d'exemplaires des évangiles, des épîtres de saint Paul, de saint Pierre, de saint Jacques et de l'Apocalypse.

Le IVe chapitre, fragments de collections de prétendues sentences de Jésus, et le Ve, extraits de papyrus magiques, n'ont pas subi de changement. En revanche, nous avons ajouté deux nouveaux chapitres : les vieilles amulettes chrétiennes sur papyrus et les fragments liturgiques et prières, textes qui remontent au IIe ou au IIIe siècle de notre ère, quoique plusieurs copies soient exécutées sur des papyrus plus récents.

Le supplément du VIe chapitre, textes divers de la littérature chrétienne, comprend quatorze nouveaux textes de différent caractère. En somme, cent fragments nouveaux viennent enrichir notre collection; ils proviennent des

1. Ch. WESSELY. *Les plus anciens monuments du Christianisme écrits sur papyrus*. P. O., t. IV, pp. 95 ss.

musées et des bibliothèques de Bâle, Florence, Genève, du Caire, de Berlin, Hambourg, Heidelberg, Christiania, Iena, Oxford, Vienne, etc.

Mais ce n'est pas seulement l'accroissement du nombre des fragments que nous avons à signaler; de nouveaux détails sont venus enrichir l'érudition. On pourra facilement en juger par quelques exemples.

C'est en première ligne *la question des libelli* et des libellatiques, qui, grâce aux nouveaux documents, peut être discutée maintenant d'une manière plus scientifique. En effet, toute une série de ces actes intéressants a été trouvée à Thésadelphie; ils nous révèlent beaucoup de détails sur le fonctionnement des tribunaux et l'exécution de l'édit de Dèce dans ce village, loin du centre de l'administration du pays. En premier lieu, on pourra constater que l'accomplissement d'un sacrifice a été exigé formellement de tous les habitants de l'empire; autrement, il serait difficile d'expliquer le grand nombre de certificats pour un seul village; de même, la présence d'une prêtresse de Pété-souches parmi les nombreux libellatiques, n'est pas favorable à l'hypothèse que seuls les chrétiens et les suspects aient été appelés à sacrifier.

En second lieu, les libelli étaient affaire de bureaux. On peut distinguer nettement six rédactions de scribes différents qui fonctionnaient à Thésadelphie et dont l'aide a été invoquée par les habitants en 250; il est facile de se rendre compte que le formulaire de chacun d'eux est plus ou moins différent; leur orthographe varie également. Voici l'énumération de ces détails :

Formulaire A : καὶ καὶ μὲν θεῶν (ou θύωσα) καὶ εὐσεβῶν (ou εὐσεβήσασα) τοῖς θεοῖς — σὺν τοῖς τέκνοις διατετέλεκα (ou διατετελέκαμεν) καὶ νῦν ἐπὶ παρόντων ἡμῶν κατὰ τὰ προσταχθέντα ἔσπισα (ou ἔσπισαμεν) καὶ ἔθυσα (ou ἔθύσαμεν) καὶ τῶν ἱερείων ἐγευσάμην (ou ἐγευσάμεθα) καὶ ἄξιῳ ἡμῶν ὑποσημιώσασθαι μου.) Διευτυχεῖται (I. -τε). Erreurs d'orthographe : Θεαδέλφεια, ἔσπισα, ὑποσημιώσασθαι, διευτυχεῖται, Κοῖντου. Exemple : la requête d'Aurélius Ammonarion (voir n° 3).

Formulaire B : καὶ μὲν τοῖς θεοῖς θύω <ν> καὶ εὐσεβῶ <ν> διατετέλεκα καὶ νῦν etc. comme en A ... καὶ τῶν ἱερῶν ἐγευσάμην καὶ ἄξιῳ ἡμῶν ὑποσημιώσασθαι. Διευτυχεῖτε. Erreurs d'orthographe : Θεαδέλφια, ἔσπισα, ἱερῶν, ὑποσημιώσασθαι, Κοῖντου. Exemple : la requête d'Aurelius Serenus, fils d'Hérode (voir n° 18).

Formulaire C : καὶ θεῶν (ou θύωσα) τοῖς θεοῖς διετέλεσα καὶ νῦν ἐπὶ παρόντων ἡμῶν κατὰ τὰ προσταχθέντα ἔθυσα καὶ ἔσπισα καὶ τῶν ἱερῶν ἐγευσάμην καὶ ἄξιῳ ἡμῶν ὑποσημιώσασθαι. Διευτυχεῖτε. Erreurs d'orthographe : Θεαδέλφεια, ἔσπισα, καὶ, ὑποσημιώσασθαι, Κοῖντου. Exemple : la requête d'Aurélius Taösis (voir n° 29).

Formulaire D : καὶ θεῶν τοῖς θεοῖς καὶ νῦν ἐπὶ παρόντων ἡμῶν κατὰ προσταχθέντα ἔθυσα καὶ ἔσπισα καὶ τῶν ἱερῶν <εῖ> ἡμῶν ἐγευσάμην καὶ ἄξιῳ ἡμῶν ὑποσημιώσασθαι. Erreurs d'orthographe : Θεαδέλφια, ὑποσημιώσασθαι, Κοῖντου; omission de διετέλεσα. Exemple : la requête d'Aurélius Thermouthis (voir n° 25).

Formulaire E : καὶ καὶ μὲν τοῖς θεοῖς θύω διατετέλεκα καὶ νῦν ἐπὶ παρόντων ἡμῶν κατὰ τὰ προσταχθέντα ἔσπισα καὶ ἔθυσα καὶ τῶν ἱερῶν ἐγευσάμην καὶ ἄξιῳ ἡμῶν ὑπο-

σημειώσασθαι μοι. Διευτυγῆται. Erreurs d'orthographe : Θεαδέλιχα, ἔσπισα, ὑποσημειώσασθαι, διευτυγῆται, Κορίντου. Exemple : la requête d'Aurelius Asésis (voir n° 1).

Nous avons un indice de l'existence d'un formulaire F, mais il est trop fragmentaire. Ajoutons que les formulaires qui étaient en usage dans la capitale de la province et même dans une ville assez lointaine comme l'était Oxyrhynchos, n'offrent pas de différences essentielles; ils substituent p. ex. ἔτι δὲ καὶ νῦν à καὶ νῦν, et ont κατὰ τὰ κελυσθέντα au lieu de κατὰ τὰ προσταχθέντα.

Les scribes laissaient en blanc, entre la requête et la date, un espace destiné au visa de la commission; Aurelius Serenus et Aurelius Hermas y figurent chaque fois dans une des quatre variantes :

Αὐρήλιοι Σερήνος καὶ Ἑρμῆς εἶδαμέν σε (ἑμῆς) θυσιάζοντα (θυσιάζοντος),
 ou Αὐρήλιοι Σερήνος καὶ Ἑρμῆς εἶδαμέν σε (ἑμῆς) θυσιάσοντα θυσιάσοντες,
 ou Αὐρήλιοι Σερήνος καὶ Ἑρμῆς εἶδαμέν σοι θυσιάσοντα,
 ou Αὐρήλιοι Σερήνος καὶ Ἑρμῆς εἶδαμέν σοι θύοντα.

Erreurs d'orthographe : σοι? σε, θυσιάσοντα? —ζον—, θύοντα? —οντα, θυσιάζοντος? —οντα.

Quelques-uns de nos libelli ont encore cet espace blanc sans le visa de la commission; il y en a d'autres qui, outre ce visa, portent une autre légalisation en caractères assez informes de la main d'Hermas. Celui-ci écrivait du 12 au 16 juin : ερμ σεσημ, Ἑρμῆς σεσημείωχα; du 23 juin au 14 juillet : ερμας σε, toujours en onciale. C'était pour contrôler son collègue Aurelius Serenus.

Nos numéros 8 et 9 sont identiques. C'était deux requêtes d'Aurélius Kbaris datées du 22 payni, 16 juin, avec la signature de la commission et celle d'Hermas. Pourquoi avait-on besoin de plusieurs exemplaires identiques? C'est à l'étude d'autres documents des bureaux et à l'examen du papyrus d'Alexandrie (n° 30) que nous devons la solution de cette question. Celui-ci porte à la marge supérieure le *reste d'un numéro* tracé par une main différente de celle du scribe de la requête, et grâce à l'analogie avec d'autres actes provenant des bureaux administratifs, on peut conclure que le bureau conservait les textes des requêtes qui, collées l'une au bout de l'autre et numérotées, formaient un rouleau.

Les libelli sont datés, à l'exception d'un seul, du 12 au 26 juin de la première année de Dèce, bien que l'édit ait été promulgué antérieurement; car à Rome et à Smyrne il y avait déjà des martyrs aux mois de janvier et de février. Donc, les commissions avaient une durée déterminée, comme les commissions du dénombrement général qui étaient en fonction à la fin de toutes les périodes de quatorze ans. A cette occasion, la population, sous la direction des scribes, avait à présenter des professions identiques en plusieurs exemplaires : l'un devait rester au bureau où il était collé avec les

autres et numérotés; un autre, portant le certificat de la commission, restait en la possession de son signataire pour certifier de son identité, de son état, de son domicile, de ses droits civils, etc. On jugera plus aisément des libelli par cette analogie. Les uns devaient rester au bureau; les autres, qui portaient la signature de la commission, étaient destinés au public.

Devant cette commission qui faisait aussi comparaître sur citation individuelle les suspects, se déroulaient des scènes que Dom H. Leclercq (*Bulletin d'ancienne littérature et d'archéologie chrétiennes*, IV, 3, p. 199) a ainsi décrites : « La tête voilée et surmontée d'une couronne, les patens et les apostats s'approchaient en tenant dans les mains la matière du sacrifice, sous les yeux d'une populace bruyante et railleuse, qui désignait avec des clameurs insultantes les chrétiens connus ou soupçonnés comme tels et qui s'approchaient de l'autel, honteux et défaits. » A cette lugubre revue succédaient la procédure devant la commission et la négociation avec les scribes; dans le trouble général il y avait des occasions de se soustraire aux exigences de l'édit impérial; ces diverses échappatoires, dont l'une consistait, par exemple, à laisser tomber quelques grains d'encens sur le brasier ardent, sont stigmatisées par les noms que ceux qui restaient fidèles donnaient aux apostats : thurificati (thus, encens); libellatici (ceux qui avaient obtenu un libellus).

Pour notre numéro 7 (*P. O.*, IV, p. 136) M. Deissmann a proposé quelques nouveaux suppléments pour les lacunes qu'il contient, tout en adoptant en général les idées essentielles de notre restitution; comparez la *Chrestomathie papyrologique* de M. WILCKES, p. 153, n° 126. E. KALINKA, *Aus der Werkstatt des Hoersaals*, 1914, p. 2. Voici le texte de cette dernière restitution :

Col. II.

καὶ ἐπειδὴ ἤτησαν τὸ τὰς ἀνωήων· ² αὐτοὺς ἐξοδιάσαι τὴν κριθὴν τὴν | ³ ἐκ
 τοῦ αὐτοῦ λόγου, ἴνα, | μὴ τὸ αὐτὸ | ⁴ φροντισώσιν οἷον καὶ εἴρητο δεῦρ' οἱ | ⁵ ἐν-
 θηκῶν ἀποστελλομένων πρὸς | ⁶ αὐτὸν ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας, | καὶ | ⁷ προφάσεις καὶ
 ἀνάβολας καὶ ἄνα | ⁸ δόσεις ποιήσμενος οὐκ οἴομαι αὐτὸν | ⁹ ταῦτα διέχ[ε] αἰτίας οὕτως
 περσόνι | ¹⁰ κέναι, | εἰ δὲ καὶ ἀνωήων(ων) αὐτῆς περισ | ¹¹ σότης ἢ συμβοληκαίαν μὴ ποι-
 ησαι | ¹² πρὸς(ον,) ἐς τὸ καλῶς ἔχειν τελευτῆν εὖ | ¹³ ἀνέχουμαι, | εἰ δὲ ἐξείη ἄρτους
 στα | ¹⁴ λῆνε πρᾶσον οἱ ἔν' εἰσι διὰ μὲλλον γε | ¹⁵ νέσθαι(,) πρὸς τὴν ἀδεληφῆν
 Νῆνον καὶ τὸν πατέρα Ἀπολλωνίου εἰς | ¹⁶ ἀποτέλλωσιν, | ἐπ[ε]στεύλαντες | ¹⁷ παρα-
 χροῦμαι τὸ ἀρρῆσον ἐξοδισ | ¹⁸ θῆναι ἄρτων, | ὃ καὶ καταγράφεται | ²⁰ ἐς τὴν Ἀλεξανδρινῶν

ὠνησάμε | ²¹νον ἀόνας παρ' ὑμῖν ἐν τῷ Ἀρσινόε | ²²εἰτι(·) τοῦτο γὰρ συνθε εἶμην Πρεῖ |
²³μειτείνω ὥστε τὸ ἀργύριον αὐτῷ | εἰς | ²⁴τὴν | Ἀλεξάνδρειαν ἐξωδισθῆναι(·) |
²⁵(manus H^a) [(ἔτους).]" παυνη ἡ ἀπὸ Ῥώμης(·)

Col. III.

(Manus I^a) ¹Καλῶς οὖν ποιήσαντες, ἀδελφοί, | ²ὠνησάμενοι | τὰ ὀνόματα ἀξίως διαπρα|
³νες ἐξ ἡμῶν τὸν ἀδελφόν..... — | ⁴αν σὺν αὐτοῖς ἐξορμήσατε πρὸς | ⁵Μαξιμόν τὸν
παπᾶ[ν καὶ ..... | ⁶τὸν ἀναγν[ώστην(·) καὶ ἐν Ἀλεξάνδρειᾳ | ⁷πωλήσαντες | τὰ
ὀνόματα δι' αὐτοῦ ἐξο | ⁸διάσητε τὸ ἀργύριον Πρεμμεῖ | ⁹νο ἡ Μαξιμόν τῷ παπᾶ
ἀποχθὴν ἀπὸ | ¹⁰λαμβάνοντες παρ' αὐτοῦ ταύτης τῆς | ¹¹ἐπιθήκης(·) ἡ δὲ λειψθήσεται
τοῦ | ¹²πωλοῦμένου ἄρτου καὶ τῶν ὀνομάτων | ¹³ων τὸ ἀργύριον παρακαμίζετω ἀποδοῖ |
¹⁴δοῦς αὐτὸ Θεονῆ(·) ἵνα σὺν [θεῶν παρ.] | ¹⁵γενόμενος ἐς Ἀλεξάνδρειαν | ¹⁶εἶφο αὐτὸ ἐς
τὰ ἀναλώμα[τά μου(·) μὴ] | ¹⁷οὖν ἀμελήσητε(·) ἀδελφοί(·) διὰ ταχέ | ¹⁸ων τοῦτο ποιῆσαι
ἵνα μὴ Πρεμμεῖ | ¹⁹τείνος διὰ τὴν ἐμὴν πρόφασιν ἐν | ²⁰τῇ Ἀλεξάνδρειᾳ διατρέψῃ πλείν
μέλλων | ²¹ἐπὶ τὴν Ῥώμην(·) ἀλλ' ὡς ἡμᾶς [διαλύσας] πα | ²²ρατευξέ[τε] παπᾶ καὶ τοῖς
κατὰ [ταῦτά?] ἀγίω | ²³τάτοις προ[εστῶσι] Τεισ[ίχ?] καὶ ... | ²⁴πάντα σύμφο[να] τάξο
ὑμῖν καὶ Ἄ | ²⁵γαθοῦ[λο(·)]

TRANSLATION :

« ..... et parce qu'il a demandé qu'ils paient l'orge de l'annone de ce même compte (pour qu'ils ne s'inquiètent pas, comme on l'a dit, après lui avoir envoyé d'Alexandrie ici chez lui de l'argent pour le commerce, et il a opposé des prétextes, des délais et paiements de retour), je ne pense pas qu'il ait ainsi jugé sans motif. Mais, supposé que cette quantité de l'annone ne soit pas suffisante, je consens même à payer pour que tout aille bien. S'il est permis d'envoyer un paiement en pains qui peut s'exécuter en peu de temps, qu'ils les fournissent à la sœur Ninus et au père Apollonius, envoyant de suite l'argent afin de le verser pour vous. Achetez de la toile chez vous à Arsinoé et portez-la à Alexandrie. C'est ce que j'ai concerté avec Primitinos, qu'il lui verse l'argent à Alexandrie. Rome, ce 8 payui.

« Veuillez acheter, mes frères, à notre compte des toiles à bon marché et faites-les transporter par le frère ...as chez Maxime l'évêque et N.N. le lecteur; vendez les toiles à Alexandrie et versez l'argent par lui à Primitinos ou à l'évêque Maxime et prenez un reçu de lui pour cette somme. Qu'il apporte et qu'il donne à Théonas l'argent qui reste de la vente du pain et des toiles, pour que, si j'arrive à Alexandrie par l'assistance de Dieu, je le trouve pour mes dépenses. Dépêchez-vous, mes frères, pour que Primitinos ne perde pas de

temps à cause de moi à Alexandrie, car il a l'intention de partir pour Rome; qu'il descende chez moi, qu'il rencontre l'évêque et les très saints supérieures Tisias et... J'arrangerai tout avec vous et Agathobule. »

D'après cet essai de restitution, un nommé Primitivos, qui était en relation financière avec la communauté chrétienne du Faioum, veut rembourser son argent. C'est l'orge de l'annone qui pourrait être vendue; mais l'orge, à ce moment, est à bon marché; il serait plus avantageux de vendre des pains que de l'orge. Donc l'orge doit être délivrée à une sœur ou à leur père, et l'argent doit alors être versé aux destinataires de la lettre. Une autre négociation, c'est celle de la toile transportée du Faioum à Alexandrie et vendue avec majoration du prix, produisant ainsi un reliquat qui devait être conservé par Théomas (prêtre en ce temps et alors successeur de l'évêque Maxime) et prêt à être mis à la disposition de l'expéditeur de la lettre.

La lettre de Psénosiris (*P. O.*, IV, p. 126) a été publiée à nouveau par A. DEISSMANN avec le fac-similé : *Licht vom Osten*, 3e édition, p. 149 s. et U. WICKES, *Chrestomathie*, p. 151, n° 127. Celle de Justin à Pappouthios par A. Deissmann, *l. c.*, avec photographie; voici encore trois textes de lettres chrétiennes du IVe siècle, ajoutées par les mêmes savants à cause des analogies de style et de sujet.

a) Supplique d'un prêtre pour un déserteur, écrite en l'an 346 environ, papyrus provenant du dossier du préfet Abinnaeus, conservé à Londres, Catalogue, IIe vol., n. 417, p. 299, édition de KEXYON (planche 103).

Τῷ δεσπότῃ μου καὶ ἀγαπῆτῷ | ² ἀδελφῷ Ἀβιννέῳ παραπισίτῳ | ³ Κῆρος παππὸς Ἐρμουπόλεως χαίρειν(,) | ⁴ ἀσπάζομαι τὰ παιδιά (l. παι-) σου πολλὰ(,) | ⁵ Γνωσκῶν (l. -ων) σε θέλω (,) κούρει(,) | ⁶ περὶ Παύλῳ (l. -ου) τοῦ στρατιώτη (l. -ώτου) | ⁷ περὶ τῆς φουρῆς συγχωρήσει (l. -σαι) | ⁸ αὐτοῦ τούτω (l. -τω) τὸ ἄβασξ (l. ἄπ.) | ⁹ ἐπειδὴ ἀσχολῶ ἐλθὲν (l. -θεῖν) πρός | ¹⁰ σὲν (l. πρὸς σέ) αὐτεήμερε (l. ἀθήμερον,) καὶ πάλιν (l. -ιν) | ¹¹ ἀμ (l. ἄν) μὴ πάσεται (l. -ηται) ἔρχεται | ¹² εἰς τὰς χεῖρας σου ἄλλω ἀβασξ (l. ἄλλο ἄπασξ.) | ¹³ ἐρρωσθαί σε εὐχόμενι πολλοὺς χρό | ¹⁴ νοις κούρει μου ἀδελφε(,)

TRADUCTION :

« A monsieur mon cher frère, le préfet Abinnaeos. Je vous salue, moi Kaor, prêtre d'Hermopolis (petit village du Faioum). Je salue mille fois tes petits enfants. Seigneur, en ce qui concerne le soldat Paul, pardonnez-lui sa désertion cette fois seulement. Je n'ai pas le temps de venir chez vous aujourd'hui. S'il ne cesse pas (de désertier?), il vient (pour *viendra*) dans tes mains une autre fois. Portez-vous bien, longtemps, seigneur frère. »

b) Lettre chrétienne provenant d'Oxyrhynchos, IVe siècle, publiée dans *Oxyrhynchus papyri*, VI, 939, par MM. GRENFELL et HUNT; WILCKEN, *Chrestomathie*, p. 155, n° 128.

[Τῷ κυρίῳ] μου Φλαβιανῶι | ² Δημήτριος χάριται.) | ³ ὡς ἐν ἄλλοις
 πλείστοις νῦν ἐπι μάλλον ἢ πρὸς σέ | ⁴ τοῦ δεσπότη τοῦ θεοῦ γνωσὶς ἀνεργήθη ἔκασιν ἡμῶν |
⁵ [ὥστε τὴν] κυρίαν ἀνασφάλαι ἐκ τῆς κατακλιθούσης | ⁶ [αὐτὴν νόσου, καὶ εἴη διὰ παντός
 ἡμᾶς χάριτας ὄμο | ⁷ [λογούντα]ς διατελεῖν.) ὅτι ἡμῶν ἰλαεὺς ἐγένετο | ⁸ καὶ ταῖς εὐχαῖς
 ἡμῶν ἐπένευσεν διασώσας ἡμῶν | ⁹ τὴν ἡμῶν κυρίαν(,) ἐν γὰρ αὐτῇ πάντες τῆς ἐλπίδας |
¹⁰ ἔχομεν.] συγγνώμην (l. συγγ.) δεῖ(,) κύριέ μου(,) σχολῆς μοι | ¹¹ [καὶ εὐνοῦς ἀποδέξει με(,)
 εἰ καὶ ἐς τηλικούτην σε | ¹² [ἄγωνία]ν ἕκων ἐνεβάλον γραψᾶς περὶ αὐτῆς ὅσα | ¹³ [ἐκο-
 μίσω. τὰ μὲν γὰρ πρῶτα ἐν θλίψει αὐτῆς | ¹⁴ πολλῆ ὀδύνης οὐκ ὄν ἐν ἐμυκτῷ ἀπέστειλα |
¹⁵ Πλουτάρχου, εἴ πως ἐκ παντός τρόπου δυναθείης | ¹⁶ πρὸς ἡμᾶς ἀφικέσθαι(,) τοῦτο τοῦ
 καθήκοντος | ¹⁷ ἀπ[α] τοῦντος. ὡς δὲ ἐπὶ τῷ ῥῶον ἔδοξεν τετραφθίαι(,) | ¹⁸ ἕτερά σε
 γράμματα ἐπικαταλαθεῖν ἐσπούδασα διὰ | ¹⁹ Εὐφροσύνου, ἵνα σε εὐθυρότερον καταστήσω(.) |
²⁰ Νῆ γὰρ τὴν σὴν σωτηρίαν(,) κύριέ μου(,) ἦς μάλιστά | ²¹ μοι μέλει(,) εἰ μὴ ἐπινόσως
 ἐσχήκει τὸ σωματίον | ²² τότε ὁ υἱὸς Ἀθανάσιος(,) αὐτὸν ἂν ἀπέστειλα πρὸς σέ | ²³ ἅμα
 Πλουτάρχῳ(,) ἡνίκα ἐβραβεῖτο τῇ νόσῳ(,) νῦν δὲ | ²⁴ πῶς πλίονα (l. πλεί-) γράψω περὶ αὐτῆς
 ἀπορῶ(,) ἔδοξεν | ²⁵ μὲν γὰρ ὡς προεῖπον ἀνεκτότερον ἐσχηκέναι ἀνακαθεσθεῖ | ²⁶ σα(,)
 νοσηλότερον δὲ ὁμοῦ τὸ σωματίον ἔχει(,) παρὰ | ²⁷ μυθούμ[ε]θα δὲ αὐτὴν ἐκάστης ὥρας
 ἐκδεχόμε | ²⁸ νοι τὴν σὴν ἄφιξιν(,) ἐρρωσθαί σε(,) κύριέ μου(,) | ²⁹ διὰ παντός τῷ τῶν ὄλων |
³⁰ δεσπότη εὐχόμεν(,) | ³¹ σαρμουθι ζ. Verso : Φλαβιανῶι Δημήτριος.

L. 15. [σπουδάζων] supplément de MM. Grenfell et Hunt; [σοι γράμματα ου Ηλ.] (Wilcken).

TRADUCTION :

« A mon seigneur Flavianus salut de Demétrios.

« Comme déjà en beaucoup d'autres cas, la grâce du Seigneur Dieu à votre égard est maintenant plus claire encore pour nous tous, car l'épouse de notre maître est convalescente de sa maladie. Nous devons offrir toujours nos remerciements à Dieu parce qu'il nous a été propice et qu'il a exaucé nos prières, qu'il a sauvé la femme de notre maître. Car c'est en elle que nous avons fixé nos espoirs. Pardonnez-moi, mon maître, et agréez-moi avec bienveillance, si je vous ai causé malgré moi un désagrément par ma lettre relative à Madame. Car, au premier moment, comme elle était dans une grande oppression — je perdais ma présence d'esprit — j'avais envoyé Plutarque, [pour savoir] s'il serait possible que vous vissiez ici chez nous; mais cela était inopportun. Quand Madame sembla se mieux porter, je vous envoyai tout de suite une nouvelle lettre par Euphrosynos, pour accroître votre confiance. Car par

votre salut, mon maître, qui me tient au cœur, s'il n'avait pas été malade de son corps, j'aurais envoyé chez vous mon fils Athanase avec Plutarque, lorsqu'elle était malade. Maintenant je ne sais plus quoi écrire sur elle, car, comme je l'ai dit, il semble qu'elle se porte mieux et elle s'est levée, mais elle est encore malade de son corps. En attendant votre arrivée à chaque instant, nous la consolons. Portez-vous bien, mon seigneur; je prie toujours Dieu, le maître de tout. Le 6 pharmonthi (2 avril).

« Demetrios à Flavians, »

« Lettre à un évêque, IVe siècle, publiée par MM. KENYON et BELL, *Catalogue*, III, n° 891, pp. 241-243; WILCKEN, *Archiv*, IV, 558, *Chrestomathie*, p. 157, n° 130.

Ἰωάννη γὰρ πατὴρ μου καὶ θεοσεβέστατος πατὴρ Ἰωάννης (I. -άννη) Ἰωάννης (I. -άννη) διὰ τὸ ἄκρον ἐν κυρίῳ πλεῖστα χαίρειν | ¹ Καθὼς γέγραπται ἐν τῇ γραφῇ | ² ὅτι μακάριοι εἰσὶν οἱ ἔχοντες | ³ σπέρμα ἐν Σιών | τὰ νυν ἡμεῖς | ⁴ ἔσμεν ὅτι ἔχομεν σε ἐπισημοῦτον | καὶ ἀγαθότατον πατέρα | καὶ γὰρ εὐφραμίᾳ σου, πατέρα, περιελαλώ | ⁵ σὲν τὸν κόσμον ὅλον ὡς ἀγαθὸν | ⁶ πατέρα, περιελαλούμεν καὶ περιελαλούμεν νυκτὶμαρ θερροῦ | ⁷ μὲν ταῖς προσευχαῖς σου, γινώσκου | ⁸ σε βούλομαι, ὡς ἀγαπᾷτε πατέρα, ὅτι | ⁹ ὅτε ἀπῆντησα τῷ δουλῷ μετὰ τῆς εὐλογίας σου ἐδέξατο αὐτὸν μετ' ἐμοῦ.

L. 5. Isaïe, xxxi, 9 : τὰδε λέγει κύριος· Μακάριοι ὅς ἔχει ἐν Σιών σπέρμα. — L. 7, lisez ἔσμεν — πατέρ<α> (Wilcken); ou πατέρ? — L. 10, lisez ἀγαθοῦ πατρός.

TRADUCTION :

« A mon cher et pieux père Jean je dis, moi Jean le diacre dans le Seigneur, mille fois salut. Comme il est écrit dans l'Écriture que « bénis sont ceux dont le feu est dans Sion », nous savons maintenant que nous vous avons comme évêque et très bon père. Car, notre père, tout le monde connaît votre réputation de bon père. Pendant le jour et la nuit, dans le voyage et pendant la marche, notre confiance est dans vos prières. Veuillez savoir, cher père, que lorsque je rencontraï le duc avec votre bénédiction, il l'a reçue avec . . . »

Restent à signaler deux nouvelles éditions spéciales des soi-disant *Logia* (à ajouter à la littérature du IVe chapitre) :

CH. TAYLOR, *The Oxyrhynchus sayings of Jesus found in 1903 with the sayings called Logia found in 1897*, Clarendon Press, 1905, 36 pp.

WHITE H. G. E., *The sayings of Jesus from Oxyrhynchus. Edited with introduction, critical apparatus and commentary*, Cambridge, University Press,

1920, 96 et 43 pp., 8°; v. A. HARNACK, *Theologische Literatur-Zeitung*, XLVI, p. 4; FIEBIG, *Berlin. philologische Wochenschrift*, XLI, 1921, pp. 325-326.

Dans la *Revue de l'Orient chrétien*, XVI, pp. 396-415, a paru une étude approfondie de T. N. SAVARY, *Les papyrus grecs et la critique textuelle du Nouveau Testament* (à ajouter à la littérature du IIIe chapitre).

Signalons enfin quelques critiques de notre livre : *Revue de l'Instruction publique en Belgique*, LI, p. 32, par J. BIDEZ; *Revue de Philologie*, XXI, p. 326, par J. LEBRETON; *Bolletino di filologia classica*, XV, p. 101, par C. O. ZURETTI; *Berlin. philolog. Wochenschrift*, 1909, p. 230, par E. NFSTLE; *Zeitschrift für österreichische Gymnasien*, 1907, p. 708, par E. GROAG¹.

1. Voir aussi : Em. COSTA, *Un luogo di S. Basilio relativo alle persecuzioni criminali dei Cristiani*, in *Rend. Acc. Bologna, Scienz. Mor.*, s. II, vol. V, 1920-21; M.-J. LAGRANGE, *Une des paroles attribuées à Jésus*, in *Rev. Bibl.*, 1921, pp. 233-237 (Oxyrhynchus Papyrus 654); E. JACQUIER, *Les sentences du Seigneur extra-canoniques : IV. Les papyrus*, ibidem, 1918, pp. 110-119; W. SCHUBART, *Das 2. Logion*, Oxyrhynchus Papyrus IV 654, in *Zeitschrift für die neutestamentliche Wissenschaft*, 1921, pp. 215-223; Giuseppe GHEDESI, *Lettere greche di Cristiani del III-IV secolo d. Cr.* con introduzione, versioni e commenti, in *Supplementi ad Aegyptus, Serie di divulgazione*, Sezione Greco-Romana 3, 1923; L. A. CONSTANS, *Une amulette chrétienne sur papyrus*, in *Journal des Savants*, 1922, pp. 181-182.

CHAPITRE I

NOUVEAUX ACTES REDIGES A L'OCCASION DE LA PERSÉCUTION DE DÉCE

L'étude de l'histoire de la persécution de Dèce, grandement facilitée déjà par l'heureuse découverte du libellus du libellaticus Aurelius Diogènes, originaire d'Alexandrou Nésois, dans le Faïoum, âgé de soixante-douze ans, et de celui des deux frères Aurelius Syros et Aurelius Pashès et de Demetria et Sarapias, leurs femmes, demeurant à Philadelphie du Faïoum, dispose maintenant d'un certain nombre de libelli provenant du village de Théadelphie du Faïoum.

Plusieurs études spéciales sont aussi basées sur les libelli : citons en particulier : les articles approfondis de PAUL FOUCART, *Les certificats de sacrifice pendant la persécution de Dèce*, *Journal des Savants*, Nouvelle Série, 6e année, p. 172 sq. ; DOM LECLERCQ, *Les certificats de sacrifice païen*, 250, dans le *Bulletin d'ancienne littérature et d'archéologie chrétiennes*, IV, 52 sq. 1. Dèce ; 2. Sa conception politique ; 3. Son édit ; 4. Dispositions ; 5. Certificats ; 6. Textes ; 7. Répartition topographique ; 8. Scribes ; 9. Pétitionnaires ; 10. Formulaire ; 11. La date ; 12. Le contrôle d'appel ; 13. La commission ; 14. La pétition ; 15. La comparution ; 16. La déclaration ; 17. Le sacrifice ; 18. La libation ; 19. La manducation ; 20. La répudiation ; 21. Le précédent. Pour tous les détails nous renvoyons les lecteurs à cet excellent travail : LUDOVIC FAULHABER, *Les libelli dans la persécution de Dèce* (allemand), *Revue de Théologie catholique* d'Innsbruck, XLIII, 1919, 439-466, 617-656 ; MILLIGAN, *Certificate of pagan sacrifice*, *The Expositor*, 1909, XX, 184-5 ; BLUDAU, *Die Libelli der Verfolgung des Decius*, *Der Katholik*, 1908, 4e série, F. XXXVIII, 173-87, 258-88 ; GREGG, *The Decian persecution* ; MOMMSEN, *Römisches Strafrecht*, p. 568 ; MEYER, *Die Libelli aus der decianischen Christenverfolgung* ; *Abhandlungen der Kgl. preussischen Akademie der Wissenschaften*, 1910 Anhang, Abhandlungen V, 38 ; RETTBERG, *Thascius Caecilius Cyprianus*, 362 sq. ; SEECK, *Geschichte des Untergangs der antiken Welt*, III, 299 ; LINSSEN-MAYER, *Die Bekämpfung des Christentums durch den römischen Staat bis zum Tode des Kaisers Julian*, 132 ; FRANCHI DE' CAVALIERI, *Un nuovo libello originale di libellatici nella persecuzione deciana*, in *Miscellanea di storia e cultura ecclesiastica*, III, 1904 ;

Rivista storico-critica delle scienze teologiche, I, 1905, p. 209-212; *Osservazioni sulle leggende dei ss. Martiri Mena e Trifone, Studi e Testi*, XIX, 1908; SCHÖNBAICH, *Die Libelli and ihre Bedeutung für die Christenverfolgung des Kaisers Decius*, 1910; *Die Christenverfolgung des Kaisers Decius*, 1905; WILCKEN, *Archiv für Papyrusforschung*, III, 311; V, 279; BUELMAYER, *Die Christenverfolgung des Kaisers Decius, Tübingen theologische Quartalschrift*, 1910, 36 sq. — Voici l'ensemble des renseignements donnés par les 30 nouveaux libelli : nom, filiation et origine des libellatici, leur résidence, les pétitionnaires et les dates dans les calendriers égyptien et moderne.

TABLE DES NOUVEAUX ACTES DE LA PERSECUTION DE DÉCE, A. 250

		Pétitionnaire		
1	Aurelius Asésis, fils de Serenus, âgé de trente ans, invalide	Théadelphie	Le soussigne	18 payni 12 juin
2	Aurélié Démos, mère Héléne	Ville d'Arsinoë	La ss.; Aurelius Irénée écrit pour sa femme	20 " 14 "
3	Aurélié Ammonarion	Théadelphie	La ss. avec ses 3 enfants	20 " 14 "
4	.....	Théadelphie	.....	20 " 14 "
5	Aurélié Teicéous	Théadelphie	La ss. avec sa fille	20 " 14 "
6	.....	[Théadelphie]	.....	21 " 15 "
7	Aurelius Horion, fils de Kiales, originaire d'Apias	Théadelphie	Le ss.	avant le 16 juin
8,9	Aurélié Kharis	Théadelphie	La ss.	22 " 16 "
10	.....	Théadelphie	.....	23 " 17 "
11	.....	Théadelphie	.....	25 " 19 "
12	.....	Théadelphie	.....	25 " 19 "
13	Aurélié Souélis, mère Taésis	Théadelphie	La ss.	26 " 20 "
14	Aurelius Alexandre	Théadelphie	Le ss.	27 " 21 "
15	Aurélié Isis, fille d'Anous	Théadelphie	La ss.	28 " 22 "
16	.....	Théadelphie	.....	29 " 23 "
17	.....	Théadelphie	.....	29 " 23 "
18	Aurelius Serenus, fils d'Herode	Théadelphie	Le ss.	29 " 23 "
19	.....	Théadelphie	.....	29 " 23 "
20	Aurelius Gaïon, fils d'Ammonios, et sa mère Taéous	Oxyrhynchus	Le ss., sa femme, 2 fils, 1 fille	3 épiphi 26 juin
21	Aurélié Leulis, fille d'Anon, originaire d'Euhémérie	Théadelphie	La ss. A écrit Sarapion	3 " 26 "
22	Aurelius Euprodokios, serviteur	Théadelphie	Le ss., deux enfants mineurs	3 " 26 "
23	.....	Théadelphie	.....	22 " 14 juillet
24	.....	Théadelphie	.....	.....
25	Aurélié Thermouthus, fille de Melanas, originaire de Théoxenis	Théadelphie	La ss.	.....
26	Aurélié Talimmis	Théadelphie	La ss. et sa fille	.....
27	Aurélié E[ys], originaire de Philagris	Théadelphie	La ss. et sa fille Atous	.....
28	Aurélié Aoutis, originaire de Dimis	Théadelphie	La ss.	.....
29	Aurélié Taésis, originaire d'Arabon	Théadelphie	La ss.	.....
30	Aurélié Ammonous, fille de Mystés, prêtresse du dieu Pétésouchos	Ville d'Arsinoë	La ss.	.....

FAXES DES NOUVEAUX TIBELLI.

I

Provenant de Thèadelphie A. 250, 12 juin.

Papyrus de Hambourg, Stadtbibliothek, Inventaire n° 101; 215 - 60^{mm}; publié par Paul M. MEYER, *Die Tibelli aus der decianischen Christenverfolgung. Anhang zu den Abhandlungen der koenigl. preuss. Academie der Wissenschaften*, 1910, p. 4, n° 1. Traduction LECHEUQ, *Bulletin d'ancienne littérature et d'archéologie chrétiennes*, IV, 130.

MANUS I

Τὸ εἰ ἐπὶ τῶν θεσιῶν ἤρχημενοις
 παρὰ Ἀυρηλίου Ἀσήσεως Σερή
 νου ἀπο κόμης Θεαδέλφειας (.)
 καὶ αἰ μὲν τοῖς θεοῖς θύων (ν corr. ex εἰ)
 5 διατετέλεκα καὶ νῦν ἐπὶ πα
 ρουσίᾳ ὑμῶν κατὰ τὰ πρὸς
 ταχθέντα ἔσπισα (l. -πει-) καί
 ἔθυσα καὶ τῶν ἱερείων
 ἐγευσάμην καὶ ἀξίῳ ὑμῶν
 10 ὑποσημειώσασθαι (l. -μει-) μοι
 διευτυχεῖται (l. -τε)
 Ἀσῆσις ὡς (ἐτῶν) λβ' ἐπισυνής

MANUS I

A la commission élue pour sur-
 veiller les sacrifices.

Mémoire d'Aurelius Asésis, fils de
 Serenus, du bourg de Thèadelphie.
 J'ai, de tout temps, offert des sacrifices
 aux dieux, et maintenant encore, en
 votre présence, j'ai, selon l'édit, fait
 des libations et des sacrifices, et
 mangé des offrandes sacrées. Je vous
 prie de me donner votre signature.

Portez-vous bien.

Asésis, âgé de trente-deux ans,
 invalide.

MANUS II

(après un espace vide d'une ligne)

Ἀυρηλίοι (οι ex ος) Σερήνος καὶ Ἑρμάξ
 εἶδᾶμέν σοι θύοντα (l. σε-οντα)

MANUS II

Nous, Aurelius Serenus et [Aure-
 lius] Hermas, nous l'avons vu sacrifi-
 fier.

MANUS III

15 ΕΡΜΕΣΗΜ (l. Ἑρμάξ σσημείωμα)

Moi, Hermas, j'ai paraphé.

MANUS I (après un espace de 3 lignes)

(ἔτους) α Αὐτοκράτορος Καίσαρος Γαίου
 Μεσσιίου Κουίντου Τραιανου Δεκίου
 Εὐσεβούς Εὐτυχοῦς Σεβαστοῦ
 παυσι νη

MANUS III

MANUS I

Année 1re de l'empereur César
 Gaius Messius Quintus Traianus De-
 cius Pius Felix Augustus, le 18 de
 payni.

2

Provenant de la ville d'Arsinoé, quartier dit Hellénion. A. 250, 14 juin.

Papyrus de la John Rylands library à Manchester, publié par Arthur S. HUNT, *Catalogue of the greek papyri in the John Rylands Library Manchester*, vol. I, Literary Texts, n. 1-61, in-4°, Manchester, 1911, p. 20-21, n° 12, pl. II; v. DOM LECLERCQ, *Bulletin d'ancienne littérature et d'archéologie chrétiennes*, IV, p. 127 s. Hauteur 220^{mm}, largeur 124^{mm}.

MANUS I

Τῶνδε ἐπὶ τῶν θυσίων ἡρημένους
 παρὰ Ἀυρηλίας Δημότος ἀπάρχου
 ματρὸς Ἑλένης γυναικὸς (l. -καὶ) Ἀυρηλίου
 Ἐρηναίου
 ἀπὸ ἡμετέρου Ἑλληναίου (.) καὶ αἰ
 5 θεοῖς διετέλεσα καὶ νῦν ἐπὶ παρούσῃ ὑμῶν
 κατὰ τὰ προσεταγμένα καὶ ἔθυσα καὶ
 ἔπι (l. -πει-
 σα καὶ τῶν ἱερῶν ἐγευσάμην καὶ ἀξιώ
 (l. -ξί-)
 ὑμᾶς ὑποσημειώσασθαι (l. -μα-) μοι (.)
 δευτοχεῖται (l. -τε.)

MANUS I

A la commission élue pour sur-
 veiller les sacrifices.
 Mémoire d'Aurélius Démos, fille
 d'Hélène, dont le père est inconnu,
 femme d'Aurelius Irénée, du quartier
 d'Hellénion. J'ai, de tout temps, offert
 des sacrifices aux dieux et maintenant
 encore, en votre présence, j'ai, selon
 l'édit, fait des sacrifices et des libations
 et mangé des offrandes sacrées. Je vous
 prie de me donner votre signature.

Portez-vous bien.

MANUS II

MANUS II
 Ἀυρηλία Δημός ἐπέδεδωκα. Ἀυρηλί(ως)
 10 Ἐρηναίως ἔγραψα ὑπὲρ αὐτῆς ἀγρυ
 (ματόν.)

Aurélius Démos, j'ai fait la requête.
 Aurelius Irénée, j'ai écrit pour elle,
 car elle ne sait pas écrire.

MANUS III

Ἀυρηλί(ως) Σαβείνως πρύτανις) εἶδόν
 σε θύουσιν

MANUS III

Aurelius Sabinos, prytane. Je vous
 ai vue sacrifier.

MANUS I

(ἔτους) α' Ἀυτοκράτορος Καίσαρος Γαίου
 Μεσίου
 Κούτου Τραιανῶ Δακίῶ Εὐσεβῶς Εὐ-
 τυχῶς

MANUS I

Année Ire de l'empereur César Gaius
 Messius Quintus Traianus Decius Pius
 Felix Augustus, le 20 de payni.

Σ[ε]βαστοῦ παύου: κ

L. 10. Aurelia Demos a son époux comme procurateur a la souscription, car elle ne sait pas écrire; mais elle formule un mémoire spécial tandis que d'autres femmes ne présentent pas de requêtes individuelles. Celles-ci sont comprises dans la famille énumérée dans la requête du mari. Notre Demos a-t-elle vécu indépendante de son mari dans la capitale?

L. 11. *πρωτος*, président du conseil municipal, de la *βουλη*. V. JOUHAUD, *Vie municip.*, 37, 176, 376, *Preisigke Fachwoerter*, p. 153.

3

Provenant de Théadelphie. A. 250, 14 juin.

Papyrus de Hambourg, Stadtbibliothek, Inventaire n° 103; 210 × 85^{mm}; publié par Paul M. MEYER, *Die Libelli aus der decimischen Christenverfolgung...*, p. 5, n° 2. Traduction LA CHERCQ, *l. c.*, p. 131.

MANUS I

Τοῖς ἐπὶ των θυσιῶν ἡρχομένοις
 π̄ ἀρχῆ Αὐρηλίου Ἀμμωναρῶν
 ἀπὸ πόλεως Θεαδελφείας (l. -φείας) καὶ
 μὲν θύομεν καὶ εὐσεβούμεν
 5 τοῖς θεοῖς ὡν τοῖς τέκνοις Αὐρηλίου
 (ἰου) Διδύμου (l. -φ) καὶ Νουφῶν (l. -φ) καὶ
 Ταῦτος (l. -τω) διαπετελέχαμεν
 καὶ ὡν ἐπὶ παρόντων
 θυῶν κατὰ τὰ προσταχθέν
 10 τὰ ἐπιστάμεν (l. -πει-) καὶ ἐθύομεν
 καὶ τῶν ἱερῶν ἐ
 γουσάμεθα καὶ ἄξιῶ θυῶν
 ὑποσημαίωσασθαί (l. -μει-) μοι
 διευτυχεῖται (l. -τε)

MANUS II

15 Αὐρηλίου Σερένου καὶ Ἑρμάς εἶδον
 μὲν θυῶν θυσάσσαντες (l. -ζοντες)

MANUS III

ἘΡΜ̄ ἄς CΕCΗΜ (εἰώμα)

MANUS I

A la commission élue pour surveiller
 les sacrifices.

Mémoire d'Aurelia Ammonarion du
 bourg de Théadelphie. Nous avons, de
 tout temps, offert des sacrifices et
 témoigné notre piété aux dieux, moi
 et mes enfants Aurelius Didymus,
 Aurelius Nouphis et Aurelius Taas, et
 maintenant encore, en votre présence,
 nous avons, selon l'édit, fait des liba-
 tions et des sacrifices, et nous avons
 mangé des offrandes sacrées. Je vous
 prie de me donner votre signature.

Portez-vous bien.

MANUS II

Nous, Aurelius Serenus et Aurelius
 Hermas, nous vous avons vus sacrifier.

MANUS III

Moi, Hermas, j'ai paraphé.

MANUS I

MANUS I

(après un espace vide de 3 lignes)

(ἔτους) α' Ἀυτοκράτορος Καίσαρος
Γαίου Μεσσίας Κωνίντου Τραιάνου
20 Δεξίου Ἐδσεβούδης Ἐβτυγούδης Σεβαστοῦ
παυσι ζ.

Année Ire de l'empereur César Gaïus
Messius Quintus Traianus Decius
Pius Felix Augustus, le 20 de payni.

4

Provenant de Théadelphie. A. 250, 14 juin.

Papyrus de Hambourg, Stadtbibliothek, Inventaire n° 117, deux fragments :
(a) 30 × 90^{mm}, (b) 70 × 90^{mm}; publié par Paul M. MEYER, *Die Libelli aus der
decianischen Christenverfolgung...*, p. 5, n° 3. Traduction LECLERCQ, *l. c.*, p. 132.

MANUS I

MANUS I

(α)

(a)

. . . . .
[. . . . ζα' ἔσ]ε
[ἑσῶσ]α τοῖς θεοῖς διατετελεκα
[ζαὶ νῦν ἐπὶ παρόντων ὑ
[μῶν . . . . .

[...] j'ai de tout temps témoigné ma
piété aux dieux et maintenant encore,
en votre présence[...]

(β)

(b)

5 (ἔτους) α' Ἀυτοκράτορος Καίσαρος
Γαίου Μεσσίας Κωνίντου
Τραιάνου Δεξίου Ἐδσεβούδης
Ἐβτυγούδης Σεβαστοῦ παυσι ζ.

Année Ire de l'empereur César Gaïus
Messius Quintus Traianus Decius Pius
Felix Augustus, le 20 de payni.

5

Provenant de Théadelphie du Faioum. A. 250, 14 juin.

Papyrus, 75 × 20^{mm}. V. *Publicazioni della Società Italiana per la ricerca dei
papiri greci e latini in Egitto. Papiri greci e latini*, volume quinto, p. 23,
n° 453. Le verso est resté en blanc.

MANUS I

MANUS I

Τοῖς ἐπὶ τῶν θυσιῶν
ἡρημένοις
παρὰ Ἀυρηλίας Τεκίους ἁ
πὸ Ζώ(μης) Θεαδέλφειαν σὺν τῇ

A la commission élue pour sur-
veiller les sacrifices.

Mémoire d'Aurèle Tecieous ori-
ginaire de Théadelphie avec sa fille

10 ἡμεῖς ἐπιτελεῖν ἐβόησα καὶ ἀέμω
 ἡμεῖς ἐπιτελεῖν ἐβόησα
 τὴν θύρην δὲ τὴν πύλιν
 ἐκείνην παρεστῆσαν
 τὸν ἄριστον ἰ. π. α. καὶ ἔθισον
 καὶ τὸν ἄριστον ἔθισον
 γὰρ καὶ ἔθισον ἔθισον
 παρεστῆσαν ἰ. π. α. ἡμεῖς
 Διοτοχίδην ἰ. π. α.

MANUS II

10 Ἀυρέλιου Σερένου καὶ Ἐρημῆς εἰ
 δόξαμεν ἕως Θεοσιζήσαντος ἰ. π. α.

MANUS I

10 (εἰς τὴν α' Ἀυτοκράτορος Καίσαρος
 Γάϊου Μεσσίου Κουίντου
 Τραιανῶν Δεκίου Εὐσεβίου
 20 Εὐτοχίδου Σεβαστοῦ πρῶτον α'

Tadeion. Non seulement j'ai été tou-
 jours dévouée au service pieux des
 dieux, mais aussi maintenant en votre
 présence, suivant l'édit, j'ai fait la
 libation, j'ai sacrifié, j'ai mangé de
 la viande sacrée et je vous prie de me
 donner votre signature.

Portez-vous bien.

MANUS II

Nous, Aurelius Serenus et Aurelius
 Hermas, nous vous avons vue sacrifier.

MANUS I

Année 1re de l'empereur César Gaïus
 Messius Quintus Traianus Decius Pius
 Felix Augustus, le 20 de payni.

6

Provenant de Théadelphie. A. 250, 15 juin.

Papyrus de Hambourg, Stadtbibliothek, Inventaire n° 114; 50 × 60^{mm};
 publié par Paul M. MEYER, *Die Libelli aus der decianischen Christenverfolgung...*,
 p. 6, n° 4. Traduction LECLERCQ, *l. c.*, p. 132.

10 (εἰς τὴν α' Ἀυτοκράτορος Καίσαρος
 Γάϊου Μεσσίου Κουίντου
 Τραιανῶν Δεκίου Εὐσεβίου
 Εὐτοχίδου Σεβαστοῦ
 20 πρῶτον α'

Année 1re de l'empereur César
 Gaïus Messius Quintus Traianus De-
 cius Pius Felix Augustus, le 21 de
 payni.

7

Provenant de Théadelphie. A. 250, écrit avant le 16 juin.

Papyrus de Hambourg, Stadtbibliothek, Inventaire n° 108; 210 × 65^{mm};
 publié par Paul M. MEYER, *Die Libelli aus der decianischen Christenverfolgung...*,
 p. 6, n° 5, avec fac-similé, pl. II, 2. Traduction LECLERCQ, *l. c.*, p. 133.

MANUS I

Τοῖς ἐπὶ τῶν θυσιῶν
 ἕργημένοις
 π' (α:α) Αὐρηλίου Ὀρίωνος
 Κιλλῆ ἀπὸ κόρυθος
 5 Απιάδος καταμμένων (l. -οντος)
 ἐν κόρυθι Θεαδέλφειζ (l. -φίγ)
 Αἰ (l. αἰ) θύων τοῖς θεοῖς διε
 τέλεσα καὶ ὄν ἐπὶ παρόν
 των ἑμῶν κατὰ τὰ πρός
 10 ταχθέντα ἔθους καὶ ἔσπει
 σα καὶ τῶν ἱερείων ἐγευ
 σάμεν καὶ ἄξιῶ ἑμῶς
 ὑποσημιώσασθαι (l. -μει-) Διευ
 τυχεῖτε

MANUS II

(après un espace vide d'une ligne)

15 Αὐρηλίου Σερήνος καὶ Ἑρμῆς
 εἶδαμέν σοι θυσιάσοντα (l. σε -ζοντα)

MANUS III

ἘΡΜ(ἄς) CECHM(είωμι)

MANUS I (après 8 lignes environ)

(Ἐτους) α' Ἀυτοκράτορος Καίσαρος
 Γαίου Μεσσίου Κουίντου
 20 Τραϊανοῦ Δεκίου Εὐσεβοῦς
 Εὐτυχοῦς Σεβαστοῦ παντι

MANUS I

A la commission élue pour surveiller les sacrifices.

Mémoire d'Aurelius Horion, fils de Kialès, originaire du bourg d'Apias et habitant du bourg de Théadelphie. J'ai de tout temps offert des sacrifices aux dieux, et maintenant encore, en votre présence, j'ai, selon l'édit, fait des sacrifices et des libations et mangé des offrandes sacrées. Je vous prie de donner votre signature.

Portez-vous bien.

MANUS II

Nous, Aurelius Serenus et [Aurelius] Hermas, nous t'avons vu sacrifier.

MANUS III

Moi, Hermas, j'ai paraphé.

MANUS I

Année 1re de l'empereur César Gaïus Messius Quintus Traianus Decius Pius Felix Augustus, au mois de payni.

Provenant de Théadelphie du Faioum. A. 250, 16 juin 250.

Papyrus, 65×215^{mm}. V. *Antliche Berichte aus den Koeniglichen Kunstsammlungen*, XXXIV, 6. 1913, p. 118 sq., avec fac-similé. Papyrus de Berlin 13430 : Gerhard PLACMANN, *Juden und Christen im roemischen Kaiserreich*. Les marges supérieure et inférieure sont de 10^{mm}, à gauche de 8^{mm}. Le papyrus avait été plié verticalement, les parties pliées ont une largeur de 19,30 et 13^{mm}. Texte identique à celui de Hambourg.

MANUS I

Τοῖς ἐπι τῶν θυσιῶν
 ἱερέουσιν
 πατρὸς Ἀυρήλιου Χαρῖτος
 ἀπὸ γῶ μίσι Θεοαδελφείας,)
 5 καὶ ἀεὶ μὲν θουουσα καὶ
 εὐσεβοῦσα τὰς θεάς
 διατετέλεκα καὶ νῦν
 ἐπὶ παρόντων ὑμῶν
 κατὰ τὰ προσταχθέν
 10 τῆ ἐπιση (L. -παι-) καὶ εἴθουσα
 καὶ τῶν ἱερέων ἔργου
 σφραγῆν καὶ ἀξιῶ ὑμᾶς
 ὑποσημειωσασθαι (L. -μαι-) μοι)
 διευτοχεῖται (L. -τε)

MANUS II

15 Ἀυρήλιου Σερήνου καὶ Ἑρ-
 μάρι εὐδαμέν σε θουουσαντα (L. -ζουσαν)

MANUS III

ἙΡΜ Ἡρ) CECHM (εἰωμαι)

MANUS I

ἔτους) α Ἀυτοκράτορος Καίσαρος
 Γαίου Μεσσίας Κούιντου
 20 Τραϊανῶ Δεκίου Εὐσεβοῦς
 Εὐτοχῶς Σεβαστοῦ
 παυσι καβ[—]

MANUS I

A la commission élue pour surveil-
ler les sacrifices.

Mémoire d'Aurélié Kharis, origi-
naire du village de Théadelphie. Non
seulement j'ai été toujours dévouée au
service pieux des dieux, mais aussi
maintenant en votre présence, suivant
l'édit, j'ai fait la libation, j'ai sacrifié
et j'ai mangé de la viande sacrée,
et je vous prie de me donner votre
signature.

Portez-vous bien.

MANUS II

Nous, Aurelius Serenus et Aurelius
Hermas, nous vous avons vue sacrifi-
fier.

MANUS III

Signé : Hermas.

MANUS I

Année 1re de l'empereur César
Gaius Messius Quintus Traianus
Decius Pius Felix Augustus, le 22 de
payni.

9

Provenant de Théadelphie. A. 250, 16 juin

Papyrus de Hambourg, Stadtbibliothek, Inventaire n° 99; 210×90^{mm};
publié par Paul M. MEYER, *Die Libelli aus der decianischen Christenverfolgung...*
p. 7, n° 6, avec fac-similé, pl. I, 2. Texte identique à celui de Berlin.

MANUS I

Τοῖς ἐπὶ τῶν θυσι-
 ῶν ἱεραμένους

MANUS I

A la commission élue pour surveil-
ler les sacrifices.

παρὰ Ἀυρηλίας Χάρι
 τος ἀπὸ κώμης Θε
 5 ἀδελφείας (l. -ίας) καὶ ἀεὶ μὲν
 θύουσα καὶ εὐσεβοῦ
 σα τοῖς θεοῖς δικτα
 τέλεκα καὶ νῦν ἐ
 πὶ παρόντων ἡμῶν
 10 κατὰ τὰ προσταχθέντα
 ἔσπισα (l. -πει-) καὶ ἔθουσα καὶ
 τῶν ἱερείων ἔγρευ
 σάμην καὶ ἀζιῶ ἡμᾶς
 ὑποσημιώσασθαί (l. -μει-) μοι
 15 διευτυγεῖται (l. -τε)

MANUS II

Ἀυρηλίου Σεργήνος καὶ Ἑρμαῆς
 εἶδαμέν σε θυσιάσοντα (l. -ζοντα)

MANUS III

ΕΡΜ ΗΕΗΜ

MANUS I (après un espace d'une ligne)

(ἔτους) α' Ἀυτοκράτορος
 20 Γαίου Μεσσίου Κουίντου
 Τραιανοῦ Δεκίου
 Εὐσεβοῦς Εὐτυχοῦς
 Σεβαστοῦ πανυι κβ

Mémoire d'Aurélie Kharis originaire du village de Théadelphie. J'ai, de tout temps, offert des sacrifices et dévotions aux dieux et maintenant encore, en votre présence, j'ai, selon l'édit, fait des sacrifices et des libations et mangé des offrandes sacrées et je vous prie de me donner votre signature.

Portez-vous bien.

MANUS II

Nous, Aurelius Serenus et Aurelius Hermas, nous t'avons vue sacrifier.

MANUS III

Moi, Hermas, j'ai paraphé.

MANUS I

Année 1re de l'empereur César Gaïus Messius Quintus Traianus Decius Pius Felix Augustus, le 22 de payni.

Provenant de Théadelphie. A. 250, 17 juin.

Papyrus de Hambourg, Stadtbibliothek, Inventaire n° 104; 140 × 90^{mm}, fragment mutilé contenant la partie inférieure avec la date; publié par Paul M. MEYER, *Die Libelli aus der decianischen Christenverfolgung...*, p. 8, n° 7. Traduction LECLERCQ, *l. c.*, p. 132.

MANUS II

. . . . .
 Ἀυρηλίου Σεργήνος καὶ
 Ἑρμαῆς εἶδαμέν σε θυσιά
 10 στοντα (l. -ζοντα)

MANUS II

Nous, Aurelius Serenus et Aurelius Hermas, nous t'avons vu sacrifier.

MANUS I après un espace de 5 lignes :

MANUS I

ἔτους γ' Ἀυτοκράτορος Καίσαρος
 Γαίου Μεσσίου Κουίντου
 Τραιανῶν Δεκίου Εὐσεβῶντος
 Εὐτοχῶντος Σεβαστῶν παυνη
 ζγ

Année 1re de l'empereur César Gaius
 Messius Quintus Traianus Decius Pius
 Felix Augustus, le 23 de payni.

11

Provenant de Théadelphie. A. 250, 19 juin

Papyrus de Hambourg, Stadtbibliothek, Inventaire n° 111; 45 × 60^{mm} ;
 publié par Paul M. MEYER, *Die Libelli aus der decianischen Christenverfolgung...*
 p. 9, n° 8. Fragment mutilé contenant la date. Traduction LECLERCQ, *l. c.*,
 p. 135.

MANUS I

MANUS I

.....
 ἔτους γ' Ἀυτοκράτορος Καίσαρος
 Γαίου Μεσσίου Κουίντου
 Τραιανῶν Δεκίου Εὐσεβῶντος
 Εὐτοχῶντος Σεβαστῶν παυνη ζε

Année 1re de l'empereur César Gaius
 Messius Quintus Traianus Decius Pius
 Felix Augustus, le 25 de payni.

12

Provenant de Théadelphie. A. 250, 19 juin.

Papyrus de Hambourg, Stadtbibliothek, Inventaire n° 110; 65 × 75^{mm} ;
 fragment mutilé contenant la date: publié par Paul M. MEYER, *Die Libelli aus
 der decianischen Christenverfolgung...*, p. 9, n° 9. Traduction LECLERCQ, *l. c.*,
 p. 135.

MANUS I

MANUS I

.....
 ἔτους γ' Ἀυτοκράτορος Καίσαρος
 Γαίου Μεσσίου Κουίντου
 Τραιανῶν Δεκίου Εὐσεβῶντος
 Εὐτοχῶντος Σεβαστῶν παυνη ζε

Année 1re de l'empereur César Gaius
 Messius Quintus Traianus Decius Pius
 Felix Augustus, le 25 de payni.

Rylands Papyri, II, p. 94, n° 112 : « Unprinted fragmentary document (c) is
 unusual in as much as the third hand has placed a rough *σπηλιόωριον* (ε corr.)
 after the *εὐτοχῆτε*, probably in error, since the first line of the endorsement
Αὐτοκράτωρ Σεβαστῶν καὶ Ἐργῆς follows, the conclusion being lacking. »

13

Provenant de Théadelphie. A. 250. 20 juin.

Papyrus de la John Rylands Library, Manchester; publié par J. de M. JOHNSON, V. MARTIN et A. S. HUNT, *Catalogue of the greek papyri in the John Rylands library*, volume II, 1915, p. 94, n° 112 (a). Hauteur 185^{mm}, largeur 119^{mm}.

MANUS I

MANUS I

Τοῖς ἐπὶ τῶν θουσιῶν ἡγαμένοις
παρὰ Ἀυρηλίου Σουήλειος μητρὸς
Ταήσεως ἀπὸ κόμης Θεαδελφείας
(l. -φί-)
καὶ ἀεὶ μὲν θύουσα καὶ εὐσεβεύουσα τοῖς
5 θεοῖς διετέλεισα καὶ νῦν ἐπὶ παρόν
των ἡμῶν κατὰ τὰ προσταχθέν
τα [ἔ]θουσα καὶ ἔσπισα (l. -εισα) καὶ
τῶν ἐς
ρεῖων ἐγευσάμην καὶ [ἄ]ξιῶ ἡμᾶς
ὑποσημειώσασθαι (l. -μει-)διευτοχῆται
(l. -τε)

A la commission élue pour surveiller les sacrifices.

Mémoire d'Aurélié Souëlis, fille de Taësis, originaire du village de Théadelphie. Non seulement j'ai été toujours dévouée au service pieux des dieux, mais aussi maintenant en votre présence, suivant l'édit, j'ai encensé l'autel, j'ai fait la libation et j'ai mangé de la viande et je vous prie de donner votre signature.

Portez-vous bien.

MANUS II

MANUS II

10 Ἀυρηλίου Σερεῖνου καὶ Ἑρμαῖος εἰδχαμέν
σε θουσι
ἄζοντος (l. -ζουσαν)

Nous, Aurelius Serenus et Hermas, nous vous avons vue sacrifier.

MANUS III

MANUS III

Ἑρμαῖος σ(εσ)τη(μείωμυ)

Signé : Hermas.

MANUS I

MANUS I

(ἔτους) α Ἀυτοκράτορος Καίσαρος Γαίου
Μεσίου Κούιντου Τραιανού Δεκίου
15 Εὐσεβίου Εὐτοχίου Σεβαστοῦ πικνου κα

Année 1re de l'empereur César Gaius Messius Quintus Traianus Decius Pius Felix Augustus, le 26 de payni.

L. 2. Lisez Σουήρεως.

14

Provenant de Théadelphie. A. 250. 21 juin.

Papyrus de Hambourg, Stadtbibliothek, Inventaire n° 97; 215 - 60^{mm}; publié par Paul M. MEYER, *Die Libelli aus der decianischen Christenverfolgung...*, p. 9, n° 10, planche I, l. Traduction LECLERCQ, l. c., p. 136.

MANUS I

Τοῖς ἐπι τῶν θεσπιῶν

ἐργασίαις

π. ἀρχ. Αὐρηλίου Αλέξανδρου ἀπὸ
ζώμας

Θεαδέφειας Ἰ. -μας καὶ Ἰ. ζῆλ. θεῶν

τοῖς θεοῖς δι. τεύετα

καὶ τῶν ἐπὶ παρῶντων

θύμων κατὰ τὰ πρῶστα

χθόνια ἑθυστα καὶ ἐς

παιστα καὶ τῶν ἱερῶν

10 ἐργασίαι καὶ ἄλλῳ

θυμῶς ὑποστραμῶσασθαι (Ἰ. -μας-)

διεστουχέετε

MANUS I

A la commission élue pour sur-
veiller les sacrifices.

Mémoire d'Aurelius Alexandre du
bourg de Theadelphia. J'ai, de tout
temps, offert des sacrifices aux dieux,
et maintenant encore, en votre pré-
sence, j'ai, selon l'édit, fait des sacri-
fices et des libations, et mangé des
offrandes sacrées. Je vous prie de
donner votre signature.

Portez-vous bien.

MANUS II

(après un espace vide de 8 lignes)

Αὐρηλίου Σεργίου καὶ

Ἐργῶς εἰδχαμέν σε θεοῖς

15 ἕξόντα

MANUS II

Nous, Aurelius Serenus et Ἰ. Aure-
lius Hermas, nous l'avons vu sacri-
fier.

MANUS I (après un espace de 6 lignes)

(ἔτους) α. Ἀυτοκράτορος Καίσαρος

Γαίου Μεσσίας Κοίντου

Τραϊανου Δεκίου Εὐσεβίου

Εὐτυχοῦς Σεβαστοῦ πανου

ζ΄

MANUS I

Au I de l'empereur César Gaius
Messius Quintus Traianus Decius Pius
Felix Augustus, le 27 de payni.

15

Provenant de Théadelphie. A. 250, 22 juin.

Papyrus de la John Rylands Library, Manchester; publié par J. de
M. JOHNSON, V. MARTIN et A. S. HUNT, *Catalogue of the greek papyri in the
John Rylands library*, volume II, 1915, p. 95, n° 112 (c). Hauteur 215^{mm},
largeur 72^{mm}.

MANUS I

Τοῖς ἐπὶ τῶν θεσπιῶν ἔργα

μέναις (ν corrigé)

π. ἀρχ. Αὐρηλίας Ἰσαίτας

Ἀνοῦτος ἀπὸ ζώμας Θεαδέφ.-

MANUS I

A la commission élue pour sur-
veiller les sacrifices.

Mémoire d'Aurélias Isis, fille d'Anous,
originnaire du village de Théadelphie.

5 φίλος καὶ μὲν τοῖς θεοῖς
 θύω καὶ εὐσεβῶ διατελοῦσα
 καὶ νῦν ἐπὶ παρόντων ὑμῶν
 κατὰ τὴν προ<σ>ταχθέντα ἔσπισα
 καὶ ἔθουσα καὶ τῶν ἱερῶν (l. -ρί-)
 10 ἐγευσάμην καὶ ἄξιῶ ὑμᾶς
 ὑποσημαῖωσασθαι (l. -μει-) διευ
 τυχεῖτε

J'ai été toujours dévouée au service
 et sacrifice des dieux et maintenant en
 votre présence, suivant l'édit, j'ai fait
 la libation, j'ai encensé l'autel et j'ai
 mangé de la viande sacrée et je vous
 prie de donner votre signature.
 Portez-vous bien.

MANUS II

MANUS II

Αὐρηλίου Σερήνου καὶ Ἑρμάς
 εἰδόμεν σε θυσιάζοντα (l. -ζουσαν)

Aurelius Serenus et Aurelius Her-
 mas, nous vous avons vue sacrifier.

MANUS III

MANUS III

15 Ἑρμάς σ(εσ)η(μείωμαι)

Signé : Hermas.

MANUS I

MANUS I

ἔτους) α' Ἀυτοκράτορος Καίσαρος
 Γαίου Μεσσίου Κωνίντου
 Τραιανοῦ Δεκίου Εὐσεβοῦς
 Εὐτυχοῦς Σεβαστοῦ

Année Ire de l'empereur César Gaïus
 Messius Quintus Traianus Decius Pius
 Felix Augustus, le 28 de payni.

20 Παινη καὶ

Provenant de Théadelphie. A. 250, 23 juin.

Papyrus de Hambourg, Stadtbibliothek, Inventaire n° 112; 60 × 55^{mm}; fragment contenant la date; publié par Paul M. MEYER, *Die Libelli aus der decianischen Christenverfolgung...*, p. 12, n° 13. Traduction LECLERCQ, *l. c.*, p. 138.

MANUS I

MANUS I

ἔτους) α' Ἀυτοκράτορος Καίσαρος
 Γαίου Μεσσίου Κωνίντου
 Τραιανοῦ Δεκίου Εὐσεβοῦς
 Εὐτυχοῦς Σεβαστοῦ

Année Ire de l'empereur César
 Gaïus Messius Quintus Traianus
 Decius Pius Felix Augustus, le 29 de
 payni.

5 παινη καὶ

17

Provenant de Théadelphie. A. 250, 23 juin.

Papyrus de Hambourg, Stadtbibliothek, Inventaire n° 109; 220 — 75^{mm}; fragment mutilé contenant la moitié inférieure; publié par Paul M. MEYER, *Die Libelli aus der decianischen Christenverfolgung...*, p. 11, n° 12. Traduction LECLERCQ, *l. c.*, p. 138.

MANUS I

...
 ἔσθωμεν ἐκ τῶν ἁγίων
 ἑσθωμεθ' ἅμα καὶ ἄξιω ἑμῶν
 ὑποσχεθῶμεν ὡς οὐ σθλιώμεν
 διὰ τοῦτο γέγραπται

MANUS I

...et nous avons mangé des offrandes sacrées et je vous prie de me donner votre signature.
 Portez-vous bien.

MANUS II

(après un espace vide d'une ligne)

9 Ἀυρήλιος Σερένος καὶ Ἑρμάς
 εἶδωμεν ὑμᾶς ἢ οὐ σαζόντος Α. -ας)

MANUS II

Nous, Aurelius Serenus et Aurelius Hermas, nous vous avons vus sacrifier.

MANUS III

ΕΡΜΑC CĪ

MANUS I

9 ἔτους α' Ἀύγουστορος Καίσαρος
 Γαίου Μεσσίου Κωνίντου
 10 Τραιανῶν Δεκίου Εὐσεβίου
 Εὐτοχῶν Σέβαστων πρὸς τὸ

MANUS III

Moi, Hermas, j'ai paraphé.

MANUS I

Année 1re de l'empereur César Gaius Messius Quintus Traianus Decius Pius Felix Augustus, le 29 de payni.

18

Provenant de Theadelphie. A. 250, 23 juin.

Papyrus de Hambourg, Stadtbibliothek, Inventaire n° 102; 220 < 80^{mm}; publié par Paul M. MEYER, *Die Libelli aus der decianischen Christenverfolgung...*, p. 123, n. 14. Traduction LECLERCQ, *l. c.*, p. 140.

MANUS I

Τῶν ἐπὶ τῶν θυσίων ἕξτα
 μένης

MANUS I

A la commission élue pour surveiller les sacrifices.

5 παρὰ Ἀυρηλίου Σερανήου (l. -ου)
 Ἡρώδου ἀπὸ κόμης Θεσσα-
 νίδος κατὰ μόνοντος
 ἐν κόμῃ Θεαδελφίᾳ καὶ μὲν
 τοῖς θεοῖς θύω (l. -ων) καὶ
 εὐσεβῶ (l. -ων) διατετέλεικα
 καὶ νῦν ἐπὶ παρόντων ὑ-
 10 μῶν κατὰ τὰ προσχθέν (l. -ταχ-)
 τα ἔσπισα (l. -πει) καὶ ἔθυσα
 καὶ τῶν ιερῶν (l. -εί) ἐγευσά-
 μην καὶ ἀξίῳ ὑμῶν ὅσο
 σφαιώσασθαι (l. -μει- διουτο) γέειτε

MANUS II

(après un espace vide de 2 lignes)

15 [Ἀυρηλίῳ Σερανήῳ] καὶ Ἡερμάῳ
 εἰδοχμέν σε θύσασθαι τὰ

MANUS III

(après un espace d'une ligne)

EPM AC CH̄ (l. Ἡερμάῳ σεσφαιώσασθαι)

MANUS I

(après un espace de 2 lignes)

(ἔτους) α' Αὐτὸς ἀρχηγὸς Καίσαρος
 Γαίου Μεσσηνίου Κουίντου
 20 Τραϊανῶν Δεκίου Εὐσέβου
 Εὐτυχοῦς Σεβαστοῦ
 παύσι καὶ

Mémoire d'Aurelius Serenus, fils
 d'Herodès, originaire du bourg de
 Théoxenis et habitant le bourg de Théa-
 delphie. J'ai, de tout temps, offert des
 sacrifices et témoigné ma piété aux
 dieux et, maintenant encore, en votre
 présence, j'ai, selon l'édit, fait des
 libations et des sacrifices, et mangé
 des offrandes sacrées. Je vous prie
 de donner votre signature.

Portez-vous bien.

MANUS II

Nous, Aurelius Serenus et [Aure-
 lius] Hermas, nous l'avons vu sacri-
 fier.

MANUS III

Moi, Hermas, j'ai paraphé.

MANUS I

Année Ire de l'empereur César Gaïus
 Messius Quintus Traïanus Decius Pius
 Felix Augustus, le 29 de payni.

MANUS II

εἰδὲ ἴσμεν ὅτι καθυσχίζοντες Ι. -ας

Nous vous avonsvus sacrifier.

MANUS III

Ε Ρ ΜΑC CΗ Ι. σ. σ. α. ρ. ω. μ. ρ.

Moi, Hermas, j'ai paraphé.

MANUS I

ετους α Αδοκαρατ ρουα Κ κούσχαρος
Γαυω Μεσσίου Κουίντου
Γερμανού Δεξιού Εδσεβίου δε
Εδοτχ ο δε Σε έαιστος πα ο νι εθ

MANUS I

Année 1re de l'empereur César Gaus Messius Quintus Traianus Decius Pius Felix Augustus, le 29 de payni.

20

Provenant d'Oxyrhynchos. A. 250 27 juin.

Papyrus publié par MM. GRENFELL et HUNT, *Oxyrhynchus Papyri*, part XII *Egypt Exploration Fund, Græco Roman branch*, London, 1916, n° 1464, p. 190). Hauteur 172^{mm}, largeur 98^{mm}.

Εἰς ἐπὶ τῶν θυσιῶν κίεθεῖσι τις
Ὁ ἑυρυγγειτῶν πόλιος
πας ἄ Αδρακίου Γαίονος Ἀμμωνίου
μα τῆς Ταουσι. εἰ μὲν θύειν καὶ
σπεύδειν καὶ σέβειν θεῶς εὐθυμῶς
κατ' ἄ τὰ κέλευσθέντα ὑπὸ τῆς θείας
καὶ τῶν ἐνωπιῶν ὑμῶν θύων καὶ σπέν
δων καὶ γεύσασθαι τῶν ἱερῶν ἡμα
Τα ὅτι γυναίκα καὶ Ἀμμωνίω καὶ
καὶ Ἀμμωνίω
καὶ ἡμεῖς καὶ Θεέλα θυγατρὶ (Ι. -δισ)
ἔμου καὶ
ἔξι ὡ ὑποσημῶσασθαι (Ι. -μει-) μοί.)
(ετους) α
Αδ τοκράτορος Κ καὶ σαρ ρ Γαίω Μεσ-
σίω
Κουίντου Γ ρ κινού Δεξιού Εδσεβίου

A la commission de la ville d'Oxyrhynchus pour surveiller les sacrifices.
Mémoire d'Aurelius Gaïon, fils d'Ammonius et sa mère Taous. Toujours mon habitude fut de sacrifier, de faire la libation et de vénérer les dieux et maintenant aussi, selon l'ordre de l'édit impérial, j'ai sacrifié, j'ai fait la libation et j'ai mangé de la viande sacrée en votre présence, moi ainsi que ma femme Taos, mes fils Ammonius et Ammonianus et ma fille Thècle, et je vous prie de me donner votre signature.

Εὐτυχούς Σεβαστοῦ ἐπεὶ γ' Ἀυρήλιος	Amée I ^{re} de l'empereur César Gaïus
15 [Γαίῶν ἐπιδεδωκχι.] Ἀυρήλι(ος) Σαρ- πίων	Messius Quintus Traianus Decius Pius Felix Augustus, le 3 d'épiphî.
(ὁ καὶ) Ναιρήμων ἔγραψε γὰρ αὐτῷ	Moi Aurelius Sarapion appelé aussi
τοῦ γράμματα(.)	μα εἰδού· Chairémon, j'ai écrit pour lui, car il ne sait pas écrire.

Le verso contient une liste de dix noms propres, p. ex. Βησᾶς, Μενάμουσις, avec des montants en drachmes, écrite peu de temps après 250. Cette liste a-t-elle été écrite au bureau de l'administration ou est-elle privée?

L. 3. Aurelius Gaïon représente ici toute sa famille, sa femme, ses fils et sa jeune fille, dont l'énumération exacte est à la ligne 9 et suiv. Ainsi, comme dans les actes de dénombrement général de la population, le chef de la famille, le propriétaire de la maison est le représentant responsable devant la commission. — L. 6. Le formulaire est bien différent du type normal par la mention de l'édit impérial: il contient en outre *σέβειν* au lieu d'*εὐσεβεῖν*, *εὐθισμένος*. — L. 10. Voici la plus ancienne mention du nom Thècle, qui est plus fréquent à l'époque byzantine: SUIDAS, s. v.; PROCOPE, *Edif.*, I, 4; PHOTIUS, 18 à 27; CHORÉBOBOSKOS in *Bekkeri Anecd.*, p. 1200; *Oxyrhynchus Papyri*, 1059, 2, saec. V etc. — On pourrait aussi penser à *θηγατριδῆ*, petite-fille.

Provenant de Théadelphie du Faioum. A. 250, 26 juin.

Papyrus de l'Université de Berlin, Neutestamentliches Seminar, publié par Paul M. MEYER, *Griechische Texte aus Aegypten*, Berlin, 1916, p. 77, planche III, n° 15. La marge supérieure est de 15^{mm}, l'inférieure 20^{mm}; à gauche 13^{mm}. Le papyrus avait été plié verticalement; les parties pliées ont une largeur de 20, 27, 30 et 13^{mm}. Hauteur 200^{mm}, largeur 90^{mm}.

MANUS I

MANUS I

Τοῖς ἐπὶ τῶν θεσιῶν ἡρημένοις'
 παρὰ Ἀυρηλίου Λεουλίας (L-ιδος) Αἰωνος
 ἀπὸ κόμης Εὐημερίας τῆς
 Θεμιστοῦ μερίδος(·) αἰεὶ τοῖς θε
 5 οῖς θύουσα καὶ ἐπιτελοῦσα
 καὶ ὄν ἐπὶ παρόντων ὅ
 μων κατὰ τὰ προστεταγμέ
 να θύουσα καὶ ἔσπειρα καὶ
 τῶν ἱερείων ἐγευσάμεν
 10 σὺν τοῖς ἀφ' ἡλιζῆ μου τέ

A la commission élue pour sur-
 veiller les sacrifices.

Mémoire d'Aurélié Leulis, fille
 d'Aion, originaire du village d'Euhé-
 mérie, du district de Thémistès. J'ai
 toujours été dévouée au service et au
 sacrifice des dieux et maintenant en
 votre présence, suivant l'édit, j'ai en-
 censé l'autel, j'ai fait la libation et j'ai
 mangé de la viande sacrée ainsi que

10 α Ηρώριπιν καί
 11 Επύρι δὲ ἐπιδαίδου
 12 ἑὶ καὶ ἄρον ἰσθίου τίν
 13 ἵπποισιν (L. -με-) διουτοχίτι
 14 Ἀβρίλια Ἀυλί ἐπιδαίδου
 15 ἔτων τριζώντα πέντε

mes enfants mineurs Palempis et
 Tepéris. En conséquence je fais cette
 requête et je vous prie de recevoir la
 signature. Portez-vous bien. Aurélie
 Leulis, âgée de 35 ans, j'ai fait la re-
 quête.

MANUS II (ligne supplémentaire)

MANUS II

16 κατὰ γένον (L. -ωσα) ἐπὶ καὶ (L. καὶ καὶ)
 17 Θεοδαίριον

Supplément : demeurant au village
 de Théadelphie.

MANUS III

MANUS III

18 Ἀβρίλια Σεφένος καὶ Ἑρμάς εἰ
 19 δαχμεν σε θυσιαζόντα (L. -ωσαν)

Nous, Aurelius Serenus et Aurelius
 Hermas, nous vous avons vue sacrifier.

MANUS I après un espace vide de 18⁰⁰⁰)

MANUS I

20 ἔτους α' Ἀυτοκράτορος Καίσαρος
 21 Γαίου Μαισίου Κωνσταντοῦ
 22 Τραϊανοῦ Δεκάου Εὐσεβίου ε'
 23 Εὐδοχίου Σεβαστοῦ ἑπέρι
 24 7

Année Ire de l'empereur César Gaïus
 Messius Quintus Traianus Decius
 Pius Felix Augustus, le 3 d'epiphi.

1, 2, 12 avec mes suppléments. — 5, Le scribe a oublié par une erreur
 διατέλεσα ou διατετέλεσα.

Provenant de Théadelphie. A. 250, 14 juillet.

Papyrus de Hambourg, Stadtbibliothek, Inventaire n° 107; 250 x 60^{mm};
 publié par Paul M. MEYER, *Die Libelli aus der decianischen Christenverfolgung*,...
 p. 14, n° 16, facsimilé pl. II, 1. Traduction LECLEBOQ, *l. c.*, p. 189.

MANUS I

MANUS I

25 Τῶς ἐπὶ τῶν θυσίων
 26 ἡρημένους
 27 παρὰ Ἀβριλίου Εὐπροδοκίου
 28 αἰτου (L. -κέ- Ἀβριλίου) Ἀππιανου
 29 εἰς ἡγετέσαντος τῆς λαμπροπόλεως
 30 πύλ. εὐσεβίων
 31 Ἀλεξ. ἀνδρέων κ. κὶ ὅς γὰρ ἡγετέσει
 32 κατὰ γένον (L. -ωσαν)

A la commission élue pour sur-
 veiller les sacrifices.

Mémoire d'Aurelius Euprodokios.
 Je fais partie de la maison d'Aurelius
 Appianus, qui fut exégète de la très
 illustre ville d'Alexandrie et qui porte
 bien d'autres titres et j'habite à
 Théadelphie. J'ai, de tout temps, offert
 des sacrifices aux dieux, et, mainte-

ἐν π' Θεαδελφίᾳ ἀεὶ
 θύων τοῖς θεοῖς (διετέλεσα omis) κ(αὶ) νῦν
 ἐπὶ παρόντων ὑμῶν

nant encore, en votre présence, j'ai,
 selon l'édit, fait des sacrifices et
 des libations et mangé des offrandes
 sacrées. Je vous prie de donner votre
 signature.

10 κατ(α) (l. κ. τὰ) προσταχθέντα
 ἔθυσα κ(αὶ) ἔσπεισα

Portez-vous bien.

καὶ τῶν ἱερῶν (l. -είων) ἐγευσά
 μην κ(αὶ) ἀξιῶ ὑμᾶς
 ὑποσημειώσασθαι (l. -σημει-)

15 Διευτυχ/(εῖται l. -τε)

MANUS II (après un espace de 2 lignes)

MANUS II

Ἀυρήλιοι Σερένης καὶ
 Ἑρμᾶς εἶδαμέν σε
 θυσίζοντα

Nous, Aurelius Serenus et [Aurelius]
 Hermas, nous t'avons vu sacrifier.

MANUS III

MANUS III

ΕΡΜΑC CH (l. σεσημειώμαι)

Moi, Hermas, j'ai paraphé.

MANUS I (après un espace de 3 lignes)

MANUS I

20 (ἔτους) α' Ἀυτοκράτ(α) (α)ρ(α)ς Κ(αὶ)σ(α)ρ(α)ς
 Γαίου Μεσσ[σ]ίου Κυρί[ν]του Τραιαν[ο]ῦ Ἰ
 Δ(ε)ξιου

Année 1re de l'empereur César Gaïus
 Messius Quintus Traianus Decius Pius
 Felix Augustus, le 20 d'epiphi.

Εὐσεβ[ε]ῶς Εὐτυχ[ε]ῶς]

Σε(β)αστ[ο]ῦ ἐπειρ κ

L 7. Lisez, peut-être, π(εδίω) Θεαδελφί(α)ς).

Provenant de Théadelphie. A. 250.

Papyrus de Hambourg, Stadtbibliothek, Inventaire n° 115; 40 × 40^{mm}; petit fragment contenant le commencement; publié par Paul M. MEYER, *Die Libelli aus der decianischen Christenverfolgung...*, p. 17, n° 19. Traduction LECLERCQ, l. c., p. 188.

MANUS I

MANUS I

Τοῖς ἐπὶ θουσιῶ[ν] ἡρημένοις κώ[υ]
 μης Θεαδ[ε]λφείας
 παρὰ Ἀυρηλι[ε]

A la commission du bourg de Théa-
 delphie élue...
 Mémoire d'Aureli[ε]

restes incertains de la ligne suivante.

Rylands Papyri, II, p. 94, n° 12 (d) : « Unprinted fragmentary document beginning ἐπὶ παρόντων ἡμεῶν ζτλ. and containing signature and date, ... possibly the conclusion of one of the Hamburg papyri. »

24

Provenant de Théadelphie. A. 250.

Papyrus de Hambourg, Stadtbibliothek, Inventaire n° 113; 50 × 55^{mm}; fragment contenant la fin de l'acte; publié par Paul M. MEYER, *Die Libelli aus der decianischen Christenverfolgung...*, p. 17, n° 20. Traduction LECLERCQ, *l. c.*, p. 188.

.....

MANUS II

Ἀυρήλι οἱ Σεργίου καὶ
Ἑρμάου εἰ δαμέν σε
θυσίαν]ζόντα

MANUS III

ΕΡΜΑΟ ἸΗ (l. σεσημειώμαι)

MANUS I

(ἔτους) α' 1

.....

MANUS II

Nous, Aurelius Serenus et Aurelius Hermas, nous l'avons vu sacrifier.

MANUS III

Moi, Hermas, j'ai paraphé.

MANUS I

Année Ire 1

25

Provenant de Théadelphie. A. 250.

Papyrus de Hambourg, Stadtbibliothek, Inventaire n° 105; 120 × 65^{mm}; fragment mutilé à la fin; publié par Paul M. MEYER, *Die Libelli aus der decianischen Christenverfolgung...*, p. 16, n° 18. Traduction LECLERCQ, *l. c.*, p. 191.

MANUS I

Τοῖς ἐπὶ τῶν θυσιῶν
ἡρημένοις
παρὰ Ἀυρήλ. Ἰ. (Ι.Ι.Ι.) Θερμούθως
Μελανᾶ ἀπὸ κόμης
5 Θεοξενίδος (.) ἀεί θύ
ων (l. -ουσα) τοῖς θεοῖς (supplétez διε-
τέλεσα) καὶ

MANUS I

A la commission élue pour surveiller les sacrifices.

Mémoire d'Aurelia Thermonthis, fille de Melanâs, du bourg de Théoxenis. J'ai, de tout temps, offert des sacrifices aux dieux, et maintenant encore, en votre présence, j'ai, selon

νῦν ἐπὶ παρόντων
 ὑμ[ῶ]ν κατὰ (supplétez τὰ) προσταχθέν
 τα ἔθυσα καὶ (καὶ) ἔσπαισα
 10 καὶ (καὶ) τῶν ἱερῶν (l. -είων) ἐγευσά
 μην καὶ ἄξιῶ ὑμᾶς
 [ὑποσημιῶ (l. -σημει)] σαθῆμι
 [διευτυχεῖται (l. -τε)]
 . . . . .

Après un espace vide, le papyrus est brisé.

l'édit, fait des sacrifices et des libations, et mangé des offrandes sacrées. Je vous prie de donner votre signature.

Portez-vous bien.

Provenant de Théadelphie. A. 250.

Papyrus de l'Université de Berlin, Neutestamentliches Seminar; publié par Paul M. MEYER, *Griechische Texte aus Aegypten*, Berlin, 1916, p. 78. Hauteur 100^{mm}, largeur 60^{mm}. Mutilé à la fin, la date exacte est perdue.

MANUS I

Τοῖς ἐπὶ τῶν θουσιῶν
 ἡρημένοις
 π'(αρχῆ) Αὐρηλίας Ταλίμμις (l. -εως)
 καὶ σοῦ θυγατρὸς (.) ἀῖ (l. καὶ) θύουσαι
 5 τοῖς θεοῖς διετελεσαμεν
 καὶ νῦν ἐπὶ παρόντων ὕμων
 κατὰ τὰ προσταχθέντα
 ἔθυσα καὶ ἔσπαισα καὶ τῶν
 ἱερείων ἐγευσάμην καὶ
 10 ἄξιῶ ὑμ[ῶ]ν [ὑποσημιώσασ (l. -μει-)]
 θ[α] (l. .) διευτυχεῖτε (.)

MANUS I

A la commission élue pour surveiller les sacrifices.

Mémoire d'Aurélie Talimmis et de vous sa fille (dit le scribe).

Nous avons été toujours dévouées au service des dieux et maintenant en votre présence, suivant l'édit, nous avons encensé l'autel, nous avons fait la libation et mangé de la viande sacrée et je vous prie de donner votre signature.

Portez-vous bien

MANUS II

(après un espace vide de 23^{mm})

Αὐρηλίοι Σερένος καὶ Ἑρμῆς
 εἰδάμεν ὑμᾶς θυσιασοντος (l. -ζουσαζ.)

MANUS II

Aurelius Serenus et Aurelius Hermas, nous vous avons vues sacrifier.

MANUS III

ΕΡΜ̄ CECHM̄
 . . . . .

MANUS III

Signé : Hermas.

L. 4. On attendrait τῆς ἐμῆς θυγατρὸς « et de ma fille », aussi l. 8 ἐθυσάμεν, ἐσπεύσαμεν, ἐγευσάμεθα. — L. 14. Lisez Ἑρμῆς) σεσημειώμεθα).

27

Provenant de Théadelphie. A. 250.

Papyrus de l'Université de Berlin, Neutestamentliches Seminar; publié par Paul M. MEYER, *Griechische Texte aus Aegypten*, Berlin, 1916, p. 78-79.

MANUS I

τοῖς ἐπὶ τῶν θυσιῶν
 ἕρρημένοις)
 πικρὰ) Ἀυρηλιας Εὐ... ς
 ἅμα τῇ θυγατρὶ Ἀποῦδι
 5 ἀπὸ κόμης Φιλαχρηίδου.)
 καὶ (l. ἀεὶ) ἦσο ὑσ καὶ τοῖς θεοῖς διετε
 λέσαμεν καὶ νῦν ἐπὶ παρόν
 τῶν ἡμῶν κατὰ τὰ
 προσταχθέντα ἐθυσάμεν
 10 καὶ ἐσπεύσαμεν καὶ τῶν
 ἱερείων ἐγευσάμεθα
 καὶ ἄξιούμεεν ἡμᾶς ὑποστῆ
 μιώσ[ασ]θαι (l. -μει-) Διευτοχῆϊτε(.

MANUS I

A la commission élue pour surveiller les sacrifices.

Mémoire d'Aurélius Elys? d'Aous sa fille, originaire du village de Philagris. Nous avons été toujours dévoués au service des dieux et maintenant en votre présence, suivant l'édit, nous avons encensé l'autel, nous avons fait la libation et mangé de la viande sacrée et nous vous prions de donner votre signature.

Portez-vous bien.

MANUS II

(après un espace vide de 40^{mm})

Ἀυρ[ή]λιοι Σερένος
 15 καὶ Ἑρμῆς εἶδάμεν
 ἡμᾶς) θυσιαζόντος (l. -ούσας)
 . . . . .

MANUS II

Aurelius Serenus et Hermas, nous vous avons vues sacrifier.

L. 3. Un nom satisfaisant à la grandeur de la femme serait Εευτος ou Εγευτος.

28

Provenant de Théadelphie. A. 250.

Papyrus de la John Rylands Library, Manchester; publié par J. DE M. JOHNSON, V. MARTIN et A. S. HUNT, *Catalogue of the greek papyri in the*

John Rylands library, volume II, 1915, p. 91, n° 112 (b). Hauteur 174^{mm}, largeur 62^{mm}.

MANUS I

MANUS I

Τοῖς ἐπὶ τῶν [θ]υσι[ῶν]
 ἡρημένους
 π(αρ)ὰ Αὐρηλίου Αούτειος
 ἀπὸ κώμης Δίννεως
 5 καταμένων (l. -οντος) ἐν κώμῃ
 Θεαδελφείᾳ (l. -ίᾳ) ἀ(l. -αί) θύων
 τοῖς θεοῖς διετέλεσα καὶ
 νῦν ἐπὶ παρόντων ἡμῶν
 κατὰ τὰ προσταχθέντα
 10 ἔθυσα καὶ ἔσπεισα καὶ
 τῶν ἱερείων ἐγευσάμην
 καὶ ἀξιώ ἡμᾶς ὑποσημιώ(l. -μει-)
 σασθα(·) διευτυχῆτε(·)

A la commission élue pour surveiller les sacrifices.

Mémoire d'Aurelius Aoutis, originaire du village de Dinnis, demeurant dans le village de Théadelphie. J'ai été toujours dévoué au service des dieux et maintenant en votre présence, suivant l'édit, j'ai encensé l'autel, j'ai fait la libation et j'ai mangé de la viande sacrée et je vous prie de donner votre signature.

Portez-vous bien.

MANUS II

MANUS II

Αὐρηλίου Σερήνος καὶ Ἑρ
 15 μᾶς εἶδαμέν σοι (l. σε) θυσιάζοντι (l.
 -ζοντα)

Nous, Aurelius Serenus et Aurelius

Hermas, nous t'avons vu sacrifier.

MANUS III

MANUS III

Ἑρμ(ᾶς) σεσημειώμ(αι)

Signé : Hermas.

MANUS I

MANUS I

(ἔτους) α Αὐτοκράτορος[ος] Καίσαρος
 Γαίου Μεσσίου[ου] Κουίντου
 Τραιανού Δε[κίου] Εὐσεβούς

Année Ire de l'empereur César Gaïus
 Messius Quintus Traianus Decius
 Pius...

Papyrus de Hambourg, Stadtbibliothek, Inventaire n° 106; 100 × 60^{mm}; fragment contenant la première partie; publié par Paul M. MEYER, *Die Libelli aus der decianischen Christenverfolgung...*, p. 15, n° 17. Traduction LECLERCQ, *l. c.*, p. 190.

MANUS I

MANUS I

Τοῖς ἐπὶ τῶν θυσιῶν
 ἡρημένους

A la commission élue pour surveiller les sacrifices.

πὶ παρὰ Ἀυρηλίας Ταχσίας (l. -ως ἰπὸ
 ζωῆς, Ἀυρηλίων κατὰ
 μένων (l. -ουσα) ἐν ζωῆς θ.
 καὶ λείπει (l. -ρα) ἵ (l. καὶ) θύουσα
 τοῖς θεοῖς διὰ τελεσὰ καὶ
 νόον ἐπὶ παρόντων θυῶν
 κατὰ τὰ προστάχθεις
 10 θύουσα καὶ ἑσπασα καὶ τὸν
 ἑρμῶν ἐπιστολήν καὶ
 ὄψω ἡλῆς ὑποσημοῦσα (l. -μα-)
 θει δειωτοχῆ ἱ τε

Après un espace de 4 lignes laissé
 en blanc, le papyrus est brisé.

Mémoire d'Aurelia Taesis, originaire
 du bourg des Arabes, et habitant le
 bourg de Théadelphie, j'ai, de tout
 temps, offert des sacrifices aux dieux,
 et maintenant encore, en votre pré-
 sence, j'ai, selon l'édit, fait des sacri-
 fices et des libations et mangé des
 offrandes sacrées. Je vous prie de
 donner votre signature.

Portez-vous bien.

30

Provenant de la ville d'Arsinoé (El-Faioum, quartier du Moeris, A. 250.

Papyrus du musée gréco-romain d'Alexandrie, 110 x 78^{mm}, mutilé à la
 fin; publié avec fac-similé par Evaristo BRECCIA dans le *Bulletin de la Société
 archéologique d'Alexandrie*, nouv. série, 1907, t. II, fasc. I, n° 9, p. 88 s. Tra-
 duction LECLERCQ, *l. c.*, p. 127.

MANUS II

MANUS II

υλγ

433

MANUS I

MANUS I

τοῖς ἐπὶ τῶν θυσιῶν
 ἡρμῶν
 παρὰ Ἀυρηλίας Ἀμμῶ
 5 νόστως Μύστου ἑρε (ρε effacé)
 ρείης Πετεσούρου θεοῦ
 μεγάλου μεγάλου αἰζῶου
 καὶ τῶν ἐν Μοήρει θεῶν
 ἀπὸ ἀμύροδο ὁ Μοήρειος (αἰεί
 10 ἡ ἐν θυσιᾷ (l. -ουσα) τοῖς θεοῖς δι
 εἰ τελεσὰ τὸν βίον ἐπιδη (l. ἔτι δει)
 καὶ νόον κατὰ τὰ κελευσθεῖ
 ντ)α καὶ ἐπὶ παρόντων

A la commission élue pour surveiller
 les sacrifices.

Mémoire d'Aurelia Ammonous, fille
 de Mystès, quartier du Moeris, prê-
 tresse de Pétésouchos, le dieu très
 grand, éternel, et des dieux du quartier
 du Moeris. J'ai tout le temps de ma vie
 offert des sacrifices aux dieux, et
 maintenant encore, en votre pré-
 sence, j'ai, selon l'édit, fait des sacri-
 fices et des libations, et mangé des
 offrandes sacrées. Je vous prie de
 donner votre signature.

.....

ὄμ δὲν ἔθυσσεν καὶ ἔσπισσεν (l. -σπει-)
 15 καὶ τῶν ἐρη[ε]ίων ἐγευσά
 μην καὶ ἀξίω ὑποσσε
 μίω (l. -μει-) σασθημ[ε]
 . . . . .

L. 1. Voici le numéro 433 (?) du classement, ainsi que je l'ai reconnu à l'Académie de Vienne, *Anzeiger*, 1907, 4 décembre, numéro soit de l'enregistrement de l'acte, soit des opérations de la commission. — L. 9. La ville d'Arsinoé (Crocodilopolis, Medinet el-Faioum) avait de nombreux quartiers, dont le quartier du Moëris, ἄμφοδον Μοήρεως, ἐν Μοήρει, possédait le temple de Pétésouchos, grand dieu à la tête de crocodile, divinité locale du Faioum; cf. WESSELY, *Die Stadt Arsinoë*, Académie de Vienne, *Sitzungsberichte philosoph.-histor. Classe*, 1902, t. CXLV, 4 : Χαίρειον (μητρὸς) Θαίσαριον τῆς καὶ Θεανῶ (l. -οῦς) ἱερεὺς Πετεσούχου θεοῦ μεγάλου μεγάλου ἀειζώου : « Chaireas, fils de Thaisarion aussi appelée Theano, prêtre du très grand dieu Pétésouchos à la vie éternelle. »

Bibliographie : cf. DOM LECLERCQ, *Bulletin d'ancienne littérature et d'archéologie chrétiennes*, IV, 127; BOTTI, *Atti del secondo congresso di archeologia cristiana*, Rome, 1902, 398; Bessarione, 1900, VII; *Rivista delle riviste*, p. xxvi; Seymour DE RICCI, *Revue des études grecques*, 1901, XIV, 203; *Archiv für Papyrusforschung*, 1900, I, 174, 1; V, 279 (V. Wileken); G. SCHÖENAICH, *Die Libelli und ihre Bedeutung für die Christenverfolgung des Kaisers Decius*, *Jahresbericht des K. Friedrichs-Gymnasiums zu Breslau*, 1910; BLUDAU, *Der Katholik*, 1908, 173 s., 258 s.; P. MEYER, *Die Libelli...*, p. 32, n° 23; WILCKEN, *Grundzüge und Chrestomathie*, 1912, p. 152, n° 125.

CHAPITRE II

NOUVELLES LETTRES CHRÉTIENNES SUR PAPYRUS

Le nombre des plus anciennes lettres chrétiennes est augmenté de douze nouvelles dont voici la table :

A. Lettre d'Arbrianus à son frère Paulus		Papyrus de Bâle	milieu du III ^e siècle
B. Lettre de Titianus	provenant d'Oxyrhynchus	Papyrus de Florence (PSI IV, 299)	fin du III ^e siècle
C. Lettre de Sofas à Demetrianos	provenant d'Oxyrhynchus	Ox. Papyrus XII, 1492	} III-IV ^e siècle
D. Lettre de Sofas à Petros	provenant d'Oxyrhynchus	Papyrus de Florence (PSI III, 208)	
E. Lettre d'une femme chrétienne à un prêtre	provenant d'Oxyrhynchus	Ox. Papyrus XV, 1592	III-IV ^e siècle
F. Lettre d'une femme malade	provenant d'Oxyrhynchus	Ox. Papyrus XI, 1161	IV ^e siècle
G. Lettre à Théodote, évêque de Laodicée ad mare	provenant d'Oxyrhynchus	Papyrus de Florence (PSI IV, 331)	IV ^e siècle
H. Lettre à Stephanos	provenant de la Grande Oasis	Papyrus de Giessen I, 103	après Fan 309
I. Lettre de Boethios	provenant d'Oxyrhynchus	Ox. Papyrus XII, 1493	IV ^e siècle
J. Lettre de Nilos à Apollonios	provenant d'Oxyrhynchus	Ox. Papyrus XII, 1495	IV ^e siècle
K. Lettre de Thonis à Heraclius	provenant d'Oxyrhynchus	Ox. Papyrus XII, 1493	IV ^e siècle
L. Lettre du prêtre Léon à ses collègues	provenant d'Oxyrhynchus	Ox. Papyrus XI, 1162	IV ^e siècle

A. LETTRE D'ARBRIANUS A SON FRERE PAULUS.

Provenant d'une ville de l'Égypte. Écriture du milieu du IIIe siècle.

Papyrus de Bâle (bibliothèque de l'Université, inventaire n° 12). Hauteur 170^{mm}, largeur 75^{mm}; à gauche un morceau du papyrus est arraché, emportant la marge et environ 3 ou 4 lettres. L'abréviation chrétienne bien connue ἐν ζ(ο)ρ(θ) à la fin, ainsi que le nom Paul, indiquent suffisamment que les personnages de la lettre étaient des chrétiens caractérisés par le profond respect envers leurs parents, dont ils parlent par *κατὰ πατρὶ ἡμῶν* (l. 7), *ἡ κατὰ μητρός ἡμῶν* (l. 13), Monsieur notre père, Madame notre mère. D'ailleurs, la lettre n'offre de singularité ni dans le sujet ni dans le style. Pour la

date, l'écriture du verso est d'une certaine importance, car on y trouve la mention de l'an VI du règne d'un empereur du IIIe siècle de notre ère (ἔτους) εἴ' χρο(ικκ) κη. Or, la paléographie de notre lettre est précisément celle du IIIe siècle. M. Wilcken, à qui nous devons ces observations, a inspiré l'interprétation de l'éditeur E. Rabel, *Abhandlungen der koeniglichen Gesellschaft der Wissenschaften zu Goettingen, philosophisch-historische Klasse, Neue Folge, Band XVI, n° 3 : Papyrusurkunden der oeffentlichen Bibliothek der Unirersitact zu Basel*, Berlin, Weidmannsche Buchhandlung, 1917, p. 64 ss.

- 1 Χαίροις κύριέ μ]ου ἀσύν'κριτε ἄδελφε Παῦλει(,)
- 2 ['Α]ρριαν[ό]ς σε προ[σ]αγορεύωι(,)
- 3 [Εὐχό]μενός σοι τὰ ἐν βίῳ κάλ[λι]στα ὑπαρχθῆναι
- 4 [διὰ .]μηνηθου ἐρχομένου προ[ό]ς ὑμᾶς ἀναγ'
- 5 [κίον ἤγη]σάμην προσαγορευθεῖσαι <σέ> ἄμα τῷ κυρίῳ
- 6 [πατ' ρὶ ἡμῶν καὶ νῦν ὑπομημηθήκω ὑμᾶς
- 7 [περὶ?] τῆς γυ' ( ) ἵνα ἐνθάδε μὴ ἐνοχλούμε
- 8 [θκ..] Ἡρακλείδης γὰρ οὐ δύναται ἀπαντῆσαι
- 9 [πρὸς σε] ... [..] γὰρ ὀνομάσθη εἰς τὴν βουλήν
- 10 [....]ρ μὴ τι σὺν... ε.. [....]. β.... ρασ
- 11 [....] κσας (spatium) ἀλλὰ καὶ τὸ γαρελεόν μοι πέμ.
- 12 [ψ]ν οἶον ἦν δοκιμάσης κολόν εἶναι ( )
- 13 [Ἡ δὲ κ]υρία τεκοῦσα ἡμῶν ὀλοκληροῦσα
- 14 [προ]σαγορεύι ὑμᾶς ἄμα ταῖς συμβίσις
- 15 [ὑμῶ]ν καὶ τοῖς γλυκυτάτοις τέχν[οις]
- 16 [μετὰ?] τ]ῶν ἀδελφῶν καὶ πάντες οἱ ἡμέτ[ε]
- 17 [ροι(,)] Spatium] Προσαγόρευε τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν
- 18 [....]ένην καὶ τον..ην(,). Σὲ οἱ ἡμέ
- 19 [περὶ] πάντες προ[σ]αγ[ό]ρ εἴβουσιν (. manus 2^a :) Ἐρρωσθαί
- 20 σε εὐχόμεαι ὀλοκλη
- 21 [ρω]ς ἐν κυρίῳ

La première ligne dépassait la marge à gauche, la deuxième est en retrait. La même phraséologie χείροις ou χείρε --- προσαγορεύω est constatée par M. Rabel dans *Oxyrhynchus Papyri*, III, 526, 2 (IIIe siècle); IX, 1185, 13 (a. 200 environ); *Papiri Fiorentini* (Papiri Greco-Egizi pubblicati della R. Accademia dei Lincei sotto la direzione di D. Compareschi e G. Vitelli), II, 140 verso (a. 624); *Pap. Società Italiana*, III, 206 (IIIe siècle). — Ἀσύν'κριτε, avec la cédille qui doit faciliter la lecture de plusieurs consonnes, a pour analogie à la quatrième ligne ἀναγ'/[κίον. — L. 2. προ[σ]αγορεύω porte le iota adscriptum comme κυρίῳ (l. 5), mais contrairement à l'étymologie du mot. Il est, du reste, synonyme d'ἀσπάζομαι : « je salue ». — L. 3. La phrase εὐχόμεαι

δέ σεαυτῷ ἐν βίῳ ἀλλήλοισι ἀγαθὰ ἐπαγγέλλουσα se retrouve dans le papyrus de la Società Italiana, III, 206, 6 et dans *Tebtunis Papyri*, II, 418, 6 (iiie siècle, mais sans ἀγαθὰ, ἐπαγγέλλουσα : comparez *Verhanden des Berliner Museums*, 1080-3 (iiie siècle, Rabel).

L. 4. Arrhianus profita de l'occasion pour écrire la lettre quand un nommé Γαβίλος s'en alla chez Paulus, situation analogue à celle du Papyrus Rylands, II, 235 (iie siècle) : ἔβριον Ἀμμωνίου πρὸς σε ἐγγρημεῖν ἀναγκαῖον ἀγρονομῶν ἰσπαύζεσθαι τε, du papyrus d'Oxyrhynchus, dans *Oxyrhynchus Papyri*, I, 123 (iii-ive siècle) : ἔβριον γὰρ πρὸς σε καὶ νῦν τοῦ ἀνεγγρημένου πρὸς ἑμῶς ἀναγκαῖον μοι ἐγένετο προσαγορεύσαι ἑμῶς : « Je trouvai l'occasion quand Ammonius s'en alla chez vous et je pensai qu'il était nécessaire de vous saluer » : « à l'occasion qu'un tel alla chez vous il m'était nécessaire de vous saluer » ; Rabel cite en outre le papyrus de Hambourg 37 (iie siècle), de Giessen 54 (iv-v^e), papyrus Amherst 145, 23.26, Oxyrhynchus 1300 (ve siècle). Le papyrus offre à la l. 5 προσαγορεύσαι ou, selon Wilcken, προσαγορεύσει σε, c'est-à-dire προσαγορεύσά σε « à vous saluer ».

L. 6. Lisez ὑπομαρτυροῦμαι. — L. 7. Suppléons γυμνασιάρχης), bonne conjecture de Wilcken. Devenir gymnasiarque ou membre du conseil de la municipalité était dangereux à cette époque où les magistrats étaient responsables du paiement exact des taxes et écrasés par les munera, les liturgies, prestations pour la commune. Pour éviter cette charge pesante, on protestait contre la nomination, qui était décidée peut-être par la cooptation du magistrat par le vice-roi : c'est ainsi que, dans une protestation sur un papyrus de l'an 250 (publié dans le *Catalogus papyrorum Raineri*, series Graeca, pars I, textus Graeci *Studien zur Palaeographie und Papyrskunde*, vol. XX], n° 54, col. II, 6), nous lisons le passage : περὶ κοσμηταίης / εἰς ἣν ὀνομάσθη ὁ δόντωρ ὁ ἡμέτερος υἱός, « sur la charge de cosmète, à laquelle fut nommé injustement notre fils ». En partant de cette phrase nous restituons, par conjecture, dans notre ligne 9 ὁ δόντωρ γὰρ ὀνομάσθη (l. ὄν-) εἰς τὴν βουλήν et finissons la ligne précédente par ὁ Περικλείδης γὰρ ὁ δόντωρ ἐγγρημέσται : ce dernier verbe semble être identique avec celui du commencement de la l. 11 ἐγγρημέσται et nous proposons pour compléter la l. 10 : [δέος γὰρ μή τι δόν... ἐγγρημέσται ὁ υἱός].

Δόνωμαι, pour δώνωμαι, est représenté à la 3e personne par δόνεται-δωναιται, faute d'orthographe dans notre papyrus.

L. 11. γαρύλειον ou γαρύλειον était un mélange de γάρων, garum, salaison, et ἔλαιον, huile.

L. 12. Lisez οἶον ἔστιν (id est καὶ δοσιμασίης καλὸν εἶναι). — L. 13. τελευτῶσα est identique à μήτηρ comme ἀλέκτωρ est identique à ἀλεκτρον (dans les papyrus magiques) malgré son air poétique. — L. 18. Comparez le papyrus de Giessen 55, 13 s. : σὲ καὶ τοὺς σὺν σοὶ ἀδελφοὺς ἐν ζωρίῳ | καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ ἐν ζωρίῳ προσαγορεύουσαν (Wilcken); de même Oxyrhynchus Pap. 1462. Τὸν ἀδελφόν ἡμῶν offre le datif sympathétique ἡμῶν en fonction attributive, comme c'est l'ordinaire dans

la syntaxe hongroise, p. ex. a madárnak a szárnya : « l'aile de l'oiseau », littéralement : à l'oiseau son aile.

Le nom du frère Διογ[ένην] ou Περικ[ένην] (selon Wileken) est celui d'une des personnes qui figurent à la l. 14 : ὑμᾶς ἅμα τῆς συμβίους ὑμῶν, « vous avec vos femmes » ; il faut donc suppléer ἐνῆν καὶ τὸν...ην par le nom d'une femme ; je propose Δὸν ἕκ τῆν dans la prononciation dure égyptienne Τὸν ἕκ' τῆν.

TRADUCTION :

« Salut, monsieur mon excellent frère Paulus, moi, Arrhianus, je vous salue. En vous offrant les meilleurs vœux pour votre vie, je pense qu'il est indispensable de vous saluer par ... menibe, qui s'en va chez vous, ainsi que monsieur notre père. N'oubliez pas l'affaire de la gym(nasiarchie), autrement elle nous causerait ici beaucoup d'ennui ; car Héraclidès ne peut entrer en fonction, puisque sa nomination à la municipalité est indue et il est à craindre qu'il ne soit écrasé par la fonction. Mais envoyez-moi aussi la sauce au poisson à l'huile qui, à votre avis, est de bonne qualité. Madame notre mère se porte bien, elle vous salue ainsi que vos femmes et vos tendres enfants, les frères et toute la famille. Saluez mon frère (Diog)ène et Don(ac)é. A vous les saluts de nous tous. C'est mon vœu que vous vous portiez complètement bien. Dans le Seigneur. »

B. LETTRE DE TITIANOS.

Provenant d'Oxyrhynchus. Écrite vers la fin du IIIe siècle.

Papyrus de Florence. Hauteur 16^{cm}, largeur 14^{cm}. Nous reproduisons l'édition de Matilde SANSONI dans les *Papiri greci e latini*, vol. IV, n° 299, p. 31 des *Publicazioni della Società Italiana*.

Τῆς κυρίας [ἀ]δελφῆς Τιτιανός ἐν προκτ'τεινι.)
 Τύχων[ος ἀ]νεργασμένου πρὸς ὑμᾶς προήχθην
 γράψαι σο[φ]ί[α] τῆ[ν] συμβάντα μοι ὅτι κατεσχέθην
 νόσω ἐπὶ πολὺ ὡς μὴ δύνασθαι μηδὲ σκευεύσθαι.)
 5 ὡς δ' ἐκουρίσθη μοι ἡ νόσος, ἐπυθετό μοι ὁ ὁ
 φθαλμὸς καὶ τραχώματα ἔσχον καὶ δεινὰ
 πέπονθα ἔτι τε (l. δὲ) καὶ ἕτερα μ[ε]ρί[η] τοῦ σώματος
 ὡς καὶ ἐπὶ τομὴν ἤκειν μοι ὀλίγου,) ἀλλὰ θεῶ γ[α]-
 ρισ.) ὁ δὲ πατήρ μου { μέγρι { τ[ο]ύτου }, δι' ὃν καὶ νο-
 10 σῶν παρ[ε]μειν { μέγρι τοῦτου { νοσεί(·) καὶ δι' αὐτό(·) }
 ἔτι ἐνταῦθα εἰμι(·) μακροψύ[χ]ου(·) σὺν(·) ἀδελφῆ(·) ἄγγραις

οὐ ἂν με θεός εὐδοῶσα πρὸς ὑμᾶς⁽¹⁾ καὶ συνε-
 χῶς τουτου ἐνεκεν εὐχόμε· τὼ θεῶ ἕως οὗ ἂν με
 πάλιν πρὸς ὑμᾶς εὐδοῶσθαι ἐνοστήσαν δὲ παν-
 15 τες οἱ κατὰ τὴν οἰκίαν, ἢ τε μήτηρ καὶ τὰ παιδι-
 α πάντα, ὡς μηδὲ ἔχειν ὑμᾶς ὑπερεσίαν⁽²⁾ ἀλλὰ
 τὰ πάντα συνεχῶς τοῦ θεοῦ δεῖσθαι⁽³⁾ καὶ γυῖός
 δὲ πειρωμέν⁽⁴⁾ ἐπὶ τῶν εὐπορηθῶ⁽⁵⁾ καταχ-
 θεῖν ὑμᾶς⁽⁶⁾ ἀσπάζεται ὑμᾶς ὁ κύριος μου
 20 πατήρ καὶ ἡ μήτηρ, ἀσπάζονται (so corr. ex ε) ὑμᾶς οἱ κα-
 τὰ τὴν οἰκίαν πάντες⁽⁷⁾ ἀσπάζονται τὸν κυρι-
 ὸν μου ἀδελφὸν⁽⁸⁾ καὶ ἡ ἀδελφὴ καὶ Κόριλλαν

...

Écrit à travers la marge à gauche :

ἐπιστολὴ τοῦ ἡμετέρου μοι ἐπέμφθη· καὶ εἰ μὲν ἤνελθε σοί⁽⁹⁾, εὖ ἂν ἔχοι, εἰ δὲ μη...
 25 βεῖν ἢ ἀξίωσατο Μῶρον τὸν ἐπιστολὴν τὸν φίλον καὶ ἐγλαβέτω|

L. 1. Titianus devait demeurer dans une région située au nord d'Oxyrhynchos, car Tykhon doit « monter » pour y arriver. *πραττειν* porte une cédille qui joue le même rôle que dans *ασυγχαριτε*, l. 1 du papyrus de Bâle. — L. 4. *πολύ* : comparez l'ϛ dans les lignes 16. 19. 20. — L. 9-10. Le scribe a biffé deux fois les mots *μεχρι τουτου* (ϛ porte une lettre au-dessus), mais la seconde fois ce fut à tort. — L. 13, *θεῶ*, l. 17, *θεοῦ*, écritures en toutes lettres sans abréviations, comme *Χριευστρῶν* dans le papyrus 311, 14 de Florence. — L. 12. Ici *ευδοῶσαι* paraît fautif, mais à la l. 14 *ευδοῶσα* est correct. — L. 17. *δεεσθαι* : comparez *εμπλεειν* pour *ἐμπλεῖν*, Papyrus de Florence 298, 11 et BLASS-DEBRUNNER, *Grammatik des neutestamentlichen Griechisch*, § 89 (M. Sansoni). — L. 24. *ἀσπάζεται* est corrigé en *ἀσπάζονται*.

La situation peu reluisante de Titianus ne semble pas favoriser l'opinion que le préfet lui-même, grand personnage, lui ait adressé une lettre personnelle, et c'est plutôt le texte d'une lettre ou d'un décret du *praefectus Augustalis* qui doit être arrivé à la connaissance de Titianus. Ce texte intéressait la sœur de Titianus et probablement aussi tous les chrétiens.

TRADUCTION :

« Titianus à madame sa sœur. Portez-vous bien. A l'occasion du voyage de Tykhon qui monte chez vous, je vous écris de mes nouvelles : j'ai été arrêté longtemps par une maladie et même je ne pouvais plus me mouvoir. Quand la maladie commença à cesser, j'eus un ulcère à l'œil et des trachomes; j'ai terriblement souffert. J'eus aussi des ulcères à d'autres parties du corps,

peu s'en fallut qu'une opération n'ait été nécessaire. Mais, grâce à Dieu, elle ne le fut pas. Mon père est (aussi) malade; je suis resté à cause de lui jusqu'à présent, même dans ma maladie, et je suis encore ici. Ayez donc patience, ma sœur, jusqu'à ce que Dieu m'amène chez vous. Je prie Dieu sans cesse qu'il me conduise chez vous un jour. Toutes les personnes dans la maison sont tombées malades, la mère, tous les enfants; nous avons été sans aide, mais nous avons prié Dieu toujours sans cesse. Si un vaisseau est disponible, moi-même j'essayerai de venir chez vous. Monsieur mon père et ma mère vous saluent, je vous salue tous et toute la maison; je salue monsieur mon frère et ... Cyrilla. P. S. On m'a envoyé la lettre du préfet; si elle vous a été aussi apportée, c'est juste... (lacune)... qu'il demande Morus porteur de lettres et ami, qu'il prenne [...]

C. LETTRE DE SOTAS A DEMETRIANOS.

Provenant d'Oxyrhynchus. Écrite vers la fin du IIIe siècle
ou le commencement du IVe.

Papyrus en écriture cursive. Hauteur 226^{mm}, largeur 103^{mm}. Publié par MM. GRENFELL et HUNT, *Oxyrhynchus Papyri*, part XII, 1916, p. 249, n° 1492.

Χα[ι]ρει(,) ἱερ[ε]σι[σ]τι[κ]ῶν
 Δημητρι[ανέ] (.) Σώτας
 σε πρ[ο]σαγαρεύω.
 τὸ κοινόν. [. . . . .]
 5 εὐδὴλον καὶ τὸ κοινόν
 σωτήριον ἡμῶν [...]
 ταῦτα γὰρ ἔστιν τὰ ἐν τῇ
 θεία προνοίᾳ(.) εἰ οὖν ἔ
 κρεινεις (l. -κρί-) κατὰ τὸ παλ[αι]νόν
 10 ἔθος δοῦναι τὴν ἀρ[θ]ο-
 ραν τῶ τόπῳ(,) ποιήσον
 αὐτὴν ἀφωρισθῆναι (l. -φο-)
 ἐν χρ[η]σῶνται(,) κα[ι] ὡς
 ἐν κρείνης (l. κρί-) περὶ τοῦ ἑ[ρ]γ[ο]ῦ
 15 ἡξρει(.) πάντας τ[ο]υ[τ]οῦ
 ἐν τῷ ὄκῳ σου ἅπαντας
 προσαγάρευει(.) ἑρῶ-
 σθαι ὑμᾶς εὐχομαι
 τῷ θεῷ διὰ πάντας

καὶ ἐν παντί.)

Adresse au verso : τῷ κυρίῳ υἱῷ τοῦ Δεμητρίου πατρὸς Σώτου.

Comme preambule de la lettre figurent quelques réflexions religieuses; je cite, pour suppléer les lacunes des lignes 4-6, le commencement du Χριστός πατρὸν où Jésus est appelé τὸ ζωοποιῶν ἄριστον υἱός et je propose p. ex. τὸ ζωὸν ζῶς ἡμῶν εὐδελόν καὶ τὸ ζωὸν σωτηρίων ἡμῶν Χριστός. Suivent alors des dispositions relatives à l'aliénation d'un terrain que le fils veut offrir peut-être dans une intention religieuse conformément à une vieille habitude.

L. 12. Les éditeurs comparent pour ἀπορίξω, faire une aliénation, le papyrus 1060 de Berlin (*Aegyptische Urkunden*) — 33 : τὸν ἀπορίζεται τὸ ἔδαφος; *Revue de la Libye*, LMI, 3 : la Libye, département de l'Égypte, a un district qui s'appelle ἀπορισμένον.

TRADUCTION :

« Salut, saint fils Demetrianus. Moi, Sotas, je vous salue. La claire lumière de nous tous et notre salut est Jésus-Christ. C'est dans la providence de Dieu. Si vous êtes décidé à donner, suivant l'ancienne coutume, l'aere de terre aux habitants du lieu, faites-le aliéner pour qu'ils l'exploitent; et quoi que vous décidiez dans l'affaire, ayez courage! Salut à toutes les personnes de la maison, à toutes. Je prie Dieu toujours et en toute situation pour que vous vous portiez bien. »

« A mon saint fils Demetrianus. Lettre de Sotas. »

D. LETTRE DE RECOMMANDATION DE SOTAS A PETROS.

Provenant d'Oxyrhynchus. Même époque.

Parchemin. Hauteur 118^{mm}, largeur 53^{mm}. Une autre lettre de Sotas se trouve actuellement à Florence; son style est analogue à celui de la lettre à Demetrianus (comparez les premières lignes, puis κατὰ τὸ ἔθος, l. 6 et κατὰ τὸ πάλαιον ἔθος, l. 9; la fin aussi est presque identique). Publiée dans les *Papiri greci e latini, Pubblicazioni della Società Italiana*, vol. III, n° 208, p. 69, par Teresa Lodi.

Ναῖρε ἐν κυρίῳ(,) ἀγαπητέ
 ἄδ' εἴρε, Πέτρε, Σώτας
 σε προσαγορεύω.)
 Τὸν ἀδελφόν ἡμῶν
 ὁ Ἡρακλῆν παρὰδεῖσαι
 κατὰ τὸ ἔθος(,) δι' ὃ σε
 καὶ τοὺς σὺν σοὶ πάν-

ταξ ἀδελφούς ἐγώ
καὶ σὶ σὺν ἐμοί
10 προσαγαρεύομε(ν.)
Ἐξρωσθαί σε
ἐν θεῷ εὐχνομα(ν.)

La lettre de recommandation pour Ammonius publiée dans les *Oxyrhynchus Papyri*, 1162 (voir aussi notre recueil), offre les mêmes termes et le même style.

TRADUCTION :

« Salut dans le Seigneur, frère chéri, Pierre; moi Sotas je vous salue Agréez notre frère Héraclès, comme c'est l'habitude; moi et mes collègues, nous vous saluons par sa bouche, vous et tous vos collègues. Portez-vous bien, c'est moi ven en Dieu. »

E. LETTRE D'UNE FEMME CHRÉTIENNE A UN PRÊTRE.

Provenant d'Oxyrhynchus. IIIe siècle ou commencement du IVe.

Fragment de papyrus. Hauteur 103^{mm}, largeur 50^{mm}. Écriture en onciale fine avec les abréviations ζα, κούριε; πρ, πότερ; πηρ, πατήρ. Publié dans *Oxyrhynchus Papyri*, XV, p. 285, n° 1592, par MM. GRENFELL et HUNT. Le commencement et la fin, ainsi que le texte du verso, n'existent plus.

. . . . .
[γαί]ρειν(ν.) αἰδε(ν. ἐδε-)
ζά μ.ην σου τὰ γράμμα
τα(ν) κούριέ μου π(ότερ) καὶ πάνυ ἐ
μεγαλύνθην καὶ ἠγαλλία(ν. -λλία-)
5 σα ὅτι(ν. -τι) τοιοῦτός μου πατήρ
τὴν μνήμην ποιῶτα(ν.) ἀπὸ
γὰρ δεξαμένη τὸ ιερὸν σου
[ἔχου(ν) . . . . . προσεξ]ύνησα
. . . . .

L. 4. Voici des expressions de la phraséologie de la sainte Écriture : ἐμεγαλύνθην, Ecclesiast., i, 16; ii, 9; ἀγαλλιάω, saint Luc, i, 47; ἀγαλλιάσασθε, Actes des Apôtres, xvii, 34. Les autres termes sont déjà ceux de l'épistolographie byzantine et copte.

TRADUCTION :

« ... salut. J'ai reçu votre lettre, mon seigneur mon père, et je m'élevai et je poussai des cris d'allégresse, puisque la grande personne de mon père pense à moi. Aussitôt après l'avoir reçu, je vénèrai votre saint vestige... »

F. LETTRE D'UNE FEMME MALADE.

Provenant d'Oxyrhynchus. IVe siècle

Fragment de papyrus. Hauteur 88^{mm}, largeur 70^{mm}. Écriture semi-onciale et perpendiculaire. Publié par *Oxyrhynchus Papyri*, XI, n° 1161, par MM. GRENFELD et HUST. Le commencement et la fin n'existent plus.

.....
 .....ας και
 τῷ ἀγαθῷ ᾧ ἡμῶν σωτῆρι
 και τῷ οἴῳ (L. -οῖ) αὐτοῦ τῷ ἄγα
 πημένῳ ὅπως οὔτοι
 5 πάντες βροθησασιν ἡμῶν
 τῷ σώματι(,) τῆ ψυχῆ(,) τῷ πνεύματι(,)
 πνεύματι(,) ταῦτα δέ σοι ἔγραψα
 νοσοῦσα(,) δι(ε)ινῶς ἔχουσα πά
 νυ μὴ δυναμένη ἀναστῆ
 10 ναι ἐκ τῆς κοίτης μου, ὅτι πά
 νυ δι(ε)ινῶς ἔχω(,) περὶ δὲ οὐ μοι
 ἔγραψας διαμένειν ὅτι(,) ἐπι
 γε αὐτὸν τῶν εἴκοσι ἡμερῶν (')
 ἡ νέη αὐ πρὶν νοσήσω ὑπῆ
 15 γεν και ε

A gauche une ligne verticale.

Au verso : ἀσπάζονται ὑμᾶς πάντες οἱ ἐνταῦθα
] * τῆς ἀδελφῆς Σ.

Le commencement de la lettre, qui est perdu, contenait, après le salut, peut-être le terme suivant : ἴσθι πᾶσαν ἡμέραν εὐχόμενας ἡμῶς etc. — L. 2, 3. Expressions bibliques, e. g. saint Luc, 1, 47, τῷ θεῷ τῷ σωτῆρί μου (G.-H.) et ἡγαπημένῳ οἴῳ.

Les lignes 12 et suivantes sont obscures : ἐπιεγε αὐτόν; alors νεη semble être pour νέη, νοσησω pour ἐνόσησα (G.-H.); διαμένειν : lisez διαθένειν, διαθάνειν? Ὑπῆγεν signifie, comme dans le néo-grec, « elle allait ».

TRADUCTION :

« ... je prie chaque jour] Dieu notre bon sauveur et (Jésus) son fils aimé afin qu'ils protègent mon corps, mon âme, mon esprit. Voici ma lettre que j'ai écrite dans ma forte maladie, ne pouvant quitter mon lit, car telle est ma forte maladie. Vous m'avez écrit « faire une démarche (?), pressez-le »; donc la jeune fille est allée avant ma maladie ... »

P. S. « Toutes les personnes qui sont ici vous saluent. »

Adresse : « A un tel, lettre] de la sœur S ... »

G. LETTRE A THÉODOTE, ÉVÊQUE DE LAODICÉE AD MARE.

Provenant d'Oxyrhynchus. IVe siècle.

Papyrus de Florence, mutilé au commencement et à la fin. Hauteur 235^{mm}, largeur 130^{mm}. Le texte est intéressant par la mention de Théodote qui vivait pendant la première moitié du IVe siècle; il fut nommé évêque durant la persécution (EUSÈBE, *Hist. évangél.*, 7, 32.33), mais excommunié provisoirement comme sectateur d'Arius au concile de Nicée en 325 (E. SCHWARZ, *Goetting. Nachr.*, 1905, 277, 18; 282). Il prenait part alors au concile de Nicée. On possède une lettre de Constantin dans laquelle vers la fin de 325 l'empereur lui adresse des menaces (*Goetting. Nachr.*, 1904, 394; 1911, 380). En 328 environ, il assistait aussi au concile d'Antioche, dans lequel fut proposée la translation d'Eusèbe de Césarée au siège d'Antioche (*Goetting. Nachr.*, 1911, 372, 397). Théodote était déjà mort en 341; car son successeur Georgios assiste au concile d'Antioche de la même année (Sozomène, III, 5). Nous reproduisons ces observations d'après M. G. Pasquali dans son édition du texte, dans les *Publicazioni della Società Italiana per la ricerca dei Papiri greci e latini in Egitto. Papiri greci et latini*, vol. IV, n° 311, p. 43-45, Florence, 1917. Voici à gauche sa transcription et à droite notre essai de restitution qui est purement hypothétique.

1	[...]ομαι γρ	[βουλ]ομαι γρ ἀμματα
2	[...]αι εἰς Ἄν[τιόχαιον?]	[...]αι εἰς Ἄν[τιόχαιον?]
3	[..] δὲ θέλω α.[ ]	[ἐγώ] δὲ θέλω ἀσφαλώς ἀπὸ τῆς ἁ-
4	π[ρὸ]δοθῆναι [ ]	π[ρὸ]δοθῆναι (.) ὁ δὲ φέρων ἄν-
5	θρωπος εἰς τὸν [ ]	θρωπος εἰς τὸν τόπον καὶ μὴ τὴν τυχο-
6	σιν οἰκίαν ἀποδ[ ]	σιν οἰκίαν ἀποδ[έτω] ἵνα μὴ
7	εἰς χεῖρας ἔλθῃ ὦ [ ]	εἰς χεῖρας ἔλθῃ ὅτι πινουσι ἀπειτη-
8	λῶ τοῦτου χάρην τῷ ἐπισκό-	λῶ(.) τοῦτου χάρην τῷ ἐπισκό-

9	πρὸ τῆς Λαυδικίας τῆς πρὸ	πρὸ τῆς Λαυδικίας τῆς πρὸ
10	δύο μισθῶν Ἀντιοχείας ἡ-	δύο μισθῶν Ἀντιοχείας ἡ-
11	πρὸ δόθῆναι ἀπὸ τῶν θεῶν ἰερέων ἰερέως	πρὸ δόθῆναι ἀπὸ τῶν θεῶν ἰερέων ἰερέως
12	μείνῃ σὺν ἀσφάλει καὶ πιστο-	ἐκείνως ἀσφάλει καὶ πιστο-
13	παι τῷ ἀνθρώπῳ πρὸ τοῦ βούλο-	παίτῳ ἀνθρώπῳ πρὸ τοῦ βούλο-
14	μαι τὸν χρεῖσται ὅν σοιστήναι (L. -σῶ).	μαι τὸν χρεῖσται ὅν σοιστήναι (L. -σῶ).
15	ὅν ἀπεῖθε πρὸς τὸν Ἀντι-	ὅν ἀπεῖθε πρὸς τὸν Ἀντι-
16	οχείας ἐπίσκοπον εἰς χεῖρας	οχείας ἐπίσκοπον εἰς χεῖρας
17	δύο ἀπὸ τῶν ἀσφάλει καὶ	δύο ἀπὸ τῶν ἀσφάλει καὶ
18	πρὸ δόθῆναι ἀπὸ τῶν θεῶν ἰερέων	πρὸ δόθῆναι ἀπὸ τῶν θεῶν ἰερέων
19	εἰς χεῖρας Θεοδότου τῷ	εἰς χεῖρας Θεοδότου τῷ
20	ἐπισκόπῳ τῆς Λαυδικίας	ἐπισκόπῳ τῆς Λαυδικίας
21	ἀποδοῦναι οὕτως γὰρ ἔχει	ἀποδοῦναι οὕτως γὰρ ἔχει
22	καὶ ἡ ἐπιγραφή ἡ ἐπίσκοπος δὲ δύο	καὶ ἡ ἐπιγραφή ἡ ἐπίσκοπος δὲ δύο
23	εἰσὶν Λαυδικίας καὶ μία τῆς	εἰσὶν Λαυδικίας καὶ μία τῆς
24	Φρυγίας καὶ μίαν ἡ κα-	Φρυγίας καὶ μίαν ἡ κα-
25	τὰ Συρίας.	τὰ Συρίας.

Écriture à travers la marge à gauche :

πρὸς τὸν Λαυδικίαν τῆς Κοίτης	πρὸς τὸν Λαυδικίαν τῆς Κοίτης
Συρίας τῆς πρὸ δύο μισθῶν	Συρίας τῆς πρὸ δύο μισθῶν
Ἀντιοχείας ἐκεῖ ἐστὶν Θεόδοτος	Ἀντιοχείας ἐκεῖ ἐστὶν Θεόδοτος
ὁ ἐπίσκοπος τούτῳ πρὸ νῦν ἀπό	ὁ ἐπίσκοπος τούτῳ πρὸ νῦν ἀπό
δος σω...	δος σωρῶς (L. σῶ)
ἄδελφε ἀσφάλει	ἄδελφε ἀσφάλει

Il s'agit au commencement de l'expédition sûre d'une lettre. « Je veux qu'elle soit sûrement délivrée, que le porteur la délivre au lieu de la destination et non pas à la première maison qu'il rencontrera, pour qu'elle n'arrive pas entre les mains d'un fourbe quelconque. Voilà pourquoi je veux que la lettre soit délivrée à l'évêque de Laodicée, qui est à deux stations de la route avant Antioche : donc, celui-ci doit rechercher un homme sûr : que le Christ le protège ! c'est mon vœu.

« Quant à vous, allez chez l'évêque d'Antioche, mettez aussi dans sa main la lettre du prêtre [ou] condé afin qu'il la remette à l'évêque de Laodicée ; car telle est l'adresse de la lettre. Mais il existe deux villes de Laodicée ; l'une est en Phrygie et l'autre en Syrie.

« ... le village est près de Laodicée dans la Colésyrie, à deux stations de la route avant Antioche ; c'est là que Théodote est évêque ; rendez la lettre à celui-ci habilement, frère excellent. »

L. 9. Sous-entendez *Laodicea ad mare* qui était située, suivant l'*Itinerar. Burdigal.* 581, 4sq. *Itinerar. Antonini*, 147, cité par Pasquali, à deux *mansiones*, stations, d'intervalle d'Antioche. Laodicea était la prononciation vulgaire, comme p. ex. lautumiae pour λαυτομαίαι. Donc l'homonymie de l'autre Laodicée, celle *ad Lycum*, causait peut-être à l'auteur de la lettre beaucoup de craintes que la lettre n'arrivât pas à son lieu de destination par une confusion ou par la négligence d'un porteur. — J'ai suppléé Jocond e à la l. 18 à titre de simple indication: on pourrait aussi penser à Σεζωνδω etc. — σαρῶς, expression très fréquente, passée même en latin; cf. PÉTRONE, 40, 1; MARTIAL, 1, 49, 37; 1, 66, 4, etc. — ἀσάγγα: τε ἔδελεφε Ηεῶλε existe dans le commencement d'une lettre chrétienne, Papyrus de Bâle, l. 1.

II. LETTRE A STEPHANOS.

Provenant de la Grande Oasis. Écrite après l'an 309.

Papyrus du musée de Giessen. *Museum des Oberhessischen Geschichtsvereins*, n° 126, verso, de l'inventaire. Hauteur 260^{mm}, largeur 80^{mm}. Écriture cursive. Publié par MM. Ernst KORNEMANN et Paul M. MEYER, *Griechische Papyri im Museum... Giessen*, 1er volume, p. III, n° 103, Leipzig et Berlin, 1910-1912. Le recto du papyrus contenait les copies de plusieurs quittances adressées à Gelasius, chef du bureau des impôts du district, écrites en 309; on a coupé le papyrus en plusieurs morceaux: celui du milieu contient au verso notre lettre. Il existe encore d'autres papyrus provenant de la même Oasis (v. GRENFELL-HUNT, *Greek papyri*, second series, p. 104; WILCKEN, *Archiv*, IV, 478 s.), parmi lesquels le plus fameux est l'épître de Psenosiris publiée plus haut.

Ἀπ[.....] Σπεράνω
 δι' ἀκόνω ἀγ' ἀπὸ τοῦ οὐ
 [ἐν κ(υρίω) χάριτι.] Προηγού-
 μ[ενος] πολλὰ σε ἀσπάζο-
 5 μ[ε]ν καὶ τὸν ἀδ' ἐλθόν σου
 Ἰέρων πᾶντο[ς] (I.) Ἀναγκαί-
 ω[ς] δὲ γράρω σοι ὅπως ταχέως
 ἢ μὲν κατὰ ἀβίε (I. -ήψυ) πρὸ τοῦ
 ε[.....] Ἐνεγκων δέ μου
 10 ἐργάμ[ε]νος τὰς τρις (I. -εῖς) λίτρας
 τῶν σιππίων καὶ τὰ ἀργύ-
 ρια ἀπὸ τοῦ παστοφόρου
 δεῖξαι καὶ ἀγγράσον μοι

γούτᾳ ἐν παρηγορίᾳ.) Ὁ ἀδελ-
 10 ρος σου Ἰεραχὴ δέδωκεν
 Θεοδώρῳ Ἰεραχος κόλυ-
 βιον ἐν κελύφῃ.) Ἐν σὺν
 δέξει σὺν αὐτῷ τὴν τιμὴν
 ἄγραφον αὐτοῦ ἐν (COFF. ex an) παρηγο-
 20 ρίᾳ.) Ἐνεγκον δὲ τὸν
 ἀδελφόν σου Ἰεραχος σὺν
 σοί.) ἀλλὰ πάλιν ταχέ-
 ως ἤμῃς κατὰ κράτος.)
 Ἐρωσθαι σε ἐν κελύφῃ
 25 εὐχόμεν τεκνον
 ἀγαπᾶτε πολλοὺς
 χροῖον.)
 Ἀσπάζομαι πολλὰ τὸν
 ἀδελφόν σου Σινειά καὶ τὸν
 30 υἱόν αὐτοῦ καὶ Ταχού-
 μιν τὴν ἀδελφὴν αὐ-
 τοῦ μετὰ τὸν τέκνον
 κατῆξι.) ἔσπευον δὲ ὅτι
 πρὶν τοῦ ἐμὲ ἔλθειν εἰς
 35 Ὀασιν ἐκί (L. -ει) προσεγένε-
 το μαρτυροῦν οὐκ ἔπε-
 ρ... ἀποστέλλει.)

Écriture à travers la marge de gauche :

Τὸν ἀδελφόν Ἰεραχὴν πολλὰ ἀσπάζομαι γεν... Ἰεραχος καὶ Σινειά...

εκ...ου...

καὶ ...ος τὰ ἀργύρια κ...θε... ου... 7 lettres.

L. 4. Au-dessus de la première ligne il y a un trait diagonal. Lisez peut-être Ἀπὸλλώνης comme dans la lettre de Psenosiris. — L. 9. ε : comparez l. 35 ἐκ εἰ ou l. 34 πρὶν τοῦ ἐμὲ ἔλθειν. — L. 11. σίππιον, στίππιον, στύππιον, formes identiques dérivées de στύππη, στυπη, stuppa (P. M.). — L. 12. Les relations avec le pastophore, prêtre païen, sont à expliquer comme affaire de finances. — L. 16. κολύβιον, tunique sans manche laissant les bras découverts jusqu'au coude. — L. 33. περε (ou περω, P. MEYER). — L. 36. ε (ou ζε), (του) γαρ... P. MEYER. Κεῖσας est peu probable. — L. 36-37. ἐπέδραμεν, GROENERI. — L. 39. καὶ comme dans le milieu de la dernière ligne.

TRADUCTION :

« Apolloni us salue son cher fils en Dieu, le diacre Étienne. Je commence en offrant beaucoup de saluts à vous et à votre frère Hiérax à tous égards. Je dois vous écrire que vous avez à me rencontrer vite avant que... Venez, apportez-moi trois livres d'étoffe, recevez l'argent du pastophore et achetez-moi pour cela de la pourpre. Votre frère Hiérax a donné à Théodore un colobion à vendre. Donc, si vous en avez besoin, achetez-le ou échangez sa valeur en pourpre. Amenez avec vous votre frère Hiérax, mais hâtez-vous de nous rencontrer. Portez-vous bien dans le Seigneur, cher enfant, longtemps, c'est mon vœu. — Je salue vivement le frère Sineus et son fils, Takhounis sa sœur avec ses enfants. Je pense qu'avant mon arrivée dans l'Oasis il y arrivait...

« Je salue vivement le frère Origène... Hiérax, Sineus... »

I. LETTRE DE BOETHIOS, FILS D'ACHILLION.

Provenant d'Oxyrhynchus. Écrite au commencement du IVe siècle.

Papyrus mutilé au commencement. Hauteur 144^{mm}, largeur 97^{mm} Publié par MM. GRENFELL et HUNT, *Oxyrhynchus Papyri*, XII, n° 1494, p. 251. La date indiquée par la paléographie est le commencement du ive siècle, et cela concorde avec la cherté des vivres en ce temps, où les olives, par exemple, furent excessivement chères. L. 18, au verso, deux lignes d'écriture en travers du papyrus et d'une autre main donnent la date Τρυρίαι (ἔτους) ε χθός « Tayria, au V, au mois d'Athyr »; elle est difficile à préciser, car si c'était la cinquième année de Dioclétien, elle devrait être accompagnée par le nombre IV des années de son corégnant Maximien. Si on ne veut pas penser à Probus, c'est peut-être une des ères de l'ancien Oxyrhynchus qui est à sous-entendre ici.

. . . . .
 δ ... 20 lettres perdues
 ἐδέχσεν εμου (l. ἐμὲ) κατέπειν (l. -θεῖν) εἰς
 Ηαγ[γ]α εν (l. ἔν) ὄπως θεοῦ θεῖλοντος
 τήχχ τει (l. τε) πρῆταιον (l. -έον) γένηται (.) μζ λ -
 5 λειστα (l. -ιστα) μὲν δεήσει καὶ ὕμης εὔ-
 χεσθαι περὶ (l. -ρὶ) ἡμῶν εν (l. ἔν) ὄπως
 ἐπακούσῃ ὁ θαιός (l. θε-) πῶν εὐχῶν
 ὕμῶν καὶ γένηται ἡμῖν (l. -ἔν) ὁδός
 εὐθεῖα (.) ἀπ' ἄσσομ<αι> τοῦ ε' γλυου-

10. πατρὸς μου ἀδελφούς, Διονυσό-
δοξον καὶ τὴν δούλῃν κούρας
Ἀχελιδαν (ιδεῖ corr., l. γι-) ἀσπάζομαι τὴν
ἀδελφὴν μου Μακαρίαν (l. -ίαν) καὶ
Ῥομανὴν καὶ τοὺς ἡμῶν

11. παντὸς κατ' ὄνομα καὶ, ἂν θε-
λήσῃ, ἠγγράσω ἕλεος (l. -οσας) κνιδίον
πάλεια (l. -αια,) ὡς τοῦ κνιδίου (πυλόντων)
· (·) εἰ λαμ-
ψεῖ Πτολεμαίον (l. -ον) γράψον μου.)

ἐρωσθεαι ἡμᾶς

εὐχόμεαι

Adresse au verso :   πιαρὰ Βοήθου Ἀχελιδέωνος (l. -ιδίω-)
                                  ἡοθ κα

TRADUCTION :

« ... il me fallait descendre au village d'Isieion Panga, s'il y a là peut-être quelque chose à vendre, si Dieu le veut. En premier lieu, il faudra que vous priez aussi pour moi afin que Dieu exauce nos prières et que nous marchions droit devant nous. Salut à mes doux frères, à Dionysodora et Achillis sa servante. Je salue ma sœur Macarie, Romana et expressément tous nos amis. Si vous le voulez, j'achèterai des olives en anciennes mesures, chaque mesure (de knidion) pour 3 talents. Si vous rencontrez (Ptolémée, écrivez-moi. Portez-vous bien, c'est mon vœu. »

Verso : « Envoi de Boéthos, fils d'Achillion, 25 septembre. »

Le prix de 3 talents (ou 18.000 drachmes) pour une mesure dite knidion, contenant peut-être 5 sextarii ou 2,85 litres d'olives, est excessive, v. WESSELY, *Ein Altersindizium im Philogelos*, Académie de Vienne, *Sitzungsberichte*, CXLIX, 5, 1904. A. SEGRÈ, *Circolazione monetaria e prezzi nel mondo antico*, Roma, 1922.

J. LETTRE DE NILOS A APOLLONIOS.

Provenant d'Oxyrhynchus. IVe siècle.

Papyrus. Écriture cursive dont le caractère est celui du milieu du IVe siècle. On y trouve les contractions des manuscrits bibliques pour $\zeta\acute{\omicron}\rho\iota\varsigma$ $\theta\epsilon\acute{\omicron}\varsigma$. Hauteur 260^{mm}, largeur 115^{mm}. Publié par MM. GRENFELL et HUNT, *Oxyrhynchus Papyri*, XII, n° 1495, p. 252.

Κορσίω ἀδελφῶ Ἀπολλωνίω
Νεῖλος χρίζων.)

πρὸ μὲν πάντων εὐχόμεί σοι
 τήν ὀλοκληρίαν παρὰ τῷ κυρίῳ
 5 θ(ε)ῷ(,) πλὴν ποιήσον(,) ἀδελφε(,)
 δὸς τῷ ἀδελφῷ μου Ζακῶνι
 πλῆκσοντῆ εἰς λόγον μου
 ὡς τεσσαράκοντα τέτταρα(,)
 καὶ δέλιωσόν μου δὲ τὸς ἴσας
 10 ἐνταῦθα καὶ γενέσθω σοι
 ἐπι σι. νην. ρ. . . . . ας ἰδού
 ἐπιδὴ οὐκ ἐδυνάθη μετ' αὐ-
 τοῦ ἀξιων(,) ἀλλὰ μὴ ἀμελή-
 σης, ἀδελφε, ὡς εἰδώς
 15 τήν ὀφειλὴν μου ἐνταῦθα(,)

ἐρεῶσθαί σε
 εὐχόμεαι πολλοῖς
 χρόνοις, κύριέ μου(,)

Adresse au verso :

Κυρίῳ ἀδελφῷ Ἀπολλωνίῳ Νεῖλος

L. 7. *πλῆκσοντῆς*, à comparer *ἄρτουματῆς*, Oxyrh. Papyrus, 1517, 14, cuisinier, est une nouvelle variante pour *πλῆκσοντα*[ρ]ίως, WESSELY, *Studien zur Palaeographie und Papyruskunde*, VIII, 1053 ou *πλῆκσοντοπώης*, *Preisigke Sammelbuch*, 984, « confiseur » (G.-H.). Le nombre de 40 talents, 240.000 drachmes, pour une dette dans une confiserie, est conforme à la cherté générale du IVe siècle. — L. 12. Supplétez peut-être *ἐπι ἐπ[ι]αγν[ο]σ[ι]ν, ἐπιμαήμων*, viatique. — L. 15. Pour *ὀφειλὴν* lisez peut-être *φιλίαν* (G.-H.).

TRADUCTION :

« Nilus salue son frère, le seigneur Apollonius.

« Que Notre-Seigneur Dieu vous donne en premier lieu une bonne santé, c'est mon vœu. Mon frère, donnez, je vous adjure, à mon frère Zakaon le confiseur, à mon compte, la somme de 40 talents environ et annoncez-moi si je dois verser la même somme ici; elle vous doit être un viatique du... voyage... Mon frère, ne négligez pas cette affaire, car vous savez que je suis en dette ici. Portez-vous bien longtemps; c'est mon vœu, mon seigneur. »

K. LETTRE DE THONIS A HÉRACLIUS.

Provenant d'Oxyrhynchus. Écrite vers la fin du IIIe siècle
ou le commencement du IVe.

Papyrus mutilé à la fin. Hauteur 109^{mm}, largeur 96^{mm}. Thonis, ami d'Hé-

raclius, raconte les nouvelles de son fils protégé par Thonis. Publié par MM. GRUNERT et HUNT, *Oxyrhynchus Papyri*, XII, n° 1493, p. 250.

Θώνις Ἡρακλήφω τῷ φίλῳ τέτρω
 πλείστα χαίρειν.
 πρὸ μὲν πατρῶν εὐχρησάει σε ὄλο-
 λήχεϊν καὶ οἰεσθῆναι (H. ὄραϊν-) καὶ π. καὶ τῷ κυρίῳ
 5 θεῷ (H. γνωσκῆναι σε θεῷ (H. ἀδελφῆ,))
 ἵτι κατὰ τὴν ἐταυ ὄντος μη-
 νὸς θωθ ἐκομισαρχῆν σου τῆ- νι
 γῆν εὐφροσποδόντα καὶ ὄλοκλι-
 ροδόντα διὰ παντός (H. τούτου ὄν)
 10 τὴν ἐπιμελειαν ποιήσω ὡς
 ἴδιου οἴσου. τὸν ἀμελήσω δὲ
 ἀναγκάζειν αὐτὸν παραπροσέ-
 χειν τῷ ἔργῳ (H. τῷ τῷ θεῷ)
 ἵτι πέπτος καὶ ἀμεταβό ὄλου
 15 λογισμοῦ. . . . .

L. 4. κα est biffé et corrigé, παρὰ... θεῷ est écrit en toutes lettres, mais φω par abréviation. — 12. Les éditeurs ont comparé une autre lettre d'Oxyrhynchus, XII, n° 1581, l. 5-7, où il s'agit d'un jeune homme nommé Sarapion qui doit être relancé et qu'on ne doit pas laisser paresser, dormir et ronfler : "Σαραπίωνα μὴ ἀργῆς ἀργεῖν " καὶ βέμβεσθαι ἀλλὰ εἰς ἐργασί (corr. ex τῷ) ταν αὐτὸν βάλει.

TRADUCTION :

« Mille saluts de Thonis à son cher ami Héraclius. En premier lieu, je prie Dieu le Seigneur que vous vous portiez bien et que vous soyez sain. Sachez, mon frère, que le 10 thoth, mois courant, j'ai amené votre fils à sa place, il est sain et en bon état à tout égard.
 « Je prendrai soin de lui comme s'il était mon fils ; certainement je le ferai travailler et je le relancerai. Par la résolution invariable et immuable de Dieu... »

L. LETTRE DU PRÊTRE LÉON A SES COLLÈGUES.

Provenant d'Oxyrhynchus. IVe siècle.

Papyrus complet. Hauteur 125^{mm}, largeur 92^{mm}. L'écriture cursive varie sensiblement dans les lignes 5, 9, 12, ce qui est le caractère des textes du

IVe siècle. Publié dans *Oxyrhynchus Papyri*, XI, p. 266, n° 1162, par MM. Grenfell et Hunt.

Λέων πρεσβύτερος τοῖς κατὰ
 τόπον συν'λιτουργοῖς, πρεσβυτεῖ
 ροῖς καὶ διακωνοῖς (I. -όνοις) ἀγαπητοῖς
 ἀδελφοῖς ἐν κ(υρί)ῳ θ(ε)ῷ
 5 χαρᾷ χαίρειν(·)
 τὸν ἀδελφὸν (I. -όν) ἡμῶν Ἀμμῶνι
 ον παρακινούμενον πρὸς
 ὑμᾶς συνδέξασθαι (I. -σθεῖ) αὐτὸν
 ἐν εἰρήνῃ (I. εἰρ-) δι' οὗ ὑμᾶς
 10 καὶ τοὺς σὺν ὑμῖν ἐγὼ δε (I. τε)
 καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ ἡδέως ὑμᾶς
 προσαγορεύεσθαι κ(υρί)ῳ(·)
 ἐρωσῶσθαι ὑμᾶς εὐχομαι (I. -αι)
 ἐν κ(υρί)ῳ θ(ε)ῷ(·) Ἐμμ(α)νοὴ ἡ μάτρ(υς?)
 15   Ϛθ

L. 2. Le titre hiérarchique *συνλιτουργός* se trouve aussi dans un papyrus de Giessen, I, 55, l. 2 : *τῷ ἀγαπητῷ καὶ θεοσεβεστάτῳ ἀδελφῷ καὶ | συν(λι)ουργῷ*) et au verso : *τῷ ἀγαπητῷ καὶ θεοσεβεστάτῳ ἀδελφῷ καὶ | συν(λι)ουργῷ*). Les lettres *νλ* de *συν* et *λιτ* ont été assimilées dans la prononciation, tandis que l'écriture favorisa même *συνλιουργός*; cette différence a causé la leçon corrigée *συν'λιτουργός* de notre papyrus. Comparez *συνλαλησας* et *συνλαλήσας*, variantes corrigées à l'encre rouge dans le papyrus Rainer 218, l. 23, dans le XXe volume des *Studien zur Palaeographie und Papyruskunde*, n° 4 (1921).

L. 8. *αὐτόν* est la répétition de l'objet *τὸν ἀδελφόν*.

L. 12. A comparer le papyrus de Giessen 55, 13 s. : *σὲ καὶ τοὺς σὺν σοὶ ἀδελφοὺς ἐν κ(υρί)ῳ καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ ἐν κ(υρί)ῳ προσαγορεύομεν*. A la fin le verbe *θελομεν* doit être sous-entendu (G.-H.). Les verbes en copte ne se flexionnent pas; *προσαγορεύεσθαι* pour *προσαγορεύομεθα* est dû à une plume coptesante.

L. 14. Leçon bien douteuse. — L. 15. Ϛθ, 99, représente le mot *αἰν* « ainsi soit-il » qui se compose de *α*, qui correspond au chiffre 1; de *μ* 40; de *ν* 8; de *Ϛ* 50, ensemble 99.

Pour le style, comparez une autre lettre de recommandation, celle de Sotas, parchemin de Florence, III, 208.

TRADUCTION :

« Le prêtre Léon salue vivement ses chers collègues et confrères en Dieu, prêtres et diacres du lieu.

« Ammonius notre frère qui est arrivé chez vous, veuillez le bien accueillir; moi et mes collègues nous vous saluons dans le Seigneur, vous et vos collègues, par sa bouche.

« Portez-vous bien, c'est mon vœu, dans le Seigneur Dieu. Ainsi soit-il. Emmannel (témoin) » leçon douteuse .

CHAPITRE III

AMULETTES CHRÉTIENNES

La papyrologie nous a fait découvrir un certain nombre de textes auxquels nous devons la connaissance de très anciennes amulettes chrétiennes. Les nouvelles données fournies par ces textes sont intéressantes aussi bien au point de vue de l'histoire de la constitution du texte des amulettes qu'au point de vue de leur forme. Quoique généralement récentes et datant même des vi^e et vu^e siècles, les amulettes qui sont arrivées jusqu'à nous représentent un type ancien, car les trois genres que nous pouvons y distinguer sont évidemment basés sur une vieille tradition qui avait adopté les usages de l'antiquité juive et grecque.

Le premier genre a le caractère d'une simple prière plus ou moins pressante, par exemple dans *Oxyrhynchus papyri* 924, 1060, 1152; papyrus de Berlin 6751 et le papyrus de Gizeh 10263. Dans l'*Oxyrhynchus papyrus* 924, l'analogie de style avec les anciens textes grecs est complète: contenant une prière pressante, ce texte commence par supposer que Dieu a déjà accordé la prière: or les prières ou amulettes grecques commençaient par la même supposition (comparez ἡ μὲν φυλάξῃς καὶ συντηρήσῃς Ἀρίην « en vérité gardez et protégez Arie! », commencement de l'O. P. 924, avec le commencement ἡ μὲν σωθῆσωι πάντας ἃς ἐν ἐμοὶ κέθενται πάντων μοι ἐξενίζων du papyrus de Berlin, *Griechische Urkunden* 229 cf. 230; *Fayoum Towns and their Papyri* 137, 138 « en vérité je serai sauvé de la maladie qui me possède; accordez-moi cela! » à sous-entendre ἡ μὲν σωθήσομαι < Σοκνοπιείω καὶ Σοκνοπιείω > μοι ἐξενιζόντων ou ἐξενεργούντων « en vérité je serai sauvé par la grâce de Soenopée et Soconpieos » (dieux du panthéon égyptien).

Le deuxième genre, représenté par les textes de Heidelberg, de Genève, de la collection Rainer, de Berlin 9096, *Papiri Società Italiana* 719, *Oxyrhynchus Papyrus* 1077, ne consiste que dans le récit d'un ou de plusieurs passages de la Sainte Écriture, en premier lieu du *Pater noster*, du Psaume xc et du commencement des évangiles de saint Jean, de saint Matthieu, de saint Marc et de saint Luc. L'amulette de la collection dite de Janda contient plusieurs passages de saint Matthieu et à la fin un exorcisme apocryphe de Salomon. Ce genre est basé sur un usage qui se trouve également chez les Juifs et chez les Grecs; car pour conjurer un accident, les Juifs récitaient certains textes des psaumes (voir la note qui accompagne

le texte de Genève; les Grecs composaient des amulettes en copiant des vers d'Homère (v. Korp, *Palaeographia critica*, 518, 520; Papyrus magique de Paris, ed. WESSLEY, I, 2145; WESSLEY, *Melanges de philologie* Wiener Studien, 8, 117). Ces amulettes contre les maladies de tout genre, mal de tête et fièvre, relâchement, etc., utilisent un passage de la Sainte Écriture contenant une allusion significative ou le récit d'une situation semblable, par exemple saint Matthieu, iv, 23-24 : « Jésus allait par toute la Galilée enseignant... et guérissant toutes sortes de maladies et toutes sortes de langueurs parmi le peuple », dans une amulette contre les maladies. Raconter l'histoire d'une situation ou d'un accident semblable à celui qui a provoqué l'exorcisme fut aussi le procédé des magiciens égyptiens (v. ÉBRYX, *La religion égyptienne*, p. 257) et ce procédé n'est pas inconnu même dans les exorcismes en vieux haut-allemand.

Le troisième genre des anciennes amulettes, genre mixte, est représenté par Oxyrhynchus papyrus 1131, contenant une prière, le texte de saint Jean, i, 1 et à la fin une autre prière; par le papyrus de Berlin 954, contenant une prière; saint Matthieu, vi, 9-13; saint Jean, i, 1; saint Matthieu, i, 1.

Les diverses formes d'amulettes sont représentées par les textes suivants.

TABLE DES AMULETTES

A Texte grec	Oxyrhynchus Papyrus VI, 924	Contre la fièvre.
B grec	Oxyrhynchus Papyrus III, 1060	Contre les reptiles et autres dangers.
C grec	Oxyrhynchus Papyrus VIII, 1152	Prière.
D grec	Berlin, 6751, Klassiker-Texte VI, 7	Prière.
E grec	Gizeh, 10263	Contre les démons et maladies.
F grec	The Academy, 1126-8	Pour une guérison.
G grec	Berlin, Urkunden III, 955	Contre le mal de tête.
H gréco-sahidique	Heidelberg, 1362	Avec Exode xv et 1 Sam. II.
I grec-tablette	Genève	Avec Psaume xc1, 1-7, 10-12.
J grec	Collection Rainer A. N., 528	Avec Ps. xc (xc1); Bom., XII, 1; S. Jean, II, 1-2.
K grec	Berlin 9096, Klassiker-Texte VII, 1	Avec Ps. xc (xc1); S. Jean, i, 1; S. Matth., i, 1; S. Luc, i, 1; Ps. cxxvii, 6-7; ps. VII, 2; S. Matth., iv, 23.
L grec	Florence Papiri Società Italiana II, 719	Avec S. Jean, i, 1; S. Matth., i, 1; S. Jean, i, 23; S. Marc, i, 1; S. Luc, i, 1; S. Matth., vi, 9.
M grec	Oxyrhynchus Papyrus VIII, 1077	Avec S. Matth., iv, 23-24.
N grec	Papyri Iandanae I, 6	Avec S. Matth., v, 1; S. Luc, xi, 1; S. Matth., vi, 9-13, Exorcisme de Salomon contre la fièvre.
O grec	Oxyrhynchus Papyrus VIII, 1151	Contre la fièvre. Avec S. Jean, v, 2; i, 1-3.
P grec	Berlin, Urkunden III, 954	Contre les démons et maladies. Avec S. Jean, i, 1; S. Matth., i, 1; vi, 9-13
Q bachmourique	Collection de Fautour	Contre le diable.
R grec	Ancienne amulette chrétienne de Christiania.	Contre les démons et maladies.

A. Amulette trouvée à Oxyrhynchus, Papyrus n° 924.

Hauteur 90^{mm}, largeur 76^{mm}. Écriture du ive siècle. Publié par MM. Bernard Pyne Grenfell et Arthur S. Hunt, *The Oxyrhynchus Papyri*, part VI, n° 924, p. 289. Amulette, sous forme de prière, contre la fièvre, pour Arie.

Ἡ μὲν φιλᾶξις καὶ συντη-
 ρήσις Ἀρίας (l. -αν) ἀπὸ τοῦ ἐπιημερι-
 νοῦ (υ corr. ex σ, l. τῆς ἐρημερινῆς) φρικῶς καὶ ἀπὸ τοῦ καθημε-
 ρινοῦ (l. τῆς -ῆς) φρικῶς καὶ ἀπὸ τοῦ νυκτερι-
 5 νοῦ (l. τῆς -ῆς) φρικῶς καὶ ἀπὸ τοῦ λεπτοῦ
 } το<υ> λεπτοῦ } πυρε τοῦ ... ..
 φρι(ς) τὰ τὰ εὐμενώς πρᾶξι-
 εἰς ὄλωσ κατὰ τὸ θελημα
 σου πρῶτον καὶ κατὰ τὴν πίσ-
 10 τιν κατῆς ὅτι δούλη ἐστίν
 τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἵνα
 τὸ ὄνομα σου ᾗ διὰ παντός
 ἡ δὲ δεδοξασμένον.

...]. ες
 15 α' Π(ησο)ῦ πατὴρ υἱὸς μήτηρ Ν(ριστο)ῦ ο
 η + υ
 ι πν(εῦμα) αω ἄνωσ (l. -ον) ω
 Ἄξια σαξ

Verso : Ἀρί<α>ξ

L. 1. Le style de cette amulette est évidemment très ancien. Elle commence par ἡ μὲν comme les prières (amulettes) de l'époque romaine. — L. 2. Les diverses sortes de fièvre figurent aussi dans le papyrus de Londres I : l. 121 ἐργοπυρέτιον, l. 213 καθημερινὸν νυκτερινόν, l. 218 ἐργοπυρέτιον καθημερινόν; et dans une amulette de la collection Rainer, *Tertus Graeci*, p. 140, n° 292 (*Studien fuer Palaeographie und Papyruskunde*, XX) : φιλᾶξιν σκεπᾶξιν οἱ τρισυμερας οἱ υμερινον οἱ οσημερινον (*Archiv f. Papyrusk.*, I, 420-7). — L. 6. καὶ ἀπὸ ἐπικ[φ]ῆς, supplément hypothétique de Kübler. — L. 7-8. πρᾶξις; leçon incertaine. — L. 15. ω̄ γ̄ω écrit largement. La gamme des voyelles, comme notation musicale, très connue d'ailleurs par les papyrus magiques, est κησωω, série ignorant ici l'ε. A la fin Ἄξιασαξ, représentant le nombre 365, rend le caractère de cette amulette suspect de gnosticisme.

TRADUCTION :

En vérité, gardez et protégez Arie de la fièvre diurne, de la fièvre quotidienne, de la fièvre nocturne et de la fièvre phthisique (?). Veuillez faire cela gracieusement, entièrement, selon votre volonté en premier lieu et selon la foi d'Arie, car elle est la servante du Dieu vivant. Gloire à votre nom pour toujours αἰοῦνός. Père de Jésus, Fils, Mère de Christ, Esprit-Saint ΑΘ. Abrasax. « Amulette d'Arie. »

Nous donnons en appendice, comme texte analogue au précédent, celui d'une amulette du IIIe siècle publiée dans les *Aegyptische Urkunden aus den Königlichem Museum zu Berlin*, n° 966, IIIe volume, p. 298. L'original sur papyrus avait été plié et entouré d'un fil rouge. Trouvée dans les fouilles berlinoises d'Héracléopolis Magna, cette amulette fut brûlée dans le port de Hambourg; v. WICKELM, *Archiv für Papyrusforschung*, I, 320 s. Le mot magique γρωρωρωνας diminué chaque fois d'une lettre, p. ex. γρωρωρωνας, ρωρωρωνας, etc... s'étage en 10 lignes et il est encadré par la conjuration suivante : ἔξορκίζω σε κατὰ τοῦ ἁγίου ὀνοματός θρακεύσαι τὸν Διονύσιον ἥτοι Ἄνυσ ὃν ἔτεκεν Ἡρακλῆα ἀπὸ παντὸς ῥίγους (l. 1) καὶ πυρετῶς ἢ πο<θ> κα<θ>μερινῶς ἢ μίαν παρὰ μίαν νοκταρινῶς (l. 2) τε καὶ ἡμερῆ (νοῦς) ἢ τετραχθ (l. 3) ἢ δὴ ἡδὴ τετρὶς παρὶ (l. 4) « Je vous conjure par le saint nom, conservez Denis, appelé aussi Anys, fils d'Héraclia, de toute sorte de frisson, fièvre ardente, fièvre quotidienne ou intermittente, fièvre de nuit ou de jour ou fièvre quarte; tout de suite, tout de suite, vite, vite. »

Voici encore un texte tout à fait analogue au précédent; c'est un papyrus du IIIe siècle, publié dans les *Tebtunis Papyri*, part II, p. 28, n° 275; hauteur 135^{mm}, largeur 94^{mm}. L'écriture est perpendiculaire aux fibres du papyrus. Le mot magique ἀδελανθινἀδελανθιν et γαρκαρκαρκραρκραχ est répété, diminué chaque fois d'une lettre au commencement et à la fin, jusqu'à la 17e ligne qui ne comporte plus qu'une seule lettre, c'est-à-dire ρ; l'écriture, qui forme un triangle, offre à droite et à gauche deux acrostiches, ἀδελανθιν ἀδελανθιν et γαρκαρκαρκραρκραχ identiques avec le commencement du triangle, qui est suivi par la conjuration : Ἀνάχ. κατ' ἐΚουκ' Κουκ' Κουκ' παῦ σο ν πην (l. 20) Ταῖδα ἀπὸ παντὸς ῥίγους ἢν ἔτεκεν (l. 21) Ταρ ... τριταῖος ἢ τεταρταῖος ἢ κελθῆ (l. 22) μερινῶς ἢ παρημερινῶς (l. 23) ἢ νοκτοπυρε (l. 23) τ ο ῦ ... .. τ ο ἔγω εἶμι ὁ πατρο (l. 24) 21 lettres perdues Κοζ' Κοου, Κοουλ. : « Kok, Kouk, Koul, démon sans repos, sauvez Taïde, fille de Tar..., de tout frisson, fièvre tierce, fièvre quarte, fièvre quotidienne, fièvre de jour ou de nuit... car je suis... »

B. Amulette contre les reptiles et autres maux (Oxyrhynchus Papyr. n° 1060).

Papyrus du IVe siècle provenant d'Oxyrhynchus; 92 × 63^{mm}; publié par

A. S. HUNT, *Oxyrh. Papyri*, part VII (*Egypt Exploration Fund, Graeco-Roman branch*, 10), London, 1910, n° 1060, pag. 243.

- † Ἐν θύρῳ τὴν Ἀφροδίτην
 ρροδίτην ροδίτην οδίτην
 διτην ἴτην τῆν τῆν ἡν. ὠρωρ
 φωρρωρ ἰω Σαβωθ Ἀδωνε (l. -νζί)
 5 δενουσε (l. δένω σὲ) σκορπίε ἀρτεροχσιε(,)
 ἀπὸ παντὸς κακοῦ ἐρπετοῦ
 <καὶ> πρὸς ἅματος ταχὺ ταχὺ(,)
 ὁ ἅγιος Φωκᾶς ὡδὲ ἐστίν
 10 φ'α'μενωθ ἰγ ἰωδ(ικατίωνος) τρίτης
 τ ... ..

L. 3. Lire τῆν ἡν η. — 4. V. *Ephesia grammata...* par C. WESSELY, Vienne, Pichler, 1886, n° 373 : φωρρωρ ρωρβα. *Papyri in the British Museum, Catalogue with texts*, 121, 684 s. 658-60 φωρρωρ. — L. 9. Hunt compare le passage de Grégoire de Tours, *In Glor. Mart.*, 98, relatif au martyr syrien Phocas, protecteur contre les malices des reptiles : « Si in quempiam in his locis coluber morsum stringens venena diffuderit, extemplo qui percussus est, ut ianuam atrii quo martyr quiescit attigerit... salvatur. » D'après les *Acta Sanctorum*, le jour de saint Phocas est le 5 mars, mais le 13 phamenoth qui est cité dans notre papyrus correspond au 9 mars.

TRADUCTION :

« † La porte de l'Aphrodite, phrodite rodite odite dite ite te e, oror phorphor, lao Sabaoth Adonai, je vous attache, scorpion,... gardez cette maison de toute sorte de mauvais reptile et du mal. Vite. Vite. Ici est le saint Phocas. Le 13 phamenoth, IIIe indiction. »

C. Amulette chrétienne provenant d'Oxyrhynchus, Papyrus n° 1152.

Papyrus du ve ou vi^e siècle, 42 × 61^{mm}; publié par A. S. HUNT, *Oxyrhynchus Papyri*, part VIII (*Egypt Exploration Fund, Graeco-Roman branch*, 11), London, 1911, n° 1152, pag. 253. L'écriture est au recto du papyrus, perpendiculaire aux fibres.

- ωρωρ ρωρ Ἐλωει
 Ἀδωνζει ἰω Σα
 βωθ Μιχαηλ Ἰησου (l. Ἰησου)
 Χριστέ(,) βοήθει (l. -ει) ἡμῶν
 5 καὶ τούτῳ οἴκῳ(,) ἡ
 μήν

TRADUCTION :

Oror plior Elœei Adôuaci Iaô Sabaoth, Michael, Jêsus-Christ, gardez-nous ainsi que cette maison. Ainsi soit-il. »

D. Amulette de Berlin n° 6751.

Publiée dans *Berliner Klassikertexte*, Heft VII, p. 130 s., n° VII, 2, p. 6751. Parchemin, 180 × 75^{mm}. L'écriture du recto est grande et soignée, elle date du VIe siècle; celle du verso à l'encre brune, du VIIe siècle, est plus rapide et plus cursive.

	Recto		Verso
	... .. ἄπο		... ..
	τρέπεσον (l. -αιον) . . . . δε		... .. τὸ πάσης
	ξενί) τὸν ἔραπισθέεν-		ἐπίβου λῆς ἄρατον
	τα) και μαστιγῆθῶ	20	δὲ κ(χι) ἄρατον ἐλθῆ
	τα καὶ ἀποστρέ (l. καὶ μὴ ἀ-)		κ(αί) διακέ δα σον χῶ
4	ψυχὰς τὸ πρόσω		τον (l. -ῶν) πᾶσαν ἐπίβου
	πον αὐτοῦ ἀπ'		λῆν πονηρῶν κα
	αἰσχύνης ἐμ		θ) ἡμῶν γινουμέ(l. κιν-κιν)
	πτυσμάτων	25	νον κ(αί) κατὰ τῆς
	φθόνος) καὶ		ἀγίας ἐκκλησίας
10	φόνος) καὶ		ὡς τισκετασον (l. διεσκέδασας?)
	διγροστασία κ αὶ		τῆν βουλήν α) (l. αὐτῶν?)
	μῆσος τον [...]		Ὁ λορες (l. -φέρνης) κ(αί) Ἄμην
	μνον του [...]		
	τον αἴρω, [...]	30	καὶ αὐτός τὰς βου
15	την ανα [...]		λῆς ἐκατέρησαν
	κν ... τα [...]		ἀνά διζον (l. -δει-) πᾶσιν
	μον		ὅτι σὺ εἶ ἡ ἐλπὶς
			πάντων τον (l. τῶν) ἄρε λ' (l. ἀπ(λ.))
		35	πισμένον (l. -ων) κ(αί)
			ἡ βουλή (l. -θεικ) τῶν
			ἄβω ἡ θήτων
			... κτ... εσ
			... ον τῆς δεσ
		40	ποινήης ἡμῶν)
			... ..

L. 3. Comparez Isaïe, I, 6 : « J'ai exposé mon dos à ceux qui me frappaient, et mes joues à ceux qui me tiraient le poil ; je n'ai point soustrait mon visage aux opprobres ni aux crachats. » τὰ καὶ avec la cédille pour distinguer la fin du mot. — L. 9-10. φθονος, φρονος, les signes de la ponctuation sont dans l'original. — L. 9 s. Une énumération de crimes qui a une certaine analogie avec celle des Épîtres aux Romains, I, 29 et aux Galates, v, 20 s.

TRADUCTION :

« ..... amulette à droite : (la figure de Jésus?) qui a été frappé et fouetté et qui n'a point soustrait son visage aux opprobres (ni) aux crachats. (Contre) envie, meurtre, dispute, haine... (Verso :)... (Dissipez) toute intrigue clandestine et invisible ; venez, dissipez toute rancune mauvaise gardée contre nous et contre la sainte Église comme vous avez dissipé leur intrigue. Holoferne et Haman lui-même ont fait des intrigues. Démontrez à tous que c'est vous qui êtes l'espoir des désespérés et le secours de ceux qui n'ont point de secours... »

E. Papyrus du musée de Gizeh, n° 10263.

Texte publié par Adolphe Jacoby, *Ein neues Evangelienfragment*, Strasbourg, 1900, p. 31 s., qui ne donne pas de détails sur l'état actuel du papyrus.

- 1 [Ε]πικαλοῦμαι σε [θεόν τῶν οὐρανῶν καὶ θεόν τῆς γῆς καὶ θεόν τῶν δια [12 lettres
perdues] ἀγίων(,) τὸ πλήρωμα τοῦ αἰῶνος]
- 2 ... χωροῦμενο ὁ ἐλθὼν τῷ κόσμῳ καὶ κατακλάσας τὸν ὄνομα τοῦ Χάροντος, ὁ ἐλθὼν
διὰ τοῦ Γαβριήλ ἐν τῇ
- 3 γαστρὶ τῆς Μαρίας] τῆς παρθένου[υ ὁ] γεννηθεὶς ἐν Βηθλέμ. καὶ τραφεὶς ἐναζαρετ (l. ἐν
Ναζαρέτ) ὁ σταυρωθεὶς
- 4 .. εἶτο (10 lettres) οὐ διὸ τὸ καταπέτασμα τοῦ ἱεροῦ ἐράγη (l. ἐρρ-) δι' αὐτόν, ὁ ἀναστὰς
ἐκ νεκρῶν ἐν τῷ τάφῳ
- 5 τῇ τρίτῃ τοῦ θανάτου, ἐφάνη ἐκνυτὸν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ καὶ ἀνελθὼν ἐπὶ τὸ ὕψος τῶν
οὐρανῶν(,) ὁ ἔχων
- 6 [ἐξ] εὐωνύμων [μ]υρίους μυριάδας ἀγγέλων(,) ὁμοίως ἐκ δεξιῶν μυρίους μυριάδας
ἀγγέλων βουῶντας
- 7 μιᾶ φωνῇ τρέψον(,) ἄγιος ἄγιος ὁ βασιλεὺς τοῦ αἰῶνος διὸ αἱ οὐραὶ κίνοι ἐκωρέθησαν
τῆς θεότητος αὐτοῦ
- 8 ὁ ἐλάσας (l. ἐλάσας) ὁδὸν ἐν τοῖς πνεύμασι (l. στίβοις) τῶν ἀνέμων(,) ἐλθ[ε] τὸ ἔλεος[ε]
ὁ θεὸς τοῦ αἰῶνος(,) ὁ ἀνελθὼν εἰς τὸν

- 9 ἐβδόμενον οὐρανό(,) ὁ ἐλθὼν ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρὸς(,) τὸ ἀρνίον τὸ εὐλογημένον(,) διὸ αἱ
 ψυχαὶ ἔλευθε
- 10 ρώθησαν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ οἱ ἀνυγήσαντες δι' ἐκπτώων αἱ πύλαι χαλκε (l. -αἱ) δι'
 αὐτόν(,) ὁ κατακλάσας
- 11 τοὺς μύχλους σιδηροῦς(,) ὁ λύσας τοὺς δεδημένους (l. δεδε-) ἐν τῷ σκίῳ(εἰ)(,) ὁ
 ποιήσας τὸν Χάροντα ἄσπορον(,)
- 12 ὁ καταδήσας τὸν ἐχθρὸν ἀποστάτην(,) ὁ βληθεὶς εἰς τοὺς ἰδίους τόπους(,) οἱ οὐρανοὶ
 κύλογήθησαν
- 13 καὶ ἡ γῆ ἐχρήθη(,) ὅτι ἀπέστη ἀπὸ αὐτῶν ὁ ἐχθρὸς καὶ δέδωκες ἐλευθερίαν τῷ κτίσ-
 ματι αἰτουμένῳ
- 14 δεσπότην Ἰ[η]σοῦς(,) ἡ φωνὴ ἡ παραρήσασα τῶν ἁμαρτιῶν(,) ὅσα (l. ὅσοι) ἐπικα-
 λούμεθα (corr. m. l ex -μεν) τὸ ἄγιόν σου ὄνομα(,)
- 15 αἱ ἀρχαὶ καὶ ἐξουσίαι καὶ κοσμοκράτορες τοῦ σκότους ἢ καὶ ἀκθάρτον πνεῦμα ἢ καὶ
 πτώσις δαίμονες (l. -ας)
- 16 μεσημβρινῶν ὥραις(,) εἰ δὲ ῥίγος(,) εἰ δὲ πυρρέττιον(,) εἰ δὲ ῥιγοπυρρέττιον(,) εἰ δὲ
 κάκωσις ἀπ' ἀνθρώπων)
- 17 εἰ δὲ ἐξουσία τοῦ ἀντικειμένου(,) μὴ ἰσχύσωσι κατὰ τῆς εἰκόνος (l. εικ-) διὸ ἐπλάσθη
 ἐκ χειρὸς τῆς σῆς
- 18 ἡ εὐότητος' ..... ἡ ἐστὶ δύναμις ..... τοῦ ἔλαιος (l. -λε-) τοῦ αἰῶνος ἢ κρατήσασα τοὺς
 αἰῶνας(,)

C'est une prière adressée à Jésus-Christ, une invocation contre les démons, leur malice et toute maladie. Beaucoup d'analogies entre les idées de notre texte et celui de la sainte Écriture ont été relevées par son premier éditeur. — L. 2. ὁ ἐλθὼν τῷ κόσμῳ, v. saint Jean, xii, 46 : ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα. — L. 3. διὸ, v. aussi les lignes 7, 9. — ὁ γεννηθεὶς ἐν Βηθλέμ καὶ τραφεὶς ἐν ἀζαρετ, v. p. ex. aussi le papyrus Rainer A n° 512 : ο γεννηθεις ε Βηθλεεμ και ανατραφεις εν Ναζαρετ. — L. 7. ὁ βασιλεὺς τοῦ αἰῶνος, v. I Tim., i, 17 : τῷ δὲ βασιλεῖ τῶν αἰῶνων. — L. 9. Lisez ἐλθέτω τὸ ἔλεος. — τὸ ἀρνίον τὸ εὐλογημένον, v. Apocalypse de saint Jean, v, 12 : ἄξιόν ἐστιν τὸ ἀρνίον τὸ ἐσφαγμένον λαβεῖν..... εὐλογίαν. — L. 10. La construction régulière au lieu du participe absolu serait ἀνεχρόθησαν. Par Jésus-Christ, le Charon, c'est-à-dire la mort, a perdu sa puissance ou, métaphoriquement, il est dans l'état d'impotence. — L. 14. Jacoby compare à παραρήμι, ARISTOTE, *Éth.*, 8, 1. — L. 15. V. Éphes., vi, 12 : πρὸς τὰς ἀρχὰς πρὸς τὰς ἐξουσίας πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας. — Πτώσις δαίμονος μεσημβρινῶν ὥραις, v. Ps. xci, 6 : ἀπὸ συμπτώματος καὶ δαιμονίου μεσημβρινῶν. — L. 17. ἀντικείμενος « le satan », v. II Thessalon., ii, 4. — εἰκών, image de Dieu, homme, v. Genèse, i, 27 : Dieu créa l'homme à son image.

TRADUCTION :

- « 1. Je t'invoque, [Dieu de]s cieux et Dieu de la terre et Dieu des saints... accomplissement du monde,
2. ... qui est venu au monde, qui a brisé les ongles de la Mort, qui est venu par Gabriel dans
3. le corps de Marie la vierge, né à Bethléhem, élevé à Nazareth, crucifié,
4. ... qui a déchiré le voile du temple, qui est ressuscité dans le tombeau
5. le troisième (jour) après sa mort, apparu en Galilée et monté aux cieux, qui a
6. à sa gauche des myriades d'anges et à sa droite aussi (d'autres) myriades d'anges qui d'une
7. voix unanime crient trois fois : Saint, Saint le roi du monde, les cieux sont remplis de sa divinité.
8. Son chemin est sur les voies des vents. Que sa miséricorde arrive. Dieu du monde qui est monté
9. au septième ciel; qui est venu de la droite du père, agneau béni
10. qui par son sang a délivré les âmes. Les portes d'airain ont été ouvertes par lui; il a brisé
11. les verrous de fer, il a délivré ceux qui ont été enchaînés dans les ténèbres. Par lui la Mort est dans l'état d'impotence.
12. Il a enchaîné l'ennemi apostat qu'il a rejeté à sa place. Les cieux furent en allégresse,
13. la terre se réjouit parce que l'ennemi a été éloigné. Tu as donné la liberté à la créature qui cherche
14. le Seigneur Jésus, la voix qui pardonnera les péchés à tous ceux qui invoquent ton saint nom.
15. Que les principautés, les puissances, les seigneurs du monde des ténèbres, soit démon impur, soit fléau d'un démon
16. en plein midi, soit frisson, soit fièvre ardente ou intermittente, soit détérioration par les hommes
17. ou par les forces du diable, soient impotents à endommager l'image de Dieu parce qu'elle a été créée par ta main,
18. ô Dieu; [car à toi] est la force..... du monde qui domine l'éternité. »

F. Papyrus publié dans *The Academy*, nos 1126-1128.

On pourra comparer une amulette éditée par J. E. QUBELL, écrite sur un papyrus de la Edwards Collection in University College, *The Academy*, 1126-

U28, p. 550; on y trouve aussi l'image d'une feuille de trèfle. Voici le texte :

† ἀγγέλοι ἀρχαγγέλοι οἱ φυλάττοντες τοὺς
καταρχακτας των οὐρανῶν οἱ ἀνατέλλοντες τὸ
φῶς κατὰ πρῶτος τῆς οἰκουμένης ὅτι δικασμὸν
ἔχω μετὰ κυνός ἀεραλῶσι(·) ἐάν ἐλθῆ κρητιται (l. -εἴτε) κύτου
3 καὶ ἐμὲν (l. ἐμὲ) ἀπολύσατε διὰ τὴν δυνάμειν τοῦ πατρὸς
καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἁμῶν.
αὼ σαβῶθ
θεοτόκε ἄρθαρε, ἁμάντε, ἁμόλοντε, μητηρ (l. μητερ)
Χριστοῦ μνησθητι ὅτι σὺ ταῦτα εἶπερ(·) σοι (l. σὺ)
10 πάλιν θεράπευσον τὴν φοροῦσαν ἅμεν (l. -ήν) †

TRADUCTION :

« Anges, archanges, vous qui gardez les cataractes des cieux, vous qui faites que la lumière se lève sur toute la terre habitée, (je vous invoque), parce que j'ai une lutte avec un chien sans tête. Lorsqu'il arrive, prenez-le et sauvez-moi par la force du Père et du Fils et du Saint-Esprit. Ainsi soit-il. (Iao Sabaoth.

« Mère de Dieu, pure, immaulée, sans tache, mère du Christ, souvenez-vous que vous avez dit cela, guérissez de nouveau celle qui porte cette amulette. Ainsi soit-il. »

G. Papyrus provenant d'Héracléopolis Magna. Berlin, n° 955.

Texte grec publié dans l'édition officielle berlinoise *Aegyptische Urkunden aus der Koeniglichen Museen zu Berlin. Griechische Urkunden*, IIIe vol., 9e fascicule, p. 279, n° 955; le même texte se trouve dans *Archiv für Papyrusforschung*, I, p. 427. L'original trouvé dans les fouilles d'Ahmas a été brûlé à l'arrivée au port de Hambourg. Écriture cursive du IIIe-ve siècle de notre ère.

Κύριε Σαβῶθ ἀπόστρεψον
ἀπ' ἐμοῦ . εἰσον(?) νόσον τῆς
κεφαλῆς] α.ιωμ...αρον
.[   ].ε

TRADUCTION :

« Seigneur Sabaoth, détournez de moi (toute?) maladie de tête.... »

H. Amulette gréco-sahidique de Heidelberg.

Le parchemin de la collection papyrologique de Heidelberg n° 1362, du

viie siècle, provenant, comme sahidique, évidemment de la Haute-Égypte, ne consiste que dans la citation de deux passages de la sainte Écriture identifiés par MM. DEISSMANN et Charles SCHMIDT, *Veröffentlichungen aus der Heidelberger Papyrussammlung*, I, p. 76, le recto étant grec, le verso sahidique avec le texte identique de l'Exode, xv et de I Samuel, II. Ce parchemin n'est pas une feuille arrachée d'un manuscrit de la sainte Écriture, car ses lignes sont trop larges pour un livre, et la séquence Exode, xv et I Samuel, II offre de trop grosses difficultés pour une autre explication. Comme il est certain que les Juifs et les Chrétiens faisaient usage de passages de la sainte Écriture pour leurs amulettes (v. L. BLAU, *Das altjuedische zauberwesen*, Budapest, 1898, p. 93 s.; HEINRICI, *Die Leipziger Papyrusfragmente der Psalmen*, p. 81s; R. REITZENSTEIN, *Poimandres*, Leipz., 1904, cités par Deissmann), il est curieux de voir que Exode, xv, 26, figure aussi comme texte qui favorise les guérisons de maladies dans la Mischna Sanhédrin, x, I (BLAU, p. 95), et Exode, xv, II dans une amulette hébraïque éditée par H. H. SPOER, *Notes on Jewish Amulets, Journal of Biblical Literature*, vol. XXIII (1904), p. 102.

L'écriture de cette copie du chant de Moïse et de celui d'Anne est une onciale négligée; toute ligne a : ou : — à la fin. L'orthographe du texte (au recto) grec est très altérée, nous en donnons la reproduction d'après Deissmann, en grandes lettres pour ce qui existe encore, en petites pour les suppléments hypothétiques.

- L. 1 (v. 1) τότε ἤσεν] **ΜΩΥΧΗC**
- 2 [καὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὴν ψᾶλὴν ταύτην τῷ θῶ καὶ εἶπαν λέγοντες ἄσω] **ΜΕΝ ΤΟΥ ΚΥ :**
- 3 [ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται ἕππον καὶ ἀναβάτην ἔρριψεν εἰς θάλασσαν (v. 2) βοήθῃς]
- ΚΕ CΚΕΠΑΣΤΗΣ**
- 4 [ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν οὗτός μου θεὸς τοῦ πατρὸς μου καὶ ὑψώσω αὐτὸν (v. 3)]
- ΚC CY N ΤΡΙΒΟΝΤΠΟΛΕΜΟC :**
- 5 [καὶ ὄνομα αὐτῷ v. 4] ἄρματα ψαχῶ καὶ τὴν δύναμιν ἔρριψεν εἰς θάλασσαν
- ΕΙΠΙΛΑΚΤΟΥ ΑΝΑΒΑΤΗΣ :**
- 6 [τρισεύχτας κατεπόθησαν ἐν ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ v. 5] πόντιον ἐκλύψεν αὐτούς (v. 6) τῇ
- ΝΔΞΙΑΝCΟΥΚΥΕΧΘΡΑΥCΕΝ**
- 7 [ἐλθούσ v. 7] καὶ τῷ πλήθει τῆς δόξης σου συνέτριψας τοὺς ὑπεναντίου]
- CΑΠΕCΤΗΛΑCΤΟΝΟΡΓΗΝCΟΥ :**
- 8 [καὶ κατέψαφεν αὐτούς ὡς καλήμην v. 8] καὶ διὰ πνεύματός σου διέστη τὸ ὕδω]
- ΡΕΠΑΓΙΟCΥΔΙΧΟCΤΑΥΔΑΔΑ :**
- 9 [ἐπαγή τὰ κύματα ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης] (v. 9)
- ΕΙΠΕΝΟΕΧΘΡΟCΔΙΩΞΑC : —**
- 10 [καταλήμψομαι μεριῶ σκύλα ἐμπλήσω ψυχὴν μου κυριεύσει ἡ χεὶρ μου] (v. 10)
- ΑΠΕC ΤΕΙ ΛΑCΔΟΠΝΑCΟΥ : —**
- 11 [ἐκλύψεν αὐτούς θάλασσα ἔδυσαν ὡσεὶ μόλιθος ἐν ὕδατι σφοδρῶ] (v. 11) τίς ὅ]
- ΜΕΟC . ΗΕΝΘΚΥ : —**

- 12 | τίς ὁμοίός σοι δεδοξασμένος θευμαστός ἐν δοξίαις ποιῶν τέρατα (v. 12) ἐξεῖ |
 ΤΙΝΑΞΕΝΔΥΝΔΕΞΙΑΝCOY —
- 13 | κατεπιεν αὐτοῖς τῆς v. 13 ὠδήγησας τῆς δικαιοσύνης σου τον λαόν ὃν ἐλύτρωσα πα
 ΡΑΓΑΛΗCΑC . ΔΗC ΓΗCCOY : —
- 14 | v. 14 ἤκουσαν ἔθνη καὶ ὠργισθησαν ὠδίνες ἔλαβον κατοικοῦντες φυλιστικεῖμ (v. 15) τό
 ΤΕΞCΠΕΥCΑΝΗΓΕΜΩΝΕΙC ΕΤ
- 15 | καὶ ἄρχοντες Μωαβιταῖων ἐταχισαν πάντες οἱ κατοικοῦντες μανάμ (v. 16) ἐπ
 ΙΠΕCΙΕΠΑΥΤΟΥCΦΟΒΟC ΚΕ ΤΡΟΜΟC
- 16 | [μεγέθει βραχίονός σου ἀπολιθωθήτωσαν ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ λαὸς ὃν ἐκτήσω] (v. 17 εἶσα)
 ΓΙΓΩΝΚΑΤΕΥΦΥΚΕΝΑΥΤΟΥC
- 17 | εἰς ὅρος κληρονομίας σου ὃ κατηρτίσω κ ὕρι ε ὃ ἠτοίμασαν αἱ χεῖρές σου (v. 18) κ' ὕρι |
 CΒΑCΙΛΕΥΕΝΤΟΝΕΩΝΑ : —
- 18 | v. 19) ὅτι εἰσῆλθεν ἵππος φραγῶ σὺν ἄρμασιν καὶ ἀναβάταις εἰς θυλασσαν καὶ |
 ΕΠΗΓΑΚΕΝΕΠΑΥΑΟΥC : —
- 19 | _____
- 20 | _____ | ΔΟΞΑΧΓΕΝΗΝ
- 21 | _____ | _____
- 22 | _____ | _____
- 22 | (v. 1) καὶ προσηύξατο Ἄννα καὶ εἶπεν ἐσ' | ΤΕΡΕΩΓΑΡΔΙΑΜ[ΟΥΕΝΚΩ] : |
- 23 | [ὑψώθη χεῖράς μου ἐν θ(ε)ῶ μου ἐπλατύνθη ἐπὶ ἐχθρούς μου τὸ στόμα μου εὐφράνθη] |
 ΝΕΝ CΩΤΗΡΙΑCOY :

I. Tablette de cire de Genève.

Planchette de hêtre, 240 x 170^{mm}, enduite de cire, contenant au verso les versets 1-7, 10-12 du Psaume xci. Publiée et commentée par Jules NICOLE, *Textes grecs inédits de la collection papyrologique de Genève*, 1909, p. 44.

- 1 | † (v. 1) ὁ κατοικῶν ἐν βοήθειᾳ τοῦ ὑψίστου ἐν σκέπῃ τοῦ θ(ε)οῦ
 2 | τοῦ οὐρανοῦ ἀλλησθήσεται (l. -λι-). (v. 2) ἐρεῖ τῶ κ(υρ)ίῳ ἀντιλήμπτωρ | μου εἶ
 3 | καὶ καταφυγή μου ὁ θ(ε)ός μου καὶ ἐλπιῶ ἐπ' αὐτόν(,) |
 4 | v. 3) ὅτι αὐτός ῥήσεται (l. ῥύ-) σε ἐκ παγίδος θυρευτῶν (l. θη-) καὶ ἀπὸ λόγου
 5 | παραχώτους (l. -δους) (v. 4) ἐν τοῖς μεταφρένοις αὐτοῦ ἐλπίς(,) ὅπλω κυκλώ
 6 | σι (l. -σει) σε ἢ ἀλλήθια (l. -εια) αὐτοῦ (v. 5) οὐ φοβήθησῃ ἀπὸ φόβου νυκτερινοῦ
 7 | ἀπὸ βέλους πετομένων (l. -νου) ἡμέρας(,) (v. 6) ἀπὸ πράγματος διαπορευ
 8 | μένου ἐν σκότει ἀπὸ συμπτώματος καὶ δαμονίου
 9 | μεσουμβρινῶ (l. -ση-) (v. 7) πεσεῖται ἐκ τοῦ κλίτους σου χιλιάς καὶ
 10 | μυριάς ἐκ δεξιῶν σου(,) (v. 10) οὐ προσελεύσεται πρὸς σέ κακῶ
 11 | καὶ μάστιγξ οὐκ ἐνκειη (l. ἐγγιεῖ) τῶ σκενώματί (l. σαη-) σου(,) (v. 11) ὅτι τοῖς
 2 | ἀγγέλοις (l. -οις) ἐντελεῖται περὶ σοῦ ἵνα διαφωλῶξῃ ἐν πάσαις

- 13 ταῖς ὀδύς (l. -οῖς) σου (v. 12) ἐπὶ χειρῶν ἀρουῶσί σε μήποτε προσκόψης
 14 πρὸς λίθον τὸν παντα (l. πῶδα) σου (v. 13) ἐπὶ ἀσπίδα καὶ βραχιόλιον.
 15 Κ(ύρι)ε βοήθησον †

Certains textes des Psaumes étaient en usage déjà chez les Juifs pour conjurer un accident; v. le Talmud de Jérusalem, Schabbath, vi, 2 « ... invocation où l'on demande la protection divine. En quoi consiste cette prière? Dans le Psaume m...; dans le Psaume xci (v. 1-9) ». Ici, après suppression des versets 8 et 9, le texte est surchargé des versets 10-12.

J. Amulette chrétienne de la collection Rainer, A. N., n° 528.

Papyrus de la collection Rainer à Vienne n° 528, v. *Textus Graeci*, p. 141, n. 294 (*Studien zur Palaeographie und Papyrskunde*, XX). Hauteur 60^{mm}, largeur 159^{mm}. Écriture onciale légèrement inclinée à gauche, du vi-viie siècle. Reproduction photographique dans *Führer durch die Ausstellung Papyrus Erzherzog Rainer*, Vienne, 1904, p. 25. Le papyrus ayant été plié, la longueur en 5, la largeur en 7 parties, consiste en carrés de 25 × 20^{mm}. Le texte de l'amulette est la copie de trois passages de la sainte Écriture.

L. 1 Sept astérisques.

- 2 ὁ κατοικῶν ἐν βοήθειᾳ τοῦ ὑψ[ίσ]του ἐν σκέπη τοῦ θ(εοῦ)
 3 τοῦ οὐνοῦ (l. -ρνοῦ) ἀλισθέσεται ἐφ' ἃ θω̄ ἀντιλήμπτωρ μου
 4 εἶ καὶ καταφυγή μου ὁ θς β[οη]θός μου καὶ ἐλπιῶ ἐπ' αὐ[τ(όν)].
 5 παρακαλῶ ὑμᾶς ἀδελφοί διὰ τῶν ἐκτηρμῶν (l. οἰκτιρ-) [τῶ θω̄
 6 π[α]ραστήσαι τὰ σώματα ὑμῶν (l. ὑ-) ψυχὴν σώζων εὐχ
 7 ρεστον τὴν λογικὴν λατρίαν καὶ μὴ συναρχημα
 8 καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ γάμος ἐγένετο ἐγ (l. ἐν) Κανα τῆς Γα
 9 λιλαίας ἐκλήθη δὲ ὁ Ἰς (l. Ἰησοῦς) καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ μετ' αὐ[τ(οῦ)]
 10 αδωνάϊ κς (l. κύριος) σαβαωθ en caractères étrangers.

L. 2 s. V. Psaume xc (xcī). — L. 5 s. Saint Paul, Épître aux Rom., xii, 1.
 — L. 8. Saint Jean, ii, 1-2.

TRADUCTION :

« Celui qui se tient dans la demeure du Souverain habite à l'ombre du Tout-Puissant. Il dira à Dieu : Tu es ma retraite et ma forteresse, Dieu mon secours, et j'espérerai en lui. Je vous exhorte donc, mes frères, par les compassions de Dieu, que vous offriez vos corps en sacrifice vivant agréable à Dieu, (ce qui est) votre raisonnable service. Et ne vous conformez point... »

« Trois jours après on faisait des noces à Cana de Galilée. Jésus fut aussi convié et sa mère avec lui. Adonai, Seigneur, Sabaoth. »

K. Amulette chrétienne de Berlin, n° 9096.

Publié dans *Berliner Klassikertexte, herausgegeben von der Generalverwaltung der koeniglichen Museen zu Berlin*, Heft VI, p. 129, n° VII, 1, n. 9096. Parchemin, 140 × 80^{mm}, en écriture d'époque postérieure. On voit encore que cette amulette avait été pliée. Première édition par Fritz Kuenz, *Nachrichten der koeniglichen Gesellschaft der Wissenschaften zu Goettingen*, 1892, n° 4. IV.

- 1 † ἐν ὀνόματι τοῦ πατρὸς (I. πατρὸς) καὶ τοῦ υἱοῦ (I. υἱοῦ) καὶ
 τοῦ ἁγίου πνεύματος (I. πνευματός)
- 2 ὁ κατακτον (I. -ὄν) ἐν βοήθειᾳ τοῦ ὑψίστου
- 3 ἐν σκεπῇ τοῦ κυ (I. κυρίου) τοῦ οὐρανοῦ κἀλλήσθαι (I. κἀλλισθήσεται)
- 4 † ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς
- 5 τὸν (I. τ. θεόν) καὶ ὁ θεός (I. θεός) ἦν ὁ λόγος οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ
- 6 πρὸς τὸν ἦν (I. θεόν.)
- 7 † βίβλος γεννήσεν (I. -εως) τὸ γῶ υἱὸς δὲ υἱὸς (I. Ἰησοῦ Χριστοῦ
 υἱὸς Δαυὶδ υἱὸς Ἀβραάμ)
- 8 † ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ (I. Ἰη-) γῶ υἱὸς τοῦ θεοῦ (I. Χριστοῦ υἱὸς τοῦ θεοῦ)
- 9 † ἐπειδήπερ πολλοὶ ἐπεχείρισαν (I. -ρη-)
- 10 ἀναθεῖξασθαι (I. -τέξ-) διήγισιν (I. -γη-)
- 11 † κς (I. κύριος) ἐμοὶ βοηθός καὶ ἐν βοήθειᾳ
- 12 μου τὸ ποιήσει (I. ποιήσει) μοι ἄνθρωπος (I. ἄνθρωπος)
- 13 † κς (I. κύριος) ἐμοὶ βοηθός κἀγὼ ἐπόψομαι
- 14 τοὺς ἐχθρούς (I. ἐχ-) μου-
- 15 † κς (I. κύριος) σπερόμακ (I. -έωμα) μου καὶ καταφυγὴ μου
- 16 καὶ ἔνσπης μου-
- 17 † περιεγεν (I. -ήγ-) ὁ κς ἐς (I. Κύριος Ἰησοῦς) ὅλην τὴν Γαλιλαίαν (I. -λιλαί-)
- 18 διδάσκων (I. -ων) ἐν ταῖς συναγωγαῖς (I. -αῖς) αὐτοῦ (I. -ὄν)
- 19 καὶ κωρησον (I. κωρησσων) τὸ εὐαγγέλιον (-λι-) τῆς βασιλείας)
- 20 καὶ θεραπεύων (I. -ων) πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν)
- 21 † τὸ σῶμα καὶ τὸ δεῖμα (I. αἶμα) τοῦ γῶ (I. Χριστοῦ) φεῖσαι τοῦ δού
- 22 λου σου τὸν φεροντα (I. τοῦ -τος) τὸ φυλακτῆριον
- 23 τοῦτο ἄμην ἀλληλοῦν † α † ω †

La fin (l. 21-23) exceptée, le texte consiste en une série de passages de la sainte Écriture : l. 2-3 : Psaume xc, 1 ; — l. 4-6 : saint Jean, 1, 1-2 ; — l. 7 : saint Matthieu, 1, 1 ; — l. 8 : saint Marc, 1, 1 ; — l. 9-10 : saint Luc, 1, 1 ; — l. 11-12 : Ps. cxvii, 6-7 ; — l. 15-16 : Ps. xvii, 2 ; — l. 17-20 : saint Matthieu, iv, 23.

Les deux versets, saint Jean, 1, 1-2 et saint Matthieu, 1, 1, figurent aussi

dans l'amulette *Griechische Urkunden*, III, n° 954; le Psaume xc, 1 dans le papyrus Rainer n° 528, etc.

Traduction des lignes 21-23 : « Corps et sang du Christ, ménagez votre servant qui porte cette amulette. Ainsi soit-il.

« Alléluia † Alpha † Oméga † »

L. Amulette chrétienne de la Société Italienne pour la recherche de papyrus, provenant d'Oxyrhynchus(?)

Papyrus du ive ou ve siècle (?), 250 × 55^{mm}; publié dans les *Publicazioni della Società Italiana per la ricerca dei Papiri greci e latini in Egitto; Papiri greci e latini*, volume sesto, Firenze, 1920, p. 151 s., n° 719; le texte de cette amulette ne consiste qu'en une série de passages de la sainte Écriture qui se retrouvent dans d'autres amulettes, avec la doxologie à la fin.

- 1 † χ̄ρ̄ Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν(.) καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος(.) Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ
- 2 υἱοῦ Δαυὶδ υἱοῦ Ἀβραάμ(.) Καθὼς εἶπεν Ἠσαΐας ὁ προφήτης(.) Ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ
- 3 υἱοῦ θεοῦ υἱοῦ Ἀβραάμ(.) Ἐπεὶ ἰδὲ ἵπερ πολλοὶ ἐπιχειροῦσιν (l. ἐπε-) ἀνατάξασθαι δι' ἡγήσασιν περὶ τῶν
- 4 πεπληροφορημένων (l. -ων) ἐν ἡμῶν π[ραγμα]των(.) Ὁ κατοικῶν [ἐν βοθη]ῆα τοῦ ὑψίστου καὶ τῆ
- 5 ἐξῆς(.) Πάτερ (l. -ερ) ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐραν[ο]ῖς(.) ἁγιασθήτω (l. -τω) τὸ ὄνομά σου καὶ τὰ ἐξῆς.) Δόξα πατρὶ καὶ υἱῶ
- 6 καὶ ἁγίῳ πνεύματι νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων(.) ἀμήν χ̄ρ̄ † † †

TRADUCTION :

« (1) † Christ Sauveur [l. Ν(ριστὲ) σ(ῶτ)ερ]. Au commencement était le Verbe et le Verbe était en Dieu, et le Verbe était Dieu (S. Jean, 1, 1). Livre de la généalogie de Jésus-Christ (2) fils de David, fils d'Abraham (S. Matth., 1, 1). Comme a dit Isaïe le prophète (S. Jean, 1, 23). Le commencement de l'Évangile de Jésus-Christ, (3) fils de Dieu, fils d'Abraham (S. Marc, 1, 1). Parce que plusieurs se sont appliqués à mettre par ordre un récit des choses qui ont été (4) pleinement certifiées entre nous (S. Luc, 1, 1). Celui qui habite dans [la demeure] du Souverain (5) etc. (Ps. xl, 1). Notre Père qui es aux cieux, que ton nom soit sanctifié etc. (S. Matth., vi, 9). Gloire au Père et au Fils (6) et au Saint-Esprit maintenant et toujours et dans les siècles des siècles. Ainsi soit-il. »

M. Amulette contenant saint Matthieu, IV, 23-24 (Oxyrhynchus Pap. n° 1077).

Parchemin du vi^e siècle provenant d'Oxyrhynchus, 60 × 111^{mm}; publié par A. S. HUNT, *Oxyrh. Papyri*, part VIII (*Egypt Exploration Fund, Graeco-*

Romain branch, II), London, 1911, n° 1077, p. 105, avec reproduction phototypique à la planche I. Le parchemin plié 5 fois dans sa largeur, 3 fois dans la hauteur, consiste en 15 carrés dont les 3 premiers à gauche et à droite sont encadrés en forme de 6 petites croix, par 12 petites lignes chacun. Le carré du milieu est rempli par une figure humaine sans barbe. Les 15 carrés forment des octogones laissant vides huit petits carrés comme espaces intermédiaires. Écriture onciale soignée.

	Col. I.	Col. II.	Col. III.	Col. IV.	Col. V.
	ιχ	δχ	ων	λα	προς
	μα	στω	πχ	για	ηνεν
	τικον ευ	και κη	σxn νόσσ	εν τω λα	κxν xυ
	γγηλιω	20 ρουσ	35 και	45 ω κ(αι)	60 τω
5	κα	σω	πχ	α	τους
	τχ				
	Μχτ	το	figure	πηλ.	κχ
	θα	ευ	humaine	θεν	κως
	ον κ(αι) περι	αγγηλιω		η κxουα	εχοντας
10	κγεν	25 ον		50 αυ	65 και
	ο ις	της		του	εθε
	ολη	βα	σxn	εις	ρα
	τη	σει	νο	ολη	πευ
	Γαλιλε	λειας κ(αι)	σον κ(αι) πα	την συρι	σεν αυτους
15	κν	30 θερα	40 σxn	55 αν	70 ο ις
	δι	πευ	μα	και	

L. 11. ὁ Ἰησοῦς après περιήγεν Sinait. CD; après Γαλιλαίαν EKM etc. — L. 12-15. ὄλην τήν Γαλιλαίαν Sinait. b DEKM etc.; ἐν ὄλη (om. Sinait. *) τῇ Γαλιλαίᾳ Sinait. * BC. — L. 16-18. Après διδάσκων on a omis ἐν ταῖς συναγωγαῖς κούτων. — L. 38-40. νόσον κ(αι) πᾶσαν dittographie. — L. 46-48. ἀπηλήθεν BDEKM ἐξήλθεν Sinait. C. — L. 53 ὄλην : πᾶσαν Sinait. — L. 61. τους : πάντας tous les manuscrits. — L. 64. Après ἔχοντας le texte porte ποιήσας νόσους καὶ βασάνους συνεχρόμενους καὶ δαιμονιζόμενους καὶ σέληνιαζόμενους καὶ πυχλοτυκούς. — L. 70. ὁ Ἰησοῦς omis par les manuscrits.

TRADUCTION :

« (1) Évangile selon saint Matthieu (iv, 23) pour guérir. Et Jésus allait par toute la Galilée, enseignant et prêchant l'Évangile du royaume et guérissant toutes sortes de maladies [et toutes sortes de maladies] et toutes sortes de langueurs parmi le peuple. (24) Et sa renommée se répandit par toute la Syrie; et on lui présentait ceux qui se portaient mal et Jésus les guérissait. »

TRANSCRIPTION :

Ἰαμακτικὸν εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον καὶ περιήγεν ὁ Ἰησοῦς ὅλην τὴν Γαλιλαίαν διδάσκων καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ καὶ ἀπῆλθεν ἡ ἀκοή αὐτοῦ εἰς ὅλην τὴν Συρίαν καὶ προσήνεκταν αὐτῷ τοὺς κακῶς ἔχοντας καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς ὁ Ἰησοῦς.

N. Amulette des Papyri Iandanae, n° 14.

Le papyrus de la fondation Janda à Iéna portant le n° 14 est de couleur brune, 300 × 155^{mm}, du ve ou vi^e siècle; il a été acheté en 1907 par un marchand d'Achmunein (Hermopolis Magna). L'original a été plié, sept (?) fois en large, cinq fois en long, puis vêtu d'une enveloppe qui a souffert de la sueur du porteur, ainsi qu'on le voit par la détérioration du papyrus. L'orthographe est insuffisante à tous égards, le texte en plein désordre; l'ordre restitué des phrases est indiqué par les numéros 1, 2, 3 etc.; la ponctuation est représentée par deux points dans le papyrus. Nous reproduisons l'excellente édition d'Ernest SCHAEFER, *Papyri Iandanae*, I, 6, p. 18 s.

- 1 † 'Εὐαγγέλιον : κατὰ Ματθαῖον (I. -τθ-) : κατελθόντος δὲ τοῦ Ἰ(ησοῦ) ἀπὸ τοῦ ὄρους
- 2 ὁ πᾶτερ ἡμῶν ὁ εἰ (I. ἐν) τοῖς οὐρανο<ι>ς : ἀγιασθῆτω (I. -ήτω) τὸ [ὄ]νομά σου : [ἐ]λθέτω
- 3 ὄρου (I. ἡρου) ὅτι σοῦ ἔσται (I. -τι) ἡ δόξα εἰς τοὺς (I. τοὺς) αἰῶνας τῶν αἰώνων
- 4 υ[. . .]ρου [...] οὐ [...]νεῖαστός ἐστιν καὶ ... .. [...]
- 5 πομαιγ[.] ναντην [...] τὰ διοικούντα τὴν [κτίσιν ... ..]
- 6 τοῦ : ὑμᾶς τὸν βα[ρ]ύονα (I. βαρ-) τοῦ ἀθανάτου θε(ο)ῦ καὶ τὴν τῆς δειξιᾶς (I. δεξ-)
- 7 αὐτοῦ χира (I. χεί-) : ὁ προσήλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες
- 8 διδάσκα[λ]ε διδά- ὁ [ἡ β]ασιλεία σου : γενηθήτω τὸ θέλημά σου ὡς ἐν τ[ῷ] οὐ
- 9 ρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς ἐξορκισμῶς (I. ἐξ-) <Σ> κλομῶνος πρὸς πᾶν ἀκάθαρτον
- 10 πν(εῦμ)α = ἔδωκε πτος(?) ὃ πκρα[ρα] στ<η>κουσιν μύριαι μυριάτες (I. -δες)
- 11 ἀγγέλω[ν] καὶ χιλ[ιλ]ιαί χιλια μεσημερινὸν δαιμόν[ων] (·) νυ[[νε]]κτηρινοῦ
- 12 φριξίας [...]αστο [ἡ] μερινῆς καὶ κατὰ τοῦ φροβερῶ καὶ αικτου (I. ἀγίου) ὀνόματος
- 13 φριξίας ὁ οὐ κηλθ (I. ἡμᾶς[.]) προσεύχεσθε (I. -τι) καθὼς καὶ Ἰωάννης ἐδιδάξεν τοὺς ἑπ[ὶ] π[ν]ς (I. γῆς) τὸν
- 14 ἄρτον ἡμῶν (I. -ὦν) τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον καὶ ασις (I. ἄρες) ἐπὶ ἀσπίδα καὶ βασιλε[ίσκων] } ἐπιθήκη { καὶ καταπτῆ (I. -πατή-)

- 15 σεις (I. σεις) λέοντα (I. -ντα) κα (I. καὶ) δρακόντα (I. δράκ-) βασιλευπα ή νοκτερινής ή
 ὄσα τρυλά δα α μρονια ή κω φα ή άλλια μ (I. ή) νοδδ
- 16 { ακακρητοννημα κ α ή πονηρον (I. τονη-) συνναχνημα (I. συνχ-) απο του ροροντον
 (I. -ος ρο (I. Ϟθ) χηαν)
- 17 Αμθηατης αττου και λεγει αυτοις σεις εαν προσευχησθ (I. πρ-) οτως λεγ τγεται
 (I. -τε) S τα ουραχηματα (I. ὄφλ-) ημων
- 18 ως και ημεις αρ <η> καμε τοις ὀφιέται (I. ὀφει-αις)

Il est à supposer que l'archétype a été mal copié; en mettant à profit les indications données sur les erreurs du copiste, on pourra le reconstituer de la manière suivante :

Ire colonne.

- 1 { Ευαγγέλιον : κατὰ Μα(τ)θαῖον : κατελήθοντος δὲ τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τοῦ ὄρους
- 2 προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· διδάσκαλε, διδά
- 3 ξ[ο]ν ἡμεῖς· πρὸ σούγε σθε καθὼς καὶ Ἰωάνης ἐδιδάξεν τοὺς
- 4 μαθητάς αὐτοῦ(·) καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐὰν προσεύχησθ' οὕτως λέγεται
 (I. -τε·)

II^{re} colonne.

- 1 πᾶτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς <ι> : ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου : [ἐ]λθέτω
- 2 ἡ βασιλεία σου : γενήθη[τω τὸ θέλημα σου ὡς ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς
- 3 γῆς· τὸν ἄρτον ἡμῶν(·) τὸν ἐπιούσα[ρον δός ἡμῖν σήμερον καὶ ἄφεσι
- 4 τὰ ὀφειλήματά ἡμῶν ὡς καὶ ἡμεῖς ἀρ <η> καμε τοῖς ὀφιέταις

III^{re} colonne.

- 1 <ἡμων καὶ μὴ ἄγε ἡμεῖς εἰς πειρασμόν(·) ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πον>
- 2 ηροῦ, ὅτι ἡ σοὶ ἐσται ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῷ ν[ο] αἰῶνων
- 3 ἐκξορισμός <Σ>αλωμωνος πρὸς πᾶν ἀκλόηρον πνεῦμα) == ἔδωκε πτοσι(?)
- 4 . . . . .

IV^{re} colonne.

- 1 < >
- 2 υ[π] ὄρου . . . ὄρο . . . ἀνεύκαστος ἐστιν καὶ 12 lettres perdues
- 3 ὦ παρὰ ρα στ<η>κουσιν μύριαι μυριάδες (I. μυριάδ-) ἀγγέλω ν[ο] καὶ χιλ[ι]α
 χιλιά<δες>
- 4 ἐπὶ ἀσπίδα καὶ βασιλεῖσκον } ἐπιθήση { καὶ καταπτήσεις λέοντια καὶ) δρακόντα
 [βασιλευπα]

v^e colonne.

- 1 < >
 2 πομα γα ναντην[...]τα διοικοῦντα τήν κτίσιν.....]η του :
 3 μεσημερινον διαιον ε]ον νυ νε|κτηρινοῦ φριξοίας [...]αστο]η μερινης
 4 η νυκτηρινης η οσα τυφλα δια]ιμονια η κω φα η ελα]λα η νοδα

vi^e colonne.

- 1 < >
 2 ημας τον βα]ρ]ι]ονα του θ(εο)ῦ και την τ'η, δεξιαις αυτου χ]ισα :
 3 και κατὰ του προσερου και αγίου ονόματος, φριξοίας
 4 ακα η π̄αν νοσημα κ<x>ῑ πονηρον συ]υ νάντημα από του φοροδντος (αμάν)'.
 ἐξορκισω>

TRADUCTION :

(1re colonne) « $\frac{1}{2}$ Évangile selon Matthieu. Quand Jésus fut descendu de la montagne, les disciples vinrent à lui et lui dirent (comp. saint Matth., v, 1) : Maître, enseignez-nous à prier ainsi que Jean a enseigné ses disciples (saint Luc, xi, 1). Et Jésus leur dit : Quand vous priez, parlez ainsi : (1re col.) Notre Père qui es aux cieux, que ton nom soit sanctifié, que ton règne vienne, que ta volonté soit faite sur la terre comme au ciel! Donne-nous aujourd'hui notre pain quotidien. Et remets-nous nos dettes comme nous remettons, nous aussi, les dettes à nos débiteurs (saint Matth., vi, 9-13). (1re col.) Et ne nous induis point en tentation, mais délivre-nous du mal. Car à toi est la gloire à jamais. Exorcisme de Salomon contre tout esprit impur. A donné..... (1re col.) qui est assisté par des myriades de myriades d'anges et des milliers de milliers. Tu marcheras sur le lion et sur l'aspic et tu fouleras le lion et le dragon (Ps. xc, 13). (v^e col.) ... démon du midi, de la fièvre nocturne, fièvre intermittente, et toute sorte de démon aveugle ou sourd ou muet ou n'ayant pas de voix. (vi^e col.) ... Je vous conjure par le bras de l'éternel Dieu et sa main droite et par son terrible et saint nom, gardez celui qui porte cette amulette de la fièvre, de toute sorte de maladie et plaie mauvaise. Ainsi soit-il. »

Le dernier mot *ἀμάν* est représenté par le nombre 99, somme de la valeur numérique de ses lettres : α 1, ρ 40, η 8, ν 50.

O. Amulette chrétienne provenant d'Oxyrhynchus, n° 1151.

Papyrus du ve siècle, 234 × 44^{mm}; publié par A. S. HUNT dans *Oxyrhynchus papyri*, part VIII (*Egypt Exploration Fund, Graeco-Roman branch*, 11), London, 1911, n° 1151, p. 251.

Il avait été plié; son écriture, perpendiculaire et soignée, a le caractère de l'onciale des manuscrits littéraires.

- † ρεῦγε πν(εῦμ)α
 μεμισμένον (l. -ση-)
 Χ(ρισ)τος σε διώκει·)
 προελθέν σε
- 5 ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ καὶ
 τὸ πν(εῦμ)α τὸ ἄγιον(·)
 ὁ θεὸς τῆς προβάτι
 κῆς κολυμβή
 θρασι, ἐξελθὺς τὴν
- 10 δούλην σου
 Ἰωαννίαν ἦν
 ἔτεκεν Ἀναστασία
 ει (l. ἡ) καὶ Εὐφημία
 ἀπὸ παντὸς κακοῦ(·)
- 15 † ἐν ἀρχῇ ἦν
 ὁ λόγος καὶ ὁ λόγος
 ἦν πρὸς τὸν θεὸν καὶ
 θεὸς ἦν ὁ λόγος(·)
 πάντα δι' αὐτοῦ
- 20 ἐγένετο καὶ(·) χωρεῖς (l. -ρεῖς)
 αὐτοῦ ἐγένετο
 οὐδὲ ἐν ὃ γέγονεν(·)
 κ(ύρι)ε † Χ(ρισ)τέ υἱέ καὶ
 λόγε τοῦ θεοῦ τοῦ
- 25 ζῶντος (l. ζῶ-) ὁ ἰασάμε
 νος πᾶσαν νόσον
 καὶ πᾶσαν μαλακίαν
 ἰάσαι καὶ ἐπίσκεψαι
 καὶ τὴν δούλην σου
- 30 Ἰωαννίαν ἦν ἔτεκεν
 Ἀναστασία ἡ καὶ
 Εὐφημία(·) καὶ ἀπο
 διώζον καὶ φυγάδευ
 σον ἀπ' αὐτῆς πάντα
- 35 πυρετὸν καὶ(·) παντοῦν
 ῥήγος (l. ῥι-) ἀμνημερινὸν
 τριτεον (l. -κῆον) τεταρτεον (l. -κῆον).
 καὶ πᾶν κακόν(·) εὐχεσ

- θαι προσβίαις (l. -θεί-) τῆς
 40 δεσπίνης ἡμῶν τῆς
 θεοτόκου καὶ τῶν
 ἐνδόξων ἀρχαγγέ-
 λων καὶ τοῦ ἁγίου καὶ ἐν
 δόξου ἁποστόλου καὶ
 45 εὐαγγελιστοῦ καὶ θεο
 λόγου Ἰωάννου καὶ τοῦ
 ἁγίου Σεργίου καὶ τοῦ
 ἁγίου Φιλοξένου καὶ τοῦ
 ἁγίου Βηκτωρος (l. Βίκτω-) καὶ τοῦ
 50 ἁγίου Ἰούστου καὶ πάντων
 [τῶν] ἁγίων(.) ὅτι τὸ ὄνομα
 σου, κυρίου ἐὸ θεός, ἐπικαλεσά (l. ἐπε-)
 μῆν τὸ θαυμαστόν
 καὶ ὑπερένδοξον καὶ
 55 ὑπερῶν τοῖς ὕπε-
 ναντίοις(.) ἀμήν(.) †

C'est une amulette contre la fièvre pour Joannia, fille d'Anastasic. Elle contient, après l'allusion à l'évangile de S. Jean, v, 2 : ἔστιν δὲ... ἐπὶ τῆ προβρατικῆ κολυμβήθρα (l. 7 s.), l. 15-22, le commencement de l'évangile de S. Jean, i, 1-3, comme les amulettes d'Héracléopolis et celle de Berlin. Ici notre texte offre à la l. 22 la variante οὐδὲ ἐν qui se trouve aussi dans les manuscrits Sinaitic. corr. ABC etc. au lieu de οὐδέν (Sinait. * D). En finissant la phrase par ὁ γέγονεν au lieu de joindre ces mots avec la sentence qui suit, le texte est conforme aux manuscrits C³ E G² H K etc. ; v. saint AMBROISE, *Enarratio in Psalm.* xxxvi, 35 : Alexandrini quidem et Aegyptii legunt '... factum est nihil quod factum est', et interposita distinctione subiciunt 'in ipso vita est' (HUNT). — L. 26-27. v. saint Matth., iv, 23 : θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν et l'amulette *Oxyrhynchus Papyri*, n° 1077, aussi *Berlin. Griech. Urkund.*, n° 954. — Dans le même texte de Berlin (l. 3. 29) se trouve l'invocation de saint Serène, celle de saint Juste dans *Oxyrh. Papyr.*, n° 941, 14. En ce qui concerne les amulettes contre la fièvre tierce ou quarte, G. Lumbroso cite la vie de Caracalla par Spartien, c. 5 : Damnati sunt... et qui remedia quartanis tertianisque collo adnexa gestarunt, et Ammien, XIX, xii, 14 : Si quis remedia quartanae... collo gestaret..... reus capitis interibat (*Archiv für Papyrus f.*, IV, 429).

TRADUCTION :

α. Allez-vous-en, mauvais esprit odieux, Jésus-Christ vous chasse. Le fils de Dieu et le Saint-Esprit vous ont effarouché ; Dieu de la piscine probatique,

sauvez votre servante Joannia, fille d'Anastasia, appelée aussi Euphémie, de toute sorte de mal. † Au commencement était le Verbe et le Verbe était en Dieu et Dieu était le Verbe. Toutes choses ont été faites par lui, pas une chose qui ait été faite n'a été faite sans lui. Seigneur, Jésus-Christ, fils et Verbe du Dieu vivant, vous qui avez guéri toute sorte de maladie et tout relâchement, guérissez et gardez votre servante Joannia, fille d'Anastasia, appelée aussi Euphémie; chassez et écarterz d'elle toute sorte de fièvre ardente, toute sorte de frisson, fièvre quotidienne ou tierce ou quarte et le tout par l'intercession de Notre-Dame, mère de Dieu, des archanges glorieux, du saint et glorieux apôtre, évangéliste et théologne Jean, de S. Serène, de S. Philoxène, de S. Victor, de S. Juste et de tous les saints. Parce que j'ai invoqué, Seigneur Dieu, votre nom admirable, extrêmement glorieux et formidable à tout adversaire. Ainsi soit-il. »

P Papyrus provenant d'Héracléopolis Magna, Berlin, n° 954.

Texte grec publié dans l'édition officielle Berlinoise *Ägyptische Urkunden aus den Koeniglichen Museen zu Berlin. Griechische Urkunden*, IIIe vol., 9e fascicule, p. 278 s., n° 954; le même texte se trouve dans *Archiv für Papyrusforschung*, I, p. 431 s. L'original trouvé dans les fouilles d'Almas a été brûlé à son arrivée au port de Hambourg. Son écriture onciale, inclinée vers la droite, offrait le caractère du VIe siècle. Le papyrus a été plié en carrés de 0,020 × 0,010^{mm} et entortillé par un fil brun.

- † Δέσποτα θε̄ε (I. θεε) παντοκράτωρ
 ὁ πατήρ τοῦ κυρίου καὶ σο̄ (I. σωτήρος) <ῆ> μῶν
 [Π(ήσο)ῦ Ν(ριστο)ῦ καὶ(?) ἄγιοι Σερένη
 εὐχαριστῶ ἐγὼ Σιλουανὸς υἱὸς
 5 Σαραπίωνος καὶ κλίνω τὴν
 κεφαλὴν μου κα<τ> ἐνώπιόν σου
 αἰτῶν καὶ παρακλήτων(,) ὅπως διω
 ξῆς ἀπ' ἐμοῦ τοῦ δούλου σου τὸν
 δαίμονα προβασιανίας καὶ
 10 τὸν κεφαλαλιγίας καὶ τὸν τῆς
 ἀλθίας κα[?](?) πᾶσαν δὲ νόσον
 καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἄφελε
 ἀπ' ἐμοῦ, ὅπως ὑγιάνω καὶ ἰσ-
 χύσω εἰπεῖν τὴν εὐαγγελικὴν
 15 εὐαγγέλιον οὕτως(?) Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς v. S. Matthieu, vi, 9-13.
 οὐ(ρα)νοῖς ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου(·) ἔλθ ἄ-
 τω ἡ βασιλεία σου(·) γεννηθήτω τὸ θε̄[ε-]
 λη[μ]ά σου ὡς ἐν οὐ(ρα)νοῖ καὶ ἐπὶ γῆ[σι] τὸν]

20 ἄρτον ἢ μὲν τὸν ἐπιπόσιον δὸς ἢ μὲν
 σήμερον καὶ ἄρει ἡμῖν τὰ ὄρατ' ἢ-
 ματα ἡμῶν καὶ θὰ καὶ ἡμῖς ἀφεί-
 ταί μιν
 τοῖς ὄρει λέταίς ἡμῶν καὶ μὴ ἄρει
 ἡμῖς εἰς πειρασμόν, κ' ὄρει, ἀλλ' ἄ, ῥύσαι ἡ-
 μᾶς ἀπὸ τῆς ποίητος ἰατρῆς. Σου γὰρ ἐστὶν ἡ δόξα αἰς
 25 τοὺς αἰῶνας 9 lettres perdues καὶ ἡ τῶν . . .

ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος καὶ βίβλος καὶ (L. 7e-1) v. S. Jean, 1, 1.
 v. S. Matthieu, 1, 1.

νέσιως Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Δαυὶδ υἱοῦ Ἀβραάμ.]
 ὁ φῶς ἐκ φωτός θεός, ἀκλιθεὶς χάριστον
 ἐπὶ τὸν δούλον σου τὸ φῶς. Ἄγιε Σερῆνε,
 30 πρόσπεσε ὑπὲρ ἐμοῦ ἵνα τελείως ἴσχυρῶ . . .

L. 2. La copie de l'original brûlé a fautivevement σο δαίμων et κενωπιον dans la ligne 6. — L. 10. K...ε.π.α.τ. édition de Berlin: je restitue κερὰ κλ. γίγας en changeant légèrement ΠΑC en ΓΙΑC; cf. ν.σ.σ.ν τῆς κερὰ κλ. dans le papyrus de Berlin 955, voir plus haut. — L. 13-14. κ(αὶ) . . . | λ. . . édition de Berlin: dans l'écriture cursive les deux lettres λ et λ ont des traits analogues. — L. 26-27. ἐν ἀρχῇ εἰς 6 lettres perdues; βίβλος καὶ 7 lettres perdues; . . . 9 l. p. . . : édition de Berlin: je suppose qu'on a ici cité le commencement de l'évangile de saint Jean et de celui de saint Matthieu. — L. 11-12. Comparez saint Matthieu, iv, 23 : πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλ'ακίαν; v. Archiv f. Papyruskunde, I, 433. — L. 15-24. V. saint Matthieu, vi, 9-13; voici les variantes du texte : l. 21, [κκ θζ pour ὄς; l. 22, ἄρει pour εἰσενέγκας; l. 24, τῆς ποίητος καὶ pour τὸ ποίητος; à la l. 23, κ' ὄρει est une addition au texte.

TRADUCTION :

« Seigneur, Dieu tout-puissant, père de notre Seigneur et Sauveur Jésus-Christ, et vous, saint Serène ! Moi Silvanus, fils de Sarapion, je fais ma prière, j'humilie ma tête devant vous en vous priant et demandant que vous chassiez hors de moi, votre serviteur, le démon de l'ensorcellement et celui du mal de tête et de la rancune, aussi toute sorte de maladie et toute sorte de langueurs, afin que je sois sain et puisse prononcer la prière du Seigneur : « Notre Père qui es aux ci eux, que ton nom soit sanctifié, que ton règne arrive, que ta volonté soit faite sur la terre comme au ciel. Donne-nous aujourd'hui notre pain quotidien et remets-nous nos dettes comme nous remettons aussi les dettes à nos débiteurs. Et ne nous induis point, Seigneur, en tentation, mais délivre-nous du mal. Car à toi est le règne à jamais. » Soit ajouté aussi le commencement des évangiles : « Au commencement était la parole ». « Le livre de la généalogie de Jésus-Christ, fils de David, fils

d'Abraham : « Vrai Dieu, lumière provenant de la lumière, donnez-moi, à moi votre serviteur, la lumière; saint Serène, pour moi prosternez-vous, afin que je gagne la santé complète. »

Q Amulette bachmourique.

Comme appendice je publie un papyrus inédit de ma collection qui est peut être le plus ancien texte en bachmourique. Il est écrit en belle onciale; au verso il y a un inventaire grec de vêtements du ive siècle de notre ère. Le papyrus mesure 290 × 106^{mm}; il a été plié dans les dimensions de 20, 15, 15, 26 et 30^{mm}.

1 ΖΥΙΕΝ Η...|

2 ΕΔΑΥ ΧΑΨΗ ΚΕΨΗ ΗΧΑΡΙΣ ΜΠΕΚ

3 ΗΝΑ ΕΤΟΥΕΕΒ ΗΝΑΨΗΕΤ ΕΔΑΥ ΕΚ'ΑΣΦΑΖΙΖΕ

Η

4 ΗΝΕΝΨΥΧΑΟΥ ΜΗ ΗΝΕΨΩΜΑ ΖΑΒΑΖ ΗΝΕΝ

5 ΕΡΓΙΑ ΗΨΒΙ ΗΤΕ ΗΨΙΑΒΟΖΟΣ ΗΤΑΚ ΓΑΡ ΗΕΤΑΪ ΗΝ

6 ΨΡΑ ΕΖΗΪ ΕΨΩΜΗ ΜΗ ΠΕΨΗΖΙΣ ΜΕΔΙΣΤ ΜΗ

7 ΠΕΚΗΝΑ ΕΤΟΥΕΕΒ ΗΔΕΨΤΑΨΙΖΑ ΖΑΨΗ ΗΨΕΨΗ

8 ΜΗ ΨΗΟΥ ΑΤΟ ΨΑ ΕΠΕΖ'

L. 3. ΕΚ au-dessus de la ligne. — L. 4. ΨΥΧΑΟΥ. bohairique ΨΥΧΩΟΥ, salidic ΨΥΧΟΥΕ, est corrigé en ΨΥΧΗ... « Fortifiez nos âmes et nos corps contre toutes les attaques du diable, car c'est vous qui réglez sur nous avec votre cher fils et le Saint-Esprit, qui est notre secours contre les Éons à présent et à jamais. »

R Ancienne amulette chrétienne de Christiania.

Petit papyrus, 10 × 16^{mm}, plusieurs fois plié, actuellement à la bibliothèque universitaire de Christiania en Norvège: publié par S. EITREM et FRIDRICHSEN, *Ein christliches Amulett auf Papyrus, Videnskapselskapets Forhandlingar for 1921*, n° 1, Christiania, Jacob DYBWAD, 1921. Écriture onciale du ive siècle. Le texte est répété en *Aegyptus*, 3, 1922, 66 s. : *A new Christian amulet*.

ΖΡΥ

ωρωρ ρωρρωρ ηνω σαβαωθ αδωνα ελωε σαλαμαν ηρηζι ( )

δεννο σε,) Σαβρηπιε Αρτερισιε τει διαφδελχρον τον οϊκον τωτων

μετα των ενοικουοντων απο παντησ καλω απο βρασκουνησ

3 πασασ αφρονων π'ν ευχατων και ανθρωπινωσ οφθηλ' μου

και πωσω δεννο και διαρματωσ σακρηπιου και οφρωσ δια του

ὄνομα τοῦ ὑψίστου θεοῦ ναίας μελιζ ζυρουρο ααααα
 βαίνρωωωλ μα ιιιι λ αναγωρω(,) φβλάζον κύριε υἱὲ τοῦ
 Δαυὶδ κατὰ σάρκα(,) ὁ τεχθεὶς ἐκ τῆς ἀγίας παρθένου
 10 Μαρίας ἄγιε ὑψίστε θεὸ ἐξ Ἁγίου Πνεύματος(,) δόξα σοι
 οὐράνιε βασιλεῦ(,) ἀμήν(,) α † ω † Α † Ω † υχθῶς

L. 1. Une explication assez plausible du XMF qui se trouve à la tête de divers textes de l'époque chrétienne, est celle que j'ai proposée dans les *Mittheilungen aus der Sammlung der Papyrus Erphergog Rainer*, VI, 118 : Χριστὸν Μαρίας γενῆ; elle a été adoptée aussi par Eitrem. — L. 2. L'amulette commence ainsi comme le texte analogue *Oxyrhynchus Papyri*, VIII, 1152; l'invocation par Iao Sabaoth Adonai Eloé se trouve très souvent dans les *Ephesia Grammata*, p. 21 s., que j'ai publiés en 1886. Après Salamani, invocation semblable au nom magique de Salomon; à la fin de la ligne, se trouve l'abréviation ζελ; suppléez, peut-être, ζελζγγελε etc. — L. 3. δένω, *ligo*, offre la forme récente du verbe δεω; l'idée est celle-ci : le démon doit être lié pour qu'on en fasse usage dans la magie, car il doit protéger la maison et tous ses habitants. Le démon Scorpions Artemisios a un nom mystique qui est indiqué par la valeur numérique des lettres qui le composent, c'est-à-dire 315; mais il est difficile de trouver la solution de cette énigme; serait-ce, peut-être, σκλζμζλι? Un passage analogue se rencontre dans le grand papyrus magique de Paris, l. 936-7 : κρετων ψῆρον 'γγζγ' ἐπὶ μασθὸς οὐτως κλίει : « portez sur la poitrine le nombre 3663 et invoquez ainsi »; par ce nombre est indiqué le nom Βζινρωωωλ (2 + 1 + 10 + 50 + 600 + 800 + 800 + 800 + 600 = 3663 dans la valeur numérique des lettres). — 7. L. δνρμτσς.

Après l'incantation et la prière, viennent à la fin les mots : Amen, Alpha, Oméga, entre des croix, et ikhthys (poisson); comparez Th. HOFFNER, *Offenbarungszauber, Studien zur Palaeographie und Papyruskunde*, XXI, 1921; J. DOELGER, *Das Fischsymbol in fruehchristlicher zeit*, 1912.

TRADUCTION :

« (Christ est le fils de Marie.) Oror phorphor Iao Sabaoth Adonai Eloé Salamani (archange). Je te lie, (démon). Scorpion Artemisios, conservez cette maison avec tous ceux qui y sont, de tout mal, de tout ensorcellement, des méchants démons de l'air, du mauvais œil des hommes, peine affreuse, piqure de scorpion et de serpent, par le nom de Dieu tout-puissant. Naïas Méliz Xyrouro aaaaaa Bainkhooookh Maïiiiiil Énaukoré. Gardez, Seigneur, propre fils de David, né par la sainte Vierge Marie, Saint, tout-puissant Dieu du Saint-Esprit. Gloire à vous, roi céleste. Ainsi soit-il. Alpha † Oméga (Christmon). Alpha † Oméga. Ikhthys. »

CHAPITRE IV

FRAGMENTS LITURGIQUES ET PRIÈRES

Dès les premiers temps de l'Église on avait besoin de textes écrits pour les prières de la messe, les prières à l'occasion des fêtes et les prières pour les diverses circonstances de la vie. L'étude de certains papyrus nous révèle l'existence de toute une littérature liturgique qui a eu son origine aux IIe et IIIe siècles et qui a été copiée à ce moment. Nous rassemblons ici ces textes liturgiques sur papyrus en ajoutant quelques petites prières écrites sur des feuilles de papyrus détachées. Voici la table de nos textes, qui, d'une manière éloquente, témoigne du caractère religieux de la vie des chrétiens des premiers siècles.

- 1) Papyrus liturgique de Dér-Balyzeh.
- 2) Papyrus liturgique de Berlin P. 9794.
- 3) Fragment de la liturgie de la communion.
- 4) Liturgie du Sanctus.
- 5) Adoration du sang de Jésus-Christ.
- 6, 7) Prières à saint Michel.
- 8) Le Trisagion.
- 9) Fragment liturgique pour Noël.
- 10) Fragment liturgique pour la fête de l'Épiphanie.
- 11) Prière contre les maladies et pour les fruits de la terre.
- 12) Bénédiction d'une porte.
- 13) Prière d'un malheureux.
- 14) Prière pour une femme.
- 15) Deux anciennes prières chrétiennes.
- 16) Ancienne prière chrétienne.
- 17) Réflexions sur la Résurrection.

1 Papyrus liturgique de Dér-Balyzeh.

Fragments de trois feuillets arrachés d'un livre, papyrus de la Bibliothèque Bodléienne d'Oxford, présentés par Flinders Petrie, provenant de la Haute-Egypte. Publications : *Fragments inédits d'une liturgie égyptienne écrits sur papyrus. Report of the nineteenth eucharistic congress, held at Westminster from*

9th to 13th September 1908, with 14 illustrations, London, 1909, p. 367-401. *Le nouveau papyrus liturgique d'Oxford, Revue Benedictine*, XXVI, 1909, 34-51, par P. de PUNIER. *Der liturgische Papyrus von Dér-Balyzeh eine Abendmahls-liturgie des Oestermorgens bearbeitet von Theodor SCHERMANN: Texte und Untersuchungen zur Geschichte der altchristlichen Literatur...* von Adölf HARNACK und Carl SCHMIDT, 3e série, III, 1 b. (XXXVI, 1 b.), Leipzig, 1910. Ed. von der GOLTZ, *Neue Fragmente aus der ägyptischen Liturgie, zeitschrift für Kirchengeschichte*, XX, 1909, 355. S. SALAVILLE, *Le nouveau fragment d'anaphore égyptienne de Dér Balyzeh, Échos d'Orient*, XII, 1909, 331 sq. *La double épiclese des anaphores égyptiennes, ibid.*, 1910, 133 sq. P. de PUNIER, *A propos de la nouvelle anaphore égyptienne, ibid.*, 1910, 72-76.

L'ordre des fragments est celui de Schermann.

I recto.

- 1 . . . . .
- 2 TH
- 3 αρου και π[ ] 18-20 lettres perdues
- 4 ἀγνων εἶπ[ ] 18-20 lettres
- 5 ὅτι ἡμῶν σω τήρ 16 lettres
- 6 σαν τὰ ἔθνη που σε υ[ ] 12-13 lettres
- 7 ὅτι ὡς ἐβούλησεν ἀπ[ ] ε. 7 lettres
- 8 Σὺ ἡμῶν βοῦθός σου 12 lettres
- 9 σὺ ἡμῶν ἡ καταφυγή 12 lettres
- 10 σὺ ἡμῶν ἀντιλήμπ τωρ κατὰ πάντα μῆ[ ]
- 11 ἐγκαταλείπης ἀλλ' ἂ βύσαι ἡμῶς ἀ-
- 12 πό παντός κινδύου καθίστα-
- 13 μένω και ἀπ[ ] 15-18 lettres
- 14 Σὺ μεγάλῃ ἡμῶν 13 lettres
- 15 μετὰ δός ἡμῶν ἕασιν[ ] e. 14 lettres
- 16 [..... σονται δὲ] 15 lettres]
- 17 [11-12 lettres] ιτ[ ]
- 18 [. . . . .]

L. 4. εἶπ, ou pourrait lire aussi ἐπι(πι), ἐπει(πι), εἰπει(πι). — L. 5. σω : βοῦθός ; de PUNIER. — L. 10-12. Suppléments donnés par de PUNIER.

I verso.

- 1 [ ] 9
- 2 [ ] γν
- 3 [ ] σ ὧσον δέ
- 4 [σποτα..... καὶ τὰ αἰτήματα τῶν

- 5 δούλων σου ὡς πῶς γέγραπται ὁ τὸν ἐ
 6 ἔρωσάν : ἡμῶν δεσποτὰς γήρας
 7 παντοδυναμίας κυρίου ἰσοῦα αὐτοῦ ὁ ἐν ὃ
 8 ψάλλει ὑψίων καὶ τὰ ταπεινὰ ἐρωδῶν
 9 καθήμενος ἐπὶ τοῖς ὄρεσιν ὡς ὄν(·)
 10 αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας ἄμην(·)
 11 ΕΥΧ Η
 12 ὁ προσετώς εὐχαριστίας
 13 τῶν Κυρίου ἡμ δεσποτὰ παντοκρά
 14 τος ἐπουράνι ἐπιστοπ(·), πανόρε
 15 τει(·), κυρι(·) ὁ θεός καὶ πατήρ του
 16 κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁ ποιήσας τὰ πάντα
 17 ἐκ του μη ὄντος εἰς τὸ εἶναι τὰ παντ
 18 καὶ πάντα γωρῶν μόνος θε ἄ γωρῶ τος ὄν
 une ou deux lignes perdues à 26 ou 28 lettres.

L. 3. Ou πῶς ὡσον? — L. 5-6. ε ἔρωσάν : de PUNIER. — Suppléments de PUNIER. — L. 11. AAAH : C. SCHMIDT. — L. 12. Ou τῆς εὐχαριστίας εὐχ ἡ. — L. 17. On cite ici *Hermas Pastor*, Mandat. 1, 1.

II recto.

- 1 [ ]
 2 σοὶ παραστήσωσι
 3 καὶ ἄλλω τὰ Σεραφίμ ἐξαπτέρωγες τῷ ἐνὶ
 4 καὶ ἐξ ἀπτέρωγες τῷ ἐνὶ καὶ ταῖς
 5 μὲν δυσὶν κατεκάλυπτον τὸ πρόσω
 6 πον καὶ ταῖς δυσὶν τοὺς πόδας καὶ
 7 ταῖς δυσὶν ἐπέταυστο(·) πάντα δὲ πᾶν
 8 τῶν σε ἀγαλλίζου(·) ἀλλὰ μετὰ πάντων
 9 τῶν σε ἀγαλλίζόντων δεῖξαι καὶ τον
 10 ἡμέτερον ἁγιασμόν λέγει ὄντων σου(·)
 11 Ἄγιος ἅγιος ἅγιος κύριος Σαββῶθ(·) πλή
 12 ρος ὁ ὄρεσιν καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης σου(·)
 13 πλήρωσον καὶ ἡμᾶς τῆς παρὰ σου
 14 δόξης καὶ καταξίωσον κατ ἀπ ἔμψα
 15 τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιόν σου ἐπὶ τὰ κτίσματ
 16 ταῦτα καὶ ποιήσον τὸν μὲν ἅρον
 17 σῶμα τῶν κυρίου καὶ σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
 18 τῷ θε πσῆριον ἅμα τῆς καινῆς

L. 1 sq. Supplément de PUNIER suivant Isaïe, vi, 2. — L. 13. Supplément de PUNIER suivant saint Jean, xvii, 5 : τῷ θεῷ εὐχαριστῶν παρὰ σου.

II verso.

- 1 [διαθήκης(·) ὅτι ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός ἐν ᾧ νοῦ
 2 τὸ παρεδίδοτο λαβὼν ἄρτον ἔλαβ
 3 σε καὶ εὐχαριστήσας ἔδωκεν
 4 τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ ἀποστολοῖς
 5 εἰπὼν(·) λ[άβετε φάγετε πάντες ἐξ
 6 αὐτοῦ(·) τοῦτό μου ἐστίν τὸ σῶμα τὸ
 7 ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον εἰς ἄρεσιν
 8 ἀμαρτιῶν(·) ὁμοίως μετὰ τὸ διπνῆ(·) (L. δει-)
 9 σαι λαβὼν ποτήριον ὃ καὶ εὐλογήσας
 10 καὶ πῶν ἔδωκεν αὐτοῖς εἰπὼν(·)
 11 λάβετε(·) πίετε πάντες ἐξ αὐτοῦ τοῦ
 12 τοῦ μου ἐστίν τὸ αἷμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν
 13 ἐχρυσόμενον εἰς ἄρεσιν ἀμαρτιῶν(·)
 14 ὁ σάκις ἔάν ἐσθῆητε τὸν ἄρτον τοῦτον
 15 πίνητε δὲ τὸ ποτήριον τοῦτοι(·)
 16 τὸν ἐμὸν θάνατον καταγγέλλεται (L. -τε,)
 17 τὴν ἐμὴν ἀνάστασιν ὁμολογῆσαι(·)
 18 τὸν θάνατόν σου καταγγέλλομεν(·)
 19 τὴν ἀνάμνησίν (L. -σασιν) σου ὁμολογῶμεν
 20 καὶ δεόμεθα τ

L. 1. Supplément de PUNNET; ἐν ᾧ νοῦ! SCHERMANN et Sérapion de Thmouis.

III recto.

- 1 . . . . . μέποχοι
 2 τῆς δ[ωρεᾶς] σου εἰς δύναμιν πνεύματος
 3 ἁγίου εἰς βελτίωσιν καὶ προσθήκην
 4 πίστεως(·) εἰς ἐλπίδα τῆς μελλού
 5 σης ἀ[ίω]νίου ζωῆς διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν
 6 Ἰησοῦ Χριστοῦ δι' οὗ σοὶ τῷ πατρὶ ἡ δόξα σὺν ἁ
 7 γίω πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν(·)

L. 7. A la fin il y a une grande coronis, qui annonce le terme d'un chapitre.

III verso.

- 1 [. . . . . ὁ νεο[φ]ώτιστος
 2 ὁμολογῆ[ί] τὴν πίστιν αὐτοῦ(·)
 3 πιστεύω εἰς θεὸν πατέρα παντοκράτορα
 4 καὶ εἰς τὸν μονογενῆ αὐτοῦ υἱὸν τὸν

- 5 ὁμοῦ ἕσθε Ἰσθῶν Ἄριστων καὶ εἰς τὴν πύργον τῶν οὐρανῶν
 6 καὶ εἰς τὴν πόλιν Ἰερουσαλὴμ καὶ εἰς τὴν Ἁ. ἁγίαν καὶ ἁγίαν
 7 καθίστητε ἑαυτοὺς ὡς ἄγγελοι.

TRADUCTION :

A. La prière des croyants, r recto 1 à r verso 10.

« ... vous êtes notre défenseur... vous êtes notre secours... vous êtes notre protecteur contre tout mal: ne nous abandonnez pas, mais délivrez-nous de tout danger qui nous menace... vous êtes notre grand... Seigneur, exaucez les prières de vos serviteurs: que le saint Seigneur, tout-puissant, qui a la disposition sur tout, donne la grâce... son nom est le Seigneur qui demeure dans le ciel et qui, de son trône, regarde les humbles créatures: c'est lui qui existe. Gloire à lui dans tous les siècles. Ainsi soit-il. »

B. Action liturgique de grâces, r verso 11 à r recto 12.

« Prière. Action de grâces. Tout-puissant Seigneur des Chérubins, vous qui surveillez tout dans le ciel, Seigneur de toute vertu, Dieu père de notre Seigneur Jésus-Christ, vous qui avez créé tout, ainsi que tout existe n'ayant pas existé: vous qui contenez tout, mais qui seul n'êtes pas contenu dans quelque chose. Autour de vous, de chaque côté, sont les Séraphins; ils ont six ailes, deux ailes qui couvrent leur visage, deux les pieds, deux ailes pour voler. Tout vous loue en tout lieu. Mais souffrez qu'avec tous ceux qui vous louent nous joignons nos louanges, qui vous disent: Saint, Saint, Saint est le Seigneur Sabaoth. Le ciel et la terre sont remplis de votre gloire. »

C. Infra actionem, r recto 13 à r verso 20.

« Remplissez-nous aussi de la gloire qui est à vous et daignez nous envoyer le Saint-Esprit sur ces créatures et faites que le pain soit le corps de notre Seigneur et Sauveur Jésus-Christ et le verre (de vin) le sang du Nouveau Testament. Car notre Seigneur Jésus-Christ, dans la nuit où il fut livré par trahison, prit du pain, le rompit et, après avoir rendu grâces, le donna à ses disciples et apôtres en disant: Prenez, mangez-en tous: ceci est mon corps donné pour vous pour la rémission des péchés. De même, après le souper il prit la coupe, il la bénit, et après avoir bu il la leur donna en disant: Prenez, buvez-en tous, ceci est mon sang qui sera répandu pour vous en rémission des péchés. Toutes les fois que vous mangerez de ce pain, et que vous boirez de cette coupe, annoncez ma mort et confessez que je suis ressuscité d'entre les morts. Nous annonçons votre mort, nous confessons que vous êtes ressuscité et nous prions... »

D. Prière pour participer aux grâces de la communion, in recto.

« .... participer à vos grâces par la vertu du Saint-Esprit, pour être réconforté et pour avancer dans la foi, pour espérer la vie éternelle future par notre Seigneur Jésus-Christ par qui est la gloire au Père avec le Saint-Esprit dans les siècles. Ainsi soit-il. »

E. La confession de la foi, in verso.

« Voici comment le nouveau croyant fait la confession de la foi : Je crois en Dieu le Père tout-puissant et en son Fils unique notre Seigneur Jésus-Christ et au Saint-Esprit, la résurrection de la chair et la sainte Église catholique. Fin. »

Les fragments liturgiques de Dér-Balyzeh offrent des analogies remarquables avec les anciens textes des liturgies grecques, latines, syriaques, avec Clément d'Alexandrie, Origène, le Pasteur d'Hermas... L'original de notre papyrus semble remonter jusqu'au 1er ou 3e siècle de notre ère.

2) Papyrus liturgique de Berlin P. 9794.

Papyrus de Berlin P. 9794, publié par C. SCHMIDT et W. SCHUBART, *Altchristliche Texte (Berliner Klassikertexte, VI)*, 1910, p. 110-117. Écriture onciale, altérée par des formes cursives; 1er siècle; notons $\Upsilon \overline{\text{XY}}$, l. 62, abréviation pour $\Upsilon\chi\sigma\sigma\overline{\text{X}}$, mais $\Upsilon\chi\sigma\sigma\overline{\text{X}}$, l. 12, en toutes lettres, comme $\alpha\theta\eta\omega\pi\sigma\zeta$, l. 57.

C'est le fragment d'un rouleau, $250 \times 300^{\text{mm}}$, contenant trois colonnes d'écriture, dont la seconde seule est intacte. Le texte offre, autant qu'on peut en juger, une collection de 5 prières liturgiques : à la fin de la première, dans la 1re colonne, suivent 15 lignes de la seconde prière et le commencement de la troisième qui est continuée dans la 2e colonne; le titre de la quatrième est $\alpha\lambda\lambda\alpha$ (à suppléer $\epsilon\beta\chi\acute{\alpha}$ ou $\pi\tau\sigma\sigma\epsilon\beta\chi\acute{\alpha}$); la cinquième est intitulée : $\pi\tau\sigma\sigma\epsilon\beta\chi\acute{\alpha} \tau\omega\upsilon$ [$\chi\pi\sigma\sigma\tau\acute{\alpha}$] $\lambda\omega\upsilon$ $\text{H}\epsilon\tau\epsilon\rho\omega$ $\kappa\alpha\iota$ $\tau\omega\upsilon$ $\alpha\lambda\lambda\omega\upsilon$: « prière des apôtres, de Pierre et des autres », occupant probablement la 3e colonne entière.

1re colonne.

1-3 trois lignes perdues

4 35 lettres perdues

5 x 29 lettres perdues

6 32 " "

7 37 " "

8 41 " "

9 32 " "

ζουνουή

αλλ' εβχ' και

και π' σσ

εν σοι

βα σ' εβχ' επ'

10	τῶν κἀ	21	τοὺς συμπαντας ἀγγελῆτους ἀτελούς
11			τῶν γέωνας τῶν γέωνων ἀμάν
12		32 lettres perdues	Ἰησοῦ Χριστοῦ
13		33 " "	ἐν τῶ ἄνω
14	μητι	30 lettres perdues	· καὶ οὕτως
15		33 " "	ον σοῦ καὶ
16		31 " "	υἱὸν σοῦ
17		32 " "	ς κακίῳ
18		32 " "	σπείρους
19		30 " "	παρὰ σοῦ νῦ
20	κα	30 lettres perdues	ἐν πίστει
21		32 " "	· σωφρο
22	τόν	27 lettres perdues	ομένους
23		32 " "	πανένε
24	χωῶν	26 lettres perdues	σὺ ν πατρί
25		29 " "	καὶ ἕε ἰ καὶ νῦν
26	καὶ εἰς τοὺς συμπαντας γέωνας τῶν γέωνων ἀμάν		>>>>>>>>>>>>>>>
27		32 lettres perdues	· μου φω
28	τις	30 " "	λόμηκα
29		32 " "	μου ἀπό
30		18 " "	ἐυεργετης πάντων τῶν ἐπί

L. 21. σωφρο. erreur de ponctuation à la fin de la ligne.

2e colonne.

31	στρεφόντων [ἐπ'] αὐτόν, φωστῆρ πάντων σωτωμ. ἁ των(,)
32	φουτουρίδης πασ ὧν τῶν κατὰ θέλων(,) γεωργός πάσης ἐ[ν] οημη-
33	τικῆς ἀνθρώπων αὔξει(,) ἐλθέησόν με(,) κύριε, καὶ κατὰσκέασό (L. -σόν)
34	με νῶν ἡζῶ[μένον(] μὴ παρ ἀτήρει μου τὰ ἀνομήματα(] ἐ ἄν
35	γὰρ παρατηρήσ ης μου τις ἂσι θεία(,) οὐ δυνήσομαι στήλαι ἐνώ
36	πιόν σου(] ἀλλὰ κα τὰ τὸ μέγα ἐλ εὐς σου καὶ κατ ἕ τὸ πλ]ήθος τῶν σί-
37	κτι ρμῶν σου ἐξ ἄλειψον τὰ ἀ]μείλιχῆματα δ[ε] ἄ μόνου τοῦ ἀγίω-
38	τῆτου παιδὸς σου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ ἀρχιῆ-
39	τροῦ τῶν ψυχῶν ἡμῶν(,) εἶη σοῖ ἐπ' αὐτῷ δοξα κατ ὁ ε παῖσα με-
40	γαλοσύνη μεγάλη ὅ πρόπειε εἰς τοὺς συμπαντας ἀγγεῆτους ἀτε-
41	λευτήτους αἰῶ νας τ ὶων γέωνων ἀμάν >>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>
42	ἄλλη
43	ἄγιος ὁ θεός ὁ ὑποθ εἶξε μοι ἀπὸ τοῦ νιοῦ ζῶν καὶ φῶς,] ἄγι-
44	ος ὁ θεός καὶ πατὴρ τῶ ν ἰθῶν(,) ἄγιος εἰ ὁ ἀπ' ἀρχῆς ὧν(,) ἄγιος

- 45 ὁ θεὸς ὁς γινώσκει τὰ ἀπό τῶν ἰδίων ἔργων, . . . ἄγιος εἰ ὁ
- 46 θεὸς ὃς πάντα περιδέχεται καὶ γινώσκει, ἄγιος εἰ ὁ θεὸς
- 47 ὁ λόγος σου στησάμενος ἐν παντί, ἄγιος εἰ ὁ ἦν ἡ φύσις οὐκ ἐμαύρω-
- 48 σεν, ἄγιος εἰ ὃ πᾶσα φύσις ἄξιον ἐπαινέου, ἄγιος εἰ ὁ πάσης δυναστείας (I. -άμειος)
- 49 ἰσχυρότερος, ἄγιος εἰ ὁ ὑπὲρ πάντων μερίζων, ἄγιος εἰ ὁ κριτῶν (I. κριτί-)
- 50 τῶν ἐπαινῶν, δεξιῆ (I. -αι) μ[ου] τῆς φωνῆς ἀπὸ ψυχῆς καὶ καρδίας
- 51 πρὸς σὲ ἀνατεταγμένως, ἀνεκλήθητε ἀρρηται, σιωπῆ φωνού-
- 52 μενε, αἰτουμένω τὸ μ[η] σφελῆσαι τῆς γνώσεως τῆς κατὰ ὕψος
- 53 ἡμῶν αὐτῶν ἐπίνευσ ὅν με καὶ ἐνδυνάμωσόν με καὶ τῆς
- 54 χάριτος ταύτης φωτίσω τοὺς ἐν εὐνοίᾳ τοῦ γένους μου ἀδελφοὺς
- 55 υἱοὺς δὲ σου, τὸ γὰρ πνεῦμά μου τῷ θεῷ πνεύματι διὸ πιστεύω
- 56 καὶ μαρτυρῶ ἧς ζωῆν καὶ φῶς χωρῶ εὐλογητός εἰ, πάτερ, ὁ σὸς
- 57 ἄνθρωπος συναγίζζειν σοὶ β[ο]ύληται καθὼς παρεδωκας τὴν
- 58 πᾶσαν ἐξουσίαν αὐτῷ, εἴη σοὶ δόξα καὶ ὦν καὶ εἰ καὶ εἰς τοὺς
- 59 σ[υ]μπαντας αἰῶνας τῶν αἰῶνων ἄμην >>>>>>>>
- 60 προσευχῆ τῶν ἁποστόλων Πέτρου καὶ τῶν ἄλλων,
- 61 ἄγιος εἰ κύριε θεὸς παντοκράτωρ [καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν
- 62 Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ πατρὸς (I. -δαι-) τῆς τρυφῆς, ἡ ἐξάβδος ἡ βασιλική, ἡ

πολυτε-

3^e colonne.

- 64 τ[ο]ς . . . . .
- 65 γ[ι] . . . . .
- 66 πατ[ρ] ἡ
- 67 συ . . . . . [
- 68 . . . . .]
- 69 η . . . . .
- 70 λης παρεθε[ν]ο
- 71 τὸ κ[α]τὰ τὸν
- 72 μένον χριστόν, ἄγιος εἰ ὁ θεὸς
- 73 ἡ ἀληθὴς τὸ οὐρανόν
- 74 καινὴ διὰ τὴν
- 75 τῶν κατ[ὰ] τῶν
- 76 καθάρσεως, τατι
- 77 νων, ὁ ἐπιγροηγῶν
- 78 σιν, ὁ τὸν . . . . .

79

80 ἡ γὰρ ἐκείνη θεοῦ

81 ἡ χάρις σου πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ἡ χάρις τῶν καλοῦντων, ὁ θεός

82 καὶ ἐχθρὸν ἀθέλωτατον, ἡ χάρις σου ἀπρὸς πάντας, ὁ θεὸς εἰδὼν ἀνθρώπων

83 ἀδελφεὶ ἀδελφεῖν. ἡ χάρις σου καθήμενος ἐπὶ τῶν νεφρῶν

84 θεὸς καὶ ἐπὶ ἠρώων. *Les lettres perdues ὁ περιπατῶν ἐπὶ πτερόγων*

85 ἀνεμῶν, ὁ ἀπίσκει τὸν ὄρατον καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θαλάσσαν καὶ πάντα

86 ταῦτα ἀπόδειξις, ὁ πάντων

87 τῶν, ὁ πᾶσα ἡ γῆ καὶ πᾶσι ὁ ὄρατος ἀγγέλι-

88 τῆτος καὶ τῆς χάριτος σου, ὁ

89 κατὰ κράτος ἐν...

90 ἀνθρωπίνων ἐργῶν, ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους ἀπό τοῦ πνεύματός σου καὶ τοὺς

91 διποροφῶν ἀπό τοῦ πνεύματος σου ὅτι ὁ ποιῶν τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα

92 καὶ καθ' ὁμοίωσιν, ὁ μεταφάσις τῶν ὄρατων σπυρίων καὶ πᾶσα τῆν

93 γῆν ὄρατος καὶ πάντα τὰ καὶ ἰδὼν καὶ ἰδὼν ἰδὼν

94 ταῦτα πάντα ἐνώπιόν σου

95 τὰ καὶ ἐν γῆν τῶν...

96 πᾶσι τῶν ὄρων τῶν...

TRANSLATION :

2e colonne « ... bienfaiteur de tous ceux qui tendent à vous; qui fait luire la lumière dans toutes les ténèbres; qui fait croître toutes les semences, cultivateur de tout accroissement spirituel des hommes; ayez pitié, Seigneur, de moi; faites de moi un temple précieux (de Dieu). N'insistez pas sur mes péchés; car si vous insistiez sur mes iniquités, je succomberais devant vous. Mais par votre grande pitié et la multitude de votre miséricorde, anéantissez les péchés par votre seul Fils très saint, Jésus-Christ, notre Seigneur et médecin de nos âmes. Gloire à vous par lui, force, toute grandeur, magnificence dans tous les siècles des siècles sans cesse pour toujours. Ainsi soit-il.

« Autre prière.

« Dieu est saint: il m'a donné la vie et la lumière du néant (l. ἐπὶ τοῦ οὐκ ὄντος). Dieu est saint, il est père de tout; vous êtes saint, vous avez existé au commencement. Dieu est saint, il est perceptible par ses œuvres? Dieu est saint, il embrasse et connaît tout. Dieu est saint, il a tout créé par sa pensée; vous êtes saint, la création ne vous a pas fait méconnaissable; vous êtes saint, toute votre nature est digne de louanges; vous êtes saint, plus fort que toute domination; vous êtes saint, plus grand que tout; vous êtes saint, meilleur que toutes les louanges, agréez mes cris qui de la profondeur de mon âme et de mon cœur sont dirigés vers vous; (votre nom est)

ineffable, indicible, invoqué dans le silence, agréez ma prière de ne pas être trompé dans mon ententelement... réconfortez-moi, que j'allume la lumière de cette grâce dans mes frères qui sont aussi vos fils, par amour de ma race comme homme. »

(Suivent quelques commencements de prières : « car mon esprit par l'esprit divin »... ; « c'est par cela que je crois et que je fais témoignage » ; « dont je contiens la vie et la lumière »...)

« Gloire à vous, Père, votre sujet vous la veut rendre, car vous lui avez donné toute liberté. Gloire à vous maintenant et toujours et dans les siècles des siècles. Ainsi soit-il.

« Prière des Apôtres, de Pierre et des autres.

« Vous êtes saint, Seigneur Dieu tout-puissant, père de notre Seigneur Jésus-Christ, paradis abondant, sceptre royal, amour précieux, espérance forte, ... volonté impénétrable [...] gloire, or pur ; vous [êtes saint, Dieu, ...] échelle du ciel... nouveau Testament... Vous êtes saint, Seigneur, Dieu, roi des rois et seigneur des seigneurs, seul immortel ; demeurant dans la lumière inaccessible, personne ne vous a jamais vu ... [vous avez votre trône sur les Chérubins... [vous vous promenez sur les ailes] des vents, vous êtes le fondateur du ciel, de la terre, de la mer et tout ce qui est en elle, à qui appartient toute la terre et le ciel, ... vous faites des vents vos messagers et des flammes de feu vos serviteurs ; vous avez créé l'homme à votre image et ressemblance, votre empan est la mesure du ciel et votre main celle de la terre... tout est très beau devant... »

3 Fragment de la liturgie de la communion.

Papyrus P. 7561 du Musée de Berlin, 300 × 90^{mm}. Grande écriture de la basse époque (VIIe ou VIIIe siècle?) au recto et au verso de la même main. Publications : FR. KREBS, *Nachrichten der Koeniglichen Gesellschaft der Wissenschaften zu Göttingen*, 1892, n. 4, t. C. SUMMERTON et W. SCHUBART, *Berliner Klassikertexte*, VI, 1910, p. 121.

Écriture sur les fibres verticales.

- 1 † ὁ ἐν κολυμπῆς (l. κολυμπῆς) τοῦ πατρὸς Θεοῦ ἰσχυρὸς ὑπέσχεσθαι (l. -ων) συμφερον (l. σήμερον) ἐν τῷ σπ καὶ ἔφω,
- 2 παρκαίμωνον (l. γαίω) καὶ (z ex τ corr.) τερρουν : l. -ληναι) καταξιώσας ὡς ἀνθρώπος (l. -ος)
- 3 ἰδίῳ θελήματι, ὅπως (l. -ος) καὶ (l. δέ) πρῶτος ἀναστῆς καὶ ἐγκαταστήσῃ ἐν (l. ἔν)
- 4 τῷ μέγαν ἔλεως (l. -ος) P
1

Écriture sur les fibres horizontales.

- 1 | | Τὸν θανάτον τοῦ κυρίου καταγγέλλομεν (l. τὸν θανάτον... καταγγέλλομεν) καὶ τὴν
| | γέννησιν σου ἀνάστασιν
- 2 | | δοξάζομεν (l. -ξολο-) Ἐξιστοῖς (l. Ἐξιστόημεν (l. ἔ-ισ-τό-η- μυστικῶς
| | l. μω-) καὶ ἀνεκλογιστόν (l. -λόη- σου
- 3 | | τραπέζην (l. τῆς -κας καὶ ἀνεκλόγητος σου τραπέζης) καὶ ἡμῖς (l. ἡ-εἰ) προθύμως μετ-
| | γάλλομεν (l. -ομεν) ἐκ τῶν προκειμένων (l. προκειμένων) σου
- 4 | | τῶρον (l. δὸ- τῶν προκειμένων) σὺν ἀγγελῶς (l. ἀγγέλοις) ἱπομεν (l. εἶπομεν) τῶν
| | τῶν σου
- 5 | | τῶν (l. τῶν ἐπιπέπων) Ἀλληλουῖα »

TRANSLATION :

« Le Verbe qui est dans le sein de Dieu le Père a daigné aujourd'hui être crucifié et enseveli comme homme selon sa volonté, il est ressuscité le troisième jour et il nous a favorisés de sa grande miséricorde.

« Christ, nous confessons que vous êtes mort, et nous chantons les louanges de votre résurrection. Car nous sommes jugés dignes de participer à votre table mystique et ineffable, et nous participons aussi avec ardeur aux dons spirituels qui nous sont offerts, et de concert avec les anges nous prononçons l'hymne de la victoire, Alleluia. »

4 Liturgie du Sanctus.

Six fragments de papyrus de la collection de l'archiduc RAINER, n° 19937. Trois fragments contigus mesurent 170 × 100^{mm}. Belle écriture onciale rectangulaire sur les fibres horizontales, vi^e siècle. Le verso est en blanc. Inédit.

† ἀρχ. 15 lettres perdues . . . αἰτου .
 ρωα . . . τῶν ἀποστολικῶς δ
 Ἀξιον καὶ δίκαιον ἀληθῶς πρὸ πάντων εἰπεῖν σε τὸν
 ὄντως ὄντα θν (l. θεόν) τὸν πρὸ πάντων γέ
 ὄντα ἐξ ὃ πᾶσα πνευματικὰ ἐν σοὶς (l. ὑπερνοῖς) .
 τὸν μόνον ἀγέννητον καὶ (καὶ) ἄν . . . ἀβασίλευτον καὶ
 ἀδὲ σπαστον καὶ (καὶ) ἀνεκλόη . . . παντός ἀγαθῶς χαρισίων
 να τὸν πάντοτε

Les mots ἀξιον δίκαιον ἀληθῶς ὄντα ὃ ἀγέννητον ὄν σπαστον ἀβασίλευτον ἀγαθῶς παντοτε portent leurs accents dans le papyrus.

TRADUCTION :

« ... Il est vraiment digne et juste que nous vous offrions avant tout [nos louanges], vrai Dieu qui avez été avant toute génération... qui êtes l'origine de tout ce qui est dans les cieux... seul sans origine et sans... le seul souverain et seigneur, qui n'a besoin de rien... à qui nous devons [tout ce qu'il y a] de bon... qui toujours »

Petits fragments, 45 = 35^{mm}.35 = 120^{mm}.

[αζ ζ -(αί) γενέ]

[γ'νοσις ἢ ἀδίδος ὄρασις]

[λ>(αί) ωσχυτως ἐν]

[φειτηρίαις εἰ]

5) Adoration du sang de Jésus-Christ.

Papyrus de la collection de l'archiduc RAINER, n° 19931. Écriture cursive dans des fibres horizontales. ve siècle. Le papyrus porte des plis parallèles à une distance de 9^{mm} environ. 60 × 140^{mm}. Inédit.

⋈ δι' ἡμᾶς

- 1 † αἷμα τοῦ σαρκωθέντος (l. -ω-) ⋈ ἐκ τῆς ἀγίας
- 2 παρθένου Ἰησοῦ Χριστοῦ (l. Ἰησοῦ Χριστοῦ) † αἷμα [τοῦ] γεννη[θέν]
- 3 τος ἐκ [τῆς ἀγίας θεοτόκου Ἰησοῦ Χριστοῦ] †
- 4 αἷμα τοῦ... φανέντος [.....] θα...
- 5 Ἰησοῦ Χριστοῦ † [αἷμα τοῦ βαπτισθέν]τος ἐν τῷ
- 6 Ἰορδάνῃ ὑπὸ τοῦ προδρόμου Ἰωάννου
- 7 Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀγίην † αἷμα τοῦ προσενέγκαντος
- 8 ἐαυτὸν θυσίαν ὑπὲρ τῶν ἡμαρτιῶν ἡμῶν [ν]
- 9 Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀγίην

TRADUCTION :

« † (Voici le) sang de Jésus-Christ qui s'est fait chair pour nous, est né de la sainte Vierge. † Le sang de Jésus-Christ qui est né de la sainte mère de Dieu. † Le sang de Jésus-Christ, qui a paru... † Le sang de Jésus-Christ, qui a été baptisé par Jean le précurseur. Ainsi soit-il. † Le sang de Jésus-Christ qui s'est offert lui-même en victime pour nos péchés, Jésus-Christ. Ainsi soit-il. »

6) Prière à saint Michel.

Papyrus de la collection de l'archiduc RAINER, n° 19879. Écriture onciale posée. 71 = 112^{mm}. Le texte est écrit sur les fibres horizontales, le verso porte quelques lignes en arabe, vi^e siècle. Inédit.

. . . . .
 εννα καὶ . . . . .
 γινωσκὲς καὶ ὑμναστὰς ἕμμελων πρὸς αὐτόν σου
 προσεφύσων· Μιχαὴλ ἀρχαγγέλος καὶ (deleo)
 καὶ καὶ προσετα μὲ πνεύμα· Ἄν (l. Ἄριστων) δυσωπῶν
 5 Ἄριστος ταγματῶν συνῆν (l. οὐρανόων) Μιχαὴλ ἀρχῶν
 κατεστρατής καὶ τῷ πυρμύθερον θρόνον (l. -ω)
 τοῦ Ἰψίστου αὐτῶ περισταμενος· μὴ πτω
 σα (l. ση· ταίε· βασιαιαί (l. τῆς βασιάνης) τοῦ λαοῦ (l. -ω) σου πρὸς τόν σην (l. σωτήρον)
 Ἄν (l. Ἄριστόν) αὐτόν προσεφύσων (l. -ων· Μιχαὴλ· ταξί
 10 αγγέ· (l. -ε· καὶ· λατρωγῆ· τῶν Ἰψίστου· μὴ πτω
 σοι (l. -ση· Ἄν (l. Ἄριστόν) δυσωπῶντες· ἴνα σωσαι (l. σώσης) τῆς
 ψυχῆς ἡμῶν

TRADUCTION :

« ... ils vous offrent des cantiques pour lui. Michel, archevêque et chef, ne cessez pas... Michel, vous êtes constitué (l. *κατεστρατής*) chef de la milice céleste, vous vous tenez près du trône du feu de Dieu; ne cessez pas de porter les prières de notre peuple au Christ, son sauveur; Michel, chef de la milice et intercesseur auprès de Dieu, ne cessez pas... pour que vous sauviez nos âmes. »

7 Prière a saint Michel.

Papyrus de la collection de l'archiduc RAXNER, n° 19880. Écriture onciale posée. 150 × 96^{mm}. Le texte est écrit sur les fibres verticales. Le papyrus porte des plis parallèles à une distance de 15^{mm}, horizontalement.

Ce texte est une mauvaise copie à peine compréhensible; nous ne donnons que la traduction de la fin. Inédit.

. . . . .
 . . . . . καὶ ὡς ἄρ
 χαὶ . . . . . σωμάτων (l. -ων) συνῶς (l. οὐρανοῦς)
 αρχὴ κατεστῆθαι· πρόλαρε (l. -αρι)
 τῶς δε καὶ καὶ πρὸ ἑσσοῦ (l. ο. σοῦ) ἑστην διν
 5 πρεπίς (l. -εις) τῆς δόξης περιλάμ
 των αἰσῶς σε ἐργώσθης
 ψάλλουσιν· ἀπαύστος (l. -τως) τῆς
 αρχαγγέλουσιν (l. αρχ-· ἄγιος ὁ θεός (l. θεός) ὁ θεός (l. ὁ-
 πὸ ἀγγελῶν ὁμνοῦσίν σε ἄγιος
 10 Ἰησοῦς Χριστὸς συνῶν θυμῶς συναγα

θεμενον ἅγιος ἀθυνα ὑπὲρ τοῦ
 κοσμοῦ προσέβουε ὁ ἀρχιστρατῆρ (I. γι-)
 τυγε (I. τη-) Μεγαλὴ τῶν πταισμάτων
 11 ἴδωσιν παρέρχαι ἡμῖν

fin du papyrus.

« ... intercesseur pour le monde, Michel, le chef de la milice, nous procure la rémission des péchés. »

8 Le Trisagion.

Papyrus. Collection de l'archiduc RAINER, n° 19887. Écriture sur les fibres horizontales, onciale posée. 85 × 80^{mm}, mutilé à la fin, v^e ou vi^e siècle. Inédit.

† ἅγιος ἅγιος] ἅγιος
 κω (I. κύριος) Σαβωθωθ πλῆρης(της)
 ὁ οὐρανὸς καὶ εἰ (I. ἡ) γῆ τῆς
 ἀγίας σου δόξης †
 5 † ἅγιος ἅγιος ἅγιος
 κω (I. κύριος) Σαβωθωθ πλῆρης(της)
 ὁ οὐρανὸς καὶ εἰ (I. ἡ) γῆ τῆς
 ἀγίας σου δόξης †
 † ἅγιος ἅγιος ἅγιος
 10 κω (I. κύριος) Σαβωθωθ πλῆρης(της)
 . . . . .

TRADUCTION :

« † Saint, saint, saint est le Seigneur Sabaoth, le ciel et la terre sont remplis de sa sainte gloire † » (trois fois répété).

9) Fragment liturgique pour Noël.

Papyrus P. 13269 du musée de Berlin, 250 × 100^{mm}. Écriture du vi^e siècle environ, au verso arabe. Mutilé à la fin. Publié par C. SCHMIDT et W. SCHUBART, *Berliner Klassikertexte*, VI, 1910, p. 118.

Ζ
 εις α δ'
 ἐν Βηθλεὲμ ποιμένης ἀγ
 ραυλοῦντες ἀγγελὸς τοῦ θεοῦ
 καὶ τὴν εὐαγγελίσαστο τὸν τόκον
 5 τοῦ Ἐμμανουὴλ καὶ ποιμένης

περιλάμβανεν τὴν δούξαν κυρίου) ο
 καὶ εἶπεν (1) μὴ φοβείσθε ἰσώματος
 ἔκτισιν αὐτοῖς μεγάλαις χαρῆς
 ὅτις ἐστὶν παντὶ τῷ λαῷ(2) ὅτι
 10 ἐτέχθη τὸν βασιλεῦσαν Χριστὸν
 καὶ σωτήρα θεῶν σήμερον ἐν πόλει
 Δαβὶδ(3) εἰρήνη σὺν ἀγγέλοις τε.
 δοῦξα ἐν ὑψίστοις θεοῖς(4) καὶ ἐπὶ γῆς
 . . . . .

Ce fragment de la liturgie de Noël, qui a beaucoup d'analogie avec celui de la collection de l'archiduc Rainer, est tellement altéré qu'il est à peine compréhensible: voici la paraphrase du texte telle que l'ont proposée les éditeurs : ἐν Βηθλέεμ ἦσαν ποιμένες ἀγκυλοῦντες, καὶ ὁ ἀγγέλος τοῦ Θεοῦ αὐτοῖς εὐαγγελίσσατο τὸν τόκον τοῦ Ἐμμανουήλ(1) καὶ τοὺς ποιμένας περιέλαμβεν ἡ δοῦξα τοῦ κυρίου(2) καὶ εἶπεν ὁ ἰσώματος (sc. ἀγγέλος) μὴ φοβείσθε(3). Ἐκάρηζεν δὲ αὐτοῖς μεγάλην χαρᾶν(4) ὅτις ἐστὶν παντὶ τῷ λαῷ(5) ὅτι ἐτέχθη Χριστός ὁ βασιλεὺς καὶ Θεὸς σωτὴρ σήμερον ἐν πόλει Δαβὶδ(6). Ἡμεῖς δὲ σὺν τοῖς ἀγγέλοις (ἡσώμεν) δοῦξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίας .

TRADUCTION :

« Il y avait à Bethléhem des bergers couchant aux champs, et l'ange de Dieu leur annonça la naissance d'Emmanuel; la clarté du Seigneur resplendit autour des bergers, et l'ange dit : N'ayez pas peur. Il leur annonça un grand sujet de joie pour tout le peuple. C'est qu'aujourd'hui dans la cité de David est né le Christ, roi et Dieu sauveur. Nous chantons avec les anges : Gloire soit à Dieu au plus haut des cieus et paix sur la terre [aux hommes de bonne volonté. » Comparez saint Luc, II, 8-14. Au commencement, à la marge supérieure, il semble y avoir l'indication de la mélodie, ἤχος.

10) Fragment liturgique pour la fête de l'Épiphanie.

Papyrus de la collection de l'archiduc RAINER, n° 542 de l'exposition. 260 × 110^{mm}. Écriture cursive du IVe-Ve siècle. Publié par G. BICKELL, *Mittheilungen aus der Sammlung der Papyrus Erzherzog Rainer*, II, III, p. 83-86.

Écriture sur les fibres horizontales.

- 1 + ὁ γεννηθῆς (l. γεννηθείς) ἐ (l. ἐν) Βηθλέεμ καὶ ἀνκτραρεῖς ἐν Ναζαρέτ καταγῆσας (l. κατακήσας) ἐν τῷ (l. τῇ) Καλιλαίᾳ (l. Γαλιλαίᾳ)
- 2 καταμα (l. εἶδομεν) σημῶν (l. σημεῖον) ἐξ ὄρανῶ(1) τῷ (l. τοῦ) ἀστερος (l. ἀστέρως) φανερωῖς (l. -τος) ποιμένας (l. ποιμένες) ἀγκυροῦντες (l. ἀγκυλοῦντες)

- 3 ἐθαύμασαν(·) οὐ̄ (l. ῶ) γονυπεσοῦντες (l. γονυπετοῦντες) εὐεργων (sc. -ων) δόξα το
 (l. τῶ) πατρὶ ἀληλουῖα (l. ἀλληλοῦῖα)
 4 δόξα το (l. τῶ) υἱῶ καὶ το (l. τῶ) ἁγίῳ πνευματι (l. πνεύ- ἀληλουῖα ἀληλουῖα ἀληλουῖα
 (l. ἀλληλοῦῖα)

Écriture sur les fibres verticales.

- 5
 τυβῑ ε̄
 6 † † ἔκλεκτος ὁ υἱος Ἰωάννης ὁ βαπτιστῆς ω (l. ὁ) κυριζας (l. κυρούζας) μετάνοια
 (l. -ων)
 7 ἐν ὄλω τῶ κόσμῳ εἰς ἄφραση τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν(·)

TRADUCTION :

« Vous êtes né à Bethléhem et avez été élevé à Nazareth, vous avez habité dans la Galilée; nous avons vu un signe miraculeux dans le ciel. Quand l'étoile apparut, des bergers couchant aux champs s'étonnèrent, ils fléchirent les genoux en disant : Gloire au Père, alleluia! gloire au Fils et au Saint-Esprit, alleluia, alleluia, alleluia!

« Le 31 décembre.

« Est élu le saint Jean-Baptiste qui a prêché le repentir dans le monde entier pour la rémission de nos péchés. »

C'est là, suivant le premier éditeur, un texte liturgique, antiennes aux psaumes, nommées en ce temps acrostiches, ou hypacoé ou responsoria, récitées par le chœur du peuple à la fête de l'Épiphanie.

11) Prières contre les maladies et pour les fruits de la terre.

Papyrus de la collection de l'archiduc RAINER, n° 19917. Écriture onciale négligée sur les fibres horizontales. 200 × 225^{mm}. v^e ou vi^e siècle. Inédit.

- 1 [τῶν ἀγγεῶν . θυσια]
 2 † μεμνησκη (l. μέμνησκη) καὶ παρε( ) προσεῦτες (l. -εῦται)
 3 μετὰ νεωτερον (l. -ων) ἐνοῦντες (l. αἰ-) τὸν κν̄ (l. κύριον)
 4 βοήσομεν τοῦ νοσοῦντος (l. -ας) κν̄ (l. κύριε) τοῦ λα
 5 οῦς του (l. λαοῦ σου) ἐπισκέψατο τὸν ἱερεῖα ἡμῶν]
 6 περὶ σωσον τηναμιν (l. τὴν δόναμιν?) καὶ τοῦς καρπῶους
 7 τῆς κης (l. γῆς) αὔξησον ἰβλ. κης (l. -εις) ταφῶ (l. διαφύ-
 8 λαξον καὶ πρέσθευσαν (l. -ων) τὰ σώ
 9 μεθα (l. -ματτα) καὶ ἱρήνην (l. εἰ-) τοσ (l. δός) ἡμῶν (l. ἡμῶν) †

TRADUCTION :

« $\dagger$ Souvenez et... Nous autres personnes âgées avec les jeunes nous offrons des louanges au Seigneur, nous nous écrierons : Seigneur, sauvez les malades de votre peuple, tournez vos regards vers votre prêtre. Augmentez la force et les fruits de la terre, gardez-les qu'ils ne reçoivent pas de dommage, protégez notre corps et donnez-nous la paix. »

12 Bénédiction d'une porte.

Papyrus. Collection de l'archiduc RIXNER, n° 19889. Deux textes identiques écrits en onciale sur le recto (fibres horizontales) et en cursive au verso (fibres verticales). 155 × 90^{mm}. Inédit.

Recto.

ἡ ἰσχὺς τοῦ θεοῦ (I. θεοῦ) ἡμῶν
ἐνίσχυσεν καὶ ἐπέβη
κύριος ἐπὶ τὴν θύραν
καὶ οὐκ εἴσεν
τὸν ἐξολεθρευόντα
εἰσελθεῖν
Ἄβραάμ. δὲ κατ[ικεῖ].
Τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ
παύσον τὸ κακόν.
" "
" "

Verso.

$\dagger$ ἡ ἰσχὺς τοῦ θεοῦ ἡμῶν
ἐνίσχυσεν καὶ ἐπέβη
κύριος ἐπὶ τὴν θύραν
καὶ οὐκ εἴσεν τὸν
ἐξολεθρευόντα εἰσελθεῖν
(Ἄβραάμ. δὲ κατ[ικεῖ].)
Τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ
παύσον τὸ κακόν $\dagger$

TRADUCTION :

« La force de Dieu s'est agrandie et le Seigneur est allé vers la porte et il n'a pas laissé entrer l'exterminateur. Abraham a (ici) son logement. Que le sang du Christ fasse cesser le mal. »

13) Prière d'un malheureux.

Papyrus de la collection de l'archiduc RIXNER, n° 19929. Écriture cursive, paléographie du VIe siècle, sur les fibres horizontales; le verso est en blanc. Le papyrus a été plié à une distance de 17^{mm} environ, horizontalement. 119 × 105^{mm}. Inédit.

$\dagger$ κ̅ε̅ (I. κύριος) ὁ δεσπ[ότης] τῆς οἰκουμένης
ἐκδικησόν με

μετὰ τοῦ ἐναντιοῦ
 τῶς με καὶ μετὰ τοῦ
 5 ἐκθέλωτος (l. -ουτος) με
 ἀπὸ τοῦ τόπου μου
 καὶ τὰ γὰρ κέρεις
 ἀπόδος κῆτόν καὶ (delevit)
 ἢ ἐμπέση εἰς χείρας
 10 σπαραιωτέρ[ια] κῆτοῦ

TRADUCTION :

« Seigneur, maître du monde entier, vengez-moi de mon adversaire et de celui qui m'a rejeté de ma place; vite, Seigneur, rendez-lui ses iniquités; qu'il tombe dans des mains qui sont plus rudes encore que les siennes. »

14) Prière pour une femme.

Papyrus de la collection de l'archiduc RAINER, n° 19909. Écriture onciale sur les fibres horizontales. 20 × 105^{mm}. Inédit.

.....
 πάντα γὰρ ὑπάρχο[ν]
 τὰ νῦν καὶ (l. κέρεις) ἔλθε εἰς ἔλεος (l. -ος) καὶ εὐμενίαν
 τῆς δούλης σου Νοννοῦδος καὶ κούρησόν
 αὐτήν πάντων τῶν κακῶν τῶν περιεγόντων

TRADUCTION :

« ... car tout est votre sujet [ ]. Maintenant, Seigneur, venez-en à la miséricorde et à la bienveillance pour votre servante Nonnous et délivrez-la de tous les maux qui l'entourent. »

15) Deux anciennes prières chrétiennes.

Papyrus du Musée égyptien de Berlin P. 13415, acheté en 1911 à Ouchmoumèn (Hermopolis Magna) en Égypte, publié par Carl SCHMIDT, *Neutestamentliche Studien Georg Heinrichs zu seinem 70. Geburtstag dargebracht*, Leipzig, Hinrichs, 1914, p. 66-78. C'est une feuille de papyrus, 280 × 160^{mm} (dont la place pour l'écriture mesure 230 × 140^{mm}), arrachée d'un livre de prières écrit au ive siècle dans une belle onciale avec ponctuation au-dessus des lignes.

I (recto).

ἐν χέρει τῶν παραπτωμάτων
 τῶς μακρῶς τῶν δούλων σου μετὰ
 τῶν μεγάλων δὲς ἄγειν τὰς νηστεῖς

- καὶ τοῦ ἐν καρδίᾳ καρδία καὶ σωθῆναι
 καὶ πατρὸς μεθ' ἡμῶν τοῦ διαβόλου
 καὶ τῶν εὐσεβῶν ἐν χριστιανισμῶν
 καὶ ὁ προμαίνειν (I. -μει-) σε ἄχρι ἐσχάτης ἡμέρας
 πνεύματι διὰ τοῦ ἀρχιεπισκοπῆ τῶν ψυχῶν
 ἡμῶν καὶ γὰρ (I. Ἰησοῦ Χριστοῦ) δι' οὗ σοι δοῦσα καὶ τιμὴ καὶ
 10 κρητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας ἡμῶν
 εὐσεβῶν καὶ εὐχῆ
 ἐπικαλοῦμεθα σου (I. σε δέσποτα θεῶν πᾶν
 σοφίαν πανεπισκοπῆ μόνῃ καὶ ἄγνῃ
 ἀλλὰ θεῶν ὁ κτίστης τῶν πάντων
 15 καὶ προνοητικῆς πάσης φύσεως ὁ
 μετὰ στέρων τοῦ ἐν σκότει καὶ
 σκαθῆ θανάτου καθήμενος τριβῶν
 ὁ θεὸς σοι βέλαιαν ἀληθῆν ἡν ὁ θεῶν
 πᾶν καὶ ἀνθρώπων (I. ἀνθρώπων) σωθῆναι καὶ εἰς ἐπι
 20 γνωσκῶν ἀληθείας ἐλθεῖν ἕν ἐνί στομα
 τι καὶ ἔνεσεις καὶ δοξολογίας ἡμέρας
 φέρομέν σοι καὶ ἐν ταυτῇ τῇ ὄρα
 δοῦσα ἄξοντές σε εἰς ὅλης καρδίας καὶ
 ὅλου σώματος ὅτι κατηξίωσας ἡ
 25 μᾶς τῆς ἁγίας κλήσεως σου καὶ διδασ
 σαλίας καὶ ἀνακήψεως μαθητεύ
 θῆναι ἐν σοφίᾳ καὶ συνέσει ἐν πί
 στει καὶ ὑπομονῇ ἐν ἀληθείᾳ καὶ
 ζωῇ αἰωνίῳ ἔξαρτάσας ἡμᾶς τῶ
 30 τιμῶν καὶ ἀσπίδω αἵματι τοῦ μονο
 γενεθῆ σου ἀπὸ ἀπάτης ἀπὸ πλάνης
 ἀπὸ δουλείας πικρᾶς καὶ λυτρωσάμε[ε]
 νος ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τοῦ διαβόλου
 εἰς δόξαν ἐλευθερίας ἀπὸ θανάτου
 35 εἰς ἀναγέννησιν πᾶν (I. πνεύματος) καὶ ψυχῆς καὶ
 σώματος ἀπὸ φθορᾶς εἰς ἀθάνατον
 καὶ καλὴν ἀναστροφήν καὶ πα

II (verso).

ρα καλοῦμέν σε τὸν πᾶν (I. πατέρα) τῶν οὐ
 κτισμῶν καὶ θεῶν (I. θεῶν) πάσης παρακλή

- [σε]ως ὅπως βεβαιώσης ἡμᾶς ἐν
 [ταύτῃ τῇ κλήσει· ἐν ταύτῃ τῇ
 5 [θε]ρησειῇ καὶ ἀνανήψει· μελέτων
 τας τοὺς ἀγίους λόγους τοῦ θεοῦ
 νόμου καὶ ἐπιθυμοῦν τας σήμε
 ρον ἐγγίξαι καὶ φωτισθῆναι ἐν σοὶ
 [ῥήματι γνώσεως καὶ εὐσεβείας·]
 10 [παρακα]λοῦμεν δὲ ἡμῶν ταῦτα με
 [τὰ σπουδῆς ἐπιτελεῖν· καὶ μὴ μνησθῆς
 τῶν ἁμαρτιῶν τῶν ἐμπροσθεν καὶ
 τῶν νυν· καὶ πικρὸς ὀλισθήματος τῆς
 νουκτος τε καὶ τῆς ἡμέρας ἐπιλησθῆ
 15 νου καὶ ὅσα ἀκουσίως καὶ ἄκουσως·
 ἁμαρτήκαμεν μὴ λογίζου ἡμῶν γί
 νωσκε δὲ σποτα ὅτι ἐδόξασθί εἰσι ν
 ανοι (l. ἄνθρωποι) καὶ ἐυαπάτητος (l. -ον) καὶ ἀδρανής (l. -ές) τῷ
 γένος ἡμῶν καὶ τῷ στήμα καὶ ὅ
 20 ρος ἡμῶν· καὶ τὰ ὑπολαπθῆ ἐπεί σὺ
 ὁ ἐμμενής· ἦς (l. θεός) δυνάμωσον ἡμᾶς ἐν τῇ σῆ
 ἀντιλήψει· καὶ φωτισον ἐν τῇ [σῆ πη]
 ρακλήσει· ὅπως καταξιώθωμεν τῶν
 εὐαγγελιζομένων δογμάτων τῶν ἀγί
 25 ῶν σου ἀποστόλων· καὶ τῆς μεγαλοφυ
 οῦς διδασκαλίης τῶν εὐαγγελίων τοῦ
 σῶς (l. σωτήρος) ἡμῶν ἢ ἡ (l. Ἰησοῦ Χριστοῦ)· μὴ μόνον λόγῳ καὶ ἀ
 [καθῆ· ἀλλὰ ἔργῳ καὶ ἐνεργείᾳ· τὰ ἀντάξια
 ἀσκόδοντες εὐεργετήματα· τὰ ἄνω βλέ
 30 πῆναι· τὰ ἄνω ζητεῖν· τὰ ἄνω σκοπεῖν·
 [καὶ (l. μὴ) τὰ ἐπὶ τῆς γῆς· ἵνα καὶ ἐν τούτῳ τῷ
 νῶ καὶ ἐν πονήματι σου· δοξάσῃται (l. -ασθῆ) τὸν (l. τὸ) πᾶν
 [τιμῶν καὶ πανάκρων· καὶ παντοδύνα
 μῶν σου κράτος ἐν ἡ (l. Χριστῷ) ἢ (l. Ἰησοῦ) τῷ ἡγαπημέ
 35 ῳ σου· σὺν ἀγίῳ πνι (l. πνεύματι) καὶ νῦν καὶ εἰς τοὺς
 αἰῶνας ἀμήν·

TRADUCTION :

« ... en rémission des péchés. Faites jeûner vos serviteurs, les petits et les grands, d'un cœur pur. Défendez-les contre toute embûche du diable;

perfectionnez-les dans le christianisme. Qu'ils vous attendent jusqu'au dernier souffle de la vie. Par l'archiprêtre de nos âmes, Jésus-Christ, par qui est à vous la gloire, l'honneur et la puissance dans les siècles. Ainsi soit-il.

« Prière du samedi.

« Nous vous invoquons, Seigneur Dieu, qui savez tout, qui voyez tout. Vous avez créé tout; vous êtes la providence de toute la nature; vous faites que ceux qui sont assis dans les ténèbres et l'ombre de la mort, marchent par la route sûre de la vérité. Vous voulez que tout homme soit sauvé — et qu'il arrive à la connaissance de la vérité.

« Nous vous offrons d'une seule bouche nos louanges et doxologies dans cette heure en vous glorifiant de tout cœur et de toute bouche. Car vous nous avez jugés dignes de votre appel et instruction et excitation pour apprendre la sagesse et l'intelligence dans la foi et dans la vérité et la vie éternelle. Par le sang précieux, sans tache, de votre fils unique vous êtes notre rédempteur de toute tromperie et illusion, du triste esclavage. Vous nous avez rachetés de la puissance du diable à l'état glorieux de la liberté, de la mort à la régénération spirituelle de l'âme et du corps, de l'iniquité à la pureté et conversion.

« Nous vous invoquons, Père miséricordieux, Dieu compatissant; affermissez-nous par cette invocation, par cette adoration et cette conversion, nous qui nous occupons des saintes paroles de la loi divine et désirons nous approcher [aujourd'hui et, enfin, recevoir de vous la lumière de l'intelligence et de la piété. Nous vous en prions, accordez-nous le zèle! d'accomplir tout cela et ne vous souvenez pas des péchés que nous avons commis et que nous commettons maintenant; oubliez toutes les fautes que nous commettons pendant la nuit et la journée. Et ne nous comptez pas ce en quoi nous avons péché sciemment et non sciemment, car [nous autres hommes] nous sommes lâches, le genre humain est plein d'illusions, ainsi que notre apparence, notre but et nos maux secrets.

« Mais vous cependant, Dieu bienveillant, affermissez-nous par votre protection. Illuminez-nous par votre consolation, afin que nous soyons dignes des dogmes de la foi prêchés par vos saints apôtres, et des instructions élevées des évangiles de notre Sauveur Jésus-Christ, non seulement dans la parole et audition, mais aussi par l'œuvre et l'énergie, accomplissant des actes dignes de récompense, tournant nos regards aux choses célestes, cherchant le ciel, contemplant les choses divines, non pas les terrestres, afin que dans cet esprit et par votre action gloire soit rendue à votre force très honorée, très sainte, et toute-puissante en Jésus-Christ maintenant et à jamais. Ainsi soit-il. »

Ce sont là deux textes différents. Le premier est mutilé au commencement, l'autre a le titre « prière du samedi »; les chrétiens y rendent grâce d'être sauvés par Jésus-Christ des liens du péché et des embûches du diable. La phraséologie est celle des vieilles liturgies (v. BRIGHTMAN, *Liturgies Eastern and Western*; WOBBERMIN, *Altchristliche liturgische Stücke, Texte und Untersuchungen* von Harnack, Nouvelle Série, II, 3 b.), des Épîtres de saint Paul, des Apostolicae Constitutiones, des Canones Hippolyti. Le IIe ou IIIe siècle semble être la date de ce formulaire de prières.

La première édition offre en r. l. 17 : $\kappa\lambda\theta\eta\mu\epsilon\nu\ \sigma\upsilon\varsigma\ \epsilon\iota\varsigma\ \delta\delta\delta\upsilon\ \sigma\ \dots\ \kappa\ \alpha\ \iota$ et n. 7 : $\epsilon\pi\iota\theta\upsilon\mu\omicron\delta\upsilon\ \tau\alpha\varsigma\ \dots\ \alpha\sigma\iota\tau\ \dots\ \dots\ \epsilon\gamma\gamma\acute{\alpha}\zeta\epsilon\nu$.

16) Ancienne prière chrétienne.

Papyrus de Vienne, collection de l'archiduc RAINER, nos 19896 et 19898. Brun, écriture onciale, effacée. 205 × 140^{mm}. Deux feuillets arrachés d'un livre (codex) en papyrus. L'écriture des rectos est dans le sens des fibres verticales, celle des versos dans le sens des fibres horizontales. Sur le verso du n° 19898 se trouve la fin du texte, car après la quatrième ligne la page est laissée en blanc. Le n° 19896 verso et le n° 19898 recto semblent être contigus. L'écriture offre les abréviations liturgiques $\bar{\theta}\epsilon$ et $\bar{\kappa}\epsilon\ \bar{\kappa}\zeta$ pour $\theta\epsilon\acute{\epsilon}$ et $\kappa\acute{\upsilon}\rho\iota\epsilon$, $\kappa\acute{\upsilon}\rho\iota\omicron\varsigma$; mais $\pi\alpha\tau\acute{\eta}\rho$ et $\pi\acute{\alpha}\tau\epsilon\rho$, bien qu'ils portent le trait horizontal par-dessus, sont écrits en toutes lettres. Comme suppléments à la fin des lignes, on trouve des traits horizontaux ornés. A n, 20 $\varphi\epsilon\gamma\gamma\eta$ le point au-dessus de la ligne distingue les deux consonnes. Notons, n, 24 : η pour η ; n, 11 : $\sigma\acute{\alpha}\nu\omicron\mu\alpha$ pour $\sigma\acute{\alpha}\nu\ \acute{\omicron}\nu\omicron\mu\alpha$.

L'orthographe est altérée par le iotacisme, ι pour ϵ , et même $\epsilon\acute{\omega}$ pour ι (n, 18); $\omicron$ pour υ (n, 26).

Le texte offre un caractère étrange, vulgaire peut-être, avec de nombreuses répétitions : I, 1-13 est identique à III, 25-IV, 4; n, 6-9 à III, 14-17 et III, 1-4. Il est inédit.

I. 19896 recto.

ματα ἕστρα τε τὰ φαινόμενα καὶ αἱ
 τοῦ δρόμου δυνάμεις πάντα δὲ
 ν ε ι καὶ ἀρβήσονται τῇ τοῦ φωτός
 σ ου θ ἔ χ καὶ τῷ τῆς ἀριστείας σου με
 5 γέθει(·) μόνος δὲ σὺ φαίνῃ καὶ φαίνεις
 εἰκόνα τῆς τοῦ πατρὸς ὑπεροχῆς
 ὅπως γνωσθεῖν τοῦ πατρὸς καὶ
 τοῦ υἱοῦ ἢ μεγαλιότης (I. -λει-) ὡς γὰρ ὁ τῆς
 μεγαλιότητος (I. -λει-) πατῆρ ἔστιν ἐν τοῖς

- 10 πανουφρημοῖς κοσμοῖς οὐτοῖς καὶ
 ὁ ἐκείνου παῖς ἐν ταῖςδε ταῖς κόσμοις
 πρῶτος καὶ κορυφερός (l. -ραῖος) καὶ κύριος πα
 σῶν δυνάμεων ὑπαρχεῖς(·) σὺ εἶ
 ἢ ἐκ τοῦ πατρὸς μεγαλιστητος (l. -λει- δευτέ
 15 ρα μεγαλιότης (l. -λει-) σὺ εἶ δεσποτικῶς!
 ἀκροκτεον στερεωματων γρας
 κί ὄνιοι(·) σὺ ἡμῶν τὸ σὺμβολον
 κοσμητικῆς τε καὶ ποθημεῖς πορο
 δότης τε καὶ ἀξιαγωγεύς θύρα ἡμῶν (ν)
 20 ρωτινῶ (l. -ται-) καὶ τῆς δικῆς τὸ σὺμβολο
 λῶν(·) σὺ ἀστὴρ ἡμῶν καὶ ἀπαστράπ
 τῆς αἰώνιοι(·) εὐχριστοῦμεν σοὶ
 καὶ κινούμεν καὶ εὐφραμούμεν σαι (l. σε)
 καὶ προς (l. πρὸ) σοῦ γονυπετοῦμεν [καὶ
 25 θεαρῶντες καὶ . . . βα..... καὶ πε
 ποιθότες καὶ τι.....]

II. 19896 verso.

- δεξιᾶ αἰτοῦμέν σε πάντα ταῦτα
 καὶ δὸς παρὰ σοῦ ἡμῖν ὑπαρχθῆ
 ναι καὶ τὰ μέλη ὑγιαίνειν πρὸς τὴν σὴ (ν)
 εὐφρημίαν ὅπως αἰεὶ καὶ κατὰ πάντα
 5 καιρὸν εὐφραμούμεν σε καὶ ὑμνοῦ
 μεν πολυῶννητε ἀθάνατε ἀ
 κοίμητε αἰδίες(·) σὺ τὸ σὺμβολὸν σου ψυ
 γῆ δὲ σοῦ καὶ ἰδέα πάτερ ἡμῶν μα
 κάριε βασιλεῦ ἡμῶν καὶ θε (l. θεέ·) σὲ ἰδόν
 10 τες δέσποτα οὐ τεθνηξόμεθα ὅμο
 λογήσαντες τὸ ὄνομα (l. σὸν ὄνομα) οὐκ ἀποστῆ
 θήσομαι καὶ αἰτοισάμενοι (l. -τη-) οὐ καταισ
 χυνθησόμεθα. παράσχου ἡμῖν
 κέ (l. κύριε) δύνάμιν ἐκ τῆς πρώτης ἡμῶν
 15 δυνάμεως ἐν ᾗ αἰδίως [εἰς τῆλος καὶ
 διετελοῦμεν ὅπως ἐξ] αὐτῆς σφρα
 γισθείημεν καὶ δυναμωθείημεν
 καὶ ἀνδραιοθείημεν (l. ἀνδραιοθ-) καὶ εἰς ὕψος ἀρθῆ (l. -θεί-
 ημεν ὑμῶν κέ (l. κύριέ) σε τὰς σὰς δυνά
 20 μεις τὰ φέγγη σου τὰς ἀταραξίας τὰ

- φωτα τοὺς ἀγγέλους τοὺς τε πρέσβεις
 σου καὶ κυβερνήτας τοὺς βόωνοντας
 τὰ ζῶντα πνεύματα καὶ πάντας τοὺς
 ἐκ σοῦ φόντας καὶ σοὶ συνημμένους ἦ (I. ἦ)
 25 [τὸ σὸν] ἐκτελοῦντες (I. -ας) βούλημα τοῦ
 μέγιστοι τίμιαι καὶ οὐπέρτατοι (I. ὑπ-) πᾶν
 [τε] οἱ ἐν ἀληθείᾳ τὸ σὸν ὀνομαζόντες
 ὄνομα καὶ ἐν πίστει σε ὑμνοῦντες

III. 19898 recto.

- ἐν ταῖς τοῦ φωτός νεφέλαις πολυῦμνη
 τε ἀθάνατε ἀκούμητε ἀΐδιε σὺ τὸ σύμβολον
 σου ψυχῆ τε σου καὶ ἰδέα πάτερ ἡμῶν (v)
 μακάριε ὁ ὑπάτος κυβερνήτης ὁ πε
 5 ριθέων καλλίστη φορῆ ἐν ταῖς τοῦ φω
 τὸς νεφέλαις καὶ ἐν αὐταῖς μυστικῶς
 περιών(·) σὺ εἶ ὁ ἐμὸς πατήρ ὁ σώζων (v)
 καὶ ἀνάγων καὶ δυναμῶν ἀφανί
 ζων τε καὶ δεικνὺς τὸ φωτινὸν (I. -τει-) σύμ
 10 βολον ὁ ἀποκαθαίρων τὰς ζώσας ψυ
 χὰς(·) σὺ εἶ πάτερ ὁ ἀγαθὸς κυβερνήτης
 ὁ ἐν ταῖς τοῦ φωτός νεφέλαις καλυπτό
 μενος ἀντιτύπων τοῦ [. . .]ου σου τῆς [ει.]
 Πολυῦμνητε ἀθάνατε ἀκούμητε ἀΐδιε
 15 σὺ τὸ σύμβολον σου ψυχῆ δὲ σοῦ καὶ ἰδέα πά
 τερ ἡμῶν μακάριε(·) σὺ βασιλεὺς καὶ κς (I. κύριος)
 πασῶν δυνάμεων καὶ κόσμων ἀπά (v)
 των(·) σὺ γὰρ εἶ ὁ πρῶτος καὶ ἕκτος
 τῶν τῆς ἀριστείας ἔργων ἀπάντων
 20 καὶ ὅτε καταχέονται καὶ φέρονται (I. φαί-) σου
 [κί] ἀκτίνες ἐν τῇδε τῇ τῶν κτίσεων
 [πλ]άνη τότε πρὸ σοῦ δύνουσι δυνάμεις
 [πλ]σαι καὶ ἄγγελοι καὶ διοικηταὶ τῆς ζω
 [ῆς] τοῦ τε σὸν οἱ τύποι καὶ τῆς γῆς
 25 [. . .]ουρρηματὰ τε καὶ κλίματα ἅτ
 [τρα] τε τὰ φαίνόμενα καὶ αἱ τοῦ δρόμο
 [δυν]άμεις πάντα δύνει καὶ ἀμβλύνε
 [ται] τῇ τοῦ φωτός σου θεῆ καὶ τῷ τῆς
 [ἀρι]στείας σου κἀλλει(·) μόνος δὲ σὺ φαίνῃ

καὶ ἡ γῆ ἐκείνη ἐκείνη τῆς τοῦ σοῦ πατρὸς
 ὑπερβολῆς ἵππος γνωσθεῖν τοῦ πατρὸς ἵ-
 καὶ τοῦ υἱοῦ ἡ μετὰ γλυκύτητι· ὡς γὰρ ὁ ἵ-
 τῆς μεγαλειότητι πατὴρ ἐστὶ ἐν ἵ-

IV. 19898 verso.

πανευρύμοις κόσμοις ὅτω καὶ σὺ
 ὁ ἐμῆνου παῖς ἐν τοῖςδε τοῖς κόσμοις
 πρῶτος καὶ κρονορχῆς καὶ κήρυξ
 πασῶν δυνάμεων ὑπαρχῶν .

TRADUCTION :

I. « ... les régions de la terre et les étoiles étincelantes et les forces de leur mouvement, tout se couche et perd sa lumière, quand il voit votre splendeur et votre puissante grandeur; vous êtes seul visible, présentant une image du Père prépotent, pour que l'on reconnaisse la grandeur du Père et du Fils. Car comme le Père puissant existe dans le monde béni, ainsi vous, son Fils, vous êtes le premier, chef et seigneur de toute puissance. Vous êtes la seconde grandeur, provenant de la grandeur du Père. Vous êtes l'éternel soutien² du sommet de l'horizon de la terre. Vous êtes notre devise, celui qui nous organise, qui nous fait passer et achemine, qui nous ouvre le bon chemin, notre porte de la lumière, le symbole de la justice. Vous êtes notre étoile et éternelle lumière.

« Salut à vous, nous vous offrons nos louanges et bénédictions, agenouillés devant vous, ayant confiance en vous, en nous reposant sur vous...

II. « ... nous vous en prions, donnez que tout cela soit à notre disposition, que par votre bénédiction notre corps soit sain pour que nous vous offrions toujours et à chaque moment nos hymnes de louange, vous à qui l'on offre de nombreux hymnes, immortel en activité infatigable, éternel. Vous êtes votre symbole, vie et essence, notre père béni, notre roi et Dieu. Seigneur, si nous vous voyons, nous ne mourrons pas. Si nous confessons votre nom, nous ne serons pas perdus, et si nous prions, nous serons exaucés. Donnez-nous, Seigneur, la vigueur de notre première force dans laquelle nous devons être, toujours jusqu'à la fin pour que nous soyons consacrés, réconfortés, encouragés et élevés.

« Je vous offre, Seigneur, mes hymnes de louange, à votre puissance, à votre splendeur, votre tranquillité, votre lumière, vos anges, vos envoyés qui gouvernent et réconfortent toute vie existante, toutes vos créatures, tout ce qui est en relation avec vous et qui fait votre volonté. Très grands,

honorés et très puissants sont tous ceux qui invoquent en vérité votre nom et qui vous offrent des hymnes dans leur croyance.

III. « Dans les nuages de la lumière, être immortel à qui on offre de nombreux hymnes, éternel en activité infatigable, vous êtes votre symbole, vie et essence, notre père béni, notre sublime gouverneur; vous vous promenez dans les nuages de la lumière et vous vous y promenez d'une manière mystique; vous êtes mon père sauveur, qui nous relève, reconforte et anéantit, qui montre le symbole lumineux qui fait la purification des êtres vivants. Père, vous êtes le bon gouverneur qui se révèle dans les nuages de la lumière réverbérant votre [...]. Immortel à qui on offre de nombreux hymnes, éternel en activité infatigable, vous êtes votre symbole, vie et essence, notre père béni, roi et seigneur de toutes les puissances et de tous les mondes, car vous êtes le premier, chef de tous les grands œuvres. Quand vos rayons descendent et paraissent dans ce monde confus de créatures, toutes les puissances, anges et gouverneurs de la vie, les formes du ciel et les [...] de la terre, les régions, les étoiles étincelantes et les forces de leur mouvement: tout se couche et perd sa lumière quand il voit votre splendeur et la beauté de votre puissante grandeur, vous seul êtes visible, représentant une image de votre Père prépotent pour que l'on connaisse la grandeur du Père et du Fils. Car comme le Père existe dans

IV. « le monde béni, ainsi vous, son Fils, vous êtes le premier chef et seigneur de toutes les puissances dans ce monde. »

17) Réflexions sur la Résurrection.

Papyrus de la collection de l'archiduc RAINER, n° 19884. Écriture onciale posée, ve siècle. 320 × 115^{mm}. C'est la dernière feuille arrachée d'un livre (codex) en papyrus, mutilée gravement. Provenant du Faioum.

Le texte contient le récit de l'histoire de la Résurrection avec des réflexions et prières. A la fin sont ajoutés d'une autre main quelques noms de prophètes et le nom "Αβζ Φωβήλων. Inédit.

Recto, écriture sur les fibres horizontales.

.....	νον του μιμοδουε (l. -μα) οτ
[... ο Αδχ...] [γ]...	Αλλ' ἦλθεν εἰς τὸ γνα μείον
ἀνοδων· ἐβόα ου πρόδου	μνημα ὁ (l. ὁ) ἀπότος ἰθα]
πυ. γωλοδσιν (l. γολ-) μοι τυχ	10 μηδένα δεξίμενο γ
3 με· ὅτι βχστζζω σε· οί]	ἔπρεπεν· ἄγνόν οἶα ου
ἐθαυβήθησαν· ὡς	ἱπιδῆ (l. -πει-) καὶ Μαρμα ἄπ

εἰσαγγέλιον ἐν αὐτοῖς κ
 κεν· λέγει· ὡν τῶ μνη
 10 Νικαίου· ἡμεῖς σήμερον ν
 ναι· ἐδεξάμεθα τὸ
 Ν ἐν ἐνδον σου κρητ
 ἔχεις ὡς θνητῶν τ ο
 σε πτωχῶν (l. πτω-) τ κ μελ.)
 20 ἀποπνίξασθα· μι
 χόρον νεκρῶν ἀγίω ν
 ἀτιθέμετων μηδε
 τῶν γῆν μηδε νου
 τῆς πειρασ· ἐ
 25 σιν τις ἐθ...

Ἰωσήφ δούλος
 Οὐκέτι νεκροφύρος
 ζωνοφόρος γει
 φροφρήσουσιν·
 30 ἔταν καθιδία (l. κατ·)
 τὸν ἐλθοντα
 οὐκέτι γάρ
 οὐ γάρ δυν
 καὶ ἐξωστ·
 35 τῶ ἔσω λε.
 ὡς ἐκελ· εὐς...

fin de la page.

Verso, écriture dans le sens des fibres verticales.

...]
 μος ἐ σ την ἐντὸς μ .
 ὡν ὡς ζωντι τῶ νε| κρη
 σεις τοῦς πατέρας·
 5 ἴηται μὴ ἐπιλάθης
 Νικαίου· ἡμεῖς σὺν ἐμοί
 σου θάψαι σε οὗτος μη
 ενταρον. καὶ τῆν
 ἡ δὲ σμύρνων --
 10 μὴ ἐπιλάθης τῶν π' σ' τῶν
 ] τῶς σου γ

] = = = = --
 Α] μος' ἐν (deletum) Μιχαίας
 ] ὁ Ἀβραάμ· Ἰωνᾶς
 15] Τανιήλ (l. Δαν -)
 ] Ἀγγεῶς (l. -αῖ-) Μαλκων
 ] Νάθαμ.
 ] ὁ ο ὁ ο ὁ ο ὁ
 ] -- πρ ο == ρυ (l. -ή) == τας ==
 20] Ἀβρα φιλάρχων (l. Φιλεάρχων)
 ἀ' μάν

CHAPITRE V

FRAGMENTS DE LIVRES CANONIQUES

Un certain nombre de fragments de livres canoniques récemment trouvés ou publiés, que nous rassemblons ici, nous représentent la situation littéraire du Nouveau Testament telle qu'elle fut aux IIe et IIIe siècles. Il y a des fragments de rouleaux et de livres (codex) de papyrus, de parchemin, des exemplaires en belle écriture unciale et des copies privées écrites en cursive sur le verso d'un rouleau de papyrus déjà usé. Les livres du Nouveau Testament sont représentés par les Évangiles, les Épîtres catholiques, l'Apocalypse. Voici l'énumération de nos fragments :

- 1) Évangile de saint Jean, xv-xvi.
- 2) Évangile de saint Luc, xxii, 44 à 63.
- 3) Évangile de saint Jean, ii.
- 4) Épître aux Romains, viii.
- 5) Ire épître aux Corinthiens, vii-viii.
- 6) Épître aux Philippiens, iii-iv.
- 7) Épître aux Hébreux, ix.
- 8) Première Épître de saint Pierre, v.
- 9) Épître de saint Jacques, i.
- 10) Épître de saint Jacques, ii-iii.
- 11) Apocalypse, i.
- 12) Apocalypse, iii-iv.
- 13) Apocalypse, v-vi.

1, Évangile de saint Jean, XV-XVI.

Précieux fragment d'un rouleau de papyrus contenant l'évangile de saint Jean, écrit, comme la copie de l'Athenaion Politeia de Londres, sur le verso d'un texte antérieur. Deux colonnes d'écriture seulement existent encore. Le caractère est d'une cursive élégante du IIIe siècle. On y trouve les abréviations usuelles pour Ἰησοῦς, πᾶσις et ζωὴ αἰώνος. Première publication par GRENFELL et HUNT. *Oxyrhynchus Papyri*, X, p. 14, n° 1228.

Restes de la 1re colonne: εγ]ω ερω]τας ω τ' ο'ν παρ]
παρ] φιλει' ουχ] ε ο τι ουμ]αι xxv, 27
και επι]στα]τα ε] ουτι εγ]ω
xx εξ]η]λθον ε] λθον παρ] του πα]ρος 28
τ'ον] ζου]σμον παλ]ιν α φημι
πα]ρος τ'ον]
ιδε] 29
ου δε]μ]αν λ]εγει
πα]ντ α] και ου] χρι]σ]τον 30
τ'ου]τω πισ]τουσμεν
απ] εκρι]θη' αυ]τως ε]χ]ρι]σ]τι 31
de la 2^e colonne (185 × 50^{mm}).

γ]ωσι οταν] πατ]ρ]α λυ]την xxv, 21
αυ]τας οταν] δε γενη]σιν
μνη]μο ναει] της θ]λειψω]ς
εφεν] ηθη] ανος εις] των κ]ουσμων
ου]νον μ]εν λυ]πην εχ]ετε 22
χρη]σεται] ουμω]ν η καρ] δια
ου] δεισ] αιρει] αφ' ου] μω]ν
ου]κ ερω]τησετε [ου] δε]ν
ου]τι ειν] αιτη]σθη]τε
10]ουμ]ιν εω]ς] αρ]τι] 24
ου]νο]ματι μου]]
.....]
.....]
.....]
15]ου]ς]α]π]α]γγε]λω]ου]μιν 25
ε]ν τω] εν]ου]ρα]τ]]α]δ]ου] αιτη]σθη]τε 26

Variantes.

1, l. 1. γεγραμμενος après αυτων comme en B Sin. DGL. — 2. οταν B Sin. papyr. οταν δε ADHL. — 4. πατρός μου D. — n. 3. θλίψεως: λυπας D. — 4. ο ανθρωπος Sin. — λυπην μεν νον AC³ — εχετε papyr. B Sin. C εξετε Sin. ADL. — 7. αιρει Sin. ACD²L papyr. : αιρει BD'. — 9. οτι εν pap. οτι εν A εν τι BCDL οτι εν τι D² οτι ο εν Sin. οτι οσα εν ου εν les autres. — 20. παρρ papyr. Sin. AC² εκ BC²L — εξηλθον... πατρός manquent en D. — 27. Ιησους papyr. BC o I. Sin. ADL. — 29. και εμε papyr. AC³D και B Sin. CL.

2 Évangile de saint Luc, XXII. 44 a 63.

Feuille de parchemin arrachée d'un livre (codex), écrite sur deux colonnes de 24 lignes, chaque ligne ayant 16-17 et parfois 14 et 19 lettres. 150 × 110^{mm}. Trouvée à Ouchmounèn (Achmounèn, Hermopolis Magna); publiée dans les *Papiri greci e latini (Pubblicazioni della Società Italiana...)*, I, n. 2 et II, n. 124, p. 22. ive siècle.

Première page.

Restes de la 1re colonne.

2e colonne.

καὶ ἀναστὰς ἀπὸ τῆς
 προσευχῆς καὶ ἐλθὼν
 πρὸς τοὺς μαθητάς ἐβ
 ρεν κοινῶς ἐννοῦς αὐ
 5 τοὺς ἀπὸ τῆς λύπης
 καὶ εἶπεν αὐτοῖς τί ἐκα
 θεύθετε ἀναστάντες
 προσεύθετε ἵνα μὴ
 εἰσελθῆτε εἰς πείρασ
 10 μόν ἔτι δὲ αὐτοῦ λα
 λῶντος ἰδοὺ ὄχλος
 καὶ ὁ κληόμενος Ἰ
 [σ]ὺδ ας Ἰσκαριὼθ εἰς
 15
 [.....]
 [σ]ὺὸν τοῦ ἀνωθρόπου
 [π]ραδίδως ἰδόντες
 20 δὲ οἱ περὶ αὐτὸν τὸ γε
 νόμενο[ν] εἶπεν αὐ
 τῷ εἰ π[α]τάξομεν ἐν
 μαχ[η]ρῇ καὶ ἐπάταξεν
 50 εἰς τ[ι]ς ἐξ αὐτῶν τὸν

Saint Luc, xxii, 44.

αὐ τοῦ ὡς θρόμ)

[σοι αἵματος καταλά

5 γοντες ἐπὶ τὴν γῆν

Seconde page.

1re colonne.

Restes de la 2^e colonne.

δουλον τοῦ ἀρχιερέ
 [ως] καὶ ἀρεῖλεν τὸ σῶς
 αὐ τοῦ τὸ δεξιὸν εἶπαι
 [δὲ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς πατρ XXII, 52
 5 γε νόμενος ἐπὶ αὐτό(ν)
 ἀρχιερέως καὶ στρατη
 γ[ο]ῦς τοῦ ἱεροῦ ὡς ἐπὶ

ἴσθητε ὅτι ἐξήλθετε με
 τὰ μακροχρόνιον τὸ καθ' ἡμέραν
 10 με ἴσθητε ὅτι ἐξήλθετε με
 τὰ χεῖρας ἐπὶ ἐμὲ ἄλλοι
 αὐτὴ ἐστὶν ὁμιον ἡ ὠρα

15

..... 54
 του ἀρχιερέως ὁ δὲ Πέτρος
 20 μακροχρόνιον ἀφάντων δὲ
 πύρ ἐν μέσῳ τῆς ἀλλήλων
 καὶ περιεκαθίσταντων
 ἐκαθήπετο ὁ Πέτρος ἡμέρας
 αὐτῶν ἰδοῦσαν δὲ

Saint Luc, xxii, 61-63.
 νασα
 καὶ οἱ ἄνδρες οἱ συνέχοντες
 τὰς ἰσχυρὰς ἐνέπαιζον
 αὐτὸν καὶ περιεκαθίστανον τὰς

Ce texte, qui a des fautes évidentes (i, 2, l. 8), altère en ii, l. l. 21 la leçon ἐν μέσῳ τῆς ἀλλήλων plus conforme à l'usage classique : ἐν μέσῳ τῆς ἀλλήλων; et omet des mots (ii, 2, l. 5 δέξοντες) et même des versets entiers (v. 62).

3) Évangile de saint Jean, II.

Feuille arrachée d'un livre (codex) en parchemin, 162 x 146^{mm}. Écriture onciale calligraphique du type du IIIe-IVe siècle. Abréviations : $\overline{\text{I}\eta\varsigma}$ et $\overline{\text{I}\delta}$ pour Ἰησοῦς, $\overline{\text{π}\rho\varsigma}$ pour παρὸς; $\overline{\text{μ}\alpha\tau\eta\rho\varsigma}$, l. 4, est écrit en toutes lettres. Première édition par GRENFELL et HURT, *Oxyrhynchus Papyri*, VI, 1908, p. 4-6, n° 847. Plaque VI.

Écriture sur les fibres horizontales.

ii. 11 αὐτοῦ καὶ ἐπιστευσαν εἰς αὐτόν
 12 τὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ μετὰ
 ταῦτα κατέβη εἰς Καφαρναῦν
 σὺν αὐτῷ καὶ ἡ μητὴρ αὐτοῦ
 καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ μαθηταὶ
 αὐτοῦ καὶ ἐκεῖ ἔμειναν
 13 οὐ πολλὰς ἡμέρας καὶ ἐγγὺς
 ἦν τὸ πάσχι τῶν Ἰουδαίων καὶ
 ἴανε δὴ εἰς Ἱερουσόλυμα ὁ $\overline{\text{I}\eta\varsigma}$
 14 καὶ εὗρεν ἐν τῷ ἑρῶ τὸς πο

Sur les fibres verticales.

περισσότερας πώλουσιν εἰπεν·
 ἀρχε ταῦτα ἐντεῦθεν. μὴ
 ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ $\overline{\text{π}\rho\varsigma}$
 μου οἶκον ἐμπορίου ἐμῆς ii, 17
 5 στήσιν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὁ
 τι γεγραμμένος ἐστίν· ὁ $\overline{\text{I}\eta\varsigma}$
 τοῦ οἴκου σου καταρτίζεται με
 ἀπεκαθήσθη σὺν οἱ ἰουδαῖοι 18
 καὶ εἶπεν αὐτοῖς τι σημεῖον δεῖ
 10 γνωεῖς ἡμεῖς ὅτι ταῦτα ποιεῖς

	ἰουδαίας βουας και προβατα	απεκριθη ἰς και ειπεν αυ τοις	11, 19
	[καὶ περιστεραις και τους κερ	λυσατε τον νχον τουτον και	
11, 15	μ[α]τιστας καθημενους [και	ἔεν τρισιν ημεραις εγερω αυτον	
	ποιησας ως ρραγγελιον [εκ σ[ι]χου	ειπ[ον] ουν οι Ιουδαιοι μ και εζ[ε]	20
	νιων παντας εξεδαλε[ν] ε[κ]	15 τε σ[υ]ν ωκοδομηθη ο ναος ου	
	του ιερου τα τε προβατα και τους	τας και συ εν τρισιν ημεραις	
	βουας και των κωλυδιστων εζ[ε]	εγερεις αυτον εκεινος δε ειπε	21
	χεν τα κερματα και τας τρα	γεν περι του ναου του σωματος	
16	περ[ι] χ[ι]ς ανεστρεψεν και τοις τας	19 αυτου οτε ουν κηρηθη εκ νακ	

Le texte a beaucoup d'analogies avec le manuscrit du Vatican. Voici les principales variantes : 1. 3. ταυτα papyr. M, le manuscrit, cursive 124... τουτο Sin. AB. — Καρχαρικου Sin. B papyr. Καπερικου A. — 5. αυτου après αδελφοι est omis comme en B; και οι μαθηται αυτου omis dans le Sin. — 6. εμεινεν A. — 7. και εγγυς : εγγυς δε Sin. — 14. ως avant ρραγγελιον en GLX etc. ως est omis en AB Sin. — 18. τα κερματα papyr. B το κερμα Sin. A. — 19. ανεστρεψεν papyr. B ανεστρεψεν A κατεστρεψεν Sin. — Verso 4. εμνησθησαν papyr. Sin. B. εμν. δε A. — 6. Erreur; 1. γεγραμμενον. — εστιν γεγρ. B — καταρχαται papyr. Sin. AB, variante κατερχαε. — 9, 14. ειπων papyr. B ειπον Sin. A. — 11. Ι(ησου)ς papyr. AB. ο Ιησους Sin. — 14. 1. τεσσαρχικοντα και εζ. — 15. ωκοδομηθη papyr. A. οκοδομηθη Sin. B'.

4) Épître aux Romains, VIII.

Fragments d'une feuille arrachée d'un livre (codex) de papyrus, 112 × 44^{mm}; écriture onciale avec des éléments cursifs du IIIe siècle. Abréviations : $\overline{\theta\upsilon}$ θεου, $\overline{\omega}$ ωριω, $\overline{\chi\upsilon}$ Χριστου. Première édition par GRENFELL et HUNT, *Oxyrhynchus Papyri*, XI, 1915, p. 9-12, n° 1355 et planche I.

Écriture sur les fibres verticales.

	.....	.....	
		οὐ [τῆ] σ[α]ρκί	viii, 12
	του κατὰ σάρκα ζῆν εἰ γὰρ κατὰ σάρκα ζῆ[ν] τ[ῆ] μ[ε]λ		13
	λατε αποθνήσκαι εἰ δὲ πν[εύματι] τὰς πράξει]ς του σώ		
	[ματος θανατοῦτε ζήσεθε ὅσοι γὰρ π[ν]ι $\overline{\theta\upsilon}$ (1. πνεύματι θεου) ἔχον		14
5	ται οὗτοι οὐ $\overline{\theta\upsilon}$ εἰσιν οὐ γὰρ ἐλάθετε π[ν]α] δουλείας		15
	πάλιν εἰς τρέπον ἀλλὰ ἐλάθετε π[ν]α] οἴθε σίας ἐν		
	ᾧ κολομεν ἄβῆα ὁ π[η]ρ αὐτὸ τὸ π[ν]α συνμαρτυ (1. συμ-)		16
	ρεῖ τῶ π[ν]ι ἡμῶν ὅτι ἐσμὲν τέκνα $\overline{\theta\upsilon}$ εἰ δὲ] τέκνα		17
	καὶ κληρονόμοι κληρονόμοι μὲν $\overline{\theta\upsilon}$ συνκληρονό (1. συγ-)		
10	μοι δὲ $\overline{\chi\upsilon}$ εἴπερ συνπάσχομε]ν ἡμῶν καὶ συνδοξα		

αθώμεν λυγροίμεν γὰρ στί σὺν ἄξια τὰ παθήματα
 του νου ακρωτο προς την ηλλη σουτων δ ο ε α ν ἄποκα
 λυφθῆναι εἰς ἡμέρας ἢ γὰρ ἄπο ακρωτο ακ α τῆς κ τί
 σεις τὴν ἄποκαλυψιν τῶν θων (H, υἱῶν) του θου ἄπεκ
 15 διελθετα τη γὰρ μακραιοτητα ἢ κτίσις ὑπερυψη
 σὺν ἐκουσα ἀλλὰ διὰ τὸν ὕποστ ἀξῆαντα ἐ π' ἔλπιδι
 ο σταν ακ ο
 ὅτι καὶ αὐτὴ ἢ κτίσις ἐλευθερ ὠθα . . . τῆς δού
 λείας τῆς φθόρας εἰς τὴν ἐλε σθερίαν τῆς δούξης
 των τέλων του θου σῶδαμεν γὰρ στί πᾶσα ἢ κτί
 20 σεις συνστανάξει καὶ συνῶδιν ει ἄχρη] του νου

trois lignes sont perdues.

ἐλπὶς δὲ βλεπο μένη
 25 οὐκ ἔστιν ἐλπὶς ο γὰρ βλέπει τις ἐλπίζει εἰ δὲ ὁ οὐ
 βλεπομεν ἐλπίζομεν δι' ὑπομονῆς ἀπ εκδεχ ὁ
 μεθα ὡσαύτως δε καὶ τὸ πᾶν συναντιλα μδάνεται
 τα ἀσθενεία ἡμῶν τὸ γὰρ τί προσευξῶ μεθα κα
 30 θῶ δεῖ σὺν σῶδαμεν ἀλλὰ αὐτο τὸ πᾶν ὑπερεῖν τ υγγά
 νει στεναγμαῶς ἀλαλήτοις ὁ δε ἐρχομένων τῆς καρ διάς
 . . . . .

Ecriture sur les fibres horizontales.

. . . . .
 τις ἐγκαλέσει κατὰ ἐκλογτων θου θς ὁ δικαίων τίς
 33 ὁ κατ ακρίνων Νς Ις ὁ ἀποθανῶν μᾶλλον δὲ ἐγερωθῆς
 ὁς καὶ ἔστιν ἐν δεξιᾷ του θου ὁς καὶ ἐντυγχάνει ὑπερ
 ἡμῶν τίς ἡμας χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης του Νου
 35 θιάψις ἢ στενοχωρία ἢ διωγμὸς ἢ λιμὸς ἢ γυμνότης
 ἢ κίνδυνος ἢ μάχηρα καθὼς γέγραπται ὅτι ἐνεαέν
 σου θ ἀγατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν ἐλογίσθημεν
 ὡς πρόσκατα σραγῆς ἀλλ' ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερικῶ
 37 μεν διὰ τοῦ ἀγα πῆσαντος ἡμῶς πείπεισμαι γὰρ ὅτι
 38 ὅτε θάνατος ὅτε ζῶῃ ὅτε ἀγγελου ὅτε ἀρχαῖ ὅ
 39 τε ἐνεστωτα ὅτε μέλλοντα ὅτε δυνάμεις ὅτε
 ὕψωμα ὅτε βαθος ὅτε τις κτίσις ἐπέρα δυνήσεται
 ἢ μᾶς χωρίσει ἀπ ὁ τῆς ἀγάπης του θου τῆς ἐν Νου θ
 τ ὁ κῶ ἡμῶν ἀληθειαν ἰερω ἐν Νου οὐ ψεύδομαι
 40 συνακρωτορούσης (H, συμ-ε) μοι τῆς συνειδήσεώς μου ἐν πᾶν

viii, 18

19

20

21

22

24

25

26

27

33,34

35

36

37

38

39

ix 1

ἀγίω ὅτι λωπη μὲν ἐστὶν μεγάλη καὶ ἀδιάλειπτος ὁ
 δόνη τῆ καρδίας μου πύργου γὰρ ἀνάθημα εἶναι τοῦ
 τὸς ἐγὼ ἄπο τοῦ Χρ̄σ̄ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου τῶν συγγε-
 νῶν μου κατὰ σ̄ ἄρχα

IX, 2

3

trois lignes sont perdues.

κίω ας ἀμήν( ) οὐχ οἶον δὲ ἐπιπέπτωκεν ὁ λόγος
 τοῦ θ̄σ̄ οὐ γὰρ πάντες οἱ ἐξ Ἰηλ̄ οὗτοι Ἰηλ̄ οὐδ' ὅτι
 55 εἰσὶν σπέρμα Ἰσραὴλ πάντες τέκνα ἡλ̄ ἐν Ἰσραὴλ
 κληθήσεται καὶ σοὶ σπέρμα τουτ' ἐστὶν οὐ τὰ τέκνα τῆς
 σαρκὸς τευ τε τέκνα τοῦ θ̄σ̄ ἀλλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐπαγγελ-
 λίας λογίζεσθαι εἰς σπέρμα ἐπαγγελίας γὰρ ὁ λόγος
 οὗτος κατὰ τὴν καιρὸν τοῦτον ἐλεύσομαι καὶ
 60 ἔσται τῆ Σαββ̄α οἴος

5,6

7

8

9

Variantes.

L. 3. τοῦ σώματος B Sin. ACKL etc. τῆς σαρκὸς DEFG. — 16. ἐπ' papyr. AB³ CD^cEKL etc. ἐφ' B* Sin. CD^cFG. — 17. La leçon originale était pent-
 être κλυθερωθη εκ. au lieu du texte vulgaire ἐλευθερωθήσεται; il a été substitué
 par une autre main : ἐλευθεροῦται ἀπό. — 19. δε A. — 33. καὶ papyr. B Sin.
 'DEFGKL omis. Sin. * AC. — 39. τοῦ ἀγαπήσαντος papyr. B Sin. ACKL τὸν ἄ.
 DEFG. — 40. ὅτι δυνάμεις a changé de place dans le papyrus. — 44. τοῦ καρδίου
 ACFG. — 47 sq. καὶ τὸς ἐγὼ ἀνάθημα εἶναι CKL. — 48. ἀπό papyr. B Sin.
 ACFKL etc. ὑπό DEG — τῶν κατὰ DEFG.

5) Ire Épître aux Corinthiens, VII-VIII.

Feuille arrachée d'un livre (codex) de papyrus, 265 × 140^{mm}; écriture
 onciale du IVe siècle. Abréviations : Χρ̄σ̄ Χριστοῦ, θ̄σ̄ θεῶ, ζ̄ν ζήσιου, ἀνω ἀνθρώπου,
 ζ̄μου κόσμου (l. 36, 40). La ponctuation est indiquée par des espaces blancs
 dans le texte, accompagnés quelquefois par la coronis à la marge et l'avance-
 ment de première lettre de la ligne correspondante vers la marge de gauche.
 Notons l. 5 ἰ et l. 13 ῶ avec l'esprit, l. 7 ἀλλ' ει avec l'apostrophe, l. 9
 γαρ' εν avec le signe de la séparation des mots.

Première édition par GRENFELL et HUNT, *Oxyrhynchus papyri*, VII, 1910,
 p. 4-8, n° 1008.

Écriture sur les fibres verticales.

Sur les fibres horizontales.

5 $\tau\pi\alpha\ \sigma\theta\omega$ $\epsilon\upsilon\ \alpha\kappa\rho\acute{o}\upsilon\sigma\tau\iota\upsilon$
 $\tau\iota\epsilon\ \kappa\alpha\ \chi\lambda\ \eta$ VII, 18
 10 $\tau\alpha\ \mu\eta\ \pi\epsilon\rho\iota\tau\epsilon\rho\mu\epsilon\sigma\theta\omega$ $\chi\ \pi\epsilon\rho\iota\tau\epsilon\rho\mu\epsilon\sigma\theta\omega$
 $\mu\eta\ \sigma\upsilon\delta\epsilon\upsilon\ \epsilon\sigma\tau\iota\upsilon\ \kappa\alpha\ \tau\ \alpha\kappa\rho\acute{o}\upsilon\sigma\tau\iota\alpha$
 $\sigma\upsilon\delta\ \epsilon\upsilon\ \epsilon\sigma\tau\iota\upsilon\ \alpha\lambda\lambda\alpha\ \tau\eta\rho\alpha\sigma\iota\varsigma\ \epsilon\upsilon\tau\omega\lambda\omega\ \nu$
 15 $\theta\upsilon\ \epsilon\kappa\alpha\sigma\tau\omicron\varsigma\ \epsilon\upsilon\ \tau\eta\ \chi\lambda\eta\sigma\iota\ \epsilon\upsilon\ \eta\ \epsilon\lambda\lambda\eta$ 20
 $\theta\eta\ \tau\alpha\upsilon\tau\eta\ \mu\epsilon\upsilon\epsilon\tau\omega$ $\delta\upsilon\lambda\omicron\varsigma\ \epsilon\lambda\lambda\eta$ 21
 $\theta\eta\ \epsilon\ \mu\eta\ \sigma\alpha\iota\ \mu\epsilon\lambda\epsilon\tau\omega$ $\alpha\lambda\lambda\ \epsilon\iota$
 $\kappa\alpha\ \delta\upsilon\upsilon\alpha$
 $\sigma\alpha\iota\ \epsilon\lambda\epsilon\upsilon\theta\epsilon\rho\alpha\varsigma\ \gamma\epsilon\upsilon\epsilon\sigma\theta\alpha\iota\ \mu\alpha\lambda\lambda\omicron\upsilon\upsilon$
 $\chi\ \eta$
 $\sigma\alpha\iota\ \sigma\ \gamma\alpha\rho\ \epsilon\upsilon\ \kappa\omega\ \chi\lambda\eta\theta\epsilon\iota\varsigma$
 $\delta\upsilon\lambda\omicron\varsigma\ \alpha\pi\epsilon$ 22
 10 $\lambda\epsilon\upsilon\theta\epsilon\rho\alpha\varsigma\ \kappa\upsilon\ \epsilon\sigma\tau\iota\upsilon\ \sigma\omicron\mu\iota\omega\varsigma\ \sigma\ \epsilon\lambda\epsilon\upsilon$
 $\theta\epsilon\rho\ \alpha\varsigma\ \chi\lambda\eta\theta\epsilon\iota\varsigma\ \delta\upsilon\lambda\omicron\varsigma\ \epsilon\sigma\tau\iota\upsilon\ \lambda\upsilon$
 $\tau\epsilon\ \mu\eta\ \epsilon\ \gamma\eta\rho\alpha\sigma\theta\eta\ \tau\epsilon\ \mu\eta\ \gamma\epsilon\upsilon\epsilon\sigma\theta\eta\ \epsilon$ 23
 $\delta\omicron\ \upsilon\lambda\omicron\iota\ \alpha\ \nu\ \theta\ \omega\ \nu$ $\epsilon\kappa\alpha\sigma\tau\omicron\varsigma\ \epsilon\upsilon$
 $\acute{\omega}\ \epsilon\lambda\lambda\eta$ 24
 $\theta\eta\ \alpha\delta\epsilon\lambda\phi\omicron\iota\ \epsilon\upsilon\ \tau\omega\upsilon\tau\omega\ \mu\epsilon\upsilon\epsilon\tau\omega\ \pi\alpha$
 15 $\rho\alpha\ \theta\omega$ $\pi\ \epsilon\rho\iota\ \delta\ \epsilon\ \tau\omega\ \nu\ \pi\alpha\rho\theta\epsilon$
 $\theta\ \epsilon\ \nu\ \omega\ \nu\ \epsilon$
 $\pi\ \epsilon\ \tau\alpha\rho\gamma\eta\ \nu\ \upsilon\ \sigma\alpha\ \epsilon\chi\omega\ \gamma\ \nu\omega\mu\eta\ \nu\ \delta\epsilon$
 $\delta\ \epsilon\ \iota$
 $\delta\ \omega\mu\iota\ \omega\varsigma\ \eta\lambda\ \epsilon\eta\mu\epsilon\ \nu\omicron\varsigma\ \upsilon\ \pi\omicron\ \kappa\upsilon$
 $\pi\ \iota\sigma\tau\omicron\varsigma$
 $\epsilon\iota\ \nu\alpha\iota\ \nu\omicron\mu\iota\zeta\omega\ \sigma\upsilon\upsilon\ \tau\omega\upsilon\tau\omega$
 $\kappa\alpha\lambda\omicron\upsilon\ \upsilon$ 25
 $\pi\alpha\rho\chi\epsilon\iota\upsilon\ \delta\ \epsilon\ \alpha\ \tau\eta\ \nu\ \epsilon\upsilon\ \sigma\ \tau\omega\sigma\alpha\ \nu$
 $\alpha\ \nu\alpha\ \gamma$
 20 $\kappa\eta\ \nu$ $\sigma\tau\iota\ \kappa\ \chi\lambda\ \omicron\upsilon\ \nu\ \alpha\ \nu\omega\ \tau\ \omicron$
 $\sigma\upsilon\tau\omega\varsigma\ \epsilon\iota\ \nu\alpha\iota$
 $\delta\epsilon\ \delta\epsilon\sigma\alpha\ \epsilon\ \gamma\upsilon\upsilon\upsilon\alpha\iota\ \mu\eta\ \zeta\eta\tau\epsilon\iota\ \lambda\upsilon\sigma\alpha\iota\ \nu$
 $\lambda\epsilon\ \lambda\upsilon\sigma\alpha\iota\ \alpha\ \pi\ \omicron\ \gamma\ \upsilon\upsilon\upsilon\alpha\iota\ \mu\eta\ \zeta\eta\tau\epsilon\iota$
 $\gamma\upsilon\upsilon\upsilon\alpha\iota\ \kappa\alpha\ \epsilon\ \alpha\ \nu\ \delta\epsilon\ \kappa\alpha\ \iota\ \gamma\ \mu\eta\ \kappa\alpha\ \varsigma\ \epsilon$
 $\sigma\upsilon\chi\ \prime$ 27
 $\eta\ \mu\alpha\ \rho\tau\epsilon\varsigma\ \kappa\alpha\ \iota\ \epsilon\ \alpha\ \nu\ \gamma\ \mu\eta\ \eta\ \pi\alpha\rho\theta\epsilon$
 $\nu\ \alpha\ \varsigma\ \sigma\upsilon\chi\ \eta\ \mu\alpha\ \rho\tau\ \epsilon\ \nu\ \theta\ \lambda\epsilon\upsilon\ \nu\ \delta\epsilon\ \tau\eta$ 28

$\alpha\rho\epsilon\sigma\ \chi\ \tau\omega\ \kappa\omega$ $\sigma\ \delta\epsilon\ \gamma\alpha\ \mu\eta\ \kappa\alpha\ \varsigma$
 $\mu\epsilon\rho\ \mu\eta\ \nu\alpha$ VII, 33
 30 $\tau\alpha\ \tau\omega\ \kappa\iota\omicron\upsilon\ \pi\omega\varsigma\ \alpha\rho\epsilon\sigma\ \chi\ \tau\eta\ \gamma\upsilon\upsilon\upsilon$
 $\nu\ \alpha\iota\ \kappa\iota$
 $\kappa\alpha\ \iota\ \mu\epsilon\mu\epsilon\rho\iota\sigma\tau\alpha\iota\ \kappa\alpha\ \iota\ \gamma\upsilon\upsilon\upsilon\eta\ \eta\ \alpha\gamma\chi$ 34
 $\mu\alpha\varsigma\ \kappa\alpha\ \iota\ \chi\ \pi\alpha\rho\ \theta\epsilon\iota\omicron\varsigma\ \mu\epsilon\rho\iota\mu\eta\ \nu\alpha\ \tau\eta$
 $\tau\omega\upsilon$
 $\kappa\upsilon\ \epsilon\ \nu\alpha\ \chi\ \chi\eta\alpha\ \kappa\alpha\ \iota\ \sigma\omega\mu\alpha\tau\iota\ \kappa\alpha\ \iota$
 $\pi\ \nu\alpha\ \tau\iota$
 $\eta\ \delta\epsilon\ \gamma\alpha\ \mu\eta\ \kappa\alpha\ \varsigma\ \alpha\ \mu\epsilon\rho\iota\mu\eta\ \nu\alpha\ \tau\alpha\ \tau\omega\ \upsilon$
 $\kappa\iota\omicron\upsilon$
 35 $\pi\omega\varsigma\ \alpha\rho\epsilon\sigma\ \chi\ \tau\omega\ \alpha\ \nu\delta\rho\iota$ $\tau\omega\upsilon\tau\omega\ \delta\ \epsilon$
 $\pi\rho\alpha\varsigma$ 35
 $\tau\omicron\ \upsilon\mu\omega\ \nu\ \sigma\upsilon\mu\phi\omicron\rho\omicron\upsilon\ \lambda\epsilon\gamma\omega\ \sigma\upsilon\ \chi\ \iota\ \nu\alpha$
 $\beta\rho\omicron\sigma\chi\omicron\ \nu\ \upsilon\mu\epsilon\iota\ \nu\ \epsilon\ \pi\ \epsilon\ \nu\ \alpha\lambda\omega$ $\alpha\lambda\lambda\ \alpha\ \pi\ \rho\alpha\varsigma$
 $\tau\omicron\ \epsilon\upsilon\sigma\chi\eta\mu\omicron\ \nu\ \kappa\alpha\ \iota\ \epsilon\upsilon\ \pi\alpha\rho\ \epsilon\delta\rho\alpha\ \nu\ \tau\omega$
 $\kappa\omega\ \alpha\ \pi\epsilon\rho\iota\sigma\ \pi\alpha\ \varsigma\ \tau\omega\upsilon\varsigma\ \epsilon\iota\ \nu\alpha\ \epsilon\ \iota\ \delta\epsilon$ 36
 30 $\tau\iota\ \nu\ \alpha\ \sigma\chi\eta\mu\omicron\ \nu\ \epsilon\iota\ \nu\ \epsilon\pi\ \iota\ \tau\eta\ \nu\ \pi\alpha\rho\ \theta\epsilon\iota\omicron\ \nu$
 $\alpha\ \upsilon\tau\omega\ \nu\ \omicron\mu\iota\zeta\epsilon\iota$ $\epsilon\alpha\ \nu\ \eta\ \upsilon\ \pi\epsilon\rho\ \alpha\ \kappa\ \mu\omicron\varsigma$
 $\kappa\alpha\ \iota\ \sigma\upsilon\tau\omega\ \sigma\phi\iota\lambda\epsilon\iota\ \gamma\epsilon\upsilon\epsilon\sigma\theta\alpha\iota\ \sigma\ \theta\ \epsilon\lambda\epsilon\iota$
 $\pi\ \omega\iota\epsilon\ \iota\tau\omega\ \sigma\ \upsilon\chi\ \prime$ $\alpha\ \mu\alpha\ \rho\tau\alpha\ \nu\epsilon\iota\ \gamma\alpha\ \mu\epsilon\ \iota\tau\omega$
 $\sigma\alpha\ \nu\ \alpha\ \varsigma\ \delta\epsilon\ \epsilon\sigma\tau\ \eta\ \kappa\epsilon\upsilon\ \tau\eta\ \kappa\alpha\rho\delta\iota\alpha$
 $\alpha\ \upsilon\tau\omega\upsilon$ 37
 35 $\epsilon\delta\rho\alpha\iota\omega\varsigma\ \mu\eta\ \epsilon\chi\omega\ \nu\ \alpha\ \nu\alpha\ \gamma\eta\ \nu$
 $\epsilon\zeta\ \omicron\ \upsilon\sigma\iota$
 $\alpha\ \nu\ \delta\epsilon\ \epsilon\chi\epsilon\iota\ \pi\epsilon\rho\iota\ \tau\omega\ \iota\ \delta\ \iota\ \nu\ \theta\epsilon\lambda\eta\ \mu\eta$
 $\tau\omicron\ \varsigma\ \kappa\alpha\ \iota\ \tau\omicron\ \upsilon\ \tau\omicron\ \kappa\epsilon\ \kappa\ \rho\ \iota\ \alpha\ \epsilon\upsilon\ \tau\eta$
 $\iota\delta\ \iota\alpha$ 26
 $\kappa\alpha\rho\ \prime\ \delta\ \iota\alpha\ \tau\eta\rho\epsilon\iota\upsilon\ \tau\eta\ \nu\ \epsilon\alpha\ \upsilon\tau\omega\ \pi\ \alpha\rho\theta\epsilon$
 $\nu\ \nu\ \kappa\alpha\ \lambda\omega\varsigma\ \pi\ \omicron\iota\ \eta\ \sigma\ \epsilon\iota\ \omega\ \sigma\ \tau\epsilon\ \kappa\alpha\ \iota\ \omicron\ \gamma\alpha$ 38
 30 $\mu\epsilon\iota\zeta\omega\ \nu\ \tau\eta\ \nu\ \epsilon\ \chi\upsilon\ \tau\omega\ \pi\ \alpha\rho\theta\epsilon\ \nu\ \nu\ \kappa\alpha$
 $\lambda\omega\varsigma\ \pi\ \omicron\iota\ \eta\ \sigma\ \epsilon\ \iota\ \kappa\ \alpha\ \iota\ \sigma\ \mu\eta\ \gamma\alpha\ \mu\iota\zeta\omega\ \nu$
 $\kappa\rho\epsilon\iota\ \sigma\ \sigma\ \nu\ \pi\ \omicron\iota\ \eta\ \sigma\ \epsilon\iota\ \gamma\upsilon\upsilon\eta\ \delta\epsilon\ \delta\epsilon\ \sigma\ \tau\alpha\iota$ 39
 27
 28 $\epsilon\phi\ \rho\ \omicron\sigma\ \nu\ \chi\ \rho\ \omicron\ \nu\ \nu\ \zeta\ \iota\ \sigma\ \alpha\ \nu\ \chi\ \rho\ \prime\ \alpha\ \upsilon\tau\ \eta\ \varsigma$
 $\epsilon\alpha\ \nu\ \delta\epsilon\ \kappa\ \omicron\ \mu\eta\ \theta\eta\ \sigma\ \alpha\ \nu\ \chi\ \rho\ \prime\ \epsilon\lambda\epsilon\upsilon\ \theta\epsilon$
 30 $\rho\ \chi\ \epsilon\sigma\tau\iota\upsilon\ \omega\ \theta\epsilon\lambda\epsilon\iota\ \gamma\alpha\ \mu\ \chi\ \theta\eta\ \nu\ \alpha\ \iota\ \mu\ \omicron$

σα ραι εξου[σιν οι τοιου τοι] εγω
 δε
 υμων φε[ιδουμαι του το δε φημι VII, 29]
 αδ' ελθοι σ[καιρος συνεσταλ-
 μενος
 [εσ τιν λ[οιπον να και ομ[εγ]ο σ ν-
 τες γυ
 30 ν' ακακς ω[ς μη εχον] τες ωσιν και
 οι κλειον[τες] ως μη κλειοντες
 [κα]ι οι χα[ιροντες] ως μη χα[ιρον]
 30 τες και οι [χγοραζον]τες ως
 μη κα
 τε[χοντες] και οι χ[ρω]μενοι τον κο
 35 σμ[ον] ως μη καταχ[ρω]μενοι παρα
 γει[γας] το σ[χημα] του κ[μου]
 τουτου
 θε[λω] δε υμ[ας] κμερι[μνους] ειναι 32
 ο α[γαμος] μεριμνα[τα] του κυ
 πωσ

νον εν κ ω μακχωιο τερα δε εστιν VIII, 40
 εν ουτως μ[εινη] κατ α την εμ[ην]
 γνωμην δ[ω]λω δε κα γω π[να] Χ[ω] ε
 χειν περι δε των ειδωλο θυ-
 τωιν) VIII, 1
 20 οιδαμεν οτι παντες γνοσιν [εγω]
 μεν η γνωσις φυσιοι η δε
 κη[απη]
 2 οικοδομει [ει τις δοξ]ει εγνω[σε]
 2 και τι ουπ ω εγνω[σε] αθως δε [γνω]
 και ει δε τις αγκαπα τον θν
 ου τος 3
 31 25 εγνωσται ο π[ω]του περι τ[ης]

Variantes.

L. 1. τις κεκληται papyr. D*FG κεκληται τις Sin. AB τις εκληθη D'EKL.
 — 5. εν ante η addidit papyrus. — 10. ομοιος papyr. Sin. AB ομοιος και KL
 ομοιος δε και DEFG I. 12. γεινεσθε correctum ex γη. — L. 13.14 κδελφοι εκαστος
 DEFG — εκληθητε D*. — 20. κλων εστιν D*FG. — 23. γαμησας papyr. Sin. B
 γημης KL λαθης γωνικα DEFG. — 24. η ante παρθενος omis. BFG. — 25. εν τη
 D*FG ουκ ημαρτεν cf. 23 lege οδγ. — 29. εστιν λοιπον papyr. D* εστιν το λοιπον Sin.
 AB (εστιν B); εστιν λοιπον εστιν FG, το λοιπον εστιν D'EKL. — 34. τον κοσμον Sin.
 AB τον κοσμον τουτον D*FG το κοσμω τουτω Sin.^c D^bc EKLP. — 39. αρεση papyr.
 Sin. ABDEFG αρεσει KLP v. 1. 40.45. — 41-42. και μεμερισται Sin. ABD και
 omis. D'EFGKL. — και η: omis. και D'E — γωνη η αγαμος και η παρθενος papyr.
 BP γωνη η αγ. και η παρθενος η αγ. Sin. A. F^b γωνη και η παρθενος η αγ. DEFGKL.
 — 43. και ante σωματι Sin. BFGKL omis. AD — σωματι και [πνευ]ματι papyr.
 DEFGKL, το bis addiderunt Sin. AB. — 44. τα το[υ] (ισ)μου omis B. — 46. υμων
 αυτων codices — συμφορον papyr. Sin.* ABD* συμφορον Sin.^c D'EFGKL. —
 48. ευπροεδρον papyr. Sin. ABDE etc. ευπροσεδρον K. — 49. απερισπαστους ειναι:
 απερισπαστους codices. — 50-51. νομιζει επι την παρθενον D* — 53. γαμειτω D*FG.
 — 54. τη: εν τη codices. — 55. εστηκεν εδραως Sin.* KL. — 56. δε omis. A. —
 57. τη: εν τη codices v. 1. 54 — ιδια καρδια papyr. Sin. AB καρδια αυτου DEFGKL.
 — 58. τηρειν papyr. Sin. AB του τηρειν DEFGKL. — 59. ποιησει papyr. Sin.

AB π και DEFGLK. — γαρ εἰζὼν papyr. Sin. ABDE, εὐχαριστῶν KLP. — 60. τῶν
 αὐτῶν παλίνου papyr. Sin. A τὸν παθόντα αὐτοῦ BOE. — 61. ποιῆσαι B ποιεῖ Sin.
 ADEKL, καὶ ο papyr. Sin. ABDEFG, ο δὲ Sin. KL — γαρ εἰζὼν papyr. Sin.
 ABDEFG, εὐχαριστῶν Sin. KL v. l. 59. — 62. ποιῆσαι Sin. AB ποιεῖ DEFGLK. —
 64. κενεῖται : καὶ κενεῖται DL, κενεομένη FG ἀποθνήσκει A — κενεῖ papyr. Sin. ABK
 κενεῖ αὐτὸς DEFGKL. — 68. Χριστός : ἁγῶς codices plurimi. — 72. ἐγνωμέναι papyr.
 Sin. ABDEFG, εἰδέναι KL. — 73. ὑπὸ papyr. Sin. AB, ὑδὲπω DEFFKL. — En
 général le texte du papyrus est de bon aloi, il a le caractère des manuscrits
 BA et Sinait

6. Epître aux Philippiens, III-IV.

Cette feuille, arrachée d'un livre (codex) de papyrus, 151 × 111^{mm}, appar-
 tenait peut-être au même manuscrit que le fragment de la lettre I Corinth.,
 VII, VIII (Oxyrhynchus papyrus 1008) et date du IVe siècle. Première édition
 par GRUNDEL et HURT, *Oxyrhynchus Papyri*, VII, 1910, p. 8-10, n° 1009.

Écriture dans le sens des fibres
 horizontales, recto.

Dans le sens des fibres
 verticales, verso.

..... IV, 2
 1 ἐπι τῆ πίστει ¹⁰ τοῦ ἡνωμένοι καὶ
 τῶν καὶ
 τῶν δυνάμειν τῆς χάριτος τῶν σωσθέντων
 καὶ κοινωνούντων τῶν παθημάτων
 αὐτοῦ ¹¹ συμμορφώσασθαι μενοῦν τῷ θεῷ
 5 γὰρ αὐτοῦ εἰ πῶς ἀποκτανθῶμεν
 τὴν εὐχαριστήσασιν τῶν ἐκ νεκρῶν
¹² ὡς οὐκ ἔστιν ἡδὴ εἰλάβον ἢ ἡδὴ τε
 τελείω
 ὡμαι διώκω δὲ εἰ κατ' ἐπιθυμίαν ἐφω
 καὶ κατέληκθην ὑπο ¹³ ἀδελ-
 φοί ε
 10 ἡνωῦν ὑμῶν λογίζομαι εἰ μάλιστα κατέ-
 ληκθην ¹⁴ ἐν δὲ τῷ μὲν ὑπισθ
 ἐπιθυμῶν μενοῦν τοῖς δὲ ἐμπρο-
 σθεν ἐπεκτεταμένους κατὰ σκο-
 πῶν διώκω εἰς τὸ βρῆθρον τῆς χ
 15 νοῦ ἀλλ' ἰσθῶς τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ¹⁵ ¹⁶
¹⁷ ὡς οὐκ
 οὐκ ἐπὶ εἰς τούτου ὡς ἡνωμένοι καὶ
 εἰ τι ἐστ' ἐφ' ὧν ὁρῶμεν καὶ τούτου

..... IV, 2
 ὡρῶμεν ἐν τῷ ¹ καὶ ἐφ' ὧν καὶ σε
 γὰρ εἰς ὧν ἐπὶ συμμορφώσασθαι
 αὐτῶν ἐν τῷ εὐχαριστήσασιν
 ἡλωσθαι μοι μετὰ καὶ Κλημεντοῦ
 25 καὶ τῶν σὺν ἐργῶν μου καὶ τῶν λό-
 γῶν ὧν τὰ ὄνοματ' ἐν βιβλίῳ ζῶ-
 οὖς ² χαίρετε ἐν τῷ πάντως πάλιν
 ἐφ' ὧ
 χαίρετε ³ τὸ ἐπιεικὲς ὑμῶν ἡνω-
 σθῆναι πάντων ἀνοίξαι ὡς ἐγγύς
 30 ⁴ μηδὲν μετ' ἡμῶν ἀλλ' ἐν παντί
 τὰ προσέου γὰρ καὶ τὰ δεχόμενα μετὰ
 εὐχαριστίας τὰ αἰτηματα ὑμῶν
 ἡνωθῆσθαι πρὸς τὸν θεόν ⁵ καὶ ἡ
 ἡνωσθαι τοῦ θεοῦ ἢ ὑπερ ἐχούσας πάν-
 35 τὰ νόον ὡς ὡρῶμεν τὰς ἐκ ἀρχῆς ὡ-
 μῶν καὶ τὰ ὄνοματ' καὶ τὰ
 σωμα
 τὰ ὑμῶν ἐν ⁶ τῷ ⁷ ⁸ τὸ ἡνω-
 σθῆναι
 ὡρῶμεν ἐπὶ ἀλλήλων ὡς ὡρῶμεν

ο θες υμιν ανακαλυψει]¹⁶ πληθυν
 εως
 [ο εφθασατε τω αυτω [στοιχειν
 17 συν
 20 μιμηται] μου γινεσθε αδελφοι και

Variantes.

1. 2. καταστασεως : γνωσεως Sin. *. — 6. την εκ νεκρων Sin. ABDE των νεκρων KL. — 7. ελαβον η ηδη δεδικαιωμαι D'EFG. — 12. τοις δε : εις δε τα D'FG. — 14. εν papyr. Sin. AB επι DEFGKL. — 15. Υησου Χριστω papyr. Syr. Aethiop. εν κυριω Ιησου Χριστω D'EFG εν Χριστω Ιησου alii. — 16. φρονουμεν papyr. etc. φρονουμεν Sin. L. — 19. εφθασατε papyr. εφθασαμεν codices — τω αυτω στοιχεις papyr. Sin. * AB τω αυτω κωνου το αυτο φρονειν Sin. * KL το αυτο φρονειν τω αυτω (α. κωνου D'E) στοιχειν (συνστοιχειν FG) DEFG. — 22. συζυγε γνησιε KL. — 25-26. και των συν papyr. Sin. * και των λοιπων συνεργων μου ων codices. — 34. θεου : Χριστου A. — 36. και τα σωματα FG και τα νοματα vulgo. Le texte du papyrus est de bon aloi. A 25,26 on constate une analogie avec le Sinaiticus.

7) Épitre aux Hébreux, IX.

Fragment d'une feuille arrachée d'un livre (codex) de papyrus, 142 × 84^{mm}. Comme 5 lignes seulement manquent entre le recto et verso, la hauteur du manuscrit entier doit avoir été de 190^{mm}. Écriture onciale avec ponctuation : IVe siècle. Notons l'usage de la cédille au recto 2 εφ' απαξ'. Verso 15, ο avec le signe de la δασεία en forme de petit angle droit. Première publication par GRENFELL et HUNT, *Oxyrhynchus Papyri*, VIII, 1911, p. 11-13, n° 1078.

Écriture sur les fibres horizontales, recto. Sur les fibres verticales, verso.

<p>IX, 12 δια δε [του] ι[δ]ι[ου] [κιματος] εισελθεν εφ' απαξ' εις τα αγι[α] κωνιαν λυτρωσιν 13 ευραμενος : ειγα[ρ] το αιμα τραγων και τωρων και σπ[υ]δος δαμαλκωος ραντιζουσα τους [χειρινωμενους] κιαζει προς την της σαρκος καθαροτητα λλ 14 προσω μα[λ]λον το αιμα του [χ]ως δια</p>	<p>IX, 15 [.....οι κεληρι ενοι τ]ης κ[ι]ω 16 [νιου κληρονομιας : οπου γαρ δικηθηκη [θνατον αναγκη φ ερεσθαι του διαθε] 17 [μενου διαθηκη γαρ] επι νεκρους βε- 18 [θεν ουδε η πρωτη] χωρις κ[ι]ματος εν[19 [κεκλινοσται λαληθ]εισης γαρ πασης εντολης κατα τον νομον υπο Μου] 14 παντι τω λαω : λαβω[ν] το αιμα τ[ων]</p>
---	---

πν στ ρων υν αυτων προσηνεγ	μωσχοων και των τραγωδων μετ'αυδχ
και σμωμων τω θω καθαρει	του
την	και εριου κοκκινοω και υσσωπου :
του υ ειδχσιν τ μω ν 10	αυ το

Variantes.

Recto l. 3. εὐχόμενος papyr. B Sin. A. εὐχόμενος D — τραγῶν καὶ τούρων papyr. B Sin. AD τραγῶν καὶ τραγῶν KLP. — 7. προσω, variante πώλω, indiquée par deux λλ dans l'entrelien. — 20. καὶ τῶν τραγῶν omis dans le Sin. KL.

8 Première Épître de saint Pierre, V.

Feuille arrachée d'un livre (codex) en parchemin, 135 × 101^{mm}, contenant les pages 228 et 229. Onciale semblable à celle du codex Sinaiticus du ive siècle. Comme supplément calligraphique de la ligne d'écriture il y a au recto 3 le signe >, θ; et X; sont les abréviations usuelles. Première édition de GRENFELL et HUNT, *Oxyrhynchus Papyri*, XI, 5-6, n° 1353.

Recto page 228.

Verso page 229.

δωσι χαριων τ α πεινω	ν, 5-6	σλθ	
θη τ ε συν υπο την κρ α		σμων υμων α δε λρωτα	
ται α ν χαρια του θου >		τι επι τεθειθε σ δε θε	ν, 10
κα υμας υβωση εν	20	πασης χαρις ο ο καλε	
5 κειρω πασαν τ αν ρει	7	σας υμας εις την αιω	
ριμνα ν υ μων επιρι		νο[ν] αυτου δοξαν εν	
ψατε επ αυ των σπι αυ		Xω ολιγον πα θουτας	
τω μελει περι υμων		αυτος κα ταρειε στη	
νηψατε γρηγορασα	8 25	ριξει σθ ενωσει αυτω	11
10 τε ο αντιδικος υ μων ν		κατος εις τους αιωνας	
ο δικ θω λος ως λε των		των αιωνων αμην	
ως υμεις ος περι ιπα		δ ια Σιλουανου υμιν	12
ται ζητων κα τ α πειν ν		του πιστου αδε λρω	
ω αντιστατε σπε	9 30	ω ε λογιζομαι δι ε ολι	
15 ρει τι πι σπει ειδη		γων εγραψα παρ ακα	
τε ε τα αυτα των πα		λων και επιμαχτηρων	
θημα των τη εν κο		ταυτη ν εινηι ληθη	
		χαριν θου εις την σπατε	
	35	ασ π αξειε αι υμας	13

Variantes.

L. 3. χειρα papyr. BKL χειραν Sinait. A. — χειρω επισκοπης A. — 6. ἐπιρ-
(ρ)ῶψαντες les manuscrits, ἐπιρῶψτε le papyrus. — 13. κατὰ πειν papyr. = πειν B
τινα κατὰ πειν Sin. KL etc. τινα κατὰ πειν A etc. (κατὰ πειν Sinait. ?). — 17. κοσμο
papyr. AKL τοῦ κοσμοῦ B¹ Sinait. — 18. ὁμων omis. L. — 19. λίσσεν ἐπιτελεῖσθαι.
— 21. κμας K υμας B Sinait. AL. — 22. βασιλειαν και δοξαν L. — 24. κατὰ ρτιει
papyr. κατὰ ρτισει B Sinait. A κατὰ ρτισει υμας KL. — 25. σθενωσει θεμελιωσει
Sinait. KL etc. om. θεμ. papyrus BA. — 26. η δοξα και το κρατος Sin. L η δοξα
κρατος K. — 27. [των ζω]νων Sin. AKL etc. om. B. — 34. θ[εου] papyr. του
θεου les manuscrits onciales.

Le texte n'est pas identique à celui d'une seule classe ou d'un seul
manuscrit, mais présente par deux fois, l. 13, 25, des analogies avec celui du
manuscrit B.

9 Épître de saint Jacques, I.

Fragment d'une feuille de papyrus, 121 × 112^{mm}, arrachée d'un livre
(codex) du ive siècle. L'écriture est onciale, mais d'un caractère inégal. Il
n'y a pas d'abréviations; πατρος est écrit en toutes lettres. Notons la cédille
dans επι[γ'] [γαλ]ατο entre γγ. La marge supérieure porte le numéro des pages
β 2, γ 3; la première page était sur le feuillet précédent non conservé, qui
contenait le titre. Première publication par GRENFELL et HUNT, *Oxyrhynchus
Papyri*, part X, London, 1914, p. 16 s., n° 1229.

Écriture dans le sens des fibres
verticales, page 2.

β
ω
1, 10 τη ταπειν[ου]σι (corr.) αυτου σπι
ως ανθος χορτου παρε
11 λειυεται ανετειλεν γαρ
ο κληρος σου τω καυθωνει (l. -νι)
και εξηρανεν τον χορτο-(l. -ον)
και το ανθος αυτου εξεπε
σεν' και' η ευπρεπεια του προσω
που αυτου απωλετο ου
τως και ο πλουσιος εν ταϊς
πορειαις αυτου μαραν
12 θησεται μακαριος ανη
ρ ος ὑπομεινει πειρα

Dans le sens des fibres horizon-
tales, page 3.

γ
συλλαβουσα τιχτει κμαρ 1, 15
τικν η δε κμαρτια αποτε
λεσθεισα αποκυει θανα
τον μη πλανασθαι α 16
5 δελφοι μου αγαπητοι
πασα δοσις αγχθη και 17
πκν δωρημα τελειον
ανωθεν εστιν κατα
βαινον απο του πατρος
10 των φωτων παρ ω ουκ ε
νι παραλλαγιης η τρο
πης αποσκιασματος
βουληθεις απεκυησεν 18

τῶν οὐκ ἰδομένων ἡμῶν
 μέν, ἀποφύεται τῶν
 πτωχῶν τῆς ζωῆς
 οὐκ ἐπιγίγνεται τοῖς
 χαρισμοῖς αὐτῶν
 . . . . .

χάρις ἡσὶ ὡ ἀλλοθιαις
 15 οὐκ ἐπιγίγνεται τοῖς
 χαρισμοῖς αὐτῶν
 . . . . .

Variantes.

I, 10, lire ταπεινωσαι. — 12, ἀνὴρ papyr. B Sin. CKL : ἄνθρωπος A ἐπηγγεῖλατο
 χάρις C KL. — 18, I, ἀποσκισμα : αποσκισματός papyr. B Sin. — Il n'y a
 ici que peu de variantes, et encore sont-elles de peu d'importance.

10) Épître de saint Jacques, II-III.

Fragment d'une feuille de papyrus, 115 x 43^{mm}, arrachée d'un livre
 codex du IIIe siècle. L'écriture est assez soignée, mais d'un caractère cursif;
 πνέθρα, κύριος et θεός sont abrégés, à la manière usuelle, πατήρ et ἄνθρωπος sont
 écrits en toutes lettres. Les noms propres étrangers sont distingués par des
 cédilles terminales, p. ex. ραββί. L'orthographe est assez bonne; notons
 φριζουσαι au lieu de φρισουσαι, n, 20; εφθαλμουσα i. e. ἐξθ, n, 26. Première
 publication par A. S. HUNT, *Oxyrhynchus Papyri*, IX, London, 1912, p. 9-11,
 n° 1171; le recto y est en phototypie à la planche I.

Recto, écriture sur les fibres horizontales.		Verso, écriture sur les fibres verticales.	
n, 19	καὶ ἄλλως ποι εἰς	μεταχόμεν ἰδοὺ καὶ	ni, 4
20	καὶ φριζουσαι θεαί εἰς καὶ ἐνεστί η̄ πιστις χαρισ	καὶ ὑπο ανειμων μεταχεται ὑπο	
21	Αβραχμ' ο̄ πατήρ η̄μων] ανειγκας Ισραηλ	5 σπουη ορητη του ευ θουοντος ουτω ε και η γλωσσα	5
22	θυσιαστηριον βλεπεις	μεγαλη αυχει ἰδου	
23	εστε λειωθη και επιληρωθη επιστ εουσε Αβραχμ' δ̄ ιακωβου η̄ν	10 ὑλην αναπτει καὶ κοσμος της αδικιας εν τοι μελεσω η̄μων	6
24	εξ̄ εργαων καὶ οὐκ̄ ε̄κ̄ πιστεω[ς	σωμα και φλογιζουσα γενεσεως και φλογιζομενη	
25	Ραββί η̄ πόρνη οὐκ̄] υποδεξ̄ ᾱμενη τ̄ σου	7 γεεννης πασα γαρ φους πειτεινων εσπετων	7
26	ο̄ δω εφθαλμουσα ὡσπερ γαρ χαρις ε̄ π̄ν̄ς νεκρον̄ ε̄στιν	15 δεδαμησται και δαμηζεται ανθρωπινη την δε γλωσσαν	8

	χωρίς έργων νεκρά[	δυν ατα ε' ανθρώπων α' καταστατων	
iii, 1	δι' δασκαλοι γενεσθε [	μεστη του θανατα φόρου	
	οτι μειζον κριμα ληψομεθα	ελογου'μεν τον αν κ αι	iii, 9
2	γαρ πταισ[μεν	καταρ'ομεθα του ε	
		σμου'ωσιν θω	

Variantes.

ii, 23. επιστ'ευσε papyr. επιστευσεν δε B Sin. A. — ii, 26. έργων papyr. B Sin. των έργων ACKL. — iii, 4. μετ'αγομεν : μ. αυτων A. — σκληρων ανεμων AI. σπ'ου papyr. B Sin. σπου κν ACKL. — iii, 5. μεγαλα αυχει papyr. BAC' μεγαλ'αυχει Sin. C²KL. — iii, 6. γενεσεως ημων Sin. — iii, 7. δεδαμασται και δαμαζεται papyr. C δαμ. και δεδαμ. B Sin. A. — iii, 9. κρωον : θεον KL.

Les variantes sont insignifiantes.

11 Apocalypse, I.

Texte écrit au verso d'un rouleau de papyrus contenant une copie de l'Exode, 151 × 98^{mm}. Bonne écriture du IIIe ou IVe siècle avec les abréviations θω (θυ) θεῶ θεού, ιη χρ' Ἰησοῦ Χριστοῦ; πκτηρ est en toutes lettres. Première édition de GRENFELL et HUNT, *Oxyrhynchus Papyri*, VIII, 1911, p. 13-4, n° 1079.

	[Ιωαννης τα]ης επτα' εκ κλησ'ιας	1, 4
	[ταις εν τη] Ασια χ'αρις υμειν και ειρη	
	[νη απο ο ων] και ο ην και ο ερχομε	
	νος και απο τ]ων επτα πνευμα	
5	των α] εν'ω'πιον του θρονου κυ	
	[τ'ου και απο Ιη Χρ' ο μαρτυς ο πι	5
	στυς ο πρωτοτοκος των νεκρω(ν)	
	και ο αρχων των βασιλευσ της γης	
	τωχ'απωντι ημας και λυσαντι η	6
10	μ'ος εκ των αμαρτιων ημων εν	
	τ]ω αματι αυτου και εποησεν ημ[ιν]	
	β'σ'ιλ ειαν ηερεϊς του θ'ω'ω και π'α'τρι	
	αυτου αυτω το κρατος και η δοξ'α	
	[εις τους αιωνας αμην υδου	7
15	εργε'ται μετ' των νεφελων	
	και σφε'ται αυτον π'α'σ' οφθαλ	
	μωσ και ο οτινες αυτον εξε	

Variantes.

L. 9. *ἰσοσχυροί* papyr. Sin. AC *ἰσοσχυροί* B. — *ἡμῶν* omis. Sin. *. — 10. *εἰ* papyr. Sin. AC *αὐτοῦ* B. — *ἡμῶν* omis. A. — *βρασιλευσάντων* papyr. Sin. AC *βρασιλευσάντων* B *βρασιλευσάντων* C. — *τῶ ἡμῶν*, corrigé par le scribe. — 13. *ὃ δὲ ζῆλος καὶ τὸ κράτος* texte de tous les manuscrits. — 14. *τοῦ αἰῶνος* papyr. A; *τοῦ αἰῶνος τῶν αἰῶνων* B Sin. C. — 17. *καὶ* omis. Sin. *. Le texte de notre fragment concorde en deux endroits avec le codex Alexandrinus, l. 11 et 14.

12 Apocalypse, III IV.

Une feuille de parchemin arraché à un codex contenant l'Apocalypse, 95 — 78^m; ce sont les pages numérotées 33 et 34 d'une édition de poche en toutes petites dimensions. Écriture onciale élégante du IVe siècle environ. Abréviations: *πνη* *πνεμα*, *πρς* *πατρος*, *συνω* *σφραγις* (mais en toutes lettres, verso l. 4 *σφραγις*), Apostrophe et cédille dans *μετ' εμου*, *σαλπιγγος*. Recto 12, *ὁ* avec l'esprit en forme d'un demi-II(?). Première édition par A. S. HUNT, *Oxyrhynchus Papyri*, VIII, 1911, p. 14-16, n° 1080. Planche I.

Écriture du recto, page 33.

Verso, page 34.

συν
λη
 ω *ζῆλω* εἰ *συν* καὶ *μετ* III, 19
νοχσον *ἰδῶν* *εστ*κα *επι* 20
την *θουραν* καὶ *ε* *εισελευσ*
μαι *πρς* *αυτον* καὶ *δει*
 5 *πνησω* *μετ* *αυτου* καὶ *αυ*
τος *μετ'* *εμου* *ο* *νεικων* 21
δωσω *αυτω* *καθησει*
μετ *εμου* *ε* *ν* *τω* *θρονω* *μου*
σ
 10 *ως* *καγω* *ν* *ενεικα* *α*
και *α* *καθησει* *μετ* *αυτου*
πρς *μου* *εν* *τω* *θρονω*
αυτου *ὁ* *εχων* *ους* *αλλου* 22
σκα *ω* *τι* *το* *πνη* *λεγει*
ταις *εκκλησαις* *μετα* IV, 1
 15 *αυτων* *ε* *αν* *τις* *αλλου* *ση* *ταις*
φων *ης* *μου* *και* *ανοιξει* *την* *θουραν* *και*

λδ
ταυτα *ἰδον* *και* *ἰδον* *θου*
ρα *ανεωγμενη* *εν*
τω *σφραγις* *και* *η* *φω*
νη *η* *πρωτη* *ην* *ηκουσα*
ως *σαλπιγγος* *λαλουσας*
μετ' *εμου* *λεγων* *αναβα*
ωδε *και* *δειξω* *σει* *α* *δει*
γε *νεθα* *μ* *ετα* *ταυτα* IV, 2
 25 *α* *και* *ε* *υ* *θεως* *εγ* *νομην* *εν*
πνη *κα* *ἰδον* *θου*
ρας *εκειτω* *ε* *ν* *τω* *συνω*
και *επι* *τω* *θρονων* *κα*
θημενων *και* *ο* *καθη*
 entreligne *επι* *των* *θρονων*
 30 *μενος* *ομοιως* *ορασει*

Les lignes 15-16, omises plus haut et indiquées par le signe de l'Ancora, existent à la marge inférieure (même main). L. 2 *ω* et *συν*, l. 8 *μου*, l. 9 *σ*, l. 18 *α* et *εν*, l. 19 *η* *φω*, l. 25 *α* *και*, l. 29 *επι* *των* *θρονων* sont écrits par la deuxième main.

L. 1. La leçon originale du papyrus était celle des manuscrits BAC : ζήλωσε, elle a été remplacée par ζήλωσον, seconde main du papyrus et Sin. — 3, 15, 16. Égaré par les deux phrases identiques τὸν θύρον καὶ, le scribe avait omis les mots κρούω jusqu'à καὶ. — 8. σου, supplément écrit par la seconde main. — 9-10. La variante νευ(ε)ύηται καὶ κελύβηται est inconnue, la seconde main a restitué ἐν(ε)ύηται καὶ ἐκλύβηται. — 18. Il semble que la leçon originale ait été θύρον ἀνεωγμένον, les deux υ étant transformés par la seconde main en χ et εν. — 19. La fin de cette ligne, qui a peut-être été ἰδοὺ φωνή (se trouvant aussi dans le Sin.), est corrigée par la seconde main. — 22. ἀνάθη papyrus B Sin. — 23. χ papyr. Sin. B ἀνάθη A. — 25. καὶ εὐθείας P, leçon douteuse aussi du papyrus. — 26. On pourra suppléer peut-être [τω avant πνεύματι]. — 28. Lire καθήμενος. — 29. La seconde phrase ἐπὶ τὸν θύρον de l'entreligne est inutile.

13) Apocalypse, V-VI.

Fragment d'une feuille arrachée à un livre (codex) de papyrus, 41 x 70^{mm}. Écriture onciale du IVe siècle, peu élégante, se rapprochant de la cursive. On y trouve les abréviations πνω pour πνευματα, θυ pour θεος. ζ̄ pour ἐπτά. Une cédille existe au recto 2 après Δουεῖδ', nom étranger. Première publication par GRENFELL et HUNT, *Oxyrhynchus Papyri*, X, p. 18, n° 1230.

Écriture dans le sens des fibres
horizontales, recto.

Fibres verticales, verso.

ἰδοὺ ἐνέκησεν	ν, 5	[καθήμενος	VI, 5
Δουεῖδ' ἀνοίξει		καὶ κρούσ[χ]	6
αυτοῦ καὶ εἶδον ἐν	6	χρῆνιζ σιτου δηναρῖου καὶ	
ζωῶν καὶ ἐν μεσῶ πρ εὐθυτέρων		δηναρῖου καὶ το εἶσον καὶ το	
5 ὡς εσθραγγμένον ἔχον κερ[ατα		ἵστε κηρωξεν την σθραγγι δα	7
]τα ζ̄ πνω του θυ κπεσπα.		κρούσχα φωνην του πεταχτου	
ἦλθεν καὶ εἰληφεν ἐκ της δ[εξι]ας	7	εἶδ[ον]	8
οτ[ε] εἰληφεν	8	.....	
.....		.....	

Variantes.

Recto, l. 2. ἀνοίξει Sin. A papyr. ο ανοίγων B. — 3. εἶδον pap. B Sin. ἰδου A. — 5. ἔχον pap. B Sin. A ἔχον P. — 6. ζ̄ om. A; lisez ἀπεσταλμένα οὐ -νοι. — 7. εἰληφεν pap. Sin. A εἰληφεν την B εἰλ. το βιβλιον autres. — Verso, l. 5. Lisez κηρωξεν. — 6. φωνην om. B.

CHAPITRE VI

TEXTES DIVERS DE LA LITTÉRATURE CHRÉTIENNE

Nous réunissons sous ce titre d'anciens textes chrétiens dont chacun a son caractère spécial. Rarement livre de la vieille littérature chrétienne fut aussi en faveur que le Pasteur d'Hermas dont cinq exemplaires existent encore en fragments écrits sur papyrus. On ne se contenta pas alors des récits des livres canoniques, la fantaisie imagina même des narrations apocryphes sur la vie de Jésus et de ses apôtres. Un ancien hymne acrostiche et le brouillon d'une épitaphe chrétienne compléteront cette série, qui est assez intéressante au point de vue de la fécondité de la vieille littérature chrétienne.

- 1-5) Nouveaux fragments du Pasteur d'Hermas.
- 6) Acta Petri.
- 7) Acta Iohannis.
- 8) Fragments du protévangile de saint Jacques.
- 9) Apocalypse d'Élie.
- 10) Entretien apocryphe du Sauveur avec un pharisien.
- 11) Anecdotes et sentences relatives à Jésus.
- 12) Un prétendu dialogue de Jésus avec ses disciples.
- 13) Brouillon d'une épitaphe chrétienne.
- 14) Vieil hymne chrétien acrostiche.

1-5 Nouveaux fragments du Pasteur d'Hermas.

Parmi les livres qui ont été en vogue dans l'Église ancienne, un des principaux est le Pasteur d'Hermas; comme témoignage de cette faveur, un certain nombre de fragments d'anciens exemplaires en a été trouvé récemment en Égypte : — A. Le fragment de la Xe Similitude (m, 2-5; iv, 3), *Oxyrhynchus Papyri*, n° 404, III, p. 7-9, du IIIe siècle; c'est notre n° 22, v. *P. O.*, IV, p. 197. — B. Le papyrus de Berlin P. 5513, IIe Similit., 7-10; IVe, 2-5. Fragment d'un rouleau de papyrus, 180 × 150^{mm}, contenant le reste inférieur de deux colonnes d'écriture. Écriture onciale du IIIe siècle, dont un fac-similé a été publié dans les *Tafeln zur älteren griechischen Palaeographie* par U. WILCKEN, 1891, III. Le texte de la IIe Similit., 7-10 et de la IVe, 2-5, a été identifié et

édité par DIELS et HARNACK, *Ueber einen Berliner Papyrus des Pastor Hermas*, *Sitzungsberichte der Berliner Akademie der Wissenschaften, philosophisch-historische Klasse*, 1891, p. 427 sq. EUBHARD, *Die Berliner Hermas-Fragmente auf Papyrus*, *Tuebingen Theologische Quartalschrift*, 74, 1892, p. 294 sq. C. SCHMIDT et W. SCHUBART, *Berliner Klassikertexte herausgegeben von der Generalverwaltung der Kgl. Museen zu Berlin*, VI, *Altchristliche Texte*, Berlin, 1910, p. 13 sq.

Écriture dans le sens des fibres horizontales.

A. 1re colonne.

<p>..... ..... εντες εν εν η̄ πλουτοι εν ..... 5 [π]αρχ̄ του κῡ (I. κυριου) ἀδισταχ̄ιτως παρ̄χει τῷ πένητι καὶ τούτο ἔργον [μέγα ἐστὶ] καὶ δεκτὸν παρὰ τῷ θεῷ (I. θεῷ) ὅτι συνῆκεν ἐπὶ τῷ πλούτῳ αὐτοῦ καὶ ἡργασατο εἰς τὸν πένητα ἐκ τῶν δωρημάτων 10 [τ]ῷ κῡ (I. κυριου) καὶ ἐτέλεσεν τὴν διακονίαν ἕρ ἄως ἢ παρὰ τοῖς ὄν̄ ἀνθρώποις ἢ πε [λ]εῖα δοκῆ̄ κερπὸν μὴ φέρειν καὶ οὐκ ὄ δ̄ασιν οὐδὲ νοῦσιν ὅτι ὅταν ἀβροχία [γ]ίνηται ἢ πετελεῖα ἔχουσα ὕδωρ τρέφει 15 [τ]ὴν ἄμπελον καὶ ἡ ἄμπελος ἀδιδάξει πτόν ἔχουσα τὸ ὕδωρ διπλοῦν τὸν κερ πὸν ἀποδίδωσιν καὶ ὑπὲρ αὐτῆς καὶ ὄ πὲρ τ[η]ς πετελεῖας οὕτως καὶ οἱ πένητες ὑπὲρ τῶν πλουσίων ἐντυγχάνοντες (I. ἐντυγγ.) 20 πρὸς τὸν κῡ (I. κυριον) πληροφροῦσι τὸ πλούτος αὐτῶν καὶ πάλιν οἱ πλούσιοι χροηγοῦν τες τῶς πένησι τὰ δεινὰ πληροφροῦσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν γαίνονται ὄν̄ ἀμφο τεροῖ κα]νονοὶ του ἔργου τοῦ δικαίου 25 ταῦτα ὄν̄ ὁ ποιῶν οὐκ ἐγκαταλειφθή σε ταῑ ὑπὸ τοῦ θε̄ (I. θεῷ) ἀλλὰ ἐσται γεγραμμέ νος εἰς τὰς βίβλους τῶν ζώντων ¹⁰μα κ[α]ριοι οἱ ἔχοντες καὶ συνιέντες ὅτι πα</p>	<p>H^e Similit., 7</p> <p>8</p> <p>9</p> <p>10</p>
--	--

1. καὶ τῶν κτλ. 1. καρῶν πλοῦτιζόνται ὁ γὰρ συνῶν
 2. τούτων θ' ἀνεστῆται καὶ διακονήσῃ τι

Variantes.

- 1. 2, 5. τὰρ : ἀπὶ codex Athous. — 8. εἰργαστο Ath. — 10. ἐπέσει Ath. τὸν διακονικὸν τοῦ καρῶν ὁρθῶς Ath. — 11. τοῖς ἀσθενοῦσι τῶν Ath. — 12. οἰδοσιν Ath.
- 13. ἔαν Ath. — 14. ὕδωρ ἐργασθ Ath. — 17. δίδωσι Ath. — 18. αὐτοῖς Ath. — 18. οὐτω Ath. — 19. ἐντογγίζοντες πρὸς τὴν καρῶν ὑπὲρ τῶν πλοῦσιων Ath. — 20. τὴν πλοῦσιων Ath. — 23. γίνονται Ath. — 25. ἐργασθ Ath. — 26. ἀπὸ Ath. — ἐπιεργασμένοι Ath. — 27. τὴν βούλῃν Aethiopi., Latina Palatina, Copt. — 29. ὁ γὰρ συνῶν... διακονήσῃ τι omis. Ath., cf. Latin. Vetust. « qui hoc enim senserit, poterit aliquid ministrare », Latin. Palat. « qui autem hoc senserint, poterunt aliquid boni operari ».

B. 1re colonne.

. . . . .
 ὁ γὰρ καρῶν ὁ ἐργασμένος θεία
 5 φεία ἐστὶ τοῖς δικαίοις τοῖς δὲ ἀμαρτωλοῖς
 γαιῶν κτλ ὅταν οὖν ἐπιλαμπή τὸ ἔλεος
 τοῦ κτλ 1. καρῶν τότε φανερωθήσονται οἱ δουλεύ
 10 οντες ἐπὶ θεῷ (1. θεῷ) καὶ πάντες φανερωθήσονται
 ὡςπερ γὰρ τῷ θεῷ ἐνός ἐκαστοῦ
 15 δένδρου οἱ καρποὶ ἐπιτηνώσκον
 ται πιστοὶ εἰσιν οὕτως καὶ τῶν
 δικαίων οἱ καρποὶ φανεροὶ ἔσονται καὶ
 20 γνωσθήσονται πάντες εὐθελεῖς ὄντες
 καὶ ἐν τῷ αἰῶνι ἐκείνῳ ἵτι δὲ ἔθνη καὶ οἱ
 ἀμαρτωλοὶ ἅ εἶδες τὰ δένδρα τὰ ξηρὰ τὰ
 25 οὗτοι εὐρεθήσονται ξηροὶ καὶ ἄκαρποι
 ἐν ἐν εἰῶν τῷ αἰῶνι καὶ ὡς ξύλα
 30 κατακαυθήσονται καὶ φανεροὶ ἔσονται
 ὅτι ἡ πρᾶξις αὐτῶν πονηρὰ γέγονεν
 ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν οἱ μὲν γὰρ ἀμαρτωλοὶ καυθή
 35 ῃσονται ὅτι ἤμαρτον καὶ οὐ μετενόησαν
 τὰ δὲ ἔθνη καυθήσονται ὅτι οὐκ ἔγνωσαν
 40 τὸν κτλ σκῆτα αὐτοῦ ἵσὺ οὖν ἐν σοὶ
 καρποφόρησον ἡ ἐν τῷ θεῷ ἐκείνῳ
 γνωσθήσῃ σοὶ ὁ καρπός κτλ ἀπέργου δὲ
 45 ἄπο πολλῶν πρᾶξεων καὶ οὐδέποτε οὐδὲν δι
 ἀμαρτήσεως οἱ γὰρ τὰ πολλὰ πρᾶσσοντες

IV^{re} Similit., 2

3

4

5

L. 32. Latina Vetustior, Palatina, Aethiopica : aestus; θρόνος, lege θέρος. Ath. — 38. φανεροῦνται καὶ ἐπαινωσκονταί Ath. — 41. πάντες οἱ εὐθαλεῖς ὄντες ἐν τῷ αἰῶνι ἐκείνῳ Ath. « et parebunt omnes hilares et gaudentes in illo saeculo restituentur ». — 53. ἀπὸ τῶν πολλῶν Ath. — 54. διακέρτης Ath.

La IIIe Similitude manque; comparez le fragment de Hambourg, recto. l. 12, différent du numérotage ordinaire de même que la version copte, v. J. LEIPOLDT, *Sitzungsberichte der preussischen Akademie*, Berlin, 1903. 5 mars.

C. Papyrus de Berlin P. 6789, VIIIe Similit., I^r, 1-12.

Double feuille arrachée à un livre (codex) de papyrus, 155 × 145^{mm}. L'écriture onciale a le caractère du vi^e siècle. Publié par C. SCHMIDT et W. SCHUBART, *Berliner Klassikertexte...*, VI. *Altchristliche Texte*, Berlin, 1910, pp. 17-20.

Première feuille.

Écriture sur les fibres horizontales, recto.	Sur les fibres verticales, verso.
<p>λυθασιν οἱ κεκλιμέ VIIIe Similit., I, 1 20 νοι ἐν ὀνόματι κυ² εἰσπη και δὲ ἄγγελος κυ² ἐν] δοξος λαίαν (l. λαίαν) ἰσχυ[ρός] 5 ὑψηλὸς π[αρά τὴν [τεάν] δρ[επανον] ἔχων μέγα καὶ ἔκαπτεν κλάδους [ἀπὸ τῆς ἰτέας καὶ ἐπεδί] [δου τῷ λαῷ τῷ σκεπα] 10 ζομένῳ ὑπὸ τῆς ἰτέας] μ[ετὰ] δὲ βάρδεϊα ἐπεδίδου αὐτοῖς ὡ[σεί] παρυαῖα] 3 μετὰ τὸ [πάντας] λαθεῖν] τὰ βάρδεϊα ἔθηκεν τῷ 15 δρέπανον ὁ ἄγγελος] καὶ τὸ δ[ένδρον] ἐκείνο ὑγιᾶς ἦν οἶον καὶ [ἐοράκειν αὐτό. . . . .</p>	<p>[θαύμαζε εἰ] τὸ δὲν δρον τ ουτο ὑγιᾶς δι ἐμείνεν τοσούτων [κλάδων] κοπέτων [ε φησὶ] πᾶν τὰ 25 δης καὶ δηλωθήσεται [σοι τὸ τί ἐστίν] ὁ ἄγγελ] λος ὁ ἐπιθεδωκός τῷ [λαῷ τὰς βάρδους] πᾶ [ιν ἀπῆται] αὐτ[οῦ] καὶ 30 [καθὼς] ἔλαβον σ[π]τωσ] [καὶ ἐκλοῦν]το πρὸς [αὐτὸν καὶ εἰ]ς ἕκαστος [αὐτῶν] ἔπεδίδουν τὰς βάρδους ἐ[λάμβανε]ν 35 δὲ ὁ ἄγγελος κυ² καὶ κατ [ένει] αὐτὰς [παρά τίνων] [ἐλάμβανε]ν τὰς βάρδους] [ζήρας καὶ βιβρωμένους]</p>

L. 1. [ἐκ] λυθασιν papyr. — 2. ὀνόματι Athous. — 4. ἰσχυρός scriba expunxit. — 13. μετὰ δὲ τὸ Ath. — 18 sq. ἐθαύμαζον δὲ ἐγὼ ἐν ἐμυτοῦ λέγων πῶς τοσούτων κλάδων κεκαμμένων τὸ δένδρον ὑγιᾶς ἐστίν: λέγει μοι ὁ ποιητὴν μὴ θαύμαζε Ath., λέγων usque ad ἐστὶ papyrus omisisse videtur. — 21. τὸ δένδρον Ath. ἔμεινε Ath. —

24. Papyrus mutilus ἐπὶ ἧς δὲ φησὶ πάντα ἰδοῦς Ath. — 29. In papyro apparent... ὅτι cum accentu gravi, ἀπέρται ἐπὶ αὐτῶν Ath. — 30. ὅπως Ath. — 33. ἐπεδίδου Ath. — 34. ἐλατάνου Ath.

Deuxième feuille.

	Écriture sur les fibres horizontales, recto.		Sur les fibres verticales, verso.
	ὡς ἐπὶ καταβλάθου VIII ^o Similit., 1, 6		ἐχούσας καὶ ἰσοπύρι
40	σεν ὁ ἀγγέλος τοῦ		χωρὶς ἰσπύουτο
	τῆς τοιαύτης βλάβου	60	ἑτέρου δὲ ἐπεδίδου
	ἐπιδοῦ δὲ ὡς τῆς χωρὶς		σαν τὸ ἥμισυ ζήρον
	ισπύουσι καὶ ἑτέρου δὲ		καὶ τὸ ἥμισυ μέρου
	ἐπεδίδουσαν ζήρον ἀλλ' ὅ		χλωρὸν καὶ οὐκ οὐ χω
45	καὶ ἴσχυον βλάβου καὶ ὑπὸ		ρὶς ἰσπύουτο ἑτέρου
	σπύου καὶ τούτου ἐ	65	δὲ προσέφερον
	καὶ σεν χωρὶς ἰσπύ		τῆς βλάβου αὐτῶν
	ουσι καὶ ἑτέρου δὲ ἐπε		τῆ δὲ μέρου τῆς βλ
	δίδου ἥμισυ		δου χλωρὸν τὸ δὲ τρι
50	καὶ οὐκ οὐ χωρὶς ἰσπύου		τον ζήρον καὶ οὐκ οὐ
	καὶ ἑτέρου δὲ ἐπεδί	70	χωρὶς ἰσπύουτο
	δουσαν τῆς βλάβου αὐτῶν		.....
	ἥμισυ καὶ σπύου		
	ἐχούσας καὶ οὐκ οὐ χωρὶς		
55	ισπύουτο ἑτέρου δὲ ἐπε		
	δίδου τῆς βλάβου αὐτῶν		
	χλωρὸν καὶ σπύου		

L. 43. ἰσπύου cf. 55 ἰσπύου cod. Ath. — 53 sq. « alii porrigebant virgas suas virides scissuras habentes et hi segregabantur » : Latina Palatina, Aethiopica, omis. cod. Ath. et Latina vetustior. — 60. ἐπεδίδου cod. Ath. Versum II omisit Latina Palatina. — 61. τὸ ἥμισυ ex coniectura restituerant Gebhardt et Haruack ἥμισυ cod. Ath. — 62. Versum 12 omis. Latina Palatina.

La qualité du texte de notre papyrus est bien meilleure que celle du codex Athous; il concorde aussi avec l'ancienne traduction latine, d'ailleurs excellente.

D. Fragments, de la collection Amherst. Visions : I, 2, 2-3, 1; III, 12, 3-13, 3; Mandat., XII, 1, 1-3; IX° Similit., II, 1, 2, 4, 5; XII, 2, 3, 5; XVII, 1, 3, 4; XXX, 1, 2, 3, 4.

Parties de 7 feuilles d'un livre (codex) de papyrus en écriture onciale du VIe siècle avec les abréviations usuelles des manuscrits bibliques. Première édition par GRENELL et HUNT. *The Amherst papyri*, part II, London, 1901, pp. 194-200, n^o CXC. Plaque 24.

a) 140 × 120^{mm}.

Recto.

Verso.

ἐν τῇ καρδίᾳ μου βλέπω I^o Vis., II, 2
 κ' ἀπέναντί μου καθέ
 δρα^ν λευκὴν ἐξ ἑρίων
 χειρῶν γεινῶν γεγονούτων
 5 με γλῆν καὶ ἦλθε γυ
 νῆ πρεσβύτις ἐν ἱματι
 σμῶ λαμπροτάτῳ ἔχου
 σα βιβλίον εἰς τὰς χεῖρας
 καὶ ἐκάλησεν μὲν καὶ
 10 ἀσπάζεται με Ἐρμᾶ
 χαῖρε : ἀγὼ λυπούμε
 νος καὶ κλαίων εἶπον
 κυρία χαῖρε καὶ εἶπέν μοι
 τί στυγνός(,) Ἐρμᾶς(,) ὁ μ. κ.
 15 κρόθουμος ὁ ἀστόργητος
 ὁ πάντοτε γελῶν τὸ
 οὕτως κατὰ καρδίαν τὸ
 [δ]έξαι : καὶ σὺ γλῆν ἀκρόσ(,) καὶ
 γὼ εἶπον ἀπὸ γυ
 20 ναικὸς ἀγαθότητος
 λεγούσης μοι ὅτι ἤμαρ
 τον εἰς αὐτῆν ἡ δὲ
 ἔρη μὴδ' αὐτὸς ἐπὶ τὸν

[καὶ ἡδὴ δεδουκίμα σμέ I^o Vis., II, 4
 5 νον ἐὼν ἐπιθυμῆσας
 ἰσχυρὸν ἔργον καὶ μὴ
 λίστα Ἐρμᾶς ὁ ἐργαζο
 τής(,) ὁ ἀπεχόμενος πᾶ
 σης ἐπιθυμίας πονη
 10 ρῶς καὶ πλῆρης πάσης
 ἀπλοότητος καὶ ἀκακί
 ας μεγάλης. ἀλλ' οὐχ εἶ
 III, I
 [νεκα τ]ούτου σοι ἄργί
 ζεται ὁ θεὸς ἀλλ' ἵνα τὸν
 15 [σῆ]κόν σου τὸν ἀνομήσα(ν)
 [τ]α εἰς τὸν κν καὶ εἰς ὕμᾶς
 τοὺς γονεῖς αὐτῶν εἰ
 [πιστρέψω]ς : ἀλλὰ φι[λό]
 [τεκνος ὦν] οὐκ ἐνοουθεῖ
 20 [ταις σοῦ τὸν οἶκον ἀλ
 λὰ ἀργάκας] αὐτὸν κατα
 [ρθαρῆσαι] διὰ τοῦτο ἄρ
 4 [γί]ζεται σοι ὁ καὶ ἀ[λ]λ'

Variantes.

Recto l. 4. χειρῶν γεινῶν sic papyrus Sinaiticus^o (omisit I^o manus). — 12. κλαίων papyr. Sin.^o χαῖρων Sin.^o. — 14. Ἐρμᾶς : Ἐρμᾶ Sin.^o. — ἀστοργητος Sin. Ath. — 19. ὑπὸ γυναικὸς papyrus Sin.^o, praemis. κυρία ἰουδαϊσμός μοι γέγονεν Sin.^o. — 21. μοι : omis. Sin. Ath. — Verso l. 13. ἀργίζεται σοι Sin. Ath. σοι omis. Sin.^o. — 16. καὶ εἰς ἡμᾶς Sin.^o Ath. η αὐτοῦς η Sin.^o. — 22-23. τοῦτό σοι ἄργίζεται Sin. Ath. — Les punctuations de recto 10.11.18, verso 12.18.20, l'apostrophe et l'esprit de verso 14 sont de la main originale du papyrus.

b-c 50 x 95 et 50 — 55^{mm}, planche 24 (verso).

Recto.

Verso.

.....
 καὶ ἐπέθεθε τῆς γράμ. III. Vis., XII, 3
 λακκία εὐμῶν καὶ προε
 ἤλθεν ὑμῶν ἰσχυρότης
 καὶ ἐνεδυναμώθητι
 ἐν τῇ πιστεῖ καὶ ἰδὼν ὁ
 καὶ τὴν ἰσχυροποίησιν
 ὑμῶν ἐχάρη καὶ διὰ τοῦ
 τοῦ ἐδήλωσε ἡ οὐρανὸν
 [οὐκ ὀδομένη τῶν πύργων
 10 καὶ ἕτερα δὴ λῶσαι ἐν ἡ

10 lettres perdues ἐπὶ συμφέσει, 3
 ἡσὺ εἶδες καθ' ἡμ. ἐνην
 θεσίαν
 ὅτι τὸ σῆμα εἶχε ποδὸν
 τὸ συμφέσει ἡ καὶ ἰσχυρῶς
 ἔστηκεν καὶ γὰρ ὁ κόσμος
 διὰ τὸ σῆμα ἡ καὶ τῆς κα
 στοιχείων οὐκ ὄν μετα
 νοῦσ ἀντες ὀλοτελῶς
 10 νέου ἔσσονται τῆθεμε
 λι ωμένοι οἱ ἐξ ὅλης
 .....

Verso l. 2. καθήμενον ἰσχυρὰ ἢ θείας les manuscrits; suppléez peut-être ἰσχυρῶν τοῦ θεσίαν. — 4. ποδὸν εἶχε codices. — 5. Lisez καὶ ἰσχυρῶς. — 7. στοιχείων κρατεῖται les manuscrits.
 La ponctuation de recto 7 est de la main originale qui a écrit le papyrus.

d) 40 x 38^{mm}, planche 24 (recto).

Recto.

Verso.

.....
 λέγει μοι ἄρα ἀπὸ σεο Mandat., XII,
 1, 1
 τοῦ πάσαν ἐπιθυμίαν
 πονηρῶν ἐν δούσει δὲ τὴν
 ἐπιθυμίαν τὴν ἀγαθὴν
 5 καὶ σεμνήν.....
 .....
 .....

.....
 τῆς πονηρῶς τῆς παραδί 3
 δόντα τοῦ ἀνοῦς εἰς
 θάνατον ἵνα ἀρεῖσθωμι
 ἀπὸ αὐτῶν ἀκούσθωμι
 5 ἐν ποίσις ἔργοις θάνα
 τοῦ ἢ ἐπιθυμία πονηρῶ
 τοῦ δούλους τοῦ θου
 .....

Recto l. 5. Suppléez peut-être σεμνήν ἐν ἐνδοξομένην γὰρ τὰ ὅταν τὴν ἐπιθυμίαν.
 — Verso l. 3. γνωρισθὼν μοι ἵνα ἀρεῖσθωμι cod. Ath. — 4. ἀκούσθωμι Ath. — 6. ἢ πονηρῶ Ath.

e) 68 × 76^{mm}, planche 24 (recto).

Verso.	Recto.
.....	.....
πεδίου ἐδειξ ἔν μοι IX ^o Similit., II, 1	ἐνδεῶς ὑμέναι δὲ ἦ 4
πέτρων μετ' ἀλλήλων	σκαν ἴαν ὁδὸς χιτῶνας
κίην ἐκ τοῦ παιδίου (l. πεδ-) ἀνά	καὶ περὶ ἐξωσμέναι
θεόηκουσαν ἢ δὲ πέτρα	ἦσαν ἐπ' ἄρ' ἔσω
5 ὑψηλοτέρων ἢ τῶν ὄ-	5 τοῦς ὄμ' οὐς ἔχουσαι
ρειων τετραγώνων	τοῦς δὲ ζῆλος ὡς μελ-
ὥστε δὴν ἀσθαι ὄλον	λουσαι φασ' ἴων τι βραστά
τὸν κόσμον ἢ γωρῆσαι πα 2	ζῆον ὅτω εἴτοιμοι
λαὶ δὲ ἦν ἢ πέτρα εἰ	ἦσαν ἴαν γὰρ ἰλαραὶ ἦ
10 κείνη πύλ' ἦν ἐκκακ' ο	10 σκαν καὶ π' ῥέθυμοι...
μμέναν ἔχουσα ὡς	..... τοῦ ὁδεῖν
.....	.....

Verso l. 6. Peut-être τετραγώνων, faute du scribe pour τετραζώνων. — Recto l. 4. ἦσαν omis. cod. Ath. — 10. μετὰ τοῦ ἰδεῖν cod. Ath.

f) 112 × 170^{mm}.

Recto.	Verso.
.....	.....
καὶ πάλαι πε IX ^o Similit., XII, 2	[11 lettres perdues] 5
τρα ἢ δὲ π' ἀλαφροῦ	[8 lettres perdues] ἀπὸ τῆς καὶ
διὰ τί καὶ ἦν εἰς 3	μείαν ἔχει πύλιν μί
φασίν ἐπ' ἐσχάτων	τι δὴν εἰς ἐκείνην
5 τῶν ἡμερῶν τῆς σου	5 τὴν πόλιν εἰσελθεῖν)
τελείας φανεροῦς ἐγέ	εἰ μ' ἢ διὰ τῆς πόλεως
νετο διὰ τ' ὅσο καὶ ἠ	ἦς ἔχει πῶς γὰρ φη
ἐγένετο ἢ πύλιν ἔναι	μ' ἢ καὶ (l. κόριε) δὴν καὶ γενέσθαι

Recto l. 1-4. διὰ τοῦτο καὶ παλαιός ἐστιν ἢ δὲ πόλις διὰ τί καὶ ἀλαφροῦ, φασί, κόριε, ὅσο, φασίν, ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν cod. Ath. — Verso l. 2. ἀπὸ τῆς : περιτετραγισμένην κώλιφ καὶ μίαν Ath.; au lieu de ε dans la première ligne, on pourrait lire aussi ο ου σ. — 4. δὴν εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην Ath.

g) 47 × 38^{mm}, planche 24 (recto).

Recto.	Verso.
.....	.....
καὶ περὶ τῶν ὄρων ἢ μοι IX ^o Similit., XVII, 1	διὰ τί οὕτω ποικίλα 3

δωδεκὰ δ' αὐτῶν ἄλλαι
 εἰσὶν αἰθεράκι καὶ κούρῃ
 ῥησὶν τὰ ἄλλα τὰ πα

δωδεκα εἰς φυλάκι
 αἰ κατ' οὐρανοῦσαι ...
 ... τὸν κόσμον ἐκτὴν γέγρα

ον τα τὰ ἄλλα εἰς τὴν
 αἴα δορῆν οὐραν ἐπέθη
 σον αἰ λίθοι αὐτῶν μιγ
 χρο αἰ γίνοντο λαμπ
 ροι ὡς καὶ οἱ ἐκ τοῦ βῶ
 θου ἀναθεῖντες ἀσ
 θεῖαι ὅτι φησὶ ἐπὶ πάντα

4

Recto l. 2. διατι ἄλλαι καὶ ἄλλαι εἰσὶν αἰθεράκι καὶ κούρακι Ath. — 5. τὰ δωδεκα φυλάκι εἰσὶν αἰ κατ' οὐρανοῦσαι ὄλον τὸν κόσμον Ath. εις : corrigez dans le papyrus εἰσί.

h) 58 - 54^{mm}, planche 24 (verso).

Recto.

Verso.

.....
 ε φησιν περὶ τοῦτω(ν) IX° Similit.
 xxx, 1

πάντων αἰ λίθοι ἐκ
 τοῦ πεδίου (l. πε-τῆρ μένοι
 καὶ τεθειμενοι εἰς
 τὴν οἰκοδομήν τοῦ
 πύργου ἀντὶ τοῦ ἀποβε
 θῆναι μένον αἰ βῆσαι
 εἰς τοῦ ἄρουρ τοῦ ἰου
 κωδ ἐπεὶ ἴσων

2

πιστεῖς αὐτες καὶ
 ..... πιστεῖν

3

ἐκ τοῦ ἀποβῆναι γένους
 εἰσὶν μακαριον τὸ γένος
 τοῦτ' ὅτι ἄκακόν ἐστι
 ἄλου εἰδῶν καὶ περὶ τῶν
 λίθων τῶν σταγῶν γύλων (l. στρ.)
 καὶ λαμπρῶν καὶ αὐτῶν
 πάντες ἐκ τοῦ ἄρουρ

4

Recto l. 1. φησί, καὶ περὶ Ath. — 2. αἰ λίθοι αἰ ἐκ τοῦ πεδίου Ath. — 8. τοῦ λευκοῦ τοῦτω ἐπεὶ Ath. — Verso. Le texte grec original n'est pas encore connu; on pourra comparer cependant la vieille traduction latine : « hi autem omnes candidi inuenti sunt, qui crediderunt et qui credituri sunt; ex eodem enim genere sunt. felix hoc genus quia innocuum est. audi nunc de illis rotundis lapidibus et splendidis. hi omnes de hoc candido monte sunt. » — L. 2. Peut-être καὶ ἐπιπλέοντες πιστεῖν.

i) 6 × 25^{mm}.

Recto.

Verso.

.....
 ενζ.
 τ.
 .....

.....
 ..
 σεζ.
 .....

k) 146 x 55^{mm}.
 > 179 Σφ.

	Recto.		Verso.
	:	(section XI	
	—	page 24.)	π
	κ ε		τ
	ν		τ
	λ		τ
5	.		δ
	ϑ		.....
	ζ:		
10	.		
	.		

E. Oxyrhynchus, Papyrus 1172. II° Similit., 4-7-10.

Feuille arrachée à un livre (codex) de papyrus, 192 x 129^{mm}, contenant les pages 70 et 71 du manuscrit. Écriture semi-cursive du IVe siècle avec les abréviations usuelles pour θεός et κύριος. Recto l. 2. ζαίττι avec l'accent circonflexe (?). Pas de ponctuation. Première édition par A. S. HUNT, *The Oxyrhynchus Papyri*, IX, 1912, p. 11-16, n° 1172.

Recto, page 70 du manuscrit.

<p>καλὸν διδοῦν ἐργασίμηνά δὲ ὁ λόγον καὶ σαφῆρον φέρει [αὐτῆ] ὁ δὲ ἢ παρὰ τοῦ ἡ εἰς τοὺς δούλους τοῦ θ(ου) (l. θεοῦ) καίττι ις (l. εἰς) πτωχὸν καὶ πλούσιον ἢ πῶς, φησί. κ εἰ (l. κύριε) γνωρισθῶ μοι ἢ κούε φησὶν ὁ μὲν πλούσιος ἔχει γρημάτα τὰ 5 δὲ πρὸς τὸν κν (l. κύριον) πτωχεύει περισπῶμενος περὶ τὸν πλοῦτον ἐκυστῶ καὶ ἴαν μακρὰν ἔχει τὴν ἐν πευζίν καὶ τὴν ἐξομολόγησιν πρὸς τὸν κν (l. κύριον) καὶ ἴν ἔχει βληγρὰν καὶ μικρὰν καὶ α. . . ἴν μὲ ἔχου σαν δύνανμιν(,) ὅταν σὺν ἐπαναπῆκῃ ἐπὶ τὸν πένητα 10 ὁ πλούσιος καὶ γρηγρῆ αὐτῶ τὰ δέοντα πεισθεύει ὅτι ἐν ἐργασίη (l. -αι) εἰς τὸν πένητα δυνήθησεται τὸν μ. ι σθὸν εὐρεῖν παρὰ τῶ θ(ου) (l. θεῶ) ὅτι ὁ πένης πλούσιός ἐστ ἐν τῇ ἐντεύξει αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ ἐξομολόγησει καὶ δύνανμιν</p>	<p>II° Similit., 4 5 5</p>
--	---

10 μετ' ἄλλων ἔχει παρὰ τῷ θεῷ (l. θεῶ) ἢ ἐν τῷ εἶς ἡ τοῦ. ἐπι
 15 γρηγορεῖ ὡν ὁ πλούσιος τῷ πένντι πάντ' ἰδὲ ἰσθλάτως
 ὁ πένντι ὡν ἐπιγρηγορευμένος ὑπὸ τοῦ πλούσιου ἐν
 20 τῷ γρηγορεῖ τῷ θεῷ (l. θεῶ) εὐχρηστον αὐτῷ ὡς τῷ διδόν
 τῷ αὐτῷ κάκεινος ἐπι καὶ ἐπι ἐπισπουδαχίαι περὶ
 25 τοῦ πένντιος ἕνα ἰδικλιπτος l. -λει- γρηγορεῖ ἐν τῷ εἶος
 αὐτῷ ὡς ἰδὲ γὰρ ὅτι ἡ τοῦ πένντιος ἔντευξις πρὸς
 δευτέρῃ ἐστίν καὶ πλουσία πρὸς αὐν (l. κυρίου) ἢ ἀμφὶ τεραι ὡν
 τὸ ἔργον πλουσίαν ὁ μὲν πένντι ἐργάζεσθαι τῷ
 30 ἔντευξι l. -ξαι ἐν τῷ πλουτεῖ ἢ ἐλάθειν παρὰ τοῦ αὐτῷ
 τῶν ἀπὸ δίδωσι τῷ αὐτῷ (l. κυρίου) τῷ ἐπιγρηγορευντι αὐτῷ
 35 καὶ ὁ πλουσίως ὡσαυτως τὸ πλουτος ὁ ἐλ. ἀθειν παρὰ

7

1. l. ο = 70, numéro de la page du manuscrit. — δίδωσιν ἐρρημμένη δὲ γρημαὶ
 σαφρον καὶ ὄλιγον eod. Ath., *in terra* : version latine qui suit l'ordre des
 mots du papyrus : *eriguum et nugacem*. — 4. γρηματα papyrus, versions
 latines et éthiopienne : *γρηματα πολλὰ* Ath. — 6. ἐαυτῷ αὐτῷ Ath. —
 μακρῶν : μακρῶν Ath., versions latines et éthiopienne. — 6-7. τῶν ἐξομολόγησιν
 καὶ τῶν ἔντευξιν Ath. — 8. μακρῶν καὶ βλακρῶν Ath. — α., αὐν leçon incertaine
 ἢν θεόπιου Ath. — 9. ἐπαναπῆαι : ἀναπῆαι Ath. — 9-10. ὁ πλούσιος ἐπὶ τὸν πένντια
 Ath. — 10. γρηγορήση Ath. — 10-11. πιστεῶν ὅτι ὁ ἐργάζεσθαι Ath. *credet
 utique dices quoniam si operatur* : Latin. Palatin. *confisus* Aethiop. — δυνήσεται
 Ath. — 14. αὐτῷ καὶ ἐν τῷ : καὶ τῷ Ath. ; καὶ τῷ ἐξομολογήσει non vertit versio
 latina utraque. — 16. ὡν : δεῖ Ath. — ο de ὑπὸ corrigé (σπο). — 17. αὐτῷ τῷ θεῷ
 Ath. — ὑπὲρ : περὶ Ath. — 18. καὶ ἐπι omis. Ath. — 20. ἡ ἔντευξις τοῦ πένντιος
 Ath. — 21. τῶν θεῶν Ath. — 22-23. τῶν ἔντευξιν Ath. — 23. παρὰ aussi dans le
 papyrus de Berlin : ἀπὸ Ath. — 25. τὸν πλουτων ὡν Ath.

Verso, page 71 du manuscrit.

οα

10 τοῦ αὐτῷ (l. κυρίου) ἀδυστάτως παρ' ἐχέστε τῷ πένντι(ι) καὶ τοῦ
 15 τῷ εργο. . . . εργα ἐστίν καὶ ἰδὲ δευτέρῃ παρὰ τῷ θεῷ (l. θεῶ)
 20 ὅτι συνήλθεν ἐπι τῷ πλούτῳ αὐτῷ καὶ ἡργιάσα
 25 τῷ ἐπι τὸν πένντια ἐκ τῶν δωρημάτων τοῦ αὐτῷ (l. κυρίου)
 30 καὶ ἐτέλεσεν τῶν διακονίαν ὀρθῶς ἢ παρὰ τοῖς
 35 ὡν ἀθρώποις ἢ πετέλια δοαίει καρπον μὴ φέ
 40 ρειν καὶ ὡα οἰδ' αὐτῷ ὡδὲ νοῦσαι ὅτι ὅταν ἀβροχία
 45 γ' ἐν αὐτῷ καὶ ἡ πετέλι ἐκ' ἔχουσα ὕδωρ τρέφει τ' ἡν ἄμῃ

Il° Similit., 8

πελ ο ν καὶ ἡ ἄρπελ[ο]ς ἀδι:ἀλ:πτ ο ν (l. -λει-) ἔχουσα τὸ
 28 ὕδωρ διπλοῦν τὸ ν καρπὸν ἀποδίδωσιν καὶ ο
 π[ε]ρ ἐξουτῆς καὶ ὑπὲρ τῆς πετελέας οὕτως ὄν καὶ
 οἱ π[ε]νήτες ὑπὲρ τῶν πλουσίων ἐτυγχάνον (l. ἐντ.)
 τες πρὸς τὸν κυ (l. κύριον) πληροφροῦσι τὸ πλοῦτος καὶ
 τῶν καὶ π[ε]ν[ε]τῶν οἱ π[ε]ν[ε]τῶν ἐπιγροφροῦντες
 30 τοῖς πένησι τὰ δεόντα πληροφροῦσι τὰς ψυ
 χὰς αὐτῶν ἡ γὰρ ἄν[τ]ις ὄν ἀμρότεροι κοινω νοί 9
 τοῦ ἔργου τοῦ δικαίου ταῦτα ὄν ὁ ποιῶν οὐκ ἐγ
 κα ταλειθρήσεται ὑπὸ τοῦ θ[ε]οῦ (l. θεοῦ) ἀλλὰ ἔσται ἐγε
 γρηα μμένος εἰς τὰς βίβλους τῶν ζώντων 10 μα
 35 καὶ ἄρισ οἱ ἔχοντες καὶ συνιέντες ὅτι π[ρ]οφ[η] τοῦ κυ (l. κυρίου)
 πλουτίζοντες (l. -ται) ὁ γὰρ συνῶν τοῦτο δυνάσεται
 καὶ διακονῆσαι (l. -σαι) ταῖς ἀγαθῶν
 θ[ε]οῦ παραβολῆ δ

l. 26. παρ[η]γετιζι : παρ[η]γει Ath. — 27. La leçon est très douteuse. —
 29. ἐπί : εἰς Ath., papyrus de Berlin. — 30. διακονίαν pap. de Berlin, versio
 latina Palatina : διακονίαν τοῦ κυρίου Ath. — 30-31. τοῖς ὄν ἀνθρώποις pap.
 de Berlin : τοῖς ἀνθρώποις ὄν Ath. — 32. ἔταν, pap. de Berlin : ἐάν Ath.
 — 33. ἔχουσα ὕδωρ : pap. de Berlin : ὕδωρ ἔχουσα Ath. — 34. τὸ omis dans
 Ath. — 35. ἀποδίδωσιν : pap. de Berlin : δίδωσι Ath. — 36. οὕτως ὄν :
 οὕτως pap. de Berlin οὕτω Ath. — 37. ἐντυγγ. πρὸς τὸν κ. ὑπὲρ τῶν π. Athous.
 — 38. Cf. l. 25. τὸ πλοῦτος : pap. de Berlin, τὸν πλοῦτον Ath. — 39. ἐπιγροφ
 ροῦντες, γροφροῦντες pap. de Berlin et Ath. — 41. Lire γίνονται. — 43. ὑπό :
 pap. de Berlin, ἰπὸ Ath. — 44. τὰς βίβλους au pluriel pap. de Berlin,
 Ath.; au singulier dans les versions éthiopienne, copte et latine. — 46-47.
 ὁ γὰρ etc. omis. Ath. — 47. τα faute, pour τὸ. — 48. C'est l'indication de
 la fin du texte précédent de la 1re similitude; il semble que dans notre
 papyrus elle était suivie de la 14e, παραβολῆ τετάρτη. V. le fragment de Ham
 bourg, recto 12. La leçon et l'explication du θ précédent est incertaine.

F. Fragment de Hambourg. IVe Similit., 6-7; VIe Similit., 5.

Feuille arrachée à un livre (codex) en parchemin, 156 × 125^{mm}, dont
 l'écriture occupe 117 × 92^{mm}. Écriture du ive ou ve siècle avec les abrè
 viations usuelles pour θεός et κύριος. Le fragment est actuellement à Hambourg
 dans la bibliothèque de la ville. Première publication par K. SCHMIDT et
 W. SCHUBART, *Ein Fragment des Pastor Hermas aus der Hamburger Stadtbli
 othek, Sitzungsberichte der k. preussischen Akademie der Wissenschaften*,
 Berlin, 1909, XLII, 28 october.

Recto.

Verso.

11. . . . ἡ δὲ μεθ' αὐτῶν ἑσθλῶν IV° Similit.,
 6 τῷ κω (I. κυρίως) ἰδὲν λήψονται
 τα κα
 7 παρὰ τὰ αὐτῶν οἱ, διὲ μὴ δουλεύ-
 οντες τῷ κω (I. κυρίως) οὐδὲν λή-
 ψονται
 8 ἴβαν δὲ μὴ ἴαν τις πρῶτον ἐργάζη-
 ται
 9 δύνανται τῷ κω (I. κυρίως) δουλεύ-
 σαι οὐ γὰρ
 10 δι' αὐτῶν ἀρχεται ἡ δικαιοσύνη αὐτῶν
 ταυτα οὐκ ἔβαν ποιήσης δύνασαι
 11 καρποφορήσαι εἰς τὸν κῆρ να τὸν
 12 ἐργασίαν καὶ ὅς ἂν ταυτὰ ποιή-
 σαι καρποφορήσει
 παραβολή 5 V^o Similit., 1
 ἡ νηστεύοντός μου καὶ καθήμε-
 13 νου εἰς ὅρος τι εὐχαριστῶν τῷ κω
 (I. κυρίως)
 14 περὶ πάντων ὧν ἐποίησεν μετ' ἐ-
 μου βλέπω τον ποιμένα παρὰ τὰ
 15 θήμενός μου καὶ λέγονται τί ὁρῶσθε
 16 ἢ ὅς ᾧδε ἐλάληθ' ἄς: ὅτι, φημί, κα
 (I. κύριε) στα
 17 τί ὠνα ἔχω. ἢ τί ἐστίν, φησίν, στα τι
 20 ὠνα: νηστεύω, φημί, κα (I. κύριε.)
 νηστεία (I. -εἶα)
 21 διὲ, φησιν, τί ἐστίν αὕτη, ἦν να

στεύετε: ὡς εἰ ὄθιν, φημί, κα, οὐ
 3 τῶν νηστεύω. ἴδου οὐδ' αὐτε, φη
 σιν, νηστεύω εἰν τῷ θεῷ, οὐδὲ ἐστίν
 4 νηστεύω εἰς αὐτὰ ἢ ἀνομιλῆς ἦν να
 στεύω το αὐτῶ, δικαίη τοῦτο, φη
 5 μί, κα λαγαί; λέγω, φησίν, ὅ τι οὐκ
 ἐστίν αὐτῶ νηστεία ἦν δουλεύει
 6 νηστεύω εἰν ἀλλὰ ἐγὼ σε διδάξω
 7 τί ἐστίν νηστεία δικαίη καὶ πλὴ
 8 ρης τῷ κω ναί, φημί, κα, μακάρι
 9 ὁν με ποιήσεις ἔβαν γινῶ τὴν
 10 νηστείαν τὴν δικαίην τῷ θεῷ.
 ἄκουε, φησίν. ἢ ὅς ᾧ βουλήται
 11 ποιήσῃ νηστείαν ματαίαν.
 12 οὐκ ἔχω γὰρ νηστεύων τῷ θεῷ οὐ
 13 δὲν ἐργάζη τῆ δικαιοσύνης, κα
 14 στεύω δὲ τῷ θεῷ νηστείαν ται
 15 αὐτῶν ἡ μὴδὲν πονηρήσει ἐν
 16 τῆ ζωῆ σου ἀλλὰ δουλεύωσον
 20 τῷ κω ἐν καθαρῶ καρδίῃ: τερῶν).

Recto 1 sq. οἱ δουλεύοντες αὐτῶ, ἐκείνοι λήψονται τὰ αἰτήματα αὐτῶν cod. Ath. — 4. ἐκείνοι οὐδὲν λήψονται Ath. ἐκείνοι omis. Hamburg. versionesque Latinae. — 6. καὶ τῷ κυρίως: καὶ omis. Hamburg. — 12. παραβολή 5 Hamburg. ἀλλὰ παραβολή Ath., Similitudo v versio Latin.: dans l'église Alexandrine ou a numéroté différemment les parties de l'Herma. V. plus haut, n^o E, 48. — 13. νηστεύων καὶ καθήμενος εἰς ὅρος τι καὶ εὐχαριστῶν Ath. — 15. ἐποίησε Ath. — 19. τί, φησίν, ἐστίν Ath. — 20. νηστεύω Hamburg. Ath. Latina

Palatina, Aethiopica ieiunium Latina vetust. Lire *νηστεία*. — 21. *ἢν νηστεύετε* omiserunt versiones Latinae.

Verso I. Lire *εἰθέλειν*. — 3. *τῷ θεῷ* Hamburg. versionesque Latinae *τῷ κυρίῳ* Athous. — 4 sq. *οὐδὲ ἔστιν ἡ νηστεία*. — 5 sq. *δικαί, φημί, κόριε, τούτω λέγεις*. — 6. *λέγω* Hamburg. Latina vetusta *λέγω σοι* Ath., omiserunt versio Palatina et Aethiopica. — 9. *ἔστι* Ath. — *δικαί καὶ πλήρης* Hamburg. Ath. « plenum acceptumque » versiones Latinae. — 10. *καί, φημί, κόριε* Hamburg. « et dixi ei » Palatina, omis. Ath., Lat. vet., Aethiopica. — *μακάριον* jusqu'à *δικαίην* τῷ θεῷ omis. Ath. Lat. vet. Aethiopica. — 12. *τῷ θεῷ* Hamburg. « domino » Palatina. — 14. Lire *νηστεία*. — 15. *τῷ θεῷ* omiserunt versiones Latinae, Aethiopica. — 16. *ἐργάζεσθ* Hamburg. *ἐργάζεσθ* Ath. l. prestat. — 17. *τῷ θεῷ* Hamburg. Ath., omis. versiones Latinae. — 19. *ἀλλά* Hamburg. versiones Latinae, καὶ Ath. — 20. *τήρησον* Ath.

A plusieurs reprises (v. verso 10 s., recto 12) le papyrus nous a conservé la leçon authentique et nous prouve la qualité inférieure du codex Athous.

6 a) Acta Petri.

Feuille arrachée à un livre (codex) en parchemin, 98 × 90^{mm}, contenant les pages numérotées 167 et 168 du manuscrit. Écriture onciale du IIIe-IVe siècle. Abréviation : *θ(εός)*; *μη̄τες* est écrit en toutes lettres. Le texte grec est inconnu, nous n'en possédons qu'une vieille traduction latine dans le codex Vercellensis du VIIe siècle, v. Lipsius, *Acta Apostolorum Apocrypha*, p. 73. Première édition par Grenfell et HuxT, *Oxyrhynchus Papyri*, VI, 1908, p. 6-12, n° 849.

Page 167.

ϩ̄ϩ̄
 δι' ἐμοῦ καὶ μελλήσαντες
 αὐτοῦ κατεργάζοντων εἰ ἄ
 ϩ̄ρα ἀληθῶς ἀπέθανεν καὶ
 ὁρώντων ὅτι ἀληθῶς νε
 κρός ἐστιν συνεπέθανον
 τῆ γραίδι λέγοντες εἰ ἄρα
 βούλει μη̄τες καὶ θαρσεῖς
 τῷ Πέτρῳ θ̄ν (l. θεῷ) ἄραντες
 αὐτὸν ἡμεῖς ἀποκησομεθα (l. ἀποισ.)
 ἐκεῖ ἔνα αὐτὸν ἐργάζεσθ
 ἀποδῶ σοι.) τούτων δε οὐ
 τως ἰχθύντων ὁ παράθε
 κτος ἀπενέξων τῷ Πέτρῳ
 . . . . . ϩ̄ οὐδὲ Πέτρε

Page 168.

ϩ̄ϩ̄
 ὁ παῖς μου νεκρός καίτοι
 ὄν καὶ ὁ βασιλεὺς ἠδέως
 ἔχει καὶ οὐκ ἐφεισάμην
 αὐτοῦ καίτοι γε ἐτέρους
 ἔχων μετ' ἐμυτοῦ νεκρῶς
 κους ἀλλά σὲ μᾶλλον καὶ τὸν
 διὰ σοῦ θ̄ν (l. θεόν) περιᾶσαι θεῶν
 εἰ ἄρα ἀληθεῖς ἐστε τούτων
 ἠδὲσθηθην ἀποθανεῖν.) καὶ
 ὁ Πέτρος ἔφη οὐ περιᾶσται
 θεός οὐδὲ δοκιμαζέται Ἄγγιπ
 πα.) ἀλλ' ἄ ϩ̄λοῦμενος καὶ
 παρακαλούμενος ἀκούει
 των ἄξιων.) ἐπεὶ δε γυνί

Texte du codex Verceilensis.

P. 167) invenes autem qui venerunt naves pueri considerarant si vere mortuus esset. videntes autem quoniam mortuus est consolabantur matrem ipsius dicentes : Si vere credis in deo Petri tollentes eum perferimus ad Petrum ut eum suscitans restituat tibi. haec dicentibus invenibus (l. iny-) praefectus autem in foro intuens Petrum dixit : Quid dicis, Petre? (p. 168) ecce puer mortuus iacet quem et imperator libenter habet et non illi peperi; utique habebam alios complures invenes; sed confidens in te et in dominum tuum quem praedicas, si vere certi et veri estis : ideo hunc volui mori. Petrus autem dixit : Non temperatur deus neque ex lis stimatur, sed dilectissimus ex animo colendus exaudiet qui digui sunt. Sed quoniam nunc...

Page 167, l. 1. Le commencement n'est pas clair non plus que sa relation avec le texte latin. — 6. γῆροδι, vieille femme, est remplacé dans le latin par *mater*. — 10. ἐξαι, le texte latin est plus exact : *ad Petrum*. — 12 et page 168, l. 11 le nom du préfet n'existe que dans le texte grec : Agrippa.

6 D).

Feuille arrachée à un livre (codex) en parchemin, 78 × 53^{mm}. Collection Rainer. Écriture onciale du IIIe ou IVe siècle avec les abréviations $\overline{\omega}$ $\overline{\sigma}$ $\overline{\rho}$, $\overline{\pi\alpha\tau\epsilon\rho}$, $\overline{\omega\omega\omega}$ $\overline{\sigma\sigma\sigma}$. Notons l'usage de la cédille et du supplément des lignes : à la fin de la page 3 ἄρ : γουσαν ὁ : page 3, l. 6 ὁ.

Inédit.

Page 1.

ἐξῆραυι τῶν
 κλητῶν μου.
 καὶ ἐκλέβ. ἐκλέβ.
 κτωίς μου. $\overline{\omega}$ ν (l. θεῶν)
 ἐάν, στήσεων
 τα με ἐκ τῆς
 καὶ ἀσεως καὶ
 δῶσω ἀποῶν
 καλὸν βραπτι
 σμα ἐν ποτη
 ρίχ. Ἀχερρωσία ς
 λήμνης ἦν κ α
 λῶσιν ἐν τῶ

Page 3.

καὶ ποιήσω με
 τ' ἀποτων τῆς ἐπτα γ

Page 2.

Ἡλοσίω πεδίω
 μέρος δικαιο
 σύνης μετὰ
 τῶν ἀγίων
 μου καὶ ἀπε
 λούσονται ἐ,
 γῶ καὶ οἱ ἐκλε,
 κτωί μου ἀγαλ.
 λῶντες με,
 τὰ τῶν πατρι
 ἄγγων εἰς τῆ-(ν)
 ἄ ιωνίαν μου
 β' κσιείαν

Page 4.

γουσαν ὁπόσε
 ὠς καὶ πῖ

γελίας μου ἄς ἐ.	ε τὸ ποτήρι
παγγελιάμενον	ου ὁ ἐπηγγ>
αὐτοῖς ἐγὼ καὶ ὁ	9 γελήμενον σοι
πατρ (l. πατήρ) μου ὁ ἐν	ἐν χειρῶν του
τοῖς οὐρανοῖς.>	ου (l. υἱου) του ἐν Α:
7 ἰδοὺ ἐδὴ) ὡς ἔ	δου εἶνα (l. ἔνα) ἄρ
σοι Πέτρος	γίνε λάβει καὶ
καὶ ἐξέλθῃ	τοῦ ἡ ἀφά
μενον πάντα.	10 νια (l. -εια) καὶ σὺ>
καὶ πορεύου	δεκτὸς τῆς
εἰς πόλιν ἄρ :	ἐπαγγελίει[ας] (l. λίας)

TRADUCTION :

« Je ... à mes appelés et à mes élus. Dieu, quand ils m'élèveront de l'enfer, et je leur donnerai un beau baptême dans l'étang Achéronique salutaire, qu'ils nomment dans (p. 2) les champs Élysées la partie de la justice, avec mes saints. Je m'en irai, moi et mes élus, dans mon royaume éternel, les élus se réjouissant avec les patriarches, et (p. 3) j'accomplirai avec eux mes promesses, que je leur ai promises, moi et mon père, dans les cieux. Voilà, Pierre, tous mes éclaircissements et mes déclarations; va-t'en à la ville (Rome), qui est la capitale de la fornication. Buvez le calice que je vous ai promis, dans les mains du fils (de Dieu) à l'enfer afin que son invisibilité commence et que vous receviez la prome[ss]e... »

Cette narration apocryphe, qui mentionne l'étang Achéronique et les champs Élysées de la mythologie grecque, est relative à une scène placée avant le départ de saint Pierre pour Rome, qui figure ici comme la capitale de la fornication.

7) Acta Iohannis.

La partie supérieure d'une feuille arrachée d'un livre (codex) de papyrus, 121 × 107^{mm}. L'écriture est une onciale négligée avec des éléments plus ou moins cursifs. Abréviations : $\bar{\alpha}\varsigma$ $\alpha\upsilon\tau\omicron\upsilon\varsigma$, $\bar{\alpha}\nu$ $\alpha\upsilon\tau\omicron\upsilon\nu$, $\bar{\theta}\varsigma$ $\theta\epsilon\omicron\varsigma$, $\bar{\Gamma}\eta\upsilon$ $\Gamma\eta\sigma\omicron\upsilon$. En 1, 15 $\sigma\omega\alpha'$ $\epsilon\tau\omicron\lambda\mu\eta\sigma\epsilon\nu$ il y a la cédille pour fixer la fin du mot. L'article ὁ est plusieurs fois distingué par l'esprit 1, 5, 7, 8; η, 8; ajoutez-y ὡς η, 11. Première édition par GRENFELL et HUNT, *Oxyrhynchus Papyri*, VI, 1908, p. 12-18, n° 850 v., planche I. Le texte est inconnu par ailleurs.

Écriture dans le sens des fibres verticales.

- 1 17 lettres perdues ὁ πατρ̄ αὐτοῦ πᾱ
- 2 16 lettres perdues ὁ π̄νευματός καὶ τ̄

- 3 18 lettres perdues δ' Ἰωάννης μ
- 4 10 lettres perdues Ζουζ̄ ἰδῑ ἀνασταξ̄ ἰρανε̄ πο.
- 5 ..... π̄π̄ ..... ὁ ἀναργασις με̄ μετα.
- 6 ..... ἀνασταν̄ τᾱ β̄ ρ̄ σχ̄ιστῑ ἑαυτὸν. ὁ τὰ ὑπερῶν σμενν
- 7 ..... ἐπιστρε̄ φ̄ ων εἰς̄ σοι. ὁ τὰ μ̄ ἠδενὶ γνωρ̄ ἰκᾱ ναί
- 8 ματᾱ με̄ νος̄ γνωριζ̄ων. ὁ κλαζ̄ων τὸς̄ τῆθ̄ ἰμ̄ μινους̄
- 9 ..... ων. ὁ τὸς̄ νενεκρωμενους̄ ἀνιστων̄ μ̄ ..... ουν̄ .....
- 10 ὁ π̄ρο̄ ταχης̄ των̄ ἄδωνάτων̄ Ἰησ̄. Ἰησ̄οῡ ὁ̄ παρκαζ̄ατος̄ τ̄ων.....
- 11 ..... ὄνῑ αἰνῶμεν̄ σε̄ καὶ̄ προσκυνῶμεν̄ καὶ̄ ἐὺχαρι
- 12 στοῡ μιν̄ ἐπὶ̄ παση̄ σ̄ ο̄ ἰδωρεξ̄. καὶ̄ τῆ̄ νῶν̄ οἴκους̄ μίχ̄ σοῡ
- 13 καὶ̄ διακων̄ ῶ̄ καὶ̄ μινω̄ τῶ̄ Ζουζ̄ἰδῑ τῆς̄ εὐχαρ̄ιστικας̄
- 14 ..... ἐπε̄ δ̄ωκ̄ εἰν̄ δὲ̄ τὸς̄ β̄ ο̄ ἰσμενους̄ λαβείν̄. ....
- 15 ..... εἰσάκντες̄ ε̄ ο̄ ἴα' ἐτόλμασαν̄ ὁ̄ δε̄ ἀνθὴπατο̄ ε̄.....
- 16 ..... ὄνκ̄ κ̄ ᾱ τὰ̄ τὸ̄ μέσον̄ τῆς̄ ἐκκλη̄σί̄ας̄ τῶ̄ Ἰωάννη
- 17 ..... ὄν ἰ̄ ἔνε̄ :) δ̄ωλε̄ τοῡ λακτωνομαζ̄τοῡ ὁ̄ .....
.....
- 18 ..... ἐπιστολ̄ης̄ ἐκόμισεν̄ παρὰ̄ Καί̄σ̄ αρρος̄...
- 19 ..... καὶ̄ συν̄ .....

Écriture dans le sens des fibres horizontales.

- 20 ..... ἀπ. ἄλλαγα : >
- 21 ..... >>
- 22 ..... Ἀνδρόνικος καὶ ἡ γυνή
- 23 ..... >
- 24 ἡμερῶν δ' ἐ ἐλίγων̄ διεθουσιῶν̄ ἐ̄ ζειθῶν ὁ̄ Ἰωαν̄
- 25 νης̄ κᾱ ᾱ πλείουςιν̄ ἀδελφους̄ προς̄ ..... ἐβούλε
- 26 το̄ παρ̄ χίνειν̄ γέφυραν̄ ὑφ' ἣν̄ π̄ σ̄ ταμὸς̄ ἔρρεεν̄ ...
- 27 καὶ̄ πο̄ρευμένους̄ τ̄ ὄσ̄ Ἰωάννοῡ προς̄ τ̄ ὄς̄ ἀδελφ̄ οὺς̄
- 28 ἰ̄ ἀνή̄ ρ̄ τις̄ π̄ ρόσειςιν̄ ἀπὸ̄ σχήματῑ στρατιώτ̄οῡ ἡμερ̄
- 29 ε̄ σμενός̄. καὶ̄ εἰς̄ ὄψ̄ εἰν̄ αὐτοῦ̄ στὰς̄ ἔρηκ̄ Ἰωάννη̄ εἰς̄ οὐθ̄ εσιοῡ δ̄οῡ
- 30 λος̄. εἰς̄ χεῖρας̄ ἐδούσῑ (I. -σει) ταχιστα. καὶ̄ ὁ̄ Ἰωαννης̄ οὐ̄ .....
- 31 ἔρηκ̄ τ̄ σ̄ β̄ εσῑ (I. -σει) σοῡ ο̄ κινουσις̄ τὴν̄ ὑπειλήν̄ καὶ̄ τὴν̄ ὀργήν̄ καὶ̄ τὴν̄
- 32 πλάγμ̄ εἰλάν̄ (I. -λει- καὶ̄ οδοῦ̄ ἐκείνος̄ ἀφραγῆς̄ ἐγένετο.) ἄ̄ π̄ εἰ
- 33 θόντος̄ ε̄ ὄν̄ τῶ̄ Ἰω̄αννοῡ π̄ρ̄ ὁ̄ ε̄ οὗς̄ ἀπῆ̄ ε̄ καὶ̄ εὐρόντος̄
- 34 αὐτοῦ̄ ε̄ συνηθροισμένους̄ εἶπεν̄ ἄ̄ ναστ̄άντες̄ ὁ̄ δ̄ε̄λ̄.
- 35 ροί̄ μοῡ κλείνωμεν̄ (I. κλι-) γονατᾱ προς̄ τὸν̄ κινούριον̄ καὶ̄ τῶ̄ μερ̄ κλοῡ ἐχ̄

- 36 ἠρώδης ἠδὲ ἄλλοι ἐπέστησαν ἐν ἐργασίᾳ καὶ καταργήσαντες τὰ... τῆσαν.....
 37 ... καὶ τῶν ἐξελθόντων (1. -ελθ-) ἠρώδης καὶ ἄλλοι... πᾶν.....
 38 ..... τῶν θ' ἐδὲς ἐξ

Le récit commence avec l'épisode de Zeuxis. Celui-ci avait voulu se pendre, mais le suicide n'avait pas eu lieu. Après beaucoup de louanges à Jésus, le texte, continuant le récit, raconte un autre épisode, celui du proconsul apportant une lettre de l'empereur. Les deux épisodes sont incomplets.

Suit l'« Episode d'Andronique et de la femme ». « Après peu de jours, Jean, accompagné par plusieurs frères, voulut traverser un pont sur un fleuve. Comme Jean marchait vers les frères, un [démon] vêtu à la manière des soldats s'élança vers lui. En rencontrant Jean il dit : Si vous êtes le serviteur de Dieu, vous vous battrez avec moi tout de suite. Mais Jean lui répondit : Le Seigneur anéantira tes menaces, ta colère et ton iniquité. Et voilà, le démon disparut. Jean, arrivé chez ses frères qu'il voulait visiter, les trouva rassemblés. Il leur dit : Mes frères, levez-vous, agenouillons-nous devant le Seigneur qui a anéanti la force invisible du grand ennemi... Il s'agenouilla avec eux... »

C'est évidemment le commencement d'un long récit, car Andronique et sa femme n'y figurent pas encore, bien qu'ils soient les principaux personnages de l'épisode. Le reste de la 20e ligne est difficile à compléter; car si c'est le reste du titre de l'épisode, on pourra proposer ἀπὸλλύμενος en regard de l'exorcisme raconté ci-dessus; mais si nous admettons que ce soit la fin de l'épisode précédent, nous préférons compléter ainsi : ἀπὸλλύμενος « il s'éloigna ».

8 Fragments du protévangile de saint Jacques

Petits restes de cinq feuilles d'un livre (codex) de papyrus, trouvés à Ouchmounên par l'expédition italienne de 1904, édités dans les *Papiri greci e latini* (*Publicazioni della Società Italiana per la ricerca dei Papiri greci e latini in Egitto*), premier volume, Florence, 1912, n° 6, pp. 9-15. Le codex avait 23 à 24 lignes à chaque page, chaque ligne de 29 et même de 39 lettres, en écriture onciale du IVe siècle. Hauteur de la page 200^{mm}, largeur 180^{mm}. L'inégalité de l'écriture ne permet pas de suppléer exactement les lacunes.

1re feuille, recto (55 - 35^{mm}).

1er verso. Protév., xiv, 1.

Protév., xiii, 1.

1	ἦλθεν Ἰωσήφ	1	Ἰωσήφ
2	εἰς ἠλιθίαν... καὶ εἰρήνην	2	τί αὐτῶν ποιεῖ
3	ὄγκωμ... ἐναν... καὶ	3	ἦσαν
4	πῶς καὶ	4	καὶ γὰρ
			ἦσαν

2e feuille, écriture dans le sens des fibres verticales, 85 × 60^{mm}, Protév., xv, 2.

1 ἄπειρα πρὸς
 2 ἰουδαίῳ ε
 3 πινὸν ἢ ἐπιβόησαν πρὸς
 4 ἡμῶν
 5 καὶ εἰδὼν εἶδον ἑβραίων
 6 τὸν τοῦ
 7 Ἰουδαίου
 8 ἐπιβόησαν

3e feuille, recto 80 × 29 et 70 × 50^{mm}, Protév., xviii, 2 et xviii, 2.

καὶ κατὰ πόλιν Ἰουδαίῳ καὶ ἡγεμόσιν ἐπὶ
 μύλια
 σὺν τριτόν
 σὺν τῶν
 χερσὶν
 5 εἶδον αὐτὸν
 σὺν ἑστίῳ
 ποτὲ μὲν
 τῷ Ἰουδαίῳ
 καὶ ἀνέβλεψα εἰς τὸν
 πόλιν τοῦ ἑβραίου καὶ εἶδον αὐτὸν
 ἑστῶτα καὶ
 10 εἰς τὸν ἄερα καὶ εἶδον αὐτὸν ἐκθαυρόν
 καὶ τὸν
 πετεινῶν καὶ ἐπέ-
 βλεψα ἐπὶ τὴν γῆν
 καὶ ἐβλάστησε
 αὐτῶν οὐκ ἔμαρ-
 15 σῶν τοῦ
 φέροντες ἐς τὸ στόματι αὐτῶν οὐ προσέ-
 φερον

4e feuille, écriture dans le sens des fibres verticales, 85 × 60^{mm}, Protév., xix, 2-3.

καὶ ἦλθεν καὶ
 τοῦ Μαριάμ καὶ αἱ
 ὡς μαρτυροῦσι καὶ

2e, fibres horizontales.

Protév., xvi, 1.

1 καὶ εἶ
 2 πινὸν ἢ ἐπιβόησαν ἡν παρῆ
 3 ἡγεμόσιν ἡγεμόμενος
 4 ἡμῶν τὸ
 5 τὰ ἡμέρας
 6 παρατῶ καὶ ἡγεμόν
 7 ἐποτίσεν τὸν
 8 ἑβραίων

3e verso, Protév., xviii, 2 et xix, 2.

ἄλλοι πάντων ἡν τὰ πρόσωπα ἄνω βλέ-
 πον τε καὶ
 ἐστήκει
 σην καὶ ἐπαρεν ὁ ποιμὴν τὴν χεῖρα τοῦ
 πατάσκει αὐτὰ καὶ ἡ
 χεῖρ τὸν χεῖ
 5 μαρρόν τὰ στό
 ματα καὶ μὴ πέει
 ἄρουμου
 κατὰ δαί
 νοσκα πῶν π
 ρεύει
 ἐμεγα
 10 γόνθη ἡ ψυχὴ μου ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλ-
 μοί
 μου κινῶν θέαμα καὶ παρὰ δόξον σήμ.
 ερον ὁ
 τι καὶ παρ
 χερσὶμα σπηλ. αἰου
 15 τοῦς
 ὁ λίγρον
 βρέφος

4e, fibres horizontales.

Protév., xx, 3-4.

ὁ πᾶν των δεσπότης
 χεῖρ σου τῶ
 ἔστιν ἡ σοὶ σωτηρία

νὸν θέαμα	σπικλιαι	προσῆλθ ε Σαλωμα,
5 ου ἡ μακίνα καὶ		ἐβ' ἀσταξέν
εἶπεν αὐτ ᾧ		ὅτι ὁ ὄρας εἰ
θέαμα ἔγω	γεννηθη	παρχηστὶ μα ἐλθ
ἐγέννησε ν		δεδικαιωμ' ἐντ.
Σαλωμα, ζ' ᾧ		

5e feuille, recto (85 > 60 et 70 < 40^{mm}). 5e verso. Protév., XXII, 3 et XXIII, 2-3.
Protév., XXI, 2 et XXII, 1-3.

ἐπὶ τὸν γεννηθέντα	ἄκουσασα	μένν
ἰδόμεν ἀστ' ἐρχ		καὶ ἰ περιβλέ
ἀνατολή ε.	ἠγρόν	τοπος
παντα αὐτ ὄς		Ἐλισάβετ' λέγει ᾧ
5 και ὁ ὄρας εἰ γνωμην	5 ἠγ'	μα παρα μετὰ
τῷ Ἰσραήλ καὶ ἡ ἰδόμεν		Ἐλισάβετ'
εἶπεν αὐτ ὄς		τὸ ὄρας
καὶ ἐάν εἴρηχτε		την δια
ἐλθῶν πρ' οσκανήσω	9 φαίνον	μα
.....	10 τ' αὐτῶν	
.....		
10 ἰδὼν δὲ Ἡρώδης		πρὸς αὐτὸν
ὄραυσθ εἰς ἔπειμφεν φρονετὰς κελείων		το ἄλλ' ἡές
αὐτοῖς ἀνελεῖν		
παντα τ' ἄ	και κατω	15
τέρω ἐν Βηθλεέμ.		τ' ταῦτα
ἡ Μαρτ' ἡμ.	φρόστ	
15 θεῖσα εἰ λαβέν		τ' ὁ γαρ
αὐτὸ καὶ ἔθακεν ἐν φάτνῃ βοῶν ἡ δε	πνεῦμα	
Ἐλισάβετ		

9 Apocalypse d'Élie.

Reste d'une feuille de la même main et de la même époque que les fragments précédents, publié dans les *Papiri greci e latini*, I, n. 7, p. 16. 65 > 65^{mm}, IVe siècle. Identifié par Théodore ZAHN. Nous ne possédons que la version copte, v. 9. STEINBOEF, *Die Apokalypse des Elias, Texte und Untersuchungen zur Geschichte der altchristlichen Literatur*, Neue Folge, II, 3, 1899.

a verso.	κρινεῖ τους	Version copte.
ποιμένεα του λαού		Il jugera les <i>bergers</i> du peuple, il
την νομήν τ'	παρχδοθήσονται	leur demandera ce que fait le <i>troupeau</i>
ἄνευ δόλου...		des brebis: ils lui seront délivrés <i>sans</i>

1 Η̅ν̅ ἄν̅θρω̅πος̅ τὸν̅ οὐ̅ραν̅ον̅
 2 τὸν̅ οὐ̅ραν̅ον̅
 3 ἔσ̅θ̅εν̅ τὸν̅ οὐ̅ραν̅ον̅ τὸν̅ οὐ̅ραν̅ον̅ τὸν̅ οὐ̅ραν̅ον̅

rise. Alors Elie et Enoch descendront, ils déposeront la chair du monde, ils prendront la chair spirituelle et poursuivront le fils de l'injustice.

b. recto.

1 ἰσοπ̅τον̅
 2 τὸν̅ οὐ̅ραν̅ον̅
 3 ἔσ̅θ̅εν̅ τὸν̅ οὐ̅ραν̅ον̅
 4 ἔσ̅θ̅εν̅ τὸν̅ οὐ̅ραν̅ον̅
 5 ἔσ̅θ̅εν̅ τὸν̅ οὐ̅ραν̅ον̅

La partie correspondante dans la version copte est inconnue.

10 Entretien apocryphe du Sauveur avec un pharisien.

Feuille arrachée à un livre (codex), 88 × 74^{mm}, en écriture onciale du ve siècle avec les abréviations usuelles : *χρως* ἄνθρωπος, δδ̅ Δαυειδ̅, σωρ̅ σωτήρ̅. La ponctuation, qui est souvent erronée, est par endroits accompagnée d'espaces laissés en blanc et les mots suivants commencent par de grandes initiales. Pour compléter l'espace à la fin de la 9e ligne de la première page, on a employé un signe angulaire ∟. Première édition par GRENFELL et HUNT, *Oxyrhynchus Papyri*, V, London, 1908, p. 4-10, n° 850, planche I (verso); tirage à part : *Papyrus fragment of an uncanonical gospel from Oxyrhynchus edited with translation and commentary*, V, Athenaeum, 1205, 667. A. HILGENFELD, *Die neuesten Logiafunde von Oxyrhynchus*, *Zeitschrift fuer Theologie*, 48(13), 343.

1re page.

1 προ̅τερον̅ προ̅ τῶν̅ ἀδικ̅η̅σαι̅ π̅άν̅τα
 2 σ̅οφ̅ί̅
 3 ἔσ̅θ̅εν̅ ἄλλ̅α̅ προσ̅ε̅ρχ̅ε̅τε̅ μή̅πως̅ καὶ
 4 υ̅μ̅εις̅ τὰ̅ ὄν̅τια̅ αὐ̅τῶν̅ πά̅θη̅τε̅· ὁ̅ γὰρ
 5 ἐν̅ τοῖς̅ ζ̅ώ̅σις̅ μ̅όν̅ως̅ ἀπο̅κρι̅μ̅ά̅των̅
 6 σ̅ιν̅ οἱ̅ κ̅ακ̅ο̅υ̅ργ̅οι̅ τῶν̅ ἀν̅θ̅ρ̅ω̅πων̅ (I. ἀν̅θ̅ρ̅ω̅πων̅)
 7 ἀλλ̅ὰ̅ καὶ̅
 8 καὶ̅ α̅σ̅ιν̅ ὑ̅πο̅μ̅εν̅ο̅υ̅σ̅ιν̅ καὶ̅ π̅ῶ̅ς̅ ἡ̅ ἡ̅ν̅
 9 β̅ρ̅α̅κ̅ων̅· Καὶ̅ παρ̅ὰ̅ αὐ̅τῶν̅ αὐ̅τῶν̅
 10 ε̅ισ̅ή̅χ̅η̅εν̅ εἰς̅ αὐ̅τὸ̅ τὸ̅ ἀγ̅νω̅στ̅ή̅ρι̅ον̅ καὶ̅
 11 περι̅ε̅πά̅ται̅ ἐν̅ τῷ̅ ἱ̅ε̅ρό̅ς̅ καὶ̅ προσ̅ε̅λ̅θ̅εν̅
 12 ὁ̅ν̅ οὐ̅ρα̅ν̅ι̅α̅ί̅ς̅ τις̅ ἀρχ̅ι̅ε̅ρ̅ε̅υ̅ς̅· Ἄν̅
 13 τὸ̅ ὄν̅ο̅μα̅ συν̅ε̅σ̅υ̅χ̅εν̅ αὐ̅τῶν̅ καὶ̅ ἔ̅πε̅ν̅ γ̅

2de page.

1 σ̅ὺ̅ ὁ̅ν̅ ἐν̅τα̅θ̅η̅σ̅ων̅ (I. ὁ̅ν̅) ἐν̅ τῷ̅ ἱ̅ε̅ρό̅ς̅, κα̅θα̅
 2 ρ̅έ̅μ̅α̅ς̅· λέ̅γει̅ αὐ̅τῷ̅ ἑ̅κ̅εί̅νος̅· κα̅θ̅α̅ρ̅ε̅ύ̅σ̅αι̅
 3 ἑ̅λ̅ο̅υ̅σ̅ά̅
 4 μ̅ην̅ γὰρ̅ ἐν̅ τῇ̅ λί̅μ̅ν̅η̅ τοῦ̅ δ̅δ̅ (I. Δ̅αυ̅ει̅δ̅)
 5 καὶ̅ δι̅' ἑ̅τέ̅ρ̅α̅ς̅
 6 ρ̅α̅ς̅ κ̅λει̅μ̅α̅κ̅ας̅ κα̅τε̅λ̅θ̅ων̅ δι̅' ἑ̅τέ̅ρ̅α̅ς̅
 7 ἄ̅ν̅ ἡ̅λ̅θ̅ον̅, καὶ̅ λευ̅κὰ̅ ἐν̅δ̅ύ̅μα̅τ̅α̅ ἔ̅νε̅
 8 δ̅υσ̅ά̅μ̅ην̅, καὶ̅ κα̅θ̅αρ̅α̅ καὶ̅ τῶ̅τε̅ ἡ̅λ̅θ̅ον̅)
 9 καὶ̅ προσ̅έ̅β̅λε̅ψ̅α̅ τού̅τοις̅ τοῖς̅ ἀγ̅ίο̅ις̅
 10 σ̅α̅ύ̅ε̅σ̅ιν̅· Ὁ̅ σω̅τ̅η̅ρ̅ς̅ π̅ρὸς̅ αὐ̅τὸν̅ ἀπο̅
 11 κ̅ρι̅ θ̅ε̅ὸς̅ εἶ̅πε̅ν̅ οὐ̅ὰ̅ τυφ̅λοῖ̅ μή̅ ὄρ̅ω̅ιν̅)
 12 τ̅ε̅ξ̅ι̅· σ̅ὺ̅ ἑ̅λ̅ο̅ύ̅σ̅ο̅ς̅ τού̅τοις̅ τοῖς̅ χ̅ε̅ι̅ρ̅ο̅μέν̅ο̅ις̅
 13 ὁ̅ δ̅̅ ἄ̅σ̅ι̅ ἐν̅ οἱ̅ς̅ κ̅ύ̅νας̅ καὶ̅ γ̅ο̅ῦ̅ροι̅ β̅έ̅β̅η̅αν̅
 14 τοῖ̅ νο̅κ̅α̅τῶ̅ς̅ καὶ̅ ἡ̅μέ̅ρας̅ καὶ̅ ν̅ύ̅κ̅τ̅α̅ς̅

τῷ σωρι (H, σωτήρι). τίς ἐπέτρεψεν σοι 40
 πατ ειν
 τούτο τὸ ἄνευτῆριον καὶ ἰδεῖν τὰ
 τὰ τὰ ἄγια σκεύη καὶ τὰ λουσα μ ἐν φ
 15 τε μὴν τῶν μαθητῶν σου τοῖς π ὁδῶς βρα 40
 πισθέντων. ἀλλὰ μεμολυ μένος
 ἐπάτησας τούτο τὸ ἕρπον τ ὅσον ὄν
 τὰ καθαρόν· ὄν οὐδεὶς ἔ λλος εἰ μὴ
 λουσαμένος καὶ ἀλλὰ ζῆς τὰ ἐνδύ
 20 ματα πατεῖ· οὐδὲ ὁ ρῶν πολυμὰ ταύτα 45
 τὰ ἄγια σκεύη καὶ σ τὰς εὐθείας ὁ σοι τήρη
 σ ὄν τ οῖς μαθηταί εἰ ἀπεκρίθη αὐτῷ

ν ος τὸ ἐκτός ὄργμα ἐσμηξω. ὅπως
 καὶ αὐ πόρνοι καὶ α ἰ ἀλλητριδες μωρι
 ζ ὄν σιν καὶ ἰοῦσων καὶ σμηξουσι
 καὶ α ἀλλοπιζουσι πρὸς ἐπιθυμί
 25 αν τ ὄν ἀλλοπιζῶν. ἐνδύθειν δὲ ἐκεί
 ναι πεπλ ἡρω ζῶντα σαρκῶν καὶ
 πάσης καὶ αίας. ἐγὼ δὲ κατ σί
 μαθηταί μου ὄς λέγεις μὴ βέβα
 πτίσθαι· βεβῆ μμεθα ἐν ὕδασι ζῶ
 ἡς αἰωνίου τοῖ εἰθουσιν ἀπὸ...
 30 9 lettres perdues ἀλ. λὰ οὐκ ἔ τ οῖς ...

TRADUCTION :

« ... Avant qu'il commette une injustice il imagine toutes sortes d'excuses. Cependant, faites attention: que vous ne souffriez des peines semblables à celles-ci. Car les hommes malfaiteurs seront punis non seulement pendant la vie, mais ils souffriront aussi des châtements et seront soumis à une dure pénitence.

« Il les prit (ses disciples) avec lui et les amena au lieu même de la purification et il se promenait dans le sanctuaire. Un pharisien archiprêtre, nommé Lev..., s'approcha, parla avec eux et dit au Sauveur : Qui est-ce qui vous a donné la permission de marcher dans ce lieu de la purification et de regarder ses saints ustensiles sans que vous ayez fait l'ablution? Et vos disciples ont des pieds non lavés; mais vous marchez sales dans ce sanctuaire qui est un lieu pur: personne n'y entre qu'après l'ablution, ayant changé de vêtements; il n'ose pas regarder ces saints ustensiles. Le Sauveur s'arrêta avec ses disciples et il lui répondit : (1re page) Vous donc, vous qui êtes dans le sanctuaire, êtes-vous pur? L'autre lui dit : Oui, je suis pur, car j'ai fait l'ablution dans l'étang de David, je suis descendu par l'un des escaliers et monté par l'autre et je suis vêtu de vêtements blancs et purs. Après avoir fait tout cela, j'entrai et je regardai ces saints ustensiles. Le Sauveur lui répondit en disant : Hélas, comme vous êtes aveuglé et ne voyez rien! Vous avez fait l'ablution dans cet égout où les chiens et les pores se jetaient aussi pendant le jour et la nuit; vous avez lavé et nettoyé votre extérieur : de même font les femmes de mauvaise vie et les filles de joie, elles se parfument, se lavent, se nettoient et s'embellissent pour la concupiscence des hommes; mais leur intérieur est rempli de scorpions et de toute méchanceté. Mais moi

et mes disciples qui à votre avis ne sommes pas lavés, nous sommes lavés dans les eaux de la vie éternelle, qui ont leur origine dans.... »

Tout ce passage est apocryphe et doit son origine à l'imagination de l'auteur. Car tous les détails avec lesquels il a embelli son récit, sont suspects. Il n'existe pas une seule mention de l'étang de David (l. 25), ni des deux escaliers pour y descendre et y monter; la situation du lieu de purification n'est pas claire; les saints ustensiles étaient conservés à une place qui n'était pas visible de ce lieu; l'ablution et le changement de vêtements n'étaient pas exigés de toute personne qui visitait le temple, mais seulement des prêtres de l'office divin (L. 18 à 20).

Ce fragment n'a de valeur que comme spécimen d'un genre de narrations controuvées relatives à la vie du Sauveur. D'après E. Schüerer, *Theologische Literatur-Zeitung*, 1908, 170, l'auteur qui est inconnu a voulu exagérer d'une manière excessive le récit de saint Marc, ch. vii, et de saint Matthieu, ch. xv, sans avoir une idée précise des usages de la purification.

11) Anecdotes et sentences relatives à Jésus.

Fragments d'un livre en papyrus dont les pages étaient numérotées à la marge supérieure. La partie supérieure arrachée de la page 139, de sa voisine (140 ou 138) et des pages 173, 174, 175, 176 existe encore; le plus grand de ces fragments mesure 63 × 131^{mm} et contient les restes de deux pages. La belle écriture onciale est caractéristique du commencement du 1er siècle; on y trouve l'abréviation $\bar{\nu}$ pour $\bar{\nu}\rho\omega\varsigma$. Première publication par GRENDEL et HUXT, *Oxyrhynchus Papyri*, X, London, 1914, pp. 1-10, n° 1224, avec la phototypie des restes des 3 pages 139, 174, 175.

A) Fragment 1. Page 139. Écriture sur les fibres horizontales.

1	$\rho\lambda\theta$
2	$\nu\tau\iota \dot{\epsilon}\nu \pi\chi\nu\tau\dot{\iota}$
3	9 lettres perdues $\mu\omega\nu\dot{\iota} \dot{\zeta}\mu\zeta\nu \nu$
4	$\mu\tilde{\epsilon}\nu \lambda\acute{\epsilon}\gamma\omega \dots \dots \dots] \epsilon\sigma\dot{\iota}\dots$
.....	

L. 3. Au lieu de μ on pourrait lire aussi π ou ι . La phrase $\dot{\zeta}\mu\zeta\nu$, etc. indique qu'il y a ici des paroles de Jésus, mais le sujet du fragment n'est pas clair.

B) Fragment 1. Écriture sur les fibres horizontales de la page voisine, 140 ou 138.

1	$\rho\lambda$
2	$\pi\epsilon\tau\mu \nu\mu\acute{\epsilon}\iota\tau \dots \dots \dots]$
3	$\dots \nu\tau$
.....	

Fragment II.

C) Page 173. Écriture dans le sens des fibres horizontales.

1	ρ ρ γ
2	με ἐβόησεν(·) καὶ παρυστομέ
3	σου Ἦ (Ι. Ἰησοῦ) ἐν ὀνόματι λέγει(·)
4	τί ἀθροῦμαι(·) εὖ γαρ
5	[σ]β ἀλλὰ ὁ
6	δοῦς ἐπ

TRADUCTION p. 173 :

« ... m'a accablé. Et Jésus s'approchant dans la vision dit : Pourquoi êtes-vous découragé? Car ce n'est pas toi ... mais celui qui ... »

D) Page 174. Écriture dans le sens des fibres verticales.

1	ρ ρ δ
2	εἰ πῶς μὴ ἀποκριθῶ
3	μενος(·) τί ὁδὸν ἂν πεῖπασι(·) π ρ (ἂν) σέ
4	ρ ρ σιν διδοῦν καὶ κρινῶν δι
5	δᾶσκειν(·) ἤ τί ἔστι πισμ α καὶ ὁ γ
6	[καρῶσσειν(·) ἀποκριθῆτι καὶ
.....	

TRADUCTION p. 174 :

« ... ne donn[ai] pas de réponse. Pourquoi alors as-tu refusé? Quelle est cette nouvelle doctrine que vous enseignez, à ce qu'on dit? Ou le nouveau baptême que vous prêchez? Donnez une réponse et ... » Les lacunes sont trop grandes, les suppléments proposés trop vagues pour qu'on puisse tirer parti de ces restes d'écriture.

E) Page 175. Écriture dans le sens des fibres verticales.

1	ρ ρ ε
2	οἱ δὲ γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖ
3	οι καὶ ἱερεῖς θεασάμενοι καὶ
4	τὸν ἡγανάκτουσιν ὅτι οὐκ ἔμελλε
5	τοιαῦτα ἰδέσθαι μεσον καὶ τῶν (·) ὁ
6	δὲ Ἦ (Ι. Ἰησοῦ) ἀκούσας εἶπεν(·) οὐ γάρ
7	ἔχουσιν οἱ γραμματέες
8	ἰατρὸν ἄλλο . . . . .
.....	

Traduction p. 175 :

« Mais les scribes, les pharisiens et les prêtres l'ayant regardé, se moquaient de ce qu'il se mettait à table avec des pécheurs. Mais Jésus ayant entendu cela leur dit : Ceux qui sont sains n'ont pas besoin de médecin, mais... »

Comparez saint Marc, ix, 13-17 : καὶ πολλοὶ τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλοὶ συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ... καὶ οἱ γραμματεῖς τῶν Φαρισαίων ἰδόντες... ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει καὶ ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς ἔφη αὐτοῖς ὅ ἄνθρωποι ἰσχυροὶ οἱ ἰσχυροὶ ἰατροῦ ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. Saint Matthieu, ix, 10-12 : πολλοὶ τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλοὶ ἔβηοντες συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, καὶ ἰδόντες οἱ Φαρισαῖοι εἶπον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, διατί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει... ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας εἶπεν αὐτοῖς, ὅ ἄνθρωποι ἰσχυροὶ οἱ ἰσχυροὶ ἰατροῦ ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. Voici les variantes de ces trois passages :

SAINT MARC	SAINT MATTHIEU	LE PAPYRUS
γραμματεῖς π. Φαρισαίων	Φαρισαῖοι	γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι
	ἰδόντες	καὶ ἱερεῖς
ἰδόντες	εἶπον τοῖς μαθηταῖς	θεασάμενοι
ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ	αὐτοῦ	ἡγανάκτου
comparez συνανέκειντο ... ἁμαρτωλοὶ	συνανέκειντο (...	τῶν ἁμαρτωλοῖς ἀνὰ
	ἁμαρτωλοὶ	μέσον κείται
καὶ ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς	ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας	ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας
ἰσχυροὶ	ἰσχυροὶ	ὑψαίνοντες
les scribes des pharisiens	les pharisiens	scribes, pharisiens et
voyant	(ayant vu) voyant	prêtres
disaient à ses disciples... se mettaient	dirent à ses disciples... se mettaient à table	ayant regardé
à table avec Jésus des gens de	avec Jésus des gens	se moquaient...
mauvaise vie...	de mauvaise vie)...	se mettait à table [avec
		des gens de] mauvaise
		vie
et Jésus ayant entendu...	Mais Jésus l'ayant	Mais Jésus l'ayant
	entendu...	entendu...
ceux qui sont en santé...	ceux qui sont en santé...	ceux qui sont sains...

Les variantes du papyrus ne sont pas des différences essentielles, mais le fait d'un récit corrompu.

F) Page 176. Écriture sur les fibres horizontales.

- 1 $\rho' \theta \tau$
- 2 καὶ πρὸς σσεύχεςθε ὑπέρ >
- 3 τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν.) ὁ γὰρ μετ' ὧν)
- 4 κατὰ ὑμῶν ὑπέρ ὑμῶν ἐστίν(.

- 5 ὁ σήμερον ὃ ν μακρὸν αὔριον
- 6 ἐγγύς ὑμῶν γ ἐνήσεται.) καὶ ἐν
- 7 10 lettres perdues τοῦ ἀντιδίκου
- 8 12 lettres perdues ἡμεῶν ...

Traduction p. 176 :

« ... et priez pour vos ennemis, car celui qui n'est pas contre vous est pour vous; celui qui est aujourd'hui éloigné, demain vous deviendra proche .... de l'adversaire.... »

A la fin de la deuxième ligne il existe un complément calligraphique; c'est un indice du caractère littéraire de notre exemplaire.

Les idées exprimées dans les lignes 2-3 et 3-4, se trouvent à plusieurs reprises dans les évangiles, mais avec un autre contexte : Cf. saint Matthieu, v, 44 : ἀγαπήτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν διωκόντων ὑμᾶς, Saint Luc, vi, 27 sq. : ἀγαπήτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισούσιν ὑμᾶς, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, προσεύχεσθε περὶ τῶν ἐπηρεάζοντων ὑμᾶς et ix, 50 : ὅς γάρ οὐκ ἔστιν κατ' ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἔστιν. Saint Marc, ix, 40 : ὅς γάρ οὐκ ἔστι κατ' ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἔστιν. Je compare de même les lignes 6-8 avec saint Matthieu, vii, 1 : ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε, κριθήσεσθε καὶ ἐν ᾧ μέτρον μετρεῖτε, ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν, et je propose de suppléer les lacunes ainsi : καὶ ἐν ᾧ μετρεῖτε, ἐπὶ τοῦ ἀντιδίκου [μετρηθήσεται ὑμῖν(,)] ἐν ᾧ νόμῳ κρίνετε, κριθήσεσθε : « [par la mesure suivant laquelle vous mesurerez, votre adversaire vous mesurera:] par le [jugement suivant lequel vous jugerez vous serez jugés. »

Nous trouvons ici un ensemble de sentences où il y a des antithèses : κατὰ ὑμῶν et ὑπὲρ ὑμῶν; σήμερον μακρὸν et αὔριον ἐγγύς; ἀντιδίκου, et c'est peut-être sous ce même point de vue qu'il faut considérer le passage précédent, page 175, avec l'antithèse υγιαινόντες et οἱ κακῶς ἔχοντες « ceux qui sont sains — les malades ».

Cette observation nous fait voir dans quel sens il faut considérer et juger ce texte de narrations relatives à la vie et à quelques sentences de Jésus : il est d'un style artificiel, secondaire et altéré; les indices paléographiques signalés plus haut révèlent le caractère littéraire de ces fragments; nous y reconnaissons un texte destiné à la vulgarisation des concordances évangéliques.

12 Un prétendu dialogue de Jésus avec ses disciples.

Feuille arrachée à un livre (codex) de papyrus, 203 x 107^{mm}. Écriture du IIIe ou IVe siècle. Abréviations : πρ et πηρ πατήρ; θς θεός; κε κύριος; σωτήρ est écrit en toutes lettres. Première édition par A. S. HUNT, *Oxyrhynchus Papyri*, VIII, 1911, p. 46-49, n° 1081.

entende qui a des oreilles qui surpassent les autres et je parle pour ceux qui ne dorment pas. (Le Seigneur) ajoutait encore : Tout ce qui tire son origine du périssable périt, car il a cette origine; mais ce qui tire son origine de l'impérissable ne périt pas, mais il reste impérissable, car telle est son origine. Mais il y a quelques hommes égarés...

« Les disciples lui demandèrent : Seigneur, comment donc trouverons-nous la foi? Le Sauveur leur dit : Passez des ténèbres à la lumière des visions et cette émanation de l'idée vous montrera le chemin par où vous pourrez trouver la foi manifeste du premier Père. Que chacun entende qui a des oreilles! Le maître de tout n'est pas le Père, mais c'est le premier Père, car le Père est le commencement seulement pour les choses futures, mais son Père, le premier Père, est le Dieu de toutes choses depuis leur origine pour jamais... »

Nous rencontrons ici la distinction entre le Père et le premier Père suivant le système des éons gnostiques dans l'hérésie des Marcosiens et Valentiniens, dont parle saint Irénée, et c'est probablement là que nous devons chercher l'origine de notre texte grec.

**13. Brouillon d'une épitaphe chrétienne
provenant d'Akhmîm. Écriture du IVe siècle.**

Papyrus acheté à Panopolis (Akhmîm), actuellement à Hambourg à la bibliothèque de la ville, portant le numéro 58. Hauteur 120^{mm}, largeur 305^{mm}, espace vide à gauche de 58^{mm}. Écriture onciale.

C'est le brouillon d'une épitaphe chrétienne qui devait être copiée sur pierre. Sa versification affecte l'imitation du style homérique; cependant, la phraséologie est généralement celle de la sainte Écriture. Nous y trouvons écrits exactement de la même manière que dans les manuscrits homériques les mots : πολλ' ὑπεμεινε (l. 2), οἶε (l. 3), ἰδεῖν (l. 4), τῖσον (l. 5). Dans la 6e ligne le scribe avait commencé après εχθροὺς ἡμετέρους le mot κρστ. probablement κρστειραῖς, de même δεινη, c'est-à-dire δεινῆς, et après avoir biffé ces deux mots il a effacé la ligne tout entière. Nous reproduisons le texte de M. Paul M. MEYER, *Griechische Papyrusurkunden der Hamburger Stadtbibliothek*, Band I, Heft I, Leipzig und Berlin, B. J. Teubner, Hamburg C. Boysen, 1911, p. 90 sq., avec les remarques de M. Adolphe Deissmann.

Στηλιη ἀνομόρου πολυπεινθός ἐστι Σχέεινο ,
 ὅς κατὰ πολλ' ὑπέμεινε μαῖς ἐπίηρα θυγατρὸς.
 Ὡς θεοῦ μεγάλιο, τὸν οὐδέποτ' ἔδρακεν ἀνὴρ,
 ὅς τυφλοῖσιν ἔδωκεν ἰδεῖν φῶς ἡελίου,
 δειῖξον ἐν ἀνθρώποισιν καὶ ἀπίκα τῖσον ἅπαντα
 [ἐχθροὺς ἡμετέρους κρστ δεινη]
 ἐχθροὺς ἡμετέρους στερεαῖς ἐνὶ χερσὶ πατήσων.

L. 1. L'épithaphe devait commencer par *σπαρα* et le nom du défunt; c'est justement le style des inscriptions akhmimiques dans le recueil de LELIEVRE, *Recueil des inscriptions grecques chrétiennes d'Égypte*, n. 238 à 349, p. xxxi, not. 3 P. M. Meyer. — Le mot *ζήνομαχος* est toujours placé après le premier mot du vers homérique : *Iliade*, XXII, 481 : *δυσμαχος ζήνομαχος*; *Odyssée*, IX, 53, XXIV, 169 : *ζην ζήνομαχουσαν*; il en est de même dans notre épithaphe *σπαρα ζήνομαχου*. — *πάλυποθης* : comparez *Iliade*, IX, 563; *Odyssée*, XIV, 386; XXIII, 15, etc. — L. 2. Écrire *έλες έπιερχθουχατρος* après *δπέριανος* aurait faussé le vers de Sabinus, il le changea en *μαίης*. — *Επίερχ* : p. ex. *Iliade*, I, 572, 578. — L. 3. *τόν σάδεπστ' έδραξαν άνήρ* : comparez saint Jean, I, 18 : *θεόν σάδεξ έδραξαν πομπστε* aussi VI, 46 et I Tim., VI, 16. A. Deïssmann). — On trouve *έδραξαν* p. ex. dans *Odyssée*, X, 197; *έδραξαν άνήρ* est conforme à la formation rythmique, car la fin des vers $\omega - \sigma$ consiste en 1 ou 2 mots, ici *ηελίου*, *έστι*; *Σάθειανω*, *τισον έπιερχθου*, *χερσί πατήσσων*. σ du mot *άνήρ* est prolongé comme dans *χαερ*, *Iliade*, XXIV, 725 et ordinairement dans les formes trisyllabes. — L. 4. Jésus guérit les aveugles : v. S. Matth., IX, 2-5; XX, 30; XVI, 14; cf. XI, 5; XV, 31 (A. D.). *όρβαν φός ηελίου* est une phrase bien connue d'Homère; A. D. compare S. Jean, II, 9; Psaume XXXIV [XXXV], 10; XLVIII, XLIX, 20; Job, III, 16. — L. 5. *δειξον*, suppléez *φός* : Isaïe, LIII, 11 : *δειξαι τότω φός*; pour *δειξον* seul sans objet comparez Ps. LVIII, LIX, 11 : *ό θεός μου δεξει μοι έν τούς έχθρούς μου* (A. D.). — *έπιερχθου* : comparez *Iliade*, VII, 183-186; *Odyssée*, VIII, 278. — L. 6. *τισον έχθρός* : A. D. compare Proverb., XV, 12-22 : *μά ειπήςτισομαι τον έχθρόν*. — La phrase commencée *χαριτερχίς* *χερσί* est analogue à *χερών χαριτερχόν* de Pindare, Pyth. XI, 18. — L. 7. *στερεχίς έν χερσί* : comparez Ps. XXXIV [XXXV], 10 : *έκ χερρός στερεωτέρων αύτούς έχθρούς πατήσσων* : comparez Ps. III, 8; LXXVII [LXXVIII], 66 (A. D.).

TRADUCTION :

« Stèle du malheureux Sab(e)inus qui a beaucoup souffert, qui a eu beaucoup de peines à cause de sa fille unique. O fils du grand Dieu que personne n'a jamais vu, vous qui avez donné aux aveugles de voir la lumière du soleil, montrez-vous au milieu des hommes, punissez de suite et partout nos ennemis par les plaies de vos mains puissantes. »

14 Vieil hymne chrétien acrostiche.

Une double feuille arrachée à un tout petit livre de papyrus, dont les pages mesurent 60 — 45^{mm}. Écriture du ixe siècle. Papyrus de Berlin 8299, publié dans *Berliner Klassikerteerte herausgegeben von der Generalverwaltung der Kgl. Museen zu Berlin*, VI, p. 125 s. Chaque vers, suivant l'ordre alphabétique, commence par une lettre de l'alphabet grec, mais les vers de Α jusqu'à Σ

sont perdus. Le système métrique des vers est presque identique à celui de l'hymne chrétien de la collection Amherst (notre n° 28). C'est le schéma : $\bar{\sigma}\bar{\sigma}'\bar{\sigma}\bar{\sigma}'\bar{\sigma}\bar{\sigma}'\bar{\sigma}$.

Il y a là deux systèmes en présence : l'ancien système où domine la quantité des syllabes luttant contre celui qui protège l'accent des mots. Voici le texte basé sur l'édition de MM. Carl Schmidt et W. Schubart.

1re page.

	ΑΡΝΑΕΠΟΜΟΥ	Τὸν πλανώμενον ἄρνα ἐπὶ ὄρωσιν
	ΛΑΒΩΝΧΗΠΟΙ	λαβὼν σὴ πο.
	ΜΝΗΕΝΩΣΑC	μνή ἐνώσας (οὐκ ἔγνωσας.)
	ΥΪΟΝΝΟΜΕΑΝ	Υἷόν νομέα
5	ΥΝΕΠΕΓΝΩ	υν ἐπέγνω
	ΝΝΥΝΕCΧΑ	νὺν ἔσχα
	ΝΩΜΗΝΠΑ	νομήν πα-

2e page.

	ΤΡΩΑΝ >	τρῶαν.
	ΦΟΒΕΡΑCΔΥ	Φοβεράς δυ
10	ΝΑΜΙCΔΙΟ	ναμίεις δυ
	ΔΕΥCΩΜΗ	δευσω μη
	ΔΕΝΤΙΠΑΘ	δέν τι παθὼν
	ΩΝΑΠΟΤΟΥ	ὄπὸ τοῦ
	ΤΩΝ+	των.

3^e page.

15	ΧΑΡΙCΤΕCΥ	Χάρις τέ σοι!
	ΜΑΚΑΡΑΠΟ	μάκαρ ἄπο
	ΒΛΕΨΑCΑΠΟ	βλέψας ἄπο
	ΦΕΥΞΟΜΑΙ	φευξομαι
	ΤΩΝΕΠΙΒΟ	τῶν ἐπιβοῦ
20	ΛΩΝΙ_	λων.
	ΨΑΛ Τῆ ΤΗΡΙ	Ψαλτήριον
	ΑCΟΙΑΝΕ	σοι ἄνε

4e page.

	ΓΙΡΩΑΓΙΟΥΔΕ	γείρω ἄγιους δε
	ΧΟΡΟΥCΧΟ	χορούς χο
25	ΡΕΥCΩ	ρεύσω.
	ΩΛΟΓΕΠΑ	ὦ λόγε πα
	ΤΡΩCΑΠΕ	τρός ἄπορ
	ΡΕΙΤΟΥCΥΔΩ	ρήτου σοῦ δυ
	ΞΑΚΡΑΤΟC	ξά, κρατός
30	ΕΙΕΟΝΑC	εἰς ἀίονας.

L. 1. π corrigé. — 2. $\pi\omega$ ou $\pi\epsilon$. — 15. $\tau\omega$ corrigé. — 23. γ douteux. — 30. espace blanc entre σ et ν . — 15. La leçon n'est pas satisfaisante; les éditeurs conjecturent $\chi\chi\tau\iota\ \tau\epsilon\ \sigma\acute{\iota}\ \mu\alpha\alpha\alpha\tau\epsilon\ \acute{\alpha}\pi\acute{\omicron}\delta\iota\delta\acute{\iota}\chi\alpha\varsigma$; Brinckmann: $\chi\chi\sigma\tau\acute{\epsilon}\ \sigma\acute{\omicron}\acute{\iota}\ \mu\alpha\alpha\alpha\tau\epsilon\ \acute{\alpha}\pi\acute{\omicron}\delta\iota\delta\acute{\iota}\chi\alpha\varsigma\ \sigma\acute{\omicron}\acute{\iota}$ au lieu de $\epsilon\iota\ \sigma\acute{\epsilon}$ et $\mu\alpha\alpha\alpha\tau\epsilon$ pour $\acute{\omicron}\ \mu\alpha\alpha\alpha\tau\epsilon$. — 27. $\acute{\alpha}\pi\alpha\alpha\tau\iota\tau\omega\omega$ ou $\acute{\alpha}\pi\alpha\alpha\alpha\tau\omega\omega$; Maass: $\acute{\alpha}\pi\alpha\alpha\alpha\tau\omega\omega$.

L. 1. Ici commence la strophe du Γ reconstituée à l'aide de saint Luc, xv, 4-5; saint Matth., xviii, 12, contenant la parabole du bon pasteur qui cherche la brebis égarée: « Vous mettez la brebis égarée sur vos épaules en la réunissant avec votre troupeau. »

L. 6-9. Strophe de $\Gamma\Upsilon$ dont voici l'analyse: « Le Fils de Dieu est le bon pasteur; j'ai reconnu le Fils pour le pasteur, j'ai reçu le pâturage du Père. » Le croyant est la brebis retrouvée par Jésus-Christ dont le patronage lui fait acquérir le pâturage de Dieu son Père.

L. 9-14. Strophe du Φ . Porté sur les épaules du bon pasteur, le croyant pourra passer, pendant son voyage vers son Père, à travers les puissances terribles des planètes qui ne lui seront pas nuisibles.

L. 15-20. Strophe du χ . « En vous regardant, bienheureux Jésus-Christ, j'échapperai à ceux qui me dressent des embûches. » Nous suivons dans notre traduction d'abord la leçon de M. Brinckmann, $\chi\chi\sigma\tau\acute{\epsilon}\ \sigma\acute{\omicron}\acute{\iota}\ \mu\alpha\alpha\alpha\tau\epsilon$; puis celle de M. P. Maass, $\acute{\epsilon}\pi\acute{\iota}\theta\omega\lambda\omega\omega\gamma$; car à la fin des vers il n'y a pas de mots avec l'accent à la dernière syllabe comme $\acute{\epsilon}\pi\acute{\iota}\theta\omega\lambda\omega\omega\gamma$.

L. 21-25. Strophe du Ψ . Ayant traversé les terribles sphères des planètes, le croyant arrivera parmi les chœurs célestes: « Je commencerai à vous chanter des psaumes, je serai parmi les saints chœurs. »

L. 26-30. Strophe de $\Gamma\Omega$. « O Verbe, (fils) du Père mystique, à vous est la gloire, la puissance, à jamais. »

SUPPLÉMENT

Les derniers volumes de la série des Oxyrhynchus Papyri sont également très précieux pour la publication des plus anciens textes du christianisme. Nous en publions dans ce Supplément les extraits suivants.

Oxyrhynchus Papyrus n° 1781. Évangile de saint Jean, XVI.

Feuille arrachée au même codex de papyrus d'où a été tirée déjà la feuille Oxyrhynchus Papyrus 208. Ce codex a été écrit au cours du IIIe siècle et corrigé par un contemporain. On y trouve les abréviations πρ pour πατήρ, πρς pour πατρός, πρξ pour πατέρα, ἡς pour Ἰησοῦς, les deux points sur υ et les scriptioes ἦ (l. 23), ἡμερξ (l. 33, 42), ἀππκγ'γέλω (l. 41). Dimensions : 245 × 68^{mm}. Première édition par A. S. HUNT, *Oxyrhynchus Papyri*, XV, n° 1781, pp. 8 ss.

Recto.

Verso.

<p>οτιεξ του εμου λαμβετ αι και αναχ XVI, 14 γειει υμιν παντα ος α χει ο πρ ε 15 [μα εστιν δια τουτο ειπον οτι εκ τ ου εμου λαμβανει και η αν α γγειει υμειν I. (υμιν) 5 μεικρον και ουκ ετι θεωρειτε με και 16 παλιν μεικρον και σφ εσθε με ειπα ν 17 ουν... εκ των μ αθητων αυτου προς αλληλους τι εστιν τουτο ο δε γει ημειν μεικρον και ου θεωρειτε με 10 και παλιν μεικρον και σφ εσθε με και οτι 18 υπαρω προς τον πρξ ελεγον ουν τι εστιν τουτο μεικρον ουκ οιδα 15 μιν τι λαλει ε γνω ης οτι κηθλον 19 αυτον ερωταν και ειπεν αυτος ος περι τουτου ζητ ειτε μετ αλληλων οτι ειπον μεικρον και ου θεωρειτε με και παλιν μεικρον και σφ εσθε με 20 κικν κικν λεγω υμειν οτι εχ λα υ 20 σετε και θρηνησ ετε ο δε 20 κοσμος χαρησεται υμεις λ ο υπαθη</p>	<p>ουν μεν λωπην εχετε παλιν δε σφ ομαι υμ αι και χαρησεται υμιν 30 η καρδια και την χαρην υμων ου δεις χει κρ ο υμων και εν εκεινη 23 τη ημερξ ε με ε υου ερωτησετε ουδεν κικν κικν λεγω υμειν αν τι αυτη σ ητε τον πρξ δωσει υμειν 35 εν τω ον ο μακτ ε μου αιτειτε και 24 λαμβεσθε υνα η χαρα υμων η πεπληρωμ ε ν η ταυτα εν παρωι 25 μιας λει α λικα υμειν ερχεται ορα οτε ουκ ε εν παρωι μιας λα 40 λησω υμειν αλ λα παρωισια περι 26 του πρς αππκγ'γέλω υμειν εν ε κεινη τη ημερξ εν τω ονοματι μου αιτησεσθε και ου λεγω υμειν οτι εγω ερωτησω τον πρξ αυτου 27 45 γ αρ ο πρ φηει υμ αι οτι υμεις εμει περιληκατε και πεπιστωκατε οτι παρξ θς εζηθη ου εζηθηον 28 παρξ του πρς και ε ληθηθη εις τον</p>
---	--

πειθε... ἰδὲν... ἰδὲν... ἰδὲν...
 21... ἰδὲν... ἰδὲν... ἰδὲν...
 22... ἰδὲν... ἰδὲν... ἰδὲν...

21... ἰδὲν... ἰδὲν... ἰδὲν...
 30... ἰδὲν... ἰδὲν... ἰδὲν...
 31... ἰδὲν... ἰδὲν... ἰδὲν...
 22... ἰδὲν... ἰδὲν... ἰδὲν...
 23-4... ἰδὲν... ἰδὲν... ἰδὲν...

Le mot *αὐτοῦ* (l. 51) et les lignes 55-56 ont été écrits par le correcteur. Le papyrus n'offre qu'une seule variante qui ne soit pas encore connue : l. 47, *εἶπε* au lieu de *εἶπε εἶπω* des manuscrits; mais il a généralement tendance à omettre des conjonctions, des pronoms qui ne sont pas nécessaires : l. 13, *εἶπω* (var. ε. *οὐν*, ε. *δε*); l. 20, *οὐαίς* (var. ο. *δε*). Quelques coïncidences significatives sont à remarquer : l. 31, *αἴται* (variante de BD*, *αἴται* Sin. ACD²); l. 34, *αὐτῶν* aussi en BCD, *οὐ αὐτῶν* Sinait., *οὐ αὐτῶν* A, *οὐαί* (εἶπω) autres manuscrits.

Oxyrhynchus Papyrus n° 1778. Apologie d'Aristide

Fragment d'une feuille arrachée d'un livre de papyrus (120 × 146^{mm}) contenant un passage du texte grec perdu de l'œuvre fameuse d'Aristide connue sous le nom d'Apologie. Depuis la publication des premiers chapitres dans une traduction arménienne en 1878, une traduction complète en syriaque a été trouvée en 1889 par Rendel Harris au Sinaï. En 1891 a paru l'*Apology of Aristides* dans les *Texts and Studies*, t. 1, par le même savant et le Dr Armitage Robinson qui a constaté que le texte grec est inséré dans un roman de la littérature byzantine intitulé l'histoire de Barlaam et Josaphat. Le nouveau fragment du texte grec original est de la plus grande importance pour contrôler le texte byzantin. Première publication par A. S. Hunt, *Oxyrhynchus Papyri*, XX, p. 159, planche I.

Feuille 1 recto. Reste de la 7e ligne.

8...
 10...
 15...

Feuille 2 recto.

...
 4 lignes perdues
 ...

L. 8 et suiv. Voici le texte correspondant : οἱ δὲ νομίζοντες τὴν τῶν ἀνέμων πνοὴν εἶναι θεὸν πλάνωνται. φανερόν γάρ ἐστιν ὅτι δουλεύει ἑτέρῳ, καὶ χάριν τῶν ἀνθρώπων κατεσιεύχεται ὑπὸ τοῦ θεοῦ πρὸς μεταγωγὴν πλοίων καὶ συγκομιδῆς τῶν σιτικῶν, καὶ εἰς λοιπὰς αὐτῶν χρήσεις αὐξᾷ τε καὶ λήγει κατ' ἐπιταγὴν θεοῦ. ἰδίῳ ὃ νομοῖσται τὴν τῶν ἀνέμων πνοὴν εἶναι θεόν, ἀλλ' ἔργον θεοῦ.

Traduction du papyrus (l. 8-15).

Traduction du texte grec connu.

Ceux qui croient que le souffle des vents est un dieu se trompent. Car il se manifeste à nous comme étant l'esclave d'un autre; car tantôt il augmente, et tantôt il tombe. C'est donc qu'il est contraint par quelqu'un.

Ceux qui croient que le souffle des vents est dieu, se trompent. Car manifestement il est l'esclave d'un autre, et c'est pour les hommes que son régime a été établi par Dieu pour aider à la navigation et à l'importation des blés, et en vue des autres besoins des hommes. Il augmente et tombe sur l'ordre de Dieu. Aussi ne croit-on pas que le souffle des vents soit dieu, mais bien l'œuvre de Dieu.

Feuille 2 verso.

26 ἡ σὴ μ ε τοῦ εἰς σημεῖον
καθ' ἡμέραν φερόμε
νον δύνονται τε καὶ
ἀνατέλλοντα τοῦ
30 θερμαίνεῖν τὰ βλα
στά καὶ τὰ φυτὰ εἰς
τὴν χρῆσιν τῶν ἀν
θρώπων ἐπὶ καὶ με

ρισμοῦς ἔχοντα μ'ε
35 τὰ τῶν λοιπῶν ἀστ'ε
ρων καὶ ἐλάττονα
ἄντα τοῦ ὄργανοῦ
π' ὅτι αὐξ'αὶ δὲ καὶ
μειοῦται καὶ ἐκλείψει
40 ἔχει καὶ μηδεμίαν
αὐτοκράτειαν ἔχον
τα. ἰδίῳ ὃ νομοῖσται
τὸν ἥλιον εἶναι θεόν

Il s'agit de l'opinion erronée de ceux qui croient que le soleil est un dieu. Le texte grec connu continue la critique ainsi : ὁρῶμεν γάρ αὐτὸν κινούμενον κατὰ ἀνάγκην καὶ τρεπόμενον καὶ μεταβιβάλλοντα ἀπὸ σημεῖου εἰς σημεῖον δύνοντα καὶ ἀνατέλλοντα, τοῦ θερμαίνεῖν τὰ φυτὰ καὶ βλαστά εἰς χρῆσιν τῶν ἀνθρώπων ἔτι δὲ καὶ μείωσιν ἔχοντα μετὰ τῶν λοιπῶν ἀστέρων, καὶ ἐλάττονα ἄντα τοῦ ὄργανοῦ τοῦ, καὶ ἐκλείποντα τοῦ φωτός, καὶ μηδεμίαν αὐτοκράτειαν ἔχοντα. ἰδίῳ ὃ νομοῖσται τὸν ἥλιον εἶναι θεόν, ἀλλ' ἔργον θεοῦ.

Traduction du papyrus L. 26-43).

Traduction du texte grec connu.

Nous voyons le soleil passer de signe en signe, accomplir chaque jour sa course, se coucher, se lever, pour échauffer les pousses et les plantes, qui serviront aux hommes. De plus L. 27-32, il n'est qu'une unité parmi les autres astres mot à mot : il a des parts avec les autres astres, i. e. : il partage avec les autres astres : il est plus petit que le ciel de beaucoup; il croit, il diminue, il a des éclipses, sa puissance n'a rien d'absolu. Aussi ne croit-on pas que le soleil soit dieu, mais bien, œuvre de Dieu.

Car nous le voyons soumis à un mouvement nécessaire, tournant et passant de signe en signe, se couchant et se levant, pour échauffer les plantes et les pousses qui serviront aux hommes. De plus, il n'est qu'une unité parmi les autres astres mot à mot : il a une part avec les autres astres : il est plus petit que le ciel de beaucoup; il a des éclipses dans sa lumière, sa puissance n'a rien d'absolu. Aussi ne croit-on pas que le soleil soit dieu, mais bien, œuvre de Dieu.

En comparant ces deux textes entre eux, il est facile de voir que le texte inséré dans l'histoire de Barlaam et Josaphat n'est pas littéralement identique à l'original grec; mais que, tout en suivant l'ordre des idées, il le reproduit à la manière des adaptations de l'époque byzantine. Nous pouvons très bien étudier cette manière dans les diverses rédactions des vies des saints, dont le texte, selon les divers manuscrits, est souvent altéré d'une façon analogue.

Oxyrhynchus Papyrus n° 1782. Doctrine des douze apôtres, I-III.

Deux petites feuilles de parchemin, 58 × 50^{mm} et 57 × 48^{mm}, arrachées d'un codex du ive siècle. Abréviation : *πνευμα*.

Première édition par A. S. HUNT, *Oxyrhynchus Papyri*, XV, n° 1782, pp. 12 et suiv. Le texte de la Didaché qui n'est conservé que dans un seul manuscrit à Constantinople, publié par Bryennios en 1883, se trouve ainsi confirmé par ces parchemins qui sont écrits 1.000 ans environ auparavant.

Feuille I recto.

Feuille I verso.

1 ὁ γὰρ καὶ πάλαι
 2 ἔην τοῦτο
 3 πνεύμα ἔχον
 4 εἰς δὲ ἑκάστην
 5 εἰς τὴν μεσομένην
 6 τὴν ἑκάστην καὶ
 7 ὁ γὰρ εἰς τὴν ἑκάστην

1 ἕκαστον ἄλλον
 2 εἰς τὴν σε δεῖ πνεύμα
 3 ἕκαστον σωσάμενον
 4 ἕκαστον πνεύμα πνεύμα
 5 ἕκαστον πνεύμα
 6 ἕκαστον πνεύμα
 7 ἕκαστον πνεύμα

γὰρ sans *θεοῦ*. Cod. Ath. etc. — L. 4. *οἱ* omis. par Athan. et Ant. — L. 5. *μνησται*. — *αἱ* — *ἀλλήλων*, fragment public par J. E. Grabe, *Spicil. SS. Patrum*, I, p. 303 ed. 2. — C. 6. *ἀνομοιωτατος* Cod. Ath. — L. 15. *ἁστειχτος* Ath. od. Paris. — *ἁσταν* Cod. Ath. — L. 16. *αἰτήτης* Cod. Ath. — L. 17. *δέ* omis. Cod. Ath. — L. 18. *οὐδὲν ὡς γὰρ λαφύς* Cod. Ath. et Athan. Cod. Paris. — L. 20. *οἱ* Cod. Ath. Ant. Papyr.; *ὡς* Athan. Cod. Paris.; omis. Cod. Guelferbyt.

Oxyrhynchus Papyrus n° 1599. Hermas Pastor. VIIIe Similit.

Un feuillet complet arraché d'un codex de papyrus mesurant 245 × 198^{mm}, écrit en onciale légèrement altérée du VIe siècle. Les deux pages portent les nombres 72 et 73. Abréviations : *θεοῖς* et *αἰετοῖς*. Notons des apostrophes pour les élisions ou les divisions des consonnes accumulées. La ponctuation ne se trouve que rarement (I, l. 4, 5, 8, 10, 18, 19, 24, 26, 28; II, l. 32, 33, 37, 39, 44).

Pages 72 *αβ*. I. Écriture sur les fibres verticales.

ἀπὸ τῶν ταιουτων ταιουτων ἡ ζωὴ ἀπεστα VIIIe Similit., vi, 4
 οἱ δὲ τῆς ἑκράς καὶ ἀσηπτους ἐπιδεδωκότας καὶ 5
 οὗτοι ἐγγύς αὐτῶν ἦσαν ὑποκριταὶ καὶ διὰ χράς
 εἰσφέροντες ἑτερὰς καὶ ἐκστρέφοντες τῶς
 5 δούλους τοῦ θεοῦ ^{manus} μα λ. ἵστα δὲ πλὴν τοὺς ἄμαρ
^{manus} 10 τικότες ^{manus} μὴ ἀφέντες αὐτοὺς ^{manus} μετανοήσιν
 ἀλλὰ τὰς διδασχὰς τὰς μόρας πειθόντες αὐτοὺς
 οὗτοι οὖν ἔχουσιν ἐλπίδα τοῦ μετανοήσαν· βλέπει (I.-εις) 6
 δὲ ἐξ αὐτῶν μετανοηκότες ἀφ' ὅτε ἐλλήκασα
 10 αὐτοὺς τῆς ἐντολῆς μου καὶ ἔτι μετανοήσωσιν·
 ὅσοι δὲ οὐ μετενόησαν ἀπόβλεσαν τὴν ψυχὴν
 αὐτῶν ὅσοι δὲ μετενόησαν ἐξ αὐτῶν ἀγαθὸ οἶ
 ἐγγύς γίνονται καὶ ἐγένετο ἡ κατ'οικίαν αὐτῶν εἰς
 τὴν τήχην τὴν πρώτην τινὲς δὲ καὶ εἰς τὸν πύργον
 15 ἀνέβησαν· βλέπει (I.-εις) οὖν φησὶν ὅτι ἡ μετάνοια
 τῶν ἀμαρτωλῶν ζώην εἶχεν τὸ δὲ μὴ μετα
 νοήσαι θάνατον ὅσοι δὲ ἡμιζήρους ἐπέ
 20 δωκαν καὶ ἐν αὐταῖς σχίσμας εἶχον ὅκουε περὶ
 αὐτῶν ὅσων ἦσαν αἱ βλάβαι ἡμιζήρους
 οὗτοι καὶ τούτοις φησὶν ἐπίκειται μετάνοια
 βλέπει φησὶν τινὰς ἄδη ἐξ αὐτῶν μετανοή
 2

- ηρότατος· καὶ ἔτι ἐλπὶς ἐστὶν ἐν αὐτοῖς μετανοίας
 25 ὅσοι οὖν φησὶν ἐξ αὐτῶν μετανοήσασσι
 βραδύτερον εἰς τὴν τέλην (l. τεί-) κατοικήσωσιν·
 οἱ δὲ οὐ μετανοήσωσιν τὰς πράξεις σὺν αὐτοῖς
 28 θανάτῳ ἀποθανοῦνται·

Page 73 ογ. II. Écriture sur les lignes horizontales.

- manus 29 ὁ σοὶ δὲ γλώφας ἐπιθεδωκότας τὰς βλάβδους αὐτῶν 4
 30 καὶ σχῆμας ἐγρούσας οὗτοι πάντοτε πιστοὶ καὶ
 ἀγαθοὶ ἐγένοντο ἔχοντες δὲ ζήλόν τινα ἐν
 ἀλλ' ἡλλήλοισι περὶ πρωτίων (l. -τεί-) καὶ περὶ δόξης· ἀλλὰ
 πάντες οὗτοι μῶροι εἰσὶν ἐν ἀλλήλοισι· ἀλλὰ καὶ οὗ
 35 τοι ἀκούσαντες τῶν ἐντολῶν μου ἀγαθοὶ
 ὄντες ἐκαθήρισαν ἑαυτοὺς καὶ μετανοήσαν
 ταχὺ ἐγένετο οὖν ἡ κατοικήσις αὐτῶν εἰς τὸν
 πύργον· ἐὰν δὲ τις αὐτῶν πάλιν ἐπιστραφῆ
 εἰς τὴν διχοστάσιάν ἐκ' ἀλλοκλήσεται τοῦ πύργου
 καὶ ἀπολέσει (l. -ει) τὴν ζωὴν αὐτοῦ· ἡ ζωὴ πάντων 6
 40 ἐστὶν τῶν τηρούντων τὰς ἐντολάς τοῦ κυρίου
 καὶ τὰς ἐντολάς δὲ περὶ πρωτίων (l. -τεί-) ἢ περὶ δόξης
 οὐκ ἐστὶν· ἀλλὰ περὶ μακροθυμίας καὶ περὶ ταπεινότητος
 νοφροσύνης ἀνδρός ἐν τοῖς δὲ τοιοῦτοις ἡ ζωὴ τοῦ κυρίου
 ἐν δὲ τοῖς διχοστάτοις καὶ παρηνόμοις θάνατος.
 45 τῶν δὲ ἐπιθεδωκότων τὰς βλάβδους ἡμισυ γλώφας ἡμισυ
 ζήφας· οὗτοι εἰσὶν οἱ τὰς πραγματίας (l. -τεί-) αὐτῶν
 ἐνπεφυρμένοι καὶ τοῖς ἀγίοις μὴ κολλώμενοι·
 διὰ τοῦτο τὸ ἡμισυ αὐτῶν ζῆ καὶ τὸ ἡμισυ ἀπέθανεν
 πολλοὶ οὖν ἀκούσαντες τῶν ἐντολῶν μου μετε
 50 νόησαν· ὅσοι οὖν μετενόησαν ἡ κατοικήσις αὐτῶν
 εἰς τὸν πύργον· τινὲς δὲ αὐτῶν εἰς τέλος ἀπέστησαν
 οὗτοι οὖν μετάνοιαν οὐκ ἔχουσιν διὰ τὰς πραγμα
 τίας γὰρ αὐτῶν ἐβλασφήσαν τὸν κυρίον καὶ ἀπηνήσαντο
 αὐτῶν ἀπέλεσαν οὖν τὴν ζωὴν αὐτῶν διὰ τὴν πο
 55 νησίαν ἣν ἐπραξαν· πολλοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν ἐδιψόγησαν
 οὗτοι οὖν ἔτι ἔχουσιν μετάνοιαν ἐὰν ταχὺ μετανοήσωσιν

VIII, 1

2

3

Variantes du codex Athous : L. 3-4. διδχλῆς ζηνας εισφέροντες. — L. 5. πάλιν omis.
 — L. 5-6. ἡμαρτηρότατος. — L. 6. ἀφιέντες; μετανοεῖν αὐτοὺς. — L. 9. πούτοις ἐξ αὐτῶν;
 καὶ μετανοηκότας; ἀρ' ἦς; ἐλάλησα. — L. 10-11. μετανοήσωσιν; ψυχῆν; ζωὴν. —
 L. 16. ἔχει. — L. 18-19. καὶ περὶ: καὶ βλάβδαι ἡμιζήφους διψογαί εἰσιν καὶ κατχίλλοι: καὶ β.

αὐτῶ ἁγίου πνεύματος ἀποστόλου δι' ἄλλους ἐστίν, ὡς γὰρ ἴδωμεν ὁπέτα θρηνασιν, οἱ δὲ ἡμιζήτους ἕρται καὶ ἐν αὐταῖς σφραγισ, ὡς καὶ δι' ἄλλους καὶ καταλαλάσισιν. -- L. 22. ἀλλ' ἀεὶ.
L. 23. ἴδ' omis. -- L. 24. ἐπι, φρασιν, ἐστίν ἐν αὐτοῖς ἐπις μετανοίας. -- L. 25. καὶ ταῖς μετανοήσασιν τὸν καταλείπει εἰς τὸν παρὸν ἄξωσιν, ὅσοι δὲ ἐξ αὐτῶν βραδύτερον μετανοήσασιν. -- L. 26. καποικασουσιν: ὅσοι δὲ τὸ μετανοήσασιν ἀλλ' ἑμμενοσιν.
L. 29. ^σσ ^σσ ^σσ. -- L. 30. ποντοσε ὡσοι. -- L. 31. δε omis. -- L. 32. (L. δὲζήε) δὲζήε τινός. -- L. 33. ἐν ἀλλήλοισ ἐχοντες περὶ πρωτείου. -- L. 35. ἐκλήθρασαν. -- L. 37. αὐτὸν omis. ἐπιστροψή. -- L. 38. ἐκλήθρασεται ἄπο. -- L. 40. τὸν τῆς ἐπιτολάς τοῦ κυρίου φραλασσιντων ἐν ταῖς ἐπιτολάς. -- L. 41. δὲζήε τινός. -- L. 42. ταπεινοφρονησσει. -- L. 43. ἐν ταῖς τούτοῖς ὄν. -- L. 44. ἐν ταῖς δεχουσάτοῖς δὲ. -- L. 45. οἱ δὲ ἐπιδοιδατότοι: ἡμισυ μὲν γλωφῆς ἡμισυ δὲ ζήρῆς. -- L. 46. ἐν ταῖς παραμτασίας. -- L. 47. μὴ καλλωμνεῖ ταῖς ἀγίας. -- L. 48. τὸ δὲ ἡμισυ νεκρὸν ἐστι. -- L. 49. μου τὸν ἐπιτολῶν. -- L. 50. γοῶν. -- L. 52. διὰ γὰρ τὰς παραμτασίας. -- L. 54. λοιπον corr. Hilgenfeld. -- L. 56. ὄν omis.

Oxyrhynchus Papyrus n° 1786 Hymne chrétien avec les notes musicales.

Écrit au verso d'un compte de blé du m^e siècle, dans l'écriture onciale de ce même siècle en longues lignes. Dimensions : 296 × 50^{mm}.

Première édition par A. S. HUNT, *Oxyrhynchus Papyri*, XV, pp. 24 ss.

notes musicales perdues

L. 1. 31 lettres perdues ὅσοι πάσαι τε θεοῦ λόγῳ α. 3 lettres ... χρ ...

notes musicales perdues ξ ι ζε σφ σφ σφ σφ ζε ι ζ ζε ζ ζι ι φ

L. 2. 28 lettres perdues ? πρ υπανηω σιγατω μηδ' ασπρα φασεσφρα
λιπ ε

notes musicales perdues ξ ι ζε ι ζε σφ ζι σφ ζι

L. 3. σ θων . . . λι . . . . . ρ 12 lettres perdues πο.ταμων ροθων πασαι ὑμων
των δ' ἡμων

ρ σ φ σ ρ : ρ σ φ σ φ ζ ι ζ ι σ φ ζ ξ ο

L. 4. π ατερα χ' οισιν χ' αγιον πνευμα πασαι δυναμεισ
επιφωνουτων αμην αμην κρατος αινοσ
σ σ σ σ σ σ σ σ σ ζ ι ζε σ φ ζι ζε σ φ ζι ζε σ φ σφ σφ ζι ζε σ φ σφ

L. 5. 15 lettres perdues δ ωτ η ρι μωνω παντων αγαθων αμην αμην

Comme dans le chant de l'épithaphe de Seikilos, dont j'ai constaté le premier le caractère, ou dans le papyrus musical d'Euripide que j'ai publié dans la *Revue des Études grecques*, V, 19, 1892 (Mémoire lu à l'Académie des Inscriptions, 10 juin 1892), etc., les notes musicales sont au-dessus du texte. Ce sont celles-ci : ρ φ σ ζ ι ζ̄ ε (notation de l'échelle hypolydienne diatonique). Les notes longues portent une ligne horizontale, p. ex. ὀ : signifie le legato, - une pause, ≡ une double pause, : (peut-être) la séparation des parties musicales. Voici la transcription du professeur H. Stuart Jones :

.....? πρῶ - ταν - γι - ω σι - γζ - τω μῆδ' ἄσ - τρζ φα -

εσ-φρ-ζα λ̄ει-π̄ε-σ̄θων... πο-τχ-μῶν ζο-θι-ων πζ - σσι

ῥμ-νόν - των δ' ἰ - μῶν πχ-τέ-ζα γ' υἱ - ὄν γ' ἄ-γι ὄν πνεῦ-

μα πζ - σσι δν-νχ-μεις ἐ-πι-φω - νόν-των ἰ - μῆν ἰ - μῆν

ζρζ-τρς α - ἰ νος... δω - τῆ - ρι μῶ-νφ

πζν - των ἰ-γζ-θων ἰ - μῆν ἰ - μῆν

Une nouvelle édition du Papyrus 13415 de Berlin (v. Carl Schmidt, *Zwei altchristliche Gebete* : « Neutestamentliche Studien. Georg. Heinrich... dargestellt » Untersuchungen zum Neuen Testament herausgegeben von Hans Windisch, Heft 6. Leipzig, 1914, 66-78) a été publiée par Theodor Schurmann, *Muenchener Beitrage zur Papyrusforschung*, herausgegeben von

Leopold Wenger, *Drittes Heft : Fröhchristliche Vorbereitungsgebete zur Taufe* Munich, 1917. Schermann a augmenté son édition par plusieurs conjectures : I, l. 1 au commencement : ἁγιασθήσων ἡμεῖς ou ἁγιασόν ἡμεῖς « sanctifions-nous » ; I, l. 7 : δὲς πρὸ γινεῖν « donnez-nous la force » ; I, 6 de la prière du samedi : κληθεῖν σοι εἰς ὁδοῦν | ἑλθόν « à la bonne voie » ; I, 9. Χάριν καὶ ἡμεῖς καὶ - au lieu de ἐν ἐνὶ στοιχεῖσι - avant ἐπαινεῖς « grâce (ou hymnes) et louanges » ; I, 27. καὶ ἐπιθρονον τὰς θύας σοι ἐγγίζεῖν ou πύθισον - | ἔσοι ἐγγίζεῖν « désireux de nous approcher ».

M. Giuseppe GUBINI a publié une collection spéciale de quarante-quatre lettres chrétiennes sur papyrus; elle contient aussi des lettres de la fin du IVe siècle et du commencement du Ve siècle, qui ne figurent pas dans notre édition. *Lettere Cristiane*, Milano, 1923, 370 pp. in-8; Supplementi ad Aegyptus. Serie divulgazione, Ser. Greco-Romana, n° 3.

La magnifique édition de M. H. I. BRIL, avec le concours de M. W. L. GUN *Jews and Christians in Egypt, the Jewish troubles in Alexandria and the Athanasian controversy illustrated by texts from Greek papyri in the British Museum, by order of the trustees, British Museum, 1924, 130 pp. in-4* contient toute une série de lettres grecques et copies du IVe siècle concernant le schisme de Meletius et la correspondance de Paphnutios, textes et commentaires.

M. Paul MEYER, à qui nous devons la connaissance des libelli de la persécution de Decé conservés à Hambourg, vient d'en publier deux nouveaux. *Griechische Papyrusurkunden der Hamburger Staats- und Universitätsbibliothek*, 1924, p. 215, dont voici les textes :

MEYER, n° 61^a.

Inventaire de la bibliothèque de Hambourg, n° 275, 85 × 68^{mm}, 13 juin 250.

¹ Ἐτοῦς) ἡ Ἀποκράτωρ) Καίσαρος | ² Γαίου Μεσσίου Κορινθοῦ | ³ Τραιανοῦ Δακίου Εὐσεβοῦς | ⁴ Εὐτοχῶς Σιβαστοῦ) παυσι εἶ .

MEYER, n° 61^b.

Inventaire de la même bibliothèque, n° 316, 120 × 70^{mm}, 21 juin 250.

... | ² καὶ τῶν ἑρ-ει>ων ἐ | ἡγεσάμεθα καὶ ἡμεῖς ἰσθμεν ὑμᾶς ὑποσημιόσασθαι | — μετὶ Διου | ἡ τοχῆ-ται | — τε, π. corr. ex. ταῖ | ⁶ ΜΑΝΟΣ Η' Ἀρχιεπίσκοπος Σεργίου καὶ Ἐρμαῖ | ⁷ εἶδαμεν ὑμᾶς ὑποσάλλον ἵπτος καὶ | ⁸ ΜΑΝΟΣ Η' ΕΡΜΑΧ' CH | Spalium | ⁹ ΜΑΝΟΣ Γ' Ἐτοῦς) καὶ Ἀποκράτωρ) | ¹⁰ Καίσαρος Γαίου Μεσσίου | — Κορινθοῦ Τραιανοῦ | ¹¹ Δακίου Γ. — κίου Εὐσεβοῦς | ¹² Εὐτοχῶς Σιβαστοῦ | ¹³ παυσι κζ .

NOTE. — Page 160, ligne 25 du texte grec, corrigez avec GUBINI : εἰ ἄν' ἔχη, εἰ δὲ μή... λαί ; page 166, l. 17 du texte grec : [ταῦτα] γράμματα | et l. 25 Συρίων ἀ[πὸ]θε | [πρὸ]ς ; page 167, l. 1 du texte grec : Ἄπ' ὄλων α (conjectures de GUBINI. *Lettere cristiane*, pp. 85, 157, 173. — Page 170, γ. : εἰ ἔχη- appartient à la l. 17. — Page 172, l. 4 du texte grec, ajoutez (l. παρά .

G. WESSÉLY.

INDEX

DES PASSAGES DE LA SAINTE ECRITURE.

Saint Matthieu.	i, 1	Amulettes	J, L, P
—	iv, 23	Amulette	K
—	iv, 23-24.	Amulette	M
—	v, 1	Amulette	N
—	vi, 9.	Amulette	L
—	vi, 9-13	Amulettes	N, P
—	ix, 10-12.	Textes divers	11
Saint Marc.	i, 1	Amulette	L
—	ii, 15-17.	Textes divers	11
Saint Luc.	i, 1	Amulettes	K, L
—	ii, 8-14	Liturgie	9
—	xi, 1.	Amulette	N
—	xxii, 44-63	Livres canoniques	2
Saint Jean.	i, 1-2	Amulettes	K, L
—	i, 1-3	Amulettes	L, O
—	ii, 11-12	Livres canoniques	3
—	ii, 12	Amulette	L
—	v, 2	Amulette	O
—	xv, 25-27	Livres canoniques	1
—	xvi, 1-2, 17-31	Livres canoniques	1
Épître aux Rom.	viii, 12-ix, 9	Livres canoniques	4
—	xii, 1	Amulette	J
— 1 Corinth.	vii, 18-viii, 13	Livres canoniques	5
— aux Philipp.	iii, 9-17; iv, 2-8	Livres canoniques	6
— aux Hébreux.	x, 12-19.	Livres canoniques	7
— 1 S. Pierre,	v, 5-13.	Livres canoniques	8
— S. Jacques.	i, 10-18	Livres canoniques	9
—	ii, 19-iii, 9	Livres canoniques	10
Apocalypse.	i, 4-7	Livres canoniques	11
—	iii, 19-iv, 2.	Livres canoniques	12
—	v, 5-8; vi, 5-8	Livres canoniques	13

TABLE

	Pages.
INTRODUCTION.	[121]
CHAPITRE I. — Nouveaux actes rédigés à l'occasion de la persécution de Dèce. . .	[130]
CHAPITRE II. — Nouvelles lettres chrétiennes sur papyrus.	[156]
CHAPITRE III. — Amulettes chrétiennes.	[175]
CHAPITRE IV. — Fragments liturgiques et prières	[200]
CHAPITRE V. — Fragments de livres canoniques.	[227]
CHAPITRE VI. — Textes divers de la littérature chrétienne	[244]
SUPPLÉMENT.	[275]
Index des passages de la sainte Écriture.	[285]

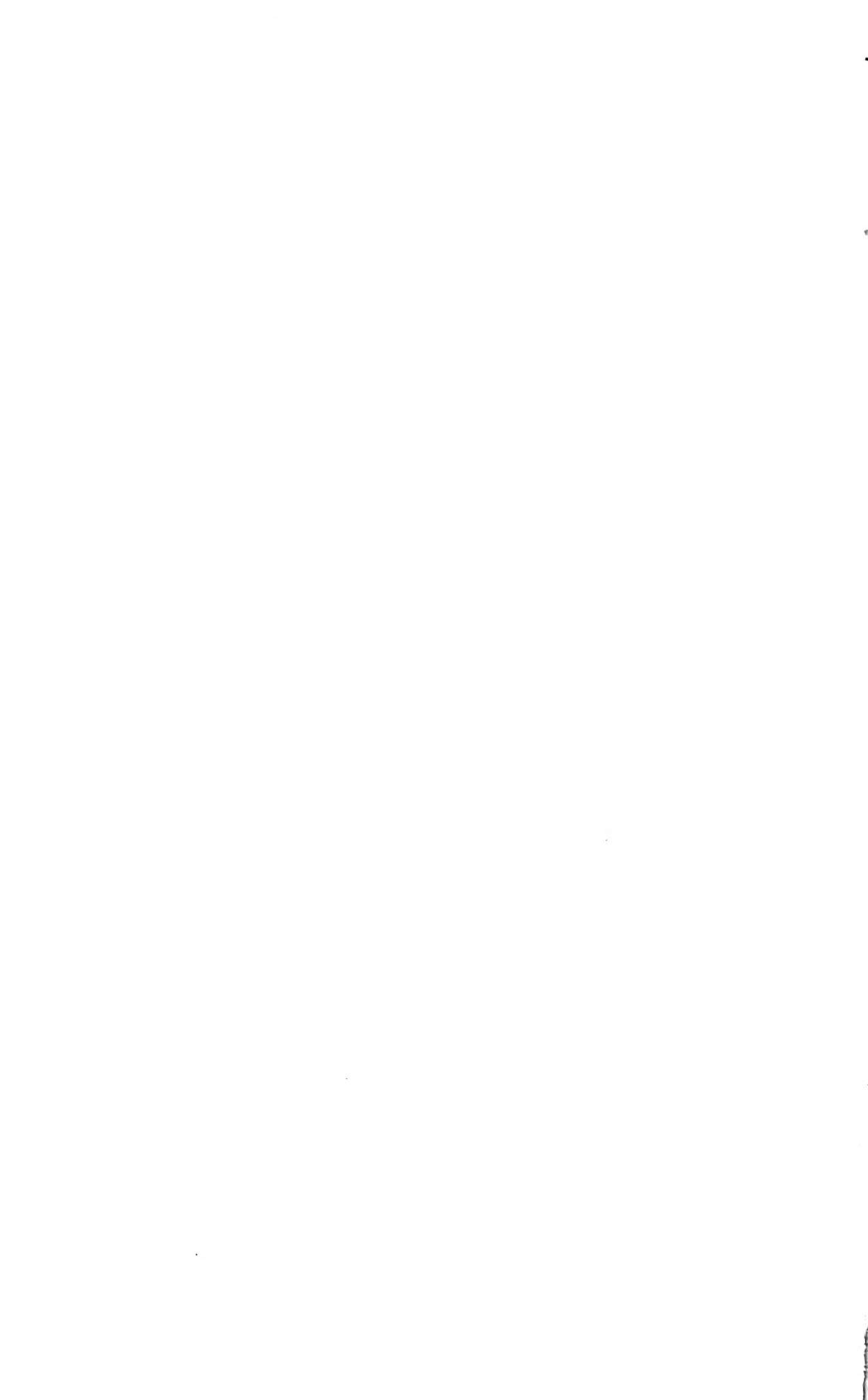

JOHN OF EPHESUS
LIVES OF THE EASTERN SAINTS

SYRIAC TEXT EDITED AND TRANSLATED

BY
E. W. BROOKS

II

הַשְׁבִּיעִים אֶת הַבִּישׁוֹף הַקֹּדֶשׁ הַזֶּה לְהוֹדוֹת אֶת
הַצְּדִיקוֹת הַגְּדוֹלוֹת שֶׁל הַבִּישׁוֹף

כִּי הָיָה לְהוֹדוֹת אֶת הַבִּישׁוֹף הַקֹּדֶשׁ הַזֶּה שֶׁהָיָה מְשֻׁבָּב מִן הַמֶּלֶךְ
הַמִּצְרִי שֶׁהָיָה מְשֻׁבָּב מִן הַמֶּלֶךְ הַמִּצְרִי שֶׁהָיָה מְשֻׁבָּב מִן הַמֶּלֶךְ
הַמִּצְרִי שֶׁהָיָה מְשֻׁבָּב מִן הַמֶּלֶךְ הַמִּצְרִי שֶׁהָיָה מְשֻׁבָּב מִן הַמֶּלֶךְ
הַמִּצְרִי שֶׁהָיָה מְשֻׁבָּב מִן הַמֶּלֶךְ הַמִּצְרִי שֶׁהָיָה מְשֻׁבָּב מִן הַמֶּלֶךְ
הַמִּצְרִי שֶׁהָיָה מְשֻׁבָּב מִן הַמֶּלֶךְ הַמִּצְרִי שֶׁהָיָה מְשֻׁבָּב מִן הַמֶּלֶךְ
הַמִּצְרִי שֶׁהָיָה מְשֻׁבָּב מִן הַמֶּלֶךְ הַמִּצְרִי שֶׁהָיָה מְשֻׁבָּב מִן הַמֶּלֶךְ
הַמִּצְרִי שֶׁהָיָה מְשֻׁבָּב מִן הַמֶּלֶךְ הַמִּצְרִי שֶׁהָיָה מְשֻׁבָּב מִן הַמֶּלֶךְ
הַמִּצְרִי שֶׁהָיָה מְשֻׁבָּב מִן הַמֶּלֶךְ הַמִּצְרִי שֶׁהָיָה מְשֻׁבָּב מִן הַמֶּלֶךְ
הַמִּצְרִי שֶׁהָיָה מְשֻׁבָּב מִן הַמֶּלֶךְ הַמִּצְרִי שֶׁהָיָה מְשֻׁבָּב מִן הַמֶּלֶךְ

* 75 v° n.

NEXT THE TWENTY-FOURTH HISTORY, OF THE BLESSED JOHN
BISHOP OF THE CITY OF THELLA¹.

When therefore we approach the history of this holy bishop John that abounds in beauties, we need the help that is brought through his prayers, and then we shall be able, even if obscurely, through the vile pigments of our words, to lay down and trace out a delineation of the features of his divine beauties²; and indeed his beauty does not shine from one side only, but from all sides the rays of his light flash upon the soul that wishes to gaze at him; for, if in accordance with the holy Paul's saying³ one seek him among solitaries, he is a perfect solitary, and, if among priests, a high-priest, and, if among persecuted men, one who bears his cross on his shoulder every day, and, if among the public contests of combatants (*ἀγωνιστής*), a brave combatant (*ἀγωνιστής*) and a hero, and, if again in the series of martyrs, a true martyr for the truth of his faith: and this is the consummation of all his

1. Constantina. See the longer life by Elijah in *C. S. C. O.*, tom. XXV. 1. and cf. *Zach. Rh.*, VIII. 5. He was commonly called Bar Q. (*avr s w s C. S. C. O.*, iv. p. 155. cf. *Dion.*, ap. Klein, *Bijdrage*, p. 79.) and is author of 2 sets of canons published by Lamy *Diss. de Syrorum fide*, Louvain, 1859, and Kiberezyk Berlin, 1901 and translated by F. Nau *Ann. Litt. Can. Syr.*, fasc. 2, 1906. — 2. See p. 1, 2. — 3. *II Cor.*, XI, 21 29.

. . . .
 . . . .
 . . . .
 . . . .
 . . . .
 . . . .
 . . . .
 . . . .
 . . . .
 . . . .
 . . . .
 . . . .
 . . . .
 . . . .

+ 76 p. a.

1. Sic ms.

heretical communion from him, he was driven from his see with all the other holy bishops, about twelve from his neighbourhood; and thenceforth they endured the severe labours and grievous hardships of banishment, and wanderings in every place. But this blessed John joyfully resorted to his former anchoritic habits, which he had previously desired to do; and often he wished to leave his see and depart, and he was hindered and stayed by the fear of judgment and requital for deserting the rational flock that had been entrusted to him; and now he found an opportunity, and returned to that for which he was ready, first to his former convent, which was in the city of Callinicus, which was called that of Mar Zakkhai¹; and when he had been a short time in this convent, the adversary came thither also as well, and a second time the blessed man was again in banishment with his convent, with the rest of the convents, and with all the other bishops also; and thenceforth they were driven to the outer deserts, rejoicing and exulting that they had been thought worthy to suffer persecution with Christ², since the other bishops also were scattered over all the convents. But, when the period of persecution had lasted about ten years³, the rest of the

1. This sojourn is not mentioned by Elijah. — 2. Matth., v. 11, 12. — 3. The time must be exaggerated even if the persecution is dated from 519, since the author was ordained by John in 529 (p. 319) and he had then been performing ordinations for some time.

رَحْمَةً وَيُؤَيِّدُكُمْ بِأَمْرِ قِسْيَانَ كَهَنِيِّنَ . فَمِنْهَا بِمَدِينَةِ مَعْبَدِ . وَبِمَدِينَةِ مَعْبَدِ . دَلَّ صُتْلَهُمْ سَهْفَ
 مَدِينَةِ الْكُرْمِ . ٥٥٥٥ . سَهْفَتَهُ لَمَدِينَةِ هَلْ لَهَا اِفْهَقَقَا مَدِينَةَ مَعْبَدِ . اِهْبِي . بِمَعْلَمَتِكُمْ
 اِسْرَافُ . وَيُسْعِ ٥٥٥٥ : وَيَلْمِزُ مَلِكِيَانًا بِمَدِينَةِ مَعْبَدِ . لَلْاِسْمِ . وَيُؤَيِّدُكُمْ .
 مَدِينَةِ مَعْبَدِ الْكُرْمِ . ٥٥٥٥ : اِلْحَامًا لَلْاِسْمِ . دِينِ . اِفْهَقَقَا مَدِينَةَ مَعْبَدِ
 مَدِينَةِ مَعْبَدِ . ٥٥٥٥ . سَهْفَتَهُ هَلْ . وَيُسْعِ مَدِينَةَ مَعْبَدِ . وَيُؤَيِّدُكُمْ دَلَّ لَقَحْنَا
 مَدِينَةَ مَعْبَدِ . بِمَعْلَمَتِكُمْ . اِلْحَامًا . مَدِينَةَ مَعْبَدِ . مَدِينَةَ مَعْبَدِ . حَمَلِ . بِمَدِينَةِ
 اِمْبِيَا . بِمَدِينَةِ مَعْبَدِ . مَدِينَةَ مَعْبَدِ . مَدِينَةَ مَعْبَدِ . اِفْهَقَقَا . اِسْمًا . اِفْهَقَقَا
 تَبِيَا . اِفْهَقَقَا . مَدِينَةَ مَعْبَدِ . ٥٥٥٥ : مَدِينَةَ مَعْبَدِ . اِسْمًا . اِسْمًا . اِسْمًا .
 ٥٦١٥٥ مَدِينَةَ مَعْبَدِ مَدِينَةَ مَعْبَدِ مَدِينَةَ مَعْبَدِ . ٥٥٥٥ : مَدِينَةَ مَعْبَدِ . مَدِينَةَ مَعْبَدِ
 مَدِينَةَ مَعْبَدِ . مَدِينَةَ مَعْبَدِ . مَدِينَةَ مَعْبَدِ . مَدِينَةَ مَعْبَدِ . مَدِينَةَ مَعْبَدِ .
 اِسْمًا . اِسْمًا : اِسْمًا . مَدِينَةَ مَعْبَدِ . مَدِينَةَ مَعْبَدِ . مَدِينَةَ مَعْبَدِ . مَدِينَةَ مَعْبَدِ .
 مَدِينَةَ مَعْبَدِ . مَدِينَةَ مَعْبَدِ . مَدِينَةَ مَعْبَدِ . مَدِينَةَ مَعْبَدِ . مَدِينَةَ مَعْبَدِ .
 مَدِينَةَ مَعْبَدِ . مَدِينَةَ مَعْبَدِ . مَدِينَةَ مَعْبَدِ . مَدِينَةَ مَعْبَدِ . مَدِينَةَ مَعْبَدِ .

1. Corr. from مَدِينَةَ مَعْبَدِ . — 2. Letter appy. erased before this word.

believers everywhere were in difficulties about ordinations (*χειροτονιας*): and they began to have recourse to the believing bishops. But the blessed men, inasmuch as they were troubled by fear of lighting the furnace of persecution 'more hotly against them, refused to practise this' openly, though they did a few things in secret; and a murmuring on the part of those among the believers who had been banished from every quarter began to be stirred up against the blessed men, since they had been reduced to great difficulties, while they spoke and sent messages to them at all times, asking them to give a hand of ordination (*χειροτονια*) to the church of the believers, 'because it is in great difficulties'. Then all the bishops assembled together, and considered what to do. If they should give the hand 'crowds of believers will come from every quarter,' and the persecutors will hear it, and be more inflamed with rage'; and on this ground they, finally out of fear refused the thing. Then, as it is written that 'The Lord stirred up the spirit of Zurbabel and the spirit of Joshua the son of Jozadak the high-priest to stand up and build the Lord's house'², so also here it were fitting to say that the Lord stirred up the spirit of John to stand up and visit the Lord's

¹. Sic syr. — 2. Ezra, v, 2. Hagg., i, 14.

مەمۇر نىنجى ۋاچىلا شەخەتەن . ۋەتەن ۋەلەن . لاسىتەن ۋەلەن . ۋەتەن . ۋەتەن . ۋەتەن . ۋەتەن . ۋەتەن .
 مەمۇر نىنجى ۋەتەن . ۋەتەن . ۋەتەن . ۋەتەن . ۋەتەن . ۋەتەن . ۋەتەن . ۋەتەن . ۋەتەن . ۋەتەن .
 ۋەتەن ۋەلەن ۋەتەن . ۋەتەن ۋەلەن ۋەتەن . ۋەتەن ۋەلەن ۋەتەن . ۋەتەن ۋەلەن ۋەتەن . ۋەتەن ۋەلەن ۋەتەن .
 ۋەتەن ۋەلەن ۋەتەن . ۋەتەن ۋەلەن ۋەتەن . ۋەتەن ۋەلەن ۋەتەن . ۋەتەن ۋەلەن ۋەتەن . ۋەتەن ۋەلەن ۋەتەن .
 ۋەتەن ۋەلەن ۋەتەن . ۋەتەن ۋەلەن ۋەتەن . ۋەتەن ۋەلەن ۋەتەن . ۋەتەن ۋەلەن ۋەتەن . ۋەتەن ۋەلەن ۋەتەن .
 ۋەتەن ۋەلەن ۋەتەن . ۋەتەن ۋەلەن ۋەتەن . ۋەتەن ۋەلەن ۋەتەن . ۋەتەن ۋەلەن ۋەتەن . ۋەتەن ۋەلەن ۋەتەن .
 ۋەتەن ۋەلەن ۋەتەن . ۋەتەن ۋەلەن ۋەتەن . ۋەتەن ۋەلەن ۋەتەن . ۋەتەن ۋەلەن ۋەتەن . ۋەتەن ۋەلەن ۋەتەن .
 ۋەتەن ۋەلەن ۋەتەن . ۋەتەن ۋەلەن ۋەتەن . ۋەتەن ۋەلەن ۋەتەن . ۋەتەن ۋەلەن ۋەتەن . ۋەتەن ۋەلەن ۋەتەن .
 ۋەتەن ۋەلەن ۋەتەن . ۋەتەن ۋەلەن ۋەتەن . ۋەتەن ۋەلەن ۋەتەن . ۋەتەن ۋەلەن ۋەتەن . ۋەتەن ۋەلەن ۋەتەن .

1. Ms. مەمۇر . corr. Nohl. — 2. Ms. مەمۇر

that were in communion with the heretics would every day arrive; and come to repentance, then these things exasperated those that held authority both in the churches and in the world. so that they did not shrink from writing a report of these things even to the wielder of the royal authority, first concerning all the believers, and concerning all the freedom (*παρρησία*) that they had shown, and then concerning him who had been made the cause of these things. Thenceforward they hunted after the blessed man's life to take it away¹, while the occupiers of the sees at first sent him threats and orders and mandates issued by the king that, if he performed ordination (*χειροτονία*), he should die; and he on his side sent them this message: « I for my part have received a gift from God, and with it I am trading and am not negligent²; and know this, that, as long as I am in the bodily life, and a hand is given me to extend to anyone that is in need, not you nor an earthly king shall hinder me from performing the service that the heavenly king has given me »³. When they saw the man's readiness and courage, they threatened the more; and thenceforth he did not show himself openly with the former freedom (*παρρησία*), but at the time when believers arrived he on his side

1. 1 Kings, XIX, 15. — 2. Matth., XXV, 14-30. — 3. Acc. to Elijah (p. 35, 59) John and 7 other bishops went to Constantinople by the emperor's orders. It is strange that our author omits this.

. . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .

1. Ms. hēia. — 2. Marg. hēia. — 3. See p. 306, note. — 4. Ms. hēia.

would spring up there, and therefore he would dismiss many at night, as he was the first to admit our meanness also with the rest of our brothers, the members of our convent, to the order of the diaconate, in the year eight hundred and forty¹, when we came down to him and received the privilege of seeing him by night, when we were also astonished above all things by his attire and the austerity of his garb, since an unsightly cloak had been cut in two, and so he clothed himself with half of it and covered himself with half of it², and thus therefore he had no superfluity either of clothing or of covering. When he saw our company and our habit (*σχιμα*), and especially the fact that he had seen³ that he had not much trouble with us, because all of us, who were about seventy men, came from well-known Amidene convents, and we read and wrote with confidence, then he said, « I am satisfied with you, my sons; and lo! I say to you ‘Pray and cease not’⁴, for a time is coming when men to give a hand to believers shall be wanting and shall not be found ». And so we received his blessing, and returned, and his prophecy also was in truth fulfilled, and they were sought and not

1. 529. — 2. This probably means that he divided it into an inner and an outer garment; cf. ch. 36 f. 97 r^a a, 49 f. 116 r^b b, 58 f. 135 v^b b. A similar story is told of James (ch. 49). — 3. hēia syr. — 4. I Thess., v, 17.

اجب: دللوس. سوسل اوسو؛ سوسل داتوسوس اوس. سوس دل؛ رسل وسلس
 رسل؛ سوس دللوس؛ وسوس؛ وسوس؛ وسوس. سوسلسلس؛ وسلس؛ وسلسلسلس؛ وسوس
 سوس سوس سوسلسلس سوس دللوس. وسوس نلسلس لسلسوس. سوس سوس سوس
 وسوس سوس سوسلس؛ وسوسلس؛ وسوسلس سوسلسلس سوس سوس. وسوس سوس¹
 سوس سوس سوسلس؛ وسوسلس؛ وسوسلس سوس سوسلس. لا لسلسوس سوسلس سوسلس
 وسوس؛ وسوس سوسلس؛ وسوسلسوس. وسوسلسوس؛ وسوسلسوس سوسلس؛ وسوسلسوس.
 وسوس لسلس سوسلس؛ وسوسلسوس سوس سوسلس سوسلسوس سوسلس سوسلسوس.
 وسوس سوس²؛ لسلس سوسلس سوسلسوس لسوسلسوس؛ وسوس؛ وسوس؛ لسلس سوسلس سوسلسوس
 سوسلسوس³ سوسلس سوسلسوس لسوسلسوس. لسلس؛ لسلس؛ وسوس سوسلس سوسلسوس.
 وسوس سوسلس سوسلس سوسلس سوسلسوس؛ وسوسلس سوسلس سوسلسوس سوسلسوس
 وسوسلسوس⁵ سوسلس؛ وسوسلسوس؛ وسوسلسوس سوسلسوس؛ وسوسلسوس سوسلسوس

* 78 P. 21

1. Ms. لسوس. — 2. Ms. وسوس. — 3. P. 2 added in erasure. — 4. Ms. لسوسلسوس؛ corr. in later hand. —
 5. Ms. وسوسلسوس.

sonments, and thus he suffered martyrdom and died at their hands there, after a period of such-and-such a number of¹ years during which he had been undergoing the conflicts (ζυγόν) of martyrdom inflicted upon him there, and the successions of tortures and torturers that were imposed upon him in daily variety in the hope that he might be weakened in his constancy. And, inasmuch as he on his side was girded with the breastplate of righteousness on the right hand and on the left as it is written, and² held the strong weapon of readiness that contends with death, the burning, that is heretical, darts³ of his persecutors were not able to pierce and penetrate the sound breastplate of his constancy, though many beasts were set round him on all sides to guard him, like that which the holy Ignatius also, the bishop and martyr, to whom at the beginning also we compared this second Ignatius, as he is indeed exceedingly like, thus wrote in his epistle to the Ephesians⁴ about certain soldiers (στρατιώται) to whom he was committed that they might conduct and convey him to Rome to be martyred there : « Ten cruel savage beasts were committed⁵ to me, between whom I was bound for my

1. He was arrested 1 Feb., 537 (*id.*, p. 69), reached Nisibis 2 days later (*id.*, p. 69, 70), remained there 30 days (*id.*, p. 71), occupied 30 days in the journey to Antioch (*id.*, p. 86), and died 6 Feb., 538 (*id.*, p. 94). His imprisonment at Antioch therefore lasted 10 m. 2 d. — 2. Ms. om. — 3. Eph., vi. 14-16. — 4. Corr. from 'strangers'. The ref. (it is not a quotation) must be to Rom. v. περὶ τῶν ἁγίων ἐπιδομένων δίκαιον παρθεῖν. — 5. Sic.

10
 15
 20
 25
 30
 35
 40
 45
 50
 55
 60
 65
 70
 75
 80
 85
 90
 95
 100
 105
 110
 115
 120
 125
 130
 135
 140
 145
 150
 155
 160
 165
 170
 175
 180
 185
 190
 195
 200
 205
 210
 215
 220
 225
 230
 235
 240
 245
 250
 255
 260
 265
 270
 275
 280
 285
 290
 295
 300
 305
 310
 315
 320
 325
 330
 335
 340
 345
 350
 355
 360
 365
 370
 375
 380
 385
 390
 395
 400
 405
 410
 415
 420
 425
 430
 435
 440
 445
 450
 455
 460
 465
 470
 475
 480
 485
 490
 495
 500
 505
 510
 515
 520
 525
 530
 535
 540
 545
 550
 555
 560
 565
 570
 575
 580
 585
 590
 595
 600
 605
 610
 615
 620
 625
 630
 635
 640
 645
 650
 655
 660
 665
 670
 675
 680
 685
 690
 695
 700
 705
 710
 715
 720
 725
 730
 735
 740
 745
 750
 755
 760
 765
 770
 775
 780
 785
 790
 795
 800
 805
 810
 815
 820
 825
 830
 835
 840
 845
 850
 855
 860
 865
 870
 875
 880
 885
 890
 895
 900
 905
 910
 915
 920
 925
 930
 935
 940
 945
 950
 955
 960
 965
 970
 975
 980
 985
 990
 995

enstody that I might go to Rome ». So therefore in the same way there were committed¹ to this man not ten only, but rather many, so that no one whosoever among the believers was able to approach him, he being confined alone, and two² blessed men that were attached to him alone, who also were combatants (*ἀγωνιστάι*): and thus he ended his life in this conflict (*ἀγών*) in a great martyrdom. And thereupon after his martyrdom his words, of which he had also gained intimation by the revelation of the Holy Spirit, received accomplishment, for he would testify to every man and warn him concerning what was about to come, viz. violent persecutions, lacerations of the believers, scarcity of pastors, with the rest of the sore distresses, even as they were from all sides laid upon those of his ordination (*χειροτονία*). Some, that is many, they seized in every city and re-ordained; and some fled to distant regions, and there ended their lives; some departed from life under imprisonments and stripes; and some were burnt with fire in the sight of the peoples of the cities³. A thing which perhaps even the ancient pagans would have been afraid to do. Christians were here thrown into the fire and

1. Sic. — 2. Acc. to Elijah p. 88, 90, 92 there were at first 4, one was removed and afterwards brought back, and two were persuaded to leave. — 3. This refers to Gyris, a presbyter of Amida, who is said to have been burnt in the *tetrapylon* by bp. Abraham ('Zach. Bih.' x, 3; B. O., II, p. 52; Mich., p. 272).

اجبى اىلجى با اى بىبا اى فهلبىبا هحبىبى موبىبى . حببىبا نببىبا اىببى
 موبىبى . * 78 v. a.
 حببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا
 اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا
 اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا
 اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا
 اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا
 اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا
 اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا
 اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا
 اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا اىببىبا

1. Ms. ٧٥٠.

burnt in the sight of those who also were reckoned and called Christians; and the steam of the savour of their flesh was woefully wafted to heaven and also into the air breathed by men: and so few were left 'like doves upon ledges' as it is written. And thenceforward the remnant of the orthodox (*ὀρθόδοξοι*), great multitudes who were in banishment or in places of exile (*ἐξορίαι*), or those again who had hidden themselves in the cities and in the villages, or in villas, were in great sorrow and sore need, since for a space of so many years there was none to give them the communion of the life-giving mysteries. But God, who saw the distress, did not neglect in accordance with his mercy to give a little refreshing to his church, though in distant regions, by means again of another John, who also was in truth John, of whom also we determined to compose a history separately², that we may not protract the history to a great length; while we have also not sought to comprise any of the rest of the afflictions of this saint and of his conflicts (*ἁγών*) and of his asceticism, and of his conduct moreover and of his abstinence in our history, inasmuch as it is endless, but we have rapidly run through these points, which are patent to him who knows all. By the

1. Ezek., vii, 16. — 2. Ch. 25.

וְכָל־לְמַאֲסֵי וְדַמְּיָנוֹסֵי וְסִבְרִיֹּסֵי מִיְּמֵי אֲבֹתָיִךְ אֵלֶיךָ יְהוָה וְכָל־מַדְּיָנֵי וְדַמְּיָנֵי
 לְלֵוִיִּם. וְשִׁמְרֵם לְדַבְּרֵי אֲבֹתֵינוּ. וְשִׁמְרֵם חַיִּים וְדַמְּיָנֵינוּ
 כִּי שְׂמֵחֵיךְ אֵלֶיךָ וְשִׁמְרֵם כִּי שְׂמֵחֵי אֲבֹתָיִךְ וְשִׁמְרֵם אֲבֹתֵינוּ.

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ הַמְּבָרָךְ אֲנֵינוּ
 הַחַי וְהַקַּיִם

הַחַי וְהַקַּיִם הַמְּבָרָךְ הַמְּשֻׁבָּח הַמְּשֻׁלָּל הַמְּשֻׁבָּח הַמְּשֻׁלָּל הַמְּשֻׁבָּח הַמְּשֻׁלָּל
 אֲנֵינוּ הַמְּבָרָךְ הַמְּשֻׁבָּח הַמְּשֻׁלָּל הַמְּשֻׁבָּח הַמְּשֻׁלָּל הַמְּשֻׁבָּח הַמְּשֻׁלָּל
 הַמְּבָרָךְ הַמְּשֻׁבָּח הַמְּשֻׁלָּל הַמְּשֻׁבָּח הַמְּשֻׁלָּל הַמְּשֻׁבָּח הַמְּשֻׁלָּל

מְשֻׁבָּח וְשִׁמְרֵם וְשִׁמְרֵם וְשִׁמְרֵם וְשִׁמְרֵם וְשִׁמְרֵם וְשִׁמְרֵם וְשִׁמְרֵם וְשִׁמְרֵם
 וְשִׁמְרֵם וְשִׁמְרֵם וְשִׁמְרֵם וְשִׁמְרֵם וְשִׁמְרֵם וְשִׁמְרֵם וְשִׁמְרֵם וְשִׁמְרֵם
 וְשִׁמְרֵם וְשִׁמְרֵם וְשִׁמְרֵם וְשִׁמְרֵם וְשִׁמְרֵם וְשִׁמְרֵם וְשִׁמְרֵם וְשִׁמְרֵם

1. Ms. אֲנֵינוּ.

prayer of him who presents them¹ and of all saints like him, who present
 propitiatory fruits to God, may he visit his church in mercy, and be gracious
 to us her children, who through our sins have made ourselves sons who
 provoke, and may they be expiated by the blood of the only God over all
 for ever and ever.

The history of the holy John bishop of the city of Thella is ended.

NEXT THE TWENTY-FIFTH HISTORY, OF THE BLESSED JOHN BISHOP OF THE CITY OF
 HEPHAFSTU² IN EGYPT, WHO BEPEATS THE CONFLICTS (ἀγῶν) OF THE HOLY JOHN
 WHO PRECEDES HIM.

Since the purpose of our work and the course of our history aims at
 showing and describing the circumstances of the perfect lives which the saints
 lived, therefore we say that in the order of our history we will insert spiritual
 pastors³, and will also in our work state the circumstances of their activity

1. Sc. the afflictions. — 2. Sc. Ἡεφαστου πόλις. — 3. Sc. bishops.

. . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .

* 79^r a.

* 79^r b.

in God's church, since they also were complete and perfect in both forms of beauty¹; and for this reason, though we seem to be passing from one subject to another, we did not think it alien to the excellent purpose to describe and hand down to remembrance for the glory of God the life that was practised by these divine men also.

This blessed man again, the great and divine John the bishop, was by his birth (*γένεσις*) a Syrian, that is a Palestinian, from the city of Gaza, and he lived in a great convent called that of father Peter the Iberian, the doer of great and apostolic signs². This convent was expelled with the rest, and came into the territory of Alexandria; and there it lived in a place called Eumaton which means 'ninth', viz. miles³; and there the saint dwelt with the rest of his convent, living a devout life and following great and divine practices. While the church was still at peace in Alexandria, and the blessed Theodosius was seated on his throne⁴, he heard of his manner of life and of his teaching, and sent and seized him and made him bishop in one of the cities of Egypt which is called Hephaestu. After a period of such-and-such a number⁵ of

1. See the pastoral and the ascetic. — 2. Usually called the monastery of Theodore ("Zuch. Bli." VII, 40; see *Vit. Petr. Ib.*, p. 435). — 3. Sic syr. = 3, 53, 6. — 4. Not more than 11, for Th. returned to Alexandria not earlier than July, 535, and was expelled not later than Dec., 536 (*Byz. Zeitschr.*, VII, p. 495). — 5. F. XVIII. — F. 4.

موحى نال؛ رحلما رحلح ؛ رحننملاه لموحىا نرب موى . مؤى ؛ رحجرحنملا
 الكوملا رح موى لا رحنب موى الامنن لىة . حقاوا موحىا ؛ وىوموملا ؛ وى
 مؤى وسن موحى قدلعلل حالل موى ؛ رحىومىة¹ لىة الامنن . موحىل سقنلما
 موحىل هقنملا امر ؛ واملا رحملا لاموملا ؛ مؤى ؛ رحال . لىة مؤى موى موىومىة . موىومىة
 نلما ؛ (وقتمموملا ؛ لىومىومىة رحى رحىل ؛ وقنملا ؛ وعلللمومىة موحى موىومىة ؛
 لىومىومىة . ه ا ملامومىة ملامومىة الامننمىة مومىومىة . رحم ا نلما موحىل موحى
 ؛ ملامومىة . رح مومومىة ملامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛
 لىومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛
 ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛
 امر ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛
 سلا ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛
 لموحىل رحىومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛
 ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛ ولامومىة ؛

1. Ms. موىومىة. — 2. Ms. وىومومىة. — 3. Ms. sing., corr. V. D. and L.

years during which the blessed man had distinguished himself in his pastorate, to which he had been called by the providence of God against his own will, preparations for persecutions were then stirred up against her whom one of the doctors names 'the Egyptian virgin'¹, and severe fighting and much slaughter took place in it, as is common in that great city; and the blessed archbishop Theodosius with the rest of the eminent men of his jurisdiction were² driven from their sees, and they were also invited to the royal city and went up thither through certain eminent men attached to the court, the adversaries thinking that by threats or blandishments they might perhaps bring them to communicate with them³. And, when they resisted strenuously and they were unable to overcome the constancy that was in their souls, a well-known⁴ and cruel place of exile (ἐξορία) was then given to the holy archbishop himself and the whole of his company (συναγωγή), the bishops with the most eminent clergy (ἐπίσκοποι), about three hundred of them, in the interior of Thrace a day's journey (πενήμιον) off, a certain fortress (καστρον) called Derens, to which also we often used to go to visit the same saints, as well as the blessed man the perfect and great old man Z'ura the celebrated Syrian

1. I do not know the source of this quotation. — 2. Sic syr. — 3. See Introd., p. v. — 4. Or 'desinite'.

ἵκετο. ἡ δὲ βασίλισσα ἀπὸ τῆς βασιλείας ἐξελθούσα ἀπέβη
 ἐκ τῆς βασιλείας καὶ ἦλθε ἐπὶ τοὺς ἀσθενεῖς ἐκ τῆς
 βασιλείας, καὶ ἠρώσας αὐτοὺς εὐεργετήσασκεν. καὶ
 ἦλθε ἐπὶ τοὺς ἀσθενεῖς ἐκ τῆς βασιλείας, καὶ
 ἠρώσας αὐτοὺς εὐεργετήσασκεν. καὶ ἦλθε ἐπὶ
 τοὺς ἀσθενεῖς ἐκ τῆς βασιλείας, καὶ ἠρώσας αὐτοὺς
 εὐεργετήσασκεν. καὶ ἦλθε ἐπὶ τοὺς ἀσθενεῖς ἐκ τῆς
 βασιλείας, καὶ ἠρώσας αὐτοὺς εὐεργετήσασκεν.

1. An erasure follows.

from the country of Sophanene¹, who also was confined with them; and
 thenceforth they were kept in custody there, though the Christ-loving
 Theodora, who was perhaps appointed queen by God to be a support for the
 persecuted against the cruelty of the times, showed great attention to them
 as well as the other persecuted men everywhere, supplying them with
 provisions and liberal allowances (ἐπιχορηγία).

While these men were suffering distress there, and everywhere also the
 believers in all quarters were similarly suffering, they used to betake them-
 selves from all quarters to the royal city itself, firstly on account of the
 persecutions in all quarters, and secondly for the sake of ordination (ἑξουσιοδότησις),
 as there was absolutely no man to extend a hand of ordination to any believer
 in the whole Roman territory as far as the Persian frontier; and accordingly
 many used to go to the same saints in Thrace, lamenting and representing
 their trouble; but even there they gained no hearing, as it was indeed in
 truth impossible for them to live if an ordination (ἑξουσιοδότησις) were performed
 there, if the adversaries heard of it. But this holy John, when he heard
 these things, would shed bitter tears every day for the distress of Christ's

1. See ch. 2.

...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...

1. σ erased follows. — 2. Ms. σ σ ; corr. Nold.

mention of illness, therefore they did not prevent him from going, and this matter also about the cause of his coming was made known to the queen; and by divine dispensation she also received him with great joy, and she gave orders that spacious quarters (*μέγιστον*) also should be given him in the great mansion called Anthemion¹, and an allowance (*ζυζυγομαχ*) also for him and his slave should be assigned to him there. And thenceforth the will and the zeal of the blessed man found expression; and from that time companies of those who were in distress, and had been for a long time beaten and buffeted and had none to relieve them, betook themselves to him, and he would dismiss them all² and they would return to their own countries with joy, while he also anointed many altars that had been set up for a long time to be anointed and go to the countries, and himself also fixed an altar, and he was filled with great boldness (*παρρησια*) showing keen enthusiasm and confidence that contends with death. When he had stood up and become openly known, envy like Cain's was sown in the hearts of many who were inside and not outside; and they used to address mandates to him, saying, « We are standing in a lion's mouth, and you are causing him to rend us all and cast us away in one hour ».

1. Sc. σ *Ἄνθεμιον*. — 2. We are left to understand that he ordained them; see below.

دلدهوى لمدلجلال. كم فذحه امر بدموه فنمها باقمه لده لمر بعص
 لده مده مدبمها مللا رحنا. هوى امر فده وهدنا لوه لمر بلقنيل
 هيمف: امر بلحمسه فمبلا. ه اف دلجلال بعص. هوى به هلىم
 بعلمه فمبلا. ه لمدلجلال بدموه لاسلمه لدهم بلحمه فمبلا.
 كم ارجه ه فذمه لده امر بده فنزه لمر مدللال. ولا لمر لاله لده
 امبالا دهوا مدبمها ه لمر افتم. ه لا مدلا لاله. هوى فمبلا لمر
 بعصر. ولا لدهم دمعلم. بلما فذللا لافلهنيل. هفمب باصملا. هوى به
 مدوه امر فده بلمدلا دهنلا فدهم هوى. لاسمف لى بعف لاله ه
 لمدلا ه لشملا. ممر بلدها لمدلهم ه لى فذلا لا بعف لاله. هوى
 به اهبن لدهم لى لاله. هوقلا فدمبرم بعص. هبعف هبعف لده.
 هبلا همدلا لمدلهم كم لا لىعه هلىم. مدلا لمدلا ممر فذللا
 دهنهههه لاله فذللا عقملا. كم اف رجب هلمبم دلموه بذللا.
 دل افتم هوهم فدهم ومدمقلل. هم مدللال لاله. لاله لمدلا دلموهه
 ه لاله. فدهه عسمر دنى. مدلا لاله لاله همدنلا. هوى به لده. فده

went and told the queen about him, having concocted a petition purporting to come from him that she would give him an order to leave the city for a short time. And she, inasmuch as she thought that he was perhaps in need of recreation, in order to gratify him, gave the order, and she also wrote, « Go ». But these men took the order, and formed a plan to catch the blessed man by terror by means of the order, in that they went and they say to him as if speaking in the person (πρόσωπον) of the queen, « Do not linger another hour in this city or see my face; otherwise you will die. And the order has reached yourself (?), lest you die an evil death: since you have been accused to the king, and he ordered your death. » But the intelligent man, inasmuch as he was in truth ready for death, determined « If I depart, be it to death or to life, I will not depart before I go into the palace (παλάτιον) and know the truth ». Then he made these men think that he had been frightened and was packing his things to depart; and he went out and left them, and went down and came to the palace (παλάτιον) without these men being aware of it; and he went in confidently before the queen with the great boldness (παρρησία) of the heavenly King, manifesting wrath also and threats against the king and queen on account of all the persecution of the believers. And, when the queen saw him, she was alarmed at his wrath, and says: « Who

ويعقبت به ولسبب اوه اللذيه و اللذان الا ان انبا حنانياً. هو به اويو.
 و اجنيا. ذلكا مدينا. فدعا¹ اجنيا لمر مدبر. افندي لاه. فقباه حاك و افندا.
 و الا ان حاك فقمبعض و ارفف مدبه و حاك من مدبها. و حاك اوت حاك انبا
 و بالاخص. ف به مع ملجه و الله مدويه و لو و لا به عقلمه مدبه كاتحالا: و هو
 امر و كنتمسه كاجبا. فقباه و مدبه و حاك الا حنانيا حاك. ف افندا.
 و حفظ اسئل انبا حاك و الا حاك و الا ان حاك حاك و حاك فبقا.
 و فبقا فم الا لسبب حاك و امس و فقه و فقه و فقه و فقه و فقه و فقه
 حاك و حاك فف انبا مدح مدمال. و لا فبا و انبا امر حقا و فقه. و فقه
 به فمته و فقه اجنيا لاه. و سبر و حقه و فقه و انبا. و فقه حقا
 و لا انبا فقه و فقه. و انبا امر سكرتير و لا اجبا فقه حاك و فقه مدبها.
 و به مع اجنيا لاه. و لا حاك انبا. و با و حاك و الله فبا انبا حاك و فقه حقا.
 و² اجنيا فقه و فقه و ارفف حنانيا و با فقه حاك. و فقه حقا

1. Ms. ٤٤. — 2. Ms. ١٥١.

has injured you, sir? What is this affair? ». And he said : « Who has injured and disturbed me or God's church except you and your husband ? » And she was astonished, and said : « For what reason? Who has said anything to you? » He says to her : « You¹ ordered my death, and your² order came to me to leave the city hastily; and what more do you want to learn? » When she learned that it was not at his instigation that they had come and received the document from her, and that³ she herself had written in order to gratify him, she issued an order, and these enemies quickly came, while she said, « Whom else was it your purpose to deceive except God and me and this saint? » Then, when she threatened them with such things as their tricks deserved, the blessed man with great entreaty delivered them from death, and did not requite them according to their deeds. But on the matter of ordinations (επιποιεσις) she said to him : « See that you remain within the palace (παλάτιον)⁴, lest trial in truth come upon you. Remain still and keep quiet like your companions and do not make priests in this city ». He said to her, « I will not do it; and, that you may know that I have no desire for this business, I was just about to request your majesty to order me to go out to a villa outside for a secret retreat of thirty or forty days, as I now

1. Pl. — 2. Sing. — 3. Sic syr. — 4. Sc. the palace of Anthemius.

١٥٥١. و١٥٥٢. و١٥٥٣. و١٥٥٤. و١٥٥٥. و١٥٥٦. و١٥٥٧. و١٥٥٨. و١٥٥٩. و١٥٦٠. و١٥٦١. و١٥٦٢. و١٥٦٣. و١٥٦٤. و١٥٦٥. و١٥٦٦. و١٥٦٧. و١٥٦٨. و١٥٦٩. و١٥٧٠. و١٥٧١. و١٥٧٢. و١٥٧٣. و١٥٧٤. و١٥٧٥. و١٥٧٦. و١٥٧٧. و١٥٧٨. و١٥٧٩. و١٥٨٠. و١٥٨١. و١٥٨٢. و١٥٨٣. و١٥٨٤. و١٥٨٥. و١٥٨٦. و١٥٨٧. و١٥٨٨. و١٥٨٩. و١٥٩٠. و١٥٩١. و١٥٩٢. و١٥٩٣. و١٥٩٤. و١٥٩٥. و١٥٩٦. و١٥٩٧. و١٥٩٨. و١٥٩٩. و١٦٠٠. و١٦٠١. و١٦٠٢. و١٦٠٣. و١٦٠٤. و١٦٠٥. و١٦٠٦. و١٦٠٧. و١٦٠٨. و١٦٠٩. و١٦١٠. و١٦١١. و١٦١٢. و١٦١٣. و١٦١٤. و١٦١٥. و١٦١٦. و١٦١٧. و١٦١٨. و١٦١٩. و١٦٢٠. و١٦٢١. و١٦٢٢. و١٦٢٣. و١٦٢٤. و١٦٢٥. و١٦٢٦. و١٦٢٧. و١٦٢٨. و١٦٢٩. و١٦٣٠. و١٦٣١. و١٦٣٢. و١٦٣٣. و١٦٣٤. و١٦٣٥. و١٦٣٦. و١٦٣٧. و١٦٣٨. و١٦٣٩. و١٦٤٠. و١٦٤١. و١٦٤٢. و١٦٤٣. و١٦٤٤. و١٦٤٥. و١٦٤٦. و١٦٤٧. و١٦٤٨. و١٦٤٩. و١٦٥٠. و١٦٥١. و١٦٥٢. و١٦٥٣. و١٦٥٤. و١٦٥٥. و١٦٥٦. و١٦٥٧. و١٦٥٨. و١٦٥٩. و١٦٦٠. و١٦٦١. و١٦٦٢. و١٦٦٣. و١٦٦٤. و١٦٦٥. و١٦٦٦. و١٦٦٧. و١٦٦٨. و١٦٦٩. و١٦٧٠. و١٦٧١. و١٦٧٢. و١٦٧٣. و١٦٧٤. و١٦٧٥. و١٦٧٦. و١٦٧٧. و١٦٧٨. و١٦٧٩. و١٦٨٠. و١٦٨١. و١٦٨٢. و١٦٨٣. و١٦٨٤. و١٦٨٥. و١٦٨٦. و١٦٨٧. و١٦٨٨. و١٦٨٩. و١٦٩٠. و١٦٩١. و١٦٩٢. و١٦٩٣. و١٦٩٤. و١٦٩٥. و١٦٩٦. و١٦٩٧. و١٦٩٨. و١٦٩٩. و١٧٠٠. و١٧٠١. و١٧٠٢. و١٧٠٣. و١٧٠٤. و١٧٠٥. و١٧٠٦. و١٧٠٧. و١٧٠٨. و١٧٠٩. و١٧١٠. و١٧١١. و١٧١٢. و١٧١٣. و١٧١٤. و١٧١٥. و١٧١٦. و١٧١٧. و١٧١٨. و١٧١٩. و١٧٢٠. و١٧٢١. و١٧٢٢. و١٧٢٣. و١٧٢٤. و١٧٢٥. و١٧٢٦. و١٧٢٧. و١٧٢٨. و١٧٢٩. و١٧٣٠. و١٧٣١. و١٧٣٢. و١٧٣٣. و١٧٣٤. و١٧٣٥. و١٧٣٦. و١٧٣٧. و١٧٣٨. و١٧٣٩. و١٧٤٠. و١٧٤١. و١٧٤٢. و١٧٤٣. و١٧٤٤. و١٧٤٥. و١٧٤٦. و١٧٤٧. و١٧٤٨. و١٧٤٩. و١٧٥٠. و١٧٥١. و١٧٥٢. و١٧٥٣. و١٧٥٤. و١٧٥٥. و١٧٥٦. و١٧٥٧. و١٧٥٨. و١٧٥٩. و١٧٦٠. و١٧٦١. و١٧٦٢. و١٧٦٣. و١٧٦٤. و١٧٦٥. و١٧٦٦. و١٧٦٧. و١٧٦٨. و١٧٦٩. و١٧٧٠. و١٧٧١. و١٧٧٢. و١٧٧٣. و١٧٧٤. و١٧٧٥. و١٧٧٦. و١٧٧٧. و١٧٧٨. و١٧٧٩. و١٧٨٠. و١٧٨١. و١٧٨٢. و١٧٨٣. و١٧٨٤. و١٧٨٥. و١٧٨٦. و١٧٨٧. و١٧٨٨. و١٧٨٩. و١٧٩٠. و١٧٩١. و١٧٩٢. و١٧٩٣. و١٧٩٤. و١٧٩٥. و١٧٩٦. و١٧٩٧. و١٧٩٨. و١٧٩٩. و١٨٠٠. و١٨٠١. و١٨٠٢. و١٨٠٣. و١٨٠٤. و١٨٠٥. و١٨٠٦. و١٨٠٧. و١٨٠٨. و١٨٠٩. و١٨١٠. و١٨١١. و١٨١٢. و١٨١٣. و١٨١٤. و١٨١٥. و١٨١٦. و١٨١٧. و١٨١٨. و١٨١٩. و١٨٢٠. و١٨٢١. و١٨٢٢. و١٨٢٣. و١٨٢٤. و١٨٢٥. و١٨٢٦. و١٨٢٧. و١٨٢٨. و١٨٢٩. و١٨٣٠. و١٨٣١. و١٨٣٢. و١٨٣٣. و١٨٣٤. و١٨٣٥. و١٨٣٦. و١٨٣٧. و١٨٣٨. و١٨٣٩. و١٨٤٠. و١٨٤١. و١٨٤٢. و١٨٤٣. و١٨٤٤. و١٨٤٥. و١٨٤٦. و١٨٤٧. و١٨٤٨. و١٨٤٩. و١٨٥٠. و١٨٥١. و١٨٥٢. و١٨٥٣. و١٨٥٤. و١٨٥٥. و١٨٥٦. و١٨٥٧. و١٨٥٨. و١٨٥٩. و١٨٦٠. و١٨٦١. و١٨٦٢. و١٨٦٣. و١٨٦٤. و١٨٦٥. و١٨٦٦. و١٨٦٧. و١٨٦٨. و١٨٦٩. و١٨٧٠. و١٨٧١. و١٨٧٢. و١٨٧٣. و١٨٧٤. و١٨٧٥. و١٨٧٦. و١٨٧٧. و١٨٧٨. و١٨٧٩. و١٨٨٠. و١٨٨١. و١٨٨٢. و١٨٨٣. و١٨٨٤. و١٨٨٥. و١٨٨٦. و١٨٨٧. و١٨٨٨. و١٨٨٩. و١٨٩٠. و١٨٩١. و١٨٩٢. و١٨٩٣. و١٨٩٤. و١٨٩٥. و١٨٩٦. و١٨٩٧. و١٨٩٨. و١٨٩٩. و١٩٠٠. و١٩٠١. و١٩٠٢. و١٩٠٣. و١٩٠٤. و١٩٠٥. و١٩٠٦. و١٩٠٧. و١٩٠٨. و١٩٠٩. و١٩١٠. و١٩١١. و١٩١٢. و١٩١٣. و١٩١٤. و١٩١٥. و١٩١٦. و١٩١٧. و١٩١٨. و١٩١٩. و١٩٢٠. و١٩٢١. و١٩٢٢. و١٩٢٣. و١٩٢٤. و١٩٢٥. و١٩٢٦. و١٩٢٧. و١٩٢٨. و١٩٢٩. و١٩٣٠. و١٩٣١. و١٩٣٢. و١٩٣٣. و١٩٣٤. و١٩٣٥. و١٩٣٦. و١٩٣٧. و١٩٣٨. و١٩٣٩. و١٩٤٠. و١٩٤١. و١٩٤٢. و١٩٤٣. و١٩٤٤. و١٩٤٥. و١٩٤٦. و١٩٤٧. و١٩٤٨. و١٩٤٩. و١٩٥٠. و١٩٥١. و١٩٥٢. و١٩٥٣. و١٩٥٤. و١٩٥٥. و١٩٥٦. و١٩٥٧. و١٩٥٨. و١٩٥٩. و١٩٦٠. و١٩٦١. و١٩٦٢. و١٩٦٣. و١٩٦٤. و١٩٦٥. و١٩٦٦. و١٩٦٧. و١٩٦٨. و١٩٦٩. و١٩٧٠. و١٩٧١. و١٩٧٢. و١٩٧٣. و١٩٧٤. و١٩٧٥. و١٩٧٦. و١٩٧٧. و١٩٧٨. و١٩٧٩. و١٩٨٠. و١٩٨١. و١٩٨٢. و١٩٨٣. و١٩٨٤. و١٩٨٥. و١٩٨٦. و١٩٨٧. و١٩٨٨. و١٩٨٩. و١٩٩٠. و١٩٩١. و١٩٩٢. و١٩٩٣. و١٩٩٤. و١٩٩٥. و١٩٩٦. و١٩٩٧. و١٩٩٨. و١٩٩٩. و٢٠٠٠.

1. Ms. حيدته.

place should assemble and be ready along his route' (2) at one day's journey (ἡμέρας) from one another; and thus he visited as far as Tarsus, intending to go down over the whole of Syria. And there they learned about him; and there was great commotion, and much searching through the whole city on his account; and so he left his things there, and took his departure like a poor man, and was not caught. When he saw that the countries had been thrown into commotion, he thought « Before search is made and the commotion reaches the king, I will return »; and so he came back after two months, and he went straight to the villa, as if he had not gone anywhere. And he sent a letter to the queen, saying, « Since I, my lady, have on account of ill health not been able to come in and make obeisance to you all this time, send me by letter what you wish to say ». And she on her side consented, and sent him a present also there. And during the same days a letter from the patriarch of Antioch² and all the rest of the bishops was brought in to the king which stated, « One of the bishops who are there has come out, and has thrown the whole church into confusion, and has performed ordination (ἡγιασμούς) and given penances (ζηροβύς) and absolution³, from the royal city as far as Syria ». And, when a great search had been made, he

1. This is appy. the meaning. We should perh. read *ἡγιασμοὶ ἐν πάσαις*, or we might render 'every place in its territory'. V. D. and L. pass over the word. — 2. Ephraim. — 3. Sc. to convertis from Diphysitism.

دذو او را رذنا. ¹ اوت و مع اللهو؛ و سلك لهعدنا حمم لهعدنا ؛ و الاي. . له
 ايع عسعدنا. الا اوت مذلحنا جبالا. حم اذنا. و ذو دقنهلهام. فله حمه
 سعرا. و اء رمذ دعدنا ؛ و مذ بعف لهام. سدبملا. مبر ملاما مقعدنا
 عني؛ لهام. سدب ملاء حمه اءه؛ ² و اءه. . او بامه حردهنا. و سدبنا
 حم اوام حرمرام له له حم. لا سدبنا ملاء اوام. حم اء لهب له. . و اء
 سعسما اءه له سعسما. و و لعدنا ملاء له. . و اء و مع اء لا
 بعف. اء و رذنا اءنا ؛ حم او او او سعسما. و سدبنا. و سدبنا
 و اء. . حم اء سعسما ملاء له سعسما. . و اء. . و سعف سدبنا دءه
 و اء. و سعسما ملاء. و سدبنا. . حم اء ملاء. اء و سعسما. و سدبنا
 له سعسما. و سدبنا اوام. حم لا اء ملاء. اء و سعسما. و اء سعسما
 دءه له اء سعسما. و سعسما سدبنا اءه. . و اء اء سعسما له. . و اء
 حم اوام. . له له سعسما. و اء سعسما ملاء له. و اء سعسما له. و اء

1. Ms. with points. — 2. Ms. لهه؛ corr. Nöld.

said : « Perhaps it is so-and-so who has not been in the city all this time ». Then by the grace of God no ordinary person, but the queen herself, came in to give evidence on behalf of the blessed man, saying : « That man is sick and laid up in such-and-such a villa; for indeed it was by my order also that he went out thither; and only a few days ago he sent to me ». And, when everyone testified that he was in his place, they dropped the matter. And so, while these men wrote forcibly, they gained no hearing, and a message was sent to them to say, « If you can, arrest him, for perhaps he is an impostor. No one has left this place ». Again on another occasion, when this had been forgotten and had blown over, he succeeded in getting an order given him to go as far as the hot spring¹ on account of his diseases, and he was sent away; and he went out and passed over all the islands of the sea-coast² and those within the sea as far as Cyprus and visited the believers, and as far as Caesarea; and so he returned without anyone discovering it. Again after this (on which same visitation we ourselves encountered him, he made a visitation and went down as far as Rhodes, and there we were privileged to see him. And, when he told us his intention, that he intended to pass through Asia a second time about six years after the

1. Syr. 'Hamintha'. Probably some hot spring near Constantinople is meant, not the well-known Hamintha in Mesopotamia p. 224; ch. 35. — 2. Phoenice Maritima.

1. Ms. om. 6. — 2. Ms. 1000. — 3. Ms. 1000. — 4. Ms. 1000.

first, since we were ourselves going up from Alexandria to the royal city ¹, he returned with us. And so, when we had travelled a day's journey *μυριάσιον*, at every lodging-place, he would send envoys taken from the believers to go among them, and ² at every place we used to find from a hundred and fifty and from two hundred assembled waiting for him. And thus we passed through the cities and villages together; so that in the city of Tralles inside the church, while the clergy were performing the service, he made more than fifty priests. Since we were a large party, and there were distinguished gentlemen among us, we were given permission to occupy an upper space, in the upper *catechumenia* ³ of the church; and so they would come up there three and five at a time, while men stood at the doors and kept watch, and men who arranged these and sent them on, and this while I myself was carrying the oblation and the sacrament ⁴, and he was standing and blessing and administering the oblation and dismissing them, and those below were performing the service; and I was amazed at the man's courage and fortitude. In the house of Mar John at Ephesus again the same, more than seventy men

1. This must have been in 561 — see Introd., p. v, which throws back the 13 journey to 535, but, as Theodosius did not leave Alexandria before the end of 536, the 6 years must be one of the author's inaccuracies. See also p. 328, n. 2. — 2. Ms. om. — 3. Women's gallery; see Ducauge, s. v. *κατηχούμενα*. Ms. *q[ui]kwunlywn*. — 4. Viz. as a deacon.

1. Ms. 2. Ms. om. — 3. The supplement of v. D. and L. does not agree with the ms., a
 disjoined letter precedes 4. Ms. 5. Ms.

were assembled; and ¹, they having been instructed to assemble¹ by night in
 the open space in the western court of the paved precinct (?) (πύλας) of the
 same house of Mar John, he there ordained them by night. And so from
 that place we again separated, he to Chios and thence to Alexandria and to
 Palestine, and we to the royal city, wondering at the grace of God which
 had stirred up this man to visit the believers, and had given him moreover
 . . . . to ² the whole church, while all the time that he had been away
 those who came to the city had been in distress and had been waiting for
 him as a good hope and a granter of their requests. And he also returned
 and came, and found many in distress and waiting for him; since, though
 there were many others in the city itself, there was no man whosoever to
 stretch out his hand to ordain by reason of his fear. These things, on account
 of the abundance of his zeal and the greatness of the goodness of God with
 the man, impelled us to stray into such a length of narrative, while we have
 repeated few of his actions, such as relate to the method in which he carried
 out his visitation, while on that which is indeed too great to tell, the subject
 of the rest of his brave character and his humility, we have kept silence, lest

1. Ms. om. — 2. Ms. torn.

וְכָל־יָמַי מִתְּחִלָּה שִׁחְתָּרְךָ וְעַתָּה אֵלֶיךָ אֵלֶיךָ מִשְׁעָלָה מִשְׁעָלָה וְעַתָּה
 וְיָזַף וְכֹחַ דְּבָרְךָ הַנִּלְוָה לְהַפְּרִיז וְחַמְדֵּנוּסֵי. אֵל לְפָנֶיךָ מֵי וְלֵאלֹהֵי
 אֲפֻמְעַפְּרָא. מֵי וְאֵל מִיָּמֵינוּ וְעַתָּה אֵלֶיךָ וְעַתָּה אֵלֶיךָ וְעַתָּה
 וְעַתָּה. מֵי וְעַתָּה אֵלֶיךָ וְעַתָּה אֵלֶיךָ. אֵלֶיךָ וְעַתָּה אֵלֶיךָ. . . . .
 . . . . .

קְדוֹשׁ הַקְּדוֹשׁ (הַקְּדוֹשׁ אַבְרָהָם) הַקְּדוֹשׁ
 הַקְּדוֹשׁ הַקְּדוֹשׁ הַקְּדוֹשׁ הַקְּדוֹשׁ

* E 96 v.
B 178 r. D.

שֶׁלֹּא יִשְׁמַח בְּעַלְמוֹתָיו וְעַתָּה אֵלֶיךָ וְעַתָּה אֵלֶיךָ וְעַתָּה
 וְעַתָּה וְעַתָּה וְעַתָּה וְעַתָּה וְעַתָּה וְעַתָּה וְעַתָּה וְעַתָּה
 וְעַתָּה וְעַתָּה וְעַתָּה וְעַתָּה וְעַתָּה וְעַתָּה וְעַתָּה וְעַתָּה
 וְעַתָּה וְעַתָּה וְעַתָּה וְעַתָּה וְעַתָּה וְעַתָּה וְעַתָּה וְעַתָּה
 וְעַתָּה וְעַתָּה וְעַתָּה וְעַתָּה וְעַתָּה וְעַתָּה וְעַתָּה וְעַתָּה

1. The rest of this ch., the 3 following chs., and part of ch. 30 are lost in A, but chs. 27-29 may be recovered from other mss.; see Introd., p. x. — 2. B ins. וְעַתָּה (praec. ch. 19). — 3. Mss. om. — 4. B ins. וְעַתָּה. — 5. E ins. אֵל לְפָנֶיךָ וְעַתָּה וְעַתָּה. — 6. B ins. וְעַתָּה. — 7. B ins. וְעַתָּה. — 8. B ins. וְעַתָּה. — 9. B ins. וְעַתָּה. — 10. B om.

rative concerning the divine dispensation through these two brave warriors and true pastors John and John, we must alter the same pattern introduce into the series that is connected with them this third saint also, Thomas the bishop, the whole of whose keen enthusiasm and active administration in God's church is the same as theirs. For, as the holy¹. . . . .

NEXT THE TWENTY-SEVENTH² HISTORY, OF A BLESSED VIRGIN
 OF CHRIST WHOSE NAME WAS SUSAN.

The strong power of Christ who is God therefore, which is wont to be glorified and displayed in human weakness 'in order that no flesh may boast before him'³, this strengthener of the weak is wont to display its operation not only through men of great size or mighty strength, but also in weak, feeble, powerless women, inasmuch that it gives them such force and courage that they show mighty valour in fight not only 'with flesh and blood' (or

1. The rest of the chapter is lost. — 2. Mss. om.; see Introd., p. x. — 3. 1 Cor., i. 29.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

1. B. 2. I. om. 3. I. pl. 4. B. 5. B. 6. B. 7. I. 8. B. 9. B. 10. B. 11. B. 12. B. 13. B. 14. B. 15. B. 16. B. 17. B. 18. B. 19. B. 20. B. 21. B. 22. B. 23. B. 24. B. 25. B. 26. B. 27. B. 28. B. 29. B. 30. B. 31. B. 32. B. 33. B. 34. B. 35. B. 36. B. 37. B. 38. B. 39. B. 40. B. 41. B. 42. B. 43. B. 44. B. 45. B. 46. B. 47. B. 48. B. 49. B. 50. B. 51. B. 52. B. 53. B. 54. B. 55. B. 56. B. 57. B. 58. B. 59. B. 60. B. 61. B. 62. B. 63. B. 64. B. 65. B. 66. B. 67. B. 68. B. 69. B. 70. B. 71. B. 72. B. 73. B. 74. B. 75. B. 76. B. 77. B. 78. B. 79. B. 80. B. 81. B. 82. B. 83. B. 84. B. 85. B. 86. B. 87. B. 88. B. 89. B. 90. B. 91. B. 92. B. 93. B. 94. B. 95. B. 96. B. 97. B. 98. B. 99. B. 100.

with insidious passions and the enticements of fleshly lusts and so on), 'but against principalities (*αρχαί*) and authorities, and against the rulers of the world of this darkness, and against evil spirits under heaven'¹, so that against these they show mighty prowess and mock at them as a mighty man mocks at a party of babes and sucklings who make themselves ready and come to fight with him.

For this also was declared to us through the most wise Paul in that he says : « In Christ Jesus is no male nor female, nor bond nor free »². So therefore this holy woman valiant in Christ, in that she astonished me by her appearance and speech and strength in God, did not seem to me to be in any way out of place in the series of histories of the saints, with whom she also is pressing to enter by the same narrow gate³, as she has indeed already entered.

This blessed woman, as by inquiry we succeeded in learning accurately from her, was by her birth (*γένεσις*) from Arzum⁴ of the Persians. And, when this woman was a girl of eight, that is of high family (*γένεσις*), from her

1. I. ph. vi. 12. — 2. Gal. iii. 28. — 3. Matth. xiii. 24. — 4. Arzanene

ועשוהו נאמן¹ ויטמון ויבט ויטמון² דכדמיהו. דכדמיהו³; ודכדמיהו ודכדמיהו דכדמיהו.
 דכדמיהו דכדמיהו דכדמיהו⁴. עמדו⁵ ומ⁶ אלוהו ודכדמיהו דכדמיהו דכדמיהו
 דכדמיהו דכדמיהו דכדמיהו⁷. ויטמון דכדמיהו דכדמיהו דכדמיהו דכדמיהו
 דכדמיהו⁸. ויטמון דכדמיהו דכדמיהו דכדמיהו דכדמיהו דכדמיהו דכדמיהו
 דכדמיהו דכדמיהו דכדמיהו⁹ לא מדכדמיהו¹⁰: ולא דכדמיהו דכדמיהו
 דכדמיהו¹¹. ויטמון דכדמיהו דכדמיהו דכדמיהו דכדמיהו דכדמיהו דכדמיהו
 דכדמיהו דכדמיהו דכדמיהו¹². ויטמון דכדמיהו דכדמיהו דכדמיהו דכדמיהו
 דכדמיהו דכדמיהו דכדמיהו¹³. ויטמון דכדמיהו דכדמיהו דכדמיהו דכדמיהו
 דכדמיהו דכדמיהו דכדמיהו¹⁴. ויטמון דכדמיהו דכדמיהו דכדמיהו דכדמיהו
 דכדמיהו דכדמיהו דכדמיהו¹⁵. ויטמון דכדמיהו דכדמיהו דכדמיהו דכדמיהו
 דכדמיהו דכדמיהו דכדמיהו¹⁶. ויטמון דכדמיהו דכדמיהו דכדמיהו דכדמיהו
 דכדמיהו דכדמיהו דכדמיהו¹⁷. ויטמון דכדמיהו דכדמיהו דכדמיהו דכדמיהו
 דכדמיהו דכדמיהו דכדמיהו¹⁸. ויטמון דכדמיהו דכדמיהו דכדמיהו דכדמיהו

1. B ins. ויטמון. — 2. B ins. ויטמון. — 3. B ins. ויטמון. — 4. B ins. ויטמון. — 5. B ins. עמדו. — 6. B ins. ומ. — 7. B ins. ויטמון. — 8. B ins. ויטמון. — 9. B ins. ויטמון. — 10. B ins. לא מדכדמיהו. — 11. B ins. ויטמון. — 12. B ins. ויטמון. — 13. B ins. ויטמון. — 14. B ins. ויטמון. — 15. B ins. ויטמון. — 16. B ins. ויטמון. — 17. B ins. ויטמון. — 18. B ins. ויטמון.

very beginning the light of her life rose in her mind, until men marvelled at her sorrow and modesty and devoutness; and her name given her by her parents, as by way of prophecy, was 'blessing'¹, who truly received a heavenly blessing. This virtuous woman formed the plan of going and worshipping in the holy places in which the salvation of our life was effected, and she continued asking her parents' leave, and they would laugh at her childhood and say : « You have not yet learned to interpret², and do you wish to go to Jerusalem? », but she on her part was silent and kept it in her heart³. And⁴ in the same days she prayed and said : « Lord, if thou wishest for the life of my wretched soul, 'make thy way straight before me'⁴ and provide an escort for me, and save my soul from the stain of the hateful mire of this world ». Then the child, as she herself would repeat to us, when I pressed her much, placed her soul in the Lord's hands and fled. And after traversing «three or four⁵ miles she found a large party of women

1. Sc. Enlogia. — 2. Sc. writing, i. e. to read ?). To make the meaning clearer the scribe of B has inserted ויטמון (speech). — 3. Luke, II, 19. — 4. The scribe of B has inserted 'about 7 years afterwards', probably because the notion of a child of 8 setting off alone for Jerusalem staggered him, though he thereby makes the words 'in the same days' meaningless. That she was really only 8 is scarcely credible, and is probably one of the author's loose statements. — 5. Ps. X, 9. — 6. B 77. V. D. and L. wrongly 'quadraginta'.
 PATR. OR. — T. XVIII. — F. 4. 36

زكيا وبقا وبجتر وبوب داتونا لاونفلمر. حوم سبحا دلموى مفلدا
 ملبفا. سبفا¹ سبوا لوم ملبفا للافا. ه/فدنا لوم. يلهوب بزجا مدينا
 دوهنمب. ه/مور فلدا² فنب لب. موف لب ملبفا. ي/افنا ه/ دلمدا
 اه دلا يلبفا. اه ه/ا احوا ه/مدا. الا دفا يه³ بوجنب ا/الا انا. ه/وه⁴
 يهول لب ادا ه/اسا. مدينا مديسفا⁵ دلمفا. مدينا لاونفلمر لاونفدا
 حومبال. حوم امدف هببفا: ⁶ دنتب لمامون حوه وبهفمف. ⁷ اخنم موه دوه
 وبهوه. افا⁸ امر حنا لانا. حوم امدنمف. ⁹ بلا مديسفا ¹⁰ امد حونا لانا.
 هوم وم امدوه فوبفا¹¹. ه/وه لا سراهون. مديسفا. يلعوب مينا. ياحنم حوه.
 ملبفا. ي/امد. مينا سوا زكيا وبقا. دسفا¹² اهدلمفا لجرال. ملامم
 لانا. ملامم¹³ دلا حنمف زكيا. ملبفا. يامبفا لوم. مينا يه. امدنا
 دوه همدال يه. ي/امد دنا مينا لا¹⁴ مدينا لوم¹⁵ لمدنمف. ملبفا. يلبفا
 لوم. ه/لا مدينا لوم مومنا¹⁶ مديسفا لمدنمف. ه/وه ا/ يلاممف ملبفا

1. B. 2. B. 3. B. 4. B. 5. B. 6. B. 7. B. 8. B. 9. B. 10. B. 11. B. 12. B. 13. B. 14. B. 15. B. 16. B.

1. B. ins. — 2. B. ملامم — 3. B. موه — 4. B. مديسفا لانا لانا. — 5. B. مديسفا لانا. — 6. B. مديسفا. — 7. B. مديسفا. — 8. B. مديسفا. — 9. B. مديسفا. — 10. B. مديسفا. — 11. B. مديسفا. — 12. B. مديسفا. — 13. B. مديسفا. — 14. B. مديسفا. — 15. B. مديسفا. — 16. B. مديسفا.

and men travelling along the road to Jerusalem; and, having joined them and made inquiries and learnt it, she rejoiced and would exult and praise God, and would say : « Blessed am I, for the Lord has wished for my salvation, and has answered me according to my petition. And far be it from me henceforth to return for the world or for kin (γυνες), or for parents, and die. But I am going to him that led me, and he himself will be to me father¹ and brother, and Lord and Saviour in both worlds ». And thus she reached Jerusalem with joy; and, when she had worshipped there, and her companions desired to go back, they continued requesting her to return with them as being a countrywoman, saying, « We will not leave you in this country ». But she separated from them, and they did not see her again. And she made inquiries to find a monastery in which to live; and she learned that there was a large women's monastery between Ascalon and Gaza; and thither she directed her steps; and she made her wish know to the portress. And, since that monastery was severe (2)², that old woman said to her : « You, my daughter, cannot live here, since you are a girl, and you cannot bear

1. B. ins. 'and mother'. — 2. This is appx. the meaning of ملامم here, as v. D. and L. and P. Smith take it; but the word expresses size or intensity, and, though it is not infrequently applied to ascetic practices in the sense of 'severe', it is a great stretch of language to use it of a monastery in which severe asceticism is practised. In ch. 58 l. 131 v. b. it is applied to a monastery in the sense of 'extensive', but this seems out of place here.

حبسنا لا حنجرنا. ¹وب يوم بعدنا صديقا؛ ²والصيننا ³وهي. ⁴وكلما كان يصنعنا
 امة ⁵الامة ⁶لما احسن ⁷لها ⁸لما كان ⁹لها ¹⁰لما كان ¹¹لها ¹²لما كان ¹³لها ¹⁴لما كان ¹⁵لها ¹⁶لما كان

1. B om. — 2. B ins. ¹⁰⁰. — 3. B ins. ¹⁰⁰. — 4. B ins. ¹⁰⁰. — 5. B ins. ¹⁰⁰. — 6. B ins. ¹⁰⁰. — 7. B ins. ¹⁰⁰. — 8. B ins. ¹⁰⁰. — 9. B ins. ¹⁰⁰. — 10. B ins. ¹⁰⁰. — 11. B ins. ¹⁰⁰. — 12. B ins. ¹⁰⁰. — 13. E ins. ¹⁰⁰. — 14. B ins. ¹⁰⁰. — 15. B ins. ¹⁰⁰. — 16. E ins. ¹⁰⁰; corr. later.

burdens and labours; and moreover also your own delicacy is unsuited for a monastery ». But the devout woman because she was a stranger and in a strange country was distressed; and she remained sitting before the gate and weeping for seven days, while they tried to drive her away and she did not move. Then, after they had learned that she was a stranger, they received her; and she came in, while they looked down upon her tender years. And, when they learned from what country to what country she had come, they would say to her as if distressed over her. « What profit was it to you, my daughter, to come out and ruin your soul in the mire of sin in this way? Who is there whom, if he were to see that you are so young, and especially that you are alone, Satan would not set upon you even against his will, to ruin you before your day? » But she, as the blessed women who were with her would relate that they had originally learned from her, would say : « For our Lord's sake pray for me; since I hope in him to whom I have committed myself that he has not suffered me to be ruined, and will not suffer me ». And so (she said) they gave thanks to God. But she from that time began to follow great modes of life, and austere practices of labours and abstinence and devoutness, though they

هزمت. ثم ان دخلت اوقد لانه سمعتني اوقد لانه صلبتني. ولا الامني
 كاهلني ماني مع دلهي اسقال. اوب ماني ماصهبا لوي. امطبا باقني
 اوقه سالنا سالنا مقصني لوي. اوب مع فاجعتنا جلسني لاهبا لوي.
 موقنا وقله لاهبا كيهنا موصا لوي. سمنا احي من جده موصا الا
 ال الاحبا مع فمونه لاحتيمنا¹ لا نفعنا لوي. ثم افتني لاهبا ميا
 مع سبتنا اوه دلهي² به لاهبا: مع وداي لاهبا اذ لا ترم. ووصفا³
 مع فمونه لا نفع. ثم ترمي⁴ وداي: ووصفا. اوقني ترمي⁵
 وداي امر فوج وداي لوي: اوب موصهبا لوي. لاهبا اوقني موصنا لوي.
 موصا اذ وامر وداي⁶ عداي موصهبا اوق لاهبا. موصا⁷ امر موصنا
 ستر اوق ديه⁸. ثم ان عودني اوب مبر وداي لاهبا: وداي لاهبا اوق مع
 وداي موصهبا موصهبا موصهبا. موصهبا موصهبا موصهبا. ثم وبع قنا
 امر⁹ كفت ديه لاهبا وداي لاهبا لوي. ووصهبا وداي موصهبا موصهبا¹⁰

1. B. ins. موصهبا. 2. B. om. 3. B. of لاهبا موصهبا. 4. B. ms. موصهبا. 5. B. ins. موصهبا. 6. B. ms. موصهبا. 7. B. ins. موصهبا. 8. B. ins. of موصهبا. 9. B. ins. موصهبا.

tried to prevent her and used to smite her on account of her childish age, that she might not apply herself to these things more than all the sisters; and she on her side would increase them the more: so that she would go for two and three days at a time, and then eat lentils only, and she would keep a whole night's vigil standing in a corner (γωνίζ): and no single word from her mouth would be uttered to human beings all day unless it was demanded, while none of her companions saw her face openly or the whole of the inside of her eye from the time that she entered that monastery, and no laughter came out of her mouth. When they saw the blessed woman's ways of life, that in proportion as they strove to prevent her on the ground of her tender years she on her side went on adding to this serious demeanour for a year and two years, then her that they had despised as a child they now regarded as a venerable woman; and she herself had also changed her name before entering the monastery, lest any of her kin (γένη) should come and make inquiries and discover her; and she took the name of Susan. When she had been practising these habits for about ten years, a persecution was set on foot against their monastery to make them either submit¹ or quit.²

1. B. ins. to the impety of Chabodon. 2. 519 (see p. 352, n. 2). The persecution in Palestine probably began sooner than in Mesopotamia, where Monophysites were in a large majority.

او يعقوب¹. مالهلا ومع بدوخذنا زدا² موبدا لاسووس³. هوقاومع
 الماسوب معلمتت. سمومع لكا سلكا⁴ الاحب. لهوسلا ومع لاقام الكتز
 اوقو⁵ لوق⁶ سوا⁷ باخذن مع ومزا لاقوم. ساسنلا⁸ بدجمعلا سموسلا اول⁹.
 سموب لاسعد¹⁰ ولاقوم سادسلا لمددنا ديم مع اللهبونما سادح لاسو.
 سموسا بوم. ب لاسو هومما زدا اف دارلمع وابعاقب¹¹ ب امتت.
 مدسلا¹² ومع بوم. سلا سب فدومع. مع اولمع لاسم موبتلا ولا
 اعلقمع بدقم¹³ سموم مدومع. ب وب لاسه وموم مددلا¹⁴ لاسلا.
 سولمع امتت اوقو¹⁵ لوق. بومها لاسوم مدوم لاس¹⁶. وب مع ولا لالجبلا.
 لاس لاسوم روموم ب افذنا. بدوم لالانق. وانا حوسملا¹⁷ ل مدنا
 بركب ل¹⁸ اسر ومدد. لمددنا ارلا لنا. هوقمع ومع س اف اقب¹⁹ مدلا.
 و اف سب دموم ارلمع لمددنا. سموم ولا المقممع دامت²⁰ لالاسلا
 مددتم لالدهبونما. سموم لاسلا²¹ لجا وبسلا سوا حمددنا وابع

1. B ins. هوقاومع. — 2. B ins. موموم. — 3. B. موبدا ومع. — 4. B. لالاسلا. لاسوم لاسوم لاقام كتز. — 5. B. اول. — 6. B. لوق. — 7. B. سوا. — 8. B. لاقوم. — 9. B. اول. — 10. B. لاسعد. — 11. B. ابعاقب. — 12. B. ومع. — 13. B. سموم. — 14. B. لاسلا. — 15. B. اوقو. — 16. B. لاسوم. — 17. B. لالاسلا. — 18. B. ل. — 19. B. اقب. — 20. B. دامت. — 21. B. لاسلا.

Since it was a large and celebrated convent, the majority of them were detained and conformed, and some were scattered this way and that. But the blessed woman was pressed by two alternatives, one of removing from the monastery, and the other of falling into the evil faith. Then she resolved to leave, and go into the desert beyond Alexandria, and live there. And she left at once, while a great division arose even among those who had submitted in that they said, « Now that Susan has left, neither will we stay ». But of the leading women who had not conformed five of them attached themselves to her, while she was prepared to go alone; and these would say to her : « It is impossible for us to be separated from you ». But she, after she had been compelled, revealed her intention to them, saying : « Do not come with me; since for my part, to put it shortly, if the Lord prosper me as he is wont to do, I am going to the desert ». But they also as well stated their determination, « We too will go with you to the desert ». And, when they refused to give way, they embarked on a ship and crossed to Alexandria. And the blessed woman heard a report of a place in the desert beyond the house of Mar Menas²; and she directed her steps thither,

1. Sic syr. — 2. See p. 209, n. 2.

مع حيا مخب مديا¹. ما زينا كالمع. : (المأمة دلا اوقه متخلص مع
 مينا سا بوا : ومعدو مخب مع. : وب : دستيال : وهجتا ههتسا لسا. ههتسا : وب
 : وهجتسا² لسا. ام لسا وب اصح : ههتسا سب : بهمصر³ كالهتسا
 : وجتسا⁴. سدتلح اوقه اف اهلح ممدف استساا حلهتسا مديا. سدختي
 ده. سدلا سا مديا مديا مديا لاهف ههتسا مع مينا وب. سدختا
 حقلح⁵ اوقه حاتيمه مديا لاهف مديا⁶ سدختا مديا⁷. هالسا مديا لسا
 : مديا. وب : سبرا هتسا مديا مديا : دللاه. سدختا وب سا ام لسا
 لحن مع ههتسا وب حمتسا⁸ : سدختا حيه اذلا لسا. سدختا وب لسا
 لاه حن اف هجتا⁹. مديا وب مع مديا : سدختا حيا. نعتا¹⁰ لسا
 سدختا حيا¹¹ حمتسا مديا مديا مديا : وبما ارلا مديا حلا سدختا وب.
 حن هجتا¹² اوقه حيه وب. مديا لا قريه سدختا¹³ هلا اف اسنح. هلا
 هجتا مديا هلا مديا¹⁴. سدختا امر وب : دلا امديا حن احدهم
 مديا : مديا لسا لاه مديا مديا مديا مديا : اف لسا وب.

1. B. بلخ — 2. B. pl — 3. B. لسا وب ههتسا مديا — 4. E. جتسا — 5. B. فتلح — 6. B. لسا
 لاه هجتا مديا لاهجتا مديا — 7. B. ms. اوقه — 8. B. ins. وب — 9. B. حمتسا — 10. B. مديا مديا مديا
 11. E. فتلح — 12. B. ins. لسا — 13. B. مديا — 14. B. سدختا مديا — 15. B. ms. اسنح.

it being about two miles from a village named Mendis; which finally became
 the abode of the blessed Syrians¹, but took its beginning from the blessed
 woman². And there was there a tower that had been erected for protection
 against barbarians; and the other five also went in with virtuous zeal, and
 they took up their abode in it. And one of them went in and obtained
 material for work for them from that village; and thus they laboured with
 their hands for their necessities and supported themselves; and God took
 care of them, who saw their zeal and their trust in him. Now there was a
 cave outside that tower in the desert that had been dug in the earth under-
 neath; and once there had been a certain blessed man in it. And, having
 passed beyond human habitation, she was proceeding further and going to
 and fro in the desert and praying; and on her walk she went and discov-
 ered that cave; and immediately she threw herself inside it without her
 companions or anyone else being aware of it; and she took no food or
 anything. And thenceforth like that which is written of Ishmael the son
 of Abraham, that he lived in the desert of Paran and was there instructed

1. See p. 199. At p. 209 the desert of Mendis is said to be 12 miles from Mar Menas. — 2. B
 'women'.

/عقصة الالهة دلهها. فم حديثا مودلما. هلمسه فم هتتاما
 قدحلمى دمده. ¹ ائمندها. ² ائمندها. ³ ائمندها. ⁴ ائمندها. ⁵ ائمندها. ⁶ ائمندها. ⁷ ائمندها. ⁸ ائمندها. ⁹ ائمندها. ¹⁰ ائمندها. ¹¹ ائمندها. ¹² ائمندها. ¹³ ائمندها. ¹⁴ ائمندها. ¹⁵ ائمندها. ¹⁶ ائمندها. ¹⁷ ائمندها.

1. B ins. ع. 2. Mss. ائمندها. 3. B ins. ع. 4. E. ائمندها. 5. B. ائمندها. 6. B. ائمندها. 7. B. ائمندها. 8. B. ائمندها. 9. B. ائمندها. 10. B. ائمندها. 11. B. ائمندها. 12. B. ائمندها. 13. B. ائمندها. 14. Mss. ائمندها. 15. E. ائمندها. 16. B. ائمندها. 17. B. ائمندها.

kneeling and praying; and with difficulty, when they had spoken many words to her, was she brought to believe that it was they, since the day before also demons had clothed themselves in their shapes and come to her to dislodge her from that place. And they, while weeping, continued making this entreaty to her, saying : « You know that it was in reliance upon you after our Lord that we came out to this desert : and now wherefore do you seek to destroy all our souls, and be yourself alone saved? and know you not that we without you cannot exist? » But the valiant woman addressed them weeping with her head bowed downwards : « Leave me, my sisters; and now I am with you always; but, since the Lord has prepared this place for me in which I have had the opportunity of being at peace, go and keep quiet; and every first day of the week one of you shall come and see me whether I am alive or dead ». But they, in order that she might come with them, set upon her to lift her up and were unable to do so. Again after these things they demanded from her a sure promise, lest she should depart even from that place also and not let them know; and she gave them the promise. And again they continued begging her that they

رحمةً وبلغتكم امر قدح وها دهنتا مقصداً قدحمر لا لحمراً لينة. بخفي
 متلماً لينة. وب وبع لا زحماً ولا افلا ولا عمد و امدا. والى ختم
 الى والى واطلح حدافه لئلا يملأ. في انا هسعل¹ كذا افت: هو ودا
 وافتص² اوله لئلا. سفا لئلا. الا لعمصه وفتي. هنعف لئلا مو³
 وقملا والى لئلا حسب دعدا. سب سب فدعه لئلا ولا سدا دمدا. هو ودا
 دخي ية لئلا لئلا عتق. صح لئلا وبع وهدم. وهدتكم حدحمر
 اعلم⁴. هو امدا لئلا دعتق. هتتمال الى الوى هو لئلا من حدح لئلا
 صده عه ودا ولا ودا⁵. لئلا وبع⁶ حدح وبع. هدا سب ودا. و اف⁷ هو حدح
 لئلا دعتق ام⁸ دهنتا مو⁸. هتتمال وبع امدا هو لئلا حدح لئلا⁹.
 هو هتتمال الى وبع¹⁰. هو ودا¹¹ لئلا لئلا الى وبع¹⁰. هو مجد¹² كذا لئلا
 الى ودا وبع¹³. و اف كذا لئلا لئلا وبع ودا. هتتمال الى ودا
 لئلا حدح لئلا دعتق ام. وبع مو¹³ امدا لئلا الى ودا وبع لئلا الى

1. B. هتتمال E. هتتمال. — 2. B. ins. ودا. — 3. B. ins. س. — 4. B. حدحمر. — 5. B. ودا. marg. ins. وبع. — 6. B. ins. وبع. — 7. B. اف. — 8. B. om. — 9. B. حدح لئلا. — 10. B. om. و. — 11. B. ins. الى. — 12. E. مجد. — 13. B. امدا.

might make a little dish of lentils and bring it her, inasmuch as it was now ten days that she had not tasted anything. But she on her side refused even to hear of it, saying : « You seek to concern yourselves about my food, while I am lying flat on my face, and to make me eat the sweat of your faces, far be it from me !. But for the support of my body it is enough that you bring me a jar of water on the first day of the week, and one cake ($\pi\alpha\zeta\zeta\alpha\mu\tilde{\alpha}\zeta$)¹ of bread a day ». And thus they did for her for three years. But, after the fame of the blessed women had been heard everywhere, and moreover where they lived, many persons would come to them from Alexandria, and from the villages of Libya, and further afterwards a great old man, who also with his disciples, about ten of them, was a neighbour of their monastery in Palestine, and, when they had been much persecuted, and driven from one place to another, when he learned where these blessed women were, and also about the quietude and pleasantness of that desert, set forth and directed his steps thither with his disciples, one of whom was brother of her who had been made head of the same blessed women, who

1. Bread twice cooked like our biscuit, and therefore hard and capable of being kept a considerable time. The meaning perh. is that they were to bring 7 cakes every Sunday.

1. ¹ 1000. 2. ² 1000. 3. ³ 1000. 4. ⁴ 1000. 5. ⁵ 1000. 6. ⁶ 1000. 7. ⁷ 1000. 8. ⁸ 1000. 9. ⁹ 1000. 10. ¹⁰ 1000. 11. ¹¹ 1000. 12. ¹² 1000. 13. ¹³ 1000. 14. ¹⁴ 1000. 15. ¹⁵ 1000.

1. B. 1000. 2. B. om. 3. B. 1000. 4. B. 1000. 5. B. 1000. 6. B. ins. 7. B. pl. 8. B. 1000. 9. E. Sing. 10. B. 1000. 11. B. 1000. 12. B. 1000. 13. B. ins. 14. B. 1000. 15. B. 1000.

also was a man of marvellous modes of life, whose name was Samuel: and the name of the old man himself was Maro; and the old man Maro was by birth (γενος) an Amidene, while his disciple Samuel with his sister came from the neighbourhood of Edessa. And, when they arrived, the blessed women on their side received comfort from their presence, and the men too rejoiced, and they gave thanks to the Lord that they were gratified with the quiet of the desert. And thereupon they began to plant a cell in that desert, and others moreover came thither, of some of whom a record has been set down by us in one of the preceding histories¹. And that place was colonized, while the blessed women also were among them. Accordingly they formed a plan of preparing a separate place for them, in order not to give occasion for evil speaking among persons outside; and on account of the blessed Susan they did not like to speak lest she should be offended². But she was occupied with the same thought, « Now that God has brought his bondmen to this place, neither is it possible for those of our female sex (γενος) to pass their lives among them (since the evil one's attack

1. Ch. 13. 2. She had therefore left the cave after the 3 years, and it seems likely that it was the same cave which Thomas of Amida afterwards occupied (p. 191), though it is there called a pit.

مَبْتَعًا حَقِيقًا لِمَا سَأَلَتْهُمُ عَلَيْهِمْ ۖ وَاسْتَمَعُوا مِنْهَا وَكَلَّمُوا زُقَيْنًا بِحُجَّتِهَا ۚ وَأُتِيَتْ
 بِهَا خُبْرًا فَمِنْهَا رَجَعَت إِلَىٰ رَبِّهَا نَائِبَةً عَلَىٰ الْحُجَّةِ ۗ ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵

1. B. — 2. B. — 3. B. — 4. B. — 5. B. — 6. B. — 7. B. — 8. B. — 9. Here begins an extract in D, f. 336 v°, headed '...'. — 10. L. — 11. B. — 12. B. — 13. B. — 14. B. — 15. B.

upon saints is generally made through women even when they are absent, how much more therefore in their presence!), even if so be we continue to run with caution after spiritual things. But now let us withdraw into the desert beyond this ». While the blessed men were ashamed on account of the saint's serious character, she herself addressed them in these words: and when they heard it they gave thanks to God; and they undertook to build and prepare for them a place in the vicinity of that village, while she herself intended to move farther up country; and they stood up and opposed her, saying : « For you, mother, in a city, if you dwell in it, it is a desert to you²; but look at these souls who are hanging «upon you³ ». Then she gave way to them; and they built an enclosed monastery for them and a tower inside it; and they took up their abode in it. But the blessed woman through strength proceeding from Grace received mighty power over fiends, since they would thenceforth set themselves in array against her night and day in the form (επιμορφω) of human beings, and they would come against her with all varieties of weapons; and she like a strong man who

1. B 'they' (fem.). — 2. Sic syr. — 3. B 'like creepers on walls'.

1. B. 2. B. 3. E. 4. B. 5. B. 6. B. 7. B. 8. B. 9. D. 10. B. 11. E. 12. D. 13. B. 14. B. 15. B. 16. 1. 17. E. 18. B.

1. B. 2. B. 3. E. 4. B. 5. B. 6. B. 7. B. 8. B. 9. D. 10. B. 11. E. 12. D. 13. B. 14. B. 15. B. 16. 1. 17. E. 18. B.

not rise in men's hearts, and that they are about to stand before the terrible judgment-seat (*ʒūz*) of God, saying, « It is a great absurdity that we hear of the pit of fire, and the abysses of flame, and the darkness, and the rest of the torments, and we do not lay it to heart and ask mercy while we have the opportunity as a means of escaping from these things. » This divine woman would repeat in our presence many things yet more terrible than these, and we were brought into a state of great wonder at her speech. Then there was given to her also the gift of healing, so that every infirmity or disease upon which she stretched out her hand was healed. While we were there, a certain great and God-loving blessed man was living in a place in the desert that was not far from them; and the fiends used openly to set themselves in array against him; and he used to see their struggle with the blessed woman, and she his. But, since she was stronger than he, she both prevailed and had no fear whatever of the fiends, and she had become firm and immoveable like adamant, insomuch that the demons themselves used to cry to her, « This is a woman, but she has become stone, and from flesh iron ». These things the demons used to say to her. And,

1. وبقا المذبح لله لاف. 2. امر فدح³. وبعثا مدعينا⁴. 3. لعلنا⁵ وبعثا
 المذبح⁶. وبعثا⁷ المذبح لله لاف. 4. امر بعثا⁸ المذبح لله لاف⁹.
 5. وبعثا¹⁰ المذبح لله لاف. 6. وبعثا¹¹ المذبح لله لاف. 7. وبعثا¹²
 المذبح لله لاف. 8. وبعثا¹³ المذبح لله لاف. 9. وبعثا¹⁴ المذبح لله لاف.
 10. وبعثا¹⁵ المذبح لله لاف. 11. وبعثا¹⁶ المذبح لله لاف. 12. وبعثا¹⁷
 المذبح لله لاف. 13. وبعثا¹⁸ المذبح لله لاف. 14. وبعثا¹⁹ المذبح لله لاف.
 15. وبعثا²⁰ المذبح لله لاف. 16. وبعثا²¹ المذبح لله لاف. 17. وبعثا²²
 المذبح لله لاف. 18. وبعثا²³ المذبح لله لاف. 19. وبعثا²⁴ المذبح لله لاف.
 20. وبعثا²⁵ المذبح لله لاف. 21. وبعثا²⁶ المذبح لله لاف. 22. وبعثا²⁷
 المذبح لله لاف. 23. وبعثا²⁸ المذبح لله لاف. 24. وبعثا²⁹ المذبح لله لاف.
 25. وبعثا³⁰ المذبح لله لاف. 26. وبعثا³¹ المذبح لله لاف. 27. وبعثا³²
 المذبح لله لاف. 28. وبعثا³³ المذبح لله لاف. 29. وبعثا³⁴ المذبح لله لاف.
 30. وبعثا³⁵ المذبح لله لاف. 31. وبعثا³⁶ المذبح لله لاف. 32. وبعثا³⁷
 المذبح لله لاف. 33. وبعثا³⁸ المذبح لله لاف. 34. وبعثا³⁹ المذبح لله لاف.
 35. وبعثا⁴⁰ المذبح لله لاف. 36. وبعثا⁴¹ المذبح لله لاف. 37. وبعثا⁴²
 المذبح لله لاف. 38. وبعثا⁴³ المذبح لله لاف. 39. وبعثا⁴⁴ المذبح لله لاف.
 40. وبعثا⁴⁵ المذبح لله لاف. 41. وبعثا⁴⁶ المذبح لله لاف. 42. وبعثا⁴⁷
 المذبح لله لاف. 43. وبعثا⁴⁸ المذبح لله لاف. 44. وبعثا⁴⁹ المذبح لله لاف.
 45. وبعثا⁵⁰ المذبح لله لاف. 46. وبعثا⁵¹ المذبح لله لاف. 47. وبعثا⁵²
 المذبح لله لاف. 48. وبعثا⁵³ المذبح لله لاف. 49. وبعثا⁵⁴ المذبح لله لاف.
 50. وبعثا⁵⁵ المذبح لله لاف. 51. وبعثا⁵⁶ المذبح لله لاف. 52. وبعثا⁵⁷
 المذبح لله لاف. 53. وبعثا⁵⁸ المذبح لله لاف. 54. وبعثا⁵⁹ المذبح لله لاف.
 55. وبعثا⁶⁰ المذبح لله لاف. 56. وبعثا⁶¹ المذبح لله لاف. 57. وبعثا⁶²
 المذبح لله لاف. 58. وبعثا⁶³ المذبح لله لاف. 59. وبعثا⁶⁴ المذبح لله لاف.
 60. وبعثا⁶⁵ المذبح لله لاف. 61. وبعثا⁶⁶ المذبح لله لاف. 62. وبعثا⁶⁷
 المذبح لله لاف. 63. وبعثا⁶⁸ المذبح لله لاف. 64. وبعثا⁶⁹ المذبح لله لاف.
 65. وبعثا⁷⁰ المذبح لله لاف. 66. وبعثا⁷¹ المذبح لله لاف. 67. وبعثا⁷²
 المذبح لله لاف. 68. وبعثا⁷³ المذبح لله لاف. 69. وبعثا⁷⁴ المذبح لله لاف.
 70. وبعثا⁷⁵ المذبح لله لاف. 71. وبعثا⁷⁶ المذبح لله لاف. 72. وبعثا⁷⁷
 المذبح لله لاف. 73. وبعثا⁷⁸ المذبح لله لاف. 74. وبعثا⁷⁹ المذبح لله لاف.
 75. وبعثا⁸⁰ المذبح لله لاف. 76. وبعثا⁸¹ المذبح لله لاف. 77. وبعثا⁸²
 المذبح لله لاف. 78. وبعثا⁸³ المذبح لله لاف. 79. وبعثا⁸⁴ المذبح لله لاف.
 80. وبعثا⁸⁵ المذبح لله لاف. 81. وبعثا⁸⁶ المذبح لله لاف. 82. وبعثا⁸⁷
 المذبح لله لاف. 83. وبعثا⁸⁸ المذبح لله لاف. 84. وبعثا⁸⁹ المذبح لله لاف.
 85. وبعثا⁹⁰ المذبح لله لاف. 86. وبعثا⁹¹ المذبح لله لاف. 87. وبعثا⁹²
 المذبح لله لاف. 88. وبعثا⁹³ المذبح لله لاف. 89. وبعثا⁹⁴ المذبح لله لاف.
 90. وبعثا⁹⁵ المذبح لله لاف. 91. وبعثا⁹⁶ المذبح لله لاف. 92. وبعثا⁹⁷
 المذبح لله لاف. 93. وبعثا⁹⁸ المذبح لله لاف. 94. وبعثا⁹⁹ المذبح لله لاف.
 95. وبعثا¹⁰⁰ المذبح لله لاف.

1. B. 2. B. 3. B. ins. 4. B. 5. B. 6. B. 7. B. 8. B. 9. B. 10. B. 11. B. 12. D. om. — 13. B. 14. B. 15. B. 16. B. 17. B. 18. B. 19. B. 20. B. 21. B. 22. B. 23. B. 24. B. 25. B. 26. B. 27. B. 28. B. 29. B. 30. B. 31. B. 32. B. 33. B. 34. B. 35. B. 36. B. 37. B. 38. B. 39. B. 40. B. 41. B. 42. B. 43. B. 44. B. 45. B. 46. B. 47. B. 48. B. 49. B. 50. B. 51. B. 52. B. 53. B. 54. B. 55. B. 56. B. 57. B. 58. B. 59. B. 60. B. 61. B. 62. B. 63. B. 64. B. 65. B. 66. B. 67. B. 68. B. 69. B. 70. B. 71. B. 72. B. 73. B. 74. B. 75. B. 76. B. 77. B. 78. B. 79. B. 80. B. 81. B. 82. B. 83. B. 84. B. 85. B. 86. B. 87. B. 88. B. 89. B. 90. B. 91. B. 92. B. 93. B. 94. B. 95. B. 96. B. 97. B. 98. B. 99. B. 100. B.

inasmuch as she was so firm, that blessed man, whenever the visions pressed
 hard upon him, used to come to her as to a strong person; and while I was
 there, he came, stricken and smitten in his mind and perturbed. And
 when she saw him she understood; and she asked him « Why are you
 distressed, father? » But he continued saying : « The fiends have been
 mighty and have taken away my wits, since the whole week we have been
 more than ordinarily involved in a struggle; and this night and day they
 showed me terrible sights of fear, and my heart was shaken and my wits
 were taken away and I was confounded; and from fear I fled; and I am
 afraid to enter my cell on account of the sights that I saw. And now I will
 leave that place ». She on hearing it shook her head, saying : « Come see
 persons that are called men, and not only men but also Christ's bondmen.
 Is it right that you should be called Christ's bondmen? You have in this
 way reckoned Christ your Lord to be feeble, and by your own frailty have
 made the mighty and invincible power of Christ, which cast down and
 overthrew and brought to naught all the power of Satan, appear less than
 that of the fiends, so that Christ now seems to be a runaway and one that

امحل وبعلاكن اوعا دعفسا: ديمولا¹ سمدر وبعلا وبع وبقا² اوعلاصق اوع³
 * D 34 v. سقملا ورفقت حسمداه ولاء³ امحلا اماسر الكميباه واذاه وامن. ولاءوعا
 لالاه سمداه وددلج دحل. وبعف لب اوع. واعملاسا⁴ سنباه لقاوا.
 * B 181 v. الك ليم ملاحملا الا ان صلا⁵ استملا⁶. حولا⁷ لال لاسه وبعف
 * E 103 r. اوع⁶ وبقا⁶ وبقا⁷ ولاءوعميه وبع وبعف لب لومده اوع⁸. ولاء
 مبل انا سمداه وبعنلا⁹ سنباه لاسملاص ديمولا وبع وبعف. سملا استملا
 وبعف لاسمداه لمل. م وبع⁵ وبع لاسملاص انا ماسملا حافتح
 ابعنلا¹⁰. حاتم وبع سنباه اوع. م وبع لب صلع لا سنباه¹⁰ لوم. اوع وبع
 ابعنلا¹¹ لاسملا لاهعلا. دلا وبعده وبعنلا¹² وبع دعفسا موم اوعف
 لاسملا. اوع فوعلا امحلا¹³ وبعنلا¹⁴ لالاه سمداه وبعف موم. اوع
 وبع لاهعلا¹⁵ م ااسب¹⁶ ص ملاحان ولاء: م لب مبعف وبع صلب وبع

1. B ins. لاه. — 2. B اوعيف وبعفسم D اوعيف وبعفسم. — 3. B ins. لاه. — 4. B ins. وبعف. — 5. B
 om. — 6. B اوعف وبعفسم. — 7. D sing. — 8. B اوعف وبعفسم. — 9. B ins. اوع. — 10. B لوم
 لا سنباه for سنباه. — 11. E اوعف وبعفسم. — 12. B اوعف وبعفسم. — 13. B اوع. —
 14. E اوع. — 15. B وبع. — 16. E ااسب.

can be overcome by the demons, and they are found to be strong and
 vanquishers of the power of God. How are you a disciple of him who said :
 'Ye shall trample on all the power of the enemy' (2) ? Forgive me, our father,
 You have distressed me by causing the fiends to rejoice. 'If necessary,
 were it not for other reasons², you should only last night have been hearing
 the shapes³ and voices of the struggles of the demons which they showed
 me, and 'have been marvelling'⁴ at them. And for my part I know that the
 Lord's power surrounds my weakness like a wall of bronze, and there is
 no other power that can resist it ». While the weak woman was boldly
 saying these words in our presence, we looked at one another, while she
 did not see either of us. Then she said confidently to the blessed man :
 « In the name of the Lord Jesus Christ rise and return to your cell; and
 he as his custom is will make all the power of the evil one weak before
 you ». But the blessed man, being struck with shame at the woman's
 words and trembling greatly from his shame, consented to go. And, when

1. Luke, x, 19. — 2. B. om., probably because the scribe did not understand these very obscure
 words. For 'you' following B has 'I'. — 3. Sic syr. — 4. Or 'would have marvelled'.

١ وبارا. ٢ وحب. ٣ فمدح من لهما من دمها. ٤ وحب. ٥ وبارا. ٦ وحب. ٧ وبارا. ٨ وحب. ٩ وبارا. ١٠ وحب. ١١ وبارا. ١٢ وحب. ١٣ وبارا. ١٤ وحب. ١٥ وبارا. ١٦ وحب.

βλαση (καθημερον καθημερον καθημερον)
 † 16 (αυτη η βαση)

1. B. 2. Here the extract in D ends. — 3. B ins. 4. B. 5. B ins. 6. B ins. 7. B. 8. B. 9. F. 10. B. 11. B. 12. L. 13. added in B. — 14. B. 15. B. 16. Ms. om.

we had risen up from before her and were speaking and expressing astonishment at her spiritual strength and her courage, I said to him : « How is it that this blessed woman's face (προσωπον) is not visible? » He on his side said to me : « One day while we were speaking I said to her : ‘For what reason do you hide your face from us?’ And she made oath to me, saying : ‘He who by his grace laid his yoke upon me knows, our brother, that since I took his yoke upon me, which is to day twenty-five years ago, I have not seen a man's face (προσωπον), and do you desire me to see yours now?’ and I on my side said to her : ‘For our Lord's sake tell me the truth. Are you for your part afraid lest you should yourself suffer harm from the sight of a man, or lest he should suffer harm from the sight of you?’ And she said ‘For both reasons’. » And thus in astonishment at the saint's habits of life and the endurance of Susan the virgin of Christ we departed from that place, praising God.

†The history of a blessed virgin of Christ whose name was Susan is ended.

L. Ms. om.

ما ساعدنا بجمعنا هـ/قد: يا ايها الذين آمنوا خذوا: يمينكم دالهما ولا
 تخن ذللكم دالكم. له سبع بقية: يعلو وجاه: اني هـ/استاء¹ ان اعادته:
 هـ/سجد: يوسه قد: وعلوا: يا ايها الذين آمنوا خذوا بجمعنا هـ/ان ساعدنا
 استونا للايام ومع هـ/الشماس هـ/قد دالهما. هـ/يها دالهما مجبوع². هـ/سجد
 سلمنا له. هـ/ان ساعدنا: يا ايها الذين آمنوا خذوا دالكم: حادها يعلو.
 هـ/الشماس املاء دالكم. هـ/ان ساعدنا: حادها يعلو لا هـ/جمعنا هـ/سجد
 حادكم: كانه حادكم: ومع دالكم هـ/ان لا يعلو: يجمعنا املاء. هـ/الشماس
 دالكم امر املاء هـ/لا يعلو. له دالهما هـ/ان سجد: سجد دالكم
 وقلها حاد دالكم: هـ/فوق دالكم: يعلو: هـ/مع املاء
 ذاب وجموع وذلهم: هـ/سجد بجمعنا هـ/دالهما: هـ/مع دالهما
 وسجدنا بجمعنا: هـ/ان ساعدنا: حادها يعلو: يا ايها الذين آمنوا
 سجدنا: يا ايها الذين آمنوا: هـ/ان ساعدنا: يا ايها الذين آمنوا
 هـ/مع املاء: هـ/ان ساعدنا: هـ/ان ساعدنا: يا ايها الذين آمنوا
 وذلهم: يا ايها الذين آمنوا: هـ/ان ساعدنا: يا ايها الذين آمنوا

1. Ms. om. e init. 2. A *constructio xxxiã* πονηροὶ, *هـ/ان*, the object of the *هـ/ان* being understood from *هـ/ان* — 3. Ms. with point.

possess the world that passes not away for ever and ever, not we wretched
 persons among whom, as soon as a man has become rich and¹ proud and
 boastful, and believed himself to be lord of his own riches, death has come and
 cast him down into *sheol*, and others have taken away his toil in which he
 toiled from his childhood even to his death, and which has perhaps been
 amassed by sin, and the sin has remained with him, and the riches have
 become the property of others. Lo! then the things that are in this world
 are all deceit and vanity. For what reason do we not voluntarily leave a
 thing which we must in any case leave even if we do not desire it? and for
 what reason do we not become as this old man? « Is not this² a human being?
 Far be it from me henceforth to let the world deceive me, and refrain from
 following the course of life of this old man ». And from that time the
 damsel's mind became inflamed, and she cut herself off completely from eating
 flesh and from drinking wine: and she began to fast and pray, and to run
 in the road of excellence. But her people, when they saw these things,
 used to reprove her, and to press her to continue eating flesh and drinking
 wine: and she would not obey, having cast her body, and³ all the enticements
 of youth, and the adornment of childhood behind her, and begun to walk

1. Ms. om. — 2. Or 'This man is not'. — 3. Ms. om.

١ ساستا وخدمتارا . سھبلا وھلما . سفنا داوسا وھلا
 وھلما وھلما . وھلما . وھلما . وھلما . وھلما . وھلما . وھلما . وھلما .
 لانا دانا . فنما امر قبا دانا دانا دانا دانا دانا : وھلما . وھلما
 وھلما دانا : ٢ الا وھلما وھلما وھلما وھلما : وھلما وھلما
 وھلما وھلما . وھلما وھلما وھلما وھلما . وھلما وھلما وھلما وھلما
 وھلما . وھلما . وھلما وھلما وھلما وھلما . وھلما وھلما وھلما وھلما
 وھلما وھلما وھلما وھلما : وھلما وھلما وھلما وھلما . وھلما وھلما وھلما وھلما
 وھلما وھلما وھلما وھلما . وھلما وھلما وھلما وھلما . وھلما وھلما وھلما وھلما
 وھلما وھلما وھلما وھلما . وھلما وھلما وھلما وھلما . وھلما وھلما وھلما وھلما
 وھلما وھلما وھلما وھلما . وھلما وھلما وھلما وھلما . وھلما وھلما وھلما وھلما .
 وھلما وھلما وھلما وھلما . وھلما وھلما وھلما وھلما . وھلما وھلما وھلما وھلما .
 وھلما وھلما وھلما وھلما . وھلما وھلما وھلما وھلما . وھلما وھلما وھلما وھلما .
 وھلما وھلما وھلما وھلما . وھلما وھلما وھلما وھلما . وھلما وھلما وھلما وھلما .

1. Ms. om. o init. — 2. Ms. ms. وھلما . — 3. Ms. وھلما .

soundly in the lofty road of anchoritism and asceticism. Since she had been betrothed by them to a certain rich man, they began as people of the world to be distressed and to think thoughts which were not theirs only but those of the hater of good things also as well, « Let us rise and make a wedding-feast for her, lest she run away and go to a monastery, and we lose the man who was to take her to wife ». And, when they on their side had begun to prepare and make ready the things required for the wedding, the blessed woman became aware of it and said to them : « Do not toil¹ to no purpose and lose your money ; for my part I hope in him who invited the pure and holy and virgin to recline at his eternal wedding-feast that ceases not that I shall make no bodily partnership, nor corrupt the purity of my soul by fleshly conjunction with a mortal man ». But, when this incited these people all the more, so that they met together (٢)² in order to constrain her, she left them and went to a monastery ; and she shaved her head and took the habit (σχιμα). And from that time she took that holy old man as her model (επιτιμα) in all things, in standing and abstinence and vigils and eating once in three days, while she also made for herself a hair-shirt and sandals (σχοδελια), and

1. Ms. 'lament'. — 2. This is perh. corrupt.

وحقاً املاً كجودما ابر وحق حقاً انصبج. صوم سلهبانه انا انا دلاهم
 بالاملا نوهفومر. او صوم املا ان االك زحملا. صومال رين اسنا انا
 كمل لى. زلا ومع بالاملا لى. انا ومع ومع لهجلا انا صم الما انا
 صوملا. صوملا الما انا صوملا. امر صوملا : انا صوملا. صوملا
 ' انا ومع املا ودينما انا انا صوملا. صوملا صوملا : انما
 وحقه املا صوملا : صوملا صوملا صوملا. صوملا صوملا
 صوملا صوملا. صوملا صوملا صوملا صوملا. صوملا صوملا
 صوملا صوملا. صوملا صوملا صوملا صوملا : صوملا صوملا
 صوملا صوملا. صوملا صوملا صوملا صوملا : صوملا صوملا
 صوملا صوملا. صوملا صوملا صوملا صوملا : صوملا صوملا
 صوملا صوملا. صوملا صوملا صوملا صوملا : صوملا صوملا
 صوملا صوملا. صوملا صوملا صوملا صوملا : صوملا صوملا

1. Ms. 55. — 2. Ms. صوملا. — 3. Stop follows in ms.

said : « Why? What need is there to inquire? When you see that I am a son of Adam, know that I am dust like Adam who was taken from dust, and upon whom through his sin sentence was given whither he should return. Lo! I come from him if you wish to learn; for I have no other place here; but pray that I may have one ». These things that blessed man said with emotion when he was questioned, and ceased speaking. And so a place was prepared for him according to the custom in the case of strangers, and he fell asleep like everyone else. But there were some whose sleep was wakeful, and who used to watch the brotherhood, who' after the house was at rest would stand in different places, while some bowed themselves down, and some knelt, and some again went outside, and so knelt in corners (*γωνίζ*) and in corridors (*σπυζ*), and prayed; and they saw that this blessed man from the weariness caused by his journey fell asleep at once: and again it happened that in the middle of his sleep he raised his head and saw that the servitors² were not yet gathered in and all had not fallen asleep, and he waited a short time: and, when he saw that everyone was gathered in, that he might not show himself to be up, he wrapped himself in his coat, and fell upon his face on his rug: and this while he was weeping gently that no one might hear, until he heard the sound of the first bell while the blessed men

1. See the brotherhood, as the grammar shows: cf. ch. 35. — 2. See p. 62, n. 2.

له. عصف له مذب. حبله فله جنم ووه. سنرا ووه اتلنا. اخذ له
 زوم ووزا. اف انا منب انا. باسرا اتلنا وبلنا بربك انا انا. ونبه
 فبم امر فح وصدعت مع دجلا. وبلناست صبر حبلنا وصدعا. حنبمنا
 سحا امر دمبرا. ووه ومع بعا دلا افقاه وصدعت ووه اذني. صلهه
 وهنب قسم ووه الاملا: سلاخني مع لبعها لبعها حنبمنا. واذني
 حلهه وصدعت. الا صلهه الا ا عصف له واذني حمر ووه مذب. وناقع
 وناقعلا مدمنا. وصدعا الامنا حنبمنا. ووه هنيب الجره هلا الهفمنا.
 عصف وصدعت امر ووزا. ووه ومع له حبلنا دم اعصنا ابلنا. حنبمنا
 ووه ومع مبر انا. وصدعا م فتمه اتمه ابعصنا حلهه وصدعا وناقع.
 وناقع ووه حبلنا واذني. وصدعت مذب وصدعت وصدعت وصدعت. الا ا
 وصدعت قنبمنا. وصدعت وصدعت وصدعت. له حبلنا انا مذب وصدعت وناقع.
 حلهه الا حلهه وصدعت. حلهه مذب لا اعصمنا. فتمه مذب وصدعت وصدعت.
 حبلنا انا وصدعت لا انا. فتمه وصدعت مع سحلا وصدعت وصدعت. وصدعت

1. * erased. — 2. Ms. om. stop.

« Forgive me, sir. I was going round the garden and seeing the trees ». The archimandrite says to him : « I also know that you desire to see the trees of the garden, father » Then with the usual kindness he bade him, inasmuch as he was worn out with labour, go to rest before the vesper hour. But he fell on his face and continued entreating and saying : « Because I was greatly worn out yesterday, I both ate inordinately last night and caused a pain in my stomach (στυμυζίζε); but for God's sake allow me to wait with the houseworkers, in order that my previous food may digest itself, and so go to rest with them ». And when he had pressed him strongly and he would not give way, he allowed him to do as he wished. And the blessed man, when the service was over, went to the corner (γωνία) where he had been before; and so with his hands stretched out to heaven in the form (στυπιος) of a cross he continued crying with tears and saying : « Who is there, my Lord, who is sufficient to entreat thee for me the sinner, except thy great mercy that is poured out upon our race (γένος)? I am ungrateful, my Lord, and a provoker. Come, I pray, to my aid. Abandon me not, I pray thee, my Lord. Save me, my Lord, and let me be at peace, before I go and am no more. Save my life from the corruption of my sins, Lord my God. Be pleased, Lord, to deliver me''

1. Ps. XL. 14.

מִדִּיּוֹתָא דְמֵצִירֵיהֶוןָּ יָבֵיאַתְתָּןָּ דְעָמֵרָא יִצְחָרְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ יִצְחָרְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ
 וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ
 וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ
 וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ
 וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ
 וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ
 וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ
 וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ
 וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ
 וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ
 וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ
 וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ
 וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ
 וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ
 וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ
 וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ
 וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ
 וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ
 וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ וְדָוִדְתָּןָּ

1. Ms. with points. — 2. In marg. — 3. F letter added later. — 4. Stop follows in ms. — 5. . . . .
erased.

from the confusions and falseness and the deceitfulness of this world, and
 from all that is in it; and have mercy upon me in the day of thy judgment,
 with all the rest of thy servants, for the sake of thy holy Name, my trust
 from my boyhood ». While that blessed man was thus mightily crying
 with many tears, and thought that there were no persons near or seeing
 or hearing him, some men were standing behind the wall, and listening
 to the sound of his sighs, and marvelling at his sorrow and tears before God.
 After three days, when he had seen the doings and practices of the convent,
 that even the very houseworkers also were eager to run with all their might
 after practices of excellence, he made up his mind to pass the winter in the
 same convent, and at the coming of the milder season to return to the same
 mountains. And he came to the archimandrite and said to him : « For my
 part, sir, I intended on account of my bodily weakness and fear of the winter
 and the cold to go down to the south; and, since perhaps our Lord sent me
 to be with you this winter, if it is convenient to you I will stay with you this
 winter; and, if so be I am alive and our Lord is willing, in Nisan¹ I will

1. April.

حب اشب. وحنه انبا. سزله دلب. هلا احده. كاتب سلما حقا!! اسر
 اديس. المصهصه مع لمدا غلمسا واذن. ورا حبسا وبعوه لا اعص
 ابع وبنح عمن. امحا دبا. واللاه هعف لاصدح. هلا انبا حصفدا
 وسلمسا ملك انبا. الا سه سدده. سزله دلب. سدب وكتسا هتسلا
 الكز هلا وه وبعمن وبعدا. اجن له وه حسنا. احنا سوا سحر احلا
 الا سزلا دلب. دصر عتبا وبعمن دلا. انبا سمن مبددا صلا له ولسرود.
 هلا هه هه انبا. وه دم ونام ودا. واذن ولسرود. اذنه
 دلا. المام احه³ حبسا سمن هه هه هلا ابع مدعبت ولسرود
 مبددا. اذن له. دم حنبا. هلا لا حبسا. الا هه. الا هه. ولا ابع
 مدعبت امر واذنه انبا¹ هلا لاصرود هلا لاصرود. ممدسا اذنه
 اشب سزله دلب. وه امسا دبعمن. عزوب سمن الا احاصه. وحب
 حوه ودا وحصاصه. اسن حصدلا وه. وه سمن اذنه وبعوب شله هلا اعصدا
 لاصرود. اشب سزله سدعبه. ولافرا مع اعصدا. صرا سمن اذنه. هلا

* 29 P.

1. Final letter prob. 4 crased. — 2. Ms. om. stop. — 3. See p. 306, note. — 4. Stop follows in ms.

brethren, for I am sick, and pray for me; and, seek not such things at the
 hauls of me a sinner. Be persuaded by the blessed apostle who says : ' If
 a man hath not been able to rule his own house aright, how is he capable
 of ruling God's church?'¹. And now I for my part am sitting in the darkness
 of sin; but show your love and pray for me ». And, when the archimandrite
 often pressed him to speak, he himself said to him at last : « Father, show
 your love to God and pray for me, with all the rest of your convent. For as
 for me the day has come for me to set out on my journey, and I am not
 sullicient for it ». They, thinking that he meant « I am setting out for the
 mountains », say to him : « Rest yourself, our father. It is still winter and
 no man can set out on a journey to-day ». He says to them weeping :
 « Nay indeed, the winter has not yet come, but it is just coming; in which as
 you say no man can either set out on a journey nor yet work². And now, my
 fathers and my brothers, pray for me. This is my convent; for God sent me
 to you, that through the remembrance of your petition I may find mercy in
 that day. My sins have overtaken me and I could not see it. My brethren,
 pray on my behalf, that I may escape from the torment. The end has
 overtaken me, and the day after to-morrow I shall depart from this life to

1. 1 Tim., iii, 5. — 2. John, ix, 4.

منس: مع شمل اهلج ففعلنا انا لهما مني. محصلا موصف انا احلا سم
 سم موصف¹؛ وبعف مصلح. ه ا ف انا است ا اسله. وبعف نهلمج
 انا. فلهف ففلسنا انا²؛ وستمع جمدل دفعمدل. حلا سم وبنف
 انا. س ا ه؛ وهددحنا.³ صلا نهمج انا. حلا موصلمج انا.
 موصف انا ا ف لا سنا لمدنا. مصللا انا ا قه ه است. امر ف
 و ا ف مع مبر مقدا ا ببع³ اهلج موصف مدي اخه انا؛ و فدا. انا
 مصللا ولا انا ا لمدنا؛ موصف ه بنمدمج انا. انا فده؛ انا اهلج
 اهلج؛ موصف. ج ده موصف فدا انا اهلج. انا اهلج؛ وده انا
 انا حلا دم.⁴ مني منب ه. ومبر لا ا ارف. انا حلا اهلج
 فدهلم مفا اهلج⁵ تلمج¹ مبر انا. مفا سم اهلج؛ وبنمج انا
 اهلج موصف. وده؛ وهدل انا انا. و ف اهلج موصف؛ وبنم انا.
 وهدل انا انا. لا سم مصللا مصللا انا؛ وده؛ و انا انا انا
 وهدل انا. وهدل انا انا انا انا؛ وهدل انا انا. وهدل

1. Stop follows in ms. — 2. Ms. with point 6. — 3. Ms. ه. — 4. Ms. out, stop. — 5. Δ erased.

our Lord. Accordingly I entreat you one and all to make entreaty on my
 behalf; and you yourselves also, my brethren, be strong. You are running
 well'. Perform this your life-service unto the end; for in every matter about
 which you concern yourselves there is one object that is sought. You know
 all; you are perfect in all; and you are able to admonish others also. And
 therefore, my fathers and brothers, inasmuch as a few days ago also your
 affection required of me to speak these words, now in order not to be
 ungrateful for your affection and your good will, lo! I put you in mind of
 these your principles, not teaching you, but² things on which you are
 meditating at all times. 'Our Lord is at hand. Be anxious for nothing,
 but always let your prayers and requests be made known before God'³.
 For, 'when ye see all these things, know that it has reached the door'⁴.
 For from this time we must truly know that it has reached the door; for
 the word of him who said it is not falsified. And again we know that this
 also is written, 'There is great fear of falling into the hands of the living
 God'⁵; and again 'We shall all stand before that dread judgment-seat (βῆμα)

1. Gal., v. 7. — 2. Sc. 'put you in mind of'. The syr. is confused. — 3. Philipp., iv. 5, 6. —
 4. Matth., xxiv. 33. — 5. Hebr., x. 31.

مذهبى و با وجودى . . . اهل حق و حرمين و نمازى هجرى حضرت خدايى مقرب. موصوفى
 او الهى هفت قلم امام دانا اهدى خدا. دلهوزا هصحنه حسنه
 حتمه. همدى بم اهدى خدا. لا فنى خدا حرم مذهبى. لا بجه
 و بجهال صح قهه. لا فدا الله لاقتنىل جمعان او زينه لاف. لا اوه
 مذهبى الا امر و اجن مذب. ام. ام. هلا لا. لا افنى ام و له دغوزا ام
 امامه. هلا اله لا. ولا اف او هه غنم. لا حرمه مذب و له فداه هلا مذب
 فدهن. لا زينه حلا الهى حلهوزا هداقرب هوه هه و له. ام و رحا
 ام له و حلهوزا¹ و اهدى لا زينه² حله حلا فدح ولا مذهب
 هلا مذب. لا اخبره له او زينه هه مذب و له او هه مذهب هلا مذب.
 هه له امتى مذهبى امر خدا و اللها يتجيب لانباء. صله و سره
 و اف لاف او بى بقا اهل حق هه مذب. هله صله و له مذب. الا حله
 حدهم الهى او مذهبى مذهبى و له مذب. مذهبى و له غنم ام

1. Ms. om. 2. Ms. مذهبى corr. Nold.

any of you from knowing the things that he worked with me by his help all
 my days. It is to-day thirty-nine years that I have worn this habit (σχιζμυζ),
 on mountains and in caves and among men; and, since I received the habit
 (σχιζμυζ), I have not possessed aught beside Christ. No lie has come out of
 my lips; I have not spoken evil words to men or reviled any man. My
 speech has been naught but as our Lord said, 'Yea, yea' and 'Nay, nay'.
 I have not said 'Yea' unless it was in truth 'Yea', nor yet 'Nay' without it
 also being true. I have not sought anything that would benefit me and harm
 another. I have not murmured against my God during my troubles and dis-
 tresses and he himself is my witness. This is the time during which amid
 the troubles of pilgrimage (ζηβίξ) I have not murmured in my heart against any
 man who did not receive me and entertain me. The man who reviled me
 and drove me away was not treated by me with less respect than the man
 who honoured and entertained me. And these things, my brethren, I have
 repeated before you even as they are manifest before God, because I saw that
 these objects lie before you too, and not in order that you may imitate me,
 but let us all imitate Christ our God the teacher of these things, because he
 himself truly taught this humility in his person, and showed it to us. My

1. Matth., v, 37.

וְכַסֵּי טַהֲרָהּ. וְכִסֵּי טַהֲרָהּ מְדֻמָּה לְכַסֵּי טַהֲרָהּ. וְכִסֵּי טַהֲרָהּ מְדֻמָּה לְכַסֵּי טַהֲרָהּ. וְכִסֵּי טַהֲרָהּ מְדֻמָּה לְכַסֵּי טַהֲרָהּ.

עַל־כֵּן חֲשַׁבְתִּי לְבָרֵךְ אֶתְכֶם. הַעֲלֵתֶם מֵעַתָּה אֶתְכֶם.
אֶתְכֶם מֵעַתָּה בְּהֵרָא נְהַשְׁתֵּם.

וְכַסֵּי טַהֲרָהּ מְדֻמָּה לְכַסֵּי טַהֲרָהּ. וְכִסֵּי טַהֲרָהּ מְדֻמָּה לְכַסֵּי טַהֲרָהּ. וְכִסֵּי טַהֲרָהּ מְדֻמָּה לְכַסֵּי טַהֲרָהּ.
וְכַסֵּי טַהֲרָהּ מְדֻמָּה לְכַסֵּי טַהֲרָהּ. וְכִסֵּי טַהֲרָהּ מְדֻמָּה לְכַסֵּי טַהֲרָהּ. וְכִסֵּי טַהֲרָהּ מְדֻמָּה לְכַסֵּי טַהֲרָהּ.

וְכַסֵּי טַהֲרָהּ מְדֻמָּה לְכַסֵּי טַהֲרָהּ. וְכִסֵּי טַהֲרָהּ מְדֻמָּה לְכַסֵּי טַהֲרָהּ. וְכִסֵּי טַהֲרָהּ מְדֻמָּה לְכַסֵּי טַהֲרָהּ.
וְכַסֵּי טַהֲרָהּ מְדֻמָּה לְכַסֵּי טַהֲרָהּ. וְכִסֵּי טַהֲרָהּ מְדֻמָּה לְכַסֵּי טַהֲרָהּ. וְכִסֵּי טַהֲרָהּ מְדֻמָּה לְכַסֵּי טַהֲרָהּ.

set down these, while fearing to be accused on account of those which I have omitted.

The history of a man of God whose name was Elijah, who was in the city of Dara, is finished.

NEXT THE THIRTY-FIRST HISTORY, OF TWO BROTHERS WHO WERE TRADERS, WHO BESIDE WORLDLY TRADE ENGAGED MOREOVER IN DIVINE ALSO, WHOSE NAMES ARE ELLIAH AND THEODORE.

Since therefore it is our purpose to tell the stories of men who walked in the path of religion, and in the course of our history to make the glories of their practices known, accordingly neither have we kept the glories of these excellent men hidden, who in their garb (*τῶν κλημάτων*) were reckoned laymen and traders, but were constantly occupied in the practices of angels. These are two brothers, and in the time of their boyhood they served for pay with traders, and travelled with them, each of them in his own direction, that is, to the regions of the Persians both of them. And they formed in their mind

وَاِذْ لَا يَجْعَلُ لِحُفَّتِهِمْ حَاكِمًا. فَبِالْحَمْدِ وَالْمَدْحِ حَمْدًا وَحَمْدًا وَحَمْدًا
 لِاتِّقَانِهِمْ. لَعَنُوا وَهَتَمُوا. وَمَدْحًا اِدْلَاهُ وَقِيَامًا حَمْدًا اَوْ اَمَّا اَوْ :
 وَحَقِّبًا اَوْ اَقْدًا. لَعَنُوا وَتَلَبَّأُوا اَوْ اَمْتًا وَمَدْحًا اَوْ اَوْ فَطَمَعًا
 . اَوْ اَوْ اَوْ اَوْ . هَتَمُوا اَوْ اَوْ اَوْ اَوْ اَوْ اَوْ اَوْ اَوْ اَوْ اَوْ اَوْ اَوْ
 . وَبِنَمَالٍ حَمْدًا وَبِنَمَالٍ حَمْدًا وَبِنَمَالٍ حَمْدًا وَبِنَمَالٍ حَمْدًا
 مَقَالًا اَوْ اَوْ اَوْ اَوْ اَوْ اَوْ اَوْ . هَتَمُوا اَوْ اَوْ اَوْ اَوْ
 حَتَمُوا اَوْ اَوْ اَوْ اَوْ . وَبِنَمَالٍ حَمْدًا وَبِنَمَالٍ حَمْدًا
 وَمَدْحًا مَعَ قَتْلِهِمْ اَوْ اَوْ . وَبِنَمَالٍ حَمْدًا وَبِنَمَالٍ حَمْدًا
 مَدْحًا اَوْ اَوْ . وَبِنَمَالٍ حَمْدًا وَبِنَمَالٍ حَمْدًا اَوْ اَوْ اَوْ اَوْ
 مَدْحًا . لَّا فَطَمَعًا اَوْ اَوْ اَوْ اَوْ اَوْ اَوْ . اَوْ اَوْ اَوْ
 وَبِنَمَالٍ حَمْدًا اَوْ اَوْ . وَبِنَمَالٍ حَمْدًا وَبِنَمَالٍ حَمْدًا .
 اَوْ اَوْ اَوْ اَوْ اَوْ . اَوْ اَوْ اَوْ اَوْ اَوْ اَوْ اَوْ اَوْ a

84 v. 11.

God, insomuch that they were unequal to the task of bringing forth and giving, while their house was turned into a hospice (*ξενοδογητήριον*) for strangers and other persons in need. And accordingly there were a multitude (*ὄχλος*) of many persons in that house, of slaves and hired men and bondmaids, and travellers besides and strangers who were gathered together for God's sake, and girls also, and old women, and blind and maimed men, insomuch that they practised the ordinances of monasticism in all the departments of their house, fasting and abstinence and asceticism: and they had weeks¹ as in a monastery and did menial work, and separate cells for prayers and for secret labours by night, since each of them used to watch and pray. And accordingly all the night there was heard from their cells spiritual singing and the reading of the Scriptures; and so in the morning also as well, until each one's repetition of the service was finished, he would not consent to go out at all and make an answer (*ἀποκρισις*) to anyone's call. But the elder whose name was Elijah they would urge, for the sake of the security (*ἀσφαλεια*)² of the house, to take a wife; and he yielded to the pressure, and he alone took a wife, while with him also the Scripture-saying was fulfilled which says, « A

1. See, p. 62, n. 2. — 2. If 'permanence' is meant, the end of the ch. shows that the object was not obtained.

فإنما هو بعبد. هو إنما هو له امر وفتح سوعنا لا نحن. هو إنما له امر
 حملنا له الله فدعوت له. هو سمى من صوته فيسعدنا. امر له صوته. هو
 لنا هو له. هو امر هو هو. هو امر هو. هو امر هو. هو امر هو. هو امر هو.
 هو امر هو. هو امر هو. هو امر هو. هو امر هو. هو امر هو. هو امر هو.
 هو امر هو. هو امر هو. هو امر هو. هو امر هو. هو امر هو. هو امر هو.
 هو امر هو. هو امر هو. هو امر هو. هو امر هو. هو امر هو. هو امر هو.
 هو امر هو. هو امر هو. هو امر هو. هو امر هو. هو امر هو. هو امر هو.
 هو امر هو. هو امر هو. هو امر هو. هو امر هو. هو امر هو. هو امر هو.
 هو امر هو. هو امر هو. هو امر هو. هو امر هو. هو امر هو. هو امر هو.
 هو امر هو. هو امر هو. هو امر هو. هو امر هو. هو امر هو. هو امر هو.

ask to hear from us about his thoughts and about the other modes of life, and
 « How must I deal with such-and-such a thought? » and « What labour will
 bring me near to God? », each of them separately according to his station,
 whether women or men'. And we like what our Lord said also to the scribes
 and Pharisees, « Ye bind heavy burdens upon men's necks, but ye yourselves
 do not touch them not even with one of your fingers »², similarly would urge
 them to things to which we were ourselves strangers by describing a model
 of righteousness and by stories of the fathers. And they all vied with one
 another the more in the ardour with which they carried out their observances.
 But, inasmuch as the profit of the spiritual trade in those who flocked to
 them every day was not enough for them, they resolved that one of these
 excellent brothers should take what God had provided for them, and go out
 to the districts in which the persecuted and ill-used convents were dwelling,
 and distribute his bodily things among them, and himself make spiritual
 gain through their prayers; since the time had in fact come when the
 believers were persecuted and maltreated in every district. And so he
 would go out and go round the whole of Syria, and as far as 'Arab³ and
 Callinicus and the desert, accompanied by two bondmen, and he did so in

1. Cf. p. 273. — 2. Luke, xi, 46. — 3. The plain of Mesopotamia and Osrhoene.

ܘܗܘܐ ܕܘܨܘܠܐ ܐܘܠܡܐ ܘܐܘܨܘܠܐ ܕܘܨܘܠܐ ܕܘܨܘܠܐ ܘܐܘܨܘܠܐ ܘܐܘܨܘܠܐ
 ܘܐܘܨܘܠܐ ܕܘܨܘܠܐ ܘܐܘܨܘܠܐ ܕܘܨܘܠܐ ܘܐܘܨܘܠܐ ܕܘܨܘܠܐ ܘܐܘܨܘܠܐ
 ܘܐܘܨܘܠܐ ܕܘܨܘܠܐ ܘܐܘܨܘܠܐ ܕܘܨܘܠܐ ܘܐܘܨܘܠܐ ܕܘܨܘܠܐ ܘܐܘܨܘܠܐ
 ܘܐܘܨܘܠܐ ܕܘܨܘܠܐ ܘܐܘܨܘܠܐ ܕܘܨܘܠܐ ܘܐܘܨܘܠܐ ܕܘܨܘܠܐ ܘܐܘܨܘܠܐ
 ܘܐܘܨܘܠܐ ܕܘܨܘܠܐ ܘܐܘܨܘܠܐ ܕܘܨܘܠܐ ܘܐܘܨܘܠܐ ܕܘܨܘܠܐ ܘܐܘܨܘܠܐ
 ܘܐܘܨܘܠܐ ܕܘܨܘܠܐ ܘܐܘܨܘܠܐ ܕܘܨܘܠܐ ܘܐܘܨܘܠܐ ܕܘܨܘܠܐ ܘܐܘܨܘܠܐ
 ܘܐܘܨܘܠܐ ܕܘܨܘܠܐ ܘܐܘܨܘܠܐ ܕܘܨܘܠܐ ܘܐܘܨܘܠܐ ܕܘܨܘܠܐ ܘܐܘܨܘܠܐ
 ܘܐܘܨܘܠܐ ܕܘܨܘܠܐ ܘܐܘܨܘܠܐ ܕܘܨܘܠܐ ܘܐܘܨܘܠܐ ܕܘܨܘܠܐ ܘܐܘܨܘܠܐ
 ܘܐܘܨܘܠܐ ܕܘܨܘܠܐ ܘܐܘܨܘܠܐ ܕܘܨܘܠܐ ܘܐܘܨܘܠܐ ܕܘܨܘܠܐ ܘܐܘܨܘܠܐ

ܐܘܨܘܠܐ ܕܘܨܘܠܐ ܘܐܘܨܘܠܐ ܕܘܨܘܠܐ ܘܐܘܨܘܠܐ ܕܘܨܘܠܐ ܘܐܘܨܘܠܐ

L. Corr. from ܐܘܨܘܠܐ

the dress (*σχιμα*) of a secular trader without being known, and he was
 making spiritual gains. And so by the love of God which they showed in
 their trade these admirable men would every day send great loads to heaven,
 and completed the days of their life in practices which it surpasses even
 the power of words to describe, in love of the new life of the kingdom of
 heaven, while we have not been competent to describe any part of the
 greatness of their glory. But at last they even sold all that they had
 also, their mansions and the rest of the worldly goods that they possessed,
 and distributed it among the poor and the monks; and so they all became
 monks. The blessed Elijah had departed from the world before taking the
 habit (*σχιμα*); but his wife and daughter ended their lives in a women's
 monastery in the territory of Mabbug¹; and their sisters are even down to
 the present time also, which is the year eight hundred and seventy-eight².
 living in Anzetene³ the country of the Urtaye⁴, and they preside over a
 monastery in the village of N'n's, and they are in extreme old age, and
 occupied in labours of perfection.

The history of two brothers Elijah and Theodore the traders is ended.

1. Hierapolis. — 2. 367. — 3. Syr. 'Hanzil'. — 4. See p. 135, n. 2.

תבית תביתא קתלתא תביתא : תביתא תביתא
 תביתא תביתא תביתא תביתא . תביתא תביתא

תביתא תביתא תביתא תביתא . תביתא תביתא
 תביתא תביתא תביתא תביתא . תביתא תביתא
 תביתא תביתא תביתא תביתא . תביתא תביתא
 תביתא תביתא תביתא תביתא . תביתא תביתא
 תביתא תביתא תביתא תביתא . תביתא תביתא
 תביתא תביתא תביתא תביתא . תביתא תביתא
 תביתא תביתא תביתא תביתא . תביתא תביתא
 תביתא תביתא תביתא תביתא . תביתא תביתא
 תביתא תביתא תביתא תביתא . תביתא תביתא
 תביתא תביתא תביתא תביתא . תביתא תביתא

NEXT THE THIRTY-SECOND HISTORY, OF A CERTAIN BROTHER WHO WAS CAUGHT BY THE ENTICEMENT OF TEMPTATION TO THEFT AND AFTERWARDS CAME TO REPENTANCE.

A certain blessed man had been settled for a considerable time as a solitary in a cell in the Ematon of Alexandria¹ with two disciples; and, when we ourselves arrived at that place² and went in to him and received his blessing, three days after we had departed from his presence a brother from one of the well-known convents of the place came to him under the plea of desiring to live with him, even as I had myself made the acquaintance of that brother in his convent; and, when he had come in and passed about one week with him, Satan put it into his heart to take the contents of that solitary's cell and flee. And, having looked and learned everything, and devised in his mind a plan of action, he rose by night and collected everything that he could (since that blessed man had indeed no small number of saints³ and books), and he took them, a great load, and fled. And he went and found camel-drivers going into the desert above Libya that is called Cellia⁴; and he gave them a fee, leading them to think that he was carrying his own

1. See p. 325 and ch. 56. - 2. In 534 or 541; see Introd., p. iv, v. - 3. Sc. relics: cf. p. 114. - 4. Ruf. *Hist. Mon.*, xxii; Soz., vi. 31. Acc. to Rufinus it was 70 stades from Nitria.

۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰.
 ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰.
 ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰.
 ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰.
 ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰.
 ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰.
 ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰.
 ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰.
 ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰.
 ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰.
 ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰.
 ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰.
 ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰.
 ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰.
 ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰.
 ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰.
 ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰. ۱۰۰۰۰.

* 86 v. 11

1. Ms. ع.

belongings in order to go thither. And they took him, and he went into the desert with them; and he went in to a certain man there, and made search for a cell for himself in which to live and be a solitary. And, when he had passed one week there, his thoughts began to pass judgment upon him, and his heart to smite him, and he would say to himself, as he himself would inform us about everythings, weeping: « In what way, O wretched man, did you wish to become a solitary? To Christ, pray, or to Satan? Lo! you have performed the service of Satan, and executed and fulfilled the will of a demon, and alllicted a soul fashioned in the divine likeness, and carried off the toil and sweat of that holy old man's labour; and he is sobbing and crying before God on your account at all times. And how have I hope of life and salvation?' Then » (he would say) « I passed one week in penitence and horror and tears, weeping for myself, and meditating upon these things and saying: 'What has befallen me? Who led me astray? What shall I do? How shall I weep for myself? Alas for me! since my companions are secretly stealing a kingdom, and I stole eternal torment for myself. What will happen to me when I am about to go to God? What defence (ἀπολογία) have I to give for this wickedness.' And, while I on my

اذبحه وحياله سهره اعلمه اذبحه اذبحه لا يغفره. ولا لا اذبحه. و
 مع اذبحه اذبحه مع هته اذ اذبحه. مفده اذبحه اذبحه اذبحه
 هته و اذبحه. مع اذبحه. هاله اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه.
 اذبحه اذبحه اذبحه. اذبحه اذبحه اذبحه. اذبحه اذبحه اذبحه
 اذبحه. اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه
 اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه
 اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه
 اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه
 اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه
 اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه
 اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه اذبحه

* 87 f. b.

eternal torment, where shame and reproach and torment are not finished and brought to an end for ever and ever? When these words had been spoken to me by many men, I rose and left all the utensils and the books and the martyrs under seal, and I came in shame; and lo! I am settled here till intercessors are found for me ». All these things about himself that brother was relating by word of mouth in my presence with great humility and copious tears; since, while I was going round the districts to be blessed by the saints, I found him in a monastery called that of father Andrew¹, on the farther side² where the holy Mar Menas³ is, which is called the desert of Mendia⁴; and, when I saw him, I was astonished in his presence, and I greeted him, having no knowledge of what had happened; and he on his side was bowed down, and was melancholy and wretched. And on my inquiring of him about his sorrow he sat down and accused himself and told the story of his crime at a length many times greater than what I have put in writing. And, when I heard it, I admired the man's penitence; and I comforted him by saying to him: « You have done a great deed and one that deserves admiration, in that for the sake of your soul's healing you have despised shame⁵, and have taken upon yourself that, be it igno-

1. Andrew the soldier is commemorated with Menas on 12 July v.D. and L.: see *Acta Sanct.* xxx, p. 289. — 2. Sc. of the Nile. The meaning of *دجنا* in our author is as here given, not *ex adversum* as v. D. and L. See p. 298, n. 2, and Dyakonov, p. 87. — 3. See p. 209, n. 2. — 4. See p. 190. — 5. Hebr., *xii*, 2.

وَاِنْ حَرَسَا هَا سَهْمَانِ. هَا يَتَمَرَا حَقًّا وَاِيَّا اِيْنَا اَفْحَلَا اِيْمًا وَاَحْقَا
 اَمَلْمَهْمَا. اَمَحَلَا بِالْاَفْحَلِ مَعِ اِيْمَا فَعِيْلًا هَبِيْبًا وَاَحْقَا وَاَحْقَا
 اَلْحَقْر. هَا هَا لَا اِيْمًا. عَمِنَ دَجِيْبًا وَاَلَا فَنَجِدَلْمَا حَقِيْبًا وَاَهْلِيْنَا هَرَجَمِيْنَا
 دَجَمَلَا لَحْنًا. اَفِ اِنْ عَمَدَلْمَا اَمْرًا حِيْنَا اِنْعَا حَقِيْبًا لَحْرًا. اِيْمًا وَاِيْمًا اَلْحَقْر
 اَلْحَقْب. هَا حَقْمَا هَا اَح. وَاَحْمَا هَا حَقْمَا لَمَّا حَقْمَا وَاَسْحَرَا. وَاَحْمَا
 وَاَحْمَا وَاَحْمَا عِلْمَلْمَا. هَا حَقْمَا عَمَدَلْمَا. حَمِ وَاِيْمًا سَرِيْعًا وَاَحْمَلَا هَا وَاَحْمَلَا
 اِيْمًا وَاَحْمَلَا اَسْمًا. لَا اَعْلَا اَلْحَقْر. هَا هَا وَاَحْمَا حَقْمَلَا حَمَلَا اَحْمَلَا اَحْمَلَا
 وَاَحْمَلَا. وَاِنْ فَعَمِنَ لَحْرًا لَحْرًا اَسْمًا سَبِ حَمَلًا. وَاَلَا حَقْمَا اِيْمًا. هَا حَمَلَا
 وَاَحْمَلَا حَقْمَا لَمَّا اِيْمًا لَمَحَلَا. حَمِ لَمَّا حَقْمَلَا حَمَلَا. هَا عَمَلِيْمَا
 وَاَحْمَلَا حَقْمَلَا اَحْمَلَا. هَا حَقْمَلَا هَمَلًا. هَا حَقْمَلَا قَلْبًا
 حَمَلًا. حَمِ وَاَحْمَلَا حَمَلًا قَلْبًا حَمَلًا. وَاِنْ حَقْمَلَا لَحْرًا حَمَلًا. وَاَحْمَلَا
 اِيْمًا حَقْمَلَا حَقْمَلَا. اِيْمَلَا سَبِ حَمَلًا² حَمَلًا حَمَلًا وَاَحْمَلَا حَمَلًا. هَا حَمَلًا

1. Corr. from حَمَلًا. — 2. Ms. اَحْمَلَا.

injury or reproach, or chastisements and everything that comes here, you will submit to them, they being things that are transitory, in order to escape from the severe and terrible chastisement in hell which lasts for ever. And now fear not. You did well in that you did not carry out the work of Satan and his will to the uttermost, though he caused you a fall inasmuch as you are a man. He on hearing these things was comforted; and he went on entreating us to return with him to the owner of the stolen property, in order to entreat him to receive his own in full and forgive the transgression. When we saw that it was a labour of profit to gain our brother¹, we did not refuse; and further also we were required to fulfil the precept given in the command, « If thy brother shall force thee to go one mile, go with him two »². And so we returned with him, and went in to that blessed man, having left him some distance away. And we found him agitated with great grief and much distress on account of the martyrs and on account of the books especially; and, when we began to speak before him, « Indeed we can find your property for you », he was astonished, and began to make inquiries. Then we on our part asked him to perform a request for us, and all his belongings would be found complete; and he on his side

1. Matth., xviii, 15. — 2. Id., v, 41.

دحبوه دله مفعلا. هوه فنب وءا مبر وفضبه اءا هءا .ءا .ءا
 ءا اءا ؛ اءا .ءا فءءه سءه ءه اءا .ءا فءءه ءا فءه .
 هءا .ءا .ءا اءا امر ءءه اءا اءا : سءه اءا
 هءا .ءا .ءا .ءا هءه هءه هءه ؛ وءا هءه .ءا ؛ وءا
 هءه هءه هءه ؛ وءه هءه هءه .ءا .ءا هءه هءه
 * 87 v° b. هءه هءه هءه .ءا ؛ وءه لا فءه ءه مبر هءه اءا .
 ءا مقءه سءه وءا هءه فءه اءا ؛ وءه هءه .ءا لا ءه
 هءه ؛ اءا ءه هءه .ءا .ءا .ءا .ءا هءه هءه هءه
 اءه هءه .ءا هءه هءه .ءا ؛ وءا فءه هءه هءه هءه
 هءه هءه .ءا سءه هءه هءه هءه : هءه هءه اءا
 هءه هءه هءه هءه ؛ هءه هءه هءه هءه : هءه
 هءه هءه هءه هءه .ءا .ءا هءه هءه هءه هءه
 هءه اءه هءه .ءا هءه هءه ؛ وءه هءه هءه .ءا

1. Corr. from هءه هءه (?).

answered « Everything that you command I for my part am ready to carry out even without that ». Then we offered him repentance, having taken it upon ourself, and we said : « Since Satan, father, caused us to fall like men, and we sinned against God and your holiness, receive your own, and forgive the crime, and remain without ill-feeling, in order that you may be a fulfiller of the command which said 'Forgive and it shall be forgiven unto you' ». But the blessed man was much grieved over him and was distressed, saying : « Even if he does not restore me anything and you command, all the days of my life I will consent that he shall live with me without ill-feeling, and I will never remind him of this matter ». And so that brother came, repenting and weeping and with his face bowed down to the ground, and bitterly accusing himself, in such a way as he could not have been accused by one who hated him. When that blessed man saw his penitence, and all of us² alike greatly wondered and marvelled at the grace which had opened his heart and caused him thus to repent and to act in this way (and all who heard the story wondered and marvelled at it), then he in this way received thanks from everyone in place of punishment. And the blessed man received

1. Luke, vi, 37. — 2. The other persons present were perh. the hermit's disciples.
 PATR. OR. — T. XVIII. — F. 4. 39

حسب صح حصدت¹ واقبمت¹ ومدلت¹ وادت¹ امتا² واد ردتا³ وقتلت³ حصدت³
 .اموت⁴ .تم حصدت⁴ بعب⁴ مدلت⁴ واد⁴ اموت⁴ حصدت⁴ منحصات⁴ واد⁴ .
 حصدت⁵ اموت⁵ مدلت⁵ واد⁵ سرت⁵ . حصدت⁵ واد⁵ اموت⁵ واد⁵ .
 اخبت⁶ ح⁶ . واد⁶ واد⁶ واد⁶ . واد⁶ واد⁶ . واد⁶ واد⁶ .
 واد⁷ واد⁷ واد⁷ واد⁷ واد⁷ واد⁷ واد⁷ واد⁷ .
 واد⁸ واد⁸ واد⁸ واد⁸ واد⁸ واد⁸ واد⁸ واد⁸ .
 واد⁹ واد⁹ واد⁹ واد⁹ واد⁹ واد⁹ واد⁹ واد⁹ .
 واد¹⁰ واد¹⁰ واد¹⁰ واد¹⁰ واد¹⁰ واد¹⁰ واد¹⁰ واد¹⁰ .
 واد¹¹ واد¹¹ واد¹¹ واد¹¹ واد¹¹ واد¹¹ واد¹¹ واد¹¹ .
 واد¹² واد¹² واد¹² واد¹² واد¹² واد¹² واد¹² واد¹² .
 واد¹³ واد¹³ واد¹³ واد¹³ واد¹³ واد¹³ واد¹³ واد¹³ .
 واد¹⁴ واد¹⁴ واد¹⁴ واد¹⁴ واد¹⁴ واد¹⁴ واد¹⁴ واد¹⁴ .
 واد¹⁵ واد¹⁵ واد¹⁵ واد¹⁵ واد¹⁵ واد¹⁵ واد¹⁵ واد¹⁵ .
 واد¹⁶ واد¹⁶ واد¹⁶ واد¹⁶ واد¹⁶ واد¹⁶ واد¹⁶ واد¹⁶ .

1. H. واد¹ واد¹ . — 2. H. om. — 3. H. ins. واد³ . — 4. H. واد⁴ . — 5. H. واد⁵ . — 6. H. om. واد⁶ . —
 7. H. واد⁷ . — 8. H. واد⁸ واد⁸ واد⁸ . — 9. H. واد⁹ واد⁹ واد⁹ . — 10. H. واد¹⁰ . — 11. H. واد¹¹ . — 12. H. واد¹² . — 13. H. واد¹³ . — 14. H. ita abbr. واد¹⁴ . — 15. A. واد¹⁵ . — 16. H. ins. واد¹⁶ .

which is called that of the Edessenes¹; and I was also in intercourse with him for a space of some years, and during the days of my association with him I was with my whole soul thoroughly amazed at his keen zeal and his strenuous course of life, and his constant energy and his vigilance in every good work, and (that we may use an expression which sums up all) in the fervour of his love toward God, and his humility and his zeal that imitated that high one who by his humility taught the pattern (τύπος) of it to his disciples. This zealous man therefore from the very beginning of his training chose for himself to perform all the menial tasks required for the needs of his convent, and besides this he resolved not to see a stranger enter the convent without associating himself in careful attention to his wants; and thenceforth he was constantly engaged in this pursuit all the day, being like a trader with many classes of merchandise, so that, although his trade fail in one, he can spend money on another, that an opportunity may be found for profit to come in, in that he never saw a poor man come to the gate of his convent without imparting to his necessity if only some small thing, or yet seeing a 'poor sick² man without associating himself in careful

1. See p. 221 and ch. 58 (l. 130) b. — 2. H. 'sick or poor'.

سمحن¹ ا¹ صغلاص¹ الو¹ . الو¹ فدهف الو¹ احفنوا الو¹ الا¹ الحنا الو¹ لهنتفا¹
 * A 887^b. وعفن¹ الو¹ الا¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹
 بعسف احنتفا¹. بعف الو¹ احن¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹
 والحننر لا بعف الو¹ . مكنفا الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹
 الحننفا¹. مكن الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹
 مكن¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹
 م¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹
 الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹
 الو¹
 * H 1587^a. م¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹
 * A 897^a. م¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹ الو¹

1. H مكنفا لهنتفا سمحنفا H . — 2. H ins. الو¹ . — 3. H وحننا . — 4. H احفنوا م¹ . —
 5. H ins. الو¹ . — 6. H مكنفا . — 7. H الو¹ . — 8. H ins. بعف . — 9. H مكن . — 10. H ins. الو¹ الو¹ . —
 11. H مكن . — 12. H م¹ .

and wine if any was to be had, and so he would take it out to the sick and
 afflicted and needy persons lying by the gate. And on a day when the
 servitors had no herbs he himself, in order not to trouble the gardeners,
 would go outside or go into the garden, and he would pick a wild herb that was
 of no use and bring it and make a dish and lentils¹ and take it out to the
 poor people. And again, when he was sitting at table, he had made a basket
 (*σπουδίζ*) and a jar, and it was placed by him; and the greater part of what
 came to him he would put there, while he was also the cause of others
 imitating him and themselves also putting their cups into his jar and their
 portions into his basket (*σπουδίζ*); and he would take them secretly and carry
 them out to the needy persons, and thus he would relieve many souls, and
 they would bless him out of the whole of a perfect heart, and pray for him.
 And so he was constant in following this course day and night, holding no
 conversation with men, except if it was needed for the purposes of his service;
 but, when he was going out and when he was coming in, a psalm never
 departed from his mouth; and, even if he was speaking to someone, between

1. Sic syr.

حبب لى الله . و / في 1 دمعا لى حمر ايعى . حبب لى الله لى لى الله . لى لى الله .
 لى لى الله . و / في 2 لى لى الله . لى لى الله . و / في 3 لى لى الله . لى لى الله .
 لى لى الله . و / في 4 لى لى الله . لى لى الله . و / في 5 لى لى الله . لى لى الله .
 لى لى الله . و / في 6 لى لى الله . لى لى الله . و / في 7 لى لى الله . لى لى الله .
 لى لى الله . و / في 8 لى لى الله . لى لى الله . و / في 9 لى لى الله . لى لى الله .
 لى لى الله . و / في 10 لى لى الله . لى لى الله . و / في 11 لى لى الله . لى لى الله .
 لى لى الله . و / في 12 لى لى الله . لى لى الله . و / في 13 لى لى الله . لى لى الله .
 لى لى الله . و / في 14 لى لى الله . لى لى الله . و / في 15 لى لى الله . لى لى الله .

A 891 B.
 H 1583 B.

1. H l. — 2. H om. — 3. H sing. — 4. H pl. — 5. H prof. — 6. H. — 7. H. — 8. H. — 9. H. — 10. H. — 11. H. — 12. H. — 13. H. — 14. H. — 15. H.

one word and the next the man would see his lips move. And, if he ever had a moment during which he was resting from the service of the saints, he had recourse to the Scriptures, so that, if a night and a day was devoted to his reading without interruption, it was not enough to satisfy him with reading; for he was very erudite in the Scriptures and in doctrinal (?) reading. And he had a band of disciples; and at the conclusion of nocturns he would take his disciples, and would go to the refectory, or wherever it might be, and so they would read and recite the service till daybreak; and at daybreak he would eagerly betake himself to his ministration, going out several times although he had nothing to take out, and visiting the poor people lying at the gate before the time, and consoling and comforting them; and so all the needy and strangers used to look out for the sight of him, because that alone was enough to console them. But, as soon as they were seated at the tables, he would rise and pretend to laugh [as to how he alone was to satisfy his need (?)² saying, « Who has anything to give

1. Or 'special'. — 2. This is very obscure: and, as H omits the words, the scribe would seem to have been puzzled by it — see p. 355, n. 2, and Introd., p. viii. V. D. and L.'s translation 'ac desiderium suum iam explevisset' cannot be got from the text. The meaning appy. is that he could not get what was wanted without the help of others.

ده مدبر و بائ الحذب معه. اما اے و اما ده اعلیٰ الحذب و حذب
 معه. 1. سددح¹ و اے الحذب². و اے² مدلهما² بعد من اهل
 حذب³ و اے³ اے مدح³ حذب³ اهل³ حذب³ لیل¹. حذب³ اذنب.
 و اذنا سب مدبر حذب. و اذنب⁵ و اذنب⁵ اذنب⁵ اذنب⁵ اذنب⁵ اذنب⁵.
 و اذنب⁷ و اذنب⁷ اذنب⁷ اذنب⁷ اذنب⁷ اذنب⁷ اذنب⁷ اذنب⁷.
 حذب⁸ اذنب⁸ اذنب⁸ اذنب⁸ اذنب⁸ اذنب⁸ اذنب⁸ اذنب⁸.
 سددح¹⁰ اذنب¹⁰ اذنب¹⁰ اذنب¹⁰ اذنب¹⁰ اذنب¹⁰ اذنب¹⁰ اذنب¹⁰.
 اذنب¹¹ اذنب¹¹ اذنب¹¹ اذنب¹¹ اذنب¹¹ اذنب¹¹ اذنب¹¹ اذنب¹¹.
 و اذنب¹² اذنب¹² اذنب¹² اذنب¹² اذنب¹² اذنب¹² اذنب¹² اذنب¹².
 حذب¹³ اذنب¹³ اذنب¹³ اذنب¹³ اذنب¹³ اذنب¹³ اذنب¹³ اذنب¹³.
 اذنب¹⁴ اذنب¹⁴ اذنب¹⁴ اذنب¹⁴ اذنب¹⁴ اذنب¹⁴ اذنب¹⁴ اذنب¹⁴.
 اذنب¹⁵ اذنب¹⁵ اذنب¹⁵ اذنب¹⁵ اذنب¹⁵ اذنب¹⁵ اذنب¹⁵ اذنب¹⁵.
 اذنب¹⁶ اذنب¹⁶ اذنب¹⁶ اذنب¹⁶ اذنب¹⁶ اذنب¹⁶ اذنب¹⁶ اذنب¹⁶.

1. H. اذنب. — 2. H. اذنب. — 3. H. اذنب. — 4. H. اذنب. — 5. A. bus. — 6. H. اذنب. — 7. H. اذنب. — 8. H. اذنب. — 9. H. ins. اذنب. — 10. H. اذنب. — 11. H. om. — 12. H. اذنب. — 13. H. اذنب. — 14. H. ins. اذنب. — 15. H. اذنب. — 16. H. om.

to my Lord Jesus? Is there anyone who has a morsel for the fledglings of my Lord Jesus? », and he would make many even secretly take and give him something, so much so that some of those in authority were filled with resentment against him, saying, « We have one gate set up, that we may together look after everyone. Why do you go outside? » But he would listen and kept silence, or laughed with the man whoever he might be, saying, « Forgive me, sir. I went out and saw these brothers of Lazarus. I went out and looked at the fledglings, and they are in want of a morsel of food ». And so he was at last assailed by reproaches from all sides, but especially from the steward, since he used to trouble him greatly and beyond measure, so that, if they assisted him, the steward had no bread or wine, and the servitors no cooked food that reached mealtime without having gone out to the gate. And accordingly they heaped indignation and abuse upon him, and threw his cups and his plates to the ground. And he on his side would be in no way angry or wrathful or annoyed and would say, « Why is it necessary that I should be abused? » But sometimes too one of the servitors or the steward would be vexed, and they would show indig-

1. وبنعمته¹ ... اما هو² اولى³ من⁴ ان⁵ يمشى⁶ في⁷ الطريق⁸ .
 وبنعمته⁹ ... اما هو¹⁰ اولى¹¹ من¹² ان¹³ يمشى¹⁴ في¹⁵ الطريق¹⁶ .
 وبنعمته¹⁷ ... اما هو¹⁸ اولى¹⁹ من²⁰ ان²¹ يمشى²² في²³ الطريق²⁴ .
 وبنعمته²⁵ ... اما هو²⁶ اولى²⁷ من²⁸ ان²⁹ يمشى³⁰ في³¹ الطريق³² .
 وبنعمته³³ ... اما هو³⁴ اولى³⁵ من³⁶ ان³⁷ يمشى³⁸ في³⁹ الطريق⁴⁰ .
 وبنعمته⁴¹ ... اما هو⁴² اولى⁴³ من⁴⁴ ان⁴⁵ يمشى⁴⁶ في⁴⁷ الطريق⁴⁸ .
 وبنعمته⁴⁹ ... اما هو⁵⁰ اولى⁵¹ من⁵² ان⁵³ يمشى⁵⁴ في⁵⁵ الطريق⁵⁶ .
 وبنعمته⁵⁷ ... اما هو⁵⁸ اولى⁵⁹ من⁶⁰ ان⁶¹ يمشى⁶² في⁶³ الطريق⁶⁴ .
 وبنعمته⁶⁵ ... اما هو⁶⁶ اولى⁶⁷ من⁶⁸ ان⁶⁹ يمشى⁷⁰ في⁷¹ الطريق⁷² .
 وبنعمته⁷³ ... اما هو⁷⁴ اولى⁷⁵ من⁷⁶ ان⁷⁷ يمشى⁷⁸ في⁷⁹ الطريق⁸⁰ .
 وبنعمته⁸¹ ... اما هو⁸² اولى⁸³ من⁸⁴ ان⁸⁵ يمشى⁸⁶ في⁸⁷ الطريق⁸⁸ .
 وبنعمته⁸⁹ ... اما هو⁹⁰ اولى⁹¹ من⁹² ان⁹³ يمشى⁹⁴ في⁹⁵ الطريق⁹⁶ .
 وبنعمته⁹⁷ ... اما هو⁹⁸ اولى⁹⁹ من¹⁰⁰ ان¹⁰¹ يمشى¹⁰² في¹⁰³ الطريق¹⁰⁴ .

1. Ms. ¹ وبنعمته or وبنعمته. After this a word seems to have fallen out. — 2. Ms. ² اولى. — 3. Ms. ³ من. — 4. Ms. ⁴ ان. — 5. Ms. ⁵ يمشى. — 6. Ms. ⁶ في. — 7. Ms. ⁷ الطريق.

weak¹ from the feebleness caused by asceticism and moreover from the approach of old age, he fell into a serious illness for a long time, and therefore, inasmuch as some blessed men among the members of their monastery were in the royal city, they² went up thither in order to take the old man, and so he entered the community gathered together at that time by the queen who³ had been gathering together persecuted men from all quarters and looking after them, in that they had been placed by her in the palace (πρυτανειον) called Hormisda, where many distressed and poor persons and strangers lay by the gate night and day⁴. But the blessed man, when he saw these, and an opening had been found for him also to give, thenceforth like a poor man who loses one of his great possessions, and decides in his mind that it will never be found again, and suddenly sees it and is astonished and glad, so was it with this blessed man also⁵, while he thenceforth doubled the earlier work, first by the leavings that he got from everyone and by his own portions (μοιζεις), and afterwards by the persistent effrontery (ζηλωμα) with which he would ask everyone after they had been showing resentment and indignation against him and saying : « Mar so-and-so the zealous », and so he would perfectly carry out all the ministration to the needy with

1. Ms. om. — 2. Hala and his brother ². — 3. Ms. om. — 4. See ch. 47. — 5. Sic syr.

מדעיה גדולה¹ וכלהו וכו' פועל וכו' וכו'. קבל. כן ליה כחזקיה
 ופועל אלו וכו' וכו'. סגן אמר וכו' פועל וכו' וכו' וכו' וכו'.
 וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'. וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'.
 וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'. וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'.
 וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'. וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'.

וכלהו וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'. וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'.
 וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'.

[הנהו וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'. וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'.]
 [אברהם]

.....
 .....

וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'. וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'. * A 90 r°

1. A had perh. *התנבא* (*την(α)ξ?*), as at p. 392, l. 5. — 2. Ms. *חג אדם* (*his, ηαλα*). I follow the heading in A.

superfluity, washing away the excrement of all that community and bringing them water, though he held the rank of a presbyter. And, while it was said there as it had been said before that he was a lover of vain glory and acted on account of men, he alone as if unaware of it sought that one object, to relieve persons in trouble, till everyone was astonished at him and they gave thanks to God, to whom be glory and honour and worship to the Father and to the Son and to the Holy Spirit now and always and for ever and ever Amen and Amen!

The history of 'a blessed man whose name was Hala the zealous from the monastery called that of the Edessenes' is ended.

[NEXT THE THIRTY-FOURTH HISTORY, OF SIMEON THE OLD,
 THE SCRIBE OF AMIDA]².

.....
 .....

he used to expend upon them, until for many days nothing succeeded in

1. Ms. 'Mar Hala his prayer be with us Amen'. — 2. The beginning is lost.

. . . 10
 . . . 11
 . . . 12
 . . . 13
 . . . 14
 . . . 15
 . . . 16
 . . . 17
 . . . 18
 . . . 19
 . . . 20
 . . . 21
 . . . 22
 . . . 23
 . . . 24
 . . . 25
 . . . 26
 . . . 27
 . . . 28
 . . . 29
 . . . 30
 . . . 31
 . . . 32
 . . . 33
 . . . 34
 . . . 35
 . . . 36
 . . . 37
 . . . 38
 . . . 39
 . . . 40
 . . . 41
 . . . 42
 . . . 43
 . . . 44
 . . . 45
 . . . 46
 . . . 47
 . . . 48
 . . . 49
 . . . 50
 . . . 51
 . . . 52
 . . . 53
 . . . 54
 . . . 55
 . . . 56
 . . . 57
 . . . 58
 . . . 59
 . . . 60
 . . . 61
 . . . 62
 . . . 63
 . . . 64
 . . . 65
 . . . 66
 . . . 67
 . . . 68
 . . . 69
 . . . 70
 . . . 71
 . . . 72
 . . . 73
 . . . 74
 . . . 75
 . . . 76
 . . . 77
 . . . 78
 . . . 79
 . . . 80
 . . . 81
 . . . 82
 . . . 83
 . . . 84
 . . . 85
 . . . 86
 . . . 87
 . . . 88
 . . . 89
 . . . 90
 . . . 91
 . . . 92
 . . . 93
 . . . 94
 . . . 95
 . . . 96
 . . . 97
 . . . 98
 . . . 99
 . . . 100

1. Ms. 101. — 2. Ms. 102. — 3. Corr. from 103.

old age used himself to perform all the service of the whole day, though many were then living with him in the cell, and he did not allow them to wait either upon him or upon anyone, but he himself would wait upon them, and often, whenever any necessary service was required, he would himself rise from table, and fulfil it; and (a great thing which astonishes many) that he would actually himself stand before the cooking-stand every day and cook without tiring, having laid down the following law (*v̄ȳȳōz̄*) for himself, that, as soon as they had finished nocturns, he would dismiss his companions to their bodily rest, and would himself direct his steps to the kitchen, and himself begin and cook until morning on account of the poor people who were in the habit of coming early, and would put the food together, and make it ready; and so he would go out and wake them, and they² would rise to matins; and as soon as the service was finished they would place tables both within and without. Moreover, as if greedy for his great spiritual trade, he did not stop at³ waiting on those who came and went, but he brought four blind men, and placed them in his cell at his table; and thenceforth he was not to be seen except distributing the food and placing it in the mouth of each

1. Sic syr. — 2. Sc. the monks. — 3. This must be the meaning of *v̄ȳȳōz̄*. The lexicons do not give the phrase.

مولى من مخرجك ان لا تب. في اوصال صبيعا وانا قتلتا ذنوب حبيبنا
 ؛ وللصالح اما دهني قلوب لا. في صدمه الامر فذبح ؛ لعبد له صالحا
 لا لا لا ؛ امر فذبح ؛ وبعدهما اوت ؛ وقلبي دحلا ؛ وصر لا ضللا وانا .
 لا وانا لا ؛ وبعده ؛ ذنوب حبيبنا ؛ وبعده ؛ في سعي امر قتلتا ؛ وبعده
 حبيبنا ؛ في دمه ؛ وبعده ؛ امنا ؛ وبعده ؛ وبعده ؛ وبعده ؛ وبعده ؛
 فعقدت (متهون) ؛ في دحقتلا ؛ وبعده ؛ وبعده ؛ وبعده ؛ وبعده ؛
 لا ؛ وبعده ؛ وبعده ؛ وبعده ؛ وبعده ؛ وبعده ؛ وبعده ؛
 ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛
 ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛
 ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛
 ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛
 ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛
 ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛
 ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛
 ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛
 ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛
 ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛ وبعده ؛ ؛

ⲉⲗⲁⲃⲁ ⲡⲉⲗⲁⲥⲟⲩⲓ ⲛⲟⲩⲉⲗⲓⲟⲩⲉⲗⲟⲩⲓ ⲛⲉⲕⲁ ⲛⲉⲕⲁ ⲛⲉⲕⲁ ⲛⲉⲕⲁ ⲛⲉⲕⲁ ⲛⲉⲕⲁ ⲛⲉⲕⲁ ⲛⲉⲕⲁ

l. Ms. om.

have not insulted you or done you any harm. — Wherefore do you insult me? ». When then this saint had completed about ten years in the royal city itself, since, inasmuch as he had found material for his trade in it, and inasmuch moreover as the persecution which was always everywhere did not cease, he had now chosen to continue to remain in the city occupied in this labour, we ourselves having been in intercourse with him for about twelve years while he was following these practices, so then this extraordinary man ended [his life], having strenuously completed all his days in these great labours, so that, when he had become very infirm, and God wished to take him to his abode in heaven, and he felt that he was dying, he gave each of his companions a present out of his cell as he knew to be suited to him, as well as the furniture of the altar, since indeed besides these things his cell was actually a church also, and an altar was continuously set ready in it, and a large congregation used to assemble before it. — And he ordered all that he had to be sold and given to the poor; and so it was done. — And he departed from this world according to the commandment of God.

The history of Simeon the old, the scribe of Amida, is ended.

l. Ms. om. — Since he lived 10 years in CP, and was in intercourse with J. for 12 years, he probably came to CP. at the same time as J. 510, and died in 530.

חסד חסידא דהולתה מעלת : הנושא רבא דחונתא
 חסידא דחונתא דהולתה קבילתא דהולתא. סליח הכא חסידא
 דהולתא דהולתא דהולתא. הכא חסידא דהולתא
 חסידא דהולתא

* * 91 v° b.
 חסידא דהולתא דהולתא דהולתא. חסידא דהולתא דהולתא דהולתא.
 חסידא דהולתא דהולתא דהולתא. חסידא דהולתא דהולתא דהולתא.
 חסידא דהולתא דהולתא דהולתא. חסידא דהולתא דהולתא דהולתא.
 חסידא דהולתא דהולתא דהולתא. חסידא דהולתא דהולתא דהולתא.
 חסידא דהולתא דהולתא דהולתא. חסידא דהולתא דהולתא דהולתא.
 חסידא דהולתא דהולתא דהולתא. חסידא דהולתא דהולתא דהולתא.
 חסידא דהולתא דהולתא דהולתא. חסידא דהולתא דהולתא דהולתא.
 חסידא דהולתא דהולתא דהולתא. חסידא דהולתא דהולתא דהולתא.

1. Ms. om. ח. — 2. Ms. חסידא.

NEXT THE THIRTY-FIFTH HISTORY, OF THE GREAT, ADMIRABLE, AND RENOWNED COMMUNITY OF THE HOLY CONVENTS OF THE AMIDENES, WHO DISTINGUISHED THEMSELVES IN GREAT CONFLICTS (ζύγων) OF PERSECUTION, WHO WERE EXPELLED IN THE YEAR EIGHT HUNDRED AND THIRTY-TWO¹.

Since then thirty years ago also in another book about the persecution² we put in writing a certain amount about this holy community also, we now too thought it right in the series of histories of the saints also to put a memorial of it in writing; for how could it be anything but a reprehensible act, while relating the stories of persons (πρῶσωπον) living a solitary life, to cover with silence the story of a great and admirable community of saints a thousand in³ number? as to which too, if we wish to put an account of it in writing, we shall fall no small distance inside the boundary of the subject of its history. This divine community then was composed of a combination of the convents great and small round the city of Amida and those inside it, and those of its territory (γῶρα), and, as we stated above, contained not less

1. 521. — 2. This lost work is mentioned in the *Ecel. Hist.* (Land, p. 249, 248), and, since it related the descent of Ephraim to the East (p. 294), cannot have been written earlier than 537, which is about 30 years before 566—see *Introd.*, p. vii. — 3. Ms. om.

اذنه في حرمها مدفوناً وبعثنا منى منسى . في اذ افديني
 وحيى منى وبعثني . واذني . في حرمها وبعثني . واذني
 وبعثني . واذني . واذني . واذني . واذني . واذني . واذني .
 واذني . واذني . واذني . واذني . واذني . واذني . واذني .
 واذني . واذني . واذني . واذني . واذني . واذني . واذني .
 واذني . واذني . واذني . واذني . واذني . واذني . واذني .
 واذني . واذني . واذني . واذني . واذني . واذني . واذني .
 واذني . واذني . واذني . واذني . واذني . واذني . واذني .
 واذني . واذني . واذني . واذني . واذني . واذني . واذني .
 واذني . واذني . واذني . واذني . واذني . واذني . واذني .
 واذني . واذني . واذني . واذني . واذني . واذني . واذني .

1. Ms. حرمها .

Ingilene, and received the privilege of living in it, i. e., in the renowned
 convent of the blessed Mar John¹, while we also marvelled and wondered and
 were amazed at the great and divine spiritual practices of that great and
 spiritual people, whom it is impossible fittingly to write about or describe.
 Even if there were in that community a man of deaf intellect and blind heart
 and hardened soul, it would be impossible that he should not be affected and
 bowed down and repent, and be roused as from deep sleep, and come to
 compunction, and gain affliction of mind, and pour out piteous tears, and
 betake himself to spiritual works of righteousness, and embrace the strenuous
 running in the lofty road on seeing revered old age with honourable white
 hairs bound to the yoke of spiritual labours and duly dragging it, and² middle
 age and the tender years of youth also being drawn along in the pursuit of
 abstinence and asceticism, and holiness and watching and fasting and prayers
 that never cease at all hours of the night and day, who³ used to stand
 constantly before God; while it was a great marvel to hear the thunder of
 their admirable voice, and to listen to their holy and divine singing, not only
 those³ of the canon⁴, but those also which took place privately and separately

1. See p. 84. — 2. Ms. om. — 3. Sic syr. — 4. Sc. the canonical hours.

او املج و املج و املج . الا سلك او املج او املج امر مدلكا علمسا .
 سعل اولو بعلا و املج . سب دلسم و املج و املج . سب لعفا . سب
 املج . سب او املج . سب او املج . سب او املج . سب او املج .
 سب او املج . سب او املج . سب او املج . سب او املج .
 سب او املج . سب او املج . سب او املج . سب او املج .
 سب او املج . سب او املج . سب او املج . سب او املج .
 سب او املج . سب او املج . سب او املج . سب او املج .
 سب او املج . سب او املج . سب او املج . سب او املج .
 سب او املج . سب او املج . سب او املج . سب او املج .
 سب او املج . سب او املج . سب او املج . سب او املج .
 سب او املج . سب او املج . سب او املج . سب او املج .
 سب او املج . سب او املج . سب او املج . سب او املج .

* 93 r° a.

1. Ms. om. — 2. Ms. و املج .

jesting or laughter, or suchlike things, but instead of these things was to be
 seen thanksgiving according to the apostolic saying¹, and sorrow and
 compunction, and tears, one conversation only, that with God, one order,
 and one habit (σχῆμα), one union, one concord, one serenity, one quietude, one
 love, and downcast looks, and gentle and sorrowful speech at all hours;
 and, though there were to be found some who were young and some who
 were of light disposition or who were loose in their speech, when we
 looked at one another and wondered, they would thenceforth take example
 (τύπος) from one another, and learn devoutness, and be rivals in works of
 righteousness; so that, if any discerning man observed the practices that
 were common to all these spiritual ranks, and their sorrowfulness and their
 habit (σχῆμα) and their praises that ceased not night and day, and took note
 of their open as well as their secret acts, he would think that he was already
 dwelling among heavenly, not among earthly beings, while all these spiritual
 and brave combatants (ζῳονιστῆς) used to pass most of all the protracted
 hours in tears and labours with unceasing sorrow; so that from the first

1. Eph., v, 4.

هيبت واثاب بالخلا. ابع فنج سلجمداء الامماء: او ج لا فورا خلا
 افقوس حبهذا سرحالا: ومذخل لا نعالص ١٠٠١. ج محصلا كلفه حسبه
 سنهم ١٠٠١. ههلا. ج هك سعبداء حصبه فلهلا اناسه و محصلا. امح
 سعبداء عمننا ههلا. هامبا ماسبرا ١٠٠١. اب. وحصلا هه. ولا امصح العمقدا.
 وسعبداء ماسه ههلا ١٠٠١. ج هم كلفه حسبه سنا ١٠٠١. وحببه سعبداء
 ههلا ماسه ههلا سعا. ومذخل: حصلا با ودهه ١ لا خلا ههلا:
 ههلا وسعبداء ههلا حقهلا. ههلا وسعبداء ولاهتا رمعه فقتهه خلا
 ودهه ولا مفعلا: ههلا حنقلا ههلا. ٢ ممداء حلهلا خلا: فمعه ١٠٠١:
 سععهه ١٠٠١. ودهه لا خلا لالجه ١٠٠١ ههلا: ج اسه سعباهه: فمعه
 ههلا ١٠٠١: اسعبداء به ودهلا مفاط ماصه ١٠٠١ ههلا جهمه جهمه لا فمعه
 ههلا: مقل مذلجملا ستلالا مفسلا. وههلا: فمعه ١٠٠١ ههلا
 ههلا ههلا ههلا مصلح. حسرا وحقلا ههلا موصلا. ههلا موصلا
 امر ومعه ههلا حمهلا. موصلا بجملا. ههلا ٣ جهمه ههلا مفعلا.

1. ins. later, perh. in later hand. — 2. Ms. ههلا; corr. v. D. and L. — 3. Ms. ههلا.

hour of the night or at latest the second' no man in full health was to be found on his rug, or not lying on his face with genuflexion and tearful prayer, everyone thenceforth emulating and rivalling his neighbour; and, though emulation is in its nature a deadly and destructive thing, there an emulation was seen that is beautiful and good and sound, a thing that it is difficult for hearers to believe, that emulation ever was a good thing; for, when everyone saw his neighbour active and eager and constant for prayer and genuflexion and tearful sorrow for the space of a whole night and day, and others ranged in rows and standing on standing-posts, and others who had fastened their bodies to the walls all the night without standing-posts, and others who were tied to the ceiling of the room by ropes and vine-branches, and were suspending themselves by them in a standing posture all night, having put them under their armpits, and others who were sitting on seats and never falling on their side, old and young and strong and weak, 2 and that to so great an extent that, even if there were a man who was idle and stolid and careless and lazy, he would be incited by the sight of these labours, and awake with astonishment as from deep sleep, and would thenceforth labour, and emulate these heavenly practiees, while I also the wretched

1. See p. 204, n. 1. As they had supper after vespers (p. 251, 7 and 8 P. M. can hardly be meant. — 2. Our author forgets how he began this long sentence and completes the sense in another way.

بستيمهه. . . انه صبر بدهت هه له امر حبرا بعبه ههله اعابيه.
 91 v. a. حلهو صبه ملله ههله. . . حلهو بهاله بفضله. ههلا هلهبا بعه. بههله
 ههلهله. هه الله ههله له. ههلهله له له فضله ههلهله. ههله
 الههلهله. ههلهله. ههلهله للههلهله لهلهله. ههلهلهله. ههلهله
 لهله بههله. . . ههلهله. ههلهله ههلهله لهلهله. ههلهلهله
 الههلهله ههلهله ههلهله. ههلهلهله. ههلهلهله ههلهلهله.
 لهلهله ههلهله ههلهله. ههلهلهله. ههلهلهله ههلهلهله.
 لهلهلهله. ههلهلهله. ههلهلهله ههلهلهله. ههلهلهله ههلهلهله.
 لهلهلهله. ههلهلهله. ههلهلهله ههلهلهله. ههلهلهله ههلهلهله.
 91 v. b. ههلهلهله ههلهلهله. ههلهلهله ههلهلهله. ههلهلهله ههلهلهله.
 ههلهلهله ههلهلهله. ههلهلهله ههلهلهله. ههلهلهله ههلهلهله.

1. Ms. ههله. — 2. Ms. om. ههله. — 3. In erasure.

for us according to custom was brought out, and little remained over. Let each of us receive a little present' with thanksgiving and continue without murmuring, for thus he will have a recompense from God ». And so everyone accepted the words that were spoken by the fathers; and they gave thanks, and sat down to the little food that was set upon the table, so that everyone thought that something to put into his mouth would reach him once or twice. And, when all had eaten and been satisfied, the tables were found to be full of bread in abundance, more than every day, though that great number of men, which as we have often said, was not less than one thousand, had been satisfied; so that, when this miracle was suddenly seen, and all had observed it, all marvelled and were astonished, and were excited. And the whole brotherhood stood on the tables themselves together with all the old heads of the convents, and they cry 'Kyrie eleeson'. with great awe many times, with many tears; insomuch that these holy old men addressed many words to the brotherhood with emotion, saying; « Lo! see, our sons, our lack of faith and our churlishness toward God at all times, that, while he in his mercy is always visiting us, and showing his care for us, we wished to

1. Lit. 'blessing'.

الا وبترا. سمعا. قسما. امنا. واذ كذا فيهم. وعجب. سمعوا. اذ
 في استنساخ الال. لا قسما. وامن اولم في قسما. لا. وخب. حيا
 لا. سمعوا. سمعوا. وبترا. اولم. وبترا. اولم. وبترا. اولم. وبترا. اولم.
 سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا.
 سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا.
 سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا.
 سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا.
 سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا.
 سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا. سمعنا.

but because we were eye-witnesses and partakers, so that we have also recorded the truth of them and borne witness to it. But he who performs the will of those who fear him worked other such marvellous signs among these same saints of that holy community, and all these great holy convents had also henceforth one convent and one rule in one concord and unity of the spiritual brotherhood, and one administration, and one expenditure and revenue, and one table, and one service, and they had one coalition throughout, twenty servitors out of each body of fifty men being combined together to perform the duties¹, the separate character of each convent being preserved in this only, the fact that its own brotherhood was separate, and its belongings and its archimandrite and its priests, while all the affairs of them all were administered in common, together with all the spiritual labours of brotherly concord of the types which we have imperfectly recorded above in few words.

When then they had completed a space of five years² in that convent, they determined to take up their abode in the neighbourhood and vicinity of their province (*επαρχία*)³ of Amida, though by reason of the persecution it

1. We should perhaps understand that there were usually 50 *hebdomadarii* in each monastery, and that in the combined convent 20 out of each 50 were taken. — 2. 521-6. — 3. Often used by the Syrians in place of *επαρχία*.

حانمنا حنة حنوهنمنا مدعسح ٥٥٥٥ لمدلسبرمه. انمبم ال٥٥ مدعنبه حانان
 ومدلمنا ومدلسا^١. حنمنا ومدلمننا. سمقننا. اسممنا وعمللمنا امدننا.
 حانان ولعمدنا مضممنا واننا. امنا ونم سبره ونم فح. ومنا سفسا
 ٥٥٥٥ : نما نم ون لمدعمنم ٥٥٥٥ لمت رحمننا ٥٥٥٥ اللننا. * انمبم * ٩٥ v° a
 اللننه وحنننا حنه ومنا. حنن حلهنا ساسنا اتلنا وحننا سمقنم
 وحنننا ونه مدقنا بمعن ٥٥٥٥. مدقنلنا حلهنا قنلسنا مقنلنا
 نمحنم لمدعمنم ٥٥٥٥. ممدنا حننا ونمقنم ٥٥٥٥ لمدعمنم ٥٥٥٥.
 م ان اللننه قننا ونمقننا لمدعمننا ومنا ونم نبنم. ممدنم
 ٥٥٥٥. م امنا حننا بقنا لقمنا ممدنم ونم فلامه حنننا ونم : م ان
 حننم امنا ٥٥٥٥. لقمنا^٢ لمدعمنم ٥٥٥٥. حننم ممدنم
 وحنننا ممدننا. م ان قننا لمدعمنم ٥٥٥٥ حنننا ونم ممدننا
 ومم ممدننا وممدنم ٥٥٥٥. ونم ممدنم م الامننه. م عنبه انم

1. Ms. ممدننا; corr. v. D. and L. — 2. Ms. لقمنا.

was only under difficulties (*ἀνάγκη*) that they could appear in the same province (*ὑπαρχία*). Then they came and took up their abode in the district called that of the East¹, in a monastery called that of the Poplars, on the border of the territory of Amida, in the district opposite the hot spring² of Abarne³; so that, when they saw that the place suited them, but that monastery was very small and confined for the purposes of their habitation, then they were compelled all the summer-time to set up tents for themselves outside on the mountains and under the wild trees surrounding that convent, and erect huts in extended and varied lines for themselves to dwell in; and so they accomplished the great labour of their marvellous practices, being also compelled to build and prepare for themselves great houses for winter habitation in that monastery. When then they had completed a space of two years and a half⁴ in this place, while we were also with them, they were ordered to enter their convents at the beginning of the reign of king Justinian⁵. And, when they had also completed nine years and a half in the first persecution dated from the expulsion of their convents, they

1. Ms. 'Altar', for which I adopt v. D. and L.'s emendation; cf. ch. 58 (f. 13v° b.). Clearly the *diocesis Orientalis* is not meant, nor the eastern part of it, but a district lying E. of Amida. — 2. Syr. 'Hamimtha'. Cf. p. 224. — 3. Amm. Marc., XVIII, ix, 1; 'Josh. Styl.', xxxiv; Geo. Cypri., 321. — 4. It is clear from the term of 9 1 2 years given below that this should be 4 1 2; see Dyakonov, p. 29, n. 160. — 5. End of 530. See Introd., p. iv.

لخدمتهن، ومدنهم فدهسفن فدهلذهم، سدحسب اذلا، ابل و ا
 بلالترى، ونهم بعدهم سدحسب، دللما سداسمدلا، سدبى سدسمدى،
 سدسبلى ابل لخدمتهن اذله دلدهم، م اذ سدسبلا اذله امر بلصامذ.
 سدسبلا سدقبا لدهم، دحبا دلدهم، ابل و رحة اذله لاما همدبة،
 ابل اذ و سد فذلهم دهه، ددهمتهن عتلا عذ سدحسب اذله سد بلدهم،
 اذ و اذ الهمر دلدهم، اذله و سدسبلا، سد لدهم سدسبلا، اذله
 رقى، م اذ اذله سدسبلا اذله اذله، اذله سد، سد حرم سد اذ سدسبلا،
 م اذ اذله سدسبلا و اذ اذله سد حرم اذله سد سدسبلا اذله
 سد لدهم، دلالا و لة اذله سدسبلا، سد اذله سد اذله لدهم،
 سد سدسبلا اذله اذله سدسبلا، سد سدسبلا اذله سدسبلا،
 اذله اذله سدسبلا سدسبلا، سدسبلا اذله سدسبلا، سدسبلا

returned and came in on the invitation, and they found their convents destroyed and demolished and knocked to pieces and turned to earth, in-
 somuch that they were obliged to set themselves to labour night and day, and build, and set up and restore all these convents, while the whole city
 also, so to say, used to hold sacramental assemblies with them, so that few remained with the Synodites; so that again, when they had completed
 seven years and a half¹ in the convents after their restoration, then the furnace of persectation again blazed up against them, and they were expelled
 and departed a second time; and in this way also a great community was assembled, though smaller than the previous one, when they also came
 and dwelt in a convent which itself too had once been a great one which was built and erected by great saints, in the village of Thella d' Thuthe²
 in Gumtha³; and, having again been expelled from this also as well, they came back again to the monastery of the Poplars. And, when they
 had thereafter been completing the labours of these divine practices in this monastery for the space of three years⁴, then occurred the descent of

1. This must be wrong. The descent of Ephraim was in 536/7 (see Introd., p. iv), and therefore the expulsion cannot have been later. The sum 2 1/2 + 7 1/2 however is about right, and the error perh. arose from placing the return at the beginning of Justinian's reign, which began in Aug. 527. — 2. Sc. 'hill of the sycamores'. — 3. Sc. 'the trench'; cf. Ann. Marc., XVIII, ix, 2 ('Gumathena'), it lay on the E. bank of the Euphrates. — 4. Clearly wrong, perh. an error for '3 months'; see p. 419, n. 1, and Dyakonov, p. 30, n. 166.

وافرهم وبعوا فلهنبا وانهمرا لخميرسا. من فنها رحنه هتيل فني
 حلهوه امر ورحب انى حن عماهوا: من لا الهعصه له. انيم
 في دلوهه ستلال قدوسا لالحقا متلالا امر وبعنا وحننا. ورفه
 لهوه حنوه ورفه انى حالوا. اننا واه كك رجا وه. اننا هتيل
 لقمهنا وبعنا الله اننا لخميرسا. الله لا ملهوا ملهنا وبعنا.
 لهوى اه ملهنا وه وبعنا وبعنا اننا له ملهنا وبعنا
 لخميرسا. الا كك ملهنا وبعنا وبعنا مننا لخميرسا. من
 من دبلنا وبعنا وافرهم وبعنا ملهنا لانيمه الهعصه. كك
 من حمننا حننا وبعنا ارله. مننا اننا وبق. اننا
 وبعنا وبعنا وبعنا ملهنا وبعنا ملهنا وبعنا وبعنا
 وبعنا. مننا واه حننا لخميرسا وبعنا. ملهنا ملهنا
 وبعنا مننا وبعنا وبعنا وبعنا. مننا وبعنا ملهنا وبعنا

Ephraim the persecutor, the patriarch of Antioch, to the East¹. And, when he had several times sent them a persuasive document in order to make them members of his communion, when they did not yield to him, then he sent armed and armoured hosts of fighting men against them as if to fight against barbarians, and they expelled and ejected and scattered and dispersed them over the countries; so that in respect of this time also one might now describe many marvellous things which God wrought, if it were not for the length of the history, and further also because the standard of our work is not now raised to relate the story of the persecution², but it aims at describing the excellence of the practices of the saints. When then by reason of the persecution of the impious Ephraim they were thenceforth scattered and divided, each one of the convents went to any quarter that they found and settled there, and in some places two; so that they were divided over the territory of the Edessenens and the Samosatens and the Perrhenens and the men of Melitene and the other districts, and some of them from the stress (*ἀνάγκη*) of the persecution even withdrew as far as the southern desert also, and ‘Arab³ and Izla⁴ and the other districts and dwelt there⁵. And, when they had set up many places, and built many

1. 536 7. The persecution began with the descent of Ephraim, and we should probably understand the extension to this district to be here meant. — 2. These events are also related in the Eccl. Hist. (Land, p. 294). — 3. See p. 382, n. 3. — 4. ‘Izala mons’: see Amm. Marc., XVIII, vi, 12; XIX, ix, 4; Theoph. Sim., I, xiii, 4, et passim. It was the range lying N. of Dara. — 5. J. J. oldly ouits Claudias, where he settled himself. See ch. 58 of 130 r° a. 135 r° b).

96 r b *   ⲁⲓⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲁⲛⲉⲛⲛⲉⲁⲓⲛⲉⲛⲛⲉⲁⲓⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ . ⲁⲉⲛⲥⲉ ⲙⲕⲟⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ
 ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ;
 ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ;
 ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ;
 ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ;
 ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ;
 ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ;
 ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ;
 ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ;
 ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ;
 ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ;
 ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ;
 ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ;
 ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ;
 ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ;
 ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ;
 ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ;
 ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ;
 ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ;
 ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ;
 ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ;
 ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ; ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ⲛⲉⲛⲧⲁⲗⲁ ;

l. Ms. om .

monasteries, they found a little opportunity and were drawn by love of the
 collins of their spiritual fathers, and they came back again and arrived, and
 again entered the same convents after a space of twenty-three years¹ that
 they completed, and for the second time also. And, when they had yet
 again found them quite completely knocked to pieces and demolished and
 destroyed, and when they had again been involved in much labour and
 no small expense in setting them up, and had built them and set them
 up, then again a storm (*γεμῶν*) of persecution rose up against them, and
 they were again expelled from them a third time, when they had not been
 allowed to complete even two more years in them², and thereafter return³
 to the southern region of the desert and of Arab and of Izla, and of all the
 country round the city of Dara and go down and be scattered over the
 places and the monasteries for the purpose of habitation, while even so
 they habitually showed strength and prowess, down to the end of the life of
 Justinian the king, at which also we have now made the end of this history,
 which is the year eight hundred and seventy-seven⁴ according to the era
 of the Greeks, so that the time of the persecution of these convents besides

1. This brings us to 559; but according to 'Zach. Rh.', XII, 6, the monks were in Amida in 553. —
 — 2. This would be 561; but see n. 1. — 3. Sic syr. — 4. 565,6.

אלהם דער זעלבער זעלבס. מען אדער מען עפעס. אסאך זען. זעלבס.
 אסאך זען זעלבס זעלבס. זעלבס זעלבס. זעלבס זעלבס. זעלבס זעלבס.
 זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס.
 זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס.
 זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס.
 זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס.
 זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס.

זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס.
 זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס.
 זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס זעלבס.

1. Ms. 505.

all the East is no less than forty-five years, and others' even more; so that even to the present time at which we are committing these things to writing they are under the same persecution, we for our part having completed these things in the royal city at the stated time, having been under persecution together with them from beginning to end, and being so even to the present time. And these things we have set down concerning these brave conflicts (*ζυγών*) and great combats, which themselves also do not fall far short of spiritual heroism, the beginning of which dated from the year eight hundred and thirty-two², down to the present day which is the year eight hundred and seventy-eight³.

*The history of the great and admirable community of the holy convents of the Amideues, who distinguished themselves in the great conflicts (*ζυγών*) of persecution, is ended.*

1. Sic sye. — 2. 521. — 3. 567. See Introd., p. vii.

1. *ܐܘܨܬܐ ܕܗܥܒܕܐ ܕܗܘܠܐܐ ܐܥܬܐ*; 2. *ܗܐܘܐ ܗܘܐ ܥܒܕܐ ܥܒܕܐ*; 3. *ܥܒܕܐ*.
ܥܒܕܐ ܕܐܘܨܬܐ ܕܗܘܠܐܐ ܗܘܐ ܥܒܕܐ ܥܒܕܐ
 4. *ܗܐܘܐ ܗܘܐ ܥܒܕܐ ܗܘܐ ܥܒܕܐ*.
 5. *ܥܒܕܐ ܥܒܕܐ*.

6. *ܐܘܨܬܐ ܕܗܥܒܕܐ ܕܗܘܠܐܐ ܐܥܬܐ*; 7. *ܥܒܕܐ ܥܒܕܐ*.
 8. *ܥܒܕܐ ܥܒܕܐ*; 9. *ܥܒܕܐ ܥܒܕܐ*.
 10. *ܥܒܕܐ ܥܒܕܐ*; 11. *ܥܒܕܐ ܥܒܕܐ*.

1. This ch. is in B. f. 182 v. b. B. *ܥܒܐ* (præc. ch. 28). — 2. B om. — 3. B with points denoting *â* and *e*. — 4. B *ܥܐ*. — 5. A sing. — 6. A *ܥܐܘܬܐ*. — 7. B om. — 8. A sing. — 9. B *ܥܐܘܬܐ*. — 10. B *ܥܐܘܬܐ ܥܐܘܬܐ*. — 11. B *ܥܐܘܬܐ*.

NEXT THE THIRTY-SIXTH¹ HISTORY, OF FATHER MARE² THE SOLITARY, AND THE
 REST MOREOVER OF THE BLESSED MEN WHO ARE LAID WITH HIM IN THE
 SEPULCHRE OF THE STRANGERS BELONGING TO THE MONASTERY OF THE SYRIANS
 AT SYCAE BEYOND THE WATER ABOVE THE HOUSE OF MAR MAMA³.

Whereas therefore we find in ancient traditions that men of ancient times
 set themselves earnestly and diligently to make memorials of the performance
 of various things that were performed before their times and in their days,
 insomuch that in the course of the times down to the present time they
 have now reached us even in our own days, which are all that are recorded
 severally in the Holy Scriptures, firstly, in order that the power and
 miracles and actions of God wrought through them and in their days
 might be known to everyone for his own glory, secondly, for a memorial
 and remembrance of the righteousness of the same just and righteous men,
 who at different times endeavoured to please God and do his will, thirdly
 again, that those who should afterwards read and receive it through the

1. Perh. really 37th; see Introl., p. xi. — 2. See p. 187, n. 1. text, n. 3 above and p. 426, n. 3. 11
 — 3. See p. 298, n. 2, p. 387, n. 3, and p. 431, n. 3.

1. B 183 r^a. 2. A 97 r^a.
 مننه مفعلك حب حاتكال. ممتننا نونه ووحتمونه. متعلها
 وواها ووسلا الايا جهدونه. 3. حه اصلا امحلل وهرجه امذنه. من
 دهلمه فدهمه الادعنه. الانعنه ووالنا¹ ووسلا الايا املونه.
 واه اهل زعمنا بحب واتقا اقلنا. هقتلا فعتنا ووسلا الايا اقمه
 هاتنه. وجهدنا فقعدنا بهتنا نيره جهدهتمونه فلامه رطل يستمونه.
 هاعلامه ودهدنا لها ناصعه ناهضمه جهدنا اهنا. جهدنا ان
 مبرعا ومله ههسنا ولاقه مع حما فبرعا منب ممدنا². وحب جههنا
 وهدمنا ولاقه حب جههنا جرحنا ان اسمر. واملامه وفسه
 هههههه. فدا ولاقه من³ انه وامسبنا مع فا لوه مغانده⁴ هه.
 مع استنا به. ودهه⁵ ماله فزمننا ووهنا هنتنا هههههه
 بهدنا وهدنا. وهههه جههه ههههه ملامه ههه. ههههه⁶
 هههههه. حه اصلا فبرعا ان جلهنا مع انان املامه هه واقبنا:
 انه به مع حما انقنا مع مننا وهدامنا حما مدمنا⁷: انه واه

1. Mss. 1550. — 2. B ممدنا فبرعا. — 3. B وانا. — 4. B ممدنا. — 5. B sing. — 6. B ins.
 100. — 7. B جله اصلا marg. جله اصلا

writings might be imitators of their practices, and eager to run the course of religion like them, since then, as we said before, we ourselves observed all these things, we considered it to be a matter of right and religion now also to make a record of the upright men and strenuous workers of religion, our fathers and brothers, who like bright stars shone by their practices all the time of their lives, and earned the privilege of being gathered together by a good ending and laid in this place, in this holy convent of us Syrians above the house of the holy Mar Mama, which by the help of the grace of God was at this time erected through the instrumentality of our meanness¹; the head and first of whom is the great man of God Mare who was named by everyone ‘the solitary’, and by others² ‘he of his patches’, on account of the pieces of unsightly and ill-matched rags of hair and of wool out of which he had put together his clothing and covering³ and sewn them together in ill-matched fashion. This saint then was by birth (γεννη) from the country of the Amidenes⁴, that is from Ingilene from a village called Beth Marka⁵, which is indeed in our neighbourhood,

1. See ch. 38 fin. and *H. E.*, II, 41. — 2. See syr. — 3. See p. 319, n. 2, and n. on ch. 49. — 4. See the province of Mesopotamia, of which Amida was capital. — 5. B ‘Zhina’ (margin. ‘Mzbana’) = Bough.

هنيئاً دعوتاً به جرمنا واعدتاً اجمع سنه¹. ثم اذنا لعلنا في
 لهجتنا من: فمضى له حلالاً وبعثه من اعدته وادخله من اعدته وبعثه.
 فدخله ثم دعاه وادخله وادخله وادخله. ثم اذنا دعوتنا
 من اعدته وبعثه. ثم اذنا² دعوتنا من اعدته وبعثه.
 ثم اذنا³ دعوتنا من اعدته وبعثه. ثم اذنا⁴ دعوتنا
 من اعدته وبعثه. ثم اذنا⁵ دعوتنا من اعدته وبعثه.
 ثم اذنا⁶ دعوتنا من اعدته وبعثه. ثم اذنا⁷ دعوتنا
 من اعدته وبعثه. ثم اذنا⁸ دعوتنا من اعدته وبعثه.
 ثم اذنا⁹ دعوتنا من اعدته وبعثه. ثم اذنا¹⁰ دعوتنا
 من اعدته وبعثه. ثم اذنا¹¹ دعوتنا من اعدته وبعثه.

* B 183 v a.

* A 97 v b.

1. B om. — 2. B o. — 3. B في. — 4. B ms. o. — 5. B من. — 6. B pl. — 7. B دعوتنا. — 8. B دعوتنا, o above. — 9. B دعوتنا.

we have also introduced at small proportion and in defective fashion into the histories which precede this¹. When then the blessed Mare reached this man, and presented to him a request to grant him the privilege of living with him and receiving training from him, he received him on his promising him repentance toward God, having given him much instruction in the ordinances and labours of monasticism. And so he remained with him five years, imitating his divine practices, and decreeing for himself severe labours of fasting and prayer and protracted recitation of service, and constant vigil, so that he gave himself rest for one hour or two only for the sake of the demands of nature, and through the whole extent of the night he performed a constant series of inclinations and genuflexions with prayer, and besides these things barefootedness and austerity and abstinence, and humility and sorrow, and tears. And by all these things he used to train himself in religion, and subdue his body and bring it into subjection with sorrow and repentance, insomuch that many were surprised at his labours, and even that holy old man himself, when he saw the immoderate severity of his practices, would strongly reprove him, and admonish him not to exceed the

1. Ch. 6.

1. وحدثنا ههنا¹ نريد² . ثم قلدنا³ له طريعا⁴ انا امر قتنا
 سمعنا⁵ . ففعلنا ههنا⁶ مع جلال⁷ اعمدنا⁸ طريعا⁹ . فحدثنا¹⁰ امر
 2. انا¹¹ . واد¹² ههنا¹³ . واد¹⁴ . واد¹⁵ . واد¹⁶ . واد¹⁷ . واد¹⁸ . واد¹⁹ . واد²⁰ .
 3. واد²¹ . واد²² . واد²³ . واد²⁴ . واد²⁵ . واد²⁶ . واد²⁷ . واد²⁸ . واد²⁹ . واد³⁰ .
 4. واد³¹ . واد³² . واد³³ . واد³⁴ . واد³⁵ . واد³⁶ . واد³⁷ . واد³⁸ . واد³⁹ . واد⁴⁰ .
 5. واد⁴¹ . واد⁴² . واد⁴³ . واد⁴⁴ . واد⁴⁵ . واد⁴⁶ . واد⁴⁷ . واد⁴⁸ . واد⁴⁹ . واد⁵⁰ .
 6. واد⁵¹ . واد⁵² . واد⁵³ . واد⁵⁴ . واد⁵⁵ . واد⁵⁶ . واد⁵⁷ . واد⁵⁸ . واد⁵⁹ . واد⁶⁰ .
 7. واد⁶¹ . واد⁶² . واد⁶³ . واد⁶⁴ . واد⁶⁵ . واد⁶⁶ . واد⁶⁷ . واد⁶⁸ . واد⁶⁹ . واد⁷⁰ .
 8. واد⁷¹ . واد⁷² . واد⁷³ . واد⁷⁴ . واد⁷⁵ . واد⁷⁶ . واد⁷⁷ . واد⁷⁸ . واد⁷⁹ . واد⁸⁰ .
 9. واد⁸¹ . واد⁸² . واد⁸³ . واد⁸⁴ . واد⁸⁵ . واد⁸⁶ . واد⁸⁷ . واد⁸⁸ . واد⁸⁹ . واد⁹⁰ .
 10. واد⁹¹ . واد⁹² . واد⁹³ . واد⁹⁴ . واد⁹⁵ . واد⁹⁶ . واد⁹⁷ . واد⁹⁸ . واد⁹⁹ . واد¹⁰⁰ .

1983 a

1484 b

1. B. واد¹ . — 2. B. واد² . — 3. B. واد³ . — 4. B. واد⁴ . — 5. B. om. — 6. B. واد⁶ .
 7. واد⁷ . واد⁸ . واد⁹ . واد¹⁰ . واد¹¹ . واد¹² . واد¹³ . واد¹⁴ . واد¹⁵ . واد¹⁶ . — 7. B. واد¹⁷ . — 8. B. واد¹⁸ for واد¹⁸ . — 9. B. واد¹⁹ .

by laborious practices for a long period of time. And, when he had completed about 15 years in this conflict (*ἀγών*), a great disturbance arose in the city of Alexandria on account of the faith¹, inasmuch that many were expelled and driven from their places, men who would not consent to conform to the Chalcedonian communion. And they came even to the blessed Mare himself; and, when they had pressed him greatly and he did not acquiesce in their communion, they drove him also out and expelled him from his cell. And from such a reason as this he was seized by a vehement desire to go up to Constantinople, so that he applied² himself to dealing a severe reproof to the king and queen; and he went up and reached the royal city. But with regard to the blessed man's entry into the presence of the king and queen, and the rough character of his meeting with them, and the insulting words which he addressed to them, and his audacity and his contemptuous conduct moreover to them of this we have not thought it well to make a written record³ in the history of his life not only on account

1. This must refer to the events of 536, which dates his stay in Egypt circ. 521-36, his life with Paul circ. 516-21, and his birth circ. 486; but I cannot reconcile this with J. having known him from his childhood. 15 years must be too much, for in 521 J. was a boy of 14 in the convent of Maro (see Introd.) — 2. We require rather 'might apply': but the text cannot be otherwise rendered. — 3. The Syr. is hardly grammatical, but the sense is clear.

184 A
V 991 A

لا لئلا يراه الله ويختم نفسه؛ لئلا يفتقد احداهما؛ فكلما يمدتها
 امسها؛ اذ لا اسباب سب¹ من مدققها حتى لا يفتقد احداهما. وقد عهد اخيه
 لهم مدققها لئلا يفتقد احداهما. اذ لا² الله لا اعلم انه
 مدبر لفتنهم فبهذه. ثم يمد يده الى احد مدققها رصا³. ثم
 الى مدققها⁴. يمد يده فبهذه. ثم يمد يده بحجم. ثم يمد يده
 مدققها⁵. امر واجتازها في رصا اسبابها. ثم يمد يده لئلا
 يفتقد احداهما⁶ فكلها يمدتها. ثم يمد يده لئلا يفتقد احد
 من⁷ الا⁸ يمدتها مدققها لئلا يفتقد احداهما. ثم يمد يده لئلا
 يفتقد احداهما⁹ فمدتها لئلا يفتقد احداهما. ثم يمد يده لئلا
 يفتقد احداهما¹⁰. ثم يمد يده لئلا يفتقد احداهما. ثم يمد يده
 مدققها لئلا يفتقد احداهما¹¹. ثم يمد يده لئلا يفتقد احداهما
 مدققها لئلا يفتقد احداهما¹² حسبها امسها. ثم يمد يده لئلا
 يفتقد احداهما

A 99 B

1. B حسب. — 2. B om. — 3. B يمدتها. — 4. B ms. o يمدتها. — 5. B ms. o يمدتها. — 6. B افتد. — 7. B
 او يمدتها. — 8. A يمدتها. — 9. B يمدتها. — 10. B with points a and e. — 11. B ثم. — 12. B
 يمدتها.

every aperture (?)¹ made by a fastening of his garments covered more than two or three fingers' lengths, insomuch that no mean poor man in the world was anywhere to be seen who was clothed in them or perhaps would ever consent to be clothed in them, not even if he had nothing to cover his nakedness. But, when the victorious king observed these things, he greatly wondered at him and gave him a promise that he would do for him whatever he commanded; and yet more the believing queen held him as a great and righteous man, and continued entreating him to remain with her in her palace (*πυλαίον*), that he might speak to her words of profit. And, while she on her side was making 'this request of him upon her face'², he on the other hand answered her with stern reproofs. And, when she saw that he would not comply with her wishes, she quietly ordered her own treasurer (*συνελλάρχης*) to bring her³ a hundredweight (*κεντηνύριον*) of gold, thinking that by this she would soften the blessed Mare and make him yield. And, when it came and she offered it him bound up, and began entreating him to accept it and divide it between the poor and his needs, then after gazing sternly at it he grasped the bag (*μυροσάκιον*) containing the hundred-

1. *δωδεκα* should mean 'fork' or 'tongs'. The meaning perh. is that the rags parted from one another in the shape of a fork. — 2. B 'request of him for these things'. — 3. A 'him'.

لهذا لا رده. اما والامور هذا باسمه. واما انما منحه له
 بسره¹. واما سدا. واما سدا من حقه امر. واما امره.
 امر امر². واما واما منحه له. واما امره³. واما امره.
 امر امره. واما امره. واما امره. واما امره.
 امره⁴. واما امره. واما امره. واما امره.
 امره⁵. واما امره. واما امره. واما امره.
 امره⁶. واما امره. واما امره. واما امره.
 امره⁷. واما امره. واما امره. واما امره.
 امره⁸. واما امره. واما امره. واما امره.
 امره⁹. واما امره. واما امره. واما امره.
 امره¹⁰. واما امره. واما امره. واما امره.
 امره¹¹. واما امره. واما امره. واما امره.
 امره¹². واما امره. واما امره. واما امره.
 امره¹³. واما امره. واما امره. واما امره.
 امره¹⁴.

1. B. B. B. — 2. B. B. — 3. Mss. B. B. — 4. B. B. B. — 5. B. B. — 6. B. B. B. — 7. B. B. B. — 8. B. B. B. — 9. B. B. B. — 10. B. B. B. — 11. B. B. B. — 12. Mss. B. B. B. — 13. B. B. B. — 14. B. B. B.

weight (*zenypharon*) in one hand, and hurled it and threw it no small distance, so that all the chamberlains and everyone who saw it were seized with great astonishment, to think that he was so powerful and of such well-knit frame, as we stated at the beginning, and since he had flung¹ it to a distance just as if it were something full of light apples, saying to her, « Thy money go to perdition with thee² », because through this you wish to tempt me and mock me ». And after answering her with many other stern words which we refrain from recording he left her and went out; and she remained in distress and fear, and she and all her chamberlains as well were wondering at the blessed man's bodily strength, how he thought nothing of throwing a weight of a hundred pounds (*λίτρον*) of gold to such a distance, insomuch that the story was heard over the whole palace (*πυλάειον*) and over the whole of this city, and was spoken of with astonishment by many persons. When the blessed man was passing along a street of the city, his eyes were fixed on the ground, since he had determined in his mind never to see the face of men in it. And he left it; and so he went over to Sycae beyond the water³, and climbed the mountain to the north-west of it, where

1. *5h* is not otherwise known, but the meaning is clear. — 2. Acts, VIII, 20. — 3. This passage shows the meaning of *hax* to be as above; see p. 387, n. 2. cf. also p. 432, l. 50.

1. A A. — 2. B $\delta\sigma\sigma\epsilon\iota\sigma$. — 3. B $\delta\sigma\sigma\epsilon\iota\sigma$. — 4. B $\delta\sigma\sigma\epsilon\iota\sigma$. — 5. B ins. $\delta\sigma\sigma\epsilon\iota\sigma$.
 — 6. B $\delta\sigma\sigma\epsilon\iota\sigma$ (written under δ) $\delta\sigma\sigma\epsilon\iota\sigma$. — 7. B $\delta\sigma\sigma\epsilon\iota\sigma$ $\delta\sigma\sigma\epsilon\iota\sigma$. — 8. B $\delta\sigma\sigma\epsilon\iota\sigma$. — 9. B
 $\delta\sigma\sigma\epsilon\iota\sigma$. — 10. A $\delta\sigma\sigma\epsilon\iota\sigma$. — 11. B om. — 12. B $\delta\sigma\sigma\epsilon\iota\sigma$ $\delta\sigma\sigma\epsilon\iota\sigma$. — 13. B pl.

there are also graves; and there he resided and performed the labour of his practices, satisfying his needs with wild herbs. But the queen, because she was a believer and knew that she had distressed him in the matter of the hundredweight of gold (*zenvrvvzov*), made careful search for him; and on learning that he had left the city and was dwelling on the other side among the mountains sent some of her most distinguished chamberlains to entreat him to forgive her, and as a favour to herself to receive from her something that his needs required, whatever he wished. And, having taken much trouble and with difficulty discovered him, because he used to move from place to place, they delivered an earnest request to him as they had been ordered, and, absolutely refusing to grant their request, he sent her a message through them, « Think not that you possess anything which God's bondmen need, except religion if it exists in you ». And, when those who were sent came back again and she learned where he was, she sent yet again; and thenceforth they used to pester the blessed man every day; and he was compelled to remove to other places; and again they would find it out and discover him. And thenceforth many persons used to repair to him to receive his prayer; and they were specially astonished at seeing his

1. ¹ وبعثوه منى. وبعث امر سملله منى. فذلله اقبسه منى امر¹
 2. ² منى قدعنا. وبعثه منى له. وبعثه منى له. ولا قبت لا اسفه منى بعثه².
 3. ³ منى منى انى له ابعثه. وبعثه منى له. وبعثه منى له. وبعثه منى له
 4. ⁴ وبعثه منى له. وبعثه منى له. وبعثه منى له. وبعثه منى له
 5. ⁵ وبعثه منى له. وبعثه منى له. وبعثه منى له. وبعثه منى له
 6. ⁶ وبعثه منى له. وبعثه منى له. وبعثه منى له. وبعثه منى له
 7. ⁷ وبعثه منى له. وبعثه منى له. وبعثه منى له. وبعثه منى له
 8. ⁸ وبعثه منى له. وبعثه منى له. وبعثه منى له. وبعثه منى له
 9. ⁹ وبعثه منى له. وبعثه منى له. وبعثه منى له. وبعثه منى له
 10. ¹⁰ وبعثه منى له. وبعثه منى له. وبعثه منى له. وبعثه منى له
 11. ¹¹ وبعثه منى له. وبعثه منى له. وبعثه منى له. وبعثه منى له

1100r b.

1185v a.

1. B. — 2. B. — 3. B. — 4. B. om. — 5. B. — 6. B. — 7. A. om. — 8. B. — 9. B. — 10. B. — 11. A.

seize him and bind him. But he, being stronger than they, threw their hands off him as if they were sick and tortured (?)¹ men, and he went on entreating them, saying, « Nay, my sons, do not lose your soul. Why do you seek me the poor man? » But they on their side said to him : « Unless you give us the gold which the queen is sending you, we will kill you at once. » But he returned them answer, saying : « Take it, my sons, that to me no gold has ever (περὲ) been sent by the queen, or by others. And, if I desired gold, I should not be residing here ». When he had said these words, one came back with a club and gave him a severe blow, and they all surrounded him, having also drawn their swords. And, when he saw that they had set themselves to kill him, and he did not mollify them by entreating them with gentle words, he looked straight at the one who was holding the club, and seized and dragged the club out of his hand; and he seized his hair with one hand, and threw him on his face. And another ran up to smite him with the sword, and he on his side smote him with the club, and stopped him; and his sword fell and he took hold of him, and threw him on the top of his companion, and the third, and the fourth. When

1. This seems to be corrupt, but both mss. have it.

لخبير مدونه. لال: به مدونه دتقمه. ه/لقلقه مع اتبويه. م¹ اولم
 وعلما لعلد²: دلقلقا³ دلوهوق³ دلعلقا بهوقلملعلف الامج¹.
 * A 100x b. دلوم⁵ موه دلوه⁵ موملللم دلوه اولم⁵. ه⁵ هتلال. لال به
 لاه⁵ ه/ل مومل⁶. ه⁶ سرا هتقا سوه⁶ ملق لل علقا لوم⁶.
 عبك به هتقا لسه⁶. ه/لل سوب الملال لقلقا. ه⁶ سوه
 لوم⁷. ه/ل دلر سلا لولم. سلا⁷ لوم⁷ لوم⁷ علما
 هتلال دللم ه⁷ لوم⁷ لوم⁷ لوم⁷ لوم⁷. ملال⁷ لوم⁷
 لسه⁸ لوم⁸. ه⁸ لوم⁸ لوم⁸ لوم⁸ لوم⁸ لوم⁸ لوم⁸
 لا هنعف لوم⁹. لوم⁹ لوم⁹ لوم⁹. م⁹ لوم⁹ لوم⁹
 به م⁹ لوم⁹ لوم⁹ لوم⁹ لوم⁹ لوم⁹ لوم⁹
 لوم¹⁰ لوم¹⁰. سبر لوم¹⁰ لوم¹⁰ لوم¹⁰. ه/ل لوم¹⁰ لوم¹⁰

1. B م¹. — 2. B لوم². — 3. B pl. — 4. B لوم⁴ لوم⁴ لوم⁴ لوم⁴. — 5. B om. — 6. B مومل⁶.
 لاه⁶. — 7. B لوم⁷ لوم⁷ لوم⁷ لوم⁷ لوم⁷. — 8. B لوم⁸ for لوم⁸. — 9. A لوم⁹. — 10. B لوم¹⁰.
 11. B لوم¹¹.

from his hands. When these things had thus fallen out, and it had become known to the king and the prefect (*πραιποσίτος*) and the rest of the senators (*συναρχαιάρχους*), these wondered at him and spoke much about him. Moreover there came a chamberlain also as well; and on seeing the swords and the clubs and learning about the rest he was surprised; and he took the swords and the clubs, and brought them in and showed them to the queen and the king; and on seeing them they said: « Here besides power of prayer power of arm was also required ». And, when he had for many years¹ been dwelling on these mountains in this way and distinguishing himself by excellent practices, he was hard pressed by his bodily requirements through the fact that the work of his hands was not sufficient for his requirements and for hospitality to poor brothers, and further that he had determined in his mind never to support himself on the labour and sweat, that is on the sins, of others². And, while he was going about on these mountains and among the villas (*πρόσπετον*), he saw a villa³ suited for a life of retreat, and he considered that, if he performed spiritual employment in it, it would

1. As he died in 542 3 p. 537, 538 and came to Constantinople not earlier than 536 p. 528, n. 1, if he really lived 5 years in the villa (p. 537), he cannot have been more than one year on the mountains. —
 2. Cf. p. 175. — 3. V. D. and L. render ‘hanc villam’, and infer that J. was writing in the villa; but hanc is only the weak antecedent.

فحلستك وسمسا دوك سوو معدلا. سمف سو لك و لحدلا ؛ و تلم
 كدكلسك ؛ سمسك ؛ و سمفومك . كوكك لآك لك مح مكدللك . كوكوك
 مح اسكك مكدللك¹ كسكف لآكك² . كككك³ و ك سو ك³ سوك³ .
 ككدلا سو سمفومك ؛ و كك⁴ سو ككك ؛ و ككك⁵ ككك سو ككككك⁶ . كك ككك
 سكك ككك ككك . ك ككك كككك ؛ و كككك سوكك ككك⁷ ككك . سو
 ككك ؛ و ككك سو ؛ كك . ككك ككككك سو كككك ككك . كك كككك ككك
 سو سمسا كك ؛ و كك : كككلسك ؛ و كك كككك ؛ و سمفومك ؛ و كك ككك
 سو ككككك⁸ : كككككك ؛ و سمسا ؛ و ككك كك كككك ككك⁹ ؛ و ككك
 كككك ككك ككك ؛ و ككككك¹⁰ ككككك ؛ و كك ؛ و ككك : كككك ككككك¹¹
 سو ككككك سو ككككك ككككك : كككككك¹² ؛ و كككك ككك ؛ و كككك
 ككك سوكككك . و ك كككك ؛ و كككك ؛ و كك ككك ؛ و كك ككك

1. B. ككككك ؛ و ككك ككككك : ككككك ؛ و ككك ككككك ؛ و ككك ككككك . — 2. B. ككككك . — 3. B. كككك . — 4. B. ككك . — 5. B. كككك ؛ و كككك ؛ و كككك . — 6. B. كككككك for ككك . — 7. B. كككككك ؛ و كككككك . — 8. B. ككككك . — 9. B. ؛ — 10. B. كككككك . — 11. B. ككككك . — 12. B. كككككك (sic).

suit him for manual labour also as well and for the employment of providing for his necessary requirements. And so he spoke to one of the chamberlains¹, and he bought it from another chamberlain for five pounds (λίτρον) of gold², and thenceforth he used to sow and reap in it, and supply his own private needs and those of those of the other people who used to visit him, and of the poor. And, when he had completed five years in it, while many persons among the magnates and others used to visit him, there happened the beginning of the great plague in the year eight hundred and fifty-three³; and, while he was practising mighty spiritual labours, and subduing his body and bringing it into subjection⁴ by tilling the ground for his necessary bodily requirements, and was reproving and admonishing and teaching all who visited him by the spiritual teaching of the divine scriptures, and stoutly always reproving the king and queen with great freedom (παρρησίζω) without fear, and everyone marvelled at his teaching and at his deeds and at his words, and at the stoutness of his soul in addition to that of his body and in addition to his thoughts⁵, then by the sudden destruction of the plague, as

1. From *H. E.*, II, 41, it seems probable that this was Callineus, afterwards *praep. sacri cubiculi*, see p. 438, n. 2. (Dyakonov, p. 85). — 2. *Circ.* γ 225 = fr. 5625. — 3. 542. — 4. 1 Cor., IX, 27. — 5. See syr. PATR. OR. — T. XVIII. — F. 4.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.

ⲉⲗⲁⲓⲁ ⲛⲓⲛⲓⲁ ⲛⲓⲛⲓⲁ ⲛⲓⲛⲓⲁ

ⲛⲓⲛⲓⲁ ⲛⲓⲛⲓⲁ ⲛⲓⲛⲓⲁ ⲛⲓⲛⲓⲁ
 ⲛⲓⲛⲓⲁ ⲛⲓⲛⲓⲁ ⲛⲓⲛⲓⲁ ⲛⲓⲛⲓⲁ
 ⲛⲓⲛⲓⲁ ⲛⲓⲛⲓⲁ ⲛⲓⲛⲓⲁ ⲛⲓⲛⲓⲁ

ⲛⲓⲛⲓⲁ ⲛⲓⲛⲓⲁ ⲛⲓⲛⲓⲁ ⲛⲓⲛⲓⲁ
 ⲛⲓⲛⲓⲁ ⲛⲓⲛⲓⲁ ⲛⲓⲛⲓⲁ ⲛⲓⲛⲓⲁ

1. B. — 2. B. — 3. B. — 4. B. — 5. B. — 6. B. — 7. B. — 8. B.

been made known to the king and queen, with great zeal they sent some of the leading and eminent men of the palace (παλατινῶν), chamberlains and senators (συγγλητιζῶς) and bishops and clergymen and many monks, and thus they buried the blessed man's body with a great procession. We have recorded these few things out of many for the sake of a memorial and in order to gain his blessing and his prayers, having passed over many of his labours and of his practices on account of the length of the history.

The history of father Marc the solitary is ended¹.

NEXT THE THIRTY-EIGHTH HISTORY, OF THE EXCELLENT BLESSED MAN THE HOLY AARON THE PRESBYTER, [AND THE REST OF THE PRESBYTERS AND DEACONS WHO WERE AFTERWARDS LAID IN THE SEPULCHRE THAT WAS BUILT BY THE BLESSED MARE².

This excellent blessed man therefore Aaron the presbyter was by his birth (γενέσεως) from the country of Armenia; but from his childhood he had left

1. Ch. 37 is missing; see Introd., p. vii, ix ff. — 2. This clearly refers to the following chapters.

لحيه. ثم به سه ستره اوسه له : اللس حقهونا معنا سداقم;
 منين/ا كتنهوب سدا. اذخيه اوسه له : به» طاده : معنا اسداوب.
 ووه جمدل : دعبه مسداوه معماره فدمعه اوسا. ثم اجنح جرحال
 منبلا فمده اسدا/ اسدا/ اسدا : اللس. حسنا/ به ثم مده مدهفنا : بقنا
 ومده اسدا/ اللس. سدا/ اللفيف : ببللا سده» حاجه. ثم اعلم
 اسدا/ سده/ فده مسده. اسدا/ ونافهه/ اسدا/ اسدا/ اسدا : اسدا
 بحبه/ سده/ فده اسر : لمدفنا : قدهوب. ثم اف جرحا مدهفنا مده
 له. سدا/ ووه معسدا/ اسدا. ثم اف قنا اسدهفنا : اسدا/ حسنا/ بهفنا
 اسدا/ سدا. ثم مده/ للاسدا. ثم اف اسدا/ اسدا¹ : اسدا/ لسفنا/ مدهفنا
 : قدهوب سده/ اسدا. سدا/ اسدا/ اسدا/ اسدا : اللس اسر سدا
 مندهفنا حمر : اسده/ اسدا. اسدا/ لمدفنا اسدا/ اسدا. سده
 اسدا/ اسده/ مده. مده/ فده. فده اسدا/ مدهفنا² مدهفنا مدهفنا.
 اسدا/ اسده/ فده/ مده/ مده/ اسدا/ اسدا/ اسدا/ اسدا³

1. Corr. from اسدا/ اسدا - 2. Ms. اسدا/ اسدا, corr. Laud - 3. An erasure follows.

pass inside him. And we, seeing him distressed by a sore disease and grievously lacerated in secret, would ask of him to tell us what his trouble was: and he, until his affliction became intense, stoutly endured, being constant in prayer and filling his mouth with thanksgiving and the praise of God. But at last when the passing of water from him was stopped he was forced, and so he consented to reveal and make known his trouble, when the whole of his loin was found to have been eaten away and consumed, so that the physicians contrived to make a tube of lead and place it to pass his water, while they also applied plasters and drugs to him. And so the ulcer was healed; and after the testing of this trial he lived yet eighteen years, giving thanks to God; and the leaden tube was also in position for the purpose of passing his water. And so, after we had together through God's help in association with some of our other brethren set up this monastic place, he attained to an admirable and righteous ending, on a day in the month of the F^t Theshrin, on the twenty-second of it, in the year eight¹ hundred and seventy-two; and he was laid in the sepulchre that was built by the blessed Mare. And these things we have recorded in few words for a remembrance

1. Ms. 'nine'. The date is 22 Oct., 560.

* 102 v° b.
 * 103 r° a.

* 102 v° b.
 * 103 r° a.

* 103 r° a.

1. Appy. in another hand. — 2. Ms. ins. *מעשה*.

and memorial of the strenuous worker of Christ, about the matters connected with his beautiful mode of life of which we are witnesses.

The history of the excellent blessed man Aaron the presbyter is ended.

NEXT THE THIRTY-NINTH HISTORY, ABOUT THE BLESSED LEONTIUS THE PRESBYTER, WHO ALSO WAS AN EXCELLENT AND GREAT MAN OF GOD.

The character therefore of this blessed Leontius the presbyter was very like that of the blessed Aaron; insomuch that they accordingly vied with one another; and thus also one would be eager to excel the other in modes of life, and to surpass him in spiritual labours, and to imitate him in humility and to resemble him in obedience, and that in all matters they should be imitators of religious practices, and especially in love toward one another and toward everyone. But this devout Leontius was by birth (γέννησις) from Ingilene from a village called 'bwbn̄t; and he lived in the holy monastery of the blessed Mar Samuel'. And, occasion having once called him to go up himself to the

1. Cf. ch. 58 (f. 132 v° b).

ربح وبعدها له العبد له وبعدها وبعدها . وبعدها له . وبعدها له . وبعدها له .
 وبعدها له . وبعدها له . وبعدها له . وبعدها له . وبعدها له .
 وبعدها له . وبعدها له . وبعدها له . وبعدها له . وبعدها له .
 وبعدها له . وبعدها له . وبعدها له . وبعدها له . وبعدها له .
 وبعدها له . وبعدها له . وبعدها له . وبعدها له . وبعدها له .
 وبعدها له . وبعدها له . وبعدها له . وبعدها له . وبعدها له .
 وبعدها له . وبعدها له . وبعدها له . وبعدها له . وبعدها له .
 وبعدها له . وبعدها له . وبعدها له . وبعدها له . وبعدها له .
 وبعدها له . وبعدها له . وبعدها له . وبعدها له . وبعدها له .
 وبعدها له . وبعدها له . وبعدها له . وبعدها له . وبعدها له .

1. Ms. 40.

the order and the beloved habit (*σχιμα*) of monasticism, so also upon many testimonies and admonitions he was admitted to the monastic habit (*σχιμα*). And, while he was accomplishing the labour of his practices every day with many tears and much earnestness and humility, and when he had reached the period of five years after his training, he was on account of his marvellous modes of life by constraint and much compulsion admitted to ordination to the presbyterate. But after a short time his bodily son also whose name was Z w t', and his brother's son whose name was Daniel from Syria came to him, having learned about his modes of life, and that he had been admitted to the monastic habit (*σχιμα*). And, when they saw him thus labouring in the practices of religion, God opened their own heart also as well, and they began to request that they also as well might be admitted to the honoured monastic habit (*σχιμα*). And while he himself from that time continued giving them much admonition and correction and teaching, he was presenting a petition on their behalf that they might be received. And, this having also been done in order to gratify him, they also as well were taught the devout monastic habit (*σχιμα*), living a whole-hearted and obedient life, with all earnestness and religion. After a period of some years they also were

1. Sic syr.

אֵת הַחַיִּים הַזֵּהִים הָאֵלֶּים הַזֵּהִים הַזֵּהִים הַזֵּהִים
 אֵת הַחַיִּים הַזֵּהִים הַזֵּהִים הַזֵּהִים הַזֵּהִים
 הַזֵּהִים הַזֵּהִים הַזֵּהִים הַזֵּהִים הַזֵּהִים
 הַזֵּהִים הַזֵּהִים הַזֵּהִים הַזֵּהִים הַזֵּהִים

וְהַזֵּהִים הַזֵּהִים הַזֵּהִים הַזֵּהִים הַזֵּהִים
 הַזֵּהִים הַזֵּהִים הַזֵּהִים הַזֵּהִים הַזֵּהִים
 הַזֵּהִים הַזֵּהִים הַזֵּהִים הַזֵּהִים הַזֵּהִים
 הַזֵּהִים הַזֵּהִים הַזֵּהִים הַזֵּהִים הַזֵּהִים
 הַזֵּהִים הַזֵּהִים הַזֵּהִים הַזֵּהִים הַזֵּהִים
 הַזֵּהִים הַזֵּהִים הַזֵּהִים הַזֵּהִים הַזֵּהִים
 הַזֵּהִים הַזֵּהִים הַזֵּהִים הַזֵּהִים הַזֵּהִים
 הַזֵּהִים הַזֵּהִים הַזֵּהִים הַזֵּהִים הַזֵּהִים

1. This ch. is in B. f. 188 r. b. where the heading is *אֵת הַחַיִּים הַזֵּהִים הַזֵּהִים הַזֵּהִים*. — 2. Ms. pl. with point following. — 3. B om. — 4. B *וְהַזֵּהִים* — 5. B ins. *הַזֵּהִים*. — 6. B *הַזֵּהִים הַזֵּהִים*. — 7. B om. *הַזֵּהִים*. — 8. B ins. *וְהַזֵּהִים* — 9. B *וְהַזֵּהִים*.

NEXT THE FORTY-FIRST HISTORY, OF THE BLESSED BASSIAN THE SOLITARY, AND
 ROMANUS THE PRESBYTER AND VISITOR OF THE GREAT CONVENT OF THEL' ADDA¹,
 AND OF SIMEON THE ARCHIMANDRITE², WHO ARE LAID IN THE SEPULCHRE WITH
 THESE HOLY OLD MEN³.

To describe the rest of the practices and asceticism and manner of life
 in the desert of this blessed Bassian the presbyter and solitary, things which
 we have not seen nor heard, seemed to us superfluous; but, when for a short
 time we had received the privilege of intercourse with the great blessed man of
 God, in his labour and his speech and the affliction of his tears and his
 teaching, while he mourned and wept first for his disturbance and his ejection
 from the desert, which (he said) was brought about through the violence and
 contentious conduct of other solitaries, then afterwards also, when we were
 making inquiries of him with regard to the affliction shown by his many
 floods of tears and constant sighs, he showed greater distress by grievous

1. Near Antioch Wright, *C.B.M.*, p. 198. — 2. There is nothing about Simeon in the ch., nor is he
 mentioned in the subscription. See *Introd.*, p. VII. — 3. In B the title is — A history concerning the
 blessed B. the solitary by the same Mar. John of Asia.

عقلم صلاصدمند موه ص اقدم. ¹ فذه ا؛ ا ص اده موه واكل * انبلا
 وطار. ² لا نجلا ذلا لجملاه وحصلاه ³ و احبه و يمه و قنب انعا.
 وها نلله لعهلاه و ملاء احن ص و سلاء الاء. ⁴ و نلله ملاء ⁵
 حذتعا حلاه سلاه و لا نلله. ⁶ و امر انعا و لا الاء ⁶. و امر سقاء
 سقاء و لا نلله و لا و سلاء و سلاء و سلاء و سلاء و سلاء و سلاء.
 و حصلا و احبلا نلله حوصلاه نلله انبا للاحب. و سلاء نلله احبلا و سلاء
 و امر. و احب سلاء لاهللا سوا لعا و و حن ⁷ لعه و و امر و
 و حن سلاء الاء. و حن لاه و حن لاهللاه الاء. و سلاء و احب سلاء
 و احبه سلاء ملاء. و سلاء و و حن لاهللاه لاهللاه و لاهللاه ⁸
 و احبه و سلاء الاء و احب و احب و احب و احب و احب و احب و احب و احب ⁹.
 و حن لاه احب و امر و امر ¹⁰. و حن و امر و حن و امر و حن و امر و حن و امر
 و حن و امر و حن و امر ¹¹ و حن و امر و حن و امر و حن و امر و حن و امر
 و حن و امر و حن و امر ¹² و حن و امر و حن و امر ¹³ و حن و امر و حن و امر.

* B 188° b.
 * A 105^r b.

1. B. — 2. B. — 3. B. — 4. B. — 5. A. — 6. B. — 7. B. — 8. B. — 9. B. — 10. B. — 11. B. — 12. B. — 13. B.

sobs, saying, « Who then (αὐτοί), pray, is there even if he were a man possessing a heart of stone who would not weep over the delusion and captivity and destruction of the race (γένος) of men? for lo! everyone is running against himself contrary to religion, and everyone is with all his strength intent upon evil things with naught to hinder, and we all behave ourselves like men without God, and like deaf animals without law (νόμος) and without fear of the dreadful judgment to come, and everyone is of his own will casting himself into the pit of destruction unto destruction; and by all this destruction of Adam's race a festival has been created for Satan and joy for the fiends who are carrying away the race (γένος) of Adam that was fashioned in love and after its deviation was rescued; and now lo! the hosts of darkness are mocking at its destruction, and rejoice to be carrying many to participate in the torment of their destruction. In regard of these things, our father, who would not weep, who would not be afflicted, who would not wail, who would not make mourning like a jackal, and lamentation like a jackal's whelp, since the force of error and destruction has borne away men who are bought by the blood of God and rescued by his cross? ». While the blessed man was repeating these things and more than them in his

ܘܢܘܢ ܐܡܡܝܢܝܢܘܢ ܘܡܪܝܢܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ
 ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ
 ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ

ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ
 ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ

ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ
 ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ

ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ
 ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ
 ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ ܘܕܢܝܠܘܢ

1. Ms. with point following. — 2. Ms. pl.; cf. heading.

who was *apocrisarius* of the great convent of Thel 'Adda, who himself also
 as well lived in the same house of a certain great and believing man in
 which the blessed Bassian also fell asleep, was also afterwards himself too
 brought to the departure from the bodily life, and himself also was laid in
 the same grave with the rest of the blessed men.

The history of the blessed Bassian the solitary and Romanus the presbyter is ended.

NEXT THE FORTY-SECOND HISTORY, OF THE THREE BLESSED ARCHIMANDRITES, MARI,
 SERGIUS, AND DANIEL, WHO THEMSELVES ALSO AS WELL ARE LAID IN THE
 SAME HOUSE.

These three blessed men therefore ended their courses here in the royal
 city. This blessed Mari was by birth (*γένεος*) from Anzetene¹, and received
 training from a blessed great man of God, who himself also was named Mari,
 a man of labours and a Nazirite, besides being also versed in the Scriptures
 and a doctor, and was at first a clergyman of the church also, but at last,

1. Syr. 'Hanzil'.

موهنا مونا ومخ مومر لا انه اخو قتل حبلا: حلا اولم مونا
 مومتلا. املاك مونا حيه مومر مومر مومتلا. احومر وم مومتلا
 مومتلا مونا حمله مومتلا: حومر مومتلا مومتلا مومتلا
 املاك مونا ومومتلا. مونا وم مومتلا املاك مومتلا مومتلا
 مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا * 106 v° b
 مومتلا مومتلا. مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا
 مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا
 مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا
 مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا
 مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا
 مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا
 مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا
 مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا مومتلا

from Syria¹, Cyriae, who laboured with us for some years before everyone after these first old men², was by his birth (*γένεσις*) from the city of Maiferkat³, and the blessed Abraham, who was powerful in word and in deed, and above all in body, was by birth (*γένεσις*) from the country of the Persians, and gratified our spirit more than others by his earnestness, being adorned with abstinence and with self-abnegation and with zeal and humility and obedience, and with all spiritual qualities, and as to Barhadbshabba too he was by his birth (*γένεσις*) from Ingilene, from a village called Ar'a Rabtha⁴, who also was adorned with earnestness and ready to show obedience, and very zealous in reciting service, and the blessed Sergius moreover was by his birth (*γένεσις*) an Armenian, who also underwent great conflicts (*ζυγών*) in the work of the ministry of the house of God; and the four of them with all the rest gained a blessed ending, since amid the same spiritual employment and the tiring nature of the countries and the high rugged mountains of Asia each one of them ran zealously and mightily in his time, and was strengthened to abolish paganism, and overthrow idolatry, and uproot altars and destroy shrines (*υψόσις*) and cut down trees in ardent religious zeal; and⁵ each

1. I cannot reconcile this with the statements following. — 2. Leontinus and Kashish (?); see ch. 39.
 — 3. Martyropolis. — 4. See p. 56. It was perhaps the author's native place (p. 61). — 5. Ms. om.

مَحَلًّا سِبَّ سِبَّ مَدِينَةٍ حَرَمِيَةٍ . . . حَمْرٌ هَقَا أَلَمِي مَتَبَعًا بِمَدِينَةٍ .
 مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ هُؤَلِ أَوْ حَقِيقَةً وَحَتَّى أَلَمِي سَعِيدًا . . . مَتَبَعًا هَمْرًا ؛ وَتَدَابُرًا مَدِينَةٍ .
 وَتَدَابُرًا حَمْرًا سَبَّ سَبَّ مَدِينَةٍ . لَأَنَّ مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ حَمْرًا حَسْبًا مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ
 هَمْرًا . مَدِينَةٍ ؛ وَتَدَابُرًا حَمْرًا فَلَمَّا ؛ وَتَدَابُرًا حَمْرًا ؛ وَتَدَابُرًا حَمْرًا ؛ وَتَدَابُرًا حَمْرًا ؛
 وَتَدَابُرًا حَمْرًا ؛ وَتَدَابُرًا حَمْرًا . لَأَنَّ مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ . مَدِينَةٍ
 مَدِينَةٍ ؛ وَتَدَابُرًا حَمْرًا مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ
 مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ
 مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ
 مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ مَدِينَةٍ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَرَّمَ أَسْمَاءَ كَثِيرَةً كَثِيرَةً كَثِيرَةً كَثِيرَةً كَثِيرَةً كَثِيرَةً
كَثِيرَةً كَثِيرَةً كَثِيرَةً كَثِيرَةً كَثِيرَةً كَثِيرَةً كَثِيرَةً كَثِيرَةً كَثِيرَةً كَثِيرَةً كَثِيرَةً

1. Ms. 50. -- 2. An erasure follows.

one of them in his time together with the holy old men who were before them worked earnestly, and all of them also toiled and laboured with us with joy and great earnestness in building ninety-two churches and ten monasteries in four provinces (*ἑνεναεξίς*)¹, which were erected by the help of the heavenly power: a thing which justice also requires us to bring into the record of memorials of blessed character for the sake of a future good remembrance for all these strenuous workers, in order that we may not be reproached by righteousness for having seen and known their labours and troubles and done injustice to their memories, especially since we marvel and wonder at the dispensation of God's mercy, and his just and inscrutable judgments, how in a short time he led them all one after another to the end of this tumultuous life and to the gathering together of their bodies, which he caused to lie by one another, and all of them to his eternal rest from the vexation of the body, while we on our part are still bound in the ropes of our sins and involved in bodily temptations in this life of turmoil, and of vanity and vexation of spirit².

The history of Abraham and Cyriac and Barhadbshabba and Sergius the deacons is ended.

1. See p. 416, n. 3. — 2. Eccl., i, 14; ii, 11, 17, 26; iv, 4, 16.

كحفف انا. انما وانما الهنا. انه. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا.
 لا انا. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا.
 واهنا. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا.
 واهنا. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا.
 واهنا. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا.
 واهنا. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا.
 واهنا. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا.
 واهنا. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا.
 واهنا. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا.
 واهنا. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا. واهنا.

107 a. b.

betrothed and provided, he on his side opposed, and he would answer his parents, saying, « As for me why should I go and fall into the turmoil of this world, and give material to sin and death? If I indeed obey you, then I shall also be bound by the world and many sins, and, if it happens that I beget children, they will be spoil for death, and I shall again sit mourning for them »; and the many other things which, as he often repeated in our presence, he would answer to his parents, so that they were redneed to great distress, because they saw that the devout young man so despised the world and all that is in it; since indeed they relied upon riches, houses and estates and lands, and male and female slaves, and saw that he who they thought was heir of these things spurned and despised them, and would not consent to look at them at all, but was constantly occupied with religion and spiritual employment, and used to have recourse to saints who were stylites and recluses and laboured in the excellent life, and attached himself to them, and was taught, so that thenceforth they held him as a beloved son in all the convents, and especially in the devout convent of F y t r the devout and great blessed men Habib and Zura, who shine at the beginning of these histories' like rays of light; so that after the decease of Habib the

1. Ch. 1. 2.

ملج . . وامن ملجملا ادهلل ءافعم ملجمبنا ملجللمل . ءاوم لم
 اوموململم . ءلا لم اوململا لملم ان الاموم ملجمبنا مللملم
 اوململا . ءوالملا مللململا ءوالملا ءوالملا مللململا مللململا
 مللملا . و املململا مللململا مللململا مللململا مللململا
 مللململا مللململا مللململا مللململا مللململا مللململا
 مللململا مللململا مللململا مللململا مللململا مللململا
 مللململا مللململا مللململا مللململا مللململا مللململا
 مللململا مللململا مللململا مللململا مللململا مللململا
 مللململا مللململا مللململا مللململا مللململا مللململا
 مللململا مللململا مللململا مللململا مللململا مللململا

1. Added in marg. in smaller letters. — 2. Corr. from مللململا.

better both for you and for us that you should go in and out of the city and the palace (*παλάτιον*) as a layman, and carry communications (*ἀποκρίσεις*) for us, and not go about the city clad in the habit (*σχιζήμα*) and cause the habit (*σχιζήμα*) to be made an object of mockery ». And so he performed the service of the old man and of his convent all the days of his ¹ life, insomuch that he gained easier entry and more freedom (*παρεπιτησίαν*), and they even thrust the office of a count on him under constraint by his ¹ command, saying, « This will be no impediment to your practices; and, when you wish, it is easy for you to give up the office. But for the sake of our communications (*ἀποκρίσεις*) take it upon you ». And so under constraint he accepted an earthly employment, while the whole of his own mind and energy was constantly occupied in heavenly employments and bound up in them. When after some years during which he had served the blessed man the blessed man departed from the world, then the excellent blessed man remained in the cell in which he dwelt in the city, accomplishing the labour of his practices on a great scale, having also added to his spiritual labours the extra labour of hospitality and the relief of the poor, living and delighting also in voluntary poverty, and rejoicing in it, so that, if it happened also that there was a superfluity of anything

1. sc. Zura's.

١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠
 ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠
 ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠
 ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠
 ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠
 ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠
 ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠
 ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠
 ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠
 ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠
 ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠
 ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠
 ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠
 ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠
 ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠

1. Ms. om.

recitation of service and constant prayers in company with all the members of the convent; and, when they were remaining continuously in the cell, the blessed Tribunus was constantly occupied in the same way night and day, and what is especially deserving of admiration is that he rejoiced in poverty and took pleasure in scarceness: so that, if it happened that at any time he actually had a superfluity, he was much displeased at this, and set himself to scatter and to spend his superfluity; so that he took pleasure in scarceness, giving thanks. I wish therefore to set down and place on record something about a temptation of his and about the man's courage and the conflict (*zýlôn*) which he sustained. This man then had once thought of changing his place of residence; and he went out and was going round the mansions, looking for a tenement convenient for him to live in; and, having found *inn*¹ written and fixed up on the door of a certain mansion, he asked for the porter (*öστίζης*) to go up and show him the tenement. And, since the porter (*öστίζης*) himself was not there, but as if by the opposition of Satan his wife was present, who was a young woman and was very worldly in her appearance², she said to him « Come with me and I will myself show

1. This was perh. used of any house where rooms were to be let; but in Bar Ali (quoted in P. Smith s. v. *اهتينا اهتينا ostiarius* is rendered *قمامة* 'innkeeper'. — 2. See p. 225 n. 3.

١٠٩ ١٠ ١١. *
 ١٠٩ ١٠ ١١. *
 ١٠٩ ١٠ ١١. *

1. Ms. *١٠٩ ١٠ ١١* (sic). The confusion in this sentence is perh. the author's. — 2. Ms. *١٠٩ ١٠ ١١*.
 — 3. Corr. from *١٠٩*. Preceding word in erasure.

you the rooms that are advertised ». And, when she had taken the key (*zλαίδα*) and gone up and opened them, they both went in. And, as he was going round to look, while she on her side was displaying a snare of sin before him, a sinful passion was aroused in her, and she went on madly laughing in his face, while she also seized him, and began as if by the kisses of sin to grasp him and entice him to fall with her. And, as he was rebuking her and flinging and casting her hands off him, she on her side all the more as if by the machination of the devil, who was desirous of catching the brave man by a snare, and setting a blemish on his beauties and staining him, he yet more entered into her, making her madly grasp the blessed man, while she also threw herself in front of him to tempt him to lasciviousness, intertwining herself with him with all the lasciviousness and violence of impurity and adultery, using² foul words which we do not wish even to write down and pollute the ears or mind of the hearer and record. But the man armed with the divine power flung and threw her off and withdrew himself from her, reproving and rebuking her sternly and saying, « The Lord rebuke you, woman, and the fiend who clothed you in so much shamelessness and wickedness that you should dare to defile the path of

1. Sc. the devil. Sic *svr*. — 2. Ms. om. The text is here very corrupt

וְעַתָּה יְיָ צְבֹתָהּ אֲהַבְתֶּךָ לְפָסַחָהּ. וְלִסְתָּרָהּ חֶסֶד בְּעֵינֶיךָ נִשְׁמַחְתָּ אֲלֵהֶם אֶלְלֹהִים.

 חַיְיֵנו לְשִׁמְחָה אֲהַבְתֶּךָ דְּדַבְרֵי לְפָסַחָהּ. וְסֵבֵלָהּ חֶסֶד אֵת אֲהַבְתָּהּ

 בְּעֵינֶיךָ חַיְיֵנו כְּתֹב עֵלֶיךָ דְּחֵסֶד וְדָבָר. וְעַתָּה אֲהַבְתָּהּ

 חֵסֶד אֲהַבְתָּהּ. וְעַתָּה אֲהַבְתָּהּ. וְעַתָּה אֲהַבְתָּהּ. וְעַתָּה אֲהַבְתָּהּ.

 וְעַתָּה אֲהַבְתָּהּ. וְעַתָּה אֲהַבְתָּהּ. וְעַתָּה אֲהַבְתָּהּ.

 וְעַתָּה אֲהַבְתָּהּ. וְעַתָּה אֲהַבְתָּהּ. וְעַתָּה אֲהַבְתָּהּ.

 וְעַתָּה אֲהַבְתָּהּ. וְעַתָּה אֲהַבְתָּהּ. וְעַתָּה אֲהַבְתָּהּ.

 וְעַתָּה אֲהַבְתָּהּ. וְעַתָּה אֲהַבְתָּהּ. וְעַתָּה אֲהַבְתָּהּ.

ⲙⲁⲛⲏⲁ ⲓⲧⲏⲛⲁ ⲛⲁⲛⲁⲧⲏⲛⲁ ⲛⲁⲛⲁⲧⲏⲛⲁ

ⲛⲁⲛⲁⲧⲏⲛⲁ ⲛⲁⲛⲁⲧⲏⲛⲁ (ⲛⲁⲛⲁⲧⲏⲛⲁ ⲛⲁⲛⲁⲧⲏⲛⲁ) ⲓⲧⲏⲛⲁ ⲛⲁⲛⲁⲧⲏⲛⲁ

 ⲛⲁⲛⲁⲧⲏⲛⲁ ⲛⲁⲛⲁⲧⲏⲛⲁ ⲛⲁⲛⲁⲧⲏⲛⲁ ⲛⲁⲛⲁⲧⲏⲛⲁ

ⲁⲛⲏⲁ ⲛⲁⲛⲁⲧⲏⲛⲁ ⲛⲁⲛⲁⲧⲏⲛⲁ ⲛⲁⲛⲁⲧⲏⲛⲁ ⲛⲁⲛⲁⲧⲏⲛⲁ ⲛⲁⲛⲁⲧⲏⲛⲁ

 ⲛⲁⲛⲁⲧⲏⲛⲁ ⲛⲁⲛⲁⲧⲏⲛⲁ ⲛⲁⲛⲁⲧⲏⲛⲁ ⲛⲁⲛⲁⲧⲏⲛⲁ ⲛⲁⲛⲁⲧⲏⲛⲁ

1. Ms. om. — 2. Ms. om. — 3. Ms. ⲁⲛⲏⲁ.

intercourse with your husband, and hold intercourse with another in violation
 of the law (*νόμος*, and think to stain me the sinner with you ». And so
 this brave man like Joseph the just fled and left that house and all that
 neighbourhood in great trepidation, so that he would relate these things to
 us and to many others, about the battle and conflict (*ἕγξον*) which he had, and
 about the machination of the evil one who was bitter against the wise
 merchant in order to make spoil of his merchandise. And so, being illu-
 strions for the excellence of this manner of living, he ended his life heroically,
 bearing good testimony, and he too as well was laid in the sepulchre of our
 convent.

The history of Tribunus the count is ended.

NEXT THE FORTY-FIFTH¹ HISTORY, OF A PERFECT AND EXCELLENT BLESSED MAN WHOSE NAME WAS ISAAC.

As therefore it is written that «a city that is built upon a mountain cannot
 be hid², so also the light of the excellent manner of life of perfect men who

1 Ms. om. — 2, Matth., v. 24.

لا صرنا. لمصلنا وصلنا الى ابيس. حتى صرنا من * 109 a° b.
 وانا من اهل ابيس. وانا من اهل ابيس. وانا من اهل ابيس. وانا من اهل ابيس.
 وانا من اهل ابيس. وانا من اهل ابيس. وانا من اهل ابيس. وانا من اهل ابيس.
 وانا من اهل ابيس. وانا من اهل ابيس. وانا من اهل ابيس. وانا من اهل ابيس.
 وانا من اهل ابيس. وانا من اهل ابيس. وانا من اهل ابيس. وانا من اهل ابيس.
 وانا من اهل ابيس. وانا من اهل ابيس. وانا من اهل ابيس. وانا من اهل ابيس.
 وانا من اهل ابيس. وانا من اهل ابيس. وانا من اهل ابيس. وانا من اهل ابيس.
 وانا من اهل ابيس. وانا من اهل ابيس. وانا من اهل ابيس. وانا من اهل ابيس.
 وانا من اهل ابيس. وانا من اهل ابيس. وانا من اهل ابيس. وانا من اهل ابيس.

have employed themselves in works of excellence cannot be concealed. This blessed Isaac therefore was by his birth (γένεσις) from the city of Dara, and he had also a wife and children and a house, and the office of a *protector*¹, while he was constantly occupied in fasting and prayer and constant vigil, and in perpetual alms, so that out of the fervour of divine zeal he left house and wife and children as it is written² for the sake of the hope of the promise of eternal life, and departed, and came to the royal city. And, having entered the ministering office³ (διακονία) of those who bathe the sick at night, and laboured with them in the labour and service of the house of God, he began to be known and honoured by many. And, being constantly occupied in practices of asceticism and so on, he secretly formed the plan of engaging in another spiritual employment; and so he secretly went out to one of the hospitals (ξενοδοχεῖον)⁴ that was a little way from the city and hired himself out in it as a sick-attendant. And he took off all his clothes and sold them and gave to the poor; and he bought some hempen sackcloth and clothed himself in it. And thus he was henceforth a diligent attendant on the sick, since the affair of the sick openly gave him an opportunity and an

1. The *protectores* were a division of the household cavalry Babul in *Rev. Hist.*, cxiv, p. 225; cxvi, p. 225; but in this case the post was appy. honorary. — 2. Matth., xix, 29. — 3. Or 'deaconry', i. e. a house established by the church for the care of the sick and poor under the superintendence of the deacons. Cf. p. 473 and *H.E.*, II, 13, 15, and see Ducange, s. v. diaconia. — 4. ξενοδοχεῖον = ξενοδοχεῖον is not found in Greek writers.

. לע'לדל וְיָזַם מִיָּמָיו . סְבַי דָּא ; וְכֵן אֲמַלְלָא אֲרַבְיָא לְאַסְטֵרִים דִּרְפִיזָא .
 אַפְסָא וְיָבֻסָא . שְׁמַר דְּאִי שְׁמַרְסַן . סָבְבָה דְּהַיּוֹמָא . חַב אַלְא וְזַב
 חַב אֲמַלְלָא וְזֵבְרֵא סְבֻבָתָא . דְּאִי עֲזִיזֵא ; וְיָבֻסָא לִי חַבֻּסָא . סְבֻבָּה
 סְבֻבָּה לֵאמָרְכֵא סְבֻבָּה לְכֵרֵא סְבֻבָּה לְאִתֵּא . סָבְבָה אִמַר שְׁמַרְסַן
 עִנְכֵּן נַפְשָׁא לֵאמָרְכֵא ; וְיָבֻסָא . וְכֵן אִתְּוֵא . סְבֻבָּה דְּאִי וְעַבְדָּא . סִיזֵב דְּבָּא עַל מַלְאָכָא
 ; וְנַחֲשֵׁתָא לְאַפְסָא אַפְסָא . סְבֻבָּה לְאִתֵּא עֲזִיזֵא חַבֻּסָא ; דָּא סִיזֵב לְכֵרֵא וְאִתְּוֵא * 110 vº a.

✠ אִתְּוֵא דִּכְתוּבָא דְּחַבֻּסָא אַפְסָא ✠

אַפְסָא דִּכְתוּבָא דְּחַבֻּסָא אַפְסָא ; וְכֵן אֲמַלְלָא אֲרַבְיָא לְאַסְטֵרִים דִּרְפִיזָא
 ✠ אִתְּוֵא דִּכְתוּבָא דְּחַבֻּסָא אַפְסָא ✠

לא אסלא חרין ; ויהוה ; ויפסא ; ויהוה ; ויהוה ; ויהוה ; ויהוה ; ויהוה ; ויהוה ; ויהוה ;
 ; ויהוה ; ויהוה ; ויהוה ; ויהוה ; ויהוה ; ויהוה ; ויהוה ; ויהוה ; ויהוה ; ויהוה ;

1. Ms. om. o.

not break his word, she withdrew and went away and sat quiet until the
 end of two months; and after that time, having gone with confidence to see
 him in the morning, she found that he was dead, and had been laid on a bench
 (*σζυβίον*), and wrapt in a sheet; and that woman by her wailing and
 lamentation and weeping declared the truth of the miracle, and the foreknow-
 ledge and that in the exercise of discretion and humility for God's sake, and
 not as a man in need, he had submitted to minister to the sick. And so
 everyone who heard of it was astonished, and a great number of people
 hastened to accompany the blessed Isaac to the grave; and thus his body was
 buried with a great procession and much honour, everyone marvelling and
 wondering at him and serving God.

The history of the perfect blessed man Isaac is ended.

NEXT THE FORTY-SIXTH HISTORY, OF THE BLESSED PAUL, WHO WAS FROM THE
 CITY OF ANTIOCH².

It is therefore no small thing that the memory of the history of Paul also
 the divine man and strenuous worker, who worked in his Lord's vineyard

1. Ms. om. — 2. See *H. E.*, II, 15.
 PATR. OR. — T. XVIII. — F. 4. 44

لا يتركها من اجل ان كان له. . . . .
 (حلسه) ¹ واول هذبحه واول ددعمر ذبحا باعصفا واول. . . . .
 هفتيلا وهددحتمها. . . . .
 واول ² دعهده لدا من اجله. . . . .
 من اجله فدعاه واول. . . . .
 ذل هومعه: واول مع دها دقلمع مدبب لاله. . . . .
 وناسم دها واول هومعه. . . . .
 فذ هذبح همنده لاهعفا واول حقهبا هفتيلا. . . . .
 لاهعفا مللهما. امعا واول حذ داحنا رجه اعبس ونعا هسرجب
 هنعلمه. هفتيلا مع ذوحنا هوعلا. . . . .
 باعصفا. . . . .
 واول علبه هلا هعلا حلاله دهله اف داممعا. امعا واول حلسه
 لمقفل هفتيلا هذمه هفتيلا ههعتل ههقتل واهعفا مللهما بسبب

111 v. 11.

1. Ms. om. — 2. Something seems to have here fallen out, and, as there is a similar lacuna at p. 473, l. 13, I infer that the scribe's ms. was torn. — 3. Ms. واول.

to another city; and so accordingly he acted in this way and instituted the work of this ministration not in eastern cities only ¹, but also in many western cities too. When accordingly . . . . . ² that he was not able and sufficient himself in person to repair to every city, he used accordingly to send others, and rouse the citizens, and advise and instigate them to take up this work, so that this great and holy work, which is more pleasing to God than all labours, grew and increased, and was instituted in every place and city, through the zealous enthusiasm of the man of God. When he had organized and built up and instituted this ministration in many cities, he in his zeal repaired to the royal city also besides, insomuch that in a short time he succeeded in beginning and gaining distinction and extending it there, and instigating many of the great and eminent men to become fellow-labourers and partners in his ministration, so that consequently his ministration was manifestly extended and increased and magnified, there being no rest or intermission all the night and in the day, so that he relieved and fed and refreshed not only the poor and maimed and sick and lame and blind and old

1. Ms. om. — 2. Some words have fallen out.

عبدال اهل القديس شكري. ولما فطر ودين كرمه الى ما قبله في
الاعمال واللاه مدحه في. واه لحدهما واهتلا. معتمرا
مسما لاه اهو. امنا ودينه بال رعه في كل. او الى اله كرمه
وبعلا بكمهوه. لاهه وال رعه لاهه بهجنا الا ا كرمهوه واهه
اهه. او لاهه

مع كاه واهه واهه ماله لاهه في كل اهل في اهل واهه
اهه الا حركي فاهه اهه. الا لاهه¹ اهه واهه كرمهوه لاهه.
اهه لاهه واهه مع واهه اهه ماله. اهه لاهه لاهه لاهه
واهه واهه واهه واهه. مع واهه ماله واهه واهه واهه
اهه اهه اهه: اهه واهه لاهه لاهه لاهه لاهه لاهه لاهه
اهه واهه لاهه لاهه لاهه لاهه لاهه لاهه لاهه لاهه لاهه
لاهه لاهه واهه واهه ماله لاهه لاهه لاهه لاهه لاهه لاهه
اهه لاهه لاهه لاهه لاهه لاهه لاهه لاهه لاهه لاهه لاهه
اهه لاهه لاهه لاهه لاهه لاهه لاهه لاهه لاهه لاهه لاهه
اهه لاهه لاهه لاهه لاهه لاهه لاهه لاهه لاهه لاهه لاهه

• 114 r° b.

1. Ms. كرمهوه.

queen and the magnates also, and the rest of the people throughout the city with astonishment, and called forth praise and thanksgiving to God, and rendered the community of the blessed men itself honourable in the eyes of everyone, so that at last the king sent, and made the hall (στέγλιος) itself that fell a portico. And a second miracle which God wrought in the place where this holy community was happened as follows.

After the death of the believing Theodora the queen, when this community had also lost some of its earlier numbers, the adversaries were stirred up with envy against it, and induced the king to eject them from the former place, and remove them to another place belonging to the crown called the house of Urbicus¹. And, while a few of the holy old men were in these cells, the adversaries introduced some women with their husbands, and others who were not chaste, and filled the place where the blessed men lived, where the sacrament and the service of God used to be performed; and, whereas these men thought to defile the saints' dwelling, God purified it by a sudden fire, in that fire fell and burnt the whole of that place, only

1. Rather Urbicius.

ܘܘܢ ܕܡܘܨܐ ܕܐܢܘܩܘܠܐ ܕܐܠܐ ܕܪܘܡܐܢܐ ܕܡܘܨܐ ܕܐܢܘܩܘܠܐ ܕܐܠܐ ܕܪܘܡܐܢܐ ܕܡܘܨܐ ܕܐܢܘܩܘܠܐ
 ܕܐܠܐ ܕܪܘܡܐܢܐ ܕܡܘܨܐ ܕܐܢܘܩܘܠܐ ܕܐܠܐ ܕܪܘܡܐܢܐ ܕܡܘܨܐ ܕܐܢܘܩܘܠܐ ܕܐܠܐ ܕܪܘܡܐܢܐ
 ܕܡܘܨܐ ܕܐܢܘܩܘܠܐ ܕܐܠܐ ܕܪܘܡܐܢܐ ܕܡܘܨܐ ܕܐܢܘܩܘܠܐ ܕܐܠܐ ܕܪܘܡܐܢܐ ܕܡܘܨܐ ܕܐܢܘܩܘܠܐ
 ܕܐܠܐ ܕܪܘܡܐܢܐ ܕܡܘܨܐ ܕܐܢܘܩܘܠܐ ܕܐܠܐ ܕܪܘܡܐܢܐ ܕܡܘܨܐ ܕܐܢܘܩܘܠܐ ܕܐܠܐ ܕܪܘܡܐܢܐ ܕܡܘܨܐ ܕܐܢܘܩܘܠܐ

ܠܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ
 ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ

ܠܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ
 ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ

ܠܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ
 ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ
 ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ ܕܚܘܪܐܢܐ

1. Ms. ܠܚܘܪܐܢܐ

a small portion of it escaping, while the fire also caught some of these women themselves and burnt them. And so at last it was given to the martyrs' chapel of the holy Mar Sergius, and a monastery was built on that spot; and it remains to the present time to the glory of God, and for the purpose of the confession of his name, and to fulfil that which is written, « The Lord knoweth his own and is known by his own »¹.

The history concerning the communities which Theodora the queen gathered together in Constantinople is ended.

NEXT THE FORTY-EIGHTH HISTORY, OF THE FIVE BLESSED PATRIARCHS WHO DISTINGUISHED THEMSELVES IN EXILE (ἑξήκοσις) IN THE TIME OF THE PERSECUTION.

It seemed to us a necessary thing and one that is very proper that by means of written memorials the history also of the perfect blessed fathers and great and spiritual pastors, the arch-fathers, the five patriarchs, Severus, Theodosius, Anthimus, Sergius, and Paul, should be given to the knowledge

¹ II Tim., vi. 19. 2.

نأدهم دحسما ٲسعا دللمتمسا. ٲسعا لفللا صفتالا ءا سنا
 ٲٲا مءا هفصا. ءا سنا واسقا. ءم لا الءب. عبا صءفا
 هفر ءا صءسا مءسا ٲدلا. ءم اف الءا صا لءا لءسا
 صءسا. الءا هءةءةءا ءءةءا. ٲسعا صءسا
 لاسمءا. سءا ءا لءا ءءا ٲدءةءا. ءم سنا صءسا
 سنا ٲسعا ٲدلا ٲدءا الءةءا الءا هءةءا. ٲسعا
 هءا. عبا هءا ءءا ءءا ءءا. ءم لا سءا
 ءءا ٲسعا. الءا ءءا ٲسعا. الءا ءءا
 اف لفللا صءسا. الءا هءةءا. ءم سنا
 ءءا. ءم سنا امر ٲسعا ءءا ءءا. ءم اف صءسا
 مءسا هءةءةءا ٲسعا صءسا. ءم سنا
 مءسا. ءم سنا. ءم سنا لا ءءا. ءم لا سنا
 ءم. ءم سنا ءءا ءءا ءءا. ءم اف صءسا

pleasure' among the evil impieties of Chaleodon. And so he spoke much with the king and made entreaty to him with regard to the peace of the churches, and with regard to summoning his brothers, and, when no attention was paid to him, he took his pall and laid it on the altar before the king himself and departed, while he also wrote letters to the two patriarchs, as they also composed synodical letters to him²; and thus they made union with one another, and all the party of the believers was affected with great joy. But, when the queen saw the king's wrath against the blessed Anthimus on account of what he had done, and his great threatening, she took him and hid him in a chamber in her palace (πρὸς τὸν βασιλῆα), in order that men might not know what had befallen him, except only herself and two chamberlains her accomplices, while even the king and everyone else might think that she had removed him and banished him entirely outside the city. And so for this reason the blessed man was in great peace, while he also performed his honourable labours and his great practices; because he had in fact been a monk before and he was so afterwards also, who never tasted bread, and also never drank wine, and had passed twenty-five years in this great abstinence, it having been in fact the whole time of the episcopate and of

1 Hebr., xi, 25. — 2 'Zach. Rh.', ix, 21-26.

بعداً دفعوا به. وکذا به عملوه مع مدحنا الحبيبنا: *اليعاقبه*
 * 11 v. a. *بمنازعتنا هذه*. *وامع فخره في* *اليعاقبه* *و* *ال* *لما* *مدحنا*.
 لهجنا به *لا* *بهمه* *فلهجنا* *والاصح* *بنا*. *طريفا* *و* *بمعنا* *مع*
رحنا *اتمدنا* *سالمنا* *مدنا* *و* *ال* *ف* *و*. *دله* *رحنا* *بسته* *و* *فدخلا*
معه *بنا*. *ال* *مع* *نا* *معنا*. *ال* *جهدنا* *المعنا* *و* *المنا* *معنا*
المعنا *و* *معنا*. *ب* *ال* *فدخلا* *سبنا* *حنا* *معنا* *ال* *بنا*. *و* *المنا*
ب *نا* *و* *معه* *بنا*. *ب* *ال* *معنا* *و* *بنا* *بنا* *و* *بنا* *و* *بنا*
معنا *بنا*. *ب* *امر* *عنا* *ال* *مدنا* *طريفا* *بنا* *بنا* *و* *بنا* *بنا*
و *بنا* *ال* *ال* *ال*. *فنا* *بنا* *و* *ال* *و* *بنا* *و* *بنا* *بنا*. *حنا*
دنا *مدنا*. *نا* *ال* *بنا* *معنا* *بنا* *معنا* *بنا* *و* *بنا* *بنا*
فدخلا. *ب* *مدنا* *معه* *بنا* *بنا* *بنا*. *لا* *بنا* *ال* *بنا*. *فنا* *بنا* *بنا*
 * 11 v. b. *طريفا* *و* *بنا* *و* *بنا* *بنا*. *عنا* *ال* *بنا* *سبنا* *بنا*.

his banishment, he fell into a sickness; and afterwards they carried him from the desert to a city of Egypt called Ksoi¹, and there he ended the course of his conflict (*ἀγών*), and went to the Lord².

But the blessed Theodosius, patriarch of Alexandria, also had been bravely contending in the conflict (*ἀγών*) of persecution for a considerable time, during all the lifetime of king Justinian, and did so after his death³, even to the present time, which is the year eight hundred and seventy seven⁴, (a new king having also succeeded in the same year, who is Justinian's sister's son, who also promises with the help of the blessed Theodosius to bring about the peace of the church), having carried on a contest for about thirty years in exile (*ἐξορία*) from place to place and from country to country. And he also as well ended the course of his practices in the same year, in the same royal city, nine months after the death of the same Justinian the king⁵, nothing whatever having been done in the matter of the union of the church. And he completed thirty-one years and a half⁷ in the conflicts (*ἀγών*) of

1. Nots (Ptol. IV, v, 59; Steph. Byz., s. v., Plin., v, 9) — 2, 8 Feb., 538. — 3, 14 Nov., 565. — 4, 565, 6. — 5. This sentence and the following, inconsistent with the preceding and with the end of the ch., are clearly a later addition of the author; see Introd., p. vii. — 6. This would place his death in Aug., 566; but 'Dionysius', who usually follows John, places it on 19 June, and in the Coptic calendar he is celebrated on 22 June. — 7. This must be reckoned from his expulsion by the Julianists in Feb., 535.

ܡܢ ܐܝ ܐܢܝܢ ܕܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ
 ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ
 ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ
 ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ
 ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ

ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ
 ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ
 ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ
 ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ
 ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ ܘܥܠܝܘܨܐ

116 rº a.

persecution and exile (ἐξορία) from place to place, having also gained distinction and renown all over the commonwealth (πολιτείαν) of us Romans, and he went in heroic fashion to the Lord. A period of some years therefore after the death of the blessed Severus the blessed Sergius succeeded him in orthodoxy (ὀρθοδοξίαν) ¹, who was by his birth (γένεσις) a man of Thella ², a learned and well-read man, and among men renowned and well-known and honoured, and as regards God devout and given to fasting and a Nazirite, and a keeper of vigils, and a lover of quietude, and of reading the Scriptures and the exposition of the fathers, so that he was skillful in his speech, and a man of understanding. ³

This man therefore, having attained ordination (χειροτονίαν) to the patriarchate while in the royal city, and presided over the church, teaching and comforting and edifying and establishing everyone in the truth for three years after he had received the right hand of the high-priesthood of Antioch, ended his course, and was carried from the life here to our Lord in the same royal city. After three years from this man's decease a certain Alexandrine whose name was Paul attained the high-priesthood of the same see, that is

1. I. e., in the Monophysite succession, as opposed to the Chalcedonian patriarchs. — 2. Constantina. — 3. See p. 489.

αὐτῶν ἡμεῖς ἐκ τῆς ἀρχῆς ἕως ἄρτι· καὶ ἡμεῖς
 ἐκ τῆς ἀρχῆς ἕως ἄρτι· καὶ ἡμεῖς

ἡμεῖς ἐκ τῆς ἀρχῆς ἕως ἄρτι· καὶ ἡμεῖς
 ἐκ τῆς ἀρχῆς ἕως ἄρτι· καὶ ἡμεῖς

ἡμεῖς ἐκ τῆς ἀρχῆς ἕως ἄρτι· καὶ ἡμεῖς
 ἐκ τῆς ἀρχῆς ἕως ἄρτι· καὶ ἡμεῖς

ἡμεῖς ἐκ τῆς ἀρχῆς ἕως ἄρτι· καὶ ἡμεῖς
 ἐκ τῆς ἀρχῆς ἕως ἄρτι· καὶ ἡμεῖς
 ἐκ τῆς ἀρχῆς ἕως ἄρτι· καὶ ἡμεῖς
 ἐκ τῆς ἀρχῆς ἕως ἄρτι· καὶ ἡμεῖς
 ἐκ τῆς ἀρχῆς ἕως ἄρτι· καὶ ἡμεῖς
 ἐκ τῆς ἀρχῆς ἕως ἄρτι· καὶ ἡμεῖς
 ἐκ τῆς ἀρχῆς ἕως ἄρτι· καὶ ἡμεῖς
 ἐκ τῆς ἀρχῆς ἕως ἄρτι· καὶ ἡμεῖς

outside in banishment: who also down to the present day after king Justinian's death is in the body with archbishop Theodosius. ¹

The history of the five blessed patriarchs who distinguished themselves in exile (ἔξορίζ) in the time of the persecution is ended.

NEXT THE FORTY-NINTH HISTORY, OF THE BLESSED JAMES THE BISHOP AND BRAVE AND VALIANT COMBATANT (ἄγιος Ἰάκωβος ὁ ἐπίσκοπος καὶ ἁγίος ἡμίλλος ὁ μακάριος).

It would not therefore be easy for any one to approach the task of relating the history of the blessed James without fear, a history which transcends all the extent of the limits of narrative, a man whose story is higher than all words and all understandings; but out of love of truth we will through our poor language and in our contemptible writing make both a memorial of a few of his own excellencies and a picture of the exhalation of his spiritual beauties. This saint therefore and veritable man of God from his boyhood, while he also was by his birth (γένεσις) from Thella², was trained in the celebrated convent of the monastery called that of Fsiltha³, but some cause

1. See ch. 50. — 2. Constantina. — 3. Sc. 'the quarry'.

هنيئما ياتيهم من الله في الدنيا والآخرة: واذ يوه مدونه لهجتها مضمومة
 اعلم ان الاميراء وبعثها دونهما. واذ اجتمعوا في مدينة بصرى سنة 527
 ملاحمها من اجلها وبعثها. من من ملاحمها ملاحمها دارمها وذا
 الملاحمها: وبعثها دونه في اجملها ملاحمها لبعثها سنة. ملاحمها يوه
 لهجتها مضمومة دونهما ردهما لبعثها دونهما. دونهما وذا ملاحمها
 اقبلها دونهما وذا ملاحمها. ملاحمها لبعثها لبعثها وبعثها
 وبعثها. من لبعثها ملاحمها وبعثها لبعثها سنة. ملاحمها وبعثها
 ملاحمها لبعثها ردهما وبعثها. من لبعثها ملاحمها وبعثها
 ملاحمها لبعثها. واذ لهجتها هنيئما ياتيهم من الله وبعثها. ملاحمها
 ملاحمها وبعثها وبعثها ملاحمها وبعثها سنة. ملاحمها لبعثها
 وبعثها وبعثها وبعثها ملاحمها وبعثها سنة. ملاحمها لبعثها
 وبعثها ملاحمها وبعثها ملاحمها وبعثها سنة. ملاحمها لبعثها

* 116 v. a.

summoned him together with the blessed Sergius whom we mentioned
 above', who also attained the honour of the high-priesthood through the
 blessed James, with him first to go up to the royal city on account of the
 faith². And, when they had been received with great honour by the belie-
 ving queen, and she had given them also a house and the rest of what they
 needed, thenceforth the blessed James dwelt alone in a little cell, in great
 retirement and arduous labours, and asceticism beyond measure, and in
 extraordinary poverty moreover in mode of life and in clothing, since he
 would cut one thick and ugly cloak of withes (?) into two, and out of its
 halves make what was required for his clothing and his scanty covering³, and,
 though the blessed Sergius also as well did as he did and associated himself
 with him in fasting and vigil and constant recitation of service, yet he fell
 very far short of the standard of his retirement and his severe practices, on
 account of the communications brought by many who used to come to them
 and with whom he was required to speak: but the blessed James entirely
 refused to take part in these things, and refused also to appear during the

1. P. 487. — 2. According to the spurious life (see Appendix) for a conference with the Chalce-
 donians; but, if he became a bp. in 542 (ch. 50) and lived 45 yrs in CP., he must have come in 527,
 which is before the time of the conferences. — 3. See p. 319, n. 2. The meaning may also be that
 he used half for clothing and half for a night-covering. From this attire he got the nickname 'Burd-
 'aya' or 'Burd'ana' (the man of the patchwork garment); cf. p. 423.

دامت ما الحذ من ملكها. في يوم امر رجلها بها وقتما سمعته حقا
 انه كان ذو حمة مملو بالحق والعدل: انه به حياها من مدينتها
 ومدينتها ملكها. من ملكها هيها لافهمها الابن. حمر اسنا
 لهنا من انا: حذما. بعده لاونا. من: حذا له حذا
 ومدينتها. سبعة: انا لها ومها. حدة¹ فعلها بها: وقد منها.
 من: ومها وماها لاونا: من: به لهنا ممي: لاونا ومدينتها
 (لاونا ومنا) ². من: حسا الهنا. من: حذنا: اعدها.
 من ممي: من فبعد ومها: ومها حلا فتها حدها: الاونا قدسنا.
 امر بها: حذ حدها ممي. من: حدها لاونا: ومنا: حذنا
 من: لا انا: له نسا: بالنا: ومدينتها. من: امر ملكها: اعدها
 لبعده لعنا: ومها. لاونا: من: من: ومدينتها. من: حذنا
 ومنا. من: لها: ملكها: ومدينتها. حدها حذنا

* 116 A B

1. Ms. حدة. — 2. Ms. om.; ins. from ch. 50.

day outside his cell. But, when he had been engaged for a period of about fifteen years in these labours in the same royal city in his cell, then by the provision and at the instigation of the believing queen he was under great pressure summoned to the episcopacy, together with another blessed man from the country of Arabia whose name was Theodore; because the party of the believers had diminished and a deficiency had moreover arisen in the order of the priesthood over all the commonwealth (πολιτείᾳ) of the party of the believers. And, when both had received the high-priesthood, that is the blessed James that of the city of Edessa and Theodore that of Hirtha of the Saracens¹, then he armed himself with divine strength, and went out to the work of his ministry, while he thenceforth began to pour out the priesthood derived from him copiously over the regions in all the eastern districts, like a great river in the days of Nisan², having entered upon the high road of heroism at a vigorous spiritual pace without ceasing or resting night and day, while in accordance with the saying of the apostle he clothed himself in the breastplate of righteousness, and girded his loins with the perfection of faith, and took hold of the shield of salvation³, while he was at all times carrying on a contest on behalf of the truth 'on the right hand and on the left,

1. Also called Hirtha d Nurman (p. 145). The mention of Theodore and his see has been omitted in the ms. and is supplied from ch. 50. — 2. April. — 3. Eph., vi. 16-17.

دحلعه ذنپ ۱۰۰۱. هوعنا دلاؤلا "دلاسا ساتلا :م مع اسمنا وفتها
 مچمدا لخمينا مدلعا مهلهلينا هولمف: اف لالخصبنا ولاحلوه
 الاؤلا. حيزهلا سيرا وبعدهلا زول ۱۰۰۱ ولا جلما. مومفلا دنبرا وبعدهلا
 ودهلا مدممنا اؤلاوهه. ده حلسه؛ دلههلا وملكهوه مومدهلا
 ودههلا. الا اف * دمالا هدهدا دلسنا سنملا مودلعا ودهلا وحا * 117 p. a.
 ودمدمنا وحقا وحقا. امحل وحقا لوجه حولا فتن مدمامد ۱۰۰۱.
 حولا الا؛ دمومنا. امنا ودهلاوه اقتسممنا هقوه؛ وها مع حولا وحق
 مدمومنه. سلاسمه ددهم لملاسبه مومفمسهلا. مچ حولا فتن
 دلهلا دتيرمدا زولمه ۱۰۰۰۱. اهنا؛ مچ لمدهلا الاؤلا. هلا اءلمر
 داتمهوه؛ ودههلا م؛ املم وحنم ۱۰۰۰۱ بعهه. مچ لمن لمب مع الاؤلا
 نار ۱۰۰۱. مچ لملال ل بجه سب اممدا: دلهلا دنبرا وبعدهلا
 موملا ۱۰۰۱. سلا استلا لملال م؛ وحنم او ملان قملم حوالا ودهلا
 دنپ ۱۰۰۱. مچ لوجه دمالا الا؛ لعلامد ۱۰۰۱: مومف حلهلا؛ ودههلا. مچ
 سحرنا حبعدهلاوه مملاس ۱۰۰۱ موملم دنبرا؛ حلالا استلا. مچ اولم

in glory and in dishonour' 1. And so in the upper and lower countries, while he was running the vigorous course of heroism without ceasing from the Persian frontier even as far as the royal city of Constantinople, and Alexandria and all the countries, and fulfilling the work of the ministry to all the orthodox (ὀρθόδοξοι) believers, not only by organizing the clergy and the giving of the priesthood, but also by consoling and comforting and edifying and strengthening and teaching all the party of the believers everywhere 2; so that consequently his fame was carried over all quarters, and in every country and city; so that all the synodite bishops from all sides were exasperated, and made threats against him to arrest him and tear him in pieces. And, while they were running after him with menaces in all quarters, he was sheltered by the divine grace, and was not delivered into the hands of his pursuers, and of those who sought his life 3. For, whenever he went to any district, he would complete all the work of his ministry in one night perhaps and one day, and would pass the next night thirty or forty miles or more farther on; and, whenever news of him was heard in one district, and his pursuers went out after him, the brave man would be found in his heroism fulfilling his work in

1, II Cor., vi, 7, 8 — 2. The sentence is left unfinished. — 3. Jer., XLIV, 30.

1010 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000

1. Ms. *om.* — 2. Ms. *ἄσπ.* corr. from the interpolated life (see *Introd.*, p. xiv). V. D. and L. render 'aurum', but do not give *ἄσπ.* as an emendation. — 3. Ms. *ἄσπ.*

another district, while those who were running after him to the right and to the left were found beating the air (*ἀέρι*), and¹, exasperated and biting their fingers, they would turn back with great shame, filled with bitterness and confusion and gnashing their molars against the man mighty in his Lord, and that while news of him was flying about to-day in one quarter and to-morrow in another; while for his part he resolutely refused to allow even a travelling-companion to carry any gold² or silver or bronze with him, or any food upon the journey, though he would travel extended stages (*μυζυσίων*) at a vigorous pace, since on many days they would traverse more than the miles of the stage (*μυζυσίων*), while he would not consent to the fast and abstinence being broken; in-somuch that on many days men could not travel with him and minister to him more than a short time, since they could not hasten on with his old age and support and endure his abstinence; while he also would not consent to avail himself of the use of an animal for riding or for driving, but he used to accomplish his travelling on foot, since besides being strengthened by divine grace he further also possessed a sound body by nature. And thus he would accomplish the course along the road of

1. Ms. *om.* — 2. So I emend from the interpolated life (see *Introd.*, p. xiv, n. 7).

TABLE OF CONTENTS

	Pages.
24. Life of John of Thella	311
25. Life of John of Hephaestopolis.	324
26. Life of Thomas of Damascus.	338
27. Life of Susan.	339
28. Life of Mary.	357
29. Life of Malkha	360
30. Life of Elijah of Dara.	373
31. Lives of Elijah and Theodore.	374
32. Of a monk who stole.	385
33. Life of Hala.	390
34. Life of Simeon the scribe.	399
35. Of the Amidene couvents.	405
36. Life of Mare the solitary.	422
37. (missing).	
38. Life of Aaron	439
39. Life of Leontius.	443
40. Life of Abraham the presbyter.	445
41. Lives of Bassian and Romanus.	450
42. Lives of Mari, Sergius, and Daniel	453
43. Lives of four deacons.	456
44. Life of Tribunus.	459
45. Life of Isaac.	466
46. Life of Pauf of Antioch.	469
47. Of the refuges in Constantinople.	474
48. Lives of five patriarchs.	482
49. Life of James	488

MSS. USED IN THE PRESENT FASCICULE

A = Brit. Mus. Add. 14647 (688).
B = " " " 14650 (875).
D = " " " 7190 (12 th cent.).
E = " " " 14651 (859).
G = " " " 18814 (9 th cent.).
H = " " " 14735 (12 th cent.).

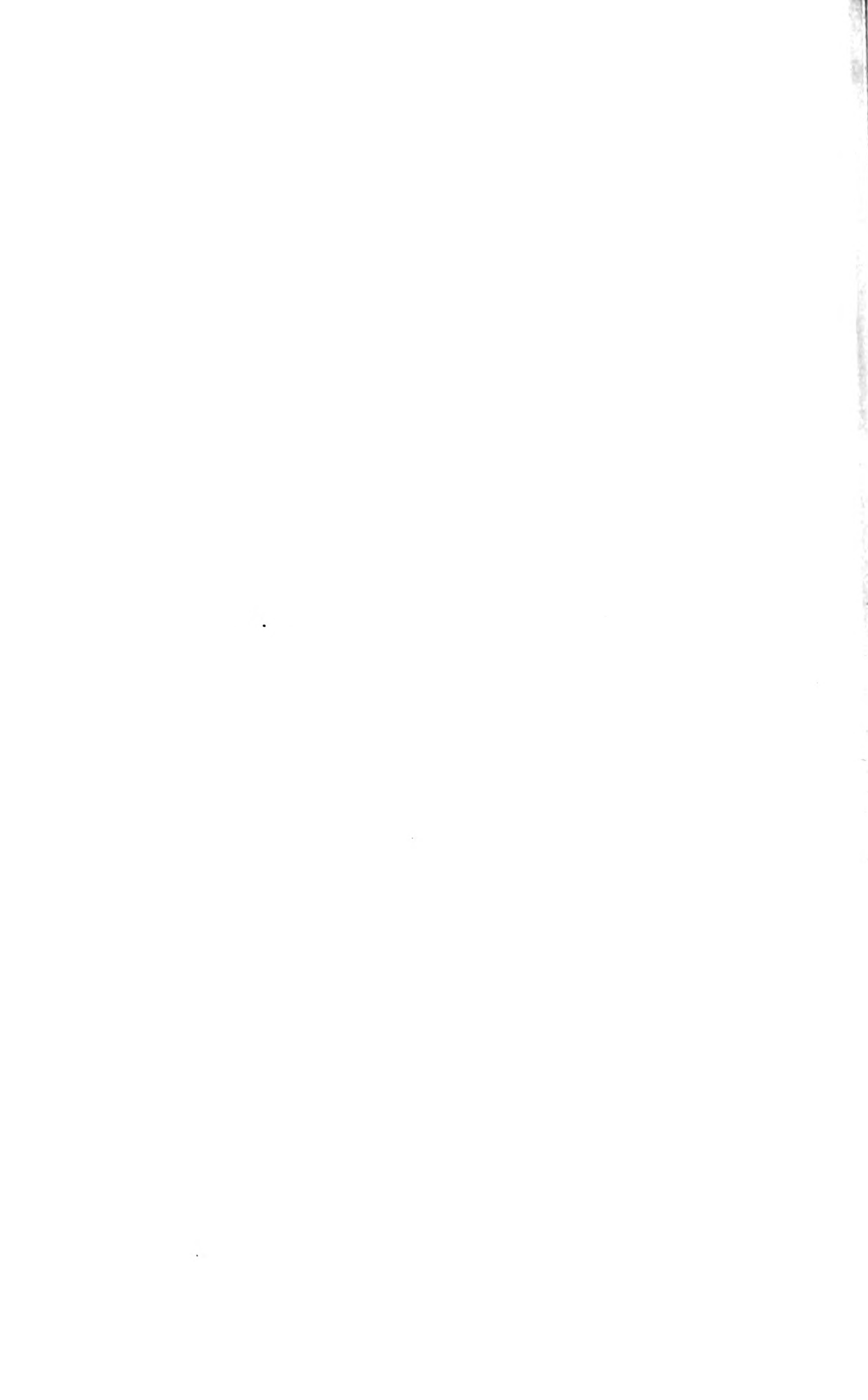

HISTOIRE
DE YAHYA-IBN-SA'ÏD D'ANTIOCHE
CONTINUEUR DE SA'ÏD-IBN-BITRIQ

ÉDITÉE ET TRADUITE EN FRANÇAIS

PAR

I. KRATCHKOVSKY ET A. VASILIEV

AVANT-PROPOS

Yahya d'Antioche (*al-Antaki*), historien arabe chrétien du XIe siècle, continuateur de l'histoire d'Eutychius (*Saïd ibn al-Bithriq*), a été peu connu en Europe jusqu'au XVIIIe siècle, et même pendant la première moitié du dix-neuvième. Son œuvre principale fut portée à la connaissance des savants par le Baron von Rosen en 1883, par son livre sur l'empereur Basile Bulgaroktonos¹. Tous les détails sur les manuscrits connus à cette époque, sur la vie de l'auteur et son histoire, y ont été réunis avec le plus grand soin; et jusqu'à présent ce livre reste comme une mine quasi inépuisable pour tous les renseignements qui ont trait à cette question. Il est regrettable que la science européenne n'ait pas utilisé l'ouvrage de von Rosen dans une plus large mesure; G. Schlumberger² est le seul qui l'ait fait connaître en partie au public.

En Russie, il faut le dire, Yahya a davantage attiré la curiosité : des traductions de morceaux assez considérables ont été insérées par N. Mednikov dans son ouvrage capital sur la Palestine³ et par A. A. Vasiliev dans le second volume de son livre sur les relations des Byzantins avec les Arabes⁴. Mais l'édition avec traduction complète qu'avait rêvée von Rosen n'a pas été achevée par lui. Ce n'est qu'en 1909 que nous avons eu le texte complet grâce aux efforts infatigables du R. P. Louis Cheikho et de ses savants collaborateurs⁵.

Si maintenant, alors que quinze ans à peine sont écoulés, nous entreprenons une édition parallèle, c'est tout d'abord à cause du manque d'une traduction du texte complet en langue européenne. En outre, les circonstances nous ont permis d'utiliser des manuscrits ou des matériaux restés inconnus ou inaccessibles aux collaborateurs du *Corpus Scriptorum Orientalium*; nous

1. BARON VON ROSEN, Императоръ Василій Болгаробойца. St-Petersbourg, 1883.

2. G. SCHLUMBERGER, *Un empereur byzantin au Xe siècle. Nicéphore Phocas*, Paris, 1896, réimprimé dans : *L'épopée byzantine à la fin du Xe siècle*, t. II, Paris, 1900.

3. N. МЕДНИКОВ, Палестина отъ завоеванія ея арабами до крестовыхъ походовъ по арабскимъ источникамъ, t. III, S.-Petersbourg, 1897-1902.

4. A. A. VASILIEV, Византия и арабы, II, S.-Petersbourg, 1902.

5. *Annales Yahya Ibn Saïd Antiochensis*, Beryti-Parisiis, 1909, dans *Corpus Scriptorum Orientalium*, Scriptores arabici, Series III, tome VII.

espérons que plusieurs endroits du texte ainsi que certains noms propres se trouveront éclaircis par notre édition.

Les manuscrits qui ont servi de base principale à l'établissement de notre texte sont au nombre de trois, savoir :

P — manuscrit de la Bibliothèque publique à Leningrad, le plus ancien de tous les manuscrits connus, probablement du xve siècle. Il fut apporté du Sinaï et — comme l'a montré le Baron von Rosen¹, représente la rédaction longue de l'ouvrage. Les variantes de ce manuscrit recueillies avec soin par L. Cheikho² ne sont cependant pas complètes.

B — manuscrit de la Bibliothèque nationale de Paris qui a servi de base à l'édition L. Cheikho. Il est décrit d'une façon complète par Baron von Rosen (pp. 096-0103), d'après lequel il représente la rédaction courte de l'ouvrage : il fut écrit probablement au xviie siècle.

S — manuscrit, qui a appartenu au lecteur de langue arabe à l'Université de Leningrad, Fadhlallah Sarrouf de Damas. Ce manuscrit est actuellement au Musée Asiatique de l'Académie des Sciences de Russie³. Il est resté inconnu jusqu'à présent : il n'a été utilisé ni par von Rosen, ni par L. Cheikho. Il est de date récente, copié en 1852 d'après un original qui se trouvait, semble-t-il, à Damas. Son intérêt consiste principalement en ce qu'il représente la rédaction mixte : sa partie fondamentale correspond à la rédaction courte (= B) complétée ensuite d'après la plus ancienne rédaction qui est aussi la plus longue (= P).

Grâce à l'édition de L. Cheikho nous pouvons utiliser les variantes de deux autres manuscrits :

C — manuscrit appartenant à M. Habib Zayyat à Alexandrie qui est décrit en détail par lui-même dans le *Journal Asiatique*⁴. Il a été copié à la fin du xviie siècle à Tripoli en Syrie; d'après quelques particularités on peut le regarder comme la rédaction complète de la chronique. Von Rosen en avait déjà soupçonné l'existence⁵. Son texte est souvent assez différent de celui de la rédaction longue (= P) et aussi de la rédaction courte (= B).

L — manuscrit conservé à Beyrouth de provenance moderne, copié vers 1850 probablement d'après un original trouvé à Damas (Cheikho, p. 2 et 331). Son texte correspond en grande partie et presque littéralement à notre manuscrit S. Il se trouve maintenant à la Bibliothèque de l'Université Saint-Joseph⁶.

D'un grand secours pour nous ont été les papiers laissés par le Baron von

1. *Op. cit.* pp. 091-096.

2. *Op. cit.* p. 298-331. — 3. *Bulletin de l'Académie*, 1918, p. 1346-1347, N. 155.

4. Série 10, vol. III, 1904, pp. 350-356.

5. *Op. cit.* p. 0103. — 6. Voir L. СМЕЙХО, *Catalogue raisonné des manuscrits historiques de la Bibliothèque Orientale de l'Université Saint-Joseph*, Beyrouth, 1913, p. 214, N. 2.

Rosen, actuellement au Musée Asiatique¹. Ce sont les copies faites par lui d'après les manuscrits de Paris (= B) et Leningrad (= P), la traduction russe de la chronique, faite en 1879, et quelques remarques qui ont été publiées çà et là².

En établissant le texte nous avons eu en vue non seulement les historiens et les philologues, mais aussi les linguistes. Les études de la dialectologie arabe et de l'histoire de cette langue nous ont montré dans les derniers temps combien de détails intéressants sont conservés par les auteurs arabes-chrétiens. C'est à cause de cela que nous n'avons pas osé remplacer les formes vulgaires ou dialectales du manuscrit par les formes classiques, comme l'a fait souvent L. Cheikho. En nous basant principalement sur P, nous avons conservé ses formes dialectales, même dans plusieurs cas où les manuscrits modernes de la chronique copiés par des puristes ont été corrigés suivant les formes classiques.

A la fin de l'ouvrage on trouvera une étude détaillée sur les manuscrits de la chronique et sa valeur historique ainsi qu'un glossaire de mots et de formes rares.

1. Voir *Bulletin de l'Académie des Sciences de Russie*, 1918, pp. 1323-1350.

2. *Bulletin*, p. 1347, N. 156; p. 1331, N. 25 et p. 1332, N. 26.

LISTE DES ABREVIATIONS

- B. — Paris, Bibliothèque nationale, Fonds arabe n° 291 ff. 82^v-137^v.
- C. — Manuscrit d'Alexandrie.
- Ch. — L. Curikuo *Annales Yahia Ibn Saïd Antiochensis*, Corpus scriptorum christianorum orientalium, curantibus C. Axor, G. Mi. etc. Scriptores arabici, Textus, Series tertia, Tomus VII, Beryti-Parisiis, 1909.
- L. — Manuscrit de Beyrouth.
- ΜΕΔΙΚΟΥ. — *Medukov*, La Palestine depuis la conquête par les Arabes jusqu'aux Croisades (en russe). Additions, II-1, Saint-Petersbourg, 1897.
- P. — Manuscrit de la Bibliothèque publique à Leningrad.
- R. — ROSEN, L'empereur Basile Bulgaroktonos (le Tueur des Bulgares). Extraits de la Chronique de Yahia d'Antioche (en russe). Saint-Petersbourg, 1883.
- S. — Manuscrit du Musée Asiatique à Leningrad.
- VASULIY. — *Vasiliev*, Byzance et les Arabes. Les relations politiques entre Byzance et les Arabes à l'époque de la dynastie macédonienne (en russe). Saint-Petersbourg, 1902.
-

* بسم الله الرحمن الرحيم¹

* P. I. 1.
* B. I. 827.
* S. p. 5.
* Ch. p. 91.
* R. p. 99.

الكتاب الذي صنعه يحيى بن سعيد² الانطاكي تبعا³ لتاريخ سعيد بن بطريق⁴ قصدي في هذا الكتاب أن اذكر جمل ما انتهى⁵ التي وصح⁶ عندي من الاخبار السالفة والحوادث الكائنة منذ المدة التي⁷ انتهى⁸ اليها تاريخ⁹ سعيد بن بطريق¹⁰ بطريق الاسكندرية¹¹ الى زماننا هذا توحيًا¹² لقضاء¹³ حق من سألني تأليفه وتصنيفه وحرصني¹⁴ على جمعه ونظمه والله يحرسه ويقه¹⁵ ما يتخوفه وذلك ان سعيد بن بطريق انتهى في تاريخه الى السنة الخامسة من خلافة الرازي وهي سنة ست وعشرين وثلاثمائة للهجرة¹⁶ ومات في سنة ثمان وعشرين وثلاثمائة وسأذكر

1. SL add. بكتابة بحسن توفيقه. — 2. SL. سعيد. — 3. LS. — 4. CCh. تبعا. — 5. LS. بطريق. — 6. P. انتهى. — 7. P. الذي. — 8. Ch. om. — 9. BCh. om. — 10. PBChR. لتصنيفي. — 11. LS. توجبا. — 12. BCh. حرصني. — 13. B ويريد.

* Au nom de Dieu élément, miséricordieux¹ :

* Ch. p. 91

Livre que composa Yahya, fils de Sa'ïd, d'Antioche, comme suite de l'histoire de Sa'ïd, fils de Bithriq. (Introduction)

Mon but dans ce livre est de donner tous les récits des temps passés, venus à ma connaissance et, à mon avis, authentiques, et aussi les événements qui ont eu lieu depuis l'époque à laquelle s'arrête l'histoire de Sa'ïd, fils de Bithriq, patriarche d'Alexandrie, jusqu'à notre temps. J'ai l'intention de m'acquitter de mon obligation à l'égard de celui qui m'a prié de faire (ce livre) et de l'écrire, qui m'a poussé à le mettre en ordre et à le composer. Que Dieu le garde et le préserve de ce qu'il redoute².

Or, Sa'ïd, fils de Bithriq, s'arrête dans son histoire à la cinquième année du califat d'ar-Radhi, c'est-à-dire à l'année 326 de l'hégire³. (Sa'ïd, fils de Bithriq) lui-même mourut en l'an 328⁴. J'indiquerai le jour et le mois de l'an-

1. LS ajoutent : Nous commençons ce livre avec l'aide de Dieu et de sa bonne assistance. Le commencement de l'histoire de Yahya a été traduit en russe par Rosen, 013-017. — 2. C'est-à-dire : du châtimeut au jour du jugement dernier. — 3. L'année 326 de l'hégire = 8 nov. 937-28 oct. 938. Le califat d'ar-Radhi 322-329 de l'hégire = 934-940. — 4. L'année 328 de l'hégire = 18 oct. 939-5 oct. 940.

تاريخ اليوم والشهر من السنة التي مات فيها في موضعه من كتابي هذا وان ارتب¹ ذلك² على النحو الذي رتبته³ واقصد فيه المناهج التي قصدتها فأتمف³ أسماء جميع الخلفاء والملوك الذين وقفت⁴ على اسمائهم ومدّة ايام ملك كل واحد منهم واضيف الى ذلك⁵ جملا مما انتهى¹ الى من اخبارهم وسيرهم والحوادث التي كانت في ايامهم اتجنب⁶ فيها الاطالة في الشرح والايجاز في الاختصار واسلك الطريق المتوسطة بين الطريقتين فان النفوس الى معرفة الاخبار القريبة العهد اكر تطلعا واعظم شوقا⁷ واذكر فيه ايضا⁷ أسماء بطاركة الاسكندرية وبيت المقدس⁸ وانطاكية والتسطنطينية⁹ واعمارهم في كراسيم نحو ما فعل في تاريخه ويكون جزءا¹⁰ مفردا¹⁰ مضافا الى كتابه¹¹ واما¹¹ بطاركة رومية فلم يحصل لي¹² اسماءهم¹³ على التحقيق وذلك ان سعيد بن بطريق البطريرك¹¹ ذكرهم على الولا من بطرس رئيس¹⁵ الحواريين¹⁶ الى غابريوس¹⁷

1. P. BChI. اربت SR. اربى. — 2. C. om. — 3. Ch. فأضيف. — 4. B. ما. — 5. P. انتقيا. — 6. CCh. اتجنب. — 7. BSCh. — 8. BSR. جزوا. — 9. P. والتسطنطينية وانطاكية. — 10. B. — 11. C. واما. — 12. B. — 13. B. — 14. BCh. — 15. P. راس. — 16. B. الحواريين. — 17. RPL. غابريوس. Il faut lire « Agathon ».

née où il mourut, à l'endroit le concernant dans mon livre; je classerai (les matériaux) de la même manière qu'il les a classés, et j'irai par la même voie où il est allé. Je mentionnerai tous les califes et les rois, dont j'ai appris les noms, et la durée du règne de chacun d'eux; j'y ajouterai tout ce qui m'est parvenu de leurs actes, de leur vie et des événements qui ont eu lieu à leur époque. Avec cela j'éviterai la longueur dans l'exposition (des détails) et la concision (excessive) dans le récit abrégé, et je suivrai un juste milieu entre les deux. Car les esprits recherchent plus souvent et aspirent davantage à la connaissance des événements proches de l'actualité.

J'y mentionnerai également les noms des patriarches d'Alexandrie, de Jérusalem, d'Antioche et de Constantinople, la durée de l'occupation par eux de leurs sièges, de même que l'a fait dans son histoire (Sa'ïd, fils de Bithriq).

• ch. p. 92. (Mon livre) sera un volume séparé, * à joindre à son livre.

Quant aux patriarches de Rome, leurs noms ne me sont pas parvenus avec certitude. En effet, le patriarche Sa'ïd, fils de Bithriq, les a nommés, l'un

البطريق الذي¹ في زمان² رياسته³ كان⁴ المجمع السادس * وهو المائتا وتسعة وثمانون⁵ في القسطنطينية في زمان⁶ ملك قسطنطين بن قسطنس⁷ ملك الروم في ايام⁸ خلافة يزيد بن معاوية بن ابي سفيان ولم⁹ يذكر من صار بعده * وقد ذكر ذلك في * النصف الثاني من كتابه فقال ولم يقع لنا اسماء بطارقة رومية منذ مات غاييوس¹⁰ بطريقها¹¹ ولا شيء من اخبارهم من¹² ذلك الوقت الى ان وضعت هذا الكتاب ولم¹³ يزل غاييوس¹⁴ هذا يذكر في الذبتخن¹⁵ منذ اجتمع¹⁶ المجمع السادس الى بعد وفاة¹⁷ سعيد بن بطريق البطريق¹⁸ بمدة طويلة ليست يحصا¹⁹ مقدارها وذكر بعده اسم بطريق * آخر يسمى بانذكته²⁰ فلم يزل اسمه مذكوراً²¹ في الذبتخن²² الى سنة نيف وتسعين وثلاثمائة للهجرة

1. BCh add. كان. — 2. BCh زمن. — 3. Ch رياسته. — 4. BCh om. — 5. BCh om. — 6. BCh زمن. — 7. LS قسطنس. — 8. LS om. — 9. Ch فلم. — 10. RP غاييوس LS غاييوس. — 11. BLS بطريقها. — 12. S منذ. — 13. Ch فلم. — 14. V. supra. — 15. BCh الذبتخن. — 16. LS الذبتخن. — 17. P وافدا. — 18. BSCh om. — 19. BSCh يعرف. — 20. BSCh تحصا. — 21. BS مذكوراً. — 22. V. supra.

après l'autre, depuis Pierre, chef des Apôtres, jusqu'au patriarche Agapius¹, à l'époque duquel eut lieu le sixième concile des deux cent quatre-vingt-neuf à Constantinople, sous le règne de Constantin, fils de Constance, empereur des Grecs², du temps du califat de Yézid-ibn-Mo'awia-ibn-Abou-Sofyan³. Mais il ne dit pas qui lui succéda, et c'est ce qu'il signale dans la seconde partie de son livre, où il dit : « Les noms des patriarches de Rome depuis la mort du patriarche Agapius ne nous sont pas parvenus, ni les renseignements à leur égard depuis ce temps-là jusqu'au moment où j'ai composé ce livre⁴. » On n'omit pas d'inscrire cet Agapius dans les diptyques depuis la convocation du sixième concile jusqu'à l'époque postérieure à la mort du patriarche Sa'ïd, fils de Bithriq, pendant un long temps dont la durée n'est pas précise. Après lui (Agathon) on mentionne un autre patriarche nommé Benoît⁵ : et on ne cesse pas d'inscrire son nom dans les diptyques jusqu'après la 390e année de l'hégire⁶. Après Benoît il y a eu un certain nombre de patriarches ; mais

1. Il faut lire « Agathon ». Le pape Agathon siégea en 678-681. Le nom est correct dans l'Histoire Universelle d'Agapius de Menbidj, éd. Vasiliev, II (2), 493 (233) *Patrologia Orientalis*, VIII ; éd. Cheikho, 353. — 2. Le sixième concile œcuménique, 7 nov. 680-16 sept. 681, sous l'empereur Constantin IV (668-685). — 3. Yézid I régna en 660-674 de l'hégire = 680-683. — 4. V. *Eutychiï patr. alexandrini Annales*. Éd. Pocockius. Oxoniae, 1658. II, 400-401 ; éd. Cheikho, *Carra de l'aux. Zayyat*. Beryti-Parisiis, 1909, 49. — 5. Le pape Benoît en 684-685. — 6. L'année 390 de l'hégire = 13 déc. 999-30 nov. 1000.

وقد كان سير بعد بانذكته¹ هذا بطاركة عدة إلا أنه لم يرفع لاحد² منهم في بلاد مصر والشام اسم ولا ذكرا لا لقطع اخبارهم وبعد بلادهم³ واقتصروا على ذكر⁴ بانذكته المتوفى وفي زماننا هذا سيروا عليها بطريركنا يسمى يوحنا ورفعوا اسمه واستعملوا اسم بانذكته المتوفى⁵ فهذا هو السبب المانع من⁶ تدوين اسمائهم⁷ والعدر في الاضراب⁸ عن ذكرهم وكنت⁹ الفت هذا الكتاب لمن كلفني بتأليفه¹⁰ ووقع لي¹¹ بعد ذلك تواريخ لم¹² اكن¹³ وقفت عليها عند شروعي في عمله فغيرته بأجمعه وبدلت¹⁴ نظمه¹⁵ والفتة تأليفنا¹⁶ ثانيا¹⁷ ثم ايضا بعد انتقالى الى مدينة انطاكية في سنة خمس¹⁸ واربعمائة للهجرة تصفحته تصفحا¹⁹ ثانيا²⁰ وتحصل لي تواريخ اخبر فخرجت منها ما الحقته به واضفته اليه وغيّرت بعضه وقررت الامر على هذه النسخة²¹ واحببت التنبيه على ذلك لكيما اذا وجد لهذا

1. BSch. اسما ولا ذكرا LS. — 2. BCh om. — 3. B. لاحدا. — 4. LS. — 5. BCh om. — 6. BCh. اسم. — 7. BLSch. بنادكطس. — 8. BSch. — 9. BSch. om. — 10. S. — 11. B. اسماءهم. — 12. P. الاضراب. — 13. S. — 14. P. — 15. C. — 16. P. اكون. — 17. B. — 18. P. — 19. P. — 20. P. — 21. BCh. تصفحا. — 22. P. ثانيا.

ni le nom, ni le souvenir d'aucun d'eux n'ont été rappelés dans le pays d'Égypte et de Syrie à cause du manque de leurs nouvelles et de l'éloignement de leur pays; c'est pourquoi on s'est contenté de nommer Benoît décédé.

A notre époque on y fit patriarche le nommé Jean²; on se mit à rappeler son nom et l'on retrancha le nom de Benoît décédé. Voilà ce qui empêche d'insérer leurs noms et ce qui m'excuse de les avoir passés sous silence.

J'ai écrit ce livre pour celui qui m'avait chargé de le composer; mais plus tard il m'est venu entre les mains des chroniques que je n'avais pas connues au moment où je commençais mon travail. Je l'ai donc refait tout entier; j'en ai changé la composition et je l'ai écrit pour la deuxième fois. Ensuite, après m'être transporté dans la ville d'Antioche, en l'an 405 de l'hégire³, je l'ai examiné une fois encore; il s'est trouvé entre mes mains d'autres chroniques. J'en ai extrait ce que (je croyais nécessaire) d'y adjoindre et d'y ajouter; j'en ai changé une partie et je me suis fixé sur ce texte. Je voulais signaler tout cela, afin que, s'il se trouvait d'autres manuscrits de ce livre, contenant des différences, la cause de ceci fût connue. J'avais également l'intention de corriger la chronique du patriarche Sa'ûl, fils de Bithriq, et d'y

1. A Rome. — 2. C'est le pape Jean XVIII, en 1003-1009. V. *Rosen*, 630. — 3. 2 juillet 1014-20 juin 1015.

الكتاب نسخ اخر مختلفة عرف السبب فيها¹ وكنت² عزمت أيضا ان اصلح تاريخ سعيد
 بن بطريق البطريرك³ والحق فيه من الاخبار ما طواه واغفله⁴ واغتر منه ما تحرف عليه
 منها ولم يقف على صحته فأوردته على غير حقيقته فرايت ان ذلك يطول ويضطر⁵ الى
 طول⁶ الكتاب وتغيير⁷ ما⁸ فيه فأهملته

وتصفحت قبل شروعي في تأليف هذا الكتاب عدة نسخ لكتاب سعيد بن بطريق
 فألفت⁹ بعضها¹⁰ يتضمن التاريخ الى صدر من خلافة الفاهر وهي السنة التي صير فيها
 سعيد¹¹ بن بطريق بطريكاً على الاسكندرية بل قد اضيف الى بعضها زيادات بسبب من
 مخيف¹² الكتاب ولا هي في نسخة اصاه¹³ ورايت نسخة الاصل نفسها ونسخ اخر للكتاب¹⁴
 غيرها ونهاية¹⁴ ما فيها الى خلافة الراضي وذلك سنة ست وعشرين وثلث مائة للهجرة
 وعلى هذه النسخة خاصة انشيت هذا الكتاب ان كانت اتمّ النسخ شرحا واقربا¹⁵ عهداً

1. B om. — 2. Ch بكتت. — 3. BSCh om. — 4. Sic C: P واعفده BSRCh واعفده. —
 5. P وبططر. — 6. BSRCh عظم. — 7. BCh وبغيره وبغيره. — 8. BSRCh add. جميع. —
 9. Sic L: PS فألفت. — 10. P بعضهما. — 11. R مصنف. — 12. Ch p. 299: اصلية. —
 13. PR الكتاب. — 14. PS نهايت Ch p. 299 (false). — 15. Ch p. 299 واقرب (false).

ajouter les informations qu'il avait passées sous silence et auxquelles il n'avait pas fait attention; puis d'en changer (les informations) qui lui étaient parvenues altérées, et dont il ne s'était pas informé avec certitude, en sorte qu'il avait rapporté cela contre la vérité. Mais j'ai vu que ce serait long et me forcerait à faire le livre plus étendu, et que son contenu en serait¹ changé. Alors, j'ai abandonné cette (intention).

Avant de composer cet ouvrage, j'ai examiné un certain nombre de manuscrits du livre de Sa'ïd, fils de Bithriq, et trouvé que certains contenaient l'histoire jusqu'au début du califat d'al-Qahir, c'est-à-dire jusqu'à l'année où Sa'ïd, fils de Bithriq, avait été fait patriarche d'Alexandrie¹; au contraire, à d'autres manuscrits avaient été jointes pour une raison quelconque des additions par le continuateur du livre, qui ne se trouvaient pas dans le manuscrit authentique. J'ai vu le manuscrit authentique et, outre celui-ci, d'autres manuscrits, où (l'histoire) arrive au califat d'ar-Radhi, c'est-à-dire à l'année 326 de l'hégire². C'est surtout d'après ce manuscrit que j'ai composé ce livre, parce que ce manuscrit est le plus complet d'exposition et le plus proche de l'époque (de l'auteur). Je crois que

1. Al-Qahir, 320-322 de l'hégire = 932-934. Sa'ïd — Eutychius siègea en 933-940.
 — 2. Ar-Radhi, 322-329 de l'hégire = 934-940. L'année 326 = 8 nov. 937-28 oct. 938.

وإظن السبب في نقصان أواخر بعض هذه النسخ وقصورها عن استيعاب¹ ما في نسخة أصله² أن الكتاب استنسخ في حياة مؤلفه في أوقات مختلفة من الزمان واشتهرت نسخه في أيدي الناس وقيت كل واحدة من النسخ على جملتها يتضمن³ التاريخ إلى الزمان الذي كتبت فيه⁴ وأنا مثبت هاهنا للفصل⁵ الأخير من النسخة التي هي⁶ أتم وأكمل⁷ وأتولد بما⁸ ألفته مستعيناً بالله طلباً⁹ منه التوفيق فيما قد¹⁰ قصدت إليه وعزمت عليه وهو المرشد لذلك بقضاه وطوله¹¹

قال سعيد بن بطريق البطريرك¹² وفي سنة ست¹³ وعشرين وثلاثمائة كان بين الروم والمسلمين هدنة وكان بينهم فداء خلق كثير وفي هذه السنة وجه¹⁴ ناوفيلقته¹⁵ بطريرك القسطنطينية برسول من قبله¹⁶ ومعه كتب¹⁷

1. LS أسباب Ch p. 299. — 2. Ch p. 299. — 3. I. يتضمن. — 4. B om. وهذه هي نهاية تاريخ سعيد بن بطريق إلى خلافة الرازي et solum habet واصفحت — ود. اصح من جمع أسخند. — 5. Ch. الفصل. — 6. CCh add. وعشرين وثلاثمائة المهجر. — 7. B كتابه. — 8. LS. مما. — 9. Sch. طالباً. — 10. S om. — 11. BSch. وكروه. — 12. BCh om. — 13. S ستة. — 14. B ناوفيلقسط 1. ناوفيلقسط. — 15. BL om.

la cause de l'état incomplet à la fin de certains de ces manuscrits et de leur récit abrégé par rapport à ce qui se trouve dans le manuscrit authentique, se résume en ce qu'on avait copié le livre du vivant de l'auteur à des temps différents: les copies de ce livre devenant connues des gens, chaque copie contenait en son entier l'histoire jusqu'au moment où (la copie) avait été écrite. Je rapporterai ici le dernier chapitre d'après la copie qui est la plus complète et la plus parfaite, et la ferai suivre de ce que j'ai composé, en implorant le secours de Dieu et en le priant d'accorder l'assistance à mon dessein et à mon intention. Qu'Il (me) conduise pour cela dans la voie droite par sa grâce et sa longanimité¹.

Le patriarche Sa'ïd, fils de Bithriq, a dit : En l'an 326² une trêve fut conclue entre les Grecs et les Musulmans; et il y eut entre eux échange d'un grand nombre (de captifs)³.

La même année, Théophylacte, patriarche de Constantinople, envoya pour son compte un messenger, avec des lettres pour *amba* Eutyechius, patriarche

1. Ici finit la traduction de Rosen. — 2. 8 nov. 937-28 oct. 938. — 3. V. *Euty-chii* Annales, éd. *Pocockius*, II, 529-530; éd. *Cheikho* etc., 87 ult. Traduction russe chez *Mednikov*, I, 293.

الى انبا افثيشيوس¹ بطريك الاسكندرية والى انبا ثواذسيوس² بطريك انطاكية والى انبا
خرسطوذولا³ بطريك بيت المقدس يسألهم⁴ ان يذكروا اسمه فى صلواتهم وقداساتهم
فأجابوه الى ما سأل وهذا كان قد اتقطع من وقت خلافة بنى امية
وهذا اخر ما ستر سعيد بن بطريق البطريرك ووجد فى نسخة اصله⁵.

تمام خلافة الراضى ابي⁶ العباس محمد بن المعتدر

* S. p. 8.

وقد الراضى لمحمد⁷ بن رائق⁸ امرة الامراء⁹ وفوض اليه تدبير دولته وامر ان يخطب
له على سائر منابر¹⁰ مملكته واستولى ابن رائق على الامور واستكتب احمد بن على
الكوفى ونظر فيما كان الوزراء ينظرون فيه وبطل منذ¹¹ ذلك الوقت امر الوزراء فلم يكن
لوزير نظر فى شىء من الاشياء ولا كان له غير اسم الوزارة وكذلك سائر من تقلد * P. 27.

1. P. اوثوشيس — 2. BLS ثاوذوسيوس Ch. — 3. B. خريسطودوللس — 4. P. يسألهم — 5. C. الذى عندها — 6. S. ابن — 7. P. محمد — 8. B. ذابىق et infra. — 9. B. الامير — 10. BLCh المنابر
— 11. BLCh منذ. — 11. BLCh فى الشىء.

d'Alexandrie, pour *amba* Théodose, patriarche d'Antioche, et pour *amba* Chris-
todoule, patriarche de Jérusalem, en leur demandant de rappeler son nom dans
leurs prières et leurs messes. Ils acquiescèrent à sa demande. Cet (usage)
avait été suspendu à partir du califat des Omayyades¹.

C'est le dernier (événement) que le patriarche Sa'ïd, fils de Bithriq, a
signalé et qui se trouve dans le manuscrit authentique.

FIN DU CALIFAT D'AR-RADHI-ABOU-L'ABBAS-MOHAMMED-IBN-AL-MOQTADHI.

Ar-Radhi conféra à Mohammed-ibn-Ra'ïq le pouvoir d'émir des émirs
(*émir-al-oumara*), lui confia l'administration de son état et ordonna de
faire la prière pour lui dans toutes les mosquées de son empire. Ibn-Ra'ïq,
après s'être emparé des affaires, prit comme secrétaire Ahmed-ibn-'Ali-al-
Koufi. Celui-ci gouverna ce que les vizirs avaient gouverné, et depuis ce
temps-là le pouvoir des vizirs fut réduit à rien; le vizir n'administra plus, et
il ne lui resta que le nom de vizir. De la même façon ont fait tous ceux qui

1. *Eutychius*, éd. *Pocockius*, II, 529-530; éd. *Cheikh*, etc., 87 ult., 88-3. Traduction
russe chez *Mednikov*, I, 294; *Vasiliev*, Byzance et les Arabes, II (2) 22.

الامارة لخلفاء بني العباس بعد ابن رائق والى هذه الغاية وصارت اموال النواحي¹ تحمل الى خزائن الامراء فيأمرون فيها وينفقون ما يرون ويطلقون لتفقات الساطان ما يريدون وعطلت بيوت الاموال

وولى محمد بن رائق² الاهواز لغلام تركي يسمى بجكم³ فعظم حاله وكثر ماله وومر جيشه فسار الى بغداد لمحاربة ابن رائق والتقى بموضع يعرف بديالى في ذى القعدة من سنة ست وعشرين وثلاث مائة⁴ وانهزم⁵ ابن رائق ودخل بجكم الى بغداد واكرمه الراضى وخلع عليه وجعله امير الامراء واستكتب بجكم⁶ محمد بن يحيى بن شيرزاد⁷ بدير الاحوال فقام مقام الوزراء من غير تسمية بوزارة

ومات الفضل بن جعفر بن الفرات بن حنزابه⁸ وزير الراضى بالرملة في جمادى

الاول سنة سبع وعشرين وتلثمائة⁹ واستوزر الراضى احمد بن محمد البريدي يوم الاحد

1. P. التوحى. — 2. B. ذايق et infra. — 3. L. اسد. — 4. PLS بجكم et infra. — 5. BCh om. — 6. Ch. طاهر. — 7. BCh om. — 8. P. سيراد LS سراد. — 9. BSCh om. P. حنزابه sed v. Tag al-arus I, 210, 17. — 10. BCh om.

furent chargés des fonctions d'émir sous le califat des Abbassides depuis Ibn-Ra'iq jusqu'à nos jours. Les revenus des provinces étaient envoyés dans le trésor des émirs, qui en disposaient en dépensant autant qu'il leur plaisait, et en donnant pour les dépenses du Sultan ce qu'ils voulaient. Les trésors publics furent supprimés.

Mohammed-ibn-Ra'iq confia l'administration d'Ahwaz à un esclave ture nommé Badjken. La position de celui-ci devint très prépondérante, ses richesses s'accrurent, ses troupes devinrent nombreuses, de sorte qu'il marcha contre Bagdad pour combattre Ibn-Ra'iq. Ils se rencontrèrent dans un endroit qui s'appelle Diyala¹, au mois de zou-l-qa'da de l'an 326². Ibn-Ra'iq ayant été mis en déroute, Badjken entra à Bagdad. Ar-Radhi le traita bien, lui fit don d'une robe d'honneur et l'établit en qualité d'émir des émirs. Puis Badjken prit comme secrétaire Mohammed-ibn-Yahya-ibn-Chirzad, pour qu'il eut³ la direction des affaires. Celui-ci prit la place de vizir, sans en avoir le titre.

Au mois de djoumada I^r de l'an 327³ mourut à Ramlah al-Fadhl-ibn-Dja'far-ibn-al-Fourat-ibn-Hinzabah, vizir d'ar-Radhi. Alors ar-Radhi nomma vizir Ahmed-ibn-Mohammed-al-Baridi, le dimanche, sixième jour du mois de

1. V. Jacut, éd. Wüstenfeld, II, 638. — 2. 30 août-28 sept. 938. — 3. 24 févr.-25 mars 939.

لستَ خلدن من رجب من السنة¹ وكان اسم الوزارة واقعاً عليه والقائم بتدبير الاحوال بجكم وابن شيرزاد² كاتبه¹.

واعتل بمصر سعيد بن بطريق وهو اقيثيوس³ بطريك الاسكندرية وكان متمهراً⁴ في صناعة⁷ الطب فجدس ائبا علة موته فصار الى كرسيه بالاسكندرية⁴ واقام بها ايام⁹ عدّة عليلاً ومات يوم الاثنين سلخ رجب من¹⁰ سنة ثمان وعشرين وثلثمائة وله في الرياسة سبع سنين وستة اشهر

وكان¹¹ في ايامه انشقاق عظيم وشتر متصل بينه وبين شعبه وذلك ان جماعة من اطباء فسطاط مصر وشيوخهم كانوا كارهين لرياسته وكان على تئيس¹² اذ ذاك اسقفاً¹³ يسمي ميخائيل ويعرف بابن النخيلي¹⁴ وكان ايضا كارهاً له فوثب¹⁵ عليه¹⁶ جماعة من النصارى¹⁷ الملكية واستنفر سائر من كان منهم بمصر واوحشهم منه فقطع اسمه في عدّة كنائس وكراسي منها تئيس والفرما

1. BCh om. C om. . استت خلدن . — 2. P . رافع . — 3. BS سيرزاد P . — 4. C om. ab وقد usque ad كابد . — 5. P . اويثيوس . — 6. C . مادرا . — 7. BSCh بصناعة . — 8. BSCh الاسكندرية . — 9. S . اياما . — 10. BSCh om. — 11. C om. ab usque ad finem regni ar-Rādī . — 12. L . تئيس et infra . — 13. Ch . اسقف . — 14. P . النخيلي . — 15. S . فوثب . — 16. . على . — 17. BCh om.

redjeb de cette même année¹. Mais ce ne fut que le titre de vizir qui lui échut, tandis que la direction des affaires se trouvait entre les mains de Badjkem et de son secrétaire Chirzad.

Au Caire (*Misr*) tomba malade Sa'ïd-ibn-Bithriq, qui est Eutyechius, patriarche d'Alexandrie. Ayant étudié la médecine, il sentit que sa maladie était mortelle. Alors il partit pour Alexandrie, où se trouvait son siège. Après y avoir été malade pendant quelques jours, il mourut le lundi, dernier jour du mois de redjeb de l'année 328², après avoir siégé pendant sept ans et six mois.

A son époque il y eut un grand schisme et des controverses continuelles entre lui et ses fidèles parce qu'un grand nombre de médecins de Fostat du Caire et leurs chefs étaient contre son patriarcat. Alors, à Tinnis, siégea l'évêque nommé Mikhaïl, connu sous le surnom d'Ibn-an-Nakhili, qui lui était également opposé. Celui-ci excita un certain nombre de chrétiens-melkites et tâcha d'éloigner et d'écarter de (Sa'ïd-ibn-Bithriq) tous les melkites du Caire. Puis, par son ordre, on cessa de rappeler son nom dans plusieurs églises et diocèses, par exemple à Tinnis et à al-Farama.

1. 29 avr. 939. — 2. 11 mai 940.

وكان بالفروما ايضا¹ اسقف² يعرف بابن بليحا³ شريرا⁴ وعلى طريقة⁵ غير محمود⁶ ولا ماثورة فعاضد⁷ ميخائيل بن النخيلي⁸ اسقف تينيس على مقاومة البطريرك افثيموس⁹ وحيد¹⁰ البطريرك في استصلاحهما وان يرجعا عما هما عليه من مقاومته ومنازحته فلم يشفق¹¹ ذلك وكان اسقف الفروما هذا اخذ برطيل منه وعرض اسقف تينيس ازالته عن الرياسة¹² ومات ميخائيل بن النخيلي¹² اسقف تينيس¹³ في صفر سنة اثنين وعشرين وثلاثمائة وحمل الى تينيس وقبر بها في كنيسة ابو¹⁴ حلبة وكفى البطريرك¹⁵ امره وتمكن من تينيس وانقسم اهل مصر قسمين وكذلك اهل تينيس وتجزبوا حزبين وصار¹⁶ حزب من الكهنة والعلمانيين مع البطريرك وحزب منهم عليه وكان كل فريق منهم يصاون¹⁷ في كنيسة مفردة ثم اصالح البطريرك على تينيس عوضا من ابن النخيلي¹⁸ اسقفا من اهلها يسمى ثاوفيل¹⁹ ويعرف بابن الشقي واجتمع اليه اهل²⁰ بيته²¹ واخوته²² وجماعة من اهل البلد

1. BSCh ايضا بالفروما. — 2. Ch. اسقف. — 3. P. بليحا. — 4. Ch. شريرا. — 5. Ch. طريقة. — 6. P. محمود. — 7. Ch. فعاضد. — 8. BP. النخيلي. — 9. P. افثيموس. — 10. Ch. وحيد. — 11. Ch. يشفق. — 12. BSCh om. — 13. P. om. — 14. Ch. ابني. — 15. B. البطريرك. — 16. BSCh. صار. — 17. BSCh. يصلي. — 18. P. النخيلي. — 19. PSCh. ثاوفيلاس. — 20. BCh om. — 21. Ch. بيته. — 22. S. واخوانه.

Ici siégeait un évêque nommé Ibn-Balaha, homme méchant, de conduite peu louable et même indigne, qui aidait Mikhaïl-ibn-an-Nakhili, évêque de Tinnis, dans son opposition au patriarche Eutychius. Le patriarche s'efforça de se réconcilier avec eux et de les faire renoncer à leur opposition et à leur inimitié contre lui; mais il n'y parvint pas. Ce même évêque d'al-Farama avait reçu de sa part un cadeau¹. L'évêque de Tinnis aurait voulu déposer le patriarche; mais au mois de çafar de l'an 322² Mikhaïl-ibn-an-Nakhili, évêque de Tinnis, mourut; (son corps) fut transporté à Tinnis et y fut enterré dans l'église d'Abou-Djalabah³. Le patriarche obtint ainsi gain de cause et s'empara de Tinnis.

Ensuite les habitants du Caire, de même que ceux de Tinnis, divisés en deux fractions, formèrent deux partis: un parti de prêtres et de laïques se rangea du côté du patriarche et l'autre parti du côté opposé; chaque parti se mit à faire la prière dans une église séparée. A la place d'Ibn-an-Nakhili, le patriarche sacra comme évêque des habitants de Tinnis Théophile, surnommé Ibn-ach-Chaqui, auquel se joignirent les gens de sa maison, ses

1. Le sens de ce passage n'est pas clair. — 2. 21 janv.-18 février 934. — 3. Plus bas « d'Abou-Djabalah ».

وقصد استصلاح من كان نافرًا وجعل يقصد منازلهم راجلاً وخفض جناحه لهم ولاطفهم فلم
 يغنه ذلك شيئا وقام لكل حزب من الحزبين * غرض في نصرته هواه حتى كان الاب
 لا يكلم ابنه ولا الامراة¹ تخاطب بعلمها² وانتشت الحرومات³ بينهم وصارت القرابين تنقل⁴
 من هيكل الى هيكل وتكسر على المذابح ويستعين كل فريق منهم على الآخر بالسلطان
 وخرج جماعة من النصارى⁵ النافرين عنه من اهل تّيس⁶ الى الاخشيد محمد بن طغج⁷
 بمصر * ساعين⁸ به رافعين عليه

وكان رجلاً ظالماً * كثيراً ما⁹ يصغى¹⁰ الى سماع السعايات وقبولها ويهلك المسعى به * والمتصح
 فيه¹¹ ويأتي عليه فوجه معهم قائداً¹² * من قواده¹³ يكنى بابي الحسين ويعرف * بصاحب علي
 بن الاحول¹⁴ وضم اليه جماعة من الرجال فانزلوه في كنيسة¹⁶ ابو¹⁷ جيلة¹⁸ وهي كنيسة

1. BCh المرأة. — 2. S. رجالها. — 3. P. الحروم. — 4. B. تنقل Ch تنقل. — 5. BCh om.
 — 6. BCh add. من النصارى. — 7. PBL S. طغج. — 8. P. ساعين. — 9. BSCh om. —
 10. BCh add. كثير S كثيرا. — 11. BSCh om. — 12. S. فايد. — 13. BCh om. — 14. BCh
 بادون. — 15. P. الاحول. — 16. BLSCh. بكنيسة. — 17. BCh. ابى. — 18. Sic codd., v. supra.

frères et un grand nombre de concitoyens. Il tâcha de réconcilier ceux qui s'étaient séparés, commença à visiter à pied leurs maisons, s'inclina devant eux et les traita avec bienveillance. Mais cela fut inutile : chacun des deux partis * tint à maintenir son point de vue, si bien que le père ne parla * Ch p. 95. plus avec son fils, ni la femme avec son mari. Puis ils se mirent à se lancer des anathèmes, l'un contre l'autre; ils commencèrent à transporter les saintes espèces d'une église à une autre et à les briser sur les autels¹. Ensuite chaque parti s'adressa au pouvoir suprême pour le prier de lui donner appui contre l'autre. Un certain nombre de chrétiens de Tinnis, qui s'étaient séparés du (patriarche), allèrent au Caire auprès d'al-Ikchid-Mohammed-ibn-Thoughoudj pour le dénoncer et l'accuser.

Al-Ikchid, homme très injuste, était souvent porté à écouter les dénonciations et à les agréer; et il faisait (souvent) périr et massacrer celui qui était dénoncé, sans s'assurer de la véracité des dénonciations : il envoyait avec ces dénonciateurs un de ses chefs nommé Ibn-al-Houseïn et surnommé commandant 'Ali-ibn-al-Ahwal, après lui avoir adjoint un certain nombre de fantassins. Celui-ci s'installa dans l'église d'Abou-Djabalah², qui était l'église cathédrale des chrétiens, où habitait l'évêque; il la fit sceller, y

1. Le sens de cette phrase n'est pas clair. — 2. Plus haut « d'Abou-Djabalah ».

اهل الملة الجامعة التي الاسقف نازلًا بها فختها ومع الصلوات بها وقض على نوبلا
اسقف تيس وعلی أفتيشيوس³ البطريرك وكانا جميعا بوييد بتيس ووكال بها واحضر
جماعة من شيوخ المسلمين⁴ وشيوخ النعماري⁵ وفتح خزائن الكنيسة واخرج سائر آلابها⁶
وجميع صياغاتها ونحاسها⁷ وستورتها⁸ عن اخرها وكانت كثيرة متوفرة حتى ان دعها
وفضتها لكثرتها وزنا في القرسطون⁹ وعظم تعجب من حضر من المخالفين في الدبابة¹⁰ من
كثرة ما شاهدوا وراوا¹¹ منها

وعبًا¹² القائد النافذ كان¹³ من مصر جميع الماخوذ في الاقنص¹⁴ وكتب الي الاخشيذ
مطالعه بما وجد ويستأذنه في حمله¹⁵ الي مصر فاذن له بحمل الجميع اليه والاستقصاء¹⁶
والبحث عما عسى¹⁷ ان يكون قد خفي فاحضر البطريرك¹⁸ والاسقف جميعا وطالبهما
باخراج ما بقى للكنيسة من الالات¹⁹ فأعلماهما انهما لا يعرفان به بقى لها شيء فلم يقع²⁰

1. Ch نازل — 2. BLSCh بلوبلس — 3. P اونرشيس — 4. BChLS مشايخ الاسلام

5. P انها — 6. BCh om. — 7. LS وسوردا — 8. LS وافة — 9. Sic codd., sed cf.

Dozy s. v.: BLSCh add. اس الثبان — 10. BCh الاعم — 11. B وراوا — 12. LS وعبي

— 13. BLSCh الذي حضر — 14. BLSCh اقنص — 15. BLSCh بحمله — 16. P والاستقصى

17. P عسا — 18. BCh البطريرك

défendit le service divin, s'empara de Théophile, évêque de Tinnis, et du patriarche Eutycheus, qui se trouvaient tous les deux à Tinnis, et mit des gardes auprès d'eux. Ensuite il fit venir un grand nombre de chefs musulmans et chrétiens, fit ouvrir les trésors de l'église; il en ôta tous les ustensiles, toutes les pièces d'orfèvrerie et de cuivre ainsi que les voiles jusqu'au dernier objet. Tous ces objets étant fort nombreux, on pesa sur la balance l'or et l'argent, à cause de son abondance; Étonnement des assistants, qui appartenaient aux différentes religions, fut grand à cause de la quantité énorme de ce qu'ils voyaient de leurs propres yeux.

Le chef Ibn-al-Ahwal, envoyé du Caire, fit emballer dans les paniers tout ce qui avait été pris, et écrivit à al-Ikhehid, en lui faisant savoir ce qui avait été trouvé et en lui demandant la permission de transporter le tout au Caire. Al-Ikhehid permit de tout emporter et d'examiner à fond et de rechercher ce qui pouvait être caché. Puis (Ibn-al-Ahwal) fit venir le patriarche, ainsi que l'évêque, et leur demanda de livrer les ustensiles qui restaient à l'église. Ils lui apprirent qu'ils ne savaient pas qu'il restât quelque chose à l'église. Mais il ne se contenta pas de cela et fit frapper l'évêque Théophile de dix-huit

منهما بذلك وضرب الاسقف¹ ثاوفيلا² ثمانية³ عشر درة⁴ وقدم البطريك ليضرب⁵ ايضا فبكاه⁶ الناس الحاضرون⁶ وكثر ضجيجهم فعفى⁷ عن⁸ الضرب وحمل جميع متاع الكنيسة بأسره الى مصر⁹ وخرج الاسقف والبطريك⁹ الى مصر¹⁰ وقصد الاسقف جماعة¹¹ من¹² الكتاب النصارى¹³ بها¹⁴ وسألهم السفارة¹⁵ في توسط حالهم مع الاخشيدي¹⁶ فسعوا في ذلك وتوسطوا امر الاسقف والبطريك على ان يقوموا¹⁷ له بخمسة الاف¹⁸ دينار واعاد¹⁹ المأخوذ وانحدر الاسقف ثاوفيلا²⁰ ووضع يده في بيع العقار والوقوف²¹ الذي²² للكنايس فباع منه ما يساوي الوفا²³ بخمسة الاف²³ دينار وكثر²⁴ طمع كل واحد في البطريك والاسقف وامتدت العين اليهما واضطرا²⁵ الى استكفاء شر كل احد²⁶ واضائه²⁷ فلم يبق من الوقف والرحل الا ما لا قدر له

1. BCh om. — 2. BLSCh ثاوفيلاس. — 3. P ثمانية. — 4. S ليضرب. — 5. LS فبكي. — 6. BLCh الحاضرين. — 7. P فاعفى LS فاعفوا. — 8. PLS من. — 9. S add. معا. — 10. BCh om. dep. . — 11. Ch وجماعة (false). — 12. LS om. — 13. النصارى الكتاب. — 14. BCh om. — 15. BSCh om. — 16. BCh add. مصر. — 17. BLSCh يفرا. — 18. P بخمس الف. — 19. LS واعادة. — 20. BLSCh ثاوفيلاس. — 21. LS الاوقاف. — 22. L التي. — 23. P الف. — 24. BLSCh om. — 25. Sic S: PBLCh واضطر. — 26. P add. منهما. — 27. Ch رعايد (false).

coups de fouet. Le patriarche fut mené pour être également frappé. Mais le peuple qui était là versa des larmes et fit beaucoup de tumulte; et (le patriarche) fut exempt des coups. Tous les ustensiles de l'église, sans exception, furent transportés au Caire; et l'évêque et le patriarche partirent pour le Caire.

L'évêque s'adressa à quelques-uns des fonctionnaires chrétiens, les pria de remplir le rôle de médiateurs dans leur affaire avec al-Ikhehid. Ceux-ci s'en occupèrent et arrangèrent l'affaire de l'évêque et du patriarche à la condition que ces derniers payeraient à al-Ikhehid cinq mille dinars et que lui rendrait ce qui avait été saisi. Retourné (à Tinnis), l'évêque Théophile se mit à vendre des immeubles et des legs pieux qui appartenaient à l'église, et il vendit pour cinq mille dinars ce qui en valait plusieurs mille de plus. Alors tous portèrent une grande envie au patriarche et à l'évêque, tous les regards s'attachèrent sur eux; ils furent forcés de se défendre contre l'hostilité de tout le monde et cherchèrent à l'apaiser. (Enfin) des legs pieux et des ustensiles, il ne resta que ce qui n'avait aucune valeur.

ثم استترمت كيسة * تنيس تعرف بكنيسة ابون مينا¹ ونداعت² مهابها³ الاستقف⁴ * Chp. 96
 انبا⁵ ثاوفيل⁶ واقام عمدتها واساطينها وزاد في سمكها وبنو جملها وبنو الاجل⁷ حمارها منها
 الات⁸ الكنيسة واقافها شيئا كثيرا⁹
 وانتهى¹⁰ ذلك الى الاخشيد وعرف انه كان يبيع ما يساوي مائة دينار مثلا خمسين
 دينار¹¹ * فيسير¹² الى تنيس صاحبها له من الكتاب يعرف بابن الفهمي وتقدم اليه ببيع
 ما بقى منها * وان يستظهر على مشتريين اوقاف الكناس¹³ باخذ النصف من الثمن فممن¹⁴
 كان اتباع¹⁵ شيئا بمائة دينار قبض منه السلطان¹⁶ خمسين دينارا فاخذ من الناس مالا
 واسعا وجعل من * ذلك جملة كثيرة¹⁷
 وهرب جماعة من منازلهم خوفا من المصادرة والغرم¹⁸ ولما شاهد النصارى تخافم
 الحال والهلاك الواقع بوقف تنيس عدل بعضهم بعضا¹⁹ وانفقت كلمتهم ورجعوا الى كنيسة

1. BLSCh om. dep. * — 2. P. بر. — 3. BLSCh add. النبي في تنيس. — 4. P. ونداعه
 BLSCh om. — 5. BLSCh جدمها. — 6. BLSCh om. — 7. BLSCh بارقياس. — 8. P.
 فاتتهي Ch وانتهي S. — 9. BLSCh كثير. — 10. BLSCh. — 11. S. — 12. BCh
 دسار. — 13. BCh. — 14. LS الكيسة. — 15. Ch. — 16. P. — 17. BCh
 العرم والمصادرة. — 18. BLSCh om. dep. * — 19. BLSCh add. ووتروقت اجرتهم.

* Chp. 96. Ensuite, * l'église de Tinnis, connue sous le nom d'Abou-Mina, ayant
 besoin de réparation, menaça ruine. L'évêque anba Théophile, après l'avoir
 fait démolir, en fit dresser les colonnes et les piliers, en augmenta les
 dimensions et bâtit l'édifice entier. Pour cette construction il vendit une
 grande quantité d'ustensiles et de legs pieux de l'église.

Cela parvint jusqu'à al-Ikhehid, qui apprit que (Théophile) avait vendu,
 par exemple, pour cinquante dinars ce qui en valait cent. Alors il envoya
 à Tinnis un de ses propres fonctionnaires, nommé Ibn-al-Fahmi, et lui
 ordonna de vendre ce qui restait des ustensiles d'église, et de surveiller
 les acheteurs de legs pieux pour prendre la moitié du prix; de sorte qu'à
 celui qui avait acheté quelque chose pour cent dinars, il prendrait cinquante
 dinars pour le sultan. (De cette manière) il perçut sur le peuple beaucoup
 d'argent et en fit une grande somme.

Un grand nombre de gens s'enfuirent de leurs demeures par crainte
 des confiscations et des impôts. Lorsque les chrétiens eurent vu l'état grave
 des choses et la perte imminente des legs pieux de Tinnis, ils commencèrent
 à se faire des reproches mutuels; puis ils tombèrent d'accord et firent de

واحدة إلا أن نفوس أكثر أهل تَنيس لم تنزل مستوحشة من الاسقف ثاوفيلاس¹ بن الشقي
 وثار² المسلمون³ بعسقلان على كنيسة كبيرة بها تعرف بكنيسة مريم الخضراء فهدموها
 ونهبوا جميع ما فيها وأحرقوا وعاضد المسلمين اليهود في هدمها وكان اليهود يشعلون النار
 في الحطب ويجرونه بالكر الى أعلا السقوف حتى يحرقونها وينحل رصاصها ويقع عمدتها
 • 1: f. 81r • وخرج أسقفها الى مدينة السلام⁴ متوسلاً⁵ في ردها فلم ينجح له في ذلك سعى وخربت
 الكنيسة وقويت على جملتها وتوافق المسلمون من أهل عسقلان إلا⁶ يمكنوا⁷ بهذا
 فأقام⁸ بالرملة الى ان مات

* s p. 11 • وأما محمد بن رائق فإنه لما خرج من⁹ العراق¹⁰ منهزماً سار الى حمص فملكها
 ثم توجه الى دمشق والى الرملة وملكها وبلغ الى عرش مصر فخرج اليه الاخشيدي محمد
 بن طغج¹¹ من مصر وحاربه¹² يوم الاربعاء النصف من شهر رمضان سنة ثمان وعشرين
 وثلثمائة¹³ وانهمزم¹⁴ الاخشيدي واشتغل اصحاب ابن رائق¹⁵ واطمنوا¹⁶ فجمع الاخشيدي

1. BLSCh ثاوفيلاس. — 2. S رثار. — 3. BCh المسلمين. — 4. LSCh اعلى. — 5. S
 متوسلاً. — 6. Ch حالتها. — 7. BCh ان لا. — 8. Ch يملك. — 9. P. — 10. P om. —
 11. P. — 12. Codd. طعج. — 13. P رجاى بد. — 14. BCh om. dep. •. — 15. BSh فانهمزم.
 — 16. Sic S; PBCh الاخشيدي. — 17. Ch واطمنوا S واطمنوا.

nouveau une église unique, bien que la disposition des esprits de la plu-
 part des habitants de Tinnis n'eût pas cessé d'être hostile à l'évêque Théo-
 phile, fils d'Ach-Chaqui.

A Asealon les musulmans assaillirent une grande église, qui s'y trouvait,
 connue sous le nom d'église de Maryam-al-Khadhra (*Marie la Verte*); ils
 la démolirent, pillèrent tout ce qui s'y trouvait, et puis l'incendièrent. Les
 Juifs aidèrent les musulmans à la démolir. Les Juifs avaient allumé le feu
 aux boiseries et l'avaient porté au moyen de poulies en haut de la toiture,
 qui brûla; le plomb fondit et les colonnes tombèrent. L'évêque d'Asealon
 alla à Bagdad pour tâcher de restaurer l'église; mais ses efforts ne réus-
 sissent pas. L'église démolie resta en cet état. Les musulmans d'Ascalon
 s'entendirent pour ne pas la laisser restaurer. (L'évêque) resta à Ramlah
 jusqu'à sa mort.

Quant à Mohammed-ibn-Raiq, lorsque, mis en déroute, il eut quitté
 l'Iraq, il alla à Homs (Emèse), dont il s'empara. Puis s'étant dirigé vers
 Damas et Ramlah, il s'en rendit maître et poussa jusqu'à Arich d'Égypte. Al-
 Ikhchid-Mohammed-ibn-Thouhouldj sortit du Caire contre lui et lui livra

بعد هزيمته اصحابه وغلمايه وقصد ابن رائق وعم بالعريش فوقع بهم وهزمهم واقلت ابن رائق في سبعين رجلاً وسار الى دمشق منهزماً وتاهب الاخشيذ للمسير¹ الى دمشق لئلا يوجه اخيه ابا نصر² الحسن بن طغج في جماعة من الغلمان والقواد والاولياء الى الحجون ليكونوا على مقدمته واتصل ذلك بابن رائق فاسرا³ اليهم في جماعة من الغلمان وجد⁴ في السير⁵ ونزل ابو نصر⁶ بالبحون⁷ صباح يوم الثلاثاء الاحدى عشر ليلة خلت من ذي القعدة من السنة⁸ وهم لا يعلمون فكبسهم⁹ ابن رائق ووقع بينهم وقعة عظيمة هناك وانهزم اصحاب ابى نصر¹⁰ ابن طغج واسر وجود قواده وقتل ابونا نصر¹¹ في الحرب فأخذ محمد بن رائق وغسله وكفنه وحفظه وحمله في تابوت الى اخيه الاخشيذ¹²

1. Sic S; P. add. BCh add. دمشق الى دمشق. — 2. BCh add. رجلاً وسار الى دمشق. — 3. BCh add. سير. — 4. Sic codd., Ch. اخذ. — 5. BCh. النص. — 6. S. — 7. BCh. النص. — 8. S. — 9. BCh. النص. — 10. BCh. النص. — 11. BCh. النص. — 12. BCh. om. dep. — 13. P. يكبسهم. — 14. P. ابو نصر. — 15. S. ابا. — 16. BCh. النص.

bataille le mercredi 15 du mois de ramadhan de l'an 328¹. Al-Ikhehid ayant été battu, les compagnons d'Ibn-Raïq commencèrent à abandonner (la guerre) et jouirent du repos. Mais après sa déroute al-Ikhehid rassembla ses compagnons et ses esclaves et se dirigea contre Ibn-Raïq (et ses compagnons) qui se trouvaient à Arich. Les ayant attaqués à l'improviste, il les mit en fuite. Ibn-Raïq, avec 70 hommes, s'échappa et s'enfuit à Damas. Alors al-Ikhehid se prépara pour aller à Damas à sa rencontre; et (en même temps) il envoya son frère Abou-Naqr-al-Hasan-ibn-Thoughoudj avec un certain nombre d'esclaves, de commandants et de compagnons à al-Ladjdjouou², afin qu'ils fussent son avant-garde. La nouvelle eu étant parvenue jusqu'à Ibn-Raïq, il marcha contre ceux-ci pendant la nuit avec un certain nombre d'esclaves en allant à marches forcées. Le mardi matin 11e jour du mois de zoul-qa'dah de cette même année³. Abou-Naqr campa à al-Ladjdjouou, et les autres ne savaient rien. Ibn-Raïq les attaqua à l'improviste, et entre eux il y eut un vif combat. Les soldats d'Abou-Naqr-ibn-Thoughoudj furent mis en déroute; ses chefs principaux furent faits prisonniers et Abou-Naqr fut tué dans le combat. Mohammed-ibn-Raïq le prit, le fit laver, envelopper dans un linceul, embaumer et expédier dans un cercueil près de son frère al-Ikhehid. Et il expédia avec (le corps d'Abou-Naqr) son fils Abou-l-Fath-Mouzahim, et par l'intermédiaire de celui-ci il lui envoya une lettre, ou il

1. 24 juin 940. — 2. V. *Jacut*, IV, 351. — 3. 18 août 940.

وانفذ معه ابا الفتح مزاحم¹ ابنه وكتب معه كتابا اليه يعزيه بأخيه ويعتذر مما جرى ويذكر
 أنه لم يؤثر قتله وأنه قد انفذ اليه ابنه ابا الفتح ليفديه به ان احب ذلك فتناقنا² * S p. 15.
 الاخشيذ فعله هذا بالجليل وخاع على ابي³ الفتح مزاحم⁴ بن محمد بن رائق وردّها
 الى ابيه مسلما وجعله واسطة في الصلح⁵ بينهما

وصرف عن الوزارة⁶ أحمد بن محمد البريدي يوم الخميس لعشر بقين من ذى القعدة
 ستة ثمان وعشرين وثلاثمائة وتقلدها سليمان بن الحسن⁷ بن مخاد في ذلك اليوم وكان
 اسم الوزارة واقعا⁸ عليه وابن شيرزاد⁹ المدبر الأحوال¹⁰ ثم قبض بجكم¹¹ على ابن¹²
 شيرزاد¹³ واستكتب أحمد بن علي الكوفي فلم يزل قائم بتدبير المملكة الى أن¹⁴ قتل
 بجكم¹⁵

وتوفي الراضي¹⁶ في الليلة التي صبحتها يوم السبت لاربع عشر ليلة بقيت من شهر¹⁷

1. Codd. Ch مزاحم. — 2. CLSBh فتلقى. — 3. BCh ابا. — 4. BLSch مزاحم. —
 5. L بالصالح. — 6. Ch p. 300 om. ab أحمد usque ad اسم. — 7. L الحسن. —
 8. LS رافع. — 9. PLS سرزاد. — 10. P للحوال. — 11. P بجكم LS بجكم. — 12. P بن.
 — 13. PLS سرزاد. — 14. LS om. — 15. P بجكم LS بجكم. — 16. BCh om. — 17. BL
 في ليلة السبت لاربع عشرة ليلة بقين C في رابع عشر من شهر

lui offrait ses condoléances à cause (de la mort) de son frère, faisait des excuses de ce qui s'était passé, et disait qu'il n'avait pas voulu le tuer et qu'il lui envoyait son fils Abou-l-Fath, pour qu'il le reçût comme rançon, si cela lui plaisait. Al-Ikh-chid accueillit cet acte avec bienveillance, conféra un vêtement (d'honneur) à Abou-l Fath-Mouzahim-ibn-Mohammed-ibu-Ra'iq, le rendit à son père sain et sauf et le fit médiateur de la paix.

Puis le jeudi 20e jour de zou-l-qa'dah de l'an 328e Ahmed-ibn-Mohammed al-Baridi fut dépouillé de la dignité de vizir et le même jour Souleïman-ibn-al-Hasan-ibn-Makhlad en fut investi. Mais celui-ci ne porta que le nom de vizir, et ce fut Ibn-Chirzad qui prit la direction des affaires. Ensuite Badjkem arrêta Ibn-Chirzad et prit comme secrétaire Ahmed-ibn-'Ali-al-Koufi qui resta à la tête de l'administration de l'état jusqu'à ce que Badjkem eût été tué.

Pendant la nuit veille du samedi 16e jour du mois de rabi' Ier de l'an 329^e

ربيع الاول سنة تسع وعشرين وثماننة في علة الاستسقاء الرمى¹ وعمرد² اثنان وثمانون³ سنة ودفن بالرصافة وكانت خلافته ست⁴ سنين وعشرة أشهر وعشرة أيام⁵

خلافه الممتقى لله

ونفذت الكتب الى بجكم⁶ وهو يومئذ بالواسط⁷ بتعريفه موت الراضى واستيدانه فيمن يبائع له بالخلافة فانفذ بجكم⁸ كاتبه أحمد بن على الكوفى لينظر فيمن⁹ يقع اختيار الجماعة عليه فيبائع له فورد الى بغداد فجمع¹⁰ الوزراء والقضاة¹¹ ووجود أهل المملكة وشاورهم فيمن يبائع له بالخلافة¹² فوقع اختيار الجماعة¹³ على أخى الراضى ابى¹⁴ اسحق¹⁵ ابراهيم بن¹⁶ المقتدر¹⁷ وبويع له يوم الاربعاء¹⁸ لعشر بقين من شهر ربيع الاول سنة تسع وعشرين وثماننة ولقب بالممتقى لله¹⁹ واقتر²⁰ ابا القاسم سليمان بن الحسن بن محمد على الوزارة

1. P. add. — 2. BLSch بوكان. — 3. BLSch اثنين وثمانين. — 4. B. ست. — 5. B om. C om. ab. في علة. — 6. Codd. Ch. بجكم. — 7. PS. بالواسط. — 8. BLS. بتعرفة. Ch. — 9. Codd. Ch. بجكم. — 10. BLSch. من. — 11. P. وجمع. — 12. S. القواد. — 13. P. بالجماعة. — 14. BS. بالجمع. Ch. بالجمع. — 15. Ch. ابن. — 16. BCh. add. ابن. — 17. Codd. Ch. om. — 18. C. om. ab. وبندت. — 19. B. الاربعاء. — 20. C. om. usque ad. وطردوهم.

Ar-Radhi, malade d'hydropisie et d'asthme, mourut à l'âge de trente-deux ans; il fut enterré à Rouçafah, après avoir régné six ans, dix mois et dix jours.

CALIFAT D'AL-MOUTTAQI-LILLAH.

Des lettres parvinrent à Badjkem, qui se trouvait alors à Wasit, où l'on lui faisait savoir la mort d'ar-Radhi en lui demandant l'autorisation de décider qui devrait être reconnu calife. Badjkem envoya alors son secrétaire Ahmed-ibn-'Ali-al-Koufi pour voir quel serait le choix de la communauté musulmane et qui serait nommé calife. Arrivé à Bagdad, celui-ci rassembla les vizirs, les cadis et les chefs de l'administration de l'état pour les consulter sur celui qui devait être investi du pouvoir. Le choix de la communauté musulmane se porta sur le frère d'ar-Radhi Abou-Ishaq-Ibrahim-ibn al-Mouqtadir. On lui prêta serment le mercredi 20e jour du mois de rabi' Ier de l'an 329e. Il reçut le surnom d'al-Mouttaqi-Lillah et établit comme vizir Abou-l-Qasim-Souleïman-ibn-al-Hasan-ibn-Makhlad.

وحدث بمصر * غلاً عظيماً في شهور سنة تسع وعشرين وثلاثمائة¹ * وعزّ القمح وسائر
 الحبوب وعدم البتّة ولحق الناس من الجوع² شدة شديدة وتبعه وباء عظيم ولم يزل الغلاء
 الى ان دخلت الغلة الجديدة وحدث ايضاً ببغداد مثل ذلك واكل الناس بها النخالة
 والحشيش وكثر الموت فصار يدفن جماعة في قبر واحد بغير صلاة³ ولا غسل ورخص
 العقار والقماش ببغداد حتى بيع⁴ ما ثمنه دينار * بدرهم

وقتل بجكم⁵ التركى بواسطة يوم الاربعاء لسبع بقين من رجب⁶ وكان سبب قتله انه
 خرج يوماً يتصيد فلقى قوماً⁷ من الاكراد قتلوه ولم يعلموا انه بجكم⁸ واستر⁹ * كاتبه
 احمد بن على الكوفى وصرف المتقى عن الوزارة سليمان بن الحسن¹⁰ واستوزر احمد
 بن ميمون يوم الاحد لثلاث¹¹ خلون من شعبان سنة تسع وعشرين وثلاثمائة وصعد احمد
 بن محمد البريدى¹² من واسط الى بغداد ملتسماً تقليد الوزارة وراسله المتقى في العودة

1. BLSch هذه السنة. — 2. BCh om. — 3. S صلاة. — 4. BLSch صار يباع. —
 5. PBS بجكم. — 6. BCh om. dep.*. — 7. S قوم. — 8. PBS بجكم. — 9. BCh om. usque ad
 10. L حسين. — 11. PL الثالث لثلاث. — 12. P التبريدى LS التبريدى.
 الاسكندرية.

Pendant quelques mois de l'année 329¹, il y eut au Caire une grande augmentation de prix. Le blé et d'autres sortes de grains furent rares et manquèrent absolument. Par suite de la famine il arriva de grands maux et une grande peste frappa les gens. La cherté (des vivres) ne cessa point, avant la nouvelle récolte. La même chose survint également à Bagdad. Les gens y mangèrent du son et de l'herbe sèche, et la mortalité s'accrût. Plusieurs furent enterrés sans prière et sans avoir été lavés. A Bagdad le prix des immeubles et des étoffes baissa, de sorte que l'on achetait ce qui avait coûté un dinar, pour un dirhem.

Badjkem le Ture fut tué à Wasit le mercredi 23e jour de redjeb². Voici la cause de sa mort : Un jour qu'il était allé à la chasse, il rencontra une foule de Kurdes. Ils le tuèrent sans savoir que ce fût Badjkem. * Son secrétaire Ahmed-ibn-'Ali-al-Koufi se cacha. Alors al-Mouttaqi, après avoir enlevé le vizirat à Souleïman-ibn-al-Hasan, prit pour son vizir Ahmed-ibn-Maïmoun le dimanche 3e jour de cha'ban de l'an 329³. Ahmed-ibn-Mohammed-al-Baridi alla de Wasit à Bagdad, pour demander que la dignité de
 *Ch300,50.

1. 6 oct. 940-25 sept. 941. — 2. 29 avr. 941. — 3. 3 mai 941.

الى واسط وامتنع عن الرجوع وطالب الدخول الى بغداد وتقلد الوزارة وكان حيش عظيم وغلمان عداد يعام الوزير احمد بن ميمون انه ان لم يجاب الى ما التمس آل الجال³ معه الى احوال تدم عواقبها ولا يؤمن غوانها فاستغنى⁴ وانزال عن نفسه اسم الوزارة يوم السبت لست⁵ خلون من شهر رمضان ونسبت الى البريدي⁶ وكان مع البريدي⁷ جماعة من الغلمان الاتراك والديلم وروس الديلم عليهم كورتكين⁸ الديلمي وروس الاتراك ايضا⁹ عليهم تكينك¹⁰ وانجاز الديلم الى دار السلطان وتفرق عنه الاتراك واجتمعوا الى تكينك¹¹ وتضافروا¹² جميعا وعاونهم¹³ العامة وقصدوا جميعهم البريدي¹⁴ فهرب واسط قبل الظهر من يوم الاثنين سلخ شهر رمضان سنة تسع وعشرين وثمانمائة فخرج المتقى على كورتكين¹⁵ الديلمي يوم الخميس لثلاث خلون من شوال وصير¹⁶ امير الامراء واقام المتقى عند

1. L. add. — 2. PS. الم. — 3. P. الى الجال Ch الاصل. — 4. P. جاسعنا. — 5. PS. البريدي L. البريدي. — 6. Ch om. — 7. PS. البريدي L. البريدي. — 8. Sic Miskawaih (The Eclipse, II, 17 P. تكسل S. تكسل Ch. بكسل. — 9. PS. كورتكين L. نكين. — 10. PS. رغالوهم Ch. رغالوهم LS. رغالوهم. — 11. Sic Miskawaih l. cit., P. ونظافروا. — 12. PS. رعبوهم Ch. كورتكين. — 13. Ch. كورتكين. — 14. Ch. رعبوهم. — 15. Ch. كورتكين. — 16. Ch. رعبوهم.

l'on le laissât entrer à Bagdad et qu'on lui conférât la dignité de vizir. Comme il avait de nombreuses troupes et beaucoup de serviteurs, le vizir Ahmed-ibn-Maimoun savait que, s'il n'accédait pas à ce que (al-Baridi) demandait, il se trouverait dans une situation dont les résultats seraient désagréables et qu'il ne serait pas à l'abri du malheur. Il donna donc sa démission et se démit du titre de vizir le samedi sixième jour du mois de ramadhan; (la dignité de vizir) fut transmise ensuite à al-Baridi. Celui-ci eut un certain nombre de serviteurs tures et déilémites. Les Déilémites mirent alors à leur tête Kourtékin¹ le Déilémite, et les Tures mirent également à leur tête Tekinek. Puis les Déilémites se dirigèrent vers le palais du gouvernement et les Tures se séparèrent d'al-Baridi; réunis à Tekinek, ils s'entr'aidèrent tous et, ayant l'appui du peuple, ils se dirigèrent, tous ensemble, vers al-Baridi, qui s'enfuit à Wasit avant midi, le lundi de la fin du mois de ramadhan de l'an 329².

Alors al-Mouttaqi fit don d'un vêtement d'honneur à Kourtékin le Déilémite le jeudi troisième jour du mois de chawwal³ et le fit émir des émirs. En même temps al-Mouttaqi préposa 'Abd-ar-Rahman-ibn-'Isa à l'administration

1. 4 juin 941. — 2. 28 juin 941. — 3. 1er juillet 941.

الرحمن بن عيسى لتدبير الامور من غير تسمية بوزارة¹ ثم قلد² الوزارة ابا³ اسحق
 + P. fol. 57* محمد بن احمد القراريطي يوم⁴ السبت لاثني عشر ليلة خلت من شوال من السنة بعينها
 وقبض على كورتكين الامير ليلة الاحد لخمس بقين من ذي القعدة وقلد الوزارة لابي
 جعفر محمد بن قاسم الكرخي وكتب السنقي بعد قتل بجكم⁵ الى ابن⁶ رائق يستدعي
 حضوره من الشام الى بغداد فسار الى ان بلغ الموصل وجري بينه وبين الحسن⁷ بن
 عبد الله بن حمدان | مراسلة تقرّر فيها ان يحمل ابو محمد⁸ الى ابن رائق مائة الف
 دينار⁹ وانحدر يريد بغداد ولما قرب منها خرج كورتكين الى عكبرا¹⁰ في جيوشه للقتاه
 وتجاربا ايام متتابعة ودخل ابن رائق بغداد يوم الخميس لتسع بقين من ذي الحجة سنة
 تسع وعشرين وثلثمائة وسار الى دار الخلافة ووافي¹¹ كورتكين في جيشه من عكبرا فلما
 وصل كورتكين الى دار السلطان دافع عنها ورمى اصحاب ابن رائق بالشباب لاصحاب

1. L. الوزارة. — 2. P. قلدو L. وفلد Ch. قلدرا. — 3. S. لابي. — 4. P. للوزارة. — 5. Codd.
 بقكم et infra. — 6. P. بن et infra. — 7. L. الحسين. — 8. Add. secundum Miskawih
 (The Eclipse, II, 20); codd. om. — 9. L. om. dep. *. — 10. PS عكبرا et infra, L. من
 عكرا. — 11. P. ووافي S. ووافا.

des affaires, sans l'avoir nommé vizir. Puis il conféra la dignité de vizir à Abou-Ishaq-Mo'hammed-ibn-Ahmed-al-Qarariti le samedi douzième jour du mois de chawwal de la même année¹. Il s'empara de l'émir Kourtékin dans la nuit du dimanche vingt-cinquième jour du mois de zoulqa'dah² et conféra la dignité de vizir à Abou-Dja'far-Mohammed-ibn-Qasim-al-Karkhi. Puis, après la mort de Badjkem, al-Mouttaqi écrivit à Ibn-Raïq, en l'invitant à venir de Syrie à Bagdad. Parti (de Syrie), il arriva à Mossoul, où entre lui et al-Hasan-ibn-'Abdallah-ibn-Hamdan eut lieu une correspondance, d'après laquelle il fut constaté qu'Abou-Mohammed³ portait pour Ibn-Raïq 100.000 dinars. De là (Ibn-Raïq) se dirigea vers Bagdad. Lorsqu'il s'en approcha, Kourtékin se rendit à 'Oukbara avec ses troupes à sa rencontre. Pendant quelques jours ils combattirent sans relâche. Puis Ibn-Raïq, entré à Bagdad le jeudi vingt-unième jour de zoulhidjah de l'an 329⁴, se dirigea vers le palais du khalife. Kourtékin arriva avec ses troupes d'Oukbara. Lorsque Kourtékin arriva au palais du gouvernement, il en fut repoussé, et les compagnons d'Ibn-Raïq lancèrent des flèches

1. 8 juillet 941. — 2. 21 août 941. — 3. 6 sept. 941.

كورتكين واستتر¹ وتمزق اصحابه وخلع المسقى على ابن اسحق وقلمد امير² الامراء وعاد الى ما كان عليه في ايام الراسي وظهر كاتبه احمد بن الكوفي من الاستتار³ وعاد الى خدمته ايضا ودبر الامر من غير تسمية ووزارة⁴

واما كرسي الاسكندرية فلبث⁵ بعد⁶ انبا اوثوشوس⁷ بغير بطريك⁸ سنة⁹ واحدة¹⁰ ووقع اختيار جماعة النصارى الماكية من اهل مصر على راهب من اهل¹¹ العيصية¹² يسمى اسحق يسكن في بيرة¹³ طور¹⁴ سينا وكان رجلا زاهدا¹⁵ ادبيا متقنفا فالما بلغه ذلك هرب الى الشراة وسكن في طور بها يعرف بطور ابوب فانفذوا¹⁶ من اشخصه عن امر السلطان من الموضع الذي كان فيه الى ان احضروا الى بيت المقدس واعتقل بها¹⁷ وخرج الاساقفة المقيمون في أعمال الاسكندرية الى بيت المقدس ولم يكن لهم¹⁸ بذلك¹⁹ سم²⁰ متقدم فصلى عليه اخرستوذلا²¹ بن مهران بطريك²² بيت المقدس مع الاساقفة المجتمعين

1. P. om. — 2. L. امير. — 3. PS. — 4. L. وزارة. — 5. Ch. فلبث. — 6. LS add. موت. — 7. BLS. اوسوشوس. — 8. LS. بطريك. — 9. BLSCh. om. — 10. P. دصيصة. — 11. P. طور. — 12. LS. زاهدا. — 13. B. فانذوا. — 14. P. واعتقل بها. — 15. BLSCh. om. — 16. BCh. اوسوشوس. — 17. P. بطريك.

contre ceux de Kourtékin, qui se cacha, et ses compagnons se dispersèrent. Al-Mouttaqi fit don d'un vêtement d'honneur à Ibn-Raïq et lui conféra la dignité d'émir des émirs, de sorte qu'il revint à ce qu'il avait eu au temps d'ar-Radhi. Ensuite sortit de sa retraite son secrétaire Ahmed-ibn-al-Koufi, qui également rentra à son service. Ainsi (Ibn-Raïq) dirigea les affaires sans être nommé vizir.

Quant au siège d'Alexandrie, il resta après Anba Euty chius sans patriarcat pendant un an. Puis le choix de la communauté des chrétiens melkites d'Égypte tomba sur un moine des habitants d'al-Massisah, nommé Ishaq, qui habitait le désert de Tour-Sina. C'était un homme ascète, lettré, mortifié : ayant appris sa nomination, il s'enfuit à ach-Cherat, et s'y installa sur une montagne, dont le nom est montagne de Job (*Tour-Eyyoub*). Par ordre du sultan on envoya quelqu'un pour le faire venir de l'endroit où il se trouvait, et l'amener à Jérusalem ; et on le retint là. Puis les évêques qui se trouvaient dans les districts d'Alexandrie partirent pour Jérusalem, ce qu'ils n'avaient pas fait auparavant. Christodoule, fils de Mihran, patriarche de Jérusalem, avec les évêques réunis près de l'autel (du Temple) de la Résur-

1. Ici commence la traduction russe de *Mednikov*, I, 332-333.

على مذبح القيامة في شهر ذي الحجة من سنة تسع وعشرين وثلثمائة¹ وسير² من هناك الى عمله واقام في الرياسة ثلاث³ عشر⁴ سنة * ومات

* وفي هذه السنة غزا⁵ الروس⁶ القسطنطينية وبلغوا الى باب اقروبولي في بحر الخزر وقاتلهم⁷ الروم وطردوهم واستظفروا عليهم⁸

وشعث الاتراك بمدينة السلام على ابن⁹ رائق وساروا¹⁰ نحو واسط وانجازوا الى احمد بن البريدي¹¹ واحتاج ابن رائق الى ملاطفته وكتبه بالوزارة يوم الخميس النصف من شهر ربيع الاخر سنة ثلثين وثلث مائة وانفذ اليه خلعا سلطانية فنهض البريدي للاصعاد الى بغداد فغلظ ذلك على المتقي وابن رائق فأزالا¹² اسم الوزارة عنه واعادها¹³ الى احمد بن محمد القراريطي وسار البريدي الى بغداد واتصلت الحروب بينه وبين ابن رائق وخرج المتقي الى نهر ديال¹⁴ ودخل البريدي الى بغداد وملك دار السلطان وسار

1. BBCh om. dep. *. — 2. BSCh وصار. — 3. B ثلاثة. — 4. SCh عشرة. — 5. S غزى. — 6. S add. على. — 7. S وقالواهم. — 8. CLSCh om. ces deux mots. — 9. P وسار et ابن sed cf. Miskawih (The Eclipse, II, 23). — 10. PLS البريدي et infra. — 11. P فزالا infra. — 12. PLS Ch p. 302 فاذالا. — 13. P واعاد لها. — 14. PS ديال الى L ديال.

rection, lui donna la nomination au mois de zoulhidjah de l'an 329¹. Ensuite (Ishaq) partit pour son district (son éparchie), où, après avoir siégé treize ans, * il mourut².

* Ch p. 302.

En cette année³, les Russes firent une incursion contre Constantinople et poussèrent jusqu'à la porte d'Aqroubouli dans la mer des Khazars; les Grecs les combattirent et, après les avoir repoussés, remportèrent la victoire⁴.

Les Turcs se révoltèrent à Bagdad contre Ibn-Raïq et, étant partis pour Wasit, se rangèrent du côté d'Ahmed-ibn-al-Baridi. Ibn-Raïq, forcé de traiter ce dernier avec bienveillance, lui écrivit au sujet de la dignité de vizir le jeudi quinzième jour du mois de rabi' second de l'an 330⁵, et lui envoya des vêtements de sultan. Alors al-Baridi se leva pour aller à Bagdad. Mais comme il était opposé à al-Mouttaqi et à Ibn-Raïq, ils lui retirèrent le nom de vizir et le rendirent à Ahmed-ibn-Mohammed-al-Qarariti. Alors al-Baridi alla à Bagdad, où eurent lieu des batailles entre lui et Ibn-Raïq. Puis al-Mouttaqi sortit vers la rivière de Diyala, et al-Baridi entra à Bagdad et s'em-

1. 27 août-25 sept. 941. — 2. Ici finit la traduction de *Mednikov*. — 3. 6 oct.-25 sept. 941. Ce fragment a été traduit en russe par *Rosen*, 059, et *Vasiliev*, II (2), 61. — 4. Ici finit la traduction de *Rosen*. — 5. 7 janvier 942.

المشقى وابن رائق الى الموصل مستنجدين على والحسن ابى حمدان وقتل ابن رائق
الحسن بن حمدان ليلم عليه فامر به الحسن اوضربه الحسين بن ابى العلاء بن حمدان
بسيفه فقتله وخلع المشقى على الحسن بن حمدان هذا واقبه ناصر الدولة وجعله امير
الامراء واستكتب ايضاً محمد بن على الكوفى فكان التمام بتدبير الامور مقام الوزراء
من غير تسميته بوزارة وسار المشقى وناصر الدولة بن حمدان الى بغداد فبلغ ذلك
البريدى¹ فخرج عن بغداد واقام البلد ثلثة ايام بغير سلطان ففتحت السجون وصلاح
الناس نهارا فى الطرقات ودخل المشقى وناصر الدولة الى بغداد وجيش البريدى وعاد اليها
فسار على بن حمدان للقائه فى ذى القعدة سنة ثلثين وثلثمائة فهزمه واسر جماعة من
علمائه وانحدر الى واسط وسار البريدى الى البصرة ولقب المشقى على بن حمدان بسبب
الدولة وخلع عليه وقبض ناصر الدولة على الوزير محمد بن احمد القراريطى وصادره

1. PLS الحسين. — 2. P وظريد. — 3. PLS البريدى et infra.

para du palais du gouvernement. Sur ces entrefaites al-Mouttaqi et Ibn-Raiq
allèrent à Mossoul pour invoquer l'assistance d'Ali et d'al-Hasan, deux fils
de Hamdan. Ibn-Raiq se dirigea vers al-Hasan-ibn-Hamdan pour le saluer.
Mais par ordre d'al-Hasan, al-Hoseïn-ibn-Abi-l-'Ala-ibn-Hamdan, l'ayant
frappé avec son épée, le tua. Puis al-Mouttaqi conféra à al-Hasan-ibn-Hamdan
le surnom de Naçir-ad-Daulah (le défenseur de l'empire) et le fit émir
des émirs. En même temps il avait pris comme secrétaire Mohammed-
ibn-'Ali-al-Koutli, qui se mit à la tête de l'administration des affaires à la
place du vizir, sans avoir le nom de vizir. Ensuite al-Mouttaqi et Naçir-ad-
Daulah-ibn-Hamdan se mirent en route pour Bagdad. L'ayant appris, al-
Baridi quitta Bagdad, et la ville resta pendant trois jours sans sultan.
Les prisons ayant été ouvertes, les gens furent dépouillés pendant le jour le
long des routes. Puis al-Mouttaqi et Naçir-ad-Daulah entrèrent à Bagdad.
Al-Baridi, ayant rassemblé des troupes, y retourna. Alors 'Ali-ibn-Hamdan
alla à sa rencontre au mois de zoulqa'dah de l'an 330¹, le mit en fuite et,
ayant capturé plusieurs de ses serviteurs, se dirigea vers Wasit. Après cela
al-Baridi alla à Bassora. Alors al-Mouttaqi donna à 'Ali-ibn-Hamdan le
surnom de Scïf-ad-Daulah (sabre de l'empire) et lui fit don d'un vêtement
d'honneur. Naçir-ad-Daulah saisit le vizir Mohammed-ibn-Ahmed-al-Qarariti
et confisqua ses biens. Al-Mouttaqi conféra la dignité de vizir à Ahmed-ibn-

1. 18 juillet-16 août 942.

وقد المتقى وزارته لاحمد بن عبد الله الاصفهاني يوم الثلاثاء لاثني عشر ليلة بقيت من رجب سنة احد¹ وثلاثين وثلثمائة فكان اسم الوزارة واقع عليه والمدير للأمور² احمد بن علي الكوفي³

وشعث الأتراك⁴ بواسطة⁵ علي سيف الدولة فخرج عنها وروسوا⁶ عليهم غلاماً منهم يسمى توزون⁷ وخافه ناصر الدولة فخرج من بغداد واستتر كاتبه احمد بن علي لكوفي ودبر الامر محمّد بن احمد القراريطي⁸ من غير تسمية وزارة⁹ ثم استوزر المتقى ابا الحسن علي بن¹⁰ محمّد بن مقلّة يوم الثلاثاء لسان خلون من شهر رمضان سنة احد¹¹ وثلاثين وثلثمائة وطلع توزون¹² من واسط الى بغداد وخلع المتقى عليه وجعله أمير الامراء وردّ الى كاتبه محمّد بن القاسم الكرخي النظر¹³ في الامور¹⁴ علي ما كان¹⁵ احمد بن علي الكوفي فنظر فيها من غير¹⁶ تسمية¹⁷ بوزارة ثم افرد بها ابو الحسن علي بن محمّد بن مقلّة وردّ التدبير وسائر الاعمال اليه وعاد توزون¹⁸ الى واسط

1. S. احدى. — 2. Ch. p. 302. الامور. — 3. Ch. add. بواسطة. — 4. Ch. om. بواسطة. — 5. P. روسو. — 6. PLS. بديون. — 7. Ch. احمد بن اسد الثرار. — 8. S. تسميته بوزارة. — 9. PLS. om. — 10. S. احدى. — 11. PLS. بديون. — 12. Ps. النظر. — 13. LS. add. عليه. — 14. P. om. — 15. S. تسميته. — 16. PS. بديون.

'Abdallah-al-Isfahani le mardi dix-huitième jour de redjeb de l'an 331¹, le nom de vizir lui avait été conféré, mais l'administration des affaires appartenait à Ahmed-ibn-'Ali-al-Koufi.

Puis les Turcs se révoltèrent à Wasit contre Séïf-ad-Daulah, qui en sortit, et proclamèrent comme leur chef un de leurs serviteurs qui s'appelait Touzoun. Naçir-ad-Daulah, ayant peur de lui, quitta Bagdad, et son secrétaire Ahmed-ibn-'Ali-al-Koufi se cacha. Ce fut Mohammed-ibn-Ahmed-al-Qarariti qui administra les affaires, sans avoir le nom de vizir. Ensuite al-Mouttaqi prit Abou-l-Hasan-'Ali-ibn-Mohammed-ibn-Moqlah pour son vizir le mardi huitième jour du mois de ramadhan de l'an 331². Touzoun arriva de Wasit à Bagdad. Al-Mouttaqi lui ayant fait don d'un vêtement d'honneur le fit émir des émirs et chargea de nouveau son secrétaire Mohammed-ibn-al-Qasim-al-Karkhi de s'occuper des affaires³ comme l'avait fait Ahmed-ibn-'Ali-al-Koufi; et il s'en occupa, sans avoir le nom de vizir. Ensuite Abou-l-Hasan-'Ali-ibn-Mohammed-ibn-Moqlah (lui) remit les affaires et le chargea de nouveau de l'administration et de tous les travaux. Touzoun revenu à Wasit, son secré-

1. 28 mars 943. — 2. 17 mai 943.

وسار كاتبه محمد بن القاسم الكرخي معه وصرف¹ بعد مدة استكتب محمد بن يحيى بن شيرزاد² ونظر في الامور كلها كما كان الكرخي ينظر³.

Ch. p. 98
R. p. 92

وفي سنة احدا وثلاثين وثمانمائة وافت جيوش الروم الى ديار بكر وسبوا من اهل جماعة كبيرة وفتحوا ارزن⁴ واخربوا عامة بلدها وبلغوا قرب نصيبين والتمسوا من اهل الرها ان يدفعوا اليهم الايقونة⁵ المنديل الذي في كيسه الرها الذي كان سيدنا يسوع⁶ المسيح مسح به وجهه فصارت⁷ صورة وجهه فيه وبذل⁸ الروم لهم⁹ اثم¹⁰ اذا سلموهم¹¹ هذا المنديل اطلقوا من الاسرى¹² المسلمين الذين¹³ في ايديهم¹⁴ عددا¹⁵ ذكرود لهم¹⁶ فكتبوا¹⁷ المتقى¹⁸ بذلك وعرض الوزير ابو الحسن بن مقلة على المتقى الوارد في هذا المعنى¹⁹ واستأذنه فيما يعمله فأمره باحضار²⁰ القضاة والفقهاء واستبانتهم²¹ في ذلك والعمل بما

R. p. 93

1. L. om. — 2. P. سيرزاد Sch. سيرزاد. — 3. Finis lacunae B et C. — 4. CSCh. ارزوم S. ارزوم L. ارزون R. — 5. C. add. جماعة من. — 6. BCSCh. ائيم ايقونة. — 7. B. om. dep. — 8. CSCh. يسوع. — 9. B. om. — 10. BSRCh. لهم الروم. — 11. R. om. — 12. PR. اسرى L. الاسرا. — 13. P. سلموهم. — 14. PS. الذي. — 15. BSCh. بيديهم. — 16. B. عددا Sch. عداد. — 17. ChS. يسرا B. اسرا. — 18. R. وكاتبوا B. فكتبوا. — 19. CCh. add. ببعداد. — 20. Ch. المعين. — 21. P. واستبانتهم. — 22. CCh. باحضار.

taire Mohammed-ibn-al-Qasim-al-Karkhi le suivit; mais quelque temps après, il fut renvoyé; et Touzoun prit comme secrétaire Mohammed-ibn-Yahya-ibn-Chirzad, qui s'occupa de toutes les affaires, de même que s'en était occupé al-Karkhi.

Ch. p. 98.

En l'an 331¹ des troupes grecques arrivèrent à Diarbékir et firent prisonniers un grand nombre d'habitants; puis ils s'emparèrent d'Arzen et, ayant dévasté la plus grande partie de la région, ils s'approchèrent de Nisibe (*Nicibin*) et réclamèrent aux habitants d'Édesse de leur remettre la sainte image, l'icône-mandil² qui se trouvait dans l'église d'Édesse et avec lequel Notre-Seigneur Jésus-Christ avait essuyé son visage; à cause de cela l'image de son visage s'y était empreinte. Les Grecs leur promirent que, s'ils leur délivraient le mandil, ils mettraient en liberté un certain nombre, indiqué par eux, de captifs musulmans qui se trouvaient entre leurs mains. On entra en correspondance sur ce sujet avec al-Mouttaqi. Le vizir Abou-l-Hasan-ibn-Moqlah fit un rapport à al-Mouttaqi sur ce sujet et lui demanda de lui indiquer comment il devait agir dans cette affaire. (Al-Mouttaqi) lui

1. 15 sept. 942-3 sept. 943. Ici commence la traduction russe de Rosen, 394-396, et de Vasiliev, II 2, 61-62. — 2. C'est le mot grec *μανδύλιον* ou *μανδύλιον*.

يقولون واستحضرهم الوزير ابو الحسن بن مقله واستحضر علي بن عيسى والوجود من
 اهل المملكة وعرفهم ما ورد * في هذا المعنى¹ وسألهم عما عندهم فيه وجرى في ذلك
 خطب² طويل³ ذكر فيه بعض من حضر حال هذا المنديل وآته منذ الدهر الطويل في
 هذه البيعة⁴ لم يلمسه ملك من ملوك الروم وان في دفعه غضاضة على الاسلام
 والمسلمين⁵ احق⁶ بمنديل عيسى عليه السلام وفيه صورته فقال علي بن عيسى⁷ ان
 * خلاص المسلمين من الاسر واخراجهم * من دار الكفر معما يقاسونه من الضر
 والفتك⁸ اوجب واحق ووافقت⁹ جماعة من حضر علي قوله وشار هو وغيره من قضاة¹⁰
 المسلمين بتسليم¹¹ الاسارى منهم وتسليم المنديل اليهم * اذ لا طاقة للسلطان بهم ولا له حيلة
 في استنقاذ¹² الاسارى من ايديهم¹³ وعمل في ذلك محضراً واخذ في ذلك¹⁴ خطوط الجماعة
 الذين¹⁵ حضروا وعرض على المتقى وامر¹⁶ بكتب الجواب بالعمل¹⁷ بذلك واستقر

- هذا المرجع C كنيسة الرها BSCh. — 1. Ch المعين. — 2. LS خطاب. — 3. BCh عظيم. — 4. BSCh
 — 5. Sch المسلمين R والمسلمين. — 6. P om. — 7. C add. المملكة. — 8. BLSRCh
 الضر والفتك. — 9. P ووافقت. — 10. P القضاء. — 11. R بتسليم. — 12. B استنقاذ.
 — 13. P ايديهم. — 14. BLSCh om. — 15. B الذي. — 16. L فامر. — 17. LS العمل.

ordonna de faire venir les qadis et les juristes, de leur demander une
 décision à ce sujet et d'agir, comme ils diraient. Le vizir Abou-l-Hasan-ibn-
 Moqlah les fit venir ainsi que 'Ali-ibn-'Isa et les nobles de l'empire; il leur
 apprit ce qui lui était parvenu à cet égard, et leur demanda leur opinion sur
 cette affaire. Il y eut alors sur ce sujet de longs discours, où quelques-uns
 des assistants expliquaient la portée de ce mandil, à savoir que depuis long-
 temps il se trouvait dans cette église et qu'aucun des empereurs grecs ne
 l'avait réclamé, que la délivrance (de cette image) marquerait l'abaissement
 de l'islam et que les musulmans avaient plus de droit au mandil de Jésus, —
 paix sur Lui, — où se trouvait son image. Alors 'Ali-ibn-'Isa dit que la
 délivrance des musulmans de captivité et leur sortie de la demeure de l'im-
 piété et du malheur et de l'oppression qu'ils y essayaient, étaient plus néces-
 saires et plus urgents. Tous les assistants accédèrent à ses paroles, et lui
 et d'autres qadis musulmans conseillèrent d'accepter d'eux les captifs et de
 leur remettre le mandil, * parce que le gouvernement n'avait pas de force *
 contre eux et qu'il n'avait pas de moyens pour tirer les captifs de leurs
 mains. Alors (le vizir) dressa le protocole et y fit signer tous les assis-
 tants; il rapporta (l'affaire) à al-Mouttaqi, qui ordonna d'écrire en réponse,
 que l'on fit conformément à ce (protocole). Ainsi l'affaire entre les habitants

الامر بين اهل الرها وبين¹ الروم على ان دفعوا اليهم² ما تى نفس من المسلمين ممن كانوا اسروهم³ وشرط اهل الرها عليهم⁴ الا يعبروا⁵ فيما بعد على بلادهم وعقدوا بينهم هدنة مؤبدة وتسلم⁶ الروم المنديل وحملوه الى القسطنطينية⁷ ودخل به اليها في اليوم الخامس عشر من⁸ آب وخرج اسطفان⁹ والبطريرك ثاوفياكتس¹⁰ اخيه¹¹ وقسطنطين اولاد رومانوس الملك الى باب الذهب مستقبلين¹² له ومشوا اهل الدولة باجمعهم بين يديه بالشمع الكثير وحملوا الى الكنيسة العظمى¹³ احيا صوفيا ومنها الى البلاط¹⁴ وذلك في السنة الرابعة والعشرين¹⁵ منذ ملك رومانوس¹⁶ الشيخ مع قسطنطين بن لاون ولم تنزل¹⁷ هذه الهدنة مستمرة بين¹⁸ الروم وبين اهل الرها الى ان نقضها سيف لدولة في سنة ثمان وثلاثين وثلاثمائة فانه¹⁹ لزم اهل الرها الغزوة²⁰ معه في سنة غزوة

1. S add. اهل. — 2. BLSCh ايمهم. — 3. BLSRCh add. الروم. — 4. LSR يعبروا. — 5. Ch وسلموا. — 6. BLSRCh add. شهر. — 7. C اسطفان LCh ستافانوس. — 8. LS اخيه. — 9. P اسطفان. — 10. P العظمى. — 11. LS بطريرك ثاوفياكتس واسطفان. — 12. BCh والعشرون. — 13. LSR رومانوس. — 14. P تنزل. — 15. L اهل. — 16. C لانه. — 17. C بالغزوة. — 18. C اهل. — 19. C اهل. — 20. C اهل.

d'Édesse et les Grecs fut réglée à la condition que ceux-ci leur délivrassent deux cents musulmans que (les Grecs) avaient capturés; et les habitants d'Édesse posèrent la condition qu'ils ne feraient pas à l'avenir d'incursions sur leur ville. Ensuite ils conclurent la paix éternelle. Les Grecs, entrés en possession du mandil, le portèrent à Constantinople, où il arriva le jeudi quinzième jour du mois d'août (ab)¹. Alors Stéphane, son frère le patriarche Théophylacte et Constantin, enfants de l'empereur romain, sortirent vers la porte d'or pour aller au-devant (du mandil). Tous les dignitaires de l'empire, ayant de nombreux cierges, marchaient en avant (du mandil). Puis on l'apporta dans la grande église de Sainte-Sophie et de là au palais. Ceci eut lieu la vingt-quatrième année du règne de Romain le vieux avec Constantin, fils de Léon².

Cette paix³ entre les Grecs et les habitants d'Édesse se maintint jusqu'à ce que Sëif-ad-Daulah l'eut violée en l'an 338⁴. Il avait entraîné les habitants d'Édesse à faire avec lui une incursion, l'année de l'attaque de Massisali, et

1. 15 août 944. — 2. Ici finit la traduction de Rosen. Sur les détails v. *Vasiliev*, II, 253-255. — 3. La traduction russe par *Vasiliev*, II (2), 62-63. — 4. 1er juillet 949-19 juin 950.

المصيبة فهلك فيها كثير منهم وعاد الروم الى ديار بكر في هذه السنة وفتحوا مدينة دارا يوم الخميس لعشر خلون من شهر رمضان سنة احدى¹ وثلاثين وثلاثمائة² ورجعوا دفعة أخرى ودخلوا راس عين يوم الثلاثاء لاثني عشر³ ليلة خلت من شهر ربيع الاول⁴ سنة اثنين وثلاثين وثلاثمائة واقاموا فيها يومين وسبوا من اهلها زهاء⁵ الف نفس وانصرفوا * ومات⁶ ثودسيوس⁷ بطريرك انطاكية وله في الرياسة سبع سنين وصير⁸ بعده ثوخارسطوا⁹ بطريرك¹⁰ على انطاكية اقام اربع سنين ومات¹¹

* P fol. 7. واستوحش المتقى من توزون¹² فخرج من بغداد وامر الكتاب * والقواد بالخروج معه وسار¹³ الى الموصل وقصد بنى حمدان واتصل ذلك بتوزون فجرد¹⁴ موسى بن سليمان في ألف رجل الى بغداد فأقبل الى باب * الشمساسية¹⁵ ونزل هناك واقام توزون بواسط ياماً وصعد الى بغداد وملكها فتوجه سيف الدولة لحره فالتقى اسفل تكريت وتجاربا اياماً

1. LSCh احدى. — 2. BCh add. واداموا فيها يومين. — 3. Ch لاثنتي عشرة. — 4. BCLs om. et add. في. — 5. L زيادة عن S زيادة من. — 6. CCh وتوفي. — 7. CCh ثيوخارسطوس. — 8. CCh وخير. — 9. CCh ثيوخارسطوس L ثيوخارسطوس. — 10. CCh بطريركا. — 11. CCh وتوفي B om. ab. — 12. L توزون et infra. — 13. BCH الشامسة. — 14. B وجه. — 15. Codd. Ch الشمساسية.

plusieurs d'entre eux y périrent. La même année les Grecs retournèrent à Diarbékir et s'emparèrent de la ville de Dara le jeudi dixième jour du mois de ramadhan de l'an 331¹. Puis étant revenus une seconde fois, ils entrèrent à Ras'aïn le mardi douzième jour du mois de rabi' premier de l'an 332² et y restèrent pendant deux jours; ayant fait prisonniers parmi ses habitants près de mille hommes, ils partirent³.

Théodose, patriarche d'Antioche, mourut après avoir gouverné pendant sept ans. Théokhariste lui succéda comme patriarche d'Antioche; et après avoir siégé pendant quatre ans, il mourut⁴.

Al-Mouttaqi, ayant conçu des soupçons sur Touzoun, sortit de Bagdad, ordonna aux fonctionnaires et aux chefs militaires d'en sortir avec lui et alla à Mossoul auprès des Hamdanides. Cette nouvelle étant parvenue jusqu'à Touzoun, il détacha Mousa-ibn-Soleïman avec mille hommes à Bagdad. Arrivé à la porte d'al-Chemmasiyyah, il s'y arrêta. Après être resté à Wasit quelques jours, Touzoun partit pour Bagdad et s'en empara. Alors Séïf-ad-Daulah se disposa à le combattre. Ils se rencontrèrent en aval de Tekrit,

1. 18 mai 943. — 2. 13 nov. 943. — 3. Ici finit la traduction de *Vasiliev*. — 4. Théodose, 934-940. Théokhariste = probablement Macarius, 941-944.

وانهزم سيف الدولة يوم الخميس لثلاث بقين من شهر ربيع الآخر¹ وملك توزون تكريت وعاد سيف الدولة اليه وجري بينهما وقعة ثانية وانهزم سيف الدولة ايضا الى الموصل² وشاركه المتقي وانصر الدولة واخوه سيف الدولة والجماعة عن الموصل الى نصيبين يوم الاحد لثلاث بقين من شعبان³ ورحلوا عنها الى الرقة في يوم الثلاثاء لاحدى عشر ليلة خلت من شهر رمضان سنة اثنين وثلاثين وثمانمائة⁴ وملك توزون الموصل وانقاد المتقي من الرقة الى توزون يلتمس منه الصلح فاجاب الى ذلك واحضر توزون القضاء والعدل والعباسيين⁵ والطلبيين⁶ ومشايع الكتاب وحلف بين ايديهم⁷ للمتقي وكتب بذلك كتابا وقعت فيه شهادة من حضر على توزون بالصلح وكان الاخشيدي⁸ عند ما اشعل به توجه المتقي الى ناحية⁹ الرقة قد خرج من مصر قاصدا الى حضرته ووصل اليه وهو بالرقة فأعظمه المتقي غاية الاعظام ووقف الاخشيدي

1. BCh om. dep. — BCh. وعابر. — 2. BCh om. dep. — 3. BCh om. dép. — 4. B. وانقاد. — 5. Sch. والعباسيين. — 6. BLSCh om. — 7. P. يديهم LS أيدهم. — 8. P. بهذا. — 9. P. الاخشيدي et infra. — 10. BLS om.

où ils se battirent pendant quelques jours. Puis Séif-ad-Daulah prit la fuite le jeudi vingt-septième jour du mois de rabi' second¹, et Touzoum s'empara de Tekrit. Séif-ad-Daulah revint sur lui, et entre eux eut lieu une seconde bataille. Séif-ad-Daulah se mit de nouveau à fuir vers Mossoul. Ensuite al-Mouttaqi, Naçir-ad-Daulah et son frère Séif-ad-Daulah avec leur suite partirent de Mossoul pour Nisibe le dimanche vingt-septième jour de cha'ban², d'où ils allèrent à Raqqah le mardi onzième jour du mois de ramadhan de l'an 332³. Touzoum s'étant emparé de Mossoul, al-Mouttaqi envoya de Raqqah auprès de Touzoum pour lui demander la paix. Celui-ci y accéda : Touzoum fit venir les qadis, les notaires, les membres de la famille d'Abbas et d'Abou-Thalib et les chefs des fonctionnaires et prêta serment devant eux à al-Mouttaqi. Il écrivit sur ce point un acte où se trouvaient les signatures des assistants qui témoignaient que Touzoum avait fait la paix.

Ikhchid, lorsque la nouvelle du départ d'al-Mouttaqi pour Raqqah parvint jusqu'à lui, avait déjà quitté l'Égypte pour se diriger vers lui; et il le trouva à Raqqah. Al-Mouttaqi le traita avec la plus grande distinction,

1. 28 déc. 943. — 2. 24 avr. 944; c'est plutôt le mercredi. Le dimanche tombe le 21 avr. — 3. 7 mai 944.

بين يديه وقوف الغلمان وفي وسطه سلاحه¹ وركب² المتقى ومشى الاخشيذ بين يديه
 * s p. 21. وامره بالركوب فلم يفعل وما زال على تلك الحال³ * مختلطاً⁴ بالناس الى ان نزل المتقى
 من ركوبه فجدد ولايته على مصر واعمالها والشامات واكنافها والثغور وما والاها والحرمين
 وما حازها⁵ وجعل ذلك له⁶ ولولده بعده ثلثين سنة⁷ وحمل اليه الاخشيذ اموالاً وهدايا
 كثيرة⁸ واجتهد به في المسير معه الى مصر فامتنع المتقى

* P fol. 8. ولما توثق المتقى⁹ من توزون انحدر * من الرقة في الفرات¹⁰ يريد بغداد يوم
 الاربعاء لاربع بقين من المحرم سنة ثلثين وثلثمائة¹¹ ومعه ثلث¹² غلمان فقط فوصل الى
 هيت¹³ واقام بها وانفذ¹⁴ قوماً الى توزون حتى جددوا¹⁵ عليه الايمان * والعهود والمواثيق
 * B fol. 86. * ورسم لهم اعلامه بأنه قد لقبه بالمظفر¹⁶ وعادوا * الى المتقى وعرفوه أنهم قد¹⁷ احكموا

1. Ch بواسطة سلاحه. — 2. P *bis* وركب. — 3. S الحالة. — 4. S مختلطاً. — 5. P كثيرة وهدايا. — 6. P om. اد. — 7. BCh add. بعده. — 8. S كثيرة وهدايا. — 9. B om. — 10. BCh S الفرات. — 11. BCh om. dep. *. — 12. BLSCh ثلاثة. — 13. P هيت LS حسب BCh هيت. — 14. PB وانفذ. — 15. P جردوا B جددوا. — 16. BCh om. dep. *. — 17. BCh om.

tandis qu'Ikhehid se tenait devant lui comme un serviteur, ayant ses armes dans la ceinture. Lorsque al-Mouttaqi montait à cheval, Ikhehid allait à pied devant lui. (Le calife) lui ordonna de monter à cheval, mais il ne le fit pas et resta en cet état dans la foule, jusqu'à ce qu'al-Mouttaqi (lui-même) fût descendu de son cheval. Il le rétablit comme gouverneur de l'Égypte et de ses provinces, de la Syrie et de ses districts, des villes frontières (*thougour*) et de leurs provinces environnantes, des villes saintes avec leurs provinces contiguës. Ensuite il lui donna tout cela et après sa mort à ses enfants pour trente ans. Alors Ikhehid lui offrit beaucoup d'argent et plusieurs cadeaux et le pria de partir avec lui pour l'Égypte; mais al-Mouttaqi s'y refusa.

Lorsque al-Mouttaqi se fut convaincu de la sincérité de Touzoun, il descendit l'Euphrate depuis Raqqah, n'ayant avec lui que trois serviteurs, dans la direction de Bagdad, le mercredi vingt-sixième jour d'al-mouharran de l'an 333'. Arrivé à Hhit, il s'y arrêta et envoya des gens auprès de Touzoun, afin qu'ils renouvelassent envers lui les serments, les promesses et les garanties; en même temps il leur ordonna de lui faire savoir qu'il lui (à Touzoun) avait donné le surnom d'al-Mouzaffar (victorieux). Puis revenus auprès d'al-

الامر مع توزون فركهم المنقى ومعهم غنمهم ليزيدوا في التوتق منه فساروا اليه وباعوا في الاحتياط والثقة وخرج توزون يوم الخميس لاثني عشر ليلة بقيت من صفر سنة ثمان وثلاثين وثلثمائة¹ من موضع يعرف بالسندية² ليلقى³ المنقى واصبحوا يوم السبت⁴ وبين توزون وبين المنقى نحو فرسخ ووافقت⁵ خزائن المنقى ووافي جميع الناس على طبقتهم وبينما هم على تلك الحال اذ راوا غيرة عظيمة قد اقبلت الي المنقى وهي تدنو⁶ الي أن صارت بازائهم واذا⁷ توزون قد اقبل الي المنقى وترجل له وقبل الارض ثم قبل يده ورجله وركب⁸ وساروا⁹ جميعا وفي الحال وكل توزون بالمنقى وبالوزير ويخدم¹⁰ المنقى جماعة من الديلم والعلمان الي ان نزلوا بهم وبحرم¹¹ المنقى في مضرب توزون وأمر توزون بقيّة الناس بالانحدار فساروا الي السندية¹² ونزل العسكر بازائهم وارتجت¹³

1. BCh om. dep.°. — 2. Codd. Ch بالسندية sed cf. *Miskawaih*, II, 71. — 3. PB ليلثا ليلثا. — 4. BL.SCh في غد ذلكت اليوم. — 5. B.SCh وكان يوم. — 6. P ووفقت. — 7. BCh om. dep.°. — 8. S وركب. — 9. LS وساروا. — 10. PBCH وخدم S وخدم. — 11. BL.SCh P وخدم cf. *Miskawaih*, II, 72 et 71, nota 1, et *Ibn al-Athir*, VIII, 313, 20. — 12. Codd. السندية. — 13. Ch ارتجت.

Mouttaqi, ils l'informèrent qu'ils avaient réglé l'affaire avec Touzoun. Alors al-Mouttaqi les fit retourner et avec ceux-ci d'autres gens, afin qu'ils se munissent d'autres garanties de la part de Touzoun. Ils allèrent auprès de lui et firent tout le possible au point de vue des précautions et de la prudence. Le jeudi dix-huitième jour de safar de l'an 333¹ Touzoun sortit de l'endroit, qui s'appelait Sindiyah², à la rencontre d'al-Mouttaqi. Au matin du samedi³ il ne resta entre Touzoun et al-Mouttaqi qu'un parasange (*farsakha*). Des trésors d'al-Mouttaqi arrivèrent et tous les hommes de différentes classes vinrent également). Pendant qu'ils se trouvaient en cet état, ils aperçurent un grand nuage de poussière, qui se dirigeait vers al-Mouttaqi et qui s'étant rapproché se trouva devant eux. Et aussitôt Touzoun s'étant avancé vers al-Mouttaqi et étant descendu de cheval devant lui baisa la terre; après avoir baisé sa main et son pied, il monta à cheval, et ils se mirent en route ensemble. Mais immédiatement Touzoun préposa à al-Mouttaqi, au vizir et aux domestiques d'al-Mouttaqi un certain nombre de Déilemites et de serviteurs, afin qu'ils fissent halte avec eux et le harem d'al-Mouttaqi dans la tente de Touzoun. Quant au reste des hommes, Touzoun leur avait ordonné de s'éloigner, et ils s'en allèrent à Sindiyah, tandis que les

1. 10 oct. 944. — 2. V. *Jacut*, III, 168. — 3. 12 oct. 944.

الدنيا بالنهب ونهب قماش الناس وأمتعتهم¹ وقبض توزون على المتقى وخلعه من الخلافة في ذلك اليوم وهو يوم السبت لعشر² بقين من صفر سنة ثلث³ وثلاثين وثلثمائة وكانت خلافته ثلث⁴ سنين وأحد عشر شهراً⁵ وسمات⁶ عيناه يوم الأحد عند⁷ خلعه وكان عمره يومئذ سنة⁸ وثلثين سنة وحبس ووكل به واقام بعد ان خلع اربع⁹ وعشرين سنة وسبعة اشهر¹⁰ ومات بداره¹¹ يوم الثلاثاء النصف من شعبان سنة سبع¹¹ وخمسين وثلثمائة¹² وكان القاهر بالله¹³ اول خليفة¹⁴ سمل¹⁵ في الاسلام ثم المتقى ثانياً¹⁶

خلافة المستكفي بالله

ولما قبض توزون على المتقى احضر ابا القسم عبد الله بن المكتفى بالله وباع له بالخلافة بالسندية¹⁷ ولقب بالمستكفي بالله وذلك في اليوم الذي خلع فيه المتقى ودخل

1. P. ممتعتهم. — 2. BLSCh ابعشرين. — 3. BS ثلث. — 4. BS ثلثة. — 5. BLSCh اربعا. — 6. PS وشملت. — 7. S عند. — 8. SCh ست. — 9. B اربعة. — 10. B om. — 11. S سبعة. — 12. B om. dep. — 13. BSCh om. — 14. Ch خليف. — 15. PS سمل. — 16. Ch ثانياً. — 17. PBLSch بالسندية C om.

troupes (de Touzoun) s'arrêtèrent devant eux. Le monde (entier) fut troublé par suite du pillage : (tous) les effets et (tout) le bien des hommes furent sac-cagés. Touzoun, s'étant emparé d'al-Mouttaqi, lui ôta le califat en ce même jour, le samedi vingtième jour de safar de l'an 333¹, son califat ayant duré trois ans et onze mois. Puis on lui creva les yeux le dimanche après sa dépo-sition², à l'âge * de trente-six ans, et il fut mis en prison; et des gardiens *³ furent préposés pour le veiller. Après la déposition il vécut vingt-quatre ans et sept mois et mourut dans sa demeure le mardi quinziesme jour du mois de cha'ban de l'an 357³. Al-Qahir-Billah avait été le premier calife auquel on eût crevé les yeux pendant l'islamisme; le second fut al-Mouttaqi.

LE CALIFAT D'AL-MOUSTAKFI-BILLAH.

S'étant emparé d'al-Mouttaqi, Touzoun fit venir Abou-l-Qasim-'Abdallah-ibn-al-Monktafi-Billah et lui prêta serment comme aux califes à Sindiyah; il reçut le surnom d'al-Moustakfi-Billah. Cet événement eut lieu le jour même où al-Mouttaqi avait été déposé. Deux jours après que le serment lui eut été

1. 12 oct. 944. — 2. 13 oct. 944. — 3. 15 juillet 968.

بغداد يوم الاثنين اثمان بقين من صفر سنة ثلث وثلاثين وثلاثمائة¹ بعد ما رجع له يومين واستوزر محمد بن علي السمرقاني يوم الاربعاء لست بقين من صفر من السنة² فلم³ يكن⁴ له من الوزارة سوى⁵ اسمها وابن شيرزاد⁶ كاتب تونزون المدير لامر⁷ العمالة وقبض عليه⁸ يوم الاربعاء لسبع خاوند من ربيع الآخر من السنة وصار دلا

واما رومانوس الشيخ ملك الروم فانه كبر وضعف ورأى ولده اصطقان⁹ ان يخرج من البلاط وينزله عن الملك وواقفه علي رأيه اخوه قسطنطين¹⁰ واعلما قسطنطين بن¹¹ لاون¹² صهرهما ما عملا¹³ عليه ولما كان يوم الاثنين السادس عشر من كانون الاول سنة الف ومائتين وست وخسين¹⁴ وهو لاربع ليال بقين من شهر ربيع الآخر سنة ثلاث¹⁵ وثلاثين وثلاثمائة وثبا¹⁶ به ولداه اصطقان وقسطنطين اخوه¹⁷ وخواصهما واخرجهما من البلاط علي اقبسح صورة وبأسوأ¹⁸ حال وسيراد في المركب¹⁷ الى الجزيرة المروفة بالابروتى اى الاولى¹⁸

1. BCh om. dep.*. — 2. BCh om. dep.*. — 3. P يكون. — 4. BPS سوا. — 5. PBS dep.* وقبض. — 6. B om. مدير الملك. — 7. S مدير. — 8. BCh om. مدير. — 9. BCh om. dep.*. — 10. B ابن. — 11. C عولا. — 12. B om. dep.* C add. — 13. BLSCh واسر. — 14. S add. للاسكندر المكدوني. — 15. BS ثلاثة. — 16. P وقت. — 17. BLSCh om. — 18. BLSCh المركب. — 19. B الاولى.

prété, il entra à Bagdad le lundi vingt-deuxième jour de safar de l'an 333¹ et nomma vizir Mohammed-ibu-'Alî de Sourra-mau-ra, le mercredi vingt-quatrième jour de safar de cette année². Mais il n'eut que le nom de vizir; ce fut Chirzad, secrétaire de Tonzoun, qui gouverna les affaires de l'empire; il s'en empara le mercredi septième jour de rabi' second de la même année³ et fit confisquer les biens du vizir.

Quant à Romain⁴ le vieux, empereur des Grecs, il vieillit et s'affaiblit. Alors son fils Stephane se décida à le chasser hors du palais et à lui enlever le trône. Son frère Constantin se mit d'accord avec lui à ce sujet. Puis ils informèrent Constantin, fils de Léon, leur gendre, de ce qu'ils avaient tramé contre lui. Lorsque fut arrivé le lundi seizième jour de kanoun premier de l'an 1256⁵, qui correspond au vingt-cinquième jour du mois de rabi' second de l'an 333⁶, ses fils, Stephane et son frère Constantin, ainsi que leurs proches l'assailirent, le firent sortir du palais d'une façon honteuse et dans un état déplorable et l'envoyèrent dans un bateau à l'île nommée al-Brouti,

1. 14 oct. 944. — 2. 16 oct. 944. — 3. 27 nov. 944. — 4. Ici commence la traduction russe de Rosen, 084-087, et de Vasiliev, II 2, 63-64. — 5. 16 déc. 944. — 6. 15-16 déc. 944.

ورهباه فيها وكان مدّة ملك رومانوس سنة¹ وعشرين سنة وفي الحال صير قسطنطين بن
لاون بردس² الفقاس³ مايسترس⁴ وجعله دمستيق⁵ وهو قائد الجيوش والعساكر⁶
وعوّل اصطفان⁷ وقسطنطين ابنا رومانوس على ان يوقعا بقسطنطين صهرهما وينفردا
بالمملكة⁸ دونه وشعر قسطنطين بما في انفسهما فاحضرهما⁹ طعامه واعدّ قوما من اصحابه
وتقدم¹⁰ اليهم بأن يقبضوا عليهما ونفاهما الى بعض الجزائر القريبة ورسمهما شمامسة ووكل
بهما * وكان قبضه عليهما يوم * الاثنين السابع والعشرين من كانون الآخر من السنة وهو
* R p. 083. *
* لسع¹¹ ليالى¹² خلون من جمادى سنة ثلث وثلاثين وثلاثمائة¹³ * وكان مدّة * مقامهما في الملك
* B. L. 86.
* C. p. 102.
بعد ان نفيا اباهما احد¹⁴ واربعين يوماً وانفرد قسطنطين بالملك ودعى لابنه¹⁵ رومانوس يوم
الاحد الثالث والعشرين¹⁶ من شباط¹⁷ من السنة¹⁸ وهو لسع خلون من رجب منها¹⁹ والتمس

1. Ch ست. — 2. Ch لبردس. — 3. S الفرقاس. — 4. C Ch ماجسترس. —
5. BLSch دو دمستيقس. — 6. BCh الجيوش. — 7. P اسطفان. — 8. BCh بالمكت. —
9. C add. — 10. C ووقدم. — 11. PLSR لسع sed cf. R p. 083, nota a et 085,
n. a. — 12. S ليالى. — 13. B om. dep. وكان. — 14. S احدى. — 15. PR لابيه cf.
R p. 083, nota b. — 16. CCh عشرين. — 17. CCh اشباط. — 18. BLS om. —
19. BLSCh om.

c'est-à-dire la Première, où ils le firent moine, la durée du règne de Romain ayant été de vingt-six ans. Aussitôt après cela Constantin, fils de Léon, fit Bardas Phocas *magistros* et le nomma *domesticos*, c'est-à-dire chef de toutes les troupes.

Puis Stephane et Constantin, deux fils de Romain, prirent la résolution d'assaillir Constantin, leur gendre, et de gouverner l'empire à eux seuls, sans lui. Constantin, ayant aperçu ce qui se passait dans leurs esprits, les invita à sa table, après avoir préparé un certain nombre de ses hommes, auxquels il avait ordonné de les saisir. Il les exila dans une des îles voisines, les ordonna diacres et préposa des gardiens pour les surveiller. Leur arrestation eut lieu le lundi vingt-septième jour de kanoun second (décembre) de cette même année, qui correspond au neuvième jour de djoumada (second) de l'an 333¹, la durée * de leur règne après qu'ils avaient exilé leur père ayant été de qua- * C. p. 102.
rante et un jours. Puis Constantin régna seul et proclama son fils Romain (empereur) le dimanche vingt-troisième du mois de chabath de la même année, qui correspond au septième jour de redjeb². Stephane et son frère

1. 27 janvier 945. — 2. 23 février 945.

اسطفان¹ واخوه من قسطنطين الملك بعد مديدة² من نقيهما ان يشاعدا اباعما فجملا الى الجزيرة³ الابروتى وشاعدا⁴ رابعا فيكوا بكاء مرًا يقصر عنه الوصف⁵ نفى كل واحد 20 p. 20
امنهما الى جزيرة بعينه⁶ ووكل بهما فكان⁷ لآخرى صطوفور⁸ اخيهما المتوفى قديما ولدا
يسمى ميخايل فجعل شماسًا بعد ان نزلت الخفاف⁹ الحمر من رجليه
وفي مدة¹⁰ كون رومانوس¹¹ في الجزيرة توافق ثاوفيلتس¹² ولدا وثاوفانس¹³ البطريق
البراكومنس¹⁴ على اعادته الى البلاط والاعلاء على ما عملا¹⁵ عليه والزماه القبول منهما
وكانا يتوقعان وقتا يجدا¹⁶ فيه السيل الى ان يشعلا ما هما به وذاع¹⁷ ما شرعا فيه واتصل
بقسطنطين بن لاون فنفى ثاوفانس البطريق البراكومنس¹⁸ وضرب قوما آخرين ممن وقف¹⁸
على ذلك وحلق شعورهم وأشهرهم في المدينة وتقاهم

1. PR. اسطفان CCh. اسطفان PR. — 2. LS. مدة. — 3. BLSCh. جزيرة. — 4. C. ثم. —
5. C. بعينه BLSCh om. — 6. BCh. وكان. — 7. BCh. لآخرى صطوفور LS. —
8. P. ولدا. — 9. B. الخفاف. — 10. B. رومانوس. — 11. LS. البراكومنس. — 12. P. ثاوفانس.
— 13. P. البراكومنس BLS. البراكومنس Ch. البراكومنس. — 14. BLSCh. عزما. — 15. CCh.
ووافق. — 16. B. وذاع. — 17. B. البراكومنس LSCh. البراكومنس. — 18. C. om. — 18. C.

demandèrent à l'empereur Constantin, quelque temps après leur exil, (la permission) de voir leur père. Ayant été amenés à l'île Proti (*al-Brouti*) et l'ayant vu moine, ils pleurèrent à chaudes larmes, avec une telle violence qu'il est impossible de le décrire. Ensuite chacun des deux fut exilé dans une île séparée et l'on préposa des gardiens pour les surveiller. Leur frère Christophe, qui était mort auparavant, eut un fils nommé Michel (*Mikhaïl*), qui fut ordonné diacre, après qu'il eut été déchaussé des souliers rouges.

Pendant le séjour de Romain dans l'île, son fils le patriarche Théophylacte et Théophane, le patrice et le parakimomène, après être tombés d'accord pour le faire revenir au palais, l'informèrent sur ce qu'ils s'étaient décidés à faire à son égard, et le firent accéder à leur demande; ils attendaient alors le moment où ils auraient la possibilité de faire ce qu'ils avaient projeté. Mais le bruit se répandit de ce qu'ils avaient tramé à son égard, et parvint jusqu'à Constantin, fils de Léon. Alors il exila Théophane le patrice et le parakimomène et fit battre d'autres personnes qui en avaient eu connaissance, leur fit raser les cheveux et les fit promener ignominieusement par la ville: puis il les exila.

وفي¹ كانون الاول من سنة الف ومائتي² وتسعة وخمسين³ عمل قوم ايضاً على اخراج
 اصطفان⁴ بن رومانوس من الجزيرة التي هو منفى⁵ فيها⁶ وحمله الى البلاط وانتهى⁷
 ذلك الى قسطنطين بن لاون⁸ فقبض عليهم وقطع انوف بعضهم⁹ وقطع¹⁰ اذان بعضهم
 وضرب¹¹ قوماً¹² اخرين منهم ضرباً وجيعاً واشهروا في المدينة على حمير¹³
 واما قسطنطين بن رومانوس فاته كان همّ بالعصيان في الجزيرة التي كان منفياً
 فيها¹⁴ والتمس من المتوكلين به ان¹⁵ يطبقوه على ما عوّل عليه فاقوعوا¹⁶ به وقتلوه ومات
 رومانوس في الجزيرة الابروتى¹⁷ في اليوم¹⁸ الخامس عشر من¹⁹ تمّوز سنة الف ومائتين وتسعة²⁰
 وخمسين وهو الرابع من المحرم²¹ سنة سبع وثلاثين وثلاثمائة وحمل جسده الى القسطنطينية
 ووضع في ديرها
 ومات توزون²³ التركي في داره²⁴ ببغداد في المحرم سنة * اربع وثلاثين وثلاثمائة وعقد

1. CCh add. شهر. — 2. LS ومائتين. — 3. CCh add. اللاكندر. — 4. CCh اصطفان S
 اسطفان. — 5. CLSCh منفياً. — 6. CCh بها. — 7. CCh فانتهى. — 8. CCh الملك. —
 9. P بعضهم. — 10. CCh om. — 11. CCh add. حنوم. — 12. CCh add. كنيروين. — 13. B
 om. ab وفي كانون. — 14. BS بها. — 15. BCSCCh بان. — 16. P فاروعا BS فاروعو. —
 17. BCII جزيرة البروتى. — 18. BLSCh om. — 19. BLSCh add. شهر. — 20. Ch
 تسعة. — 21. S محرم. — 22. P القسطنطينية. — 23. P توزون B بوزون. — 24. Ch داره.

Au mois de Kanoun premier de l'an 1259¹ certaines gens eurent aussi l'intention de faire sortir Stephane, fils de Romain, de l'île où il avait été exilé, et de l'amener au palais. Cela étant parvenu jusqu'à Constantin, fils de Léon, il s'empara d'eux, fit couper aux uns le nez, aux autres les oreilles et fit cruellement battre d'autres personnes; puis on les promena ignominieusement dans la ville sur des ânes.

Quant à Constantin, fils de Romain, il eut l'intention de se révolter dans l'île, où il avait été exilé, et demanda à ses gardiens de l'aider en ce qu'il avait tramé. Mais ils se ruèrent sur lui et le tuèrent. Ainsi Romain mourut dans l'île d'*al-Brouti* le jeudi dixième jour de temmouz de l'an 1259, qui correspond au quatrième jour de mouharrem de l'an 337². Ensuite son corps fut transporté à Constantinople et déposé dans son couvent³.

Touzoun le Turc mourut dans son palais à Bagdad au mois de mouharrem

1. Décembre 947. — 2. A ce qu'il paraît, ces dates ne correspondent pas : 10 temmouz 1259 = 10 juillet 948; 4 mouharrem 337 = 14 juillet 948. — 3. Ici finit la traduction de *Rosen* et *Vasiliev*.

الديلم والأتراك الرياسة لكتابته ابن شيرزاد¹ ولقب المستكفي نفسه بعد موت توزيرون المستكفي بالله وضرب ذلك على سكتته

وكان أحمد بن بويه² الديلمي الأقطع قد احتوى على الأهواز فسار إلى بغداد³ ودخلها يوم الخميس لأربع عشر ليلة بقيت من جمدي الأول سنة أربع وثلاثين وثلاثمائة⁴ فاستتر⁵ ابن شيرزاد وخالع المستكفي على⁶ أحمد بن بويه وجعله أمير الأمراء ولقبه معز الدولة وظهر ابن شيرزاد⁷ من الاستتار فاستكتبه⁸ معز الدولة وفي يوم الخميس⁹ لثمان بقين من جمدي الآخر من السنة¹⁰ انحدر معز الدولة إلى دار السلطان على عادته فلما جالس المستكفي على سريره ودخل¹¹ الناس¹² فوقفوا بين يديه على مراتبهم دخل¹³ معز الدولة فقبل الأرض وقبل يد المستكفي على الرسم ووقف وكان قد وطأ قوما من الديلم على الوثوب بالمستكفي فلما ان تكامل الناس في المجلس وجلس كل انسان

1. BCh om. ces deux mots. — 2. BPLS ابن سيرزاد et infra. — 3. BPLS بويه et infra. — 4. BCh om. dep. 7. — 5. BLSCh واستتر. — 6. B add. ابن. — 7. P ابن سرزاد B ابن سرور. — 8. Ch الأسار. — 9. BCh واستكتبه. — 10. BSLC tout simplement ٢٤. — 11. LS ودخلوا. — 12. BCh om. الناس. — 13. LS ودخل.

de l'an 334¹. Les Déilémites et les Turcs donnèrent le gouvernement à son secrétaire Ibn-Chirzad. Puis al-Moustakfi reçut après la mort de Touzoum le surnom d'al-Moustakfi-Illah et le fit frapper sur sa monnaie.

* Alors Ahmed-ibn-Bouyeh, le déilémitte, le manchot, après s'être emparé d'Ahwaz, marcha vers Bagdad et y entra le jeudi dix-septième jour de djoumada premier de l'an 334². Ibn-Chirzad se cacha, et al-Moustakfi donna un vêtement d'honneur à Ahmed-ibn-Bouyeh, le nomma émir des émirs et lui donna le surnom de Mouizz-ad-Daulah. Ibn-Chirzad sortit de sa retraite, et Mouizz-ad-Daulah le fit son secrétaire. Le jeudi vingt-deuxième jour de djoumada second de la même année³ Mouizz-ad-Daulah alla au palais du gouvernement selon son habitude. Lorsque al-Moustakfi se fut assis sur son trône, des gens entrèrent, qui se placèrent devant lui d'après leurs rangs. Puis entra Mouizz-ad-Daulah, qui, après avoir baisé la terre et la main d'al-Moustakfi selon la coutume reçue, s'arrêta : il s'était entendu avec quelques-uns d'entre les Déilémites pour assaillir al-Moustakfi. Après que les gens se furent placés dans la salle et que chacun d'entre eux se fut assis

1. 13 août-11 sept. 945. — 2. 25, 1re déc. 945. — 3. 29 janv. 946; plutôt le soir du 28 janv. 946. V. plus bas.

منهم في مرتبته تقدّم اثنان¹ من الديلم الذي كان معزّ الدولة وافقهم² فمدّا ايديهما³ الى المستكفي وأعلنا اصواتهما⁴ بالفارسيّة فظنّ أنّهما يريدان تقبيل يده فمدّها اليهما فجذباه وطرحاه الى الارض ووضعاه عماءته في عنقه وجزّاه⁵ فقبض عند ذلك معزّ الدولة واضطرب⁶ الناس وضرب⁷ بالبوق وارتفعت الزعقات وافتتحت دار السلطان وانصرف معزّ الدولة الى داره وساقوا المستكفي من دار السلطان الى دار معزّ الدولة واعتقل بها ونهت دار السلطان⁸ حتى لم يبق فيها شيء⁹ وذلك يوم الخميس لثمان بقين من جمادى¹⁰ الآخر¹¹ سنة اربع¹² وثلثين وثلاثمائة فقبض عليه معزّ الدولة وخلعه من الخلافة وسمل¹³ عينيه وكانت خلافته سنة واحدة¹⁴ واربعه¹⁵ اشهر ويومين¹⁶ وعمره يومئذ ثلث¹⁷ واربعين سنة ومات بعد ان خلع بأربع¹⁸ سنين وعشرة اشهر وكان موته في الحبس بدار السلطان يوم الجمعة لاربع¹⁹ عشر²⁰ ليلة بقيت²¹ من ربيع الآخر سنة ثمان²² وثلثين وثلاثمائة

1. P. اثنان. — 2. P. وافقهم. — 3. BCh. يديهما. — 4. LS. باصراواتهما. — 5. B. وحزاه. — 6. P. واضطرب. — 7. P. وطرب. — 8. C om. ab. ومات. — 9. P. جمادى. — 10. Ch. الآخر. — 11. S. اربعة. — 12. PBL. وسمل. — 13. P. واحد. — 14. B. اربع. — 15. BS. ثلثة. — 16. BS. اربعة. — 17. BS. عشرة. — 18. BSCh. بقين. — 19. BSCh. عشر. — 20. LS add. شهر. — 21. B. ثمانية.

selon son rang, deux Déilémities s'avancèrent, avec lesquels Mouïzz-ad-Daulah s'était entendu; ils tendirent les mains vers al-Moustakfi et haussèrent leurs voix en persan. Lui, croyant qu'ils voulaient baiser sa main, la leur tendit; alors ils le tirèrent, le jetèrent par terre, lui mirent le turban sur le cou et l'entraînèrent. Sur ces entrefaites Mouïzz-ad-Daulah se leva et les gens furent troublés. Les trompettes sonnèrent, des cris s'élevèrent et le désordre éclata au palais du gouvernement. Alors Mouïzz-ad-Daulah s'en alla dans son palais. On avait mené al-Moustakfi du palais du gouvernement au palais de Mouïzz-ad-Daulah, où il fut mis aux fers. Le palais du gouvernement fut pillé, de sorte qu'il n'y resta rien. Cela eut lieu le jeudi vingt-deuxième jour de djoumada second de l'an 334¹. Ensuite Mouïzz-ad-Daulah s'empara du calife et, après l'avoir chassé du califat, lui fit crever les yeux, son califat ayant duré une année, quatre mois et deux jours; à ce moment il était âgé de quarante-trois ans, il mourut quatre ans et dix mois après sa déposition. Sa mort eut lieu en prison au palais du gouvernement le vendredi seizième jour de rabi' second de l'an 338².

1. 29 janv. 946. plutôt le soir du 28 janv. 946. V. plus bas. — 2. 13 oct. 949.

خلافة المطيع لله

ولما قبض معزالدولة على المستكفي احضر ابا القاسم الفضل بن المقtedir بالله الى دار الخلافة يوم الخميس لثمان بقين من جمادى¹ الاخر² سنة اربع³ وثلاثين وثمانين وخوطب بالخلافة وبويع له ولقب المطيع لله ثم احضر اليه المستكفي فوقف بين يديه وسلم عليه بالخلافة واشهد على نفسه بالخلع وسما⁴ عيناه واعتقل⁵ في دار⁶ السلطان⁷ واقام ابن⁸ شيرزاد⁷ لتدبير⁸ المملكة مقام الوزراء من غير تسمية الوزارة⁹ ثم دبرها محمد بن أحمد الصيمرى من غير¹⁰ تسميته بوزارة¹¹

وافرط الغلاء في هذه السنة ببغداد حتى عدم الناس¹² الخبز البتة¹³ واكلوا النوى¹⁴ والميتة التي تطفو¹³ على الماء في دجلة¹¹ وكان اذا راث¹⁵ الدابة اجتمع على الروث جماعة ففتشوه ولقطوا ما يجدون فيه من شعير وياكلونه وكان يؤخذ بزرق القطنونا

1. P جمادى. — 2. Ch الاخر. — 3. S اربعة. — 4. B سلمات. — 5. S دار. — 6. P غير. — 7. S شيرزاد. — 8. Ch p. 304 بتدبير. — 9. S تسميته بوزارة. — 10. PS om. غير. — 11. BCh om. — 12. ALSCh om. — 13. P نصفرا. — 14. BLSCh om. dep. — 15. BCh راث.

CALIFAT D'AL-MOUTHIL'-BILLAH.

Après avoir saisi al-Moustakfi, Mouïzz-ad-Daulah fit venir Abou-l-Qasim-al-Fadhil-ibn-al-Mouktadir-billah au palais du gouvernement le vendredi vingt-deuxième jour de djoumada second de l'an 334¹. On l'acclama calife, on lui prêta serment et on le surnomma al-Mouthil'-billah. Il fit venir al-Moustakfi, qui s'arrêta devant lui, * le salua comme calife et témoigna qu'il avait abdiqué. Puis il lui fit crever les yeux et le mit aux fers au palais du gouvernement. Ibn-Chirzad se trouva à la tête de l'administration des affaires à la place du vizir, sans avoir ce titre. Ensuite Mohammed-ibn-Ahmed-aç-Caymari dirigea les affaires sans être nommé vizir.

En cette même année² il se produisit à Bagdad une augmentation de prix extraordinaire, de sorte que les gens, ayant été complètement privés de pain, mangeaient des noyaux de datte et des cadavres, qui flottaient sur l'eau du Tigre, et lorsqu'un cheval rendait les excréments, une foule de gens se réunissait autour des excréments, les fouillait et ramassait des grains d'orge qu'ils y trouvaient, pour les manger; ils prenaient des graines de coton^(?)³, en

1. 29 janv. 946, Cl. plus haut. — 2. 334 - 13 août 945-1er août 946. — 3. En arabe بزر القطنونا

ويضرب¹ بالماء ويبسط على طابق حديد² فيوقدوا تحته النار الى ان يقب فيؤكل³ الى ان لحق الناس من ذلك فساد مزاج أحشائهم فتورّم في⁴ اجسادهم ومات أكثرهم⁵ ومن بقي منهم كان في صورة الموتى وكان الرجل والمرءة والصبي⁶ يقفون على ظهر⁷ الطريق⁸ وهم بالغون⁹ فيصيحون الجوع الجوع الى ان يسقطوا موتى¹⁰ وكثر الموتى ولم يلحق¹¹ دفتهم وكانت الكلاب تأكل لحومهم وخرج الضعفاء الى البصرة خروجاً مفترطاً ليأكلوا التمر¹² فتلف أكثرهم في الطريق ومن وصل منهم [مات]¹³ بعد مدينة¹⁴ وظفر بامرأة¹⁵ هاشميّة وقد¹⁶ سرقت سبيّاً فشوته وهو حتى في تنور¹⁷ واكلت بعضه فضربت رقبتها وطرحت جثتها في دجلة¹⁸ ووجدت امرأة اخرى وأخ لها قد اخذها صبيّاً وشقلا بنصفين¹⁹ وطجنا²⁰ أحد النصفين سكباً بالآخر وضعا²¹ بماء²² وملح فقتلا ايضاً ووجدت امرأة ثلاثة قد سرقت

1. P. يضرب. — 2. P. جديد. — 3. BSCh ل. وياكلوه وياكلوه. — 4. BLSCh om. — 5. BLSCh ويموتون. — 6. BLSCh الناس. — 7. BLSCh om. — 8. S. الطريق. — 9. BLSCh om. — 10. P. موتاً. — 11. S. يلحقوا. — 12. BP التمر. — 13. P. om., sed cf. *Miskawaih*, II, 95. — 14. BLSCh om. — 15. BLSCh امرأة. — 16. BLSCh om. — 17. S. التنور. — 18. BLSCh الدجلة. — 19. BLSCh نصفين. — 20. LSCh وطجنا. — 21. P. om. — 22. P. ما.

mélangeaient avec de l'eau qu'ils mettaient sur une poêle de fer; puis ils allumaient du feu au-dessous jusqu'à ce que le coton se fût desséché; et ils en mangeaient jusqu'à ce que les entrailles des gens eussent été ruinées; leurs corps se tuméfièrent. Plusieurs d'entre eux moururent et ceux qui survécurent, avaient l'air de morts. Les hommes, les femmes et les enfants, faisant un dernier effort, suivaient le long des rues et criaient : « La faim! la faim! » puis ils tombaient morts. Le nombre des morts s'accrut, on n'avait pas le temps de les enterrer, et c'étaient les chiens qui mangeaient leur chair. Alors les faibles allèrent à Bassorah en nombre colossal pour manger des dattes. Mais la plupart d'entre eux périrent en route; ceux qui y arrivaient, tombaient morts après quelque temps. On saisit une femme hachimite, qui, après avoir volé un jeune garçon, l'avait rôti, encore vivant, dans un poêle et en avait mangé une partie. (A cause de cela) on lui coupa la tête et on jeta son corps dans le Tigre. On trouva une autre femme et son frère qui avaient (également) saisi un jeune garçon et, après l'avoir coupé en deux, en avaient pris une moitié pour un ragoût; quant à l'autre, ils l'avaient mise dans l'eau salée. Tous les deux furent également mis à mort. Puis on trouva une troisième femme qui avait volé un jeune garçon et en avait mangé une partie;

صبيًا وأكلت بعضه فقمت ثم زالت الشدة ودحات الغلات الجديدة واجت الاسباع ولم تنزل تنقص الى ان رجعت الى المعهود بعد فناء¹ خلق كثير من الناس² ومات امير المؤمنين القائم بأمر الله ابو القاسم محمد³ بن المهدي صاحب المغرب يوم الاحد ثلاث⁴ عشر⁵ ليلة خلت من شوال سنة اربع⁶ وثلثين وثمانمائة وتمر⁷ خمس⁸ وخمسين سنة وكانت خلافته اثني عشر⁹ سنة وسبعة اشهر غير يومين¹⁰ وستت وفاته الى اول سنة ست¹¹ وثلثين وثمانمائة

وكان قد ثار¹² عليه ابو يزيد¹³ مخلد بن كيداد¹⁴ البربري¹⁵ الزناني¹⁶ وخرج في سنة اثنين وثلثين وثمانمائة ووقع بينه وبين جيوش¹⁷ القائم وقام وقتل منهم خلقا¹⁸ وتغلب على افريقية والقيروان واكثر المغرب وسار الى المهديّة¹⁹ وحاصر القائم بها ولم ينزل محاصرا له الى ان مات وكان القائم قد ولى عهد²⁰ لولده²¹ ابي الطاهر²² اسمعيل فجلس في²³ الخلافة بعد ابيه وتلقب بالمنصور وكان فصيحا حادّ الذهن حاضر الجواب بعيد الغور²⁴

1. BCh om. — 2. S. ثلثة. — 3. Ch. عشرة. — 4. S. اربع. — 5. S. خمسة. — 6. Ch. زيد. — 7. BSCh om. ces deux mots. — 8. S. ستة. — 9. S. ثار. — 10. LS زيد et infra. — 11. BLS كلداد P كلداد. — 12. PBLs البربري. — 13. PBS الزناني. — 14. LS om. جيس. — 15. S. add. كثيرا. — 16. PBLSch المهدي. — 17. BCh عهد. — 18. Ch. ابا. — 19. PBCh الظاهر LS الضاهر. — 20. LS الثري.

et elle fut (également) tuée. Enfin la calamité cessa : la nouvelle récolte arrivée, les prix baissèrent et ne cessèrent de baisser pour retourner au niveau normal; mais un grand nombre de gens avaient péri.

L'émir des croyants al-Qaïm-bi-Amrillahi-Abou-l-Qasim-Mohammed ibn-al-Mahdi, souverain d'al-Maghrîb, mourut le dimanche treizième jour de chawwal de l'an 334¹, âgé de cinquante-cinq ans, ayant été calife pendant douze ans et sept mois moins deux jours. On cacha sa mort jusqu'au début de l'année 336².

Abou-Yazid-Makhlad-ibn-Kaydad-al-Berberi-az-Zanati s'était soulevé et révolté contre lui en l'année 332³; et entre lui et les troupes d'al-Qaïm eurent lieu des combats, où un grand nombre d'hommes furent tués. Puis après s'être emparé de l'Afrique, d'al-Qaïrouwan et de la grande partie d'al-Maghrîb, il se dirigea vers al-Mahdiyyah et y assiégea al-Qaïm; et il ne cessa de l'assiéger jusqu'à sa mort. Al-Qaïm avait nommé comme son héritier son fils Abou-l-Thalîr-Ismaïl, qui après son père s'assit sur le trône du khalîfè et se fit surnommer al-Mansour. Il était éloquent, spirituel, prompt

1. 18 mai 946. — 2. 336 = 23 juillet 947-10 juillet 948. — 3. 4 sept. 943-23 août 944.

جيد الحدس وخرج الى ابي يزيد¹ مستهلاً المحترم سنة ست² وثلاثين وثلثمائة وواقعه
 وحاربه وهزم ابا يزيد³ وفرق جموعه⁴ وظفر به المنصور وأخذ أسيراً⁵ لخمس بقين من
 المحترم سنة ست⁶ وثلاثين وثلثمائة⁷ وقتله وقيل انه⁸ كان عدد من وقع⁹ عليه الاحصاء¹⁰
 ممن¹¹ قتل في حرب ابي¹² يزيد¹³ من الفريقين اربعمائة الف وصفح المنصور عن من
 ناشبه¹⁴ الحرب¹⁵ و¹⁶سعى في الفتنة واطلق جميع المخالدين في الجبوس ونزل المدينة
 المنصورية وعمرها واستوطنها في سنة سبع وثلاثين وثلثمائة

وغزا بلاد¹⁷ الروم وفتح في ارض قلورية¹⁸ فتوحاً¹⁹ عظيمة²⁰

* قال مؤلف هذا²¹ الكتاب وجامعه اذ قد ذكرنا موت القائم بأمر الله ومدّة خلافته
 فيجب ان نذكر موت ابيه²² ابي محمد عبيد²³ الله ومدّة خلافته ايضاً ونقدّم قبل ذلك
 * R p. 060.

1. P. بهريد. — 2. S. ستد. — 3. P. بهريد. — 4. BCh. جيوشه. — 5. BCh. om. dep. *. —
 6. PBCh. أن. — 7. Ch. وقع. — 8. PB. الاحصاء Ch. الاحصاء. — 9. PBLSch. ممن. — 10. BCh
 طرزينة. — 11. BPLS. ناسبه. — 12. S. ومن. — 13. PS. بلد. — 14. PBLSch. طرزينة.
 — 15. BCh. فتوحات. — 16. P. عظيمة. — 17. R. om. — 18. PBLSch. رابند sed cf.
 R p. 060. — 19. PBLSch. عبيد.

en réponses, profond et perspicace. Parti contre Abou-Yazid le premier d'al-
 mouharrem de l'an 336¹, il l'attaqua et le combattit; puis il le mit en fuite,
 dispersa ses troupes et, après l'avoir vaincu, le fit prisonnier le vingt-cin-
 quième jour d'al-mouharrem de l'an 336² et le mit à mort. On dit que le
 nombre de ceux — autant que l'on peut compter — qui avaient été tués des
 deux côtés dans la guerre * contre Abou-Yazid, fut de 400.000. Ensuite al-
 Mançour pardonna à ceux qui lui avaient fait la guerre et avaient contribué à
 l'émeute, et mit en liberté tous ceux qui avaient été emprisonnés à perpétuité;
 il s'installa dans la ville d'al-Mançoura et, après l'avoir peuplée, la choisit
 pour le lieu de son séjour en 331³. * Chp. 105.

Puis il attaqua le pays de Grecs et remporta des grandes victoires dans
 la terre de la Calabrie⁴.

L'auteur⁵ et le rédacteur de ce livre dit : Comme nous avons raconté la
 mort d'al-Qaïm-bi-Amrillahi et la durée de son califat, il faut que nous
 racontions également la mort de son père Abou-Mohammed-'Oubeïdallahi et

1. 23 juillet 947. — 2. 16 août 947. — 3. 11 juillet 948-30 juin 949. — 4. Ces deux
 lignes ont été traduites en italien par *Amari*, *Bibliotheca arabo-sicula. Versione ita-
 liana*, I, 1880, 325, et en russe par *Vasiliev*, II (2), 65. — 5. Ici commence la traduction
 russe de *Rosen*, 060.

ذكر مولده ونسبه¹ وشرح كيف كان ظهوره وقيام دعوه وورود حملا من احبار اد كان
اول الخلفاء العلويين والائمة الفاطميين

وهو عبيد² الله المنتهى نسبه الى محمد بن اسمعيل بن جعفر بن محمد بن علي
بن الحسين³ بن علي بن ابي طالب واصاه بالمشرق وميلاده كان بسامية ويقال⁴ ببيداد
في سنة ستين ومائتين وكانت تربيته ونشوه بسلمية ولما ترعرع سير⁵ ابود اعني ابا المهدي
داعيا لولده المهدي⁶ الى اليمن في سنة⁷ ثمان وستين ومائتين والمهدي يومئذ طفل عمه
ثمان سنين واسم الداعي ابو القسم الحسن بن الفرج⁸ بن حوشب⁹ بن دادان¹⁰ الكوفي¹¹
وسير معه تبعاه ابا الحسن بن الفضل فقتلوا جميعا بلدا باليمن¹² يعرف¹³ بلاعة¹³ واقاما
تدعيان سنتين سرا وظهرت دعوته باليمن في سنة سبعين ومائتين وسير ابو المهدي ايضا

1. BLS ونسبه — 2. PBLSch عهد. — 3. S الحسن. — 4. BLSch رويل.

5. BLSch بيده. — 6. BLSch اير. — 7. B om. dep. — 8. S om. — 9. P روح S
- يعرف. — 10. PLS جوسب BCh جوسب — 11. BCh الس. — 12. PLS يعرف. —
13. LS بلاعة.

l'époque de son califat. Mais avant cela nous ferons l'histoire de sa naissance et de son origine; nous exposerons comment se fit son apparition et comment se répandait la propagande en sa faveur; puis nous rappellerons en termes généraux son histoire, parce qu'il fut le premier des califes 'alides et des imams fathimides¹.

La généalogie d'Oubeïdallah remonte jusqu'à Mohammed-ibn-Isma'îl-ibn-Djâ'far-ibn-Mohammed-ibn-'Ali-ibn-al-Housseïn-ibn-'Ali-ibn-Abou-Thalib. D'origine orientale, il naquit à Salamiyah, — d'autres disent à Bagdad, — en 260², fut élevé et grandit à Salamiyah. Lorsqu'il eut grandi, son père, c'est-à-dire Abou-l-Mahdi, envoya en l'an 268³ au Yémen un missionnaire pour la cause de son fils al-Mahdi, qui était alors un garçon âgé de huit ans. Le nom du missionnaire était Abou-l-Qasim-al-Hasan-ibn-al-Faradj-ibn-Haouchab-ibn-Dadan-al-Koufi⁴. Avec celui-ci il envoya, comme compagnon, Abou-l-Hasan-ibn-al-Fadhil. Ils allèrent, tous les deux, dans une ville du Yémen, nommée La'ah⁵, où ils restèrent en prêchant en cachette pendant deux ans, puis ouvertement leur propagande se manifesta au Yémen en l'an 270⁶. Abou-l-

1. Ici finit la traduction de *Rosen*. — 2. 27 oct.-873-15 oct. 874. — 3. 1er août 881-20 juillet 882. — 4. Dans les sources les noms s'écrivent de différentes manières. V. *De Goëje*, Mémoire sur les Carmathes, 2 éd., 204. — 5. V. *Jacut*, IV, 341-342. — 6. 11 juillet 883-28 juin 884.

أبو عبد الله الحسين بن أحمد بن زكريا ورسم قصد أبي القاسم بن حوشب¹ واجتمع معه وخرج أبو عبد الله من اليمن إلى الحج بمكة في سنة ثمان وسبعين ومائتين والتقى أبو عبد الله بمنّا جماعة من كتامة وأنس² إليهم وأكثر الأئمة³ بهم وراوا فيه من العلم والرواية للحديث ما نفق عليهم وعظم محلّه في نفوسهم لأنّ من شأن⁴ كتامة وإلى الآن تعظّم من تأسّم بشيء من العلم والرفع من قدره

ولمّا انقضى⁵ الحج ساروا إلى مصر وسار أبو عبد الله في جمالتهم وعرف منهم في مدة اجتماعهم⁶ من أخبار بلدهم وقبائلهم ما اطعمه فيهم وأمل به بلوغ ما يرجوهم⁷ وخرج معهم إلى المغرب فوصل إلى بلد كتامة يوم الخميس النصف من شهر ربيع الآخر⁸ سنة ثمانين ومائتين ونزل بين قبائلهم وفاض ذكره فيهم واشتهر⁹ عندهم بالعلم والزهد وكثر¹⁰ القاصدين إليه وظهر الدعوة¹¹ للمهدى ببلد كتامة وأخذ على عدد كثير منهم فتنكر

1. BCh جرشب. — 2. Ch الأئمة. — 3. LS om. — 4. Ch انقضى. — 5. P add. بهم. — 6. BLSCh عنهم. — 7. BSCh في au lieu des sept derniers mots. — 8. BP راسخ. — 9. BLSCh وكثروا. — 10. BLSCh الدعوى. — 11. Ch القاصدين.

Mahdi envoya encore Abou-'Abdallah-al-Housein-ibn-Mahmed-ibn-Zakariya et lui ordonna d'aller auprès d'Abou-l-Qasim-ibn-Hauchab; et il le rejoignit.

En l'an 278¹ Abou-'Abdallah quitta le Yémen pour faire le pèlerinage de la Mecque. Abou-'Abdallah, ayant rencontré à Mina plusieurs gens de la tribu (berbère) de Ketamah, entra avec eux en rapports intimes et vint les voir souvent. Ils virent en lui la science et la connaissance de la tradition, ce qui était en grand honneur auprès d'eux. Son influence augmenta auprès d'eux, parce que jusqu'alors les Kétamites avaient beaucoup de respect pour ceux qui s'occupent de science, et les estimaient beaucoup.

Le pèlerinage fini, ils allèrent en Égypte. Abou-'Abdallah alla avec eux. Pendant leurs entretiens il apprit quelques renseignements sur leur pays et leurs tribus, qui lui inspirèrent de la confiance en eux et l'espoir d'atteindre grâce à eux ce qu'il espérait. Puis il partit avec eux pour le Maghrib et, arrivé au pays des Kétamites le jeudi quinzième jour du mois de rabi' second de l'an 280², il s'installa dans leurs tribus. Sa renommée s'étant répandue parmi eux, il devint célèbre par ses connaissances et sa vie ascétique; et ceux qui vinrent à lui furent nombreux. Alors il proclama dans le pays des Kétamites la doctrine d'al-Mahdi et s'empara de l'esprit d'un grand nombre d'entre eux. Mais beaucoup de chefs de leurs tribus le désapprouvèrent et

1. 15 avril 891-2 avril 892. — 2. 4 juillet 893.

جماعة من رؤساء قبائلهم وقصدوا التقيض عليه واصرافه من المدهم فاستبصوا الغل¹ 88
 دعوته لمحاربتهم ودفعهم عنه فاطاعوه² واستظفروا على اشدادهم وقتلوا منهم خلقا ونحووا³
 ما لهم وتكاثروا⁴ الداخلون في طاعته رغبة ورهبة ونوفرت جموعه وقوى امره
 فسير عبد الله بن ابراهيم بن احمد بن⁵ الاغلب صاحب افريقية يومئذ عسكريا لمحاربتهم
 مع ابنه محمد في آخر سنة سبع⁶ وثمانين ومائتين واجتمع اليه سائر القبائل المنافرة
 لابي عبد الله فاستظفروا⁷ على ابي عبد الله استظهارا عظيما ثم ان ابا عبد الله باخروا⁸
 ظفر بعسكره وغنم منه غنائم تقوى هو⁹ واصحابه بها¹⁰ وعاد محمد بن عبد الله بن الاغلب
 الى افريقية هزيمة فاعاده¹¹ ابو عبد الله بعسكر اقوى من الاول ولفيه ابو عبد الله باصحابه
 وجرى بين العسكريين¹² حرب شديدة وانهمز عسكر محمد بن عبد الله بن الاغلب ايضا
 وغنم منه ابو عبد الله ورجاله غنائم جلييلة¹³ وتحيز¹⁴ كل واحد من العسكريين الى جبهته

1. LS. فاستبصوا. — 2. BCh add. واطفروا الطاعة. — 3. BCh انروا. — 4. BLSCh om.
 — 5. P. عسكري. — 6. BS. سبع. — 7. P. استظفروا. — 8. P. كثيرا. — 9. Ch. ابر. — 10. Ch. باخروا.
 — 11. P. عود. — 12. B om. — 13. P. فاعاده. — 14. P. اباند. — 15. BLSCh الترفيقين. —
 16. S. عنانها حربا. — 17. P. تحيز B تحير Ch تحيزه.

cherchèrent à le saisir et à l'expulser de leur pays. Il poussa les partisans
 de sa doctrine à faire la guerre contre eux et à les écarter. Ils lui obéirent,
 prirent le dessus sur leurs ennemis, en tuèrent beaucoup et s'emparèrent
 de leurs biens. Le nombre de ceux qui lui avaient fait acte de soumission
 de gré ou non, devint très grand; la foule (de ses partisans) s'accrut
 et sa cause devint la plus forte.

Alors Abdallah-ibn-Ibrahim-ibn-Ahmed-ibn-al-Aghlab, maître de l'Afrique,
 envoya des troupes sous le commandement de son fils Mohammed pour lui
 faire la guerre à la fin de l'an 287¹. Toutes les tribus qui n'avaient pas d'ac-
 cord avec Abou-'Abdallah, se joignirent à Mohammed et remportèrent une
 grande victoire sur Abou-'Abdallah. Enfin celui-ci vainquit ces troupes et
 s'empara d'un riche butin — c'est ce qui le renforça, lui et ses partisans;
 et Mohammed-ibn-'Abdallah-ibn-al-Aghlab retourna en déroute en Afrique.
 Son père l'envoya de nouveau avec des troupes plus fortes que les premières.
 Abou-'Abdallah et ses partisans se rencontrèrent avec lui, et entre les
 deux troupes eut lieu une bataille acharnée; et une fois encore les troupes
 de Mohammed-ibn-'Abdallah-ibn-al-Aghlab furent mises en fuite; Abou-
 'Abdallah et ses partisans lui enlevèrent un grand butin. Puis chacune de
 ces deux armées s'éloigna de son côté.

1. 287e année — 7 janv.-25 déc. 900.

وفي الحال توثب علي عبد الله بن ابراهيم بن احمد بن¹ الاغاب غلمانة وقتلوه²
 ونصبوا في الامارة ابنه زيادة الله اخا محمد³ فاستدعى زيادة الله⁴ العسكر⁵ الذي معه
 ازاء ابي عبد الله خوفا من مخالفته عليه فسار نحوه ومع وصوله⁶ اليه قتل⁷ وقتل
 زيادة الله ايضا بقتية اخوته وعمومته وانخرطت⁸ اموره وانتقل الى رقادة وبننا قصورها⁹
 واقام بها وانعكف على شرب القهوة وسماع الاغاني والخلاعة واهمل الاهتمام بأمر ابي¹⁰
 عبد الله وهو مع ذلك في كل يوم يستأنفه يزداد قوّة ومنعة¹¹ ويتسع في البلدان والاعمال¹²
 ولما استفاض ظهور دعوة المهدي كثر الطلب له فسار من سلمية الى دمشق والى الرملة
 والى مصر في سنة تسع وثمانين ومائتين وخرج من مصر الى المغرب واستصحب معه ولده
 محمد وهو يومئذ ابن¹³ عشر سنين وخرج معه ايضا ابو العباس احمد اخو ابي عبد الله
 الداعي وهما في زى¹⁴ التجار وقطع المصوص على الرفقة التي كانوا فيها¹⁵ في الموضع

1. BLSCh om. — 2. LS فقتلوه. — 3. LS om. ces deux mots. — 4. LS add. محمد.
 — 5. BCh solum العسكر dep. — 6. L قتل. — 7. P واخرت. — 8. PBLSch عسرها.
 sed cf. infra et Yāqut, II, 797, 15. — 9. BCh بابي. — 10. PBCh ومنعة. — 11. BLSCh
 الاعمال البلدان. — 12. PBCh بن. — 13. BS عشرة. — 14. Ch ذى. — 15. S بها.

Sur ces entrefaites les serviteurs d'Abdallah-ibn-Ibrahim-ibu-Ahmed-ibn-al-Aghlab se lancèrent sur celui-ci, le tuèrent et déclarèrent émir son fils Ziyadet-Allah, frère de Mohammed. Alors Ziyadet-Allah convoqua les troupes qui se trouvaient avec (son frère Mohammed) vis-à-vis d'Abou-'Abdallah, de peur que (son frère) ne luttât contre lui. Puis (Ziyadet-Allah) alla auprès de lui (Mohammed); et à son arrivée près de lui (Mohammed) fut tué. Également Ziyadet-Allah fit tuer le reste de ses frères et de ses oncles. Puis ses affaires s'étant embrouillées, il se transporta à Raqqadali et, en ayant fait bâtir les murailles, s'y fixa. Il s'adonna au vin, à l'audition des chants et à la vie de débauche; il se souciait peu de la cause d'Abou-'Abdallah, qui en attendant se mettait tous les jours à augmenter davantage ses forces et son autorité et à propager son influence dans les régions et les provinces. Lorsque la manifestation de la doctrine d'al-Mahdi se fut répandue, on commença plus impérieusement à le réclamer. Alors il alla de Salamiyah à Damas, à Ramlah et en Égypte en l'an 289¹. Puis (al-Mahdi) quitta l'Égypte pour aller au Maghrib, ayant avec lui comme compagnon son fils Mohammed, âgé alors de dix ans; avec lui partit également Abou-l-'Abbas-Ahmed, frère d'Abou-

1. 16 déc. 901-4 déc. 902.

المعروف بالطاحونة ووصلوا الى مدينة طرابلس المغرب¹ وقدم المهدي امام العباس الى القيروان بما سلم لهما من تجارتهما ورسم له ان يتقدم الى بلد كرامة ولما وصل² او العباس الى القيروان القى³ المكاتبات من مصر قد تقدمته بالانذار بشقوذ المهدي الى هناك وصفته والتأكيد في طلبه فعنى⁴ زيادة الله بن⁵ عبد الله بن ابراهيم بن الاغاب بالتقصي⁶ عن خبره فذكر له بعض من رافقه حاله وناخرد بطرابلس وان ابا العباس من اصحابه فقبض على ابي العباس فقررده فلم يعرف⁷ فحجسه برفادة⁸ وكتب الى طرابلس في طلب المهدي فوردت المكاتبه بعد خروجه منها

وعرف المهدي في طريقه⁹ حبس ابي العباس وايقاع الطلب عليه وكان متوجها الى ابي عبد الله فعدل عن قصده لئلا يحقق على ابي¹⁰ العباس التهمة فيعطب وسار الى

1. LS المغرب. 2. P اير. 3. BLSCh om. dep. 4. BLSCh فلقى. — 5. BCh بالالتقصي. — 6. Ch بالاستقصاء. — 7. LS بعون. — 8. BCh ابن. — 9. B om. — 10. LS بعون. — 11. P طريقه. — 12. Ch ابن.

Abdallah le missionnaire, tous les deux étant en costumes de marchands. Les brigands attaquèrent la caravane où ils se trouvaient, dans un endroit connu sous le nom d'ath-Thahomah. Ensuite ils arrivèrent dans la ville de Tripoli d'al-Maghrîb. Al-Mahdi envoya en avant Abou-l-'Abbas à Kairouwan avec le reste de leur marchandise et lui ordonna d'aller au pays des Kétamites. Mais arrivé à Kairouwan, Abou-l-'Abbas trouva que les lettres de l'Égypte étaient déjà arrivées, où l'on avertissait de prendre garde à l'influence d'al-Mahdi dans ce pays et son signalement (fut donné), et il fut ordonné de le rechercher. Ziyadet-Allah-ibn-'Abdallah-ibn-Ibrahim-ibn-al-Aghlab s'occupa de se mettre à sa recherche. Un de ses compagnons lui apprit ce qui était arrivé : qu'al-Mahdi s'était attardé à Tripoli et qu'Abou-l-'Abbas appartenait à ses partisans. S'étant emparé d'Abou-l-'Abbas. (Ziyadet-Allah) le mit à la torture pour arracher un aveu, mais n'apprit rien. Après l'avoir mis en prison à Raqqadah, il écrivit à Tripoli pour rechercher al-Mahdi. Mais la lettre y arriva après que celui-ci en était parti.

Al-Madhi, qui se dirigeait vers Abou-'Abdallah, apprit en route qu'Abou-l-'Abbas avait été mis en prison et qu'il avait été ordonné de le rechercher. Il se détourna de son chemin afin que le soupçon tombé sur Abou-l-'Abbas ne se confirmât pas et qu'il n'en périt pas. Il alla à Sidjilmasah¹ où il resta

1. V. Jacut, III, 45-46.

سجلماسة¹ واقام^{*} بها متنكراً متظاهراً² بالتجارة ورقاً³ الى زيادة الله حصواه بها^{*} وكتاب صاحب امرها يشع بن مدرار⁴ بحاله فاعلمه ان الرجل الذى يدعى⁵ ابو عبد الله

منتسب⁶ اليه فقبض عليه يشع وعلى محمد ولده وحبسهما

ولما رأى زيادة الله بن⁷ الاغاب امر ابي عبد الله سبب عسكراً كبيراً⁸ لقتاله

والتقاء⁹ الفريقان فاقتتلا¹⁰ قتلاً شديداً¹¹ وانهم عسكراً زيادة الله وقتل عدداً¹² كثيراً¹³

متوافراً¹⁴ من اصحابه واستولى ابو عبد الله^{*} على ما فيه من المال والسلاح وغير ذلك

وافتح بلدانا كانت معتصمة عليه

واعاد زيادة الله بن¹⁵ الاغاب اليه عسكراً^{*} أوفر عدداً واكثر عدة¹⁶ من الاول فجرى

امره مجرى¹⁷ ما تقدمه واستعد زيادة الله عسكراً¹⁸ ثالثاً جمع فيه سائر رجاله وبذل العطاء

في القبائل واجتذب الناس ورغبتهم¹⁸ وانفق فيهم اموالاً كثيرة فاجتمع¹⁹ اليه جيش عظيم

1. PBLs et sic infra. — 2. BS. — 3. LS. — 4. LS. — 5. PBLCh. — 6. P. om. — 7. S. — 8. S. — 9. LSCh. — 10. B. — 11. P. — 12. Ch. — 13. BLS. — 14. BL. — 15. BCh. — 16. BLSCh. — 17. P. — 18. P. — 19. Ch.

* déguisé, faisant du commerce pour la forme. Mais le bruit de son séjour *Chp. 107. là-bas parvint jusqu'à Ziyadet-Allah. Celui-ci entra en correspondance à son sujet avec le gouverneur (de la ville) al-Yacha'-ibn-Midrar et lui apprit que l'homme, de la doctrine duquel Abou-'Abdallah se réclamait, était le même (qui se trouvait à Sidjilmasah). Alors al-Yacha', s'étant emparé d'(al-Mahdi) et de son fils Mohammed, les mit en prison.

Lorsque Ziyadet-Allah-ibn-al-Aghlab eut vu la forte position d'Abou-'Abdallah, il envoya une grande armée pour lui faire la guerre. Les deux armées, s'étant rencontrées, se battirent en bataille acharnée, et l'armée de Ziyadet-Allah fut mise en déroute; et un très grand nombre de ses soldats furent tués. Abou-'Abdallah s'empara de l'argent, des armes et d'autres choses, qu'il trouva. Puis il conquit les pays qui lui avaient été auparavant inaccessibles.

Ziyadet-Allah-ibn-al-Aghlab envoya contre lui encore une armée beaucoup plus nombreuse que la première; mais l'affaire se passa de la même manière que la première fois. Ziyadet-Allah équipa une troisième armée, où il rassembla tous ses hommes, donna de riches présents aux tribus, attira les gens, se les attacha et dépensa pour eux beaucoup d'argent. Ainsi il avait rassemblé une grande armée, qu'il envoya contre Abou-'Abdallah au début

وسيره نحو ابي عبد الله¹ في اول سنة خمس وتسعين ومائتين² وتوقف عن القتال³ ستة اشهر وزحف ابو⁴ عبد الله الى ان قرب من رقادة واقام جيش ابن⁵ الاغلب في جمادى⁶ الآخر من السنة وقتل من الفريقين عددا كبيرا⁷ وانزله جيش ابن⁸ الاغلب وغنم ابو عبد الله ايضا سائر⁹

وورد خبر الهزيمة الى زيادة الله بن¹⁰ الاغلب وهو برقادة فخاف على نفسه واخذ¹¹ اولاده وحرمه وما اطاق حمله من امواله وآلانه وسار في خواص غلمانه واجابه في الليل هاربا الى مصر ونهب الناس بعد هروبه¹² قصور برقادة ودور اصحابه السارين معه وانوا¹³ على جميع ما فيها ودخل ابو عبد الله الى رقادة يوم السبت لعشر خلون من رجب سنة ست و¹⁴ تسعين ومائتين وآمن الناس كافة وكاتب اهل البلدان والاعمال التي كانت في طاعة زيادة الله¹⁵ بن¹⁶ عبد الله بن ابراهيم بن¹⁷ الاغلب يجتديهم الى طاعته وزاد في الاذان يوم دخوله حتى على خير العمال ومنع من شرب المسكر وجمع اموال زيادة الله وعبيده

1. BCh om. dep.°. — 2. P المتأيد. — 3. B ابي. — 4. BCh بن. — 5. S جمادى. — 6. S — 7. B om. dep.°. — 8. S ابن. — 9. BSCh فاخذ. — 10. P جرد. — 11. P وانوا. — 12. BCh om. S امتد. — 13. BCh اللد زياده. — 14. BSCh om. dep.°.

de l'an 295¹. Mais l'armée s'abstint de la bataille pendant six mois. Abou-Abdallah se mit en marche jusqu'à ce qu'il se fût approché de Raqqadah, où l'armée d'Ibn-al-Aghlab le rencontra au mois de djoumada second de cette même année². Dans les deux années il fut tué un grand nombre de soldats. L'armée d'Ibn-al-Aghlab se mit en déroute, et Abou-Abdallah s'empara de nouveau de tout (ce qui se trouvait dans son armée).

La nouvelle de la déroute étant parvenue jusqu'à Ziyadet-Allah-ibn-al-Aghlab, qui se trouvait à Raqqadah, il eut peur pour sa vie et, après avoir pris ses enfants, son harem, l'argent et les meubles, autant qu'il pouvait en emporter, il partit la nuit avec ses serviteurs les plus proches et ses amis, et s'enfuit vers l'Égypte. Après sa fuite le peuple pillà ses palais à Raqqadah et les maisons de ses amis, qui s'en étaient allés avec lui, et démolit tout ce qui s'y trouvait. Ensuite Abou-Abdallah entra à Raqqadah le samedi dixième jour de redjeb de l'an 296³ et donna l'aman à tout le monde. Il entra en correspondance avec les habitants des pays et des régions qui obéissaient à Ziyadet-Allah-ibn-'Abdallah-ibn-Ibrahim-ibn-al-Aghlab, pour se les attacher. Le jour même de son entrée (à Raqqadah) il ajouta dans l'appel à la prière (l'azan) les

1. 12 oct. 907-29 sept. 908. — 2. 8 mars-5 avril 908. — 3. 4 avril 909; ce n'est pas le samedi: c'est le mardi.

* S p. 35. وضرب السكة ولم ينقش عليها * اسم احد واقام على ما كان عليه من¹ الحسن ولم يغير احداً² من اصحابه

وكان ابو العباس اخوه قد هرب من حبس³ زيادة الله برقادة⁴ وجعل الرصد عليه فخاف على نفسه ان يخرج الى ناحية اخيه ان يظفر به⁵ فتسلل الى سجلماسة⁶ * وهرب الشيخ بن مدرار صباحاً من⁸ سجلماسة⁹ واخرج المهدي ومحمداً¹⁰ ولده من الحبس * واظهر امر المهدي ذلك اليوم * وهو يوم الاحد لسبع خلون من ذى الحجة سنة ست وتسعين ومائتين وسلم عليه بالامامة والخلافة وأعلم جماعتهم انه صاحبهم الذي يدعو اليه وامر المهدي بتتبع¹¹ الشيخ بن مدرار¹² فتفرقت العساكر في طلبه وأعيد هو وجميع أصحابه وضرب الشيخ بالصوطة¹³ وطيف¹⁴ به * في العسكر ومدينة¹⁵ سجلماسة وقتله وقتل سائر اصحابه واخذ اموالهم واقام بسجلماسة اربعين يوماً وسار الى افريقية ووصل الى

1. P add. الناس. — 2. P ولاغير احد. — 3. PBLCh جيش. — 4. BCh om. — 5. S om. ces trois mots. — 6. Codd. ساجماسة et infra P om. — 7. BCh om. dep.*. — 8. P الى. — 9. LS om. — 10. BCh احمد LS ومحمد. — 11. CLSCh ابن يثبع. — 12. S مدرار. — 13. S بالصوت. — 14. Ch وطيق. — 15. BLSCh بمدينة.

paroles : « Venez à la meilleure des œuvres », défendit les boissons enivrantes et ramassa les biens de Ziyadet-Allah et ses esclaves. Puis il fit battre monnaie, mais n'y fit graver aucun nom. S'en tenant à la bonté qui le caractérisait, il ne changea personne de ses partisans.

Son frère Abou-l-'Abbas s'étant évadé de la prison de Ziyadet-Allah à Raqqadah, une embuscade fut organisée contre lui, et il eut peur pour sa vie, et que s'il se dirigeait vers la région de son frère, on ne s'emparât de lui. Alors il se déroba à Sidjilmasah, d'où al-Yacha'-ibn-Midrar s'était enfui au matin. Puis il fit sortir de prison al-Mahdi et son fils Mohammed et proclama l'affaire d'al-Mahdi le même jour, c'est-à-dire le dimanche septième jour de zouhîdjah de l'an 296¹; il le salua imam et calife et fit savoir aux gens que c'était leur maître qu'il les avait invités à proclamer.

Ensuite al-Mahdi ordonna de se mettre à la poursuite d'al-Yacha'-ibn-Midrar. Des troupes se dispersèrent à sa recherche. Lui et ses partisans ayant été ramenés, on donna à al-Yacha des coups de fouet; on le fit promener * devant les troupes et par la ville de Sidjilmasah; puis lui et tous ses partisans * Ch p. 108. furent tués et leurs biens confisqués. (Al-Mahdi) resta à Sidjilmasah pendant

1. 27 août 909.

رقادة يوم الخميس احدى عشر ايلة بقيت من ربيع الآخر سنة سبع وسعين ومائتين¹ وانظر المهدي التواضع والخشوع وواصل الجلوس للناس والمخاطبة ايم والتودد ووعده² المواعيد التي تسرههم وولى جماعة من وجود كتامة اعمال افريقية وافضل عليهم واحسن اليهم وامرهم بالتزيين والتجمل في ملابسهم ومراكبهم واخذ اليه الاموال التي جمعها ابو عبد³ الله وطاب اموال زيادة الله بن⁴ الاغاب واموال اصحابه وتقصى على ما ذهب من رقادة واستخلص من ايدي الناس اموالاً كثيرة واصطنع جماعة من كتامة واثبت الموالي والعبيد من الروم والسودان واقام منهم عسكرياً ونظراً في المظالم وباشر جميع الامور بنفسه واستمال الناس وانحرفوا عن ابي عبد الله ولم يجعل له نظيراً في شئ من الاشياء فتقدمه ابو العباس اخذوا على تسليمه⁵ الامور الى المهدي وقال له قصدت امراً جليلاً فلما وصلت اليه والى ملتصك جئت⁶ بمن ازالك عنه واخرجك منه ورفضك وانظهدك⁷

1. BCh om. dep. — 2. LS ووعدهم. — 3. S ابن. — 4. PB ابر. — 5. P تسليمه. — 6. B جئت P خيب. — 7. P راطدوكت.

quarante jours; étant allé à Ifriqiyah, il arriva à Raqqadah le jeudi dix-neuvième jour de rabi' second de l'an 297.

Al-Mahdi manifestait de l'humilité et de la modestie, donnait constamment des audiences aux gens, s'entretenait avec eux, leur témoignait de l'affection, faisait des promesses qui les comblaient de joie, nommait plusieurs nobles de Kétamah gouverneurs des régions de l'Afrique (*Ifriqiyah*), leur accordait ses faveurs et sa bienveillance et ordonnait que leurs habits et leurs montures fussent parés et embellis. Puis il s'empara de l'argent qu'Abou-Abdallah avait ramassé, réclama les biens de Ziyadet-Allah-ibn-al-Aghlab et de ses partisans et fit rechercher ce qui avait été pillé à Raqqadah; (en somme) il extorqua beaucoup d'argent des mains des gens. Il fit du bien à plusieurs Kétamites; il dressa les listes des affranchis et des esclaves grecs et nègres et en forma une armée; il recherchait les abus et s'occupait personnellement de toutes les affaires d'état; il s'en attira la bienveillance du peuple, qui s'écarta d'Abou-Abdallah, parce que celui-ci avait complètement négligé toutes les affaires. Son frère Abou-l-Abbas lui reprocha la transmission de toutes les affaires à al-Madhi et lui dit: « Tu avais aspiré à une grande affaire; et lorsque tu as atteint ton but, tu as fait venir celui qui t'y remplacerait, te retirerait ta place, te rejetterait et te maltraiterait. Mais il faudrait qu'il t'invitât à avoir entre tes mains l'admi-

فكان الواجب ان يدعك وما¹ كنت عليه من تدبير الامور والنظر فيها² ويتشاكل هو بأحوال نفسه ولا يقيمك من الذلّ والعار في مثل هذا المقام³

وعوّل ابو عبد الله على ان يستدرك ما فرط منه فقال للمهدى⁴ على سبيل النصيحة

يا مولاي اننى قد خبرت اخلاق⁵ كتامة وقومتهم بتقويم واجريتهم على سياسة فبلغت منهم بذلك ما بلغت فتوصلت⁶ بهم الى ما احببت⁷ والذى فعلته انت الآن من الاحسان

اليهم فتوليتهم⁸ البلدان والاعمال⁹ وما امرتهم به¹⁰ من الزينة والتجمل¹¹ فهو¹² فساد

لهم¹³ لخروجهم عن عبادتهم ولو تركتني ابشرهم واجريهم¹⁴ على ما دعوتهم كان اخرى في

خبرتك بهم وانفع فيما يحتاجون اليه منهم ومن غيرهم وتكون انت وادعأ¹⁵ في قصرك

لا يصل احد منهم¹⁶ اليك ولا غيرهم الا في الاوقات التي ينبغي فان ذلك اهيب¹⁷ لك واسد

لامرك واقرب لما ترجوه من تمامه وكماله

1. BLSCh بما. — 2. BCh اليها. — 3. Ch العام. — 4. P المهدى. — 5. S add. اهل. — 6. P فتوصل. — 7. Ch ببذللك. — 8. BCh om. dep. *. — 9. BLSCh فرايتهم. — 10. BLSCh الاعمال والبلدان. — 11. P om. — 12. Ch التجمل. — 13. P om. — 14. BLSCh om. — 15. BLSCh om. — 16. BLSCh om. — 17. BLSCh احد منهم. — 18. Ch اهيب.

nistration et l'inspection des affaires, qu'il s'occupât, lui-même, de ses affaires personnelles et qu'il ne te causât pas une humiliation, une honte, semblables à cet état des choses. »

Alors Abou-'Abdallah prit la résolution de réparer ce qu'il avait laissé échapper, et dit à al-Madhi à titre de bon conseil : « Mon maître ! j'ai connu le caractère des Kétamites, dirigé leurs pas vers une certaine tendance et introduit un certain ordre. Grâce à cela j'ai atteint d'eux ce que j'avais désiré, et je suis arrivé à leur égard à ce que j'avais voulu. Quant à la bienveillance que tu leur accordes maintenant, — à savoir tu les nommes gouverneurs des régions et des provinces et leur ordonnes de se parer et de s'embellir, — cela les dépravera à tel point qu'ils sortiront des bornes de l'obéissance. Si tu me laissais m'occuper d'eux et les traiter de la même manière que je les avais appelés (au travail), ce serait plus digne de tes informations à leur égard, ce serait plus digne de ta connaissance d'eux et cela serait plus utile aux besoins, autant pour eux-mêmes que pour les autres. Alors tu pourrais rester dans ton palais; aucun d'eux et nul autre ne viendrait te voir, sinon aux termes fixés. Certes cela te fera respecter, affermira ton pouvoir et te rapprochera de la fin complète et parfaite de ce que tu espères. »

فاستراب المهدي بكلامه وساء به¹ ظنّه وزاد في انحرافه عنه وخبث ابو العباس جماعة من الدعاة ومن وجود كناية وواقع في نفوسهم الشبهة في المهدي وكاشفه مقدم الدعاة بالنفاق وقال للمهدي² انا قد شككنا فيك فانتنا³ بآية ان كنت⁴ المهدي كما تزعم لتصدقك فامتعض⁵ من قوله وقتله فاستحكم حينئذ سؤ ظن⁶ ابي⁷ عبد الله وتأكدت الوحشة في نفسه وفي نفس ابي⁸ العباس اخيه وفي نفوس جماعة من وجود⁹ كناية وعلوا¹⁰ على اعمال الحيلة على المهدي¹¹ وواطأهم على ذلك اكثر¹² كناية فتاعطف المهدي الى ان اخرج اكثرهم¹³ الى الاعمال والبلدان وفرق جمعهم¹⁴ واوعز¹⁵ الى قوم من¹⁶ ثقافته بقتل ابي عبد الله وابي العباس فخرجوا يوما يريدان نزهة¹⁷ على عادتهم فقتلا جميعا يوم اثنين النصف¹⁸

1. BCh om. — 2. P. المهدي. — 3. BLS فايينا Ch فايينا — 4. LS add. ادت. — 5. PB فامتعض. — 6. B ابو. — 7. B ابو. — 8. BCh add. ان اخرج اكثرهم. — 9. LS ادل. — 10. S جمعهم. — 11. BCh اكثر. — 12. L جمعهم S جمعهم. — 13. B واوعز Ch واوعز. — 14. BLSCh om. ces deux mots. — 15. P بنزهة. — 16. BLSCh في نصف.

Al-Mahdi tomba dans le doute à cause de ces paroles, le traita avec soupçon et s'écarta de lui davantage. Alors Abou-l-'Abbas corrompit plusieurs missionnaires et chefs de Kétamali et inspira dans leurs âmes le doute à l'égard d'al-Mahdi. Puis le chef des missionnaires l'accusa ouvertement d'hypocrisie et dit à al-Mahdi : « Nous t'avons déjà mis en doute. Si tu es al-Mahdi, comme tu le prétends, opère un miracle, afin que nous te reconnaissons pour un vrai (Mahdi). » (Al-Mahdi) se mit en colère à cause de ses paroles et le fit tuer. Alors le soupçon d'Abou-'Abdallah fut confirmé et l'éloignement (d'Al-Mahdi) devint plus fort dans l'âme (d'Abou-'Abdallah), dans l'âme de son frère Abou-l-'Abbas et dans les âmes de plusieurs des notables¹ Kétamites. Ils résolurent de recourir à la ruse contre al-Mahdi, et la plupart des Kétamites se mirent d'accord avec eux. Mais al-Mahdi les traita si habilement qu'il fit partir la plupart d'entre eux pour d'autres districts et d'autres régions et ainsi fit échouer leur complot. Il ordonna ensuite à quelques-uns de ses compagnons de confiance de tuer Abou-'Abdallah et Abou-l-'Abbas. Un jour que ceux-ci sortirent, voulant, selon leur habitude, faire une promenade, ils furent tués, tous les deux, le lundi quinzisième jour d'al-djournada second de l'an 298¹. Tous ceux qui leur

1. 7 févr. 912 (c'est le vendredi).

* S p. 38. من جمادى الآخر سنة ثمان وتسعين ومائتين وقتل ايضاً جميع القوم الذين عهدوا¹ بالمواطأة لهم في البلدان التي انفذهم اليها في رقادة بصنوف من القتل وتخوف بنو الاغلب ونساءهم² الذين تأخروا بافريقية عن المسير مع زيادة الله أن يغدر بهم المهدي كما غدر بأبي عبد الله واخيه وحذروا على نفوسهم وكان سائرهم في القصر القديم فوقع يوماً بين بعض السوقة وبين احد³ الكتاميين [منازعة فقاموا عليهم⁴] * B f. 89r. واخرجوهم من القصر القديم واغلقوا ابوابه وقتلوا جماعة فيه واظهروا الخلاف فاحاط بالقصر القديم جماعة من كتامة وحاربهم بنو الاغلب وقتلوا منهم عدداً كبيراً وانفذ المهدي ففرق⁵ كتامة عنهم واظهر الانكار عليهم فانصرفوا وقبض المهدي بعد مدة على جماعة من وجوه⁶ بنى الاغلب وقتلهم صبراً وقبض بعد مدة اخرى على قوم آخرين⁷ منهم فقتل بعضهم وحبس باقيهم ولم يزلوا في الحبس الى ايام المنصور فاطلقتهم وجرا⁸ ايضاً بين بعض الكتاميين وبعض اهل القيروان منازعة برقادة فقاموا على من

1. P om. — 2. P وانساءهم. — 3. BLSch بعض. — 4. Conjectura; cf. infra. — 5. S add. اجل. — 6. PBCh عسرا. — 7. S om. — 8. Ch وجرى.

avaient promis leur concours dans les pays où il les avait envoyés, furent tués à Raqqadah d'une façon ou d'une autre.

Alors les Aghlabites et leurs femmes qui s'étaient attardés à Ifriqiyah et n'étaient pas allés avec Ziyadet-Allah, eurent peur qu'al-Mahdi ne les trompât, comme il avait trompé Abou-Abdallah et son frère, et ils craignirent pour leur vie.

Un jour que tous se trouvaient dans le palais ancien, il survint entre un certain homme du peuple et l'un des Kétamites [une querelle. (Les Aghlabites) se révoltèrent contre eux (les Kétamites)], les forcèrent de sortir du palais ancien, en fermèrent les portes, en massacrèrent un grand nombre et se mirent ouvertement en état de révolte. Une foule des Kétamites cerna alors le palais ancien. Les Aghlabites les combattirent et en massacrèrent un grand nombre. Puis al-Mahdi envoya (des troupes) et dispersa les Kétamites, ayant l'air de les désapprouver; et (les Kétamites) partirent. Quelque temps après, al-Mahdi, après s'être emparé de plusieurs notables des Aghlabites, les fit attacher et les massacra. Plus tard encore il s'empara d'autres Aghlabites et, après en avoir tué quelques-uns, mit le reste en prison; et ils ne recouvrèrent pas la liberté jusqu'au temps d'al-Mançour qui les relâcha.

Il survint également à Raqqadah une rixe entre quelques Kétamites et quelques habitants de Kaïrouwan. Ceux-ci se jetèrent sur les Kétamites qui

كان داخلها من الكتامييين فقتلوا منهم¹ في ساعة واحدة زهاء سعمائة رجل وكان الذي فعل ذلك البرعاع² ومن لا يوجد ولا يعرف³ اذا طلب فامسك عنهم حينئذ⁴ وصادر جماعة⁵ منهم وقتل آخرين وثار⁶ عليه⁷ من بلد كتامة عبد الله الماوطاني مع بقية المناقبين من كتامة⁸ عليه وزعموا انه المهدي ونحاولوا النبوة وذكروا ان الوحي ياتيه وان الكتب تنزل عليه من الله تعالى⁹ ونصب له دعاة ابي عبد الله وقال ابو¹⁰ عبد الله حتى لم يمت وابع الزنا والمخارم¹¹ وانضوا¹² اليه عامته¹³ من بلد كتامة وانحف بهم¹⁴ الى ميعة فاخذها¹⁵ وسير المهدي ابنه القائم يأمر الله¹⁶ في اول شهر رمضان سنة تسع وسعين ومائتين¹⁷ فقتلهم ومزقهم واخذ الماوطاني وقدم به على ابيه أسيراً في شهر ربيع الاول سنة ثمانمائة¹⁸ فقتله وقتل جماعة أسرهم معه من اهل بيته وخاصته¹⁸

1. BCh om. — 2. Codd. et Ch الوترعاع, sed cf. infra. — 3. Ch يعرف. — 4. Conjectura : Codd. et Ch حينئذ. — 5. S. يصادر. — 6. BLSCh om. — 7. BCh om. من كتامة. — 8. Ch ونحاولوا. — 9. P. تعالى. — 10. P. ابا B. — 11. Ch والمخارم. — 12. LS واخذها. — 13. LS جماعة. — 14. Codd. et Ch بد. — 15. BLSCh واخذها. — 16. BCh om. dep. *. — 17. BCh om. dep. *. — 18. BCh خاصة.

s'y trouvaient, et massacèrent pendant une heure environ 700 hommes. Ce fut la lie du peuple qui fit cela; et on ne pouvait les trouver ni les connaître, lorsqu'on les poursuivait. Pendant un certain temps al-Mahdi ne put les atteindre, mais ensuite il confisqua les biens de quelques-uns et tua les autres. Alors 'Abdallah-al-Mawathani, du pays des Kétamah, avec le reste des Kétamites, qui s'étaient révoltés contre lui, se souleva (également). Ils prétendaient qu'(al-Mawathani) était al-Mahdi, lui attribuaient le don de prophétie et racontaient qu'il avait eu des révélations et que les livres sacrés lui étaient confiés par Dieu le Très-Haut. Il attira dans son parti les missionnaires d'Abou-'Abdallah et dit : « Abou-'Abdallah est vivant; il n'est pas mort; il a déclaré permis l'adultère et tout ce qui était défendu. » Alors la populace du pays de Kétamah se joignit à lui, et il marcha avec eux vers Maylah et s'en empara.

Al-Mahdi envoya son fils al-Qa'im-biamrillah le premier du mois de ramadhan de l'an 299¹; celui-ci les combattit et, après les avoir dispersés, s'empara d'al-Mawathani qu'il amena comme prisonnier auprès de son père au mois de rabi' premier de l'an 300². (Al-Mahdi) le fit tuer; et il fit tuer (également) tous les prisonniers, de ses parents, qui avaient été capturés avec lui, ainsi que les notables.

1. 21 avril 912. — 2. 16 oct.-14 nov. 912.

وخالف عليه اهل طرابلس المغرب¹ فسير اليهم القائم ايضاً وقتحها عنوة² في رجب سنة ثلثمائة وقتل الذين عقدوا الخلاف بها من روسائها واستحفا³ اموالهم وعفا⁴ عن عامة اهلها وانفذ المهدي احد قواده يقال له حباسة⁵ في جيش كبير⁶ فاقتح⁷ برقة وانهزمت من بين يديه الجيوش التي كانت للمقتدر وسار حباسة⁸ الى الاسكندرية فملكها وملك الفيوم * Chp. 110. وانفذ المهدي ابنه القائم الى المغرب في جيش آخر مدد⁹ لحباسة وساروا الى ان بلغوا الجيزة وعادوا الى المغرب في سنة اثنين وثلثمائة * وعاود¹⁰ القائم الى مصر دفعة ثانية اول يوم في ذى القعدة¹⁰ سنة ست وثلثمائة¹¹ * وملك الاسكندرية ايضاً واكثر اعمال¹² الصعيد * واقام الى آخر سنة سبع وثلثمائة¹³ ثم رجع الى المغرب * P. f. 14. وقد تقدم شرح جمل الاخبار التي جرت له في اعمال مصر * في مسيرد اليها في

1. BCh المغرب. — 2. S عنرت. — 3. S واستحفا. — 4. LSCh وعفا. — 5. B حباسة. — 6. S. كثير. — 7. S فقتح. — 8. Ch مددا. — 9. S وعاود. — 10. S ذلقتعدة. — 11. BCh om. dep. *. — 12. P عمل. — 13. BCh om. dep. *.

Les habitants de Tripoli (*Tarablous*) Occidental (*d'al-Maghrib*) se soulevèrent ensuite contre lui. (Al-Mahdi) envoya également contre eux al-Qaïm qui prit la ville d'assaut, au mois de redjeb de l'an 300¹, fit massacrer les chefs, qui s'y étaient entendus pour faire une révolte, confisqua leurs biens et pardonna au peuple de la ville.

Alors al-Mahdi envoya un de ses chefs, nommé Houbasah, qui avait de nombreuses troupes; celui-ci s'empara de Barqah, et les troupes d'al-Mouqtadir prirent la fuite devant lui. Puis Houbasah marcha * vers Alexandrie, et * Chp. 110. s'en empara ainsi que d'al-Fayoum. Al-Mahdi envoya son fils al-Qaïm, qui avait d'autres troupes, dans le Maghrib pour prêter secours à Houbasah; ceux-ci se mirent en route, atteignirent al-Djizah et retournèrent au Maghrib en l'an 302². Al-Qaïm retourna ensuite en Égypte pour la seconde fois, le premier du mois de dzoulq'adah de l'an 306³. Il s'empara de nouveau d'Alexandrie et de la plupart des régions d'a'-Ca'ïd, où il séjourna jusqu'à la fin de l'an 307⁴; ensuite il revint au Maghrib.

D'une façon générale le récit des aventures qui avaient eu lieu dans les régions d'Égypte pendant ses première et seconde campagnes a été raconté

1. 11 févr.-12 mars 913. — 2. 27 juillet 914-16 juillet 915. — 3. 5 avril 919. — 4. 3 juin-22 mai 920.

الدفعة الاولى¹ والثانية في الجزء الذي قبل هذا وذلك في ايام خلافة المنصور وابتداء
مستغنى عن اعادتها

ونبي² مدينة المهديية بالغرب³ وسماها المهديية مشتقة من اسمه وانتقل اليها في شوال
سنة ثمان وثلاثمائة وخالف عليه جماعة بالغرب⁴ منهم اهل برقة فجرد اليهم قائد⁵ من
قواده يعرف بغنا⁶ ففتحها واتاد باكثر اهلها الذين عقدوا الخلاف فقتلهم
وخالف عليه ايضا⁷ اهل سقلية وروسوا عليهم احمد بن مرهف⁸ فسير اليهم بغنا ايضا
فقتل رجاله واسرد وحمله الى المهدي فقتله وخالف عليه اهل تاهرت فبعث اليهم⁹ بغنا
ايضا ففتحها وقتل امائل¹⁰ الذين خالفوا عليه

ومات المهدي ليلة الثلاثاء¹¹ النصف من ربيع الاول¹¹ سنة اثنين وعشرين وثلاثمائة. 90. B. l.

1. P. الاول. — 2. B. وينا. — 3. BLS Ch مدينة المغرب. — 4. BLSCh بالغرب. —
5. BSCh وليد. — 6. Nomen corruptum esse videtur. — 7. B om. — 8. Ch فربح Ibn
al-Athir, VIII, 53. جردب. — 9. BCh om. — 10. S add. امائل. — 11. B. الاول.

plus haut, à savoir dans l'histoire du califat d'al-Mouqtadir. A cause de cela
je n'ai pas besoin de le répéter.

(Al-Mahdi) avait fait bâtir dans le Maghrib la ville d'al-Mahdiyyah et la
nomma al-Mahdiyyah d'après son nom; il s'y transporta au mois de chewwal
de l'an 308¹. Ensuite un grand nombre de Maghrébins, par exemple les habitants
de Barqah, se soulevèrent contre lui. Il envoya contre eux un de ses généraux
nommé Ghana (Fana?)²; il s'empara de la ville et on lui amena la plupart de
ses habitants qui s'étaient entendus pour se révolter; (al-Mahdi) les fit tuer.

Puis³ le peuple de la Sicile se souleva aussi contre (al-Mahdi), et ils mirent
à leur tête Ahmed-ibn-Mourhaf³. (Al-Mahdi) envoya contre eux de nouveau
Ghana (Fana?)⁴. Celui-ci, ayant combattu ses troupes, le fit prisonnier et
l'amena auprès d'al-Mahdi, qui le fit tuer. Puis se soulevèrent contre lui les
habitants de Tahourt⁵. (Al-Mahdi) envoya aussi contre eux Ghana (Fana?)
qui s'empara de la ville et tua les principaux personnages qui s'étaient
révoltés contre lui.

Al-Mahdi mourut la nuit du mardi quinzisième jour de rabi' premier de

1. 13 févr.-13 mars 921. — 2. Ici commence la traduction italienne par Amari, I, 325.

3. Amari corrige cette lecture en *Qurhoub* au lieu de *Mouhif*. — 4. Chez Amari
B. g. na. Il croit possible de voir ici le nom mutilé d'Abou-Djoufar, qui se souleva contre
Ibn-Qourhoub. — 5. Ici finit la traduction d'Amari.

وعمره¹ اثنان وستين² سنة وكانت خلافته خمسة وعشرين سنة وثلاثة اشهر وست³ ايام⁴ وسترت وفاته الى يوم الثلاثاء لخمس بقين من جمادى⁵ الاول من السنة⁶ وجلس في الخلافة بعده ابنه وولّى عهده ابو القسم⁷ محمد القائم بأمر الله واظهر الحزن عليه ايام حياته ولم يركب ولا يخرج⁸ من باب قصره⁹ وثار عليه نائر من كتاب العراق يعرف بابن طالوث¹⁰ وانتهى الى وريش وقصد ناحية طرابلس وزعم البربر انه ابن المهدي فاتبعه خلق عظيم¹¹ منهم ونحف بهم الى مدينة طرابلس ليأخذها فقاتل¹² اهلها فهزموه¹³ وقتلوا جماعة من اصحابه ورأى البربر انحلال امره فقتلوه واتوا براسه الى القائم

والتمس معز الدولة من ناصر الدولة ان يحمل اليه من المال عن البلدان التي في يده مثل ما كان يحمله الى من تقدّمه من الامراء ببغداد فامتنع ناصر الدولة ان يحمل اليه من المال شيئاً¹⁴ وعول معز الدولة على المسير الى الموصل لحربه وسار¹⁵ ناصر الدولة الى

1. Ch. وعمره. — 2. BCh اثنان وستين S اثنان وستين. — 3. S. وستة. — 4. BCh om. — 5. S. جمادى. — 6. LS المذكورة. — 7. BCh. خرج. — 8. LS. القصر. — 9. S. طالوث. — 10. S. طالوث. — 11. P. فقاتلها. — 12. P. فاهزموه. — 13. P. عن ذلك. — 14. Ch. وصار.

l'an 322¹, âgé de soixante-deux ans, après avoir régné vingt-cinq ans, trois mois et six jours. Sa mort fut caehée jusqu'au mardi 25 de djoumadah premier de la même année².

Après lui monta sur le trône du califat son fils et héritier Abou-l-Qasim-Mohammed-al-Qaïm-biamrillah. Il porta le deuil à cause de lui pendant toute sa vie, ne monta pas à cheval, et ne sortit pas des portes de son palais.

Puis, un des fonctionnaires d'Iraq nommé Ibn-Thalouh se révolta contre lui; il atteignit Warich et marcha dans la province de Tripoli. Les Berbères prétendaient qu'il était Ibn-al-Mahdi, et un grand nombre d'entre eux le suivirent. Il marcha avec eux vers la ville de Tripoli pour s'en emparer; puis il combattit ses habitants, qui le mirent en fuite et massacrèrent un grand nombre de ses partisans. Les Berbères, ayant vu que sa situation n'était pas assurée, le tuèrent et apportèrent sa tête à al-Qaïm.

Mouizz-ad-Daoulah demanda à Nacir-ad-Daoulah qu'il lui payât, pour des régions qui lui appartenaient, autant d'argent qu'il avait payé aux émirs de Bagdad, qui en étaient maîtres avant lui. Mais Nacir-ad-Daoulah refusa de lui verser en argent quoi que ce soit. Alors Mouizz-ad-Daoulah résolut de marcher contre Mossoul pour le combattre. Nacir-ad-Daoulah marcha (éga-

1. 5 mars 934. — 2. 13 mai 934.

بغداد وانضاف¹ الاتراك اليه وانتسب² الحرب³ بينه وبين معمر الدولة وابرم ناصر الدولة الى عكبرا⁴ وراسل⁵ معمر الدولة⁶ يلتمس منه الصلح من اغبر⁷ ان يوافق⁸ الاتراك على ذلك فأجابه معمر الدولة اليه وتم الصلح في المحرم سنة خمس⁹ وثلاثين وثلاثمائة¹⁰ ولما عرف الاتراك ما استقر بينهما من الصلح ومساندة¹¹ ناصر الدولة إياهم¹² وطه¹³ إمامهم عنهم عزموا على الوثب¹⁴ بناصر الدولة فهرب الى الموصل وتجمع¹⁵ الاتراك وومروا¹⁶ عليهم تكين الشيرزادي¹⁷ وساروا الى الموصل يطلبون ناصر الدولة فانهمز الى الرباب¹⁸ وكتب الى معمر الدولة يئذ¹⁹ له الطاعة وحمل المال اليه ويسئله²⁰ ان ينجده فانفذ²¹ اليه معمر الدولة جيشا والتقا²² تكين الشيرزادي²³ وناصر الدولة فانهمز تكين واسر وجود اصحابه وقتل خلق كثير²⁴ من رجاله ولحقوا²⁵ بنو نمير واسرود واتوا به الى ناصر الدولة فسمله²⁶

1. BLSCh. 2. وانتسبت. I. وانتشت. BS. 3. الحرب. LS. 4. BLSCh. 5. وراسل. Codd. et Ch. 6. Conjectura. 7. L. يوافق. 8. S. خمسة. 9. BP. ومساندت. 10. Ch. وطية. 11. BLSCh. الوثوب. 12. Ch. الشيرزادي. LS. الشيرزادي. PBCh. 13. P. وومروا. B. وومروا. 14. PBCh. 15. LSCh. الرباب. 16. B. بيدل. 17. BLSCh. وسال. 18. B. طانزد. 19. LSCh. والتقى. 20. PBCh. الشيرزادي. 21. BLSCh. حلقا كبيرا. 22. S. واحشد. 23. PBS. فسمله.

lement) vers Bagdad. Les Turcs se rangèrent de son côté. Puis la guerre éclata entre lui et Mouizz-ad-Daoulah, et Nacir-ad-Daoulah se mit en fuite à 'Okbara. (Nacir-ad-Daoulah) entra en correspondance avec Mouizz-ad-Daoulah, en lui demandant la paix, sans s'être entendu sur cette question avec les Turcs. Mouizz-ad-Daoulah agréa ses offres, et la paix eut lieu au mois d'al-mouharrem de l'an 335¹. Lorsque les Turcs eurent appris que la paix avait été établie entre eux et que Nacir-ad-Daoulah leur avait caché cela et en avait fait mystère, ils se décidèrent à attaquer Nacir-ad-Daoulah. Alors celui-ci s'enfuit à Mossoul. Les Turcs se réunirent et, après avoir investi Tékinech-Chirzadi du pouvoir d'émir, allèrent à Mossoul à la recherche de Nacir-ad-Daoulah. Celui-ci s'enfuit à az-Zab, et écrivit à Mouizz-ad-Daoulah en lui promettant la soumission et le paiement de l'argent et en lui demandant de le secourir. Mouizz-ad-Daoulah lui envoya des troupes. Tékinech-Chirzadi et Nacir-ad-Daoulah se rencontrèrent (dans une bataille) : Tékinech prit la fuite; plusieurs notables de ses partisans furent capturés et un grand nombre de ses soldats furent massacrés. Puis les Benou-Noumeïr, après l'avoir atteint, le firent prisonnier et l'amènèrent auprès de Nacir-ad-Daoulah, qui lui fit crever les yeux.

1. 2 août-31 août 946.

ومات الاخشيديا¹ محمد بن طغج² صاحب مصر بدمشق يوم الثلاثاء لثمان بقين من³ ذى الحجة سنة اربع⁴ وثلاثين وثمانمائة وسار سيف الدولة الى دمشق وملكها في صفر سنة خمس⁵ وثلاثين وثمانمائة وسار الى الرملة ودخلها واقفه⁶ غلمان الاخشيدي بالاردن وهزموه الى حلب

وكان على بعض اعمال صعيد مصر الاعلى⁷ والى يسمى غلبون وظهر الخلاف بعد موت الاخشيدي وسار اليه جيش من مصر فكسره وقوى امره وعاد الى القسطنطينية من الجانب الشرقي⁸ يوم الثلاثاء لثمان بقين من ذى الحجة سنة خمس وثلاثين وثمانمائة⁹ ووقع بينه وبين الاخشيديّة وقعة عظيمة بطرا وقتل فيها جماعة من الاخشيديّة وانهزم¹⁰ باقوهم¹¹ الى موضع يعرف بنا جعفر ودخل غلبون الى القسطنطينية صبيحة¹² يوم الاربعاء لسبع بقين منه¹³ ونزل دار الامارة واقام فيها نحو اربع ساعات فانفق ان وصل في ذلك اليوم¹³ غلام من الاخشيديّة يقال له مرتاح السراي¹³ في عدة من الغلمان الاخشيديّة فلقى من

1. P. الاخشيدي et infra. — 2. PBLS طغج et infra. — 3. BSCh في. — 4. S. اربعة. — 5. S خمسة. — 6. BCh وواقفه. — 7. B. الأعلى. — 8. B. om. dep.*. — 9. P. وانهزم. — 10. LS باقوهم. — 11. BLSCh om. — 12. BLSCh om, ces trois mots. — 13. Ch. السراي.

Al-Ikhehid-Mohammed-ibn-Thoughdj, maître de l'Égypte, mourut à Damas le mardi vingt et unième jour de zou-l-hidjah de l'an 334¹. Seïf-ad-Daoulah marcha contre Damas et s'en empara au mois de çafar de l'an 335². Puis il marcha vers Ramlah et y entra. Les serviteurs d'al-Ikhehid le combattirent sur le Jourdain et le mirent en fuite à Alep.

Il se trouva sur une des provinces de Ca'ïd, de la Haute-Égypte, un gouverneur, qui s'appelait Galboun. Il se révolta après la mort d'al-Ikhehid. Les troupes d'Égypte marchèrent contre lui; mais il les défit, et sa position devint plus forte. Puis il retourna vers Fosthath du côté de l'orient le mardi vingt et unième jour de zou-l-hidjah de l'an 335³. Une grande bataille eut lieu entre lui et les Ikhehidites près de Thoura⁴. Un grand nombre d'Ikhehidites y fut massacré, et le reste fut mis en fuite dans un endroit nommé Mouna-Dja'far. Galboun entra à Fosthath au matin du mercredi vingt-deuxième jour du même mois⁵, descendit au palais d'émir et y resta près de quatre heures. Il arriva qu'en ce même jour vint un des serviteurs des Ikhehidites, qui s'appelait Mourtal-as-Saray, ayant un certain nombre de serviteurs d'Ikhehi-

1. 24 juillet 946 (vendredi). — 2. 1er-29 sept. 946. — 3. 13 juillet 947. — 4. V. Jacut, III, 520 (un hameau près de Fosthath). — 5. 14 juillet 947.

كان انهم من مصر من الجيد فرددهم واجتمعوا جميعا ورجعوا الى غلبون¹ فخرج الى
 بستان الامير حيث القاهرة الآن في عدة يسيرة وواقعه الاخشيدي فانهم وخرج هاربا وكان
 أصحابه عند دخولهم مصر قد تفرقوا في البلد للذهب فقتل العوام بعد هزيمته عددا²
 متوافرا منهم وسارت الجيوش في طلبه والتقوا ونحاروا وقتل غلبون في جباله من قبل واسر
 عددا من أصحابه وحمل رأسه الى فسطاط مصر وطيف بها³ البلد في ذي الحجة من
 السنة مع من أسر

ودخل كافور الخادم الاخشيدي⁴ الى مصر قادما من دمشق فاجلس⁵ ابان القسم
 اونوجور ابن⁶ مولاه في الامارة وكان كافور الغالب على الامور والمدبر لها
 وظهر في السماء كوكب مذنب طوله نحو الذرامين⁷ ليلة الجمعة لسبع خلون من
 صفر سنة ست وثلثين وثلثمائة وخفي بعد عشرة أيام من ظهوره

1. B. غلبون. — 2. Gh. عدد. — 3. BCh. متروفا. — 4. S. بد. — 5. Bl.SCh om. dep. —
 6. P. الاخشيدي. — 7. L. فاجلس. — 8. PB. اب. — 9. P. اونوجورين Bl.SCh om. — 10. B
 دراعين S. الدراعين.

dites. Il rencontra les soldats qui s'étaient enfuis de l'Égypte, et les fit revenir. Ils se réunirent tous et marchèrent de nouveau contre Galboun. Celui-ci étant sorti dans le jardin d'émir, où se trouve maintenant le Caire, avec une suite peu nombreuse, les Ikhchidites l'assaillirent; il fut mis en déroute et prit la fuite. Ses compagnons, entrés à Miçr, se dispersèrent dans la ville pour le pillage, mais la populace en massacra après sa fuite un très grand nombre. Puis les troupes se mirent en marche à sa poursuite. Ils se rencontrèrent et se battirent. Galboun ayant été au nombre des tués, un grand nombre de ses partisans furent faits prisonniers. Sa tête fut envoyée à Fosthath de Miçr et portée par la ville avec les prisonniers au mois de zou-l-hidjah de la même année¹.

Venant de Damas, Kafour-al-Ikhchidi l'eunuque entra en Égypte et fit émir Abou-l-Qasim-Oumoudjour, fils de son maître; et Kafour prit la direction des affaires.

Dans la nuit² du vendredi septième jour de çafar de l'an 336³ parut dans le ciel une comète longue de deux coudées environ et elle disparut dix jours après son apparition.

1. 23 juin-22 juillet 947. — 2. Ici commence la traduction russe par *Vasiliev*, II (2), 65-66. — 3. 28 août 947.

* s. p. 44. * ومات الصيمرى¹ كاتب معز الدولة فاستكتب الحسن² بن محمد المهلبى³ واقامه في تدير⁴ الاعمال والاموال مقام الوزير من غير تسمية⁵ بوزارة⁶ * Chp. 112. ونزل سيف الدولة⁷ على حصن * برزويه وحاصره في سنة ست⁸ وثلاثين وثلاثمائة * وفيه يومئذ ابو تغلب⁹ الكردي¹⁰ ونزل لاون بن¹¹ بردس الذمستق الفقاس¹² على¹³ الحدث وحاصره¹⁴ ووفاء¹⁵ تغير¹⁶ الحدث الى سيف الدولة يستعينون به فأقسم أنه لا رحل عن حصن برزويه او يفتحه وفتح لاون حصن الحدث بالامان¹⁷ وأخرب سوره وفتح سيف لدولة حصن برزويه في سنة سبع وثلاثين وثلاثمائة وسار الى ميفارقين¹⁸ واستخلف بحلب محمد بن ناصر الدولة ونزل لاون على بوقا¹⁹ وخرج محمد بن ناصر الدولة للقائه من حلب²⁰ فأوقع لاون لمحمد²¹ ولجماعة²² من اصحابه وقتل منهم زهاء اربع مائة رجل واسر خلتاً كثيراً وذلك في سنة ثمان وثلاثين وثلاثمائة

1. P. الصمري L. الصمري. — 2. L. الحسين. — 3. PS. المهلبى. — 4. P. دير. — 5. S. تدير. — 6. BCh om. dep. *. — 7. C add. ابن حمدان. — 8. B. تغلب. — 9. C om. dep. *. — 10. S. ست. — 11. BSCh om. بن. — 12. BChSCh. الفوقاس. — 13. C add. — 14. B om. — 15. CCh. ووفاء. — 16. PBS. تغير L. تغير. — 17. B. بالامان. — 18. P. ميفارقين. — 19. PBLSCh. بوقا C. بوقا. Cf. *Yāqūt*, I, 762,6. — 20. BCh om. — 21. P. محمد L. محمد. — 22. PL. ولجماعة.

Après la mort d'as-Çaimari, secrétaire de Mouizz-ad-Daoulah, celui-ci le remplaça par al-Hasan-ibn-Mohammed-al-Mouhlabi qu'il chargea de l'administration des provinces et des finances, et qui fit fonction de vizir sans en avoir le titre.

En 336¹ Seif-ad-Daoulah, ayant fait halte près de la forteresse * de Bar- * Chp. 112. zouyah, l'assiégea. De ce temps-là Abou-Taghlib le kurde s'y trouva. Léon, fils de Bardas Phocas le *domesticos*, campé devant al-Hadath, l'assiégea. Alors une troupe de gens d'al-Hadath arriva près de Seif-ad-Daoulah pour lui demander secours. Celui-ci jura qu'il ne quitterait pas la forteresse d'al-Barzouyah, jusqu'à ce qu'il s'en fût emparé. Léon fit capituler la forteresse d'al-Hadath et en démolit les murailles.

En 337² Seif-ad-Daoulah s'empara de la forteresse de Barzouyah et marcha vers Meyafariqin, après avoir nommé comme son remplaçant à Alep Mohammed-ibn-Nacir-ad-Daoulah. Léon assiégea Bouqa, et Mohammed-ibn-Nacir-ad-Daoulah sortit d'Alep à sa rencontre. Léon, ayant combattu Mohammed et une foule de ses compagnons, tua quatre cents hommes environ et en captura un grand nombre. Ceci eut lieu en l'an 338³.

1. 23 juillet 947-10 juillet 948. — 2. 11 juillet 948-30 juin 949. — 3. 1er juillet 949-19 juin 950.

وفي شهر ربيع الاول من هذه السنة فتح الروم مدينة قليقلا¹ وملكوها وهدموا سورها
واعطوا اهلها الامان² وانصرفوا عنها
وتأهب سيف الدولة للغزو الى بلد الروم واستعد استعدادا كبيرا وجمع جموعا عظيمة
ودخل الى بلد الروم يوم الاحد النصف من شهر³ ربيع الاول سنة تسع⁴ واثنتين وثلاثين
واوغل⁵ فيه وبلغ الى وراء خرشنة⁶ بمرحلتين وفتح حصون⁷ الروم وسبي عددا⁸ كبيرا منهم
فلما اراد⁹ الخروج اخذ الروم عليه الدروب والدرب الذي اراد يخرج منه وهو المعروف
بمقطع الانفار¹⁰ المسمى¹¹ بدرب الكنكرون¹² بناحية الحدث فوقعوا به وهلك¹³ جميع من كان
معه من المسلمين اسرا وقتلا وارتجع الروم السبي الذي كان المسلمون غنموه واخذوا سواده
وكراعته¹⁴ وأمواله وغنموا غنيمة عظيمة وأفلت سيف الدولة في نفر يسير منهزما¹⁵ وذلك في

1. BLS كليكلا Gh. كليكيد Gh. — 2. P. امان. — 3. BCh om. — 4. BS تسعة. — 5. PBS
واوغل. — 6. PB خرشند LS خرشند. — 7. S حصن. — 8. C الاطفار. — 9. B السبا. —
10. Gh الكيرون. — 11. BLSCh ومات. — 12. S كراغه. — 13. BLSCh om.

Au mois de rabi¹ Ier de cette année² les Grecs prirent la ville de Qaliquala, la soumirent, en démolirent les murailles, donnèrent quartier à ses habitants et partirent.

Seïf-ad-Daoulah se prépara pour faire une incursion dans le pays des Grecs; il s'équipa avec soin, rassembla des troupes nombreuses; puis il entra dans le pays des Grecs le dimanche quinziesme jour du mois de rabi¹ Ier de l'an 339². pénétra très loin et arriva à deux journées de marche au delà de Kharelianah. Il s'empara de quelques forteresses des Grecs et en fit prisonniers un grand nombre. Lorsqu'il voulut sortir (du pays des Grecs), ceux-ci lui barrèrent les voies de montagne et (parmi celles-ci) le défilé par où il voulait sortir, qui fut connu sous le nom de « lieu du carnage des hommes » et qui s'appelait aussi Darb-al-Kenkeroun, dans la région d'al-Hadath. (Les Grecs) le mirent en déroute, et tous les musulmans qui étaient avec lui périrent, prisonniers ou massacrés. Les Grecs délivrèrent les prisonniers dont les musulmans s'étaient emparés, prirent leurs bagages, leurs chevaux, leurs biens et firent un riche butin. Seïf-ad-Daoulah se sauva au plus vite avec une petite troupe. Cela se passa au mois de djoumada

1. 29 août-27 sept. 949. — 2. 1er sept. 950.

جمادى الآخر¹ سنة تسع² وثلاثين وثلاثمائة وسمي³ الثغريون هذه الغزاة غزاة المصيبة⁴ وفي هذه السنة توجه ملك النوبة الى الواحات من اعمال مصر وقتل وسبي⁵ واحرق وافسد أشياء كثيرة

وفي ذى الحجة⁶ منها⁷ ردة الى مكة الحجر الاسود الذى كان فى ركن البيت⁸ الحرام⁹ بمكة وكان اخذه سليمان بن الحسن¹⁰ الجنبابى¹¹ عند دخوله الى¹² مكة ونهب^{*} لها وذلك فى ذى الحجة¹³ سنة سبعة عشر¹⁴ وثلاثمائة واعيد الى مكانه مكسور نصفين ومات خرسطوذولا¹⁵ بن بهرام بطربرك بيت المقدس وله فى الرياسة اربع عشر¹⁶ سنة وصير بعده اغاثون وذلك فى السنة الخامسة من خلافة المطيع واقام ايضا فى الرياسة اربعة

1. Ch الأخرى. — 2. S تسعة. — 3. B وسما. — 4. Ch المصيبة. — 5. B وسبى. — 6. S ذى الحجة. — 7. BLSch من هذه السنة. — 8. BCh بيت. — 9. BSCh الحرم. — 10. S حسن. — 11. PB الجنبابى S الجنبابى (cf. *Miskawith*, index 130). — 12. L om. dep. وكان. — 13. S عشرة. — 14. BCh سبع عشرة. — 15. L خرسطوذولاس. — 16. S عشرة.

second de l'an 339¹. Les habitants de la région frontière (musulmane) appelèrent cette campagne « la campagne du malheur »².

En cette même année³ le roi des Nubiens alla dans les oasis⁴ des régions d'Égypte; il tua, fit des prisonniers, brûla et causa un dommage énorme.

Au mois de zou-l-hidjah de la même année⁵, la pierre noire qui se trouvait dans un angle du temple de la Mecque fut ramenée à la Mecque. Ce fut Souleïman-ibn-al-Hasan-al-Djannabbi, qui l'avait prise à son entrée à la Mecque et la lui avait ravie. * Ce fait eut lieu au mois de zou-l-hidjah de * Chp. 113. l'an 317⁶. (La pierre) fut ramenée à sa place, brisée en deux.

Christodoule-ibn-Bahram⁷, patriarche de Jérusalem, mourut, après avoir siégé pendant quatorze ans⁸, et Agathon lui succéda. Ce fait eut lieu la cinquième année du califat d'al-Mouthi⁹. Après avoir siégé à son tour pendant quatorze ans, (Agathon) mourut¹⁰. En la septième année de son

3. 15 nov.-13 déc. 950. — 2. Ici finit la traduction de *Vasiliev*. — 3. 339 = 20 juin 950-8 juin 951. — 4. الواحات. V. *Jacut*, I, 398₂; III, 157₁₁₃; 114-15. En Égypte à l'époque byzantine il y eut une ville Ὀασις ἡ μεγάλη. V. par exemple M. *Gelzer*, Studien zur byzantinischen Verwaltung Aegyptens. Leipzig, 1909, 3; 13. Il y eut aussi Ὀασις. — 5. 11 mai-8 juin 951. — 6. 5 janv.-2 févr. 930. — 7. Ici commence la traduction russe par *Mednikov*, I, 335: chez lui « Ibn-Mihram ». — 8. Le nom et les années du patriarcat de Christodoule varient. Au lieu de Christodoule on lit Christophore ou Christodore. — 9. En 951. — 10. Agathon de Jérusalem siégea en 969-983.

عشر¹ سنة ومات وفي سبع سنين من خلافته سير اغابيوس بطريرك على انطاكيه واقام سبع سنين ومات²

وحدث بمصر واعمالها³ زلزلة عظيمة⁴ في الليلة التي صباحها يوم⁵ الاثنين عشر⁶ ايلول من شهر⁷ ربيع الآخر سنة اربعين وثلاثمائة وتساقطت منها عدة دور ومات منها خلق⁸ من الناس وانفجرت عيون ماء في غير موضع وانثقت منها منارة الاسكندرية ومات المنصور بالله امير المؤمنين صاحب المغرب يوم الجمعة سلخ شوال سنة احد⁹ واربعين وثلاثمائة وعمره تسعة وثلاثون¹⁰ سنة وكانت خلافته سبع سنين وست¹¹ عشر يوما¹² وسترت وفاته شهرا وسبعة¹³ ايام وجلس في الخلافة بعدد ابنه ابو تميم معد¹⁴ ولقب المعز لدين الله وسير جوهر صاحبه الى افكان ففتحها في سنة سبع واربعين وثلاثمائة¹⁵ وقتل اميرها كعلي بن احمد بن الفتح وكان قد سمى بامير المؤمنين ولقب نفسه الشاكر لله وضرب ذلك

1. S. عنده. — 2. BCh om. dep. *. — 3. BCh om. — 4. BSCh om. — 5. BSCh om. — 6. BSCh om. — 7. S. add. كثير. — 8. LSCh احدى. — 9. S. وثلاثين. — 10. S. وستة. — 11. BCh om. ces quatre mots. — 12. BSCh وسبع. — 13. LS المعز. — 14. BCh om. dep. *.

califat Agapius fut patriarche d'Antioche et, ayant siégé pendant sept ans, il mourut¹.

La nuit du dimanche au lundi dixième jour du mois de rabi' II de l'an 340² il y eut en Égypte (*Misr*) et dans ses provinces un grand tremblement de terre. Un grand nombre de maisons s'écroulèrent, beaucoup de gens moururent: dans certains endroits des sources jaillirent et le phare d'Alexandrie se lézarda.

Le vendredi du dernier jour de chawwal de l'an 341 mourut al-Mançour-billah³, émir des croyants, maître d'al-Maghrîb, âgé de trente-neuf ans, après avoir été calife pendant sept ans et seize jours. Sa mort fut cachée pendant un mois et sept jours. Son fils Abou-Temim-Ma'add lui succéda comme calife et fut surnommé al-Mouizz-li-din-allahi. Il envoya Djaouhar, son chef d'armée, contre Alkan. En l'an 347⁴ celui-ci s'en empara et tua son émir Qa'la-ibn-Ahmed-ibn-al-Fathi, qui s'était appelé émir des croyants, surnommé ach-Chakir-lillah, et avait fait frapper ces titres sur ses monnaies. Ensuite

1. En 953. Agapins d'Antioche siégea en 953-959. Ici finit la traduction de *Mednikov*. — 2. 15 sept. 951. — 3. 19 mars 953. C'est le troisième calife fatimite. Le vendredi correspond au 18 mars 953. — 4. 25 mars 958-13 mars 959.

على سكتته وسار الى فاس¹ ففتحها واسر اميرها احمد بن بكر وغزا اساطيل كثيرة
ورجعت² كلها غانمة

وغزا سيف الدولة في سنة اثنين واربعين وثلاثمائة وغار على زبطرة³ وعرقا⁴ والتقاء
قسطنطين بن بردس الفقاس⁵ على درب مروان وقتل من الفريقين خالق⁶ وعبر سيف
الدولة الفرات وسار الى بطن هنزيط⁷ ودخل سميساط⁸ وبلغه انّ الدمستق⁹ بردس الفقاس¹⁰
قد خرج الى ناحية الشام فاحقه سيف الدولة وراء مرعش فأوقع سيف الدولة بعسكره واسر
قسطنطين¹¹ ابنه وقتل¹¹ البطريق لاون بن الملائني¹² في الحرب وحمل القسطنطين
بن الدمستق¹³ الى حلب ومات بها¹⁴ من علة اصابته وامر سيف الدولة النصارى قتلوا امره
وكفن بكفن فاخر وجعل في تابوت في بعض الكنائس وكتب الى ابيه يعزيه¹⁵ به

1. BS فارس. — 2. Ch رجعت (sans). — 3. PBL S زبطرة. — 4. P عرقا. — 5. BCh
عمرتبط S حوطبط Ch حوطبط PBC كثير. — 6. CL add. — 7. PBC حوطبط Ch حوطبط S حوطبط
8. Ch سيشاط. — 9. BLSch الدمستق. — 10. BCh الفوقاس S الفوقاس. — 11. BCh
add. لاون. — 12. BCh om. ces trois mots. C الملائني LS الملائني. — 13. BLSch
يعرفد C. — 14. BLSch فيها. — 15. C يعرفد.

(Djaouhar) marcha contre Fez (*Fas*), s'en empara et captura son émir Ahmed-ibn-Bekr. Plusieurs expéditions maritimes furent envoyées et retournèrent toutes avec du butin.

En l'an 342¹, Seïf-ad-Daoulah, s'étant mis en marche, assaillit Zibathrah et 'Arqa. Constantin, fils de Bardas Phocas, se rencontra avec lui près du défilé de Merwan², et un grand nombre furent tués des deux côtés. Puis Seïf-ad-Daoulah traversa l'Euphrate, marcha vers Batlu-Hanzith et entra à Samosate. Là il apprit que le domesticos Bardas Phocas était déjà sorti dans le district de Syrie. Alors Seïf-ad-Daoulah l'atteignit au delà de Mar'ach, mit en déroute son armée et captura son fils Constantin. Dans la bataille fut tué le patrice Léon, fils de Maléinos (?). Constantin, fils du domesticos, avait été amené à Alep, où il mourut de maladie. Seïf-ad-Daoulah ordonna aux chrétiens de s'occuper de lui : ils l'enveloppèrent dans un linceul précieux et le mirent au cercueil dans une des églises. Puis (Seïf-ad-Daoulah) écrivit à son père pour le consoler.

1. 18 mai 953-6 mai 954. Ici commence la traduction russe par Vasiliev, II (2), 66-67. — 2. Peut-être « Maouzar ». V. Vasiliev, II (1), 292 et note 4.

ونزل سيف الدولة في سنة ثا وأربعين وثلاثمائة على حصن الحدث لبنانه وقصد الدهستق¹ بدس الفقاس² واقتتل الفريقان من أول النهار الى وقت العصر واستظروا³ المسلمون على الروم واسروا عورحرم⁴ وجماعة من روماء الروم وقتلوا خلقا⁵ منهم واخفى⁶ قنفور بن بدس الفقاس⁷ في قناة الحدث باقى نهاره ولما كان في الليل خرج ولحق بأبيه واقام سيف الدولة على الحدث الى ان بناها وعاد الدهستق⁸ بدس الفقاس⁹ ونزل على الحدث سنة اربعة¹⁰ واربعين وثلاثمائة وحاصره ونقب سورده¹¹ وسار سيف الدولة لقتاله ولما قرب انصرف¹² الدهستق

وغزا سيف الدولة الى بطن هنزيط¹³ في سنة خمس¹⁴ واربعين وثلاثمائة ونزل¹⁵ شاطي نهر ادناس¹⁶ وعبر الى الجانب الآخر في الزواريق وكان ناس بن الشمشقيق¹⁷ في تل¹⁸ بطريق¹⁹ فكسبه²⁰ سيف الدولة فانهزم ابن الشمشقيق وفتح سيف الدولة تل²⁰

1. BLSCh الدهمستيقس. — 2. BCh S النوفاسى الفوقاسى. — 3. P. واستظهر. — 4. Ch. اعورحرم. — 5. S add. كبر. — 6. P. واخفى. — 7. BLS Ch الفوقاسى الفوقاسى. — 8. BLSCh صورده. — 9. BLS Ch الفوقاسى الفوقاسى. — 10. BCh اربع. — 11. PBS صورده. — 12. BLSCh الدهمستيقس. — 13. B. هنزيط L. هنزيط. — 14. S. خمسة. — 15. Ch add. على. — 16. S ارستيناس S ارستيناس. — 17. B. السمشيق C السمشيق. — 18. P. بل. — 19. P. فكسبه. — 20. P. بل.

En l'an 343¹ Seif-ad-Daoulah vint près de la forteresse d'al-Hadath pour la faire bâtir. Le domesticos Bardas Phocas se dirigea contre lui. Les deux partis se battirent le premier jour jusqu'au soir, et les musulmans vainquirent les Grecs, capturèrent 'v-r-h-r-m² et plusieurs chefs grecs et en massacrèrent un grand nombre. Nicéphore, fils de Bardas Phocas, se cacha dans un canal d'al-Hadath pendant le reste de la journée; la nuit venue, il en sortit et rejoignit son père. Seif-ad-Daoulah resta près d'Al-Hadath jusqu'à ce qu'il eût bâti cette ville. Puis le domesticos Bardas Phocas retourna, en l'an 344³, s'arrêta près d'al-Hadath, l'assiégea et la battit en brèche. Seif-ad-Daoulah⁴ marcha pour le combattre. * Mais à son approche le domesticos s'en alla.

En l'an 345⁵ Seif-ad-Daoulah assaillit Bathn-Hanzith, s'arrêta sur les bords du fleuve d'Aransas et passa en bateaux sur l'autre rive. Jean, fils de Tzimiscès, se trouvant à Tell-Bithriq, Seif-ad-Daoulah le surprit, et le fils de Tzimiscès prit la fuite. Seif-ad-Daoulah s'empara de Tell-Bithriq. Puis

1. 7 mai 954-26 avril 955. — 2. Je ne peux pas déchiffrer ce nom. V. plus bas. — 3. 27 avril 955-14 avril 956. — 4. 15 avril 956-3 avril 957.

بطريق وانثنى¹ سيف الدولة قافلًا الى² الدرب الذي يقال له درب الخياطين والقائ³
 * P f. 167. * الدمستق⁴ وابن⁵ الشمشقيق⁶ قد اخذا الدرب واشجناه بالرجال * فانتشبت⁷ القتال بينهم
 واستظهر سيف الدولة عليهما⁸ وكان سيف الدولة قد خلف بدلوك ابان⁹ العشائر بن
 * B f. 917. * الحسن¹⁰ بن علي بن الحسين¹¹ بن حمدان ورسم له النزول * علي حصن عرمداس¹²
 وبناه¹³ وخرج¹⁴ لاون البطريق ابن الدمستق¹⁵ ولقبه¹⁶ ابو¹⁷ العشائر فأسر¹⁸ لاون
 وحمله الى القسطنطينية ومات في الاسر
 * واستوزر معز الدولة للمطيع الحسن بن محمد المهدي¹⁹ يوم الاربعاء²⁰ لسبع خلون
 من جمدى الآخرة²¹ سنة خمس وأربعين وثلاثمائة²²
 وفي * هذه السنة²³ خرج ملك التوبة أيضًا حتى بلغ أسوان وخربها وقتل وسي²⁴

1. وبن PB. — 2. S. على. — 3. LSCh. — 4. BLSch. — 5. وبن PB. — 6. S. الشمشيق. — 7. BS. فانتشبت. — 8. LS. عليهما. — 9. B. أبو. — 10. BLSch. الحسين. — 11. BLSch. om. — 12. B. عرمداس LS. عرمداش Ch. عرمداس C. عرمداس. — 13. BLSch. om. ces deux mots. — 14. BLSch. فخرج. — 15. BLSch. الدمستيقس. — 16. BLS. ولقبه. — 17. LS. أبو P. — 18. P. فأسر. — 19. PS. المهدي. — 20. P. الاربع. — 21. S. الاربع. — 22. BCh. om. dep. *. — 23. BSCh. ذلكت العصر. — 24. B. وسيا.

Seïf-ad-Daoulah, en revenant, changea de route vers le défilé qui s'appelait Darb-al-Khayathin (défilé des tailleurs); mais il trouva que le domesticos et le fils de Tzimiscès avaient déjà occupé le défilé et l'avaient garni de soldats. La bataille entre eux s'étant engagée, Seïf-ad-Daoulah les vainquit. Seïf-ad-Daoulah avait laissé à Delouk Abou-l-'Achaïr-ibn-al-Hasan-ibn-al-Houseïn-ibn-Hamdān et l'avait chargé d'établir un camp près de la forteresse d'Ar. m da et de la bâtir. Alors le patrice Léon, fils du domesticos, se mit en marche, et Abou-l-'Achaïr le rencontra. Léon, l'ayant fait prisonnier, l'amena à Constantinople, où il mourut en captivité¹.

Mouizz-ad-Daoulah choisit pour vizir auprès d'al-Mouthi' al-Hasan-ibn-Mohammed-al-Mohallabi le mercredi septième jour du mois de djoumada second de l'an 345².

En la même année³ le roi des Nubiens partit de nouveau en campagne : arrivé à Aswan, il la dévasta et fit massacrer ou captura un certain nombre

1. Ici finit la traduction de Vasiliev. — 2. 16 sept. 956. — 3. 345 = 15 avr. 956-3 avril 957.

منها وسارت العساكر اليه من مصر برا وبحرا وقتلت وست من التوبة عددا كبيرا¹ وولاه² باقوهم منزمين³ وفتح حصن من حصونهم يعرف بابريم وغزا سيف الدولة في سنة⁴ خمس وأربعين وثلاثمائة وأنفذ سرته الى سمندون⁵ فوجدوا سطراتيغوسا⁶ بن البلنطس⁷ واسرود وقتل واحرق وأسر⁸ وعاد⁹ وقصد سيف الدولة¹⁰ حصن زياد وحاصره وأكمل به ان الدمستق¹¹ متوجها الى الشام فتسرع الى لقائه¹² ودفعه ونزل الدمستق على حصن الحدث وفتحه ساجا في شهر¹³ ربيع الاول سنة ست وأربعين وثلاثمائة¹⁴ وآمن اهله وانصرفوا الى حلب واخرب الدمستق حصن الحدث وسار يائيس بن الشمشيق¹⁵ الى ناحية آمد وارزن¹⁶ وميافارقين¹⁷ ونزل على حصن يقال له اليماني من

1. S om. — 2. LSCh برولي. — 3. S منزهون. — 4. P om. — 5. Codd. et Ch سميدي. Cf. *Yaqut*, III, 144. — 6. BCh ستراتيغوس LS ستراتيغوس. — 7. Sic *al-Adim* (Cod. Mus. Asiat. Petropol. 522 fol. 2P), PBS الباغطس Ch الباطس C البلنطس L البلنطس. — 8. BLSCh om. — 9. BLSCh add. L سيف الدولة. — 10. BLSCh om. — 11. BLSCh الدمستق et infra. — 12. BLSCh للقاء. — 13. BLSCh om. — 14. S om. — 15. P السمشيقي S الشمشيتي et infra. — 16. BLSCh وارزن. — 17. P وميافارقين.

d'habitants. Contre lui, de l'Égypte, se mirent en marche, par terre et par mer, des troupes qui massacrèrent et firent prisonniers un grand nombre de Nubiens; le reste prit la fuite. Puis une de leurs forteresses, qui s'appelait Ibrim, fut emportée.

En 345¹ Seïf-ad-Daoulah fit une incursion; il envoya un détachement de ses troupes vers Samandou². Après y avoir trouvé le stratège, fils de al-b-l-nth-s³, ils le firent captif. (Seïf-ad-Daoulah) tua, brûla, fit des prisonniers et s'en retourna. Puis Seïf-al-Daoulah marcha vers Hiçn-Ziyad et y mit le siège. Ayant appris que le domesticos se dirigeait vers la Syrie, (Seïf-ad-Daoulah) se hâta à sa rencontre et le repoussa. Le domesticos, après avoir assiégé la forteresse d'al-Hadath, s'en empara en paix au mois de rabi' Ier de l'an 346⁴; il lit grâce à ses habitants, qui s'en allèrent à Alep. Puis il dévasta la forteresse d'al-Hadath. Jean fils de Tzimiszés marcha dans le district d'Amide, d'Arzen et de Mayafariqin et assiégea une forteresse qui

1. 15 avril 956-3 avril 957. Ici commence la traduction russe de *Vasiliev*, II (2), 67-68. — 2. V. *Jacut*, III, 144. — 3. D'autres variantes : al-b-l-q-ths, al-b-l-t-ths, al-ç-l-q-ths, al-ba-gh-n-ths. V. *Vasiliev*, II 1, 297. Peut-être faut-il lire ارانطس ou ارادانطس et voir dans ce « stratège, fils d'Arabانيتis » le στρατηγὸς ὁ Ἀραβωνίτης du xe siècle que nous trouvons dans *De administrando imperio Constantini Porphyrogeniti*, p. 204 et qui vivait à l'époque de cet empereur. — 4. 2 juin-1er juillet 957.

عمل آمد في سنة سبع وأربعين وثلاثمائة وسير إليه سيف الدولة غلامه نجا¹ الكاسكي² في عشرة آلاف والتقاها ابن³ الشمشقيق وانهزم نجا وقتل الروم من عسكره زهاء خمسة آلاف واسروا نحو⁴ ثلاثة آلاف⁵ واستولوا على جميع سواد نجا وسار أيضاً بسيل⁶ البار اكمونس⁷ ويانيس بن الشمشقيق⁸ وزلا على سمياط⁹ وفتحاها¹⁰ في بعض يوم¹¹ ورحلا عنها الى رعبان¹² وحاصرها فسار سيف الدولة والتقاها واستظهر الروم¹³ عليه استظهارا عظيماً وانهزم سيف الدولة وتبعه ابن الشمشقيق¹⁴ فأوقع بعسكره وقتل¹⁵ وأسر من اهله واصحابه * ووجوده غلامانه ما يكثر عدده وذلك في شعبان سنة سبع وأربعين وثلاثمائة وادخل الى القسطنطينية من الاسرى¹⁶ الف وسبعمائة فارس وطوف بهم وهم¹⁷ ركاب خيولهم ولايسون¹⁸ سلاحهم

1. PLSB om. — 2. C الكاسكي. — 3. PB بن. — 4. BSCh om. — 5. P الف. — 6. S بسيل. — 7. P البراكوموس BC البراكوموس LS البراكوموس Ch البراكوموس. — 8. S الشمشقيق. — 9. B سمياط C سمياط. — 10. Ch وفتحاها. — 11. BLSCh om. ces trois mots. — 12. PLS رعبان B زعان C رعبان sed cf. *Yāqut*, II, 791. — 13. C add. — 14. S الشمشقيق. — 15. BLSCh om. ces quatre mots. — 16. S الاسرى. — 17. BLS om. — 18. LS ولايسين.

s'appelait al-Yamani, dans le district d'Amide, en l'an 347¹. Seif-ad-Daoulah envoya contre lui un de ses serviteurs, Nadja-al-Kaski, ayant dix mille hommes. Le fils de Tzimiszes les combattit, et Nadja prit la fuite. Les Grecs massacrerent parmi ses troupes près de cinq mille hommes, en firent prisonniers près de trois mille et s'emparèrent de tous les bagages de Nadja.

Ensuite le parakimomène Basile et Jean fils de Tzimiszes marchèrent aussi et, après avoir mis le siège devant Samosate, ils s'en emparèrent en quelques jours; puis, partis pour * Ra'ban, ils l'assiégèrent. Seif-ad-Daoulah se mit en marche et en vint aux mains avec eux; et les Grecs remportèrent une grande victoire sur lui; Seif-ad-Daoulah s'enfuit, et le fils de Tzimiszes, le poursuivant, attaqua ses troupes, massacra et captura un très grand nombre de ses proches, de ses compagnons et de ses nobles serviteurs (*ghoulaman*). Ces faits eurent lieu au mois de cha'ban de l'an 347². Mille sept cents cavaliers ayant été amenés comme prisonniers à Constantinople, furent promenés, à cheval et en armes, par les rues³.

1. 25 mars 958-13 mars 959. — 2. 18 oct.-15 nov. 958. — 3. Ici finit la traduction de *Vasiliev*.

وكان ناصر الدولة قد دافع معرًا الدولة بحمل المال الذي قورر عليه حملة عن الاعمال التي في يده¹ ولما أصيب سيف الدولة على رعبان² طمع معر الدولة في ناصر الدولة لعلمه بالنكبة التي لحقت سيف الدولة وأنه³ مشغول بنفسه عن نصره فخرج معر الدولة الى الموصل قاصدا لحربه في النصف من جمدي⁴ الاول سنة سبع وأربعين وثلاثمائة⁵ ولما بلغ ناصر الدولة خروجه سار من الموصل الى نصيبين ودخل معر الدولة الى الموصل ورحل منها الى نصيبين ووصل⁶ برقعيد وبلغه ان ابا المرجان⁷ وهبة الله ابني ناصر الدولة بسنجار في عسكر معهما فانفذ معر الدولة اليهما سرية فكبسيهما بغتة فانصرفا فيمن معهما وتركوا⁸ خيمهم ورحلهم⁹ بحاله لضيق الوقت عن حمل شيء¹⁰ منه وأسرع اصحاب معر الدولة الى الغارة¹¹ والنهب¹² ونزلوا¹³ في خيم ابي¹⁴ المرجان¹⁵ واخيه واصحابهما

1. Ch. مسعر. — 2. BLSCh om. P. علي وعبان. — 3. Ch. فاند. — 4. S. جماد. — 5. BCh om. dep. في النصف. — 6. Ch add. الى. — 7. LS. المرجى. — 8. P. وتركوا LS. — 9. LS. خيمهما ورحلتهما. — 10. BLSCh. شيئا. — 11. BP. المعارة. — 12. Ch. والنهب. — 13. P. وتركوا. — 14. B. ابا. — 15. LS. المرجى.

Nacir-ad-Daoulah tardait à verser l'argent qu'il s'était engagé à payer à Mouizz-ad-Daoulah pour les provinces qu'il gouvernait. Après la défaite de Seïf-ad-Daoulah près de Ra'ban, Mouizz-ad-Daoulah s'enhardit contre Nacir-ad-Daoulah, parce qu'il avait appris le malheur qui avait frappé Seïf-ad-Daoulah, et que celui-ci avait été (trop) préoccupé de ses affaires pour prêter secours (à Nacir-ad-Daoulah). Alors le quinzième jour de djoumada 1er de l'an 347¹, Mouizz-ad-Daoulah marcha vers Mossoul pour faire la guerre à (Nacir-ad-Daoulah). Nacir-ad-Daoulah, ayant appris qu'il s'était mis en marche, partit de Mossoul pour Nisibe. Puis Mouizz-ad-Daoulah, après être entré à Mossoul, la quitta pour aller à Nisibe. Arrivé à Barqa'id, il apprit que les fils de Nacir-ad-Daoulah, Abou-l-Mouradja et Hibat-Allah, se trouvaient avec leurs troupes à Sindjar. Mouizz-ad-Daoulah envoya contre eux un détachement, qui les surprit; et (les deux frères) avec ceux qui les suivaient, s'en allèrent, après avoir abandonné leurs tentes et bagages, car ils ne pouvaient rien emporter à cause du manque de temps. Les troupes de Mouizz-ad-Daoulah se mirent à envahir et à piller et se fixèrent dans les tentes d'Abou-l-Mouradja, de son frère et de leurs troupes. Lorsqu'ils se furent établis ainsi, Abou-l-Mouradja, son frère et leurs troupes, étant de

1. 4 août 958.

ولما استقرّوا رجع ابوا المرجاء² واخود في اصحابهما وكبسوهم واسروا جماعتهم وقتلوا بعضهم
وسار معز الدولة الى نصيبين ودخل ناصر الدولة ميافاارقين³ ومنها الى حلب مستجيرا
بأخيه سيف الدولة فتلقاه اخوه سيف الدولة⁴ اجمل لقاء وخدمه بنفسه وتولى نزع خفه
بيده واجلسه على سريره⁵ وجلس بين يديه وتوسط سيف الدولة الحال بين ناصر الدولة
ومعز الدولة واعاد⁶ اليه ناصر الدولة الاسرى⁷ الذين اسرهم ولداه بعد ان خلع عليهم⁸
وأحسن اليهم⁹ وانكفأ¹⁰ معز الدولة من الموصل الى بغداد وعاد ناصر الدولة الى الموصل
وغارت الروم على قورس¹² وسبوا خلقاً من اهلها¹³ واسرى¹¹ اليهم¹⁴ سيف الدولة
واستخلص الاسرى¹⁶ * B l. 92. * S p. 53.

وفي هذه السنة مات قسطنطين بن لاون ملك الروم في تشرين الثاني سنة الف ومائتين
واحد¹⁷ وسبعين¹⁸ * وهو¹⁹ شعبان سنة ثمان واربعين وثلاثمائة وكان جملة ما ملك منذ
* P l. 17. * Chp. 116.

1. B ابا. — 2. LS المرجى. — 3. P ميفارقين. — 4. Ch اخيه. — 5. S om. ces trois mots.
— 6. B سرير Ch سرير. — 7. P وعاد. — 8. S الاسرا. — 9. LS اليهما. — 10. LS اليهم. — 11. S
واكفى. — 12. LSCh قورس. — 13. BCh om. deux mots. — 14. P واسرا. — 15. BCh اليهم. —
16. S الاسرا LS add. من ايديهم. — 17. LSC واحدتى. — 18. L add. لليلاد. —
19. BCh في وذلك.

retour, les surprirent, en firent un grand nombre prisonniers et en massacrerent quelques-uns.

Ainsi Mouizz-ad-Daoulah marcha vers Nisibe. Nacir-ad-Daoulah entra à Mayafariqin, puis de là à Alep, pour rechercher la protection de son frère Seif-ad-Daoulah. Celui-ci le reçut avec grand honneur, le servant personnellement, tint à le déchausser de sa propre main, le fit asseoir sur son trône et s'assit lui-même devant lui. Puis Seif-ad-Daoulah se fit médiateur entre Nacir-ad-Daoulah et Mouizz-ad-Daoulah. Nacir-ad-Daoulah lui restitua les prisonniers que ses fils avaient capturés, après leur avoir remis en don des vêtements d'honneur et les avoir traités avec distinction. Puis Mouizz-ad-Daoulah s'éloigna de Mossoul vers Bagdad et Nacir-ad-Daoulah retourna à Mossoul.

Les Grecs¹ attaquèrent Qourous et emmenèrent en captivité un grand nombre d'habitants. Seif-ad-Daoulah les assailit pendant la nuit et délivra les prisonniers.

En cette année mourut Constantin, fils de Léon, empereur des Grecs, au mois de tichrin IIe de l'an 1271, qui est le mois de cha'ban de l'an 348². Son * Chp. 116

1. Ici commence la traduction russe par Vasiliev, II (2), 68. — 2. Novembre 959 = 7 oct.-4 nov. 959.

مات عمه الاسكندرا والى ان شاركه في الملك رومانوس¹ الشيخ وولداده وحمي له
وانقرده² به الى ان مات ثمانية³ واربعين سنة منها مدة ملكه مع امه زويبي⁴ سبع⁵ سنين
ومع رومانوس حميه⁶ ستة⁷ وعشرين سنة وملك منفردا خمسة⁸ عشر سنة وملك مدة
ابنه رومانوس وذلك في خمسة عشر⁹ سنة من خلافة¹⁰ المطيع
وصير¹¹ لاون بن بردس القفاس¹² دمستق¹³ على المشرق¹⁴ وصير¹⁵ سففور اخلا¹⁶
دمستق على المغرب وسار لاون الى نحو¹⁷ طرسوس وسبي¹⁸ وقتل وفتح¹⁹ الهارونية
في اول شوال سنة ثمان واربعين وثلثمائة
وفي اربع²⁰ عشر²¹ سنة من خلافة المطيع صير²² اخريستوفورس²³ بطريرك²⁴ على
انطاكية فاقام²⁵ عشرة²⁶ سنين وقتل

1. S. — 2. BLSCh. — 3. BLSCh. — 4. Ch. — 5. B. — 6. BS. — 7. BS. — 8. LSCh. — 9. Ch. — 10. Ch. — 11. B. — 12. BLSCh. — 13. BLSCh. — 14. S. — 15. BCh. — 16. BC. — 17. B. — 18. C. — 19. BLSCh. — 20. Ch. — 21. BLSCh. — 22. S. — 23. BLSCh. — 24. BCh.

règne dura quarante-huit ans depuis la mort de son oncle Alexandre et jusqu'à ce que Romain le Vieux et ses deux fils se fussent associés avec lui dans le gouvernement et qu'il fut devenu ensuite empereur tout seul en pleine tranquillité jusqu'à sa mort. Dans cet espace de temps il régna avec sa mère Zoé sept ans, avec son beau-père Romain vingt-six ans et tout seul quinze ans. Puis lui succéda son fils Romain. Cela eut lieu en la quinzième année du califat d'al-Mouthi¹.

(Romain) nomma Léon, fils de Bardas Phocas, *domesticos* de l'Orient et son frère Nicéphore *domesticos* de l'Occident. Puis Léon marcha vers Tarse, en faisant des captifs et même en massacrant; il s'empara d'al-Harouniyyah au début du mois de chawwal de l'an 348².

En l'an quatorze du califat d'al-Mouthi³, Christophore fut patriarche d'Antioche et, après avoir siégé pendant dix ans, il fut tué³.

1. Ce n'est pas exact. Constantin VII mourut en 959; mais la quinzième année d'al-Mouthi¹ correspond à l'année 961. Ici finit la traduction de *Vasiliev*. — 2. 5 déc. 959-2 janvier 960. — 3. Ce fragment sur Christophore est traduit en russe par *Mednikov*, I, 335. La quatorzième année d'al-Mouthi¹ correspond à l'année 960. Christophore siégea en 960-969.

* 8 p. 54. وورد لاون الدمستق الى ناحية دياربكر في سنة ثمان واربعين وثلاثمائة¹ وتوجه سيف الدولة من حلب الى هناك ورحل الدمستق² الى ناحية الشام وقتل من اهله عدداً متوافراً واخذ حصوناً كثيرة واسر محمد بن ناصر الدولة

ووردت الاخبار بذلك الى مصر يوم الاحد ثلاث خلون من المحرم سنة تسع واربعين وثلاثمائة فشعث³ غواغى⁴ مصر ورعاهم شعناً⁵ عظيماً واغلق النصرى الكنائس⁶ ذلك اليوم سريعاً⁷ واصبح الرعاع يوم الاثنين غداً⁸ وقصدوا كنيسة ميخائيل⁹ التي للملكية في قصر الشمع وكسروا ابوابها وهتكوا الكنيسة ونهبوا ما ظفروا به منها ورجعوا الى كنيسة بو¹⁰ قير التي لليعقوبية¹¹ بقصر الشمع ففعلوا بها مثل ذلك فلما كان يوم الجمعة بعد صلاة¹² الظهر ثمان خلون من المحرم من السنة¹³ وقعت صيحة¹⁴ في الجامع العتيق ورجفة فنهب عالم¹⁵ من الناس وأخذت ثيابهم وعاد الرعاع¹⁶ الى كنيسة ميخائيل¹⁷ وكست ابوابها أيضاً

1. BCh om. dep. *. — 2. BLSCh الدمستق. — 3. BLSCh فشعث. — 4. BS غواغى. — 5. غدرة Ch غرة. — 6. BCh add. غى. — 7. BCh om. — 8. L شعناً. — 9. P شعناً. — 10. BCh add. الملائكى. — 11. P الكنائس. — 12. BS صليحة. — 13. BCh om. deux mots. — 14. LS صيحة. — 15. P العالم. — 16. P الرعاع S الرعايا. — 17. P مكاييل.

Le *domesticos* Léon étant arrivé dans la province de Diarbékir en l'an 348¹, Seif-ad-Daoulah y alla d'Alep. Alors le *domesticos* partit pour la Syrie, où il massacra un très grand nombre d'habitants, démolit beaucoup de forteresses et captura Mohammed-ibn-Nacir-ad-Daoulah.

Lorsque cette nouvelle² fut parvenue jusqu'en Égypte le dimanche troisième jour d'al-mouharrem de l'an 349³, parmi la foule et le bas peuple du Caire éclata une grande émeute. Les chrétiens fermèrent à la hâte en ce jour les portes des églises. Au matin du lundi le bas peuple se dirigea vers l'église de Saint-Michel (*Mikhaïl*) à Qaçr-ach-Chama', qui appartenait aux melkites; ils en enfoncèrent les portes, violèrent l'église et, après y avoir pillé ce qu'ils avaient pu, rebroussèrent chemin vers l'église d'Abou-Qir à Qaçr-ach-Chama', qui appartenait aux jacobites, où ils firent la même chose. Le vendredi, après la prière de midi, huitième jour d'al-mouharrem de la même année⁴, dans l'ancienne mosquée, s'élevèrent des cris et une agitation; un très grand nombre de gens furent pillés et privés des vêtements. Le bas peuple retourna vers l'église de Saint-Michel où ils enfoncèrent de nouveau

1. 14 mars 959-2 mars 960. — 2. Ici commence la traduction russe de *Mednikov*, I, 335-336. — 3. 4 mars 960. — 4. 10 mars 960.

وهبت الكنيسة وشعثت وكذلك أيضا كنيسة كانت للمعتوية براس الخليج على اسم السيدة
وهي المعروفة.....¹ فعل² بها مثل ذلك³

وتهبأت المسلمون للغزو الى بلاد الروم وركب كافور الاخشيدي⁴ الى دار الصناعة⁵
ووقف ليطلع مركبا حربيا عظيما كان بها الى⁶ البحر وكان على الشط مركب آخر مرسى
فاجتمع الناس فيه وجلسوا على حافته وتزاحموا⁷ عليه⁸ لينظروا⁹ الى¹⁰ نزول المركب¹¹
الى البحر فانقلب¹² ذلك المركب الذي¹³ كانوا مجتمعين فيه بهم ومال عليهم فقتلهم
بأجمعهم¹⁴ وغرق عددا من المراكب الملامقة¹⁵ له في البحر مملوءة ناسا¹⁶ وهلك جميع
من كان فيها ومات من الناس زهاء خمس مائة رجل وذلك يوم السبت لتسع خاون من
صفر سنة تسع وأربعين¹⁷ وثلاثمائة ولم يبق بمصر سكة الا وكان فيها ماتا¹⁸
ومات ايوب بطريق الاسكندرية بمصر يوم الخميس لاثنتي¹⁹ عشر ليلة خلت من

1. Nomen deliguralum esse videtur : P بابريس LSCh بابريس B دابوس P. —
2. LSCh جعل. — 3. P om, deux mots. — 4. Codd. et Ch الاخشيدي. — 5. LS بي. — 6. P
S الاحمر. — 7. I. om. — 8. I. لينظرون S ينظرون. — 9. PLS om. — 10. BCh add
الملازمة P اللازمة Ch. — 11. B. فانقلب LSCh فانقلب. — 12. P الذين. — 13. Ch
المراكب. — 14. BLSCh ماتا. — 15. S واربعين. — 16. BCh om. dep. وذلك Ch p. 306
ماتتا. — 17. S لاثنتي.

les portes ; puis l'église fut pillée et saccagée. Le même sort arriva à l'église
des jacobites sous le vocable de la Sainte Vierge à Bas-al-Khalidj, qui fut
connue comme .b. ris. (.b. r. tis?), où (le bas peuple) fit la même chose¹.

Les musulmans s'empresèrent de se préparer à la guerre contre le pays
des Grecs. Kafour-al-Ikhehidi alla à l'arsenal, où il resta pour lancer à la mer
un grand navire de guerre qui s'y trouvait. Un autre navire se trouvant à
l'ancre près du bord du fleuve, le public s'y entassa, s'assit sur un seul bord
de ce navire, s'y pressa, les uns sur les autres, * pour voir le lancement du
navire à la mer. Mais ce navire sur lequel ils s'étaient amassés se renversa,
tomba sur eux et les tua tous. Un certain nombre de navires remplis de public,
qui se tenaient côte à côte (du navire renversé) dans la mer, coulèrent à fond,
et tous ceux qui s'y trouvaient périrent. Il mourut environ cinq cents hommes.
Cela eut lieu le samedi neuvième jour de çafar de l'an 349². Au Caire il ne
resta aucune rue qui n'eût pas sa triste réunion.

Le patriarche d'Alexandrie Job décéda au Caire le jeudi douzième jour de

1. Ici finit la traduction de *Mednikov*. — 2. 10 avril 960 (c'est le mardi).

رجب ستة تسع واربعين وثلثمائة¹ ودفن في كنيسة مار تاذرس² بمصر³ وله في الرياسة ثمان سنين واقام الكرسي بعدد بغير بطريرك⁴ اربع سنين

ومات ابو القسم انوجور⁵ بن الاخشيد صاحب مصر يوم السبت لتسع خلون من ذي القعدة من السنة⁶ وتقلد الامارة بعد اخوه ابو الحسن على بن الاخشيد وكان اسم الامارة واقعا عليه والغالب على الامور كافور الخادم غلام ابيه

وفي هذه السنة غزا سيف الدولة⁷ في زهاء ثلثين الف⁸ وسبا⁹ سبا عظيمًا وغنم غنائم جليلة ولما رجع وجد لاون الدمستق¹⁰ ابن بردس¹¹ الفقاس¹¹ قد سبقه الدرب

المعروف بدرب مغارة الكحل¹² واخذ عليه المضائق وحاربه باوقع بعسكره وارجع الروم للمسي¹³ والاسارى¹⁴ واخذوا جميع كراعه وخزائنه وتخلص سيف الدولة في نفر يسير من غلمان¹⁵ ومضى باقى اصحابه اسرى وقتلى¹⁶ وكانت الوقعة يوم الخميس النصف من شهر

1. BCh om. dep. يوم. — 2. BLSCh تاذرس. — 3. BLSCh om. — 4. BLSCh بطريرك. — 5. BPLS ابوجور. — 6. BCh سنة تسع واربعين وثلثمائة. — 7. LSCh add. بلاد الروم. — 8. BCh الف. — 9. LSCh وسبا. — 10. BLSCh الدمستق. — 11. BLSCh الفقاس. — 12. PBLSch الكحل sed cf. *Yaqut*, I, 929, 4. — 13. BLSCh المسي. — 14. BLSCh add. الاسارى. — 15. BCh om. deux mots. — 16. BCh وقتلا.

redjeb de l'an 349¹ et fut enseveli dans l'église de Théodore au Caire, après avoir siégé pendant huit ans. Après sa mort le siège resta sans patriarche pendant quatre ans.

Le samedi neuvième jour de zou-l-qa'dah de la même année² mourut Abou-l-Qasim-Ounoudjour-ibn-al-Ikhehid, maître de l'Égypte. Son frère Abou-l-Hasan-'Ali-ibn-al-Ikhehid lui succéda comme émir; mais il ne porta que le nom de l'émir : ce fut l'eunuque Kafour, serviteur de son père, qui gouverna les affaires.

En cette même année³ Seïf-ad-Daoulah fit une incursion (contre les Grecs) avec environ trente mille (hommes); il fit beaucoup de prisonniers et s'empara d'un riche butin. A son retour il apprit que le domesticos Léon, fils de Bardas Phocas, arrivé avant lui dans le passage de montagne qui s'appelait Darb-Magharah-al-Kouhl, en avait occupé le défilé; (Léon) engagea la bataille avec (Seïf-ad-Daoulah) et attaqua ses troupes; les Grecs reprirent tout leur butin, tous les prisonniers et s'emparèrent de tous ses bagages et de tous ses trésors. Seïf-ad-Daoulah échappa avec un petit nombre de ses hommes; mais le reste de ses troupes fut fait prisonnier et massacré. Cette déroute eut lieu

1. 7 sept. 960. — 2. 31 déc. 960 (lundi). — 3. 349 = 3 mars 960-19 févr. 961.

رمضان سنة تسع² وأربعين وثلاثمائة ووصل سيف الدولة إلى الحواش³ منها ما عد العبيدة
وبات بها وسار منها إلى المعقصة ومنها إلى حلب

وغزى نقفور دمستق⁴ المغرب إلى جزيرة اقريطس في أسطول وثانها في النصف من
جمادى الأولى سنة تسع وأربعين⁵ وثلاثمائة وحاصرها ثمانية أشهر وفتحها يوم الخميس
النصف من المحرم سنة خمسين وثلاثمائة⁶ وخرّب ما فيها من المساجد وسبي⁷ من
أهلها خلقاً كبيراً⁸

وورد الخبر بذلك إلى مصر يوم الجمعة لثمان خلون من⁹ 10 السنة وهو يوم عيد¹¹
العاذر¹² قبل الشعانين بيومين¹³ فتنجّع في الحال خلق من رعاي أهل مصر وعوامها
وقصدوا أيضاً كنيسة ميخائيل التي للملكية بقصر الشمع¹⁴ فشمعوها وأخربوها خراباً عظيماً
ونهبوا جميع ما فيها¹⁵ ونهبوا كنيسة النسطورية وكنيسة مار نادر¹⁶ وكنيسة مريم¹⁷ السيدة

1. P. الحواش false. — 2. B. تسعة. — 3. Gh الحواش et p. 306. — 4. BLSch دمستق. — 5. BCh جمادى الآخرة المحرم. — 6. BCh خمسين. — 7. BCh om. dep. النصف. — 8. B. وسبها. — 9. خلق كثير. — 10. C add. صفر. — 11. BLSch السبت. — 12. C add. الأذى. — 13. BLSch om. ces trois mots. — 14. C om. ces deux mots. — 15. P. خربها. — 16. Add. C. — 17. B. ما نادر. — 18. C. مروت مريم. BLSch om.

le jeudi quinzième jour du mois de ramadhan de l'an 349¹. Seif-ad-Daoulah, mis en déroute après le succès, arriva à Hawanît, où il passa la nuit. De là il alla à Maççighah et ensuite à Alep.

Nicéphore, domesticos de l'Occident, partit en expédition avec la flotte contre l'île de Crète. Arrivé le quinzième jour de djoumada Ier de l'an 349², il la bloqua pendant huit mois; puis il s'en empara le jeudi quinzième jour d'al-mouharrem de l'an 350³, fit démolir toutes les mosquées qui s'y trouvaient, et emmena en captivité un grand nombre de ses habitants.

Cette nouvelle⁴ étant parvenue jusqu'au Caire le vendredi huitième jour (de çafar) de la même année, qui était le jour de fête de Lazar, deux jours avant (de dimanche) des Rameaux⁵, des gens du bas peuple et du vulgaire parmi les habitants du Caire se rassemblèrent immédiatement et se dirigèrent de nouveau vers l'église melkite de Saint-Michel à Qaçr-ach-Chama', où ils causèrent de grands dommages et pillèrent tout ce qui s'y trouvait. Puis ils pillèrent encore deux églises nestoriennes, l'église de Saint-Théodore

1. 8 nov. 960. — 2. 13 juillet 960. — 3. 6 mars 961. — 4. Ici commence la traduction russe par *Mednikoe*, I, 336. — 5. 29 mars 961. La fête des Rameaux, 31 mars 961; les Pâques, 7 avril 961.

المعروفة بكنيسة البطريرك¹ وشعثوها ايضاً² وكانت يومئذ في يد³ اليعقوبية وهي اليوم للروم وذلك ان ارسانيوس بطريرك الاسكندرية⁴ اخذها من اليعقوبية في أيام العزيز بالله وهو يومئذ مطران القاهرة ولما تزايد امر⁵ الفتنة في ذلك اليوم ركب احد القواد الاخشيديّة في جماعة من الغلمان وفتّق الجموع وسكن الفتنة فاما كنيسة ميخائيل⁶ فبقيت⁷ مغاقة خراباً مدة طويلة وكانت صلوات النصارى الماكية في كنيسة سيديروس⁸ التي عند مسجد القبّة في قصر الشمع ولم تزل كنيسة ميخائيل⁹ مغاقة وابوابها مظلورة بالتراب الى ان¹⁰ صير ايليا¹¹ بطريركاً على الاسكندرية فانه لم يزل يتأطّف ويجتهد الى ان فتحها وذلك ان¹² المسلمين¹³ منعوا من فتحها وقلع الردم وعمّر ما امكنه منها ورجع الملكية يصلون فيها

وتقل رومانوس الملك¹⁴ نقفور دمستق¹⁵ المغرب بعد¹⁶ فتحه لاقريطاش وصيره دمستق¹⁷

1. B. — 2. BLSch. — 3. BLSch. — 4. P. — 5. P. — 6. BLSch. — 7. P. — 8. P. — 9. P. — 10. BLSch. — 11. BLSch. — 12. Ch. — 13. BLSch. — 14. P. — 15. BLSch.

et l'église de la Sainte-Vierge Marie, connue comme l'église patriarcale, qu'ils saccagèrent également. En ce temps-là elle appartenait aux jacobites et maintenant (elle appartient) aux Grecs¹. C'était Arsénios, patriarche d'Alexandrie, qui l'avait enlevée aux jacobites à l'époque d'al-'Aziz-billah, lorsqu'il était évêque du Caire. Comme en ce jour les troubles avaient augmenté, l'un des chefs de l'armée ikhchidite alla à cheval avec un détachement des serviteurs (ghoulaman), dispersa la foule et apaisa les troubles. Quant à l'église de Saint-Michel, elle resta fermée et détruite pendant longtemps. Les prières des chrétiens melkites eurent lieu à l'église d'Isidore, qui se trouvait près de la mosquée d'al-Qoubbah à Qaqr-ach-Chama'. L'église de Saint-Michel resta fermée et ses portes cachées sous terre jusqu'à ce qu'Élie eût été élu patriarche d'Alexandrie. Il ne cessa de prier et de faire des efforts jusqu'à ce qu'il l'eût fait ouvrir. Nonobstant que les musulmans eussent empêché de l'ouvrir, il fit enlever les décombres et restaurer ce qu'il put; alors les melkites recommencèrent à faire leurs prières dans cette église.

L'empereur Romain, ayant rappelé Nicéphore, domesticos de l'Occident, après la conquête de la Crète, le nomma domesticos de l'Orient et l'y envoya.

1. Ici finit la traduction de Mednikov.

على المشرق وسيرا اليه ونزل على عين زربة وحاصرها قسار اليه فغير طرسوس مع
واليها رشيق¹ النسيمي² والتقاها وانزمت الطرسوسيون وقتل منها زهاء خمسة آلاف³
رجل واسر نحو اربعة آلاف⁴ وعاد الى عين زربة وفتحها بالآمان في ذي القعدة سنة 350
خمسین وثلاثمائة وهدم سورها وانتقل أهلها الى طرسوس وعاد سيف الدولة⁵ ونهى⁶
سورها وردت اليها أهلها

وفتح⁷ حصن دلوك ورابان⁸ ومرعش في شهر ربيع الاول سنة احدى⁹ وخمسين وثلاثمائة
وغارت الروم ايضا على منبج وصادفوا ابا¹⁰ فراس¹¹ الحرث¹² بن سعيد بن حمدان وكان
متقلدا لها فأسرود وحملوه الى القسطنطينية

ووافقا¹³ تقفور الدمستق¹⁴ الى بلد¹⁵ حلب وكانت موافقته¹⁶ كالكبسة¹⁷ لم¹⁸ يعلم سيف
الدولة بخبره²⁰ الى ان قرب منه ولما علم بدتوه انفذ نجا غلامه في جمهور عسكره للقائه

1. رشيق. — 2. النسيمي. — 3. LS. — 4. الف. — 5. P. — 6. B. — 7. رشيق. — 8. P. — 9. LS. — 10. B. — 11. الف. — 12. P. — 13. LS. — 14. الف. — 15. P. — 16. B. — 17. LS. — 18. P. — 19. LS. — 20. B.

(Nicéphore) s'approcha d'Anazarbe et en fit le siège. Contre lui marcha une troupe d'armée de Tarse avec le gouverneur de la ville Rachiq-an-Nasimi. (Nicéphore) les ayant rencontrés, les troupes de Tarse prirent la fuite: cinq mille hommes environ furent massacrés et quatre mille environ faits prisonniers. Puis (le domesticos) retourna contre Anazarbe et la força de capituler au mois de zou-l-qa'dah de l'an 350¹. Ses murailles furent démolies et les habitants quittèrent la ville pour se transporter à Tarse. Seïf-ad-Daoulah, retourné, fit rebâtir les murailles de la ville et y fit rentrer les habitants.

Au mois de rabi' premier de l'an 351² (le domesticos) s'empara des forteresses Delouk, Ra'ban et Ma'racl. Les Grecs avaient également fait une incursion contre Menbidj, où ils trouvèrent Abou-Firas-al-Harith-ibn-Sa'id-ibn-Hamdan, qui en était gouverneur. Après l'avoir fait captif, ils l'amènèrent à Constantinople.

Puis le domesticos Nicéphore arriva à la ville d'Alep, et son arrivée était tellement inattendue que Seïf-ad-Daoulah l'ignora jusqu'à ce qu'il s'en fût approché. Ayant appris qu'il était proche, il envoya Nadja, son serviteur,

1. 12 déc. 961-10 janv. 962. — 2. 9 avr.-8 mai 962.

واقام سيف الدولة على حلب في بقيّة عسكره ولقى يانيس¹ بن الشمشقيق² نجا³ في ناحية عزازا وحمل عليه ابن⁴ الشمشقيق وضره بسيفه فانهمز نجا وعاد الى معسكر سيف الدولة ليقاطع تقفور ويحصل من ورائه ويكون سيف الدولة ومن بقي معه من عسكره واهل حلب مقيمين على المدينة⁵ فاذا قرب عسكر تقفور أطبقا عليه وأوقعا به ومار تقفور الى⁶ حلب⁷ واشرف نجا على عسكره⁸ فبابه وبعد⁹ عنه ووقف سيف الدولة خارج احد¹⁰ ابواب حلب وهو المعروف باب اليهود واستنفر¹¹ اهل المدينة فخرج اليه منهم زهاء مائة الف ووافقت مواكب الروم وحمل يانيس¹² بن الشمشقيق¹³ على سيف الدولة وحاربه ساعة وانهمز¹⁴ سيف الدولة وقصد طريق بالس واتبعه ابن¹⁵ الشمشقيق ولم يزل في اثره الى ضيعة يقال لها سبعين¹⁶ وانكا¹⁷ في عسكر سيف الدولة وقتل صاحب مطرده

*Chp. 119.
* S. p. 59.

1. P. يانيس. — 2. LS الشمشقيقى et infra. — 3. BLSCh النجا. — 4. C. اعزازا. — 5. PB واستنصر. — 6. BCH بالمدينة. — 7. L. على. — 8. C. وابعده. — 9. PBLS om. — 10. L. واستنفر. — 11. P. يانيس. — 12. LS om. deux mots. — 13. LS فانهمز. — 14. PBCh بن. — 15. PB وانكى L. ونكى C. فانكما Ch وانكا PB. — 16. LS شيعين Cf. *Yaqut*, III, 34. — 17. PB وانكى S.

avec la plupart de ses troupes à sa rencontre; Seif-ad-Daoulah resta à Alep avec le reste de ses soldats. Jean, fils de Tzimiscès, rencontra Nadja près d'Azaz et, après l'avoir attaqué, le frappa avec l'épée. Nadja s'enfuit et retourna dans le camp de Seif-ad-Daoulah pour couper (le chemin à) Nicéphore et l'aborder par derrière; Seif-ad-Daoulah avec le reste de ses troupes et les habitants d'Alep auraient dû rester dans la ville; à l'approche de l'armée de Nicéphore, ils l'auraient surpris de deux côtés et mis en déroute.

Nicéphore marcha vers Alep. * Lorsque Nadja eut vu ses troupes, il s'en *Chp. 119 éloigna, saisi de frayeur. Seif-ad-Daoulah, qui se trouvait hors d'une porte d'Alep, qui s'appelait la porte des Juifs, appela au combat les habitants de la ville, et environ cent mille hommes sortirent auprès de lui. Mais les troupes des Grecs arrivées, Jean, fils de Tzimiscès, après avoir attaqué Seif-ad-Daoulah, le combattit pendant quelque temps, et Seif-ad-Daoulah, ayant pris la fuite, se dirigea vers Balis. Le fils de Tzimiscès, en le poursuivant, le serra de près jusqu'au village, qui s'appelait Sab'in. Puis il attaqua les troupes de Seif-ad-Daoulah; son porte-drapeau et plusieurs nobles de son entourage furent massacrés et le commun des hommes se mirent

وجماعة من وجود اصحابه وانهم العامة وقتل الروم ألوفاً واندمجوا على باب الهمرد
ليدخلوا منه الى المدينة¹ فمات في الضغطة خالق²

ونزل نقفور على مدينة حلب يوم السبت لاثني عشر ليلة بقيت³ من ذي القعدة
سنة احدى⁴ وخمسين وثلثمائة

وكان سيف الدولة قد انشا دارا في⁵ حلب براها في الموضع المعروف بالحلب⁶

وتباهى⁷ في عمارتها فأمر نقفور بخرابها وحاز ما فيها وخرج اليه يوم الاثنين شيوخ المدينة

باستدعاه منه لهم وجري⁸ بينه وبينهم خطاب على ان يومئذ ويحماوا اليه مالا ويحلوا⁹

له المدينة¹⁰ ويدخل عسكره من باب ويخرج من باب آخر¹¹ وينصرف عنهم فقال لهم

نقفور اظنكم قد رتبتم مقاتليكم¹² في الازقة وتصدتموني¹³ تطليبا¹⁴ مني الامان فاذا دخل

اصحابي المدينة فترتم عليهم ووقعتم بهم فحلف له بعضهم انه¹⁵ ما بقي في المدينة احدى¹⁶

1. LS add. — 2. BCh om. deux mots — 3. S add. كبير. — 4. BCh عشرة — 5. لا لثني عشر.

6. S. بقى. — 7. LSCh احدى. — 8. CCh add. طاهر. — 9. Ch om. — 10. BLSCh add.

البلد. — 11. S. ويحلوا. — 12. S. وجرا. — 13. B. ويحماها. — 14. Ch. ويحماها. — 15. B. ويحماها.

16. Ch. بقى. — 17. Ch. وتطليبا. — 18. LS تطليبا. — 19. B. ان.

— 20. Ch. المدينة احدى في B.

a fuir. Les Grecs en tuèrent des milliers. (Les fuyards) se pressaient en foule près de la porte des Juifs pour entrer dans la ville, et dans la foule il en périt beaucoup.

Nicéphore s'approcha de la ville d'Alep le samedi dix-huitième jour de zou-l-qa'dah de l'an 351¹.

Seif-ad-Daoulab avait fait bâtir une maison hors d'Alep dans un endroit qui s'appelait al-Halbah; il fit des efforts pour embellir la construction. Nicéphore, après l'avoir fait démolir, s'empara de ce qui s'y trouvait. Comme il le leur avait demandé, le lundi² les anciens de la ville se rendirent auprès de lui. Entre Nicéphore et eux il y eut des pourparlers avec la condition qu'il leur ferait quartier, qu'ils lui payeraient une certaine somme d'argent et qu'ils le laisseraient entrer dans la ville, que lui ferait entrer ses troupes d'une porte pour les faire sortir par l'autre et ensuite s'éloignerait. Sur ces entrefaites Nicéphore leur dit : « Je crois que vous posterez vos soldats dans les rues et me frapperez. Vous me demandez grâce; mais quand mes troupes seront entrées dans la ville, vous vous jetterez sur elles et les détruirez. » L'un d'entre eux jura qu'il ne restait plus dans la ville

1. 18 déc. 962 (jeudi). — 2. 22 déc. 962.

يحمل سلاح¹ فقال لهم انصرفوا اليوم واخرجوا التي في غد ليتقرر ما بيني وبينكم²
 * واعطيكم اماناً * فعادوا الى المدينة ولما كان في عشية ذلك اليوم راوا³ الروم سور المدينة
 قليل الحرس⁴ وركبوا⁵ سورها وفتحوها في السحر من نحو الميدان ودخلوا اليها وزحفوا
 الى القلعة وقتلوا⁶ وكان فيها جماعة من الديلم فدفعوا الروم عنهم
 واقام نقفور بحلب بعد فتحه المدينة ثمانية ايام وسرايا⁷ تضرب في ظاهر المدينة
 وتسمى وتغنم⁸ ورحل عنها يوم الاربعاء⁹ سلخ ذي القعدة وقد تزود وتزودوا¹⁰ اصحابه من
 الاموال¹⁰ وصنوف المتاع والسلاح والكرع ما لا يحصى ودخل الى القسطنطينية
 ومات رومانوس¹¹ الملك ليلة الاثنين¹² السادس¹³ عشر من¹¹ اذار سنة الف ومائتين
 واربعة¹⁵ وسبعين¹⁶ * وهو لست خلون من صفر سنة اثنين¹⁷ وخمسين وثلثمائة وله في
 * R. P. 77.
 * Ch. p. 120.

1. Ch سلاحا. — 2. BLSCh بينكم وبينى. — 3. P رأت. — 4. BLSCh الحراس. — 5. BCh
 فركبوا. — 6. Ch وقتلوا من فيها. — 7. P وتغنم. — 8. P الاربعاء. — 9. P وتزود. —
 10. S المال C add. والعدد. — 11. LSCh رومانوس. — 12. BLSRCh om. deux mots.
 — 13. BLSCh في سادس. — 14. BLS om. — 15. Ch واربعة. — 16. C add. للاسكندر. —
 17. RCh الاثنين.

personne qui portât les armes. (Nicéphore) leur dit : « Éloignez-vous aujourd'hui et venez près de moi demain pour établir définitivement (les résultats) de nos pourparlers. Alors je vous donnerai quartier. » Ils rentrèrent donc dans la ville. Mais lorsque le soir de cette même journée les Grecs eurent vu qu'il n'y avait que peu de garde sur les remparts, ils y montèrent, s'en emparèrent au point du jour du côté de la place, y entrèrent, s'avancèrent vers la forteresse et l'attaquèrent. Il s'y trouva une troupe de Déilemites, qui repoussèrent les Grecs.

Nicéphore resta à Alep après la conquête de la ville pendant huit jours, et ses détachements parcouraient les environs de la ville, en faisant des prisonniers et en ramassant du butin. Il partit le mercredi dernier jour de zou-l-qa'dah², après s'être muni, lui et ses troupes, d'une quantité incalculable d'argent, de différentes sortes d'effets, d'armes et de bagages; puis il rentra à Constantinople.

L'empereur Romain³ mourut la nuit du lundi seizième jour d'adhar de l'an 1274, * qui correspond au sixième jour de çafar de l'an 352*, après avoir * Ch. p. 120.

1. 23 déc. 962. — 2. 30 déc. 962. — 3. Ici commence la traduction russe par Rosen, 77. — 4. Le 16 adhar 1274 = le 16 mars 963. Le 16 mars correspond au 16 çafar 352. Romain II mourut le 15 mars 963.

الملك ثلث¹ سنين واربع² اشهر³ وجلس في الملك بعدد ولداد باسيل وقسطنطين⁴ وكانا طفلين غير بالغين⁵ بل كان عمر باسيل⁶ سبع سنين وعمر قسطنطين خمس سنين وتولوا⁷ تدبير المملكة والدتهما⁸ نفاخوا⁹ وباسيل البراكوموس¹⁰ ورات الملكة ام الصبيين ان يكون تقفور يدبر امر¹¹ المملكة لما ظهر من سدادد وحسن تدبيره وتناع فتوحه¹² وحضرت الى الكنيسة¹³ مع ولديها وسلمتهما اليه بحضوره باليفكطس¹⁴ بطريرك القسطنطينية وسائر من حضر ورسمت له ان يدبرهما¹⁵ ويدبر ملكهما ويشقى الله تعالى فيهما وقرر تقفور الدمستق¹⁶ ان يكون¹⁷ البراكوموس¹⁸ على رسمه مقيما¹⁹ في البلاط يحفظه ويحفظ²⁰ الملكة والملكين ولديها الى ان يبلغوا مبلغ الرجال وان يكون بردس²¹ الفقاس²² ابوه ولاون اخوه يحفظان²³ المدينة²⁴ واقر كل واحد من اصحاب الدواوين والخدم على ما²⁵ كان عليه في ايام رومانوس²⁶ الملك وان يكون هو متوقفا على الغزوات فحسن ما قرره

1. BS ثلاث. — 2. BLSRCh. — 3. C. add. — 4. PBR بالعان. — 5. B بالغان. — 6. LS باسيلي. — 7. BLSCh. — 8. BLSCh. — 9. LS باوفانوا. — 10. BRCh. — 11. BLSCh. — 12. P. فتوحه. — 13. BLSCh. — 14. BLSCh. — 15. BLSCh. — 16. BLSCh. — 17. BLSCh. — 18. BLSCh. — 19. BLSCh. — 20. BLSCh. — 21. BLSCh. — 22. BLSCh. — 23. BLSCh. — 24. BLSCh. — 25. BLSCh. — 26. BLSCh.

régne trois ans et quatre mois. Ses deux fils Basile et Constantin lui succédèrent; ils étaient mineurs, Basile âgé de sept ans et Constantin de cinq ans. Alors leur mère Théophano et le parakinomène Basile se chargèrent de la direction des affaires de l'état¹. La reine, mère des deux enfants, jugea nécessaire que Nicéphore dirigeât les affaires de l'empire à cause de sa justice, de son habileté à administrer et de ses victoires successives. Puis elle se présenta avec ses deux fils à l'église, où elle les confia à (Nicéphore) devant Polyeucte, patriarche de Constantinople, et devant tous les assistants; elle enjoignit à (Nicéphore) qu'il gouvernât ses deux fils et leur empire et qu'il honorât en eux Dieu le Très-Haut. Ensuite le *domesticos* Nicéphore décida que le parakinomène restât, comme auparavant, dans le palais pour le garder et pour garder l'impératrice et les deux empereurs ses fils jusqu'à ce qu'ils fussent parvenus à l'âge d'homme, et que son père Bardas Phocas et son frère Léon gardassent la ville; il confirma tous les chefs des chancelleries et les serviteurs dans les charges qu'ils avaient occupées du temps de l'empe-

1. Ici finit la traduction de *Rosen*.

في نفوس الجماعة وخرج الى مرج قيساريّة ليجمع العساكر وينفق¹ فيها وولى ان يكون مقامه دائماً هناك ليقترب عليه ما يريد من ديار المسلمين وراى ان استيلاءه على الملك * s p. 62. ابلغ في² الهيئة³ واحمد في السياسة ولبس الخفّ الاحمر ودعى له بالملك في قيساريّة الثمان خلون من ايلول من السنة⁴ ودخل⁵ القسطنطينيّة في سنّة⁶ عشر يوماً⁷ من⁸ آب⁹ فسار¹⁰ البطريرك بليفتطس¹¹ في الحال بأن يتزوَّج نقفور¹² بالملكة¹³ تافانوا¹⁴ والدة الصبيّين ويكون مشاركا¹⁵ لهما في الملك وان اولد منها ولدا يكون الملك صائراً له بعد وفاتها¹⁶ فاستصوب الجماعة ذلك والبسه البطريرك التاج وباركه في اجيا صوفيا وتزوَّج تافانوا¹⁷ حرمة رومانوس الملك وتسلم ولديها¹⁸ باسيل¹⁹ وقسطنطين ودعى له معهما بالملك

1. Ch وينفق. — 2. Ch om. — 3. B هيئة. — 4. BLSCh om. dep. P om. الثمان عن ايلول. — 5. BLSCh وعاد الى. — 6. C في السادس. — 7. C om. يوماً. — 8. C add. شهر. — 9. BCh om. C add. السنّة. عن السنّة. — 10. BLS وشاور Ch وسارر. — 11. PLS بليفتطس BCh om. — 12. L om. — 13. LS om. — 14. BCh داوانوا S داوانى. — 15. P مشاركا. — 16. P وافتها. — 17. BCh س نوافانوا. — 18. Ch واديبها. — 19. B باسيلي.

reur Romain, et (il décida), qu'il s'occuperait lui-même des guerres. Ce qu'il avait ainsi décrété, plut à tout le monde. Puis il marcha dans la plaine de Césarée pour rassembler les troupes, les nuir d'approvisionnements et pour y établir sa résidence fixe afin d'être près des régions musulmanes qu'il voulait attaquer. Ayant compris que, s'il s'était emparé du trône, il parviendrait au respect mêlé de crainte et mériterait les éloges à cause de son gouvernement, il chaussa les souliers rouges; puis après avoir été proclamé empereur à Césarée le huitième jour du mois d'aïloul de cette même année¹, il entra à Constantinople le seizième jour du mois d'ab (de la même année)².

Immédiatement après (Nicéphore) informa en secret le patriarche Polyeucte qu'il épouserait l'impératrice, mère des deux enfants, et s'associerait avec eux au gouvernement de l'empire; et si elle lui donnait un fils, l'empire échoirait à celui-ci après leur mort. Tout le monde ayant approuvé cela, le patriarche lui mit la couronne et lui donna la bénédiction dans Sainte-Sophie. Puis il épousa Théophano, femme de l'empereur Romain, s'empara de ses deux fils Basile et Constantin et fut proclamé avec eux empereur. Il nomma

1. Ce n'est pas au mois d'aïloul (eloul = septembre de l'ère de Dioclétien, mais tout simplement au mois de juillet, que Nicéphore fut proclamé empereur à Césarée. — 2. 16 août 963.

وجعل اباد قيصرًا ورسم له المقام بالقسطنطينية¹ اضبطها² ومراعاة المركة³ وابنيها⁴ وصبر لان اخلا⁵ قريلاط⁶ وكان مدة تدير تفاقوا⁷ والبراكمونس⁸ للمملكة⁹ منذ مات رومانوس¹⁰ الملك والي ان ملك نقفور¹¹ خمسة اشهر¹² وكان ملك نقفور في تسعة عشر¹³ سنة من خلافة المطيع وذلك في رجب سنة اثنين¹⁴ وخمسين وثلاثمائة وصير يانيس¹⁵ بن * Chp. 121. الشمشيق¹⁶ دمستق¹⁷

وخرج في بزيرة الشراة خارجي من بني سليم يسمى محمد بن احمد السامى واجتمع اليه عدد¹⁸ كبير من العرب ومن غيرهم من المتطوعة¹⁹ اهل الطمع وقوى امرد وكبر * P. f. 96 جمعه فبلغ كافور الاخشيدي²⁰ صاحب مصر خبره وكان²¹ الشام يومئذ في يده²² ففارق لذلك وانفذ عسكرياً قوياً به الشام خوفاً من حادث يحدث بها * وتقدم الي اصحابه الا²³ * s. p. 63.

1. في القسطنطنة S. — 2. BCh ليضبطها L. بضبطها. — 3. CLS الامرة. — 4. BCh om. trois mots. — 5. BLSCh اخلا لاون. — 6. Ch قريلاط. — 7. Ch نابوقانو S. نابوقاني. — 8. P البراكمونس Ch البراكمونس S المراكومونس. — 9. Ch المملكة. — 10 S رومانوس Ch om. — 11. S نقفور. — 12. BCh om. — 13. Ch تسع عشرة. — 14. Ch اثنين. — 15. P يانيس. — 16. S الشمشيق. — 17. BLSCh دمستق. — 18. BLSCh om. — 19. BLSCh om. — 20. BLSCh om. — 21. LS وكانت. — 22. BLSCh بيده. — 23. BLSCh ان لا.

son père César et lui ordonna de séjourner à Constantinople pour y maintenir l'ordre et d'avoir des égards pour (sa) femme et ses deux fils; et il lit son frère Léon couropalate. L'administration de l'empire par Théophano et le parakimomène dura depuis la mort de l'empereur Romain jusqu'à l'avènement au trône de Nicéphore pendant cinq mois. Nicéphore monta sur le trône la dix-neuvième année * du califat d'al-Moulli, c'est-à-dire au mois de redjeb de l'an 352¹. Ensuite (Nicéphore) nomma Jean, fils de Tzimiscès, domesticos.

(A cette époque) dans le désert² d'ach-Charat se révolta un rebelle de la tribu de Soléim, qui s'appelait Mohammed-ibn-Ahmed-as-Soulami : autour de lui se réunirent un grand nombre d'Arabes et d'autres gens avides de gain. Son parti devint fort et le nombre de ses (partisans) s'accrût. Cette nouvelle parvint à Kafour al-Ikhchidi, maître de l'Égypte, auquel de ce temps-là appartenait la Syrie; celui-ci y porta son attention. Il envoya des troupes en renfort pour la Syrie de peur qu'il n'y arrivât quelque désastre, et ordonna à ses soldats de ne pas engager le combat avec lui, ni la guerre, à moins que (le

1. 26 juillet-24 août 963. — 2. Ici commence la traduction russe par *Mednikov*, I, 336-337.

يتدوه بقبال ولا حرب¹ او يتدهم² وطال مقامه³ وهو⁴ وأياهم على تلك الحال فأسرى عليه في بعض الليالي رجل من العرب يعرف بشمال⁵ الخفاجي من بني عقيل واخذ⁶ اسيراً * P. f. 20^r وحمله الى مصر فشهّر بها⁷ راجباً فيلاً يوم السبت لخمس خلون من ذى القعدة سنة احد⁸

وخمسين وثلثمائة⁹ واعتقل مدة ثم عفى عنه¹⁰ وخلي سبيله

وحدثت¹¹ زلزلة بمصر ودوى عظيم ليلة اربع¹² عشر من شهر¹³ ربيع الآخر سنة اثنين وخمسين وثلثمائة واصبحت الشمس محمرة في اليوم الذي بعدها¹⁴ الى السواد وابتهل الناس¹⁵ الى الله تعالى¹⁶

ومات الوزير الحسن¹⁷ بن محمد¹⁸ المهلبى¹⁹ يوم²⁰ السبت لثلاث بقين من شعبان اثنين وخمسين وثلثمائة ونصب معز الدولة العباس بن الحسين الشيرازى ومحمد بن العباس فسانحس²¹ لتديير²² الامور من غير²³ تسمية لاحدهما بوزارة²⁴

1. BLSCh ولا قتال. — 2. BCh om. — 3. Ch مقامه. — 4. BCh om. — 5. LS بخال. — 6. B واخذوه. — 7. P راجب. — 8. S احدث. — 9. BCh om. dep. ربيع. — 10. Ch om. — 11. LS ثم حدث. — 12. BLSCh اربعة. — 13. BLSCh om. — 14. BLSCh وبعده. — 15. P om. — 16. BLSCh om. — 17. L الحسين. — 18. L om. — 19. PS المهلبى. — 20. LS om. — 21. Sie P; LS om. (cf. *Miskawih*, index, p. 84 — Fasanjas). — 22. P لتديير. — 23. P om. — 24. BCh om. dep. ومات.

rebelle) n'engageât le premier (le combat) avec eux. Les deux partis restèrent dans cette situation pendant longtemps. Mais une nuit contre (le rebelle) avait été envoyé un Arabe qui s'appelait Cimal-al-Khafadji, de la tribu d'Oqail, qui le captura et l'amena au Caire, où on le montra en spectacle à dos d'éléphant, le samedi du cinquième jour de zou-l-qa'dah de l'an 351¹. Pendant quelque temps on le tint en prison; puis il fut gracié et remis en liberté².

La nuit de la quatorzième journée du mois de rabi' premier de l'an 352³ il y eut en Égypte un tremblement de terre et une grande tempête. Le lendemain le soleil fut rouge du matin au soir, et le peuple implorait Dieu le Très-Haut avec humilité et ferveur.

Le samedi vingt-sixième jour de cha'ban de l'an 352 mourut⁴ le vizir al-Hasan-ibn-Mohammed-al-Mouhallabi. Mouïzz-ad-Daoulah mit à la tête du gouvernement al-'Abbas-ibn-al-Housém-ach-Chirazi et Mohammed-ibn-al-'Abbas-Fasanhas⁵ sans donner à aucun d'eux la dignité de vizir.

1. 5 déc. 962. — 2. Ici finit la traduction de *Mednikov*. — 3. 12 avril 963. — 4. 19 sept. 963. — 5. Voir la note au texte.

ومرض سيف الدولة مرضا شديدا من استرخاء¹ عرض له وأبس الناس منه وأشرف على الموت وأخذ نجا قطعة من عسكره وسار إلى حران وصادر أهلها وتوجه إلى ميفارقين² وكانت حرمة سيف الدولة أم ابوت³ المعالي بها فلم تمكنه من الدخول وأمرت بغلاق الأبواب في وجهه وأظهر الخلاف على مولاد والخروج عن طاعته وسار إلى خلاط وملكها وأوقع بأبي الورد صاحبها وهو رجل من العرب في يده بعض بلدان أرمينية وقتله وملك قلاعه وبلادها⁴ وسار إلى منازکرد⁵ وملكها ورجع إلى ميفارقين⁶ وحاصر حرمة مولاد وقتلها⁶ وشتها أقب شتيمة وكتب سيف الدولة إلى القواد الذين معه يأمرهم بقتله فعصى⁷ عليه أهل منازکرد⁸ فسار إلى اخلاط وعصى عليه غلامه المقيم فيها ودفعه عن ما كان له فيها من الاموال التي غنمها⁹ وطالبه الجند بأرزاقهم فلم يكن معه ما يعطيهم فشعروا¹⁰ عليه وتفترقوا عنه

وفي تسع¹¹ عشر¹² سنة من خلافة المطيع حنير يوحنا بن جميع بطريك على بيت

1. B استرخى. — 2. P مفرقين. — 3. LSCh ابى. — 4. S منازکرد. — 5. P ميفارقين. — 6. Ch فقضى. — 7. P منازکرد LSCh منازکرد. — 8. BCh om. — 9. BCh om. deux mots. — 10. B شعروا C شعروا. — 11. BS تسعة. — 12. Ch عشرة.

Seif-ad-Daoulah, saisi de langueur, tomba très dangereusement malade; on désespéra de le guérir, et il fut près de sa fin. Alors Nadja prit une partie de ses troupes, se dirigea vers Harran, où il fit payer aux habitants une contribution; puis il marcha vers Mayafariqin, où se trouvait la femme de Seif-ad-Daoulah, Onmm-Abou-l-Ma'ali. Mais elle ne l'y laissa pas entrer et fit fermer les portes à son approche. Alors il se révolta ouvertement contre son souverain et cessa de lui obéir. Parti pour Khélath, il s'en empara et, après avoir défait Abou-l-Ward, gouverneur de la ville, qui était d'origine arabe et avait en son pouvoir quelques villes de l'Arménie, il le tua et s'empara de ses forteresses et de ses villes. Ensuite il marcha vers Manazkerd et s'en empara. Retourné à Mayafariqin, il y assiégea la femme de son souverain; il la combattit et l'injuria d'une façon affreuse. Seif-ad-Daoulah écrivit aux chefs qui étaient avec (Nadja), en leur ordonnant de le tuer; et les habitants de Manazkerd se révoltèrent contre lui. (Nadja) marcha vers Akhlath; mais contre lui se révolta son esclave qui s'y trouvait et qui ne lui permit pas de s'emparer des richesses qui y étaient réunies et qu'il avait reçues en proie. Les troupes lui demandèrent leur solde, mais il n'avait rien à leur donner. Alors elles se révoltèrent contre lui et le quittèrent.

La dix-neuvième année du califat d'al-Mouthi¹, Jean (*Youhanna*), fils de

1. En 965. Ici commence la traduction russe par *Mednikov*, I, 337.

المقدّس اقام سنتين ونصف وقتل واحرق * وفي تسع عشر سنة من خلافة المطيع¹ صير
 راهب يسمى ايليا كان رئيساً على السيق المعروف بسيق خريطن² بطريقاً على
 الاسكندرية في جمدي الآخر سنة ثلث وخمسين وثلاثمائة اقام سبعة وثلاثين³ سنة ومات⁴
 * P f. 21. وفي هذه السنة⁵ خرج * نقفور الملك⁶ ونزل بالقرب⁷ من ادنه في اول ذي
 الحجة سنة اثنين وخمسين وثلاثمائة⁸ ولقيه نغير⁹ طرسوس في جمع كبير * وهزمهم¹⁰
 وقتل منهم زهاء اربعة آلاف¹¹ وانهمز الباقون الى تل بالقرب من ادنه وحصلوا فوقه
 واحاط الروم بهم¹² وقتلوه¹³ من جميع نواحي التل وقتلوهم بأسرهم وهرب اهل ادنه
 الى المصيصة

ونزل يانيس¹⁴ بن الشمشيق¹⁵ الدمستق¹⁶ على المصيصة وحاصرها¹⁷ اياماً¹⁸ ونقب في
 سورها عدّة نقوب ولم يقدر عليها وضاعت به الميرة فانصرف بعد أن احرق وأخرّب ما

1. S. هذه السنة. — 2. P. حريطن LS. خاريطون. — 3. S. وثلاثين. — 4. BCh om
 dep. *. — 5. BLSCh add. وثلاثمائة وخمسين. — 6. P. ملكت. — 7. P. بالقرب.
 — 8. BSCh om. dep. في اول. — 9. L. نغير. — 10. BLSCh. فهزمهم. — 11. P. الف.
 — 12. BLSCh. بهم. — 13. LS om. — 14. P. يانيس. — 15. S. الشمشيق. — 16. BLSCh
 om. — 17. C. وحاصر الروم ادنه. — 18. P. اياماً BCh om.

Djami', fut nommé patriarche de Jérusalem; après avoir siégé pendant deux ans et demi, il fut tué et (son corps) brûlé. La dix-neuvième année du califat d'al-Mouthi' un moine, qui s'appelait Élie et qui était supérieur de l'ermitage connu sous le nom d'ermitage de Kharithon, fut fait patriarche d'Alexandrie au mois de djoumada second de l'an 353¹; il mourut après avoir siégé pendant trente-sept ans².

En cette année, c'est-à-dire au début de zou-l-hidjah de l'an 352³, l'empereur Nicéphore se mit en marche et s'arrêta près d'Adana. Une troupe de combattants de Tarse, très nombreuse, sortit à sa rencontre; * mais il les * Chp. 122.
 mit en déroute et tua plus de quatre mille (hommes). Le reste s'enfuit vers une colline près d'Adana et en atteignit le sommet. Les Grecs, après les avoir entourés, les combattirent de tous les côtés de la colline et les massacrèrent tous. Après cela les habitants d'Adana s'enfuirent à Maççiçah.

Ensuite le *domesticos* Jean, fils de Tzimiscès, s'approcha de Maççiçah et, après l'avoir assiégée pendant quelques jours, battit en brèche plusieurs endroits de la muraille; mais il ne put s'emparer de la ville, parce qu'il manquait

1. 16 mai-14 juin 964. — 2. Ici finit la traduction de *Mednikov*. — 3. 21 déc. 963-18 janvier 964.

حواليها وخرّب المملون وما حواليها وأحرقها^١ وسبى وقتل منه^٢ ومن عمّد البلدان ما^٣ s. p. 66. يكثّر عدده

وورد في هذا الوقت الى حاب انسان من خراسان في عسكر معه قاصدا لعزو الروم فاجتمع رايه ورأى سيف الدولة على المسير للقاء جيش الروم النازل على المصيصة وكان سيف الدولة عليلاً فسار محمولاً في قبة فلقى^٤ الروم قد انتدروا عن المصيصة^٥ وتفترقت جموع^٦ الخراساني لعظم الغلاء في الثغر وبحاب^٧ ورجع أكثرهم الى بغداد وعادوا الى خراسان وانتقل من الثغر الى دمشق والى الرملة والى^٨ غيرهما من البلدان خلق كثير هرباً من الغلاء والخوف^٩ من الروم^{١٠}

* B. l. 94.

واستولت الروم بعد فتحهم اقريطش على جزيرة قبرس^{١١} وذلك أن أهلها كانوا يحمون مالها الى الروم والى المسلمين صلحا وغزاهما في هذه المدة من مصر جمع^{١٢} كثير في

1. BCh om. — 2. S منها. — 3. P فالما. — 4. L om. dep. وكان. — 5. LS جيوش. — 6. BLSCh رفي حاب. — 7. S و. — 8. LS om. trois mots. — 9. S add. الغلاء. — 10. CS قبرس. — 11. B جمعاً.

de provisions. Il s'en alla après avoir brûlé et dévasté les alentours. Il dévasta al-M.loun et ses alentours, incendia la ville, fit prisonniers et tua dans la ville même et les pays environnants un grand nombre d'habitants.

A cette époque arriva à Alep un homme du Khorasan, avec des troupes, pour faire la guerre aux Grecs. Celui-ci et Scif-ad-Daoulah convinrent d'aller à la rencontre de l'armée grecque, qui campait près de Maççiçah. Scif-ad-Daoulah, qui était malade, se mit en route, porté en litière. Il trouva que les Grecs s'étaient déjà retirés de devant Maççiçah. Les troupes du Khorasanien se dispersèrent à cause de l'augmentation du prix des vivres dans les villes frontières (*ath-thogour*) et à Alep; la plupart d'entre eux retournèrent à Bagdad et ensuite revinrent au Khorasan. Un grand nombre^١ d'habitants quittèrent les villes frontières (*ath-thougour*) pour se porter à Damas, à Ramlah et dans d'autres villes afin d'échapper à l'augmentation des prix et par peur des Grecs.

Après la conquête de la Crète, les Grecs s'emparèrent de l'île de Chypre^٢. Les habitants de cette île avaient apporté paisiblement leurs marchandises aux Grecs et aux musulmans. Mais à cette époque un détachement nombreux, monté sur trente-deux navires de guerre et venant de l'Égypte, fit une

1. Ici commence la traduction par *Mednikov*, I, 338. — 2. Ici finit la traduction de *Mednikov*.

أثنين وثلاثين مركباً¹ حربيّة فاستظهِر² الروم عليهم وقتلوا منهم وأسروا خالقاً كثيراً وأخذوا مركباً منها³ بسائر رجاله وعاد الباقيون منهزمين

وورد على سيف الدولة رسول من نقفور ملك الروم فتعمّل سيف الدولة لدخوله
 عليه وجلس⁴ على سرير ولبس تاجاً مرصعاً بالجوهر وسار سيف الدولة الى ميفارقين⁵
 وارسل⁶ الى نجا يأمره⁷ بالمسير اليه وآمنه على نفسه وماله وسار نجا اليه فصفح عنه
 واقام عنده وشرب بين يديه فلما سكر شتم الغلمان وغاظ عليهم في القول فاغتاضوا⁸ عليه
 وكانت⁹ حرمة سيف الدولة أشدّ غيظاً عليه لحصاره¹⁰ لها وشتمه آياها فصاح سيف الدولة
 على نجا وأمر أن يقام من بين يديه فوثب¹¹ الغلمان اليه بالسيوف فقتلوه¹²

وعاد نقفور الملك الى الثغر في ذى القعدة¹³ سنة ثلاث وخمسين وثلاثمائة وخرب
 مضاربه على ادنة¹⁴ وكان أهلها قد هربوا عنها¹⁵ الى المصيصة¹⁶ وحاصر¹⁷ المصيصة نيفاً

1. Ch مركباً. — 2. BLSCh فاستظهِروا. — 3. BCh منهم. — 4. P ميفارقين. — 5. BSL رابع. —
 6. L om. trois mots. — 7. LSCh فاغتاضوا. — 8. BCh بحصاره. — 9. S فخرّب. —
 10. BLSCh وقتلوه. — 11. S ذلتعدة. — 12. Ms. ادنة, B LSCh ادنة. — 13. Ch منها S
 om. — 14. PC om, deux mots. — 15. BLSCh فحاصر.

incursion dans l'île. Les Grecs, après les avoir vaincus, en massacrèrent et en firent prisonniers un grand nombre et s'emparèrent d'un de leurs navires avec tout son équipage. Le reste s'enfuit en déroute.

L'ambassadeur de l'empereur grec Nicéphore arriva auprès de Seif-ad-Daoulah. Celui-ci se prépara à le recevoir; il s'assit sur le trône et mit (sur la tête) une couronne ornée de pierreries. Seif-ad-Daoulah marcha vers Mayafariqin et envoya chez Nadja pour lui ordonner d'arriver auprès de lui, après lui avoir garanti la sécurité pour sa vie et ses biens. Nadja vint auprès de lui, et (Seif-ad-Daoulah) le gracia. Puis (Nadja) resta chez lui et assista à ses festins. S'étant enivré, il injuria les serviteurs, leur tint un langage grossier, et ceux-ci s'indignèrent contre lui. Mais la femme de Seif-ad-Daoulah s'indigna contre lui encore plus violemment, parce qu'il l'avait poursuivie et injuriée. Seif-ad-Daoulah cria contre Nadja et ordonna de le faire sortir. Les serviteurs se ruèrent sur lui avec l'épée et le tuèrent.

L'empereur Nicéphore, retourné dans le pays limitrophe (*ath-Thagr*) au mois de zou-l-qa'dah de l'an 353¹, campa près d'Adana, dont les habitants s'étaient enfuis à Maççiqah. Puis il assiégea Maççiqah plus de cinquante jours,

1. 9 nov.-8 déc. 964.

وخمسين¹ يوماً وسراياها تضرب² الى نحو³ انطاكية ولم تحملها البلد لسدد الغلاء⁴ فانصرف الى قيسارية وعظم حال الغلاء والوباء في المضيفة وطرسوس حتى بلغ الامر بالناس الى اكل الميتة وعاد تقفور الى المضيفة وحاصرها وفتحها بالسيف يوم الخميس لاحد عشر ليلة خلت من⁵ رجب سنة اربع⁶ وخمسين وثلثمائة وهرب الناس من المضيفة الى كفريتا⁷ وملك الروم المضيفة ووقع القتال على الجسر⁸ الذي بين المضيفة وكفريتا⁹ وانهزم المسلمون وملك الروم ايضا كفريتا¹⁰ وساقوا جميع اهل المضيفة الى بلد الروم واجتازوا بهم على¹¹ طرسوس حتى نظرهم اهلها وسار الملك من المضيفة الى طرسوس وحاصرها وكان فيها رشيق¹² التسمى والتمس اهلها الامان فآمنهم وسلموا اليه¹³ المدينة يوم الاربعاء النصف من¹⁴ شعبان من السنة¹⁵ وتلقا¹⁶ اهلها بالجميل ودعاهم الى¹⁷

— 1. تحمل PBS. — 2. تضرب B. — 3. نحو BLS om. حلب و C. — 4. الغلاء BSCh. — 5. رجب BSCh. — 6. اربع S. — 7. كفريتا Codd. et Ch. — 8. الجسر Ch. — 9. كفريتا C. om. — 10. كفريتا sed cf. *Yaqut*, IV, 287, 6. — 11. على BCh. — 12. رشيق PLS. — 13. اليه BSCh. — 14. النصف BSCh. — 15. شعبان LS add. المذكور. — 16. وتلقا LSCh. — 17. ودعاهم من BLCh.

* Chap. 123. et ses détachements allèrent jusqu'à Antioche. * Mais le pays ne put l'approvisionner à cause des prix extraordinaires. Alors il s'en alla à Césarée. L'augmentation des prix et l'épidémie à Maççiqah et à Tarse s'aggravèrent de sorte que les choses en arrivèrent au point que les hommes mangeassent des charognes. Nicéphore retourné à Maççiqah, après l'avoir assiégée, s'en empara de force le jeudi onzième jour de rejev de l'an 354¹. Les habitants de Maççiqah s'enfuirent à Kafarbayya. Puis les Grecs prirent Maççiqah, et la bataille eut lieu sur le pont qui était entre Maççiqah et Kafarbayya. Les musulmans furent mis en déroute, et les Grecs s'emparèrent également de Kafarbayya. Ils menèrent tous les habitants de Maççiqah dans le pays grec et passèrent avec eux devant Tarse, de sorte que les habitants de cette ville purent les voir. Puis l'empereur quitta Maççiqah pour aller à Tarse, qu'il assiégea. C'était Rachiq-an-Nasimi qui s'y trouvait. Les habitants de Tarse demandèrent grâce, et il les gracia. Ils lui livrèrent la ville le mercredi quinziesme jour de cha'ban de cette même année². Il les traita bien, en les invitant à sa table, en leur faisant dons d'habits et en les comblant de présents. Puis ils quittèrent la ville, et il ordonna que chacun emportât de

1. 13 juillet 965. — 2. 16 août 965.

طعامه وخالع عليهم واحس اليهم وخرجوا عنها وامر ان يحمل كل واحد من ماله ورحله ما اطاق¹ حمله ففعلوا ما امرهم وساروا وسير² معهم جماعة من اصحابه ليحمونهم³ في طريقهم ويدفعون عنهم الى ان وصلوا⁴ انطاكية وحمل بعضهم في البحر الى حيث ارادوا وقلد الملك للمضيعة واليا من قبله وقلد طرسوس ايضا واليا⁵ وتقدم اليه بعمارته وتحصنها⁶ وجلب الملك الميرة اليها من كل جهة فعمرت ورخص السعرا⁷ بها وتراجع اليها⁸ اهلها وكان سيف الدولة عند مسيره الى ميفارقين⁹ قد خلف بحلب غلامه قرغوية¹⁰ الحاجب وخلف بانطاكية غلام¹¹ يدعا¹² فتح ووثب¹³ اهل انطاكية على فتح غلام سيف الدولة¹⁴ واخرجوه¹⁵ وسلموها الى رشيق النسيمى الوارد من طرسوس والتصق به انسان من اهل انطاكية يعرف بالحسن الاهوازي وتولا¹⁶ تدبير امره واطمعه ان سيف الدولة لا يعود الى الشام واستامن الى رشيق دزبر¹⁷ الديلمى وجماعة من الديلم الذين كانوا¹⁸

* P. f. 22.
* p. 68.

* B. f. 95.

1. PB اطاق Ch يطق. — 2. S وسار. — 3. BLS ليحمونهم Ch يحمونهم. — 4. BLSCh وورخصت الاسعار LS وان تحصنها Ch ومن جهته. — 5. C add. — 6. Ch وتحصنها LS. — 7. LS قرغوية CCh فرغوند PB. — 8. C add. من اهلها. — 9. P ميفارقين. — 10. PB فرغوند LS. — 11. Ch غلاما. — 12. LSCh يدعى P om. — 13. P ووثب. — 14. BLSCh om. trois mots. — 15. LS add. منها. — 16. LSCh وتولى. — 17. P دزبر B تبريز LSCh. cf. *Miskawath*, II, 214. — 18. PLS om. كانوا.

son bien et de ses effets autant qu'il pouvait en porter. Après avoir fait ce qu'il leur avait ordonné, ils s'en allèrent; et il envoya avec eux un grand nombre de ses soldats, afin qu'ils les protégéassent en route et les défendissent jusqu'à ce qu'ils fussent arrivés à Antioche; il laissa (également) aller quelques-uns d'entre eux par mer là où ils voulaient. Puis l'empereur nomma à Magçeah un gouverneur et un autre à Tarse; il lui ordonna de la rebâtir et de la fortifier; l'empereur y amassa des approvisionnements de tous les côtés. (La ville) en devint habitable; les prix baissèrent et les habitants y revinrent.

A son départ¹ pour Mayafariqin Seif-ad-Daoulah avait laissé à Alep son serviteur Qarghouyah chambellan et à Antioche un serviteur nommé Fath. Les habitants d'Antioche se révoltèrent contre Fath, serviteur de Seif-ad-Daoulah, le chassèrent et livrèrent la ville à Rachiq-an-Nasimi, qui était arrivé de Tarse. Un des habitants d'Antioche, qui s'appelait al-Hasan-al-Ahwazi, s'attacha à Rachiq: il se chargea de l'administration de ses affaires et lui fit espérer que Seif-ad-Daoulah ne reviendrait plus en Syrie. Alors le Déilémite D.z.b.r. (*Dizber*?) et plusieurs Déilémites, qui étaient avec Qar-

1. Ici commence la traduction russe par *Mednikov*, I, 338-343.

مع¹ قرغوية² وسار رشيق وابن الاهوازي الى حلب وجري بين شعب وبين قرغوية³ حروب كثيرة ودخل رشيق الى مدينة⁴ حلب وقام القاعة ثلاثة اشهر وعشرة ايام وقتل رشيق بعد ذلك وانهم اسحابه الى انطاكية وجعلوا دزير⁵ الديلمي امرا عليهم وابن الاهوازي⁶ المدير له وقصد قرغوية⁷ الى انطاكية وجرت بينهما وقعة وانهم قرغوية⁸ وعاد الى حلب وسار دزير⁹ في اثره الى حلب¹⁰ ولقيه اسحاب قرغوية¹¹ وحاربوه ودفعوه ورجع الى انطاكية

وراي خرستوفورس¹¹ بطريك انطاكية في مدة هذا الخلف والعصيان ان يبعد عن انطاكية¹² لئلا يتعلق عليه فيما بعد تهمة من سيف الدولة أو من¹³ اسحابه فسار الى دير سمعان الحلبي واقام به وقصد ابن الاهوازي إساءته فلم يضطرب لذلك وبقي¹⁴ في دير سمعان الى ان عاد سيف الدولة

ومات عاتق بن الاخشيدي بمصر يوم الاحد لاجدى عشر ليلا¹⁵ خلت من¹⁶ المحرم

1. فرعون LSCh فرعوند PB. — 2. فرعوند C فرعوند PLS. — 3. B om. PLS. — 4. PLS. — 5. المدينة P. — 6. فرعون S فرعوند Ch فرعوند PB. — 7. فرعون LSCh دزير B دزير C دزير P. — 8. المدينة P. — 9. B om. — 10. الديلمي Ch add. LSCh دزير P. — 11. فرعون S فرعوند Ch فرعوند PB. — 12. B om. — 13. فرعون LSCh فرعوند BP. — 14. فرعون LSCh فرعوند BP. — 15. خرستوفورس BLSCh. — 16. BLS om. dep. — 17. في مدة. — 18. ليلا S. — 19. P. — 20. P. — 21. LS. — 22. في مدة.

ghouyah, demandèrent protection à Rachiq. Rachiq et Ibn-al-Ahwazi allèrent à Alep. Plusieurs engagements avaient lieu entre Rachiq et Qarghouyah, et Rachiq entra dans la ville d'Alep et assiégea la citadelle pendant trois mois et dix jours. Rachiq ayant été tué, ses soldats s'enfuirent à Antioche et firent¹²⁴ le Déilémite D.z.b.r. (Dizber?) leur émir, et Ibn-al-Ahwazi¹²⁵ gérât ses affaires. Alors Qarghouyah marcha contre Antioche. Un engagement entre eux deux eut lieu, et Qarghouyah, mis en déroute, retourna à Alep. D.z.b.r. (Dizber?) suivit ses traces vers Alep. Les troupes de Qarghouyah le rencontrèrent et après l'avoir combattu le repoussèrent; il rentra à Antioche.

A cette époque de discordes et de révolte, le patriarche d'Antioche Christophore jugea à propos de quitter Antioche, afin que dans la suite le soupçon de Seif-ad-Daoulah ou de ses partisans ne tombât point sur lui. Il alla au couvent de Siméon d'Alep et y resta. Ibn-al-Ahwazi chercha à le maltraiter, mais (le patriarche) n'en fut point ému et resta dans le couvent de Siméon jusqu'au retour de Seif-ad-Daoulah.

'Alī-ibn-al-Ikhehid étant mort au Caire le dimanche onzième jour de

* S. p. 69. ستة خمس¹ وخمسين وثلاثمائة وافترد كافور بالامر وامتنع⁴ من التسمي² بالامارة وراى ان يجرى على اسمه في المخاطبة بالاستاذية³ وجعل الحسن بن عبيد⁴ الله بن طنج⁵ على الشام مستخلفا من قبله

وكان في بيت المقدس والي⁶ يعرف بمحمد بن اسمعيل⁷ الصناجى وكان كثير الازية ليوحنا بن جميع بطريك بيت المقدس والمطالبة⁸ له من الالطاف⁹ بأكثر مما كان الرسم جاريا به وكان البطريرك يربح عليه في ما¹⁰ يلتمسه¹¹ منه ولما تزايدت اذيته له شخص الى مصر وقصد كافور واعتضد بالكتاب النصارى وشكا ما هو مبلو¹² به من الصناجى وغيره فكتب كافور الى الحسن بن عبيد الله بن طنج خليفته على الشام يأمره بمنع الصناجى¹³ من اذية¹⁴ البطريرك¹⁵ وقبض يده¹⁶ عن مطالبته بما لا يجب له عليه واعلامه

1. S. خمسة. — 2. Ch التسمي. — 3. بالاستاذية B. — 4. BLS عبد. — 5. PBLIS طنج. — 6. S. واليا. — 7. Ch اسمعيل. — 8. Ch والمعالجة. — 9. BLSCh بالاطلاب. — 10. BLSCh عند وغيره. — 11. BLSCh التمسد. — 12. BLSCh مبلو. — 13. C add. وغيره. — 14. Ch اذية. — 15. CCh om. — 16. BLS om. ab فكتب et solum habet مكابته بالصد والتس مكابته بالصد.

mouharrem de l'an 355', Kafour fut seul maître; en défendant qu'on l'appelât émir, il exigea qu'à son égard on lui donnât le titre de maître (*oustaz*). Puis il nomma al-Hasan-ibn-'Obédallah-ibn-Thoghoudj son lieutenant sur la Syrie.

Il y eut à Jérusalem un gouverneur qui s'appelait Mohammed-ibn-Isma'il-aç-Çanadji qui nuisait beaucoup à Jean (*Youhanna*), fils de Djami', patriarche de cette ville, en lui réclamant plus de cadeaux que cela n'était reçu par l'usage, et le patriarche lui avait donné tout ce qu'il lui avait demandé. Mais lorsque ses vexations à son égard eurent dépassé les bornes, il alla en Égypte trouver Kafour, demanda l'appui des fonctionnaires chrétiens et se plaignit de ce qu'il éprouvait de la part d'aç-Çanadji et des autres. Alors Kafour écrivit à al-Hasan-ibn-'Obédallah-ibn-Thoghoudj, son lieutenant en Syrie : il ordonnait à aç-Çanadji de cesser ses vexations envers le patriarche, de s'abstenir d'exiger de lui ce qu'il n'était pas tenu de donner, et de lui faire savoir que (le patriarche) avait un appui sûr. Les lettres de Kafour sur ce sujet continuèrent à arriver auprès d'Ibn-'Obédallah,

انَّ له عناية وكيدة ولم تزل¹ مكاتبة كافر² متصلة الى ابن عبيد³ الله بذلك وان
 عبيد⁴ الله يكتب⁵ الصناحي بمضمونها فلم يتقاع عما هو عليه
 وقرب عيد العنصرة فوجه الصناحي يلتمس منه اشياء زائدة على⁶ رسومه التي كان
 يحملها اليه في ذلك العيد وطالبه مطالبة شديدة فنزل البطريك الى الرملة وعرف ان
 عبيد⁷ الله الحال وأن المكاتبة لا تغنيه شيئا فوجه معه قائدا⁸ من قواده يسمى تكين⁹
 واوعز¹⁰ اليه ان¹¹ يحفظ¹² النصارى وسببانهم¹³ والا¹⁴ يمكن الصناحي ولا غيره¹⁵ من
 استنابهم والا¹⁶ يظلموا فعظم على الصناحي تحامى البطريك عليه وانفذ¹⁷ يستدعي ما
 التمس منه فاحتمى¹⁸ البطريك عليه بتكين القائد ولم يدفع اليه ما طلبه فعظم على
 الصناحي ذلك فجمع عشيرته¹⁹ وتباعه²⁰ وغيرهم من أفناء الناس وانفذ²¹ رسولا الى
 البطريك يستدعي حضوره اليه وبلغه حال الجمع²² فتخوف على نفسه وتشاغل²³ عن
 المضي وقال للرسول اليس قد تقدم اليه دفعات بالمنع²⁴ عن اذيتي ومطالبتي بما لا يجب²⁵

1. P. بزل. — 2. C. add. الى الحسن. — 3. BLS. عبيد. — 4. P. كتاب. BLSCh. — 5. BLSCh. عن. — 6. PB. بن. — 7. S. عبيد. — 8. B. وايد. — 9. C. بلقي. — 10. B. وارعن. — 11. B. و. — 12. B. يحفظ. — 13. Ch. وعيائهم. — 14. BLSCh. وان لا. — 15. B. عروم. — 16. S. ولا. — 17. LSCh. وانفذ. — 18. P. ذلحتم. — 19. B. عشيرته. — 20. LS. وتباعه. — 21. LSCh. وانفذ. — 22. LS. الجمع. — 23. C. وتاخز. — 24. P. بلدع. — 25. BLSCh. add. ل.

et Ibn-'Obéidallah faisait savoir à aç-Çanadji ce qu'elles contenaient. Mais il n'abandonna point sa manière d'agir.

La fête de la Pentecôte approcha, et aç-Çanadji envoya (auprès du patriarche) lui réclamer plus qu'il ne lui avait donné selon la coutume pour cette fête, et il insistait. Alors le patriarche descendit à Ramlah et fit savoir à Ibn-'Obéidallah l'affaire, ajoutant que la lettre (de Kafour) n'avait point amélioré sa situation. (Ibn-'Obéidallah) avait envoyé avec lui un de ses chefs, qui s'appelait Tékin, après lui avoir ordonné de protéger les chrétiens et leurs enfants et de ne pas laisser aç-Çanadji ni quelqu'un autre les outrager, ni les opprimer. Les mesures de défense que le patriarche avait entreprises contre aç-Çanadji l'exaspérèrent; il lui envoya l'ordre de fournir ce qu'il lui avait réclamé. Le patriarche chercha protection contre lui auprès du chef Tékin et ne lui donna pas ce qu'il lui avait réclamé. Aç-Çanadji ne put le supporter, et après avoir rassemblé ses proches parents, ses adeptes et d'autres gens d'origine inconnue, il expédia un envoyé auprès du patriarche pour lui ordonner de se présenter chez lui. La nouvelle de cet attroupement étant parvenue jusqu'au (patriarche), il eut peur pour sa vie, tarda à partir

على وقد انفذ¹ ابو محمد² بن عبيد³ الله معى من يشد على يدي⁴ ويحميني ويمنعه مني⁵ وليس يسكنني المصير اليه في وقتي هذا ولطف بالرسول الى ان انصرف وادى الى الصناحي جوابه وتقدم البطريك بأن⁶ يعلق⁷ ابواب كيسة⁸ القيامة وتحصن فيها وركب الصناحي في الحال مع جموعه وقبض على تكين القائد* الذي انفذه ابن⁹ عبيد¹⁰ الله لحماية¹¹ البطريك واخذة اليه وانفذ¹² الى البطريك ايضا¹³ يستدعي نزوله اليه واعطاه الامان فلم يثق¹⁴ اليه نفسه لما تداخله من الفرع ولم يرد على الرسول جوابا واجتمعوا على الابواب وخربوا¹⁵ ابواب مار¹⁶ قسطنطين* بالنار ودخلوا منها الى القيامة والقوها¹⁷ مغلفة فأحرقوا¹⁸ ابوابها¹⁹ ايضا²⁰ وسقطت قبة القيامة ودخلوا الكنيسة ونهبوا ما قدروا عليه وتوجه الرعيّة الى كيسة صهيون واحرقوها ونهبوا في اليوم بعينه وذلك يوم الاثنين لخمس ليال خلت من خمدي²¹ الآخر²² سنة خمس وخمسين وثلاثمائة وهو الثامن²³ والعشرين²⁴

1. B انفذ. — 2. C الحسن. — 3. S عبيد. — 4. BCh ايدى. — 5. BLSCh على. — 6. B om. — 7. BLSCh تعلق. — 8. BCh الكيسة. — 9. P بن B om. — 10. S عبيد. — 11. P بحماية. — 12. B وانفذ. — 13. BLSCh om. — 14. BLSCh تقى. — 15. Ch خربوا. — 16. BCh مارى. — 17. Ch والقوه. — 18. Ch واحرقوا. — 19. P اثوابها. — 20. BCh om. — 21. CCh جمادى. — 22. CCh الاخرى. — 23. CCh الثالث. — 24. CCh والعشرون.

et dit à l'envoyé : « Est-ce qu'il ne lui avait pas été ordonné plusieurs fois de cesser les vexations et les demandes de ce que je ne lui dois pas? Abou-Mohammed-ibn-'Obéüdallah avait envoyé avec moi celui qui me soutiendrait, me défendrait et protégerait contre lui. En ce moment je ne peux aller auprès de lui. » (Le patriarche) avait traité avec bonté l'envoyé jusqu'à ce qu'il fût parti et eût transmis à aç-Çanadji sa réponse. Le patriarche ordonna de fermer les portes de l'église de la Résurrection et s'y retrancha. Aussitôt après cela aç-Çanadji partit avec sa troupe, s'empara du chef Tëkin, qu'Ibn-'Obéüdallah avait envoyé pour protéger le patriarche, et le retint près de lui. Puis il envoya également chez le patriarche, en réclamant qu'il se présentât auprès de lui, et en lui promettant la sécurité. Mais le patriarche, saisi de frayeur, n'eut pas confiance en lui et ne donna aucune réponse à l'envoyé. Alors (la foule) se ramassa près des portes (de l'église), mit le feu aux portes de (l'église) de Saint-Constantin et pénétra de là jusqu'à (l'église) de la Résurrection; l'ayant trouvée fermée, ils en brûlèrent également les portes. La coupole (de l'église) de la Résurrection s'écroula; ils entrèrent dans l'église et pillèrent tout ce qu'ils pouvaient. Puis la foule se dirigea vers l'église de Sion et, après l'avoir brûlée, la saccagea le même jour, c'est-à-dire le lundi cinq de djoumada

من أيار ستة الف ومائتين وسبعة¹ وسبعين² وهو³ يوم الاثنين الذي قبل عيد العنصرة
 وهدم اليهود وخربوا أكثر من المسلمين فلما كان يوم الثلاثاء ثاني⁴ ذلك اليوم التوا⁵
 بطيريك مختفياً في⁶ جب من حجاب⁷ الزيت في الكنيسة بالقيامة⁸ فقتلوه وجروده إلى⁹
 صحن مار قسطنطين فأحرقوه¹⁰ على بعض العمدة¹¹

وصير بعده بطيريك آخر من اهل قيسارية يسمى حبيب ويكنى ابا سهل¹² ويسمى¹³
 ابا خرستوذلا¹⁴ فأقام ابواب كنيسة القيامة ومم المذبح¹⁵ وشرع في عمارتها فعاجله الموت
 وفي¹⁶ رياسة ابا توما¹⁷ بطيريك اعاد ما انخب وجدد أكثر ما خب¹⁸ كاتب نصراني
 يعقوبى يسمى على¹⁹ بن سوار ويعرف بابن الحمار ونا²⁰ قبة القيامة وكان هذا الرجل²¹
 وصل²² مع الفتكين²³ التركي من العراق عند تغلبه على الشام وكان ذا²⁴ ثروة وحال واسع

1. CCh وسبع. — 2. CCh add. يونانية. — 3. B om. dep. يوم. — 4. BLSCh om.
 — 5. CCh بالى. — 6. BLSCh التوا. — 7. B الى. — 8. P حجاب S اجباب. — 9. BLSCh
 كنيسته بالقيامة. — 10. BLSCh واحرقوه C add. بالنار. — 11. BLSCh om. trois mots. — 12. BCh
 om. trois mots. — 13. BLSCh ويدهى. — 14. BCh خرستوذلاس LS خرستوذلاس. —
 15. P المذبح. — 16. C add. زمن. — 17. B توما. — 18. B وكان. — 19. CCh وجدده
 وجدده. — 20. B بنى. — 21. C add. قد. — 22. B om. — 23. PBLSch افكين. — 24. S ذو.

second de l'an 355 (de l'hégire), qui est le vingt-huitième jour d'ayar de
 l'an 1277¹, le lundi qui précède la fête de la Pentecôte. Les Juifs détrui-
 saient et dévastaient plus que les musulmans. Lorsque le lendemain, mardi²,
 ils eurent trouvé le patriarche caché dans une citerne à huile dans l'église
 de la Résurrection, ils le tuèrent, le traînèrent dans la cour de Saint-Cons-
 tantin et le brûlèrent, après l'avoir attaché à un pilier.

A lui succéda un autre patriarche des habitants de Césarée, qui s'ap-
 pelait Habib, dont le surnom était Abou-Sahl, et qui fut nommé Christodoule.
 Il restaura les portes de l'église de la Résurrection, répara l'autel et commença
 à rebâtir l'église; mais il mourut prématurément.

Pendant que siégeait le patriarche anba Thomas, un fonctionnaire chré-
 tien, jacobite, qui s'appelait 'Ali-ibn-Sonwar, surnommé Ibn-al-Hammar,
 restaura ce qui avait été détruit, et remit à neuf la plus grande partie de ce
 qui avait été endommagé; il bâtit la coupole de la Résurrection. * Cet homme
 était arrivé avec Alf-Tekin le Turc de l'Iraq à la conquête de la Syrie. Riche
 et ayant une grande influence, il fut tué pendant sa fuite lors de la déroute

1. 28-29 mai 966. Le 28 ayar 1277 = le 28 mai 966. — 2. 29-30 mai 966.

وقتل في هزيمة الحرب عند انهزام الفتيكين¹ وكان ذلك قبل استكمال عمارة² القيامة واقيم على القيامة سنقل يعرف بصدقة بن بشر في ايام رياسة يوسف واستس³ فعمل فيه الباسليكين⁴ واكمل ما كان بقى وتته⁵ الآ جمل * مار قسطنطين وكان⁶ عظيماً جداً فبقى مكشوفاً

وفي ايام تدبير اسانيوس بطريرك الاسكندرية لكرسى بيت المقدس بعد خروج⁷ اخيه ارستس⁸ الى القسطنطينية عمل جمل ماري قسطنطين واعيد الى ما كان عليه واستكملت الكنيسة حينئذ⁹ بأسرها قبل خرابها الاخير الذي اتى عليها في صفر سنة اربعمئة للهجرة بمدة قرية

والتمس سيف الدولة من نقفور الملك المفاداة من اسر¹⁰ من المسلمين بمن¹¹ عنده من اسرى¹² الروم فأجابته الى ذلك وسار سيف الدولة من ميفارقين¹³ الى سمساط¹⁴ واقام الفداء على¹⁵ شاطيء نهر¹⁶ الفرات في يوم الخميس مستهل رجب سنة خمس وخمسين وثلثمائة

1. PBLSch افتكين. — 2. BCh استكمال. — 3. PBS واسيس. — 4. B الباسليكين. — 5. Ch. — 6. B لانه كان. — 7. PB حرج. — 8. PBLs ارستس. — 9. BCh om. — 10. Conjectura: PBLs Ch بمن عنده. — 11. Ch ومن. — 12. BSCh من اسرى. — 13. B مفارقين. — 14. B سمساط. — 15. Ch الفدى اعلى. — 16. BCh om.

d'Alf-Tékin. Cela eut lieu avant que la construction (de l'église) de la Résurrection ne fût achevée. A l'époque du patriarcat de Joseph et d'Oreste, un synecelle qui s'appelait Cadaqah-ibu-Biehr fut mis à l'église de la Résurrection. Il y érigea la basilique, acheva et termina ce qui restait, excepté la coupole (?) de Saint-Constantin qui, étant très grande, resta inachevée.

Lorsque Arsénus, patriarche d'Alexandrie, gouvernait le siège de Jérusalem après le départ de son frère Oreste pour Constantinople, la coupole (?) de Saint-Constantin fut achevée et restaurée comme elle avait été autrefois. De ce temps-là l'église tout entière fut achevée, peu de temps avant sa dernière destruction, qui eut lieu au mois de çafar de l'an 400 de l'hégire¹.

Seïf-ad-Daoulah demanda à l'empereur Nicéphore d'échanger les prisonniers musulmans contre les prisonniers grecs qui se trouvaient chez lui, et (Nicéphore) acquiesça à sa demande. Alors Seïf-ad-Daoulah alla de Mayafariqin à Samosate, et l'échange eut lieu sur les bords du fleuve de l'Euphrate le jeudi premier rejeb de l'an 355². (Seïf-ad-Daoulah) échangea Mohammed-ibu-

1. 24 sept.-22 oct. 1009. Ici finit la traduction de *Mednikov*. — 2. 23 juin 966 (le samedi).

وفادا¹ بمحمد بن ناصر الدولة وأبى² فراس³ وغيرهما من بنى حمدان وبالتاضي أبو
 الهيثم⁴ بن أبي الحسين⁵ وزهير وقطاس⁶ وغيرهم من غلمان⁷ه من أسرود⁸ الروم
 من بلاده وكان أبو العشار قد مات في القسطنطينية⁹ في الحبس ودفع لهم اعور حرم
 وابن بلنطس¹⁰ وجميع من¹¹ كان عنده من أسارى الروم وأما¹² لم يبق عند سيف
 الدولة من الروم¹³ من¹⁴ يفادى به اشترى من الروم¹⁵ بقية أسرى المسلمين¹⁶ وكان¹⁷
 عددهم ثلاث¹⁸ الف¹⁹ نفس²⁰ بمائتي وأربعين ألف دينار رومية واجحف ذلك به عليه²¹
 وقصد جماعة ممن²² فادى بهم من المسلمين دزير²³ وصاروا²⁴ في جملة
 وانصرف سيف الدولة من الفداء²⁵ ودخل²⁶ حلب وأقام بها ليلة واحدة وخرج وهو غليل²⁷
 من الاسترخاء²⁸ العارض²⁹ له محمول في قبة³⁰ ومعه قرغوية³¹ الحاجب فوقع دزير³² وابن

1. Ch. — 2. CCh B om. — 3. LS فراس. — 4. Ch. أبو الهيثم. — 5. LS. — 6. Ch. — 7. LS. — 8. B. — 9. B. — 10. BLSCh. — 11. BLSCh. — 12. BLSCh. — 13. BLSCh. — 14. Ch. — 15. LS. — 16. BLSCh. — 17. LS. — 18. BLSCh. — 19. Ladd. — 20. BLSCh. — 21. Ch. — 22. BLSCh. — 23. CCh. — 24. BCh. — 25. BLSCh. — 26. LS. — 27. B. — 28. Ch. — 29. BLSCh. — 30. LSCh. — 31. LSCh. — 32. BLSCh.

Nacir-ad-Daoulah, Abou-Firas et quelques autres des Beni-Hamdani, al-qadli Abou-l-Haitham-ibn-Abou-l-Houçein, Zouhaïr, Qathas et ses autres serviteurs, que les Grecs avaient emmenés en captivité dans son pays. Abou-l-Achaïr était déjà mort à Constantinople en prison. (Seif-ad-Daoulah) rendit aux Grecs A... r h.r.m.), le fils de B l n th s² et tous les prisonniers Grecs qui se trouvaient chez lui. Lorsqu'il ne fut resté à Seif-ad-Daoulah aucun grec pour l'échanger, il racheta aux Grecs le reste de prisonniers musulmans, dont le nombre fut de 3.000 hommes, pour 240.000 dinars grecs, mais cela le ruina à peu près. Un certain nombre de musulmans qu'il avait rachetés se dirigèrent près de Dizber et restèrent avec lui.

Parti après le rachat, Seif-ad-Daoulah était entré à Alep, où il passa une nuit. Puis il en sortit, atteint d'une langueur qui l'avait saisi; on le porta en litière. Le chambellan (*al-hadjib*) Qarghouyah le suivait. Il combattit Dizber et Ibn-al-Ahwazi près du village, sur le chemin de Balis, qui s'appelait

1. Je ne peux pas déchiffrer ce nom. V. plus haut. — 2. De ce nom v. plus haut.

الاهوازي في ضيعة في طريق بالس¹ تعرف بسبعين² وانهم اصحاب دزبر³ وحمل هو وابن الاهوازي اسيرين في يد سيف الدولة وحملهما الى حلب وقتلها وقتل جماعة معها وولّى على انطاكية تقى الدين⁴ غلامه * Chp. 127.

وخرج الروم * الى آمد وقتلوا واسروا عددا كبيرا⁵ وانصرفوا الى دارا وقربوا من نصيبين وهرب اهلها خوفاً منهم وتوجّه نقفور الملك⁶ نحو الشام وسار سيف الدولة الى شيزر⁷ ونزل نقفور على منبج يوم السبت لاثني عشر⁸ ليلة⁹ بقيت من شوال سنة خمس وخمسين وثلثمائة¹⁰ واستدعى من اهلها القرميدة فأخرجوها¹¹ اليه فأخذها منهم واكرمهم ولم يعرض¹² لهم بمكروه ورحل عنها¹³ الى وادي بطنان¹¹ واخذ منه¹⁴ من الاسارى عددا كثيراً وجاءت سرية الى بالس¹⁶ واخذت من المدينة زهاء ثلثمائة نفس وسار الملك * s. p. 76.

1. PBLS بالس. — 2. LS تسعين Ch بسعين. — 3. BLSCh دزبر. — 4. BLS om. — 5. B عدد كبير. — 6. BLSCh add. الى. — 7. PBLS شيزر. — 8. C لاثني عشرة. — 9. S om. cinq mots. — 10. BCh om. C من السنة. — 11. Ch واخرجوها. — 12. BLS يعرض. — 13. S سرية من نالس LS نالس PB معه. — 14. LS بطال. — 15. LS عه. — 16. PB نالس LS نالس S عنهم.

Sab'in. Les troupes de Dizber ayant été mises en fuite, lui-même et Ibn-al-Ahwazi furent conduits comme prisonniers devant Seif-ad-Daoulah. Il les amena à Alep et les fit tuer; il fit tuer (également) un grand nombre de leurs partisans. Il nomma gouverneur d'Antioche son serviteur Taqi-ad-Din.

Les Grecs, étant partis * pour Amid, tuèrent et capturèrent un grand * Chp. 127.
nombre d'ennemis; puis ils se dirigèrent vers Dara et s'approchèrent de Nisibe, dont les habitants s'enfuirent par peur devant eux. L'empereur Nicéphore se dirigea vers la Syrie, et Seif-ad-Daoulah marcha vers Chéizar. Nicéphore * assiégea Menbidj le samedi dix-huitième jour de chawwal de l'an 355² et réclama aux habitants de cette ville la *brique* (*al-qirmidah*); et ceux-ci la lui apportèrent. Il la leur prit, leur témoigna de la bienveillance et ne leur fit aucun mal³. Puis il partit pour Wadi-Bouthnan, où il s'empara d'un grand nombre de prisonniers. Un détachement arriva à Balis et s'empara dans cette ville de plus de trois cents hommes. Puis l'empereur marcha vers Qinesrin et

1. Ici commence la traduction russe par *Rosen*, 08, note. — 2. 7 oct. 966. — 3. Ici finit la traduction de *Rosen*. Il s'agit d'une relique vénérée de Menbidj, d'une brique, sur laquelle furent reproduits d'une façon miraculeuse les traits du Christ. Cf. l'histoire fameuse de l'Image d'Édesse. Cet épisode avec la pierre de Menbidj n'a pas été bien compris par *Leonhardt* Kaiser Nicephorus II. Phocas und die Hamdaniden. Halle, 1887, 47 et *Schlumberger* (Un empereur byzantin au dixième siècle, 524). Sur la question compliquée de la Sainte Image d'Édesse et des tuiles et des pierres avec l'impression du visage du Christ v. *E. Dobschütz*. Christusbilder. Leipzig, 1899, 138-139, 168-169, 172-174.

الى قنسرين¹ ونزل على تيزين² ففتحها وسبى اهلها وفتح حصن ارتاح وعبر بأنطاكية ونزل عليها عشية³ يوم الثلاثاء لخمس خلون من ذى القعدة⁴ وارسل الى⁵ اهلها في ان يسلموا اليه المدينة ويؤمنهم على انفسهم واهاليهم واموالهم وان يواصلهم⁶ الى حيث اجبوا آمنين ولا يحوجوه الى مقاتلتهم فلم يجيبوه الى ما اعرضه عليهم وحاربهم سبعة ايام وضاعت به العلوقة ورحل في اليوم الثامن من نزوله عليها⁷ وعاد الى بلد الروم قافلاً⁸ وقصد اخريستوفورس⁹ بطريرك انطاكية سيف الدولة الى حلب فاحسن قبوله وشكر له¹⁰ ما¹¹ فعله من¹² بعده عن المخالفين عليه وقدمه وتخصص به

ونقم سيف الدولة على شيوخ انطاكية بسبب اخراجهم فتح غلامه¹³ وتسليمهم المدينة الى رشيق النسيمي وقبض عليهم وصادهم¹⁴ وتشفع البطريرك اليه في بعضهم وتواسط¹⁵ امرهم معه

1. BCh فانسرين Ch add. وعاد. — 2. B تيزين. — 3. S om. — 4. S ذلقعدة BCh om. dep. عشية. — 5. P om. — 6. S يواصلهم. — 7. BCh om. trois mots. — 8. BCh om. — 9. BLSCh اخريستوفورس. — 10. BCh وشكره على. — 11. S ما. — 12. BLSCh في. — 13. S اعلامه. — 14. S add. وحاربهم. — 15. P وسط.

après avoir assiégé Tizin s'en empara et en emmena en captivité les habitants. S'étant emparé de la forteresse d'Artah, il passa à Antioche et s'en approcha le soir du mardi cinquième jour de zou-l-qa'dah¹. Il envoya une ambassade aux habitants de la ville, pour se la faire livrer, (en promettant) qu'il donnerait quartier à eux, à leurs familles et à leurs fortunes et qu'il les laisserait aller en toute sécurité, là où ils voudraient, — mais ils ne devraient pas le forcer de faire la guerre contre eux. Cependant les habitants n'acceptèrent point sa proposition, et il les combattit pendant sept jours; comme les vivres lui firent défaut, il partit le huitième jour après le commencement du siège de la ville et retourna dans le pays des Grecs.

Le patriarche d'Antioche² Christophore alla auprès de Seïf-ad-Daoulah à Alep. Il le reçut aimablement et le remercia de ce qu'il s'était éloigné de ceux qui s'étaient révoltés contre lui; il le traita avec distinction et lui accorda des faveurs particulières.

Seïf-ad-Daoulah se vengea des notables d'Antioche, parce qu'ils en avaient chassé son serviteur Fath et livré la ville à Raehiq-an-Nasimi: il les fit arrêter et leur imposa une contribution. Alors le patriarche intercédâ auprès de lui pour quelques-uns d'entre eux et servit d'intermédiaire entre eux et lui, dans cette affaire et (Seïf-al-Daoulah) accéda à sa demande à leur égard.

1. 23 oct. 966. — 2. Ici commence la traduction russe par *Mednikov*, I, 343-346.

فأجاب مسألته فيهم وتولّد¹ في نفوسهم ممّا شاهدوا من تمكن حاله عند سيف الدولة حسداً
 وحقداً عليه * P. 1. 24.

ومات سيف الدولة بن عبد الله بن حمدان يوم الجمعة لخمسة بقين من صفر سنة
 ستّ وخمسين وثلثمائة وعمره أربعة وخمسون² سنة شمسيّة³ وسار غلامه * تقىّ المقيم
 بأنطاكية الى حلب واخذ⁴ تابوت سيف الدولة⁵ الى ميفارقين⁶ ليدفن هناك⁷ وكان
 حرمه⁸ وولده مقيمين بها ولمّا خرج تقىّ من انطاكية اجتمع راي اهلها على ان
 لا يمكنوا احداً⁹ من الحمدانيّة من الدخول اليها وولّوا امرهم علوش الكردي
 وورد الى حلب رجل من اهل خراسان يسمّى محمّد بن عيسى في زهاء خمسة
 آلاف¹⁰ قاصدين غزو الروم وساروا الى انطاكية * ولقيهم اهلها اجمل لقاء فقويت نفوسهم
 بهم واتفق راي ثلاثة من شيوخ انطاكية وامانها ممّن كان البطريرك توسّط امرهم¹¹ وشفع
 فيهم¹² وهم ابن مانك¹³ وابن محمّد وابن دعامة على الايقاع باخرسطوفورس¹⁴ البطريرك

1. BCh وتوكد. — 2. BLSCh وخمسين. — 3. BCh om. — 4. P نفذمعه. — 5. BLSCh
 add معه. — 6. P ميفارقين. — 7. P فيد. — 8. BLSCh حريمه. — 9. P احد. — 10. P الف.
 — 11. LS حالهم. — 12. BLSCh add عند سيف الدولة. — 13. S مالكت. — 14. BLSCh
 بخريصطوفورس.

Mais dans leur esprit ils conçurent contre lui une envie et une haine secrète
 à cause de son influence sur Seïf-ad-Daoulah, ce dont ils s'étaient aperçus.

Le vendredi vingt-quatrième jour de çafar de l'an 356¹ mourut Seïf-ad-
 Daoulah-ibn-'Abdallah-ibn-Hamdan, âgé de cinquante-quatre années solaires.
 Puis son serviteur Taqi, qui se trouvait à Antioche, alla à Alep et prit le
 cercueil de Seïf-ad-Daoulah à Mayafariqin pour l'y enterrer, parce que ses
 femmes et ses enfants y habitaient. Après le départ de Taqi d'Antioche les
 habitants de la ville tombèrent d'accord pour ne laisser entrer dans la ville
 aucun des Hamdanides et confièrent la direction de leurs affaires à Alouch
 le Kurde.

(A cette époque) arriva à Alep un homme du peuple du Khorasan, qui
 s'appelait Mohammed -ibn-'Isa, avec plus de cinq mille (hommes) qui allaient
 faire la guerre aux Grecs. Ils s'étaient dirigés vers Antioche, * dont les habi- * Chp. 128
 tants les reçurent avec une grande joie et prirent courage à leur contact.
 Alors trois notables et principaux personnages d'Antioche, pour qui le
 patriarche avait servi d'intermédiaire et avait intercedé (auprès de Seïf-ad-
 Daoulah), à savoir Ibn-Manik, Ibn-Mohammed et Ibn-Di'amah, s'entendirent

وتوآف العامة عليه ليوقعوا³ به ووقف على ما هموا به صدبق البطريرك⁴ من وجود⁵ 96 B
المسلمين يعرف⁶ ابن ابون عمر وكشف له ما تحركوا عليه⁷ وحدته به وأشار عليه أن⁸
يأخذ⁹ لنفسه ويخرج من باب المدينة آخر النهار فإنه ما يصبح الا وهو في اعمال حاب
ويكون قد تخلص مما يحاذر من اعدائه فشكره البطريرك على نصيخته اناذ واعلمه انه
ينظر في امره ويفعل¹⁰ ما يقتضيه الصواب واستقر رأى البطريرك على¹¹ انه¹² بقصد ابن¹³ 76 B
مانك لثقتة¹⁴ بما¹⁵ بينهما¹⁶ من وكيد المؤدة فراسله¹⁷ البطريرك يسأله الاذن له في المصير¹⁸
اليه واجتماعه به فأجابه ابن مانك بجواب يحتج عليه فيه باشتغاله في وقته ذلك وانه اذا تفرغ
انفذ فأعلمه ولما تصرم الثالث الاول من الليل وافا¹⁹ رسول ابن²⁰ مانك الي البطريرك
يستدعى حضوره الي داره²¹ فسار اليه ثقة²² منه به ولقيه ابن مانك لثقا²³ جميلا وقال
له ما بالك يا بطريرك²⁴ وانت واحد من اهل هذه البلد²⁵ ومساكن لنا²⁶ تسيء²⁷ الراى

1. Ch. — 2. B. ليوقعوا. — 3. B. للبطريرك. — 4. P. ويعرف. — 5. Ch. — 6. ابى. — 7. B. — 8. LS add. الحاذر. — 9. LS om. — 10. B. ابن. — 11. BP. — 12. Ch. لثقتة. — 13. B. ما. — 14. LS. بينهما. — 15. BCh. فراسله. — 16. P. مصيره. — 17. LSCh. واصل. — 18. B. من ابن Ch. من. — 19. S. اليد. — 20. LS. لثقتة. — 21. S. لثقا. — 22. LSCh. واصل. — 23. B. من ابن Ch. من. — 24. S. اليد. — 25. LS. لثقتة. — 26. BLS. بطريرك. — 27. BS. داسى.

pour assaillir le patriarche Christophore et déterminer le bas peuple à l'attaquer. Mais un ami du patriarche, notable musulman, qui s'appelait Ibn-Abou-Omar, ayant appris ce qu'ils avaient comploté, découvrit au patriarche ce qu'ils voulaient: il lui donna des détails et lui conseilla de se tenir sur ses gardes et de sortir par la porte de la ville vers la fin du jour; ainsi avant le matin il serait déjà dans les environs d'Alep et serait délivré de ce qu'il pouvait appréhender de la part de ses ennemis. Le patriarche le remercia du bon conseil qu'il lui avait donné et lui fit savoir qu'il penserait à son cas et ferait ce qui était juste. Le patriarche se décida à aller auprès d'Ibn-Manik en toute assurance parce qu'une amitié solide existait entre eux. Il lui écrivit, en lui demandant la permission de se présenter auprès de lui et de le voir. Ibn-Manik lui envoya la réponse, où il s'excusa devant lui sous prétexte d'être occupé en ce moment-là; mais lorsqu'il serait libre de ses occupations, il enverrait vers lui pour le lui faire savoir. Le premier tiers de la nuit passé, l'envoyé d'Ibn-Manik vint auprès du patriarche, en l'invitant à venir dans sa maison. En pleine confiance, (le patriarche) alla chez lui. Ibn-Manik le reçut aimablement, et lui dit: « Pourquoi, patriarche, quoique tu sois un des habitants de cette ville et de nos concitoyens, as-tu de mauvais desseins

فينا وتعمل علينا فقال له البطريك وكيف ذلك يا سيدي فاجابه¹ لانك تكاتب الروم وتستنهضهم الى قصدنا وتطمعهم² فينا فحالف له البطريك انه ما كاتب الروم قط ولا كاتبوه وسأله عن الدليل على ما اتهمه به فبهض ابن³ مانك كانه يطلب كتابا واستدعى قوما من الخراسانيين كان اعدهم لايقاع⁴ البطريك⁵ واستنفرهم عليه⁶ فوثبوا اليه بالخناجر طوال معهم⁷ واقامه واحد⁸ منهم قائما وضربه آخر بالخنجر⁹ فانفذه¹⁰ في بطنه فسقط الى الارض ومع سقوطه قطع راسه وطرح في اتون¹¹ حمام حوار¹² دار ابن¹³ مانك وحملت جثته واخرجت في الوقت من باب المدينة وطرحت في النهر وذلك في الليلة التي صحبتها يوم الاربعاء¹⁴ الثاني والعشرين¹⁵ من¹⁶ ايار سنة الف ومائتين وثمان وسبعين وهو لعشر خلون من جمادى الآخر¹⁷ سنة ست وخمسين وثلاثمائة وانفذ ابن¹⁸ مانك قبل الصبح قوما الى كنيسة القسيان وقبضوا على ما وجدوه في منزل

1. P فاجبه. — 2. P om. و. — 3. B بن. — 4. P للايقاع B للايقاع. — 5. Ch بالبطريك. — 6. L اليد. — 7. BLSCh om. deux mots. — 8. B واحدا. — 9. PLS في جوار C بجوار. — 10. PB فانفذه. — 11. B اتون. — 12. BLSCh حوار. — 13. PB بن. — 14. BLSCh om. dep. ليلة الاربعاء C الليلة. — 15. BLSCh ثاني عشرين. — 16. BLSCh om. trois mots. — 17. Ch الاخرى. — 18. PB بن.

contre nous et agis-tu contre nous? » Le patriarche lui dit : « Comment cela, mon maître? » (Ibn-Manik) lui répondit : « Mais tu corresponds avec les Grecs, tu les excites et les enhardis contre nous. » Le patriarche lui jura qu'il n'avait jamais correspondu avec les Grecs, ni ceux-ci avec lui; et il lui demanda des preuves de ce dont il le soupçonnait. Alors Ibn-Manik se leva comme s'il cherchait une lettre, appela un groupe de Khorasaniens qu'il avait préparés pour assaillir le patriarche, et les excita contre lui; ils se jetèrent sur lui avec de longs poignards qu'ils avaient avec eux. L'un d'entre eux le fit lever, et l'autre le frappa avec un poignard et le lui plongea dans le ventre. (Le patriarche) tomba par terre, et après sa chute on lui coupa la tête et on la jeta dans le four d'un bain qui était près de la maison d'Ibn-Manik; puis on s'empara de son corps, on l'emporta immédiatement par la porte de la ville et on le jeta dans le fleuve. Cela eut lieu cette même nuit, dont le matin tombait le mercredi vingt-deuxième jour d'ayar de l'an 1278, qui correspond au dixième jour de djoumada IIe de l'an 356¹.

Avant le point du jour, Ibn-Manik envoya des gens dans l'église de

1. Le 22 ayar 1278 = le 22 mai 967. Le 10 de djoumada second 356 = le 23 mai 967.

البطريك وفي خزانة الكنيسة وعاقبوا الخازن الى ان اظهر لهم آية كانت مستورة فأخذوها الفضة¹ والقماش وغيره * ولم² تركوا³ غير نحاس⁴ ومصاحف ليس بكثيرة واخذوا بهم⁵ * Chp. 129. ايضا⁶ كرسى مار بطرس⁷ وهو كرسى من خشب النخل مصمغ بفضة وحفظوه⁸ في دار شيخ من شيوخهم يعرف بابن عمر⁹ ولم يزل في داره الى ان ملكوا الروم المدينة وبعد ثمانية ايام من قتل البطريك ظهرت جثته على جزيرة من النهر وخرج¹⁰ قوم من النصارى فأخذوها¹¹ سرا ودفنوها في الدير المعروف بأرسانا¹² في ظاهر¹³ المدينة وليث كرسى انطاكية بعد قتل خرستوفورس¹⁴ بغير بطريك¹⁵ سنتين وتسعة اشهر ووصل ابو المعالى¹⁶ بن سيف الدولة من ميفارقين¹⁷ الى حلب فاستولا¹⁸ عليها وعول¹⁹ * s. p. 78. على قرغوية²⁰ الحاجب غلام ابيه على تدبير الامور ومات امير الامراء معز الدولة احمد بن بويه²¹ الديلمي بمدينة السلام يوم الاثنين ثلاث

1. BLSCh الفضة. — 2. S. روما. — 3. Ch. يتركوا. — 4. BCh. النحاس. — 5. BLSCh om. — 6. C. add. السليح. — 7. P. وحفظوه. — 8. C. عامر. — 9. Ch. فخرج. — 10. Ch. واخذوها. — 11. C. بارسابا. — 12. BLSCh. خارج. — 13. P. خرستوفورس. BCh. خرستوفورس. — 14. B. واستولى SCH. واستولا B. — 15. P. مفرقين. — 16. P. المعالى. — 17. PB. بطريك. — 18. PB. نويد. — 19. PBLIS. فوعرود Ch. فوعرود LS. فوعرود.

Cassiane; ils s'emparèrent de ce qu'ils avaient trouvé dans la demeure du patriarche et du trésor de l'église; ils tourmentèrent tellement le trésorier, qu'il leur délivra les vases qui y avaient été cachés. Ils prirent de l'argent, * Chp. 129. des étoffes et d'autres choses * et ne laissèrent rien sinon du cuivre et des manuscrits, qui étaient peu nombreux. Ils prirent également le siège de saint Pierre qui était de palmier plaqué d'argent, et que l'on conserva dans la maison d'un de leurs notables, qui s'appelait Ibn-'Omar. (Ce siège) se trouva dans sa maison jusqu'à ce que les Grecs se fussent emparés de la ville. Huit jours après le meurtre du patriarche son corps fut retrouvé dans une île de ce fleuve. Alors un certain nombre de chrétiens sortirent et, après avoir pris en secret (son corps), l'enterrèrent dans le couvent d'Arsenius en dehors de la ville. Après le meurtre de Christophore le siège d'Antioche resta vacant pendant deux ans et neuf mois¹.

Abou-l-Ma'ali-ibn-Seif-ad-Daoulah arriva de Mayafariqin à Alep, s'en empara et confia la direction des affaires au chambellan Qarghouyah, serviteur de son père.

L'émir des émirs (*émir-at-oumar*) Mouizz-ad-Daoulah-Ahmed-ibn-

1. Ici finit la traduction de Mednikov.

* B. l. 97. عشر ليلة بقيت من¹ شهر ربيع الآخر سنة ست وخمسين وثلاثمائة وخوطلب * بالامارة²
 * بعدد لابنه³ عز الدولة ابو منصور بن بختيار وقلد للوزارة⁴ العباس⁵ بن الحسن
 الشيرازى يوم الاربعاء مستهل شهر ربيع الآخر⁶

ومات كافور الاخشيدي⁸ الخصى صاحب مصر يوم الثلاثاء لعشر بقين من⁹ جمدى¹⁰
 الاول¹¹ من السنة¹² ونصب في الامارة بعدد بمصر ابو¹³ الفوارس احمد بن على الاخشيدي
 وكان طفلاً عمره احد¹⁴ عشر سنة على ان يخلفه ابن عم ابيه الحسن بن عبد الله بن
 طعيج وكان يومئذ بالشام ويكون تدبير الرجال الى شعول وتدبير الاموال الى الوزير ابي
 الفضل¹⁵ جعفر بن الفضل بن الفرات بن حنزابه¹⁶ وزير كافور وانفرد بتدبير البلد ابو¹⁷
 الفضل الوزير وقبض على جماعة وصادرهم وانطرب عليه التدبير وطالبه¹⁸ الجند بأرزاقهم
 فاستتر دفعة وائنتين¹⁹ ونهت داره ودور جماعة من حاشيته

1. BCh — 2. BLSCh om. — 3. P لايد — 4. Ch ابي — 5. BLSCh الوزاري. —
 6. BLSCh للعباس — 7. BLSCh om. dep. يوم — 8. BCh الاخشيدي — 9. BCh في au lieu
 des cinq mots. — 10. BS جمادى — 11. Ch الاولى — 12. S add. المذكورة — 13. S ابا.
 — 14. LSCh احدى — 15. P النذل — 16. PB حراند S حراند L خيراللد Ch خيران
 Cf. *Muskawih* index. — 17. S ابن — 18. LS طالوره — 19. B P ننتين

Bouyah-ad-Déilemi mourut à Bagdad le lundi seizième jour du mois de rabi' second de l'an 356¹. Il eut pour successeur comme émir son fils 'Izz-ad-Daoulah-Abou-Mançour-ibn-Bakhtiyar, et al-'Abbas-ibn-al-Hasan-ach-Chirazi fut nommé vizir le mercredi premier de rabi' II².

Kafour al-Ikchidi l'ennuque, maître de l'Égypte, mourut le mardi vingtième jour de djoumada premier de cette même année³. En Égypte lui succéda comme émir Abou-l-Fawaris-Ahmed-ibn-'Ali-al-Ikchid, qui était un enfant âgé de onze ans, à condition que le fils de l'oncle de son père al-Hasan-ibn-'Abdallah-ibn-Thoughoudj, qui se trouvait alors en Syrie, le remplaçât, que Chamoul fût à la tête des troupes et que le vizir Abou-l-Fadhl-Dja'far-ibn-al-Fadhl-ibn-al-Fourat-ibn-Hinzaba, vizir de Kafour, administrât les finances. Mais Abou-l-Fadhl le vizir gouverna le pays tout seul; il arrêta un grand nombre (de gens) et leur fit payer des sommes énormes. Son administration désorganisa (le pays), et les troupes lui demandèrent leur solde. Alors il se cacha une ou deux fois. Sa maison et celles de plusieurs de ses partisans furent pillées.

1. 31 mars 967. — 2. 16 mars 967 le samedi. Ce n'est pas correct. V. la note précédente. — 3. 3 mai 967 (vendredi).

ولم ترض¹ الاخشيدية ان يكون شمول مدبر² لهم . وسار كل واحد منهم يسمى³ *
بالامير وكثر حسدهم لبعضهم⁴ وكتب جماعة منهم ومن وجود البلد الى المعبر لدين
ساحب المغرب يستدعون منه انفاذ جيوشه الى مصر ليسانها وضمنوا له المعونة والمساعدة
على⁵ ان يملك البلد بغير حرب ولا قتال

واضطربت الاسعار بمصر وتزايدت اثمان الحبوب والاقوات واقترن بذلك وباء عظيم وكان
بدو⁶ من سنة ثلث⁷ وخمسين وثلثمائة واقربت الشدة في سنة⁸ سبع⁹ وثمان¹⁰ وخمسين¹⁰.
وهلك الضعيف من¹¹ الناس¹² واكلوا¹³ الميتة والجيفة¹⁴ وكانوا يسقطون موتى من الجوع¹⁵ وازاد
الوباء وكثر الموتى¹⁶ ولم ينحى دفنهم وكان يحضر لهم حفرا وينزل¹⁷ فيها عدة كثيرة ويردم
عليهم التراب من غير صلاة ولا غسل¹⁸ وكفن ولم يزل امرهم على تلك الصورة الى سنة
احد¹⁹ وستين وثلثمائة وإن الاسعار انحلت²⁰ ولم تنزل تنقص²¹ الى ان عادت الى المعهود

1. نلتد BS. — 2. الى C. — 3. حسد بعضهم لبعضهم Ch. — 4. ودموي S. —
5. من الجوع ويستظرون مونا P. add. — 6. BCh om. — 7. B om. — 8. P om. deux mots. — 9. P add. — 10. P. واكلت. — 11. Ch. الحيف. — 12. P. من. — 13. BLSCh الميت. — 14. BLSCh. — 15. BLSCh. — 16. LSCh. — 17. LSCh. — 18. ولم يزل S. — 19. وبعده ذلك انحلت الاسعار BLSCh. — 20. احدتى.

Les Ikhéhidites, mécontents que Chamoul les gouvernât, commencèrent, chacun de son côté, à s'appeler émir, et la jalousie de l'un à l'égard de l'autre s'accrut. Plusieurs d'entre eux et d'entre les notables du pays écrivirent à al-Mouizz-lidin, maître du Maghrib, pour l'inviter à envoyer ses troupes en Égypte et à en prendre possession, et lui promirent de l'aider et de le seconder, afin qu'il pût entrer en possession du pays sans guerre et sans bataille.

(A cette époque les prix varièrent en Égypte : les prix des grains et des denrées augmentèrent. Avec cela eut lieu là-bas une grande épidémie qui s'était déclarée en l'an 353¹, mais dont la violence dépassa toutes limites * en l'an 357² et 358³. Les gens faibles périrent; ils mangeaient des cadavres et de la charogne et tombaient morts de faim. L'épidémie augmenta et les morts furent plus nombreux. Il n'y eut aucun moyen de les enterrer. On creusa pour eux une fosse, où on descendit un grand nombre (de cadavres); puis on la combla avec de la terre sans prière, ni ablution ni linceul. Une pareille situation de la population continua jusqu'à l'an 361³. Puis les prix baissèrent et ne

1. 19 janvier 964-6 janvier 965. — 2. 7 déc. 967-24 nov. 968. — 3. 25 nov. 968-nov. 969. — 3. 24 oct. 971-11 oct. 972.

وكان سبب ذلك أن النيل لم يزل¹ من سنة اثنين وخمسين وثلاثمائة إلى سنة سبع²
 وخمسين وثلاثمائة³ ناقصا

وكان البلغرا⁴ قد انتهزوا الفرصة بتشغل نقفور الملك بغزو بلدان المسلمين واعاثوا⁵

في اطراف اعماله⁶ وغاروا على ما يجاورهم من بلدانه فقصدهم ونكا⁶ فيهم وسالم الروس

وكانوا حزبا⁷ له ووافقهم⁸ على غزو البلغرا⁹ والذيقاع بهم وانتشت العداوة بينهم¹⁰ وشغل

بعضهم بحرب بعض واستطهر الروس على البلغرا¹¹ وكبسوا¹² مدينتهم المسماة طلسيرا¹³ وهي

دار ملكهم واخذوها بالامان واخذوا ولدين كانا فيها لشمويل ملك البلغرا

وغزا الخرسانيون الواردين¹⁴ الى انطاكية في مدة تشغل نقفور الملك بحرب البلغرا

وقصدوا¹⁵ اعمال الروم فظفروا وغنموا واسروا ووافقوا¹⁶ بالسبي الى انطاكية وانضم¹⁷ اليهم جمع

1. S om. deux mots. — 2. B بعد. — 3. BS om. — 4. P البلغرا. — 5. PLS واعاير. —
 — 6. P ونكا B ونكا L وانكا S ونكي Ch. — 7. R حزبا. — 8. Ch ووافقهم. — 9. P
 وكانوا. — 10. BLSCh om. — 11. P البلغرا. — 12. PBLK وكبسوا. — 13. L طلسيرا
 C. — 14. Ch الواردين. — 15. P وقصدوا. — 16. BLSCh ووافقوا. — 17. B وانضم.

cessèrent de baisser jusqu'à ce qu'ils fussent revenus aux prix d'autrefois. La cause de cette (calamité) fut que, de l'an 352 à l'an 357¹ dans le Nil il y avait eu pendant tout ce temps-là que peu d'eau.

Les Bulgares² avaient profité de ce que l'empereur Nicéphore était occupé à faire la guerre contre les pays musulmans : ils avaient dévasté les frontières de ses provinces et fait des incursions dans les pays limitrophes. L'empereur marcha contre eux, les battit, et après il conclut la paix avec les Russes, qui devinrent ses alliés; il convint avec eux de faire la guerre contre les Bulgares et de les attaquer. Alors surgit l'hostilité entre les Russes et les Bulgares, et ils se mirent à faire la guerre les uns contre les autres. Les Russes eurent le dessus sur les Bulgares et envahirent par surprise leur ville qui s'appelait Th. l. sira³, capitale de leur empire; ils la contraignirent à se rendre et s'emparèrent des deux fils de Samuel, roi des Bulgares, qui s'y trouvaient⁴.

Pendant que l'empereur Nicéphore était occupé à la guerre contre les Bulgares, les Khorasaniens, qui étaient arrivés à Antioche, firent invasion; ils se dirigèrent vers les régions des Grecs, furent victorieux, s'emparèrent du butin et des prisonniers et arrivèrent, chargés de dépouilles, à Antioche. Un

1. 352 — 30 janv. 963-18 janv. 964. 357 = 7 déc. 967-24 nov. 968. — 2. Ici commence la traduction russe par Rosen, 177-178. — 3. Il s'agit de Orsta, Dorystole, la ville principale des Bulgares (Δορύστολον). — 4. Ici finit la traduction de Rosen.

كثير من متطوعة¹ المسلمين وعادوا الخراسانيون² الى بلد الروم واستظفروا استظهارا يسيرا وكان نقفور الملك³ قد رجع من غزاته فانفذ غلامه بطرس الاعطراطويدرخ⁴ وهو المعروف بالاطرابازي⁵ فلقيهم بناحية اسكندرونة⁶ وهي بين المصيصة وانطاكية⁷ وقد عادوا من غزاتهم فلوّقع بهم وقتل عناديدهم واسر سلاوة العسكر وجماعة منهم واشتراد الانطاكيون بمال جسيم وثياب⁸ كثيرة وبالاسارى الذين كانوا اسروهم متقدما ولما تخلص السلار ووصل الى انطاكية تلقاه اهلها بالاكرام والتعظيم ونسلط⁹ رجاله الذين سلموا من القتل على الانطاكيين¹⁰ وصاروا يتخطفون¹¹ اموالهم ورحلاتهم¹² عنوة¹³ فاستوحشوا منهم وقتلوهم واخرجوهم¹⁴ عن المدينة وفي آخر سنة سبع وخمسين وثلاثمائة خرج نقفور ملك الروم¹⁵ الى ديار مصر¹⁶

1. BLS om. — 2. P. البلعور. — 3. P. om. — 4. PB الاعطراطويدرخ (Ch. الاعطراطويدرخ LS. بلعطراطويدرخ). — 5. P. بالاطرابازي. — 6. BLS. اسكندرونة. — 7. B. سالاد. — 8. B. رعمان. — 9. P. رنجات. — 10. P. الانطاكيين. — 11. BLS. يتخطفون. — 12. S. ورحلاتهم. — 13. S. عنوة. — 14. B. واخرجوهم. — 15. BLS. الملك. — 16. Sic eodd. et Ch.; legendum est مصر.

grand nombre de volontaires musulmans se joignirent à eux. Puis les Khorasaniens rentrèrent dans le pays des Grecs et remportèrent une victoire complète.

L'empereur Nicéphore, revenu de son expédition, envoya son eunuque Pierre le stratopédarque, appelé *al-athrabazi*¹; et celui-ci les rencontra près d'Alexandrette (*Iskenderounah*), qui se trouve entre al-Maççah et Antioche, lorsqu'ils furent revenus de leur expédition. Il les défit, en tua les plus nobles, captura le chef des troupes et un grand nombre d'entre eux. Puis les habitants d'Antioche rachetèrent le chef pour une grande somme d'argent, plusieurs vêtements et les prisonniers, qu'ils avaient capturés auparavant. Lorsque le chef délivré fut arrivé à Antioche, les habitants de la ville le reçurent avec honneurs et distinction. Ceux de ses troupes qui avaient échappé au massacre, prirent le dessus sur les habitants d'Antioche et se mirent à leur enlever par force les biens et les effets. (A cause de cela les habitants d'Antioche) se méfièrent d'eux et, après les avoir combattus, les firent sortir de la ville.

A la fin de l'an 357² l'empereur des Grecs Nicéphore marcha vers Diyar-

1. Al-Athrabazi, est un des fonctionnaires de la cour byzantine, ὁ ἐπὶ τῆς στρατιᾶς ἢ ὁ ἐπὶ τῆς ἀρχαίας. V. Rosen, 90-91. I. B. Bury. The Imperial Administrative System in the ninth century. London. 1911, 125-126. — 2. L'année 357 = 7 déc. 967-24 nov. 968.

Chp. 131. * ورجع * الى بلد¹ ارزن² وميافارقين³ وبلغ الى كفرتوتا وقتل وسب⁴ من اهل هذه البلاد خلقًا عظيمًا⁵ وانصرف وتوجه⁶ الى الشام فخافه⁷ ابو المعالي⁸ فخرج عن حلب الى يالس واستخلف فيها قرغوية⁹ الحاجب ونزل الملك على انطاكية * يوم السبت لسبع بقين من ذي القعدة¹⁰ من السنة¹¹ واقام * عليها¹² يومين ورحل في اليوم الثالث ونزل على معزة مصرين¹³ وآمن اهلها من القتل وكانت عدتهم الف¹⁴ ومائتان¹⁵ نفس وسيرهم الى بلد الروم وفتح معزة النعمان وحماة وحمص واخذ منها راس القديس مار¹⁶ يوحنا الابروظرومس¹⁷ وسار الى طرابلس ونزل عليها يوم عيد الانحسا¹⁸ وهو العاشر من ذي الحجة سنة سبع وخمسين وثلاثمائة واقام عليها تلك الليلة واحرق ربتها وحاصر مدينة

1. BLSCh بلاد. — 2. B. ارزوم 1. ارزوم S ادرون B. — 3. P. يوميفورين. — 4. S. رسي. — 5. P. om. — 6. LS بتوجها. — 7. P. وخافه. — 8. C. add. سب الدولة. — 9. PB فرعون S فرعون Ch فرعون. — 10. S. ذلعدة. — 11. BCh om. dep. *. — 12. BLSCh om. — 13. S. المصريين. — 14. C. اربعة الالف. — 15. LSCh B ومائتين. — 16. BLSCh om. — 17. C. المحدثين LS المعدنان BCh المعدنان. — 18. LS الضحى Ch الاصحى.

Miq¹, mais retourné * dans la ville d'Arzen et de Mayafarqin, il poussa jusqu'à *Chp. 131. Kafartoula, massacra et emmena en captivité un grand nombre d'habitants de ces villes. Puis il s'en alla et se dirigea vers la Syrie. Ayant peur de lui, Abou-l-Ma'ali quitta Alep pour aller à Balis, après y avoir nommé comme lieutenant le chambellan Qarghouyah. Le samedi vingt-troisième jour de zoulq'adah de cette même année² l'empereur s'approcha d'Antioche, mais, après y être resté pendant deux jours, s'en éloigna le troisième jour³. Puis il s'approcha de Ma'arreh-Maqrin⁴ et, ayant promis aux habitants de la ville de leur faire grâce — ils étaient au nombre de 1200 — les envoya dans le pays des Grecs. Ensuite il s'empara de Ma'arreh-al-Nou'man, de Hamah et de Hime (Emèse), d'où il emporta la tête de saint Jean-Précurseur. Puis il alla à Tripoli et y arriva le jour de la fête des sacrifices, c'est-à-dire le dixième jour de zou-l-hidjah de l'an 357⁵; il resta près de la ville cette nuit et en fit brûler les faubourgs. Il assiégea la ville d'Arqah, où se trouvait une citadelle bien fortifiée, pendant neuf jours, s'en empara d'assaut, emmena un grand nombre

1. Il faut lire ديار مودبار Diyar-Moudbar. V. Jacut, II, 637. — 2. 19 oct. 968 (lundi). — 3. 22 oct. 968. — 4. V. Jacut, IV, 564. — 5. 5 nov. 968.

عرقاً تسعة أيام وكان لها حصن منيع ففتحه بالسيف واخذ منه خاتماً كانوا يحون اليها
 من البلاد المجاورة له واخذ منه مالا كثيراً¹ وكان في الحصن أمير طرابلس وهو² أبو الحسن أحمد بن تحرير الارغلي وكان³ أهل طرابلس⁴ قد طردوه لجورده وكان
 موسراً⁵ وكان معه ضئبة كثيرة ومال جزيل⁶ فأسرده⁷ واخذ جميع ماله ورجع الى بلدان
 الساحل فأتى⁸ عليها وحصل في يده من السبي ما لا يحصى عدده وفتح حصن انطرطوس⁹
 ومرقية وحصن جبلة وصالح اصحاب اللاذقية عليها وخب من القرى ما لا يحصى كثرة¹⁰
 وعبر بأنطاكية وميز السبي الذي معه وعين¹¹ عليها¹² من الشيوخ والعجائز زهاء الف نفس
 وبنى¹³ حصن بغراس¹⁴ مقابل انطاكية في فم الدرب ورثب فيه رئيس¹⁵ يقال له ميخائيل
 البرجى ورسم لسائر اصحاب الاطراف طاعته ورثب معه الف رجل ورجع الملك الى
 القسطنطينية واعاد الى انطاكية غلامه بطرس الاسطرطوبدرخ¹⁶ الخادم ولما وصل اليها

1. PBSCh عرقاً. — 2. B om. LS add. كثيراً. — 3. S Ch الجرا. — 4. P اليها.
 — 5. S منها. — 6. P om. كثيراً. — 7. S بالحصن. — 8. P ابراً. — 9. Ch لان. — 10. Ch
 add. كانوا B om. اب وهو. — 11. Ch فأسردها. — 12. LS من المال. — 13. B فأسردها.
 14. P فانا. — 15. P انطرطوس BLS انطرطوس. — 16. BLS om. — 17. Ch واعتق.
 — 18. S عبيد. — 19. B ربنا. — 20. PBLB بعداس. Cf. *Yaqut*, I, 693. — 21. Ch رئيساً.
 22. B الاسطرطوبدرج.

de ceux qui s'y étaient sauvés des villes voisines, et leur prit de grandes richesses. Dans la citadelle se trouva l'émir de Tripoli Abou-l-Hasan-Ahmed-ibn-Nadrir-al-Argjali que les habitants de Tripoli avaient chassé à cause de sa tyrannie; il était riche et avait une famille nombreuse et des biens en quantité. (Nicéphore) le fit prisonnier et s'empara de tout ce qu'il possédait. Puis il retourna dans les régions littorales et les conquit. Il se trouva chez lui un tel nombre de prisonniers, qu'il était impossible de les compter. Il s'empara de la forteresse d'Antharhous, de Maraḡiyah et de Hiḡu-Djabalah; puis il s'accorda avec les habitants d'al-Laziqiah (Lataqiah, Laodicée) sur la reddition de la ville. Après avoir détruit un nombre incalculable de villages, il passa à Antioche. Il distribua les prisonniers, qui se trouvaient chez lui (par catégories) et y laissa plus d'un millier de vieillards et de vieilles femmes. Il fit bâtir en face d'Antioche, à l'entrée du passage de la montagne, la forteresse de Baghras, y mit comme commandant Michel Bourtzès (*al-Bourdji*), ordonna à tous les compagnons de lui obéir et lui donna mille hommes. Puis l'empereur entra à Constantinople et renvoya à Antioche son serviteur l'eunuque Pierre le Strotopédarque. Lorsqu'il y fut arrivé, il détruisit tous les champs cultivés des villages d'alentour et les ruina; il renforça la

رعى¹ سائر زروع رساتيقها واتى عليها وقوى حصن بغراس² بالرجال ورتب في المقطعات³
.....⁴ السرياني⁵ في جماعة معه يغيرون⁶ على انطاكية وما يليها⁷

وعصى قرغوية⁸ الحاجب على ابي المعالي * بحلب⁹ وعاد ابو المعالي الى¹⁰ ميفارقين¹¹ * Chp. 132.

وورد القرامطة الى دمشق واتوا عليها وعلى سائر اعمالها¹² وساروا الى الرملة ولقيهم * S. p. 83.

الحسن بن عبيد¹³ الله بن طعج¹⁴ ووقع بينهم حرب¹⁵ عظيمة بظاهر الرملة يوم الخميس
* P. f. 26. لليلتين¹⁶ خلتا من¹⁷ ذى الحجة¹⁸ سنة سبع¹⁹ وخمسين وثلاثمائة فانهم ابن²⁰ عبيد²¹ الله

من الشام ودخل الى مصر في المحرم سنة ثمان وخمسين وثلاثمائة²² واستولت القرامطة

على الرملة واستباحوها يومين²³ وقاطعهم اهلها على مائة وخمسة وعشرين الف دينار مصرية
* B. f. 98. شروا²⁴ بها انفسهم منهم * واخذوا من اعمالهم²⁵ بشرا كثيرا²⁶

1. BCh دعا. — 2. PBL S بعداس. — 3. LS المقاطعات. — 4. Le nom propre, à ce qu'il paraît, est défiguré P بمسلس B بميساس C نميساس Ch عاشاش LS يمسلس. — 5. LS الشرياني. — 6. PBL SCh بعبرون. — 7. P يليها. — 8. PB فرغويد Ch فرغويد S فرعون. — 9. BCh بحلب. — 10. P om. — 11. P حنرقين. — 12. P اعمالها. — 13. S عبيد. — 14. PBS طعج. — 15. LS حروب. — 16. P ايلتين. — 17. BLSCh في. — 18. S ذالحجة. — 19. S سبعة. — 20. PB بن. — 21. S عبيد. — 22. BCh om. dep. *. — 23. BCh om. — 24. P شروا. — 25. BCh اعمالهم. — 26. B كثير.

forteresse de Baghras par des troupes et nomma dans ces districts...¹ le Syrien avec un certain nombre de soldats, afin qu'ils fissent des incursions contre Antioche et dans ses environs.

(A cette époque) le chambellan Qarghouyah se révolta contre Abou-l-Ma'ali, * à Alep, et Abou-l-Ma'ali retourna à Mayafariqin. * Chp. 132.

Ensuite les Qarmates², arrivés à Damas, s'emparèrent de cette ville et de tous ses environs; puis ils marchèrent vers Ramlah. Al-Hasan-ibn-Oubéidallah-ibn-Thoughondj se porta à leur rencontre, et une grande bataille eut lieu entre eux près de Ramlah le jeudi deuxième jour du mois de Zouhadjah de l'an 357³. Ibu-'Obéidallah s'enfuit de la Syrie et arriva en Égypte au mois de moharrem de l'an 358⁴. Les Qarmates s'emparèrent de Ramlah et la saecagèrent pendant deux jours. Les habitants de la ville firent la paix avec eux à la condition de leur payer cent vingt-cinq mille dinars égyptiens, avec lesquels ils achetèrent aux Qarmates leur vie, et (les Qarmates) prirent dans les alentours (de Ramlah) un grand nombre de gens⁵.

1. Je n'ai pas pu identifier ce nom. — 2. Ici commence la traduction russe de *Mednikov*, I, 346. — 3. 28 oct. 968. — 4. 25 nov.-24 déc. 968. — 5. Ici finit la traduction de *Mednikov*.

وقبض الحسن¹ بن عبيد² الله بن طنج³ بمصر⁴ على الوزير ابي الفضل جعفر بن الفضل بن الفرات بن حنزابه⁵ وصادره وتولاه⁶ ابن عبيد⁷ الله تدبير البلد واستوزر ابن الرياحي واقام ثلثة اشهر⁸ ثم اطلق الوزير ابا الفضل بن حنزابه¹⁰ وفوض اليه تدبير البلد وعاد ابن عبيد¹¹ الله الى الشام.

ومات اخرسطودولا¹² بطرك¹³ بيت المقدس بمصر يوم الاربعاء ليلة بقيت من حفر سنة ثمان وخمسين وثلث مائة وله في الرياسة سنتين ونصف ودفن في كنيسة مار تاذرس وصير بعده توما بطريكاً على بيت المقدس اقام عشر سنين ومات¹⁴

وسير المعز لدين الله جيوشه من افريقية الى مصر مع غلامه¹⁵ جوهر يوم الاحد لست بقين من شهر ربيع الآخر¹⁶ سنة ثمان وخمسين وثلثمائة واقام في الطريق ثلاثة اشهر ووصل الى منية¹⁷ الصيادين من عمل¹⁸ مصر في شعبان من السنة¹⁹ واضطرب اهل مصر لتقدمه

1. PBLSch ابو الحسن. — 2. BLS عبيد. — 3. PBLSch طنج. — 4. BCh om.
 5. PLS حنزابه BLSCh add. بمصر. — 6. LSCh تولاه. — 7. PBLSch ابو. — 8. S عبيد.
 - 9. BCh om. dep. *. — 10. PBLSch حنزابه Ch حنزابان. — 11. S عبيد. — 12. S اخرسطودولا.
 13. Ch p. 308 بطريرك. — 14. BCh om. dep. *. — 15. C add. القائد. — 16. BLSCh om. dep. يوم. — 17. L منية. — 18. L اعمال. — 19. BCh om. quatre mots.

En ce temps-là al-Hasan (Abou-l-Hasan-ibn-'Obëidallah-ibn-Thouhondj) arrêta en Égypte le vizir Abou-l-Fadhl-Djafar-ibn-al-Fadhl-ibn-al-Fourat-ibn-Hinzabah et confisqua ses biens. Puis Ibn-'Obëidallah fut chargé de gouverner le pays, prit pour son vizir Ibn-ar-Riyahi et resta gouverneur pendant trois mois. Ensuite il relâcha le vizir Abou-l-Fadhl-ibn-Hinzabah et, après lui avoir confié le gouvernement du pays, il retourna en Syrie.

Christodoule¹, patriarche de Jérusalem, mourut en Égypte le mercredi vingt-huit de çafar de l'an 358¹, après avoir siégé pendant deux ans et demi, et fut enterré dans l'église de Saint-Théodore. Thomas lui succéda comme patriarche de Jérusalem; après avoir siégé pendant dix ans, il mourut².

Al-Mouizz-Idin-Allahy envoya ses troupes de l'Afrique en Égypte sous le commandement de son serviteur Djaouhar le dimanche vingt-troisième jour du mois de rabi' II³ de l'an 358³. Il passa en route trois mois et au mois de cha'ban de cette même année⁴ atteignit Moumyet-aç-Cayadin, dans le district d'Égypte. Les habitants furent consternés de son arrivée, et

1. Ici commence la traduction russe de *Mednikov*, I, 346-347. — 2. 23 déc. 968. — 3. Ici finit la traduction de *Mednikov*. — 4. 16 mars 969 (mardi). — 5. 20 juin-18 juillet 969.

واجتمع رأى الاخشيدية والكافورية على التسليم اليه من غير¹ قتال ولا حرب² بعد ان
يؤخذ³ لهم ولاهل البلد الامان فخرج اليه قاضى مصر وهو⁴ ابو ظاهر⁵ محمد بن
احمد⁶ بن محمد⁷ جماعة من شيوخ المدينة وصدورها ولقوه فأحسن⁷ لقاءهم⁸ وعرفوه
ما تم رأى الجماعة عليه⁹ فأجابهم الى ما التمسوه واخذوا خطه بذلك ووقعوا¹⁰ شهادتهم
عليه ورجعوا الى الفسطاط وانها اليهم ما جرى¹¹ فانشنا¹² رأيهم عما كانوا عزموا عليه من
المسالمة وترك القتال واتفقوا على المحاربة وامروا عليهم تحرير شوزان¹³ وسار بالعساكر¹⁴
الى الجزيرة¹⁵ والجزيرة¹⁶ وانفذ عشاريات الى منية¹⁷ الصيادين ليمنع من يعبر من عسكر
جوهري الى الفسطاط فاستأمن¹⁸ اكثرهم اليه وانضوا¹⁹ اليه بئر الاخشيدى وابن ابى الاعتر
وساقا اليه عشاريات اخر فعدا²⁰ جماعة من عسكر جوهري من منية²¹ الصيادين وبلغ ذلك

1. P om. — 2. P ولا خراب BLSch om. — 3. LS يعطى. — 4. BLSch om. —
5. CS الظاهر. — 6. BLSch om. deux mots. — 7. BCh بأحسن. — 8. BCh قبلهم LS. —
9. P عليهم. — 10. B ووقعوا. — 11. P جرى. — 12. LSCh فانشنى. — 13. Sic WÜSTENFELD.
Geschichte der Fatimiden Chalifen, p. 106; BPLSch بحريير شوزان C. — 14. BCh بالعسكر. — 15. P الجزيرة. — 16. C om. — 17. LS مينيا. — 18. P فاستمن.
— 19. P وانضوا Ch وانضرى. — 20. S فعاد Ch فعديا. — 21. LS مينيا.

alors les Ikhchidites et les Kafourites tombèrent d'accord pour lui remettre
(le pays) sans guerre et sans bataille, après avoir reçu la sécurité pour
eux et les habitants du pays. Le cadi du Caire Abou-Zhalir-Mohammed-
ibn-Ahmed-ibn-Mohammed et plusieurs notables et chefs de la ville sor-
tirent au-devant de lui, lui firent des politesses et lui apprirent la décision
qui avait été prise par tous. Il accéda à leur demande, et ceux-ci reçurent la
lettre revêtue de sa signature et y apposèrent la leur. Puis ils retournèrent à
Fosthath et firent savoir aux habitants (de la ville) ce qui était arrivé. Ceux-ci
changèrent d'avis sur ce qu'ils avaient décidé au sujet de la paix et de la ces-
sation de guerre, et convinrent de faire la guerre. Ils prirent pour émir
Nabrir-Chouwéizau. Celui-ci alla avec des troupes vers al-Djézireh et al-Dji-
zah et envoya des barques vers Mounyet-a'-Cayadin pour empêcher Djaouhar
de passer (le Nil) et de se diriger vers Fosthath. Alors la plupart (des
Égyptiens) lui demandèrent protection, et Bir-al-Ikhchidi et Ibn-Abi-l-
A'azz se rangèrent de son côté et lui fournirent d'autres barques. Un certain
nombre de troupes de Djaouhar passa (la rivière) de Mounyet-aç-Cayadin.
Lorsque cette nouvelle parvint aux Ikhchidites, ceux-ci s'en allèrent avec
toutes leurs troupes à Mounyet-Chalqan, (qui se trouvait) vis-à-vis des

الاخشيدية فمضوا بجميع العسكر الى منية¹ شلقان² بازانهم يوم الاحد النصف من شعبان³ ووقع الحرب بها وقتل جماعة من الاخشيديّة وانهزم عسكرهم عن آخره⁴ الى مصر عشية ذلك اليوم أقبح انهزام واقبل⁵ تحريراً شويزان⁶ الى دارد فحمل من المال ونفيس المتاع ما اطاق حمله وخلف الباقي واناح العامة والرعيّة نهيه وخرج في الليل الى الشام هارباً ومعه جماعة من الاخشيديّة والكافوريّة واصبح الناس يوم الاثنين في⁷ الفرع والوجل⁸ وكثرت⁹ الرجفات¹⁰ وهبت¹¹ البلد وقتل¹² من¹³ فيه على حال كثيرة¹⁴ وانفذ الوزير ابو الفضل بن حنّابة¹⁵ جماعة من غلمانهم واصحاب الشرط فداروا البلد وبين يديهم¹⁶ بنود عليها اسم المعز لدين الله ومنادى¹⁷ ينادى بالامان فلما كان يوم الثلاثاء لسبعة عشر¹⁸ ليلة خلت من¹⁹ شعبان²⁰ دخل جوهر والعساكر

1. Sic WÜSTENFELD, p. 107. PBL.S شلقان. — 2. BLSCh om. dep. يوم. — 3. LS ورجع. — 4. PBL.SCh تحرير. — 5. BPCh من. — 6. BPCh شويزان LS سيروان. — 7. PBC وكثرة. — 8. C. الارجلان. — 9. PB بهبت. — 10. BLSCh hom. — 11. B. نلسا Ch نلسا كثيرا. — 12. BPLS Ch حيرانه. — 13. P. ايدهم LS اداسكلير. — 14. Ch سنة ثمان وخمسين. — 15. LS سبع عشرة. — 16. BLSCh عشر. — 17. BLSCh add. وتلحاة.

troupes de Djaouhar), le dimanche quinzième jour de cha'ban¹. Puis la bataille s'engagea. Un grand nombre d'Ikchidites fut massacré, et leurs troupes, jusqu'au dernier homme, prirent la fuite² d'une façon honteuse vers le Caire le soir de cette même journée.

Nahric-Chouwéizan rentra dans sa maison et, après en avoir emporté de l'argent et de nombreux effets, autant qu'il pouvait en emporter, abandonna le reste et laissa le bas peuple et d'autres le piller. Il s'en alla de nuit à la hâte en Syrie, et avec lui se trouvaient les Ikchidites et les Kaloumites.

Le lundi matin, les hommes étaient tout remplis de crainte et de peur. La frayeur augmenta; la ville fut pillée, et beaucoup de gens furent massacrés. Le vizir Abou-l-Fadhl-ibn-Elizabab avait envoyé plusieurs de ses serviteurs et de la garde, qui parcoururent la ville, précédés de drapeaux sur lesquels se trouvait le nom d'al-Mouizz-Idin-Allahi, et le héraut proclamait l'aman.

Le mardi dix-septième jour de cha'ban³ Djaouhar, avec les troupes qui

1. 4 juillet 969. — 2. 5 juillet 969. — 3. 6 juillet 969.

التي معه الى مصر وشقّ البلد وسار¹ خارجاً وضرب المضارب حذاء² جنان كافور حيث القاهرة اليوم وكانت يومئذ فضاء خالياً صحراء³
 وزالت حينئذ دولة الاخشيدية وكان مدة⁴ ملكهم اربعة⁵ وثلاثين سنة وعشرة اشهر
 واربعة وعشرين يوماً قمريّة⁶ ورجع جماعة من الاخشيدية فاستأمنوا الى جوهر فقبض على
 سبعة⁷ انفار⁸ من وجوههم ووضع يده على جميع نعم الاخشيدية والكافورية وانشأ قصر
 الخلافة بالقاهرة وبدا بنيانه⁹ في شهر رمضان من السنة¹⁰ وتقدم الى اصحابه ان يبني كل¹¹
 من احب منهم داراً ومنزلاً ووضع¹² الناس ايديهم في العمارّة¹³ بها
 وسار ابو المعالي من ميفارقين¹⁴ ونزل على باب¹⁵ حلب في شهر رمضان¹⁶ سنة ثمان
 وخمسين وثلثمائة واقام ثلاثة اشهر مقاتلاً¹⁷ لقرغونية¹⁸ * الحاجب

1. BLSCh om. deux mots. — 2. C بجرار. — 3. BLSCh خالية. — 4. P صحرا. —
 5. BLSCh om. — 6. Ch أربع. — 7. BCh om. quatre mots C om. قمريّة. — 8. C تسعة.
 — 9. P فخر. — 10. Ch بينائد. — 11. S add. المذكورة. — 12. B add. Ch احد منهم.
 — 13. P وبوت. — 14. P المغارة. — 15. P ميفارقين. — 16. BLS om. CCh قسرييد
 وكان قسرييد CCh احد منهم. — 17. BLS om. CCh قسرييد LS لقرغونية PB لقرغونية
 الحاجب قد صلى على ابي المعالي بحلب فعاد ابر المعالي الى ميفارقين سنة ٣٥٧ ثم عاد الى
 — 17. BCh add. في. — 18. B مقاتلاً. — 19. PB لقرغونية LS لقرغونية

étaient avec lui, entra au Caire et après avoir traversé la ville en sortit; puis il campa en face des jardins de Kafour, où se trouve aujourd'hui le Caire. De ce temps-là c'était une vaste plaine vide et déserte.

A cette époque cessa l'empire des Ikhehidites dont le règne avait duré pendant trente-quatre ans, dix mois et vingt-quatre jours lunaires. Un grand nombre d'Ikhehidites revinrent et demandèrent grâce à Djaouhar. Mais il arrêta sept hommes de leur noblesse et s'empara de tous les biens des Ikhehidites et des Kafourites. Puis il commença la construction du palais du calife au Caire et se mit à le bâtir au mois de ramadhan de cette même année¹. En même temps il permit à ses sujets qui le voulaient de se bâtir une maison ou une demeure; et les gens se mirent à bâtir.

Abou-l-Ma'ali, après avoir quitté Mayafariqin, fit halte près d'Alep² au mois de ramadhan de l'an 358³; il y passa trois mois, faisant la guerre au chambellan Qarghouyah.

1. 19 juillet-17 août 969. — 2. Chez Cheikho : Le chambellan Qarghouyah s'était révolté à Alep contre Abou-l-Ma'ali. Abou-l-Ma'ali retourné à Mayafariqin en l'an 357 rentra à Alep... — 3. 19 juillet, 17 août 969.

وكان قد ورد * من مصر الى انطاكية رجل اسود ممن افلت من سعالين * 5 p. 86
 الطرسوسيين¹ يعرف بالزغياي² في نفر * يسر ليغزي³ هم الى اطراف الروم واقامه * 6 p. 87
 بها مدة مع علوش⁴ الكردي الذي كان متولى امرها ودخل الزغياي⁵ على علوش مسلما
 عليه واغتاله وقتله وهرب اصحاب * علوش وكانوا كثيرين⁶ واسنوي⁷ الزغياي⁸ على اطاكية * 10 p. 11
 ووافي⁹ في الحال بطرس الاسطرابدوخ¹⁰ ومعه عسكر ضخم¹¹ ونزل على اطاكية واجتمع
 اليه ميخائيل البرجتي العقيم بحصن بغراس¹² وكانت انطاكية¹³ ضعيفة مما تقدم من الغارات
 على اعمالها وضجع¹⁴ اهائها في حراستها لانهم ما¹⁵ كانوا يشعروا¹⁶ انها تقصد في ذلك الوقت
 ولم يتمكنوا من جمع¹⁷ رجال يصعدون الى الجبل ليحفظوا¹⁸ الصور¹⁹ وراآ²⁰ الروم خاليا
 فبادروا بالظلمع اليه فلم يروا احدا فيه واستدعوا اليهم قوما آخرين من اصحابهم وكان²¹ الذين
 طاعوا اليه ميخائيل البرجتي واسحق بن بهرام وغلالم اسود للبرجتي²² وملكوا المدينة يوم

— 1. C. — 2. L. بالزغياي S بالزغياي L. — 3. Ch. ايمزوو Ch. — 4. L. — 5. في L. —
 6. P. علوش. — 7. P. om. — 8. S. كثيرين. — 9. P. اسنوي. — 10. P. الزغياي Ch.
 الاسطرابدوخ LS الاسطرابدوخ B الاسطرابدوخ P. — 11. B. ووافي. — 12. P. الاسطرابدوخ Ch.
 الاسطرابدوخ Ch. — 13. LS. كبير. — 14. BLS. بعداس P بعداس. — 15. P. وجمي. —
 16. PB. وضعج. — 17. B. om. — 18. Ch. يشعرون. — 19. PBL. om. — 20. P. ليحفظوا. —
 21. Ch. الصور. — 22. Ch. فراد. — 23. S. يركانوا. — 24. P. البرجتي.

A cette époque, d'Égypte à Antioche était arrivé un nègre, des plus pauvres habitants de Tarse qui avaient échappé, nègre nommé az-Zoughaïli, ayant une petite troupe d'hommes, pour faire des incursions avec eux sur les frontières des Grecs. Il resta pendant quelque temps à Antioche avec le kurde Alouch, qui gouvernait la ville. Puis az-Zoughaïli, étant entré près d'Alouch pour le saluer, se jeta sur lui et le tua. Les soldats * d'Alouch, qui étaient nombreux, se dispersèrent. Ainsi az-Zoughaïli s'empara d'Antioche. Sur ces entrefaites Pierre le stratopédarque, ayant une grande armée, arriva et campa près d'Antioche. Michel le Bourtzès (*al-Bourdzi*), qui se trouvait à Baghras, le rejoignit. En ce temps-là Antioche fut affaiblie à cause des incursions qui avaient eu lieu dans les environs de la ville, et les habitants en négligèrent la garde, parce qu'ils ne savaient pas que la ville serait attaquée à ce moment, et comme ils ne pouvaient point rassembler les hommes qui graviraient la montagne pour garder la muraille, les Grecs s'aperçurent qu'elle était évacuée. Alors ils y montèrent vite et n'y virent personne; ils firent venir près d'eux d'autres gens de ses soldats: et parmi ceux qui montèrent sur la muraille, se trouvaient Michel le Bourtzès, Isaac (*Ishaq*) fils de Bahram, et un serviteur nègre du Bourtzès. Ils s'empa-

الخميس لثلاثة عشر ليلة خلت من¹ ذى الحجة سنة ثمان وخمسين وثلاثمائة وهو² الثامن والعشرين³ من⁴ تشرين الاول سنة الف ومائتين واحد وثمانين⁵ وطرح المسلمون⁶ النار لتحويل⁷ بينهم وبين الروم وفتحوا باب البحر وخرجوا⁸ منه جماعة من اهلها⁹ واسروا الروم¹⁰ جميع من كان¹¹ فيها واطلقوا من كان بها من النصارى واقترؤهم فيها وافلت ابن¹² مانك¹³ وخفي امره ايتاما ولقيه في الطريق بموضع يعرف بالاقرع¹⁴ عصابة رجال سريان¹⁵ معن كانوا يغيرون¹⁶ على عمل انطاكية فقبضوا عليه ولما عرف ابو المعالى فتح انطاكية رحل عن حلب الى حمص واقام بها وسار¹⁷ الاضطرابو بدير¹⁸ الى حلب فححصن اهلها في القلعة ونازل الروم المدينة وحاصروها سبعة وعشرين¹⁹ يوماً وترددت المراسلات بينه وبين اهلها الى ان تقرر الامر على صاح

1. BCh عشر. — 2. C add. في اليوم. — 3. C العشرون. — 4. C add. شهر. — 5. BCh om. dep. وهو: C add. للاسكندر. — 6. LSCh المسلمين. — 7. Ch لتحويل. — 8. Ch قابل خرسطوفورس. — 9. P واشتروا الروم. — 10. BCh om. — 11. PB بن. — 12. C add. خرسطوفورس. — 13. C om. trois mots. — 14. LS سريان. — 15. PBLSCh sed cf. infra ubi الغارة. — 16. C add. بطرس. — 17. P الاضطرابو بدير B الاضطرابو بدير Ch الاضطرابو بدير. — 18. P وعشرون.

rèrent de la ville le jeudi treizième jour de zoulbidjab de l'an 358, qui correspond au vingt-huitième de tichrin 1er de l'an 1281¹. Les musulmans mirent le feu (à une partie de la ville), afin qu'il barrât le chemin entre eux et les Grecs; puis ils ouvrirent « la porte de la mer », et un grand nombre d'habitants de la ville en sortirent. Les Grecs firent prisonniers tous ceux qui s'y trouvaient, mirent en liberté les chrétiens qu'ils rencontraient, et les y laissèrent en repos.

(Sur ces entrefaites) Ibn-Maniq s'enfuit, et pendant quelques jours on ne savait rien à son sujet. Puis une troupe d'hommes syriens, qui faisaient des incursions dans la province d'Antioche, le rencontrèrent en route dans un endroit qui s'appelait al-Aqra', et se saisirent de lui.

Ayant appris la prise d'Antioche, Abou-l-Ma'ali quitta Alep pour aller à Êmèse (*Hims*) où il se fixa. Le stratopédarque marcha vers Alep, dont les habitants se retranchèrent dans la citadelle. Les Grecs, après avoir campé près de la ville, l'assiégèrent pendant vingt-sept jours. (Le stratopédarque) entretenit une correspondance nombreuse avec les habitants de la ville, jusqu'à ce que l'accord entre eux se fût fait au sujet de la paix et de

وهدته مؤبدة ومال يحمل الى ملك الروم في كل سنة¹ عن حلب² وحمص وجميع اعمالها من المدن والقرى وهو ثلاثة³ قناطر⁴ ذهب عن حق الارض وسبع⁵ قناطر⁶ ذهب عن خراج هذه الاعمال ومن⁷ كل رجل عالم دينار واحد في السنة سوى ذوى العائلات وأن يكون لملك الروم صاحباً مقيماً بحلب يستخرج اعشار الامتعة الواردة اليها من بلد الروم⁹ ويرفعه الى الملك وكتب بينهم بذلك كتاب وسلموا¹⁰ اليه رهان¹⁰ على حمل المال وانصرف عنهم وذلك في صفر سنة تسع¹¹ وخمسين وثمانمائة وعاد الى انطاكية واحضر اليه اهل الغارة ابن¹² مانك اسيرهم¹³ فحبسه اياماً ثم اخرج¹⁴ الى جسر باب البحر¹⁵ حيث طرحت جثة اخرمطوفورس البطريرك¹⁶ وقطعه¹⁷ بالسيف عضواً¹⁸ ورمى¹⁹ بكل واحد منها²⁰ في كل ناحية²¹ وأما ابن²² محمود وابن دعامة²³ المشاركان²⁴ له في قتل البطريرك فانها كانتا حملاً

1. BLSch. ملك الروم. — 2. C add. وحمص. — 3. PS. ثلاث. — 4. P. القناطر. — 5. Sch. وسبعة. — 6. P. قناطر. — 7. BCh. وعن. — 8. P om. — 9. BLSch. البلاد. — 10. BLSch. شهادة. — 11. B. تسعة. — 12. PB. ابن. — 13. B. اسره. — 14. P. واخرجه. — 15. PB. جسريات S. جسريات. — 16. BLSch. حربصطوفورس. — 17. P. وقطعه. — 18. P. بعصد بعصد. — 19. P. ورمى. — 20. BLSch om. trois mots. — 21. BLSch add. المناحي. — 22. PB. ابن. — 23. C. دعامة. — 24. BLS. المشاركيين.

l'armistice perpétuel, à condition que tous les ans le tribut serait payé à l'empereur des Grecs par Alep, par Émèse (*Hims*) et par toute leur province — tant par les villes que par les villages — à savoir trois quintaux d'or pour le droit sur la terre, sept quintaux d'or pour l'impôt foncier de ces régions et tous les ans un dinar par chaque homme adulte, excepté les infirmes; l'empereur des Grecs devait avoir un homme de (confiance), qui résiderait à Alep pour prélever la dime des marchandises qui y arriveraient du pays des Grecs, et l'envoyer auprès de l'empereur. Une charte fut écrite entre eux à ce sujet, et les habitants d'Alep lui donnèrent des gages que l'argent serait envoyé. Puis il les quitta. Cela eut lieu au mois de çafar de l'an 359¹.

* Chp. 135. Après sa rentrée à Antioche, les troupes volantes lui présentèrent Ibn-Maniq, qu'elles avaient fait prisonnier. Après l'avoir tenu pendant quelques jours en prison, il le fit mener vers le pont de « la porte de la mer », où le corps du patriarche Christophore avait été jeté; puis il le fit couper membre par membre avec une épée et jeter de tous côtés.

Quant à Ibn-Mahmoud² et Ibn-Di'amah, qui avaient pris part avec

1. 14 déc. 969-11 janvier 970. — 2. Le même personnage a été nommé plus haut « Ibn-Mohammed ».

الى سجن طرسوس وبقي فيه مدة طويلة ومات ابن محمود في الحبس وبقي ابن¹ دعامه² الى ان ورد الى انطاكية ميخائيل البرحي البطريق³ فاحضره الى انطاكية وثقله بحجارة وطرحه في النهر

ولما فتحت انطاكية سار ميخائيل البرحي واسحاق بن بهرام الى حضرة الملك نقفور ومبشرين له بفتحها وشكرهما⁴ في ذلك وأملا احسانه اليهما⁵ ثم تنكر⁶ عليهما لفعجه بحريق المدينة وفتحها على تلك السبيل فحقدا عليه

وفي هذه المدة ايضا فتح الروم منازل⁷ من اعمال ارمينية بالسيف وكانت في ايدي المسلمين ولم يشك احد⁸ في ان نقفور الملك فتح⁹ جميع الشامات وديار مضر¹⁰ وديار ربيعة وديار بكر وتحصل¹¹ في يديه وذلك انه كان قد بنا¹² امره على قصد سواد المدن والقرى¹³ التي¹⁴ تميرها¹⁵ فيغزوها ويحرقها ويسبي اهلها ومواشيها واذا بلغ وقت حصاد الزروع¹⁶ خرج واحرق جميع الغلات وترك اهل المدن يموتون جوعاً وكان لا يزال

1. PBCh بن. — 2. S دعامه. — 3. BCh om. — 4. P وخدمهما. — 5. BCh احسانه اليهما. — 6. P فتنكر المالك. — 7. BLS منازل كرد. — 8. B احد. — 9. Ch يفتح. — 10. BPLS مضر. — 11. BLS وحصات. — 12. Ch بنى. — 13. P والقرا. — 14. LS التي. — 15. P الحصاد للزروع. — 16. BCh يبرها Ch يميزها BS يميزها.

Ibn-Maniq dans le meurtre du patriarche, ils furent menés en prison à Tarse et y restèrent longtemps. Ibn-Mahmoud étant mort en prison, Ibn-Di'amah y resta jusqu'à ce que le patrice Michel Bourzès (*al-Bourdjî*) fut arrivé à Antioche. Celui-ci le fit venir à Antioche et, après l'avoir attaché à une pierre, le jeta dans la rivière.

Après la prise d'Antioche, Michel Bourzès (*al-Bourdjî*) et Isaac (*Ishaq*)-ibn-Bahram allèrent auprès de l'empereur Nicéphore pour lui annoncer la bonne nouvelle de la prise de la ville. Il les en remercia et les combla de ses bienfaits. Mais il éprouvait peu de sympathie pour eux, saisi de douleur, parce que la ville avait été incendiée et prise de cette façon. Tous les deux gardèrent de la rancune contre l'empereur.

En ce temps-là les Grecs s'emparèrent de force également de Ménazkerd, dans la province d'Arménie, qui avait appartenu aux musulmans. Personne ne douta que l'empereur Nicéphore ne s'emparât de toute la Syrie, Diyar-Moudhar, Diyar-Rabi'ah et Diyarbékîr, et que (tout cela) lui appartînt, parce qu'il avait conduit la guerre en se dirigeant vers les environs des villes et des villages qui les nourrissaient, et les avait attaqués, détruisant par le feu et emmenant leurs habitants et leurs troupeaux. Le temps de la moisson des céréales arrivé, il était sorti, avait brûlé toute la récolte

يفعل ذلك بهم سنة بعد سنة الى ان يدفعهم¹ الضرورة الى تسليم المدن اليه فعملت بذلك
 الثغور الشامية بأسرها والثغور الجزيرية² وقتل من اهلها وسبي³ ما لا يحيط عددها الا الله
 تعالى لكثرة⁴ حتى كانت غزواته قد صارت كالنزهة⁶ لاصحابه لانه لم يكن يقصد لهم
 احد ولا يخرج بين ايديهم وكان يقصد⁷ حيث يشاء وبخرب كيف اراد⁸ من غير ان
 يلقاه احد⁹ من المسلمين ولا¹⁰ غيرهم¹¹ ولا يدفعه¹² عما يريد دافع ولا مانع¹³

وقصد¹⁴ العرب¹⁵ دفعات فاستظهر عليهم واتا¹⁶ على جماعة منهم فهاجوا بعد ذلك
 وامتنعوا من الدخول منه وهابه المسلمين¹⁶ اكثر هيبة ولم يكن يقف بين يديه¹⁷ احد
 ولا تحدته¹⁸ نفسه بأن يجوز له ان يكتب اليه فضلاً عن ان¹⁹ يقاومه²⁰
 وساط الروس على بلدان²¹ البلغر وملكهم ايتاها من قبله حتى صار الجميع من تحت
 يده وساس امره احسن سياسة واصوبها ودبره اجود تدبير وافضله²²

1. C. دفعهم BLSch. 2. الجزيرية BP. — 3. وسبياً B. — 4. LS. — 5. BLSch om. — 6. Ch. — 7. PBL S om. dep. لهم. — 8. BCh om. deux mots. — 9. B. احداً. — 10. LS. — 11. BCh om. — 12. BCh. يدفعه. — 13. BCh om. dep. دافع. — 14. PBS. العرب. — 15. LSCh. — 16. المسلمون LSCh. — 17. P. ايديهم. — 18. Ch. به. — 19. S om. ان. — 20. B om. — 21. P. البلدان. — 22. BCh om.

et laissé les habitants des villes mourir de faim. Et il n'avait pas cessé de le faire à leur égard, d'année en année, jusqu'à ce que la nécessité les eût contraints à lui livrer les villes. (Nicéphore) s'empara par cette manière d'agir de toutes les villes frontières (*ac-(oughour)* syriennes et mésopotamiennes, massacra et fit prisonniers un tel nombre de leurs habitants que le Dieu Suprême seul le sait à cause de leur quantité énorme. Les incursions de Nicéphore devinrent comme un plaisir pour ses soldats, parce que personne ne les attaquait, ni ne sortait contre eux: (quant à lui), il marchait où il voulait, et dévastait comme il lui plaisait, sans rencontrer un musulman ou quelque autre qui pussent le détourner et l'empêcher de faire ce qu'il voulait.

Il avança plusieurs fois contre les Arabes, les vainquit et en massacra un grand nombre. Après cela ils eurent peur de lui, se gardant de l'approcher; et les musulmans le redoutèrent horriblement. Personne ne put lui résister et on ne pouvait pas même s'imaginer qu'il fût possible de lui écrire; on ne parlait pas de lui résister.

(Nicéphore) rendit les Russes maîtres des pays bulgares et les mit en leur possession, de sorte que tout le monde lui fut soumis; et il gouverna d'une façon excellente et très juste, administra les affaires d'une façon supérieure et absolument parfaite.

وقد ذكرنا جملاً * من اخبار غزواته وفتوحه فيما تقدم من كتابنا هذا * Chp. 136.
 فلما انتظم¹ له التدبير وتم له كثير مما اراد قتل² وكان السبب في قتله انه عزم
 على ان يغزو ويخلف اخاه لاون القربلاط في القسطنطينية نابياً عنه * لان اباد كان قد
 مات³ ويخلف الصبيين بسيل⁴ وقسطنطين ابني رومانوس⁵ عندد ولما عرفت امهما تفانوا⁶
 ما تم⁷ عزمه⁸ عليه من ذلك⁹ قالت له اتى اتخوف عليك¹⁰ الحوادث ولا اطمن¹¹
 الى اخيك على وادى ولا آمن به¹² لانه¹³ اذا راي نفسه منفرداً بتدبير الامر في
 البلاط اخاف¹⁴ ان يتغلب على الملك دونهما¹⁵ لا¹⁶ سيما وله اولاد فأعلمها الملك¹⁷ انه
 ممن لا يفعل ذلك وقد كان املاً ان¹⁸ يستراب به ولا يطسن¹⁹ اليه وتردد الخطاب بينهما في
 ذلك الى ان انتهرها وقال لها مغضباً انك الآن تضطرينى الى ان اخصى الصبيين واجعل

1. P انضم B انتضم. — 2. LSCh قتل. — 3. P قد قتل. — 4. BCh om. dép. *. — 5. BSCh
 باسيل. — 6. BCh om. deux mots. — 7. BLSCh تافانوا. — 8. Ch om. —
 9. BLSCh عزم. — 10. BCh om. deux mots. — 11. BLSCh اطمان. — 12. S add.
 من. — 13. B om. به. — 14. P انه. — 15. P om. — 16. P ولديها. — 17. Ch ولا. —
 18. P om. — 19. P om. — 20. BLSCh يطمان.

Nous avons déjà raconté * les faits principaux de ses campagnes et de ses * Chp. 136.
 conquêtes dans les chapitres précédents de notre livre.

Lorsque le gouvernement de Nicéphore fut affermi et que la plus grande partie de ce qu'il avait désiré fut accomplie, il fut tué. La cause de sa mort fut celle-ci : il eut l'intention de se mettre en campagne et, son père étant déjà mort, de laisser à sa place comme (régent) à Constantinople son frère Léon le eüropalate; et (il voulait) laisser auprès de lui les deux enfants Basile et Constantin, fils de Romain. Lorsque leur mère Théophano eut appris quelle détermination il avait prise sur ce sujet, elle lui dit : « Je crains les accidents pour toi; je ne me confie pas en ton frère par rapport à mes fils et je n'ai point foi en lui parce que lorsqu'il se verra seul à la tête du gouvernement au palais, j'ai peur qu'il ne s'empare de l'empire sans eux (sans les enfants), surtout parce que lui-même a des enfants. » Alors l'empereur lui apprit qu'il ne changerait rien. (Léon le eüropalate) méritait le soupçon et la défiance. Les discours sur ce sujet entre (Nicéphore et Théophano) s'étant répétés, il la réprimanda et lui dit en colère : « En effet, tu me contraindrais maintenant à faire châtrer les deux enfants et à transmettre l'empire à mon frère. » Elle s'abstint de lui en parler (davantage). Puis elle lui demanda qui l'accom-

الملك لاخى فأمسكت عن معاودته ثم سأله عن يمين يمين بدنها في سفره فقال لها يانس بن الشمشقيق فأشارت عليه ان يزوجه ليكون له بالتسطنطينية بيتا³ فذكر له كان قد عرض⁴ عليه الزيجة بأخت تقفور الملك⁵ فامتنع من الزواج لاجل ملازمته للحروب⁶ فاستاذنته في احضاره اليها⁷ ومخاطبته في ذلك وضمنت له انها تتألف⁸ له⁹ الى ان يجيب الى الزيجة ويتمها قبل مسيره فاستصوب رايها الملك¹⁰ واسندعى يانس بن الشمشقيق وتقدم اليه بالمضى الى حضرة الملكة فانقررت¹¹ به وكشفت له ما في نفسه من الخوف على ولديها¹² من لاون اخي الملك¹³ فتألفها¹⁴ الى ان وصل اليها¹⁵ والتست¹⁶ منه حيلة¹⁷ ان يساعدها على قتل تقفور الملك¹⁸ وضمنت¹⁹ له انها تتزوجه وينصبه في الملك مع ولديها عوضا منه فأجابها الى ما التسته منه واستحافته عليه وحلفت له ايضا²⁰ وسارت²¹ الى الملك وقالت²² له²³ اني قد²⁴ قررت²⁵ معه²⁶ وقد مضى²⁷ ليستعد²⁸ العرس²⁹

1. P. ادييد. — 2. P. om. — 3. B. بيتا Ch. — 4. BLSCh. اعرض. — 5. BLCh. تقفور. — 6. P. اياها C. اياها. — 7. P. احضارها اياها. — 8. P. تألفت. — 9. BLSCh. به. — 10. BLSCh. رايها. — 11. P. فامددة. — 12. P. ولديها. — 13. P. ولديها. — 14. LS. om. P. add. عليها حيلة. — 15. L. الحيلة. — 16. P. وضمنت. — 17. BLSCh. om. — 18. PLS. وصارت. — 19. P. فقالت. — 20. S. om. — 21. P. om. — 22. S. اضردت. — 23. C. add. امر الزواج. — 24. P. عضا. — 25. S. يستعد. — 26. B. العرس Ch. للعرس.

pagnerait dans sa campagne. Il lui dit : « Jean, fils de Tzimiscès. » Alors elle lui conseilla de le marier, pour qu'il eût une famille à Constantinople. Il dit qu'il lui avait déjà proposé le mariage avec la sœur de l'empereur Nicéphore, mais que (Jean) avait refusé de se marier, parce qu'il avait été constamment occupé à la guerre. Elle lui demanda la permission de laisser venir Jean auprès d'elle et d'en conférer avec lui et l'assura qu'elle se montrerait gracieuse envers lui, de sorte qu'il consentirait au mariage et le consommerait avant le départ de (Nicéphore). Ayant approuvé son plan, l'empereur fit venir Jean, fils de Tzimiscès, et lui ordonna d'aller se présenter auprès de l'impératrice. Étant restée avec lui en tête-à-tête, elle lui dévoila quelle crainte elle avait pour ses fils au sujet du frère de l'empereur Léon. Il la traita gracieusement et devint son amant. Puis elle lui demanda de trouver un moyen pour l'aider à tuer l'empereur Nicéphore et lui promit de l'épouser et de le faire empereur avec ses fils à la place de (Nicéphore). (Jean) accéda à ce qu'elle lui avait demandé, et elle le fit jurer (de l'aider) et elle-même le jura de son côté. Elle alla près de l'empereur et lui dit : « J'ai réglé cette affaire avec lui, et il est allé pour préparer le mariage. » Et l'empereur en fut

فسر الملك بذلك وحصلت عندها بعد ايام¹ يسيرة² سرا³ من الملك ثمانية نفر⁴ من اهل المملكة يثق⁵ بهم منهم ميخائيل البرجى واسحق بن براهيم الذين⁶ توليا فتح انطاكية لانهما كانا حاقدان⁷ على الملك⁸ واصعدت⁹ في الليل ابن الشمشقيق وغلاما¹⁰ له من طاقة في البلاط على البحر واصلتهم الى الملك في نصف الليل وهو في مرقد فقتلوه ليلة يوم¹¹ السبت في احد عشر يوما¹² كانون الاول سنة الف ومائتين واحد¹³ وثمانين¹⁴ للاسكندر وهو¹⁵ ليلتين¹⁶ بقيتا من المحرم سنة تسع وخمسين وثلاثمائة وكان¹⁷ مدة ملك تقفور ست سنين وثلاثة اشهر وعشرين¹⁸ يوما¹⁹

ودعى لابن الشمشقيق بالملك في تلك الليلة واصبح ورثب الناس ونفا²⁰ من يومه تفانوا²¹ بالملكة أم باسيل وقسطنطين وحضر البيعة²² بوليفكطس²³ البطريرك²⁴ فقال²⁵ له لم غدرت بالملكة وقد اجتمع²⁶ الناس ان الملك لابنيتها²⁷ فقال انا عبدهما واخدم بين

1. B اياما. — 2. P يسير. — 3. B سرا. — 4. BS انفار. — 5. Ch دق. — 6. Ch الذان. — 7. LS مع حاقدين. — 8. PC om. cinq mots. — 9. BLSCh واصعدت. — 10. B غلاما. — 11. BLSCh om. — 12. B احدى عشرين. — 13. LSCh واحد. — 14. B مائتين. — 15. S وهو. — 16. S ليلتين. — 17. BCh وكان. — 18. C add. وستة. — 19. B اربعة اشهر. — 20. B ونفا. — 21. BLSCh وانفا. — 22. BLSCh وانفى. — 23. BLSCh بالفاطس. — 24. B om. C add. الكيسة. — 25. BLSCh وقال. — 26. LS اجمع. — 27. BLSCh ابنيها.

content. Peu de jours après, à l'insu de l'empereur, arrivèrent près d'elle huit hauts fonctionnaires de l'empire, en qui (Nicéphore) avait confiance; parmi eux se trouvaient Michel Bourtzès (*al-Bourdji*) et Isaac (*Ishaq*) fils de Bahram, qui avaient pris Antioche, et depuis nourrissaient une haine secrète contre l'empereur. Elle fit monter pendant la nuit le fils de Tzimisès et un de ses serviteurs par la fenètre dans le palais, qui se trouvait au bord de la mer, et les laissa entrer à minuit auprès de l'empereur, qui était dans son lit. Puis ils le tuèrent la nuit du samedi onzième jour¹ de kanoun 1er de l'an 1281 de l'ère alexandrine, qui correspond au vingt-huitième jour de moharrem de l'an 359, la durée du règne de Nicéphore ayant été de six ans, trois mois et vingt jours².

Cette même nuit le fils de Tzimisès fut salué du titre d'empereur; au matin il distribua des emplois aux gens et le même jour il exila l'impératrice Théophano, mère de Basile et de Constantin. Lorsqu'il se présenta à l'église, le patriarche Polyenete lui dit: « Pourquoi as-tu trompé l'impératrice, tandis que tout le monde est tombé d'accord pour que l'empire appartint à ses fils? »

1. 11 déc. 969. *Cheikho* donne simplement: quatre mois. 11 déc. 969 au lieu des trois mois et vingt jours.

يديهما¹ الى ان يشتد² ويصاحبا³ للقيام بأمرهما⁴ كما وافقتهما⁵ وأما الملكة⁶ فما⁷ ¹² P. 20
 كنت بالذى اتروكم⁸ معى فى البلاط لاننى اتخوف ان تعمل معى كما فعلت مع نقفور⁹
 فأعلمه بطريك ان البلاط محتاج الى ملكة تكون فيه وان تكون ثقة على الملكين
 فسأل ان ينظر¹⁰ من الاهل من¹¹ يصلح لذلك ويوثق بها عليهما وتزوج¹² بها¹³
 فاتفق الراى على ان تزوج¹² ثاوذورة¹³ عمّة الصبيين وشرط لها وله انه متى ما
 جاءهما ولد يكون ملكا بعد الصبيين وحلف بعضهم لبعض على ذلك ودعا¹⁴ لها معه
 بالملك فى ذلك اليوم¹⁵ وتنت الزيجة¹⁶ وسلم البلاط اليها وذلك فى خمس وعشرين سنة من
 خلافة السطيع وهى سنة تسع وخمسين وثلاثمائة¹⁷

وقبض يانس بن الشمشقيق فى الليلة التى قتل فيها نقفور على¹⁸ لاون القربلاط اخى
 نقفور ونفاذ وبعد مدة من نفيه فى احد غزوات يانس¹⁸ بن الشمشقيق وغيبته عن

1. P. 20. يددهما B. يددهما LSCh. — 2. PB. يشعدوا. — 3. B. ويصاح. — 4. Gh. بأمرهما.
 — 5. BCh. وافقتها. — 6. P. om. — 7. BLSCh. بنفقور. — 8. P. بنظر. — 9. C. لمن. — 10. C.
 فبزوج. — 11. BLS om. — 12. Gh. يزوج. — 13. P. يدوارا. — 14. LSCh. ودعى. — 15. BLSCh
 om. trois mots. — 16. BLSCh add. فى ذلك اليوم. — 17. BCh om. dep. — 18. LS
 دانس

(Jean) dit : « Je suis leur serviteur et les servirai jusqu'à ce qu'ils deviennent plus forts et soient en état de gouverner leurs affaires, comme je suis convenu avec eux. Quant à l'impératrice, je ne suis pas celui qui la laissera avec moi dans le palais, parce que j'ai peur qu'elle n'agisse avec moi comme elle a fait avec Nicéphore. » Alors le patriarche lui apprit que le palais avait besoin de l'impératrice qui y habiterait et serait digne de confiance (comme sauvegarde) pour les deux empereurs. Puis il demanda que (Jean) tâchât de trouver la femme qui conviendrait à cette mission pour lui confier les enfants et l'épouser. Il fut convenu qu'il épouserait Théodora, tante des enfants, et que, lorsqu'ils auraient eu un fils, il serait empereur après les deux enfants. Et ils se jurèrent cela. Ce même jour il l'associa à l'empire et, le mariage ayant été consommé, il lui transmit le palais. Cela eut lieu en la vingt-cinquième année du califat d'al-Mouthi', qui correspond à l'an 359⁴.

La même nuit où Nicéphore avait été tué, Jean, fils de Tzimiscès, s'empara du europalate Léon, frère de Nicéphore, et l'envoya en exil. Quelque temps après son exil, pendant une des expéditions de Jean fils de Tzimiscès et en son absence de Constantinople, Léon s'ingénia à entrer secrètement dans la ville

1. 14. nov. 969-3 nov. 970. Al-Mouthi' régna de 946 à 974.

القسطنطينية تحيل لاون في¹ ان دخل² المدينة سرا وحصل في البلاط متنكرا مع قوم آخرين بموافقة جرت بينه وبينهم³ طمعا ان⁴ يستولي على البلاط ويملك⁵ فانكشف امره وظفر به في ليلته⁶ وقبضت عليه ثاوذورد⁷ الساكّة وكحلته

ولم تزل تفتاوا⁸ ام باسيل وقسطنطين في النفي⁹ الى ان مات ابن الشمشقيق فأعادها باسيل الى مستقرها من حضرته¹⁰

ولما ملك يانس¹¹ بن الشمشقيق عصى عليه برذس¹² بن لاون القربلاط وهو ابن¹³ : B p. 178. S p. 99.

اخى نقفور الملك واجتمع اليه خلق كثير¹⁴ ونزل بقرب القسطنطينية فجرد¹⁵ اليه الملك¹⁶ يانس بن الشمشقيق¹⁷ برذس¹⁸ السقلاروس¹⁹ في جيوش ضخمة²⁰ فهزمه والتجى²¹ برذس الفلاس²² الى بعض الحصون فأخذ السقلاروس من الحصن بعد ان اخذ له الامان من

1. BLSCh الى. — 2. BLSCh add. الى. — 3. BLSCh وبينهم ويند. — 4. BCh باي. — 5. B. ويملك. — 6. BLSCh om. trois mots. — 7. P. ثاوذورد. — 8. BLSCh ثاوذورا. — 9. LS المنفى. — 10. BCh om. deux mots. — 11. BLSCh بايس. — 12. LSCh برذس. — 13. BR بن. — 14. BCh كنيرون. — 15. Ch فحجرتى. — 16. BLSCh om. — 17. BLSCh طخمّة P. السقلاروس P. السقلاريوس. — 18. LSCh برذس. — 19. LS السقلاروس. — 20. P. ضخمة. — 21. Ch التيجا. — 22. P. لبرذس الفلاس. — BLSCh om.

et à pénétrer déguisé dans le palais avec d'autres gens d'après l'accord qui avait eu lieu entre eux, en brûlant du désir de s'emparer du palais et de régner. Mais son projet ayant été découvert, on sut le réduire cette nuit même, et l'impératrice Théodora, après s'être emparée de lui, lui fit crever les yeux.

Théophano, mère de Basile et de Constantin, n'avait pas cessé de se trouver en exil jusqu'à la mort du fils de Tzimiscès. Basile la fit revenir dans sa résidence auprès de lui.

Lorsque Jean¹ fils de Tzimiscès fut monté sur le trône, Bardas, fils du eunuch Léon, neveu de l'empereur Nicéphore, se révolta contre lui. Un grand nombre de gens s'étant rassemblés auprès de lui, il campa près de Constantinople. L'empereur Jean fils Tzimiscès envoya contre lui Bardas Skléros avec de nombreuses troupes. (Skléros) le mit en fuite, et Bardas Phocas se réfugia dans une forteresse. Puis Skléros le prit dans cette forteresse, après avoir obtenu de l'empereur la promesse de sa sécurité. Lorsqu'il fut arrivé auprès de l'empereur, celui-ci l'envoya en exil, lui-même, sa femme et

1. Ici commence la traduction russe par *Rosen*, 180.

المملك ولما حصل بجزيرة الملك نفالاً وموته واخيه الى احد الجزائر ولم يزل
 منقياً بها مدة ملك ابن¹ الشمشيق الى ان اخرج به باسيل الملك واسطاعه
 وفي السنة الاولى من ملك يانس⁸ بن الشمشيق وهي سنة تسع وخمسين وثمانه
 حير راهبا⁹ يسمى تودرس¹⁰ بطربوك¹¹ على انطاكية يوم الاحد الثالث¹² والعشرين¹³ من
 كانون الآخر¹⁴ سنة الف ومانتين¹⁵ واحد¹⁶ وثمانين للاسكندر وهي¹⁷ لاسنى عشر¹⁸ من
 ربيع الاول سنة تسع وخمسين وثمانه ولما وصل الى انطاكية¹⁹ خرج الى الكنيسة²⁰ ارسابا²¹
 وحمل جسد القديس اخرستوفورس²² البطريرك الى²³ القسيان²⁴ واقام في الرئاسة ست
 سنين واربعه اشهر وخمسة ايام ه مات²⁵
 وفي السنة الثانية من ملكه سير²⁶ باسيل بطربوكا على القسطنطينية اقام ثلث سنين

1. BCh add. ابن. — 2. BLSCh انفال. — 3. C. براهماند L. وراهماند. — 4. L. B om. واخاه. — 5. BLSCh om. — 6. B. بن. — 7. LSCh الاوى. — 8. CCh S يرحنا. — 9. CCh. — 10. R. تودرس. — 11. CCh. بطربوكا. — 12. CCh. الثالث. — 13. CCh. والعشرون S. وعشرون. — 14. CCh. الثاني. — 15. LSCh. واحد. — 16. CCh. وثمانين. — 17. CCh. لاسنى عشر. — 18. CCh. عشرين. — 19. CCh. انطاكية. — 20. CCh. ارسابا. — 21. CCh. ارسابا. — 22. CCh. القديس اخرستوفورس. — 23. LS. القسيان. — 24. CCh. وثمانين. — 25. LS. حصر.

son frère, dans une des îles, où il n'avait pas cessé de se trouver en exil pen-
 dant le règne du fils de Tzimisès jusqu'à ce que l'empereur Basile l'eût fait
 venir et l'eût comblé de ses faveurs.

La première année¹ du règne de Jean fils de Tzimisès qui est l'année 359 de l'hégire², un moine, qui s'appelait Théodore, fut nommé patriarche d'Antioche, le dimanche vingt-troisième jour de kanom IIe de l'an 1281 de l'ère alexandrine, qui est le douzième jour de rabi Ier de l'an 359³. Arrivé à Antioche, il se rendit à l'église d'Arsenius et fit transporter le corps du saint patriarche Christophore (à l'église) de Cassianus. Après avoir siégé pendant six ans, quatre mois et cinq jours, (Théodore) mourut⁴.

En la deuxième année de son règne (Tzimisès) fit Basile patriarche de Constantinople; après avoir siégé pendant trois ans et un mois il fut envoyé

1. Ici s'ajoute à la traduction de Rosen celle de *Mednikov*, I, 347. — 2. 14 nov. 969-3 nov. 970. — 3. 23 janvier 970. — 4. Ici finit la traduction de *Mednikov*.

وشهراً واحداً ونفى وفي السنة الخامسة من ملكه حير انطونيوس بطريركاً على القسطنطينية
 * P. L. 30. بدلاً من باسيل فأقام¹ أربع سنين وشهراً واحداً²
 واتصل بابن الشمشقيق أن الروس الذين³ كان نقفور سالمهم ووافقهم على غزو
 الباغر⁴ معولين⁵ على قصدده وهجارته والمطالبة بثارت⁶ نقفور فبادرهم ابن⁷ الشمشقيق
 فتوجه⁸ نحوهم⁹ وحاصرهم في مدينة طاسيرا التي افتتحها الروس من¹⁰ الباغر¹¹ وأقام
 منازلهم¹² مدة ثلاث¹³ سنين فسأل ملك الروس لابن الشمشقيق أن يؤمنه ويفسح له ولهم
 معه من أصحابه¹⁴ في الخروج عن المدينة والعودة إلى بلادهم فأجابهم إلى ذلك وتسام¹⁵ منهم¹⁶
 المدينة وما يليها من الحصون التي كان الروس استولوا عليها¹⁷ وتسام¹⁸ أيضاً¹⁹ منه ولدى
 جمويل ملك الباغر²⁰ اللذين²¹ كانا عندهم²² وولى على الحصون²³ من قبله وعاد
 الملك²⁴ إلى القسطنطينية

1. B om. ab واضطعد CCh om. ab السنة cf. Ch p. 309. — 2. P الذي. — 3. PR
 الباغر S الباغر BCh om. quatre mots. — 4. Ch معالين. — 5. BCh باغار. — 6. BPR
 لها CCh لها P. — 7. PR البرغل. — 8. P لها. — 9. PR om. من. — 10. PR om. من. — 11. B
 — 12. S ثلاثة. — 13. BLSch om. deux mots. — 14. B مند. — 15. BLSch المدينة
 لأن حصد المدينة BLSch. — 16. BLSch om. — 17. P البرغل. — 18. B اللذان. —
 19. BLSch عنده. — 20. CCh add. ولاية. — 21. BLSch om.

en exil. En la cinquième année de son règne, Antoine fut nommé patriarche de Constantinople à la place de Basile; et il siégea pendant quatre ans et un mois.

Le fils de Tzimisès apprit que les Russes, avec qui Nicéphore avait conclu la paix et était convenu avec eux de faire la guerre contre les Bulgares, se disposaient à marcher contre lui, à le combattre et à venger (de meurtre) de Nicéphore. Mais le fils de Tzimisès les avait devancés: il s'était mis en marche contre eux et les avait repoussés dans une ville de Thäisira (Thäisaira)¹, que les Russes avaient prise aux Bulgares. Et il les avait assiégés pendant trois ans. Alors le roi des Russes demanda au fils de Tzimisès de lui faire grâce et d'accorder à lui et aux compagnons qui se trouvaient avec lui un sauf-conduit pour sortir de la ville et rentrer dans leur pays. (Thaisara), après avoir accédé à leur demande, entra en possession de la ville et des forteresses environnantes que les Russes avaient conquises, et il s'empara également de la part (du roi des Russes) de deux fils de Samuel, roi des Bulgares, qui se trouvaient chez (les Russes). Puis, après avoir nommé de son côté des gouverneurs de ces forteresses, l'empereur rentra à Constantinople².

1. Cf. plus haut Th-l-s-ra = Doristole. — 2. Ici finit la traduction de Rosen.

TABLE DES MATIÈRES

DU TOME XVIII

	Pages.
FASC. I. — LE SYNAXAIRE ARMÉNIEN DE TER-ISRAËL (V. <i>Mois de Kalotz</i> .	
Texte arménien et traduction française.	1
FASC. II. — LE LIVRE DE JOB. — <i>Version copte bahärique</i>	209
FASC. III. — LES PLUS ANCIENS MONUMENTS DU CHRISTIANISME ÉCRITS SUR PAPYRUS II.	
Introduction.	345
Chap. I à VI.	354
Supplément.	499
FASC. IV. — JOHN OF EPHESUS. — <i>Lives of the Eastern Saints</i> (II).	
Texte syriaque et traduction anglaise.	513
FASC. V. — HISTOIRE DE YAHYA-IBN-SA'ID D'ANTIOCHE continuateur de Sa'id-Ibn-bitriq.	
Avant-propos.	701
Texte arabe et traduction française.	795

BINDING SCOT. APR 10 1980

BR
60
P35
t.18

Patrologia orientalis

48

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY
